А. 118. 7400.

УНИВ. БИБЛИОТЕКА
И. Бр. 12617

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

1908.

ГОДИНА IV.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА
БЕОГРАД

УРЕДИЛИ

Д. Ђ. Алимпић и Д. В. Бакић

БЕОГРАД

ШТАМПАНО У ДРЖАВНОЈ ШТАМПАРИЈИ КРАЉЕВИНЕ СРБИЈЕ

САРАДНИЦИ „ПОЛИЦИЈСКОГ ГЛАСНИКА“

У 1908. ГОДИНИ

Д-р Божа В. Марковић
Васа Лазаревић
Владимир Ђ. Недић
Димитрије С. Калајџић
Добривој В. Бакић
Д-р Драгољуб Аранђеловић
Душан Ђ. Алимпић
Душан Николић
Д-р Душан М. Суботић
Жарко Миловановић
Живојин А. Лазић
Марко С. Ђуричић
Милан П. Срећковић
Миливоје Ј. Петровић
Милорад Павловић
Милош П. Станојевић
Милутин Т. Марковић
Милутин А. Поповић
Стеван Ђ. Бобић
Стеван Д. Тодорић
Чедомиљ А. Костић

РЕДАКЦИОНИ ОДБОР

Чедомиљ А. Костић
начелник Министарства Унутрашњих Дела

Душан Ђ. Алимпић*)
управник вароши Београда

Добривој В. Бакић
шеф антропометријског одељења

*) Разрешен 24. новембра 1908. год.

САДРЖАЈ

I УКАЗИ:

О промени Министарства, страна: 105., 217. и 257.

О сазиву и распуштању Народне Скупштине и накнадним изборима народних посланика, страна: 105., 241. и 297.

О сазиву окружних скупштина, страна: 281. и 282.

О постављању, премештању, пенсионисању и отпуштању полицијских чиновника, страна: 1., 9., 17., 18., 25., 33., 41., 49., 57., 97., 98., 106., 113., 121., 129., 153., 193., 209., 225., 233., 241., 249., 281., 282., 289., 290., 297., 298., 299., 305., 313., 329., 337., 345., 353., 361., 369. и 385.

О наименовању нових села и заселака, стр. 225.

О разграничавању старих и образовању нових општина, страна: 9., 33., 106. и 129.

О одликовању, страна: 1. и 345.

О одобреним издацима Министарству Унутрашњих Дела, страна: 209., 282., 290. и 353.

О пријему странаца у српско поданство, страна: 49., 65., 81., 89., 106., 121., 153., 185., 233., 282., 290., 299., 353. и 401.

II ПРАВИЛА:

Правила за раднике који прелазе у Румунију ради надничења, страна: 25. и 26.

III РАСПИСИ:

О одређивању вештака по судским и санитетско-полицијским извиђајима, страна 49.

О задржавању дужника од пута према захтеву поверилаца (§ 414. грађ. суд. поступка), страна 113.

О састављању расореда за сазивање деце за редовно каламљење крављих богиња, страна 129.

О кулучењу, страна 129.

О слободним изборима народних посланика, стр.: 129. и 130.

О подношењу посланичких кандидатских листа суду и примени § 118. грађ. суд. поступка, стр. 137.

О личној и имовној безбедности, слободним изборима и раду општинских и самоуправних власти, страна 233.

О тумачењу чл. 4. финансијског закона за 1908. год. и прикупљању непредвиђених државних и општинских намета од народа, страна 249.

О уништавању штетних животиња и биљака и заштити корисних животиња, страна 265.

О предохранама противу колеричне заразе, страна 299.

IV КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА:

За месец октобар 1907. год. страна: 1. и 2.
» » новембар » » » 18. и 19.
» » децембар » » » 33. и 34.
» » јануар 1908. » » 73. и 74.
» » фебруар » » » 130. и 131.
» » март » » » 145. и 146.
» » април » » » 193. и 194.
За месец мај 1908. год. страна: 225. и 226.
» » јуни » » » 257. и 258.
» » јули » » » 273. и 274.
» » август » » » 337. и 338.
» » септембар » » » 369. и 370.
» » октобар » » » 385. и 386.

V КАЖЊЕНИ ЧИНОВНИЦИ:

Страна: 265., 273., 305., 313., 321., 329. и 377.

VI СТРУЧНИ И НАУЧНИ ДЕО:

чланци и расправе

Доказ у кривичном поступку, од Д-р Бож. В. Марковића, страна: 2., 3., 10., 11., 19., 20., 26., 27., 28., 34., 35., 41., 42., 50., 51., 57., 58., 65., 66., 74., 75., 81., 82., 89., 90., 98., 106., 107., 114., 121., 122., 137., 138., 146., 147., 153., 154., 161., 169., 170., 177., 178., 185., 186., 194., 195., 201., 202., 210., 217., 218., 234., 242., 249., 250., 258., 259., 265., 266., 274., 275., 282., 283., 290., 291., 300., 305., 306., 313., 314., 321., 322., 329., 330., 339., 340., 345., 346., 353., 354., 361., 362., 363., 370., 371., 372., 377., 378., 386., 387., 388., 393. и 394.

Неколике напомене о одмеравању казне код нас у опште, и о досуђивању смртне казне, од М. С. Ђуричића, страна: 4., 5., 12. и 13.

Конан Дојл и научна полиција у XX веку. *D-r J. Bercher,* превео Душан Ђ. Алимпић, стр.: 5., 6., 13., 14., 20., 21., 28., 29., 36., 37., 45., 46., 47., 53., 54., 61. и 62.

Још нешто у прилог дактилоскопији, од Васе Лазаревића, страна: 14., 15., 21. и 22.

Убиство са гледишта истраге (A. Thienard), превео са француског Милош М. Станојевић, страна: 29., 30., 37., 38., 44., 45., 59., 60., 67., 68., 76., 77., 85., 86., 92., 93., 100., 101., 116. и 117.

Погрешна примена §. 59. тач. 4. и § 59. т. 7. казн. законика, од Д-р Д. М. Суботића, страна: 43., 44., 51. и 52.

Застарелост кривице из § 375. а. кривичног закона, од Димитрија С. Калајџића, стр.: 52. и 53.

Погранична полиција, од М. П. Срећковића, страна: 59. и 67.

Бертилонаж и дактилоскопија, од Душана Ђ. Алимпића, страна: 75., 76., 82., 83., 90., 91., 99., 100., 107. и 108.

Примена закона о дневници, подвознини и селидбини државних чиновника и служитеља при премештајима по потреби службе, од Стеве Ђ. Бобића, страна: 83., 84. и 85.

Примена § 356. в. кривичног закона, од Душана Николића, страна: 91. и 92.

Лично механско и лично кафанско право, од Стеве Ђ. Бобића, страна: 108., 109., 115. и 116.

Збирка одлука Државног Савета, прикупио и средио Мил. Вукићевић, критика од Душана Ђ. Алимпића, страна: 109. и 110.

О тумачењу § 414. грађ. суд. поступка, од Чеде А. Костића, страна 115.

Криминалистични институти од д-ра Ханса Гроса, превод од Доб. В. Бакића, страна: 117., 118., 122., 123. и 124.

Чувари безбедности у Паризу, превео с француског Милутин А. Протић, стр.: 124., 125. и 126.

Лично механско и лично кафанско право, од Димитрија С. Калајџића, страна: 131. и 132.

Тетовирање злочинаца, од Доб. В. Бакића, страна: 132., 133. и 134.

Пријављивање становништва код полицијских и општинских власти, од Милутина А. Протића, страна: 139., 140., 148., 149., 155. и 162.

Борба против злочина, (Алберик Ролин), превео с француског Душан Ђ. Алимпић, страна: 140., 141., 149., 150., 156., 157., 172. и 173.

Оцена српске службене криминалне статистике у страном свету, од Миливоја Ј. Петровића, страна: 141.

Казнени законик јапанске царевине од 23. априла 1907. године, од Доб. В. Бакића, страна: 155., 156., 162., 163., 171., 172., 179. и 180.

Угарско казнено законодавство о малолетницима, Д-р Артур Шарл Силађи, превод с немачког, страна: 163., 164. и 165.

Дактилоскопија и бертијонажа, — накнадно објашњење —, од Васе Лазаревића, страна: 170., 171., 179. и 187.

Изазивање и фиксирање невидљивих отисака прстију на хартији, D-r Eug. Stockis, превео с француског Душан Ђ. Алимпић, стр.: 180. и 181.

Бертилонаж и дактилоскопија, од Душана Ђ. Алимпића, страна: 196., 197., 203., 204., 205., 218., 219., 226., 227., 235. и 236.

О тужбама по члану 28. Устава, против државних чиновника, званичника, председника општинских судова, кметова и општинских званичника због повреда приватних права вршењем службене дужности, и нелеђењу по овим тужбама, од Милоша М. Станојевића, судије, страна: 202., 203. и 211.

Пријављивање становништва код полицијских и општинских власти, од Васе Лазаревића, страна: 211., 212., 213., 219., 220., 221., 228., 229., 235. и 236.

Die verbrechensbewegung im östlichen Europa I. Band. — Die Criminaliät der Balkanländer. Von D-r Arnold Wadler, приказ Миливоја Ј. Петровића, страна: 227., 228., 236., 237., 244., 252., 253., 259., 260., 266., 267., 276., 284., 285., 301. и 302.

Признање (из забележака једног старијег полицајца), страна: 237., 238., 246., 253., 254., 261. и 262.

Зуби као доказ идентичности, од Добривоја В. Бакића, страна: 243., 251. и 252.

Батине као казнено средство за малолетне злочинце, од Добривоја В. Бакића, страна: 245.

Ново казнено право за малолетнике у Аустрији. — D-r jur. Alfred Gross, превод Д-ра Д. М. Суботића, страна: 260., 261., 267., 268., 269., 276., 277., 291., 292., 308., 309., 318., 319., 325. и 326.

Заблуде при идентификовању лешева и живих личности (P. A. Pajc), превео с француског Душан Ђ. Алимпић, страна: 269., 270., 277., 278., 279., 285. и 286.

§ 100. закона о кривично судском поступку, од Димитрија С. Калајџића, страна: 283. и 284.

Сујеверје и злочин, *један случај из праксе управника дрезданске полиције*, од Добривоја В. Бакића, страна: 302., 309. и 310.

Реорганизација полиције у Француској, од Душана Ђ. Алимпића, страна: 307., 308., 314., 315., 316., 323., 324., 331., 332., 333., 340., 341., 348., 349., 356., 357. и 380.

Поступак општинских судова у грађанским парницама и поступак избраних судова од Ал. Н. Стевановића, критика од Димитрија С. Калајџића, страна: 310.

Варошка жандармерија у Пруској, од Жив. А. Лазића, страна: 316., 317., 318., 324., 325., 333., 334. и 341.

Криминална статистика Немачке царевине за 1906. годину, од Добривоја В. Бакића, страна: 326. и 327.

Примена т. 4. а. § 471. грађ. суд. пост. и т. 11. правила Министра Правде од 4. фебруара 1874. год. Бр. 354., од Чеде А. Костића, стр. 331.

Може ли нападнути познати нападача ноћу при светлости од пушчане ватре? превод од Стевана Д. Тодорића, страна: 334.

Примена телеграфа и телефона у бриселској полицији, превод од Стевана Д. Тодорића, стр. 342.

О претресу стана и узапћењу писама, од Милоша М. Станојевића, страна: 347., 348., 355. и 356.

Модерни амерички систем поправке осуђеника, од Добривоја В. Бакића, страна: 349., 350., 365., 366., 374., 375., 380., 381. и 382.

Шта се не може узети у поцис за извршење судских одлука? од Д-р Драг. Аранђеловића, страна: 363., 364., 372., 373., 378., 379., 388., 389., 394., 395., 401., 402. и 403.

Полиција и публика, од Жив. А. Лазића, стр.: 382. и 383.

Полицијска уређења на западу, од Жив. А. Лазића, страна: 389., 390., 397., 398., 406., 407., 408. и 409.

Да ли је законом забрањено присуство полицијских органа на јавном збору, од Чед. А. Костића, страна: 396. и 404.

Међународни полицијски конгрес, D-r Едмон Локар, страна: 398. и 399.

Амерички судови за децу, од Доб. В. Бакића, страна: 404., 405. и 406.

VII ПОУКЕ И УПУТИ:

За деобу задругара по § 434. грађанског судског поступка увек је надлежан избрани суд, страна 62.

По чл. 170. ставу III. зак. о општинама, жалбе противу сваке неправилности у зборској радњи изјављују се Државном Савету, страна 62.

Исправком погрешног указа о отпуштању из службе државни чиновник задобија само право на своју систематичну плату за све време проведено ван службе до новог указа (исправке), а не и право на додатаке који су везани за вршење службе, од Стеве Ђ. Бобића, страна 70.

За оцену одлука којима се дозвољава кирајцијама да се иселе из закупног добра пре усменo уговореног рока, надлежна је административна власт, од В. Ђ. Недића, страна 135.

О извршности одлука окружног одбора, од Влајка Ђ. Недића, страна: 390. и 391.

О сазиву окружне Скупштине у ванредан сазив, од Влајка Ђ. Недића, страна: 391.

Сеобнина одређена чланом 16. под б. „закона о дневници, подвознини и селидбини државних чиновника и службеника“ обухвата накнаду сеобних трошкова и за породицу и за ствари чиновника — а не само за породицу, од Стеве Ђ. Бобића, страна 412.

Полицијски чиновници, кад преводом на плате по садашњем закону о уређењу округа и срезова на основи чл. 162. одбијају већу плату и нов положај са премештајем, немају право на накнаду сеобних трошкова, од Стеве Ђ. Бобића, стр. 412.

Полицијски чиновници окружних начелстава немају права на накнаду дневнице и путнине по закону о дневници, подвознини и селидбини државних чиновника и службеника кад у округу, ван места свога становања, врше службене послове, од Стеве Ђ. Бобића, страна 413.

Прерађевине од меса не подлеже наплати касапске аренде, од Влајка Ђ. Недића, страна 413.

VIII ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА:

О штети на телеграфским и телефонским постројењима, страна 6.

О окружним, среским и општинским прирезима, страна: 6. и 7.

О окружним, среским и општинским буџетима, страна 7.

О кулучењу, страна 15.

О општинским благајницима, страна: 15., 174., 175., 183. и 319.

О горосечи, страна: 15. и 16.

О издавању уверења о немањштини, страна: 16., 54., 87., 88. и 247.

О наплати утринског пореза, страна: 22., 23., 94. и 95.

О општинским приходима (аренди и акцису), страна: 23., 47., 70., 71., 78., 87., 95., 158., 159., 168., 199., 230., 294., 413. и 414.

О издавању уверења за пренос таџија, стр. 23.

О извршивању судских пресуда и решења, страна: 30., 31., 95., 127., 191., 230., 231., 239., 279., 280., 383., и 391.

О среским и општинским утринама, страна: 31., 78., 79., 94., 95., 127. и 151.

О примени § 471. грађанског судског поступка, страна: 38., 39., 78., 87., 94., 103., 263., 319., 335., 350., 359., 375., 376., 383., 391. и 392.

О заузећу, страна: 39., 78., 79., 127., 158., 159., 206., 207. и 214.

О замени затвора новчаном казном, страна: 47., 238., 239., 366. и 367.

О наплати такса, страна: 47., 54., 55., 63., 79., 111., 166., 191., 214., 215., 254., 255., 262., 270., 279., 295., 311., 312., 327., 350., 375., 376., 391., 399. и 414.

О наплати болничких трошкова, страна: 54., 87. и 88.

О стављању забране и накнади по закону о осигурању стоке, страна: 55. и 294.

О таџијама и баштињењу, страна: 55., 71., 78., 95., 175., 183., 184., 214., 302., 303., 319., 391. и 399.

О наплати свештеничких такса, стр.: 55. и 111.

О месном механском или кафанском праву и личном праву на ове радње, страна: 62. и 63.

О чувању и прикупљању општинског капитала, страна: 63., 119., 191., 230., 247. и 359.

О зајмовима, које повлаче општинске власти на општинска добра и приходе, страна 63.

О примени § 7. грађ. судског поступка и чувању пољског имања, страна 63.

О мерини — кантарини, страна: 70., 71., 230., 270. и 279.

О застарелости, страна: 71., 88. и 247.

О продаји монополисаних артикала, страна 78.

О примени § 2. крив. закона, страна: 79.

О простим и јавним увредама, страна: 79. и 391.

О општинским деловођама, страна: 79., 87., 94., 166., 167., 319., 328., 399. и 400.

О личном порезу, страна 88.

О општинским буџетима, страна: 94., 95., 143., 183., 238., 247. и 359.

О насељавању и праву досељеника на добивено земљиште, страна: 102. и 103.

О потврдама уговора и других писмена код општинских власти, страна: 103. и 319.

О надлежности општинских судова за извиђање и суђење, страна: 103., 158., 159., 191., 230., 303. и 391.

О избору општинског чланштва, страна: 111., 112., 127., 303., 334. и 335.

О давању општинског новца под интерес, страна 119.

О накнади штете, страна: 6., 119. и 127.

О уписивању земљишта у пописну књигу „Б“, страна 127.

О наплати дијурине за судије изабраног суда, страна 127.

О општинским дуговима, страна 143.

О наплатама за упропашћено државно оружје и друге ствари, страна 143.

О прираштају (речном наносу и односу), стр. 151.

О праву риболова, страна: 151. и 167.

О извиђању и правилности иступних пресуда код општинских власти, страна: 151., 303., 342., 343., 351., и 366.

О примени закона о експропријацији земљишта за подизање жељезничких пруга од 15. марта 1866. год., страна: 158., 159. и 175.

О наплати прireза по закону о фонду за накнаду штета пострадалима од града, страна: 167.

О рачунополагачима, страна: 174., 175. и 293.

О подизању барака, страна: 175. и 342.

О непредвиђеним општинским издацима, стр. 183.

О продаји пића, страна: 184., 342. и 399.

О кулучењу, страна 184., 359. и 360.

О казнама општинских часника, страна: 190., 191. и 255.

О касапницама, страна: 199., 413. и 414.

О саставу избраног суда, страна 199.

О избору вештака, страна 199.

О отварању и затварању јавних радња, стр. 206.

О гласачким списковима и праву гласања, страна 207.

О застарелости иступних пресуда, страна: 222., 223. и 247.

О издржавању затвора, страна 223.

О станарини — квартирини учитеља, страна: 239., 263., 270. и 271.

О накнади за угинулу стоку, страна 239.

О ослобођењу плаћања личног пореза, стр. 247.

О помоћи оскуднима у храни, страна: 254. и 255.

О отварању сеоских дућана и праву продаје, страна: 255., 383. и 384.

О жељезничко-полицијским кривицама, стр. 263.

О јавним продајама, страна 263.

О наплати пореза од странаца, страна 270.

О задуживању и отуђивању црквених имања, страна 279.

О склапању пореских рачуна и пореским књигама, страна 293.

О полицијском надзору, страна 294.

О избору школског одбора, страна: 294. и 295.

О праву истраживања руда и накнади штете, страна 303.

О казнама које усмено изричу општински председници и кметови, страна: 310. и 311.

О наплати дугованог пореза, страна 311.

О поновљењу парница, страна: 319.

О прибављању доказа за прелаз из чланства једне општине у чланство друге, страна 319.

О потрици, страна: 319., 335., 350., 366. и 391.

О данаџурима, страна 327.

О наплати пореза из непокретног и покретног имања, страна: 335., 343., 375. и 376.

О руковању пословима школског одбора, страна 350.

О попаши, страна: 350. и 351.

О водојажи, страна 359.

О казнама које изричу школски одбори, страна: 366. и 367.

О накнади штете учињене пољевином, противзаконим поништајем туђих ствари и крађом, страна 375.

О подели школа и школске имаовине, стр. 383.

О селским механама и хлебарницама, стр. 391.

О повраћају грађанског права, стр. 391.

О дијуринама општинских часника, стр. 392.

О меницама и земљорадницима, стр. 414.

О отварању нових школа, стр. 414. и 415.

IX ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО:

Јеврејска ламна, превео с француског Милутин Т. Марковић, страна: 68., 69., 70., 77., 78., 86., 87., 93., 94., 101., 110., 111., 118., 119., 126., 134., 135., 142., 143., 150., 157., 158., 165., 166., 173., 174., 181., 182. и 183.

Три студента, од Конана Дојла, превео с немачког Доб. В. Бакић, страна: 187., 188., 189., 197., 198., 205., 206., 213., 214., 221. и 222.

Браћа Пелисијер, из забележака једног француског детектива, превео Д. В. Бакић, стр. 357., 358. и 359.

Туђинка, приповетка, од М. Павловића, стр.: 411. и 412.

X ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА:

Александар — Аца Бошковић, зв. „Бата“, из Београда (са сл.), стр. 128.

Александар Талев, из Охрида (са сл.), стр.: 295. и 304.

Анка Вукотић — Митровић, бив. служавка (са сл.), стр. 351.

Анка Цветковић, служавка (са сл.), стр. 40.

Аћим Арсић, земљоделац, из Претежана (са сл.), стр. 224.

Владимир Мацаревић, из Лисе (са сл.), страна: 295. и 296.

Драгутин, син Косте Митровића, пиљара, из Београда, стр. 104.

Ђиарицо Салваторн, из Сантријетрополља у Италији (са сл.), стр. 295.
Живојин — Живко Маринковић, бив. пиљар, из Вел. Поповића (са сл.), стр.: 303. и 304.
Живојин — Жика Павловић, шустер — коцкар, из Алексинца (са сл.), стр. 24.
Иван, син Јована Панића, обућара, из Београда, стр. 104.
Јован Грујић, скитница (са сл.), стр.: 7. и 8.
Јован — Јоца Вујић, бив. трговачки помоћник, из Вуковара, стр. 40.
Љубомир Станојевић, налбантин, из Неготина (са сл.), стр. 176.
Милан Ђурић, бакалин, из Београда (са сл.), стр. 104.
Милан Н., крадљивац, стр. 128.
Милан Радивојевић, из Вуковара (са сл.), стр.: 415 и 416.
Милисав Бранковић, из Драча (са сл.), стр. 368.
Милорад Илић, хлебарски момак, из Књажевца (са сл.), стр. 56.
Милош Кнежевић, одбегли осуђеник (са сл.), стр. 344.
Михајло Ђорђеско, бив. банкар, из Букурешта (са сл.), стр. 48.
Миша Шећерковић, бив. трговачки помоћник, из Вуковара (са сл.), стр. 40.
Недељко Павловић, одбегли осуђеник (са сл.), стр. 344.
Никола Ђорђевић, скитачки циганин (са сл.), стр. 159.
Никола С. Живановић, земљоделац, из Дубоке (са сл.), стр. 176.
Обрад Радуловић, зв. „Бајко“, из Ужица (са сл.), стр. 184.
Петар Бешевић (са сл.), страна: 295. и 296.
Петар Марјановић, зв. „Кобиљац“, скитница (са сл.), стр. 176.
Радомир Ђурић, из Масијева (са сл.), стр. 152.
Сава Јеличић, надничар, из Београда (са сл.), стр. 24.
Светозар, син Косте Мршуље, пчелара, из Београда, стр. 104.
Светозар Пурић, хлебареки момак, из Књажевца (са сл.), стр. 56.
Спасоје Крагујевић, из Илока у Славонији (са сл.), стр. 286.
Тадија Луковић, земљ., из Пасјаче (са сл.), стр.: 319. и 320.
Тот Иванов, из Кајабаше у Бугарској (са сл.), стр.: 32. и 39.
Фрања — Франц Јерин, из Љубљане (са сл.), стр. 72.

XI ПОТЕРЕ:

Адам Исајловић, зв. „Чакар“, коцкар (са сл.), страна: 23.
Адам П. Новаковић, из Лазнице, стр. 192.
Алекса Ђорђевић, скитачки циганин, стр.: 271. и 352.
Алекса Костић, коцкар (са сл.), стр. 256.
Алекса Павловић, из Лозовика, стр. 288.
Алекса Поповић, из Савчине, стр. 199. и 200.
Алекса Урошевић, циг., из Соко-Бање стр. 367.
Алфред Бенвејер, радник, стр. 367.
Ангелина Тодоровић, собарица, из Вел. Градишта страна 351.
Андра, син Алексе Илића, трговца, из Зајечара, стр. 31.
Арса Стефановић, пекар, из Врање, стр. 320.
Арсеније Миодраговић, из Лесковца стр. 144.
Арсеније Раковић — Рековић — Љујић, слуга, стр. 352.
Бела Грин, агент, из Каполната, стр. 23.
Бећир Трајковић, циганин, из Лукова стр. 232.
Благоје Перуничић, келнер из Ниша, стр. 79.
Благоје Рајковић, из Војковаца, стр.: 79. и 80.
Богдан Јанковић, пекарски момак, из Дивостина (са сл.), стр.: 271., 280. и 296.
Божа Т. Савић, из Београда, стр. 23.
Божидар Мијовић, одбегли осуђеник (са сл.), стр. 248.
Бојко Вулетић, из Балиновца, стр. 79.
Борис Русов, из Корти Жабе у Бугарској, страна 304.
Бошко Н., бив. слуга код Методија Ристића, хлебара, из Београда, стр. 306.
Бранко Аргировић, бив. књиговођа, стр. 16.
Василије Јов. Пантић, из Куле, стр. 296.
Велимир Радосављевић, из Саранова, стр. 168.
Вељко Вучинић — Балотић, из Тмаве, стр. 136.
Веселин Пешић, из Бељесовца, стр. 168.
Видоје Пејић, слуга, из Чачка, стр. 239.
Виљем Шик, зв. „Барон Виљем Шиљек“ из Аустро-Угарске (са сл.), стр. 200.
Владимир Јаковљевић, одбегли осуђеник, страна 152.
Владимир Костић, клонфер, из Лесковца, страна 256.
Владимир Николић, из Страже, стр. 264. и 304.
Војин С. Руцић, из Лазнице, стр. 192.
Војислав Јовановић-Јолић, из Лесковца, стр. 296.
Војислав, син Обрада Марковића, из Уветовца, стр. 304.
Вукашин Вучићевић, из Савчине, страна: 199. и 200.
Гаврило-Гана Радојковић, из Кованице, стр. 351.
Глигорије Антић, бив. слуга, стр. 7.
Глигорије-Гига Ивановић-Станковић, из Лапаштице, стр. 48.
Дима Стојановић, из Јагличија, стр. 191.
Димитрије Живковић, из Блендије, стр. 360.
Димитрије Наумовић, из Наталинаца, стр. 247.
Димитрије, син Марина Р. Стојића, из Дупљана, стр. 288.
Драгомир М. Арсић, из Пољана, стр. 288.
Драгомир Станковић, одбегли осуђеник (са сл.), стр. 232.
Драгутин, син Петра О. Миленковића, из Брачине, стр. 223.
Драгутин Стокић, слуга из Сибнице, стр. 384.
Добривој Новаковић, бив. обућарски радник (са сл.), стр. 199.
Добросав Бојић, из Брзохода (са сл.) страна: 215.,216. и 248.
Добросав Димитријевић, из Бјелуше, стр. 288.
Душан Алексић, зв. „Ката“, коцкар, из Лесковца, стр. 400.
Душан Брзановић-Пешић, зв. „Душанчић“, коцкар (са сл.), стр. 112.
Душан Јакић, аустро-угарски војни бегунац, стр. 168.
Душан Миленковић, касапски радник, стр. 160.
Душан Н., зв. „Крња“, крадљивац, стр. 392.
Душан Остојић, пекарски радник, страна: 255. и 256.
Ђорђе Бавански-Богдановић, аустро-угарски војни бегунац, стр. 328.
Ђока — Ђорђе Живановић, књиговезац, из Босне стр. 400.
Ђорђе Лазаревић, касапски радник, из Ивањице, стр. 320.
Ђорђе Михајловић, скитачки циганин, стр. 104
Ђорђе Радосављевић, циганин, стр. 160.
Ђорђе Ранчић, одбегли осуђеник, стр. 336.
Ђорђе Сташић, из Буношевца, стр. 128.
Едуар Хертл, бив. чиновник мајдан-печких рудника, стр. 320.
Емил-Фрања Приболски, слуга, из Беча, стр. 64.
Живан Илић, из Мађара, стр. 296.
Живан, син Ивка Ђурића, из Грнчара, стр. 112.
Живан Младеновић, из Лабукова, стр. 271.
Живадин Златановић, из Чегривца, стр. 191.
Живко Мијатовић, из Прова, стр. 272.
Живојин Величковић, пекарски радник, стр. 272.
Живојин Ђурђевић, из Јагњила, страна: 31., 80. и 272.
Живојин Златановић, опанчар. радник, стр. 384.
Живојин Јанковић, из Јарчујака, стр. 96.
Живојин Јовановић-Петровић, колачарски радник, стр. 304.
Живота Живановић, из Лугавчине, стр. 231.
Живота Марковић, одбегли осуђеник (са сл.), стр.: 231. и 256.
Живота Пантић, одбегли осуђеник (са сл.), стр. 248.
Зарија-Зарко Марковић, из Бозољина, страна: 55., 56. и 72.
Звездан Стевановић, бив. тргов. помоћник, из Крагујевца, страна: 280. и 320.
Здравко К. Петровић, из Вел. Села, стр. 136.
Зорка, жена Павла Гајића, из Звезде, стр. 272.
Иван Тносављевић, столар, из Пожаревца, стр. 199.
Илија Крнаутовић, слуга, из Катрге, стр. 416.
Илија Јовановић-Кафеџић, слуга и коцкар (са сл.), стр. 240.
Илија Радојичић, из Иванове Куле, стр. 232.
Исаило Миливојевић, из Бабице, стр. 175.
Јанко Васиљевић, из Подгорца, стр. 64.
Јанко П. Илић, одбегли осуђеник (са сл.), страна 231.
Јанко Катринаш, из Подгорца, стр. 64.
Јаничије, син Крсмана Кајића-Николића, из Стрмова, стр. 104.
Јанча Стојановић, из Буштрања, стр. 168.
Јеврем П. Миленковић, из Ћовдина, стр. 191.
Јелена-Елена Василијева, из Пазарника, стр. 280.
Јелена-Јела Сомор, бив. служавка, стр. 128.
Јеремија Лутовац, питомац војно-занат. школе у Крагујевцу, стр. 215.
Јован Живковић, скитачки циганин, из Матијевца, стр. 168.
Јован Живковић, бив. служитељ општ. нишке, стр. 3 6.
Јован Јовановић, каменорезац, из Ниша, стр. 343.
Јован Марјановић, зв. „Кобиљац“, одбегли осуђеник (са сл.), стр. 271. и 288.
Јован Новачев, из Аустро-Угарске, стр. 343.
Јовица Видановић, зв. „Јован Пауновић“, из Волује, стр. 367. и 384.
Јозеф Гуран, из Кучајне, стр. 223.
Јон Кастри, капетан, из Букурешта, стр. 64.
Јорјан Јована Цветковића, из М. Ртвице стр.: 264. и 287.
Јосиф Мешић, радник, страна 264.
Јуда Леон Ашерсвић, одбегли осуђеник (са сл.) страна 223.
Калча Ивановић — Бузов, Бугарин, страна 104.
Катарина Нацић, служавка, страна 256.
Коста Сирић, из Сенте, страна 207.
Коста Стошић, из Турске, страна 376.
Крста Живковић, бив. служитељ општ. нишке, страна 336.
Крста Радојевић, из Љубаве, страна 392.
Лазар Драгановић, цамбас, из Књажевца, стр. 79.
Лазар Лазаревић, бивши келнер, из Београда, страна 71.
Лемоан Хенри Гидо Леон, инжињер, из Париза (са сл.), страна 215.
Лазар Б. Лазаревић, бив. осуђеник (са сликом), страна 416.
Љубинко Нинковић, бив. председник општине миларске, страна 256.
Љубомир, син Милоја Станисављевића, из Лисовића, страна 416.
Максим Цветковић, из Веровице, страна 192.
Манча Ристић, циганин цамбас, из Неготина, страна 160.
Марко Маринковић, циганин, из Грушића, страна 120.
Марко Пивљанин, из Црне Горе, страна 31.
Матеја Гојковић — Сретовић, радник абациjски, страна 208.
Марија Кудрановић, куварица, страна 376.
Марија, жена Станоја Николића, из Александровца, страна 104.
Мартин Лидхолм, бив. благајник, из Шведске (са сл.), стр.: 48. и 55.
Мијаило Гроздановић, берберски радник, стр. 48.
Милан Андрејић, шинтерски момак, страна 96.
Милан Благојевић, зв. „Крајинац“, одбегли осуђеник (са сл.), стр.: 271. и 280.
Милан — Дамњан — Данчика Лазић — Вранић, зв. „Гуска,“ из Сентомаша (са сл.), стр. 175.
Милан Ђорђевић, из Лалинца, стр.: 343. и 344.
Милан Јањић, одбегли осуђеник (са сликом), страна 336.
Милан Марковић, из Вел. Лаола, стр. 367.
Милан Миленковић, одбегли осуђеник (са сл.), стр.: 24 . и 248.
Милан Милутиновић — Јовановић — Лазаревић — Симић, коцкар, из Београда, стр.: 31. и 32.
Милан Настић, звани „Миланче,“ из Вел. Дренове, стр. 55.
Милан Радојевић, циганин, из Лукавице, страна 168.
Милан Ристић, бив. калауз, из Паланке, стр. 71.
Милан Савић, из Комирића, стр. 136.
Милан Стевановић, слуга, стр. 215.
Милан Цукић, коцкар, стр. 32.
Милан Чопоровић, из Београда (са сл.), страна: 144. и 280.
Миленко Дробњаковић, из Глумча, стр.: 71. и 72.
Милентије, син Павла Недељковића, и Мирашевца, стр. 64.
Милијан Крајиновић, из Ваљева, стр. 112.
Милинко Богдановић, надничар, из Ужица, страна 64.
Милисав Динић, кувар, из Крагујевца, стр. 23.
Милић Стојадиновић, одбегли осуђеник (са сл.), стр.: 96., 160. и 168.
Милић Ј. Томић, из Вел. Лаола, стр. 367.
Милица, кћи Василија Максимовића, из Горњег Милановца, стр. 239.
Милка, жена Стевана Игњатовића, десетара сењске пруге, стр. 104.
Милоје П. Радојичић, из Везичева, стр. 367.

Милован Бајић, аустро-угарски војни бегунац, стр. 336.
Милован Лазић, из Влашког Дола, стр. 144.
Милорад Стевановић, бив. писар, стр. 360.
Милорад Филиповић, из Звездара, стр. 272.
Милосав Васић, циганин, из Крчина, стр. 304.
Милош Кнежевић, из Ланикаца у Босни (са сл.), стр. 287.
Милош Филиповић, из Близнака (са сликом), стр. 120. и 200.
Милутин Вуковић, питомац, војно-занат. школе у Крагујевцу, стр. 215.
Милутин Денић, из Бувца, стр. 320.
Милутин А. Маринковић, одбегли осуђеник (са сл.), стр. 376.
Милутин Николић, из Брачине, стр. 120.
Милутин Савић, из Комирића, стр. 136.
Милутин Савковић, бив. служитељ, стр. 199.
Михајло Богдановић, одбегли осуђеник (са сл.), стр.: 232. и 240.
Михајло Здравковић, из Јовца, стр. 384.
Михајло А. Илић, бивши осуђеник (са сликом), стр. 136.
Михајло Нањаш, обућарски калфа, из Будим Пеште, стр. 64.
Михл Лесковски, шмелц-мајстор, стр. 320.
Мица Трифуновић, певачица, стр. 31.
Младен Илић, из Калуђерице, стр. 239.
Младен Станковић, из Личе, стр. 328.
Наталија Мијалковић — Кузмановић, служавка, стр. 280.
Недељко Павловић, из Врбовца (са сликом), стр. 287.
Никодије Милић, из Доњег Адровца, стр. 320.
Никола Б. Босијоковић — Адамовић, из Мелнице, стр.: 96. и 192.
Никола Живковић, бив. пешадијски поднаредник, из Књажевца, стр. 344.
Никола Илић, берберски калфа, из Баваништа, стр. 320.
Никола Јевтић — Стојковић — Стојадиновић, из Рујишта, стр. 72.
Никола Марковић, келнер, стр. 264.
Никола Радивојевић, из Малог Лаола (са сл.), стр.: 215., 216. и 224.
Никола Радојичић, из Бељине, стр. 207.
Новица Радосављевић, из Доње Раче, стр. 336.
Никола Станковић, из Бреснице, стр. 79. и 336.
Никола Станковић, из Копривнице, стр. 191.
Никола Унковић, обућарски радник, из Ваљева, страна 320.
Обрен Живојиновић, крадљивац, из Ниша, страна 320.
Обрен Милосављевић, из Криваје, страна: 191. и 192.
Павле — Паја Тодоровић, бив. агент осигуравајућег друштва „Њу-Јорк," стр. 248.
Панта Костић, хотелијер, из Пожаревца (са сл.), стр. 232.
Пеј Јосиф, публициста, из Италије (са сликом), стр. 80.
Петар Замбони, из Венеције, стр. 31.
Петар Ивановић, бивши шегрт, из Београда, стр. 32.
Петар Новаковић, из Черевића у Босни (са сл.), стр. 352.
Петар Павковић, из Осека, стр. 343.
Петар Павловић, одбегли осуђеник, из Александровца (са сл.), стр. 400.
Прешути Аснанио, радник, из Италије, стр. 360.
Радован Кнежевић, одбегли осуђеник (са сл.). стр. 223.
Радован Николић, скитачки циганин, стр. 104.
Рајко Милошевић, из Својдруга, стр. 104.
Радосав Тодоровић, одбегли осуђеник (са сл.), стр. 224.
Радосав Трошић, коцкар, из Медвеђе, (са сл.), стр. 55.
Радосав Цајкић, из Белушића, стр. 256.
Светислав Милосављевић, слуга, стр. 248.
Светозар — Заре Илић, из Кусатка, стр. 207.
Светозар Марковић — Буђевац, одбегли осуђеник (са сл.), стр. 144.
Светозар Мијаиловић, из Ракове Баре, стр.: 96. и 192.
Светозар Поповић, из Чокешине (са сл.), стр. 264.
Светозар Стојановић, одбегли осуђеник, стр.: 96. и 223.
Светозар Томовић, бив. опш. писар, стр.: 256. и 296.
Селимир Ђорђевић, из Црљенца (са сл.), стр.: 208. и 231.
Сима Марковић, пекарски радник, стр. 320.
Симеун Ристић, из Нереснице, стр. 223.
Славко Симић, из Деспотовца, стр. 128.
Ставра Јовановић, из Царева Села, стр. 288.
Станимир П. Димић, из Давидовца, стр. 271.
Станислав Јовановић, слуга, из Соко-Бање, страна: 360.
Станко Анђелковић, из Кијевца, стр. 287.
Станко Ђокић, из Лалиновца, стр. 152.
Стеван Дамљановић, келнер, из Београда, стр. 96.
Стеван Митровић, бив. берберин, из Београда (са сл.), страна: 71., 80. и 88.
Стојан Драгић, из Породина, стр. 32.
Стојан Миленковић, скитачки циганин, стр. 320.
Стојан Стаменковић, одбегли осуђеник (са сл.), стр.: 32., 55. и 288.
Спира Спасојевић, из Васиљевца, стр. 239.
Тадија Луковић, из Пасјаче, страна: 264., 271. и 288.
Танасије Богдановић, из Савчине, стр. 199. и 200.
Таса Николић, бив. служитељ општине нишке, стр. 336.
Тимотије Стојановић, из Лопатнице, стр. 328.
Тихомир Бојић, коцкар, стр. 32.
Трајило Грујић, одбегли осуђеник, страна: 272. и 280.
Трајило Карић, из Подгорца, стр. 64.
Ћира Радосављевић, из Аранђеловца, 112.
Урош Митић, колар, из Вел. Извора, стр. 64.
Фауст Ламберт-Август, мењачки помоћник, из Београда (са сл.), стр. 7.
Хајнрих Хуберт-Јозеф Бекер, трг. из Франкфурта (са сл.), стр. 88.
Христо Ивановић, из Солуна, стр. 256.
Чедомир Бабић-Живковић, кројачки радник, из Мале Дренова, стр. 215.
Чедомир Димитријевић, кројачки радник, из Пирота, стр. 16.
Чедомир Ј. Мијанловић, из Лопатња, стр. 280.
Цветко Николић, скитачки циганин, стр. 104.
Шаћир Меметовић, зв. „Азаман" циганин, из Лукова, стр. 232.

XII ТРАЖЕ СЕ:

Агнија Ђуричић, из Београда, стр. 135.
Алекса Атанасијевић, калфа бакалски, из Крагујевца, стр. 7.
Александар Величковић, ђак, из Врање, стр. 112.
Александар Јанох, столарски шегрт, из Београда, стр. 48.
Александар, син Тодора Јотовића, из Зајечара, стр. 167.
Александар Јулијус, обућар, из Београда, страна: 248.
Анђелија, жена Милана Станковића, стр. 144.
Андрија Јанковић, бив. радник фабрике шећера стр. 136.
Анка, жена Љубисава Милановића, из Вучића, стр. 336.
Антоније Милутиновић, из Београда, стр. 128.
Антон Пахол, аустро-угарски војни бегунац, стр. 216.
Богић Чукурановић, бив. контролор, стр. 7.
Божидар Димитријевић, шегрт, стр. 384.
Божидар Јовановић, бив. кравар, из Београда, стр. 280.
Боривој Поповић, шегрт ковачки, стр. 16.
Борка, кћи Христине Николић, куварице, из Београда (са сл.), стр. 263.
Борисав, син Живојина Милосављевића, из Гор. Каменице, стр. 200.
Бранко Здравковић, из Алексинца, стр. 344.
Василије Камиџорац, из Миљанице, стр. 119.
Велимир, син Илије Алексића, из Зеока, страна: 192.
Велисав, син Димитрија Костића из Мајура, стр. 119.
Видосава Лукић, раденица, из Београда, стр. 400.
Витомир Николић, из Крушевца, стр. 72.
Владимир Дамњановић, из Бабине Луке, стр. 400.
Гога Јон, румунски војни бегунац, стр. 360.
Даница Мићић, удова, из Ужица, стр. 392.
Даринка, кћер Лазара Аничића, стр. 167.
Даринка, кћи Јулке Стојисиљевић, удове, из Београда, стр. 48.
Даринка, кћи Ђорђа Стошића, надничара, из Врање (са сл.), стр. 344.
Десимир Ж. Миркић, касапски слуга, стр. 79.
Драга, кћи Михајла Јовановића, лимара, из Обреновца, стр. 312.
Драгиња, одвојено живећа жена Раде Стајића, из Грабовца, стр. 7.
Драгомир Косавчевић, шегрт, из Крагујевца, стр. 31.
Драгослав Милорадовић, из Бечевице, стр. 7.
Драгослав Ресимић, из Чачка, стр. 200.
Драгослав Стојановић, шегрт штампарски, страна: 88.
Драгутин, син Андреје Андрејевића, стр. 79.
Драгутин Илић, коцкар, из Зајечара, стр. 79.
Драгутин Кнежевић, обућарски шегрт, из Београда, стр. 207.
Драгутин, син Франца Сегера, из Крагујевца, стр. 287.
Драгутин, син Јована Шекића, из Градашнице, стр. 352.
Душан Миловановић, стр. 368.
Душан Раденковић, штампарски радник (са сл.), страна: 400.
Ђорђе Стојановић, из Мељака, стр. 16.
Живан Тодоровић, бив. финансијски стражар, стр. 263.
Живко П. Данић, из Вел. Села, стр. 119.
Живота, син Радисава Ђушића, из Кораћице, стр. 304.
Иван Ђурковић, кочијаш, из Београда, стр. 56.
Иван Рајичић, аустро-угарски војни бегунац, стр. 216.
Иван В. Чајковски, стр. 207.
Игњац Јунк, шлосер, из Смедерева, стр. 207.
Илија Томашевић, бив. кафеџија, из Јагодине, стр. 103.
Исаило Обреновић, из Бајчетине, стр. 312.
Ирма, жена Франца Ајзенгшира, из Беча, страна 127.
Јаничије Николић, надничар, из Старе Србије, стр. 152.
Јевта Вучковић, из Травника, стр. 256.
Јелена Пајк, певачица, из Београда, стр. 103.
Јован-Јоца Вишацки, келнер, из Мионице, страна 119.
Јован Костић, из Буговске, стр. 144.
Јован Краљ, из Загреба, стр. 184.
Јован Мијавчић, ткач, из Београда, стр. 256.
Јован Оросија, кројачки калфа, стр. 39.
Јован Петровић, из Пирота, стр. 103.
Јован Протић, бив. деловођа, из Пожаревца, стр. 200.
Јулијус Хендл, трговац, из Обреновца, стр. 128.
Касија Васић, радница фабрике шећера, стр. 64.
Катарина Јовановић, служавка, стр. 88.
Коста Вучковић, из Масурице, стр. 112.
Крстина, одбегла жена Манасија А. Стаменковића, из Полома, стр. 88.
Лазар Антић, књижар, из Врање, стр. 167.
Љубисав Гајић, радник обућарски, стр. 360.
Љубисав, син Милосава Савића, из Вуковца, стр. 216.
Љубомир Крагујевић, браварски шегрт, из Ниша, стр. 175.
Манча Ристић, циганин, из Неготина стр. 88.
Марија, жена Јована Вучуревића, из Бериља, стр. 216.
Марија Лозар, служавка, из Београда, стр. 143.
Мијаило Јовановић, лађар, стр. 72.
Мика Илић, каменорезац, из Соко-Бање, стр. 64.
Милан Вукајловић, из Солотуше, стр. 216.
Милан Ђукић, бив. осуђеник (са сл.), страна: 16. и 24.
Милан, син Живојина Јаковљевића, из Белице, стр. 240.
Милан Јанковић, из Кусатка, стр. 344.
Милан М. Јовановић, из Власине, страна: 167. и 192.
Милан, син Јована Милошевића, из Главице, стр. 192.
Милан Мргић, коларски калфа, из Београда, стр. 167.
Милан, син Трајка Цветковића, таљигаша, из Београда, стр. 400.
Миленко, син Живка Миливојевића, из Друговца, стр. 384.
Миленко Николић, скитачки циганин, из Дракчића, стр. 72.
Милица Ристић, циганка, из Блаца, стр. 384.
Милован, син Софронија Миловановића, из Ћелија, стр. 328.
Милоје Бећаровић, из Гроцке, стр. 96.
Милорад Вељковић, фарбарски радник, стр. 88.
Милорад-Петроније Илић, цигљарски радник, стр. 176.
Милорад, син Спасоја Јовића, из Коцељева, страна: 103. и 104.
Милорад, син Игњата Пантелића, из Дучаловића, стр. 216.

Милорад Тањовић, из Ђакова, стр. 72.
Милисав Јаношевић, абадија, из Јарињa, стр. 176.
Милосав Симоновић, бив. осуђеник, из Чачка (са сл.), стр. 192.
Милош Милојевић, из Милатовца, стр. 368.
Милош Пенчић, лађарски радник, стр. 24.
Милутин Тоскић, позоришни момак, из Пирота, стр. 192.
Миљко Тимотијевић, из Слатине, стр. 200.
Мирослав Протић, из Свилајнца, стр. 7.
Митар Савић, слуга, из Парцана, стр. 135.
Михајло Божиновић, из Трговишта, стр. 112.
Михајло Милојевић, из Милатовца, стр. 368.
Мица Станић, из Београда, стр. 143.
Мишко Чешко, бив. лађар, стр. 56.
Нестор Тошовић, бив. осуђеник, из Угљаревца (са сл.), стр. 96.
Никола, син Михајла Јаношевића, из Стамнице, стр. 352.
Никола, син Елизабете Кенцеја, из Београда, (стр. 286.
Олга Перић, шнајдерка, из Београда, стр. 48.
Павле Петровић, фотографски радник, стр. 176.
Паула Захарио, из Земуна, стр. 207.
Перишa Ковачевић, из Рога, стр. 167.
Персида Петровић, собарица, стр. 344.
Петар Јовановић, пекар, из Лазаревца, стр. 256.
Петар Робек, аустро-угарски војни бегунац, стр. 216.
Петар-Миша-Мустафа Стојановић, из Крагујевца, стр. 24.
Петра, жена Комнена-Малише Стевановића, из Раче, стр. 167.
Радивој Новаковић, аустро-угарски војни бегунац, стр. 39.
Радисав Благојевић, из Пухова, стр. 216.
Радован, син Владимира Чанића, из Грабовца, стр. 286.
Радомир Јовичић, шегрт, из Београда, стр. 256.
Радосав Бајић, из Кућана, стр. 192.
Радослав Петровић, келнер, из Београда, стр. 240.
Рајко Д. Вуковић, ковачки шегрт, из Зајечара, стр. 304.
Рашид Сајда, турски војни бегунац, стр. 39.
Риста Поповић, из Куршумлије, стр. 31.
Роса, одвојено живећа жена Петра Милосављевића, из Доње Видове, стр. 31.
Рудолф Јужен, аустро-угарски војни бегунац, стр. 200.
Ружа, кћи пок. Милована Аћимовића, из Погледи, стр. 272.
Савета, кћи Боже Димитријевића, из Београда, стр. 384.
Светислав Тошић, келнер, из Београда, стр. 72.
Сима Живковић, зв. „Гиљанац“, трговац, из Врање, стр. 31.
Стана Кулић, из Београда, стр. 88.
Станко, син Васе Делића, из Шишмановца, стр.: 286. и 287.
Станоје Мишић, слуга из Пожаревца, стр. 7.
Станојка, удова Миће Османовића, циганина, из Дугог Поља, стр.: 88. и 144.
Станојка, жена Милутина Станковића, радника из Београда, стр. 31.
Станча Станковић, из Топлог Дола, стр. 128.
Стеван Дедић, обућарски радник, из Београда, стр. 119.
Стеван Илић, скитница, из Горовича, стр. 16.
Стеван Марковић, шегрт, из Крагујевца, стр. 312.
Спасенија, жена Христифора Стојимировића, из Врзохода, стр. 143.
Спасоје Атанацковић, из Грачца (са сл.), стр.: 263. и 264.
Спира Миленковић, из Врање, стр. 248.
Сретен Вујанић, обућарски шегрт, из Београда, стр. 207.
Стојан Малбашић — Дамњановић, из Рушња, стр. 128.
Стојан Миловановић, из Алексинца, стр. 192.
Стојан Михајлов — Церекоров, из Бугарске, стр. 136.
Стојна, кћи пок. Спире Николића, из Београда, стр. 328.
Танасије, син Марије Ђорђевић, из Београда, стр. 368.
Тихомир Петровић, из Јездине, стр. 216.
Тодор Апостоловић, ледер, из Пирота, стр. 103.
Тодор Живковић, столарски шегрт, из Београда, стр. 256.
Тодор Стојковић — Перишић, из Брусника, стр. 72.
Урош Раденковић, из Власотинаца (са сликом), стр. 272.
Фердинанд Фабекч, аустро-угарски војни бегунац, стр. 216.
Чедомир, син Љубомира Бенчића, из Лапова, стр. 192.
Чедомир, син Костадина Митића, из Стубленице, стр. 312.
Чедомир В. Стојановић, из Браничева, стр. 200.

XIII СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА:

Алексије-Лека Радимић, из Бруснице, стр. 167.
Андрија Јакшић, из Будиловине, стр. 112.
Андрија Шарчевић, из М. Моштанице, стр. 384.
Божа Терзић, из Богданице, стр. 72.
Будимир Обреновић, бив. надзорник радова на жељезничкој прузи, стр. 280.
Вјекослав Најпар, из Сотина, у Аустро-Угарској (са сликом), стр. 120.
Добривој, син Миленка Јаношевића, из Жуковице, стр. 168.
Добросав Петровић, из Вел. Шења, стр.: 72. и 96.
Илија, син Анђелка Првуловића, из Старог Корита, стр. 95.
Јеврем Моравчић, из Ушћа, стр. 31.
Јоца Недељковић, из Јасикове у Аустро-Угарској (са сл.), стр. 168.
Крста Стаменковић, из Лука, стр. 95.
Леополод Давид „Лајбовиц,“ румунски војни бегунац (са сл.), стр. 416.
Леносава, жена Војимира Бешевића, из Рајца, стр. 144.
Љубица, удова Симе Милорадовића, из Бечевице, стр. 40.
Мата Петровић, коцкар, из Марковца, стр. 344.
Милан Стојановић, из Милатовца, стр. 376.
Михајло Милчић, кројачки радник, из Београда, стр. 351.
Петар Н. Јанковић, из Јабуковца, стр. 128.
Петар Планчек, слуга, из Аустро-Угарске (са сл.), стр. 360.
Радисав Петровић, из Треботина, стр. 80.
Станко Јојић, из Вијонице, стр. 368.
Стеван Јов. Јанковић, земљоделац, из села Лесковца, стр. 400.

НЕПОЗНАТИ КРАДЉИВЦИ:

Страна: 8., 32., 40., 56., 64., 72., 80., 96., 112., 120., 136., 144., 152., 160., 168., 176., 192., 207., 208., 216., 224., 231., 240., 248., 256., 264., 272., 280., 287., 296., 304., 312., 320., 328., 335., 336., 352., 360., 367., 368., 376., 384., 392.

СЛИКЕ НЕПОЗНАТИХ ЛИЦА:

Страна: 288.

НАЂЕНИ ЛЕШЕВИ:

Страна: 8., 24., 47., 48., 120., 136., 144., 152., 160., 200., 296., 312. и 368.

ХАЈДУЧИЈА И ЗЛИКОВЦИ:

Александар Талев, из Бугарске, страна: 295. и 304.
Благоје Рајковић, из Војковаца, стр. 176.
Васа Вучетић, из Мирнице, стр.: 312. и 343.
Глигорије-Гига Ивановић-Станковић, из Лабаштице, стр. 160.
Илија Томашевић-Драшковић, из Дугог Дола, стр.: 231. и 263.
Милан Марковић, из Вел. Лаола, стр. 376.
Милан Радојевић, циганин, из Лукавице, страна: 208.
Радојица Мандић, слуга, из Радаљева, стр.: 208. и 240.
Рајко Радосављевић, из Белог Камена, стр. 208. и 240.
Тадија Луковић, из Пасјаче, стр.: 271. и 208.

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА:

Шкопљење као криминално-политичка мера, од Мил. Ј. Петровића, страна: 101. и 102.
Условна осуда у Енглеској, стр. 183.
Казнени заводи у Румунији, стр. 189.
Убиство из сујеверја, стр. 189.
Један злочинац особите врсте, стр.: 189. и 190.
Злочин противу свештеника, стр. 190.
Белгијска криминална статистика, у 1905. год. стр. 190.
Њујоршки злочиначки конгрес, од Добривоја В. Бакића, стр. 292. и 293.
Статистика убистава у Пруској, од Добривоја В. Бакића, стр. 293.
Број берлинских иросјака, од Добривоја В. Бакића, стр. 293.
Криминалитет у Француској, стр. 367.
Будући међународни конгрес за казнене заводе стр. 415.

РАЗНО:

Огласи за комплете „Полицијског Гласника“ из године: 1905., 1906. и 1907., страна: 40., 48., 64., 80., 88., 112., 328., 384. и 400.
Књижевни оглас за књигу „Практични Упут“ за склапање општинских и црквених рачуна, од Љубомира Пантелића, стр. 64.
Одговори уредништва „Полицијског Гласника“, стр. 64.
Књижевни оглас за књигу „Општина“ од Димитрија С. Калајџића, стр. 152.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА У БЕОГРАДУ

БРОЈ 1. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 6. ЈАНУАРА 1908. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, одликовани су:

Орденом Св. Саве
четвртог реда:

Миленко Чабрић, секретар министарства унутрашњих дела; и

Димитрије Михаиловић, члан Управе вароши Београда.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 1. јануара 1908. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за лекара среза лужничког Др. Јована Панајотовића, назначеног лекара среза азбуковачког, по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 14. децембра 1907. г. у Београду.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу октобру 1907. год.

Према званичним извештајима окружних начелстава и Управе града Београда у току месеца октобра извршено је у Србији:

1.	**Убистава**	**47**
2.	**Детоубистава**	**4**
3.	**Нехотичних убистава**	**3**
4.	**Покушаја убистава**	**40**
5.	**Разбојништава**	**9**
6.	**Силовања**	**2**
7.	**Тешких телесних повреда**	**20**
8.	**Паљевина**	**131**
9.	**Опасних крађа**	**213**
10.	**Злонамерних поништаја туђих ствари**	**20**

Од изложених дела пронађено је:

Убистава	**42**	или 89	%.
Детоубистава	**3**	„ 75	%.
Нехотичних убистава	**3**	или 100	%.
Покушаја убистава	**37**	„ 92·5	%.
Разбојништава	**5**	„ 55·5	%.
Силовања	**2**	„ 100	%.
Тешких телесних повреда	**20**	„ 100	%.
Паљевина	**20**	„ 15	%.
Опасних крађа	**64**	„ 30	%.
Злонамерних поништаја туђих ствари	**5**	„ 25	%.

Највећи број убистава извршен је помоћу *ватреног оружја* (24), затим помоћу *оштрог* (13), помоћу *тупог* (8), *вешањем* (1) и *дављењем* (1).

Узроци са којих су ова убиства извршена леже: у *међусобној свађи* за 23 случаја, у *освети* за 10, у *користољубљу* за 6, у *одбрани имаовине* за 3, у *страху од казне* за 2, у *неморалним побудама* за 2 случаја. За један случај узрок је непознат.

Посматрана према местима у којима су извршена, изложена убиства јављају се: у срезу јабланичком **6**, у срезу прокупачком **6** (1 непронађено), у срезу звишком **3** (1 непронађено), у срезу врачарском **2**, у срезу лесковачком **2**, у срезу јасеничком окр. крагујевачког **2** (1 непронађено), у срезу деспотовачком **2** (оба непронађена), у срезу млавском **2**, у срезу ужичком **2**, у срезу трнавском **2**, и по **1** у срезовима: подгорском, ваљевском, пчињском, гружанском, лепеничком, поречком, ресавском, нишком, рамском, голубачком, качерском, бољевачком, зајечарском, косаничком, студеничком и у варошима: Врању, Прокупљу и Београду.

Поред изложених убистава у току месеца октобра пронађено је и убиство Руже жене Драгољуба Вићентијевића, бравара из Рековца, које је убиство извршено још 27. априла 1905. године. Извршиоци овог убиства су: Јован Вићентијевић, свекар Ружин, Драгољуб Вићентијевић, муж Ружин, и Драга жена Војислава Јовановића, из Рековца. Убиство је извршено дављењем, а власти је јављено да је Ружа напрасно умрла.

Детоубиства су извршена по **1** у срезовима: беличком (непронађено), темнићском, рамском и студеничком.

Нехотична убиства извршена су по **1** у срезовима: врачарском, таковском и рачанском.

Покушаји убистава извршени су: у срезу јасеничком окр. крагујевачког **3**, у срезу јабланичком **2***) (1 непронађен), у срезу гружанском **2**, у срезу брзопаланачком **2**, у срезу нишком **2**, у срезу моравском округа пожаревачког **2**, у срезу љубићском **2** (1 непронађен), у срезу бољевачком **2**, у срезу зајечарском **2**, и по **1** у срезовима: оба колубарска, космајском, посавском окр. београдског, лепеничком, крајинском, жупском, беличком, левачком, параћинском, белопаланачком, нишавском, таковском, подунавском, прокупачком, косаничком, ариљском, студеничком и у варошима: Нишу (непронађен), Чачку и Београду.

Скоро сва ова дела извршена су у међусобној свађи и освети.

Разбојништва су извршена: у срезу пожаревачком **2**, и по **1** у срезовима колубарском окр. ваљевског, расинском (непронађено), беличком (непронађено), деспотовачком (непронађено), левачком (непронађено), млавском и пожешком.

Силовања су извршена по **1** у срезовима: врачарском и параћинском.

Тешке телесне повреде извршене су: у срезу темнићском **2**, у срезу параћинском **2**, у срезу пожаревачком **2** и по **1** у срезовима: грочанском, колубарском окр. ваљевског, крагујевачком, гружанском, ресавском, моравском окр. нишког, мачванском, млавском, подунавском, орашком, зајечарском, тимочком, студеничком и у вароши Зајечару.

Паљевине су извршене: у срезу прокупачком **8**, у срезу јадранском **6**, у срезу звишком **6** (1 пронађена), у срезу подунавском **6**, у срезу моравичком **6** (3 пронађене), у срезу поцерском **5** (све пронађене), у срезу добричком **5**, у срезу параћинском **4** (1 пронађена), у срезу рамском **4**, у срезу хомољском **4**, у срезу

*) Једно од ових дела извршили су непознати Арнаути из Турске.

тамнавском **3**, у срезу крагујевачком **3**, у срезу лепеничком **3**, у срезу бољевачком **3**, у срезу грочанском **2**, у срезу пољаничком **2**, у срезу лесковачком **2**, у срезу гружанском **2**, у срезу јасеничком округа крагујевачког **2** (1 пронађена), у срезу неготинском **2**, у срезу крајинском **2**, у срезу ражањском **2**, у срезу копаоничком **2** (1 пронађена), у срезу беличком **2**, у срезу деспотовачком **2**, у срезу нишком **2**, у срезу бањском **2**, у срезу сврљишком **2**, у срезу нишавском **2**, у срезу лужничком **2**, у срезу рађевском **2** (обе пронађене), у срезу азбуковачком **2** (1 пронађена), у срезу јасеничком окр. смедеревског **2**, у срезу зајечарском **2**, у вароши Ужицу **2**, и по **1** у срезовима: космајском, ваљевском, јабланичком, власотиначком, поречком, брзопаланачком, трстеничком (пронађена), расинском, левачком, темнићском, посаво-тамнавском, моравском округа пожаревачког (пронађена), качерском (пронађена), љубићском, орашком, тимочком, рачанском, трнавском (пронађена), жичком (пронађена) и у варошима: Крагујевцу, Пироту, Шапцу и Пожаревцу.

Вредност свих паљевина износи око **32.800** динара.

Опасне крађе извршене су: у срезу подунавском **14** (2 пронађене), у вароши Београду **9** (2 пронађене), у срезу пожаревачком **8**, у срезу зајечарском **8** (1 пронађена), у срезу моравичком **8** (1 пронађена), у срезу колубарском окр. ваљевског **7** (1 пронађена), у срезу орашком **7** (2 пронађене), у срезу голубачком **6** (1 пронађена), у срезу колубарском окр. београдског **5** (1 пронађена), у срезу копаоничком **5** (1 пронађена), у срезу подгорском **5** (1 пронађена), у вароши Пожаревцу **5** (1 пронађена), у срезу хомољском **5** (1 пронађена), у срезу звишком **5**, у срезу јасеничком окр. смедеревског **5**, у срезу бољевачком **5** (1 пронађена), у у срезу прокупачком **5**, у срезу грочанском **4** (2 пронађене), у срезу тамнавском **4** (1 пронађена), у срезу гружанском **4** (2 пронађене), у срезу јасеничком округа крагујевачког **4** (1 пронађена), у срезу мачванском **4** (3 пронађене), у срезу моравском окр. пожаревачког **4** (све пронађене), у срезу крагујевачком **3** (2 пронађене), у срезу поречком **3** (2 пронађене), у срезу жупском **3**, у срезу темнићском **3** (2 пронађене), у срезу параћинском **3**, у срезу посаво-тамнавском **3**, у срезу жичком **3** (1 пронађена), у срезу посавском окр. београдског **2** (обе пронађене), у срезу подгорском **2** (обе пронађене), у вароши Крагујевцу **2** (1 пронађена), у срезу крајинском **2** (1 пронађена), у вароши Крушевцу **2**, у срезу беличком **2**, у срезу деспотовачком **2** (1 пронађена), у срезу ресавском **2** (обе пронађене), у срезу левачком **2** (1 пронађена), у срезу нишавском **2**, у срезу јадранском **2**, ус р. рађевском **2** (1 пронађена), у вароши Шапцу **2** (обе пронађене), у срезу рамском **2** (1 пронађена), у срезу млавском **2** (обе пронађене), у срезу таковском **2** (1 пронађена), у срезу пожешком **2** (обе пронађене), и по **1** у срезовима: врачарском (пронађена), космајском (пронађена), пчињском, лепеничком, неготинском, брзопаланачком, кључком (пронађена), трстеничком (пронађена), алексиначком, бањском (пронађена), сврљишком, азбуковачком (пронађена), заглавском, тимочком, црногорском (пронађена), рачанском и у варошима: Ћуприји (пронађена), Нишу, Пироту, Смедереву, Зајечару (пронађена) и Чачку.

Вредност свих ових крађа износи око **21.700** динара.

Злонамерних поништаја туђих ствари било је: у срезу орашком **3**, у срезу тамнавском **2**, у срезу јасеничком окр. крагујевачког **2**, и по **1** у срезовима: врачарском (пронађен), неготинском, копаоничком, жупском, параћинском (пронађен), нишавском (пронађен), качерском, подунавском, бољевачком, добричком и у варошима: Ћуприји (пронађен) Зајечару и Београду (пронађен).

Вредност уништених ствари износи око **3.900** динара.

Поред изложених дела у току месеца октобра извршено је још у Србији и **11 самоубистава,** и то по **1** у срезовима: космајском, пчињском, масуричком, трстеничком, нишавском, качерском, зајечарском, добричком, пожешком, драгачевском и у вароши Београду.

Ова самоубиства извршена су: *ватреним оружјем* 6 и *вешањем* 5, а узроци њиховом извршењу леже: у *душевном растројству* за 4 случаја, у *страху од казне* за 2, и у *дугој болести* за 1 случај. За остале случајеве узроци су непознати.

Један **покушај самоубиства** извршен је у срезу звишком, оштрим оруђем, услед дуге болести.

Општи преглед до сада изложених дела овакав је:

Текући број	ОКРУЗИ	Убиства	Детоубиства	Нехотична убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Силовања	Тешке телесне повреде	Паљевине	Опасне крађе	Злонамерни поништаји туђих ствари	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	2	—	1	3	—	1	1	3	13	1	1	—
2	« ваљевски	2	—	—	1	1	—	1	4	13	2	—	—
3	« врањски	10	—	—	2	—	—	—	6	1	—	2	—
4	« крагујевачки	4	—	—	6	—	—	2	11	14	2	—	—
5	« крајински	1	—	—	3	—	—	—	6	8	1	—	—
6	« крушевачки	—	—	—	1	1	—	—	6	11	2	1	—
7	« моравски	3	2	—	3	3	1	5	10	15	2	—	—
8	« нишки	1	—	—	3	—	—	1	6	4	—	—	—
9	« пиротски	—	—	—	2	—	—	—	5	3	1	1	—
10	« подрински	—	—	—	—	—	—	1	17	19	—	—	—
11	« пожаревачки	7	1	—	2	3	—	3	16	37	—	—	1
12	« руднички	1	—	1	3	—	—	—	2	2	1	1	—
13	« смедеревски	—	—	—	1	—	—	2	9	27	4	—	—
14	« тимочки	2	—	—	4	—	—	3	6	16	2	1	—
15	« топлички	8	—	—	2	—	—	—	13	5	1	1	—
16	« ужички	2	—	1	1	1	—	—	3	4	—	1	—
17	« чачански	3	1	—	2	—	—	1	8	12	—	1	—
18	Управа града Београда	1	—	—	1	—	—	—	—	9	1	1	—
	Свега:	47	4	3	40	9	2	20	131	213	20	11	1

Из канцеларије Антропометријско-Полицијског Одељења Министарства Унутрашњих Дела, од 17. децембра 1907. године АБр. 1574. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

Иследник при означавању предмета и при постављању питања мора врло пажљиво поступати. Он мора вештацима јасно да представи шта жели, шта хоће да сазна и каква обавештења од њих тражи. Он мора да пази, да свако питање добро постави, јер је на добро постављено питање готово увек лако одговорити. Исто тако иследник не треба да буде штедљив у питањима; боље је поставити више него ли мање питања. И онда, кад је сумњиво, да ли је за једно питање потребно баш вештачко мишљење, треба га вештацима постављати. Поред тога, што се само оваквим поступањем може доћи до тачних одговора, оволика обазривост је потребна још и стога, што се може десити, да се поновно вештачење

или никако не може извршити или је извршење скопчано с тешкоћама. Иследник ће овим својим дужностима моћи одговорити само тако, ако пред собом буде имао јасну слику целокупне истраге са свима оним местима, која имају вештаци да расветле.

Наш законик ништа не говори о томе, да иследник при стављању питања вештацима треба да узме у обзир и предлоге странака. Несумњиво је, да се из ћутања законика има извести, да за иследника не постоји дужност да странке извештава о вештачењу и о питањима које се имају вештацима постављати, јер наша истрага није контрадикторна, већ је у њој иследник главни субјекат, који сам одлучује о свима иследничким радњама. Али, поред свега тога, иследник је дужан да води рачуна о захтевима како обвињеног тако и тужиоца, кад су ови сами управили те своје захтеве, који се односе на питања вештацима. Од оцене иследника зависи, хоће ли усвојити предлоге странака или не.

Улога иследникова при руковођењу вештачењем не састоји се само у „означавању предмета“ и „постављању питања.“ Сем тога, иследник има да контролише рад вештака. Овамо нарочито долази старање иследниково, да не остане ниједна важнија чињеница неопажена; дакле, да вештачење тече правилно по самом закону, као и то да сва опажања уђу у протоко. Али, иследник није позван да се меша у чисто техничку страну вештачења; он не може утицати на техничке методе, којима се вештаци служе. У таквом мешању и утицању, дакле, и не састоји се контролисање вештачења, јер такву контролу може вршити само онај, који има бар исту спрему коју и вештак. Ово опет не значи, да иследник може бити потпун лаик. Напротив. Да би иследник могао одговорити својој дужности, т. ј. да би могао поставити потребна питања и упутити вештачење правилним путем, као и да би могао разумети и контролисати резултат вештачења, потребно је да има нека техничка знања, без којих се не би могла савесно и корисно водити кривична истрага. За то су иследнику нарочито потребна знања Судске Медицине.

На захтев вештака иследник је дужан да им саопшти све оно, што они сматрају да је за давање мишљења потребно. Вештаци, према томе, могу на првом месту тражити, да им иследник саопшти из акта истраге оно што им је потребно ради расправљања оних околности о којима они имају да дају своје мишљење. Могу они од иследника тражити и сва акта истраге, ако се само то покаже као неопходно за давање мишљења. Све ово и наш законик ставља у дужност иследнику у другом одељку § 58, али само са једним ограничењем. Иследник је, на име, дужан показати акта истраге вештацима, „осем ако се иследник не би сумњао да ће се тиме моћи ослеђење осујетити“ (§ 58). Бојазан иследника, да ће се саопштењем аката истраге вештацима осујетити сама истрага, није у довољној мери оправдана. Истина је, да иследник и у овом погледу треба да буде пажљив и да вештацима без нарочите потребе не саопштава акта истраге. Ова бојазан пре има други смисао. Постоји бојазан, да у тежим случајевима или кад су вештаци непажљивији, не буду наведени на извесно мишљење признањем, сведоџбама сведока или каквим другим изјавама које у актима нађу. Може се, дакле, десити, да вештаци заснују своје мишљење на изјавама које су у актама нашли, а не на посматрању предмета и на законима своје науке или вештине. Због те бојазни иследник треба врло обазриво да поступа при саопштавању акта истраге. Стога се иследнику има препоручити, да од вештака тражи да му тачно назначе све оно, о чему желе ближе обавештење, и да им овај тада саопшти само она места из акта, која се односе на тражена обавештења. Сва акта истраге показаће иследник вештацима само онда, ако се то покаже неопходним за давање мишљења. Према овоме, од вештака треба тражити најпре да виде предмет вештачења, како би увиђајем дошли до самосталног мишљења о томе предмету, па тек после им допустити читање аката. При саопштењу акта иследник треба вештацима да скрене пажњу на све оно, што поједине исказе, н. пр. сведоџбе сведока, чине сумњивим, као и на то да им сви ти искази могу помоћи да боље виде ствар, да они никако на основу њих немају дати своје мишљење већ само на основу правила науке или вештине.

Ако вештаци нађу, да је за давање што тачнијег мишљења потребно извидети још неке околности, које нису иследњење, могу они тражити од иследника да и те околности изледи. Тако они могу тражити да се испитају сведоци о неким околностима, које су им потребне. Може н. пр. код питања, да ли је смрт последица тровања, преглед леша и утробе да не буде довољан за давање поузданог мишљења. Могу вештаци тражити да знају, какав је знак умрли показивао непосредно пред своју смрт, а ово опет могу сазнати само тако ако се испитају сведоци који су те знаке опазили. Иследник је дужан да испита те сведоке и да њихове исказе стави вештацима на расположење. Исто је тако иследник дужан вештацима да стави на расположење и све предмете, који вештацима могу корисно да послуже за давање мишљења. Тако н. пр. вештаци могу тражити оруђе којим је извршено кривично дело ради поређења с повредом. И ако наш законик ништа не говори о овоме, несумњиво је да вештаци имају право тражити све ово од иследника, јер то захтева интерес проналажења истине.

III. Све што вештаци приликом вештачења нађу, дужни су да ставе у протоко. Код вештачења треба увек разликовати две ствари: 1. *налод* и 2. *мишљење*.

Налод је оно, што је било предмет непосредног чулног опажања вештака, т. ј. све оно што су вештаци при вештачењу опазили, н. пр. код телесне повреде: величина повреде по дужини, ширини и дубини, облик, изглед, место повреде. Законик у § 50 наређује, да се налод, т. ј. све што су вештаци опазили, одмах стави у протоко. Ако је вештачење вршено у присуству иследника, вештаци ће свој налод или сами диктирати деловођи или ће га усмено саопштити иследнику, који ће га опет издиктирати деловођи. Ако, међутим, вештачењу није присуствовао иследник онда ће вештаци сами налод ставити написмено. Иследник је дужан да пази, да се налод одмах на месту вештачења стави у протоко стога да не би настао неспоразум или сумња да нешто није ушло у протоко, ако би се то доцније и на другом месту радило. Дужност је иследника овде да пази, да као налод у протоко уђе све што је било предмет опажања.

Вештачко мишљење јесте *закључак*, који вештаци на основу науке или вештине, извлаче из онога што су опазили н. пр. да није повреда, коју су вештаци прегледали, смртоносна. Мишљење вештака, опет састоји се из два дела: 1. из самог *закључка* или *изјаве*, која је суду или иследнику потребна, и која обично садржи одговор на какво питање, н. пр. изјава вештака да је једна повреда смртоносна, и 2. из навођења *основа*, са којих су вештаци дали онакав закључак или изјаву. Вештаци су дужни и своје мишљење заједно с основима да ставе у протоко. Поред закључка дужни су они, дакле, да кажу и све основе, т. ј. правила или законе извесне науке или вештине, помоћу којих су дошли до наведеног закључка.

(наставиће се)

Д-р. Бож. В. Марковић.

НЕКОЛИКЕ НАПОМЕНЕ

о одмеравању казне код нас у опште, и о досуђивању смртне казне.

Нашли смо се побуђени да о означеним питањима учинимо извесне напомене, у цељи да са своје стране припомогнемо доброме схватању судијског одмеравања казне, а нарочито практичној примени смртне казне.

Може нам се рећи да је одмеравање казне ствар за коју се не могу правила постављати, а опет да примену смртне казне не вреди ни третирати, пошто ће ова казна и иначе из казнених закона културних земаља бити избрисана.

Ну, прва замерка не би стојала, јер и ако се не могу овде поставити никаква сигурна правила, која би се увек могла примењивати при одмеравању казне, ипак може у опште бити говора о томе: шта би судији и у којој мери требало да служи као основица за ово одмеравање, те да овај његов посао буде изведен што боље. Наравно и ми сами признајемо да о каквој апсолутној тачности при овоме послу, у конкретноме случају, не може бити ни говора. Који је тај судија, који може за себе рећи да је он кривцу одмерио баш праву казну, осудивши га две године робије и чиме ће доказати да је баш то право, а да не би било боље да је дотични кривац осуђен три или четири године.

Овде хоћемо дакле да говоримо о оним појавама на које судија треба да обрати пажњу при одмеравању казни, јер му оне могу послужити, да што боље овај посао уради.

По нашем казненом закону судији је у овоме посао донекле олакшан, јер су лимитативно одређене извесне околности, које важе као олакшавајуће и друге, које важе као отежавајуће. (в. §§ 59. и 65. казн. зак.).

Сем тога у самоме закону одређено је и то у колико ће једне и друге околности моћи утицати на величину казне, што свакојако судији има да служи за основицу при одмеравању казне. (в. §§ 60, 61, 62, 63, и 66. каз. зак.).

Према оваквоме законодавству ствар одмеравања збиља се упрошћава, али с друге стране оно није добро, што код овако законски одређених олакшавних околности, суду је теже да изрече добру пресуду таквоме деликвенту, који би према суштини кажњивога дела и још можда другим каквим особитим приликама заслуживао сасвим незнатну казну, али се код њега нису подесиле оне олакшавајуће околности, које је законодавац признао. Ту су судији везане руке, он никако не сме сићи испод минимума, само ако не утврди да стоје бар две олакшавајуће околности, од оних, које су у § 59. казн. зак. одређене.

Међу тим сама пракса при примени ових околности није код нас ударила добрим путем; у законом удешене калупе стављају се олакшаване околности, без довољне оцене њихове суштине и интензивности и по тако удешеним калупима изриче се пресуда према броју ових формално признатих олакшавних околности. Пресуда изречена по оваквим калупима, често је погрешна, а ми ништа не чинимо да се бар по могућству спасавамо од овако крупног правосуђа, више везаног за законе форме нежели за суштину.

Ето у овоме погледу може бити говора о бољем или горем одмеравању казне у опште.

Познато је чему се данас тежи при примени казне. Тежи се индивидуализању казне.[1]) Ова цељ не може се добро постићи са таквим казненим законодавством, какво данас у опште постоји готово у свима државама, али ће се ипак моћи доста учинити у прилог овоме, ако се судија при утврђивању олакшавајућих околности постара, да добро испита: 1) да ли оне у опште стоје, и 2) колико им интензивности треба дати у конкретном случају?

Овај посао има више вредности, нарочито код нашег казн. закона, који је у овом погледу бољи од многих других законика, јер начело допушта спуштање казне испод минимума, кад има олакшавајућих околности. (в. § 71. и 62. казн. закона).

Ми смо у поменутом напису (в. примедбу под 1) нарочито изнели, како се код нас веома мало обраћа пажња при примени признања, као олакшаване околности из т. 7. § 59. Ово важи и за друге олакшавајуће околности. Тако имали смо прилике да чешће видимо рђаву примену олакшавне околности из т. 5. § 59. казн. зак. примену која показује да се и овде дешава да се ова олакшавана околност погрешно примењује и онде где јој нема места. Тако н. пр. лопов обије какву зграду и из ње изнесе извесне боље ствари, но неке од ствари и остави или што му оне нису требале или просто за то, што није могао и њих да понесе. Суд оваквоме лопову стави у олакшицу околност из т. 5. § 59. и ако се на први поглед може видети да то не ваља и да се то није хтело овим законом тако да пропише.[2]) И овде дакле не улази се дубље у оцену ове индиције, не испитује се да ли она даје несумњивог материјала о мањој моралној покварености кривчевој, па тек у том случају да се она узме за олакшавану околност.

Исто тако и околност из т. 6. истог прописа чешће се погрешно примењује.

Шта би требало овде судија да види па да може оптуженоме ставити ову олакшавану околност. Требало би да види да се кривац добровољно труди да из његовог злог дела не изађу и друга зла или да поправи ону штету коју је учинио. Та радња којом се тежи овој цељи треба на сваки начин да потиче од самог кривца, а никако од кога другог.[3])

Ми нећемо овде да утврђујемо правило да се као мерило казне за средње случајеве може узети средина између максимума и минимума припређене казне,[4]) јер ми хоћемо да се остави суду да у сваком конкретном случају без икаквих нарочитих правила изврши одмеравање. Ну пратећи овај рад код наших судова, рекли бисмо да се код наших судија може констатовати велика тенденција за досуђивање минимума казне, тако да се у једној великој маси пресуда и поред несумњиво различних субјективних прилика, увек досуђују минимуми.

Тако на пр. један новинар учини какву клевету путем штампе и упорно доказује да је то истина; учињеном истрагом утврђује се, да је његова одбрана лажна, и да је цео систем доказа у који се он упустио, само једна уједурма, покушавана у цељи да он избегне ону казну коју је заслужио. Други новинар нанесе коме клевету и узет на испит, одмах изјави како се збиља уверио да то није истина, већ је и он био преварен кад је тако што против тужиоца изнео.

И један и други оптуженик по правилу добиће код наших судова минимум казне за клевету, а ово очевидно не ваља.

Сем изложеног ово погрешно урачунавање законом утврђених олакшавајућих околности, има нарочитога значаја у оним случајевима, гди је суд по закону дужан да спушта казну оптуженоме чим се овоме признаду олакшавајуће околности. Такви су случајеви императивно предвиђени у §§ 60. и 63. казн. зак. противно одредбама §§ 61. и 62. истог закона, где је прописано факултативно спуштање казне.[5])

Толико о одмеравању казне код наших судова.

Што се тиче питања о досуђивању смртне казне, ма да у начелу немамо ништа противу гледишта, по коме ову казну треба избрисати из казненог законика, ипак сматрамо да бар за сада, према нашим приликама, а нарочито пре него што би се извршила коренита реформа казнене системе и казнених завода, не може бити ни говора о укидању ове казне.

---

[1]) Види, Одрицање оптуженога и т. д. оштампано у бр. 39, 40. и 41. «Полицијског Гласника» од пр. године.

[2]) Имали смо прилике да видимо и овакву пресуду: Лопов обије један сандук и отуда украде 49 динара, али је ту био још 1 динар, који је остао неукрађен. Ето, због овог једног заосталог динара, који вероватно лопов у брзини није приметио, суд овом лопову ставља олакшицу из т. 5. § 59. која би се таман могла узети, кад би био обратан случај т. ј. кад би лопов од 50 динара, који је новац био на једном месту, узео 1 дин. или неколико динара а све ресто оставио.

[3]) Пример. Оптужени удара каквом батином неког човека који се налази на обали какве реке, у намери да овога повреди. Услед тога ударца повређени падне у реку и почне да се дави, али тада кривац скочи у реку и из ње извади повређенога. Или, лопов који је учинио крађу и упропастио украдени новац, нађе новац на зајам или га прибави на неки други начин, и тако прибављеним новцем обештети покрађенога пре изречене пресуде.

Противно овоме имали смо прилике да видимо да судови узимају као олакшицу из тачке 6. § 59. и то, кад родбина оптуженога по својој сопственој иницијативи и без икаквога суделовања његовог, обештети покраденога и т. д.

[4]) Види Уџбеник немачког кривичног права д-ра Хуго Мајера 6 потпуно прерађено издање и од д-ра Филипа Алфелда професора права у Ерлангену, Лајпциг 1907. године.

[5]) Боље би било да је и код §§ 60. и 63. каз. зак. спуштање казне прописано факултативно јер би се оставило веће поље судији за примену казне у конкретноме случају.

Тако дакле док ова казна постоји, да кажемо коју реч о томе како њу треба по нашем законику примењивати.

Сагласно општој тенденцији да се примена смртне казне сведе на што мањи број кажњивих дела и наш казнени закон ограничио је њену примену само на мали број злочина.

То су ови злочини: велеиздаја из §§ 83, 84. и 87, убиство хотично с предумишљајем § 155, убиство родитеља или предка § 157, квалификовано убиство из § 159, разбојништво са убиством, § 240, и њему подобна квалификована крађа са убиством, § 238, као и злочинство учињено у хајдуковању § 245, крив. закона, и квалификована пљевина § 298.

Дакле у главном и код нас се казни смрћу по правилу хотично убиство с предумишљајем, и велеиздајничко предузеће под извесним отежавајућим околностима.

При примени ове казне суд је увек дужан да цени двоје:

а) Да ли се кривица оптуженикова, за коју му се може досудити смртна казна, несумњиво доказује на закони начин и то путем непосредног доказа, признањем (§ 225. крив. пост.) или сведоцбама сведока очевидца (§ 229. крив. пост.), и

б) Да ли оптужени има две или више олакшавајућих околности (§ 60. каз. зак.) и има ли каквих отежавајућих околности (§ 66. каз. зак.).

Односно услова из § 243. крив. пост. напоменућемо само то да је он унет у закон о кривичном поступку на сваки начин само из бојазни да се не би десила погрешка у правосуђу и когод невин био на смрт осуђен, па и ако би се ова грешка доцније открила, не би имало никакве вредности, ако би смртна казна над невино осуђеним била извршена. Немамо ништа противу ове обазривости законодавца, ма да ово није примљено код других културних држава.

Ну, ми ћемо у главном овде да говоримо о примени прописа §§ 60. и 66. каз. закона.

Узмимо прво један прост случај. Оптужени је учинио дело из § 155. каз. зак. и има признање и добро владање, олакшавне околности тачке 4. и 7. § 69. каз. зак. а отежаваних околности нема. Шта ће суд радити? Примениће § 60. каз. зак. и оптуженога место смртне казне осудити на робију.

(свршиће се)

М. С. Ђуричић,
члан касац. суда

КОНАН ДОЈЛ И НАУЧНА ПОЛИЦИЈА

У XX. ВЕКУ.

Dr J. Bercher

УВОД

Једна од жалосних карактеристика наше епохе јесте страховито напредовање криминалитета. Ако пажљиво проучимо графичке таблице криминалне статистике, састављене у судско медицинском факултету под управом г. Лакасања, опазићемо лако да овај напредак не иде паралелно за различите облике криминалитета. Док се, с једне стране, скуп свију *злочина против имовине* смањује осетно у времену од 1825. до 1900. год., и од *4400* спушта на *1100*, а број *злочина против личности*, у истом периоду времена, силази од *1500* на *1000*. дотле се, с друге стране, број преступа страховито увећава. У 1825. год. било их је *40.000*, а у год. 1895. број овај достигао је цифру од *200.000*. Истина је, да је од овог времена на до 1900. год. број овај постепено опадао, и да сада није већи од *165.000*.

Једновремено са овим страховитим увећавањем броја преступника увећао се нагло и број непронађених злочина. У времену од 1831. до 1835. год. број непронађених злочина износио је *12.000*, а у другој петогодишњој периоди, од 1896. до 1900. год. број овај достигао је цифру од *92.065*. С једне стране, дакле, видимо да се број преступа страховито увећава, а с друге, опет, да друштво постаје све неспособније да се брани од поступака злочинаца, из дана у дан све вештијих, савршенијих, па чак и интелигентнијих.

Варварски криминалитет, својствен примитивним расама и лак за сузбијање, уступа место модерном криминалитету, својственом цивилизованим земљама. Дивљачки и простачки злочин уступа место злочину модерном, рафинисаном и научно организованом; крадљивце по великим друмовима заменили су варалице и кесароши. На место бруталности, дошли су лукавство и превара; витезе са огртачима и мачевима заменили су витези индустрије.

Пред оваквим стањем ствари, крајем прошлог века почиње да се организује, под утицајем Бертилонових генијалних открића, један потпуно нов систем одбране, који је доцније назват *научном полицијом*. Израз овај изгледа многима, а нарочито Отоленгијевим противницима у Италији, веома претенциозан; други, опет, налазе да је нетачан. И доиста, ако се овај израз и може применити за полицијске методе, живе слике и антропометрију, изгледа нам нетачан кад је реч о означењу осталих средстава којима се служи полицијски вештак. Ради овога боље је назвати ове методе *применом науке у полицијским и судским истрагама*. Овај назив био би много тачнији и јаснији, а мање претенциозан; једина му је незгода што је мало дужи. Једино са овог разлога ми ћемо у овом раду и даље употребљавати израз *научна полиција*, али само у смислу који смо изложили.

Ма колико да је млада, научна полиција већ има међу својим представницима људе са великим научним гласом. Пошто се правосуђе нарочито медицини обраћа за помоћ, то и научна полиција има за основу примену лекарске науке. Као што је то већ казао г. Лакасањ, медицина помоћу специјалних студија допушта често чиновнику да дође до истине. Нарочито судска медицина доприноси одржању јавног здравља и успеху правосуђа; за последњу улогу резервисано је име *медицинска полиција*. Зашто да се лекарска наука не стави у службу законодавца и чиновника? Зашто да наука не притекне у помоћ полицији, у свима оним приликама, у којима се позитивни и прецизни резултати могу добити само научним путем? Научна је полиција, дакле, врло блиска судској медицини, и донекле од ње зависи.

Није ли криминална антропологија директна кћи судске медицине? Ако се запитамо шта треба разумети под именом антропологије, видећемо да прецизни смисао ове речи обухвата све што се односи на тело и дух злочинаца у њиховој анатомији, физиологији и психологији. Али има још доста сродног материјала, који треба уврстити у домену криминалне антропологије, ако се ствар изближе посматра. Често је граница неодређена, те се с тога у ову домену морају уврстити и оне личности, које на први поглед, изгледају да немају никакве везе са криминалном антропологијом. На овај начин она обухвата питања чисто правна, биолошка и социолошка. Њен обим, услед овога, налази се веома проширен, а једновремено с њим и обим научне полиције.

Блиски односи између судске медицине и полиције нису увек били посматрани на исти начин од писаца. Недавно је професор Пинар (Pinard) у предговору *Јадних доктора* Луцијана Наса изјавио ово:

„Није ли исто тако потребно истаћи што јаче — да би је што пре нестало — улогу, коју истражни судија може да захтева или је често захтева од лекара вештака? Каква је формула којом истражни судија позива лекара на рад? Ево је: „Ми прокуратор, позивамо д-р Х..... да изнађе и испита све знаке злочина или преступа.“ На овај начин судски лекар треба да постане обичан полицијски агент за истражне чиновнике.“

Јадни доктори, велимо и ми, драги колега

Све што смо казали доказује, да ми ову ствар сасвим другаче схватамо; нико, у ствари, не захтева од лекара да постане полицијски агент, јер то и није његова улога, али је питање: хоће ли лекар обешчастити свој позив ако снабде полицију обавештењима, заснованим на његовим специјалним научним знањима? На ово питање најбоље ћемо одговорити цитирањем ових речи професора Лакасања: „Медицина се не занима само испитивањем и лечењем људских болести; она још може бити корисница стављајући своје специјално знање у службу организације и функционисања социјалног тела. Услед овога законодавци, истражни чиновници и јавни администратори траже од ње савета за израду или примену закона, као и за одржање јавног здравља. На овај начин судска медицина потпомаже јавно здравље и правосуђе. Ова веза између правосуђа и медицине често је тако тесна, да се судске одлуке заснивају на лекарским констатацијама.“

Поменимо завршујући, као и г. Лакасањ, „да ћемо бити награђени за наше напоре ако будемо умели расветлити и истаћи важност помоћи, коју лекарска професија пружа функционисању право-

суђа, т. ј. најважнијој и најпотребнијој институцији социјалног тела.«

* * *

Наш циљ није, да опишемо детаљно све методе којима данас располаже научна полиција; ми смо себи ставили у задатак, да дамо идеју о скупу њених средстава, и биће мо срећни ако допринесемо популарисању и распрострањењу ових средстава.

Рад овај подељен је на два дела: први је посвећен изучавању дела енглеског лекара Конана Дојла, и он ће нам послужити да истакнемо једнообразност метода судске медицине и научне полиције, и да испитамо неколико оригиналних начина идентификовања; у другом делу изложићемо начин на који функционише практично, а не у романима, научна полиција, резултате које она даје и побољшања која захтева. На овај начин прећићемо од фиктивног ка стварном, и утврдићемо да су открића јединствене маште енглеског романсијера нашла своје остварење у поступцима полиције почетком XX. века.

ПРВИ ДЕО

Предходници Конана Дојла — Метода Шерлока Холмса.

Претходници Конона Дојла! Ево једног наслова, који може побудити веровање, да су многобројни писци писали о предметима из судске медицине и научне полиције пре енглеског романсијера. Овакво мишљење било би погрешно. У колико су дела о питањима обичне полицијске администрације многобројна и разнолика, у толико су ретки романи, у којима су изложени, ма и у виду скица, функционисање и организација научне полиције.

Међу многобројним романима, који више или мање додирују полицију, задржаћемо се само на најважнијим. Намерно не помињемо илустроване листове, чије илустрације представљају страшне призоре убиства, силовања, вампиризма, проливања крви и свега онога што је у стању да узбуди публику; њихови наслови страшни су и сензационални: мучена деца! жена исечена на комаде! петоструко убиство! и т. д. Из ових страховитих ствари не може се ништа извући за лекара вештака у циљу истраживања нових, прецизних и научних података.

Видок је (1775—1857) био чувени шеф сигурности. Његов авантуристички живот, пропраћен мало и злочином, проведен је делом у тамници, а делом у средини крадљиваца, које је радо посећивао. У делима, која се њему приписују, износе се обичаји и навике крадљиваца и злочинаца.

Емил Габорио (1835—1873) од великог је интереса за модерну полицију. У неколико новела и романа он описује начин рада савременог детектива. Господин Лекок је оваплоћење овог схватања. Он притежава нешто научних знања, јаку логику, а нарочито огромну активност, састављену из воље и енергије. Начин његовог рада при истрагама и приликом констатовања идентитета заслужује и данас велику пажњу.

Под насловом: »*Мемоари г. Клода*« појавио се један роман, чији је успех био огроман, али који је у ствари био апокриф, јер је Клод увек одбијао да публикује интересантне белешке из времена своје службе као шефа сигурности. Његови мемоари обухватају најважније криминалне афере, те с тога више интересују полицајца но лекара вештака.

Из дела *Масе-а* и *Мемоара Росињолових* не може се ништа извући за судског лекара у погледу примене научних средстава на полицијске и судске истраге.

Дела некадашњег шефа сигуности *Горона* више су научног карактера. Оставимо на страну романе под насловом: »*Парискa љубав*,« које су праве социјалне фотографије; романи ови немају никакве везе са научном полицијом. *Тајне шиљасте куле* са *Афером Жоазеловом* приближују се већ у велико судској медицини. Али је нарочито *Афера Гуфеова* од интереса за лекара вештака. У овој приповетци писац истиче вредност лекарске интервенције у овом заплетеном злочину; драма је испричана стилом простим и веома тачно. Са овог разлога ми јој претпостављамо приповетку г. Лакасања о истој ствари са више научним карактером. Узгред буди речено г. Лакасању припада највећа заслуга и слава што је расветлио овај злочин, који је дуго времена остао тајанствен.

Још пре појаве Габоријевих дела, *Едгар Алан Пое* публиковао је у Америци своје *Чудноватe историје*. У овом делу он износи један полицијски тип, коме даје француско име: *Дипен*. Несумњиво је, да је аналогија између Дипена и Холмса огромна; њихове заједничке црте многобројне су: обојица су полицајци аматери, обојица се служе истом методом; гледајући они умеју да виде; посматрајући они умеју да изводе закључке; њихова су заједничка средства разум и логика; обојица, најзад, притежавају природну особину, урођени дар, оригиналну и сличну вештину, која утврђ је њихову међусобну сличност и надмоћност над осталим полицајцима.

(наставиће се)

Д. Ђ. Алимпић.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине каменичке, актом својим Бр. 2166, пита:

»Ова општина има своју деоницу на друму Ниш — Сврљиг, коју стално оправља и одржава у исправном стању. Дуж тога пута постоје и телеграфски стубови.

Ова деоница друма ове општине налази се у атару општине нишке, а донекле општине доњо-матејевачке села Д. Врежине, удаљена од атара ове општине за један, а од ово-општинске суднице за два сата. На овом друму полупани су изолатори у вредности 7 динара и ову суму власт среза нишког тражи од овога суда.

Суд ово-општински знајући да му је искључена свака могућност, да на ове изолаторе пази и да том деоницом не пролазе грађани ове општине, јер им није на путу, сем кад оду на оправку коју врше под надзором кмета, моли уредништво за објашњење:

»Да ли је дужан суд овај плаћати полупане изолаторе на својој деоници а у туђем реону, и на основу ког законског прописа.

— На ово питање одговарамо:

По члану 13. закона о телеграфу и телефону, од 3. децембра 1898. године, свака штета учињена на телеграфској или телефонској линији, наплаћује се од општине, *у чијем је атару штета учињена*, а њој се оставља право да кривца пронађе, од њега штету наплати и државној га власти преда на осуду.

Као што се, дакле, види из ове законске одредбе, штета се наплаћује само од оне општине, у чијем је атару учињена без обзира на то, ко на томе атару оправља друм.

Према томе ни та општина није дужна да плаћа изолаторе, полупане на атару општине нишке и доњо-матејевачке, јер деоница за оправку, која се одређује по закону о сувоземним јавним друмовима, са атаром општине, који се одређује по закону о општинама, немају ничега заједничког.

За чуђење је да среска власт, при издавању наредбе за наплату, није уочила разлику између атара и деонице, кад је та разлика огромна, и кад се чл. 13. поменутога закона у опште није могао друкчије разумети него онако, како је овде изнесено, нарочито још и по томе, што он ставља у дужност општини да и кривца пронађе, а то се већ не би могло ни тражити ни очекивати кад би кривци били у суседној или још и удаљеној општини.

II.

Бож. Ивковић, писар начелства, пита:

»Законом о непосредној порези предвиђена је наплата пореза и прireза 75% државног а такође и застарелост наплате истих. Но како у томе закону није ништа речено о наплати и застарелости осталих прireза: окружних, среских и општинских, нити је пак којим специјалним законом, који би о наплати њиховој говорио, предвиђено и њихово застаревање наплате, то молим, да ми изволите дати обавештења: може ли се у овом случају односно застарелости наплате општинског прireза применити § 928. грађан. закона, пошто општ. судови сами тај свој (доходак) прирез прибирају и тиме их сматрати као приватно тело.

У противном, ако се у погледу застарелости општ. прireза не може применити горе означена законска одредба молим за обавештење, који се законски прописи могу овде применити, или другим речима: после којег времена застарева наплата општинског прireза?«

— На ово питање одговарамо:

Законом о окружним, сресним и општинским буџетима, који и предвиђа поменуте прирезе, није регулисано питање о застарелости окружних, сресних и општинских прireза, нити је то учињено којим другим законом.

Према томе, за застарелост ових прireза важе одредбе грађанског закона.

По § 931. грађ. зак. кад су у питању државна, црквена или општинска добра, тражи се дужа застарелост од оне, која је предвиђена за приватна лица у § 928. истог закона.

Према томе и за прирез општински, сресни и окружни, важила би застарелост из ове законске одредбе, односно од 6 година.

III.

Суд општине бујтрањске, актом својим Бр. 2210, пита:

„Суд овај нема одређеног буџета за ову годину, нити ће га имати до краја године, услед неке пропуштене формалности, него се има управљати по буџету од 1906. год. према решењу надлежног окружног одбора и чл. 6. закона о сресним, окружним и општинским буџетима.

У 1906. години нису били измирени сви издаци, јер није био покупљен прирез, те су неизмерни издаци унесени у буџет за ову 1907. годину, да се исплате.

Али, како овај буџет није одобрен, него се издаци врше по буџету од 1906. године то настаје питање: како ће се исплатити они неисплаћени издаци за 1906. год. који су предвиђени буџетом за 1907. год. али који није одобрен, пошто сада, има новаца, јер је покупљен дуговани прирез из ранијих година?“

— На ово питање одговарамо:

Пошто су неизмирени издатци из 1906. године, а у овој години важио је и буџет из 1906. год. у коме су биле предвиђене позиције на ове издатке, онда у смислу чл. 39. т. 1. закона о окружним, сресним и општинским буџетима, суд може да учини издатак и по буџету за 1906. год. ако је у 1907. год. у позицијама, из којих је дуг и остао, било вишка за онолико, колико је у прошлој години остало неисплаћено.

Ако су, међутим, позиције из којих је остао дуг са свим утрошене у 1907. години, те нема вишка за онолико, колико је у 1906. год. неизмирено, онда се исплата не сме вршити, него треба неисплаћене суме унети у нов буџет.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖЕ СЕ

Станоја Мишића, слугу, родом из Пожаревца, који је 19. пр. м-ца извршио крађу ствари своме газди Драгутину Станковићу, брзвару из Београда, па је по извршењу дела одмах побегао, тражи кварт палилулски актом Бр. 15169. Станоје је стар 15 година, средњег раста; са собом је однео и своју буквицу. Нека га све полицијске и општинске власти потраже и пронађеног спроведу палилулском кварту.

Драгослава Милорадовића, из Бечевице, који је 18. пр. м-ца отумарао од својих родитеља, тражи начелство окр. чачанског. Драгослав је стар 14 година, црномањаст, по лицу пегав, на једној нози има младеж; од одела има на себи гуњ и панталоне, а на ногама опанке. Позивају се све полицијске и општинске власти да Драгослава живо потраже у својим домашајима и нађеног упуте поменутом начелству с позивом на акт Бр. 12319.

Миросава Протића, из Свилајнца, који је 16. пр. м-ца отумарао од своје куће, тражи Управа града Београда ради предаје његовим родитељима. Миросав је стар 13 година, омаленог раста, у опште црномањаст, дугачког лица; од одела има на себи дугачак капут, панталоне од талијанског штофа, а на глави штофани шешир. Умољавају се све полицијске и општинске власти да Миросава најживље потраже и о резултату известе поменуту Управу с позивом на акт Бр. 52046.

Богића Чукурановића, бив контролора и **Драгињу** одвојено живећу жену Рада Стајића, пекара из Грабовца, среза гружанског, тражи начелник среза гружанског актом Бр. 24577, ради издржавања двадесетодневног затвора. Богић је родом из Лепенца, среза копаоничког, стар 24 године, висок, сувоњав, црномањаст, очију плавих, црних бркова, од одела има на себи гуњ и чакшире од сукна, на глави шубару, а на ногама опанке; Драгиња је стара 40 година, средњег раста, сувоњава, црномањаста, очију плавих, обрва црних и састављених. Позивају се све власти да Богића и Драгињу потраже и пронађене подвргну издржавању затвора, и о томе известе поменутог начелника.

Алексу Атанасијевића, калфу бакалског из Крагујевца, који има да издржи двадесет дана затвора код начелства округа крагујевачког, тражи поменуто начелство актом Бр. 13055. Пронађеног треба спровести начелству округа крагујевачког.

ПОТЕРЕ

Фауст Ламберт — Август, мењачки помоћник, родом из Брисла, 13. децембра 1907. год. похарао је своја газду Лефевра Рене, мењача из Брисла и побегао. Том је приликом однео: 20.774 динара у белгијским банкнотама, једну облигацију вароши Anvers-а 1887., 6 облигација вароши Брисла 1902., 30 облигација вароши Брисла 1905., једну облигацију вароши Gand-а, 1896., две облигације вароши Лијежа 1905., две облигације општине Schaerbeek-шке, 1000 динара белгијске ренте 3% мај — новембар, 3100 динара белгијске ренте 3% јануар — јули, 1000 динара белгијске ренте 3% фебруар — август, 41 ливру стерлинга, 2588 марака и 25 пфенига, 200 форината, 300 динара у француским банкнотама, 20 скавдинавских крона. Фауст је стар 27 година, висок 1·57, црне косе, дугачког лица, дебелог носа, црних и широких обрва, црних и великих очију, црних и посуврачених бркова, мале и четвртасте браде, а на себи има одело угасито-сиве боје. На молбу белгијске полиције износимо фотографију Фаустову и обраћамо пажњу свима нашим, а нарочито пограничним властима на његову појаву. На случај проналаска треба га ухватити, претрести и о резултату одмах известити Министарство унутрашњих дела. Оштећени мењач обећава 10% награде ономе који бегунца ухвати.

Глигорије Антић, бив слуга код г. Милоша Марковића, директора гимназије из Крагујевца, 31. пр. м-ца украо је своме газди један женски сат са ланцем од гајтана и једне мушке рукавице па је по извршењу дела одмах побегао. Глигорије је родом из Пресека, среза ариљског, стар 21 годину, у лицу плав, од одела има гуњ и чакшире од сукна, на глави шубару, а на ногама опанке. Нека га све полицијске и општинске власти живо потраже и пронађеног стражарно спроведу начелству округа крагујевачког с позивом на акт Бр. 21122.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Опет имамо прилике да упознамо читаоце са једном од оних сумњивих личности, које нам посведневно либерује суседна Аустро-Угарска. Најчешће се увуче у нашу земљу какав њихов «војни бегунац,» па добив заштиту наших војних власти, ретко кад да часним начином почне живети, већ се ода левентању и многим пороцима, међу којима је увек први крађа.

Такав је случај и са **Јованом Грујићем,** чију фотографију сада износимо. На први дан Божића прошле године један је жандарм привео кварту дорћолском једнога човека, чије му је понашање и изглед био сумњив, и овај изјави, да се зове Јован Грујић, родом из Свињице у Аустро-Угарској, и да је као војни бегунац истога јутра допутовао из Темишвара, с намером да пређе у српско поданство.

На саслушању је казао, да је служио у 7. артиљеријском пуку у Темишвару две године и осам месеци, и да је услед тога, што су га официри гањали и мучили 24. пр. м-ца преобукао грађанско одело, сео на воз и прешао у Србију.

Према таквој његовој изјави, Управа града Београда 26. пр. м-ца спровела га је команданту места, а већ 28. пр. м-ца враћен је Јован из дунавске дивизије са напоменом да се посумњало у његову идентичност, пошто га је персонал у команди дивизијској познао као војног бегунца из ранијих година.

И заиста, у архиви Управе града Београда нађена су акта из 1904. године, из којих се видело, да је Јована Симића, војног бегунца, *родом из Панчева,* начелство округа пожаревачког спровело Управи ради предаји команди дунавске дивизије. И то је Управа учинила 21. октобра 1904. године.

Узет поново на саслушање, Јован је био мало опширнији. Остао је при том, да је родом из Свињице, али вели да је 1902. године ступио у војску да одслужи свој трогодишњи рок

у Темишвару. После два месеца служења, побегао је преко Рама у Србију. Ту се јави нашим финансима као војни бегунац, и они су га спровели у начелство пожаревачко, које га је доцније спровело начелнику среза беличког,

пошто му је Јагодина била одређена за стално место пребивања. У Јагодини је, вели, служио као артија свега два месеца код Стеве Димића, кафеџије, па је по том отишао код г. Јарослава Бајлона у Мало Црнуће и ту служио као дресер пола године. За тим је преко Смедерева и Гроцке дошао у Београд, и не нашав службе прешао је лађом у Панчево.

«Пријавио сам се власти као војни бегунац, и као регрут, још незаклет, осуђен сам за то бегство свега три месеца затвора и да надслужим још једну годину дана више од рока. У команду сам се вратио 1903. године и остао у њој до октобра 1904. године. То ми је бегство било криво што су ме омрзнули не само официри и подофицири, већ и сами другови — војници, те ми се то досади, и поново, преко Рама прећем у Србију.

«Тада ми је команда дунавске дивизије одредила Крушевац за стално место борављења, али сам у њему остао само три месеца, па сам отишао у Књажевац. Ту сам нашао још два аустријска војна бегунца: Марка Миливојевића и Милана Н. Они су служили код неког потпуковника Ђоке Н. и ускоро су ухваћени у крађи газдиног одела. Код полиције и суда непрестано су мене теретили као саучесника, те нас је суд осудио: мене на два, а њих на по шест месеца затвора.

«Кад сам пуштен са осуде прешао сам у Бугарску, за тим у Румунију, одакле су ме због беспосличења протерали у Бугарску, а ту ме опет као српског шпијуна протерају у Пирот, одакле сам опет спроведен у Крушевац. Немајући средстава за живот скитао сам по Крушевцу, Смедереву, Београду, Обреновцу и Шапцу. Ту сазнам да су помиловани војни бегунци и прећем у Кленак, али, ради сваке сигурности, пријавим се аустријским властима као српски војни бегунац Милан Јовановић из Трстеника, редов 2. коњичког пука у Краљеву.

«У Руми су ме саслушали и дали ми објаву да могу боравити у Аустро-Угарској, те одем у Фиђуму. Ту сам радио као амалин на лађама и сазнам да су помиловани само они војни бегунци, који су учинили дело као незаклети регрути. Бојећи се огромне казне, која ме је чекала, ако ме ухвате, вратим се у Земун и пријавим се комесару полиције, изјавивши, да хоћу да се вратим у своју отаџбину Србију, пошто сам се покајао. Он ми одузме поменуту објаву и допусти ми, да на први дан Божића прећем у Србију.»

Изнели смо ово податке о Јовану због њихове интересантности. Он се сада налази у притвору код Управе града Београда, док се не добију тачни подаци о његовој личности и о ранијим његовим осудама. Пошто је сва прилика, да је Јован, скитајући по Србији, извршио још какво казнимо дело, то се препоручује полицијским и општинским властима, а приватни се моле, ако што ближе буду знали о овој сумњивој личности, да о томе известе Управу града Београда с позивом на Бр. 52045. од 1907. год.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Пре неколико дана ухваћен је у атару општине клокочевачке, среза поречког, један мангуп коњ, длаке црне, потсечена репа, на леђима има белеге од убоја. Препоручује се свима полицијским властима да потраже сајбију овог мангупа коња и пронађеног упуте начелнику среза поречког с позивом на депешу Бр. 8751.

КРАЂЕ СТОКЕ

Ноћу између 15. и 16. пр. м-ца непознати крадљивци украли су једну краву Адаму Вучићевићу, земљоделцу из Мачковца, среза расинског. Крава је матора 3 године, длаке рујаве, швајцерске врсте, на глави цветаста. Депеша начелника среза расинског Бр. 28618.

Ноћу између 6. и 7. пр. м-ца непознати крадљивци украли су једну кобилу Панти Прокићу, земљоделцу из Неменикућа, среза космајског. Кобила је матора 10 година, висока 1·50 см., дората, цветаста, брњаста, у задњу ногу путаста, са жигом «К». Акт начелника среза космајског Бр. 25173.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове крађе.

НАЂЕН ЛЕШ

На дан 24. децембра пр. године око 8 сати у вече нађен је тешко повређен и онесвешћен један човек на путу између фабрике жижица и трамвајске чекаонице «Сењак».

Он је стар око 45 година, раста високог, бркова дужих широких. Истрагом је утврђено, да се ово лице зове Ђовани Марија Мекија, да је родом из Удине у Италији, кочијаш по занимању и да је становао у Сарајевској улици Бр. 62. у Београду.

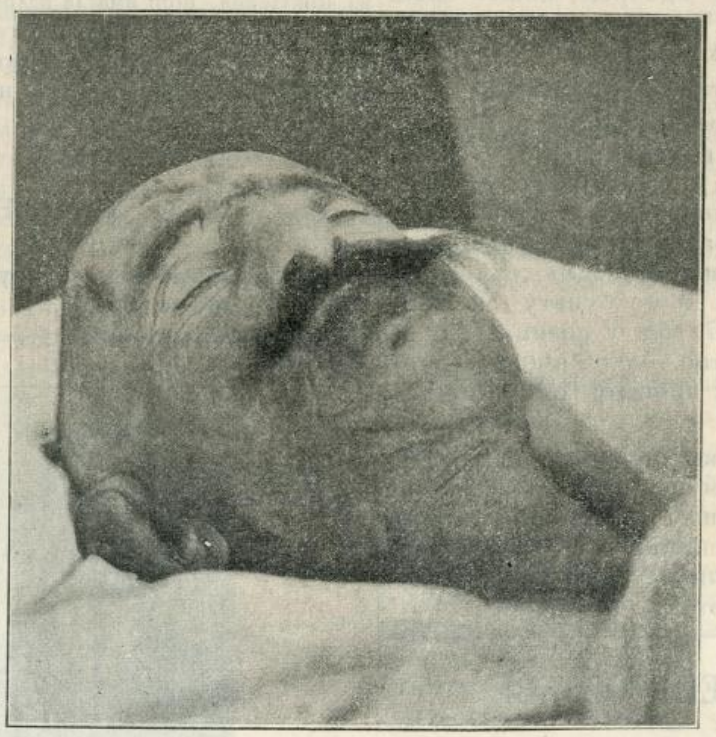

Како је ово лице у болници умрло, а протоколом лекарске секције, тврди се, да су му повреде на глави од којих је умрло, нанесене злонамерно износи се ово и моле се све власти и појединци, да ако би што по овоме делу знали, известе кварт савамалски с позивом на Бр. 14474|907.

Штампа Крањ. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Јелимић

БРОЈ 2. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 13. ЈАНУАРА 1908. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

Драгутин Милићевић управник вароши Београда прве класе, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, стави у стање покоја с пенсијом која му припада према годинама службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 10. јануара 1908. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, решено је, да се:

Милану П. Пантелићу, секретару треће класе начелства округа топличког уважи оставка коју је поднео на државну службу.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31. децембра 1907. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

Душан Ст. Ђорђевић, комесар београдске савске полиције, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда отпусти из државне службе у интересу исте.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31. децембра 1907. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

Радомир Лазић, полицијски писар треће класе среза моравичког, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда отпусти из државне службе у интересу исте.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31. децембра 1907. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

Ратко Михајловић, полицијски писар треће класе среза моравског, округа пожаревачког, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпусти из државне службе у интересу исте.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31. децембра 1907. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, решено је:

да се Храниславу И. Јоцићу, лекару среза добричког, уважи оставка коју је поднео на државну службу.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 3. јануара 1908. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за писара треће класе Министарства унутрашњих дела санитетског одељења, Љубомира Маринковића, пређашњег полицијског писара.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 7. јануара 1908. г. у Београду.

РАЗГРУПИСАВАЊЕ ОПШТИНА

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., одобрена су решења Народне Скупштине, сазване у други редован сазив за 1907. годину, која гласе:

да се село Кленовац одвоји од своје садашње општине брусничке у срезу и округу крајинском, па да само за себе оснује нову општину под називом „општина кленовачка“, у истом срезу и округу;

да се село Горња Топоница одвоји од своје досадашње општине миљковачке, у срезу и округу нишком, и да се споји са општином вртишком, у истом срезу и округу;

да се село Петровац одвоји од своје досадање општине цветојевачке, у срезу и округу крагујевачком, па да само за себе оснује нову општину под називом „општина петровачка,“ у истом срезу и округу;

да се село Радевац са засеоком Лежницом одвоји од своје досадање општине бањске, у срезу јабланичком, округу врањском, и споји са општином бувском, у истом срезу и округу;

да се село Лепаја одвоји од своје садање општине петровачке, у срезу добричком, округу топличком, и споји са општином облачинском у истом срезу и округу, и

да се села Топоница и Дукат одвоје од своје садање општине русанске, у срезу и округу нишком, и споје са општином барбешком у истом срезу и округу.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 27. децембра 1907. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

Али, докле су вештаци дужни да налаз одмах ставе у протоко, дотле они не морају одмах по свршеном вештачењу изјављивати своје мишљење. Вештаци ће моћи и касније дати своје мишљење само онда ако је за давање мишљења потребно дуже размишљање или ако треба загледати у резултате најновијих научних испитивања. У ком року има вештак поднети своје мишљење, одређује иследник, који, разуме се, при томе мора водити рачуна о природи вештачења. У оваквим случајевима вештаци своје мишљење с основима предају иследнику написмено, у противном случају или га предају сами написмено или га диктирају деловођи. Ако вештачењу иследник није присуствовао, онда вештаци и мишљење, као год и налаз, писмено саопштавају.

Сем налаза и мишљења сваки протоко вештачког мишљења мора у себи садржати још и ово: 1. позив на налог иследника или суда да се изврши вештачење; 2. предмет и место вештачења; 3. датум и потпис вештака.

Вештаци дају *заједнички* и налаз и мишљење. Да би се избегла најмања несагласност, која би могла настати кад би сваки одвојено давао мишљење, не само да није забрањено него се и препоручује вештацима, да се споразумевају и да један другоме саопштавају своја опажања. Разилазе ли се вештаци међу собом у мишљењима, онда имају одвојено их давати.

IV. Речено је раније, да је вештачење радња која се може извршити како у генералној тако и у специјалној истрази код суда. Законик, међутим, ништа не говори о томе, како се има извршити вештачење у специјалној истрази. Код ћутања законика има се узети, да се то вештачење у главноме има извршити онако као и вештачење у генералној истрази. Појединости самог извршења зависе, опет, од тога: какво је вештачење и у ком циљу се предузима. Вештачење се у специјалној истрази предузима или у прелазном поступку пре главног претреса или на главном претресу. По § 183 иследни судија, пошто је донето решење о стављању оптуженог под суд, т. ј. о отварању специјалне истраге, има да нареди вевештачење, ако нађе да је то за дослеђење потребно. Њему законик наређује, да испита вештаке, који су у генералној истрази вршили вештачење. Међутим, по нашој судској пракси, која је рђава, иследни судија не ради ни једно ни друго. Дужност је иследног судије да приуготови кривичну ствар за главни претрес тако, да се овај не одлаже због тога, што није извршено вештачење. Кад иследни судија нађе да ради дослеђења треба извршити вештачење, он има исто да нареди, и оно се врши онако исто као и у генералној истрази.

Вештачење које се на главном претресу врши може бити двојако: или је то право вештачење или је само верификација вештачења извршеног пре главног претреса. Ако суд на главном претресу нађе, да ради објашњења какве важне чињенице треба изискати вештачко мишљење, он има да одреди да се потребно вештачење изврши одмах на главном претресу, ако је то могуће. У таквом случају суд бира и позива вештаке, који врше вештачење у присуству суда и странака. Ако је немогуће извршити вештачење одмах, суд може и одложити главни претрес ради предузимања вештачења (§ 208). У осталим случајевима вештачење које се врши на главном претресу јесте верификација ранијег вештачења. Суд позива исте вештаке на главни претрес, где их усмено саслушава о раније извршеном вештачењу и датом мишљењу, ако то нису вештаци који су нарочито постављени или овлашћени за давање вештачких мишљења.

Наш законик у §§ 183, 206. и 208. наређује, да иследни судија и суд имају да испитују вештаке, а не доноси ниједне одредбе о томе, како се имају вештаци испитивати. Како законодавац, кад је реч о саслушавању, често поред сведока помиње и вештаке, то је несумњиво да се и вештаци имају испитати као и сведоци, кад они долазе пред суд да усмено изјаве оно што су при вештачењу раније нашли.

Из законика се не види, да вештаци при вршењу вештачења, па било то у генералној или специјалној истрази, имају права да сведоцима непосредно постављају питања. Из §-а 206 има се извести противно, т. ј. да им то право није признато. Но и ако вештаци нису убројани у она лица, која по § 206 имају права сведоцима постављати питања, ипак им то право треба дати у интересу проналажења истине, разуме се, у колико они то своје право не би злоупотребљавали, на што председник суда треба да обрати пажњу.

V. Од важности је питање: има ли иследник права да вештачко мишљење подвргне својој оцени?

Из дужности иследника да руководи целокупном истрагом у циљу прибирања и спремања доказне грађе за главни претрес, проистиче и његово право и његова дужност да вештачко мишљење подвргне својој оцени. Иследник је дужан да се стара да сви прикупљени докази буду такви, да се на основу њих може главни претрес не само наредити него и одржати; па како и вештачко мишљење спада у доказе, за чије правилно предузимање је одговоран иследник, то отуда и његово несумњиво право да оцењује, да ли је вештачење учињено онако како то закон наређује и да ли вештачко мишљење одговара циљу ради кога је тражено. Стога он мора вештачко мишљење да пореди са свима ислеђеним околностима, па ако нађе да је оно непотпуно, нејасно, неопределъено или у противречности са самим собом или са ислеђеним околностима, има права од вештака да тражи да такво своје мишљење поправе или попуне, а може и од других вештака да изиште ново вештачко мишљење (§ 60).

И овде се има разликовати налаз од мишљења, — и иследник прво мора подврћи својој оцени налаз, па после тога вештачко мишљење. И једно и друго иследник има најпре да оцењује са формалне стране. Ако нађе, да вештачење није извршено у форми коју закон прописује, или да је налаз нејасан, неодређен, у противречности са самим собом или са ислеђеним околностима или да се опажања вештачка у многоме међу собом не слажу, дужан је иследник, ради отклањања те сумње, да скрене пажњу вештацима на све то и да их још једаред саслуша. Не успе ли се тиме ништа, то се налаз има огласити за неважећи, и иследник има да нареди ново вештачење.

На све ово иследник има да обрати пажњу и при оцени вештачког мишљења. Ако је мишљење нејасно, непотпуно, неодређено; ако не садржи у себи одговоре на сва питања; ако није тако, да се одмах јасно може да види мишљење вештака, онда се таквом вештачком мишљењу не може ни придати доказна вредност. Међутим, има случајева у којима је вештацима немогуће дати једно потпуно, одређено мишљење, стога иследник у таквим случајевима треба да прими и мишљење које садржи само вероватноћу, н. пр. мишљење које би гласило: вероватно је, изгледа нам, ми држимо и т. д. То су

тежи случајеви, у којима је извођење закључка и давање суда често доста несигурно, јер се може десити да једна последица може доћи од више и то различитих узрока. При оцени вештачког мишљења иследник има нарочито да обрати пажњу на то, да ли је логички изведено, т. ј. да ли су закључци правилни и да ли не противрече ислеђеним околностима.

Не само форму него и садржај вештачког мишљења има иследник да подвргне својој оцени. Ако вештачко мишљење почива на основима, који се налазе у актима, то иследник има права да оцењује. да ли су вештаци за основицу свога мишљења узели само такве чињенице и околности које су потпуно доказане, као и то, да ли су узели у обзир сва акта истраге или само један део. Ако, пак, вештачко мишљење почива на научним основима или на осовима какве вештине, иследник ће моћи оцењивати такво мишљење само онда, ако је за оцену тих основа довољно и опште знање сваког интелигентног човека, које, разуме се, има и иследник. Покаже ли се, међутим, да је за оцену тих основа потребно темељније знање какве науке или вештине, то тако мишљење, по правилу, не подлежи оцени иследника, јер он нема потребно знање за оцену. Али, ако у поједином случају иследник има потребно стручно знање, не значи да он не сме оцењивати вештачко мишљење и да га мора узети за доказ и онда, кад сматра да почива на погрешним основима.

У свима случајевима, у којима иследник или суд, оцењујући било форму било садржај вештачког мишљења, нађе да исто због учињених замерака не може послужити као доказ, дужан је вештацима те замерке да саопшти и да их о истима саслуша. Не успе ли да на тај начин отклони те замерке и сумњу, дужан је да изиште друго вештачко мишљење и то било од истих вештака, којима би се још један нов придодао, било од сасвим нових вештака (§ 69.) Ако ново мишљење има да дају други вештаци, то они неће вршити и поновно вештачење, већ ће своје мишљење дати на основу находа који су први вештаци дали и који је оцењен као правилан. У случајевима, у којима су вештаци лекари или хемичари, друго вештачко мишљење може иследник или суд да тражи од лекарске комисије и то од санитетског савета, који је по санитетском закону дужан да даје своје мишљење у кривичним делима. Из последње реченице другог одељка § 60 види се да се од санитетског савета може тражити мишљење и онда кад се вештаци у датом мишљењу потпуно сложни, само ако иследник или суд држи да они нису довољно спремни да правилно реше конкретни случај. Ово се има чинити само „због важности злочинства“, дакле кад је у питању који тежи случај. Иследнику и суду не може бити забрањено да и у другим важнијим случајевима тражи слично мишљење од других научних комисија или државних завода као н. пр. од техничког факултета.

Исто овако се има поступити у случајевима у којима се вештаци разилазе у својим мишљењима. Из овога излази, да иследник, кад истакне разлоге за сумњу у наход или мишљење вештака, има само да изиште ново вештачење односно ново вештачко мишљење. Међутим, он није позван да донесе одлуку и о томе, које од та два мишљења има већу вредност. То питање има да одлучи суд, који је надлежан за решење кривичне ствари. По теорији слободног судијског уверења суд није везан ни за дефинитивно мишљење вештака, међутим по теорији законских принудних доказа, која се налази у нашем законику, суд је дужан да прими коначно мишљење вештака, које је дато по свима правилима науке или вештине.

---

§ 18.

Нарочити случајеви.

Законодавац се није задовољио постављањем општих правила, о којима је до сад било речи и по којима се има вршити вештачење у опште. Он је издвојио нека најважнија а при том најтежа кривична дела и донео нарочите одредбе о томе, како се у тим издвојеним случајевима има вршити вештачење. Због важности тих случајева говорићемо о сваком по наособ.

I. Убиство и тровање.

I. Ако се у случају смрти каквог човека породи сумња да је смрт проузрокована каквом забрањеном радњом, законик у § 61 наређује, да се у таквом случају има извршити „вештачки увиђај, а по потреби и парање предузети“. Задатак је истраге, да у тако сумњивим случајевима нађе прави узрок смрти, па, према томе да утврди и то, да ли је смрт последица какве забрањене радње или не. Да би се ово могло утврдити, има се предузети сложни увиђај, а по потреби и парање леша или абдукција. Законик се задржао на овом општем наређењу и није се упустио у набрајање свих случајева у којима се има извршити вештачки преглед и парање леша. Тако се што, у осталом, и не може предвидети законником, већ само уредбом или правилником који би се прописао за вршење оваквог вештачења. Код нас, истина, постоји: *Правилник за вршење судских секција и за давање лекарских уверења*, али у њему нису набројани случајеви у којима је потребно вршити судске секције. Према томе, остаје иследнику да у сваком случају према околностима и појавама које су претходиле смрти, према начину на који је смрт наступила, као и према многим другим приликама, сам оцени, да ли има сумње да је смрт последица какве забрањене радње, т. ј. да је у питању убиство, па ако нађе да таква сумња постоји дужан је да нареди вештачки преглед леша, а по потреби и само парање.

Из § 63 једино се види, да се у случају сумње да постоји убиство не морају предузети оба средства, тј. и вештачки преглед и парање леша. јер се тамо каже, да ће се предузети „вештачки увиђај, а *по потреби* и парање“. Парање леша може и изостати увек, кад се и самим вештачким прегледом леша утврди да смрт *није* проузрокована забрањеном радњом, као и онда кад се узрок смрти по другим околностима може тачно да нађе, н пр. кад је неко изгорео или прегажен на железничкој прузи и т. д. Али, и ако законик не заповеда да се у сваком сумњивом случају предузме и преглед и парање леша иследник неће никако погрешити ако нареди да се и једно и друго изврши увек кад је то само могуће учинити, јер није искључена могућност да буде и нетачно оно што је само прегледом леша нађено, а ту нетачност често је немогуће исправити због немогућности да се парање касније с успехом изврши.

Дужност је полицијске и општинске власти, да сваки сумњиви случај одмах доставе иследнику. Докле иследник није извештен и докле није стигао на место на коме се леш налази дужност је и полицијске и општинске власти, а само ове последње у местима у којима нема полицијске власти, да се старају да леш као и сви остали предмети око леша остану неповређени на месту на коме се налазе. Свака ма и најмања промена целокупног стања може не само отежати истрагу, него је може чак и онемогућити. Ако леш не може остати на месту на коме је нађен и ако га треба пренети, онда се то преношење има извршити тако, да леш остане неповређен. Преношењу треба да присуствује иследник, ако њега нема онда се о томе има да стара општинска власт; у том случају иследник мора саслушавањем лица која су вршила пренос да сазна на који је начин леш пренесен.

(наставиће се)

Д-р. Бож. В. Марковић.

НЕКОЛИКЕ НАПОМЕНЕ

о одмеравању казне код нас у опште, и о досуђивању смртне казне.

(свршетак)

Сад да узмемо други случај: оптужени за дело из § 155. каз. зак. има две олакшавне околности из тачке 4. и 7. § 59. (или друге какве две овим законом признате олакшавне околности), а сем тога има и једну отежавну околност из § 65. каз. зак. У овом случају суд је дужан поступити по § 66. каз. зак. то јест учинити компарацију између олакшавајућих околности и утврђене отежавне околности, и тада по своме нахођењу изрећи, да ли сматра да услед признате отежавне околности стоје неокрњене обе признате олакшавне околности, или узима да је једна од њих потрвена утврђеном отежаваном околношћу, и да према томе по §§ 60. и 66. ипак има места примени смртне казне.

Наравно да ми сматрамо да оцену ове интензивности при компарацији која се има чинити по § 66. каз. зак. има власт да чини само судећи суд дискреционарно а не и касациони суд.

Подобно изложеноме вршиће се компарација и донети одлука о интензивности олакшаваних и отежаваних околности према § 66. каз. зак. и онда, кад се признаду више олакшавајућих и више отежавајућих околности, и о томе не сматрамо за потребно више да говоримо.

Оно што сматрамо да је најважније и да уноси забуну у ову ствар, то је случај, кад би се оптужени који нема ни једну отежавну околност из § 65. каз. зак. налазио у идеалном или реалном стицају кажњивих дела. Шта ће онда с њим бити, и може ли се онда на њега применити смртна казна, ако једно од дела које је учинио доноси смртну казну (или ако је учинио више дела, од којих свако доноси смртну казну), а међутим он има две олакшавне околности, које су по помен. § 60. каз. зак. довољне за спуштање смртне казне на казну робије? Сад, кад би он имао коју оте жавну околност из § 65. каз. зак. онда би се учинила компарација отежавних и олакшавних околности по § 66. каз. зак. и према резултату њеном изрекла би се пресуда. Ну, овде је друго нешто: нема отежаваних околности из § 65. каз. зак. али има стицај, и шта ћемо ту да радимо?

Стицај кажњивих дела очевидно повлачи собом отежицу за кривца. Ако узмемо два кривца, као учиниоце истога дела и под истим околностима, те један од њих буде у стицају и другог кога кажњивог дела, то на сваки начин овај други мора да се строже казни. Ово стоји увек без обзира на разне системе о кажњавању стицаја. На сваки начин да се казна у толико више има да пење у колико има више дела у стицају и у колико су та дела по закону више кажњива.

Питање је сада, је ли судећи суд законом позван да у изнетоме случају изврши оцену интензивности стицаја кажњивих дела, за која се кривцу суди, да компарира ону отежицу, коју би му кривац у казни требао да добије због стицаја, и олакшицу, коју би требало дати због олакшавајућих околности и онда да поступи по § 66. каз. зак. имајући у виду и пропис гл. VI каз. зак., која говори о стицају.

Има г.г. судија, који сматрају да то не може бити. Њихови разлози у главноме се своде на то: да се кривцу, који има две олакшавне околности не може по § 60. каз. зак. досудити смртна казна, кад он нема ни једну отежавну околност из § 65. каз. зак., те да би се компарацијом, овим законом признатих околности по § 66. каз. зак. добио резултат на штету кривца. Што се тиче стицаја, они веле, то је засебан појам и за одмеравање казне на случај стицаја важе прописи засебне главе VI каз. зак.

Ми не мислимо овако.

Истина да је кажњивост на случај стицаја нарочито прописана у глави VI каз. зак. и по њој ће се по правилу и вршити одмеравање казне. Ну, на случај да се за једно од дела, која су у стицају досуди смртна казна, онда по § 69. т. е) каз. зак. казне за друга дела падају. То значи да се у овоме случају неће ни изрицати казне, које би услед изречене смртне казне и иначе биле илузорне. Међу тим суд мора прво да по закону оцени, може ли кривцу за то дело изрећи смртну казну, кад овај има за то дело, две олакшавне околности из § 59. каз. зак. По нашем мнењу суд ће и овде имати да цени да ли кривац има две неокрњене олакшавне околности, или су оне потрвене услед отежице, која несумњиво стоји у томе што је кривац у стицају. А очевидно је да ће и при овој компарацији бити од утицаја и интензивност признатих, олакшавних околности и интензивност дела која су у стицају.[6]) Тако дакле и овде ће се применити § 66. каз. зак., који је по нашем схватању једино меродаван за овај случај. Како ми налазимо, овоме не смета ништа то што је § 66. у гл. V каз. зак. а тек гл. VI садржи пропис о кажњавању стицаја, пошто у овоме случају неће се ни изрицати казна за стицај, јер ће казне за сва остала дела пасти према § 69. тач. е.) и према томе има се ценити може ли се досудити смртна казна по прописима гл. V. каз. зак. Истина да стицај не претпоставља појам какве отежавне околности из § 65. каз. зак., већ је засебан појам, но који такође показује да се кривац налази под отежавајућим приликама, јер је учинио више кривичних дела, што на сваки начин може за њега створити много већу отежицу неже ли кад би имао коју од отежавних околности из § 65. каз. зак. Међутим да је стицај околност, која по закону иде на отежицу кривцу, види се и из прописа гл. VI каз. зак. и о томе не може бити сумње.

То је наше гледиште о овоме питању.

Ну, овде има још једно треће гледиште, по коме се у спорноме случају услед стицаја може досудити смртна казна, али само не по оним разлозима, које смо ми изнели, већ по другим. Ово гледиште заснива се на тумачењу системе нашега казн. закона, односно кажњавања стицаја или простије на разумевању прописа првог одсека другог става § 69. каз. зак.

Тај став гласи овако:

„Али ако закон доноси робију, заточење и затвор, то кад се више оваквих казни стеку, суд може кривцу спустити казну до оне мере, која је законом одређена за најтеже од његових злочинства или преступлења, за која се осуђује."

Овде се дакле узима, да кад се суди оптуженоме за више злочинства у реалноме стицају, да се онда има узети за минимум укупне казне — максимум казне за најтеже дело.[7])

---

[6]) Узмимо случај да се кривиц налази у реалном стицају трију дела из § 155. каз. зак. и има по свима делима две олакшавне околности из § 59. каз. зак. Ако би се узело противно нашем гледишту, овакав кривац не би се никако могао на смрт осудити, а међутим могао би бити кажњен смрћу онај кривац који је учинио само једно дело из § 155. каз. зак. и има једну отежавну околност из § 65. каз. зак. Лако је појмити да се ово не може као исправно примити.

Сад се често дешава да судови увиђају да кривца треба на сваки начин осудити на смртну казну, кад се налази у стицају више тешких злочина, од којих један или више њих доносе смртну казну, па да не би дошли у опреку са § 60. каз. зак., а не решавајући се да узму стицај као отежицу, коју би по § 66. каз. зак. компарирали са двема олакшавним околностима ако би ове биле признате оптуженоме, радије се решавају на то да оптуженом побију једну олакшавну околност и онда га тако могу на смрт да осуде. Обично му побију добро владање, утврђујући да се суд из начина извршења једног или више дела злочина уверио да оптужени није доброг владања.

[7]) **Н. Н.** оптужен је због два дела убиства и једног дела покушаја убиства. Првостепени суд прво дело убиства подведе под § 156. I од., друго дело под § 159., треће дело покушаја под § 156. I од. у вези са §§ 41. и 44. каз. зак. и оптуженоме стави у олакшицу само признање т. 7. § 59. каз. зак., а не признања му добро владање зато, што је дело из § 159. каз. зак. учинио, кад је био већ у притвору и осуђен од првостепеног суда за прво убиство (види нашу примедбу под бр. 6), па га пресудом од 4-X-1907. г. № 32741 казни смрћу.

Један судија издвојио се и гласао за казну од 20 год. робије зато, што оптуженоме признаје и добро владање, т. 4. § 59. каз. зак., па како вели, он има две олакшавне околности «то по § 60. каз. зак. има му се досудити робија, пошто реални стицај дела по § 69. каз. зак. не ништи олакшавне околности, већ се само казна сумира».

Апелациони Суд подвео је прво дело под § 156. II од., и задржао квалификацију другог и трећег дела (§ 159. и 156. I од. у. в. с. § 41. и 44.). Признао је оптуженоме добро владање, поред признања и тако је оптужени сада имао две олакшавне околности из т. 4. и 7. § 59. каз. зак. и реални стицај означених кажњивих дела, § 69. каз. зак.

По овако извршеној квалификацији, Апелациони Суд својом пресудом од 16. XI 1907. год. бр. 4916. одобрио је поменуту пресуду првостепеног суда.

Разлози Апелационог Суда за примену смртне казне у овом случају ови су:

«Смртна казна не може се оптуженоме заменити робијом, у смислу § 60. каз. зак. и ако му Апелациони Суд признаје две олакшавне околности горе поменуте, јер се оптужени, коме се суди овде у један пут за више дела злочинства, налази у реалном стицају, а законска последица тога је: да се казна оптуженоме не може спустити испод минимума који је према § 69. I став каз. зак. *најтежа* казна између казни које постоје за дела за која му се суди, и то је овде казна из § 159. каз. зак. који је *смртна казна*».

Један судија Апелационога Суда одвојио се и гласао за казну од 20 год. робије, позивајући се на пропис §§ 59. т. 4. и 7. и 60. и 69. а. каз. зак.

Ову пресуду одобрио је и Касациони Суд, решењем свога II одељења од 8. XII 1907. год. № 13300, и тако је она постала извршна.

Не намеравамо да се упуштамо у какво опширно побијање овога посматрања, већ напомињемо да се и из самог наведеног текста овога прописа види, да се он односи на кажњавање стицаја у случају, кад ту нема ни једног дела, које се казни смрћу.

Ово се још боље види и из даљих правила о скупљању казни, изнетих у даљем току овога истог прописа под а) б) в) г) и д), као и закључног правила под е), у коме се једино вели да казне за друга дела падају, ако је кривац, који се налази у стицају више дела, за једно дело осуђен на смрт. И овај последњи пропис више је једно упуство шта ће се радити с другим делима, кад се кривац за једно дело већ осуђује на смрт, неже ли одредба о начину досуђивања смртне казне на случај стицаја. Мимо изложеногa, баш кад би се наведени став односио на кажњавање стицаја у овом случају, ипак је овакво његово разумевање погрешно, јер се њиме ни у колико не пропнсује, да укупна казна за стицај мора бити — максимум казне за најтеже дело.

Сматрали смо да овако разно схватање најважнијих прописа казненог закона од стране судија и нижих и виших судова треба да буде предмет исцрпне интерпретације у којој је цељи и потекао овај напис.

М. С. Ђуричић,
члан касац. суда

КОНАН ДОЈЛ И НАУЧНА ПОЛИЦИЈА

У XX. ВЕКУ.

Dr J. Bercher

(НАСТАВАК)

Према овоме, и мишљење Холмсово о Дипену мало је оштро и претерано. „По мом мишљењу, вели он, Дипен је веома обичан човек; једина његова одлика у томе је, што може да продре у мисли својих саговорника, изненађујући их згодном примедбом после ћутања од четврт часа, али је ова метода веома површна. Очигледно је, притом, да он притежава извесне способности за анализовање.“ Да ли Шерлок Холмс није завидљив према своме једином претходнику?

Енглески детектив има, међутим, знатну надмоћност над Дипеном; он је свој природни талент развио помоћу научних студија. Јавља се један компликован криминални догађај. Дипен успева да га реши тек после многобројних анализа и усиљавања своје логике; Холмс, на против, свршава овај аналитички и дедуктивни посао потпомогнут својим научним знањима, која скраћују дуга размишљања, смањују узроке заблуда и стварају од њега, једном речи, најсавршенијег полицајца.

Прави Робинзон Крусе судске медицине, наоружан јединственом моћи опажања, а ослањајући се и на научна знања, Шерлок Холмс упушта се сам у истраживање криваца, и гони их са највећом енергијом.

* * *

У току даљег рада испитаћемо методу којом се служи Шерлок Холмс за решење заплетених проблема, поменућемо најважније особине које мора притежавати судски лекар, па ћемо најзад, упоредити ову методу енглеског полицајца са оном судског лекара.

И ако Шерлок Холмс, у циљу интересантности романа, радо скрива своју идеју, ипак у извесним моментима, на наваљивање д-р Ватсона, објашњава своју методу и напушта загонетну спољашност, којом се тако радо служи. Испуњени раније дивљењем и хипнотисани чудима, која не разумеју, читаоци тада налазе објашњења тако јасна и методу тако просту, да им више ништа не изгледа чудновато. Холмс је у праву кад вели: „ја држим да себи побијам вредност објашњујући мој начин рада.“

Има још једна ствар, која отежава изучавање начина рада детектива; то је, што су ови начини изложени у роману, који мора, да не би замарао читаоце, прећи ћутке преко једног дела научних радњи, којима располаже. Ово, у осталом, потврђује и сам Шерлок Холмс обраћајући се Ватсону овим речима: „Жалим вашу рђаву навику, што у вашим причама обраћате већу пажњу авантурама него ли стварима у истини научним. Резултат ваше методе у томе је, да се разруши читава серија инструктивних демонстрација, јер, пренебрегавајући оштроумност мојих дедукција, ви се сувише одајете сензационим детаљима, који пасионирају али не поучавају читаоца.“

„Да би неко могао бити судски лекар потребно је, вели Лакасањ, да притежава ове три ствари: *занат*, *науку* и *вештину*. Занат се учи; помоћу стрпљења и рада човек постаје научник, али су за вештину потребне природне, инстинктивне склоности; они који их притежавају нису многобројни“.

Ова, неоспорно тачна формула, допушта нам да замислимо тип лекара вештака. Од ове три особине, две се могу сматрати као непроменљиве; то су: *занат* и *наука*. Ова последња увећава, истина, свој делокруг сваког дана, али је ипак зато сви лекари могу притежавати у истом степену. Једина је вештина, која зависи од личног фактора: она је неоспорно променљива; ако је развијена до крајњих граница код личности која притежава специјална научна знања, личност ова неће бити далеко од типа енглеског детектива.

Резимирајмо знања Шерлока Холмса. Подељена на начин, у неколико оригиналан, она нису ни лекарска ни научничка ни философска; он је у свима научним гранама изабрао оно, што му је могло бити од користи у оригиналној професији. Ревност његова за извесне студије за дивљење је; његова знања у овим случајевима излазе из обичних граница, јер су огромна и темељна, али је тако исто уочљиво и његово незнање у појединим стварима.

У ботаници: знање променљиво, али је врло јак у свему што се односи на беладону, опијум и отрове у опште.

У хемији: знања веома темељна.

У анатомији: знање огромно, али добивено без икакве методе.

У криминологији: невероватна научна спрема; познаје све криминалне афере свију земаља.

Одлично познавање енглеских закона.

У литератури, астрономији, философији и математици: апсолутно никаква знања.

Ова мешавина знања веома је интересантна; Шерлок Холмс веома је јак у анатомији и хемији, и ако никад није учио медицину. Он се не ограничава на знања, којима скоро цео свет тежи, већ се одаје разноврсним и у неколико оригиналним студијама.

Ми га видимо где ради у амфитеатру или у хемијском лабораторијуму; наоружан батином, он њоме удара предмете на столовима за секције, да би се уверио о последицама ових удараца на лешевима. Он испитује крв са чисто судско-медицинског гледишта, и претендује да је пронашао реактив, који издваја и раствара хемоглобин, и који му допушта да са позитивношћу закључи: да ли мрље, нађене на оделу, произлазе од крви, или блата, или рђе, или просто од сокова разних плодова. Он је, најзад, чинио истраживања о професијалним деформацијама, о отисцима корачаји и т. д.

Сва знања, која притежава Шерлок Холмс, као што се види из домене су знања судског лекара, а његови радови крећу се у правцу судско-медицинске науке — — — — — — — — — — —

Метода енглеског полицајца може се резимирати у две речи: *посматрање* и *дедукција*.

Посматрање, онакво како га схвата Шерлок Холмс, основа је његовом систему; оно мора бити: *оштроумно*, *методично* и *брижљиво*. Како се ове три ствари тичу и судског лекара, то ћемо их, заједно са Конаном Дојлом, објаснити мало опширније.

Посматрање захтева две различите операције: *анализу* и *синтезу*. Помоћу анализе треба потпуно расчланити један предмет или факт. Она је потребна с тога, што посматрање не може обухватити у исти мах више предмета, и што предмети и факта нису у опште усамљени, већ су здружени са другим предметима и фактима исте природе. Што се тиче реда којим треба вршити анализу, он зависи од природе факта који има да се анализује. Треба познати сукцесивно и редом важност различитих елемената, који овај факт сачињавају; потребна је дакле извесна метода. Оштроуман и пажљив посматрач мора водити рачуна и о фактима, који су по спољашности незнатни, јер ови факти по некад могу бити од врло велике важности. На ово је Шерлок Холмс врло често обраћао пажњу, и са ове тачке гле-

У осталом напомињемо да и међу судијима Касационога Суда не влада сагласност у овоме питању и да се, по постојећој пракси, по правилу уништавају пресуде или решења само онда кад она или по форми не одговарају закону или кад сам диспозитив није добар, према чему је означена пресуда оснажена. Признајемо да ова пракса може бити предмет критике (§ 274. крив. суд. пост.)

диштa он се јавља као нарочити тип посматрача, који се труди да продре у најмање детаље, чак и онда кад ови изгледају некорисни, да би их доцније могао корисно употребити. „Ви не можете појмити, вели нам Шерлок Холмс, како ми посматрање, по спољашности незнатних факата, пружа најкориснија обавештења; прави посматрач може извући врло ветике користи из дневних догађаја, испитујући их брижљиво и методично.“

После овог посла анализе дух треба да изврши синтезу, т. ј. да реконституише предмет помоћу елемената чији су му детаљи познати. Синтеза је корисна с тога, да би у духу створила исти ред, којим ствари у истини иду, и са ове тачке гледишта тешко је повући њену тачну границу са *дедукцијом*, која најчешће проистиче из рада синтезе.

Дедукција је овај други начин рада духа, помоћу кога се из једног факта извлаче последице, које овим фактом нису јасно обухваћене. Овако схваћена, дедукција је изврсно средство математичких наука. По Конану Дојлу „детективска наука мора бити егзактна, њена суштина прецизна и непроменљива као геометријске теореме, а њени закључци математички тачни.“ То је, дакле, дедукција, коју по његовој методи треба применити.

Потребно је, међутим, да учинимо неколико напомена; математичка тачнност далеко је од тога, да се нађе остварена у пракси, и с тога је потребно разликовати дедукцију од *индукције*. Противно дедуктивном духу — духу геометријском — дух индуктивни је, дух оштроумља. Математичар расуђује о тако великим принципима, да је немогућно, да не предвиди њихове последице; дух дедукције јесте снага и правичност; дедукција иде од општег правила ка поједином случају, док индукција од појединих случаја иде општем правилу. Овако схваћена, индукција је кориснија од дедукције лекарима вештацима и полицајцима, пошто се у пракси ретко среће геометријска тачност. Дедукција или индукција могу се такође манифестовати према двоструком начину анализе и синтезе. Резоновање помоћу синтезе, најтачније употребљено у дневном животу, јесте резоновање директно на које се сваки навикао; закључци се стварају лако из посматраних и анализованих факта. Дедукција помоћу анализе, обратна претходној, састоји се у резоновању у обрнутом смислу, и на њега дух није навикнут. Покушаћемо, да се изразимо јасније са Шерлоком Холмсом: „Изложите једном лицу једно за другим више факата, који су у узајамној вези, и оно ће готово увек моћи извести закључак о њиховим последицама, јер, пошто их је упоредило у своме духу, оно је видело докле се они простиру. Али кад је познат само резултат, мали је број личности, које у себи имају довољно моћи, да би могле реконституисати различите етапе, које су претходиле и које су проузроковале последњи догађај. Ево шта ја разумем под резоновањем у обрнутом правцу или аналитичком.“

(наставиће се)

Д. Ђ. Алимпић.

ЈОШ НЕШТО У ПРИЛОГ ДАКТИЛОСКОПИЈИ

У бројевима 45, 46, 47. и 49. „Полицијског Гласника“ од прошле године, изашла је критика г. Бакића на моју расправу „Дактилоскопија метода за утврђивање идентичности код људи.“ И било је потребно, да се ширем кругу читалаца „Полицијског Гласника“ прикаже расправа, која стручно третира питање из области чисте полицијске делатности, како би се њоме упознао што већи број полицијских чиновника, којима је поглавито намењена. Али у колико је то захтевала потреба, у толико се није смео изгубити из вида ни задатак приказа и критике, да читаоцима, који нису читали ову расправу дâ тачну слику њене вредности поред недостатака, које би она у њој уочила.

Критика г. Бакића сасвим је друкчије схватила свој задатак. Она се није дотакла ни једне скоро од битних али бар важних закључака моје расправе, већ је сав свој труд уложила на осматрање споредних детаља или чак и на прескакање или намерно превиђање основних детаља њених, старајући се само при том да што јаче изнесе значај и вредност бертијонаже истичући тако погрешна тврђења противу дактилоскопије, чиме је несумњиво, само изазвала погрешне импресије о вредности, ове последње, по полицијску службу.

Такав начин критиковања, приморава ме, у интересу правог стања ствари, да се и противу своје воље, ставим у одбрану свога рада задржавајући се поглавито на главнијим тврђењима критичаревим, као и на начин, на који их је саопштио, како би необавештеним читаоцима дао уверење, у колико исти почивају на тачности.

Трудићу се, да с обзиром на скромни простор листа, будем што краћи, а у излагању да идем истим редом, као и г. критичар.

Г. Бакић у почетку свога излагања замера наслову расправе. Он налази, да се дактилоскопија употребљава и као метода за идентификовање лешева, и да би према томе наслов требало допунити у томе смислу. Овом замерком г. Бакић није био Бог зна како срећан. Остављајући на страну то, што сам у својој расправи нарочито истакао и примену дактилоскопије код лешева, морам се ипак оградити од горњег приговора. Са *правничког* гледишта, свакако се мора одвојити човек од леша, док са *физиолошког* гледишта, које је овде поглавито у питању, то није могућно, јер ће се леш и лице, чији је он, сматрати као једно, као што ће се и отисци прстију тога *леша*, у случају подударања сматрати, да су оног *лица*, чије смо отиске раније већ узели.

Требало би, сада, да се зауставимо и на замеркама које је г. Бакић учинио, на мојим објашњењима дактилоскопије у разним приликама, и на другим мојим тврђењима о још неким поменутим методама за утврђивање идентичности код људи, као што су метода: помоћу пасоша и других легитимационих хартија, помоћу „portrait parle“ и помоћу фотографских снимака. Не би ми ни мало било тешко, да побијем ове погрешне замерке, кад бих знао, да би такве исправке имале каквога интереса за главну ствар, али како оне сачињавају претходни и споредни део расправе, остављам читаоцима књиге да цене, у колико су оне умесне и на своме месту.

Овде бих могао да обратим пажњу на једну картеристичну особину г. Бакићевог критиковања.

Он, на име, истакне из мога рада неки непотпун став или га само нагласи, па то онда нападне тако, да изгледа, да је на тај начин оборио неко моје нетачно тврђење, док је у самој ствари употребио баш то излагање, да би оборио неку моју поставку, коју је вешто сам изабрао. За све оне, који су прочитали моју расправу биће то јасно, нарочито ако их упутим на 46. број „Полиц. Гласника“, с тога ми, мислим, нико неће замерити, ако преко свега тога пређем без икаква коментара, сматрајући, да је г. Бакић баш тиме утврдио правилност мојих тврђења, служећи се и сам њима.

Као један детаљ, који ће ово потврдити, нека послужи и г. Бакићево осматрање, мога тврђења о увођењу дактилоскопије у Индији. Ја сам на 15. страни своје расправе рекао да су у Бенгалу опажене многе мане Бертијоновог система које су се истицале нарочито услед тога, што се код Индијанаца није могло водити рачуна о боји очију, али сам одмах за тим на 17. страни у упоредној табели изнео преглед добрих и слабих страна бертијонаже и дактилоскопије, из којег сам најзад, као есенцију изнео, у пет тачака, мишљење оне стручне комисије, коме је пришла и индијска влада, и по којој је разлозима утврђен престиж дактилоскопије над Бертијонажом. Г. Бакић се, међутим ухватио само за први део мога извођења, па са патосом исказује своје чуђење, „да је у Бенгалу морао да се запостави Бертијонов систем, поглавито за то, што се код Индијанаца није могло водити рачуна о боји очију и да се *због тога* полиција морала вратити ранијем систему.“ Наравно, да би овај патос и ово „због тога“ било много слабије, да је г. Бакић навео ма и један од оних 5 тачака из комисијског мишљења, које сам тамо истакао, а које он тако мудро игнорише, само да би добио грађу за једну замерку више.

Г. Бакић одмах у почетку изјављује, да се не слаже са мојим констатовањем *престижа* дактилоскопије над бертијонажом; па одмах за тим довикује, да ће то своје мишљење и образложити. Али — остао је при самој претњи! И данас је дактилоскопија здрава и читава као и пре критике г. Бакићеве, који се задовољио произвољним тумачењем појединх речи и глосирањем извесних израза из расправе, што ће следеће излагање најбоље утврдити.

На једном месту, г. Бакић се на сав мах заузео, да обори моје мишљење, да су живе слике *саставни* део Бертијоновог картона, хотећи да докаже, да су то само подаци добивени мерењем; али ускоро ме

за тим поучава, да је и дактилоскопија саставни део бертијонаже. Нећу се трудити, да оборим ни једно ни друго тврђење, нити да дам дефиницију »саставног дела« ни »дактилоскопије,« јер ми то изгледа излишно, само ћу напоменути, да кад г. Бакић сматра, да је оно узимање отисака на Бертијоновим картонима, идентично са самом дактилоскопијом, као самосталном методом за идентификовање и са целокупним радом на њој, — да се онда заиста не чудим, што је г. Бакић тако мало одговорио своме обећању у почетку критике.

»Сам тај факт, што се у пракси примењују неколике дактиолоскопске методе, био би довољан, да покаже престижност Бертилонаже, као и то, да га дактилоскопија није премашила својим добрим особинама«, тврди без икаква разлога г. Бакић. Оно, дакле, што би се баш могло сматрати као добра страна дактилоскопској методи он узима за грех и недостатак. Кад сви путеви воде у Рим, све једно је којим ће се поћи, што се међутим не би могло рећи, када би постојао само један пут, од којег би одступање одвело са свим на другу страну. Ова би замерка могла постојати, кад би која метода била неспособна за употребу, али када је свака од њих дорасла томе, да се по њој може да ради, нема разлога за њу. Ово сам истако због г. Бакића, јер је осталим читаоцима моје расправе ово већ јасно и било, те се због њих не би ни вратио на ову ствар, коју сам већ у књизи истакао.

У реду његових карактеристичних замерака долази и она, »да је требало потпуно разрадити сав рад по једној од најбољих и највећма примењених метода, што би било боље, него што се главне методе само »дотакао«, а друге површно изнео, па својим делом допринео толико, да се ни један полицајац њиме не може стварно користити и у пракси помоћи.« Он, до душе, и сам признаје, да сам се оградио од писања уџбеника; исто тако зна он и то, да је та расправа прештампана из часописа, који није стручан за полицијска питања, те ни простор није дозвољавао тако огромно проширење посла; сем тога зна он, јер то мора знати, да сам у суштини потпуно изнео Хенријеву методу, остављајући на страну само оно »што се само по себи казује« и оно, што се у детаљним упуствима за рад износи — па ипак је ради силнијег удара, по његовом мишљењу, требало замахнути руком чак и са те стране. Мени је мило, што је ово у исто доба и једна од највећих замерака г. Бакићевих овој расправи.

Толико исто успеха постиже г. Бакић и својим тврђењем, да дактиласкопија као самостална метода није довољна и да има случајева, где се отисци никако не могу ни узети, те да ту дактиласкопија не помаже. Не знам, шта је критичару требало и ово тврђење, на које сам у самој књизи дао одговор — наравно онима који су књигу прочитали.

(свршиће се)

Васа Лазаревић.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Један општински деловођа пита:

»Одбор ове општине, у марту месецу ове године, донео је на основу чл. 86. тач. 9. и 15. зак. о општинама решење, да се кулуком оправи један сеоски пут, и то да га оправе грађани два села, који се тим путем служе. И да се направи на реци села у ком је општина и школа један општински мост, опет кулуком. А ко неће да кулучи да плати као откуп од кулука по тач. 15. помен. закона: за пут 0·30, а за мост 0·32 дин.

Многи грађани неће да кулуче и пристају да плате па и плаћају, а неки неће да кулуче па неће ни да плате, ослањајући се на члан 4. финансијског закона од ове године.

Моли се уредништво за објашњење:

а) је ли законито поменуто решење одборско; ако није зашто? и према томе:

б) смеју ли се наплаћивати речене суме у име откупа од кулука или не?

Моје је мишљење да сме јер се чланом 4. финан. закона забрањује купљење *прireза и дажбина*, а ово је такса за откуп од кулука, за коју се изриком има ослонца у закону о општинама (чл. 86. т. 15.). И према томе, држим, да нема никакве одговорности ни до одбора ни до кметова који ову таксу, по списковима, наплаћују.

Ако уредништво нађе да одговорности има, молим за објашњење: *како она може да се избрани и избегне?* да ли враћањем наплаћених сума или друкчије?«

— На ово питање одговарамо:

Истина, члан 4. финансијског закона за 1907. годину, забрањује сваки прирез и намет, који не би имао свога извора у истом финансијском закону.

Према овако категоричкој редакцији овога члана, било би незаконито свако купљење других прireза, сем оних, о којима говори поменути закон, без обзира на то, што је купљење тих прireза дозвољено посебним законима.

Тако би и »*откупна такса*«, како је суд назива, која се купи по списку, била незаконита.

Овако би, велимо било, кад се члан 4. буквално примени.

Међутим, то никако не би могло бити јер би онда био укочен живот толиких државних установа, а то се није ни хтело ни желело, како се види из другог става чл. 4. и чл. 9. истог закона, где се дозвољава купљење извесних прireза за самоуправне установе.

Члан 4. дакле, има задатак да сузбије намете, који нису предвиђеним законом, и који би се наређивали мимо законодавну власт.

Према томе, кулук, који се предвиђа чл. 20. у вези са чл. 33. т. 5. и чл. 86. т. 9. закона о општинама, дужан је да подноси сваки грађанин, а ако неће лично да ради, онда да дâ замену у одговарајућој суми — такси, те да се најме друга лица.

Признајемо, да редакција чл. 4. финансијског закона, треба да буде друкчија, и да се њоме не обуставља важност других закона, чије се укидање није желело нити жели, као што је закон о накнади штете учињене злонамерном паљевином, и други, јер се ето према овакој редакцији чл. 4. не би могла вршити наплата у року који тај закон одређује.

II.

Суд општине добровоске, актом својим Бр. 1358 и суд општине драговачке актом својим Бр. 1347, питају:

»По чл. 112. закона о општинама, свака општина, мора имати свога благајника, само што код оних испод 500 пунолетних грађана ову дужност врши један од кметова, а кад оних преко 500 пунолетних грађана, бира се нарочито лице за овај посао.

Како су кметови махом неписмени, те се не могу примити благајничких дужности (у општини испод 500 пунолетних грађана), а са стране такође је тешко довести стручна лица за благајнике због малих плата (у општ. преко 500 грађ.), то је много пута тешко извршити законска наређења, у колико се односе на благајнике.

Све би се, пак, то отклонило, кад би се за благајнике узимале општинске деловође.

Моли се уредништво за обавештење: да ли се деловође могу узимати за благајнике, нарочито кад су деловође из редова пензионара, у смислу напомена у распису од 10. јуна 1902. г. Бр. 8250?«

— На ово питање одговарамо:

У 1906. години ми смо у три маха давали одговор на таква иста питања, и кад се та питања сада понављају, значи да се од стране дотичних органа не чита наш лист, нити прати оно, што у њему излази.

Одговор је давaт у бр. 8. под I; бр. 11. под III. и бр. 51. и 52. под I.

Нека се прочитају поменути бројеви, па ће се наћи потребан одговор, из кога ће се видети: зашто деловође не могу бити једновремено и благајници.

III.

Суд општине сремачке, актом својим Бр. 2314. пита:

»По чл. 133. закона о шумама, шумар, подшумар или чувар шума, кад ухвати неког у горосечи, или с дрвима на путу из државне шуме, дужан је о томе поднети писмени реферат општинском суду, у року од 24 сахата, а најдаље за пет дана.

Кад општински суд прими реферат, дужан је у року од 24 сата изаћи на лице места, и у присуству шумара или чувара шума и окривљеног извршити увиђај, који ће потписати шумар, кмет или председник и два присутника.

Међутим, из тог законског прописа не види се, којој ће општини односно општинском суду поднети реферат шумар или чувар шума — да ли оном одакле је горосечац, или оном где шумар или чувар као житељ станује, и на који ће начин општински суд позвати горосечца, кад је из друге општине, а увиђај се мора извршити у року од 24 сахата?«

— На ово питање одговарамо:

Кад се горосечац ухвати на самом делу сече у државној шуми, онда ће се реферат предавати оној општини, на чијем се атару налази онај део државне шуме, на коме је сеча извршена.

Кад се, међутим, ухвати на путу из државне шуме, онда је дужност на шумару да утврди: на чијем је атару штета учињена, па да томе општинском суду и реферат преда, јер извиђај може чинити само онај општински суд у чијем је атару место извршене горосече.

Шумар за то има могућности, пошто му је чл. 133. зак. о шумама остављен рок од пет дана.

Позивање окривљеног вршиће општински суд на тај начин, што ће се писменим актом обраћати ономе суду, одакле је окривљени, да му овога упути у одређено време на место извршене сече.

Због краткоће времена, овакве захтеве слаће по нарочитом свом служитељу, по што би шиљање поштом било немогуће.

IV.

Један општински писар пита:

„У једном селу моје општине живи један бивши чиновник, који нема ни пенсије ни непокретног имања, него живи код своје жене, која је учитељица, и она га својом платом издржава.

Тај бивши чиновник не плаћа ни лични порез, јер је као неспособан, услед поремећеног здравља ослобођен.

Тај бивши чиновник тражи од општинског суда уверење о сиромашном стању.

„Сме ли општински суд издати овом бив. чиновнику уверење о сиротном стању, кад му је жена у државној служби и њега издржава, а да суд не дође до какве одговорности?«

— На ово питање одговарамо:

По ставу шестом тачке 8. чл. 2. закона о таксама, кад год муж *ужива женино имање* у смислу чл. 67. (сада 71.) зак. о порезу, узима се у обзир порез и једног и другог — и мужа и жене, при оцени питања о плаћању таксе.

Као што се види из ове законске одредбе, кад год жена има имања, па га ужива муж, онда је за оцену питања о имовном стању меродаван укупан порез.

Што се тиче случајева, у којима жена својим личним радом долази до извесних прихода, који су после пореска објекат, а муж, међутим, не само да нема никаквих прихода него живи од ове личне зараде женине и по њеној доброј вољи, уредништво налази да се у том случају не може узимати у обзир женин порез, нити он треба да утиче при оцени питања о плаћању таксе дотичног лица.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖЕ СЕ

Стевана Илића, скитницу, родом из Горовича, среза лепеничког, тражи начелник среза космајског актом Бр. 22861, ради саслушања по једном убиству. Стеван је стар 40 година, косе смеђе, брија се, очију жућкастих, клемпавих великих ушију. Пронађеног треба спровести поменутом начелнику.

Милана Ђукића, бив. осуђеника београдског казненог завода, који је 29. октобра прошле г. пуштен на условни отпуст, тражи начелство округа смедеревског актом Бр. 11815|907, јер је Милан још у другој половини месеца новембра прошле године отумарао из Смедерева без одобрења начелства, и до сада се о њему није ништа сазнало. Милан је родом из Смедерева, по занимању казанџија, стар 30 год., средњег раста, очију угаситих, косе и бркова смеђих; на себи има лепо цивилно одело, а на глави полуцилиндер. Од особених знакова има: а.) брадавицу у величини зрна од сочива на средини десног образа, б.) брадавицу у величини зрна од сочива, за 8 см. у лево од седмог кичменог обртња, и в.) слепоочну ћелавост. На осуди је био због опасне крађе, а осуђен је пресудом смедеревског првостепеног суда од 24. новембра 1904. год. Бр. 30542, на шест (6) година робије у лаком окову. Милан изгледа по спољашности врло интелигентан, али је веома дрзак при вршењу казнимих дела, јер има обичај да усред дана упада у приватне станове и радње, и краде све што му дође до руку. Износимо његову фотографију и скрећемо пажњу свима полицијским и општинским властима да га потраже у својим домашајима и пронађеног спроведу поменутом начелству.

Ђорђа Стојановића, из Мељака, среза посавског, округа београдског, који има да одговара за више превара код начелника среза посавског округа београдског, тражи поменути начелник депешом Бр. 78. Ђорђе је виског раста, црномањаст, сув, у цивилном оделу, а на ногама има опанке. Пронађеног треба спровести поменутом начелнику.

Боривоја Поповића, шегрта ковачког, кога је нестало још 2. ов. м-ца, тражи кварт врачарски актом Бр. 221, ради предаје родитељима. Боривоје је стар 14 година, средњег раста, у лицу смеђ; од одела има на себи гуњ и фермен од сукна, талијанске панталоне, на глави шешир, а на ногама ципеле. Скреће се пажња свима властима да га у својим домашајима потраже и пронађенрг спроведу поменутом кварту.

ПОТЕРЕ

Чедомир Димитријевић, кројачки радник из Пирота, 22. новембра пр. год. извршио је крађу новца свом газди Сими Јовановићу, кројачу из Пирота, и по извршењу дела одмах побегао. Чедомир је стар 12. година, омален, црномањаст, црних очију и косе црне; од одела имао је на себи капут, прслук и панталоне од плавог пиротског штофа, на глави шубару, а на ногама опанке. Позивају се све полицијске и општинске власти да Чедомира живо потраже и пронађеног спроведу начелству округа пиротског с позивом на акт Бр, 10376.

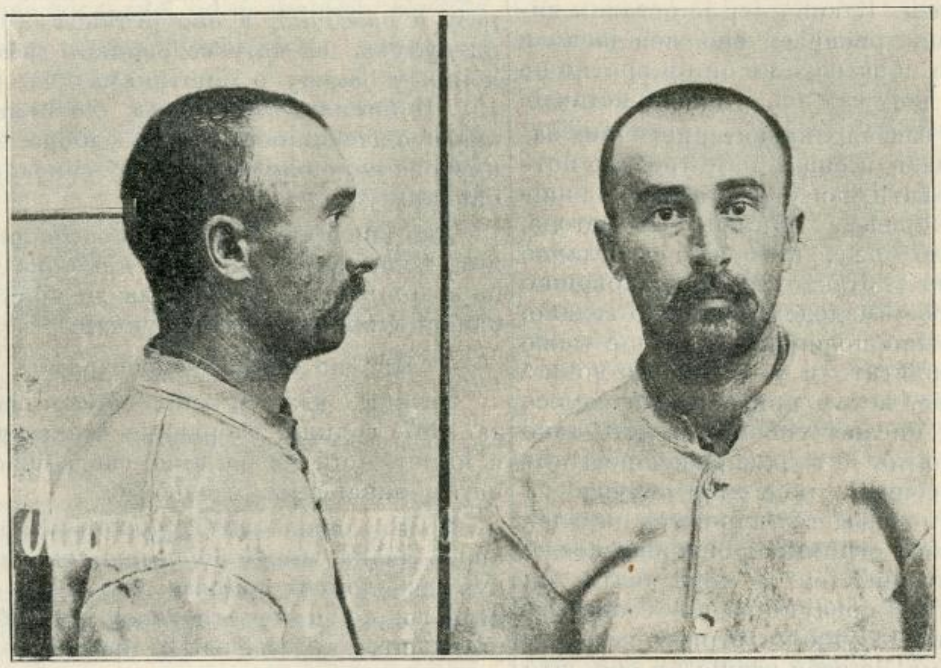

Бранко Аргировић, књиговођа код Милорада Карамарковића, индустријалца из Пожаревца, ноћу између 6. и 7. ов. м-ца побегао је из Пожаревца, пошто је извршио велику проневеру новца своме газди. Бранко је стар 30 година, омален, црномањаст, великих бркова, носи цвикер; од одела има капут, панталоне и прслук од штофа. Нека га све полицијске и општинске власти потраже и пронађоног стражарно спроведу начелству округа пожаревачког с позивом на депешу бр. 297.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија уредник, Душан Б. Алимпић

БРОЈ 3. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 20. ЈАНУАРА 1908. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника прве класе среза параћинског Петра Ивановића, окружног благајника у пенсији;

за начелника треће класе среза мачванског Павла Ђорђевића, начелника исте класе среза гружанског, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза лепеничког Косту Стојановића, начелника исте класе среза звишког, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза звишког Божидара Радовановића, начелника исте класе среза лепеничког, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза крагујевачког Петра Драгомировића, полицијског писара прве класе среза пожаревачког;

за начелника треће класе среза гружанског Драгољуба Јовановића, полицијског писара прве класе среза мачванског;

за начелника треће класе среза левачког Петронија Ивановића, полицијског писара прве класе среза копаоничког;

за начелника треће класе среза белопаланачког Обрада Коларовића, полицијског писара прве класе среза јасеничког, округа смедеревског, и

за начелника треће класе среза темнићског Милана Момировића, полицијског писара среза подунавског.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 10. јануара 1908. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за секретара треће класе начелства округа смедеревског Живка Живковића, начелника исте класе среза параћинског, — по потреби службе, но без права на накнаду путних и селидбених трошкова;

за секретара треће класе начелства округа топличког Косту Добрића, начелника исте класе среза левачког, по потреби службе, и

за комесара београдске савске полиције у рангу начелника среског треће класе Богољуба Вучићевића, секретара исте класе начелства округа смедеревског, — по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 10. јануара 1908. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

Миливоје Ст. Милосављевић, полициски писар треће класе среза рачанског, на основу §. 76. зак. о чиновницима грађанског реда, отпусти из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 10. јануара 1908. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

Милорад Пешић, начелник друге класе среза белопаланачког; и

Сретен Јовановић, начелник друге класе среза темнићског, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, ставе у стање покоја с пенсијом која им припада према годинама службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 10. јануара 1908. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полициског писара прве класе среза орашког Милана Мишића, полициског писара исте класе среза параћинског, — по молби;

за полициског писара прве класе среза космајског Симу А. Николића, полициског писара у пенсији;

за полициског писара прве класе среза расинског Илију Поповића, полициског писара у пенсији;

за полициског писара прве класе среза моравског, округа пожаревачког, Ђорђа Стојановића, пређашњег полициског писара;

за полициског писара прве класе среза азбуковачког Душана Јанковића, пређашњег полициског писара;

за полициског писара друге класе среза ваљевског Добривоја Костића, полициског писара исте класе Управе вароши Београда, — по молби;

за полициског писара друге класе среза подунавског Јована Јовковића, полициског писара исте класе среза параћинског, по молби;

за полициског писара друге класе среза колубарског, округа београдског, Радосава У. Шљивића, пређашњег полициског писара;

за полициског писара друге класе среза колубарског, округа београдског, Ђорђа Миленовића, пређашњег полициског писара;

за полициског писара друге класе среза пожаревачког Косту Младеновића, пређашњег полициског писара;

за полициског писара друге класе среза рачанског Милована Радотића, пређашњег полициског писара;

за полициског писара друге класе среза звишког Андрију Цветковића, пређашњег полициског писара;

за полициског писара треће класе среза параћинског Петра Јовановића, полициског писара исте класе начелства округа врањског, — по молби;

за полициског писара треће класе среза копаоничког Владимира Костића, полициског писара исте класе начелства округа нишког, — по молби;

за полициског писара треће класе Управе вароши Београда Радисава Ђорђевића,

полициског писара исте класе среза јадранског, — по молби;

за полициског писара треће класе среза прокупачког Тодора Жишића, пређашњег полициског писара, и

за полициског писара треће класе среза рачанског Живојина С. Видаковића, практиканта Министарства народне привреде.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 13. децембра 1907. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полициског писара прве класе начелства округа пиротског Војислава Петровића, полициског писара исте класе среза гружанског, — по службеној потреби;

за полициског писара прве класе начелства округа рудничког Влајка М. Поповића, пређашњег полициског писара;

за полициског писара друге класе начелства округа ужичког Светислава Драговића полициског писара исте класе среза рађевског, — по молби;

за полициског писара друге класе начелства округа подринског Драгомира Савића, полициског писара исте класе среза ваљевског, — по службеној потреби;

за полициског писара треће класе начелства округа врањског Светислава Димитријевића, полициског писара исте класе начелства округа пиротског, — по молби;

за полициског писара треће класе начелства округа крагујевачког Војислава Цветковића, полициског писара исте класе начелства округа ужичког, — по молби;

за полициског писара треће класе начелства округа ужичког Васу Брачинца, полициског писара исте класе начелства округа крагујевачког, — по службеној потреби, и

за полициског писара треће класе начелства округа нишког Ратољуба Михаиловића, пређашњег полициског писара.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 12. јануара 1908. г. у Београду.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу новембру 1907. год.

Према званичним извештајима окружних начелстава и Управе града Београда у току месеца новембра извршено је у Србији:

1.	**Убистава**	**30**
2.	**Детоубистава**	**2**
3.	**Нехотичних убистава**	**4**
4.	**Покушаја убистава**	**36**
5.	**Разбојништава**	**14**
6.	**Силовања**	**2**
7.	**Тешких телесних повреда**	**14**
8.	**Паљевина**	**114**
9.	**Опасних крађа**	**260**
10.	**Злонамерних поништаја туђих ствари**	**8**

Од изложених дела пронађено је:

Убистава	**29**	или	96·6%
Детоубистава	**1**	»	50 %
Нехотичних убистава	**4**	или	100 %
Покушаја убистава	**34**	»	94 %
Разбојништава	**8**	»	57 %
Силовања	**2**	»	100 %
Тешких телесних повреда	**14**	»	100 %
Паљевина	**8**	»	7 %
Опасних крађа	**53**	»	20 %
Злонамерних поништаја туђих ствари	**4**	»	50 %

Највећи број убистава извршен је помоћу *ватреног оружја* (13), затим помоћу *оштрог* (10), и помоћу *тупог* (7).

Узроци са којих су ова убиства извршена леже: у *међусобној свађи* за 15 случаја, у *освети* за 10, у *нужној одбрани* за 1, у *користољубљу* за 1, у *одбрани имаовине* за 1, и у *страху од казне* за 1 чај. За један случај узрок је непознат.

Посматрана према местима у којима су извршена, изложена убиства јављају се: у срезу деспотовачком **3,** у срезу пчињском **2,***) у срезу рамском **2,** у срезу љубићском **2,** у срезу подунавском **2,** у срезу ужичком **2,** и по **1** у срезовима: космајском, јабланичком, лепеничком, оба јасеничка, неготинском, ражањском, параћинском, јадранском, мачванском, моравском окр. пожаревачког, хомољском, орашком, зајечарском, косаничком (непронађено), прокупачком и у вароши Ваљеву.

Поред изложених убистава у току месеца новембра пронађено је и убиство Војислава Боровића, земљоделца из Горње Трепче, среза љубићског, које је убиство извршио Добросав Боровић, земљоделац из Гор. Трепче, ноћу између 28. и 29. октобра пр. год. Власти је било јављено да је Војислав умро природном смрћу, али је услед анонимне доставе утврђено истрагом да постоји насилна смрт. Убиство је извршено тупим оруђем, а узрок је освета.

Детоубиства су извршена по **1** у срезовима: хомољском (непронађено) и жичком.

Нехотична убиства извршена су по **1** у срезовима: масуричком, јабланичком, беличком и у вароши Крагујевцу.

Покушаји убистава извршени су: у срезу јабланичком **5,** у срезу ресавском **4,** у срезу врачарском **2,** у срезу млавском **2,** и по **1** у срезовима: космајском, подгорском, тамнавском, крагујевачком, крајинском, брзо-паланачком, расинском, параћинском, беличком, деспотовачком, бањском, нишавском, азбуковачком, пожаревачком, моравском округа пожаревачког, љубићском, таковском, подунавском (непронађен), орашком, бољевачком, пожешком (непронађен), ариљском, и у вароши Ћуприји.

Скоро сва ова дела извршена су у међусобној свађи и освети.

Разбојништва су извршена: у срезу посавском окр. ваљевског **2,** у срезу јасеничком окр. крагујевачког **2** (1 непронађено), и по **1** у срезовима: колубарском окр. београдског, расинском (непронађено), ресавском, нишавском, поцерском, хомољском (непронађено), рамском (непронађено), голубачком (непронађено), по-

*) Једно од ових убистава извршили су непознати Арнаути из Турске.

дунавском (непронађено) и у вароши Пожаревцу.

Силовања су извршена по **1** у срезовима: левачком и подунавском.

Тешке телесне повреде извршене су: срезу рачанском **3,** и по **1** у срезовима: подгорском, тамнавском, лепеничком, трстеничком, нишком, бањском, поцерском, хомољском, љубићском, јасеничком окр. смедеревског, и ужичком.

Паљевине су извршене: у срезу звишком **7,**у срезу зајечарском **7** (1 пронађена), у срезу бањском **6,** у срезу крагујевачком **5,** у срезу јасеничком окр. крагујевачког **5,** у срезу деспотовачком **5,** у срезу хомољском **5,** у срезу бољевачком **5,** у срезу пожешком **4,** у срезу грочанском **3** (1 пронађена), у срезу колубарском окр. ваљевског **3,** у срезу лепеничком **3,** у срезу беличком **3,** у срезу јадранском **3,** у срезу жичком **3,** у срезу космајском **2** (1 пронађена), у срезу подгорском **2,** у срезу јабланичком **2,** у срезу брзопаланачком **2,** у срезу кључком **2,** у срезу темнићском **2,** у срезу ресавском **2,** у срезу посаво-тамнавском **2,** у срезу млавском **2,** у срезу љубићском **2,** у срезу подунавском **2,** у срезу јасеничком окр. смедеревског **2,** у срезу добричком **2** (обе пронађене), у срезу прокупачко **2,** у срезу рачанском **2,** и по **1** у срезовима: посавском окр. ваљевског, лесковачком, неготинском, поречком, трстеничком, копаоничком, параћинском, левачком, сврљишком, лужничком, нишавском (пронађена), мачванском, рамском, голубачком (пронађена), качерском (пронађена), тимочком*) и ужичком.

Вредност свих паљевина износи око **18.750** динара.

Опасне крађе извршене су: у вароши Београду **18** (12 пронађених), у срезу подунавском **17** (3 пронађене), у срезу косаничком **11,** у срезу голубачком **10** (1 пронађена), у срезу рађевском **9,** у срезу бољевачком **9,** у срезу параћинском **8** (1 пронађена), у срезу беличком **8** (1 пронађена) у срезу грочанском, у срезу јасеничком окр. крагујевачком **7** (3 пронађене), у срезу зајечарском **7,** (2 пронађене), у ср. тамнавском **6** (1 пронађена), у вароши Нишу **6,** у срезу мачванском **6,** у срезу хомољском **6** (2 пронађене), у срезу космајском **5** (1 пронађена), у срезу гружанском **5** (3 пронађене), у срезу копаоничком **5,** у срезу пожешком **5,** у срезу жичком **5** (2 пронађене), у срезу колубарском окр. ваљевског **4,** у срезу подунавском **4,** у срезу јабланичком **4,** у срезу лепеничком **4** (1 пронађена), у срезу посаво-тамнавском **4,** у срезу пожаревачком **4,** срезу јасеничком округа смедеревског **4,** у срезу посавском окр. ваљевског **3** (све пронађене), у срезу звишком **3,** у срезу добричком **3,** у срезу драгачевском **3,** у срезу моравичком **3,** у срезу ваљевском **2** (1 пронађена), у срезу лесковачком **2,** у срезу неготинском **2** (1 про-

*) Запаљена је плевња са сточном храном Јовану Ж. Динчићу, из села М. Извора, која је се налазила покрај пута Књажевац — Зајечар, и том је приликом изгорео Милоје Тодоровић, коцкар и скитница из Кожеља. Истрагом још није утврђено да ли је Милоје извршио паљевину или неко друго лице.

нађена), у срезу ражањском **2**, у срезу трстеничком **2** (1 пронађена), у срезу темнићском **2**, у срезу ресавском **2**, у срезу азбуковачком **2** (1 пронађена), у срезу јадранском **2** (1 пронађена), у срезу поцерском **2**, у вароши Шапцу **2** (обе пронађене), у срезу млавском **2** (обе пронађене), у срезу рамском **2**, у срезу таковском **2** (1 пронађена), у срезу прокупачком **2**, у срезу црногорском **2**, у вароши Ужицу **2**, и по **1** у срезовима: колубарском окр. београдског (пронађена), врачарском (пронађена), крагујевачком (пронађена), крајинском, кључком, расинском (пронађена), левачком, деспотовачком, нишком, алексиначком, моравском окр. пожаревачког (пронађена), љубићском, орашком, заглавском, рачанском (пронађена), ариљском, студеничком, и у варошима: Крагујевцу, Крушевцу, Ћуприји, Пироту (пронађена), Пожаревцу и Чачку.

Вредност свих ових крађа износи око **31.420** динара.

Злонамерних поништаја туђих ствари било је: у срезу јабланичком **2** (оба пронађена), у срезу добричком **2** (оба пронађена), и по **1** у срезовима: врачарском, трстеничком, ражањском, и у вароши Пожаревцу.

Вредност уништених ствари износи око **3.850** динара.

Поред изложених дела у току месеца новембра извршено је још у Србији и **19 самоубистава,** и то: у срезу власотиначком **3,** у вароши Београду **3,** и по **1** у срезовима: грочанском, подгорском, ваљевском, пчињском, масуричком, брзопаланачком, бањском, нишавском, поцерском, ариљском, пожешком, рачанском, и у вароши Пироту.

Ова самоубиства извршена су: *вешањем* 10, *ватреним оружјем* 4, *оштрим* 3, и *дављењем у води* 2, а узроци њиховом извршењу леже: у *дугој болести* за 4 случаја, у *душевном растројству* за 4, у *очајању* за 2, и у *страху од казне* за 1 случај. За остале случајеве узроци су непознати.

Један **покушај самоубиства** извршен је у вароши Нишу, ватреним оружјем, због љубави.

Општи преглед до сада изложених дела овакав је:

Текући број	ОКРУЗИ	Убиства	Детоубиства	Нехотична убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Силовања	Тешке телесне повреде	Паљевине	Опасне крађе	Злонамерни поништаји туђих ствари	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	1	—	—	3	1	—	—	5	14	1	1	—
2	„ ваљевски	1	—	—	2	2	—	2	6	19	—	2	—
3	„ врањски	3	—	2	5	—	—	—	3	6	2	5	—
4	„ крагујевачки	2	—	1	1	2	—	1	13	18	—	—	—
5	„ крајински	1	—	—	2	—	—	—	6	4	—	1	—
6	„ крушевачки	3	—	—	1	1	—	1	2	11	2	—	—
7	„ моравски	4	—	1	8	1	1	—	14	23	—	—	—
8	„ нишки	—	—	—	1	—	—	2	7	8	—	1	1
9	„ пиротски	—	—	—	1	1	—	—	2	1	—	2	—
10	„ подрински	2	—	—	1	1	—	1	6	27	—	1	—
11	„ пожаревачки	2	1	—	4	4	—	1	16	29	1	—	—
12	„ руднички	2	—	—	2	—	—	1	3	3	—	—	—
13	„ смедеревски	4	—	—	2	1	1	1	4	22	—	—	—
14	„ тимочки	1	—	—	1	—	—	—	13	17	—	—	—
15	„ топлички	2	—	—	—	—	—	—	4	16	2	—	—
16	„ ужички	2	—	—	2	—	—	4	7	11	—	3	—
17	„ чачански	—	1	—	—	—	—	—	3	13	—	—	—
18	Управа града Београда	—	—	—	—	—	—	—	—	18	—	3	—
	Свега:	**30**	**2**	**4**	**36**	**14**	**2**	**14**	**114**	**260**	**8**	**19**	**1**

Из канцеларије Антропометријско - Полицијског Одељења Министарства Унутрашњих Дела, од 12. јануара 1908. године АБр. 32. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

Пре него што се приступи вештачком прегледу или парању леша, дужан је иследник да учини увиђај на месту на коме се леш налази. Он има тачно да прегледа место на коме је извршено дело и на коме се леш налази, и, све што на том месту буде нашао, дужан је да стави у протоко. Он има нарочито да пази на то, да ли има каквих трагова, по којима би се могло закључити да је извршен злочин, за тим на оруђа којима је дело извршено, као и на све остале предмете за које би се држало да су онога који је дело извршио. Нарочито оруђа, а и остале предмете, треба иследник добро да опази и опише; он треба да обрати пажњу на њихов облик и врсту, на фабричне знаке ако их има, на дужину, ширину, тежину, оштрину, као и на то да ли се на њима налазе трагови крви. Сем тога, он је дужан да на месту дела саслуша сва лица, која знају ма шта казати о умрлом, његовом животу, његовим односима, о појавама које су примећене пре смрти, о начину смрти, као и о свему другом, по чему би се могло доћи до узрока смрти.[1]) Исто је тако иследник дужан при увиђају да види и леш. Све ово иследник има да учини ради одлуке о томе, хоће ли наредити вештачки преглед и парање леша или не. Ако се увиђајем иследниковим јасно покаже, да смрт није проузрокована забрањеном радњом или да је наступила природним путем, обуставиће сваки даљи рад; потврди ли се, међутим, сумња, да је у питању убиство, онда ће он наредити вештачки преглед и парање леша чак и онда, кад се и увиђајем може констатовати узрок смрти. У том случају увиђај, учињен на месту дела, може врло добро послужити као средство за проналажење учиниоца дела.

Детаљне прописе о томе, како се има вршити вештачки преглед и парање леша садржи *Правилник за вршење судских секција и издавање судских уверења*, који је прописао министар унутрашњих дела 7. септембра 1908. С№ 9226.[2]) По овом правилнику као и по другом одељку § 61, преглед и парање леша има да врше, ако је могуће, два лекара у присуству иследника. Изузетно, где то прилике не допуштају, може парање извршити и један лекар. Само се у заглављу протокола

[1]) *Rulf*, Commentar.... I 170.

[2]) Правилник за секције израдио је д-р Е. Михел, просектор Опште државне болнице, а прегледао га је и усвојио Главни Санитетски Савет. Правилник је израђен с обзиром на одредбе законика о кривичноме поступку, а ради бољег разумевања, уз њега се налазе и практични примери. У опште он је израђен и врло савесно и врло детаљно тако, да је неопходан не само за лекаре који врше прегледе и секције лешева, него исто тако и за иследнике и судије који имају да руководе вештачење и да оцењују вештачко мишљење. Сваки иследник треба да буде добро познат са свима прописима овога правилника. Ово је потребно како ради тога да сам што боље одговори својој дужности, тако и ради тога да пази да и лекар своју дужност савесно врши.

секције има увек назначити узрок, зашто секцију нису вршила два лекара. Иследник је дужан да одреди лекаре, који ће вршити преглед и секцију леша. По чл. 9 т. 16 и чл. 12 т. 6 и 14 то имају у првом реду бити окружни физикуси и сресци лекари, а по чл. 14 т. 12 тамо где нема државног лекара може иследник одредити и општинског лекара. Приватним лекарима може се поверити вршење секције само онда, кад је с одлагањем секције скопчана опасност а ниједан од државних или општинских лекара не може се добавити. Прегледу и секцији леша треба да присуствује и лекар који је умрлог пред смрт лечио. Лекаре, који су одређени за вршење секције, дужан је иследник да позове писменим позивом, у коме има да назначи место и време прегледа и секције.

Секцији се може приступити тек пошто је идентитет леша несумњиво утврђен. Да би се идентитет могао утврдити, дужан је иследник да покаже леш лицима која су умрлог познавала (трећи одељак § 61). Ако се покаже потребним, иследник има да покаже леш ради познавања и обвињеном. Ако се, међутим, на овај начин не може утврдити идентитет леша, онда се леш има описати и тај опис преко новина обзнанити. Код описа прво треба обратити пажњу на одело које се на њему нађе. Ту ваља одредити врсту тканине, од које је одело направљено, њену боју, крој и поставу одела, број и место џепова, и шта је у њима нађено, да ли је одело ново или старо. Нарочито треба пазити, да ли рубље и одело има какав знак (марку), напис или дугмета. Ако таквих знакова нема или су намерно уклоњени, ваља и то поменути (Правилник стр. 8 т. 10). Ако је одело попрскано крвљу, упрљано земљом, песком, речним наносом или чиме другим, све то такође треба описати. Преглед и опис одела није од значаја само за утврђивање идентитета леша, већ може бити од значаја и по томе, што се по подерапости или рупама, које се на оделу нађу, може поуздано видети каквим је оруђем проузрокована рупа на оделу, па и сама повреда на лешу. Стога треба нарочиту пажњу обратити на облик рупа, место где се налазе, правац, дужину и ширину. Тако треба најбрижљивије прегледати и описати и све остале предмете који се у оделу или на лешу нађу као: исправе, прстење и т. д. Сем овога, треба обратити пажњу на тачан и исцрпан опис свију карактеристичних спољних особина самога леша које би могле допринети констатовању његове идентичности. У ове нарочито спадају: приближно констатовање пола и дужине, опште исхране, опис главе и лица као и екстремитета (Правилник стр. 8 и 9). Само ако је то могуће, мерење и описивање леша треба учинити по систему Бертиљоновом. У неким случајевима показује се и фотографисање лешева као врло добро за утврђивање идентичности непознатог леша.[3])

Сама секција дели се на спољни и унутрашњи преглед. Спољни преглед обухвата општи опис леша и засебни опис појединих његових делова. Општим описом леша ваља утврдити: године, пол, дужину, развијеност, исхрану, опште промене или обољевања коже и аномалије (белеге, тетовирања, прекобројне удове или недостатке удова). Засебно треба описивати све делове леша, а нарочито: главу, врат, грудни кош, трбух, спољне гениталије, чмар и екстремитете. Ако се на лешу налази каква повреда, ваља исцрпно означити њен облик, положај и правац, њен тачни однос према утврђеним тачкама тела, њену дужину и ширину. По завршеном спољњем прегледу приступа се унутрашњем прегледу или секцији. Секција се сме предузети тек 24 сата после смрти дотичног лица; трулеж леша, међутим, никако не искључује секцију. У унутрашњи преглед спада: 1. дупља лобање, 2. врат и грудни кош, и 3. трбушна дупља. Све се ово има да изврши по Правилнику за вршење судских секција.

(наставиће се)

Д-р. Бож. В. Марковић.

[3]) Детаљније о овоме: *Д. Алимпић*, Утврђивање идентичности помоћу одела, у Полицијском Гласнику за 1905. и Утврђивање идентичности лешева, у Полицијском Гласнику за 1907. бр. 9, 10. и 11.

КОНАН ДОЈЛ И НАУЧНА ПОЛИЦИЈА

У XX ВЕКУ.

Dr J. Bercher

(наставак)

Какве закључке можемо извући из суштине ове методе, ако је упоредимо са методом судске медицине?

Посматрање је основа методе Шерлока Холмса: оно га, захваљујући његовим научним знањима, води дедукцијама. Не поступа ли апсолутно овако исто и судски лекар, позван да дâ своје мишљење, придржавајући се савета професора Лакасања: а) *да пажљиво посматра, и да добро види оно што посматра*, и б) *да ради редом и методично према претходно створеном плану.*

Постоји увек једна тачка, на којој је тачно обележена разлика између полицајца и судског лекара; то је она о вредности дедукција. Конан Дојл тврди, да оне треба да представљају математичку тачност. Колико би једно овакво веровање у апсолутну извесност било опасно и кобно за судског лекара? Овде нам згодно дође да поменемо познати афоризам италијанског песника: „треба се навићи на сумњу.“

* * *

Ако уђемо дубље у детаљну примену ове методе, изненадићемо се многобројним сличностима између ње и поступака, који се у клиници употребљују у циљу одређивања дијагнозе болести. Не тражи ли се, у осталом, и од Шерлока Холмса, као и од лекара вештака, да одреди дијагнозу?

Кад један болесник исприча лекару историју своје болести, настају ова два случаја: или ова проста историја подсећа практичара на сличне, раније виђене случајеве што ће имати за последицу брзо утврђивање дијагнозе, или је случај компликован и непознат из раније праксе, што ће приморати лекара да методично испитује болест, апарат за апаратом, без икакве идеје руководиље у почетку овог посла.

Ми видимо да Шерлок Холмс употребљује апсолутно исти начин. Он саслушава клијента, и у већини случајева успева да одмах реши проблем, захваљујући аналогији овога са сличним и познатим случајевима. Често пута, на против, он не успева да одмах дође до решења, и тада се добро чува да створи какве имагиниране закључке пре него што је брижљиво и методично испитао све факте. „Велика је заблуда, вели он, стварати теорију пре прикупљања свега потребног материјала; то само може довести до погрешних закључака.“ Тек пошто је извршио овај брижљиви и методични преглед, Холмс приступа својим дедукцијама, чију истинитост утврђује.

Ову исту методу, у осталом, препоручује и професор Лакасањ, употребљујући ове афоризме:

„И најпростији случајеви по спољашности могу бити веома компликовани.“

„Треба избегавати брзе теорије и бити неповерљив према скоковима маште.“

У кратко речено, видимо да д-р Конан Дојл, излажући једну методу преко посредника Шерлока Холмса, није могао наћи бољу од оне, која се посведневно употребљује у медицинским наукама. Факти, описани лаким и прецизним стилом, допуњује се тако изврсно, да драже и узбуђују дух читалаца. Они износе на видик важност и прецизност медицинске методе, којом се у велико користи један критички дух, који је у овој методи умео применити и анатомски нож једног аналитичара.

* * *

Да видимо сада Шерлока Холмса на делу. Пошто ће своје изврсне методе применити у пракси, хајдмо за њим у „A study

in scarlet« поред мртвог тела Ј. Дребера, чији узрок смрти треба да утврди. Ти, судски лекаре, пази добро да не пропустиш ни једну његову погрешку у овом послу!

Приспев на место извршеног злочина, Шерлок Холмс приступа неколиким претходним констатацијама: испитује тачно околности факта, навике жртве за коју се претпоставља да је отрована, сумњиве предмете и трагове отрова. Затим се приближује лешу и испитује: његов положај, стање одела, трагове мрља, удараца и рана. Покрећући удове, он констатује стање укочености леша. За овим га видимо како се приближује ноздрвама жртве да би открио карактеристичан задах; у овом истом циљу, т. ј. да би открио трагове отрова, он испитује усне и руке.

Најзад завеса пада после овог првог чина; преглед тела извршен је; секција је непотребна.

Питање о модрицама, процес труљења, секција, преглед утробе и патолошки преглед, без вредности су за једног Шерлока Холмса.

На овако слабим основима и површном прегледу Шерлок Холмс заснива своју теорију и утврђује закључке. У случају тровања, рапорт судског лекара може бити позитиван само онда, ако су клинични симптоми, анатомско-патолошке констатације и хемијска анализа дали апсолутно једне исте резултате. Ако у духу судског лекара постоји ма и најмања сумња, ако се докази не допуњују, он не сме тврдити, да је смрт извесно наступила услед тровања.

Али ево где Шерлок Холмс, у низу догађаја драме, ставља руку на отровне пилуле, чије му је присуство изгледало сумњиво. Да би се уверио о њиховом отровном дејству, он чини нешто боље од хемијске анализе. Улазећи у домену експерименталне медицине, он их даје псету. Стрихнин ради, псето пада отровано. У овом моменту, и само од овог тренутка, Шерлок Холмс има права на триумф; његови закључци оверени су, и најсавеснији лекар вештак мора утврдити исти узрок смрти.

У главноме, Шерлок Холмс употребљује методу судске медицине, али само као аматер; он не уме да сумња. Ако са извесног гледишта и може служити као модел, у другим случајевима његов пример био би веома опасан за судског лекара, који је свесан своје дужности и одговорности.

Начини идентификације Шерлока Холмса

Питање о идентитету од највеће је вредности у судској медицини. Оно чини прелаз између моралног пада с једне, и правосуђа с друге стране. Не треба се, према овоме, чудити, што су се судски лекари и полицајци трудили да умноже начине помоћу којих је могућно утврдити веома деликатну дијагнозу индивидуалитета.

И сам Шерлок Холмс разумео је значај ових истраживања; он је схватио и изложио веома оригиналне начине идентификовање, на које судски лекари морају обратити своју пажњу. Оно што је, како изгледа, нарочито занимало енглеског романсијера, то је идентификовање злочинаца, потпуно непознатих лондонској полицији. Идентификовање повратника и лешева мало га се тицало. И ако је познаво Бертилонов гениј, он нигде не говори о његовом систему. Не изгледа ли, међутим, да се у овој методи могу наћи основи полицијским романима, који ни у колико не уступају онима Конана Дојла? Не крије ли се у овоме тајна, у коју Шерлок Холмс радо завија своју методу, да би ексцитирао њено изучавање, знајући добро да наука постаје омиљенија кад је обучена у мистерију и појезију?

Остављамо на страну опште начине идентификовања, познате свима судским лекарима, који се налазе у Дојловим делима; за нас су од интереса начини нови, оригинални, којима се служи Шерлок Холмс у својим истраживањима. Покушаћемо да утврдимо границу између фиктивног и стварног, између могућности и немогућности, доказаћемо некорисност извесних средстава, и на овај начин довешћемо у целину све корисно што у овим романима будемо нашли.

* * *

Стас. Непознавајући антропометрију, Холмс употребљује два начина да би утврдио стас непознатог лица. Први, који је добро познат судским лекарима, састоји се у мерењу размака корачаји: дужина ових размака по правилу је у директном односу са стасом. Енглески полицајац иде чак толико далеко, па тврди, да је овај начин идентификовања тачан у 9/10 случајева. Ми не делимо ово његово мишљење; ова цифра неоспорно је претерана. Шта више, помоћу дужине размака корачаји и не може се одредити потпуно тачно, већ само приближно непознати стас. Према овоме, овај начин идентификовања мора бити уврштен међу средства другог реда.

Сличним начином Шерлок Холмс успева да опише форму и стас непознате животиње, према траговима њених ногу: »ево вели он, трагова ногу животиње, која је лежала. Између предњих и задњих шапа има 15 палаца. Додајте овоме дужину главе и врата, па ћете добити животињу, дугачку од прилике две стопе, или нешто мало више, ако је имала реп. Посматрајте сада ову другу димензију: овде је животиња устала и оставила нам дужину размака својих корачаји, која од прилике износи 3 палца. Ово доказује, да животиња има дугачко тело и врло кратке шапе. На жалост, животиња није била тако добра, да у своме пролазу остави још и неколико својих длака.«

Овај начин идентификовања животиње заслужује пажњу. Помоћу микроскопског прегледа длака и облика трагова, он утврђује скуп главних карактерних знакова, на основу којих је могућно одредити расу једне животиње «

(наставиће се)

Д. Ђ. Алимпић.

ЈОШ НЕШТО У ПРИЛОГ ДАКТИЛОСКОПИЈИ

(СРШЕТАК)

Са тога разлога није ме збунила ни она опаска критичарева о оним случајевима у којима је немогућно узети правилне отиске ма са кога разлога. На те сам приговоре наилазио готово код свију бранилаца антропометрије, као што сам и наилазио и оповргнуте од стране свих привржсника дактилоскопије, те с тога, и поред опаски »из праксе« г. критичара и даље морам остати на своме ранијем тврђењу, да је пракса и овде дала за право дактилоскопији. Ја сам се можда дао и погрешно завести за мишљењима познатих практичара и теоретичара, као шефова одељења за ову врсту послова и то: једнога Хенрија шефа одељења у лондонској полицији; једнога Клата, шефа у берлинској полицији; једнога Јурка, шефа у бечкој полицији и многих других, који су у својој пракси до сада имали преко стотине хиљаде разних узетих отисака без икаквог приговора, на ове недостатке што их је г. Бакић опазио »из своје праксе!«

Шта се ради у таквим случајевима, рекао сам и ја у расправи, а рекао је то исто и г. Бакић, поучавајући ме. Добро је бар што је ствар с обе стране утврђена. Тврђење г. Бакићево пак да код бертилонаже не може тако што наступити, радо потврђујем, јер се она већ служи свима оним помоћним срествима, која се препоручују и за дактилоскопију. Па је ли онда имало смисла бацати се каменом на једну методу са и тога узрока, због којега кадимо другој? Да употребимо и овом приликом критичареве речи »одговор је разумљив сам по себи.«

При крају г. Бакић добацује, да стручна мишљења нису испала у корист дактилоскопије. Ствар је међутим у овоме: да ми се не би замерило, да сам се послужио мишљењима само оних личности, која су заинтересована за дактилоскопију, ја сам нарочито изнео мишљења оних стручњака, за које се зна да су били велики поборници антропометрије. Тим стручњацима мора се поклонити вера, како у погледу разумевања обеју метода, у толико пре, што се и сами привржсници антропометрије често позивају на њих и на њихове раније радове, јер су ти стручњаци д-р Грос, д-р Отоленг, д-р Локар и д-р Миновић поред осталих других! Зар Миновић, зар Грос, Отоленги и Локар да не знају шта је једна, а шта друга метода? Или, мисли ли г. Бакић, да ће уздићи антропометрију, коју и иначе никаквим неоспорним и непосредним доказима није уздигао, ако да произвољан смисао речима ових капацитета на пољу идентификовања? Кад би сви читаоци тако читали ову моју расправу, верујем да их никада не бих уверио о престижу дактилоскопије. Али би ово код свих других читалаца била таква грешка, која им се не би могла уписати у велики грех јер се од нестручњака и не може захтевати, да су упознати са свима радницима на овом пољу, нити са тим, чијем мишљењу треба дати превагу. Али то што

није грех за друге, с правом се може пребацити г. Бакићу, који мора знати, кад наводи ауторе, коме се више вере може и мора поклонити. Но, наравно, ово је само у случају, када се критика пише без пристрасности.

Безпристраност је, међутим, судећи по свему, нарочито избегавала г. Бакића за све време, док се позабавио овим мојим радом. Један од најеклатантнијих доказа о томе налази се и у критичаревом изношењу мог прегледа о садашњем стању тих двеју метода у појединим полицијама. Колико је он ту намерно био несмотрен види се из тога, што се ни најмање није устручавао, да моје наводе сматра као и да не постоје, кад већ није могао ничим другим да их обори. Ја сам, на име, објективно изнео стање обеју тих метода у цивилизованим земљама и сваки, који је само прелистао моју расправу могао је добити тачан преглед тога. како су га и поменути стручњаци истакли у својим радовима. Сваки је то могао видети, само не г. Бакић, јер је он *видео*, да сам поменуо само *две државе*, у којима су установљена чисто дактилоскопска одељења. Овде је г. Бакић у своме превиђању отишао тако далеко, да је чак одрекао право географији да се плеће у његов посао, те је тако добио две државе: Јужну Америку и Енглеску! Ја сам, пак, изнео, да је дактилоскопија уведена: у Енглеској и у свима њеним колонијама по свима деловима света, у већини сједињених држава Северне Америке, у државама јужне Америке (Бразилији, Аргентини, Уругвају и Чили) Данској, Норвешкој, Шведској Угарској и Хрватској, за тим сам напоменуо, да је она уведена и у државама где се упоредно употребљава са бертијонажом, док се сви картони ове методе не замене дактилоскопијом као у Немачкој, Аустрији, Португалији, Италији, у извесним кантонима Швајцарске. Као што се види, таман је дактилоскопија уведена само у двема државама!

Жао ми је, што се г. Бакић упустио и у тако неозбиљан посао, да на супрот мишљења оних капацитета, износи мишљење д-р Рајса и д-р Бершера (оба Француза), који свакако неће ни најмање померити теразије на његову страну, а још мање уверити кога, да је г. Бакић, тако на силу извучена мишљења, и сам узео озбиљно.

За тако на силу склопљено мишљење, морам узети и оно г. Бакићево тврђење као „факт“, да се у последње време у многим државама отварају стручне полицијске школе и да се свуда у њима уводи бертијонажа. Пошто сам изнео у књизи стање у појединим државама, у којима постоје одељења за идентификовање, служећи се при том најновијим датама, која сам свуде истакао, то би у сваком случају био захвалан г. Бакићу, кад би изнео у којим су државама установљене те школе, јер се из тога може закључити, као да сам их ја намерно пропустио да изнесем! Тиме би истина само добила.

Сем тога, не изгледа много срећнији г. Бакић и у оном свом тврђењу, да ја захтевам чисто дактилоскопско одељење; на против, на страни 51. своје расправе ја сам пледирао за то, да се поред бертијонаже уведе и дактилоскопија. За ово своје гледиште изнео сам и разлоге, при којим и сада остајем. Зашто г. Бакић, њих нарочито обилази, није на мени да нагађам.

Оно пребацивање г. Бакићево, да приликом говора о бертијонажи, нисам узео у обзир и све оне послове, које антропометријско одељење има да врши, ни мало није на свом месту. Ја сам говорио у својој расправи само о антропометрији и дактилоскопији као о методама за констатовање идентичности, те нисам ни имао потребе, да се упуштам у разговор и о осталим гранама полицијског пословања у томе одељењу.

Моје тврђење, да ће париска академија наука ускоро испитати обе методе и донети коначну одлуку о том, коју од ове две методе треба коначно увести у Француској, г. Бакић је генерализао и за полиције других држава, што по мом мишљењу и сазнању не може бити тачно.

То су у главном и све важније замерке што их је г. Бакић износио против моје расправе.

Као што се види, све што је он навео из моје књиге, није навео тачно, већ прекројено према потреби, а оно пак што би за саму ствар било од пресудне важности, г. Бакић није ни додиривао. На тај начин, разуме се, није могао успети, да људе, који знају за ове методе, ни за тренутак поколеба у њиховом уверењу, али изгледа, да са тим људима није ни рачунао, јер иначе критика не би испала таква, какву је имамо сада пред собом, чиме је изазвао и овај одговор, који у противном случају не би ни постојао.

У место свију ових насумце изнесених и незгодно употребљених замерака г. Бакић би боље учинио, да је изнео статистичке податке

Ја сам, на против, изнео бројеве и изнео факта, која говоре у прилог дактилоскопије, а тек бих онда био убеђен у његово тврђење, кад би стајао пред истим таквим статистичким датима којима не можемо одрећи тачност. Лако је иначе добацити, „то не ваља“, „то није тачно“ али није лако све то тврђење и образложити, као што се то г. Бакићу врло често дешава.

Сматрам, да је била дужност г. Бакића, да се обазре и на многа друга важнија тврђења у расправи, која су поткрепљена мишљењима разних теоретичара и практичара, а не да се заустављ самo на овим напоменама која не чине суштину нити главни део говора, када је реч о добрим и рђавим странама једне и друге методе.

Ваљда је у расправи било и што год за одобравање, на шта се г. Бакић није смео оглушити а да у својој критици не истакне.

Нико не може оспорити важност свим оним услугама, које дактилоскопија пружа друштву у опште, а полицији на посе, а које бертијонажа у самој суштини није у стању да да, па то није мога учинити ни г. Бакић својим излагањем, и ако је он тако велики привржeник друге Бертијонове методе. У оваквим начелним питањима добра или зла воља расправљача не може имати никаквог удела, јер ту говоре само факта, ако их има. То је требао да има на уму г. Бакић, те не би пао у грешку, да напише овакву критику од које нико неће имати штете, сем њега самог.

Васа Лазаревић.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Један општински деловођа пита:

„Општина рудничка и бистричка имају један известан простор заједничке утрине, који је приликом пописа 1884. год. уписат у поп. књ. „Б.“ општине бистричке. Поред те заједничке утрине обе општине имају још разних утрина у својим селима. Од пописа земљишта 1884. год. неколико година плаћан је утрински порез на сву утрину, па како је био много велики да га грађани нису могли плаћати, то је у једној и другој општини сва утрина ослобођена од плаћања пореза само није *она што је заједничка*, а ону утрину што је пореза ослобођена није држава одузела но је грађани уживају. Порез на те утрине до пре 4 године плаћали су сви грађани обе општине по врсти и броју стоке који су год имали стоке, јер сви своју стоку на пашу пуштају по *утринама*, зато што свако село има по неколико утрина, а ни један грађанин нема својих чаира или друге земље да би стоку могао држати на своме имању. А пре три године одупрли су се неки грађани општине рудничке и неће да плате тај порез утрински на заједничку утрину на коју се порез плаћа, али уживају другу на коју се не плаћа. Истина чланом 12. зак. о непосредном порезу казато је, да утрински порез суд и одбор општински распоређује и наплаћује од оних, који своју стоку пасу на општинским утринама по броју и врсти стоке. Мени је сад потребно знати, да ли су дужни да плате утрински порез на заједничку утрину и они грађани, који не пасу своју стоку у заједничкој утрини на коју се порез плаћа, већ у другим утринама, на које се порез не плаћа, јер они тумаче чл. 12. тако да ко руча тај и плаћа, а неки пак тумаче тај члан, да су сви грађани, који своју стоку пасу на општинским утринама у опште, без разлике, дакле, плаћао се на њих све порез или на једну, дужни овај утрински порез платити па и ако је он заједнички са општином бистричком. Пошто ово није јасно предвиђено чланом 12. закона о непосредном порезу, то вас молим господине да ми дате у првом броју „Полицијског Гласника“ објашњења, *јесу ли дужни плаћати овај утрински порез на заједничку утрину и они грађани општине рудничке који не уживају исту, или су дужни плаћати само они који ону утрину и уживају.*

На ово очекујем па да извршим разрез пореза за 1907. год. и како је томе рок протекао молим за што скорије објашњење.«

— На ово питање одговарамо:

Члан 12. закона о непосредном порезу вели, да ће се утрински порез, што га општине плаћају, распоређивати и наплаћивати од оних, »*који своју стоку на општинским утринама и јавним испустима пасу.*«

Он, као што се види тражи, да неко у опште изгони своју стоку на пашу *ван свога властитог имања*, па му одмах ставља на терет плаћање овога пореза.

Према томе и грађани општине рудничке морају да плаћају порез на заједничку утрину са грађанима општине бистричке, јер она околност, што они не уживају баш ону утрину, што није од пореза ослобођена, а уживају међутим другу, која је од пореза ослобођена, не може скидати са њих обвезу плаћања, пошто они у опште уживају општинску утрину.

Њих, дакле, треба оптеретити порезом, а они увек имају право на жалбу надлежним властима, ако мисле да им је тиме учињена неправда.

II.

Председник општине јунковаке пита:

»Општина јунковачка састављена је била из села Јунковца и Сакуље.

Овако састављена општина из ова два села, издејствовала је код г. министра унутрашњих дела привремено право механисања за време од 31. маја 1906. па до 31. маја 1908. године.

Аренду механску, општина је уживала као редован приход.

Месеца марта 1907. године, у састав ове општине ушло је и село Араповац.

Приликом уласка села Араповца у састав ове општине, закључен је уговор са њим, да свако село своје раније стечене приходе ужива засебно, а ако би добили нове приходе, онда да буду заједнички.

Месеца септембра 1907. године, општина је тражила од г. Министра *продужење привременог механисања*, и г. Министар је дао накнадно одобрење за привремено механисање све дотле, докле се не би подигла у општини или селу стална механа.

Грађани села Араповца, односно његови одборници, траже сада, да се приход од механисања — аренде — ужива заједнички, почев од 31. маја 1908. год. као дана, када истиче двогодишњи рок, раније добивен, јер веле, да је накнадно одобрење добивено у заједници.

Јунковац и Сакуља споре им ово право, тврдећи да је овај приход већ постојао и да је сада само обновљен, те према уговору припада само овим селима, а не и Араповцу.

Око овога води се борба између грађана, како ће се овај приход уживати.

С тога учтиво молим уредништво, да ово питање у првом броју расправи, како бих могао учинити правду у овоме и умирити грађане. Прилажем решења начелства.

— На ово питање одговарамо:

Кад постоји уговор између села, која су пређе састављала општину јунковачку и села Араповца, које је доцније ушло у састав ове, да раније стечене приходе свако село ужива засебно;

кад стоји тај факат, да је при овом груписању већ постојало право механисања у згради села Јунковца;

кад стоји то, да је та зграда, као извор прихода, неоспорна својина села Јунковца и Сакуље, која су и аренду уживала;

кад стоји то, да је ово право уживање аренде трајало и после груписања, и

кад стоји то, да је решењем начелства од 21. септембра 1907. год. Бр. 6967, само замењено оно од 4. маја 1906. г. Бр. 2920, дакле продужено право механисања, онда село Араповац не може полагати право на овај приход, јер он није нов, а по уговору само нови приходи могу бити предмет заједничкога уживања.

III.

Суд општине ратајске, актом својим Бр. 70. пита:

»У једној задрузи има два брата задругара, од којих је један навршио 21 годину старости, а други је тек сада навршио 18 година.

Онај што је пунолетан, већ је задужен личном порезом, а онај млађи још не плаћа никакав порез.

Ова два брата имају по пописној књизи Б. села Ристовца 4·12 хектара своје зиратне земље, од које би хтели да продаду један известан део, па траже од општине уверење, да би тапију могли издати.

Суд не зна, да ли сме издати уверење о продаји, кад један задругар има тек 18 година и није пореска глава, па зато моли за потребно објашњење.

— На ово питање одговарамо:

Не сме суд да изда уверење, јер се по духу § 471. грађ. суд. пост. мора оставити пет дана земље за сваку пореску главу у задрузи, односно на случај смрти пунолетног задругара на сваког задругара по реду престављања, а у овом истакнутом случају не би остало обојици задругара по онолико, колико им закон штити, јер укупна имовина, коју сада имају, не износи онолико, колико се по закону тражи за две сељачке куће.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Милисав Динић, кувар родом из Крагујевца, који је служио код Ђорђа Апостоловића, мех. из Ћићевца, 19. октомбра пр. год. извршио је крађу разних ствари своме газди и по извршењу одмах побегао. Милисав је стар 25 год., висок, сувоњав, у лицу роав, зеленкастих очију, малих плавих бркова; од одела имао је на себи полован капут од црног штофа, панталоне од шарене материје, на ногама ципеле, а на глави стару шубару. Позивају се све власти да Милисава потраже и пронађеног стражарно спроведу начелнику округа крушевачког с позивом на акт Бр. 10340.

Бела Грин, агент из Каполнаша, 10. ов. м-ца проневерио је 4000 круна фирми Краус и Вајс из Суботице, па је по извршењу дела одмах побегао. Грим је стар 15 година, висок 154 см., малог округлог лица, плав, смеђе косе, малих бркова, смеђих очију, кад говори врска; говори немачки, мађарски и румунски. Са њим је побегла и једна Румункиња из Паја. На молбу аустро-угарског конзулата из Београда, износимо ову потерницу и скрећемо пажњу свима властима да у својим домашајима потражу Грина и пронађеног спроведу Управи града Београда с позивом на акт Бр. 1703.

Божа Т. Савић, из Београда, 9. ов. м-ца извршио је неколико превара у Варварину, издавајући се за агента Бенцијона Були, из Београда и неке немачке фирме, па је по извршењу дела одмах побегао за Крушевац или Ниш. Божа је стар 30 година плав, малих бркова, брија се; од одела имао је на себи капут и панталоне од грао штофа, иберциер од црнога штофа, на глави црну шубару, а на ногама ципеле. Нека га све полицијске и општинске власти живо потраже и пронађеног спроведу начелнику среза темнићског с позивом на депешу Бр. 301.

Адам Исајиловић, звани **„Чакар“,** познати вашарски коцкар, 11. ов. м-ца извршио је крађу новаца у Пожаревцу, и по извршењу дела успео је да побегне испред потере. Адам је родом из Београда, стар 32 године, средњег

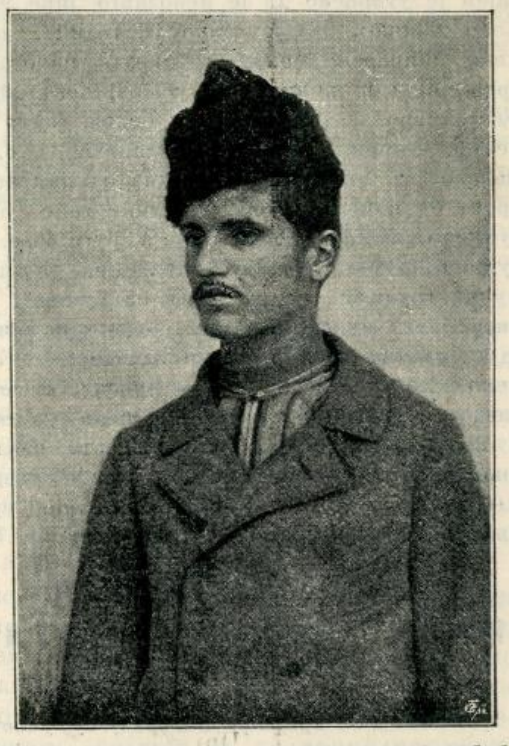

раста, очију, обрва и косе плаве, по лицу бубуљичав. До сада је више пута иступно кажњаван а и судски је осуђиван због крађа. У 1905. год. одговарао је код начелника среза беличког за једно са Мирком Ранковићем, «Азањцем» за крађу новаца. Износећи му фотографију, позивамо све полицијске и општинске власти да га у својим домашајима најживље потраже и пронађеног стражарно спроведу начелству округа пожаревачког с позивом на депешу Бр. 804.

ТРАЖЕ СЕ

Петра - Мишу - Мустафу Стојановића. из Крагујевца, који је 14. децембра пр. год, побегао од куће и том приликом однео 200 динара његове жене, тражи начелство округа крагујевачког актом Бр. 21181. Петар је средњег раста, у лицу плав, смеђих бркова, очију плавих, с десне стране врата има један младеж, од одела има капут и панталоне од штофа, на глави шубару а на ногама ципеле. Пронађеног треба спровести поменутом начелству.

Милоша Пенчића, лађарског радника, тражи кварт дорћолски актом Бр. 216, код кога има да одговара са просту крађу. Пронађеног треба спровести поменутом кварту.

УХВАЋЕН

Милан Ћукић, бив. осуђеник београдског казненога завода, чију смо фотографију изнели у прошлом броју нашега листа ухваћен је, те је према томе престала потреба за даљим његовим тражењем.

НАЂЕН ЛЕШ

28. пр. м-ца нађен је један леш непознатог лица у атару села Мале Каменице, срезу брзопаланачког, чија идентичност није још утврђена. Леш је потпуно онакажен, одсечених ногу до колена и готово сав изеден од звериња, и тиме је отежано утврђење идентичности. Увиђајем је утврђено да је непознато лице удављено кајишом, да је старо 15 година, да је неки лончарски момак из округа пиротског, врањског или нишког, јер је крај њега нађено од лончароких радова: један бокал, једно буренце, четири шољице и два сланика. Од одела нађено је: две кошуље, једна од памука, а друга од конопље, једне памучне гаће, двоје сукнене чакшире, једне црне а друге беле, два сукнена гуњчета, један сукнен јелек, један памучни грудњак, једна торба од кучине, два пара белих вунених чарапа, један црн каиш и један сламни шешир. Како идентичност овог непознатог леша још није утврђена, то се позивају све полицијске и општинске власти, а и приватни се моле, ако би што знали о овоме лешу, што би помогло утврђењу његове идентичности, да о томе известе начелника среза брзопаланачког с позивом на депешу Бр. 566.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

У последње време у Београду су учестале опасне крађе, које су махом извршиване обијањем. По начину и вештини извршења ових опасних крађа полиција је дошла до уверења да их врше она лица с којима је она већ имала посла. И доиста у томе се није преварила. У другој половини месеца новембра полиција је успела ухватити на самом делу крађе Лазара Милановића «Чивут Лазу,» коцкара, који је извршио неколико опасних крађа и чију смо фотографију изнели у 50. броју «Полицијског Гласника» од прошле године. Затим је полиција у првој половини овог месеца ухватила још два опасна крадљивца, који су такође као и Лазар раније судски осуђивани,

Ноћу између 6. и 7. ов. м-ца извршена је на опасан начин крађа Јовану Глишићу, бакалину у Краља Милана ул. бр. 85. Лопови су калаузима, отворили из авлије дућанску собу,

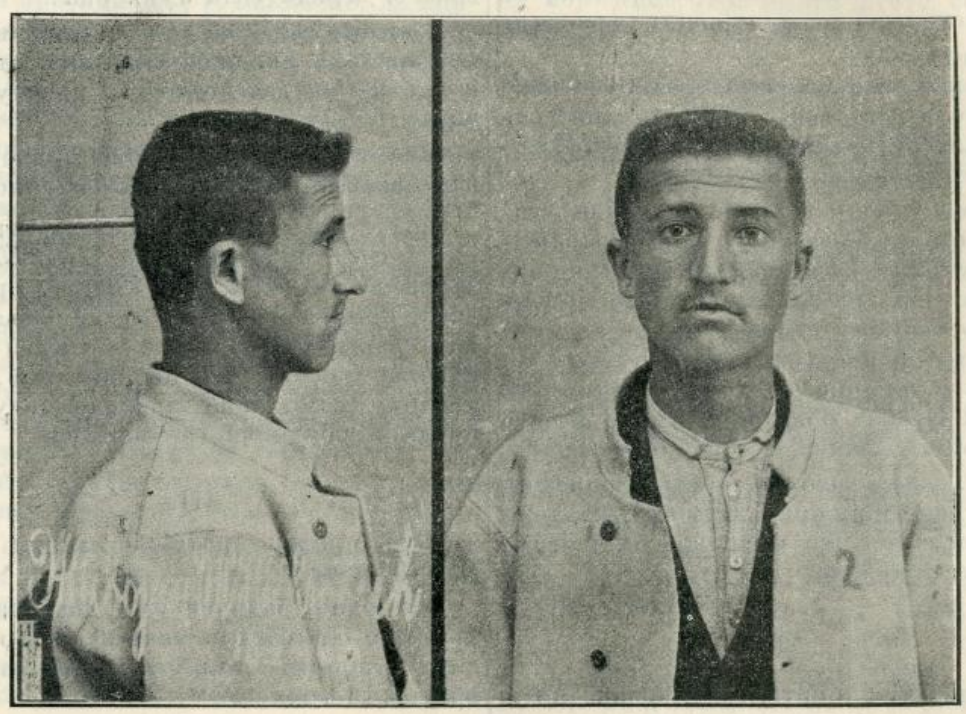

ушли унутра, и однели које у стварима, које у готову новцу око 218 динара. Одмах затим, полиција је ставила под кривчну истрагу **Живојина — Жику Паловића,** шустера — коцкара, из Алексинца, и **Саву Јеличића,** надничара, из Београда. који су ускоро признали

да су извршили ову крађу. У исто време признали су код иследника кварта врачарског да су раније осуђивани, само што је *Жика* лажно представио да је само једном судски осуђиван, док је на против утврђено у Антропометријском Одељењу, чим је упућен да се утврди његова идентичност, де ја два пута судски осуђиван.

Жика је стар 22 године, средњег раста, косе риђе, очију жуто-зелених. До сада је два пута судски усуђиван: први пут пресудом првостепеног суда за варош Београд од 3. новембра 1903. године Бр. 27404, на шест (6) месеци затвора због опасне крађе, а други пут, пресудом истога суда од 22. октомбра 1904. годие Бр. 28329. на три (3) године робије без окова опет због опасне крађе. Са ове осуде пуштен је 22. октобра 1907. године.

Сава је стар 20. година, средњег раста, косе смеђе, очију жућкасто-плавих. До сада је више пута иступно кажњен, а судски је осуђен једанпут пресудом првостепеног суда за варош Београд од 1904. године на две (2) године затвора, због опасне крађе. Са ове осуде пуштен је 29. јуна 1906. године.

Како се сумња да су Жика и Сава извршили још какво казнимо дело, то се износе њихове фотографије и позивају се све власти а и приватни се моле, ако би што знали о њима да о томе известе кварт врачарски с позивом на акт Бр. 369.

Штампа Крањ. Срп. Државна Штампарија уредник, Душан Б. Алимпић

БРОЈ 4. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 27. ЈАНУАРА 1908. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полицијског писара прве класе среза рађевског Миливоја Хаџића, полицијског писара исте класе среза колубарског, округа београдског;

за полицијског писара прве класе среза моравског, округа нишког. Димитрија Гавриловића, полицијског писара исте класе среза нишавског;

за полицијског писара прве класе среза хомољског Војислава Кимпановића, полицијског писара исте класе среза ресавског;

за полицијског писара прве класе среза параћинског Витомира Јовановића, полицијског писара исте класе среза беличког;

за полицијског писара друге класе среза јасеничког, округа смедеревског, Милорада Петровића, полицијског писара исте класе Управе вароши Београда;

за полицијског писара друге класе Управе вароши Београда Боривоја Бековића, полицијског писара исте класе начелства округа ужичког;

за полицијског писара друге класе среза јасеничког, округа крагујевачког, Милутина Петровића, полицијског писара исте класе среза колубарског, округа београдског;

за полицијског писара друге класе среза гружанског Јевту Бекрића, полицијског писара исте класе среза кључког;

за полицијског писара друге класе среза ресавског Милорада Стојнића, полицијског писара исте класе среза хомољског;

за полицијског писара друге класе среза јасеничког, округа смедеревског Витомира Денића, полицијског писара исте класе среза орашког;

за полицијског писара друге класе среза мачванског Стевана Петровића, полицијског писара исте класе начелства округа подринског;

за полицијског писара треће класе среза јадранског Лазара Кречковића, полицијског писара исте класе среза азбуковачког;

за полицијског писара треће класе среза колубарског, округа београдског, Радомира Јојића, полицијског писара исте класе среза јасеничког, округа крагујевачког;

за полицијског писара треће класе среза поречког Ђорђа Анастасијевића, полицијског писара исте класе среза колубарског, округа београдског;

за полицијског писара треће класе среза моравичког Милана Цветковића, полицијског писара исте класе среза космајског;

за полицијског писара треће класе среза неготинског Обрена Гавриловића, полицијског писара исте класе среза звишког;

за полицијског писара треће класе среза кључког Животу Спасојевића, полицијског писара исте класе среза рамског;

за полицијског писара треће класе среза млавског Крсту Петровића, полицијског писара исте класе среза моравског, округа нишког, и

за полицијског писара треће класе среза крагујевачког Драгишу С. Видаковића, полицијског писара исте класе начелства округа рудничког; — све по службеној потреби.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 12. јануара 1908. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, поставити:

за начелника четврте класе округа рудничког Антонија И. Вилдовића, начелника прве класе среза врачарског.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 18. јануара 1908. г. у Београду.

РАСПИС

Свима окружним начелствима и Управи града Београда

Велики број наших пољопривредника раденика сваке године прелази у Румунију, да тамо као надничари појединих румунских поседника зараде што за себе и своју породицу.

Те наше раденике, готово увек прати као драгоман по која личност, којој су познате прилике и румунски језик. Они примају на се да нађу посла раденицима које прате, и у њихово име закључују уговоре за рад са појединим поседницима имања.

Међутим ти драгомани да би се што више обогатили на рачун послодаваца и самих раденика чине многе злоупотребе и тиме задају посла румунским властима и нашем посланству у Букурешту.

Драгомани наговарају раденике, у чије су име закључили уговор, да у невреме напуштају посао, само ако дотични поседник не буде пристао да задовољи њихову грамзљивост и заједно са својом дружином иду даље, да се с другим погоде.

Тим људима ништа не смета да за време једне пољске сезоне погоде своју дружину код неколико разних господара, а да се ни код кога не оставе да одслуже погођено време. По некад опет ти исти драгомани однесу зараду своје дружине, и по том је остављају да се у туђем свету, међу људима чији језик не зна, мучи и пати.

Услед таквих поступака ових људи румунске власти на жалбу час својих преварених поданика час нашег посланства, коме се жале оштећени раденици, имају вазда главобоље, трагајући за кривцем, који је за то време променио већ неколико места.

Господин Министар иностраних дела, писмом својим од 23. фебруара 1907. г. Бр. 2006 услед представке овд. румунског посланика, извештавајући ме о злоупотреби повереља ових драгомана, тражио је да се обрати већа пажња на личности, које у будуће буду као драгомани водили наше раденике у Румунију, како би се стало на пут честим злоупотребама, које су они вршили на штету наших раденика и румунских поданика.

Према овоме, а тако исто и по многим жалбама наших раденика, види се да се злоупотребе с нашим раденицима нису могле сузбити до сада издатим наредбама (расписи: од 7. јула 1892. год. ПБр. 12068., 10. марта 1899. г. Бр. 5528., 10 маја 1904. год. ПБр. 13469 и 22 априла 1906. г. ПБр. 58312.)

Како у Румунију прелазе наши раденици из округа: крајинског, тимочког, пиротског, нишког и врањског, ја налазим, да они греше што верују обманама драгомана, јер према садањим приликама они за време пољских радова могу и у Србији, и у другим окрузима у које долазе странци раденици, зарадити исто толико колико и у Румунији, у којој не могу више месечно зарадити од 25 до највише 35 динара, према послу и умешности њиховој, те би се тако избегле често њихове жалбе на послодавце и настојнике о рђавом поступању према њима и неиспуњавању уговора о заради и храни нити би имали посла са каквим драгоманима.

Али, кад поједини наши раденици готово из навике иду у Румунију и верују драгоманима да ће тамо више зарадити, то на основу тражења господина Министра иностраних дела и §. 7. и 27 т. 1. устројства централне државне управе прописујем ова

ПРАВИЛА

За раднике који полазе у Румунију ради надничења.

I

Према решењу Крал. румунског Министарског Савета од 1892 год. које је у препису достављено полициским властима расписом мојим од 7. јула 1892 год. ПБр. 12068, а које је и данас у важности ни једној групи страних радника неће се допустити улазак у Румунију.

а) ако сваки раденик нема уредну путну исправу;

б) ако поседник, закупац, подузетник и т. д. нема писмено одобрење румунског Министарства унутрашњих дела, да може извесан број страних радника довести, са обвезом, да ће вратити натраг све раденике, које је довео, онамо одакле су дошли, и да ће им дати средства, да се поврате на границу.

II

Нико, ко нема за то писмено дозвољење од његове надлежне полициске власти, издато у смислу § 121. еснафске уредбе, не може врбовати раденике за иностранство.

Ове дозволе издаваће полициске власти само онима драгоманима, за које зна: да су поштени, честити и поуздани људи: који својим имовним стањем дају довољно гарантије, да неће чинити никакве злоупотребе и преваре и који се обвежу, да ће за свакога раденика, кога буду повели у Румунију, положити месној полициској власти по 20 дин. у депозит на име трошкова око њихова могућна рапатрирања.

III

Врбовање раденика дозволиће се само оном драгоману који поред дозволе по т. под II покаже и у препису преда свакој полициској власти, у чијем рејону врбује раденике, одобрење, које је румунско Министарство унутрашњих дела издало дотичном послодавцу за улазак у Румунију оноликог броја раденика, колико их драгоман за тог послодавца жели одвести из Србије у Румунију.

IV

На основу докумената у т. I и III поменутих дужни су драгоман и раденици, између себе закључити уговор, који ће бити потврђен код дотичне полициске власти, у коме ће се поред њихових погодаба, унети:

а) име и презиме и место одакле је, сваки раденик, из сваке групе, која уговор закључује са драгоманом;

б) пристанак драгомана и раденика, да наше посланство у Букурешту може на рачун депоноване суме повратити раденика у Србију (рапатрирати) на случај, ако би се овај нашао приморан напустити посао и вратити се у отаџбину.

Полициска ће власт у потврди уговора назначити: колику је суму драгоман депоновао за те раденике и под којим је бројем депозитне књиге унесена у касу.

Док се претходно не положи потребна сума (по т. II) у депозит, неће се уговор потврђивати.

V

Препис писмене дозволе румунског Министарства унутрашњих дела (по т. III) полициска ће власт заједно са закљученим уговором између драгомана и раденика чувати међу новчаним предметима, ради евентуалног спора између њих, кад се буду повратили у Србију; *а уговор ће преписати и истог дана тај препис с писмом послати Министарству иностраних дела за наше посланство у Букурешту ради његове употребе.*

VI

Сваки раденик мора бити снабдевен засебним уредним заграничним пасошем, у коме ће се све прописане рубрике правилно попунити на српском и француском језику.

VII

Пограничне власти дужне су поред прегледа пасоша, да се увере и из уговора закљученог између драгомана и раденика да границу прелазе само они раденици и у оноликом броју, који су означени у уговору.

VIII

Ниједан драгоман не сме повести већи број раденика, нити полициска власт сме потврдити уговор на већи број раденика, него што гласи писмено одобрење румунског министарства унутрашњих дела, издато послодавцу за набављање раденика са стране.

Ради контролисања овога полициска ће власт при потврди уговора назначити на писмену румунског Министарства унутрашњих дела, које јој драгоман по т. III буде поднео, колики је број раденика по том писмену набављен и с њим уговор закључен.

IX

Драгоман је дужан имати при себи увек писмену дозволу румунског Министарства унутрашњих дела и уговор закључен са раденицима и потврђен од полициске власти. Без тих исправа неће им се допустити одвођење раденика преко границе без обзира на њихове путне исправе.

X

Кад прође време повратку раденика у Србију, полициска ће власт вратити драгоману депоновану суму, ако јој преда писмено нашег посланства у Букурешту да за његове људе ни за њега није учињен никакав издатак. Иначе ће се депозит чувати, ради накнаде трошкова посланству, ако их буде учинило за драгомана или његове раденике.

Наређујем свима полициским властима да се у будуће ових правила у свему тачно придржавају, и да начелство исто поред подручних му среских власти одмах достави и оним пограничним царинским властима, под чијим надзором стоји погранични саобраћај.

ПБр. 10928|907.
15. јануара 2908. год.
у Београду.

Министар
унутрашњих дела,
Наст. Н. Петровић с. р.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

О извршеној секцији дужни су вештаци саставити још на лицу места што исцрпнији протоко. Само ако прилике, у којима се секција врши, не би допуштале, да се целокупни налаз одмах на лицу места и на самој секцији утврди, лекари ће то на завршетку поднесеног протокола изречно изјавити. Али ће у сваком случају морати бар све важније налазе на лицу места да опишу. Сам протоко носи наслов „Протоко секције.“ Он се дели у три дела: заглавље, спољни и унутрашњи преглед. Заглавље се пише преко целог табака и у њему има да се наведе: по чијем се захтеву врши секција (број акта и његов датум), име и презиме, занимање и постојбина секцираног лица, место, дан и доба дана кад је сек-

ција вршена, да ли су секцију вршила два лекара или само један и зашто, ко је секцији присуствовао од стране власти. После заглавља долази спољни а за овим унутрашњи преглед који се у протоколу означавају словима А и Б. Ту вештаци морају навести све органе, које су прегледали и што потпуније да опишу све учињене находе. Одељци о главним дупљама човечијег тела (лобања, грудни кош и трбушна дупља) имају бити снабдевени римским бројевима, а находи на појединим органима арапским бројевима, који имају тећи редом од почетка до краја протокола (Правилник стр. 5 и 6).

Пошто су лекари написали протоко, дужни су они на основу резултата добијеног приликом секције да даду своје мишљење. Мишљење са разлозима могу они дати или одмах на истом протоколу, у коме се случају на средини табака, а одмах испод већ написаног протокола. има да стави „лекарско мишљење", или опет могу они то мишљење дати и накнадно, ако је у питању какав тежи случај. И онда, кад лекари своје мишљење дају накнадно, иследник од њих треба да тражи одмах мишљење бар о ономе о чему могу одмах дати или у онолико у колико га могу дати. Закључци лекарског мишљења треба поглавито да се ослањају на објективни наход, утврђен у протоколу секције, а за тим и на податке ислеђења. Лекари су дужни да све закључке у своме мишљењу мотивишу што разумљивије и логичније тако, да то може разумети и нестручно лице. Они ће се увек позивати на одговарајући број, под којим је у секционом протоколу прибележен објективни наход, на основу кога свој закључак изводе. Ако се буду користили подацима истраге, поменуће и то изречно у своме мишљењу. Они имају и на питања, која им је иследник поставио, што потпуније одговорити у своме мишљењу, или имају навести разлоге, зашто то нису могли учинити. Ако се у тумачењу каквог секционог находа или у закључцима између лекара појави несугласица, онда су дужни обојица поднети одвојена мишљења (Правилник стр. 19 и 20).

Најважније питање, које лекари имају у своме мишљењу да реше, јесте питање о узроку смрти. Они ту имају тачно да одреде, да ли је и у колико је извесна радња *непосредни* или *посредни* узрок смрти једног човека. Непосредни, прави или физиолошки узрок смрти јесте онај процес у телу, који је уништио живот; а узрок тога узрока јесте посредни или физички узрок смрти. Тако н. пр. ако је смрт наступила услед повреде једне од важнијих артерија, то је ту непосредни узрок смрти изнемоглост услед губитка крви, а посредни узрок смрти је пресецање артерије.[4])

Да би лекари у конкретном случају могли одредити узрок смрти, законодавац је у § 62 прописао питања, која им иследник има да постави и на која они имају да одговоре.

Кад лекари нађу да на лешу има повреда, онда они по § 62 имају на првом месту да расправе ова питања: а) да ли је смрт наступила услед нађених повреда; или б) услед другог каквог узрока, независног од повреда. Ако је утврђено, да је смрт наступила услед нађених повреда, нанетих радњом другога (виновника), онда лекари имају још да одговоре и на ова питања: а) да ли је та виновникова радња сама по себи, због своје опште природе, проузроковала смрт, т. ј. да ли се она у опште има узети за довољан узрок смрти, н. пр. убод ножем у срце, или б) да ли је та радња проузроковала смрт због телесног својства или особеног стања у коме се повређени налазио, н. пр. због болести, пијанства и т. д., или в) да ли је смрт проузрокована због случајних околности, под којима је та радња извршена. Ово је случај кад нанесене повреде нису довољан узрок смрти, кад оне по правилу не проузрокују смрт, већ само изузетно, т. ј. кад је радња којом је повреда нанесена извршена под неповољним околностима, независним од ње, н. пр. кад је повреда нанесена у време кад владају заразне болести.

Из § 62 не може се извести, да се лекарима не сме поставити ниједно питање више. Сем ових иследник може поставити и које друго питање, само ако то нађе за потребно с обзиром на конкретни случај. Тако ће н. пр. иследник моћи у неким случајевима поставити и овакво питање: да ли би смрт могла бити отклоњена да је благовремено указана помоћ и др.

Одговори на сва ова питања могу бити врло важни по томе, што судији дају довољну грађу за оцену једног другог питања, а то је: да ли је виновник са злом намером радио или не, т. ј. да ли је имао намеру за убиство? Питање о злој намери, о томе да ли је виновник при предузимању радње могао предвидети смрт као последицу, јесте правно питање које има да реши судија а не лекари. Према томе, ако се утврди да је радња по својој природи смртоносна, н. пр. оптужени је отсекао главу убијеноме, то се неће моћи лако поклонити вера његовом исказу, да није имао намере да убије, јер је у таквом случају могао предвидети да ће смрт наступити. Сасвим ће другаче бити ако се утврди да је смрт наступила због особитог телесног својства (н. пр. због необично танке лобање) или због случајних околности. У тим случајевима ће оптужени с успехом моћи доказивати, да није предвиђао да ће из његове радње произићи смрт, и да према томе није имао намере за убиство.[5])

II. Од обичног убиства законик нарочито издваја *детоубиство* и о њему говори у § 63. Детоубиство по § 164 каз. зак. јесте убиство детета од стране матере за време порођаја или после порођаја за 24 сата или ако је мучно стање породиље дуже трајало и после 24 сата. Предмет овога кривичног дела јесте новорођено дете, а виновник може бити само мати. Да би се могло утврдити постојање детоубиства, од нарочитог је значаја питање: да ли је дете живо рођено? Стога законик и наређује у § 63, да се при подозрењу детоубиства, поред осталог, има да расправе ова два питања: а) је ли дете живо рођено, и б) је ли за живот било способно.

За преглед и секцију новорођене деце важе иста правила која важе и за остале лешеве. Једина се разлика састоји у томе, што код сваког новорођеног детета треба тачно одговорити на питање, да ли је дотично дете рођено живо, и, ако је рођено живо, колико је приближно после рођења живело и шта је био узрок његове смрти. Одговор на питање, да ли је дете живо рођено, зависи на првом месту од *плућне* пробе. Ова се проба оснива на искуству, да удисање ваздуха мења обим, боју, конзистенцију и специфичну тежину феталних плућа. Констатовање удисаног ваздуха у плућима, допушта закључак, да је дете живело. Оба плућна крила треба расећи на ситне комадиће, спустити у пространо суд напуњен хладном водом, и видети да ли сви делићи пливају и у колико су склони да потону. (Правилник стр. 25.) Поред свега овога, плућна проба није необорив доказ да је дете живело. Данас је науком доказано да је дете могло дисати и пре но што је потпуно рођено, као год што је дете могло бити живо рођено а да није дисало. Сем тога, ваздух у плућа може допрети и вештачким путем, а плућа могу пливати и услед

[4]) *Rulf*, Commentar I 176; *Mayer*, Commentar I 455.

[5]) Ово су случајеви квалификованог признања из § 228, о којима ће доцније бити више речи.

трулежи и развића трулежних гасова. Стога, при предузимању плућне пробе треба бити врло обазрив, а та се обазривост састоји у томе, што се не треба зауставити само на њој, већ треба прегледати и све остале органе, по којима се може закључити, да ли је дете живело или не. Поред плућне пробе ваља у сваком случају утврдити, да ли стомак и црева садрже ваздух и пливају у води или не. И ова се проба оснива на искуству, да чим повређено дете почне самостално да дише, у исто време улази ваздух у стомак и горњи део црева, тако да и ови органи у води пливају (Правилник стр. 26.) Ако се у неком случају ове пробе покажу недовољним за решење питања, да ли је дете живело, или ако се те пробе покажу сумњивим, онда треба прибећи другим методама о којима ближе говори Судска Медицина.

Законик наређује у § 63 лекарима, да реше и друго питање: да ли је дете за живот било способно. И ако способност детета за живот није елеменат corpus-a delicti детоубиства, ипак је њу потребно утврдити, јер од тога, да ли је дете било способно за живот или не, зависи одмеравање казне.

(наставиће се)

Д-р. Бож. В. Марковић.

КОНАН ДОЈЛ И НАУЧНА ПОЛИЦИЈА

У XX ВЕКУ.

Dr J. Bercher

(НАСТАВАК)

Други начин, који употребљује Шерлок Холмс за констатовање идентитета, не помиње се у судско-медицинским расправама, и ако је у неколико од вредности. „Кад један човек, вели нам полицајац, пише по зиду, он инстинктивно повлачи руку у висини свога ока, те, према овоме, и деца могу одредити величину његовог стаса.“ Овај начин идентификовања стаса у већини случајева тачан је, и с тога га, бар по нашем мишљењу, треба сачувати, и у даном моменту њиме се користити.

Тетовирани знаци. И ако се Шерлок Холмс не служи тетовираним знацима за познавање раније осуђених личности, он их употребљује као професијоналне знаке. Лакасањ је казао: „Тетовиран знак, то је човек; то је жива белега, у којој је резимиран скуп физичких и моралних склоности тетовираног лица.“ Апсолутно у овом истом смислу и енглески полицајац схвата тетовиране знаке. И најмањи нацрт њему је довољан за одређивање професије тетовираног лица. Један човек судара се на улици са Шерлоком Холмсом. „То је морнар,“ узвикује одмах Холмс, чијим очима, навикнутим на стално посматрање, није измакао из вида мали тетовиран знак, у виду ленгера, на руци овог човека. Тетовирани знаци могу врло корисно послужити као знаци професије, али се морамо чувати да им, као таквим, поклонимо апсолутно поверење.

Знаци професије. Важност ових знака за утврђивање идентитета велика је, и с тога сваки добар полицајац треба да их познаје. Шерлок Холмс придаје им толику вредност, да вели, да је писао једну малу и веома интересантну расправу о начину, на који једна професија може модификовати облик руке. Он додаје, да је познавање ових модификација од великог практичног интереса са гледишта детективске науке, нарочито кад се има посла са непознатим лешевима, или кад треба открити прошлост злочинчеву.

Ова мала расправа (ако постоји) била би потпуно слична са колекцијом фотографија професијоналних деформација, коју је саставио г. Бертилон.

Поред телесних деформација, Шерлок Холмс спомиње модификације одела, које се такође јављају као последица професије. „Испитајте, вели он, рукаве капута, обућу, панталоне на коленима, рукаве од кошуље, па ће те добити довољно знакова, који ће вам допустити да у основи познате личност коју испитујете!“

Цитирајмо један пример: ви посматрате једну жену, и видите да се више краја њеног рукава налази двострука линија од искошености. Ово се показује код личности, које шију на машини, а може се још показати и код шваља, које на машини раде, али је у овом последњем случају у питању само лева рука.

Ови знаци деформације одела очигледно су од важности и користи, и њихов скуп може несумњиво, у извесним случајевима, одредити тачну професијоналну дијагнозу.

Отисци. Две врсте отисака нарочито су корисне за идентификацију: отисци обувених или босих ногу и отисци прстију руку. Отисци остављени од једне личности, толико су лични, да сачињавају средство идентификације прве врсте, кад год се могу упоредити са отисцима, који су директно узети од ове исте личности.

Сви лекари вештаци знају добро за осуду паликуће Птита, за коју се има захвалити отиску брадавице на табану његове ноге.

Изучавањем отиска прстију учињен је први корак ка дактилоскопији: изгледа међутим, да Конон Дојл није много полагао на ове отиске, јер га свега једном видимо где крвави отисак прста употребљује за доказивање кривице окривљеног. Противно овом, Шерлок Холмс врло често изучава трагове ногу у земљи, и вели, да је ово важна грана полицијске науке, којој је он увек обраћао нарочиту пажњу, и с којом се, услед дуге праксе, сродио. Он још познаје и начин на који се, помоћу париског гипса, праве калупи ових отисака.

У истраживањима помоћу отисака Шерлок Холмс нарочито је ревносан: ми га видимо како, снабдевен лупом и метром. клечи, а понекад чак и леже, мерећи са највећом тачношћу отиске и простор који их раставља. Захваљујући овом послу, он може да чита у прашини, и да одреди пут којим је индивидуа ишла.

И доиста, отисци су, за детектива нешто више од обичног начина идентификовања; он помоћу њих успева да прати у стопу индивиду-у, и да помоћу неједнакости корачаји открије степен њеног узбуђења. Човек узбуђен и узнемирен не корача онако исто као човек чија је савест мирна: његови отисци ногу, дужина његових корачаја и брзина његовог хода, доказ су његове узбуђености и узнемирености. Ово је један доказ више о потреби најбрижљивијег изучавања ових отисака. Није ли, доиста, од највећег интереса открити навике и покрете убице или његове жртве? Овај начин истраживања није, у осталом, непознат судским лекарима. Довољно је, за доказ овог факта, поменути интересантни мемоар професора Лакасања под насловом: „*Убиство Маратово.*“

Пепео цигара. Идентификовање помоћу пепела дувана оригинално је. Рођено из јаке маште и великог посматралачког духа, оно је потпуно непознато судским лекарима и истражним чиновницима. Међутим Шерлок Холмс, који је написао једну малу расправу „о разликовању пепела различитих цигара“, придаје овом начину идентификовања стварну вредност. „За извежбано око, вели он, између црног пепела једне „Trichinopoly“ и белог и праменастог дувана „brid's“, иста је толика разика као између купуса и крмпира.

Познавање разних врста дуванског пепела допушта Холмсу често пута, да утврди, да је злочинац пушио цигару нарочитог квалитета. Ови факти олакшавају доцније откриће и идентификовање злочинаца, ограничавајући круг полицијских истраживања.

Колико има тачности и истиности у једном оваком тврђењу? Је ли могућно разликовати пепео од разних врста дувана?

Онај, који би предузео једно овакво изучавање, изгубио би несумњиво знатно време у једном послу, чији би резултат био неизвестан. Ово дуго и компликовано студирање може пружити само проблематичне резултате.

Претпоставимо међу тим, са Шерлоком Холмсом, да је овај посао добро изведен: хоће ли од тога бити велике користи? Није ли утопија мислити, да се на овај начин може ограничити круг истраживања?

Остављајући на страну неколико изузетака, у чије постојање не сумњамо, без интереса је знати какав је дуван пушио убица у моменту извршења злочина.

При свем овом, ми не поричемо сваку важност овом начину идентификовања. Професор Рајс имао је прилике, да га једним делом примени под овим приликама: на месту извршеног злочина нађен је пепео цигаре, сличан пепелу који оставља алгирски дуван. Одмах је ухап-

шена једна индивиду-а, код које су нађене цигаре истог квалитета, и која је најзад признала да је извршила убиство.

Утврђивање идентитета помоћу ствари. Овде никако није реч о антропометријском опису једне личности, према њеном оделу, који се опис може утврдити на основу истраживања г. Ђорђа Бертилона.[1]) Не! Кад Шерлок Холмс брижљиво испитује какву ствар, то је с тога да би открио особине и недостатке њеног сопственика. Пажљиво посматрање, генијална опажања, неочекиване дедукције, доводе га до најправилнијих закључака. И овде, као и свуда, загонетни Холмс полаже много на то да изазове чуђење и дивљење. Показују му н. пр. један сат, и он одмах одређује карактеристичне физичке и моралне особине његовог сопственика. Ослањајући се на незнатна факта, који сваком другом, сем њега, измичу из вида. он долази до врло вештих закључака.

Једна оваква теорија може бити и тачна, и ако ми због тога нећемо пратити Шерлока Холмса у његовим дедукцијама. Утврђивање идентитета једне личности помоћу ствари, које су јој некада припадале, може се сматрати као начин чисто романтичан и у пракси неупотребљив. Лекар, који би се ослонио на експертизе овог рода, упао би у непоправиме заблуде, за које му свесност о одговорности диктује да их избегне. То је тежак и опасан пут, којим би судски лекар могао ићи само онда, кад би овај пут био довољно широк и поуздан.

(наставиће се)

Д. Ђ. Алимпић.

УБИСТВО

(СА ГЛЕДИШТА ИСТРАГЕ)

(A. Thiénard.)[2])

Од свих злочина против личности нема ниједног чија репресија интересује друштво више него овај злочин; исто тако нема ниједног који тражи од чиновника судске полиције, који имају дужност да га констатују и да истражују његове виновнике те да би их предали правосуђу које има задаћу да их казни, — више вештине, умешности, пажљивости, питања, колико и мудре и разборите обазривости.

Је ли потребно рећи да се човек који се излаже, који зна да се излаже највишем испаштању, убијајући свог ближњег, не решава на то лако, дух размишља дуго пре него што се рука наоружа оруђем које треба да удара; отуда безброј шеретлука, безброј рачуна, предострожности, замки спремљених власти која иследује, а све у намери да је заведу на лажан траг. Појмљиве су у овим околностима све тешкоће које може да представља једна истрага убиства. Додајмо, да истрага, тако плодна срећним резултатима на другом месту, овде често пружа само нејасне изворе, јер се злочини ове природе скоро увек врше у тами, далеко од свих погледа. Али има других сведока, који су исти такви као и живи сведоци, и њихова су нема проказивања по некад исто тако драгоцена као и открића ових последњих, за свакога који зна да их открије и да их испита. Хоћемо тиме да кажемо да учиниоца треба тражити на месту злочина, јер је он ту могао оставити трагове од самог себе; у индикацијама које може дати идентитет жртве, кад се он може да утврди, оруђу злочина, ако је оно пронађено, и траговима који потичу од извршења, свуда где се пронађу, леже елементи најподеснији да одведу на траг убице и покажу његову кривичну одговорност.

Идентитет жртве, протокол констатовања, трагови корака, крви и други трагови који потичу од извршења, сума новца, и т. д. и т. д. која је његов производ, истрага која тежи да их пронађе, побуда, која тачно дефинисана расветљује општу задаћу иследника, — све то дакле биће предмет наше студије у разним рубрикама; посматраћемо њихову узајмну улогу у истрази и корист коју она може да извуче отуда у погледу на доказ. Али, хитамо то да кажемо, излажући у овим странама најобичнији ток једне истраге убиства, не претендујемо тиме да се једна једнообразна метода може применити на све случајеве. *„Свако дело као и сваки окривљени има своју особену физиономију“* каже Лаграверан,[3]) и у тако еластичној материји не би се могла поставити општа правила; исто тако у овим скромним разговорима хтели смо просто да изложимо неколике рефлексије којима су нас инспирисале извесне кривичне истраге, које смо вршили, — и ми бисмо постигли наш циљ ако ова скромна лектира могне користити чиновницима судске полиције, који почињу каријеру и буду читали ово скромно дело, и ако оно буде пријатно оним нашим колегама, који и ако немају потребе за наша обавештења, ипак нам учине част да га консултују.

I.

* * *

О идентитету жртве.

Потребно је да се утврди идентитет жртве у самом почетку истраге: из овога ће извора иследне власти црпети један знак који је увек драгоцен за правац који је згодно дати истраживањима која се односе на претпостављеног убицу. Не само да је важна да се сазна грађанско стање, професија, домицил, фамилија жртве; власти треба такође да подигну завесу која покрива њен приватни живот и да се предаду темељној студији њених навика, њених средстава за живот, њеног *modus-a vivendi*, у опште, свега онога што се односи на њену имовину; све то може да расветли њихову сумњу.

Макаква да је побуда за злочин, постоји заиста један quasi-сталан однос између убице и његове жртве; несрећан избор жртве не опредељује слеп случај, — већ много пута, већином, (то показује искуство сваког дана) познавање њене личности или њеног становања, до кога је убица дошао благодарећи више или мање дугим односима суседства или узајамног похођења.

Пређимо дугу листу злочина у овој епоси, — злочина који су највише заинтересовали јавност и бићемо фрапирани постојаношћу овог односа. Узмимо примере: за што Пранчини убија Маргариту Рењон? За што убија ову галантну жену пре него каквог богатог рентијера са капиталом? С тога, што пошто се упознао са њом интимно, могао је да се довољно обавести о њеним средствима за живот и да се увери да у њеном раскошно намештеном стану има скупоценог накита, знатних сума новаца: најзад за то што се упознао са лицима њеног домицила, и добро зна да ће лако моћи продрети у исти, а да не побуди неповерење; он је проценио све ове користи.

Скоро исти је био положај Прадо-а према Марији Агетан; — да ли би Маршандин удавио г-ђу Корнет да није постао њен собар и Јустин Диран доктора Касана да није био његов слуга?

Као што се види овај однос који обележавамо између убице и његове жртве даје светлости на све стране; на властима је да га се дохвате; он лежи у основу сваке кривичне ствари; али како ћемо га се дохватити, ако не знамо ни име, ни породицу, ни адресу жртве? Пре свега треба дакле да се утврди њен идентитет. ту ће бити база грађевине, први основни камен за истрагу, у колико идентитет остане тајна, власти ће бити осуђене на некорисне радове, јалова питања, зато је фрапантан пример злочин Милериа: познанство леша вратара Гуфе било је потребно, неопходно нужно да би истрага изашла на прави пут.

Кад је жртва нападнута у своме домицилу, — или изван свога домицила, али у околини у којој станује, и кад повреде којима је подлегла нису јој одвећ измениле лик, лако је утврдити њен идентитет познанством њеног леша које ће утврдити њени сродници, њени пријатељи, њени суседи, локалне власти.

Али претпоставимо случај кад је убиство извршено над једним странцем, који је апсолутно непознат у пределу, у коме је нађен његов леш — и кога следствено нико од становника није могао познавати; којим ће се средствима морати прибећи да би се утврдио његов идентитет? — Пре свега опису.

Нећемо говорити о овим неодређеним описима и без прецизности, који се могу применити на читаву једну серију индивидуа, које имају подједнако црне или плаве очи, широко или узано чело, плаву или гргураву косу, пуно или овално лице и т. д.

---

[1]) Види нашу расправу: Утврђивање идентитета помоћу одела у „Полицијском Гласнику“ за 1905. г.

[2]) A. *Thiénard*, судија у Новеру, стари истражни судија у Сент-Аману, написао је под горњим насловом ово дело: *„за употребу чиновника судске полиције, прокуратора републике, истражних судија и полицијских комесара* У овоме се делу методички излаже начин којим треба поступити у истрази овог злочина и темељно студирају све околности и питања којима има да се бави иследник при истрази овог злочина. У овој ће ваљаној студији наћи корисне упуте сви они који се по професији баве истрагом. Прев.

[3]) *Traité de législation criminelle.*

Ове индикације одвеч опште важности, биле би у нашој материји, само слаба помоћ. Опис жртве који ће учинити судија иследник, биће детаљисан, до ситница и прецизан.

После општих индикација које се односе на њено приближно доба старости, њен стас, који треба тачно да се измери, а не само оценити погледом (јер то може да буде извор заблуде), њене телесне димензије, овај опис треба да је у опште такав да показује најизразитије све особине леша. Један чвор на челу или слепом оку, један прамен косе различне боје, делимична или тотална ћелавост, какав стари ожиљак, шарање коже, деформација кога прста проузрокована приштом, каквог уда, руке или ноге, која је постала услед уганућа; све су то детаљи за прецизан опис.

Опис вилица такође има своју важност. Вештачки ред зуба који је имала жртва и које би могао познати дентист који их је наместио, један или више зуба пломбираних или испуњених златом, толико су драгоцене индиције; сећамо се улоге коју је играо недостатак једног кутњака при познавању леша вратара Гуфе које је било у новембру 1889.

У материји детоубиства, инспекција зуба има највишу важност; она допушта да се одреди доба старости детета.

Ако је жртва каква жена, трагови више или мање скорог порођаја, које она може да покаже, могу бити од велике помоћи да се утврди њен идентитет. Појмљиво је, од колико је интереса сазнати да ли је жртва девојка или је дефлорисана, један пут или више пута, — толики елементи који ће се сазнати притискивањем прсију, инспекцијом бразда на трбуху, и испитивањем сексуалних делова које ће се поверити стручњаку.

Овај опис жртве треба да обухвати такође и предмете који су нађени на њој, одело којим је обучена. Неопходно је дакле потребно испитати је најбрижљивије; по потреби баш рашити њено одело, прегледати поставу; често су се налазили извесни предмети уметнути између штофа и поставе да послуже за утврђење идентитета.

Међу хартијама које су нађене код жртве, има их чији проналазак даје са свим особени интерес: као што су бирачка карта, пасош, сведоџба, визит-карта, на пример, за које се може претпоставлти да се односе на саму личност жртве, и да нису остављене ту у циљу обмане у идентитету, што ће власти, чија обазривост никад није сувишна, па ма колика да је, морати брижљиво да испитају.

У другим случајевима, и ако од мање доказне вредности, знаци који резултују из предмета који су нађени на жртви, такође ће бити драгоцени; једна амајлија, једна медаља са ликом из пијетета, нож на чијим је корицама изрезано име и адреса фабриканта, иницијали на марами, кошуљи, означења имена и адресе кројача на дугмету од одела, име и адреса шеширџије на постави од шешира, биће довољни по некад да допусте да се утврди идентитет. Нема незнатног знака, који не заслужује да се прибере; истина као што је то речено, често потиче из неопаженог извора.

Само одело треба да буде предмет најпажљивијег испитивања; оно ће се прегледати као и сви предмети за које се сматра да припадају лешу; они могу да помогну често да се утврди идентитет жртве, јер се може пронаћи кројач који га је правио и да га позна.

(наставиће се)

с француског,
Милош М. Станојевић.
судија.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Г. Војислав Новаковић, писар среза лесковачког пита:

Молим уредништво, да ми изволи у једном од наредних бројева „Полицијског Гласника“ дати следеће објашњење:

1. Известан поверилац предао је ово полиц. власти извршно одсудно решење судско, којим је његов дужник осуђен да му плати 300 динара дуга. Власт овог среза позвала је дужника, да ту суму новца плати, или своје имање у попис одреди. Дужник је — немајући другог свог имања — одредио у попис једну кућу с плацем, која је заједничка са још његова два брата, али, један је од та два његова брата отумарао незнано куд.

По § 471. т. 2. грађ. суд. пост. и §§ 510. и 515. грађ. закона не може се у попис узети заједничко добро, док се део дужников не издвоји. Питање је сад: како ће се део дужников издвојити? Јер, да се по упуству г. Андре Ђорђевића (види његову „Теорију грађ. суд. поступка“ стр. 503.) позову смесничари, да деобу сами изврше, — не може се поступити услед тога, што је један смесничар отумарао незнано куд. Да се опет по истом том упуству исте књиге на истој страни упути поверилац у смислу § 434. т. 5. грађ. суд. поступка на парницу, да он у место свог дужника деобу тражи, — бесцињно је, пошто се и код суда наилази на исту ту тешкоћу — одсуство отумаралог смесничара.

2. Претпоставимо баш и то, да је смесничар ту, да ли би смела полицијска власт по реченоме упуству дозволити, да сами смесничари, који су у овом случају и сродници — иставе део дужников, кад би они у интересу дужника могли њему издвојити мањи део, било, да му они зато што плате, било да дужник на тај начин само жели, да оштети свог повериоца?

3. Да ли је оправдана пракса полиц. власти и не коси ли се она са § 471. т. 2. грађ. суд. пост., кад власт узме у попис све имање заједничко и у огласу обзнањује, да само трећи део од тога имања продаје? — кад ће се на тај начин због смесничара ретко наћи купац, а ако се и нађе, то ће цену неповољну нудити.

Напослетку: може ли и полицијска власт у случајевима код извршења, кад и она ту оперише са грађанским законом и поступком — доносити решења по аналогији и логици у одсуству позитивне законске одредбе за тај конкретни случај, или је то само дозвољено судовима?

За овај случај тражио сам објашњења и у делу г. Ж. Перића „О попису за извршење одлука судских,“ па га нисам могао наћи, јер се г. Перић није дотакао тога, које се ствари не могу у попис узети.“

— На ово питање одговарамо:

Посматрајући правило у т. 2. § 471. грађ. суд. поступка, да се заједничке ствари не могу узимати у попис, докле се део осуђенога не изостави, законодавац није одмах одредио и начин, на који ће се то учинити.

Али тај недостатак законски не може и не сме послужити властима као разлог, да откажу извршење судских пресуда.

На против, стојећи пред дужношћу, да у року, који је законом одређен, извршују пресуде, власти морају наћи начина и пута како ће то учинити, не остављајући, наравно, начин и време доброј вољи дужника и задругара, пошто они, као интересовани, могу, много пута, ту поделу учинити на штету повериоца.

Никако се, велимо, то изостављање не сме извршити без суделовања власти, која има да штити интересе повериоца, јер се из речи: „*док се део осуђенога не изостави,*“ једини правилан закључак може извести тај, да то изостављање има да изврши власт, која има и да врши попис (§ 461., 463. и 466. пом. закона).[5]

Сад само остаје питање о форми како ће се то изостављање извршити.

Како, као што рекосмо, о томе нема нарочитих законских прописа, онда се мора поступити по аналогији, коју предвиђа § 10. грађ. закона, за све случајеве, који потичу из примене грађанскога закона и закона о грађ. суд. поступку.

Тражећи, тако, начин на који се врши деоба имања (у овом случају изостављање дела дужниковог) ми се одмах сретамо са наређењима §§ 433., 434. и т. д. који говоре о изборном суду.

Према томе, и изостављање, о коме је овде реч, има да се изврши изборним судом, што ће власт увек наредити својим нарочитим решењем.

Сам састав изборног суда имао би да се врши на тај начин што би судију за рачун *дужников* бирала сама власт у смислу § 437. става другог грађ. суд. пост. штићећи тако право повериоца и искључујући могуће споразуме дужника и задругара, којима остаје право, да за свој рачун бирају судије

Кад стоји случај, какав се истиче у тачци 1. овога питања, онда се задругару, чије се место пребивања не зна, одређује заступник аналогно § 76. грађ. суд. поступка, који ће у овоме послу заступати отумаралог.

На овај начин одговорило би се законској дужности да се судска пресуда изврши, и да то буде са пуном гаранци-

јом за права и повериоца и дужника и задругара.

Не смемо пропустити а да не напоменемо, да пре овога свега, власт мора узети у попис део дужников (половину трећину, четвртину, што зависи од броја задругара), те да тако створи залогу за повериоца у смислу § 469. грађ. суд. поступка, јер би се чекањем на свршетак рада изборног суда, могла изиграти права повериочева отуђивањем покретне и непокретне имовине од стране дужника и задругара му.

Тако, ако је непокретно имање, па би уз дужника била још два задругара, онда би се узео у попис трећи део сваке парцеле, описујући у попису целу парцелу са суседима; а ако би била покретност, онда трећи део сваке ствари, описујући је такође у целини.

Ова радња не би била противна ни тач. 2. 471. грађан. суд. пост. јер и та одредба речима: „но међутим може се и на то забрана ставити.“ казује, да обезбеду ипак треба извршити, само продаји приступити тек по коначној деоби.

Овакав начин био би правилнији од онога који се износи у т. 2. овога питања.

Као што смо и у току овога одговора казали, и полицијске власти имају права послужити се аналогијом и разумним тумачењем закона, о којима говоре §§ 8. и 10. грађ. закона, кад год је реч о примени грађанског закона и грађ. суд. поступка.

II.

Суд општине мрсаћске у срезу жичком. актом својим Бр. 66, пита:

„Село Мусина Река, које је у саставу ове општине, има засебну своју утрину, уписану у пописну књигу Б. истога села под Бр. 36. у величини од 16·80 хектара, коју уживају они сељани, који имају стоке, па према броју стоке и порез плаћају на ову утрину.

Збор тога села на своме сеоском састанку одлучио је, да ову утрину поделе сељани међусобно према броју својих грађана, и обратили су се овом суду за објашњење и одобрење ове одлуке.

Моли се уредништво за упуство, могу ли сељани села Мусине Реке поделити ову своју утрину и како, као и то, како ће се на случај деобе од сада порез расподељивати, пошто прелази у својину појединаца, и пошто ће извесни делови припасти и онима који немају стоке?“

— На ово питање одговарамо:

Зашто сељани села Мусине Реке не могу поделити сеоску утрину, објашњено је у Бр. 40. „Полицијског Гласника“ за 1906. годину на страни 334. пед II, поводом питања суда општине рибарске у срезу хомољском.

Нека часништво општинско прочита то објашњење, па ће му бити јасно какво право имају села и општине на сеоске и општинске утрине.

Према томе, сваки покушај сељана да ову утрину разграбе, треба сузбити мерама, које предвиђа § 375. а. крив. закона.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖЕ СЕ

Симу Живковића, званог „Гиљанац“, трговца из Врање, тражи начелство округа врањског депешом Бр. 729, ради извршења једне пресуде којом је кажњен са 156 динара или 20 дана затвора због криумчарења муниције. Сима је стар 28 година, средњег раста, у лицу сувоњав, косе, бркова и очију црних, у цивилном оделу. Пронађеног треба спровести поменутом начелству.

Ристу Поповића, из Куршумлије, који је још пре годину дана отумарао од куће, оставивши жену са децом, тражи начелник среза косаничког актом Бр. 224. Риста је стар 34 године, омаленог раста, у лицу смеђ, брија се. Пронађеног треба спровести поменутом начелнику.

Росу одвојено живећу жену Петра Милосављевића, из Д. Видове среза параћинског, тражи начелник среза ражањског актом Бр. 285, код кога има да издржи 20 дана затвора. Роса је средњег раста, дежмекаста, косе црне, очију граорастих, у лицу црна. Пронађену треба спровести поменутом начелнику.

Драгомира Косавчевића, шегрта Владимира Лазарезића опанчара из Крагујевца, кога је нестало пре неког времена, и до сада се о њему није ништа сазнало, тражи начелство округа крагујевачког актом Бр. 234, ради предаје родитељима. Драгомир је стар 14 година, средњег раста, у лицу црномањаст, црних очију, косе црне. Пронађеног треба спровести поменутом начелству.

Станојку жену Милутина Станковића, радника из Београда, која је 16. ов. м-ца побегла од куће из села Церовца, среза јасеничког окр. смедеревског, и однела са собом разне ствари, тражи Управа града Београда актом Бр. 2103, ради предаје њеном мужу. Станојка је стара 30 година, високог раста, у лицу плава. Раније је радила у фабрици шећера. Пронађену треба спровести Управи града Београда.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Још ноћу између 9. и 10. децембра прошле године нестало је Јеврема Моравчића, земљоделца, из Ушћа, среза студеничког, и до сада се ништа о њему није сазнало. По казивању његове жене он је те ноћи отишао наоружан са пушкам „Пибодијевог“ система и револвером, по свој прилици у намери да врши кријумчарење турског дувана, јер је он то врло често чинио, и она мисли да је негде у кријумчарењу убијен. Али власт сумња у овај исказ његове жене и мисли да је она њега убила па прикрила његов леш. Јеврем је стар 34 године, у лицу сувоњав, средњег раста, косе риђе, очију граорастих, ретких малих бркова, у обичном сељачком оделу. Позивају се све власти, а и приватни се моле, ако би што знали о Јеврему да о томе известе начелника среза студеничког с позивом на акт Бр. 729.

ПОТЕРЕ

Андра Илић, син Алексе Илића, трговца из Зајечара, ноћу између 13. и 14. ов. м-ца узео је кључеве од касе који су се налазили под јастуком у кревету његовог оца, отворио касу и однео 3000 динара у новцу и 27 комада акција београдске банке „Меркур“, па је по извршењу дела одмах побегао из Зајечара заједно са **Мицом Трифуновићевом,** невачицом, родом из чачанског округа. Лазар код себе има заграничну пасош издат од начелства окр. тимочког 12. ов. м-ца Д№ 333, П№ 125. Позивају се све полицијске и општинске власти да их у својим домашајима потраже и пронађене стражарно спроведу начелству округа тимочког с позивом, на депешу Бр. 582.

Живојин Ђурђевић, земљоделац из села Јагњила, среза јасеничког окр. смедеревског, стављен је под кривичну истрагу због разбојништва са убиством извршеног над Илијом Марковићем, из Бјелоша, али се до сада није могао пронаћи, јер је по сазнању, да га власт тражи, одмах побегао. Он је стар 25—28 година, средњег раста, у лицу плав, у сељачком оделу, на ногама има опанке. Фотографија лења убијеног Илије изнета је у 45. броју „Полиц. Гласника“ од прошле године. Позивају се све полицијске и општинске власти да Живојина живо потраже и пронађеног стражарно спроведу начелнику среза јасеничког окр. крагујевачког с позивом на депешу Бр. 1417.

Петар Замбони, адвокат из Венеције, који је имао да одговара за фалсификат, 22. ов. м-ца по новом, побегао је из Венеције и до сада се није ништа о њему сазнало. Петар је стар 42 године, средњег раста, прилично развијен, у лицу црномањаст, црних очију, правилног носа, косе, браде и бркова црних. Како није искључена могућност да је Петар прешао у Србију, то на молбу италијанског посланства из Београда, износимо ову потерницу и позивамо све власти да га потраже и у случају проналаска о томе известе Министарство унутрашњих дела с позивом на акт Бр. 1076, или ово уредништво.

Марко Пивљанин, родом из Црне Горе, а који је живео у селу Краварима, срезу косаничком, има да одговара код начелника среза косаничког за убиство Зарије Мариновића, монополског контролора, али је по сазнању да га власт тражи одмах побегао и до сада није пронађен. Марко је стар 40 година, округлог лица, очију граорастих, косе смеђе, малих риђих бркова, брија се; од одела има на себи: копоран и чакшире од црног сукна, на глави шајкачу а на ногама опанке. Нека га све полицијске и општинске власти живо потраже и пронађеног стражарно спроведу начелнику среза косаничког с позивом на депешу Бр. 810.

Милан Милутиновић — Јовановић — Лазаревић — Симић, коцкар, родом из села Багрдана, среза беличког, решењем алексиначког првостепеног суда од 5. јануара 1908. год. Бр. 354, стављен је под суд и притвор због саучешћа у простој крађи, али до сада се није могао пронаћи и притворити. Милан је стар 22 године, средњег раста, у лицу црно-

мањаст, угаситих очију, малих црних бркова; од одела има на себи панталоне и антерију од шајка, на ногама опанке с кајишима а на глави шубару. Позивају се све власти да га енергично у својим домашајима потраже и пронађеног спроведу стражарно алексиначком првостепеном суду с позивом на акт Бр. 354.

Стојан Стаменковић, осуђеник пожаревачког казненог завода, родом из села Копривнице, среза нишког, 22. ов. м-ца побегао је са рада из Љубичева. Стојан је стар 23 године, средњег раста, очију жуто-зелених, косе црне, малих бркова, брија се. На осуди је био због покушаја убиства, а осуђен је на две (2) године затвора. Износећи његову фотографију позивамо све полицијске и општинске власти да га у својим домашајима потраже и пронађеног стражарно спроведу Управи пожаревачког казненог завода с позивом на акт Бр. 210.

Непознати крадљивци ноћу између 17. и 18. ов. м-ца украли су на опасан начин из куће Чедомира Јовановића, воскара из Алексинца следеће ствари: један златан женски сат са ланцем од гајтана на коме имају две фронцле од злата са дијамантима, капци од сата попрскани су споља зеленом смесом, један златан дијамантски прстен, један златан прстен са четвртастим плавим каменом мало изломљеним, једну дијамантску грану златну, једну сребрну дијамантску грану средње величине, један златан брош са фотографијом Чедомировом, један пар дијамантских минђуша и један златан брош са листићима у облику срца. Нека све полицијске и општинске власти живо потраже крадљивце и крадене ствари, а нарочито да се обрати пажња јувелирима, где ће крадљивци без сумње покушати да ствари продаду, и у случају проналаска известе начелника среза алексиначког с позивом на депешу Бр. 672.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Више пута до сада износили смо фотографије лица која нам врло често либерују наше суседнице. Ова лица издавајући се махом за војне бегунце, а поред тога благодареći лабавости наших пограничних власти, лутају већином по унутрашњости и тек по извршењу каквог казнимог дела, власти увиђају с киме имају посла.

Међу такве личности долази и овај **Тота Иванов,** Бугарин, чију фотографију износимо.

По његовом казивању, прешао је из Бугарске још пре две године, за то време лутао је по Србији и Аустро-Угарској издавајући се под лажним именом *«Томе Крстова»*. У посладње време, вели, да је живео у Пешти и да је радио код неког баштована, и да је сада прешао у Србију да потражи каквог рада. На саслушању код Управе града Београда признао је да је, из домовине побегао због тога, што је имао да одговара за крађу ловачке пушке.

Као сумњиву личност, Управа града Београда упутила га је 17. ов. м-ца на мерење и фотографисање у Антропометријско Одељење ради утврђења његове идентичности.

Тота је родом из села Кајабаше у Бугарској, по занимању зидар, стар 35 година, средњег раста, угаситих очију, косе црне, бркова смеђих; од особених знакова има: а) белегу од посекотине, у облику праве линије, правца хоризонталног, величине 1·5 см., на трећој фаланзи левог средњег прста, на страни антеријорној; б) белегу од убоја, неправилног облика, величине 1|0·5 см., на корену левог палца, страни антеријорној; в) брадавицу у величини зрна од пасуља за 3 см. испод превоја левог лакта, страни интерној; г) белегу од опекотине, неправилног облика, величина 2·5|1 см. на горњем делу десне долактице, страни екстерној, и д) белегу од посекотине, у облику праве линије, правца косог, величине 1 см., на лобу левог уха.

Ради утврђења његове идентичности послата је његова фотографија бугарским властима.

Како је велика вероватноћа, да је Тота за време лутања по унутрашњости учинио какво казнимо дело, то износимо његову фотографију, и позивамо све власти, а и приватне молимо, да ако би у њему познали извршиоца каквог казнимог дела или би иначе што о њему знали, о томе известе Управу града Београда с позивом на акт Бр. 2114, где он издржава двадесето-дневни затвор због скитње.

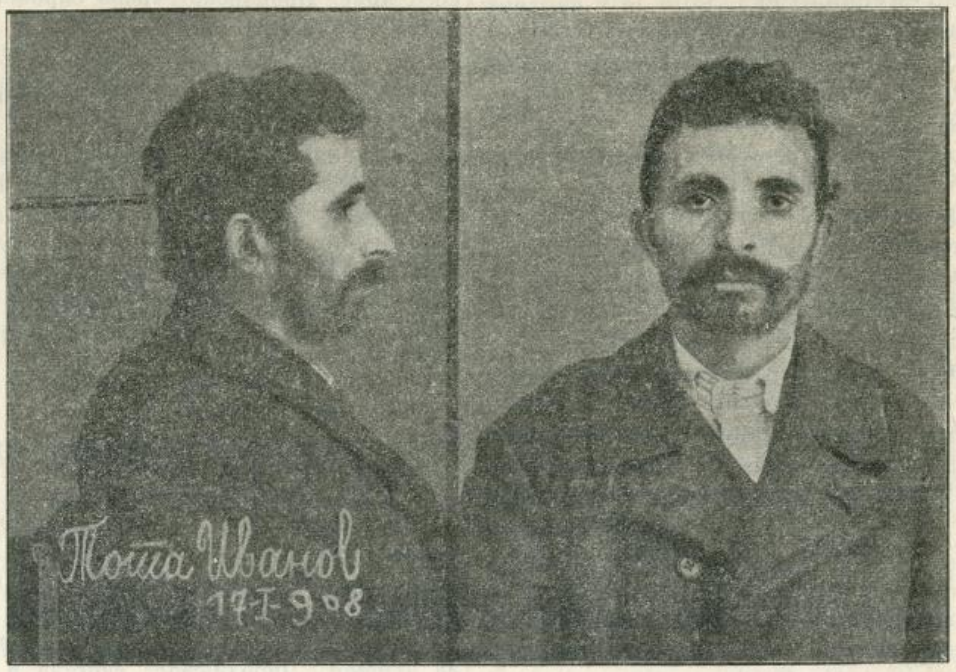

КРАЂЕ СТОКЕ

Ноћу између 16. и 17, ов. м-ца непознати крадљивци украли су једну кобилу из штале Богосава Ракића, земљоделца из села Бунриса, среза расинског. Кобила је матора 6 година, дорастаста, брњаста, у леву задњу ногу чарапаста, са жигом «К». Депеша начелника среза расинског Бр. 1254.

Ноћу између 18. и 29. ов. м-ца непознати крадљивци украли су три краве Тодору Петровићу, земљоделцу из Звезда, среза посаво-тамнског. Све три су краве маторе по 8 година. ровашене у лево уво, две су беле, а једна жућкаста, све три стеоне. Депеша начелника среза посаво-тамнавског Бр. 678.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове покраће.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

Уредник, Душан Ђ. Алимпић

БРОЈ 5. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 3. ФЕБРУАРА 1908. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

Стеван Петровић, полициски писар друге класе среза мачванског, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпусти из државне службе у интересу исте.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 28. јануара 1908. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., одобрено је решење Народне Скупштине, сазване у други редован сазив за 1907. годину, које гласи:

„да се село Бабица споји са општином луковском у срезу косаничком, округу топличком.“

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31. децембра 1907. г. у Београду.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу децембру 1907. год.

Према званичним извештајима окружних начелстава и Управе града Београда у току месеца децембра извршено је у Србији:

1.	**Убистава**	**22**
2.	**Детоубистава**	**3**
3.	**Нехотичних убистава**	**2**
4.	**Покушаја убистава**	**17**
5.	**Разбојништава**	**11**
6.	**Силовања**	**2**
7.	**Тешких телесних повреда**	**17**
8.	**Паљевина**	**74**
9.	**Опасних крађа**	**234**
10.	**Злонамерних поништаја туђих ствари**	**8**

Од изложених дела пронађено је:

Убистава	**21**	или 95·6 %
Детоубистава	**3**	„ 100 %
Нехотичних убистава	**2**	или 100 %
Покушаја убистава	**17**	„ 100 %
Разбојништава	**10**	„ 90 %
Силовања	**2**	„ 100 %
Тешких телесних повреда	**16**	„ 94 %
Паљевина	**6**	„ 8 %
Опасних крађа	**69**	„ 29·4 %
Злонамерних поништаја туђих ствари	**0**	„ 00 %

Највећи број убистава извршен је помоћу *ватреног оружја* (12), затим помоћу *оштрог* (6), помоћу *тупог* (3) и *трљањем* (1).

Узроци са којих су ова убиства извршена леже: у *међусобној свађи* за 8 случаја, у *освети* за 4, у *користољубљу* за 3, у *одбрани имаовине* за 2, у *домаћој расипи* за 1, у *вршењу званичне дужности* за 1, и у *сујеверју* за 1 случај. За два убиства узроци су непознати.

Посматрана према местима у којима су извршена, изложена убиства јављају се: у срезу посавском окр. београдског **2,** у срезу космајском **2,** и по **1** у срезовима: посавском окр. ваљевског, подгорском, тамнавском, јабланичком, поречком, трстеничком, алексиначком, поцерском, млавском, звишком, љубићском, подунавском, орашком, јасеничком окр. смедеревског, зајечарском, косаничком (непронађено), златиборском, и пожешком.

Поред изложених убистава у току месеца децембра пронађена су још два убиства. Једно од ових убиства извршио је у првој половини месеца октобра прошле године Максим Ј. Ђорђевић, земљоделац из села Темске, среза нишавског над својом снахом Параскевом. Леш убијене Параскеве још није пронађен, јер је по извршењу убиства бачен у воду. Друго убиство извршено је у срезу рачанском 30. новембра прошле године над Радисавом Мићићем из Јакља, а извршиоци убиства су Ненад — Миша Ђукановић и Радојица Живановић, из Јакља.

Детоубиства су извршена по **1** у срезовима: рамском, деспотовачком и црногорском.

Нехотична убиства извршена су по **1** у срезу млавском и у вароши Београду.

Покушаји убистава извршени су: у срезу јабланичком **2,** у срезу млавском **2,** и по **1** у срезовима: подгорском, кључком, жупском, пожаревачком, моравском окр. пожаревачког, хомољском, подунавском, ариљском, ужичком, рачанском, пожешком, и у варошима: Крагујевцу и Београду.

Скоро сва ова дела извршена су у међусобној свађи и освети.

Разбојништва су извршена: у срезу млавском **2,** у срезу качерском **2,** и по **1** у срезовима: ваљевском, оба моравска, рамском, пожаревачком, таковском и у вароши Крагујевцу (непронађено).

Силовања су извршена по **1** у срезовима: бањском и качерском.

Тешке телесне повреде извршене су: у срезу јабланичком **2,** у срезу пожаревачком **2,** у срезу јасеничком окр. смедеревског **2** (1 непронађена), и по **1** у срезовима: крагујевачком, јасеничком окр. крагујевачког, поречком, жупском, беличком, ресавском, бањском, рађевском, млавском, зајечарском и у вароши Београду.

Паљевине су извршене: у срезу зајечарском **7,** у срезу рађевском **4,** у срезу подунавском **4,** у срезу пожешком **4** (2 пронађене), у срезу грочанском **3,** у срезу крагујевачком **3,** у срезу деспотовачком **3** (1 пронађена), у срезу бањском **3,** у срезу мачванском **3,** у срезу хомољском **3,** у срезу бољевачком **3,** у срезу прокупачком **3,** у срезу колубарском окр. ваљевског **2,** у срезу гружанском **2,** у срезу поцерском, **2,** у срезу звишком **2** (1 пронађена), и по **1** у срезовима: космајском, подгорском, пчињском, јабланичком, (пронађена), лепеничком, оба јасеничка, неготинском, поречком, трстеничком беличком, темнићском, параћинском, посавотамнавском, млавском, пожаревачком, љубићском, заглавском, добричком, и у варошима: Крагујевцу, Ћуприји, Пожаревцу (пронађена) и Чачку.

Вредност свих ових паљевина износи око **31.450** динара.

Опасне крађе извршене су: у вароши Београду **14** (6 пронађених), у срезу бољевачком **11** (1 пронађена), у срезу косаничком **10** (1 пронађена), у срезу подунавском **9,** у срезу јасеничком окр. смедеревског **9**, у срезу пчињском **7** (2 пронађене), у срезу орашком **7** (1 пронађена), у срезу прокупачком **7** (1 пронађена), у срезу колубарском окр. ваљевског **6,** у срезу јадранском **6** (1 пронађена), у срезу звишком **6** (1 пронађена), у срезу пожаревачком **6,** у срезу беличком **5** (1 пронађена), у вароши Нишу **5** (све пронађене), у срезу посаво-тамнавском **5,** у срезу голубачком **5,** у срезу хомољском **5** (1 пронађена), у срезу грочанском **4** (1 пронађена), у срезу подгорском **4,** у срезу копаоничком **4,** у срезу трстеничком **4** (1 пронађена), у срезу алексиначком **4,** у срезу млавском **4** (3 пронађене), у срезу зајечарском **4** (3 пронађене), у срезу заглавском **4** (1 пронађена), у срезу жичком **4** (1 пронађена), у срезу ваљевском **3** (2 пронађене), у срезу тамнавском **3** (1 пронађене), у срезу мачванском **3** (2 пронађене), у срезу рађевском **3** (1 пронађена), у вароши Пожаревцу **3** (2 пронађене), у срезу моравском окр. пожаревачког **3** (све пронађене), у срезу моравичком **3,** у срезу врачарском **2** (1 пронађена), у срезу јабланичком **2,** у срезу пољаничком **2** (обе пронађене), у срезу крагујевачком **2** (1 пронађена), у срезу лепеничком **2,** у срезу јасеничком окр. крагујевачког **2** (обе пронађене), у срезу левачком **2,** у срезу ресавском **2,** у срезу деспотовачком **2** (1 пронађена), у срезу параћинском **2** (1 пронађена), у срезу поцерском **2,** у срезу пожешком **2** (обе пронађене), и по **1** у срезовима: колубарском окр. београдског (пронађена), посавском окр. београдског (пронађена), лесковачком, власотиначком, гружанском, брзопаланачком (пронађена), неготинском, кључком (пронађена), ражањском, расинском (пронађена), жупском, темнићском, бањском (пронађена), нишком, моравском окр. нишког (пронађена), нишавском, азбуковачком (пронађена), таковском (пронађена), љубићском, добричком (пронађена), златиборском (пронађена), рачанском (пронађена), ариљском (пронађена), драгачевском (пронађена), и у варошима: Крагујевцу (пронађена), Ћуприји, Шапцу, Зајечару, Ужицу (пронађена) и Чачку (пронађена).

Вредност свих ових крађа износи око **31.950** динара.

Злонамерних поништаја туђих ствари било је: у срезу жупском **2,** и по **1** у срезовима: колубарском окр. ваљевског, гружанском, левачком, љубићском, подунавском, и зајечарском.

Вредност уништених ствари износи око **1.370** динара.

Поред изложених дела у току месеца децембра извршено је још у Србији и **11 самоубистава,** и то: у срезу ваљевском **2,** и по **1** усрезовима: тамнавском, подгорском, копаоничком ражањском, левачком, ресавском, јадранском, моравичком и трнавском.

Ова самоубиства извршена су: *вешањем* 5, *ватреним оружјем* 4 и *дављењем у води* 2, а узроци њиховом извршењу леже: у *душевном растројству* за 3 случаја, у *болести* за 2, у *страху од казне* за 1, у *рђавом материјалном стању* за 1, у *грижи савести* за 1, и у *љубомори* за 1 случај. За остале случајеве узроци су непознати.

Општи преглед до сада изложених дела овакав је:

Текући број	ОКРУЗИ	Убиства	Детоубиства	Нехотична убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Сидовања	Тешке телесне повреде	Паљевине	Опасне крађе	Злонамерни поништаји туђих ствари	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	4	—	—	—	—	—	—	4	8	—	—	—
2	« ваљевски	3	—	—	1	1	—	—	3	16	1	4	—
3	« врањски	1	—	—	2	—	—	2	2	13	—	—	—
4	« крагујевачки	—	—	—	1	1	—	2	8	8	1	—	—
5	« крајински	1	—	—	1	—	—	1	2	3	—	—	—
6	« крушевачки	1	—	—	1	—	—	1	1	11	2	2	—
7	« моравски	—	2	—	—	—	—	2	7	15	1	2	—
8	« нишки	1	—	—	—	1	1	1	3	12	—	—	—
9	« пиротски	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
10	« подрински	1	—	—	—	—	—	1	10	21	—	1	—
11	« пожаревачки	2	—	1	5	5	—	3	8	32	—	—	—
12	« руднички	1	—	—	—	3	1	—	1	2	1	—	—
13	« смедеревски	3	—	—	1	—	—	2	5	25	1	—	—
14	« тимочки	1	—	—	—	—	—	1	11	20	1	—	—
15	« топлички	1	—	—	—	—	—	—	4	18	—	—	—
16	« ужички	2	1	—	4	—	—	—	4	6	—	—	—
17	« чачански	—	—	—	—	—	—	—	1	9	—	2	—
18	Управа града Београда	—	—	1	1	—	—	1	—	14	—	—	—
	Свега:	22	3	2	17	11	2	17	74	234	8	11	—

Из канцеларије Антропометријско-Полицијског Одељења Министарства Унутрашњих Дела, од 28. јануара 1908. године АБр. 110. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

III. Законик је издвојио и оне случајеве у којима постоји сумња на *тровање* (§ 64). Стога, што у многим случајевима није лако констатовати тровање, јер се неки отрови тешко у лешу могу наћи, законик је донео нарочите одредбе о томе, како се има вршити преглед и секција леша, кад постоји сума тровања, и којим се путем има да утврди, да ли у извесној материји има отрова. Законик у § 64 наређује, да за утврђивање тровања поред два лекара треба по могућности узети и два хемичара, а ближа правила о томе, како се врши преглед и секција у оваквим случајима, налазе се у *Правилнику за вршење судских секција.*

Код сваког случаја тровања дужност је како иследника тако и судско-медицинског експерте на првом месту да сазнају све појаве, које су биле примећене непосредно пре смрти онога за кога постоји сумња да је отрован. У томе циљу је иследник дужан да саслуша сва лица која су непосредно пред смрт умрлог била с њим заједно, као и да изврши преглед целог стана: кујне, подрума, судова, јела и т. д., не би ли нашао отрова или што друго што му изгледа као отров. Све сумњиве субстанције које се нађу, као и продукте повраћања и пролива, дужан је иследник да сачува и покаже експертама. Сем тога, треба сазнати колико је трајало сумњиво оболевање, а треба тачно прибележити и дан смрти. Све сумњиве знаке тровања који су још за живота примећени треба и лекар да стави у почетку секционог протокола.

И при сумњи на какво тровање, секције се врше по свима правилима за секције лешева, само што овде треба још и нарочиту пажњу обртити на изглед слузокоже целог дигестивног

тракта. Треба прегледати слузокожу усана, усне дупље, ждрела, једњака, стомака, танког и дебелог црева, као и садржај свију ових органа (Правилник стр. 29). Лекар је дужан да стомак с његовим садржајем и једњаком мете у засебан чист стаклени суд. Сва црева и њихов садржај долазе у засебан суд. Такође у засебне судове долазе и бар половина јетре, један бубрег и садржај бешике. Сви ови судови морају бити чисти стаклени судови, које ваља добро затварати или стакленим или новим запушачима од плуте. Поврх запушача долази добро увезан слој пергамент-хартије, који има да буде запечаћен печатом иследне власти. Сваки суд треба да буде снабдевен натписом. Овако исто треба у засебне судове одвојити, затворити и запечатити и све остале предмете, на којима се налазе сумњиве мрље од крви или сперме и послати на хемијско-микроскопски преглед.

Ако би услед какве сумње на извршено тровање била наређена ексхимација дотичног леша, ваља, нарочито ако је у питању арсен, осим раније наведених органа, одвојити у засебне судове и довољну количину земље, како изнад, тако и испод и с обе стране сандука; осим тога ваља прибрати и земљу са неколико места на гробљу, подаље од дотичног гроба. Тако исто је потребно одвојити у засебне судове и косу и кости, као и остатке вештачког цвећа, које би се на лешу нашло и оне делове рубља који су трулежним течностима натопљени. Ако је сандук труо и ма где натопљен продуктима трулежи, треба дотичне комаде такође одвојити. И ове судове треба затворити на горе речени начин. (Правилник стр. 30).

Ради истраживања отрова сви издвојени предмети имају се подврћи хемијској анализи. Како хемијску анализу треба вршити с највећом тачношћу, зашто је опет потребно и времена и нарочитих справа, то њу могу вршити сами хемичари и у месту које је за то нарочито удесно. У нас сва хемијска испитивања и микроскопске прегледе врши државни хемичар у Државној хемијској лабараторији у Београду. Стога је иследник дужан, да све судове у којима се налазе одвојени предмети, пошље Државној хемијској лабараторији у Београд, али не непосредно већ преко санитетског одељења министарства унутрашњих дела. У писму упућеном санитетском одељењу треба да се налази и спроводни акт за хемијску лабораторију. који акт с предметима санитетско одељење спроводи хемијској лабараторији на преглед.[6])

Хемичар даје одговор само на питање, да ли у извесној материји има отрова или не, а лекар, који је вршио секцију, дужан је на основу резултата како извршене секције тако и хемијске анализе да даде своје мотивисано мишљење о томе, да ли је смрт наступила услед тровања или не.

II. Телесне повреде.

По § 65 крив. пост. код телесних повреда вештаци имају да изврше преглед повређеног. Ово вештачење могу предузети само лекари, којих по правилу треба да буде двојица. Преглед повређеног предузима се по наредби иследника, али се оно може предузети и на захтев повређеног, у ком случају по распису министра унутрашњих дела, преглед може извршити и приватан лекар, на кога се повређени обрати. Преглед од стране приватног лекара треба допустити само онда, кад је с одлагањем била скопчана опасност, па и тада иследник треба ма и накнадно да изиште мишљење и од државног лекара.

Вештаци врше преглед повређеног по правилима, прописаним у *Правилнику за издавање лекарских уверења.* По том правилнику код повреда треба тачно означити дан, кад је повреда нанесена, место где се налази, облик, правац, дужину, ширину и дубину. Треба описати изглед ивице и дна, да ли повреда јапи и колико, да ли се у повреди и око ње налазе каква страна тела.

На основу находа, који се тачно има да унесе у уверење, вештаци дају своје мишљење. У свом мишљењу, по наређењу § 65, они су дужни да кажу: 1. Како се имају узети нађене повреде по својој јачини: да ли су лаке, тешке или смртоносне. Вештаци су дужни да даду мишљење о свакој повреди и да кажу, да ли се свака за себе, или тек више њих заједно или све скупа имају узети као лака, тешка или смртоносна, јер је могуће, да више повреда, од којих је свака лака, кад се заједно стеку, дају тешку или чак смртоносну повреду. Тако исто имају они казати, да ли се повреде безусловно или тек због нарочитих околности случаја имају узети као лаке, тешке, или смртоносне. 2. Вештаци имају на другом месту да одреде дејство и последице повреда, и то најпре какве последице из тих повреда у опште произилазе, а за тим, које су последице произишле у конкретном случају. 3. Најзад, они имају да кажу, којим средством и на који начин су повреде нанесене.[7])

При квалификовању повреда, као и при одређивању њихових последица и оруђа, којим су нанесене, вештаци се имају обзирати и на наређења казненог законика, која говоре о телесним повредама и злоставама.

Ако вештаци на основу извршеног прегледа и находа не могу одмах дати квалификацију повреде, они су дужни издати привремено уверење о стању које су нашли и у њему одредити рок за поновни преглед.

Законодавац у § 66 крив. пост. наређује да се за преглед женскиња, место лекара и хирурга, могу као вештаци узети магистри бабичења, а у мање важним случајевима или где не би било магистра, и саме бабице. Иследник треба овде да буде врло обазрив и само изузетно да допусти бабицама да врше преглед женскиња, и то кад је у питању трудноћа, побачај и др. Иследник не би погрешио ако би поред лекара бабицу узео као другог вештака.

III. Вештачко мишљење о душевном стању окривљеног.

Без подобности за одговрност (Zurechnungs fähikleit), као битног елемента сваког кривичног дела не може бити ни кривичног дела. Према томе, ако је у једном конкретном случају искључена код обвињеног подобност за одговарање, то у том случају нема ни кривичног дела. Крвично Право говори о основима или околностима, са којих се искључује или смањује подобност за одговарање; најважнији од тих основа јесте *душевна болест.* Под душевним болестима не треба разумети само праве душевне болести, већ и спречену развијеност (тупоглавост, слабоумље), старачку изнемоглост, нервне болести и др. Ако се, према томе, појави сумња, да је обвињени у времену извршења кривичног дела био у таквом болесном душевном стању, које искључује подобност за одговарање, то се његово душевно стање мора подврћи испитивању. То испитивање по § 67 крив. пост. предузимају лекари.

(наставиће се)

Д-р. Бож. В. Марковић.

---

[6]) Многи су иследници били толико немарљиви при шиљању предмета за хемијску анализу, да се анализа или никако није могла извршити или је без успеха била. Тако су предмети слати у обичним судовима, незатвореним и незапечаћеним. Неки су чак и спроводни акт метали у сандук у којима се налазе и сами предмети за анализу. Због оваких случајева министар унутрашњих дела издао је и распис о пошиљању предмета за анализу Државној хемијској лабараторији од 8 марта 1897 бр. 2506, који садржи све оно, што је о томе у тексту речено.

[7]) *Bnlf,* Commentar I 182; *Mayer,* Commentar I 459.

КОНАН ДОЈЛ И НАУЧНА ПОЛИЦИЈА

У XX ВЕКУ

Dr J. Bercher

(НАСТАВАК)

Помињемо на завршетку, да број начина идентификовања није ограничен; он може, према приликама, ићи у бесконачност. Начин њихове употребе много је важнији од њихове апсолутне вредности. Нека нам је овом приликом допуштено, да подсетимо читаоце на најинтересантнији начин идентификовања, који је употребио г. Лакасањ у *афери Вијет.*[2]) Ма колико да је овај начин генијалан и тачан, очигледно је да се не може сматрати као метода погодна за све случајеве. Сличну вредност признајемо и начину идентификовања помоћу пепела од цигара.

Кад од начина идентификовања, означених Конаном Дојлом, одвојимо појетску и романтичну страну, која их украшује, остаје нам, као што смо видели, неколико научних података, који бацају нову светлост на деликатну дијагнозу индивидуалитета.

ДРУГИ ДЕО

Научна полиција у XX веку.

Друштво има злочинце које заслужује. А. Лакасањ.

Већ одавно извесна научна знања корисно се употребљују у полицијским и судским истрагама, али је тек у XIX веку постала и организовала се научна полиција. И ако су први покушаји у овом правцу релативно скорашњи, познавање цифара криминалне статистике занимало је у толикој мери све оне, који су се интересовали овим питањима, да су у току од неколико година остварени огромни прогреси. Чак и данас можемо констатовати тежњу духова да све факте, који се односе на правосуђе, обуку у научну прецизност. Године 1905. и 1906. *Бине* (Binet) пише у „Психолошкој години" озбиљну студију о сведоџбама сведока, и покушва да им оцени и одреди тачну психолшку вредност. Ово критичко дело улази, такође, у домену научне полиције, под којом се, као што смо већ казали, разуме примена науке у полцијским и судским истрагама

Може се рећи, без обзира на садашњу оријентацију духова, да је научна полиција постала из криминалне антропологије.

Нећемо се дуго задржавати на генијалним проналасцима г. Алфонса Бертилона; несумњиво је да они пред тављају прву етапу научне полиције на пољу прогреса; чак и данас они су њен темељ.

Бертилон је први применио антропометрију у полицији; он је пронашао *живе слике*, које су од неоцењене користи за истраживање злочинаца у бегству и слободи; он је творац колориметиријске класификације очију; он је први применио фотографије у полицијским и судским истрагама, и од њих створио прецизну и научну методу, и, најзад, његовим заузимањем створен је у Паризу 1882. год. први антропометријски биро.

Појимајући огромну важност нових метода, професор Лакасањ унео их је још 1887. год. у обим својих судско-медицинских предавања на лионском универзитету; он их је у исто доба скупио у једну целину и назвао их „бертилонаж", те је на овај начин постао кум Бертилоновој методи.

Извесно, је да је Конан Дојл познавао систем Бертилонов, јер ево како о њему суди. Један од клијената Шерлока Холмса рекао је овоме једног дана:

— Ја вас смтрам као другог међу најспособнијим европским експертима.

— Истина! Могу ли знати име онога кога стављате на прво место? упита Холмс јетко.

— Дело г. Бертилоново — одговори упитани — мора учинити врло велики утисак на све оне, који се одушевљавају научном тачношћу.

Видећи кисело лице полицајчево, клијент додаде ради утехе: „Али, кад је реч о практичној науци, ви сте први".

На овај начин Шерлок Холмс завиди потпуно заслуженој слави Бертилоновој; њему не ласка да буде други после њега.

На неколико год. доцније (год. 1888.), Франџис Галтон је у Лондону пред „Royal Society" изнео студију о отисцима прстију, и предложио дактилоскопију за идентификовање злочинаца. Употреба отисака прстију датира се из много ранијег времена; Кинези и сир Вилијам Хершел у Индији употребљавали су их место потписа.

После Галтона, велики број научника комплетирали су изучавање овог питања. Помињемо, у Америци, важне радове Висетиха са његовим системом класифицирања дактилоскопских картона; у Лијежу радове Д-р Корина и Стокиса; у Аустрији оне Винда и Кодичека; у Шпанији оне Д-р Олвица и у Норвешкој оне Д-р Деа.

Лионској школи има се захвалити за важне радове Кутања и Флоренса, Форжеота, Фрекона, Д-р Ивера, а нарочито за радове Е. Локара, који је на скорашњем туринском конгресу први предложио интернационални дактилоскопски картон.

Много раније, немачки лекар Ханс Грос, професор кривичног права на немачком универзитету у Прагу говорио је први пут у своме делу: *Ручник судске полиције* о применама извесних научних знања у полицијским истрагама. Велика заслуга његовог дела у томе је, што је обратио пажњу на серију омањих научних факата, чије је познавање веома корисно истражном судији, као и полицијском вештаку. Он истиче потребу организације и предавања научне полиције; он указује на корист, коју правосуђе може имати од фотографије; он сам лично покушава да темељно упозна злочинце, њихов живот и начин њиховог рада; најзад он скицира експерименталну студију о отисцима у опште.

Хансу Гросу, дакле, припада неоспорно заслуга, што је покушао да прошири границе научне полиције, али је његово дело и поред свега овога, мора се признати, пуно заблуда. Поред овога, многи факти лишени су научне прецизности, која је неопходно потребна за утврђивање једне методе, а и обавештења, која је скупио са свију страна и пружио читаоцу, нису претходно критички оцењена.

Године 1892. Др. Ђорђе Бертилон бранио је пред париским факултетом једну тезу од великог интереса за идентификовање злочинаца. Реч је: *„о утврђивању идентитета помоћу одела"*. Мере, које је писац утврдио, нарочито оне које се односе на обућу и шешире, дале су судским лекарима, као полицијским вештацима, одличне резултате. Ова метода заслужује по свему да буде сачувана и чешће примењивана.

У Италији су многобројни научници, као: Ломброзо, Алонзи, Фери, Роси и Ничефоро захтевали увођење научних метода у полицију, а 1895. Др. Салватор Отоленги, тада професор у Сиени, установио је први универзитетски курс за научну полицију. Наименован затим за професора судске медицине на краљевском универзитету у Риму, он је и овде продужио отпочете курсеве. Његово дело врло је важно са гледишта научне полиције, и ми с тога задржавамо право да о њему говоримо опширније и детаљније у једном од идућих одељака.

Помињемо, најзад, дело Денштета и Воатлендера о вештачењу косе, крви и сперме, и дело Буринског, из Петрограда, о вештачењу докумената.

Школи Бертилоновој припадају: професор Рајс, из Лозане и професор Миновић, из Букурешта. Знаменити Рајсови радови и нов начин фотографисања лешева од Н. Миновића заслужују дубљу студију.

Као што се из изложеног види, научна полиција јесте и остаје француска наука, и поред немачких радова и италијанских истраживања. Док се полицијска наука, ван граница Француске, ограничава поглавито на питање о идентитету, као да је свеколико поље полицијских истраживања ограничено само на овај предмет, дотле је француска школа развијала и остале стране науке, позивљући у помоћ не само антропометрију, већ и хемију, физику, фотографију, микроскоп, општу антропологију и т. д. И Француска, дакле, остаје за увек земља, у којој је постала и развила се научна полиција како у погледу доктрине, тако и у погледу праксе.

Данашња метода научне полиције

„Француска — казао је професор Ничефоро у свом приступном предавању на универзитету лозанском — притежава једну од најбољих доктрина и најбољу литературу о научној полицији. Њени антропометријски и фотографски биро-и у Паризу, под управом г. Бертилона, могу послужити као пример најсрећније примене теорије у пракси".

Ђак Бертилонов, професор Рајс, стара се у првом реду о функционисању научне полиције у Лозани и управља, на универзитету, лабораторијумом ове на-

[2]) Archives d'Anthropologie criminelle за 1901. г.

уке. Степен савршенства који је постигао овај научник и одлични резултати које посведневно добија, најбоље нам доказују корист од примене науке на полицијске и судске истраге.

Пре него што бисмо приступили изучавању ове примене, неопходно је потребно да одредимо место, које полицијски вештак треба да заузима у хијерархији правосуђа.

Као год и судски лекар, тако исто и полицијски вештак, не треба никад да постане полицијски агент, као што то верује професор Пињар. Његов је задатак да служи као спона између теорије и праксе. С једне стране налази се истражни судија, коме поједине ситнице измичу из вида, а с друге полицијски агент, који нема опште идеје о скупу факата. Задатак је полицијског вештака да попуни ову празнину, која од вајкада постоји између истражног чиновника и обичног полицајца.

(наставиће се)

Д. Ђ. Алимпић.

УБИСТВО

(СА ГЛЕДИШТА ИСТРАГЕ)

(A. Thiénard.)

(НАСТАВАК)

Са другог једног гледишта, природа одела показује известан интерес; оно допушта да се сазна којој друштвеној класи припада жртва. Је ли потребно рећи да се становник са села не носи као варошанин, и да је лако разликовати по оделу рукоделца од газде, трговца, сиромашка од богатог, и т. д. и т. д.

Одело каквог лица често открива његово занимање; тако пекари, мајстори, воденичари имају навику да се облаче у бело или у суро, бирократе црно. Али, хитамо да то кажемо, ове разне индиције, ако су изоловане, биће далеко од тога да послуже као доказ; не треба никако преко мере проширивати њихову важност, и из тога што би се нашао какав леш у белим или сурим хаљинама, на пример, одмах закључити да је жртва била пекар, воденичар, мајстор, без других индиција које би поткрепљавале прве. Тако је коса код пекара увек више или мање посута брашном, а испод ноката мајстора који раде с малтером и пекара налазе се трагови брашна или малтера.

По претходним датима саставиће се опис жртве која ће се одмах пренети у паркет (државно заступништво) среза где ће имати највише разлога да се претпостави да ће је моћи познати; по потреби послужити се публицитетом новина, да би се дошло до овог познанства које је од врло велике важности за истрагу.

Фотографија жртве, речитија, него највештији опис, може бити од корисне помоћи у истраживању њеног идентитета. Она има то преимућство што верно репродукује црте жртве, чији се израз, који је тако урезан, на тај начин сачува по што се леш брзо и рапидно распада. Такође је потребно, ако се нађе за корисно, да се то ради, — радити то брзо, без одлагања нарочито у унутрашњости, где нема као у Паризу фригорифички апарат који служи за то да сачува леш.

Фотографија не ослобођава у осталом истражног судију, да прегледа и испита до најмањих ситница жртву и састави детаљан опис, уз који се прилаже фотографија, који ће му послужити као допуна у неку руку и објашњење за истраживање.

Кад је жртва само један скелет са кога је апсолутно спало месо, још је могућно да се утврди и најпозитивније њен идентитет. Судска медицина показује средства да се позна њен пол, њено доба старости, њен стас, њен састав, разне особине које она може имати и у извесним случајевима врсту смрти којој је подлегла. Тако скелет какве жене тањи је у опште од скелета каквог човека и показује у грудима и у басену особито диференције карактеристичне форме.

Испитивање добијања зуба допушта да се оцени доба старости детета а испитивање костију старост каквог неодраслог лица. Доиста, познато је, да се испадање разних зуба који састављају вилицу човечију манифестује у одређеним епохама и да се развијање коштаног система продужава постепено до двадесет пете године. Али ће бити теже оценити доба старости каквог одраслог самом инспекцијом његовог скелета, осим ако на њему има извесних особина састава, које су се примећавале за живота као што су храмање, савијена ручна кост и т. д. и т. д.

Ако се стасу једног скелета који је измерен од темена до стопала дода четрдесет милиметара имаће се стварни стас индивидуе. Ових четрдесет милиметра представљају дебљину меких делова који су уништени трулењем. Ми се налазимо у хипотези кад кости скелета нису раздвојене и налазе се у њиховој првој целини. Ако је од жртве остало само неколико костију као бутна кост, цеваница, још ће бити могуће одредити и њено доба старости и њен стас. Постоји доиста између разних фракција људског тела стална хармонија, односаји, сразмере и благодареји њима може се судити о целини испитивањем једног дела. Тако по судској медицини једна бутна кост од 46 с. м. дужине показује да је стас био један метар и осамдесет с. м.

Али нарочито кад је убица исекао на комаде своју жртву, потребно је предати се подробном испитивању прикупљених делова и свакој разној особини, коју они могу да показују. Шарање коже, какав стари ожиљак, биће увек драгоцени знаци често они који решавају. Зар није по шарању коже које је имао на мишици познат дрводеља Шовен, један од жртава убица Лескира и Гусе-а! Прелом палца као резултат навике коју је имао да са овим прстом отвара кутије сата, био је такође један од знакова по којима је позната жртва злочина Жоањи-а, сајција Ветар. Могли би ако је потребно, навести још примера.

Појмљиво је, кад је жртва била исечена у комаде, колико вреди да се пронађе глава, седиште физиономије. Од свега онога што конституише живо лице, најбоље се памте црте њеног лица, то што пада у очи, убице не игноришу; многи су од њих предострожни те нагрде лице своје жртве да би отежали познанство њеног идентитета.

9. маја 1884. извукао је из Сене један лађар спрочу кеја Паси, горњи део леша мушког пола, који је био претестерисан изнад бокова; 12. маја други један лађар извукао је из исте реке доњи део тела и ноге. Требало је пре свега да се пронађе идентитет жртве и по глави леша три сведока, господин Мотре, његов Власуљар, Донге његов интимни пријатељ и вратар куће у којој је становао у Паризу, у улици Јевреја бр. 11 познали су пињара Франциса Лебон.

„Сви су, каже оптужни акт, описали форму горњег дела главе и носа, подшишану браду, оголићене слепе очи, косу прорећену на врху лобање. Бркови које је Лебон имао врло дугачке, били су маказама подсечени да би се изменио изглед лица и теже познао леш.“

Овај пример који узимамо из *Gazette des Tribunaux* показује важност проналаска главе, кад је жртва била исечена у комаде.

Кад локалне власти које су констатовале злочин нису познале жртву и кад неуспех свега истраживања по правилу, у околини, у погледу на њен идентитет не даје више никакву сумњу да је жртва страно лице, има места испитати да ли је констатован нестанак каквог лица чији опис одговара опису жртве у једном датуму који одговара датуму злочина у коме срезу, који је више или мање близу среза у коме је злочин учињен. У исто време кад им достави опис жртве, истим актом који упућује својим колегама ових разних срезова истражни судија прибира извештаје о овоме нестанку, датуму од кога се исти датира, околностима у којима је примећен као и о добу старости, полу, стасу, и у опште прецизан и детаљан опис несталог лица. Тако комбиновани радови две власти које се узајамно помажу помоћи ће да се манифестује истина.

Али како ће се знати да ли се нестанак каквог лица, који је констатован у једном срезу, односи подударањем дата на убиство које је учињено у другом ком срезу? Хоће ли се датум злочина подударати увек, приближно са неколико часова — са датумом проналаска леша? Зацело не! Често се баш дешава да их раздваја доста дуга интервала времена; све зависи од бриге са којом је убица сакрио своју жртву, и такође, додајмо то, од случаја којим управља кад што провиђење при њеном открићу. Како ће се тада одредити датум злочина? Хоће ли се доспети до тога без помоћи истраге, једино помоћу научних средстава?

Истина је да се може утврдити не *тачан датум* смрти већ *епоха* у којој се догодила и „у сукцесивном развитку свих феномена које представља човечије тело од момента смрти до момента у коме је редуцирано у „земљано[1])“ стање, црпе

[1]) Devergie, *Médecine legale*, tome I. chapitre 5.

се елементи подесни за ову детерминацију. Судска медицина разликује у овом погледу два главна периода, први који обухвата интервалу протеклог времена од смрти до почетка труљења, други који се простире од почетка до краја труљења. Тако под првим периодом, одржање животне топлоте у вези са млитавошћу мускула, показује да је смрт била у времену од *ире два до десет сахати*, гашење топлоте и укоченост лешине да смрт може бити од пре *десет сахати до три дана*. Такође још гашење животне топлоте у вези са гипкошћу мишића, природном бојом коже показује једну интервалу од *три до осам дана* и да се од *шестог до дванајестог дана* запремина тела увећава под утицајем унутрашњих гасова и трулеж почиње; али тако као што то умесно примећује Девержи: „ове разне епохе представљају само приближно стање“ и на лекару је да води рачун о варијацијама температуре, гојазности или мршавости објекта, његовом доба старости, врсти смрти којој је подлегао, а нарочито о атмосферским утицајима којима је леш подлежао“.

(наставиће се)

с француског,
Милош М. Станојевић.
судија.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине лугавачке, актом својим од 4. децембра пр. год. Бр. 3289. пита:

„Суд општине сараорачке, актом својим од 29—IX. 1907. год. Бр. 3568, упутио је суду овоме две краве, да се на потпис предаду Милану Степићу, земљ. из Лугавчине. Истим актом тражио је, да му на дан 30—IX. овај суд упути Милана Степића, јер вели предмет је хитне природе и не трпи одлагања.

Према том акту, суд општине лугавачке позвао је одмах Милана Степића, да му краве на потпис преда.

Милан је изјавио да краве неће примити, јер вели да му је председник суда општине сараорачке, Милан Б. Милановић, краве са државног друма одузео за некакав дуг, који вели не постоји.

Суд ово општински 30—IX. 1907. год. № 2734. вратио је исти акт са кравама суду општ. сараорачке, пошто Милан Степић није хтео примити краве, а и истог Милана упутио је.

Исти акт под 1—X. 1907. год. Бр. 3538. суд општине сараорачке вратио је суду овоме, велећи да је изјава Милана Степића неистинита зато, што је суд општине сараорачке ставио забрану на једно теле Милаково, а да је он Милан, сам на друму краве оставио.

На истом акту 1—X. 1907. г. Бр. 2741. суд општине лугавачке донео је своје решење, да се краве дају на издржавање — храну — Нестору Јанчићу мех. у Лугавчини с тим, да му сопственик стоке Милан Степић храну плати све донде, докле краве не прими.

Краве су предате на храну 1. октомбра ове 1907. год.

Нестор Јанчић, механција, молбом својом од 16. октомбра тек. год. молио је ово општински суд, да путем процене (вештака) донесе своје решење и изврши наплату, а краве да се предаду сопственику.

За себе је изјавио да тражи по 5 динара на 24 сата у шта спада и услуга.

Општински суд позвао је два процениоца који су оценили, да за 24 сата хране и услуге вреди 5 динара.

Суд је приметио да је ова процена велика па је позвао друге проценионе, који су проценили по 2·50 дин. на 24 сата са услугом.

По овој последњој процени суд је донео своју пресуду, да сопственик крава Милан Степић плати Нестору механцији 57·50 дин. за издату храну, што ако Милан не плати, да се краве изложе продаји и тиме храна исплати.

Нестор Јанчић мех. као незадовољан на пресуду овог суда, изјавио је жалбу првостепеном смедеревском суду.

Првостепени смедеревски суд поништио је пресуду из разлога, што парничари нису бирали вештаке већ сам општински суд.

По примедбама првостеп. смед. суда, суд је поступио и донео своју другу пресуду, која такође гласи: да сопственик стоке, Милан Степић плати Нестору мех. по 3 дин. на 24 сата од 1. октомбра па докле се ствар не сврши.

Пресуда је извршна постала јер жалба није постојала.

Како је овоме суду неразумљиво, јер по закону о порези учињене су најновије измене, да се земљоделцу ни за порезу не могу продати два теглећа вола, односно две теглеће краве, а по пресуди стоји да се краве за храну продаду, а са друге стране нема се одкуда ова наплата извршити, сем да му се земља под закуп изда и изврши наплата, коју такође сопственик крава нема више од 5 дана орање земље, на којој живи он сопственик, жена му и троје деце испод 10 година.

Моли се уредништво „Полиц. Гласника“ учтиво за објашњење: шта и како треба да ради суд, и сме ли краве по извршној пресуди продати?“

— На ово питање одговарамо:

Кад је суд општине сараорачке тражио, да се краве предаду Степићу, онда је суд општине лугавачке био дужан да то и изврши.

Ако је Степић изјавио, да краве неће да прими, суду није ништа сметало да их у присуству једнога кмета, два грађанина и самог Степића, утера у авлију овога и то констатује записником, а он ако хоће после нека их истерује и пушта куд хоће.

Да је овако урађено, онда се не би дошло до овога питања.

Овако је сада отворен читав низ спорова и одговорности, пошто се краве не могу продати по пресуди суда за исхрану, јер та накнада не спада у ред оних, о којима говори тачка 16. §. 471. грађ. суд. поступка, јер ако би суд продајом ових исплатио храну Нестору механцији, остао би одговоран за краве Степићу, а ако то ве учини онда ће Јанчић тужити одговорне органе, који су му стоку и предали, за вредност утрошене хране и учињене услуге, пошто краве треба вратити Степићу.

На сваки начин треба покушати, да се пресуда изврши из оне покретности, која није заштићена одредбом § 471. грађ. суд. пост. ако овакве покретности Степић у опште има, а ако нема, онда краве што пре вратити Степићу, а Јанчићу остаје право, да накнаду тражи од оних, који су му краве предали, или да чекâ, па да извршење пресуде тражи над Степићем онда, кад он буде имао покретности, која није заштићена законом од пописа и продаје.

II.

Суд општине гунцатске, актом својим од 10. јула пр. год. Бр. 1094, пита:

„Један грађанин доселио се у ову општину пре 15—20 година, и од тога времена па све до пре три године упражњавао ситничарску дућанску радњу.

Од пре три године напустио је трговину и сваки други посао и искључиво се бави земљорадњом те њоме издржава своју породицу.

У времену кад се занимао дућанском радњом, задужио се по меницама извесну суму.

Радњу није у опште протоколисавао на основу § 5. трговачког закона, а еснафско писмо има.

Осуђен је на плаћање и суду наређено да му узме имање у попис.

Моли се уредништво за обавештење: да ли се овај грађанин сматра за земљоделца и штити ли му § 471. грађан. суд. поступка имање од пописа и продаје, или ће се сматрати за трговца и узети му све имање у попис?“

— На ово питање одговарамо:

Овде се истичу два питања да ли је дотично лице у опште било трговац, и да ли се сада сматра за земљоделца.

Наше правосуђе разнолико поступа и у једном и у другом случају.

Тако, има судова који налазе, да је неко трговац чим се само тако потписује, без обзира на то, што у ред трговаца није ушао на начин, који прописује § 61. — 69. еснафске уредбе, а има судова, који траже да се испуне сви законски услови, који су предвиђени уредбом и трговачким законом, па тек тада да се сматра за трговца.

Исто тако има судова, који за земљоделца сматрају све оне, који се у доба извршења пресуде стално баве земљоделством, па налазе да се и на њих односе наређења § 471. грађ. суд. пост. без обзира на занимање, које су имали у доба задужења, а има судова, који воде рачуна о статусу у доба задужења, па се и не осврћу шта су дужници у доба пописа и продаје имања.

Ми сами, пак, налазимо, да неко може бити трговац само онда, кад испуни законске услове (добије трговачко-мајсторско писмо и протоколише фирму), без обзира на то, како се он на својим обвезама сам потписује, и да се на занимање мора пазити у доба извршења пресуде.

Према томе налазимо, да лице, о коме пита тај суд, није ни било трговац, кад није у тај ред ушло по прописима еснафске уредбе и трговачког законика, и да му се сада не може узети у попис имање за дугове, у колико му штити § 471. грађ. суд. пост. пошто се стално занима земљоделством и од тога живи и породицу издржава.

III.

Суд општине сремачке актом својим Бр. 69, пита:

„Пресудом овог суда Бр. 571 од 6. Јуна прошле год. осуђено је једно лице на 10 дана затвора, а за дело из § 375. а. крив. закона.

По жалби осуђеног, *судија* прв. суда окр. беогр. примедбама својим Бр. *18.782* од 26. Јуна пр. год. поништио је ову пресуду Бр. *571* са разлога тога, што се осуђени брани и наводи да је заузето имање купио, и онда у овом случају не може одговарати за самовлашће, кажњиво по § 375. а. крив. зак. већ је доказао да је јачи у праву од тужилачке општине.

Према овим примедбама суд је у свему тачно поступио, и тако је поновном пресудом, Бр. *1253* од 16. августа пр. год. био осудио оптуж. понова на 10 дана затвора. Ну по поновној жалби осуђеног Бр. *1865*, *председник* првстепеног суда, примедбама својим Бр. *28.472* од 11. октом. пр. год. поништио је ову пресуду Бр. *1253* са разлога тога, што је овај суд погрешно ово дело подвео под одредбу § 375. а. крив. зак, када за оваква дела, стоји специјална одредба у чл. 106. зак. о шумама, по ком законским пропису суд има и да одлуку донесе, с погледом на чл. 126 истог закона.

Према овим примедбама, суд је у свему тачно поступио, и тако је поновном пресудом Бр. *1942*, од 30 новембра пр. год. био осудио оптуж. на 60 дин. новчане казне, ну по поновној жалби осуђеног Бр. *2283*, *судија* првост. суда примедбама својим Бр. *551* од 8. тек. м. поништио је и ову пресуду: са разлога тога, што је општин. суд погрешно ово дело подвео под чл. 106. зак. о шумама, кад се ове кривице казне по § 375. а. крив. закона.

Сад настаје питање: која примедба вреди, да ли председника или судије првостеп. суда, и по којој ће се суд управљати?

— На ово питање одговарамо:

Ако се заузето земљиште налази на оним просторима, који су у смислу чл. 1. и 3. закона о шумама оглашени за шумско земљиште, онда се заузећа казне по чл. 106. у вези са чл. 116. закона о шумама.

Ако се, на против, земљиште налази на другим деловима општинских утрина и остале имовине, онда се заузећа казне по § 375. а. кривичнога закона.

Како се из предњег питања не види, какво је ово земљиште, о коме је реч, то се не може ни говорити о томе, да ли је правилнија одлука председника или судије.

Свакако општински суд мора доносити нову пресуду у смислу последњих примедаба, па нека прво констатује где се налази земљиште, и онда нека пресуду наслони на један или други закон.

Интересантно је, свакако, да се о овако ситној ствари води оволика преписка, кад је то могло бити регулисано првим примедбама судским, те би и углед суда више добио, јер би се избегла она доцнија разнолика мишљења, која су свакако морала натерати општину да ово питање учини.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖЕ СЕ

Радивоја Новаковића, аустро-угарског војног бегунца, коме је било одређено место сталног становања Краљево, а кога је нестало пре извесног времена, тражи Управа града Београда актом Бр. 3856. Пронађеног треба стражарно спровести Управи града Београда или начелнику среза жичког.

Јована Оросију, кројачког калфу, који одговара за извесно казнимо дело, тражи Управа града Београда. Јован је стар 27 година. Пронађеног треба спровести поменутој Управи с позивом на акт Бр. 3144.

Рашида Сајда, турског војног бегунца, тражи начелник среза параћинског ради спровода у Неготин. Рашид је средњег раста, црномањаст; од одела има на себи црн капут, на глави носи фес или шубару, а на ногама има старе ципеле. Позивају се све полицијске и општинске власти да Рашида живо потраже у својим домашајима и нађеног спроведу поменутом начелнику с позивом на депешу Бр. 1550.

ИЗГУБЉЕН ПАСОШ

Начелство округа пожаревачког актом својим од 24. пр. м-ца Бр. 1195. известило је све полицијске и општинске власти да је Јован Ђ. Нешић, земљод. из Дубравице, среза пожаревачког, изгубио његов пасош за иностранство, кога му је оно издало 19. новембра прошле године № 22650|720. Скреће се пажња свима властима на овај изгубљени пасош.

ПОТЕРЕ

Петар Ивановић, бивши шегрт из Београда, извршио је крађу једног брилијантског прстена и побегао. Петар је стар 15 година, средњег раста, и у опште црномањаст. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да Петра најживље потраже и нађеног стражарно спроведу Управи града Београда с позивом на акт Бр. 3950.

Стојан Драгић, земљоделац из села Породина, среза моравског окр. пожаревачког, одговара код начелника среза моравског округа пожаревачког за покушај убиства, али се ни до сада није могао пронаћи, јер је по извршењу дела одмах побегао. Стојан је стар 23 године, средњег раста, у лицу смеђ, на себи има од одела гуњ и чакшире од сукна, на ногама опанке, Позивају се све полицијске и општинске власти да га потраже и пронађеног спроведу поменутом начелнику с позивом на депешу Бр. 1124.

Милан Цукић и **Тихомир Бојић**, коцкари, решењем начелства округа крушевачког стављени су под истрагу и притвор због преваре, извршене још у марту месецу прошле године, али се и до сада нису могли пронаћи. Милан је стар 28 година, у лицу плав, зелених очију, бркова плавих, у цивилном оделу; Тихомир је стар 29 година, црномањаст, малих црних бркова, од одела има на себи чакшире и гуњче, на глави шубару а на ногама опанке. Позивају се све полицијске и општинске власти да их живо потраже и пронађене стражарно спроведу начелству округа крушевачког с позивом на акт Бр. 667.

УТВРЂЕНА ИДЕНТИЧНОСТ

У прошлом броју нашега листа изнели смо фотографију **Тота Иванова**, Бугарина, и скренули смо пажњу свима властима на ову сумњиву личност. У исто време напоменули смо да је његова фотографија послата и бугарским властима да би се могла утврдити његова идентичност,

Столично градоначелство у Софији 25. пр. м-ца известило је Управу града Београда да се ово лице доиста зове Тота Иванов а не Тома Крстов, и да у Бугарској одговара за ова кривична дела: за једно убиство извршено 24. августа 1906. године, за једну опасну и две просте крађе, и тражило је његову екстрадицију.

Као што се види, ми смо били сасвим у праву, што смо обратили пажњу свима властима на изнету фотографију јер је Тота и по својој спољашности и по досадашњем животу врло сумњив изгледао. Он је код Управе град Београда признао да одговара у домовини само за једну просту крађу док је на против сада утврђено да одговара за више казнимих дела. И овом приликом не можемо пропустити а да не скренемо пажњу свима полицијским, а нарочито пограничним властима, на све овакве «војне бегунце» који махом прелазе без икаквих исправа или са лажном исправом.

Надамо се да ће се ускоро стати на пут овим сумњивим личностима које прелазе из Бугарске, пошто ће се кроз кратко време у Софији установити Антропометријско Одељење, те ће се тиме лакше моћи утврђивати индентитет

свима сумњивим личностима. По тражењу софијске полиције наше Антропометријско Одељење послало јој је потребне егземпларе картона и књига које се воде при њему.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Крађе капута. Старо је, и полицајцима добро позната истина, да свако доба године има своје нарочито криминално обележје, и да се крађе, нарочито по градовима, много више врше с јесени и зими но с пролећа и у лето. Једна врста крађа, која се редовно понавља сваке јесени и зиме, а која је ове полицијске године нарочито цветала у Београду, била је крађа иберциера и зимских капута, која је много труда и јада задала београдској полицији, и којој се, најзад, ушло у траг захваљујући истражној власти кварта теразијског.

Ево како је ствар текла:

21. јануара тек. год. у кафани код «Моруне» украден је зимски капут једном правнику. Извештен одмах о овоме, кварт теразијски предузме с места енергичну истрагу и овом утврди, да је капут украо **Миша Шећерковић**, бив. трговачки помоћник, из Вуковара, који од пре $3^1/_2$ месеца живи у Београду, издајући се за студента.

Као и већина пробисвета, тако и овај Миша није ништа у Београду радио, нити је имао свога стана, већ је ноћивао код своје милоснице **Анке Цветковић**, служавке у улици Краља Милана бр. 3.

Кад је полицијска власт извршила претрес Анкиног стана, у кревету, испод сламњаче, нађен је један леп, готово нов, зимски капут, с чије је поставе монограм био искидан, и две шубаре: једна од најфинијег астрагана, половна, а друга нова, од кренера.

Претресом извршеним над Мишом лично, нађено је пет заложница: по једној је био заложен украдени зимски капут, а по осталим свила и атлас.

Даљом истрагом по овој ствари утврђено је, да је и Мишин брат од тетке — **Јован — Јоца — Вујић**, бив. трговачки помоћник, такође родом из Вуковара — вршио крађе капута заједно са Мишом, и да је за ове крађе знао, и украдене ствари залагао и један на жалост, бив. чиновник. И овај бедник, као и главни кривац Миша, и милосница му и јатак Анка, решењем кварта теразијског стављени су под редовну кривичну истрагу и у притвор, а решење о њиховом притвору одобрио је и првостепени суд за град Београд.

Код кварта теразијског до сада се налазе четири украдена зимска капута и оне две шубаре, нађене у Анкином стану; сопственик једног капута још није пронађен.

На молбу поменутог кварта износимо Мишину и Анкину фотографију, и молимо све оне који би о њима поводом зиложене ствари што више знали, или би у Миши познали извршиоца какве раније и до сада необјављене крађе, да то саопште кварту теразијском.

Јован — Јоца — Вујић, који је одмах у почетку истраге побегао из Београда, има 22—23 год., високог је стаса, добро развијен, у лицу плав, носа црвена. Треба га живо потражити и пронађеног стражарно спровести кварту теразијском с позивом на акт Бр. 859.

КРАЂА СТОКЕ

Ноћу између 22. и 23. пр. м-ца непознати крадљивац украо је једну краву Владимиру Гајићу, тежаку из Цикота. Крава је матора 6 година, плаве длаке, у оба уха ровашена. Акт начелника среза левачког Бр. 882.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ову покрађу.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Још у месецу октобру прошле године отумарала је из места пребивања Љубица удова пок. Симе Милорадовића, из Бечевице, среза гружанског, и са собом одвела своје четворо деце. Два мушка детета вратила су се натраг, а друга два остала су са њом, од којих је једно мушко Радисав а друго женско Смиљана. Љубица је стара 40 година, у лицу црномањаста, косе црне, обрва црних; од одела имала је на себи сукњу ткану од вуне, реклу, на глави мараму, а на ногама опанке; Радисав је стар 10 година, у лицу црномањаст, на себи је имао од одела гуњ и панталоне, на глави шајкачу а на ногама опанке; Смиљана је стара 5 година, црномањаста, у обичном женском сељачком оделу. Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима да их у својим домашајима потраже и пронађене спроведу начелнику среза гружанског с позивом на акт Бр. 2026.

НА ЗНАЊЕ

Комилети „Полицијског Гласника“ за 1905, 1906. и 1907. год., у елегантном тврдом повезу могу се добити у уредништву по цену од 15 динара за једну годину. За оне, који сва три комилета узму уједно, цена је свега 40 динара. Комилети у меком повезу за 1906. и 1907. год. могу се добити по цену од 12 за једну годину, или оба заједно за 20 динара.

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија Уредник, Душан Б. Алимпић

БРОЈ 6. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 10. ФЕБРУАРА 1908. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

Витомир Јовановић, полицијски писар прве класе среза параћинског, на основу § 69. закона о чиновницима грађанског реда, а по молби својој, стави у стање покоја с пенсијом која му припада према годинама службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31. јануара 1908. год. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

Односно питања: ко има да врши испитивање душевног стања окривљеног, § 67 крив. пост. замењен је тачком 12 члана 26 *б* закона о изменама и допунама у закону о уређењу санитетске струке од 30 марта 1881, које су измене донете 17 јануара 1905. По § 67 то испитивање имали су да врше по могућству два лекара. Међутим, поменути закон о изменама и допунама у чл. 26 *б* т. 12 предвиђа другачу процедуру за време испитивања душевног стања. Поменути закон предвидео је ту процедуру само за случај, кад се на *главном претресу* појави сумња у подобност оптуженог за одговарање или кад се на оптуженом примете знаци какве душевне болести. У таквом случају суд је дужан да позове лекара ради прегледа оптуженог; ако суд из мишљења тога лекара може да изведе и најмању сумњу у подобност за одговарање оптуженог, упућује га у окружну болницу на посматрање. Управа болнице, ако нађе, да је потребно више стручно посматрање, може тражити од министра унутрашњих дела, да се оптужени упути у болницу за душевне болести на посматрање и оцену. Но, сем ове дугачке процедуре, поменути закон предвиђа и крађу процедуру. Закон вели, да „Суд у свима сумњивим случајевима може сам решити, да се окривљени упути на посматрање у болницу за душевне болести“, т. ј. то суд може учинити пошто је из мишљења лекара, који је на позив суда оптуженог прегледао, нашао, да је то сумњив случај.

Закон ништа не вели, како ће поступити иследник, кад се у генералној истрази појави сумња, да је обвињени душевно болесан. И ако закон ништа не говори о овоме, иследник има у свима сумњивим случајевима да поступи онако исто као и суд, кад се сумња појави на главном претресу. Од оцене иследника или суда зависи, хоће ли узети дужу или крађу процедуру, али је у интересу бржег поступка за већу препоруку краћа него ли дужа процедура, јер и прва даје довољно гарантије за правилност оцене окривљеног.

Управа болнице за душевне болести поступиће са оболелим окривљеним приликом посматрања у свему као и са осталим болесницима. Мишљење о душевном стању окривљеног има да даде нарочита лекарска комисија, коју одређује министар унутрашњих дела на предлог управе болнице. Иследник или суд дужан је да стави болници на расположење и сва потребна акта дотичне кривице, јер се у тим актима може наћи потребна грађа, која ће лекарској комисији олакшати како посматрање тако и давање мишљења. Тако се у актима обично налазе саслушања свих лица, која су знала што казати о душевном стању окривљеног, о његовим животним приликама, о његовој прошлости и др. Уз акта истраге болници за душевне болести има се послати и мишљење лекара, који је окривљеног први пут прегледао.

Лекарска комисија у своме мишљењу, на основу § 67 који је у свему осталом остао и даље у снази, има на првом месту казати, да ли је окривљени душевно болесан, и ако нађе да јесте, има да одреди природу, начин и степен болести. Сем тога, комисија има да даде мишљење и о дејству болести: да ли је болест непрекидна или се јавља с времена на време; али се нарочито тражи да каже и то, да ли је у време извршења кривичног дела постојало поремећено душевно стање и у ком степену. Вештаци, дакле, нису позвани да решавају о томе, да ли је окривљени подобан за одговарање, јер је то правно питање, које решава суд, већ они имају да дају одговор само о томе, да ли је окривљени душевно здрав или не, а то је фактичко питање, од кога и зависи решење правног питања.

IV Сравњивање рукописа.

Исправа може у себи да садржи биће једног кривичног дела, а може да буде и облик у коме се јавља једно од доказних средстава, те је стога често у истрази од значаја питање, да ли је исправа истинита т. ј. да ли је исправу написао или само и потписао онај, који је у њој означен за издаваоца. Законик у § 69 не говори о томе, како се доказује истинитост ма које исправе[8]) већ само о начину, на који се доказује истинитост исправе, у којој је окривљени означен за издаваоца и то у случају кад он ову не признаје за своју, а нема ни сведока, који би посведочили да су били присутни кад је он исправу писао, онда се има извршити *сравњивање рукописа* (comparatio literarum).

Како способност да се оцени рукопис у главноме долази од многог читања разних рукописа, а не од неке нарочите стручне спреме, то би сравњивање рукописа у многим случајевима могао вршити и сам иследник или суд. Али § 69 наређује, да ће се то сравњивање „средством вештака чинити", те, према томе, иследник или суд неће моћи сам то предузимати. За вештака може бити узето свако лице, које по свом позиву има посла с разноврсним рукописима, као што су архивари, књиговође, учитељи писања и др. Сравњивање се има извршити с несумњивим рукописом окривљеног. Треба обратити пажњу на то, да се ради сравњивања добави рукопис окривљеног из онога времена из кога је и сумњива исправа. Поред тога, може иследник или суд наредити, да окривљени на протоколу пред вештацима напише своје име или коју другу реч. Вештаци имају обратити пажњу нарочито на све карактерне знаке појединих писмена.

На исти се начин има извршити сравњивање рукописа, ако је исправа на страном језику написана, само што се она има у министарству иностраних дела превести и на српски језик.

V Прављење лажног новца.

Ако је у питању кривично дело прављење лажног новца, онда се вештачењем има утврдити, да ли је сумњиви новац, па био он метални или папирни, прави или лажан. То је једини случај вештачења, у коме иследник нити бира вештаке нити руководи вештачењем. По § 70 крив. пост. дужан је иследник папирни и метални новац да пошље министру финансија, који наређује вештачење и бира вештаке. Сем новца иследник има да пошље и сва оруђа којим су новци прављени као и сав остали материјал, потребан за прављење новца, ако га има. Вештаци имају дати мишљење само о томе, је ли дотични новац прави или лажан. То мишљење дужан је министар финансија доставити иследнику; тако исто дужан је вратити и све оне предмете, који су му били послати.

VI Паљевина.

Код кривичног дела паљевине наређује § 68, да иследник на месту паљевине изврши сложени увиђај, т. ј. увиђај с вештацима. Тим увиђајем има да се утврди, колико су од места паљевине удаљене околне зграде, колика је опасност претила тим другим зградама, као и све остале околности из којих се може извести, да ли је паљевина случајна, или је последица небрежљивости укуњана, или је сам сопственик запалио да би добио обезбеђену суму или је ко трећи намерно запалио дотични предмет.

На првом месту, ако је могуће, треба утврдити место на коме се ватра прво појавила, као и то, да ли је ватра избила само на једном месту или једновремено на више места. Тако исто је потребно тачно утврдити време, кад се ватра појавила, као и то, колика је опасност претила животу и имању људи од пожара. Треба нарочито обратити пажњу и на то, да ли пожар није настао услед тога, што су се неки предмети сами запалили; ради тога треба утврдити, да ли је у запаљеној згради било запаљивих предмета или не, и да ли се ватра у опште могла сама проузроковати. Увек се код паљевине има утврдити, да ли је запаљени предмет био осигуран или не; ако је изгорела кућа била осигурана, иследник треба да обрати пажњу на то, да ли је сопственик куће раније износио из куће какве ствари, и ако јесте, које су то ствари. Најзад, код сваке паљевине мора се утврдити количина штете. За вештаке код паљевине иследник треба да узима зидаре, архитекте и друга лица која се баве подизањем грађевина.

---

§ 20.

Вештачко мишљење као доказ.

Као што је раније у § 15 речено мишљење вештака јесте самостално доказно средство, јер су предмет вештачења само оне чињенице, за чије је опажање и оцену потребна нарочита стручна спрема или вештина, коју иследник или судија нема. Да вештачко мишљење може бити потпун и самосталан доказ о истинитости важних чињеница, види се и из § 224 који гласи: „оно што би од више, а по обстојателствима и од једног вештака (§ 55), у законој форми нађено било да постоји, може се за правно доказано сматрати." Доказна снага вештачког мишљења почива на читавом низу основа, који треба заједно да се стеку, па да се вештачком мишљењу прида потпуна доказна вредност. Најважнији од тих основа јесу ови: 1. Потребна стручна спрема, коју изабрани вештаци имају, даје довољно гарантије, да је мишљење о важним чињеницама дато по свима правилима науке или вештине. 2. Свако вештачко мишљење мора бити образложено. Ти разлози, који налазе свој извор у науци или вештини, најјачи су основ за доказну вредност вештачког мишљења. 3. У случајевима у којима више вештака врше вештачење, сагласност свих вештака у мишљењу такође је један јак основ за доказну вредност вештачког мишљења.

И ако има доста основа са којих се вештачком мишљењу има да прида доказана снага, ипак то не значи, да суд мора свако вештачко мишљење, добијено било у генералној било у специјалној истрази, узети за потпун доказ. Суд *може* али *не мора* то узети, и хоће ли га узети за потпун доказ или не, зависи од оцене суда. Но, пре оцене суда, свако вештачко мишљење мора бити предмет претресања на главном претресу. Странкама се мора дати прилика да дају своју реч о учињеном вештачењу, да војују противу вештачког мишљења, а да би то странке могле учинити, мора им се најпре доставити садржај вештачког мишљења. До садржаја вештачког мишљења странке долазе на тај начин, што се протоко вештачење са вештачким мишљењем има да прочита на главном претресу, или што се вештаци саслушавају на главном претресу или што се вештачење врши на главном претресу и што вештаци у присуству странака врше опажања и дају своје мишљење. Пошто су странке дале своје изјаве о учињеном вештачењу, суд подвргава исто својој оцени.

(наставиће се)

Д-р. Бож. В. Марковић.

---

[8]) О томе, шта је исправа и на који се начин доказује њена истинитост види даље у глави V «Исправе.»

ПОГРЕШНА ПРИМЕНА

§ 59. тач. 4. и § 59. т. 7. казн. зак.

Глава V казненог закона, у којој се говори о олакшавајућим и отежавајућим околностима, од особите је важности у систему казненог права. Њена се важност нарочито огледа у утицају појединих околности на одмеравање казне у границама максимума и минимума, који је принцип одређивања казне усвојио наш закон. С погледом на принцип казненог права, да се казна има индивидуализати према сваком кривцу с обзиром на његову кривичну радњу и величину кривице, испољене у истој радњи, овако поступање нашега законика налази опште одобравање. Њиме се даје судијској оцени кривице шире поље рада при индивидуализању кривице и одмеравању казне, а од особите је важности то, што стицање више околности, било оних што олакшавају кривицу, или оних што отежавају, знатно мења у опште — in abstracto — запрећену казну за извесно in concreto извршено кривично дело. Из овога се јасно види, колико је интересна и колико пуна одговорности дужност судије при изрицању правде, и колико се од њега с правом може захтевати, да тачно зна и утврди значај и прави домашај оних околности, које утичу на индивидуализање казне. Циљ је ових редова, да изложе правни значај двеју олакшавних околности: доброг владања и признања, оних околности, с којима се у судској пракси најчешће срећемо, и које на величину казне имају највећи утицај а за које налазимо, да се делом погрешно разумевају како од стране судова, тако и, што је сасвим природно, од полицијских власти. Не упуштајући се у истраживање узрока погрешном тумачењу ових одредаба, јер се ту има посла само са произвољним претпоставкама, ми ћемо овде само изложити њихово погрешно тумачење с обзиром на законске прописе, и скренути пажњу на штетне последице од даље погрешне праксе.

а). *Добро владање.* У § 59. т. 4. казн. зак. каже се овако: „Ако се кривац пре учињеног дела свагда добро владао, или се из поступања његовог при самом делу или и после овога види, да није сасвим покварен и неваљао човек.“

Овде се предвиђају две ствари, чији је значај различит, али производе исто дејство. С једне се стране захтева, да је утврђено: да се кривац пре учињеног дела добро владао, док се с друге стране („или“) ставља на равну ногу случај, кад се тврди: да кривац није сасвим покварен и неваљао. Оцена о томе, кад се има извесно лице сматрати, да је доброг владања, по мишљењу судске праксе, није апсолутна и неограничена, и предата искључиво судији у руке; она је ограничена једним нарочитим законом, који, по нашем мишљењу, нема ничега заједничкога са казненим законом, и тако рећи одузета донекле од судије, јер га спречава у неограниченој примени казненога законика, према значају његових одредаба, имено законом о општинама, чл. 16. т. 3. – Ту управ није казато, које је лице доброг владања, јер се полази од презумције, да су сви људи доброг владања, већ се каже, која лица нису доброг владања. То је набрајање извршено исцрпно и обухвата два случаја: а) нису доброг владања они, који су били осуђивани за проста из користољубља учињена злочинства и преступе, док не поврате грађанску част, и б) они, који се налазе под судским ислеђењем због под а. именованих дела, док се не оправдају. И ако нигде није казато, да ће овај закон бити меродаван свуда за оцену владања, ипак су наши судови узели њега за основицу, ма да је у њему одређење рђавог владања формулисано у једном сасвим другом циљу, о чему ће ниже бити речи. Већ у погледу утврђења другог факта: покварености и неваљалости кривчеве, суд је слободнији у оцени, јер није при том везан ни за каква правила. Све што се од судије тражи, то је, да у разлозима своје пресуде изложи по чему сматра, да лице није покварено или неваљало, ако се на тај факат као доказ удара тужбом државног или приватног тужиоца. За ту је оцену меродавно једно нарочито време: време извршења дела и време после извршеног дела, т. ј. понашање — поступци кривчеви у то доба. Ако се из њих види, да кривац није сасвим покварен или неваљао човек, то се има узети исто тако, као и да је он доброг владања. Кривац може у ствари бити и покварен и неваљао у извесној мери, али та покварост не сме бити потпуна, јер закон вели „*сасвим*“ покварен.

Само ово излагање довољно је, да представи: колико је неподесна оваква стилизација § 59. т. 4. к. з. Док се с једне стране захтева, да се кривац *свагда* добро владао дотле се на другој страни отступа од те строгости, па се фаворизира покварост кривчева тиме, што се допушта постојање извесног степена покварености и изједначује у дејству са постојањем дуготрајног доброг владања.

Ствар постаје у толико деликатније природе, ако се утврди, да кривац није доброг владања, али се опет утврди, да се приликом извршења дела и после тога, није показао као „сасвим покварен“, ма да је увек, па и приликом извршења дела и после истог био довољно покварен и неваљао. Појам доброг владања односи се на време до извршења дела, док се покварост цени само према времену од извршења дела па на даље. При свем том покварост служи за основицу утврђења ранијег рђавог владања и искључењу постојања околности доброг владања. На једној страни ранија минимална покварост кривчева, н. пр. што је осуђен због каквог багателног из користољубља извршеног преступа, повлачи за кривца не само губитак олакшице из § 59. т. 4. већ му ствара нарочиту отежицу из § 65. т. 5. — што је раније кажњен, — док на другој страни знатно већа покварост на пр. при каквој тешкој телесној повреди, којом је изломљена рука или нога повређеном, не производи никакву штетну последицу за кривца, у смислу отежавне околности, само због тога, што је рецимо кривац био толико присебан, да повређеног одведе лекару или зовне лекара, да га лечи, или код побачаја треће лице, пошто је дало жени какво средство да побаци, из страха од њене смрти при побачају позове лекара у помоћ. Ова далеко већа покварост, која се паралише често не вољом кривчевом, већ стицајем прилика, страхом или препреденошћу кривчевом, не производи никакво штетно дејство у погледу кривице, јер не носи обележје потпуне покварености, већ може још да се узме, да је кривац доброг владања, да има дакле олакшавну околност.

При примени овог законског прописа наши судови нису тако скрупулозни. Они се чак шта више и не обазиру довољно на законски пропис, а нарочито после одредбе закона о општинама у погледу доброг владања. Док се у § 59. захтева, да се кривац *свагда* добро владао т. ј. од времена апстрактне до времена конкретне урачунивости, при чему није изближе казано, шта се разуме под добрим владањем, дотле је по зак. о општ. за ову оцену доброг владања меродавна судска осуда и то за нарочита дела, а ова околност (§ 65. т. 5. к. з.) застарева према §§ 78. и 74. к. з. као и само дело или пресуда (одлука Опште Седнице Касациог Суда од 12. VIII. 1905. Бр. 6777), из чега излази: да није потребно бити „свагда“ доброг владања већ само за онолико времена од извршења дела у назад, колико треба да је наступила могућност застарелости раније осуде.

Према томе значај доброг владања, и његов појам како је регулисан нашим казн. законом и зак. о општ. није добар и било би желети, да се судској оцени остави, да ли ће узети, да је извесно лице доброг владања или није, да ли је покварено и у коликој мери или не. Одредбе наших закона не само да су противне једна другој и без дубљег разлога, већ дају могућност за неправедну примену казне, пошто судови сматрају да су просто везани законом о општинама, да усвоје постојање доброг владања увек, чим нема осуде за тамо именована дела. Ово схватање судова је стално и без изузетака, па се и не мисли да би се друкчије могло узети, ма да томе ништа не стоји на путу. Ево разлога за то.

Закон о општинама је специјални закон, који нема задатак да доноси допуне одредбе казненом законику, нити може служити као споредни казнени законик у смислу општег казненог законика. Одредба чл. 16. зак. о општ. има други значај; она је с тога тога редигована што се хтело, да се извесна лица, имено судом осуђена за извесна дела, искључе из уживања извесних грађанских права, имено исељавања из општине а при том се није ни помишљало, да се у опште да кривично-правни појам доброг владања, о коме говори § 59. т. 4. Ово се још јасније види из чл. 16. т. 3. под б. зак. о општинама, где се вели, да је исељавање забрањено и ономе, који се

налази под судским ислеђењем за користољубива злочинства и преступе, пошто се то лице сматра, да је рђавог владања. Из овога би изашло, да окривљено лице за крађу, и ако пре тога није било никад судом осуђивано за какво злочинство или преступ из користољубља, нема олакшицу доброг владања, ма да се свагда дотле добро владало, само с тога, што се налази под судским ислеђењем за дело из користољубља учињено, пошто такво ислеђење даје оцену морала под ознаком: »рђавог владања«. С тога мислимо, да при оцени питања о добром владању није меродаван чл. 16 зак. о општинама, — јер извесно лице може бити рђавог владања, и ако није било судске осуде, — већ само § 59. т. 4. к. з., при чијој примени суд има неограничено право оцене о владању кривца. Тиме не велимо, да се и за лице судом осуђено може рећи да је доброг владања, јер такав закључак забрањује § 65. т. 5 к. з., који предвиђа ранију осуду, као отежицу, те би било бесмислено усвојити, да раније судом осуђени кривац у опште ма за какво дело има добро владање, пошто би се дошло до тога, да се олакшица доброг владања и отежица раније осуде ниште што свакојако није идеја закона. Ранија осуда ма за које дело искључује по нашем мишљењу постојање доброг владања.

Али баш овај факат раније осуде, којим је искључено добро владање, још јасније показује, колико је бесмислен други део тач. 4. § 59. к. з. (о покварености кривца), јер му се делимична покварености при извршењу дела, која га несумњиво понова представља као човека рђавог владања, узима ипак за олакшицу и паралише знатним делом отежицу раније осуде!

(свршиће се)

д-р Д. М. Суботић.

УБИСТВО

(СА ГЛЕДИШТА ИСТРАГЕ)

(A. Thiénard.)

(НАСТАВАК)

У осталом, упућујемо читаоца на научне студије господе Orfila, Devergie, Tardien, Briand et Chaudé-a, за процену ових деликатних питања из судске медицине, која не могу наћи шире место у овом скромном делу.

У овој последњој хипотези коју посматрамо, кад је жртва нађена у другом месту а не у оном у коме је подлегла, од суверене је важности за само истраживање њеног идентитета, познати ово последње место. Заиста, нигде се власти неће више надати да ће моћи поцрпсти згодније елементе да олакшају ово истраживање него у околини злочина, у којој је жртва становала може бити, где се бавила више или мање дуго, док је још била жива и где ће је следствено моћи познати.

У осталом треба бити проникнут том идејом да ако је убица нашао за добро да жртву пренесе више или мање далеко од места где је пала под његовим ударцима, да то није без озбиљних мотива; ако је он тако радио то је с тога да би уништио трагове злочина, пошто је знао да је она била позната у околини, и да би се њен идентитет тамо лако утврдио; иначе зашто би се решио на овај вешт тактични маневар, но, који је крајње опасан?

Отуда је од огромног интереса сазнати где је злочин био учињен, то што није лако кад је жртва одсутна, кад није, да се послужимо освештаном правном формулом, пружен *corpus delicti*. Трагови који откривају извршење једног злочина моћи ће се открити у истини, и покрај све бриге убице у опште, да их збрише; али да ли ће они сведочити да је то какво одређено лице које је убијено, кад је његов леш био пренесен на сто миља одатле. (као што је то било код вратара Туфе) кад ништа од жртве, никакав траг од ње саме, никакав предмет који њој припада, није остало на земљишту на коме је подлегла?

Ове тешкоће доказују потребу да власти које имају да решавају ове деликатне проблеме, треба да достављају једна другој, у више или мање јачој светлости, према приликама, своје протоколе који се односе на њихове прве констатације, било да се оне тичу проналаска леша, с једне стране, било проналаска трагова извршења убиства с друге стране. Хармоничан однос може да постоји између ових разних факата који и ако су извршени у разним околностима места, могу да се везују за исти узрок: на властима је да га се докопају, да га определе, да дефинишу одношаје по којима се здружују; срећни су они који у извршењу ове често незахвалне задаће, буду располагали особинама да могу добро да проникну, намиришу и дубоко прозиру, какве особине тражи ова задаћа!

* * *

Протокол констатовања.

Старе уредбе познавале су корист овог протокола који служи за основ истрази. Члан први одељка IV кривичне уредбе од 1670. наређивао је: *„да ће судије састављати одмах и без имерања протокол стања у коме би се нашла рањена лица или мртво тело, укупност места у коме је био учињен деликт и свега онога што може да послужи било да оправда или окриви“*, и ова је одредба пређутно репродукована у чл. 32. законика о кривичном поступку, који налаже прокуратору републике дужност, да у свима случајевима деликта кад је кривац ухваћен на делу и кад је дело такве природе да повлачи срамну или бешчасну казну, да оде *на место без икаквог одлагања* „да тамо састави потребне протоколе у циљу да се констатује corpus delicti, његово стање, стање места и да прими изјаве лица која би била присутна или која би имала да даду обавештења“. (Чл. 32. законика о кривичном поступку).

Ова је дужност у осталом општа за све чиновнике судске полиције који истражују *flagrante delicto*.

Пазите добро на ове изразе текста: *„без икаквог одлагања“*. То значи да најмање небрежење у сличној материји може бити озбиљно и фатално; жртва ако још није мртва, може умрети у овој драгоценој интервали, и да нико није могао прибрати њене последње исказе, убица побећи, сакрити на сигурно место корист од злочина или му уништити трагове; може да падне киша да исквари, ако не и потпуно да збрише, драгоцене отиске ногу који су често једине индиције кривчевог присуства на месту дела. Службеници судске полиције, ма кога да сте степена у служби коју вршите, оставите све на страну да похитате испунити ову свету дужност; она вам налаже да хитно радите у овим журним приликама; најмање закашњење може бити фатално!

Један факат који смо констатовали много пута и који је јако за сажаљење у пракпици, то је поплава места злочина од стране светине. Тек што се вест о извршеном злочину распростпла у околини, а љубопитљива светина, жељна може бити сличних емоција, нагрће око леша, тако да истражни судија налази по своме доласку само једно поље угажено хиљадом људских корака између којих је у будуће немогућно разликовати кораке убице од корака жртвиних.

Зар се не би могло отклонити ово стање ствари? Била би дужност кметова, који су у селима први извештени, жандарма, полицијских комесара, примирителних судија, да пре доласка државног заступништва, узму иницијативу енергичних мера да се предупреде сличне злоупотребе. Пошто су сами констатовали стање жртве, да се пожуре дакле да затворе једном заштитном оградом поље на коме жртва лежи, забрањујући потпуно пристуи публици; ма колико да је проста ова предострожност она ће бити од користи у практици, и ми би били срећни с наше стране, да је она била извршена код разних убистава, која смо имали да истражујемо.

Иследна власт чим дође на место злочина приступиће најподробнијем испитивању жртве: она ће описати у своме протоколу њен општи изглед, — и разне особине које жртва може да показује. Ране чији се трагови налазе на њој биће сумарно одређене у протоколу у погледу на њихов број, њихово место, њине видљиве димензије; судски лекар дужан је да оцени тежину, карактер рâна, да ли су произведене или нису *post mortem*, којим редом помоћу каквог вероватног оруђа, и т. д. и т. д. Ове разне конклузије може да изведе са довољним ауторитетом само лекар који би вршио секцију; био би по све неувиђаван иследник који би решавао без помоћи стручњака ове чисто деликатне проблеме судске медицине у којима он треба да интервенише само индиректно, да расветли његова објашњења, да контролише својим присуством задаћу коју је поверио експерту.

Ну, у погледу на спољашњи изглед леша, иследник не треба да пренебрегне никакав детаљ; тако независно од општег описа жртве, протокол треба да спомиње специјално њен тачан положај на земљи: да ли је лежао на леђима или окренут лицем к земљи, накренут на десну или на леву страну, је ли који део тела био савијен; да ли је леш био го или обучен; природу, стање његовог одела и т. д. и т. д. Слични детаљи неће бити сувишни; неће бити на одмет изобиљност свих ових детаља, кад треба да се представи сцена, и понављамо то, у току истраге биће корисно консултирати их.

Често пута се догађа да убица намести извесне предмете у руке своје жртве да би створио код иследника лажну хипотезу о самоубиству, напрасној смрти или да би омануо иследника о околностима у којима је злочин био учињен.

Тако су Блим и Тома, убице трговца с намештајем Алберта, који су осуђенн на смрт одлуком кривичног суда Сене од 28. маја 1885. метнули новине у руке њихове жртве да би створили уверење да је она умрла напрасно за време читања. Заиста су лекари и цео свет држали да је ова жртва подлегла услед какве грудне болести, која ју је снашла, пошто на њеном телу није било с поља никаквих трагова насиља. Али је истрага у скоро утврдила да Алберт није знао да чита а секција леша показала је да је смрт имала насилан узрок. Окривљени признаше.

Из овог примера види се са каквом резервом, са колико мудре обазривости треба да се уверава иследник који врши прве констатације. Спољашњи изглед леша често вара; не треба сувише лако допустити привидну истину; неповерење које се оправдано буди, резервисана стална сумња, то су својства која треба да господаре код свакога који је одређен законом да врши ову деликатну мисију!

Срећом ова обмана, овај варак на који указујемо, а који треба имати у виду и неповеравати се слепо, не срета се у свима случајевима; такође испитивање предмета које жртва држи својим укоченим прстима, показује други положај кад хоћемо да представимо сцену како је била у ствари, јер је друкчији положај предмета кад је природна контракција мишића који их држе згрчени, кад смо далеко од сваке обмане; обавештење које потиче отуда не треба пренебрегнути јер оно може да расветли многу мрачну страну. Ако је обмана неоспорна, несумњива и довољно опажена, треба се потрудити да се проникне мотив (побуда) који је руководио убицу да јој прибегне; сазнање овог мотива интересује такође истрагу која ће моћи отуда да извуче корист за правац који је згодно дати истраживању.

Одело жртве треба такође да буде предмет пажљивог и скрупулозног испитивања.

Баш у случају кад је идентитет жртве апсолутно утврђен, одело ће моћи дати корисне упуте да би се представила сцена злочина. Тако ако би одело било поцепано, може се у извесним случајевима закључити из ове околности да је било борбе и да следствено на убици може бити трагова борбе, трагова по којима се он може познати у истрази.

У другим случајевима, хаљине жртве могу дати драгоцене индиције о самој личности убице. Жртва је, бранећи се да би се сачувала од напада убице, могла дочепати га за косу, за браду. Како би био интересантан у овоме случају, проналазак косе или какве длаке од браде на поцепаном оделу жртве, која би се разликовала од њене длаке!

Испитивање џепова има исту важност; ако су џепови изврнути, из тога се може извести да је убица опљачкао жртву, околност на којој се треба задржати ради оцене побуде. 12. новембра 1884. кмет општине Хупевил нађен је убијен у својим колима у којима је убијен из пушке. Да ли је освета или крађа била побуда за овај злочин? Околност што су џепови у његовим панталонама били изврнути, помогла је да се утврди да је овде била побуда крађа.

Исто тако треба узети у обзир предмете који су били у џеповима; ако се међу овим предметима нађе какав буђелар, уверићемо се кад га отворимо да ли је празан или садржи какву суму новаца, чију количину и монету треба означити.

Пажња власти такође треба да буде управљена при овом испитивању џепова на крвне мрље којима они могу бити упрскани, мрље које ће помоћи да се утврди да ли су руке убице биле попрскане крвљу жртве кад их је опљачкао; исто тако и у погледу на буђелар на коме у случају кад је био отворен, може да буде унутра или споља сличних трагова.

На предмете који се нађу у џеповима жртве треба обратити пажњу у толико више, што их може тамо да остави сам убица у циљу обмане.

Фире, убица удовице Себило која је удављена у своме стану 25. марта 1886. пошто је успео да умакне из затвора у коме је био, убије једног скитницу у чијем џепу остави једно писмено у коме је тобож исти изјавио да је одузео себи живот услед кајања због убиства удовице Себило за које је признао да је он исто извршио, протествујући противу окривљења једног суседа жртве на кога је власт сумњала, а који је сусед у ствари био он. Ова апокрифна исповест била је потписана: Furet. Осим тога он се побринуо те оставио у џепу скитнице, његовој другој жртви једну меницу од сто динара и један комад новца од осамдесет динара из хиљадугодишњице од 1768. који је био део суме од 5920 дин. покрадених од удовице Себило. Испочетка се веровало у самоубиство убице ове жене, пошто леш није имао никаквог спољног трага повеза; али је секција у скоро показала да је ту учињен злочин и Фире, прави Фире, виновник овога двогубог злочина би ухапшен у Бордо-у. Он призна је у осталом потпуно и осуђен је на смрт пресудом кривичног суда у Доњем — Шаранту 14. априла 1886. (наставиће се)

с француског,
Милош М. Станојевић.
судија.

КОНАН ДОЈЛ И НАУЧНА ПОЛИЦИЈА

У XX ВЕКУ

Dr J. Bercher

(НАСТАВАК)

Полицијском вештаку неопходно је потребан лабараторијум, у коме ће вршити разноврсне пробе и истраживања; његова је још дужност, да се стара о настави научне полиције.

Лабараторијум овај мора, пре свега, бити снабдевен потпуним фотографским материјалом и свима средствима за утврђивање идентитета; он, најзад, мора бити удешен и за хемијске анализе.

Случајеви, који се претресају и испитују у полицијском лабараторијуму, многобројни су и разнолики. Полицијском вештаку додељена је деликатна дужност прављења увиђаја на месту извршеног казнимог дела; он даље испитује и вештачи рукописе и фалсификате свију врста, експлозиве. и предузима све потребне мере за утврђивање идентичности лица и лешева.

Прећићемо укратко сваку од важнијих дужности полицијског вештака, и показати средства којима он располаже.

* * *

Констатовања на месту извршеног злочина. Пре него што би ма коме допустио да дира леш, чији је узрок смрти непознат, судски лекар мора брижљиво извршити преглед тела. На сличан начин и полицијски вештак оптерећан је извесним констатацијама на месту извршеног злочина, које сачињавају други облик увиђаја. Судски лекар занима се само лешом и предметима који су с њим у непосредној вези, док полицијски вештак мора прегледати не само леш, већ и све предмете, ма какве природе они били, који су нађени на месту злочина. Позван истражним судијом, полицијски вештак одлази с њим заједно на лице места, *иде свију других.* И доиста, било би опасно пустити неког трећег, невештог, да уништи трагове и отиске, који доприносе открићу кривца.

Још је неопходно потребно, да се сви предмети, нађени на месту извршеног злочина, тачно измере, као и растојање између њих, а тако исто и да се сваки детаљ прибележи. С обзиром на могућност губитка из вида појединих детаља на месту извршеног злочина, или у случајевима самоубиства, примена фотографије од огромне је важности. Као што вели Расј, фотографија места извршеног злочина, репродукујући верно факте, *вештачко је намћење истражног чиновника.* На судском претресу она ће олакшати објашњења, која су потребна поротницима и судијама о положају места. Фотографија, најзад, може открити извесне детаље, који су невидљиви и за најпажљивијег посматрача; то су: отисци прстију и ноге и крвне мрље, који доцније могу корисно послужити за проналазак непознатог злочинца.

Да би се олакшало процењивање димензије на фотографској слици, г. Бертилон препоручује да се на предметима за фотографисање причврсти пантљика од хартије, подељена на десиметре обичним потезима туша. Помоћу простог рачуна могућно је на овај начин читати тачну дистанцију на фотографском снимку. Ове мере предострожности излишне су код новог Бертилоновог метричког апарата.*)

Експлозиви. Изгледа, на први поглед, да вештачење експлозива припада хемичарима, али је ово само донекле тачно. Има случајева, као н. пр. кад је потребно одредити квалитативно и квантитативно смесу једне бомбе, који несумњиво спадају у надлежност вештака хемичара, али има још и нешто друго: експлозивна материја мора се испитати, не само са гледишта хемијског, већ још и са гледишта етничког, као и са гледишта идентификације. Етничка класификација експлозива није, на жалост, још утврђена на начин, прецизан у толикој мери, да би му се могло поклонити потпуно поверење. У овом правцу поље истрага још је у велико отворено истраживањима.

Знаци идентитета, које показују експлозиви, улазе у опште начине за утврђивање идентитета.

Идентификовање злочинаца. Ово је најважнији одељак, који полицијски вештак треба да изучава. Све што је злочинац за собом оставио, овај мора испитати да би открио знаке индивидуалитета. Видљиви или невидљиви отисци прстију, отисци обувених или босих ногу, мрље сваког рода, длаке и, најзад, одело, најчешће су предмет испитивања у циљу идентификовања злочинаца.

Отисци прстију. Под овим никако не разумемо дактилоскопски начин идентификовања, о коме ће бити речи приликом говора о интернационалном картону. Реч је о траговима прстију, које готово увек остављају злочинци на предметима које додирују. То је опасан крадљивац који, разбијајући стакло, оставља на овоме масан отисак меснатог дела свога прста; то је убица, који своју крваву руку наслања на зид; то је обичан крадљивац, који оставља невидљиви отисак својих прстију на мермеру, полираном дрвету, коверту, хартији и т. д. Довољно је имати отисак само једног прста извесне личности, ма и непотпун, али довољно јасан, па успети да се утврди њен идентитет. Нацрти ових отисака у својим детаљима бесконачно су разнолики код разних личности. Висетих налази свега четири категорије ових нацрта, пошто његова класификација води рачуна само о општим конфигурацијама. Променљивост њиховог положаја код разних личности и постојаност код једне исте личности чине да је могућно разликовати разне личности само помоћу једног отиска.

Папиларне линије прстију јесу, дакле, врло важан фактор идентификације, и за г.г. злочинце много би боље било, кад би у место отисака својих руку остављали на месту злочина своје посетнице.*)

Масни отисци најчешће су невидљиви, или су једва видљиви; крвави отисци, напротив, обично су јасни, изузев случаја кад се налазе на каквом тамном основу.

а) *Видљиви отисци.* То су најчешће отисци крвави, који се налазе на зидовима, столовима, и т. д. Њихово студирање може се врло лако вршити на њима самима, ако се овим они не би излагали механичком или хемијском кварју. Са овог разлога за препоруку је, да се отисак за испитивање претходно фотографише у природној величини. У извесним случајевима у место фотографисања треба прибећи узимању калупа отиска. То је изврсно средство, које допушта да се вечито сачува отисак, али је његова употреба за отиске прстију врло ретка. Рајс је, међутим, добио одличне резултате помоћу овог средства у једном случају, у коме је директно фотографисање било немогућно.

Не треба никад пренебрегнути узимање отисака и од самог леша, да би се утврдило, да нађени крвави трагови не произилазе од жртве.

Да би се олакшало доцније истраживање треба нађене отиске фотографски увеличати; при овом треба обратити нарочиту пажњу да се оба отиска за испитивање подједнако увеличају.

Само поређење отисака може се извршити на два начина. Први је Бертилонов, и састоји се у бројању папиларних линија које растављају врхове јагодица од тачака у којима се ове линије раздвајају.

Други је начин Рајсов, и састоји се у поклапању отисака. Помоћу овог начина могућно је следовати две методе. Прва се састоји у копирању на обичној хартији увеличане слике првог отиска; други отисак, увеличан у истој мери као и први, копира се на прозрачној хартији. Кад се отисак на прозрачној хартији стави на отисак на обичној хартији, линије нацрта оба отиска морају се тачно поклапати.

По другој методи треба оба отиска копирати у природној величини: један на клише-у за пројекцију а други на чврстој, прозрачној хартији. Помоћу нарочите лампе, слике оба нацрта пројектују се на белом заклону, и овом приликом одмах се види, да ли им се линије слажу.

б) *Невидљиви отисци.* Масни отисци нису увек добро видљиви, а често пута и потпуно су невидљиви, или су једва видљиви; потребно је дакле открити их — изазвати их — да би се могли подврћи испитивању.

На зидовима, картонима и дрвенарији, невидљиви отисци могу се изазвати, по тврђењу професора Лакасања, премазивањем обележених или сумњивих места раствором нитрата сребра (8%); на стаклу помоћу флуоро-хидричне киселине, а на хартији, према методи Форжеовој, прањем ове у мешавини мастила и гуме и испирањем у чистој води.

Има још и других метода, које се могу корисно употребити; отисак на стаклу, разуме се невидљиви, може се још изазвати, ако се осумњичено место поспе раствором фишина и по овоме пажљиво загреје.

Масни отисци на хартији појављују се веома јасно и по методи Бертилоновој, која се састоји у простом посипању отисака прахом од графита: масне честице задржавају оловне састојке, услед чега се на белој основи појављује црн отисак. Ако је, на против, хартија тамне боје, треба је посути белим прахом од магнезијума, услед чега ће се на црној основи појавити бео отисак.

Ове две методе веома су практичне и дају одличне резултате. Примена њихова није, у осталом, ограничена на отиске на хартији, већ и на отиске на јасном или мутном стаклу.

Једном откривени отисак, треба фотографисати у природној величини, или још боље увећати га, па затим приступити упоређењу као и код видљивих отисака.

Строго узев, може се бити без свију ових метода. Отисци невидљиви за око, видљиви су за фотографску плочу, ако се само поставе у положај згодан за фотографисање. Соли и масни састојци дају места лаком рељефу, који се лако познаје на фотографији. Довољно је за ово, да сунчана светлост пада веома косо на отисак.

Отисци ногу. Начин на који се добијају калупи ових отисака помоћу париског гипса, гуме, воска и т. д. класични су и познати свима судским лекарима, те с тога се на њима нећемо задржавати. Ако су у питању отисци босих ногу, могућно их је изазвати истим методама као отиске руку.

Ма какав био отисак, треба га увек фотографисати у природној величини. Да би се имало средство за мерење, треба у исто доба фотографисати једну пантљику од хартије, подељену на сантиметре, и постављену паралелно великој осовини отиска.

Кад је нога боса, њен отисак одлично је средство за идентификацију. На отиску обувене ноге пажљиво изучавање ђонова и клинаца може много користити. Студирање клинаца може још допринети утврђивању идентитета са гледишта етничког. Обућари не употребљују исте клинце у свима земљама и областима, нити их ударају на исти начин, те с тога ово изучавање може у многим случајевима олакшати истраживање полиције.

Треба још поменути, приликом говора о отисцима, њихову студију према разлици у ходу. Овај посао скицирао је Ханс Грос, само што он, истина је, показује пре начин поступања но резултате. Овај пут, дакле, широко је отворен експериментаторима. Претпоставка је, да ће резултати, добивени овим послом, надокнадити обилне тешкоће око истраживања.

*) Одмах по овоме писац говори о вештачењу лажних докумената и рукописа. Овај одељак његове расправе публикован је у 52 броју «Полицијског Гласника» за прошлу годину. Прев.

*) Приликом једне велике и скорашње крађе у Паризу крадљивци су, да би избегли остављање отисака прстију, радили у рукавицама.

Мрље крви, трагови сперме и длаке. Студија питања о идентификовању помоћу мрља и длака изложена је веома јасно у делу професора Лакасања: „Precis de médecine légale“. Свима судским лекарима познати су резултати, који се од овога могу очекивати.

(наставиће се)

Д. Ђ. Алимпић.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Г. Милан С. Кондић, полицијски писар пита:

„По § 382. крив. закона, одређена је казна од три до тридесет дана затвора, или у новцу од три до тридесет талира.

По моме скромном мишљењу кад се неко казни са 5 дана затвора треба означити „или са 25 динара новчано,“ док међутим наилазио сам на пресуде појединих надлештава где се у овом случају рачуна овако „5 дана затвора или 15 динара новчано.“

Ја мислим да је ово противно овоме законском пропису, који је специјалан у изрицању казне, јер кад се узме његова минимална казна „три дана затвора или три талира у новцу“ онда никако не може се један дан заменити са три динара, па ма колико му дана била изречена казна.

Молим да се ово објасни у листу.“

— На ово питање одговарамо:

Ако се пресудом досуђује само казна затвора, па се ова на молбу осуђеног има да замени новцем, онда на сваки начин треба водити рачуна да новчана замена не буде мања од минималне новчане казне, коју предвиђа § 382. крив. закона.

То се нарочито може догодити кад је казна затвора само три дана, па се при замени узме по 3 или 4 динара дневно.

Кад је, међутим, самом пресудом одређена новчана казна, она не сме бити мања од минималне казне, коју предвиђа поменута одредба, а на више може ићи до максимума по нахођењу власти и величини кривице, без обзира да ли ће се баш поклапати по пет динара са даном затвора.

Увек је у рукама власти, које казну изричу, да удесе тако свој рад, да се поклапа и са овом одредбом и са прописима § 315. и 316. кр. зак. и § 49. Полицијске уредбе, само, наравно, треба о томе водити рачуна, јер се иначе могу догодити случајеви, на које се у овом питању нарочито и скреће пажња.

II.

Суд општине јањске, актом својим Бр. 23, пита:

„У прошлој години стављена су извесна лица из ове општине од стране општинског одбора, под полицијски надзор и надзор су већ издржали, а сада треба наплатити таксу, на коју су поред надзора осуђени.

Кад је приступљено наплати ове таксе, онда су осуђени изјавили, да они живе на имању својих ротитеља, и да немају откуда таксу платити.

Њихови родитељи такође не пристају да таксу плате.

Моли се уредништво за упут: може ли суд ову таксу наплатити егзекуцијом из имања родитеља или не, и шта ће да ради, да предмет оконча?“

— На ово питање одговарамо:

По правилу, постављеном у § 325. а. кр. суд. поступка, ова се такса не може наплатити из имовине родитеља, нити се, пак, то може учинити с обзиром на чл. 19. закона о таксама.

Али, уз мало настојавања општинске власти, она се може наплатити од самих криваца, јер није могућно, да они немају ако ништа друго, а оно своје стајаће рухо — одело — које може бити предмет продаје и наплате таксе.

Од оних, пак, који ништа немају, наравно да се не може ни наплатити, само суд мора то констатовати на дотичном предмету решењем, после учињеног покушаја за наплату, и по том оставити акте у архив.

III.

Суд општине цветановачке, актом својим од 28. децембра пр. год. Бр. 2022, пита:

„Пресудом ваљевског првостепеног суда осуђено је једно лице да плати каси дотичног села 670 дин. поред казне по чл. 70. зак. о шумама, за извршену госећу у шуми дотичног села ове општине.

Пресуда је извршном постала, осуђено лице казну је издржало, а осуђени новац селу још није платио.

Грађани дотичног села поднели су овом суду молбу по чл. 34. тач. 4-та закона о општинама и молили суд да сазове засебан збор дотичног села, на коме ће се решити: да ли ће осуђено лице селу платити осуђену суму или ће му се иста од стране села опростити.

Па пошто по тач. 4-ој чл. 34. зак. о општинама суд сазива збор кад суду општ. написмено изјаве жељу и означе општ. потребу најмање једна четвртина правних гласача; то настаје питање да ли је суд у овим случајевима надлежан да сазива зборове у корист појединих грађана и на основу ког законог прописа; а ако није надлежан на који начин село може ову осуду осуђеном лицу опростити.

Суд је мишљења да у оваквим случајевима није дужан да сазове збор кад се то не тиче интереса општине или села већ појединаца.

Моли се уредништво за обавештење што пре.“

— На ово питање одговарамо:

Не само што суд не сме сазивати збор за предмете ове врсте, јер се овде не види никаква *општинска потреба*, коју за сазив збора условљава т. 4. чл. 34. закона о општинама, него одмах има да настане код надлежне власти, да се пресуда судска изврши у року, који предвиђа чл. 143. закона о шумама.

Сељанима дотичног села нека суд објасни, да они нису сопственици шуме, те да им отуда припада право да досуђену накнаду штете опраштају, него да и они сами под условима законом прописаним, могу уживати користи које шуме пружају, као што је сеча дрва за огрев, грађевине и т. д.

IV.

Деловођа општине младеновачке пита:

У овој општини, подигнута је кланица за прераду свињског и говеђег меса, у којој се дневно закоље 100—150 брава свиња.

Сопственик исте прерађује месо у саламу и др. и тако прерађено извози на страну а нешто у прерађеном стању продаје и у овоме месту. Према повластици, добивеној од српске државе, он никакву кланичну таксу овој општини не плаћа како на прерађено месо, тако ни на маст ни сланину.

Тај сопственик продаје у овој општини цубок, не само у кланици но и у вароши у нарочитим дућанима, (свеже џигерице, бубреге, мозгове, главе, језике, уши и ноге), а међу тим, ни за то овој општини никакву таксу не плаћа и ако повластицом то није обухваћено.

Овом продајом цубока, знатно се штети ова општина тиме: што овдашњи касапи који општини кланичну таксу плаћају, много мање меса троше, па природно је, да и општини овој мање кланичне таксе плаћају.

Моли се уредништво за обавештње о томе: да ли би суд општински сопственика кланице могао оптеретити плаћањем кланичне таксе на продају овог цубока, па ако би могао, то на какав начин, колико и на основу кога закона?

Шаље се уредништву један примерак дате му повластице, ради бољег објашњења, по овој ствари.“

— На ово питање одговарамо:

Трговинско-економске прилике наше земље захтевале су, да се путем повлашћења подигну модерне и уређене фабрике за клање стоке и прераду меса.

У то име и законом од 8. јула прошле године, дата је концесија о којој је овде реч. са најширим повлашћењем.

Како њоме фабрикант није ограничен да своје израђевине и полупрерађевине, не може продавати у земљи, то се не може ни претпостављати, да продаја цубока треба да буде предмет каквога интереса и дажбина, нарочито општинских.

Према томе, не може се од њега тражити да плаћа аренду, на коју општина има права од касапа по уредби о касапницама.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

УТВРЂЕНА ИДЕНТИЧНОСТ

У 3. броју нашега листа од ове године изнели смо у рубрици «Нађен леш» опис једног леша непознатог лица, који је нађен у атару

села Мале Каменице, среза брзопаланачког и скренули смо пажњу свима властима на овај леш.

У почетку овога месеца полиција је успела утврдити идентичност тог лица, и према депеши начелника среза брзопаланачког од 4. ов. м-ца Бр. 2445. то се лице зове **Влајко** син Тодоре **Стојиљковић,** удове из села Смрдана, среза нишавског. Он је до Митровдана прошле године служио у Кладову код Тодора Миљића, лончара, и тада је пошао кући преко Брзе-Паланке за Пирот.

Извршиоци убиства нису још пронађени.

Позивају се све власти да потраже убице и о резултату нека известе начелника среза брзопаланачког с позивом на депешу Бр. 1145.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

12. прошлог месеца око 6 часова после подне једно непознато лице покушало је код једног овдашњег мењача да размени једну америкаиску банкноту од 500. долара, која није имала никакве вредности пошто је давно повучена из течаја. Мењач је у први мах хтео разменити поднету банкноту али му се доцније учини личност сумњива и одбије је. Ускоро за тим полиција је извештена да се у Београду налази страно лице са лажним новцем и почне живо трагање за њим, обративши нарочиту пажњу комесарима: савске, железничке и топчидерске полиције. Непознати, знајући да ће полиција одмах бити обавештена о његовом покушају преваре, да би избегао одговорност, одмах сутра дан 13. пр. м-ца преобуче се, обрије браду коју је до тада имао и у једном хотелу

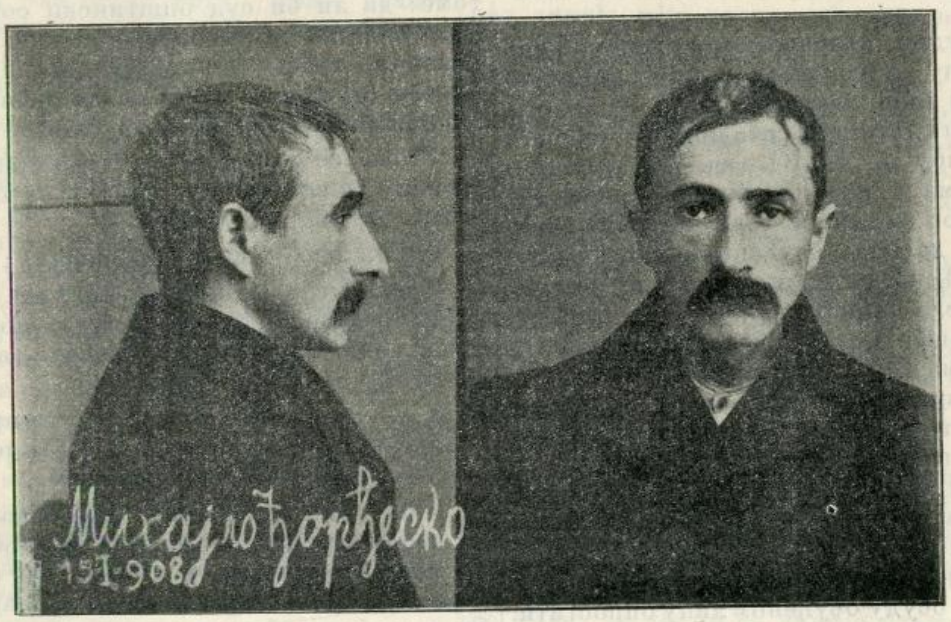

замени свој шешир са качкетом. Истога дана око 7 часова отиде до Топчидера трамвајем, ту сачека воз и покуша извадити карту за Софију, али га комесар топчидерске полиције као сумњиву личност задржи од пута и узме на испит. На саслушању је изјавио да се зове **Михајло Ђорђеско,** бив. банкар из Букурешта, да је до сада био у Монте-Карлу где је „прокоцкао" 2,000.000 динара, и да се сад враћа у Румунију. При претресу код њега је нађено: у злату 50 динара, једна аустријска форинта, један српски динар, 10 комада америкаиских банкнота од 50 долара, један комад од 500 долара, 3 пасоша, две заложнице румунске банке, две заложнице београдске заложне банке и два мала кључа.

Сутра дан спроведен је Управи града Београда, код које је на саслушању изјавио, поред онога што је код комесара казао, да је при поласку за Топчидер понео са собом једну ручну торбу, за коју не зна где му је остала. Истрагом је утврђено да је доиста био понео ручну торбу али се она није могла до сад пронаћи. Затим је изјавио да није раније осуђиван.

Управа, видећи да има посла са врло сумњивом личности, обрати се полицији у Букурешту ради утврђења Михајлове идентичности, пославши још у исто време и његову фотографију. После извесног времена, полиција у Букурешту известила је Управу актом о Михајлу, шаљући у исто време и његов антропометријски картон са фотографијом, пошто је он још 28. маја 1906. године мерен и фотографисан при њиховом Антропометријском Одељењу. Тим актом утврђено је, на супрот Михајловом тврђењу, да је три пута судски осуђиван у Румунији: први пут у 1896. години на две (2) године робије због преваре; други пут 1902. године на три месеца робије због преваре и трећи пут 1904. године на четири месеца робије опет због преваре. У Паризу је 1894. године осуђен на један месец затвора због преваре и 13 месеци због крађе. У последње време био је основао једну заложну банку у Букурешту, али је ускоро са многим драгоценостима побегао.

Кад су му саопштене ове раније осуде, све је признао.

Михајло је стар 30 година, средњег раста, очију угасито-зелених, косе смеђе, говори француски, немачки и румунски.

Износећи његову фотографију, позивамо све полицијске и општинске власти, а и приватне молимо, ако би што знали о Михаилу и о његовој ручној торби да о томе известе Управу града Београда.

ПОТЕРЕ

Мартин Лидхолм, благајник сканске трговачке банке у Трелеборгу (Шведска), стар 40 година, средњег стаса, плав, очију плавих, лица узаног и дугуљастог, проневерио је један милијун и седамдесет и четири хиљаде крона, и 24. пр. м-ца побегао у иностранство са својом женом, старом 30 год., широких уста, плавозагаситих очију. Министарство унутрашњих дела наређује свима полицијским и општинским властима, да на ове бегунце обрате нарочиту пажњу, а на случај проналаска, да их ухвате, претресу и притворе, па о свему да одмах известе министарство с позивом на претпис П.№ 1779. Општећена банка обећава награду од 5000 крона и 5% од нађене суме ономе ко ухвати Мартина.

Мијаило Гроздановић, берберски радник, ноћу између 30. и 31. пр. м-ца покрао је сав берберски алат Стевану Милошевићу, из Сопота, и по извршењу дела одмах побегао. Позивају се све полицијске и општинске власти да Мијаила живо потраже и пронађеног стражарно спроведу начелнику среза космајског с позивом на депешу Бр. 2318.

Глигорије — Гига Ивановић — Станковић, земљоделац, родом из села Лапаштице, среза јабланичког, стављен је под кривичну истрагу и притвор због опасне крађе, али је по сазнању да га власт тражи одмах побегао и до сада није пронађен. Глигорије је стар 35 година, високог раста, сувоњав, у лицу црн, на једној руци и једном образу има белегу од опекотине. Нека га све полицијске и општинске власти живо потраже и пронађеног стражарно спроведу начелнику среза јабланичког с позивом на депешу Бр. 3076.

ТРАЖЕ СЕ

Олгу Перић, шнајдерку из Београда, која има да одговара за крађу, тражи кварт палилулски актом Бр. 447. Пронађену треба спровести поменутом кварту.

Даринку кћер Јулке **Стојисиљевић,** удове из Београда, које је нестало 19. јануара ове године, тражи кварт савамалски актом Бр. 1164. Даринка је стара 10 година, висока, смеђих очију, сувоњава, у обичном женском оделу. Пронађену треба упутити кварту савамалском.

Александра Јаноха, столарског шегрта из Београда, кога је нестало у почетку овога месеца, тражи кварт савамалски актом Бр. 1261, ради предаје родитељима. Александар је стар 12 година, омален, у лицу смеђ, на себи је имао од одела кратак капут од штофа, црне панталоне, на ногама ципеле. Позивају се све власти да га потраже и пронађеног упуте кварту савамалском.

НА ЗНАЊЕ

Компилети „Полицијског Гласника" за 1905, 1906. и 1907. год., у елегантном тврдом повезу могу се добити у уредништу по цену од 15 динара за једну годину. За оне, који сва три компилета узму уједно, цена је свега 40 динара. Компилети у меком повезу за 1906. и 1907. год. могу се добити по цену од 12 за једну годину, или оба заједно за 20 динара.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Б. Алимпић

БРОЈ 7. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 17. ФЕБРУАРА 1908. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника треће класе среза врачарског Павла Б. Ђорђевића, начелника исте класе среза мачванског, — по службеној потреби.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 9. фебруара 1908. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полицијског писара треће класе среза параћинског Драгишу Пантелића, полициског писара исте класе среза бањског, — по службеној потреби.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 9. фебруара 1908. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полицијског писара треће класе среза мачванског Милутина Јоковића, полицијског писара исте класе среза грочанског, по службеној потреби.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 9. фебруара 1908. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за лекара среза брзопаланачког и крајинског, Д-р Миливоја Петровића, лекара среза крајинског, по потреби службе;

за лекара среза звишког Д-р Лазара В. Бесарабића, лекара среза тимочког, по молби; и

за лекара среза азбуковачог Д-р Живојина С. Миленковића, доктора целокупног лекарства и бившег питомца среза параћинског.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 9. фебруара 1908. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 12. јануара 1908. год. Бр. 184., донето на основу тач. 9. члана 144. Устава, које гласи:

Да се Апостол Васић, учитељ у Мекишу, среза добричког, округа топличког, родом из Приштине у Турској и поданик исте државе, прими у српско поданство заједно са својом женом Радом и малолетном децом: Видосавом, Даницом и Кузманом, изузетно од § 44. грађанског закона.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 25. јануара 1908. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 1. фебруара 1908. год. Бр. 773., донето на основу тачке 9. члана 144. Устава, које гласи:

Да се Пашко Вучетић, академски сликар из Београда, родом из Спљета, у Далмацији и поданик аустро-угарски, прими у српско поданство заједно са својом женом Маријом, изузетно од § 44. грађанског закона, пошто је поднео уредан отпуст из својег досадањег поданства.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 9. фебруара 1908. г. у Београду.

РАСПИС

Свима полицијским властима (окружним начелствима и срезовима)

Често ми се упућују жалбе: да полицијске, као иследне власти, на основу § 56. закона о судском поступку у кривичним делима, одређују за вештаке по судским и санитетско-полицијским извиђајима, општинске и приватне лекаре и ако у месту има државних лекара.

Тако разумевање и примена § 56. и на вештаке лекаре, неправилна је, јер је противно чистим и јасним одредбама чл. 9-ог тач. 4-те и 16-те члана 12-ог тач. 6-те и члана 14-ог тач. 12-те закона о уређењу санитетске струке.

Да би у будуће полицијске, као иследне власти, правилно поступале, и да не би давале повода оправданим жалбама лекара, налазим за потребно, да свима полицијским властима упутим ово *објашњење:*

Полицијске власти као иследници дужне су у свима случајевима, где је потребан судски или санитетско-полицијски извиђај, да употребе као вештаке своје надлежне референте; окружна начелства — окружне физикусе; срески начелници — среске лекаре.

У случају, да који од њих одсуствује, или је другим узроком спречен, да се одазове позиву надлежне власти, полицијска иследна власт употребиће као вештака, оног државног лекара, који било по своме положају, било по специјалном наређењу заступа одсутног или другим којим узроком спреченог лекара.

Тек у случајевима кад у *месту нема ни једног државног лекара*, власне су полицијске иследне власти, да за вештаке одреде и лекаре, који нису у државној служби, и то у првој линији општинске лекаре, а у изузетним случајевима, кад ових нема или би били спречени, и приватне лекаре.

Наређујем, да од дана објаве овога расписа полицијске власти строго по њему поступају.

СБр. 1314.
1. фебруара 1908. год.
у Београду.

Министар
унутрашњих дела,
Наст. Н. Петровић с. р.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

Суд има да подвргне својој оцени и налаз и мишљење и при томе има да пази на све оно, на што има да пази и иследник кад оцењује рад вештака; према томе, и овде вреди оно исто, што је речено раније у § 18 V о оцени вештачког мишљења од стране иследника. И суд, као и иследник, има, дакле, да подвргне својој оцени како формалну страну налаза и мишљења тако и њихов садржај.

Оцена вештачког мишљења у првом реду ће зависити од способности вештака и то како од техничке тако и од правне способности. Нађе ли суд, да вештаци нису имали било једне било друге способности, то не може ни тако вештачко мишљење узети за доказ. На другом месту, важност вештачког мишљења зависиће од начина, на који су вештаци вршили опажања. Овде су у питању особине чула, средства и оруђа помоћу којих је и време у које је вршено опажање. На трећем месту, вештачко ће мишљење нарочито зависити од начина на који је образложено. Вештаци су ту дужни да кажу, која су правила науке или вештине употребили док су дошли до својих закључака. И ако суд, због недовољне спреме не може увек да оцењује правила или законе какве науке. ипак он може да види, да ли се из тих правила или закона даду извести онакви закључци, до каквих су вештаци дошли. Тако исто суд може да види и све празнине и противречности у вештачком мишљењу.

Ако, дакле, суд при оцени вештачког мишљења нађе, да је оно непотпуно, нејасно, неопредељено или у противречности са самим собом или са ислеђеним околностима, то тако вештачко мишљење не може имати доказну вредност. У таким случајевима суд има да поступи онако исто као и иследник, т. ј. ако је мишљење вештака нејасно, може се та нејасност отклонити на тај начин, што се од вештака има тражити да понова објасне своје мишљење. Ако и после тога мишљење остане нејасно, онда ће оно бити без доказне вредности. У том случају има суд да нареди ново вештачење. Тако се исто има поступити, ако је вештачко мишљење непотпуно, неопредељено или ако је у противречности са самим собом или са ислеђеним околностима.

Из свега изилази, да ће само оно вештачко мишљење бити потпун доказ о истинитости важних чињеница, за које суд нађе, да и по форми и по садржају одговара свима до сад постављеним правилима за његову важност, и нарочито за које суд нађе, да је довољно образложено. Овако вештачко мишљење суд мора да узме за доказ.

Вештачким мишљењем може се потпуно доказивати како биће или постојање кривичног дела, тако и основи подозрења.

ГЛАВА ТРЕЋА

ПРИЗНАЊЕ[1])

§ 21.

Појам и значај признања.

Признање може бити двојако: признање у *ужем* и признање у *ширем* смислу. *Признање (confesiso) у ужем смислу јесте својевољно (animo confidendi) учињена изјава обвињеног, или оптуженог да је извршио извесно кривично дело.* Међутим, *признање у ширем смислу јесте својевољно учињена изјава обвињеног или оптуженог, да је истинита извесна важна чињеница, која је по њега штетна*, н. пр. кад А признаје само то, да је нож, који је нађен поред убијеног Б и којим је извршено убиство, његов, али не и то, да је он извршио убиство.

Данас је за свакога јасно, да се признање у Кривичном Поступку мора узети као доказно средство. Основ његовој доказној снази лежи у томе, што, кад окривљени изјави да је извршио кривично дело или да је истинита каква важна чињеница која стоји у вези с кривичним делом, постоји претпоставка, да је та изјава истинита. Да овака претпоставка постоји, изводимо из искуства, које нам казује да нико неће казати неистину, ако отуд за њега може произићи каква штета, а нарочито ако због тога може бити кажњен. Противно је људској природи, дакле, да невин противу себе говори и себе оптужује. Искуство нам казује и то, да се често глас савести не може ућуткати и да окривљени ради душевног мира и спокојства казује истину, признаје и повињава се казни. Најзад не стоји ни то, да оптуженом не треба веровати, као год што се не верује ни сведоку, који у својој ствари сведочи. јер оптужени, признајући дело, говори противу себе те стога отпада основ неверовању.

И поред свих основа за доказну снагу признања, ипак се признање у Кривичвом Поступку у многоме разликује од признања у Грађанском Поступку. Оно има много већи значај и вредност у Грађанском него ли у Кривичном Поступку. Та већа вредност долази отуда, што у Грађанском Поступку влада диспозитивно начело странака тако, да се све оно, што једна од странака призна, има узети за истинито без икаквог даљег доказивања. У Кривичном се Поступку, међутим, никако не сме признању придати толика вредност, јер ту нема места начелу диспозиције странака. Ако би се усвојило, да и у Кривичном Поступку није потребно даље доказивање, чим је признање дато, могло би се десити, да оптужени, који је признао извршење кривичног дела, буде осуђен, и ако је то признање неистинито. Овако схваћено признање противило би се начелу материјалне истине, на коме сваки Кривични Поступак мора почивати. Стога и признање, да би могло у Кривичном Поступку послужити као доказ. мора бити истинито. Из овога изилази, да се оно никако не може сматрати таким доказним средством, које би искључивало свако друго доказивање тако, да је само признање довољно за осуду. Има доста случајева, у којима разни мотиви наведу оптуженог на лажно признање. Мотиви са којих оптужени лажно признаје јачи су од страха од казне, као н. пр. кад малолетан син призна кривицу да би спасао свога оца знајући, да ће га као малолетника постићи блажа казна; или кад неко за награду прими на себе кривицу и призна; или кад неко призна да је извршио кривично дело, да би што лакше провео зиму у топлом затвору и т. д. Таки случајеви баш и показују, да за осуду оптуженог није довољно само признање, већ да то признање одговара материјалној истини, која је циљ Кривичном Поступку.

---

[1]) *W. Th. Frühwald,* Handbuch das österr. Strpr. 200, 209; *Jenul, Das öster.* Criminalrecht III 306—333, IV 13 и даље, 172 и даље; *V. Hye,* Die leitende Grundsätze 215, 293 и даље; *Kitka,* Thatbestand 120 и даље; *Исти,* Beweislehre 35—106; *Mittermaier,* Beweislehre 226—287; *Rulf,* Commentar I 281—307, II 70—85; *Zachariae,* Handbuch II 431—439; *Meyer,* у Н. Н. I 259—265; *Исти,* Lehrbuch 540—550; *Mayer,* Commentar I 698—713; *Glaser,* Handbuch I 599—647; *Исти,* Beiträge zur Lehre wom Beweis 277—360; *v. Kries,* Lehrbuch 394—407; *Ullmann,* Lehrbuch 376—390; *Birkmeyer,* Lehrbuch 406, 451—459; *Bonnier,* Traité des preuves I 439 и даље; *П. Сабић* Теорија доказа 202—244.

Какав ће значај признање у Кривичном Поступку имати, зависи, дакле, поглавито од тога, да ли је у њему више заступљено истражно или оптужно начело, да ли у њему влада теорија принудних законских доказа или теорија слободног судијског уверења.

Много већи значај има признање у законодавствима, заснованим на истражном начелу и теорији законских принудних доказа, него што га има признање у законодавствима с оптужним начелом и теоријом слободног судијског уверења. У инквизиторском поступку XVII и XVIII столећа вредност признања је прецењивана; оно је сматрано као најбоље доказно средство — regina probationum, probatio probatissima. У признању се огледало најбоље средство за добијање истине, јер се сматрало да се оптужени, кајући се, сам подвргава казни. Прецењивање признања види се отуда, што је сав рад иследника био управљен на то, да се до признања дође и што је оно било претпоставка за осуду. Тај изузетан положај признања довео је био дотле, да је иследник могао употребити разноврсна принудна средства само да би до признања дошао. Оптужени је подвргаван и тортури ради признања. Кад је тортура укинута, онда је иследник као средство за добијање признања употребљавао: дуго држање у притвору, казне за лаж и непослушност, замарање дугим саслушавањем, плашење као и друга средства којима се ишло на то да се оптужени збуни. Доказ се могао прибавити само признањем и сведоцима, па чак и онда, кад је било довољно сведока, гледало се да се дође до признања. Индиције или основи подозрења нису могли дати потпун доказ, већ су они били само довољан разлог за употребу тортуре или других средстава ради изнуђавања признања. И ако је признање изнуђено, ипак се оно није сматрало за потпун доказ чим је дато, већ је суд у сваком случају, па било оно драговољно дато или изнуђено, вероватноћу његову подвргавао својој оцени.

(наставиће се)

Д-р. Бож. В. Марковић.

ПОГРЕШНА ПРИМЕНА

§ 59. тач. 4. и § 59. т. 7. казн. зак.

(свршетак)

Израз „свагда“ поред „добро владао“ има свога нарочитог смисла, преко кога пракса олако прелази. Узмимо случај, да је неко лице извршило родоскрвњење и за исто остало некажњено због тога, што није ни дошло до истраге. У поновљеном случају буде ово утврђено, али се због застарелости дела не може судити, већ се суди само друго дело. Да ли се сад за такво лице може рећи да је доброг владања? Мислимо не! И с тога израз „свагда“ хоће управ да обухвати све случаје, и не допусти примену олакшице доброг владања онде, где тога није било. Казнени закон захтева добро владање *стално* до извршења кривичног дела, затим ово казни, и у сваком поновљеном случају за кривца се не може рећи, да је доброг владања. Може се рећи, да је отежица раније осуде застарела, јер она иде на штету кривца, па in dubio pro reo. али се никад не може порећи факат, да је некад неко био рђавог владања, кад је због кривичног дела осуђен, дакле не може се тврдити, да је дотично лице *свагда* било доброг владања т. ј. не може му се признати олакшица доброг владања. Ову олакшицу закон даје само *једанпут* онима, који никад нису погрешили. Он им може ову погрешку не стављати после извесног времена на терет, али им ту погрешку не може посредно уписати у добро владање за све време ранијег живота.

б) *Признање.* Оно је једна олакшавна околност од особите правне важности. Њен правни домашај одређен је §-ом 59 т. 7. к. з., где се овако вели: „ако се (кривац) сам суду пријави и своју кривицу призна, а могао је лако утећи или се сакрити, *или* ако призна своју кривицу, пошто се почне ислеђење, али пре него што се дело његово докаже другим чим.“

Наређење овог §-а предвиђа признање, као олакшавну околност у два случаја: а) кад се кривац сам пријави иследној власти и призна кривицу и б) кад кривац призна кривицу код иследне власти после пошто је отпочето ислеђење, али пре но што је његова кривична одговорност утврђена другим доказима.

Пре свега морамо одмах приметити, да је редакција овог наређења неправилна, јер се говори о пријави код суда ради признања, ма да се није мислило на суд, већ истражну — полицијску власт. О суду (првостепеном) може се само тада говорити, кад се он јавља у улози иследне власти и то код оних кривица, које не повлаче притвор. Осем тога незгодно је употребљен и израз: „а могао је лако утећи или се сакрити“, према коме изгледа, као да би признање у случају, где није било могућности за бежање или скривање, остало без икаквог утицаја на одмеравање казне. Овај став није у опште требало уносити у законски текст, јер је оцена питања о лакоћи бежања или сакривања такве природе, да не постоје ни политичко-правни ни какви други разлози, да би суд требао, да се бави њоме. Ово у толико мање, што се уношењем тога става тако рећи полаже оружје пред немоћношћу полицијских власти, да кривце учињених дела пронађу.

Исто тако неправилна је и редакција другог дела овог §-а, где се каже: „пре него се његово дело докаже чим другим“, при чему се није мислило на доказивање постојања кривичног дела, већ кривичне одговорности окривљеног, што се јасно види из напред употребљених речи „призна своју кривицу“ где је израз кривица употребљен у простом народном значењу признања кривичне одговорности, или у ужем значењу признања учиниоштва извесног кажњивог дела.

Примена ове олакшавне околности нашла је у судској праси једно шире тумачење, но што га ми горе постависмо. Наиме судска пракса иде даље и узима да свако признање, чим је оно ту, повлачи за окривљеног олакшицу из наведеног законског прописа. Да не наводимо примере, јер је доста да констатујемо факта, судска је пракса са усвајањем постојања признања као олакшавне околности отишла тако далеко, да сматра, да признање учињено пред првостепеним судом пре изрицања судске пресуде, или и после, по учињеним примедбама виших судова, кад првостепени суд чини ислеђење, или кад се поништи одлука нижег суда, даје кривцу право, да потражује за се признање олакшавне околности из § 59 т. 7. к. з.

Ми налазимо, да је оваква пракса судова просто погрешна. Доказ је зато сам законски текст, из кога се таква пракса не да извести. Довољно је било, да се једном наиђе на погрешну праксу па да се више никад не загледа у законски текст, нити да се смисао овога изналази, већ да се позива на судску праксу и узима онако, како судска погрешна пракса хоће. Колико је код нас у стању, да судска пракса виших судова штетно утиче на јуриспруденцију и на слободну оцену судија нижих судова најлепше илуструје једна усмена изјава једног судије првостепеног суда: „Ми би и узели да оптужени нема олакшицу признања, у случају кад је тек код суда признао, али шта нам то користи, кад ће виши суд то да поништи“. Па ипак и ово судијино мишљење није тачно, јер се увек треба борити против погрешне праксе, и то све дотле док се не створи пракса, која одговара закону и разлогу, који овоме служи за оцену.

Па шта је управ био циљ законодавцу да признање оптуженог узме као олакшавну околност за овога при одмеравању казне? Свака истрага има да рачуна са извесним тешкоћама при изналажењу кривичних дела, а особито са утврђењем кривичне одговорности лица, окривљених за иста. Познавајући људску природу при вршењу кривичних дела, нарочито онај важан моменат наде, да се неће пронићи учинилац кривичног дела, и онај други моменат гриже савести због учињеног дела, који доцније наступа, а нарочито у случају, где се истрагом окриви невино лице, законодавац је хтео, првенствено, да олакша истрагу. Ово олак-

шање истраге морало се платити извесном ценом. Тај дакле криминално-психолошко-политички разлог диктовао је законодавцу, да награди извесним благодејањем оне кривце, који олакшају истрагу и правично утврђење кривичне одговорности. Одмах се овде намеће питање: па кад је најлакше омогућити ову истрагу? Одговор: одмах у почетку, пре но што се кривична одговорност утврди другим доказима. Постоји ли овај случај, да је „кривица" доказана и без признања окривљеног, онда нема више оног разлога, који је налагао, да се признању да награда. Кривица је доказана, признање ништа не користи истрази. Могло би се рећи, да се и у доцнијем признању огледа још моралност кривчева, и да ову треба нарочито признати. То може бити, али се тада ова моралност може и треба да обухвати у олакшицу код доброг владања, те да тамо појача значај ове олакшице, али никако да служи као засебан фактор за умањење казне.

Да је ово био мотив законодавцу види се јасно из законског текста. Узмимо баш случај да је кривац могао побећи или се сакрити, али он то не учини, већ се јави надлежној власти и призна своју кривицу. Из тога се види, да то признање мора бити учињено пре но што је истрага отпочета. Ово постаје још јасније, кад се упореди други део, где се говори о признању *после* отпочетог ислеђења, што је сасвим природно према првом случају, који обухвати признање *пре* отпочете истраге. И једно и друго признање, по законском тексту, морају бити учињена дакле пре но што је кривична одговорност оптуженог доказана другим доказима, на пр. сведоцима. У овом другом случају, (под б.) може бити признање учињено и код суда, чак и на претресу, и служити као олакшица, ако само кривица није доказана другим доказима. У првом случају (под а) напротив о таквом признању код суда, као судеће инстанце, не може бити речи, већ само под околностима, како је горе поменуто.

Према томе, кад оптужени стално повиче своје учешће у извесним делу, хоће дакле, да се извуче од кривичне одговорности, предвиђене за учиниоца дела, па тек на дан претреса, пошто се његова кривица потпуно доказала на други начин, по савету свога правобраниоца или из сопствене побуде, призна, да је извршилац дела, мислимо, да се оптуженоме не може признати ово признање као олакшавна околност, ма да судска пракса то узима. Па не само, да ово признање, учињено на претресу код суда, има да остане без дејства на одмеравање казне, већ и оно, које је учињено код иследне власти, ако се из акта јасно види, по реду вођење истраге, да је кривична одговорност окривљеног лица била раније доказана другим доказима, не само на пр. непосредним, већ и саставним доказом. У случају постојања саставног доказа, по коме је оптужени на пр. стављен у притвор, па после признао дело, и осуда изречена по основу признања, суд би имао ово претходно да утврди, да ли овај саставни доказ постоји и тек по тој оцени види, да ли се признање има узети као олакшица. Ако би осуда могла бити изречена по саставном доказу, онда је признање било непотребно, и остаје без утицаја при одмеравању казне, у колико га не би обухватила олакшавна околност доброг владања. С тога разлога налазимо, да није погрешна пракса оних полицијских власти, које у својим спроводним тужбама именују и друге доказе, којима се дело и кривица доказују, осем признања. Само у тим случајима треба означити, да је признање доцније добивено, ако је то случај.

Свакојако, да овакво тумачење § 59 т. 7. к. з.. како га ми излажемо, даје више посла полицијским и судским властима, но онда кад се свако признање узме просто као олакшица, али је оно основано на закону и одговара циљу, који је законодавац имао у виду, и с тога мислимо, да заслужује пажњу читалаца и њихово размишљање о истом.

д-р Д. М. Суботић.

ЗАСТАРЕЛОСТ КРИВИЦЕ

из § 375. а. кр. закона

Приказујући књигу *Уиут за полицијске и општинске власти*, коју је приредио г. Ђур. Ђорђевић, окр. начелник, ми смо обећали, да ћемо се нарочито вратити да говоримо о застарелости кривице из § 375. а. кр. закона, о чему је реч на стр. 401. поменуте књиге.

Откупљујући то своје обећање, ево нас, дакле, да се овим питањем позабавимо, како би се избегла пометња, коју је, по нашем нахођењу, начинио г. Ђорђевић својим тврђењем: да застарелост дела *не почиње тећи од дана кад се ово учини самовласним захватањем туђега имања*, него од дана, „*кад се имање одузме — кад је дакле оптужени лишен државине имања, које је самовласно био заузео*", јер како г. Ђорђевић мисли, „*за све време док оптужени држи самовласно имање у својим рукама, он чини недозвољено дело, а престаје га чинити онда, кад му се имање одузме, било силом, било да га напусти својом вољом.*"

Ма да је г. Ђорђевић усамљен у јавности са оваквим гледиштем на застарелост ове кривице, јер у колико ми знамо, са њиме је до сада био сагласан само г. Матијевић, који је о овоме писао у „Полицијском Гласнику" за 1905. годину, ипак је он, рекосмо, начинио једну пометњу у досадашњој пракси наших управних власти, пошто су неки полицијски чиновници примили ово гледиште као тачно, ма да је оно далеко од тога.

А да је оно одиста далеко од тачности, дужност је да то и утврдимо.

Прилазећи, дакле, томе послу, ми одмах морамо констатовати, да г. Ђорђевић није изнео разлоге за своје тврђење, нити се у опште забављао категоријом самога дела, него је онако ауторитативно поставио ово правило и прешао на облике, у којима се ово дело може да јави као грађански спор.

Отуда смо и ми нагнани, да из његових речи: „*за све време док оптужени држи самовласно имање у својим рукама, он чини недозвољено дело*, сами изведемо његову намеру, да је он ово дело огласио као *трајно кривично дело* о коме говори § 75. кр. закона.

Само под том претпоставком или у још горем случају под претпоставком да овде постоји *продужено кажњиво дело* из § 70. пом. закона, могао је он оспорити да се за почетак застарелости неће узимати дан, када је заузеће учињено, него онај, када је заузето имање истргнуто из државине захватача.

Али, било да је претпостављао једно било друго кривично дело, он је погрешио, јер случајеви из § 375. а. кр. закона, нити су *продужено* нити *трајно* кажњиво дело, јер, као што је познато, за појам продуженог кажњивог дела тражи се да има више једноврсних свршених радња, (дотле некажњених), које имају једну основицу и потичу из једне намере, а све скупа чине једну целину једног кажњивог дела, ма да свака од њих иначе даје свршени појам учињеног кажњивог дела; а за трајно, пак, кажњиво дело, тражи се непрекидно остварење обележја кривичног дела.*)

Свега, пак, тога нема код самовлашћа из § 375. *а.* кр. закона, јер је ту само једно кажњиво дело, које је завршено онога тренутка, кад је заузеће учињено.

Она околност, што оно остаје непрекидно у државини захватача, не може да мења његов облик и начин извршења, јер би стајући на то становиште, морали за сваку крађу признати да је трајно дело, пошто је предмет покрађе у рукама крадљивца све до проналаска, а такво се међутим, схватање никако не би смело примити као тачно, кад оскудевају елементи, који условљавају продужено и трајно кривично дело.

Такво схватање за значај § 375. *а.* кр. закона, искључује, у осталом, и сам текст ове законске одредбе, јер она баш у своме трећем ставу *претпоставља могућност застарелости кривице док је заузето имање још у рукама захватача*, и прописује правила, по којима ће се имање оставити у државини једном или другом — захватачу или тужиоцу, и што са заузећем идентификује и кривице, које су по превасходству јединствена кривична дела, као што је преоравање њива, прекопавање ливада и т. д.

Свега тога, наравно, не би могло бити у овој законској одредби, кад би се ово дело сматрало као трајно или продужено кажњиво дело, јер би тада претходило одузимање имања, па тек онда регулисавала кривична одговорност.

У осталом нема у опште разлога да се и кривицама ове врсте учини она повластица, која је учињена трајном и продуженом кривичном делу, у погледу застарелости, јер је сопственик заузетог

*) Немачко Кривично Право од д-р Ф. Листа. Теорија казн. права од Ј. Ђ. Авакумовића.

имања у положају да увек поднесе тужбу против захватача, чим овај заузме земљиште и загради га, или постави потке и друге белеге као знаке присвајања.

На против код трајног кажњивог дела, где par exelence долази непрекидно самовласно лишење слободе, лице које трпи може подићи тужбу тек онда, кад побегне из затвора или се каквим другим случајем овога спасе.

За њега тек тада, велимо, настаје могућност да тужи кривца, и онда је разумљиво, што и застарелост почиње тек са последњим завршетком злочиначке делатности, односно кад ова престане.

Само, дакле, овај разлог могао је и морао определити законодавца, да учини изузетак у роковима за застарелост извесних кривица, и ништа друго.

Кад, дакле, кривица из § 375. а. крив, закона ни по природи својој ни по начину извршења, не долази у ред ни продужених ни трајних кривичних дела, онда се ни застарелост њена не може регулисавати по оним одредбама, које говоре о тим делима (§ 75. кр. зак.), а самим се тим једновремено казује да је гледиште г. Ђорђевића из основа погрешно, те га као такво не треба ни примити, него остати при гледишту, које је до сада било опште и примљено од свију власти, којима је падало у део примењивање § 375. а. кр. закона.

Утврђујући овако нетачност мишљења г. Ђорђевића, ми смо, свакако, учинили услугу правилној примени закона, и задовољни тим успехом могли бисмо завршити овај напис.

Али како смо овом приликом уочили нешто што је вредно пажње наших правника, ми ћемо узгред и то додирнути.

На име, интересантно је, да наш кривични закон није у опште одредио дефиницију трајног кажњивог дела, као што је то учинио макар и непотпуно са продуженим кривичним делом у § 70. кр. закона, него само утврдио почетак застарелости у § 75. кр. закона.

Од колике је, пак, важности да се законом одреди дефиниција сваког дела, било да се то поклапа са напретцима правне науке у овом погледу, било да са овом не иде упоредо, то је скоро ван дискусије.

Интересантно је, даље, да и у правној науци нису пречишћени појмови о разлици између продуженог и трајног кривичног дела, јер док једни тврде, да је трајно лишење слободе каквог човека по природи својој продужено кривично дело, само што се казни као једноставно, дотле други тврде, да је оно трајно кривично дело са свима особинама једнога чисто једноставног кривичног дела.

Остављајући нашим правницима, као компетентним да о овој разлици донесу свој суд, ми можемо бити задовољни што смо овим својим написом били бар покретачи овога питања.

Димитрије С. Калајџић.

КОНАН ДОЈЛ И НАУЧНА ПОЛИЦИЈА

У XX ВЕКУ

Dr J. Bercher

(НАСТАВАК)

Треба још знати, да се у овим случајевима према саветима професора Рајса, може корисно употребити и микрофотографија. Она чини сталним и за све видљивим трагове сперматозоида; фотографски снимак, придружен рапорту судског лекара, учиниће овај јаснијим за судије и поротнике, мало навикнуте на употребу микроскопа.

Идентификовање повратника. Ово идентификовање врши се помоћу описивања тетовираних и особених знакова, помоћу живих слика, боје очију, фотографије, антропометрије и, најзад, помоћу дактилоскопије. Ове различите методе, употребљаване посведневно за попуњавање картона по Бертилоновом систему, у данашње доба постале су класичне и свима познате.

Идентификовање лешева. Г. Н. Миновић, судски лекар и професор антрополошке школе у Букурешту поводом овога вели »фотографија игра велику улогу у утврђивању идентитета лешева; она је често потребнија и практичнија од антропометријског описа, пошто је увек лакше наћи фотографа но лица која се разуме у антропометријском мерењу«.[1]) Фотографија је још корисна и с тога, што нас снабдева сликом, која траје много дуже но леш, подложан процесу распадања. Најзад, помоћу фотографије могућно је дати много природнији изглед, који ће олакшати њихово познавање, извесним лешевима, на први поглед непознатим, као што су они утопљеника. Поједине велике вароши притежавају у моргама све потребе за добивање фотографија ове природе. Специјалне табле конструисане су за постављање лешева у положај згодан за фотографисање. У Паризу се лешеви полажу на једну хоризонталну таблу, подељену са стране на квадратне сантиметре, који омогућавају мерење појединих делова леша.

Кад је леш једном постављен у положај за фотографисање онда га треба, ако је физиономија деформисана, приближити што више изгледу живе личности. За ово нам Гос, Миновић и Рајс препоручују више мотода.

Пре свега потребно је оживети очи, пошто је изглед вида у односу са погледом. Да се ово постигне Миновић саветује, да се очни капци отворе помоћу трљања или чиода, и да се очни глобуси испуне стакленим очима. Што се тиче боја ових, довољна су два пара: један црн а други угасито-отворен да замене све остале боје.

До истог резултата може се доћи и помоћу методе Д-р Рајса, која се састоји у повраћању сјаја рожњачи помоћу уштрцавања у очне дупље воде и глицерина у подједнакој мери.

Ако гасови у великој мери испуњују лице и ткиво, г. Миновић прибегава секцији коже на глави и образа, помоћу којих и тело ослобођава гасова.

Остаје још да се оживе усне леша помоћу четке и борног раствора, или помоћу раствора кармина. Разлика у боји, произведена на овај начин и видљива на фотографији, даје много живљи изглед слици леша.

Фотографисање лешева може се вршити и у другом циљу. У случајевима, у којима је тело покривено ударцима и ранама, фотографска слика сачуваће ове трагове, и с тога се може корисно придружити рапорту судског лекара.

Али има још и нешто више: трагови удараца и незнатне модрице, потпуно невидљиви за голо око и најпажљивијег судског лекара, показују се веома јасно на фотографији. Овај појав објашњује се много већом осетљивошћу фотографске плоче од рожњаче за разлике у боји. Незнатно изливања крви испод коже на мало контузованим местима производи ову разлику у боји, која се открива помоћу фотографије. На овај начин фотографија постаје страховити тужилац. Ови факти треба да су добро познати свима судским лекарима, који су позвани да се њима чешће користе.

Настава — предавање — научне полиције.

Једно врло важно питање, које је још предмет многобројних контроверзи, јесте питање о настави — предавању — научне полиције.

Кога треба упознати са применама науке на полицијску службу? У коме размеру треба предавати ове нове методе?

Несумњиво је да лекар, коме спадају у дужност деликантне функције вештака, мора бити потпуно упознат са средствима којима располаже научна полиција; он је још позван и дужношћу, да се њима користи у току својих експертиза. Ако му одсуство потребних инструмената онемогућава примену извесних метода, он је дужан да о томе извести иследну власт, а према потреби да се обрати и каквој другој потпунијој лабораторији.

И истржни чиновници, са своје стране, не треба да буду непознати са методама научне полиције. Познавање практичних детаља није им, без сумње, неопходно потребно, али је корисно да бар знају за постојање ових метода, као и за резултате које од њих могу очекивати. На против, ови практични детаљи веома су корисни полицајцима, који, опет, немају потребе за општим схватњима о скупу метода.

На овај начин лако је разумети сву тешкоћу проблема наставе научне полиције. Ова настава мора бити различита према томе да ли је упућена лекару, или истражном судији, или полицајцу.

Питање о предавању научне полиције први пут је покренуто на конгресу у Линцу (августа 1905.). Закључак конгреса о овоме гласи: »Да би криминални органи што боље одговарали својим дужно-

[1]) Видети у «Полицијском Гласнику» за 1907. год. нашу расправу: *»О утврђивању идентичности лешева.*

стима, желети је да поред текстова кривичног права буду што боље и темељније упознати са главним узроцима злочина, особеностима злочиначког света и најпрактичнијим начинима за истраживање злочина и примењивање казне.«

У ово исто време Ханс Грос скретао је пажњу на користи од упознавања ученика права на судско-медицинским предавањима са питањима, која могу доцније бити од користи практичном криминалисти.

Овог истог мишљења био је и Лакасањ, кад је још од 1885. године установио нарочити курс судске медицине за правнике лионског универзитета.

Жеља, изражена на конгресу у Линцу, имала је за последицу стварање једног факултативног курса у Бечу за будуће истражне чиновнике.

У Паризу г. Бертилон предаје агентима сигурности практичан део својих метода и њихову примену у састављању антропометријских картона. Недавно је отворио још један курс за судске чиновнике.

Слична предавања држи и г. Миновић, агентима сигурности у Букурешту.

Слободни универзитет у Ферари и Сијени, а нарочито краљевски универзитет у Риму, имају специјалне катедре за научну полицију. Рим је поверио професору Салватору Отоленги-у бригу о полицијским наукама, само што из његовог предавања још провирују теорије Ломброзове школе.

Предмет Отоленгијевих предавања полицајцима није само соматолошки и дескриптивни опис, судска фотографија, полицијска истраживања и т. п. већ поглавито антропометријски и психолошки опис. У своме предавању Отоленги нарочито истиче генетичку идентификацију која обухвата: 1. *опис органски;* 2, *опис психички*, и 3. *општи опис* (биографија индивиду-е, њено место рођења, моћ наслеђа) болести, склоности и т. д.

У Отоленгијевом лабораторијуму налази се, поред осталог, потпун материјал за мерење и фотографисање по Бертилоновом систему, потребни апарати за истраживања о органским и психолошким функцијама, апарати за мерење осетљивости, најубедљивији документи за познавање човечје душе.

Поводом ових предавања »La Rivista Penale« у марту 1905. год. писала је:

»После потпуног фијаска, школа тражи уточиште код полицијских агената, узбуњујући духове ових честитих органа лакрдијама о *типовима злочинаца и преступника* и осталим претераностима оне метафизичке антропологије, која је већ направила толико пустоши у науци. Трудећи се да подигне врло велики пиједестал настави, која, на против, треба да буде потпуно елементарна, практична и скромна, и упињући се да рехабилитује пропале доктрине, школа (Ломброзова) само може смањити симпатије према новој науци и редуцирати њену вредност.«

Као што примећује Ed. Локар у својим »*Латинским хроникама*,« оцена ова мало је претерана. Потребно је претходно расправити ова два питања: 1. хоће ли од предавања научне полиције полицајцима бити користи?, и 2. има ли смисла уносити у програме ових предавања опште доктрине и теоријска посматрања о криминалистици и криминалној антропологији?

Што се тиче првог питања, ми смо с њиме начисто, као и д-р Локар. Битни део наставе, намењен полицајцима, мора бити чисто практичан, имајући за основу *живе слике*, *антропометрију*, *дактилоскопију* и т. д.

Што се тиче другог питања, замерке »La Rivista Penale« оправдане су. Може ли се претпоставити, да ће један прост полицајац моћи утврдити психичке карактере преступника? Како се може захтевати од једног полицијског комесара да буде психолог или аналитичар на форму П. Бурже-а, кад овај задатак превазилази и сама медицинска средства и знања? *Биографска карта* Отеленгијева, ако није штетна, а она је бар без икакве вредности са гледишта идентификације. Да би је испунио, комесар полиције мора тачно оценити злочинчеву интелигенцију, измерити његову вољу, религиозне осећаје, бруталност и т. д. Пошто је ово свршио, треба да прикупи обавештења о наследним и личним склоностима преступниковим, да обележи знаке епилепсије, нервозе или ма каквог болесног наслеђа. Цео овај дуг посао, за чије би извршење лекар морао вршити неколико прегледа, треба да изврши један полицијски комесар, без лекарског знања, и то у врло кратком размаку времена, пошто преко дана има да испуни велики број карата.

(свршиће се)

Д. Ђ. Алимпић.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине добрачке, актом својим од 4. пр. м-ца Бр. 26, пита:

»Расписом г. министра унутрашњих дела, од 2. маја 1905. год. СБр. 4937, прописано је, да болничке трошкове не плаћају она лица, која плаћају непосредни порез годишње испод 10 динара, али овим расписом није објашњено, да ли се у ову суму рачуна и лични порез или не, ма да неке надзорне власти не рачунају лични порез у непосредни, те се према томе, чини пометња у наплати болничког трошка.

Сем тога, у чл. 2. тач. 8. закона о таксама стоји, да се за сиромаха сматра свако оно лице, које плаћа годишње на име непосредног пореза 5 динара, не рачунећи овде и порез на личност, те има власти, које се и не осврћу на величину суме, о којој говори напред поменути распис министра унутрашњих дела, него воде рачуна о наређењима закона о таксама.

Да би овај суд знао, при издавању уверења за болнички трошак, како треба да поступи, моли учтиво, уредништво за потребно обавештење.«

— На ово питање одговарамо:

Прво се констатује, да распис министра унутр. дела под СБр. 4937. од 2. маја 1905. год. и не постоји, јер тај број у санитетском одељењу, говори о сасвим другој ствари.

Што се тиче самих уверења и наплате болничког трошка, ствар стоји овако:

По правилу, постављеном у чл. 26. т. 4. закона о уређењу санитетске струке (измена од 17. јануара 1905. год.) за сиротне болеснике болнички трошак пада на терет санитетског фонда.

За сиротне, пак, болеснике сматрају се они, који плаћају до 10 динара закључно непосредну порезу, *не рачунећи у ову суму личну порезу.*

Према овоме у суму непосредног пореза не ће се убрајати и порез на личност.

Шта све треба да обухвати уверење, које издаје суд, прописано је расписом од 28. маја 1898. год. С№ 5713. (санитетски зборник, књига трећа, свеска прва стр. 147).

Напомиње се још и то, да распис министра унутрашњих дела од 22. октобра 1898. год. С№ 10205. о наплати болничког трошка није укинут за случајева о којима говори.

Наравно, да ово важи само за трошкове, који се учине само око лечења обичних болести.

Међутим, за душевно оболеле, који се спроводе у болницу за душевне болести, важе прописи чл. 26. под б. тач. 8. где се тражи плаћање непосредног пореза до 30 динара, не рачунећи и ту порез на личност.

Лечење сифилиса, према правилу постављеном у чл. 14. т. 1. врши се о државном трошку, као год што се и лечење венерије, пелагре и лепре, ставља на терет санитетског фонда.

II.

Суд општине скробничке, актом својим Бр. 165, пита:

»Моли се уредништво да изволи објаснити овоме суду: какву таксу треба да наплати по закону о таксама, кад му се *једном* молбом обрате пет брата, да им као задругарима изда уверење о томе, како њима остаје довољно земље по § 471. грађ. суд. пост. преко онога имања, које су имали у другој општини па продали, пошто су сви потписани на молби. Управо, да ли од сваког брата треба наплатити по 0·50 дин. за молбу и по 2 дин. за потврду, или како другачије?«

— На ово питање одговарамо:

Не једном, но толико пута давато је објашњење, да општински судови не наплаћују таксу од 0·50 динара за саслушање око потврда обавеза и тражења уверења, па је то учињено и у Бр. 18. »Полиц. Гласника« за год. 1906.

Кад се и преко тога чине нова питања, значи да општински органи не прате

пажљиво ову рубрику, што је за сваки прекор, јер после чине непотребна питања.

Према томе, од молиоца, који су као задругари тражили једно уверење, има да се наплати само такса од 2 дин. по т. 97. зак. о таксама и то у новцу.

III.

Суд општине виноračке, актом својим Бр. 73. пита:

1. „У општини овој постоји земљорадничка задруга, и она је једноме своме члану позајмила извесну суму новаца да купи два вола, а билете да пренесе на задругу, али он то није учинио, (т.ј. није пренео пасоше).

После овога, овоме дужнику угине један во а он другога прода, а за угинулог вола тражио је накнаду по закону о осигурању стоке, и извесно ће је добити.

Питање је: може ли задруга за своје потраживање ставити забрану на онај новац, што овај задругар има примити од државе за угинулог вола, јер он према своме понашању изгледа да ову позајмицу неће да врати.

2. Једноме лицу из ове општине продато је имање за дужну порезу, и купац је добио тапију.

У овим тапијама означени су сви околни суседи, али мера по тапији не покрива целе парцеле, већ на по неким местима остаје ван тапије доста знатан део земље.

Сопственик тражи од суда да онај вишак што тапије не покривају одузме од купца и њему уступи, а купац на то не пристаје, наводећи да му ранији сопственик по тапијама нигде није сусед.

Питање је може ли суд онај вишак одузети од купца и уступити га сопственику и по ком законском пропису.

Моли се уредништво да на ова питања да обавештење.

— На ова питања одговарамо:

1. Према правилу, постављеном у ставу другом тачке 4. *а.* § 471. грађ. суд. поступка, накнада која се даје за угинулу стоку по закону о осигурању стоке, не може бити предмет наплате приватних дугова, у који ред долазе и потраживања земљорадничких задруга, и

2. Кад се у тапији, коју има купац имања, пређашњи сопственик и не помиње као сусед, и кад је власт у своје време уступила купцу имање у целокупној просторности, коју је оно дотле имало, онда општински суд не може сада ништа предузимати према купцу, који има државину, него ће пређашњег сопственика упутити на редовну грађанску парницу према вредности имања.

IV.

Суд општине јошаничке, актом својим Бр. 288, пита:

„Законом о уређењу свештеничког стања, а у члану 8. тач. 4, стоји: „Свештеник може наплаћивати на име венчања од лица, која плаћају више од главнице 12 динара, а од лица, која плаћају потпун данак по 6 динара.

Моли се уредништво за објашњење:

Шта се разуме под главницом а шта у потпун данак, као и коју вредност у новцу представља по данашњем пореском систему, јер је ово објашњење од преке и неодложне потребе овоме суду.“

— На ово питање одговарамо:

У бр. 37. „Полицијског Гласника“ за 1907. годину, под III. опширно је одговорено на истоветно питање општине ратковске.

Нека суд нађе овај број и тамо ће наћи и одговор на своје питање, па други пут нека редовно прати рубрику „Поуке и обавештења,“ и онда неће чинити излишна питања.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

УХВАЋЕНИ

Стојан Стаменковић, одбегли осуђеник пожаревачког казненог завода и **Петар Замбони,** адвокат из Венеције, чије смо потернице изнели у 4. броју нашег листа од ове год., ухваћени су, те је према томе престала потреба за даљим њиховим тражењем.

ПОТЕРЕ

Радосав Трошић, из Медвеђе и **Милан Настић** звани *„Миланче“*, из Вел. Дренове, познати вашарски коцкари, 9. ов. м-ца побегли су из затвора **начелника** среза трстеничког, код кога су имали да издрже 30 дана затвора због крађе. **Радосав** је стар 21 годину, средњег раста, очију жуто-зеленкастих, косе смеђе; од особених знакова има: а) брадавицу мањаву, у

величини пшеничног зрна за 2 см. испод десног лоба; б) две брадавице, величине пшеничног зрна у размаку 1·5 см. на десном образу на 4·5 см. иза десног угла усана. Општи изглед лица четвртаст, врх браде раздељен. До сада није судски осуђиван, а иступно је безбројно пута кажњаван; **Милан** је стар 21 годину, средњег раста, у лицу црномањаст, малих црних бркова, на себи има одело од шајка а на глави шубару. Износимо фотографију Радосављеву и позивамо све полицијске и општинске власти да их живо у својим домашајима потраже и пронађене стражарно спроведу начелнику среза трстеничког с позивом на депешу Бр. 2528.

Мартин Лидхолм, благајник трговачке банке у Трелеборгу (Шведска), чију фотографију износимо, стар 40 година, средњег раста,

плав, очију плавих, узаног и дугуљастог лица, проневерио је један милион и седамдесет и четири хиљаде крона, и 24. пр. м-ца побегао у иностранство са својом женом, старом 30 год., широких уста, плаво-загаситих очију. Министарство унутрашњих дела наређује свима полицијским и општинским властима, да на ове бегунце обрате нарочиту пажњу, а на случај проналаска, да их ухвате, претресу и притворе, па о свему да одмах известе министарство с позивом на претпис П.№ 1779. Оштећена банка обећава награду од 5000 крона и 5% од нађене суме ономе ко ухвати Мартина.

Зарија — Зарко Марковић, земљоделац из Бозољина, који има да одговара код начелника среза копаоничког за више опасних крађа и једну паљевину, побегао је 10. ов м-ца из места пребивања пошто је дознао да га власт

тражи. Зарија је стар 20 година, омален, дежмекаст, зелених очију, смеђе косе; од одела има на себи гуњ и чакшире од сељачког сукна, на глави шубару, а на ногама пресне опанке. Нека га све полицијске и општинске власти потраже и пронађеног стражарно спроведу начелнику среза копаоничког с позивом на депешу Бр. 850.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Убиство на Чубури. Око половине јануара прошле године убијен је на Врачару Јован Лукић, хлебар. Убили су га његови момци: Панта Павловић и Јован Каруовић, сикиром, на спавању, и по извршеном убиству Панта је покушао да бежи железничким возом у Бугарску, али је на самој железничкој станици ухваћен и по свршеној истрази заједно с Јованом предат на осуду.

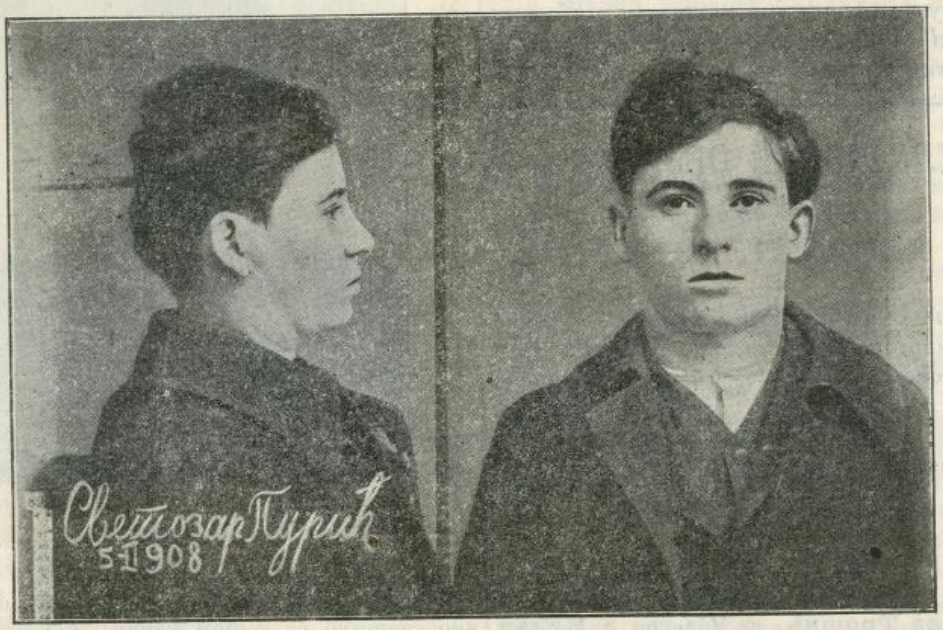

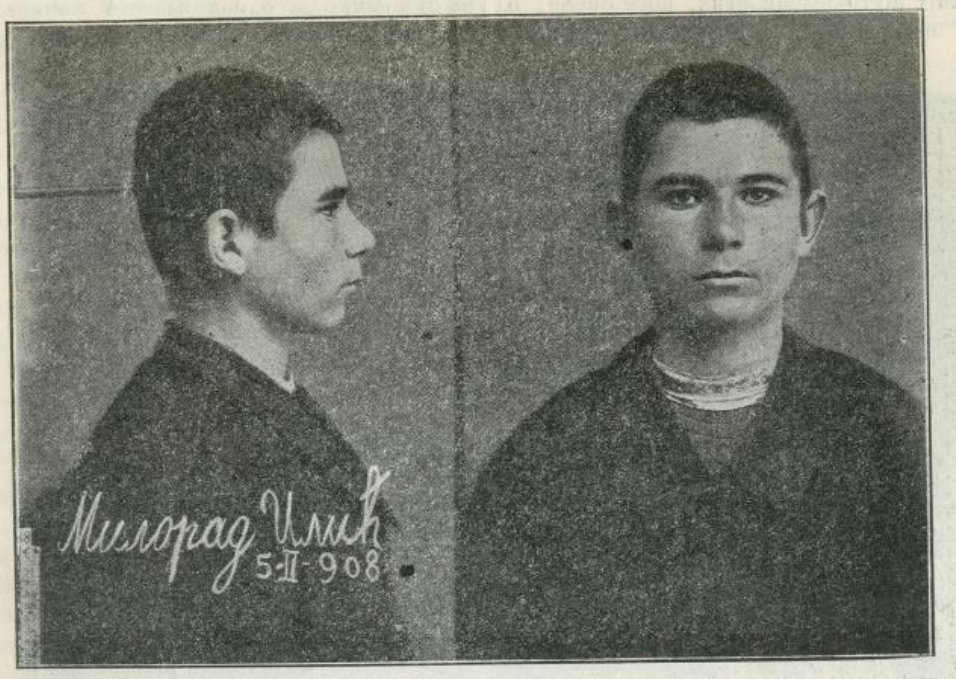

Ово убиство извршено је ноћу између 15. и 16. јануара прошле год., а после годину и неколико дана убијен је, скоро на исти начин, Коста Каљевић, хлебар, у чубурској улици Бр. 18. Што је још интересантније, зликовци су и овога пута ухваћени на железничкој станици у моменту када су се спремали да беже за Бугарску.

Коста је убијен ноћу између 3. и 4. фебруара ове год., а убили су га такође хлебарски момци: **Светозар Пурић** и **Милорад Илић.** Први је служио код убијеног, а други је моментано остао био без посла. Светозар се у почетку решавао да сам убије Косту, али како није имао довољно куражи обратио се за помоћ своме брату од тетке Милораду. Договарање је трајало 2—3 дана. Најзад су се споразумели да убиство изврше 3. фебруара тек. год.; да упљачкани новац братски поделе и да одмах беже возом за Софију.

Према овом споразуму Милорад је 3. фебруара око 8 часова у вече дошао код Светозара, па су обојица остали у амурлуку до $9^1/_2$ часова, а тада — пошто су се уверили да је Коста тврдо заспао — Светозар је изишао у двориште, нашао једну повећу облицу и њоме своју жртву ударио посред главе тако силно, да је она одмах почела крклјати. После овога, а према ранијем договору. Милорад је дохватио облицу из руку Светозарових и још једном ударио Косту по глави, од ког је ударца овај на месту остао мртав,

После овога Светозар покупи сав новац убијеног — 270 динара — и заједно с Милорадом изиђе на улицу. Пре него што су изишли из дућана, убице су убијеног Косту склонили за тезгу, да би се убиство што доцније опазило.

Кад су дошли до «Славије», убице су селе у један фијакер и одвезле се право на железничку станицу. Ту су се, у чекаоници, мало одморили па по том отишле на касу и извадиле две карте II класе за Софију. Благајнику, који је карте издавао, падне у очи овај њихов луксузан поступак, који се ниуколико није слагао са њиховим сиромашним изгледом, те с тога скрене на њих пажњу жандарму Милошу Поповићу који се по дужности налазио близу билетарнице. Потпуно свесан своје дужности, Поповић обазриво приђе убицама, упита их ко су и шта су, и затражи им исправе. Добив одговор да осумњичени немају никаквих исправа, обазрив жандарм приведе их дежурном полицијском чиновнику г. Андоновићу ради потребног објашњења. Захваљујући умешности овог чиновника и Светозар и Милорад одмах су признали да су убили Каљевића и одвели г. Андоновића на место извршеног злочина, где је већ био стигао члан кварта врачарског г. Милорад Наумовић. Одмах, још исте ноћи, предузета је потребна истрага, којом је несумњиво утврђено, да је убиство над пок. Костом извршено из *користољубља* и *с предумишљајем*. Као мотив овом убиству Светозар је наводио, да му убијени није хтео исплатити зараду, али се истинитост овог његовог казивања ничим није могла утврдити.

И Светозар и Милорад дају утисак сурове и зликовачке природе; првоме је 18 а другом 17 година; обојица су родом из Књажевца.

Ако би ко о њима што више знао, а нарочито да ли су извршили још какво казнимо дело, моли се да то јави кварту врачарском или непосредно овом уредништву.

ТРАЖЕ СЕ

Ивана Ђурковића, кочијаша, који је служио код Николе Бошковића, абаџије из Београда, тражи кварт савамалски актом Бр. 1450. Пронађеног треба спровести поменутом кварту.

Мишка Чешко, бив. лађара, који има да издржи 17 дана затвора због крijумчарења, тражи кварт савамалски актом Бр. 5748. Пронађеног треба спровести поменутом кварту.

КРАЂА СТОКЕ

Ноћу између 25. и 26. пр. м-ца непознати крадљивци украли су једну кобилу са женским ждребетом Војину Јанковић, земљедељцу из Горичана. Кобила је матора 8 година, дорастаста, са жигом усправно «Т», а ждребе је маторо 7 месеци, дорастасто, без роваша. Акт начелника среза трнавског Бр. 1898.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ову покрађу.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Б. Алимпић

БРОЈ 8. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 24. ФЕБРУАРА 1908. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за дејствителног лекара среза власотиначког Д-р Живана Влајића, досадањег контрактуалног лекара истог среза;

за лекара среза тимочког Д-р Илију Мирчића, лекара среза заглавског, по потреби службе;

за лекара среза заглавског Д-р Боривоја И. Бераха, приватног лекара, и

за лекара среза жупског Д-р Милана Симића-Поповића, дипломисаног лекара бечког Универзитета и бив. питомца среза расинског.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 19. фебруара 1908. год. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

И ако су законодавства прве половине XIX столећа раскрстила с инквизиторским поступком и у многоме усвојила нова начела, ипак је признање заузимало изузетан положај у доказној системи свих оних законодавстава, која су и даље задржавала теорију законских принудних доказа. С превагом оптужног начела и усвајањем доказне теорије слободног судијског уверења, признање је изгубило свој значај који је пре тога имало. У данашњем модерном поступку признање према осталим доказним срествима нема никаквог нарочитог и већег правног значаја, већ је и оно по свом дејству онако исто доказно средство као и сва остала. Према томе, и оно, као и остала доказна средства, подлежи слободној оцени суда.

Српски Кривични Поступак пре 1865, а нарочито од 1842—1865, у многоме је био заснован на истражном начелу. Како распис попечитељства правосудија од 11 фебруара 1842, тако и доказна правила од 1863 садрже у себи законску теорију доказа, која је признање по својој вредности истицала изнад осталих доказних средстава. Нарочито истицање признања види се отуда, што је уредбама, циркуларима и законима допуштено изнуђавање признања као и употреба средстава за изнуђавање и то: мучење, батине, пост, казне за лаж и непослушност и др. (види детаљније на стр. 97).

И у данашњем законику признање заузима највидније место међу доказним срествима. Ако се у поступку, па било то у генералној било у специјалној истрази, дође до признања, сматра се да се дошло до најбољег средства, којим се утврђује кривична одговорност оптуженог. Овако схватање признања последица је законске теорије доказа, која се у нашем поступку налази, и истражног начела, које је нарочито у генералној истрази заступљено. Али ипак за то, признање данас у нашем поступку нема онолики значај, колики је имало пре законика, јер данас само слободно признање, добијено без икаквих принудних средстава, може бити доказ о кривици оптуженог. Нарочито истицање признања у данашњем поступку огледа се у томе, што наступа извесно скраћење поступка, ако има признања оптуженог, јер се у § 184 другом одељку вели: „Ако је оптужени у претходном ислеђењу дело признао, суд може за главни претрес позвати само сведоке који ће његово признање осведочити. Сведоџба осталих сведока само ће се при главном претресу из чињеног ислеђења прочитати.“ Исто се то види и из петог одељка § 205, који гласи: „Ако је оптужени дело, због кога је оптужен. свршено признао (на претресу), и ако признање има сва својства казана у § 225, свако ће даље ислеђење престати и протокол ће се закључити.“ Чл. 26 закона о пороти предвиђа то исто. Истицање признања огледа се још и у томе, што се смртна казна по § 243 крив. пост. може изрећи само ако је кривична одговорност оптуженог доказана признањем или сведоџбама заклетих сведока.

До признања се може доћи испитом окривљеног, стога је потребно, пре него се говори о условима потребним за доказну вредност признања, изложити како се врши испит окривљеног.

---

§ 22.

Испит окривљеног.

Због разлике у правном положају окривљеног у инквизиторском поступку с једне и у данашњем модерном поступку

с друге стране, постоји велика разлика и у правном значају испита окривљеног. Као год што је окривљени у инквизиторском поступку био објекат истраге, који је имао само дужности а никаквих права, тако исто се и испит окривљеног сматрао само као средство помоћу кога се имало да дође до признања. Главни је циљ испиту, дакле, био добијање признања. Стога је иследник могао окривљеног саслушавати колико је пута хтео, а овај је на сва питања морао давати одговоре.

У модерном поступку битно је измењен правни положај окривљеног. Он је данас странка, која заузима исти положај и има иста права као и активна странка. Да би било равнотеже међу странкама, окривљени има пуно право одбране. Стога се данас окривљени не испитује у том циљу, да се до признања дође, већ тај испит има ово двоје за циљ: прво, да му се стави до знања садржај тужбе, да сазна све оно што му се ставља на терет, и друго, да му се испитом даде могућност да се брани. т. ј. да изнесе све оно чиме мисли, да ће себе најбоље одбранити. Испит у модерном поступку не представља дужност за окривљеног већ право, кога се он може и одрећи. Од окривљеног зависи хоће ли одговарати на питања и хоће ли се користити приликом, која му је испитом дата, да се брани; према томе, ако окривљени нађе да је у његовом интересу да ћути, иследник га не може натерати на давање одговора — nemo contre se edre tenetur.

И по нашем Кривичном Поступку окривљени се испитује у томе циљу, да му се стави до знања тужба и да му се испитом створи могућност да се брани. То се види из § 144 који изречно наређује, да се окривљеном каже зашто се на испит узима и да му се питања тако поставе, да он сазна све основе подозрења или друге доказе који противу њега говоре, како би му се дала прилика да на свако питање одговори и брани се. На другом месту, испит окривљеног и у нашем поступку представља право а не и његову дужност, јер се из § 152 јасно види, да иследник не може обвињеног натерати да на питања одговара.

Али, и ако је казивање узрока са кога се окривљени оптужује и давање могућности да се брани циљ испиту, ипак по нашем поступку, није то и једини циљ. Из законских наређења, која говоре о испиту, види се, да се испит сматра још и као средство за сазнање истине. Испиту је нарочито још циљ и то, да се окривљени наведе на истинито и потпуно казивање свега онога, што му је познато како о извршеном делу тако и о његовом односу према делу. Другим речима, циљ је испиту и то, да иследник изазове окривљеног да драговољно и слободно призна своју кривицу. То је смисао свих наређења главе VIII крив. пост., а поглавито §-а 146, по коме иследник обвињеном, који не признаје, има у питањима да наведе све основе који га терете и то један за другим, обично најпре лакше па онда све теже, „како би увидео, да му је узалудно одрицање.“ И из последњег одељка § 141 види се, да је циљ постављеним питањима, да се „право стање открије,“ т. ј. да се испитом дође до истине. Најзад, законодавац је у § 147 забранио употребу недопуштених средстава за добијање признања као и одуговлачење испита у циљу признања, али није забранио и тежњу да се и без тих средстава испитом дође до признања. Овако схватање нашег законодавца, које је супротно схватању новијих законодваца, долази отуд, што је наш законик о крив. пост., наслањајући се на аустријски законик од 1853, задржао у себи доста одлика истражног начела.

Испит окривљеног може се предузети у свима стадијумима поступка, т. ј. како у генералној истрази, тако и у предазном поступку и на главном претресу.

I. У генералној истрази.

За испит обвињеног у генералној истрази вреде ова правила:

1. Испит обвињеног наређује и врши надлежни иследник, који је позван да води целокупну истрагу. Иследник ће моћи наредити, да се, као обвињени, испита само онај „противу кога основи подозрења постоје“ (§ 130 први одељак), т. ј. онај који је осумњичен да је извршио кривично дело. Није потребно да противу некога постоји више основа подозрења, па да се може узети на испит, већ је довољан и један од ближих или више од удаљенијих основа подозрења, јер је толико основа по § 125 довољно и за отварање кривичне истраге противу једнога лица. Наравно, да иследник пре отварања кривичне истраге може узети на испит и онога противу кога има и један од удаљенијих основа подозрења, само што у том случају неће моћи противу њега отворити кривичну истрагу, ако и после испита остане само тај основ.

2. Односно времена, кад иследник има да узме на испит обвињеног, законик у другом одељку § 130 наређује само толико, да он позваног или доведеног обвињеног има одмах узети на испит, и само за случај, ако то није могуће одмах учинити, оставио је рок од 24 сата у коме се мора учинити. Ово исто вреди и за онога који је стављен у притвор. Међутим, законик није донео ближа наређења и о томе, кад иследник има да нареди да се обвињени позове ради испита. Но и без тога, иследник ће позвати и испитати обвињеног онда, кад дотле учињена истрага допусти да се неко, као обвињени, може узети на испит или кад се то, у току даље истраге, покаже потребним.

Тако исто се испит има понављати толико пута и има трајати толико, колико то захтева сам циљ истраге. Забрањено је, међутим, иследнику, да испит намерно одуговлачи, да би на тај начин натерао обвињеног на признање (§ 147). Законик у § 141 наређује. да се отпочети испит не сме прекидати без важних узрока. Ово је сасвим умесно, јер непотребно прекидање може да буде на штету истраге по томе, што се обвињени, с добијањем у времену, може нарочито да припреми за испит, и што и сам иследник мора понова да чита акта и што може понешто изгубити из вида. Узрок са кога је испит прекинут треба увек ставити у протоко.

Испит се по правилу врши само дању (§ 141 трећи одељак), и то сваког дана и у свако доба дана. По изузетку испит се може вршити и ноћу само у овим случајевима: а) ако је кривац ноћу ухваћен и доведен, б) ако се има бојати да ће се обвињени, кад би се неко време без испита оставио, моћи предомислити и испит отежати; в) ако би обвињени почео признавати кривицу, онда испит који је дању започет има се продужити и ноћу, јер постоји бојазан, да, у случају прекида, обвињени касније не би наставио признање; г) дању отпочети испит има се продужити ноћу и онда, кад би обвињени почео признавати своју кривицу. Испит се, дакле, без прекида има наставити и ноћу не само кад обвињени себе оптужује, већ и онда кад он себе брани, што је сасвим оправдано; и д) ако иследник примети, да је обвињеног постављеним питањима довео у забуну и да се он колеба да праву истину каже, т. ј. да призна, то се и у таком случају испит има наставити ноћу, јер, ако би се испит прекинуо и оставио за други дан, обвињени би се могао за то време предомислити и своју кривицу порицати. И ово јасно показује, како је по нашем поступку циљ испиту и то, да се дође до признања обвињеног. У случајевима под в) г) и д) започети се испит не сме ни из каквог узрока прекидати (§ 141 четврти одељак).

(наставиће се)

Д-р. Бож. В. Марковић.

ПОГРАНИЧНА ПОЛИЦИЈА

Прва и најглавнија дужност модерне полиције, јесте брига и старање *о сигурности државе*. Та брига и старање, треба да буде управљена како на сигурност државе и државне управе изнутра, тако и на сигурност споља т. ј. на граници. То је тако звана политичка или административна улога полиције, а тек на друго место долазе остале улоге њене, као: полиција сигурности, личности и имања грађана, санитетска полиција и остало.[1])

Политичка полиција т. ј. *административна полиција* или као што се обично каже **виша полиција** има, као што смо напред рекли, два најважнија задатка, а то су: старање о безбедности државне управе и одржање државно правног поретка *унутра у земљи*, и старање о безбедности државне управе на границама земље у пограничном саобраћају и одржавање државно-правног поретка *с поља*, на државној граници.

Да прегледамо у главном обе ове дужности политичке полиције.

За правилан развој и напредак сваке друштвене заједнице и у погледу политичком и у погледу социјалном, културном и економском, потребан је пре свега *мир и миран живот*, а за тим *сређеност односа, план или програм рада, идеја којом се греде и циљ коме се тежи*. Без овога ни једно друштво не може опстати, а још мање напредовати и развити се, јер би било изложено најразноврснијим утицајима, при разним приликама, у свима могућим правцима, као самоникла биљка у пустињи или као други какав природни створ, остављен судбини и срећи. Друштво и ступањ његовога развића, *производ је ума и мудрости човекове*, а улога природе и случаја, са свим је споредна. Доказ је за ово историја толиких векова историјскога доба човечанства.

Друштвена заједница што се зове држава, развијаће се правилно и напредоваће само тако, ако су елементи, који ту заједницу сачињавају способни за напредовање и за културу, а сем тога и ако они који том заједницом управљају, имају увек пред очима извесан циљ и извесан план по коме раде. Тај план, то је тако звани *државни програм*.

Државни програм треба да има тачно одређене поставке, како у унутрашњој тако и у спољној управи државе и партијски програми постојећих политичких странака, не смеју нигде да искључују државни програм, већ шта више имају исти да допуњују и потпомажу. Извођење државног програма, који не мора да буде писан, далеко је лакше, кад државну заједницу — државу сачињава хомогена маса, т. ј. кад нема разних народности, вéрâ и језúкâ, као што је случај код нас. На против, кад државу сачињава више народности, више вера и више језúкâ, онда за извођење државног програма и унутра и споља, треба много више мудрости и вештине, као што је случај у Аустро-Угарској.

Наша држава, Србија, поред свог државног програма има још један замашнији и тежи програм, а то је *програм национални*, који она као пијемонт српства, мора изводити са пуно мудрости и пожртвовања за опште српску ствар.

Да би се држава унутра мирно и правилно развијала и снажила, потребно је да не буде никаквих потреса, нереда и забуне. Свака власт треба да зна тачно границе свога права и своје дужности, као и сваки појединац. Општинске и друге самоуправне власти кад већ постоје, као такве, треба да врше само своју улогу, која им је намењена, а државна власт мора бити строго централисана. У земљи као што је Србија, не сме бити хајдучије, а криминалитет се мора свести на најмању меру. За постигнуће тога, треба модерно уређена полиција. Пољску жандармерију и криминалну тајну полицију, ми немамо. Полицију сигурности врше општинске самоуправне власти, чији су представници изборни и зависе од бирача. Државна полиц. власт претрпана је масом послова, који не спадају у круг њене надлежности. Ну, о овоме није нам намера да говоримо овом приликом. Надзор над општинама, удружењима, зборовима, политичким метежима и у опште побунама, ровењима, надзор над штампом и остал., *главни је посао политичке* или *више полиције*.

За правилан развој државе *унутра*, потребно је бодрим оком пазити на *границу државну*, да се не увуку опасни елементи у циљу преврата, буне, опасне по државу агитације или шпијунаже и т.д. *Погранични саобраћај треба да је под сталним надзором државне власти на свима тачкама*. Тај надзор треба да врше чиновници и органи, који су способни да потпуно одговоре својој дужности и да изврше оно, што интерес државе од њих и њихове службе очекује и захтева.

Државну границу код нас чувају *погранични стражари — финанси*, са својим царинским чиновницима, а према Турској државну границу чува још и *војска — погранична трупа*.

Царинске управе са својим чиновницима и финансијским стражарима имају дужност, да поглавито пазе на материјалне — финансијске интересе државне и да хватају кријумчаре, који штете материјално државу избегавајући плаћање царине и осталих дажбина за увоз или извоз. Погранична трупа — војска, она чува границу од повреде опасних и дрских банди и дружина кријумчарских, као и од разбојничких и пљачкашких упада арнаутских. Али, *ко чува битне политичке интересе државне на граници државној код нас*? Ко води рачуна *о кретању путника дуж границе*, ко бди над *пограничним саобраћајем*, ко води рачуна о *мешању становника између пограничних места*? Готово нико. Истина и царинске власти код нас на граници прегледају путне исправе, где нема полиц. власти и воде рачуна о кретању путника, али је то њихова споредна служба, коју оне не могу ни вршити онако, како државни интереси захтевају и како би је полицијска власт као стручна и позвана могла вршити.

У Београду, Пироту и Ристовцу постоји такозвани железничко-полицијски комесари, али њихова је служба неодређена и ограничена само на одржање реда на станици и у возу, док је у станици, визирање пасоша и издавање и примање кривача и протерница преко границе. Остала служба ових комесара зависи од индивидуалнога схватања или од специјалне наредбе за сваки случај, који би се догодио или који би се имао предвидети.

Ни једним специјалним законом није одређен положај комесара железничке полиције. нити је где прецизирано шта је дужност њихова, шта они смеју и морају радити, а шта не. С тога је и бивало, да кад неки комесар учини какву грешку, па се за то потргне на одговор, он се брани, да је тако разумео своју дужност и да је сматрао, да је то дужан да ради. Или обратно. Кад се неки комесар потргне на одговор зашто нешто није учинио, он се брани, да је тако разумео своју дужност и да ни где није написано, да он то треба да ради. Положај и ранг ових комесара одређује се указом, којим се постављају, а канцеларија њихова је надлештво, чија је надлежност непозната и њима самима, а још мање грађанима и путницима. Ако су комесаријати наши самостална полицијска надлештва, онда докле се простире круг њихове надлежности у пословима за које је у опште полицијска власт надлежна, као: ислеђења, суђење иступа, извршења и т. д., то није нигде прописано, нити се практикује, да комесари у опште и врше те послове.

(свршиће се)

М. П. Срећковић.

[1]) Види поделу полиције по Морису Блоку и Молу на стр. 9. и др. у књизи: Историјски развитак полицијских власти у Србији од г. Душ. Ђ. Алимпића.

УБИСТВО

(СА ГЛЕДИШТА ИСТРАГЕ)

(A. Thiénard.)

(НАСТАВАК)

Овај пример који је узет из *Gazette des Tribunaux* показује да треба бити вечито обазрив према тајној препредености убице. Потребно је имати много мудрости, много резерве и обазривости и не узети одмах да долази од злочина, све оно што изгледа на први поглед да је ближе или издаље у вези са сценом злочина. Примити за истинито само оно што се апсолутно показује, то је принцип логике; али нигде њена примена не треба да буде строжа него у нашој материји: истражни судија треба да буде логичар и философ!

Добро је, да сам судски лекар пре него што приступи секцији оцени положај леша, онакав каквог га је оставио убица на земљишту злочина; не треба дакле ни

под каквим изговором допустити да се леш помера, ни да се ма у чему мења овај први положај пре доласка експерта. Ово испитивање свега укупно, пре секције коју ће вршити, расветлиће његову мисију и сугестирати га корисним рефлексијама за решење питања на које ће требати да одговори у своме извештају.

Једно од најважнијих питања и оних која ће бити најчешће постављена експерту, неоспорно је то питање: »у ком је часу т. ј. када је била смрт?« Је ли потребно рећи да је ова детерминација од највеће важности; она утврђује у неку руку полазну тачку истраге. Благодарећи овој детерминацији могу се проучити факта и гестови жртве за време од неколико сахати пре атентата који је на њој извршен, а сем тога она допушта да се строго испита употреба времена окривљеног, ако би се позивао на лажан alibi.

У опште треба три сахата па да се потпуно свари храна која је унесена у организам; дакле према стању хране која се нађе у стомаку и које секција покаже, лекари ће моћи да одреде час смрти или још тачније колико је сахата протекло од последњег оброка жртве.

Дакле, чиновници судске полиције који су позвани да врше прве констатације, дужни су да прецизирају час кад је био последњи оброк. Они ће моћи то да сазнаду саслушавајући укућане, суседе жртве, њене пријатеље, лица која су с њим говорила, која су је последња приметила и т. д. и. т. д.

Као што је добро да се утврди природа унесене хране, и моменат кад је сварена, исто тако је потребно испитати и судове у којима је припремљен последњи оброк јер ће ово испитивање у вези са испитивањем чинија имати извесног практичног интереса.

Судски је лекар дужан да констатује место, број, димензије, карактере, тежину ране или повреда, које му секција покаже, као и оруђе које их је произвело, оруђе злочина. Његови закључци имају у сличној материји неоспоран ауторитет: на њему је да оцени карактер овога оруђа: да ли је оруђе било тупо, оштро или оно које боде, или је ватрено оружје и т. д. У свима овим случајевима ране имају специјалне и разне карактере које нам показује судска медицина. Тако рана од ватреног оружја битно се разликује од ране која је произведена оштрим оружјем.

Појмљива је тешкоћа коју ће имати у извесним случајевима судски лекар, да би тачно одредио ово оруђе; таквом оруђу чији ће се *род* моћи одредити, неће се моћи лако одредити *врста;* међу тим је од огромног интереса да се ово послење одреди. Ето зашто, понављамо то, треба пазити да се не измени положај леша пре доласка судског лекара на место злочина, коме може бити потребно да исти расмотри ради испуњења своје задаће.

Ако је нађено какво оруђе за које изгледа да је у вези са сценом злочина, на самом месту или у близини места извршења злочина, треба га одмах показати експерту, који ће га испитати, применити на констатовање рана, и одлучити да ли је тим оруђем или сличним, убица био наоружан. Дубина, правац, особена физиономија ових рана, допустиће му да оцени у опште, јачину нанетих удараца, вероватну снагу удараца, положај жртве и одстојање које је раздвајало жртву од убице у овом моменту; све су то детаљи који, изложени у лекарском извешћу, могу да послуже као драгоцени елементи за истраживање и представу сцене злочина.

Судском лекару моћи ће се поставити и друга такође деликатна питања, који ће дати своје мишљење о сваком питању. То су на пример питања: којим је редом произведена свака рана? Има ли која од њих да показује карактер рана *post mortem?* Јесу ли оне све дело једне исте руке и једног истог оруђа? Је ли се жртва могла противити, да ли је дала извесан отпор? Је ли било борбе? Може ли се претпоставити да на убици има трагова борбе? Да ли је истекла крв из рана? Да ли је било излива мождане материје? Да ли су хаљине, покривач главе убице попрскане и т. д. и т. д.

Или на пример друга не толико општа питања, као што су следећа: у ком је правцу био сваки удар? директно или косо? Лево или десно, одозго горе или одоздо доле? Какве се дедукције могу извести из правца удара? Је ли могуће отуда извести вероватан стас убице? Да ли је убица изгледао мањи или већи од жртве? и т. д. и т. д.

Није ретко да се за констатовање ране утврди да су оне дело каквог левака. Ова физиолошка особеност, коју лекари могу познати по форми, конфигурацији рана, начину на који је засечено месо оруђем злочина, драгоцено је за истраживање. Она ће допустити иследнику да истраживања ограничи на једну врсту одређених људи и пошто је број левака обично доста ограничен, истрага ће моћи тиме само добити, нарочито ако изгледа да је злочин дело пре каквог становника из околине него ли каквог странца.

У овоме последњем случају добро је да жандармерија на основи разних извешћа које може прикупити, састави листу свих левака у околини, свих оних који се за такве сматрају, и да проучи навике, моралност, *modus vivendi*, односе са жртвом сваког од тих лица, пратећи тајно и обазриво све њихове радње и кретање.

Околност што је удовица Себило, удављена у своме стану 25. марта 1886. по лекарском мишљењу левом руком, створила је подозрење против левака Фире, једног становника у селу, који се лакше служио левом руком. Истрага је даље утврдила основаност овог подозрења.

Исто тако секцијом леша удовице Буро утврђено је, да ју је ударио с десне стране главе један левак који је био наоружан батином. Турно-а, против кога су постојале друге претпоставке за кривицу, био је левак, околност која је нарочито утврђивала основе подозрења који су прибављени против њега.

Ова особина да су нанесене ране дело каквог левака, има дакле практичног интереса; у многим случајевима може се из исте извести користан податак за истраживање.

Оставимо лекара који је позван за секцију да доврши своју задаћу и вратимо се на место злочина где нас чекају такође важне констатације. Довде смо га посматрали само у погледу на жртву и индикације које може дати положај њеног леша, карактери њених рана, њен положај у смрти, у неку руку.

Да прегледамо сада ово место, кућу где је жртва подлегла; да испитамо сваки приступ у исту, пролаз, све изласке; испитајмо без одмора и мира ограду, шанчеве, шибље, терен ма какав да је, сваки угао и најскривеније буџаке; за цело не у нади да ћемо ту наћи убицу, али ћемо може бити наћи ту, на овом земљишту, његове кораке, по којима ћемо познати где је стајао неко време, дуже или краће, трагове који откривају његов пролаз, проказују његову личност.

У овој екскурзији кроз место злочина многи ће предмети фрапирати нашу пажњу; обратимо пажњу на сваки предмет; какво парче новина, завој писма, парче штофа и сви предмети који изгледају да су незнатни, могу послужити у многим случајевима као кључ многим мистеријама; прикупимо их одмах! Ко зна да ли ови предмети нису из близа или из даље у вези са сценом злочина; да ли их није испустио на земљу из непажње сам убица, кога је био обузео страх да не буде изненађен, или их можда испустио збуњен, потресен гледајући своју жртву и крв њену, коју је угушио последњи ропац!

Жеомеј, каплар из 87 врсте, који је удавио удовицу Ру-Куломи у њеној продавници вина, 13. јануара 1889. код своје жртве, која тек што је изданула, обрисао је своје чело са кога је цурио зној, и извлачећи своју мараму из свога џепа, испусто је на земљу један коверт писма са његовом адресом: Жеомеј, каплар — секретар у 87 врсти у Сен-Кантену, које га је издало. Власт дође и узе овај драгоцени комад по коме срећно нађе траг несретника који је ухапшен у Сен-Кантену, и код кога се нађоше и предмети које је покрао од своје жртве.*)

30. јануара 1866. убијена је у своме стану бакалка Пеарши и поред њеног леша нађени су комади од горњег дела једне дрвене ципеле. Ови су комади пажљиво прикупљени. Сравњени доцније са једном дрвеном ципелом Котертовом, која је била сломљена, тачно су се подударели са њом, испуњавајући празнину на сломљеној дрвеној ципели. Ова дрвена ципела и прикупљени делови били су од истог дрвета. Котере, на чијем су оделу такође нађене крвне мрље, би осуђен на смрт пресудом кривичног суда у Есну 28. маја 1886.

(наставиће се)

с француског,
Милош М. Станојевић.
судија.

*) Осуђен на смрт пресудом кривичног суда Сене од 26. марта 1889. Мало доцније погубљен.

КОНАН ДОЈЛ И НАУЧНА ПОЛИЦИЈА

У XX ВЕКУ

Dr J. Bercher

(СВРШЕТАК)

Настава научне полиције сасвим је друкчије схваћена на универзитету у Лозани. Тамо професор Рајс држи двојаке курсеве: једне за истражне чиновнике а друге за полицајце. Првима показује могућност и циљ научних примена у правосуђу, да би знали шта могу очекивати од вештачења. Друге, пак, обучава више практично: познавање живих слика и бертилонажа, изучавање средине злочинца и начина њиховог рада и, најзад, долазе практични радови, у којима се примењују методе научне полиције.

* * *

Студирање научне полиције олакшано је и допуњено установом криминалних музеума. Већ одавно професор Лакасањ организовао је нарочити курс у својим чувеним музеумима судске медицине и криминологије. Лионски универзитет притежава најбогатији и најинтересантнији музеум у Француској.

У иностранству, музеум лондонски један је од најинтересантнијих; у њему се могу видети гипсане главе убица, обешених, са траговима ужета о врату. Поред сваке бисте налазе се отисци прстију, које је убица оставио на месту извршеног злочина. Слични музеум има и Њу-Јорк.

У Бечу, Дрезди, Хамбургу, Берлину и Франкфурту на Мајни налазе се главни криминални музеуми централне Европе, а Лозана такође притежава богату збирку криминалних предмета, која ће украсити музеум који се подиже.

* * *

Закључак, који се после изложеног сам намеће, јесте, да у службу правосуђа, у свима земљама, треба унети пракси неопходно потребна научна знања судске медицине, хемије, криминалне антропологије и т. д. Потребно је, да агенти буду потпуно упознати са методом Бертилоновом, као и са вештином изучавања и откривања трагова свију врста. Потребно је, дакле, створити школе и музеуме научне полиције, у којима ће агенти изучавати технику полицијске вештине, која се састоји у читавој серији примена судско-медицинске науке. У великим варошима треба да се отворе нарочити судско-медицински, полицијски курсеви, којима треба придружити практичне радове о идентификацији и т. п.

Настава у овим школама мора, пре свега, бити практична и оставити на страну нејасне теорије италијанске школе о човеку злочинцу.

* * *

До сада добивени резултати, захваљујући начину рада научне полиције, показују сву корист њених метода. При свем овом, примена науке на правосуђе није још генерализана, и с тога је желети да ови резултати буду боље познати и тачније употребљени; треба их, дакле. популаризати. За ово је, опет, потребно створити, бар у већим варошима, лабараторијуме за вештачења сваког рода. Ови лабораторијуми морају, на првом месту, бити снабдевени потпуном фотографском инсталацијом и материјалом. Поверени управи судског лекара они ће, поред осталог, служити и за практичну наставу полицијских органа.

Пример, који је у Лиону дао професор Лакасањ, заслужује да буде прихваћен од свију универзитетских вароши, у којима треба створити нарочите курсеве судске медицине за будуће правнике. Криминални музеуми и научна полиција неопходно су потребни, као допуна, овим курсевима.

За полицајце је нарочито важно, да буду упознати са системом Бертилоновим, а поглавито са његовим *живим сликама* и професионалним знацима. С тога је за жаљење, што провинције француске, из обзира штедње, не шиљу више своје агенте на обуку код г. Бертилона, као што су то раније чиниле. Ова децентрализација може само шкодити јединству научних полицијских метода.

Многобројни су научници, који стално раде на прогресу научне полиције. Овај рад не производи увек, на жалост, очекиване последице, услед неједнакости метода појединих земаља. С тога би било корисно, по нашем мишљењу, створити један интернационални лист, који ће упознавати научнике са најновијим открићима и давати бржег и сигурнијег полета полицијској науци. У овом истом циљу био би веома корисан један међународни конгрес за научну полицију. Није ли криминална антропологија такође имала свој сопствени конгрес?

Најзад, употреба интернационалног описног картона неоспорна је. Д-р Локар први је изложио корисне последице, које се могу очекивати од једне овакве новине. На туринском конгресу у прошлој години он је доказивао потребу интернационалног картона, и предложио, као најпрактичнији, картон са дактилоскопском класификацијом.

Идентификовање личности ствар је деликатна и веома озбиљна да би се онај, који за њега одговара, лишио својевољно сваке контроле. Пошто притежавамо скоро савршене методе идентификације у антропометрији, фотографији и живим сликама. зашто их пренебрегнути и не искористити, већ се ослонити само на једну методу, н. пр. дактилоскопију? Као год и фотографија, тако су исто и живе слике, па и колориметрија, драгоцена средства за утврђивање идентитета. Антропометрија је такође математички тачан систем, са врло простом и савршеном класификацијом картона. Она се, кажу, не може са успехом применити на жене и малолетнике! На децу, да, али зашто не на жене? На против, потпуно је могућно, и поред дуге косе, добити и од њих мере главе са истом тачношћу као и код људи.

Резултати, добивени фотографисањем, нису увек исти. Услед разлике у осветљењу, две фотографије једне исте личности, у истом положају и са истом репродукцијом, могу изгледати различите. Светлост дана у погледу интензитета мења се сваког часа, и с тога је боље употребити вештачку светлост магнезијума, помоћу које се може добити стално осветљење, не само у истом лабораторијуму, већ и у атељеима појединих земаља. Услед овога и употреба фотографије биће кориснија.

Ми, дакле, држимо, као и д-р Локар, да интернационални описни картон не може бити искључиво дактилоскопски; он мора, у интересу што веће гарантије, бити много потпунији. Антропометрија, фотографија, а нарочито живе слике, не смеју ни у ком случају изостати са једног оваког картона. Далеко од тога да напустимо ове француске методе, ми тражимо да оне буду допуне картонима, чији ће основ класификације бити отисци прстију, груписани према систему Висетиха.

Закључци

I. Полицијски романи Конана Дојла утврђују у извесном смислу модел савременог полицајца; њихово читање може послужити као увод изучавању научне полиције.

II. Шерлок Холмс Конана Дојла, онакав какав нам је представљен, притежава ове три ствари: *занат*, *науку* и *вештину*. Основ је његовој методи *у посматрању*, које има за последицу *дедукције*, које су за полицајца несумњив израз истине. И судско-медицинска метода полази са истог гледишта, али је она мање апсолутна: она уме да сумња;

Шерлок Холмс чудновата је слика судског вештака; било би опасно следовати му у закључцима.

III. Кад се од метода Канона Дојла одузме романтични и имагинарни део остаје, специјално од онога што се односи на питање о идентитету, неколико резултата, који се могу корисно употребити за решење тако деликатног питања о индивидуалитету.

IV. Са практичног гледишта, научна полиција вештина је, чији први принципи почињу да се утврђују на основу радова А. Бертилона, шефа школе научне полиције у Француској. Остали центри истраживања конституисали су се доцније: у Аустрији са Хансом Гросом, у Швајцарској са Рајсом и Ничефором, у Италији, под утицајем Ломброзове позитивне школе, са Отоленгијем, у Америци, најзад, са полицајцима: Висетихом, Пахеком и т. д. и т. д.

V. У великом броју случајева позитивни резултати судске медицине могу се корисно употребити у полицијској материји.

Главни факти, које су истраживања до данас обухватила, ови су:

а) За увиђај на месту извршеног злочина и преглед тела, Бертилонова метричка фотографија од неоцењене је користи.

б) Фотографија се такође употребљује за фотографисање и вештачење рукописа.

в) Идентификација злочинаца може се извршити и само помоћу једног отиска

прста; невидљиви отисци откривају се лако помоћу графита и праха од магнезијума.

г) Идентификовање непознатих лешева у процесу трулења и распадања знатно је олакшано методама на оживљавање очију, усана и физиономије (Гос, Миновић, Рајс).

д) Фотографска плоча способна је, поред осталог, да открије и оне трагове насиља, који су невидљиви за голо око.

VI. Прогреси, чијим се остварењима мора што пре приступити у материји научне полиције, ови су:

а) Организоване техничке наставе за полицијске органе, развиће специјалне наставе о примени судске медицине у домени научне полиције за лекаре и истражне чиновнике и стварање, ради оба ова циља, криминалних и полицијских музеума, или проширење оних који већ постоје.

б) Организовање интернационалне полиције сигурности, и

в) Увођење у све цивилизоване државе једне опште методе за идентификовање повратника, и усвајање једнообразног интернационалног картона по принципу живих слика и са дактилоскопском основом за класификацију.

Д. Ђ. Алимпић.

ПОУКЕ И УПУТИ

За деобу задругара по § 434. грађан. суд. пост. увек је надлежан избрани суд.

Јосиф Милинковић, земљод. из Прњавора тражио је код начелника среза мачванског састав изабраног суда, који ће га у задружном имању поделити са рођеним братом Драгићем, матером удовом Николијом, браћом од стрица Сретеном и Миланом Милинковићем онд. тако: да од целокупног имања једна половина има припасти Сретену и Милану, а друга половина има се поделити између њега, брата му Драгића и матере уд. Николије на три равна дела, а навео је и то да се из целог имања има издвојити три хектара земље и уступити матери му Николији, јер је то њена сопственост, па остатак поделити на горе изложени начин.

Имање које се има поделити означио је у поднетој молби, а за судију узео је Арсена Радића из Табановића, а њему за заменика Михаила Савића, из Прњавора.

Удова Николија ову деобу одобрила је и узела је за судије иста лица која је и молилац узео.

Драгић, Сретен и Милан задругари молиочеви ову деобу нису одобрили нити су хтели бирати судије.

Среска власт, ценећи доказе поднете од стране молиоца, нашла је да има места деоби и саставу изабраног суда, па је решењем својим од 27. октобра 1906. год. Бр. 18831. за Драгића, Сретена и Милана узела за судију Вићентија Којића, а њему за заменика Мићу Бајића, оба из Петковице.

По жалби Сретеновој начелство окр. подринског решењем својим од 13. XII. 1906. год. Бр. 20187 поништило је поменуто решење среске власти из ових разлога:

„У смислу § 436. грађ. суд. пост. нужно је да се парничари сложе да им суди избрани суд, као и да тачно определе шта ће бити предмет судскога рада. Како се код овог случаја парничне стране нису сложиле на избрани суд, то је власт тога среза погрешила, што је приступила избору судија, но је требала тужилачку страну да упути суду.“

Усвајајући ове примедбе начелства као обавезне, среска власт поново је узела предмет у рад и оцену, па је нашла: да овде нема сагласности деобара за деобу и састав избраног суда, због чега је, а на основу §§ 434. и 435. грађ. суд. поступка решењем својим одбила молиоца Јосипа од састава избраног суда.

Ово решење, одобрило је и начелство окружно и министарство унутрашњих дела, али је Државни Савет, по жалби жалиоца Јосипа, поништио решење министарства са ових разлога:

„Из акта жалиоца Јосипа од 13. VIII. 1906. год. № 15517. види се, да је жалилац, тражећи деобу, побројао и све имање које има да се дели и како, и да су о томе тражењу на протоколу Бр. 15517 од 3. X. исте год. и од 14. X. исте године саслушани задругари: Сретен, Драгић и Милан, па су се противили саставу изабраног суда не за то што жалиоцу оспоравају право на деобу, него за то што се задругар Милан налази у сталном кадру. Према томе и што се из изјаве задругара Сретена од 20. октобра 1906. год. № 18831. види, да је задругар Милан у јануару месецу 1907. год. свој рок службе у војсци одслужио, то Министар није могао одобрити решење начелства од 8. марта 1907. год. Бр. 3824, којим је одобрио решење среске власти од 13. фебруара исте год. Бр. 22849|906. по коме се жалилац Јосип одбија од састава избраног суда и упућује надлежном суду да доказује право на деобу, јер се деоба од стране задругара не спори, него је требао да нареди да се сва интересована лица о тражењу жалиоца у акту Бр. 15517. за деобу саслушају, па по томе по закону даље поступи, *јер је за деобу задругара по § 434. грађ. суд. пост. увек надлежан избрани суд.*“

Одлука Државног Савета од 1. фебруара 1908. год. Бр. 746.

По чл. 170. ставу III. зак. о општинама, жалбе противу сваке неправилности у зборској радњи, изјављују се Државном Савету.

Игњат Галовић, из Бериља, жалио се начелнику среза добричког на зборску радњу сеоског збора села Бериља са засеоком Растовницом односно избора пуномоћника сеоског који је вршен на дан 29. јануара тек. год. и којим је оглашен за изабратог Петар Контић, из Бериља.

По овој жалби среска власт добавила је изборна акта и размотрила изборну радњу, па је нашла да је зборска радња неправилна и незаконита са ових разлога:

а) Што се зборска радња при избору сеоских пуномоћника мора формално извршити у смислу чл. 58. зак. о општинама, а тога овде није било. Тако из акта се не види кад је објављени збор за избор пуномоћника овог села, нити има концепт те објаве, а ово је противно чл. 37. зак. о општинама.

б) Што је гласачки одбор сам суд одредио противно чл. 86. тач. 16. закона о општинама, и

в) Што у опште и остала радња није саобразна чл. 48., 49. и 50. зак. о општ., нити се види то из записника.

С тих разлога, а на основу чл. 152. зак. о општинама, срески начелник задржао је од извршења ожалбену зборску одлуку и сва акта са својим решењем послао г. Министру Унутрашњих Дела ради даље надлежности.

По пријему и размотрењу акта г. Министар је поништио решење среске власти са ових разлога:

„По чл. 170. ставу 3. зак. о општинама, *жалбе противу сваке неправилности у зборској радњи изјављују се Државном Савету.*

Међутим, како се из вашег решења, па и из осталих акта види, ви сте одлуку збора задржали од извршења само због неправилности у зборској радњи, што она није била саобразна прописима чл. 58, 37, 48, 49, 50, и 86. тач. 16. зак. о општинама, а не за то што би сама одлука била противна закону и законским одредбама за оцену кога би питања ви били надлежни у смислу чл. 152. закона о општинама.

Према томе ви сте у овоме случају закорачили у надлежност Државног Савета, место да сте жалбу жалиоца Игњата Гаговића, из Бериља одбацили као не надлежној власти поднесену.

С тога, а на основу чл. 152. става трећег зак. о општинама *ништим* ваше решење и препоручујем вам, да у смислу ових примедаба поступите по закону.“

Решење г. Министра Унутрашњих Дела од 15—II—1908. год. ПБр. 2952.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине боговинске, актом својим Бр. 160, пита:

1, да ли може један кафеџија, који има лично *кафанско* право, да држи под закуп *механу* и механиште;

2, да ли тај кафеџија, може да најми лице, које има механско право, и да ово под платом и са служитељском исправом води механску радњу, ма да је оно под стечајем;

3, да ли је правилно то, што је пријаву за порез поднео овај слуга, који је под стечајем, а не закупац механе; и

4, да ли сопственик механе може издати механу под закуп, кад сам нема лично право механско.

— На ово питање одговарамо:

1, све дотле, докле је закон о таксама предвиђао различне таксе за механско и кафанско право, није се могло и механисати и кафанисати једним правом, као што је и расписом министарства унутрашњих дела од 12. јануара 1891. г. П№ 562, било регулисано.

Како је, пак, доцнијим изменама закона о таксама (тачка 73.) ова такса изједначена, то више не стоји никаква сметња, да се једним уверењем може водити било једна било друга радња, пошто се и за механисање и за кафанисање добијају права под једним истим погодбама § 17. уредбе о механама и § 14. додатка к овој уредби;

2, лице, које има кафанско право, може најмити за своје млађе и она лица, која су под стечајем, јер се за млађе не постављају услови који се траже за кафеције и механције, па према томе и у случају под 2. кафеција може држати млађег, ако је он под стечајем, само ако је и сам кафеција у радњи и овом руководи.

Ако би, међутим, био случај, да сам закупац кафане или механе ради другу радњу а у кафани или механи руководи послом лице које је под стечајем, онда у смислу чл. 17. и 14. става другог поменутих уредаба, ово не би смело бити.

3, пријаву за порез требао је да учини сам газда — закупац — кафане, а не његов слуга, јер он има да плати само порез на лични рад, а закупац на радњу чл. 56. и 60. зак. о порезу;

4, сопственик зграде механске или кафанске може издати ову сваком лицу, које има механско или кафанско право (чл. 24,) без обзира на то, што сам сопственик поред *месног* нема и лично кафанско или меанско право.

II.

Један деловођа општински пита:

„По коме ће законском пропису општински судови наплаћивати таксу за поравнања, која парничари учине пред судом за спорове, који по § 6. грађ. суд. пост. долазе у надлежност општинских судова, јер у распису г. Министра унутрашњих дела од 7. фебруара 1905. год. П№ 3490, не стоји да општински судови могу наплаћивати ову таксу, а у закону пак, о таксама, тач. 218. стоји, да ће се за поравнања наплаћивати тамо побројане таксе?

Моли се уредништво за обавештење.“

— На ово питање одговарамо:

За поравнења треба наплаћивати таксу из § 23. тачке б. и г. грађ. суд. поступка, кад друга није прописана, пошто би то одговарало правилу, које је постављено законом о таксама за поравнења, која се врше код државних судова, јер општински судови не могу наплаћивати таксу из тачке 218. тарифе закона о таксама.

Такса ова наплаћује се у новцу, у корист општинске касе.

III.

Суд општине клењачке, актом својим Бр. 504, пита:

„Општина клењачка издала је својим грађанима под интерес преко 5000 динара општинског новца.

Новац овај издат је пре 24 године.

Немогућно је оставити овај новац и даље код народа, јер из године у годину осиромашавају и дужници и јемци, па настаје опасност за општинско потраживање.

Услед овога моли се уредништво да изволи објаснити суду ово:

1, сме ли овај суд да задржи новац, који наплати од својих дужника, и употреби га на разне општинске потребе а да га не шаље Управи Фондова; и

2, може ли суд и одбор донети решење да се сав овај новац од народа покупи и унесе у општинску касу за подизање општинских грађевина или куповину каквог имања, и да ли ове одлуке треба да одобри и општински збор и г. Министар финансија?“

— На ово питање одговарамо:

Суд општине има права и дужан је да приступи наплати свију општинских потраживања, за која постоји ма каква опасност.

Наплаћени новац не сме трошити на буџетске потребе, него га мора послати на приплод Управи Фондова у смислу чл. 40. закона о њеноме уређењу.

Ако суд и одбор нађу, да треба купити за општину какво имање или подићи грађевину, па у смислу чл. 33. тач. 3. и 11. и чл. 86. т. 7. зак. о општинама, као и закона о јавним грађевинама (чл. 42—54) добију дозволу надзорних власти, онда ће новац изузимати од Управе по указаној потреби и уговореним ратама.

У сваком случају, за наплату општинског капитала, треба имати на уму распис г. Министра финансија од 9. јуна 1907. год. Бр.ПБр. 1848, јер рачунополагачи носе одговорност, ако која сума пропадне.

IV.

Деловођа општине малозворничке пита:

„Општина малозворничка намерава подићи нову механу на место старе, која је дотрајала.

Потребно одобрење издејствовано је и план узет, те сада само треба приступити подизању зграде.

Али, како општина нема довољно готових новаца за подизање зграде, одбор је решио: да се општина може задужити са потребном сумом.

Пошто ја као деловођа ове општине морам свршити целу процедуру по овом задужењу, а ја, међутим, нисам вичан овој врсти послова, ја молим уредништво за следеће обавештење:

1, која је то последња власт, што треба да одобри задужење;

2, где се општина може задужити? (да ли код приватних, Управе Фондова, или кога другог новчаног завода);

3, чиме општина може да гарантује за дуг, кад нема другог свог непокретног имања, и на који ће се начин егулисати отплата тога дуга: и

4, може ли за новац гарантовати нова зграда, која ће се подићи?“

— На ова питања одговарамо:

1, да се општина може задужити, треба да постоји решење: и одбора и збора чл. 33. т. 9. закона о општинама, и да ово решење одобри Државни Савет, т. 11. став други поменутог законског наређења.

Савету се шаљу одлуке преко г. Министра финансија;

2, општине се могу задужити код Управе Фондова и приватних новчаних завода у земљи чл. 14. закона о окружним, среским и општинским буџетима;

3, Управа Фондова, по чл. 37. закона о своме уређењу, даје зајмове општинама на залогу непокретног имања или на залогу прireза и прихода, и

4, докле нова механа не буде готова, Управа Фондова не би је примила као залогу за дуг.

Шира обавештења о формалностима око зајма, даје сама Управа Фондова пуномоћницима општинским који треба да јој се у то име јаве.

Ако општина нема свога пуномоћника она га може сада изабрати и дати потребно овлашћење.

V.

Суд општине крвијске, актом својим Бр. 134, пита:

„Обрен Којадиновић из Крвија, тужио је овоме суду Милосава Милосављевића и Животу Јовића из Вел. Лаола, за накнаду беритета (кукуруза и сена) што су они беритет с његовог извесног имања обрали у своју корист, које су бесправно обрађивали.

По довољном ислеђењу, суд је овај 31. октобра 1907. № 596. донео пресуду да оптужени плате тужиоцу на име накнаде за обрати беритет по процени вештачкој 195 динара и разних трошкова 33·50 дин.

На ову пресуду осуђени Живота изјавио је жалбу првостепеном петровачком суду, који је сва акта по размотрењу вратио овом суду 4. јануара ове год под № 169. и донео је одлуку, којом је поништио ову пресуду из разлога: што суд није био надлежан за пресуђење по § 7. грађ. суд. поступка, чија тачка I гласи: да је надлежан суд оне општине, у којој тужени стално живи, или ако сталног места обитавања нема, у којој се у време тужбе нађе: и тачка II. у којој је ствар, око које је парница.

Суд пита уредништво и моли за објашњење:

Да ли је правилна одлука судије првостепеног суда, кад друга тачка §-а 7. грађ. суд. поступка даје право, да може пресуду донети и онај суд у којој је

ствар око које је парница, а међу тим имање око кога се овде водила парница постоји у атару ове општине.«

— На ово питање одговарамо:

Ако суд налази, да одлука судије не оговара закону с обзиром на тач. 2. § 7. грађ. суд. пост. онда он може дати противразлоге у смислу § 20. под б. поменунога закона, па ће се у пуној седници судској расправити ово питање.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖЕ СЕ

Мику Илића, каменорезца из Соко-Бање. који је решењем првостепеног суда за варош Београд од 19. фебруара ове год. Бр. 7605, стављен под суд и притвор због утаје, тражи поменути суд актом Бр. 3713. Пронађеног треба спровести првостепеном суду за варош Београд.

Касију Васић, радницу фабрике шешира, која је 18. ов. м-ца побегла од свога зета Милојка Милојковића, радника кожарског, тражи Управа гр. Београда актом Бр. 8133, ради предаје Милојку. Касија је стара 19 година, висока, у лицу смеђа, прћастог носа; од одела имала је на себи: црн палето, сукњу од плавог штофа, на глави црн шешир а на ногама ципеле на шнир. Пронађену треба упутити Управи града Београда.

ПОТЕРЕ

Емил Фрања Приболски, слуга, родом из Беча, 9. ов. о-ца извршио је крађу новаца и ствари своме газди Калману Раштахазију, свештенику из Б. Пеште и по извршењу дела одмах побегао. Међу покраденим стварима налазе се: један златан сат који на доњем капку има грб у виду лафа, један сребрн сат, један пар црног одела и у новцу око 600 круна. Емил је стар 20 година, средњег раста, добро развијен, плаве косе, очију жућкасто-плавих. Како се мисли да је Емил побегао у Србију, то се позивају све власти да га у својим домашајима потраже и пронађеног стражарно спроведу Управи града Београда с позивом на акт Бр. 7732.

Михаило Нањаш, обућарски калфа из Б. Пеште, 3. ов. м-ца извршио је покушај убиства над Маријом Соблаковском, из Б. Пеште, и по извршеном делу одмах побегао. Михајло је стар 19 година, високог раста, сувоњав, дугуљастог и бледог лица, очију плавих; од одела имао је на себи црн зимски капут, зеленкасто одело, на глави црн шешир а на ногама ципеле на шнир. Обраћа се пажња свима властима да Михаила потраже и пронађеног спроведу стражарно Управи града Београда с позивом на акт Бр. 8089.

Милинко Богдановић, надничар из Ужица, који има да издржи 30 дана затвора, због крijумчарења дувана, налази се у бегству. Милинко је стар 40 година, омален, обичне развијености, смеђе косе и бркова, брија се; Позивају се све полицијске и општинске власти да Милинка живо потраже у својим домашајима и нађеног стражарно спроведу начелству округа ужичког с позивом на акт Бр. 1452.

Јон Кастри, капетан и војни благајник, из Букурешта, 5. тек. м-ца проневерио је знатну суму новаца и побегао. Јон је стар 35-година, средњег је раста. Према информацији румунске полиције поменути капетан налази се у Београду под лажним именом «Тићани» или «Јанеско», зашта је и пасош набавио, а у друштву је неке Софије Милолеске. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да Јона Кастру најживље потраже и нађеног стражарно спроведу Управи гра а Београда с позивом на акт Бр. 7540.

Милентије син **Павла Недељковића,** из Мирашевца, који има да одговара за извесно казнимо дело код начелника среза лепеничког, побегао је из свог места становања. Милентије је стар 19 година, малог стаса, ћосав, на глави има ожиљак од ране. Нека га све полицијске и општинске власти живо потраже у кругу своје власти и нађеног спроведу поменутом начелнику с позивом на акт Бр. 3212.

Траило Карић, Јанко Васиљевић, Јанко Катринаш, земљоделци из Подгорца среза бољевачког, и **Урош Митић,** колар из Вл. Извора, среза зајечарског, притвореници зајечарског првостепеног суда, ноћу између 20. и 21. овог м-ца одвалили су гвоздене шипке на прозору апсане и из исте побегли. *Траило* је средњег раста, у лицу плав, жутих потшишаних бркова, у влашком оделу од белог сукна, на ногама има влашке опанке; *Јанко Васиљевић* је средњег раста, брија се, малих црних бркова, у влашком оделу, на глави има војничку шајкачу; *Јанко Катринаш* је у лицу црн, малих црних бркова, брија се, у влашком белом зубуну, а испод њега има црн гуњац, у чакширама од белог сукна, опасан каишем, и *Урош* је високог раста, црномањаст, у танком оделу од материје, а на глави има шешир. Сви су били под судом због више злочиних дела. Позивају се све полицијске и општинске власти да их енергично у својим домашајима потраже и пронађене стражарно спроведу зајечарском првостепеном суду с позивом на депешу Бр. 3623.

КРАЂА СТОКЕ

Ноћу између 7. и 8. ов. м-ца непознати крадљивци украли су једног вола Лазару Пакићу — Јанковићу, из Радошевца, среза ражањског. Во је матор 7 година, средње висине, длаке зеленкасте, на левом рогу има белегу од жига. Акт начелника среза ражањског Бр. 1619.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ову покрађу.

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТА

Г. Душану Николићу. Неготин. Ма како да је уредништво расположено, да исправи сваку погрешку, која би се у листу поткрала, оно не може задовољити ваш захтев из простога разлога, што ви и не износите у чему се састоји омашка, коју сте уочили.

Потребно је, на сваки начин, да ви ту омашку кажете и докажете, јер би без доказа уредништво морало одбити чак и признате ауторитете, макар тако пропала она пракса, која би се имала засновати, и која би, како велите тако била корисна за «Полицијски Гласник.»

Г. Милораду Ж. Јовановићу. Г. Милановац. Питање, које ви истичете цењено је и расправљено у бр. 34. «Полицијског Гласника» за 1907. год. поводом захтева суда општине врањске. Нађите тај број, па ћете видети мишљење уредништва.

Начелнику среза гружанског. За распис, који тражите актом својим од 10. фебруара ове год. Бр. 3283, обратите се Главној Контроли.

Што се тиче осталога, учините званичан предлог непосредно своме начелству, јер Антропометријско Одељење односно уредништво листа не може да прими ту дужност на себе.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС

Г. Љубомир Пантелић шеф месне контроле округа крагујевачког одштампао је књигу:

„ПРАКТИЧНИ УПУТ“

за склапање општинских и црквених рачуна

Писац тврди, да је књига израђена тако, да сваки може свој рачун склопити, ако је поле писмен, па да му рачун буде без примедаба, управљајући се само примером по књизи. Писац је књигу израдио за општине и цркве и њима ће је и разаслати; али, ако би сем ових још ко желео да књигу добије, треба да пошље писцу упутницом или писмом у маркама 1 динар.

НА ЗНАЊЕ

Комплети „Полицијског Гласника“ за 1905, 1906. и 1907. год., у елегантном тврдом повезу могу се добити у уредништву по цену од 15 динара за једну годину. За оне, који сва три комплета узму уједно, цена је свега 40 динара. Комплети у меком повезу за 1906. и 1907. год. могу се добити по цену од 12 за једну годину, или оба заједно за 20 динара.

Штампа Крањ. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Б. Алимпић

БРОЈ 9. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 2. МАРТА 1908. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 8. фебруара 1908. год. Бр. 804., донето на основу тач. 9. члана 144. Устава, које гласи:

да се Љубомир Арсеновић, бравар нишке железничке радионице, родом из Приштине у Старој Србији и поданик турски, прими у српско поданство, заједно са својом женом Косаром и малолетним сином Арсенијом, изузетно од § 44. грађанског закона.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 16. фебруара 1908. год. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

3. Испит обвињеног врши иследник са деловођом и то у присуству два грађанина, који су нарочито за то по § 28 одређени. Сем поменутих лица испиту не може присуствовати нико више који по закону није овлашћен; према томе ни приватни тужилац ни бранилац обвињеног.[2]) Присутници служе као гарантија, да ће исти бити у свему вршен по закону; они морају бити присутни за све време испита. Ако се докаже, да ма ко од поменутих лица није био присутан приликом испита, то ће такав испит бити ништав.

4. Иследник је дужан, да се према обвињеном за време испита понаша што пристојније; он је дужан с подједнаком ревношћу да саслуша обвињеног како о ономе што га обвињује, тако и о ономе што га брани (§ 142). Иследник се нарочито не сме послужити ни обећањем, ни претњом, ни лукавством, нити ма којим другим среством, којим би се обвињени принуђавао на признање (§ 147). Место свега тога треба с њиме да поступа отворено, и треба да му дâ могућност за одбрану.

Законик ништа не говори о томе, да ли се обвињеном који је у окову, за време испита, имају скинути окови или не. Ћутање законика наши су иследници разумели тако, да се обвињени има окован саслушавати, па је таква и цела наша пракса. Изгледа да је и законодавац тако хтео, што се може закључити отуд, што је, радећи наш § 142 по §-у 173 аустријског поступка, изоставио забрану испита обвињеног у окову која се у аустријском поступку налази, као и отуд, што је у § 204 наредио да се оптужени на главном претресу испитује без окова. Поред свега овога погрешно је испитивати обвињеног у окову и то прво стога, што он у тренутку, кад има да се брани, треба да буде потпуно слободан, и друго стога, што законик нигде не заповеда да се он испитује у окову.

5. Дужност је иследника да пре испита, а у току испита ако се само то потребним покаже, опомене обвињеног да истину каже (§ 143). Ако ли обвињени, и после овакве опомене, неће ништа да говори, или неће на нека питања да одговара, или даје нејасне и двосмислене одговоре, онда је иследник дужан да потражи узрок таквом држању обвињеног и да гледа да га отклони. Ако обвињени и после тога остане при ранијем држању, онда ће га иследник опоменути, да таквим поступком не само да неће уздржати ислеђење, него да ће себи још шкодити на тај начин, што ће се истрага продужити и што ће изоставити оно, што би му за одбрану служити могло (§ 152). Исто ће тако иследник поступити и и онда, кад се обвињени прави луд, нем, или глув, па се докаже да се он само претвара. Довољно је, ако сам иследник

[2]) У нас би још могло бити спорно питање о томе, да ли бранилац може присуствовати испиту обвињеног. Тај би спор могао потећи отуда, што је Устав од 1903 у чл. 153 допустио да «окривљени може, ако хоће, имати браниоца и у претходној истрази, у свима кривичним делима», а законом није ништа ближе регулисано то питање. На првом месту погрешка је, што је ово уопште ушло у Устав, јер се таква питања регулишу законом а не Уставом. На другом месту погрешка је, што ово уставно наређење, кад већ постоји, није унето у законик о кривичном поступку и што у законику није ближе одређено у којим случајевима и кад обвињени може имати браниоца у генералној истрази, као и то да ли бранилац може присуствовати испиту обвињеног. Ове измене у законику треба што пре учинити, јер, из неразумевања појединих иследника, обвињени може бити лишен одбране и онда кад он на њу несумњиво има права. По нашој утврђеној пракси иследници не допуштају да бранноци присуствују испиту обвињеног. Таква је пракса и по моме мишљењу сасвим оправдана; о разлозима за то не може се на овом месту говорити.

може видети да је то претварање, у противном има се то утврдити вештачењем.

И ако све ово казује, да се у испиту обвињеног гледа сресство за долажење до истине, ипак се противу обвињеног који неће да говори не могу употребити никакве казне, којима би се он нагонио на одговор, јер би се њима тако исто могло изнуђавати и признање.

6. Ако је обвињени нем или глув, или је и нем и глув, онда се има поступити по § 106.

7. Испит обвињеног дели се у главноме на два дела: на постављање општих питања или на испит ad personalia, т. ј. о личним особинама обвињеног и на постављање специјалних питања или на испит ad materialia, т. ј. о самој ствари.

Испиту о самој ствари претходи испит о личним особинама обвињеног, коме је циљ утврђење идентичности обвињеног. Знање личних особина и односа обвињеног може, сем тога, бити још од значаја и по саму истрагу. У та општа питања, према другом одељку § 143, улазе питања о имену и презимену, годинама, месту рођења, месту пребивања, занимању, о ранијем испитивању, суђењу и осуди обвињеног.

Угледајући се на старије законике, наш законик наређује у другом одељку §-а 143, да се између осталих општих питања обвињеном постави и питање о томе, да ли зна зашто се сад узима на испит. С овим стоји у вези наређење у § 130, да се у позиву, који се обвињеном упућује, не каже узрок позиву. Међутим, по модерним законодавствима, која обвињеног сматрају за субјект у поступку, обвињеном се још у позиву каже да се позива као обвињени, и, према томе, отпада и питање о узроку испита, већ му се, после питања о личним особинама, одмах казује зашто се узима на испит.

8. После општих питања настаје испит о самој ствари. Овај испит, опет, може бити двојак: *кратки* испит и *редован* итпит. Кратки се испит састоји у томе, што се обвињени само уопште пита о кривичном делу које му се ставља на терет, и што се од њега тражи да у свези исприча све оно, што је њему познато о кривичном делу. Кратки се испит на првом месту врши у циљу, да се сазна однос у коме се обвињени налази према кривичном делу, или још боље, да ли обвињени признаје извршено дело или га пориче, а за тим у циљу, да се сазна све оно чиме се обвињени брани и на који се начин брани. Редован се испит, међу тим, предузима тек онда, кад се кратким испитом није постигао жељени циљ, т. ј. кад обвињени није признао дело или кад је његов исказ непотпун и недовољан. Редован се испит састоји у томе, што се обвињеном у нарочитим питањима саопштавају докази и основи подозрења, који војују противу њега. Циљ је редовном испиту, да обвињени даде објашњења о појединим доказима и основима подозрења. и ако су та објашњења слаба, да се тиме наведе да своју кривицу призна.[3])

И наш законик разликује испит на кратки и редован испит, што се види из § 244. По том законском наређењу у почетку првог испита има се обвињеном само уопште назначити кривично дело за које се обвињује, т. ј. има му се саопштити кривично дело са свима својим обележијима, због кога је истрага поведена, н. пр. има му се казати, да се обвињује за крађу тих и тих ствари, извршену томе и томе, на томе и томе месту, у то и то време, на тај и тај начин. По што је на овај начин обвињеном саопштено зашто се обвињује, иследник има од њега да тражи, да целу ствар, т. ј. дело које је предмет тужбе, у вези и потпуно исприча како се догодило. Овим се, дакле, од обвињеног тражи да каже, шта он зна о кривичном делу и шта има да одговори на то, зашто се обвињује. Ако обвињени призна дело за које се обвињује, онда га треба пустити, не прекидајући га, да прича којим се поводом одлучио на извршење, како је предузео и како је извршио дело. Ако ли, пак, обвињени пориче дело, онда иследник има од њега да тражи да наведе све оно што служи за доказ његове невиности. У тој одбрани иследник не треба да прекида обвињеног ни онда, кад овај пада у противречности или кад говори неистину, јер баш те противречности и лажи служе иследнику доцније врло згодно да покаже обвињеном да је ухваћен у лажи, и да га на тај начин што лакше наведе на признање. Пошто се лажна одбрана често заборави, то иследник треба на доцнијем испиту да тражи од обвињеног да своју ранију одбрану понови, јер се може десити да сад другаче казује но први пут и да пада у нове противречности.[4])

Овим се завршава кратки испит, а за њим отпочиње редован испит. Често је могуће да се без прекидања, после кратког испита, настави редован испит. Но, и ако се оба испита могу свршити без прекидања један за другим, ипак је боље да иследник заврши кратки испит, и да после неког времена, можда још истог дана, отпочне редован испит. Ово је раздвајање потребно нарочито стога, што иследник из кратког испита има да види како ће тећи редован испит, јер се у кратком испиту налазе докази за одбрану, о којима иследник треба најпре да размисли, да би могао у редовном испиту поставити обвињеном сва потребна питања. Јасно је, дакле, да између једног и другог испита треба да протече ма и кратко време, па се стога они један од другог и одвајају. Разуме се, да ово не вреди као апсолутно правило. У случају, у коме је иследник одмах после кратког испита у стању да постави обвињеном сва потребна питања, ако су му и раније били познати сви докази противу њега, може он без икаквог прекидања продужити редован испит.

Пориче ли обвињени дело, сасвим или делимице или ако је његов исказ нејасан, неразговетан или противречен, онда се све то има да расветли постављењем питања у редовном испиту. Иследник је после кратког испита дужан у појединим питањима да саопшти обвињеном све противречности, које је приметио, као и све основе подозрења који противу њега војују, како би имао прилику да на свако питање одговори, да се брани и да против њега изнете основе обеснажи (§ 144 други одељак). Ако се обвињени, одговарајући на постављена питања, у своју одбрану позове на сведоке, који би н. пр. посведочили да је он у времену извршења дела био на ком другом месту, или ако би имали посведочити што друго што иде у његову корист, иследник је дужан да заврши испит и да нареди испит тих сведока. Пошто се ти сведоци испитају, има се наставити даље испит обвињеног.

Законик изречно наређује (§ 145 други одељак), да се обвињеном за сваки основ подозрења има поставити засебно питање. Иследник, дакле, има основе подозрења који противу обвињеног војују, један за другим, и сваки понаособ да стави у питања. И ако законик није нарочито наредио, пракса је усвојила, да се у питања најпре стављају блажи и удаљенији основи подозрења па онда да се прелази на све јаче и јаче стога, да би обвињени сам увидео да му је поред тих доказа [illegible]ање и да би се на тај начин навео да призна [illegible]ьак).

(наставиће се)

Д-р. Бож. В. Марковић.

[3]) *Rulf*, Commentar I 283.

[4]) *Rulf*, Commentar I 289.

ПОГРАНИЧНА ПОЛИЦИЈА

(свршетак)

Тако ствар стоји и са комесарем савске полиције у Београду и са комесарем топчидерске полиције, само што овај сад са Чукарицом образује одељак Управе града Београда и врши све послове као и квартови. О комесарима на осталим тачкама и по рудницима нећемо ни говорити, јер се њихова служба односи поглавито на одржање реда и чување јавне безбедности у месту где су деташирани, и њихова је канцеларија већином одељак среске канцеларије дотичнога среза.

Из § 33. устројенија управитељства вароши Београда од 11. јунија 1860. год. Збор. VIII. стр. 100., које и данас важи, види се да Управу (као полицијску централу у Београду) сачињава: „Управитељ, два члена од којих један *за на Саву*, инжињер, физикус и т. д.“

Овај „*член за на Саву*“ био је представник полицијске власти на савском пристаништу као представник Управе. Од овога „*члена*“ постао је доцније *комесар савског одељка*, а аналого овоме и остали комесари. Кад је подигнута железница, постављен је комесар на београдској станици. Кад је израђена пруга до Ниша, постављен је и тамо комесар, па тако и у Пироту и Ристовцу. Крајње је време, да се законом одреди, шта је дужност и докле се простире надлежност комесара како оних на пограничним тачкама, тако и оних по унутрашњости земље.

Једини основ по коме постоји положај комесара железничке полиције, почива на *железничким конвенцијама*, али овима је циљ само олакшање међународног железничког саобраћаја. Према томе ови железничко-полицијски комесари имају главну дужност *одржање реда на станици и визирање пасоша и путних исправа.*

По нашем мишљењу, комесари на пограничним тачкама нарочито, *требало би да имају много већу и деликатнију дужност*, јер само визирање пасоша и одржање реда, способан је да врши и један добар и писмен жандарм. Та деликатнија дужност комесара јесте улога државно правна, *улога политичке или више полиције* о којој смо напред говорили.

У другим културним земљама поклања се много већа пажња пограничној полицији, чија је улога законима тачно одређена. Комесари границе у Елзасу, руској Пољској, немачкој Пољској или Галицији, то су људи од великог поверења и способности, виши чиновници и високе политичке личности. Комесар границе и пограничне полиције, треба на првом месту да познаје добро политичке прилике, да је добар правник, да је одличан полицајац, да је способан дипломата, да је универзално образован и још поред свега да је за тај посао *природно обдарен човек.* Ови комесари границе у погледу вршења своје службе независни су од префекта, па чак и од гувернера провинције, и њихова је веза непосредна са министарством а често пута и са дворском канцеларијом (Русија и Немачка) или са канцеларијом Председника републике (Француска). Улога ових комесара полиције, који имају под собом знатан број чиновника *јавних* и *тајних* поред пограничних стражара, и који тако рећи имају у својој руци целу државну границу, толико је важна по битне интересе државне, да се често пута има само њима захвалити, што није дошло до оружаног сукоба са суседном државом.

Надзор наше границе према Турској од огромне је важности по државне интересе обеју страна. Кад би погранична полиција и наша и турска биле уређене како треба, избегли би се многи погранични спорови, како у погледу повреде границе, тако и у погледу кривичних дела и несигурности личности и имања, која тамо стално влада. Погранична полиција обеју држава, стојећи у међусобној вези и имајући исти циљ и задатак, наравно свака у свом правцу, постигла би лако оно стање на граници, које код других културних земаља постоји. На основу личног сазнања и искуства, могли бисмо овде изнети масу ствари, које долазе у делокруг пограничне полиције, ствари које су врло штетно дејствовале на наше битне државне интересе, јер их нисмо предвидели ни разумели зато, што нисмо имали кога да о томе води рачуна, нисмо имали *погранични полицију.*

Погранични комесар, који постоји и седи у Нишу, обично какав виши официр, није у могућности, нити је у стању ни из далека, да свој део границе има у рукама и да зна све шта се на граници догађа, а још мање да посматра оне суптилне политичке ствари, које долазе у делокруг пограничне полиције.

За време од скоро $3^1|_2$ год. службовања на бугурској граници, као комесар железнич. полиције, имали смо прилике да посматрамо догађаје и да стекнемо дубоко уверење, *да је улога пограничне полиције и на овој страни од неоцењене користи по државне интересе.*

О важности границе према Аустро-Угарској у овоме погледу, сматрамо, да није потребно ни говорити, јер је то изван сваке сумње. Према Румунији пак, имаће у будућности погранична полиција веома деликатан посао, ма да и сада тај посао *не би био без важности и потребе.*

Надамо се, да смо овим у неколико успели, да докажемо потребу и важност пограничне, нарочито политичке пограничне полиције, специјално за нас. Па кад друге културне, велике државе имају ову врсту полиције и на њу шта више много полажу, не само да не би било на одмет, већ на против, крајње је време и неопходно је потребно, да се и код нас о овоме озбиљно промисли.

На који би начин требало код нас организовати пограничну полицију, са обзиром на наше прилике и преоптерећени државни буџет, проговорићемо другом приликом. Ну, пре него што би се донео закон о томе, *не би било рђаво издати постојећим железн. полицијским комесарима један опширан упут* о вршењу њихове службе и захтевати од њих *више воље и иницијативе у послу.* Наравно, да и ови комесари треба да буду људи добро верзирани, способни и искусни, а не новајлије и писари последње класе.

М. П. Срећковић.

УБИСТВО

(СА ГЛЕДИШТА ИСТРАГЕ)

(A. Thiénard.)

(наставак)

У претресу кривице Доге видимо други пример, који показује такође практичну корист ових истраживања.

У спаваћој соби удовице Франсоа, која је становала у Понт-а-Мусону, и убијена 8. фебруара 1889. у своме стану, нађено је једно метално дугме за које је изгледало да је од човечији панталона.

Доцније, кад је трудом инспектора полиције Жоуа, Дога био ухапшен, констатовало се да је фалило једно дугме на панталонама убице и да су друга дугмад на овом оделу била идентична са дугметом које је нађено у соби жртве.

Други такође важан проналазак на пољу, поред куће ове несрећнице, састајао се у томе што је нађена ова адреса написана оловком: „*M. E. J. post restante*“ за коју експерти утврдише да је писана руком Доге. (В. *Gazette des tribunaux* од 27. нов. 1889).

У случају кад је злочин имао за позорницу сам домицил жртве, па би се у истом нашао какав подозрив предмет, било би добро извидити пре свега да ли он не припада жртви; саслушање лица која живе у истом или у њеном суседству моћи ће да расветли ову ствар. Ако је нико од њих не позна, претпоставка је да ју је оставио убица. Улога магистрата била би тада потпуно обележена: истраживање сопственика овог предмета, јер то лице, које је сопственик истог, може бити убица или његов саучесник.

30. марта 1887. код леша госп. Пулена, кога је убио Теодил Бипон, у његовом стану, нађена је једна батина, доста дуга, која је личила на држаљу од метле. Лица која су походила кућу жртве изјавила су да нису у истој никад виђали сличну батину; било је несумњиво да ју је донео тамо убица. Један сведок познао је да је то батина, којом се служила жена Дипонова тресући постељу. То што је ово оруђе нађено на месту злочина, и о коме оптужени није могао дати никакво вероватно објашњење, створило је против њега озбиљан основ подозрења за његову кривичну одговорност.

Исто тако, кад је жртва била нападнута изван свога домицила, и кад је нађен на месту атентата један предмет за који изгледа да је у вези са сценом злочина, сав труд власти треба да је управљен на то да се пронађе лице које га је ту оставило. Да ли га је оставио ту убица? или жртва или какво лице које

нема везе са злочином? Да ли је тај предмет био на том месту пре извршења дела? о свему томе треба размислити.

Вредно је да се сазна кад је убиство било извршено, помоћу каквог је оруђа извршено, а нарочито да се пронађе ово оруђе, које пошто је у интимној вези са сценом злочина, представом исте, може да објасни многе околности, да расветли мистерију, и пружи драгоцене индиције у погледу на саму личност убице.

Ово оруђе треба тражити пре свега на месту злочина; у огради, џбуњу, шибљу, бунарима, рибњацима, у води што се налази у близини, ако је злочин био учињен у слободном простору; а ако је био учињен у кући: у подрумима, нужницима, иза или испод дасака, у пепелу огњишта, на дну бунара или другим рупама, у свима угловима и најскривенијим буџацима куће и око ње.

Понекад се догађа да се ово оруђе пронађе без икаквог истраживања, јер га је убица оставио поред леша; у овом случају треба држати да га оно ни мало не компромитује јер би га иначе убица склонио испред очију власти и однео да га сакрије на сигурно место даље од места злочина. При свем овом апсолутно је нужно да се оно узме у самом интересу истраживања; убица је увек несмотрен кад тако што учини. Ма колико да је вешт и искусан у злочину, убица се често превари о користи коју власт може извући из овог проналаска. Не знам управо који је, али је један криминалист рекао хиперболички да је име убице урезано на оруђу злочина. Срећом, убице не знају увек за ову истину, те и ако су дрски у пљачки они су и несмотрени, и то их проказује.

1887 г. нађен је убијен један пекар из села Весцен (Шер) на једној ливади званој ливада „ди Лак", на територији ове општине и ми смо отишли тамо да извршимо констатације по обичају. Поред леша лежао је један кочић, дугачак један метар и тридесет с. м.; дебљи крај овога кочића био је крвав и на њему су били улепљени остаци косе и длаке од браде, апсолутно онакви као што је била коса и брада жртве. Није било никакве сумње: налазили смо се пред оруђем, једним од оруђа злочина. Али је појмљиво да нам овај кочић није пружао никакав позитиван знак, и да би ми били срећнији да смо у место овог кочића нашли на земљи какво оруђе од гвожђа или од дрвета израђено или направљено човечјом руком, такво оруђе које би имало у неку руку какву особину, индивидуалност. Ипак смо га узели јер је био у вези са сценом злочина; лекари којима је показан изјавише да је њиме произведена прва рана, рана коју су констатовали код ушију. Али и ако је била показана улога овога кочића у овоме злочину, и ако је било извесно да је убица био наоружан овим кочићем јесмо ли знали где је он био узет! На месту злочина?... Не, ништа није то показивао. Никакав други сличан кочић није нађен на месту злочина. Да ли га је убица узео у своме стану? Али како да се то сазна кад је убица био непознат и још се не подозрева ни на кога?

Остала је последња хипотеза. Убица је могао узети овај кочић у домицилу жртве, и ова је хипотеза била истинита. У башти, која је припадала овоме стану, који се састојао из једне ниске куће, у којој су биле две собе на доњем боју, а горе житница, констатовали смо да је био ишчупан скоро из земље један кочић из ограде која је била ретка, што је посведочавала једна рупа чија је конфигурација одговарала тачно димензијама кочића који је нађен на месту злочина.

Закључили смо, дакле, да су убице, односно убица, морали ићи код жртве пре него што су се вратили с њим у друштву на ливаду „ди Лак" где су га требали убити. По томе дакле ово је убиство могло бити само дело људи који су га обично походили. Догађаји који су затим дошли потврдили су нашу прву слутњу; Шањон и Лебци, чије су хаљине нађене попрскане крвљу, долазили су често у стан жртве (истрага је то утврдила); Шањон је био љубазник његове жене а Лабци пријатељ мужа. Ухапшени обојица, они признадоше потпуно и то признање потврдише и пред кривичним судом у Шеру који их осуди на смрт; жена убијеног која је била саучесник у овоме злочину осуђена је на вечиту робију.

Из улоге, коју је играо овај кочић у овој тешкој истрази, види се да он није био незнатан проналазак на месту злочина; предмети који изгледају на први поглед да су сасвим без значаја, могу у истрази по околностима да буду од највеће важности; не узети их одмах за то што се њихова корист још не види, била би врло тешка погрешка јер би на тај начин ризиковали да их други пут не нађемо више у моменту кад се покаже да су потребни за манифестацију истине.

Кад што се дешава да се убица пожури да уништи трагове свог злочина на самом месту његовог извршења да вештом обазривошћу у напред осујети истрагу. Срећом убица не располаже увек потпуним присуством духа после извршења свог злочина; он држи да је уништио све трагове на месту злочина и тек онда отишао; међутим он их је уништио само у пола; у забуни, у којој је био, он није био довољно пажљив и смотрен, и ако он то не зна, и то му припрема пропаст. Ево једног фрапантног примера за то који ће показати читаоцу понова колико је стало за тим да се у првим констатацијама не пренебрегне никакав знак, никакав траг на месту злочина који је за сваког који уме да га посматра у неку руку огледало акције.

Берто, парицида који је убио свог деду Марстона старца од 88 година, и његову служавку у њиховом стану у Фери (Лоара) сагорео је на месту, позорници, овог двоструког злочина, своје одело које је попрскано крвљу његове две жртве. Дошавши на место, власт је нашла у пепелу огњишта комаде одела које је било претворено у угљен. „Срећом један комад штофа није био изгорео и остао је довољно читав да се могла довољно познати његова природа. То је била енглеска тканина, са црвеним тачкама, очевидно двоструко ткана, која је показивала да је део каквог палето-а или капута. *Ови комади од чохе и сви ови остаци брижљиво су прикупљени*".

Претресом који је извршен у стану Бертодијевом, у Бислу, нађен је један прслук по новој моди, од енглеске тачкасте чохе на тавану трећег спрата. Сви сведоци који су саслушани изјавише, да је Берто по свом поласку из Брисла носио један капут од енглеске тканине од истог штофа као и узапћени прслук. Овај је прслук предат са комадима нађене чохе у пепелу огњишта једном експерту хемичару у Лиону, који је утврдио да је њихов штоф био идентичан. (В. *Gazette der tribinaux* од 1. јула 1884).

У овој истрази која је остала славна, види се драгоцена улога једног простог парчета штофа! Зар немамо право што инсистирамо о користи од прибирања најмањих трагова на месту злочина, где убица може оставити, макар да је најопрезнији, нешто од себе.

Са другог једног гледишта, ово испитивање пепела на огњишту дало је у многим случајевима индикације од велике важности; не треба их занемарити. Осим фрагмената који нису изгорели, и који се могу пронаћи, могуће је, благодареће научним средствима Лота и Пуше-а, и т. д. одредити помоћу извесних хемиских препарација или микрографичких опита природу сагорелих материја. У ствари сајције Монтрел, госп. Пела, зар није испитивање пепела који је био у фуруни показало да су ту сагореле органске материје и тако расветлило тајну која је умотавала ову тешку истрагу!

(наставиће се)

с француског,
Милош М. Станојевић.
судија.

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ЈЕВРЕЈСКА ЛАМПА

Шерлок Холмс и Вилсон седели су покрај камина, један са једне а други са друге стране, опруживши ноге ка ватри, која је била добро наложена.

Холмс је држао у руци угашену лулу од кратке трске, која је била украшена сребрном кариком. Он је очисти од пепела, напуни је понова дуваном, запали је, и скупивши преко колена крајеве свога огртача, отпоче извлачити из луле дуге густе димове, пуштајући их у виду ситних колутова ка плафону.

Вилсон га посматраше онако као што псето посматра свога господара, са отвореним очима, не трепћући, које само исчекују газдину заповест. Да ли ће господар прекинути ћутање? Да ли ће му открити тајну његове сањарије и примити га у царство идеја, где се Вилсону чињаше да му је приступ забрањен.

Холмс ћуташе.

Вилсон се одлучи:

— Времена су мирна. Баш нема никаква посла за нас.

Холмс продужи ћутање; његови котурови од дима испадаху му за руком све боље и боље, и сваки други сем Вилсона приметио би колико је Холмс задовољан услед овог малог успеха, и то у моменту кад му је мозак миран и ослобођен свих брига.

Вилсон се диже декуражиран и приближи се прозору.

Између мрачних фасада кућа пружала се мрачна улица под црним небом из кога пљушташе киша са страховитим ветром. Једне двоколице (каб) прођоше, па и друге, Вилсон им записа нумере у свом бележнику. Ко зна за шта ће то требати.

— Гле, викну, ево поштара!

Служитељ уведе у собу једног човека.

— Господине, два препоручена писма, — — — — — ахо хоћете да их потпишете?

Холмс потписа рецепис, испрати човека до врата, и отвори једно од писама.

— Ви изгледате врло срећни, примети Вилсон после једног момента.

— Прво писмо садржи један врло интересантан предлог. Ви који тражите посла, ево вам сада један. Читајте ...

Вилсон узе да чита:

„Господине,

Ево ме да затражим од вас помоћи, као од искусног човека. Био сам жртва велике крађе и сва до сада учињена трагања изгледа ми да ће остати без икаквог успеха.

Шаљем вам овом поштом извесан број новина, које ће вас упознати са том крађом. и ако желите да за истом трагате, ја вам стављам цео мој хотел на расположење, и молим вас да на приложеном чеку, који сам потписао, ставите цифру, коју будете за сходно нашли на име ваше награде.

Изволите ми, молим вас, телеграфисати ваш одговор, и примите, Господине, уверење мог одличног поштовања.

Барон Виктор од Емблвала,
18, улица Мирило.«

— Ха, Ха! рећи ће Холмс, ово је изврсна ствар — — — — један мали пут до Париза. Бога ми зашто не? Од мог чувеног дуела са Арсеном Липеном нисам имао прилике да тамо понова одем. Не бих се љутио, да видим светску престоницу под повољнијим околностима.

После овога Холмс поцепа чек на четири комада и док је Вилсон, чија рука није још потпуно оздравила, изговорио неколико рђавих речи о Паризу, он отвори и други куверт, али се у исти мах и нађути; једна велика бора показивала се на његовом челу за време целог читања, и најзад згужва хартију и љутито је баци на патос.

— Шта је? Шта има? викну зачуђено Вилсон, и подиже бачену хартију, исправи је, и отпоче читати са све већим и већим чуђењем:

„Драги мој учитељу,

Вама је познато како вас ценим, и колико полажем на ваш реноме. Дакле. немојте ништа предузимати у погледу оне ствари, зашта се ваше посредство тражи. Ваша ће вам интервенција проузроковати велике непријатности, а резултат свих ваших напора биће бедан, и ви ћете бити најпосле принуђени да јавно признате ваш неуспех.

Желећи од свег срца да будете поштеђени од овог понижења, ја вас преклињем, у име пријатељства које нас везује, да останете мирни на вашем огњишту.

Моје поздравље господину Вилсону, а и ви примите, драги учитељу, поштовање од вашег искреног.

Арсена Липена“.

— Арсен Липен! понови збуњено Вилсон — — — — —

Холмс поче лупати песницом по столу.

— Ах! Ова животиња почиње већ да ми досађује! Он се баш титра са мном као са дечком! Јавно признање мога неуспеха! Зар га нисам принудио да врати плави дијамант?

— Страх га је, добацише Вилсон.

— Ви говорите глупости! Арсен Липен се никада не плаши и ево доказа где изазива.

— Али од куда је њему позната садржина писма које нам шаље барон од Емблвала?

— Шта ја знам? Ви ми постављате, драги мој, глупа питања!

— Ја сам држао ..... ја сам уображавао — — — —.

— Шта? да сам врачар?

— Не, али сам вас видео да правите таква чудеса!

— Нико не ствара чудеса ..... ја исто толико колико и други. Размишљам, изводим, закључујем, али не проричем. Само будале проричу.

Вилсон је узео скромно држање као изударано псето и потрудио се, да не би био будала, да покаже, да он не прориче и да му је јасно зашто Холмс тако нервозно корача по соби. Али како је Холмс зазвонио за слугу и наредио му да донесе ручни куфер, Вилсон држаше да има исто толико право, да размишља, да изводи и да закључи, да се господин спрема на пут.

Пошто је до тога закључка дошао, рећи ће:

— Шерлоче, ви путујете за Париз.

— Могуће.

— И ви идете тамо више да одговорите изазивању Липена нега ли да обавежете барона од Емблвала?

— Могуће.

— Шерлоче, ја ћу вас пратити.

— Ха! ха! стари пријатељу, викну Холмс, прекинувши шетњу, зар се ви не бојите да ваша лева рука не подели судбину десне руке?

— Шта може да ми се деси? Ви ћете бити ту.

— Браво, ви сте храбар! и ми ћемо показати томе господину да вероватно греши што нам баца рукавицу тако дрско. Пожурите Вилсоне, и дођите за први воз.

— Зар да не сачекамо новине за које јавља барон да их је послао?

— А зашто!

— Да пошљем телеграм?

— Није нужно, Арсен Липен ће знати за мој долазак. Ја ништа на то не полажем. Овога пута. Вилсоне, треба бити веома обазрив.

После подне у два сахата Холмс и Вилсон укрцали су се у лађу у Дуверу. Прелаз преко мора био је ванредан. У брзом возу Кале — Париз, Холмс је спавао три сахата као заклан, док је Вилсон чувао стражу на вратима купеа и озбиљно размишљао са расејаним погледом.

Холмс се пробудио срећан и врло расположен. Нови дуел у перспективи са Арсеном Липеном очараваше га. Он трљаше руке као онај, који иде да ужива задовољство у изобиљу.

— Најпосле, узвикну Вилсон, сад ћемо се раздремати!

И отпоче трљати руке као да је и он исто толико задовољан.

На станици Холмс узе покриваче и у пратњи Вилсона, који носаше ручне торбе, даде карте при излазу, и изађе весео.

— Лепо време, Вилсоне ..., Сунце је! Празник је у Паризу баш кад стижемо.

— Каква гомила!

— У толико боље Вилсоне, јер не рескирамо да будемо примећени. Нико нас неће познати у средини толике масе људи!

Господин Холмс! Зар не?

Холмс застаде мало изненађен. Ко то може да га зове по имену?

Једна девојка стајаше поред њега; једна млада девојка чије је скромно одело нарочито одавало њену отменост, а њено лепо лице чинило је утисак забринутости и бола.

Она понови:

— Јесте ли одиста ви господин Холмс?

— Како он ћуташе, једно због изненађења, а друго и због предострожности, она понови и по трећи пут.

— Да ли имам част говорити са господином Холмсом?

— Шта тражите од мене? рече он напрасито, сумњајући у овај састанак.

Она стаде пред њим.

— Слушајте ме, господине, ствар је врло озбиљна, ја знам да ви идете у улицу Мирило.

— Шта кажете ви?

— Знам ја ... знам ... улицу Мирило ... нумера 18. Не чините то ,.. никако, ви тамо не треба да идете ... ја вас уверавам да ћете се кајати. Кад вам ово говорим, немојте замишљати да ја имам неки интерес. Ово вам говорим искрено и са чистом савешћу.

Он покуша да је удали, али она наваљиваше:

— О ја вас молим, да се не узјогуните.... Ах! Кад бих знала како да вас савладам! Загледајте добро у мене и дубоко у моје очи... оне су искрене.... оне говоре истину.

Она показиваше срдачно своје лепе очи, које беху јасне али замишљене, и у којима се огледала сама њена душа. Вилсон климну главом:

— Госпођица изгледа врло искрена.

— Цела истина, рећи ће она, треба бити поверљив.

— Ја верујем, госпођице, дода ће Вилсон.

— О! како сам срећна! а и ваш пријатељ исто тако, зар не? ја то осећам.... ја сам сигурна! Каква срећа. Све ће се удесити!... Ах! како сам имала добру идеју!... Ево, господине, има један воз кроз 20 минута за Кале... Дакле, ви ћете га узети... пођите брзо замном... станица је са ове стране и ви имате врло мало времена...

Она се трудила да га сломије али је Холмс ухвати за руку и рече јој усиљеним тихим гласом:

— Извините, госпођице, што ми је немогуће да вам учиним по жељи, јер ја не напуштам никад задатак који предузмем.

— Ја вас преклињем... ја вас преклињем!... ах! кад би могли само разумети! Али је Холмс престаде слушати и нагло се удали.

Вилсон ће рећи младој девојци:

— Имајте апсолутно наде... он ће ићи до краја... нема до сада примера да он није успео...

Трчећим кораком он стиже Холмса...

(наставиће се)

с француског
Милутин Т. Марковић.

ПОУКЕ И УПУТИ

Испарвком погрешног указа о отпуштању из службе државни чиновник задобија само право на своју систематичну плату за све време проведено ван службе до новог указа (исправке), а не и право на додатке, који су везани за вршење службе.

Указом од 22. априла 1906. године П№. 8579 отпуштен је из државне службе, на основи § 76. закона о чиновницима грађанског реда, В. А. писар среза р. По овом указу В. А. је разрешен од дужности 30. априла 1906. г., до кога је дана примио и плату са додацима, који му по закону припадају. По жалби његовој Државни Савет је поништио овај указ, пошто је доказао, да је до дана указа о отпуштању имао 10 год. 4 мес. и 16 дана службе као указни чиновник. На основи овога, указом од 30. априла 1907 г. П№. 7.666, В. А. је стављен у пензију као писар ср. р. и на тај је начин исправљен (замењен) онај погрешни указ о његову отпуштању. Овај му је указ саопштен 6. маја 1907. г.

На основи овога указа В. А. се обрати г. Министру Унутр. Дела с молбом, да му призна право на плату и додатке. као писару среза р., за време од 1. маја 1906 г. па до 6. маја 1907 год. (до дана саопштења новог указа).

Решењем од 21. маја 1907 г. П№. 8204, г. Министар Унутрашњих Дела признао је В. А. само право на систематичну плату као писару I класе среза р., од 1, маја 1906 г. до 29. априла 1907. год. закључно; а није му признао право на додатке за то време и на плату од дана новога указа — 30. априла до 6. маја 1907. г., са ових разлога:

„По §§ 1. и 2. закона о чиновницима грађан. реда својство активног државног чиновника и права с тим скопчана задобијају се Краљевим Указом и важе од дана указа, па се тим путем — по сили Краљевог Указа и од дана овога — или начином, који је поменутим законом прописан, и губе (§§ 29., 68., 69., 70. и 76 закона о чинов. грађ. реда). Према овоме поништајем указа од 22. априла 1906. г. В. А. је задобио права активног државног чиновника која се задобијају на основи указа и прописа поменутог закона, све до дана указа, којим је у пенсију стављен — а то је до 29. априла 1907. год. закључно, пошто се дан указа о стављању у пензију (30. април) не рачуна у дан активне службе (§ 2. помен. закона). Али у ова задобивена права не улазе и додаци, који су везани за вршење извесне службе у својству активног државног чиновника и који се регулишу — добијају и губе по прописима специјалних закона, а не по прописима закона о чиновницима грађанског реда (§§ 29. и 30. овог закона).

По чл. 1. у вези чл. 4. закона о трошковима управних власти В. А. је имао права на накнаду оних трошкова, које учини вршећи службу среског писара у своме срезу ван места свога обитавања, и то не од дана указа, већ од дана кад се у дужност уведе па до дана док се од ове не разреши. И кад В. А. од 30. априла — односно од 1. маја 1906. г., када је разрешен од вршења службе писара среза р., па до 30. априла 1907. г., када је у пензију стављен, није вршио дужност писара среза р. ни чинио путне трошкове, о којима говори чл. 1. закона о трошков. управ. власти, онда он и нема права на накнаду тих трошкова, које ни чинио није, без обзира на то да ли је од дужности писара среског умесно или неумесно разрешен. Тако исто стоји и са додатком на стан. По чл. 85. закона о државном буџету и ово је право скопчано са вршењем службе и тече од дана увођења у дужност до дана разрешења од ове — а не од дана указа. Срезови су дужни да дају стан у натури — или накнаду у новцу за ово — оним чиновницима полициским, који су стварно у срезу и на дужности, а не и онима, који се само указом за дотични срез наименују а дужност и не приме или је не врше; јер нема законског ослонца по којима би се срезови могли принудити и на давање стана или станарине и оваким чиновницима. У овом случају стан у натури или накнаду у новцу уживао је писар, који је на место В. А. у дужност среског писара уведен и ову вршио.

Кад се права чиновничка у погледу плате задобијају и губе (ако није други законом предвиђени случај), са даном указа (а не са даном саопштења указа), према § 2. закона о чинов. грађ. реда, онда у овом случају дан саопштења указа о пенсионисању — 6. мај не даје права В. А. и на плату дејствителног чиновника после дана указа о пенсионисању, јер је овај указ њега и затекао као разрешеног писара среског од вршења дужности, те овде и није случај, из § 31. закона о чиновн. грађ. реда, који даје чиновницима право на плату активног звања и за дане после указа о пенсији. које стварно у дужности и на раду проведу до коначног разрешења“....

В. А. је изјавио да је с овим решењем односно плате задовољан, а у погледу тражених додатака изјавио је жалбу Државном Савету, који је, решењем од 22. јануара ове године №. 485, оснажио ово министрово решење.

Саопштио **С. Ђ. Б.**

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине становљанске, актом својим од 22. пр. м-ца Бр. 115, пита:

„Моли се уредништво да у наредним бројевима „Полицијског Гласника“ изнесе своје објашњење по следећим питањима:

1. У овој општини постоји фабрика конзерве; сопственик на исту има повластицу српске државе; у истој фабрици коље дневно по 5—7 говеди, од којих продаје коже: главу и утробу; да ли општина има права да од сопственика фабрике наплати шта и колико на име аренде касапске за општину, пошто се у неколико штети арендатор касапнице услед продаје утробе као цигерице, главе и друго.

2. У овој општини постоји и фабрика пекмеза на коју сопственик има повластицу српске државе; у својој авлији има своју сопствену вагу на којој мери шљиве; не забрањује општини да контролише меру, али забрањује да му се води ма какав назор у авлији о стоваривању преко реда, тако да је у прошлој години имао настојнике који су пљачкали људе при стоваривању шљива, тако, да који да новаца том се преко реда стовари а ко нема, он чека док по неком шљиве не почну превирати и онда их враћају кући као неупотребљиве. Опоменут од стране суда на ред при стоварању он је казао да је то његова лична ствар о стоваривању шљива. Није му вели познато да ко од имаоца шљива узима уцену јер они то нису дужни дати, а коме се не допада стоварање шљива не мора их доносити у његову фабрику а он је господар у његовој авлији.

Моли се уредништво за објашњење има ли он право на то, по његовом исказу, па ако не, који се законски пропис на спрам сопственика може применити.«

— На ово питање одговарамо:

1. На прво питање наћи ће суд одговора у бр. 6. »Полицијског Гласника« за ову годину под IV, само што реч »интерес« из поменутог одгово а, треба заменути речју »прирез«, јер је тако требало први пут да гласи, па грешком при коректури изашло овако;

2. По члану 12. закона о општинској мерини и т. 3. § 382. кривичног закона, општински суд има и право и дужност да казни свако криво и лажно мерење кантарџија, па били ови у служби општине или појединаца.

Према томе, кад год суд извиђајем утврди, да су кантарџије у фабрици пекмеза криво мериле, примениће према њима поменуте законске одредбе.

Што се тиче питања, да ли суд може казнити оне приватне службеље фабрике, који траже награду, па да раније приме или не приме шљиве од појединих лица, одговара му се, да казнени закон не предвиђа казну за такве случајеве, па се по начелу постављеном у § 2. кр. закона, не могу ни казнити.

Међутим, сваки такав случај, сами продавци шљива па и суд општински треба да достављају сопственику фабрике, те да их он као несавесне замени савеснијим.

У осталом, ако су продавци свесни, они увек могу сузбити те халапљиве прохтеве појединих несавесних службеника фабрике тиме, што би се солидарисали и одрекли фабриканту продају шљива онога тренутка, ако их он не би заштитио од несавесних уцењивача.

Наравно, да суд треба да учини све што треба и саветима и посредовањем између продавца и фабриканта, да се заштити интерес и једних и других и избегну излишни сукоби, јер би то ишло на штету и продаваца и фабриканта, те би се тако у опште осујетила тежња, коју је држава имала, чинећи ово повлашћење.

Што се тиче одржавања реда и поретка, суд има права да дâ заштиту сваком повређеном праву у границама закона, кад год се затражи његова интервенција са чије стране.

II.

Суд општине шестигабарске, актом својим од 19. децембра пр. год. Бр. 1713, пита:

»У § 929. грађанског закона одређено је време за застарелост код непокретних добара и службености.

У § 946. истога закона предвиђено је, опет, да се на добра, прибављена застарелошћу, може и тапија тражити.

Један овдашњи грађанин непрекидно ужива једну ливаду и једну њиву преко 24 године по праву куповине, па сада тражи од суда да му на ово имање изда тапију.

Суду је нејасно, да ли му може и на какав начин издати тапију, па моли за обавештење:

1. Којим начином може изискати суд тапију од продаваца, од којих је један жив а један умро;

2. Да ли ће се узимати садашње стање имања продаваца с обзиром на § 471. грађ. суд. пост. или оно, кад је продаја учињена и притежање отпочето;

3. Да ли је суд надлежан за издавање тапије у оваквим случајевима, и ако је то по ком закону?«

— На ова питања одговарамо:

Кад је имање у рукама и притежању дотичног преко 24 године без прекида, и нико га до сада није узнемиравао у уживању истог, онда би га он прибавио по основу застарелости чак и у том случају, да у притежању истог није ушао по праву куповине, кад само није случај § 926. грађ. закона.

Кад је, међутим, он у ово имање ушао по праву куповине, онда је по § 946. поменутога закона, стекао право сопствености и може се на исто убаштинити.

За убаштињење надлежан је тај суд и ту није потребно суделовање продаваца ни њихових наследника, пошто ће сопственик вадити тапију на своје име — убаштинити се.

Ближе обавештење о начину убаштињења наћи ће суд у расписима штампаним у »Полицијском Зборнику«, на страни 1253 — 1260.

Како се у сопственост овога имања ушло по основи застарелости, то се у опште неће узимати у обзир наређења § 471. грађ. суд. поступка, нарочито се пак, не би могло узети садашње стање, него оно из времена продаје.

III.

Суд општине дубовске, актом својим Бр. 328, пита:

»Један грађанин ове општине био је у 1905. години чувар поља села Грудаша, докле је оно било у саставу ове општине.

У тој години било му је потребно уверење општинског суда о сиромаштву и о томе да је на службу заклет, па му је суд такво уверење и издао, јер је одиста био пољски чувар и сиротног стања.

То уверење он је поднео полицијској власти уз једну кривичну тужбу.

Дело ово налази се сада пред првостепеним судом ради пресуђења, и како је од дана издања уверења протекло више од године дана, суд сада позива дотичног да поднесе ново уверење о сиромаштини и о томе, да је у 1905. год. био заклети чувар поља, па се он обратио овоме суду и тражи уверење.

Моли се уредништво за обавештење: треба ли суд да наплати таксу за ово уверење од молиоца или му се може издати по званичној дужности, као и то, да ли ће му ово уверење важити место таксе?«

— На ово питање одговарамо:

По чл. 2. тачке 7. закона о таксама, за сиромаха у погледу плаћања такса сматра се онај, који не плаћа више од 5 динара непосредног пореза, не рачунећи ту и лични порез и прирезе.

Према томе, ако молилац не плаћа више од 5 динара пореза (без прireза и личности) суд ће му издати уверење без наплате таксе, у коме ће уврдити и то, да је дотични био чувар поља у 1905. години.

Такво уверење мора примити и првостепени суд место таксе.

Ако, пак, дотични плаћа више од 5 динара пореза, онда му наравно, суд не може издати уверење о сиромаштини, а за уверење, којим се утврђује да је био чувар у 1905. години, наплатиће пропису таксу.

IV.

Суду општине сремачке на акт од 14. ов. м-ца Бр. 2243, одговара се, да је слично питање било предмет обавештења у бр. 27. »Полиц. Гласнака« за год. 1906. под III. даље у бр. 13, 32, 43 и 48. »Полицијског Гласника за 1907. годину.

Нека суд нађе те бројеве и прочита па ће видети шта му треба.

У будуће нека прати редовно рубрику »Поуке и обавештења«, како би избегао да ставља излишна питања.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

П О Т Е Р Е

Милан Ристић, бив. калауз код Андре Николајевића, овд. месара, родом из Паланке, проневерио је своме повериоцу Андри 950 динара у новцу па побегао. Позивају се све полицијске и општинске власти да Милана у својим домашајима потраже и Управи града Београда упуте с позивом на акт Бр. 7623.

Лазар Лазаревић, бив. келнер, извршио је крађу Воји Михаиловићу, бакалину, из Београда и однео из асталске фијоке: једну бронзану стату-у из римског доба у вредности 50 динара, четири комада сребрних адиђара у вредности 30. дин., једне нове панталоне у вредности 15 динара и у готовом новцу једну банкноту од 100 динара, па је по извршењу дела побегао. Лазар је стар 26. год., средњег раста, сув, мало погрбљен и обично гледа у земљу, бркова плавих и отомбољених, црне косе, а у оделу црном, цивилном. Наређује се свима полицијским и општинским властима, да Лазара живо потраже и нађеног спроведу кварту дорћолском Управе града Београда с позивом на Бр. 1167.

Стеван Митровић, бив. берберин из Београда, ноћу између 22. и 23. пр. м-ца покушао је извршити убиство над Голубом Јосифовићем, кафецијом из Београда и одмах је по извршењу дела побегао из Београда. Стеван је родом из А. Угарске, стар 29 година, омален, у лицу плав, на себи има кратак зимски капут зелене боје. Пре четири месеца држао је радњу у Узун-Мирковој улици Бр. 8. Позивају се све полицијске и општинске власти да Стевана живо потраже и пронађеног стражарно спроведу кварту варошком с позивом на акт Бр. 2441.

Миленко Дробњаковић, земљоделац из села Глумча, који има да одговара код начел-

ства округа ужичког за крађу ствари, пре неколико дана отумарао је из места пребивања, чим је сазнао да га власт тражи. Миленко је стар 18 година, средњег раста, добро развијен, црномањаст, малих црних бркова; од одела има на себи капут, панталоне и прслук од плавог шајка, на глави црну шубару, а на ногама опанке. Позивају се све полицијске и општинске власти да га енергично у својим домашајима потраже и пронађеног стражарно спроведу начелству округа ужичког с позивом на акт Бр. 1611.

Никола Јефтић — Стојковић — Стојадиновић, земљод. из села Рујишта, среза бањског, притвореник алексиначког првостепеног суда, 19. пр. м-ца побегао је из притвора и до сада није ухваћен. У притвору је био због опасне крађе а осуђен је на 18 месеци затвора. Никола је стар 20 година, високог раста, сувоњав, косе црне, ћосав, лево му је око крваво, а на челу више леве обрве има белегу од опекотине; од одела има на себи гуњ и чакшире од сељачког сукна, на глави шајкачу а на ногама опанке. Нека га све полицијске и општинске власти потраже и пронађеног стражарно спроведу алексиначком првостепеном суду с позивом на акт Бр. 4818.

ТРАЖЕ СЕ

Витомир Николић, родом из Крушевца, који је служио код Војислава Крстића, хлебара из Варварина, 14. пр. м-ца отумарао је из Варварина и до сада се ништа о њему није сазнало. Витомир је стар 18 година, високог раста, у лицу смеђ, ћосав. Позивају се све власти да Витомира потраже и пронађеног упуте начелнику среза темнићског с позивом на акт Бр. 1994.

Милорада Тањовића, родом из Ћакова среза студеничког и **Тодора Стојковића — Перишића,** из Брусника, среза моравичког, бивше слуге манастира «Студенице» тражи начелник среза студеничког актом Бр. 3063, ради извршења пресуде по њиховој извесној кривици. Пронађене треба спровести поменутом начелнику.

Светислава Тошића, келнера родом из Крушевца, који има да издржи 30 дана затвора због кријумчарења, тражи начелник сраза алексиначког актом Бр. 2224. Пронађеног треба спровести поменутом начелнику.

Мијаила Јовановића, лађара, који има да издржи 17 дана затвора због крijумчарења тражи кварт савамалски актом Бр. 1869. Пронађеног треба спровести поменутом кварту.

Миленка Николића, скитача циганина, из села Дракчића, бившег робијаша, тражи начелник среза жичког актом Бр. 3627, ради издржавања једногодишњег полицијског надзора. Пронађеног треба спровести поменутом начелнику.

ПРЕДАО СЕ

Зарија — Зарко — Марковић, земљоделац из села Бозољина, чију смо потерницу изнели у 7. броју нашег листа, предао се власти, те је према томе престала потреба за даљим његовим тражењем.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Још 6. августа прошле године отумарао је из места пребивања **Божа Терзић,** земљоделац из Богданице, среза пожешког, и до сада се ништа о њему није сазнало. Божо је умно ограничен и до сада је више пута тако лутао, али се је после извесног времена враћао кући. Стар је 30 година, средњег раста, дежмекаст, у опште плав, малих бркова, у сељачком оделу. Како се мисли да је Божо негде као непознато лице умро или убијен, то се позивају општинске и полицијске власти да ако би што знале о њему да о томе известе начелника среза пожешког с позивом на акт Бр. 809.

Начелник среза гружанског, актом својим од 27. пр. м-ца Бр. 4290, објављује ово:

I.

«Код окривљеног Добросава Петровића, бив. калфе ковачког, родом из Вел. Шења, нађена је са фалсификованим сточним пасошем једна крава са мушким телетом. Теле је маторо 6 месеци, длаке мрке, без роваша.

II.

Од извесног лица из села Радојевца одузета је једна ловачка пушка двоцевка — преламача — и једна револвер већег калибра, које је оружје пре кратког времена окривљени Добросав продао овоме лицу. Сумња се, да су и пушка и револвер украдени. Пушка је са емалираним цевима у виду гравира, са браон кундаком, а револвер је велики, белокараст, са белим палиром.

Моле се све полицијске и општинске власти да трагају за сајбијама ових ствари, те да их, пронађене, упуте ово срескоj власти».

КРАЂЕ СТОКЕ

Ноћу између 24. и 25. пр. м-ца непознати крадљивци украли су два вола из штале Лазара И. Стевановића, земљоделца из села Пољане, среза параћинског. Оба су вола матора по 7 година, један длаке сиве, а други шарене, без роваша. Депеша начелника среза параћинског Бр. 3769.

Ноћу између 25. и 26. пр. м-ца непознати крадљивци украли су две кобиле Јеврему Николићу, земљоделцу из села Љуптена, среза моравског округа нишког. Обе су кобиле маторе по 5 година, једна длаке вране, друга доратасте, обе са жигом «Т». Депеша начелника среза моравског округа нишког Бр. 1948.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове покраће.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Још од 26. новембра прошле године налази се у притвору код начелства округа ужичког због опасне и просте крађе ово лице, чију фотографију износимо, а чија идентичност још није утврђена. На саслушању код начелства изјавило је да се зове **Иван Зебић,** родом из Загреба, и да је по занимању молерски радник. Власт је посумњала у овај његов исказ и обрати се полицији у Загребу ради обавештења о његовој идентичности, од куда је добила извештај да под тим именом не постоји никакво лице у Загребу. Кад му је ово саопштено, он је изјавио да се зове **Тома Катић,** родом из села Катића, округа загребачког, у који исказ власт такође није могла поверовати, јер је видела да има посла са сумњивом личности.

У почетку месеца фебруара нађено је код њега једно писмо на коме се био потписао **Фрања Јерин,** које је писмо хтео послати поштом на адресу «Blagorodna gos. plemenita Z. Slavka Jerin u palati Bell-Bal u Ljubljani, Kranjska na Austriskem.» Узет на испит изја-

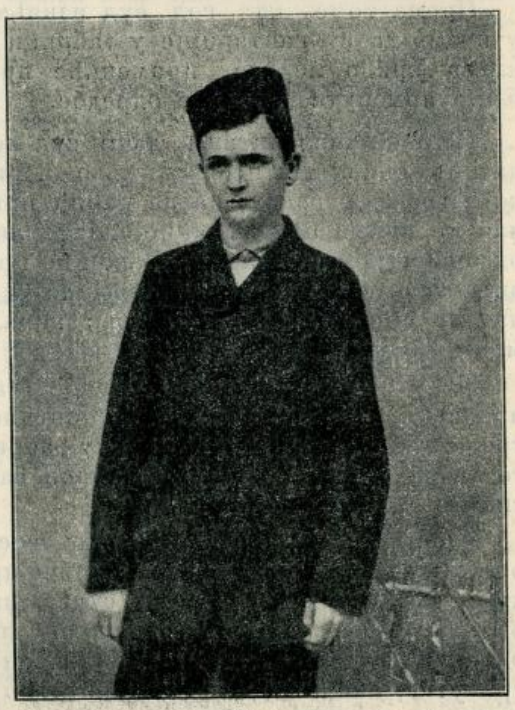

вио је да се зове **Фрања — Франц Јерин,** родом из Љубљане, син Јована Јерина, аустријског пешадијског потпуковника у пензији, који сада живи у селу Вичи близу Љубљане. Затим је изјавно да је још пре једну и по годину отишао од куће као ђак племићске војне академије због рђавог поступања матере, и да је за то време био у Задру, Венецији, Милану и Риму, где је провео девет месеци учећи фотографисање. Одатле се је вратио преко Трста, Загреба и Сарајева, па је дошао у Ужице у нади да се преко Београда врати кући.

Франц је стар 17—18 година, средњег раста, у лицу плав, округлих образа, плавих очију, обрва и косе плаве, ћосав; од одела има на себи капут, панталоне и прслук од црног штофа, на ногама ципеле, а на глави шајкачу. Говори српски и словеначки, а по мало зна талијански и немачки.

Како ово лице изгледа по све сумњиво, то износећи његову фотографију позивамо све полицијске и општинске власти, а и приватне молимо, ако би у овом лицу упознали извршиоца каквог казнимог дела, или би иначе што о њему знали што би ишло у прилог утврђења његове идентичности, да о томе известе начелство округа ужичког с позивом на акт Бр. 1144.

Штампа Крањ. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Б. Алимпић

БРОЈ 10. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 9. МАРТА 1908. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу јануару 1908. год.

Према званичним извештајима окружних начелстава и Управе града Београда у току месеца јануара извршено је у Србији:

1. **Убистава**	**24**
2. **Нехотичних убистава**	**5**
3. **Покушаја убистава**	**30**
4. **Разбојништава**	**8**
5. **Тешких телесних повреда**	**8**
6. **Паљевина**	**61**
7. **Опасних крађа**	**162**
8. **Злонамерних поништаја туђих ствари**	**5**

Од изложених дела пронађено је:

Убистава	**23**	или	95·8%
Нехотичних убистава	**5**	»	100 %
Покушаја убистава	**29**	»	96·6%
Разбојништава	**7**	»	87·5%
Тешких телесних повреда	**8**	»	100 %
Паљевина	**10**	»	14·7%
Опасних крађа	**48**	»	29·6%
Злонамерних поништаја туђих ствари	**1**	»	20 %

Највећи број убистава извршен је помоћу *ватреног оружја* (9), затим помоћу *оштрог* (9), помоћу *тупог* (5) и *тровањем* (1).

Узроци са којих су ова убиства извршена леже: у *међусобној свађи* за 11 случаја, у *освети* за 4, у *страху од казне* за 2, у *домаћој расипи* за 2, у *користољубљу* за 2, у *душевној поремећености* за 1, и у *нужној одбрани* за 1. За један случај узрок је непознат.

Посматрана према местима у којима су извршена, изложена убиства јављају се: у срезу ресавском **2**, у срезу зајечарском **2**, у срезу ужичком **2**, и по **1** у срезовима: оба посавска, тамнавском, лесковачком (непронађено), власотиначком, гружанском, лепеничком, јасеничком окр. крагујевачког, расинском, копаоничком, деспотовачком, алексиначком, заглавском, прокупачком, косаничком, ариљском, црногорском и пожешком.

Нехотична убиства извршена су по **1** у срезовима: алексиначком, жичком, трнавском и у варошима: Нишу и Пожаревцу.

Покушаји убистава извршени су: у срезу гружанском **4**, у срезу јабланичком **3**, у срезу пчињском **2**, у срезу ресавском **2**, у срезу моравском окр. пожаревачког **2**, у срезу прокупачком **2** (1 непронађен). и по **1** у срезовима: космајском, грочанском, тамнавском, јасеничком окр. крагујевачког, расинском, жупском, деспотовачком, сврљишком нишавском, млавском, пожаревачком, подунавском, ужичком, црногорском и у вароши Београду.

Скоро сва ова дела извршена су у међусобној свађи и освети.

Разбојништва су извршена су по **1** у срезовима: колубарском окр. београдског, јабланичком, јасеничком округа крагујевачког (непронађено). беличком, темнићском, пожаревачком, рачанском и у вароши Београду.

Тешке телесне повреде извршене су: по **1** у срезовима: грочанском, власотиначком, гружанском, мачванском, таковском, качерском, зајечарском и прокупачком.

Паљевине су извршене: у срезу јабланичком, **10** (2 пронађене), у срезу зајечарском **6**, у срезу ресавском **3** (све пронађене), у срезу орашком **3** (2 пронађене), у срезу бољевачком **3**, у срезу посавском окр. београдског **2** (1 пронађена), у срезу грочанском **2**, у срезу подгорском **2** (1 пронађена), у срезу брзопаланачком **2**, у срезу јасеничком окр. крагујевачког **2**, у срезу параћинском **2**, у срезу сврљишком **2** (1 пронађена). у срезу посаво-тамнавском **2**, у срезу млавском **2**, у срезу подунавском **2**, у срезу косаничком **2**,и по **1** у срезовима: тамнавском, неготинском, кључком, трстеничком, деспотовачком, бањском, белопаланачком, мачванском, пожаревачком, јасеничком окр. смедеревског, добричком, пожешком, жичком и у вароши Крагујевцу.

Вредност свих ових паљевина износи око **19.340** динара.

Опасне крађе извршене су: у срезу неготинском **8**, у вароши Нишу **8**, у срезу подунавском **7** (1 пронађена), у срезу подгорском **6** (1 пронађена), у срезу гружанском **6**, у срезу зајечарском **6** (2 пронађене), у срезу крагујевачком **5**, у срезу јасеничком окр. крагујевачког **5** (2 пронађене), у срезу моравском окр. пожаревачког **5** (све пронађене), у срезу тамнавском **4** (3 пронађене), у срезу пчињском **4**, у срезу брзопаланачком **4**, у срезу бољевачком **4** (2 пронађене), у срезу рачанском **4** (1 пронађена), у срезу космајском **3** (1 пронађена), у срезу посаво-тамнавском **3** (2 пронађене), у вароши Пожаревцу **3** (све пронађене), у срезу голубачком **3**, у срезу орашком **3**, у срезу јасеничком окр. смедеревског **3**, у срезу косаничком **3**, у вароши Београду **3** (1 пронађена), у срезу колубарском окр. београдског **2**, у срезу посавском окр. београдског **2**, у вароши Ваљеву **2** (обе пронађене), у срезу колубарском окр. ваљевског **2**, у срезу ваљевском **2** (обе пронађене), у вароши Врању **2** (1 пронађена), у срезу лепеничком **2**, у срезу копаоничком **2**, у вароши Крушевцу **2**, у срезу деспотовачком **2** (1 пронађена), у срезу параћинском **2**, у срезу јадранском **2** (обе пронађене), у срезу мачванском **2** (обе пронађене), у срезу поцерском **2**, у срезу хомољском **2**, у срезу пожаревачком **2** (1 пронађена), у срезу љубићском **2** (1 пронађена), у срезу заглавском **2** (1 пронађена), и по **1** у срезовима: врачарском (пронађена), јабланичком, крајинском (пронађена), трстеничком, жупском, расинском, левачком (пронађена), ресавском (пронађена), темнићском, нишком, алексиначком, бањском (пронађена), сврљишком, рађевском, млавском (пронађена), рамском, тимочком, добричком (пронађена), прокупачком, ариљском, пожешком (пронађена), жичком (пронађена), и у ва-

рошима: Крагујевцу, Пироту (пронађена), Смедереву и Чачку (пронађена).

Вредност свих ових крађа износи око **22.950** динара.

Злонамерних поништаја туђих ствари било је по **1** у срезовима: јабланичком, трстеничком, подунавском, добричком и у вароши Београду (пронађен).

Вредност уништених ствари износи око **470** динара.

Поред изложених дела у току месеца јануара извршено је још у Србији и **3 самоубиства**, и то по **1** усрезовима: јабланичком, посаво-тамнавском и у вароши Београду.

Ова самоубиства извршена су: *вешањем* 1, *ватреним оружјем* 1 и *дављењем у води* 1, а узроци њиховом извршењу леже у *болести* за 2 случаја. За један случај узрок је непознат.

Покушаји самоубиства извршени су: у вароши Београду **3** (ватреним, оштрим, тровањем; рђаво материјално стање, напитост, непознат), у вароши Нишу **1** (тровањем, домаћа распра), и у срезу рамском **1** (оштрим, домаћа распра).

Општи преглед до сада изложених дела овакав је:

Текући број	О К Р У З И	Убиства	Детоубиства	Нехотична убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Силовања	Тешке телесне повреде	Паљевине	Опасне крађе	Злонамерни поништаји туђих ствари	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	1	—	—	2	1	—	1	4	8	—	—	—
2	„ ваљевски	2	—	—	1	—	—	—	3	16	—	—	—
3	„ врањски	2	—	—	5	1	—	1	10	7	1	1	—
4	„ крагујевачки	3	—	—	5	1	—	1	3	19	—	—	—
5	„ крајински	—	—	—	—	—	—	—	4	13	—	—	—
6	„ крушевачки	2	—	—	2	—	—	—	1	7	1	—	—
7	„ моравски	3	—	—	3	2	—	—	6	7	—	—	—
8	„ нишки	1	—	2	1	—	—	—	3	12	—	—	1
9	„ пиротски	—	—	—	1	—	—	—	1	1	—	—	—
10	„ подрински	—	—	—	—	-	—	1	3	10	—	1	—
11	„ пожаревачки	—	—	1	4	1	—	—	3	17	—	—	1
12	„ руднички	—	—	—	—	—	—	2	—	2	—	—	—
13	„ смедеревски	—	—	—	1	—	—	—	6	14	1	—	—
14	„ тимочки	3	—	—	—	—	—	1	9	13	—	—	—
15	„ топлички	2	—	—	2	—	—	1	3	5	1	—	—
16	„ ужички	5	—	—	2	1	—	—	1	6	—	—	—
17	„ чачански	—	—	2	—	—	—	—	1	2	—	—	—
18	Управа града Београда	—	—	—	1	1	—	—	—	3	1	1	3
	Свега:	**24**	**—**	**5**	**30**	**8**	**—**	**8**	**61**	**162**	**5**	**3**	**5**

Из канцеларије Антропометријско-Полицијског Одељења Министарства Унутрашњих Дела, 1. марта 1908. године АБр. 249. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

Иследник ће се у појединим питањима изречно позвати на доказе, који постоје, само у толико, у колико обвињени тим доказима противречи. Да ово иследник може учинити, треба да је обвињеном казао, да има доказа за оно, што он пориче, и ако он поред свега тога томе противречи, онда му треба те доказе навести, н. пр. треба му сведоке поименце поменути, који ће сведочити противно његовом казивању, а по потреби, могу му се из њиховог испита прочитати она места, која ће га о противном уверити (§ 146 други одељак).

Ако се ранији и доцнији искази обвињеног не подударају или ако он нарочито пориче раније учињено признање, дужан је иследник да га пита о узроку порицања или неподударања исказа (§ 146 последњи одељак). Ако обвињени као узрок раније учињеном признању наведе то, да је иследник употребио недопуштена средства, н. пр. да га је тукао, то се о том мора саслушати деловођа и присутници. Само како је иследник у оваком случају заинтересован, то ће имати да извиди који други иследник. О порицању признања говориће се доцније у §-у 26.

Последње питање, које се обвињеном поставља, јесте, на који начин мисли он штету подмирити, ако какве има (§ 145 други одељак). Иследник је дужан истрагом да утврди и количину штете, причињене кривичним делом, и, приликом испита, има то обвињеном да саопшти, како би овај могао доказивати или да у опште нема штете или да је нема оноликo, колико је нађено истрагом. Ако обвињени не порич. штету, има се изјаснити, на који начин мисли исту накнадити.

Сва питања која се обвињеном поставе треба да исцрпе цело кривично дело (§ 145 други одељак). То значи, да се питања имају односити на све оно, што је потребно за оцену, да ли је обвињени извршио дело за које се обвињује, и под којим је олакшаваним или отежаваним околностима дело извршено. Стога се питања имају управити а) у субјективном смислу: на умишљај или нехат, на побуду са које је донета одлука, на време у које је одлука донета, на душевно стање у време доношења одлуке и у време извршења дела, као и на циљ, ради кога је дело извршено; б) у објективном смислу: на ток извршења дела, на учешће других лица, на место и време извршења, на последице дела, на олакшавне и отежавве околности под којима је дело извршено.[5])

Односно тога, каква треба да буду питања по својој форми и садржини, вреде ова правила:

а) При постављању питања треба избећи све оно, чиме би се ослабила доказна вредност признања, које се налази у одговору на тако постављено питање. Стога питања која иследник поставља обвињеном, не смеју бити *нејасна*, *неразговетна* и *неопределена*, већ морају бити и *јасна* и *опредељена* тако, да их обвињени може увек добро разумети и да на њих може дати одређен одговор (§ 145 први одељак).

б) Та питања морају бити таква, да једна из других теку по природном реду догађаја (§ 145 први одељак). То значи, да појединa питања треба да стоје у међусобној логичкој вези тако, да се свако друго питање јавља као последица првог.

---

[5]) *Rulf*, Commentar I 292.

в) Постављена питања не смеју бити ни *капциозна* ни *сугестивна*.[6])

Капциозна, лукава или варљива питања спадају у врсту нејасних питања. То су таква питања, која обвињеног могу навести да даде такав одговор, којим он и противно својој вољи изгледа да потврђује да је извесна чињеница истинита. У капциозна питања спадају нарочито таква питања, у којима се једна чињеница, коју обвињени пориче или је бар још није признао, сматра као већ призната или утврђена, па се, после тога обвињени пита о нечему што треба да потврди или не потврди, н. пр. кад се обвињеном због крађе, који ову није признао, постави питање да ли су још код њега покрађене ствари. Код овога се питања, дакле, полази од претпоставке, као да је обвињени признао крађу, што у ствари не стоји, и што се тек потврдом постављеног питања, жели да дође до признања, да је обвињени извршио крађу.

Сугестивна питања су таква питања, која обвињеном у напред кажу, какав се одговор жели од њега да добије, стога се таква питања не смеју ни постављати. Тако н. пр. сугестивно је питање: јеси ли ти ножем повредио А? или, ти си ножем повредио А? Обвињеном се има поставити овако питање: чиме си ти повредио А?

Наш законик, истина, не говори о капциозним и сугестивним питањима али је несумњиво, да они не треба да буду ни капциозна ни сугестивна. Овака питања су недопуштена стога, што су она, као што се види, нејасна питања, а ова законик изречно забрањује. Сем тога, признање, које би се на овај начин добило, било би недовољно, несвесно дато, и било би учињено простим потврђивањем, што све по § 225 крив. пост. није довољно за доказну вредност признања. Па ипак, и у забрани има разлике између капциозних и сугестивних питања. Та се разлика састоји у томе, што се капциозна питања *не смеју* постављати, док се сугестивна питања не могу апсолутно забранити. Она се не могу избећи само онда, кад се од обвињеног ни на који други начин не може да добије одређен одговор.

г) Свако питање треба да садржи само оно што је потребно.

Ако обвињени каже, да није добро разумео постављено му питање, или кад његов одговор не одговара питању, онда је иследник дужан да понови питање, и тек што на ово питање буде одговорио, треба да стави у протоко (§ 148). Према томе, иследник не треба да жури с питањима, јер се обвињени може да збуни и може услед неразумевања питања, да дâ нетачан одговор. Законик даље наређује, да иследник причека обвињеног с одговором, т. ј. да му остави неко време на размишљање, кад се пита о каквој околности која се одавно догодила (§ 148). Због тога, што се јавља понекад потреба, да се питање понови, боље је најпре добити одговор па онда и само питање стављати у протоко.

Законодавац у § 148 наређује иследнику, да назначи у протоколу свако особито узбуђење, које на обвињеном примети при постављању питања или при одговору. Како и невин може бити у узбуђењу кад се пита, то је иследник дужан да нађе прави узрок узбуђењу; он је нарочито дужан да обрати пажњу на то, да ли узбуђење долази услед тога што је обвињени свесан своје кривице или услед природне плашљивости и слабости. Иследник, према томе, треба да обрати пажњу на пол, здравље, узраст и дотадашње држање обвињеног, па ако н. пр.нађе да је обвињени женскиње, које први пут долази иследнику и да је било збуњено чим је ушло, онда се узбуђењу, које се јави и при одговарању, не може придати никакав значај. Ако је, међутим, обвињени човек, који је за све време испита био миран и хладан, и наједаред, услед тога што му је једно питање постављено или што му је једна ствар показана, збуни се, поцрвени, или почне да муца, онда се као вероватно може узети, да је узбуђење дошло из свесности о својој кривици. У првом случају дужан је иследник да охрабри обвињеног, а у другом да забележи у протоко све што је опазио, као и свој суд о томе. Ово је бележење потребно стога, што се према примећеном узбуђењу може оцењивати вероватноћа његовог исказа. Не само на узбуђење него и на целокупно држање обвињеног треба иследник да обрати пажњу. Тако н. пр. треба обратити пажњу на то, да ли обвињени бледи, црвени, дрхти, да ли је миран или неучтив, да ли брзо или лагано одговара, да ли има обичан поглед и т. д.[7]), јер је све то потребно како за оцену карактера, тако и за оцену кривице обвињеног. На све ово треба нарочито да обрати пажњу и суд кад на главном претресу испитује оптуженог, јер држање оптуженог може да утиче на суд приликом доношења пресуде.

(наставиће се)

Д-р. Бож. В. Марковић.

[6]) *Kitha, Thatbestand* 136; *Rulf,* Commentar I 291; *Vachariae,* II 247; *Mayer,* Commentar I 708.

[7]) *Rulf,* Commentar I 300.

БЕРТИЛОНАЖ И ДАКТИЛОСКОПИЈА

Питање о практичној надмоћности дактилоскопије над бертилонажем, и обратно, које се у току последњих година, а нарочито од последњег криминално-антрополошког конгреса (Турин. 1906 г.) живо претреса међу стручњацима за идентификацију, појавило се, најзад, и у нашој стручној литератури.

У другој половини прошле год. г. Васа Лазаревић, вршилац дужности члана Управе града Београда штампао је у „Архиву за правне и друштвене науке“, и из овог прештампао у засебну књигу свој рад: „Дактилоскопија — метода за утврђивање идентичности код људи“, у коме је у кратко изнео историјски развитак, суштину и примену дактилоскопије у разним државама, и предложио да се она примени и код нас у Београду, у Антропометријско-Полицијском Одељењу, упоредо са бертилонажем. Ну и поред овог предлога г. Лазаревић мисли — то се из његове књиге јасно види — да је дактилоскопија у стању да потпуно замени бертилонаж, т. ј. да замени све досадашње методе идентификовања, које је Бертилон генијално усавршио и комбиновао са антропометријским мерењем.

Књигу г. Лазаревићу критиковао је г. Добривој Бакић, секретар Антропометријско-Полицијског Одсека у Пожаревцу у бр. 45 46, 47 и 49. „Полицијског Гласника“ за прошлу год. исправљајући, у главноме, нетачно мишљење г. Лазаревићево о вредности бертилонажа и дактилоскопије, а на ову критику г. Лазаревић је доста жучно одговорио у бр. 3. и 4. истог листа од ове год.

Неупуштајући се у детаље, и имајући у виду само главну ствар, морамо одмах изјавити, да су и г. Лазаревић и г. Бакић доста једнострано схватили и бранили своја мишљења, и да бертилонаж никако није на издисају као што мисли г. Лазаревић. Напротив, и бертилонаж и дактилоскопија позвани су да, комбиновани, послуже као будући интернационални систем за идентификовање лица и лешева, поглавито криваца, као што ће се видети из даљег излагања.

* * *

Шта је идентитет, и колика му се вредност придаје у данашњем кривичном правосуђу, изнели смо у нашој књизи „Бертилонаж“. У допуну и за доказ тачности овог нашег изношења наводимо овом приликом речи једног познатог криминалисте. д-р Е. Стокиса, судског лекара из Лијежа.

Ево шта он вели у својој најновијој расправи. „*Судска идентификација и интернационални лични опис*“ (L'identification iudiciaire et le signalement international), која је штампана у 1. и 2. броју белгијског часописа „Revue de droit pénal et de criminologie“ од ове године:

„Стално увећавање криминалитета и све веће усавршавање злочиначких акција, који приморавају друштво да се против злочинаца непрестано снабдева новим оружјем: прогресивно ширење интернационалног злочина, чије се банде, врло вешто организоване, провлаче врло лако кроз још рудиментарну мрежу интернационалне полиције; сувремене конвенције о екстрадицији, које олакшавају кривцу да избегне заслужну казну и приморавају га, тако рећи, да прикрива свој идентитет; страховито увећавање популације по градовима, које отежава истраживање злочинаца; најзад, примена закона о условној осуди и условном ослобођењу, која, просто, наводи повратника на прикривање идентитета и прошлости — сви ови фактори доприносе, да важност проблема о судској идентификацији из дана у дан постаје све већа“.

За констатовање идентичности криваца у ранијим временима власти су обично употребљавале жигосање, шаблонско описивање, сведоџбе органа сигурности и казнених завода, затим фотографије (од 1854. год.), док, најзад, није Бертилон, осамдесетих година прошлог века, објавио свој систем, који се убрзо генерализао у већини цивилизованих држава.

Није нам намера, да овде понављамо оно што смо већ изнели у нашој књизи „Бертилонаж“, али ради потпуности и прецизности овог рада морамо нагласити, да је систем Бертилонов комбинован из *антропометријских мера, прецизног личног описа (живих слика), описа особених знакова* и *фотографије*. Прве — *антропометријске мере — употребљују се искључиво за класификацију картона;* фотографија служи као допуна живим сликама и корисно се, с њима заједно, употребљује за истраживање криваца у бегству, док се идентитет у главноме утврђује помоћу особених знакова и живих слика. У допуну свега овога, а ради веће сигурности, употребљују се још и отисци прстију руку, за које Бертилон на стр. XV и XVI свога познатог дела „*Instructions signalétiques*“ вели ово: „Не спорим до филигранске арабеске, које се налазе на антеријорној страни прстију, нису сталне код једне исте личности и веома променљиве код разних личности, као и да свако лице у њима не притежава свој лични и оригинални печат“.

Било је неопходно потребно да учинимо ову напомену о улози антропометријских мера у систему Бертилоновом, јер многи држе да су оне главне у овом систему, и да се идентитет на основу њих утврђује. Изгледа, шта више, да и сам г. Лазаревић у неколико дели ово мишљење, кад на страни 12. своје књиге вели ово: „На основу резултата ових мерења вршио је он (Бертилон) класификацију картона измерених лица. Али се, ради јаче потпуности и позитивнијег успеха, при испуњавању ових картона, Бертилон служио и другим поменутим системима, узимајући од њих само оно што му је доиста могло корисно послужити у послу. Тако се он послужио личним описом, утврђеним разликама у боји очију, особитим знацима ако би их мерено лице имало, фотографијом и у неколико отисцима прстију, у колико је то све ишло у прилог потпунијем констатовању идентичности. Тим допунама његова је система добила у поузданости резултата, али је постала и компликованија, што јој противници са разлогом замерају“.

Ово тврђење скроз је погрешно.

У Бертилоновом систему нису главне антропометријске мере, које, као што нагласисмо, служе само за класификацију, већ опис особених знакова и живе слике, а ове методе Бертилон није ни одкуд позајмио ради допуне свога система, јер као такве нису ни постојале, већ их је, тако рећи, сам створио, преображавајући из основа стари, шаблонски, лични опис и разрадивши до савршенства рубрику „*особених знакова*“ из старог личног описа. И сама данашња фотографија у судској примени резултат је Бертилоновог рада, а тако исто и класификација по боји очију.

Да се идентитет по Бертилоновом систему не утврђује на основу антропометријских мера, види се јасно и из ових Бертилонових редака: „Антропометрија, која је само један механизам елиминације, доказује, пре свега, *неидентитет*, док се *директни идентитет* утврђује помоћу *особених знакова*, који су једини у стању да пруже *судску извесност*“.[1])

Систем Бертилонов званично је усвојен у Паризу децембра месеца 1882. год., а већ на 6 год. по овоме енглески научник Франсис Галтон приступа научном и методичном студирању отисака прстију, и у времену од 1889. до 1891. год. издаје два дела о анализању и студирању ових отисака, за која се дела слободно може рећи да су послужила као полазна тачка судској примени фотографије. Даљи рад на дактилоскопији успешно су продужили Французи: Фере и Тести, Енглез Ханри, Аустријанци: Винд и Кодичек, Јужно Американин Жан Висетих, Белгијанци: Корин и Стокис и, најзад, Потешер (Индо-Хина).

Јуна месеца 1897. год. дактилоскопија је, као систем идентификација, званично усвојена у енглеској Индији, а од 1901. год. и у самој Енглеској.

За класифицирање дактилограма (отисака прстију) постоје више разних метода, али је од свију најсавршенија и најбоља метода Висетиха, која је веома слична класификацији картона по Бертилоновом систему.[2])

Захваљујући поглавито радовима и иницијативи овог истог Висетиха, октобра месеца 1905. год. одржана је у Буенос-Аиресу једна конференција полицајаца, на којој је одлучено да одељења за идентификацију у Ла-Плати, Буенос-Аиресу, Рио-де-Жанеиру, Сантјагу и Монтевиду употребљују једнообразне картоне за идентификовање, и да их узајамно измењују.[3])

Картони ови морају садржати:

1. Име и презиме кривца, његову народност, професију, домицил, резиденцију и име његових родитеља (сви ови подаци налазе се и на Бертилоновом картону).

2. Морфолошки опис и опис особених знакова, првенствено оних који су на први поглед уочљиви. (Ово је суштина Бертилоновог система), и

3. Отиске прстију, класифицирање по методи Висетихевој.

Последњи међународни криминално-антрополошки конгрес, који је одржан у Турину крајем априла и почетком маја 1906. год. по предлогу професора Лакасања, Миновића, Локара и Отоленги-а изразио је жељу: *да све државе заведу облигатно идентификовање повратника по једној истој методи.*

Као најважнија последица ове изражене жеље може се сматрати писмо француског министра правде од 6. новембра 1906. год., којим је позвао Париску Академију Наука, да му саопшти своје мишљење о вредности антропометријске методе за утврђивање идентитета с обзиром на отиске прстију.

(наставиће се)

Д. Ђ. Алимпић.

[1]) Jnstructions signalétiques, стр. 65.

[2]) Види у Архиву за криминалну антропологију и судску медицину за 1906. год. реферат А. Дастра «О отисцима прстију као начину идентификације», који је реферат поднет Париској Академији Наука у име комисије, одређене да дâ своје мишљење о вредности ових отисака са гледишта идентификације.

[3]) Revue pénilentiaire за 1906. год.

УБИСТВО

(СА ГЛЕДИШТА ИСТРАГЕ)

(A. Thiénard.)

(НАСТАВАК)

Други исто тако драгоцени трагови као и претходни, побудиће пажњу чиновника судске полиције ма ког рада, који буду отишли на место злочина; на првом месту цитираћемо отиске ногу. О овоме још нисмо говорили у овој глави и ако је она резервисана за прве констатације, но не зато што не признајемо важност претпоставке која је с њима у вези, већ за то што држимо да им треба посветити специјалну рубрику.

Мало је убица који помишљају на то да униште са земљишта злочина отиске које су на истом оставили њихови кораци. Како ће они у осталом успети у томе, а да не оставе нове отиске, који их исто тако компримитују? Одлука убице да сакрије или уништи обућу која је произвела ове отиске, кад се боје да их не ода, много је корисниja: већином, они тако и раде или се побрину да на ногама имају само неоткивану обућу, која не показује никав детаљ оригиналне или карактеристичне форме, или обућу коју су престали одавно да носе и која тако није могла да привуче пажњу. Али би ова разна предострожност била идеал оба-

зривости; убице и ако су обично дрски, нису увек толико предострожни и то је оно што допушта да се пронађу.

Чиновник судске полиције који први дође на место злочина, дужан је да предузме хитно све мере које су потребне да се спречи да светина не поплави ово место. Казали смо већ да је од велике практичне користи да се у пољу постави ограда која ће да штити приступ. Пошто то учини, он је дужан да полако прегледа сам ово земљиште, посматрајући га пажљиво, јер ако би био непажљив, могао би да својим сопственим корацима уништи и искриви какав отисак који је често драгоцен. Да би отклонио сваку могућу забуну иследника који је позван да га заступи даље у истрази, да би испитивање представио што јасније, разумљивије и згодније, може да обележи неколиким кочићима одстојање пута којим је ишао, тако да им представи место злочина онако како га је убица оставио, и да се никакав туђ отисак не меша са отиском од корака жртве и убице као јединим отиском који је потребно проучити.

У осталом, питање који су од ових разних отисака, отисци који су остављени корацима убице, у већини случајева лако је решити; пре свега добро је утврдити отиске од корака жртвиних који се могу утврдити помоћу обуће коју жртва има, упоређујући је са отисцима; њихово упоредно испитивање допустиће баш да се у извесним случајевима сазна какав је био положај убице и жртве кад је жртва била нападнута, да ли му је била окренута лицем или леђима, да ли га је могла видети или није и т. д. и т. д.

Један кроки, у коме би фигурисао пут којим су ишли убица и његова жртва, означен по узајамним отисцима њихових ногу, изгледа нам да би имао извесног интереса; то би била у неку руку фотографија хода сваке активне и пасивне особе у сцени, у моменту кад се иста догодила; устезање, тумарање, опрезност и лукавство убице на терену, који вреба своју жртву резултовало би из овог малог рада, који би и ако је прост, могао дати корисне елементе за тачну и верну реконституцију сцене.

У серији отисака који се показују на земљишту, они који су констатовани код леша, пружају највише доказа, и заслужују највећма пажњу. Ако се ови отисци односе на више разних корака, отуда ће се добити закључак да је злочин дело више лица, индикација која се сазнаје према броју и разноликости констатованих отисака и која ће бити од највеће вредности за истрагу.

Примењујући на ову последњу хипотезу, идеју коју смо изразили горе, држимо да би био апсолутно интересан један прегледан табло путева којима су ишли жртва и саизвршиоци убиства, онакав какав резултује из узајамних отисака њихових ногу, на месту злочина. Више или мање активна улога свакога од учасника у сцени, њено устезање, пипање, резултоваће из овога рада чије би испитивање било од неоспорног практичног интереса.

Кад је жртва подлегла ван свог домицила, на извесној даљини од истог, на пример, у пустом пољу, које је удаљено од сваког стана, треба испитати у каквим се околностима она налазила тога дана, у том часу, на месту злочина. Да ли је то место њено уобичајено место шетње или је ту дошла случајно? Да није ту домамљена на какав лукав начин од убице, на какав састанак, као што је било код убиства сајџије Ветара и вратара Гуфе? Темељно испитивање места злочина, приступа истом, његове околине, његових излаза, путова који су око њега или који му служе и отисака корака жртве чији ће се траг терати, па ма колико да је нејасан, сумњив, дотле док се потпуно не изгуби, често ће растерати сваку тајну; исто тако и трагови корака убице требаће да буду предмет сличне студије; треба их терати док се виде, означити њихов правац, потрудити се да се опет ухвате кад хоће да се изгубе, у пољу, на крају оближњих путева.

Једном речју, ова студија отисака ногу, кад је разумно извршена, може да објасни, коментарише сцену, да покаже да ли је било борбе између убице и жртве и број убица који су учествовали у акцији; она може још да обавести иследника о околностима које су позвале жртву на место злочина, на пут којим је ишла она т. ј. жртва и кривац или кривци долазећи на место злочина и којим су правцем ови послењи отишли по извршеном злочину са места извршења, што је одвећ важан детаљ.

(наставиће се)

с француског,
Милош М. Станојевић.
судија.

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ЈЕВРЕЈСКА ЛАМПА

(НАСТАВАК)

Шерлок Холмс — Арсен Липен

Одмах у почетку Вилсон и Холмс наиђоше на горње речи, које беху исписане крупним словима. Они се приближише: неколико група људи иђаху једна за другом, носећи у руци тешке гвоздене штапове, којима лупаху сложно по тротоару, а на леђима ношаху огромне плакате, на којима се могло читати:

Дуел Шерлок Холмс — Арсен Липен.
Долазак енглеског шампиона. Чувени детектив се упушта у мистерије из улице Мирило.
Читати детаље у новинама „Одјек Француске".

Вилсон климну главом: и ми, Шерлоче, уображавамо да радимо инкогнито! Не бих се изненадио ако би нас републиканска гарда сачекала у улици Мирило, да нас свечано прими уз здравице и шампањ.

— Кад се усиљавате да будете духовити, додаде Шерлок, ви вредите за двојицу.

Он се приближи једном од ових људи са простом намером да га шчепа својим снажним рукама и да га заједно са плакатом састави са земљом. Гомила се међутим скупљаше око ових плаката шалећи се и смејући се.

Пошто је Холмс савладао своју жестину, рећи ће једноме од тих људи:

— Кад сте најмљени за тај посао?

— Ово јутро.

— А од кад сте отпочели ту вашу шетњу?

— Од пре једног часа.

— Објаве су биле, дакле, раније готове?

— Наравно .... кад смо јутрос дошли у агенцију, ми смо их већ тамо затекли.

Дакле, Арсен Липен је предвидео да ће Холмс примити битку. Шта више, писмо које је Липен писао потврђује да је он желео сукоб и да је већ спремио план да се још једном опроба са својим противником. Зашто? Какав га је мотив нагнао да отпочне понова борбу?

Шерлок застаде за једну секунду. Липен мора да је заиста сигуран у победу, кад показује толико цинизма, и зар овај мој долазак одмах после првога изазивања не значи пасти очигледно у замку?

Хајдмо Вилсоне! Кочијаш, улица Мирило Бр. 18. викну Холмс енергично.

Са надутим венама и стегнутим песницама, као човек спреман за боксирање, Шерлок ускочи у фијакер.

* * *

Дуж целе улице Мирило уздижу се луксузни хотели, чије задње фасаде гледају у парк Монсо. Једна од најлепших зграда јесте кућа Бр. 18, где станује барон од Емблвала са својом женом и децом, и коју је барон мемблирао најлуксузније, као прави уметник и милионар. Пред самом кућом налазило се једно двориште, иза кога се пружаше башта чије се грање мешаше са гранама парка Монсо.

Пошто су зазвонили, оба Енглеза уђоше у двориште, где их дочека један лакеј, и уведе у један мали салон, који се налазаше са друге стране фасаде.

Они седоше и брзим погледом размотрише драгоцене ствари које се налажаху у овом будоару.

— Заиста лепе, богате и фантастичке ствари, прошаптаће Вилсон .... може се закључити да су они, који су имали слободна времена да их пронађу, већ постарији људи .... може бити од својих педесет. Још није завршио фразу, а врата се отворише и господин од Емблвала са својом госпођом уђе унутра.

На супрот закључку Вилсоновом, барон и госпођа бејаху млади, елегантног стаса и веома живе природе. Обоје им дубоко захвалише.

— То је врло лепе од вас! Једно такво узнемирење. Ми смо готово срећни услед те бриге, јер нам она даје и задовољство....

— Ови су Французи заиста јединствени помисли Вилсон.

— Време је новац, викну барон .... нарочито ваше господине Холмсе. Дакле директно циљу! Шта мислите о оној ствари? Имате ли наде да ћете је повољно извести?

— Да би се могла извести, треба је прво сазнати.

— Зар вам она није позната?

— Не, и ја вас молим да ми је детално објасните и да ништа не пропустите. У чему је ствар?

— Тиче се једне краће.

— Кога се дана она десила?

— Прошле суботе одговори барон, и то ноћу између суботе и недеље.

— Има, дакле, шест дана. Сада вас слушам.

— Да вам кажем одмах у почетку, господине, да ја и моја жена, према начину живота, који наш положај изискује, излазимо мало. Образовање наше деце, извесна примања, украшавање наше куће, то вам је наш живот, и све наше госте дочекујемо у овој собици, која је будоар моје жене, и у којој смо скупили и ово неколико уметничких предмета. Пошто сам прошле суботе око једанаест часова угасио електрику, повукао сам се са женом као и обично у собу.

— Која се налази?

— Са стране ових врата, која видите. Сутра дан, то јест у недељу, устао сам врло рано. И како је Сузана — моја жена — још спавала, ушао сам опрезно у овај будоар, да је не бих пробудио! Замислите моје изненађење кад сам видео да је овај прозор отворен, и ако смо га синоћ затворили!

— Један служитељ ....

— Нико не улази изјутра овамо, док ми не зазвонимо. У осталом, ја увек ради обазривости, закључавам ова друга врата, која воде у предсобље. Дакле, прозор је био споља отворен. У осталом имам доказа: друго стакло деснога прозора било је исечено до оквира.

— А овај други прозор?

— Овај прозор, као што и сами видите, гледа на терасу, која је окружена каменим балконом. Ми смо овде на првом спрату, и видимо башту која се пружа иза хотела и ограду која га дели од парка Монсо. Несумњиво је, да је лопов дошао из парка Монсо, прескочио преко ограде помоћу лествица и дошао до терасе.

— Несумњиво је, кажете ви?

— И са једне и са друге стране ограде нашли су се у мекој земљи отисци од лествица, а исти такви отисци налазили су се у дну саме терасе. Најзад, на балкону има две лаке греботине изазване такође лествицама.

— Зар није парк Монсо ноћу затворен?

— Затворен? не, али се свакако код нумере 14. зида један хотел и са те је стране могло врло лако доћи.

Шерлок Холмс се замисли неколико тренутака и рече:

— Пређимо на крађу. Она је дакле, учињена у овој соби где се сад налазимо?

— Да, овде између ове слике из XII-га столећа и овог сребрног ковчежића била је једна мала јеврејска лампа и она је украдена.

— Зар је то све?

— То је све.

— Ха!... па шта ви разумете под јеврејском лампом?

— То су мале лампе од бакра. које су се некада употребљавале, а састављене су из једне мале цеви и једног реципијента за уље на коме се налазило више отвора за фитиље.

— У главноме ствар без вредности.

— Заиста, без велике вредности. Али је у њој било једно скривено место где смо по навици чували једну врло скупоцену стару, златну огрлицу, украшену рубинима и смарагдима:

— Од куда та навика?

— Вере ми, господине, ни ја сам не знам. Може бити да је то било задовољство, да се само употреби једно скривено место.

— Да ли је неко за то знао?

— Нико.

— Изузев очигледно лопова,... примећује Холмс.... Да му је то било непознато не би се ни потрудио да украде јеврејску ламлу.

— Очигледно. Али како је могао лопов то сазнати, пошто смо и ми наишли на тајни механизам те лампе слепим случајем?

— Исти је случај могао да открије ту тајну и другоме.... момку.... рођаку куће... Али продужимо: је ли полиција обавештена?

— Без сумње. Истражни је судија предузео истрагу. Детективни дописници придодати разним журналима учинили су такође своје. Али, као што сам вам већ писао, изгледа да баш нема ни мало наде, да ће се овај проблем икада решити.

(наставиће се)

с француског
Милутин Т. Марковић.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине сумраковачке, службеним актом својим, пита:

„Кад извесно лице у својој згради, у селу, продаје монополисане артикле: со, гас, жигице и дуван, подлежи ли плаћању аренде општини а држави пореза на ову радњу, или је ослобођено од плаћања пореза и аренде.

Моли се уредништво, да изволи дати суду по овоме потребно обавештење.“

— На ово питање одговарамо:

Кад дотично лице не продаје у својој згради никакве друге артикле сем монополских, онда се то не може сматрати за сеоски дућан у смислу чл. 1. 3. 4. и 5. закона о сеоским дућанима, нити подлежи плаћању какве аренде општини.

Исто тако не подлежи ни плаћању пореза држави по чл. 47. под ђ. закона о непосредном порезу.

Само, наравно, ово лице мора имати потребну дозволу од Управе Државних Монопола за продају монополисаних артикала.

Почне ли ово лице држати за продају и друге артикле, који се могу продавати по сеоским дућанима, а буде услова за отварање дућана у тој општини у смислу чл. 2. закона о сеоским дућанима, онда би општина имала права на аренду а држава на порез.

II.

Суд општине скробничке, актом својим Бр. 340, пита:

1. „Има доста грађана, који су продали штогод од свога непокретног имања и издали признанице на примљену суму, у којима се обвезују, да ће у извесном року издати и тапију на продато имање.

Наравно, да ретко који изда тапију у остављеном року, те онда купци подижу код овога суда тужбе, тражећи да суд осуди продавца на издавање тапије или повраћај примљеног новца.

у већини случајева, суд осуђује на издане тапије у извесном року, а негде опет само на повраћај новца,

Да ли ове пресуде, кад постану извршне, могу заменити тапију, кад је дотични осуђен на издање тапије, па то не учини у остављеном року, и да ли се наплата, кад је дотични осуђен на повраћај примљеног новца, може извршити из имања, које је било предмет спора; и

2. Кад су извесна лица заузела од општинске утрине известан део још пре неколико година, и тако стеснила прогоне за стоку, да ли се то земљиште може сада одузети од њих и на какав начин?“

— На ово питање одговарамо:

1. Пре него што суд донесе пресуду по оваквим споровима, у колико је он, према вредности, у опште надлежан за суђење (§ 6. грађ. суд. поступка), дужан је да извиди: да ли је продавац, у доба продаје, имао довољно земље по § 471. грађ. суд. поступка, ако је наравно, земљоделац.

Па, ако није имао довољно земље, онда га суд неће осуђивати на издавање тапије, него на повраћај примљеног новца.

Пресуде ове, којима се продавци осуђују на повраћај новца, могу се извршити само из онога дела покретности или непокретног имања, које није заштићено по § 471. грађ. суд. поступка.

Оне, пак, пресуде, којима је неко осуђен на издавање тапије, јер има довољно земље по § 471. пом. закона, односно да пресуда ову замени, ако продавац не би поступио по истој, могу послужити као тапија односно може се по њима извршити убаштињење на име купца, и

2. У свима случајевима самовласног заузимања општинске утрине, треба општински пуномоћник да подигне кривичну тужбу код општинског суда у смислу § 375. а. кривичнога закона, и да тражи да се кривци казне а земља одузме.

Кад општински суд утврди: да зузеће постоји а кривица није застарила, он ће по поменутој законској одредби казнити захватаче и одузети земљиште.

Ако се утврди, да је кривица застарила, онда ће се поступити по последњем ставу § 375. *а.* крив. закона,

У случајевима самовласног заузећа шумског земљишта, поступаће се по чл. 106. закона о шумама.

III.

Суд општине врњачке, актом својим Бр. 488, пита:

„Извесан грађанин ове општине подигао је против другог грађанина кривичну тужбу, што му је намерно поплашио коња махањем капе, кад је овај јахао, те га коњ оборио и угрувао.

У тужби је тражио, да суд осуди туженог на казну, а поред тога и на плаћање трошкова.

По овој тужби, суд је пресудом својом Бр. 470, осудио туженог на пет дана затвора, налазећи да овде стоји дело из § 329. кр. закона, али је првостепени суд поништио ову пресуду са разлога, што суд општински није означио, по ком је пропису ово дело кажњиво.

Моли се уредништво за објашњење: по коме се законском пропису казни ово дело, кад суд вели да није кажњиво по § 329. — да ли је испад или преступ.?“

— На ово питање одговарамо:

По начелу постављеном у § 2. кр. закона, за које дело није у закону, пре него што је учињено, казано, да ће се и како ће се казнити, онај, који га учини, за оно се не може нико ни осудити.

Према томе, кад у закону не постоји нарочита одредба, која би регулисавала, како ће се казнити онај, који туђег коња поплаши те јахача обори, нити има општа одредба, која би и ове врсте кривице обухватала, онда ни тај суд није могао осудити туженог за испадну кривицу, него га је могао судити само као грађански спор у погледу накнаде штете, ако је тужитељ тражио, и ако је суд према величини ове био надлежан.

IV.

Суд општине јањске, актом својим Бр. 193, пита:

„Отац једне девојке, тужио је овоме суду једнога момка, што је овај пресрео његову кћер, кад је ова ишла са једном свадбом, и на путу пред свима почео отимати чарапе, које је она добила на дар и носила у руци.

Ово отимање свакако није вршио у циљу присвајања чарапа, него је то употребио само као средство, да се девојци приближи и на тај начин изјави своје расположење према њој.

Кад га је девојка оштро одбила од насртања, он је пустио чарапе и девојка продужила пут.

Отац девојачки подигао је против овога момка тужбу за увреду код овога суда.

Како је и тужени признао, да је све овако било, суд га је осудио на 8 дана затвора за дело из § 357. т. 2. и 3. кр. закона.

По жалби осуђеног, првостепени суд поништио је ову пресуду, налазећи да овде у опште не постоји кривично дело, нити је, вели, наш кривични закон предвидео казну за кривице ове врсте.

Моли се уредништво да изволи објаснити овоме суду, да ли овде одиста не постоји кривично дело, и ко ће бити осуђен на плаћање трошкова, пошто се у судској одлуци о томе не вели ништа, него се општинска пресуда ништи само у погледу казне.

— На ово питање одговарамо:

И по § 213. кривичнога закона, који одређује дефиницију јавне увреде, и по § 357. т. 2. истога закона, где се говори о простим увредама, све оно, што се по појмовима и наравима народа појављује као увреда части, казни се као увреда по поменутим законским наређењима.

По нашем схватању, и по схватању народа онога краја, где су отмица цепних и ручних марамица и других предмета врло чести случајеви, у циљу демонстративних изјава свога расположења према дотичним особама, ово поступање сматра се као насртај и увреда, јер се одиста дотична особа излаже подсмеху онога присутног света, а уз то лично трпи физички насртај, јер много пута отимање траје по по сата и више.

Према томе, ми налазимо, да овде стоји дело увреде, и с обзиром да је то било на путу и у присуству сватова још и дело јавне увреде из § 213. кр. закона.

Никако се не можемо сложити са противним мишљењем суда, да нема увреде, кад се девојка пред толиким светом заустављa и настане отимање предмета, без обзира на њене протесте.

Ови призори толико су одвратни, па по начину извођења чак и неморални, да се они из дана у дан губе и у крајевима, где су били чести појаве.

На сваки начин њих треба намерно сузбијати свима законским средствима.

Ну, кад је првостепени суд већ нашао да овде нема кривице, и кад је његова одлука по § 15. и 16. полиц. уредбе обвезна за општ. суд, онда тако мора и бити.

Таксу за извиђај суд може ставити на терет туженог у смислу § 328. кр. суд. пост., пошто је својим неоправданим поступцима изазвао истрагу.

V.

Г. Муњићу порезнику, на питање одговара се, да су правила о полагању испита за општинске деловође, од 21. септембра 1902. год. № 2418, штампана у „Полицијском Зборнику“ на страни 365. Коме треба нека их нађе и види шта се све тражи за испите ових.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖЕ СЕ

Драгутина сина **Андреје Андрејевића**, који је 3. т. м-ца отумарао од своје куће, тражи начелство округа пиротског ради предаје родитељима. Драгутин је стар 16 година, малог раста, граорастих очију, дугих образа, густих риђих обрва и риђе косе. Позивају се све полицијске и општинске власти да Драгутина живо потраже у својим домашајима и нађеног упуте поменутом начелству с позивом на депешу Бр. 2145.

Драгутина Илића, коцкара из Зајечара, који је 28. пр. м-ца побегао при спроводу за општину зајечарску тражи начелник среза тимочког депешом Бр. 1861. Пронађеног треба спровести поменутом начелнику.

Десимира Ж. Миркића, који је пре неког времена служио код Арсе Глигоријевића, касапина из Крагујевца, тражи начелник среза пожешког актом Бр. 1473, ради предаје родитељима. Десимир је стар 17 година, средњег раста, у лицу риђ, ћосав. Позивају се све полицијске и општинске власти да га у својим домашајима потраже и пронађеног упуте поменутом начелнику.

П О Т Е Р Е

Бојко Вулетић, земљоделац, из Балиновца, који одговара за убиство код прокупачког првостепеног суда, налази се у бегству. Бојко је стар 45 година, средњег раста, у лицу плав и сув, малих плавих бркова, брије се, иде погурено; на себи има сељачко одело, на ногама опанке и сељачке чарапе, а на глави шајкачу. Позивају се све полицијске и општинске власти да Бојка живо потраже у својим домашајима и нађеног стржарно спроведу поменутом суду с позивом на акт Бр. 3525.

Никола Станковић, из Бреснице, који има да одговара за убиство код прокупачког првостепеног суда, отумаро од своје куће. Никола је стар 60 година, високог стаса, малих граорастих и упалих очију, великог носа, на глави мало ћелав, проседе смеђе косе, смеђих проседих бркова; у одећу је сељачком, на ногама има опанке, а на глави шајкачу. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да Николу најживље потраже и нађеног под јаком стражом спроведу поменутом суду с позивом на акт Бр. 3526.

Лазар Драгановић, џамбас, из Књажевца, украо је једног коња и побегао. Лазар је стар 35 година, омален, сувоњав, црних бркова. Нека га све полицијске власти живо потраже и нађеног спроведу у комесару полиције у Бору.

Благоје Перуничић, келнер из Ниша, ноћу између 1. и 2. овог месеца извршио је убиство над Душаном Стојановићем, пиљарем из Ниша, и по извршењу дела одмах побегао. Благоје је стар 26 година, високог раста, у лицу сувоњав, бркова плавих и танких, брија се; од одела има на себи капут, прслук и панталоне од црног штофа, иберциер зеленкасте боје, на глави црн штофан шешир а на ногама ципеле. Поред келнерског посла зна и молерски занат. Нека га све полициске и општинске власти живо потраже и пронађеног стражарно спроведу начелству округа нишког с позивом на депешу Бр. 4739.

Благоје Рајковић, земљоделац из Војковаца, среза качерског има да одговара за разбојништво код начелника среза колубарског,

али се и до сада није могао пронаћи јер је по извршењу дела одмах отумарао из места пребивања. Благоје је стар 45 година, високог раста, добро развијен, у лицу плав, плавих очију, косе смеђе, бркова плавих и ретких, брија се, у сељачком оделу од шајка, на глави има шубару а на ногама опанке. Позивају се све полицијске и општинске власти да Благоја потраже у својим домашајима и пронађеног стражарно спроведу начелнику среза качерског с позивом на депешу Бр. 2617.

Стеван Митровић, бив. берберин из Београда, чију фотографију износимо, ноћу између 22. и 23. прошлог месеца покушао је извршити убиство над Голубом Јосифовићем, кафеџијом из Београда и одмах је по извршењу дела по-

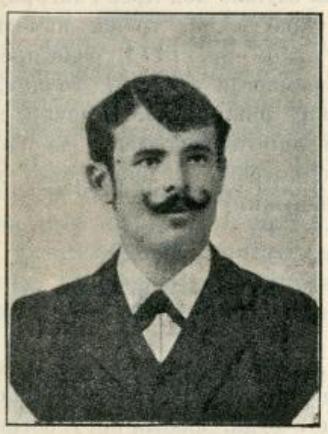

бегао из Београда. Стеван је родом из А. Угарске, стар 29 година, средњег раста, у лицу плав, на себи има кратак зимски капут зелене боје. Пре четири месеца држао је радњу у Узун-Мирковој улици Бр. 8. Износећи његову фотографију позивамо све полицијске и општинске власти да га живо у својим домашајима потраже и пронађеног стражарно спроведу кварту варошком с позивом на акт Бр. 2441.

Пеј Јосиф, публициста и закупник позоришта у Брислу, из Италије, 27. пр. м-ца украо је г-ђи Царини Валполи, играчици, разне

адиђаре и новчанице аустријске и француске банке у вредности око 230.000 дин. Међу украденим адиђарима налазе се: две огрлице од бисера у вредности од 130 хиљада динара: једна огрлица са рубинима и три брилијанта у вредности 40 хиљада динара; две браслетне од платине са рубинима и брилијантима у вредности 11.000 динара; једну браслетну са брилијантима у вредности од 10.000 динара; један адиђар од платине са бисером и брилијантима у вредности од 10.000 динара; два златна прстена са бисером у вредности од 5.000 динара; један прстен са бисером у вредности 5.000 динара; једну ташну од злата са смарагдима и брилијантима, и друге разне ствари. Пеј је стар 34 година, висок, сувоњав, у лицу плав, дугачког лица, очију граорастих, врло елегантно одевен. На молбу полиције из Милана износимо фотографију Пејову и позивамо све полицијске и општинске власти да га у својим домашајима потраже и пронађеног упуте Управи града Београда. Оштећена Валполи обећава 5% нађене суме ономе ко ухвати Пеја.

Живојин Ђурђевић, земљоделац из села Јагњила, среза јасеничког, окр. смедеревског, стављен је под кривичну истрагу и притвор због разбојништва са убиством извршеног над Илијом Марковићем, из Бјелоша, али се ни до сада није могао пронаћи, јер је по сазнању, да га власт тражи, одмах побегао. Стар је 25 година, средњег раста, у лицу плав, у сељачком оделу, на ногама има опанке. Његову смо потерницу изнели још у 4. броју листа од ове године, али како до сада није пронађен, то поново износимо потерницу и позивамо све полицијске и општинске власти да га живо потраже и пронађеног стражарно спроведу начелнику среза јасеничког округа крагујевачког с позивом на акт Бр. 2829.

Три непозната разбојника ноћу између 27. и 28. прошлог месеца покушали су извршити разбојништво над Петром Миловановићем, земљоделцем из Гуришеваца, среза качерског, али су одмах примећени и намера им је осујећена. По казивању нападнутог један је од њих тројице високог раста, стар 35—40 година, у лицу црномањаст, црних бркова, од одела имао је на себи гуњ и беле сукнене чакшире, повезан шалом, и личи на Панту Н. из села Блазнаве, среза јасеничког округа крагујевачког; други је је у лицу смеђ, средњег раста, у црном сељачком оделу, који је такође из среза јасеничкога из села Брезовца, а трећег није могао описати пошто се није појављивао на светлост. Сва тројица су били наоружани револверима и пушкама са реденицима. Двојица од њих сутра дан пред зору виђени су пред варошицом Белановицом и предужили су пут ка Белановици. Позивају се све полицијске и општинске власти да ове разбојнике у својим домашајима потраже и пронађене стражарно спроведу начелнику среза качерског с позивом на депешу Бр. 2447.

Непознати крадљивци ноћу између 28. и 29. прошлог месеца обили су гвоздене шипке на прозору дућана Тасе Насласа, трговца из Јагодине, и узели 15 комада кожа од куна, 15 комада од творова, и једну кожу од видре. Обраћа се пажња свима властима на ове крадљивце и крадене ствари, а нарочито треба скренути пажњу трговцима ове робе, и у случају проналаска треба известити начелника среза беличког с позивом на депешу Бр. 4353.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Код Радисава Петровића, земљоделца из села Треботина, среза расинског, који се налази у притвору код начелника среза копаоничког због крађе стоке, нађено је од краљене стоке: један во, матор 8 година, длаке зелене, без роваша; једна крава матора 6—7 година, длаке плаво-сиве, китаста, и један јунац матор 15 месеци, длаке плаво-жуте, китаст. Како се до сада нису могли пронаћи сопственици ове крадене стоке, то се обраћа пажња свима полицијским и општинским властима да потраже сопственике и пронађене упуте начелнику среза копаоничког с позивом на депешу Бр. 2046.

У атару општине адранске 21. прошлог месеца похватана су мангуп кљусад: два коња длаке доратасте, један матор 5 а други 8 година; једна кобила алатаста, матора 8 година са женским алатастим ждребетом, маторо 1 годину; једна ждребица, доратаста, матора 3 године; један ждребац зелене длаке, матор 3 године; и једна ждребица доратаста, матора 3 године. Како се до сада нису могле пронаћи сајбије ове мангуп стоке, то се позивају све полицијске и општинске власти да потраже сајбије и пронађене упуте начелнику среза жичког с позивом на акт Бр. 3861.

КРАЂЕ СТОКЕ

Ноћу између 1. и 2. ов. м-ца непознати крадљивци украли су из затворене штале једну кобилу Стојану Николићу, из Међулужја, среза прокупачког. Кобила је матора 6 године, длаке доратасте, висока 1·48 см. цветаста, ждребна, на левом уху има белу белегу, у предње ноге поткована турским ковом а у задње боса, са жигом «Т.» Депеша начелника среза прокупачког Бр. 4351.

Ноћу између 25. и 26. пр. м-ца непознати крадљивци украли су из штале две краве Никодију Станковићу, земљоделцу из села Малог Дреновца, среза моравског, округа нишког. Обе су краве маторе по 5 година, стеоне, једна длаке затворене а друга зелене. Депеша начелника среза моравског окр. нишког Бр. 2003.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове крађе.

НА ЗНАЊЕ

Комилети „Полицијског Гласника“ за 1905, 1906. и 1907. год., у елегантном тврдом повезу могу се добити у уредништву по цену од 15 динара за једну годину. За оне, који сва три комилета узму уједно, цена је свега 40 динара. Комилети у меком повезу за 1906. и 1907. год. могу се добити по цену од 12 за једну годину, или оба заједно за 20 динара.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Б. Алимпић

БРОЈ 11. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 16. МАРТА 1908. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 16. фебруара 1908. год. Бр. 1123., донето на основу тач. 9. члана 144. Устава, које гласи:

„да се Виргинија Калабри, родом из Флоренције и поданица италијанска, прими у српско поданство, изузетно од § 44. грађанског закона, пошто је поднела уредан отпуст из свог садашњег поданства.“

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 26. фебруара 1908. год. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

9. Често је у истрази потребно, да иследник покаже обвињеном извесне предмете или ствари, које се односе на кривично дело, као што су н. пр. украђени предмети, или предмете, који служе за убеђивање обвињеног, као што су н. пр. предмети обвињеног који су нађени на месту извршеног дела. Кад се за ово јави потреба, иследник је по § 150 дужан да тражи од обвињеног да најпре опише те предмете, па тек после тога да му их изнесе да их позна. Ако су ти предмети такви да се не могу донети, онда се обвињени, ако је то потребно, има одвести да их позна. Овако иследник има да поступа увек кад обвињени признаје кривицу, јер се описивањем предмета, пре но што су показани, поткрепљује истинитост признања. Ако, међутим, обвињени пориче кривицу, онда се од њега не може ни тражити да описује предмете, који су у вези с кривичним делом већ му се ти предмети имају показати и то изненада и неочекивано постављајући му питање о њима. Тако неочкивано показивање може да збуни обвињеног и да га наведе на признање.

10. При испиту обвињеног може се десити, да он почне признавати и које друго кривично дело, које је иследнику дотле било непознато. У таквом случају закон наређује иследнику, да пусти обвињеног да све каже, па то у протоко да стави (§ 151).

11. Исказ обвињеног може се не слагати с исказом других лица, која се у истрази испитују, као са сведоцима и учасницима. Ово се неслагање може односити и на важне околности те стога, да би се знало који је од исказа истинит, законодавац узима *суочење* (confrotation) као средство за отклањање тог неслагања (§ 153). Суочење, према томе, није ништа друго до иследничка или судска радња, којом се лица, која се у својим исказима не слажу, доводе у положај да једно другом у очи понове своје исказе и да се изјасне о противречности која у њиховим исказима постоји. Поред тога, што се суочењем жели да отклони неслагање у изјавама, циљ је суочењу, на другом месту, да обвињеном олакша одбрану, и, на трећем месту, да се од обвињеног добије признање.

Хоће ли се извршити суочење или не, зависи у првом реду од нахођења иследника, јер се у § 153 вели, „кад иследник то за потребно нађе.“ Он, дакле, има најпре да констатује несагласност између исказа обвињеног и сведока, или обвињеног и учесника, а за тим има да оцени значај те несагласности. Ако се искази не слажу у важним тачкама, онда ће иследник увек наредити суочење, ако ли се пак, то неслагање односи на безначајне околности, суочење се неће ни наређивати. Суочење се тако исто има извршити и онда, кад то обвињени захтева. Речено је, да суочење може да послужи и као средство за одбрану обвињеног, стога је иследник на захтев обвињеног дужан наредити суочење. — Односно форме, у којој се има суочење извршити, закон наређује, да то буде иста форма у којој се суочавају и два сведока. Суочење се врши на тај начин, што иследник лица, која се у својим исказима не слажу, једно пред другим пита само о околности о којој се не слажу. Одговори имају се ставити у протоко и то један спрочу другог.

Суочење је грађанска дужност онако исто као и сведочење. Према томе онога, који неће да се суочи, постиже оно исто што и сведока који неће да сведочи. Од дужности суочења могу се ослободити само она лица, која су у конкретном случају ослобођена од дужности сведочења. Али је закон од овога правила учинио један изузетак, на име, по другом одељку § 153 морају се суочити и лица која су осло-

бођена од дужности сведочења само онда, ако то обвињени ради своје одбране изреком захтева.

У много случајева је суочење погодно средство за добијање признања, јер се држи да обвињени неће моћи и даље порицати кад му се у очи истина каже. При томе иследник треба да буде обазрив. Нарочито треба да провери исказе сведока, којима се обвињени терети, и да им каже да ће се с обвињеним суочити. Тако исто треба да обрати пажњу на држање обвињеног при суочењу, јер оно може бити од утицаја при оцени вероватноће његовог исказа.

12. Испит обвињеног увек се завршава постављањем питања: „има ли обвињени још што да наведе у своје оправдање". (§ 154 пети одељак).

13. За сваки испит иследник је дужан да начини нарочити протоко, који се има писати на половини превијена табака. У почетку протокола треба назначити дан, кад је испит почет и лица, пред којима је вршен, а на крају испита сат, кога је испит свршен или прекинут; у последњем случају, разуме се, и узрок прекида. На левој половини табака стављају се питања а на десној одговори. Питања и одговоре треба редом означавати једним истим бројем (§ 154).

Закон даље наређује, да се одговори пишу колико је могуће речима самог лица, које се испитује. Није, међутим, потребно да се запише апсолутно све што обвињени на испиту каже, јер он може говорити и оно што је непотребно, већ треба записивати само оно што је од значаја и то речима којима је то обвињени казао. Стога је врло погрешно кад иследници испит обвињеног сами стилизују и записују онако, како би они то исказали.

Испит се врши усмено, али обвињени може и слободно свој исказ диктирати, а у замршенијим питањима, н. пр. кад је реч о каквим заплетеним рачунима, или о каквом другом тежем питању, може он своје одговоре и сам у протоко испита написати (§ 155). Сваки се испит има обвињеном прочитати, па ако би он што приметио и хтео изменити, то он може учинити, само се те измене и примедбе уносе на крају протокола, а никако се не сме допустити, да се брише или прецртава оно што је већ написано. Протоко испита има да потпише обвињени. Ако испит износи више табака, он има да потпише и сваки табак. Ако је обвињени неписмен, потписаће га један присутник, а он ће ударити крст поред свог имена. Сем обвињеног протоко потписују присутници и иследник с деловођом.

Ако то раније није учињено, иследник ће пре потписа у протокол унети и лични опис обвињеног и опис његовог одела.

II. У прелазном поступку.

Прелазни поступак обухвата све оне радње, које суд предузима од онога тренутка откад је донео решење о стављању оптуженог под суд па све до главног претреса. Кад кривична ствар дође суду и кад суд нађе да има места извиђању на главном претресу, ипак је немогуће одмах је изнети на главни претрес. Јер, да би се главни претрес могао одржати, потребно је да кривична ствар буде потпуно приуготовљена тако, да после извиђања на главном претресу буде и пресуђена. Потребно је, дакле, припремити кривичну ствар за главни претрес. Прелазни поступак баш то и има за задатак. У њему се целокупна истрага има да подвргне оцени суда, и у случају да је непотпуна, има се попунити тако да се главни претрес без одлагања може одржати. Између осталих радња, које се у прелазном поступку имају предузети, јесте и испит оптуженог.

Наш законик ни у једном свом наређењу не вели изричио, да се оптужени има испитати у прелазном поступку. Али се ипак то има извести из § 183 који наређује „испитујућем одбору" да учини "једном речи све, што је за пресуђење дела потребно." Ако се, према томе, испит оптуженог покаже потребним за пресуђење дела, иследни судија ће га морати предузети. Потребним ће се показати испит оптуженог увек, кад иследни судија, по расмотрењу акта генералне истраге, нађе, да је испит нејасан или непотпун или кад открије и неке нове околности о којима би требало оптуженог саслушати. Сем тога, тај испит је потребан и стога, што се оптуженом даје прилика и могућност да поднесе у своју одбрану како оне доказе које је пропустио раније поднети тако и оне за које је доцније сазнао. У овим случајевима оптуженог само о потребном испитује иследни судија са деловођом без присутника, и то по општим правилима, постављеним за испит обвињеног у генералној истрази. Разуме се, да ће овај испит изостати увек, кад иследни судија нађе да је раније учињени испит потпун и кад сам оптужени не захтева да буде поново испитиван.

(наставиће се)

Д-р. Бож. В. Марковић.

БЕРТИЛОНАЖ И ДАКТИЛОСКОПИЈА

(НАСТАВАК)

Академија се још није изјаснила по овој ствари, али реферат члана уже комисије А. Дастра иде у прилог дактилоскопије, комбиноване са бертилонажем, без мерења.

Ово је у најкраћим потезима историја нашег питања, које је, може се слободно рећи, постало акутно од туринског конгреса, и које ће, по свој прилици, бити решено на једном међународном конгресу. Ово данас не захтевају само стручњаци и шефови одељења за идентификацију, већ и неминовна потреба да се што пре приступи образовању интернационалне полиције, а за ово образовање, опет, неопходно је потребно да све државе употребљују једну исту методу идентификовања и описивања.

— Интернационалном злочину — вели Е. Локар — који је најопаснији, и по правилу некажњив, треба ставити на супрот интернационалну полицију. За њено остварење потребно је, пре свега, имати у свима деловима света једну исту методу идентификације, којом ће се сваки полицијски орган, без обзира на језик и народност, моћи користити, без претходног студирања примљеног картона, или личног описа који му доноси телеграф с другог краја света.[1])

На ову ствар вратићемо се доцније, а сада да укратко прегледамо разне методе идентификовања. Ових метода има више, али су међу њима најважније:

1. *Фотографија.*
2. *Живе слике.*
3. *Боја очију.*
4. *Специјални* (особени) *знаци.*
5. *Антропометрија, и*
6. *Дактилоскопија.*

— Свака од ових шест метода идентификације — вели већ поменути Дастр — има своју специјалну улогу и нарочито поље своје примене: свака одговара нарочитој потреби истраге, а потребе ове веома су разноврсне. Јасно је, без икаквог објашњења, да се најтачнији системи идентификације: антропометријско мерење и дактилоскопија могу применити тек пошто је кривац ухваћен. Али, да се осумњичено лице ухвати, потребно је да га полицијски орган познаје; да зна његов тачан лични опис, а за ово нарочито служе фотографије и живе слике.

Да би се ова специјална вредност изложених метода за идентификацију што боље уочила, говорићемо у кратко о свакој од њих понаособ.

[1]) Archives d'Anthropologie, criminelle, Бр. 147. 1906 године.

* * *

1. **Фотографија.**

Проналазак фотографије, по тврђењу д-р Стокиса,[2]) потиснуо је старе, грубе и неодређене личне описе, који су се могли применити на огроман број личности, и који су се, у неколико, сачували и до наших дана.

Као што смо већ нагласили, употреба фотографије за идентификовање криваца датира се још од 1854. год.

Судски лист, који је излазио у Лозани под уредништвом адвоката Пелиса, објавио је 10. септембра 1854. год. под сензационим насловом „*Нов начин истраге*“, ово:

„Познато је, да су новине у овој години више пута говориле о крађама по црквама и код приватних. Околности под којима су ове крађе вршене доказивале су несумњиво, да их је вршила многобројна и вешто организована банда. Једна ствар нарочито је падала у очи и власти и публици: одсуство сваког трага по извршеном злочину. Нити су се могли пронаћи крадљивци нити покрадене ствари нити су се у опште примећивала каква страна и сумњива лица. С разлогом се, дакле, могло претпоставити, да је банда имала много саучесника и доста новаца, као и да су покрадене ствари брзо и вешто скриване и продаване далеко ван места покрађе. Најзад је власт похапсила више људи и неколико жена, који су осумњичени као главни кривци, саучесници и јатаци. Истрага се и овог момента води у Лозани под руководством полицијског судије.

Међу похапшеним налази се једно мистериозно лице, чије право име и прошлост не може никако да се открије, и које се врло вешто користи овом тајанственошћу да омете истрагу у прибирању доказа о његовој кривици.

Најзад је судија наредио да се ово лице слика помоћу дагеротипије и да се слике разашљу полицијским властима у свима швајцарским кантонима и суседним земљама. Од овога се није очекивао Бог зна какав успех, те је с тога и изненађење било у толико веће, кад је из Великог Војводства Баденског стигао извештај, да су сељани једног села у послатој слици познали свог земљака, чија је прошлост била веома бурна. Истрага је и даље продужена, и од неколико казнених завода прибављени тачни подаци о ранијим осудама окривљеног, после чега је, најзад, и он сам све признао. Претрес по овој великој афери биће скоро у Лозани“.[3])

Од овог времена фотографијама су се постепено користиле полиције свију земаља, па то и данас у велико чине. Нарочито су фотографије корисне за истраживање криваца у бегству и за констатовање идентичности лешева. У овом последњем случају фотографија је готово једино средство за утврђивање идентитета жртве, нарочито кад је леш у процесу трулења и распадања.

[2]) L'identification iudiciaire et le signalement international.

[3]) R. A. Reisse: La photographie iudiciaire.

Техника фотографисања лешева у току последњих година знатно је напредовала захваљујући Госу и Миновићу, који су изнели више начина, помоћу којих је могућно изглед лешева приближити изгледу живе личности.[4])

Ну и поред ових добрих особина фотографије, она је ипак недовољна да послужи као засебна метода за утврђивање идентитета са ових разлога:

а) што је немогућно рационално класифицирати већи број фотографија, и

б) због природне и вештачке промене фотографисаних личности, која чини да је често пута немогућно познати оригинал по фотографији, нарочито у дужем року времена.

Са ових разлога, а с обзиром на поменуте користи од фотографија, Бертилон их је унео у свој систем као допуну живим сликама, пошто их је претходно усавршио, створивши тако зване „*судске фотографије*“.

Да би фотографија могла корисно послужити, мора одговарати извесним условима, т. ј. мора бити узета *en face* и *профилу*. Прва служи за познавање већ познатих, а друга за познавање непознатих личности. Овај факт објашњује Д-р Рајс[5]) нашом навиком, да у обичном животу посматрамо људе *en face* или за $^3/_4$ профила.

За корисну примену фотографије још је неопходно потребно, да органи који се њима служе, буду упознати са њиховим *аналисањем*, т. ј. са уочавањем и издвајањем њихових најкарактеристичнијих особина.[6]).

2. **Живе слике**

Са гледишта полицијске праксе, лични описи најважнији су. Све до појаве Бертилоновог система описи ови били су толико непотпуни и неодређени, да су се могли примењивати на свако треће или четврто лице, те су с тога искључивали свако несумњиво констатовање идентитета. Заслуга је Бертилонова, што је ово вербално описивање личности довео до савршенства, и на овај начин створио тако зване *живе фотографије — слике* — описаних личности, које су, у рукама стручног полицијског органа, за истраживање кривице у бегству много сигурније и корисније од фотографија.

Бертилонове живе слике данас су готово без икаквих модификација, усвојене у свима државама, у којима постоје одељења за идентификацију, а састоје се у најбрижљивијим и најпрецизнијем описивању појединих елемената лица (en face и у профилу). Ови елементи аналишу се методично са гледишда њихове димензије, њиховог облика, правца и места; димензије нису представљене цифрама већ изразима: *мала*, *средња* и *велика*, помоћу којих је могућно, подвлачењем или стављањем у заграду, добити скалу од седам ступњева, која допушта да се прецизно означи свака димензија ових елемената.

Очигледно је, да је за рединовање и примену живих слика потребна извесна пракса.

Да би се описала човечја фигура по правилима живих слика, потребно је навићи се на засебну и сукцесивну анализу различитих делова лица. Поред овога, потребно је још умети читати живе слике, и знати чему у истини одговарају различити изрази градације. Знање ово може се стећи доста брзо; пракса доказује да се живе слике могу потпуно схватити за време од 40 до 50 лекција од по једног часа.

Због њихове огромне практичне вредности, данас су живе слике предмет нарочитог изучавања у већини земаља. У Француској је Бертилон већ одавно засновао практични курс личног описа за све полицијске чиновнике и чуваре казнених завода, а по једној наредби управника париске полиције од 1. фебруара 1905. год., диплому о свршеном курсу личног описа морају имати сви полицајци у Паризу. Слични курсеви постоје у Букурешту Риму, Лозани, Мадриду, Тулузи и т. д.[7])

У полицијској пракси живе слике послужиле су Бертилону за рединовање нарочитих албума, тако званих „*D. K. V.*“, помоћу којих је могућно изнаћи врло брзо, међу хиљадама фотографија, фотографију која се тражи. У овим албумима фотографије су класификиране према правцу линије леђа носа, уху, величини стаса, боји очију и доба старости, а класификирање је тако просто, да се тражена личност увек може изнаћи веома лако и брзо, без обзира на природну или вештачку промену њене физиономије.

Ако би се — вели Д-р Рајс — установио интернационални полицијски биро, установа интернационалних „D. K. V.“ био би један од његових првих задатака.[8])

(наставиће се)

Д. Ђ. Алимпић.

[4]) Опширније о овом видети наш чланак: *Утврђивање идентичности лешева* у „Полицијском Гласнику“ за 1907. год.

[5]) Manuel du portrait parlé, Lausane, 1905.

[6]) Опширније о аналисању фотографија видети у нашој књизи „Бертилонаж“, стр. 99.

[7]) О рединовању и употреби живих слика видети у нашој књизи „Бертилонаж,“ стр. 89—107.

[8]) La Photographie iudiciaire.

Примена закона о дневници, подвознини и селидбини државних чиновника и служитеља при премештајима по потреби службе.

Чланом 1-им овога закона чиновницима и другим државним службеницима признато је у начелу право на накнаду трошкова, које они чине, кад се одреде да врше какав службени посао „ван места њиховог званичног круга,“ и у име те накнаде они добијају:

1. *Дневницу*, „као накнаду трошкова за издржавање и преноћиште;“

2. *Подвознину*, „као накнаду подвозних трошкова;“ и

3. *Накнаду особитих трошкова*, које учине „у непосредном интересу поверених им службених послова.“

У даљим члановима овога закона одређује се ближе како се рачуна и плаћа дневница (чл. 5.), како се рачуна и плаћа подвознина: у опште (чл. 6.), при путовању железницом или паробродом (чл. 7. и 8.), при путовању другим подвозним средствима (чл. 9, 10. и 11.) и при мешовитим путовањима — и једним и другим подвозним средствима (чл. 12).

У чл. 13. је одредба, да се накнада особитих трошкова, учињених у непосредном интересу службе, признаје и плаћа само по решењу надлежнога Министра.

Чланом 2-им и трошкови, које чиновници и други службеници државни учине при премештајима по потреби службе државне из једног места у друго, уврштени су у ред »службених трошкова», под називом »*селидбина*«, на које имају право накнаде »по ближим одредбама овога закона,« које су изложене у одељку IV. а у чл. 14, 15. и 16.

Док је код одобравања и исплате рачуна о дневници и подвознини за вршење службених послова ван места званичног круга примена законских прописа скоро утврђена и не даје повода за разнолика тумачења, дотле се законски прописи у примени на селидбене рачуне и сада, чак и у битним одредбама својим, неједнако тумаче и примењују, не само у појединим министарствима, већ се у томе размимоилазе чак Главна Контрола и Државни Савет.

Не улазећи у оцену питања, да ли је овим законом одређена накнада довољна да подмири трошкове, које државни службеници чине при премештајима по потреби службе — јер то није циљ ове расправе — ја ћу се задржати само на питању: да ли су прописи овога закона у погледу на накнаду селидбених трошкова толико нејасни и непотпуни, да дају оправдана повода за неједнако тумачење и примену њихову у оној и оноликој мери, како се то у пракси јавља?

Ако се пажљиво проуче све одредбе овога закона и из њих издвоје оне, које су начелне од оних, која те начелне одредбе ближе опредељују, па се све доведу у логичну везу, увидеће се лако, да одредбе о накнади селидбине нису нејасне и непотпуне и да не дају оправдана повода за њихово разнолико тумачење.

Основни прописи о дневници и подвознини, који важе при накнади трошкова за вршење службених послова државних службеника ван места њиховог званичног круга, важе и код рачуна о селидбини, у колико ови нису допуњени специјалним прописима о селидбини према природи самих премештаја, где се морају узети у оцену и трошкови за пренос ствари (покућанства) и за подвоз породице дотичних државних службеника, што није случај код обичних рачуна о дневници и подвознини, где се води рачуна о накнади трошкова саме личности чиновника. Кад се овако проучи IV. одељак овога закона, који говори о селидбини, онда се види, пре свега, да чл. 14. одређује начелно накнаду сеобнине. По том члану чиновник при премештају по потреби службе добија накнаду сеобнине:

а) За своју личност, и

б) За своју породицу и за своје ствари.

Чл. 15. и 16. опредељује ближе ову начелну одредбу о сеобнини из чл. 14. према томе, да ли је дотични чиновник са породицом или без ове и каквим подвозним средством путује.

По чл. 15. чиновник за своју личност добија у име сеобнине у сваком случају — био са породицом или без ове, и ма којим средствима путовао — дневницу и подвознину, што добија по одредбама овога закона кад путује по службеном послу (одељ. II — чл. 6—12).

Чл. 16. одређује јасно какву и колику накнаду *сеобнине* добија чиновник још за своју породицу и за своје ствари:

а) Кад путује железницом или паробродом добија »бесплатан подвоз за породицу и за његове кућевне ствари« — односно равну накнаду у новцу, сагласно чл. 7. — и ништа више;

б) А кад путује колима *онда му се даје за породицу двогуба сеобнина, колика се даје за личност чиновника* (в. чл. 15). За породицу добије дакле и двогубу дневницу и двогубу километражу — и ништа више, јер кад чиновник добије, поред двогубе дневнице, и двогубу километражу за породицу, онда је он тиме добио накнаду подвознине и за породицу и за ствари, пошто се по одредби чл. 9. километража плаћа *»у име подвознине и накнаде свих осталих подвозних трошкова«*.

Из овога излази да чиновник при путовању колима, поред напред означене накнаде сеобнине за себе, породицу и своје ствари, нема по закону права још и на особену накнаду за подвоз ствари. Овако гледиште по овој ствари има и Главна Контрола, док је Државни Савет заузео противно мишљење, које је први пут избило у јавност у 17. броју »Полицијског Гласника« од 1. маја 1905. год. са одлуком његовом од 11. априла 1905. год. Бр. 2562, па на тој основи расправља и даље све предмете овога рода по жалбама заинтересованих лица.

По мом скромном мишљењу није тешко доказати погрешност овакога схватања од стране Државног Савета. Не само што чл. 9. поред километраже не даје права ни на какву другу особену накнаду подвозних трошкова (пошто одређена километража све обухвата), већ то не даје ни чл. 16.. јер први став овога члана одређује изриком шта чиновник добија у име »*селидбине*« са породицом у случајевима путовања под а. и б., а реч селидбина обухвата по чл. 2. све селидбене трошкове — и дневницу и подвознину, како за породицу тако и за ствари — а не само подвознину за породицу. У прилог овоме говори и тач. а. овога члана, по којој чиновник при путовању железницом или паробродом на име сеобнине за породицу и ствари не добије ништа више, до онолико колико за њихов подвоз плати; и онда зашто би се више од тога давало при путовању колима: поред плаћеног подвоза за ствари, још и двогуба дневница и километража, што не чини тако малу суму?!

Један обичан пример показаће да је накнада селидбине по чл. 16. под б. за наше прилике, просечно узев, довољна и управо боља од накнаде по тач. а. овога члана.

Чиновник са платом испод 5000 дин. за пут од 60 клм., који се пређе лако за 1 дан, добија у име сеобнине:

дневницу за себе	дин.	6
дневницу за породицу . .	»	12
километражу за себе . . .	»	30
километражу за породицу	»	60
Свега . .	дин.	108

Само у изванредним приликама накнада од дин. 108 може да буде недовољна за 1 дан путовања колима, иначе је она, према нашим чиновничким приликама и цени подвозних средстава у већини случајева довољна, што је у осталом, добро познато и чиновницима, који су у својој служби имали оваке премештаје.

Код путовања железницом и паробродом плаћени трошкови за подвоз доказују се несумњивим — јавним — исправама, док код путовања колима то није случај, и законодавац није хтео да остави могућност за произвољно прављење селидбених рачуна и за евентуалне злоупотребе у томе при путовању колима, већ је и за овака путовања утврдио прецизно величину накнаде за селидбину породице и ствари.

На примени чл. 16. под б. нарочито сам се задржао мало више, што су ово најчешће случајеви неједнаке примене закона при одобравању и исплати селидбених рачуна и што разлике ове достижу знатније суме, које чине да се и иначе недовољни буџетски кредити за ове циљеве исцрпу још у првој половини године.

Сем овога при премештајима чиновника по потреби службе појављују се неминовно и други трошкови, на чију накнаду чиновници имају права по начелним одредбама законским, али им се ова од стране месних контрола често оспорава само за то, што право на накнаду ових трошкова није и посебице, изриком у закону признато. У ове трошкове долази:

Паковање и растоваривање ствари; пренос ствари у месту од стана до железничке или паробродске станице и обратно;

Подвоз чиновника и његове породице у месту од стана до паробродске или железничке станице и обратно.

Како за ове трошкове чиновници немају накнаде ни у километражи ни у дневници, они имају права да их уносе у селидбене рачуне са потребним доказима, а надлежни министар има овлашћења у чл. 13. закона да ове трошкове цени, одмерава и својим решењима призна за накнаду, пошто су неминовни при овим премештајима, који се чине у интересу службе.

Врло често чиновници траже накнаду и за набављене сандуке, конопце, платно, ексере и друге ствари ради смештања ствари при селидби. За оваку накнаду нема ослонца у закону, пошто ствари ове, које чиновници при селидби набаве, остају и даље својина чиновника дотичних, које држава није дужна да им набавља.

Остаје ми још да проговорим о одредби чл. 20., по којој се »дневница, подвознина и селидбина плаћају по најкраћем и по државну касу најјевтинијем путу.«

О овоме члану има и законодавно тумачење од 4. августа 1898. г. (Зборн. 53. стр. 382...).

При мешовитом путовању — железницом или паробродом и колима — често се дешава да чиновници при премештајима ствари своје експедују непосредно колима из места одакле се крећу у место свог новог опредељења, јер им је тако угодније, да би ствари боље очували од квара при преношењу, па траже да им се накнади тако плаћени подвоз за пренос ствари.

Како је држава обвезна да плати селидбину по најкраћем — односно по најјевтинијем — путу, то чиновници у оваквим случајевима ризикују да буду оштећени у подвозу за ствари колико им износи пут железницом или паробродом. Да ову штету избегну чиновници у оваквим случајевима треба своје ствари да премере у месту и да о томе узму од надлежне власти уверење. Овако уверење са уверењем дотичних паробродских или железничких станица о томе, шта би стао подвоз оволике тежине ствари до одређеног места, приложено уз рачун о селидбини, чини пуноважан доказ о накнади подвоза паробродом или железницом за дотична места, и као таква ће се признавати, и ако нису ствари лађом или железницом преношене.

У предлогу буџета за ову — 1908. — годину и Финансијски Одбор Народне Скупштине унео је у Финансијски Закон одредбу за одобравање и исплату селидбених рачуна у овом смислу, како су дотични законски прописи у овој расправи излагани, те ће се од сада у овом погледу поступати једнообразно код свију надлежних власти. С. Ђ. Б.

УБИСТВО

(СА ГЛЕДИШТА ИСТРАГЕ)

(A. Thiénard.)

(НАСТАВАК)

Исто тако на месту злочина треба студирати побуду која је руководила убицу. Кад је жртва нападнута у пољу или унутра у каквој настањеној кући, у своме домицилу или изван свог домицила, може се увек надати баш пре него што се исцрпу последња средства истраге, и да ће се моћи наћи на месту злочина или у његовој околини, око жртве или на њој самој, какав знак који више или мање показује да се односи на побуду злочина.

И ваља упамтити то добро, да материјални знаци много више показују и доказују; они не трпе дискусију, која често обара оне знаке што их истрага добија из факата чисто психолошког реда; умножени у једној истрази, ови су знаци у њој тако рећи језгро, животни елемент, који није лако нападати, који не трпи примедбу, једном речју, он зида грађевину; стална брига чиновника судске полиције треба да је управљена на то да она има ову природу!

Побуде које су способне да привуку људску вољу к злочину различне су природе као и страсти које им служе за основ; код једних убиство није више средство већ циљ; сама личност жртве, њена егзистенција коју хоће да сломи, то је једини објект убице; док код других то су искључиво његова добра која он посматра; убиство није више циљ, него средство; да би лакше опљачкао своју жртву убица јој задаје смрт.

Умесно је приметити да у овим страсним драмама, које су тако честе у нашој епоси, из мржње, зависти или из освете, на жртви се често налазе трагови на извесним деловима њеног тела, који показују крајње свирепство, варварске увреде, и који посведочавају особену жестину којом је убица напао своју жртву; ове околности које показује стање леша, процењују лекари који врше секцију и оне су у погледу на одређење побуде од извесне важности. Испитивање леша, које је тако важно са другог гледишта, може дакле помоћи овој детерминацији која би у извесним специјалним случајевима била баш апсолутно немогућна, без помоћи овог испитивања; као што је на пример хипотеза о убиству коме претходи или после кога је учињено и силовање.

Кад није циљао на саму личност жртве, већ на оно што је она имала, кад јој је убица задао смрт само да би је лакше опљачкао, — једном речју, кад је побуда крађа, такође се могу поцрпети знаци за њену егзистенцију у самом испитивању леша на коме може имати трагова крађе (на пр. скинут је прстен са прста, минђуше скинуте са ушију жртве) а и у стању одела леша, из чијег се нереда, извраћених џепова може видети, као што смо то већ казали, да је жртва опљачкана.

Али су у погледу на процену побуда за злочин, особито драгоцене констатације учињене на месту злочина, кад је жртва била фрапирана у своме домицилу. Ако је прегледом ствари и намештаја у стану жртве, констатовано да су ствари у нереду, нарочито ако се на бравама познају трагови скорашњег обијања и нађу потпуно празне или полупразне фиоке и касе, те ће констатације у већини случајева јасно показивати побуду злочина.

При свем том у ово стање ствари што се нађе на месту не треба поверовати апсолутно без резерве, јер се можемо преварити. Многобројни су случајеви у којима су констатована обијања, а међу тим је убица то наместио као замку да обмане иследника о правој побуди за злочин и да осујети истрагу.

Тако је Сиаду, који је осуђен на смрт одлуком кривичног суда у Оду 26. новембра 1887. год. за убиство своје жене и свастике, тврдио да је овај двогуби злочин био дело тројице Шпањолаца који су се увукли у кућу ускакањем и обијањем. Да би дао већу важност своме казивању, он се побринуо те сломио четири окна на прозорима свога стана и подигао капке, али се иследник није дао обманути овим лажним знацима и идеја о крађи као побуди за овај злочин била је ускоро отклоњена.

Исто тако и Лаверњ, кога је кривични суд у Нијевру осудио на вечиту робију 21. маја 1884. г. за оцеубиство, да би створио уверење да је побуда за овај злочин била крађа, разбио је орман у домицилу свог оца.

Сличну тешкоћу имали смо и сами да решавамо у почетку истраге коју смо вршили у двогубом убиству које је извршено 21. априла 1888. у Барантому, општини Сен-Жермен-да-Боа. Кад смо отишли на место злочина у собу, фрапирао нас је изглед два леша; оба су била страховито онакажена; леш женин лежао је на крвавом кревету, чији покривачи беху на земљи, леш човечји код једног ормана чија је брава била сломљена. Једна фијока из овог ормана била је извучена и метнута на зид у коме је прозор; у истој је била једна сума од деведесет и пет динара, наслагана у комадима од по десет и пет динара. Инспиришући се једино изгледом места, јесмо ли могли допустити да је овај злочин имао као побуду крађу? И ако је орман обијен, сума која је била остављена у фијоци била је релативно знатна и отклањала је сличну хипотезу. Ну, шта је онда значило оно обијање ормана? Ако је убицу руководила друга побуда, какву је потребу имао да прибегне обијању ормана? Зар не долази он тако у контрадикцију са самим собом? Ипак су обијање ормана и неред који смо констатовали у орману, створили у нама уверење да је побуда за овај злочин била крађа; у томе пак што је лопов оставио деведесет и пет динара у фијоци видели смо више или мање вешту обману убице, кога смо се ипак дочепали, јер нам је она јасно показивала да је онај који је то учинио био из околине.

Резонујући тако нисмо се преварили. Истрага је потврдила да је жртва имала суму већу од хиљаду и двеста динара; суму од деведесет и пет динара наслагану у фијоци убица је дакле намерно оставио. О томе није било више сумње ни за кога.

Из ових разних примера види се са коликом пажњом и обазривошћу треба вршити испитивање места злочина и колике би заблуде произашле отуда ако би се увек узели буквално, ако би се акцептирали без резерве, са одвећ слепим поверењем, знаци који произлазе из овог испитивања. Ти су знаци већином корисна помоћ за процену побуде, али у извесним случајевима могу само да посеју сумњу и заблуду.

Често се догађа да се убиство изврши уз какав други злочин који му је у неку руку циљ, побуда једном речи, док је оно само његово средство. Многе убице не би биле такве да нису били уједно и лопови; у многим случајевима лопов инспирише убицу.

Али је појмљиво какву корист може истрага да извуче из овог повољног сти-

цаја два злочина који су учињени у истим околностима времена и места, тесно везани у извршењу а потпуно различни по својој природи. Ова је разноликост управо корисна за истрагу; пошто има два пута да дође до манифестације истине, истрага ће на тај начин имати двојаког шанса да дође до свога циља и проналазак лопова биће у многим случајевима проналазак убице. Ако консултујемо узроке који одјекују у овој епоси и студирамо у аналима злочина дугу листу убистава извршених уз крађу, видећемо да је најчешће крађа било то што је могло да се утврди убиство, које би без крађе, остало без доказа. Да ли би икада био пронађен Пранчини, убица Маргарите Рењол, да није украо, да није продао у једној милосрдној кући у Марсељу, накит који је покрао од своје жртве? Исто тако и Блен, виновник злочина у Поне Роајолу, да ли би био пронађен да није и он био исто тако несмотрен у једној истој таквој кући у Брислу? Гањи и Арнол, виновници трогубог убиства са крађом, извршеног у Gloire-Dieu, пронађени су по прекомерним трошковима које су чинили.

Колико би могли навести још других примера!

Треба дакле кад су оба ова злочина уједно извршена поклонити подједнаку бригу констатацијама које се тичу сваког од ових злочина. Нарочито се треба чувати тога да се због убиства не пренебрегне крађа; истина је овај последњи злочин од мање кривичне важности него убиство, — али се догађа често да се благодарећи овоме злочину пронађе аутор убиства.

У осталом, констатације које се тичу крађе, кад је овај злочин спојен са убиством, пуне су детаља, које је вредно забележити верно, тачно, потпуно без обзира на улогу коју ће они моћи играти даље у истрази. Ови детаљи, методички изложени у протоколу констатовања од стране примирителног судије, полицијског комесара и истражног судије, служиће као материјал за грађевину и никад неће бити на одмет.

(наставиће се)

с француског,
Милош М. Станојевић.
судија.

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ЈЕВРЕЈСКА ЛАМПА

(наставак)

Холмс се подиже, упути се прозору, отпоче испитивати изломљено крило, терасу и балкон, служећи се лупом да би што боље простудирао оне две греботине на камену, а после овога замоли господина од Емблвала да га одведе у башту.

У башти Холмс седе на једну трскану столицу и сањалачким погледом отпоче посматрати кров куће, а затим се изненада диже и пође правцем где беху два мала сандучића, којима је барон покрио отиске лествица, да би их сачувао. Пошто је подигао сандучиће, Шерлок клече и наже се тако рећи до земље над отисцима, испитујући их и мерећи их пажљиво. Ову исту операцију поновио је и са отисцима поред ограде, само што она овога пута није тако дуго трајала.

Пошто су са овим завршили инспекцију, Холмс и барон врате се у будоар где их очекиваше г-ђа од Емблвала.

После ћутања од неколико минута Холмс рече:

Још од почетка вашег причања, господине бароне, био сам изненађен најобичнијим начином извршења крађе. Послужити се лествицама, исећи стакло прозора, изабрати једну ствар и однети, није могуће, те се ствари не дешавају тако лако. Све је то чисто и јасно.

— То ће рећи да?....

— То ће рећи да је крађа јеврејске лампе извршена под руковођењем Арсена Липена....

— Арсен Липен! узвикну ће барон.

— Крађа је извршена без њега, и нико није ушао у кућу..... из баште сам приметио један олук који се пружао до самог крова: вероватно је, да се какав слуга, који станује на последњем спрату, спустио низ тај олук и дошао на терасу.

— Али на основу којих доказа?....

— Арсен Липен не би изашао из будоара празних руку.

— Празних руку! А шта је са лампом?

— Крађа лампе не би спречила Арсена Липена да дигне у исто време ову табакеру украшену дијамантима и ову огрлицу са старим опалима. За ово би му довољно било да учини два покрета више, и кад то није учинио, значи да није могао.

— Знам, али откривени трагови?

— Све је, то удешена комедија да би се отклонила сумња!

— А греботине на огради?

— То је лаж! Оне су изазване шмиргл хартијом, од које ево неколико зрнца које сам нашао у башти.

— А шта велите за отиске од лествица?

— И то је комедија! Испитајте две право-угаоне рупе које се налазе у дну терасе, као и оне две које су остављене поред ограде, па ћете видети да је њихов облик исти, само што су ове на тераси паралелне, а оне доле не. Измерите њихову међусобну дистанцију, па ћете се уверити да је ова различна према месту. У дну је терасе 23 сантиметара, а поред ограде 28 сантиметара.

— И ви из тога закључујете?

— Закључујем, пошто је њихов облик идентичан, да су све четири рупе изазване једним истим и нарочито удешеним штапом.

— Као најбољи доказ за ово нека послужи овај штап кога сам нашао у башти под једним лаворовим сандуком.

— Барон се поклони. Тек је четрдесет минута како је Енглез прекорачио праг куће и већ од веровања, које се оснивало на видљивим траговима, не беше остало ништа. Истина, једна друга истина, заснована на много солиднијој основи, на резоновању Шерлока Холмса показиваше се сад.

— Ваша је оптужба, господине, противу нашега особља врло озбиљна. Наши су млађи стари породични служитељи и нико од њих није способан да нас изневери.

— Ако су вам сви они одани тако као што верујете, онда како се може објаснити ово писмо, које сам добио истога дана и истом поштом кад и ваше?

— Он пружи бароници писмо које му беше упутио Арсен Липен.

— Г-ђа од Емблвала се пренерази.

— Арсен Липен ... како је сазнао?

— Ви нисте никоме ништа говорили о вашем писму?

— Никоме, рече барон, на ту смо идеју дошли прошле ноћи при вечери.

— Пред млађима?

— Само ту беху наше двоје деце. Шта више, Софија и Анријета не беху .... тада .... овде зар није тако Сузана?

— Г-ђа од Емблвала се замисли и потврди.

— Заиста. Оне су биле отишле код госпођице.

— Госпођице? упита ће Холмс.

— Гувернанта, госпођица Алиса Дмен.

— Зар та особа не једе заједно са вама?

— Не, њу служе засебно, у њеној соби.

Вилсону дође једна идеја.

— Писмо упућено моме пријатељу Шерлоку Холмсу предато је на пошти.

— Наравно.

— Ко га је на пошту однео?

— Доминик, мој собни лакеј још од пре двадесет година, одговори барон. Свако трагање које би предузели у овом правцу било би изгубљено време.

— Време се никад не губи кад се трага, рече убедљиво Вилсон.

Прва је истрага завршена. Холмс замоли за допуштење да се повуче.

После вечере на један сахат, Шерлок је видео Софију и Анријету, двоје деце барона од Емблвала, две лепе девојчице од осам и десет година. У колико су барон и његова госпођа били љубазни према Шерлоку Холмсу у толико је овај био уздржљив, готово непажљив, због чега се домаћини најзад ућуташе. Донесоше кафу, Холмс је испи и диже се.

Баш тога момента уђе послужитељ и предаде му једну депешу. Холмс је отвори и прочита:

„Ја вам се дивим. Резултати, које сте за ово кратко време постигли, јединствени су. Ја сам запрепашћен.

Арсен Липен".

Мало узрујан Холмс показа депешу барону и упита га:

— Почињете ли веровати, господине, да ваши зидови имају очи и уши?

— Не разумем баш ништа, прошапта пренераженн господин од Емблвала.

— И ја исто тако. Али ми је нешто јасно: све што се овде деси и изговори познато је Арсену Липену.

* * *

Ове је ноћи Вилсон легао са мирном савешћу, као човек, који је испунио своју дужност, па нема више никаквих брига сем да спава. И заиста он одмах заспа. Вилсон сањаше како сам гони Липена и ту већ беше да га задржи својом рођеном руком, али су утисци овог сна били тако јаки да се он пробуди.

Неко беше поред његовог кревета. Вилсон зграби револвер.

— Још један покрет, Липену, и ја пуцам.

— До ђавола! ала ви гурате, стари друже!

— Шта, зар сте то ви Холмсе! Да вам не требам штогод?

— Ваше су ми очи потребне. Дигните се.... Шерлок га одведе ка прозору.

— Гледајте.... са друге стране ограде...

— У парк?

— Да. Ви не видите ништа?

— Не видим ништа.

— Али, ви ипак видите нешто.

— Ах, заиста, једну сенку.... шта више две.

— Зар не? поред ограде.... Гледајте, оне се крећу.... Не губимо време.

Полако, хватајући се за ограду степеница, они сиђоше у једну одају, која гледаше на перон баште. Кроз стаклена врата, они опазише две сенке на истом месту.

— Ово је интересантно, рече Холмс; изгледа ми да чујем ларму у кући.

— У кући? Немогуће! сви спавају.

— Слушајте међутим.....

— У том се тренутку зачу један тихи писак звиждаљке, који долазаше са стране ограде, и они спазише једну нејасну светлост, за коју држаше да долази из куће.

— Ова светлост долази из саме куће, прошапта Холмс. Баронова је спаваћа соба више нас.

— Нема сумње да смо ми њих чули, добациће Вилсон. Вероватно је да мотре на ограду.

— Још један писак звиждаљке, слабији од првог.

— Не разумем, не разумем, рече Холмс љутито.

— Ни ја исто тако, понови Вилсон.

— Холмс обрну кључ у вратима и и полако их отвори.

— И по трећи пут се зачу писак звиждаљке, али овога пута мало јаче но раније. Над њиховом главом ларма поста већа и ближа.

— Рекао би човек да се ово дешава на тераси будоара, дошану Холмс.

Он промоли главу кроз отшкринута врата, али одмах устукну љутито. За њим Вилсон гледаше. Пред њима се налажаху лествице прислоњене уз зид и наслоњене на балкон терасе.

Наравно, добациће Холмс, има некога у будоару! Ево шта се чуло. Брзо, дигнимо лествице.

У том тренутку једна се прилика нагло спусти одозго, шчепа лествице и потрча с њима заједно ка огради, где је очекиваху саучесници. Једним скоком Холмс и Вилсон јурнуше за њом и ухватише је баш у тренутку кад беше прислонила лествице на ограду. Са друге стране ограде одјекнуше два пуцња.

— Да нисте рањени? викну Холмс.

— Не, одговори Вилсон.

Вилсон шчепа човека и покуша да га савлада, али се овај отргну, подухвати га једном руком, а другом га удари ножем по сред груди. Вилсон уздану, посрте и паде.

— Проклество! викну Холмс, ако су ми га убили, ја убијам. Холмс положи Вилсона на земљу и потрча за лествицама. Али касно..... човек је већ прскочио ограду и са својим саучесницима побегао кроз шуму.

— Вилсону, Вилсону није ваљда опасно, је ли? једна проста греботина.

Врата се од куће нагло отворише. Прво се појави господин од Емблвала, па за њим слуге са свећама.

(наставиће се)

с француског
Милутин Т. Марковић.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине зубетичке, актом својим. пита:

„Моли се уредништво да у наредним бројевима „Полицијског Гласника“ извести суд овај по следећем питању:

Месеца децембра 1906. год. од стране тадањих часника — кметова и одборника ове општине — одређен је дан лицитације за издавање под закуп касапске аренде за наредну 1907-му год. и одређеног дана исту је аренду тадањи председник јавним надметањем — лицитацијом — уступио извесном лицу за цену од 150·15 динара, без да му је тражено јемство за осигурање истог прихода општинског пошто је то лице сиротног стања.

Година 1907-ма истекла је а исти арендатор касапнице није положио аренду општини још 130·15 динара нити је мисли положити, велећи да новаца нема нити има што од имања за наплату сем у неколико које му штити § 471. гр. суд. поступка.

Моли се уредништво за објашњење, може ли се арендатору узети у попис и продати и оно имање које му штити § 471. пом. закона, у противном има ли општина права тражити тај приход од тадашњих кметова и одборника који су исти приход уступили несигурном — сиротном лицу.“

— На ово питање одговарамо:

По тачци 15. Височајше уредбе од 23. марта 1840. године, В№ 221, општине су дужне, да све приходе општинске на време прибирају и у касу уносе, иначе одговорност за штету носе старешине општинске — председници.

По чл. 31. 32. и 33. уредбе о касапницама од 8. марта 1839. године општине су дужне да са арендатором закључују уговор и узимају јемство, из које га ће се наплатити аренда.

И по закону о уређењу Главне Контроле председници општина, као рачунополагачи. дужни су да приберу буџетске приходе на време.

Према овоме, кад су часници општински, односно председник, уступили касапску аренду без потребног јемства, па се у току закупа није старао да тај приход наплати, а од закупца се, међутим сада не може наплатити, јер нема довољно земље као земљорадник у смислу § 471. грађ. суд. поступка, а нема ни покретности, онда је општини одговоран председник.

Пуномоћник општински нека подигне редовну тужбу за накнаду, па ће се судским путем расправити ово питање.

II.

Суд општине кнез-селске, актом својим Бр. 333, пита:

„Моли се уредништво да преко свога листа објасни суду: могу ли у једном општинском суду бити отац председник а син деловођа?

У закону о општинама ово нити се изречно забрањује ни дозвољава,“

— На ово питање одговарамо:

И ако закон о општинама не предвиђа овакав случај, какав је овде истакнут, он је ипак поставио правило у чл. 71. зак. о општинама, да сродници тамо предвиђени не могу бити заједно у одбору, па по томе ни у суду.

У овом случају још мање могу бити заједно отац и син, кад би се из природе службе и одношаја могли претпостављати многи недозвољени поступци на штету општинских и јавних интереса.

У опште би овакав родбински одношај у служби био неприродан и треба га избегавати.

III.

Суд општине мачевачке, актом својим Бр. 163, пита:

„Начелник среза ресавског, актом Бр. 1730, на захтев ћупријске болнице, наредио је овоме суду, да од извесног лица наплати 24 дин. на име болничког трошка.

Ово лице умрло је, а маса плаћа на име непосредног пореза 3·08 динара.

Маса нема никакве покретности, из које би се овај трошак могао наплатити.

Како би, да је дотично лице живо, оно спадало у ред сиромаха. то настаје питање: да ли то важи и за масу, или се

од ње може извршити наплата продајом непокретности.

Моли се уредништво за потребно обавештење по овоме.«

— На ова питања одговарамо:

Кад маса, о којој је реч, не плаћа више од 3·08 динара непосредног пореза, онда је она, у смислу чл. 26. тачке 4. закона о уређењу санитетске струке, сиротног стања, и треба јој издати уверење, без обзира на то, што је умро онај, који се непосредно лечио и био старешина куће.

IV.

Суд општине бањске (срез пчињски) актом својим Бр. 661, пита:

„По другом одељку чл. 24. закона о народним школама, новчана казна ђачких родитеља може се заменити затвором или радом на општинским пословима, кад год ови плаћају испод 15 динара непосредног пореза, рачунећи у дан затвора или рада пет динара.

У поменутој законској одредби није речено, да ли се у непосредни порез рачуна и лични порез или не.

Моли се уредништво за потребно објашњење: да ли се у суму од 15 динара рачуна и лични порез од 6 дин. с главе на главу као и онај 5% или не?

— На ово питање одговарамо:

Ако би ово питање ценили само с обзиром на закон о непосредном порезу, онда би по чл. 1. истога закона, порез на личност од 6 динара с главе на главу, па и онај од 5%, долазио у ред непосредног пореза, те би тако и он улазио у оних 15 динара.

Али како је у чл. 24. закона о народним школама порез узет као основица да учини разлику између имућнијих и сиротнијих родитеља, онда за оцену овога питања морамо узети у помоћ чл. 2. т. 8. зак. о таксама и чл. 26. тач. 4. закона о уређењу санитетске струке, где је законодавац, постављајући истоветну разлику, порез на личност у 6 дин. као и онај од 5%, избацио из условљене стопе непосредног пореза.

Према томе, кад чл. 24. зак. о народним школама не регулисава сам ово питање, а поменути су га закони, међутим, регулисали онако како смо напред изнели, онда и у овом случају не треба узимати у рачун порез на личност у 6 дин. нити онај од 5%.

V.

Суд општине м.-орашке, актом својим Бр. 263, пита:

„Код овога суда има неколико тужби грађанске природе као што су: службеност, неплаћена зарада, зајам и т. д. по којима није ништа рађено по неколико година.

Како је овоме суду нејасно, за које време застаревају тужбе по грађанским споровима, он моли уредништво да му изволи дати потребно обавештење, како би могао приступити послу по овим предметима и привести их крају те да се годинама не повлаче несвршени?«

— На ово питање одговарамо:

Како се и за које време прибављају права застарелошћу, прописано је у глави IV. грађанскога закона.

Што се тиче тужби поднесених судовима по грађанским споровима, оне не застаревају, него на против имају задатак да прекину застарелост, која је дотле текла § 945. грађ. закона.

Нека, дакле, суд предузме рад по свима тужбама, које има и приведе их крају по закону.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖЕ СЕ

Станојку, удову Миће циганина из Дугог Поља, среза бањског, која је 6. ов. м-ца отумарала од куће, тражи начелник среза бањског депешом Бр. 3340. Станојка је стара 45 год., у лицу црна, проседа, у обе вилице има само по један зуб; од одела има на себи памуклију од сукна, нову зелену шамију, на ногама опанке. Пронађену треба спровести поменутом начелнику.

Манчу Ристића, циганина из Неготина, који одговара код начелника среза брзопаланачког за крађу стоке, тражи поменути начелник депешом Бр. 2632. Пронађеног треба спровести поменутом начелнику.

Милорада Вељковића, фарбарског радника тражи првостепени суд за варош Београд актом Бр. 1969, ради саопштења пресуде по делу из § 93. крив. зак. Милорад је родом из Крагујевца, стар 21 годину. Пронађеног треба упутити поменутом суду.

Крстану, одбеглу жену Манасија А. Стаменковића, земљоделца из села Полома, која је пре извесног времена отумарала из места пребивања тражи начелник среза пољаничког актом Бр. 1457. ради предаје мужу. Крстана је стара 25 година, средњег раста, у сељачком оделу, у лицу смеђа. Пронађену треба спровести поменутом начелнику.

Катарину Јовановић, служавку, тражи првостепени суд за варош Београд актом Бр. 7154, ради саопштења пресуде по делу из § 171. крив. закона. Катарина је родом из Крушевца, стара 18 година. Пронађену треба спровести поменутом суду.

Драгослава Стојановића, шегрта штампарског, који је 11. тек. м-ца отумарао од своје куће, тражи управа града Београда ради предаје родитељима. Драгослав је стар 14 год., средњег стаса, крупних очију, у опште смеђ, на себи има старо обично одело, на ногама ципеле, а на глави качкету. Позивају се све полицијске и општинске власти да Драгослава живо потраже у својим домашајима и пађеног упуте поменутој Управи с позивом на акт Бр. 11872.

Стану Кулић, која је 10 ов. м-ца побегла од своје куће, тражи кварт савамалски ради предаје родитељима. Стана је стара 19 год., црне косе, угаситих очују, у опште црномањаста, на себи има црн жакет, виолет сукњу, а на ногама плитке ципеле. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да Стану најживље потраже и пађену упуте савамалском кварту с позивом на акт Бр. 2739.

ПОТЕРА

Хајнрих Хуберт — Јозеф Бекер, трговац, из Франкфурта, који је пре кратког времена учинио фалсификат у суми од 12.000 марака, налази се у бегству. Бекер је стар 26 година,

висок 1·70 см., развијен, плаве косе, угаситоотворених очију, широког и правог носа, риђих бркова, у лицу пун; на себи има обично црно одело и црн зимски капут. На молбу франкфуртске полиције износимо фотографију Бекерову и обраћамо пажњу свима полицијским, а нарочито пограничним властима на његову појаву. На случај проналаска треба га ухватити и одмах известити Управу града Београда. Франкфуртска полиција обећава 500 марака награде ономе који га ухвати.

УХВАЋЕН

Стеван Митровић, бив. берберин из Београда, чију смо фотогрфију и потерницу изнели у прошлом броју нашега листа, ухваћен је у Београду. те је према томе престала потрба за даљим његовим тражењем.

НА ЗНАЊЕ

Комилети „Полицијског Гласника“ за 1905, 1906. и 1907. год., у елегантном тврдом повезу могу се добити у уредништву по цену од 15 динара за једну годину. За оне, који сва три комилета узму уједно, цена је свега 40 динара. Комилети у меком повезу за 1906. и 1907. год. могу се добити по цену од 12 за једну годину, или оба заједно за 20 динара.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Алимпић

БРОЈ 12. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 23. МАРТА 1908. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 29. фебруара 1908. год. Бр. 1417., донето на основу тач. 9. члана 144. Устава, које гласи:

да се Милош Н. Свилар, дијурниста Министарства иностраних дела, родом из Смиљана у Аустро-Угарској и поданик угарски, по својој молби, прими у српско поданство, изузетно од § 44. грађанског закона.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 12. марта 1908. год. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

Наш је законик у § 185 ставио у дужност суду, да, при саопштавању тужбе државног тужиоца оптуженом, од овога тражи да за осам дана поднесе одбрану. Ако се оптужени у своју одбрану позове на неке доказе, онда је суд дужан да га о томе саслуша. То саслушање врши председник суда или судија кога он одреди.

III. На главном претресу.

Главни је претрес најглавнији део поступка, јер се на њему има дефинитивно да расветли кривична ствар која је предмет тужбе и да се по њој донесе судска пресуда. У томе се циљу на главном претресу у усменој и контрадикторној форми, и без прекида, пред судом обнавља цео поступак извршен у генералној истрази. Међу радњама, које се на главном претресу имају обновити, најважније место заузима испит оптуженог.

Од европских законодавстава у овоме се само енглеско разликује од континенталних законодавстава, јер докле се по енглеском поступку оптужени не саслушава на главном претресу, већ се само у почетку претреса пита, да ли признаје дело онако како је у тужби представљено, дотле се по континенталним поступцима, који су се угледали на француски поступак, испит оптуженог сматра као битан део главног претреса. И по нашем законику се оптужени испитује на главном претресу, тим се испитом чак започиње главни претрес. Истина, наш законик не доноси онако јасне одредбе о испиту оптуженог као што је то учинио његов изворник и други туђински законици, али се то ипак довољно јасно види из првог и другог одељка § 205. Сем тога, и судска пракса се стално држи тога, да се оптужени формално испитује на главном претресу.

Циљ је испиту оптуженог на главном претресу исти који и испиту обвињеног у генералној истрази, т. ј. да се оптуженоме створи могућност да се брани с једне стране, и да се дође до праве истине па и до признања с друге стране.

Оптужени може бити питан у сваком тренутку све док суд не донесе пресуду. Дакле, чак и онда кад је суд по завршном претресу отпочео саветовање, може се вратити у судску салу да од оптуженог тражи какво обавештење, које би било важно за доношење пресуде. Па ипак, испит оптуженог по времену долази између читања тужбе државног и приватног тужиоца и прибирања доказа. Сем тога, оптужени може бити питан и после сабирања сваког доказа; тако се њему могу управљати питања после испита сваког сведока, савиновника или учесника, вештака, увиђача, као и после прочитања какве исправе, која у себи садржи који од доказа или основа подозрења.

Оптуженога на главном претресу испитује председник суда или председавајући судија. Остали чланови колегијума као и поротници, државни и приватни тужилац, заступник приватног тужиоца и бранилац оптуженог не могу непосредно оптуженом постављати питања, већ само преко председника суда. При испиту оптуженог председник суда има се придржавати свих оних правила, која важе за испит обвињеног у генералној истрази, разуме се, у колико се она по својој природи могу на главном претресу извести. Тако је испит јаван, усмен и непосредан. Оптужени, као и обвињени у генералној истрази, не може се натерати да даје одговоре. Ако оптужени не зна српски језик или ако је нем или глув или глуво-нем, онда се имају применити § § 105 и 106. крив. поступка.

Од испита обвињеног у генералној истрази разликује се испит оптуженог на главном претресу у толико, што председник суда у почетку испита не саопштава оптуженом предмет тужбе, јер је он њен садржај сазнао приликом њеног читања. По прочитању тужбе, председник управља на оптуженог питање о томе, шта он има на тужбу да одговори и је ли он извршио кривично дело које му се на терет ставља. Од одговора оптуженог на ово питање зависи даљи испит. Изјави ли оптужени да он није извршио кривично дело, које је предмет тужбе, или да он није крив, онда је председник дужан од оптуженог да тражи да у вези каже како је ствар текла и да наведе све чиме своју невиност доказује. Ако председник нађе, да оптужени није одговорио на све тачке тужбе или да су му одговори нејасни, може он оптуженоме постављати поједина питања и тражити од њега објашњења. Одмах после овога настаје сабирање доказа, нађених у генералној истрази и у прелазном поступку, и то како оних који војују против оптуженог тако и оних на које се он у своју одбрану позвао. После сваког испитаног сведока, вештака, увиђача, после сваке прочитане исправе оптуженоме се могу постављати питања и тражити поједина обавештења. Тако исто и оптужени, ради своје одбране, може тражити да буде саслушан после сваког сабраног доказа, као и после сваке изјаве државног тужиоца Председник је нарочито дужан, да оптуженог пита о свима околностима, које су важне за пресуђење дела.

Пориче ли оптужени признање потпуно или делимице, које је учинио у генералној истрази, онда му треба прочитати протоко тога признања и питати га за узрок порицању. Ако суд нађе да се ти узроци поткрепљују и доказима, онда ће наредити да се ти докази прикупе; не буде ли могуће то учинити још на истом главном претресу, онда се он има одложити, да би се за то време испитали сведоци, на које се оптужени позвао или да би се прибавили остали докази.

(наставиће се)

Д-р. Бож. В. Марковић.

БЕРТИЛОНАЖ И ДАКТИЛОСКОПИЈА

(НАСТАВАК)

Веома интересантна примена живих слика учињена је 1903. год. у Берлину, поводом афере грофице Ковалке (из Оршаве), која је била оптужена због подметања детета, у циљу наслеђа. Презумтивни наследници тврдили су, да је оптужена симулирала трудноћу и у своје време дете купила од извесне Цецилије Мајер. Апелациони суд занимао се овом афером пуних 20 дана; требало је решити којој од две фамилије припада спорно дете, т. ј. да ли фамилији Ковалке или оној Мајера. Најзад је суд одредио једну комисију од два лекара и једног сликара портретисте, да ово испита, и комисија је нашла: да је млади гроф по особеностима уха, корена носа, обрва и очију сушта слика своје мајке. На основу овог мишљења, грофица је ослобођена.[1])

Живе слике још се могу врло лако телеграфисати, било онакве какве су, било помоћу нарочитог речника — шифара. Недавно је Д-р Рајс за ову сврху предложио један децимални речник, о коме је опширније говорено у 14 бр. „Полицијског Гласника“ за прошлу годину.

Као што се из изложеног види, а и по мишљењу свију познатих стручњака за идентификацију, начин идентификовања помоћу живих слика неоспорно је најбољи кад је у питању истраживање криваца или осумњичених личности. На жалост, живе слике немогућно је методично класифицирати; регистар, који би могао бити савршен за мањи број описа, као што је у албумима „D. K. V.“ био би апсолутно недовољан за неколико стотина хиљада описа. Само са овог разлога живе слике не могу опстати као засебна метода за констатовање идентитета, али пошто су једино оне у стању да нам пруже сва потребна обавештења за истраживање криваца у бегству, то морају у свакој методи заузети најважније место.

[1]) A. Niceforo: La Police et l' Enquête judiciaire scientifiqes.

Са живим сликама у вези је и Ничефорова „*природна фотографија.*“ Полазећи од познатог факта, да додир коже ма ког дела човечјег тела са чистим листом хартије оставља на овоме невидљиви слој масних материја, који се може открити на више разних начина, Ничефоро предлаже, да се на овај начин узимљу отисци уха и бразда на длановима. И једна и друга врста отисака имају велику описну вредност због своје сталности.

3. Боја очију.

Непромењивост боје очију, или тачније речено боје iris-а (дужице) код исте личности и апсолутна немогућност промене његове основе, чине око најбољим описним знаком, али је, на жалост, боја очију веома незгодна за рационалну класификацију. Поред овога, код извесних народа очи не показују исте варијације у боји, као код Европљана, а сем овог у пракси се врло често порађају заблуде кад треба класифицирати очи, чија је боја на граници између двеју класа. Помињемо најзад још и то, да је за редиговање овог описа потребна нарочита стручна спрема.

Бертилон корисно употребљује боју *iris-а* за класифицирање фотографија, чији се главни карактери подударају, у албумима „D. K. V.“ Тако исто он се њима служи и у класификацији женских и дечјих картона.

Према боји дужице, Бертилон дели све очи на ових седам класа:

1, *очи без пигмента*[2]) (махом плаве);

2, *очи са пигментом жутим;*

3, *очи са пигментом неранџастим;*

4, *очи са пигментом угаситим;*

5, *очи са пигментом кестењавим у облику круга;*

6. *очи са пигментом кестењаво-зеленкастим*, и

7. *очи са пигментом потпуно кестењавим* (чисто црне).

[2]) Под пигментом ваља разумети жуто-неранџасту материју, којом је у већини очију обојена дужица

Између ових седам класа могућно је уврстити сваку боју очију.

4. Спољашњи знаци.

Под овим знцима ваља разумети спољне знаке персоналног идентитета: *тетовиране, професијоналне* и *особене.*

а) *Тетовирани знаци.* Сви они, који су до сада писали о тетовираним знацима, истичу њихову огромну описну вредност и наводе многобројне примере у којима је идентитет на основу њих био утврђен. И доиста је описна вредност тетовираних знакова врло велика, и поред тога што се они могу данас лако уништити. Ово с тога, што их је врло лако распознати услед разноликости њиховог изгледа и њихових многобројних особености.

„Ломброзо и Лакасањ — вели Ничефоро,[3])— публиковали су знатан број разних тетовираних знакова, помоћу којих је могућно реконституисати персоналитет, па и цео живот тетовираних лица. Нарочито је важна Лакасањова колекција професијоналних знакова, који обично представљају символ професије тетовираних личности.

У својој студији: „*О тетовираним знацима као знацима идентитета*“, Тардие тврди да се војнички символи: заставе, оружје, униформа и т. п. налазе готово искључиво код лица, која су дуго времена била војници. Он је налазио обућаре са тетовираним знаком у облику чизме; столаре са овим истим знаком у облику рендета, пинтере и подрумаре са тетовираним знацима у облику бурета и боце и т. д.

Д-р Жел (Копенхаген) изучавао је тетовиране знаке код злочинаца у затворима и нашао, да се на њима поглавито налазе ови тетовирани знаци: или име и презиме, или само почетна писмена од имена и презимена, или место и време рођења, или символ професије, или име жене, деце и датум венчања, или, најзад, име милоснице.

[3]) La police et l' enquete judiciaire scientifique,

Јасно је, према овоме, да нам тетовирани знаци могу пружити врло корисна обавештења, и да с тога на њих треба обратити нарочиту пажњу. Лакасањ их назива »*живим белегама*«.

На жалост, практична класафикација тетовираних знакова немогућна је, како због разноврсности тетовираних нацрта тако и због опширности њиховог описивања, које мора бити детаљно и прецизно.

У год. 1905. немачки лекар Лирш предложио је принудно тетовирање злочинаца, нарочито интернационалних, слично некадашњем жигосању, али је овај предлог једногласно одбијен од свију криминалиста.

Тетовирани знаци нарочито су корисни приликом утврђења идентичности лешева, о чему нам судска медицина пружа многобројне примере.

б) *Професијонални знаци.* Ови знаци производе се на телу услед сталног и дужег обављања једне исте професије. Као год и тетовиранн, тако су и ови знаци изврсно средство идентитета. Према својој природи они су више или мање стални, а налазе се готово на сваком делу тела. То су: жуљеви на рукама, пликови, разна издубљења и задебљања коже, облик и боја ноктију, деформације скелета и т. д.

Велика вредност професијоналних знакова за утврђивање идентитета испољава се нарочито код непознатих лешева и у случајевима кад се нађу само поједини делови исечене жртве.

в) *Особени знаци.* Свако лице притежава један или више особених знакова: ожиљака, белега, младежа, брадавица и т. д. Описна вредност ових знакова зависи од тачности којом су описани. Описивање ово мора бити методично и прецизно, а да то буде, сваки знак мора бити описан према својој *ирироди*, своме *правцу*, својој *димензији* и своме *месту*. Да би се више особених знакова могли описати на једном картону, употребљује се скраћено писање — нарочити речник — за које припада заслуга Бертилону.

Поменули смо раније, да је опис особених знакова саставни део Бертилоновог система, и да са живим сликама решава питање о идентитету. За доказ огромне вредности овог описа позивамо се на данашњег највећег поборника дактилоскопије, већ поменутог Висетиха, који је своје дактилоскопске картоне комбиновао са овим описом.

»Опис особених знакова — вели Д-р Стокис[4]) — усвојио је Висетих као једину допуну отисцима прстију на својим дактилоскопским картонима.«

(наставиће се)

Д. Ђ. Алимпић.

ПРИМЕНА § 356. В. КРИВИЧНОГ ЗАКОНА

§ 356. в. »Ако кирајџија или закупац, коме је рок закупа истекао, или му господар закупа на време отказао (§ 701. грађан. законика) неће на захтев господарев, из закупног добра да изађе полицијска власт ће му наредити да се у року од једног а најдаље до три дана из закупног добра исели; и ако он то не учини, било хотимично, било из узрока који га по закону не оправдавају, власт ће га силом из добра истерати и за непослушност казнити затвором од једног до десет дана или новчано од пет до педесет динара.

»Кирајџија или закупац може само пуноважном писменом исправом доказивати да рок закупу није истекао или да је продужен; иначе, у недостатку тога доказа, полицијска власт ће и поред тога, што би кирајџија или закупац наводио да је закуп усменим уговором са господарем продужио, поступити по првом одељку §-а, а кирајџији или закупцу остаје право да тражи код суда накнаду штете од господара, ако је кривицом овога оштећен.

»Ако би било сумњиво да ли је рок закупа истекао, полицијска власт ће упутити господара надлежном суду решењем противу кога нема места жалби, и закупац се не може из добра изгонити.«

Примена овога §-а, који регулише однос између сопственика и закупца, врло је честа у полицијској пракси. Највише се примењује у Београду где су спорови ове врсте најчешћи, али од последњих измена, употреба овог §-а умножена је и у унутрашњости. Па, и поред толико честе примене тај § се у пракси различито разуме и различито примењује; после толиког времена још се није дошло до неке »освештане« праксе те да се једнообразно свуда и од свакога разуме и примењује.

Различито разумевање овога §-а долази нарочито од његове нејасносити, јер је он у ствари мешавина грађанског и кривичног права, а и због тога, што одлуке полицијских власти доносе појединци, шефови надлештва, који по нашим законима не морају бити стручни познаваоци закона и што полицијске власти баш због те индивидуалности у раду и због честих промена не знају за »праксу« која је у судовима позната под именом »судска праксе.«

*

§ 356. в. крив. закона садржи две главне, основне идеје:

1.) Ако је рок закупа истекао или је сопственик закупцу закуп благовремено отказао (§ 701. граћ. зак.) да се закупац мора изгнати из закупног добра, и

2.) Ако је сумњиво да је рок закупа истекао сопственик се одбија од тражења и упућује надлежном суду да путем редовног спора закупца из закупног добра истера.

Погрешно примењивање овога §-а бива, као што ћемо навести, у оба случаја, и још се повећава тим што и прва идеја садржи две поставке: да ли је рок закупа истекао или је сопственик закупцу закуп на време отказао.

I. Истек уговора о закупу.

1.) Ако је рок закупа уговорен пуноважном писменом исправом онда ту не може бити пометње. Кад је он истекао закупац се има из закупног добра изгнати сем ако би пуноважном писменом исправом доказао противно, да рок закупа није истекао или да је продужен.

2.) Али ако рок закупа није уговорен пуноважном писменом исправом, а закупац не признаје да је истекао и, не подносећи пуноважну писмену исправу, тврди, да је рок закупа усмено уговорен за доцнији дан или да је закуп продужен до неког доцнијег дана, — како онда треба предмет расправити?

Ту полицијске власти најразличитије поступају. Већина их налази, да чим је прошао 1. мај или 1. новембар да је рок закупа истекао, а има их који узимају да је по § 356. в. довољна и сама изјава сопственикова да је рок закупа прошао без обзира на време и да закупац треба да се изгна из закупног добра.

То је погрешно, а ево зашто.

Кад закупац добра не признаје да је рок закупа истекао, а тужилац — сопственик не подноси о томе пуноважне писмене доказе, дакле питање о трајању уговора није јасно, онда је питање о истеку рока спорно, или како законодавац каже, сумњиво, и пре, док се то питање не расправи редовним путем, не може се ни закупац из закупног добра изгонити. И како за расправу тога питања није надлежна полицијска власт већ грађански судови, у том случају има се применити последњи став § 356. в. крив. зак. има се тужилац — господар упутити надлежном суду решењем противу кога нема места жалби.«

Кад би се други став § 356. в. разумео друкчије т. ј. кад би се у овом случају одлучило да се закупац из закупног добра исели, онда би то значило да се више верује сопственику него закупцу, то би било повлађивање једној страни и изиграло би се основно начело »Сви су Срби пред законом једнаки« (чл. 7. Устава), а то ни законодавац доносећи § 356. в. није хтео. И кад би се закуподавцу веровало без пуноважних доказа да је рок закупа истекао онда би последњи став овог § био потпуно илузоран, онда никад не би било »сумњиво« да ли је рок закупа истекао.

Једини случај кад би се закупац из закупног добра могао изгнати кад сопственик тврди да је рок закупа истекао а о трајању закупа не подноси писмене пуноважне доказе, јесте, кад закупац не би навео да је рок закупа продужен или да у опште није протекао, јер би у том случају власт узела уобичајени рок — § 699. граћ. зак. и, ако је он прошао, решила би да се закупац из закупнога добра у остављеном року исели, и ако не би сам то урадио изгнала би га силом. Али то се, опет, у пракси не дешава. Закупац редовно наводи да рок закупу није истекао или да је продужен.

[4]) Dr. E. Stokis: L' identificaiion judiciaire et signalemet international.

II. **Отказ закупа.**

Сопственик доноси доказе да је закупцу закуп отказао на време и тражи да се закупац из закупног добра изгна.

Овде се одмах намеће питање: шта је отказ на време и да ли сопственик може отказати закуп кад хоће?

Ако је отказивање уговорено пуноважном писменом исправом, или, ако закупац наводе сопственикове о томе не спори, онда се има узети, да је сопственик имао право отказати закуп и да га је отказао на време ако је то учинио како је уговорено, а тако исто и у оном случају кад нема уговора а закупац не спори. Али, ако нема таквог уговора или у уговору отказ није предвиђен онда се отказ не може ни учинити, већ уговор траје до уговореног рока, ако ни овога нема до уобичајенога рока — § 699. грађ. зак., али у овом последњем случају, кад рок није ни усмено ни писмено уговорен, закуподавац може у које време хоће отказати закуп (§ 701. грађ. зак.), само има се придржавати § 701. грађанског законика и за непокретне ствари има тај отказ учинити на 14 дана унапред.

Кад закуподавац тражи да се закупац из закупног добра изгна на основу тога што му је закуп отказан на време, могу наступити два случаја:

а) или закупац не признаје да му је закуп благовремено отказан или тврди да му није никако отказан; и

б) и ако признаје отказ наводи да сопственик није имао право да му закуп откаже зато што рок закупа није још истекао или што је рок закупа продужен; дакле, да има уговорнога рока, а отказ се може учинити само кад нема уговорнога рока.

У првом случају, само ако сопственик за доказ благовременога отказа поднесе пуноважну писмену исправу, власт ће сматрати да је отказ доиста на време учињен и одлучиће да се закупац из закупног добра исели; иначе, ако таквог доказа нема, јавља се спорно питање о отказу, да ли је и на време учињен, и док се то спорно питање редовним путем не расправи не може се доносити одлука по тражењу сопственика да се закупац из закупног добра исели.

У другом случају, кад закупац признаје да му је закуп отказан и да му је отказан на време, али наводи да сопственик није имао право да закуп откаже, јер имају уговорен рок закупа који још није истекао или је уговором продужен, онда власт има да цени умесност овога навода и ако нађе да је сумњиво да је рок закупа истекао (в. случај под 2) да тужиоца, и ако је закуп отказао, упути надлежном суду пошто се појављује спор о трајању уговора; а ако нађе да је навод закупчев о томе неоснован, н.пр. што сопственик поднесе пуноважне писмене доказе да немају уговорен рок закупа, онда ће власт одлучити да се закупац из закупног добра исели и, ако он то сам у остављеном року не учини, да га силом изгна и за непослушност казни.

*

Као резиме свега овога дâ се извести:

На основу § 356. в. кривичног закона мора се наредити закупцу да сѐ у року до једног а најдаље до три дана из закупног добра исели, и ако то не учини, било хотимично било из узрока, који га по закону не оправдају, власт ће га силом из закупног добра иселити и за непослушност казнити, — само у ова два случаја:

а) *Ако трајање уговора није спорно*, било што је то тужилац доказао пуноважном писменом исправом било што тужени — закупац не спори, *па закупац није пуноважном писменом исправом доказао да рок закупа није истекао или да је продужен;* и

б) *Кад нема уговореног рока за трајање закупа*, било да сопственик докаже пуноважном писменом исправом било да то закупац не спори, *па је сопственик сообразно § 701. грађ. закона закуп закупцу на време отказао.*

Сви други случајеви који би се имали расправити по § 356. в. кривичног закона имају се подвести под последњи став овог §-а.

*

Сопственици отказе обично чине преко полицијске власти. Писменом молбом замоле да се закупцу њиховога имања саопшти да се по истеку 14 дана од дана саопштења из закупног добра исели. И кад власт то учини, они по истеку 14 дана подносе тужбу позивајући се на раније отказ и траже, да власт закупца из закупног добра силом истисне пошто му претходно нареди да се у року од једног а најдаље до три дана из закупног добра сам исели.

Док неке полицијске власти на овај начин достављају закупцима отказе за закупљено имање, друге полицијске власти одбијају молиоца — сопственика — наводећи како то не спада у послове које полицијске власти имају да врше. С обзиром на то што су полицијске власти и иначе претрпане пословима који су им изричним законским одредбама стављени у дужност, а и с тога што је ово достављање отказа прибављање доказа појединцима за њине чисто приватне ствари, налазимо, да је рад оних полицијских власти, које не примају отказе закупа и не посредују између закуподавца и закупца правилан, јер и § 178. грађ. суд. поступка каже: „парничар треба да докаже збиља на којима оснива своје право", а то ће рећи да прибави сам себи доказе.

*

На крају да поменемо још неке ситније ствари, више формалне природе, које су у вези са овим §-ом.

Многе власти доносећи на основу § 356 в. крив. зак., одлуку да се закупац из закупног добра у означеном року исели, наређују да се тај рок рачуна од дана саопштења решења, а то је погрешно. Рок се мора рачунати од дана кад одлука постане извршна, јер би се у случају да се рок рачуна од дана саопштења могле вршити злоупотребе.

Неке, опет, полицијске власти, кад закупац не поступи по предњој одлуци, узимају закупца на одговор, кажњавају га и тек кад та одлука постане извршном, извршују и насилно избацивање из закупног добра. И то је погрешно. У одлуци, којом се закупцу наређује исељавање из закупног добра, мора бити и то изрично поменуто да ће, ако се сам у остављеном року не исели, бити из закупног добра силом истеран и кажњен. И кад таква одлука постане извршном, она се има извршити, т. ј. ако се закупац не исели у остављеном року има се прво силом иселити па тек казнити за непослушност, јер оно прво је обухваћено ранијом одлуком која је постала извршном, а ово друго — казна — регулисава се пресудом која тек има да постане извршном. У осталом, и сам законодавац каже: „власт ће га силом из добра истерати и за непослушност казнити.

*

Најинтересантније питање везано за § 356. в. крив. зак. јесте: да ли се овај § може примењивати и на покретности? Мишљења су подељена. Док једни налазе да може, други су одсудно противни томе, сматрајући да се § 356. в. искључиво односи на закуп непокретности.

О овоме остављамо да други пут више проговоримо, пошто је питање већега значаја, а сада га само допуњамо овим: Може ли се овај § применити на закуп воденица на Морави или Дунаву?

*

Намера нам је била да овим редовима изазовемо дискусију о примени овога §-а и били би веома захвални уредништву „Полицијског Гласника" кад би штампало и мишљења противна овоме које смо ми изнели.

Душан Николић.

УБИСТВО

(СА ГЛЕДИШТА ИСТРАГЕ)

(A. Thiénard.)

(НАСТАВАК)

У чему се састоје покрадени предмети? У каквим је околностима обијања, ускакања и другим приликама које отежавају, учињена крађа? Какво је оруђе било употребљено за обијање? Је ли то оруђе служило за убиство или не? Којим су редом учињени ови злочини? Да ли је прво крађа извршена, па после убиство, или обратно? и т. д.

То су најважнија питања, која треба истрага да се труди да реши; свако од њих допушта да се специјално развија.

У чему се састоје украдени предмети? Пре свега треба одредити corpus delicti, што у практици није увек лако, кад нема о томе изјаве покраденог лица. При свем

том може се доћи до ове детерминације било саслушањем лица која су обично походила жртву, сродника, суседа, пријатеља или укућана жртве, оних у којима је она имала највише поверења, који су знали њене најинтимније ствари.

Али кад је жртва живела изоловано, без икаквих односа са фамилијом, пријатељима или суседима проблем постаје тежи. Немогући ни мало да рачуна на доказ са сведоцима, чиновник судске полиције консултоваће корисно хартије жртве, њене домаће или трговачке књиге, и сва друга документа као што су писма, аутентична или потписана акта, бордеро мењачких или банкарских радњи, инвентари, квите, уговори, менице, забелешке лифераната, који могу да расветле стање покретности или новчаних сума, накита, исправа које доносе ренту и које су се налазиле у државини жртве кад је убијена.

Кад се из свега да претпоставити да су покрадене исправе које доносе какву ренту, главно је сазнати њихове бројеве. тако да се може извршити одмах обуставa при продаји исправа и исплати њихових купона; драгоцена обавештења о овим исправама моћи ће да да банкар, мењач или посредник који је посредовао жртви при куповини њених исправа или преко које је она обично примала суму за своје купоне.

Кад се претпоставља да су покрадени: накит, златни или сребрни сатови, минђуше, бразлетне и други предмети од вредности, којима се не може да одреди номенклатура, ни опис, треба тражити фабриканта, сајџију или златара, који су их продали или поправљали. Ови трговци обично воде књиге у којима су сумарно описани скупоцени предмети које су они продали или оправљали; појмљива је сва корист коју истрага може да изведе из њихових обавештења. Већина ових предмета обично се држи у кутијама које су за њих удешене према димензијама ових предмета; проналазак празних кутија у стану жртве неће бити без интереса, било да је у истом извршен злочин или ван овога. Ако се могао саставити више или мање прецизан опис ових разних предмета, иследник треба да достави овај опис у акту који упућује државном заступништву оних срезова, за које се најоправданије претпоставља да је убица у њих прешао у циљу да их протури, те да их оно тражи код телала, сајџија, старинара, у канцеларијама завода за залоге и т.д. који ће моћи дати корисна обавештења о овим стварима, и лицу које их је продало или заложило и т.д.

Ако је украдена каква сума новаца, биће вредно утврдити њену количину бар приближно. То ће се постићи саслушањем сродника, суседа или укућана жртве, лица која су најобавештенија о њеним средствима, свих оних који су имали ма какво овлашћење од жртве да управљају делом или целом имовином жртве; дужника који су могли у времену, блиском злочину, да изврше какво плаћање жртви, лица које су прибавила од ње какву непокретност или какву покретну ствар, које је пре тога припадала жртви и т.д.

Ова разна лица моћи ће можда дати корисна обавештења о композицији украдених сума у злату или у сребру, о изгледу новца, времену из кога је појединн новац, особеним знацима које може да има какав новац, детаљи који су увек драгоцени за истрагу, и који ће у многим случајевима допустити да се пронађе кривац.

2. *У каквим је околностима учињена крађа?* У протоколу констатовања треба означити одређен предмет крађе и материјалне околности у којима је крађа учињена,

Где су стајали покрадени предмети? Да ли је лопов био приморан, да би их се дочепао, да се пење помоћу лествица, да прибегне обијању? Да ли је употребио лажне кључеве? Који су трагови који показују пењање?

Ма колико да су нејасни ови трагови, важно је да се покажу најтачније и опишу најпрецизније; да се изложи у протоколу висина места до кога се попео, и шта више да се прикупи и само какво зрно песка, траг земље, који је могао ту да остане од обуће лопова, траг који ће моћи у многим случајевима да конституише драгоцене податке.

За време операције пењања која је често тешка, убица је могао да расцепи своје хаљине, да се рани у руку или други који део тела итд... Добро је обратити пажњу на ове мале детаље чија непосредна индикација може имати доцније срећне последице за истраживање. Ако је на пример констатована једна или више капи крви на зиду, то треба означити, у исто време потражити и предмете који се налазе у околини, као трње, стакло, вештачку ограду услед чијег је додира могао произаћи овај излив крви. Пошто се учине са највећом обазривошћу ове констатације и означе у протоколу констатовања, види се, какве се јаке дедукције могу отуда да изведу, ако се у истрази буду стекла подозрења против каквог лица, чије су хаљине скоро поцепане и на чијим се рукама или лицу нађу трагови скорашњих огреботина.

Иста правила важе и у погледу на обијање. Било да је обијање извршено унутра или споља, оно треба да буде брижљиво описано у протоколу констатовања; нарочито су драгоцени трагови од притискивања оруђем које их је произвело, ове трагове треба побројати, описати, показати им тачне димензије; нарочито се треба трудити пажљивим испитивањем да се сазна род оруђа којим су произведени, тестере, длето и т.д... оценити његов облик, његову тежину, његове вероватне димензије, и да ли ће морати имати на њему трагова малтера, дрвета, који би морали остати на томе оруђу ако је њиме извршено обијање, и тражити да не буде остављено на месту злочина или где год око њега.

(наставиће се)

с француског,
Милош М. Станојевић.
судија.

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ЈЕВРЕЈСКА ЛАМПА

(НАСТАВАК)

— Шта је! Шта се догодило, узвикну барон, Господин је Вилсон рањен?

— Ништа, једна проста греботина, понови Холмс, обмањујући сам себе.

Крв ужасно липташе, и лице му беше модро.

— После двадесет минута доктор је био ту и констатовао да се врх ножа задржао на четири милиметра до срца.

— Четири милиметра до срца! Овај је, Вилсон имао увек среће, рече Холмс весело.

— Среће..... среће.... промрмља доктор.

— Да шта ви мислите! да није јаког састава он би свршио....

— Сада шест недеља у кревету и два месеца за опорављење.

— Зар не треба више?

— Не, изузев компликације.

— Зашто, до ђавола! хоћете да има компликације.

Потпуно умирен, Холмс оде у будоар где га очекиваше барон. Овога пута мистериозни посетилац не беше тако пажљив као раније. Без срама и стида, лопов је дигао табакеру украшену дијамантима, огрлицу са опалима и у опште све, што је се могло да стрпа у џеп једног поштеног лопова.

Прозор беше још отворен, једно стакло прозора било је исечено, а одмах рано из јутра кратки увиђај показао је пут којим се ишло, на име: да су лествице узете из хотела који се у близини зидао.

— У кратко, рече господин од Емблвала са извесном иронијом, ово је верна репетиција крађе јеврејске лампе.

— Да, ако се усвоји прва претпоставка власти.

— А зар је ви не усвајате, и зар ова друга крађа неће променити ваше мишљење и у погледу прве?

— Она га само потврђује, господине.

— Да ли је то могуће! ви имате непобитан доказ, да је крађа ове ноћи извршена с поља, а међутим и даље тврдите да је јеврејску лампу украо неко из наше средине?

— Да, неко који станује у кући.

— Како ви то, дакле, објашњавате?...

— Ја ништа не објашњавам, господине, већ утврђујем две ствари које имају нечег заједничког по спољашности, посматрам их посебно, пратим њихову међусобну везу.

Убеђење с којим је Холмс говорио изгледало је толико дубоко, а начин излагања тако моћан, да је се барон само поклонио.

— Нека тако буде. Да известимо сад комесара полиције....

— Нипошто! викну живо Енглез, нипошто! ја се обраћам тим људима само кад су ми они потребни.

— Знам, али пуцњава?....

— Ништа то није!!!

— А ваш пријатељ?

— Мој је пријатељ само рањен .... Постарајте се да доктор о томе никоме ништа не прича, а пред судом ја одговарам за све.

Два дана протекоше, без догађаја, за које је време Холмс брижљиво прилегао на посао, огорчен оном крађом која беше извршена пред његовим очима и у пркос његовог присуства. Незнајући за умор, Шерлок је размотрио кућу и башту, разговарао са послугом задржавајући се подуже у кујни и штали. И ма да није нашао ни на какав знак који би расветлио ситуацију, ипак није губио наду.

— Пронаћи ћу је, мишљаше он, и то ћу овде пронаћи. Овде бар није потребно, као у афери са плавом госпођом бацити се у авантуре да би се дошло до циља. Овога сам пута на правом терену битке. Непријатељ није више онај Липен, кога је немогуће ухватити и опипати, већ је то саучесник од меса и костију, који живи и креће се у границама овог хотела. Само још један детаљ и ја ћу успети.

Овај детаљ, помоћу кога је Холмс имао да реши загонетку, служећи се својом јединственом способношћу, и да у афери са јеврејском лампом покаже свој прави полицијски гениј, пружен му је слепим случајем.

Трећег дана по подне, Холмс уђе у једну собу која се налажаше више будоара, а која је служила деци за учионицу, и ту затече Анријету, која је тражила своје маказе.

— Знаш ли ти, рећи ће она Холмсу, ја правим исте такве хартије, као и она коју си ти примио прошле ноћи.

— Прошле ноћи?

— Да, по вечери. Ти си добио једну хартију са пантљикама на њој.... ти знаш, један телеграм.... и ја их правим исто тако.

Одмах по овоме она изиђе. У овим би речима сваки други сем Холмса гледао безначајну рефлексију једног детета, али их Шерлок пажљиво саслуша, продужи своју инспекцију и нагло потрча за дететом, чија га последња реченица беше веома изненадила; стиже је горе на степеницама и рече јој:

— Дакле, и ти исто тако лепиш онакве пантљике на хартији?

Анријета, врло горда, одговори:

— Па дабоме, исечем речи, па их прилепим.

— А ко ти је показао ту малу игру?

— Госпођица... моја гувернанта... видела сам да и она то ради; узима слова из новина, па их после лепи на хартију....

— Па шта она прави од тога?

— Телеграме, писма која шаље.

Шерлок Холмс врати се у учионицу необично узбуђен овим малим сазнањем и постара се да из њега извуче природне закључке.

На камину налажаше се једна хрпа новина, он их одви и виде да на њима не достају заиста, читаве групе речи или линије. Било му је довољно да прочита претходне и потоње речи па да констатује оне, које је Анријета са маказама исекла. Могуће је, да у овој хрпи новина беху и оне које беше употребила и сама госпођица. Али како то утврдити?

Махинално, Шерлок прелиста школске књиге које беху скупљене на столу, као и оне које беху у једноме рафу ормана у зиду. Одједном Холмс узвикну весело. У једном ћошку овога ормана, под старим нагомиланим вежбанкама, нашао је дечји, албум, једну азбуку украшену сликама, и на једној страни тог албума он примети једно празно место.

Одмах отпоче да испитује. Ту беше списак недељних дана. Понедеоник, уторник, среда и т. д. Реч субота не достајала је. Дакле, крађа јеврејске лампе била је извршена ноћу једне суботе.

Изненадно стезање срца уверило је јасно Холмса да је ушао у траг интризи.

Овај осећај истине, ова емоција извесности никада га није варала.

Грозничав и са пуно вере у успех он поче журно прелиставати албум. Мало даље једно га ново изненађење очекиваше.

Беше једна страна састављена из великих слова пропраћених једном линијом од цифре.

Девет оваквих слова и три овакве цифре беху пажљиво дигнуте.

Холмс их записа у своме бележнику у онаком реду како беху сложене и доби следећи резултат:

К Т Р Д Ј В Г Е О

— Гле, прошапгаће он, на први поглед ово не значи ништа.

Да ли би се могло мешањем или пермутовањем ових речи саставити и добити потпуне једна, две, или три речи?

Холмс покуша то, али узалудно.

Једно му се решење наметаше, које долажаше непрестано под његовом писаљком и које му се временом учини истинито, јер одговараше логично фактима а и слагаше се са општим околностима.

Имајући у виду да се на свакој страни албума налазило само по један пут свако избачено слово, могло се закључити, да су ово биле недовршене речи, које беху попуњене позајмљеним словима са других страна, у том случају ако не грешимо, загонетка би била овака:

О Д Г. В. Р Т Е — Ј К — 237

Прва је реч била јасна: одговорте, два О је недостајало зато, што то слово беше већ једном употребљено.

Што се тиче друге недовршене речи, она је без сумње састављала са бројем 237 адресу, коју је дао пошиљаоц примаоцу. Прво беше предложено да се утврди дан за суботу и одговари на адресу Ј. К. 237.

(наставиће се)

с француског
Милутин Т. Марковић.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине међулушке, актом својим, Бр. 392. пита:

„Моли се уредништво за извешће, да ли и *деловођама* и *писарима општинских* судова, приликом извршења пресуда, мора остати кућни плац са окућницом од једног дана орања, даље још пет дана земље рачунећи дан по 1600 кв. хвати, колико прописује § 471. грађ. суд. поступка, пошто њихово стално занимање није земљоделство, него занат — писарство?“

— На ово питање одговарамо:

Код нас има двојаких општинских писара.

Једни су се стално одали томе послу, и то им је једино занимање и начин издржавања породице, а други се овога посла прихваћају само у својој општини или најдаље у суседној с времена на време, живећи и даље на селу и продужујући земљорадњу, којом су се дотле бавили.

Чим се промене политичке прилике, они напуштају посао општинских писара, и годинама се не враћају на исти.

Оваквих примера нарочито има доста у ослобођеним крајевима.

Према овоме, а по духу § 471. грађ. суд. поступка, они општински писари, којима је писарство стално занимање и начин издржавања, свакако не долазе у ред земљоделаца, нити за њих важи благодејање из поменуте законске одредбе, а они, пак писари, који се овим послом баве с времена на време, а иначе им је земљоделство стално занимање, морају се убрајати у земљоделце и стојати под заштитом § 471. грађ. суд. поступка.

Увек, дакле, треба при извршењу пресуда гледати на положај дотичног лица, према коме се извршење чини, јер се код ове професије не може поставити једно стално правило.

II.

Суд општине балта-бериловачке, актом својим Бр. 320, пита:

„Г. Министар финансија, актом ПрБр. 4560, наредио је, да се утрински порез унесе у буџет за 1908. годину, како за текућу, тако и за раније године.

Ова општина састављена је из села Балта-Бериловца и Вртоваца.

Прво село има своју утрину у 28. хектара, а село Вртовци своју утрину од 116·93 хектара.

Свако село ужива засебно утрину и сељани једнога села немају право попаше са својом стоком на утрини другога села.

Ако се сав порез групише и наплаћује процентуално подједнако од свију, онда би сељани села Балта-Бериловца били неправедно оптерећени, јер би плаћали и на много већу утрину села Вртоваца, ма да ову не уживају.

Овакав би одношај био и онда, кад би се порез наплаћивао по броју стоке.

Међутим, ако би суд дозволио сељанима села Балта-Бериловца, да своју стоку терају у утрину села Вртоваца, могли би настати сукоби па доћи и до људских жртава.

Моли се уредништво за потребно обавештење: како се може ова ствар уредити, па да буде извршена и наредба Министра финансија и задовољена правда?«

— На ово питање одговарамо:

Кад су села Балта-Бериловац и Вртовци тако уговорила (чл. 9. зак. о општинама) да свако село ужива засебно своју утрину, онда тако мора и бити, и суд не може натерати село Вртовце, да своју утрину да на уживање сељанима села Балта-Бериловца.

Али онда свако село мора и свој порез да плаћа.

Према томе, и ако је укупан порез унесен у буџет, он се неће купити процентуално према суми непосредног пореза појединих пореских обвезника, него ће се према распореду пореза (бр. 6. и 2.) изнаћи за свако село засебан порез, па ће се овај наплаћивати према чл. 12. закона о непосредном порезу, од оних који своју стоку на општинским односно сеоским утринама пасу, и то према броју и врсти стоке.

Распоред овога пореза по стоци вршиће суд и одбор за оба села, али тако, да свако на своју утрину плаћа задужену суму пореза.

На овај начин биће искључени сваки сукоби, а биће извршено и наређење г. Министра финансија и правда задовољена.

III.

Један општински деловођа пита:

Ова општина има своју привремену механу, на коју наплаћује годишње кирије 935 динара, па је према овој кирији разрезала и акцис у 56·10 динара.

Како закупац није платио акцис на време, суд је тада решењем својим Бр. 22, а на основу § 6, 13, 455. и 466. грађ. суд. поступка, извршио попис покретности закупчеве.

На ово решење о попису закупац се жалио првостепеном суду, који поништи решење општинско, налазећи да суд нема потребних доказа о обвезности дужника у смислу § 377. поменутога закона.

Сматрајући да обвезност дужникова проистиче из саме одредбе чл. 5. закона о акцису и његовог признања да је он закупац општинске механе за означену суму, ја молим за обавештење: да ли сада треба ову ствар расправити између закупца и општине путем спора и да ли је овај суд, као интересован, надлежан за ово?«

— На ово питање одговарамо:

По § 465. грађ. суд. поступка, без пресуде судске може се наплаћивати само општински прирез.

Остали приходи општински, као што су аренде касапске, од имања, дућанске, акцис и т. д. кад нису уговорима и кауцијом обезбеђени, могу се наплаћивати тек по осуди.

За сва потраживања до 200 динара, надлежан је сам општински суд, нити је он изузет по томе, што су у питању општинска потраживања, јер се овде општина јавља као приватно правна личност, односно приватна парнична страна.

Нека, дакле, општински пуномоћник подигне редовну тужбу, па нека суд с обзиром на чл. 5. закона о акцису, факту да је дотични закупац општинске механе и протоколу лицитације о величини кирије, донесе своју пресуду, па кад постане извршна и изврши је.

IV.

Суд општине гложанске, актом својим Бр. 553. пита:

„В. С. земљоделац овдашњи, тужио је овоме суду свога брата С. С. што овај неће да дигне своју зграду, која му је деобом припала и пренесе је на своје земљиште, пошто је тако при деоби имања уговорено, и тражио је да га суд пресудом нагна на то.

Оптужени С. признао је да је по извршеној деоби и споразуму он одиста дужан да поменуту зграду дигне са плаца тужиочевог и пренесе је на свој, али вели да сада нема средства да то изврши, него је тражио известан рок.

Према оваквом стању ствари суд је пресудио: да тужени дигне своју зграду са плаца тужиочевог, оставивши му у пресуди жељени рок за извршење.

Пресуда је постала извршна, а и рок који је туженом био остављен за дизање зграде са плаца тужиочевог одавно је протекао, а он и данас неће да поступи по пресуди, изговарајући се да нема пара.

Пита се уредништво: како ће суд и којим законским средством нагнати осуђеног да зграду дигне, и како ће суд овај своју пресуду извршити, кад тужени неће да је дигне и каже да му ова зграда служи у место куће, јер другу кућу у истиин и нема, пошто он овако може ово да одуговлачи годинама?«

— На ово питање одговарамо:

Ако пресудом није предвиђено, шта ће се радити у том случају, ако осуђени не дигне грађевину у остављеном року, на име: да ли ће му тада тужитељ исплатити вредност ове у смислу § 278. грађанскога закона, или ће је о трошку осуђеног дићи сама власт са плаца тужиочевог, а овај случај, међутим, не долази у ред послова које претпоставља и о којима говори § 496. грађ. суд. поступка, онда цела ова ствар мора бити предмет новога спора и суђења, јер се пресуда мора увек извршити само онако, како она гласи.

V.

Суд општине моштаничке, актом својим Бр. 338, пита:

Један грађанин ове општине имао је у овој општини непокретно имање (оране земље, башту, виноград, забран), које је наследио од свога оца, и које је неоспорна својина његове породице од пре 40—50 година.

Пре извесних година овај се грађанин одсели у други срез и тамо купи оно-лико имања, колико му је потребно као земљоделцу по § 471. грађ. суд. поступка, а имање у овој општини распрода.

Кад се је убаштињавао на њиве, ливаде, баште и винограде, није му нико правио сметње, а кад је хтео да се убаштини на забран, онда су сељани устали и не дају, него траже да се забран придружи сеоској утрини, изводећи на то права отуда, што је, вели, он тај забран добио поделом општинске шуме.

Како је, међутим, овај забран још отац овога грађанина уживао као наслеђе од својих предака још за време турске управе, како га је приликом пописа уписао у пописну књигу и плаћа порез држави, онда се моли уредништво за обавештење: имају ли право сељани и по ком закону стати на пут овом грађанину да се на ово имање убаштини и прода га, и могу ли овај забран придружити сеоској утрини?«

— На ово питање одговарамо:

Кад суд општински има уверења, да је поменути забран био неоспорна својина још предака дотичнога грађанина, и да га он по праву наслеђа ужива, па му и комисија за ограничавање шума није оспорила сопственост у смислу закона о шумама, онда га слободно може убаштинити.

Они, који налазе да могу то спорити, нека се обрате првостепеном суду, кад он буде преносио имање на другога, па ће их суд упутити да то парницом учине.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Ноћу између 29. фебруара и 1. марта ове године нестало је **Илије** сина Анђелка **Првуловића** из Старог Корита, среза заглавског, а који је служио код Нинка Ђорђевића, из Старог Корита, и до сада се ништа о њему није сазнало. Илија је стар 18 година, средњег раста, у лицу плав, на себи је имао од одела: чакшире и гуњ од сукна, испод гуња антерију, на глави шубару, а на ногама опанке. Како се мисли да га је неко убио и негде сакрио, то се моле све полицијске и општинске власти да ако би што знале о Илији да о томе известе начелника среза заглавског с позивом на акт Бр. 5371.

Крста Сламенковић, радник, родом из Лука у криво-паланачкој кази, извршио је убиство у Америци над једним својим другом и узео му двеста наполеондора. Америчке су власти због овога убиства притвориле четири радника родом из криво-паланачке казе и неће их пустити док се убица не пронађе. Како се мисли да ће Крста при путовању проћи кроз Србију, то се обраћа пажња свима полицијским и општинским властима да на њега обрате строгу пажњу, и пронађеноног стражарно спроведу Управи града Београда с позивом на акт Бр. 12372.

Код **Добросава Петровића,** земљоделца из села Великог Шења, а који се налази у притвору код начелника среза гружанског, нађене су ове крадене ствари: једна пушка Кокиног система, модел од 1880. године, једна кратка пушка Пибодовог система, један будилник сат, један џепни никлен сат без заклопца, и један капут и панталоне од карираног штофа. Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима да потраже сопственике ових крадених ствари и у случају проналаска да их упуте начелнику среза гружанског с позивом на депешу Бр. 6049.

ПОТЕРЕ

Стеван Дамњановић, келнер, који је служио код Панте Николића, кафеџије из Београда, 14. овог месеца побегао је од свог газде и том приликом украо газди два пара ципела, једне од јухта а друге од шевроа, и једне панталоне од црног штофа. Стеван је стар 20 година, средњег раста, косе смеђе, граорастих очију, на себи има одело од грао штова, на глави шубару, а на ногама ципеле на шнир. Позивају све полицијске и општинске власти да га потраже и пронађеног спроведу кварту савамалском с позивом на акт Бр. 2900.

Три непозната разбојника ноћу између 16. и 17. овог месеца напали су на разбојнички начин на дом Максима Андрића, земљоделца из села Козеља, среза качерског. Максима су везали а остале укућане затворили у другу зграду и насилно изнудили 366 динара у новцу, и однели 18 пари опанака од говеђе коже, два кајиша сланине, два леба и један револвер. Двојица су чували стражу пред кућом а трећи, који је вршио изнуду, високог је раста и добро развијен, у лицу блед, малих бркова, на себи је имао чакшире и гуњ од шајка, на глави башлику, а на ногама опанке и чарапе шарене до колена. Нека све полицијске и општинске власти потраже ове разбојнике и крадене ствари, и у случају проналаска да о томе известе начелника среза качерског с позивом на депешу Бр. 3211.

Никола Ђ. Босиоковић — Адамовић из Мелнице среза млавског и **Светозар Мијаиловић,** из Ракове Баре, среза рамског, осуђеници пожаревачког казненог завода, ноћу између 13. и 14. овог месеца побегли су са рада из Љубичева. *Никола* је стар 20 година, средњег раста, косе и обрва смеђих, очију смеђих, ћосав, на осуди је био због убиства а осуђен је на годину дана затвора; *Светозар* је стар 24 година, омален, косе смеђе, очију плавих, округлих образа, ћосав, на левом палцу руке им једну белегу од посекотине, осуђен је био на две године затвора због опасне крађе. Позивају се све полицијске и општинске власти да их живо у својим домашајима потраже и пронађене стражарно спроведу Управи пожаревачког казненога завода с позивом на депешу Бр. 675.

Милић Стојадиновић, осуђеник пожаревачког казненог завода, родом из Добриња, среза млавског, 15. овог месеца, побегао је са рада из Љубичева. Милић је стар 21 годину, средњег раста, косе и обрва смеђих, округлих образа, очију смеђих, ћосав. Нека га све полицијске и општинске власти енергично потражу у својим домашајима и пронађеног стражарно спроведу Управи пожаревачког казненог завода с позивом на депешу Бр.689.

Милана Андрејића, бившег шинтерског момка који има да одговара код кварта палилулског за више крађа, тражи поменути кварт актом Бр. 4033. Милан је родом из Смедерева, стар 18 год., средњег раста, развијен, косе плаве, очију зеленкастих; од одела има на себи: полован капут плаве боје, кариране панталоне а на глави шајкачу. До сада је више пута иступно кажњаван због крађа. Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима да Милана живо потраже и пронађеног спроведу кварту палилулском с позивом на акт Бр. 4033.

Живојин Јанковић, родом из среза пожаревачког, а који је у последње време стално живео у селу Јарчујаку, срезу жичком, стављен је под суд и притвор решењем чачанског првостепеног суда од 8. јуна 1904. године Бр. 18268, због покушаја убиства, али се ни до сада није могао пронаћи, јер је по извршењу дела одмах отумарао из места пребивања. Живојин је стар 32 године, високог раста, у лицу смеђ, плавих бркова, мало погурен; од одела имао је на себи: уске чакшире и гуњ од сукна а на глави шубару. Нека га све полицијске и општинске влаги живо потраже и пронађеног спроведу краљевачком првостепеном суду с позивом на акт Бр. 3079.

ТРАЖЕ СЕ

Нестора Тошовића, бив. робијаша, родом из села Угљаревца, среза гружанског, а који је пуштен са осуде 30. новембра прошле године, тражи начелник среза гружанског актом Бр. 5998, ради издржавања једногодишњег полицијског надзора. Нестор је стар 30 година, средњег раста, очију плавих, косе смеђе, бркова риђих; од особених знакова има: а) белегу од посекотине, у облику криве линије, величине 1·5 см., на другој фаланзи левог домалог прста, на страни постеријорној; б) ожиљак од ране, неправилног облика, величине 1·5 см., за 2 см. испод превоја левог лакта, на страни постеријорној; в) ожиљак од ране, неправилног облика, величине 1·5/1 см., за 5 см. испод превоја десног лакта, на страни постеријорној; г) брадавицу величине кукурузног зрна за 5 см, у десно од леве сисе и д) белегу од посекотине, у облику праве линије, правца косог, величине 5 см. на средини левог стопала одмах изнад корена палца. На себи има од одела један полован зелен капут, панталоне, на глави шајкачу а на ногама опанке. Износећи његову фотографију позивамо све полицијске и општинске власти да га у својим домашајима потраже и пронађеног спроведу поменутом начелнику.

Милоја Бећаровића, кафеџију од „Седам кућа", кога је нестало 14. овог месеца тражи Управа града Београда актом Бр. 12839. Милоје је родом из Гроцке, стар 30 година, омален, дежмекаст, у лицу плав, има шпицасту браду, у грађанском оделу. Пронађеног треба упутити Управи града Београда.

ПРЕДАО СЕ

Светозар Стојановић, одбегли осуђеник пожаревачког казненог завода, чију смо потерницу пзнели у 31. броју нашег листа од прошле године предао је се, те је према томе престала потреба за даљим његовим тражењем.

КРАЂЕ СТОКЕ

Ноћу између 11. и 12. овог месеца непознати крадљивци украли су два вола Радисаву Милојевићу, из Кучева. Оба су вола матора по 3 године, длаке беле, један биковит, без роваша. Депеша начелника среза звишког Бр. 2352.

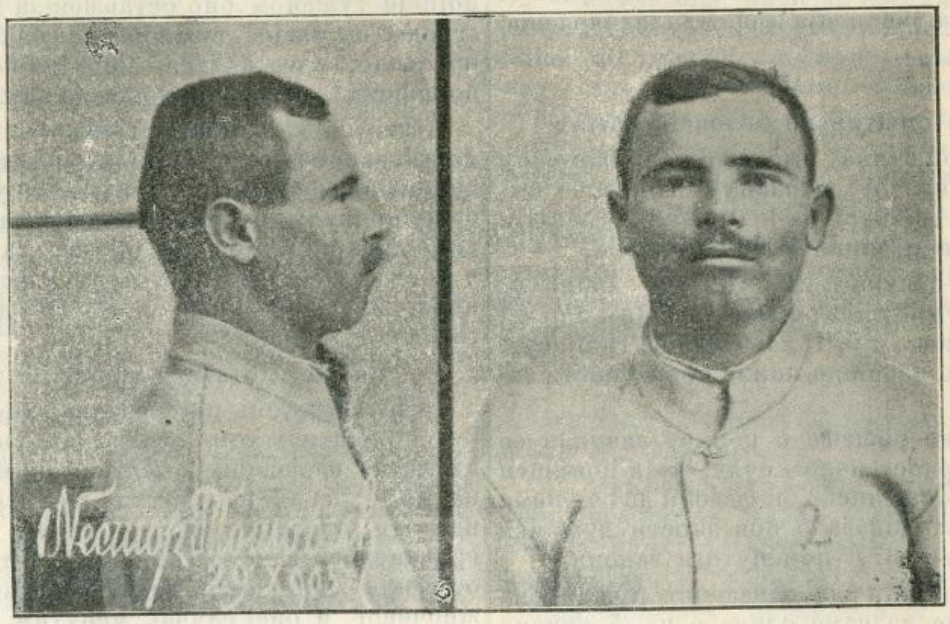

Ноћу између 12. и 13. овог месеца непознати крадљивци украли су једну краву Милована Делића земљод. из села Рашанца, среза млавског. Крава је матора 6 година, длаке жућкасте, без роваша. Депеша начелника среза млавског Бр. 4493.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове покраће.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија уредник, Душан Ђ. Алимпић

БРОЈ 13. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 30. МАРТА 1908. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника треће класе среза тимочког Димитрија Петровића, начелника исте класе среза бољевачког;

за начелника треће класе среза бољевачког Драгутина М. Марића, секретара исте класе начелства округа крагујевачког;

за начелника треће класе среза добричког Косту Добрића, секретара исте класе начелства округа топличког, — све по службеној потреби;

за начелника треће класе среза рађевског Чедомира Јевђенијевића, полицискот писара прве класе Управе града Београда; и

за начелника треће класе среза мачванског Василија Алексића, полицискот писара прве класе среза тамнавског.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 20. марта 1908. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Димитрије Жујовић, секретар прве класе начелства округа ваљевског;

Владимир Животић, полициски писар прве класе среза крагујевачког;

Милутин Петровић, полициски писар прве класе среза јасеничког, округа крагујевачког; и

Петар Кузмановић, полициски писар прве класе среза пожаревачког, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда ставе у стање покоја с пензијом, која им припада према годинама службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 20. марта 1908. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за секретара прве класе начелства округа ваљевског Станка Милошевића, начелника исте класе среза тимочког;

за секретара прве класе начелства округа топличког Драгољуба Марковића, начелника исте класе среза добричког;

за секретара прве класе начелства округа чачанског Љубомира Станковића, начелника исте класе среза рађевског;

за секретара друге класе начелства округа подринског Косту Туцаковића, секретара исте класе начелства округа пиротског;

за секретара друге класе начелства округа крагујевачког Војислава Лукића, секретара исте класе начелства округа београдског;

за секретара треће класе начелства округа пиротског Милорада Матића, секретара исте класе начелства округа чачанског;

за секретара треће класе начелства округа београдског Димитрија Грудића, секретара исте класе Управе града Београда; и

за секретара треће класе Управе града Београда Милорада Јовановића, секретара исте класе начелства округа подринског, све по службеној потреби.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 22. марта 1908. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полициског писара прве класе среза жупског Александра Грујића, полициског писара исте класе среза колубарског, по потреби службе;

за полициског писара прве класе среза посаво-тамнавског Бранка Јовановића, полициског писара исте класе среза космајског, по погреби службе;

за полициског писара прве класе среза мачванског Душана Јанковића, полициског писара исте класе среза азбуковачког по потреби службе;

за полициског писара прве класе среза жупског Косту Пешића, учитеља школе стубљанске, у округу врањском;

за полициског писара друге класе среза космајског Стојана Бабића, полициског писара исте класе среза жупског, по потреби службе;

за полициског писара друге класе начелства округа пожаревачког Светислава Матића, полициског писара исте класе среза пожаревачког, по потреби службе;

за полициског писара друге класе Управе града Београда Милорада Петровића, полициског писара исте класе среса јасеничког, округа смедеревског, по молби;

за полициског писара друге класе среза колубарског, округа београдског, Вељка Јовичића, полициског писара исте класе среза посаво-тамнавског, по потреби службе;

за полициског писара друге класе среза јасеничког, округа смедеревског, Милана Кондића, полициског писара исте класе Управе града Београда, по потреби службе;

за полициског писара друге класе среза власотиначког Јована Симића, полициског писара исте класе среза зајечарског, по потреби службе;

за полициског писара треће класе среза пожаревачког, Јована Алексића, полициског писара исте класе среза поречког, по потреби службе;

за полициског писара треће класе среза зајечарског Велимира Савића, полициског писара исте класе среза жупског, по потреби службе;

за полициског писара треће класе среза ваљевског Божидара П. Тодоровића, полициског писара исте класе среза јабланичког, по потреби службе;

за полициског писара треће класе среза јабланичког Спиру Милићевића, полициског писара исте класе среза власотиначког, по потреби службе;

за полициског писара треће класе Управе града Београда Косту Стојано-

вића, полицискога писара исте класе среза ваљевскога, по молби;

за полицискога писара треће класе среза пожаревачкога Милоша Глигоријевића, полицискога писара исте класе начелства округа пожаревачкога, по потреби службе;

за полицискога писара треће класе среза крагујевачкога Радомира Јојића, полицискога писара исте класе среза колубарскога, округа београдскога, по потреби службе;

за полицискога писара треће класе среза рачанскога Добросава Брајовића, полицискога писара исте класе начелства округа чачанскога, по потреби службе;

за полицискога писара треће класе Управе града Београда Милана Рајковића, полицискога писара исте класе среза посавскога, округа београдскога, по потреби службе;

за полицискога писара треће класе среза посавскога, округа ваљевскога, Драгомира Арнаутовића, писара исте класе Управе града Београда, по потреби службе;

за полицискога писара треће класе среза јасеничкога, округа крагујевачкога, Радомира П. Тодоровића, свршенога правника;

за полицискога писара треће класе Управе града Београда Димитрија Ж. Животића, свршенога правника;

за полицискога писара треће класе среза тамнавскога Светозара К. Петровића, правника; и

за полицискога писара треће класе среза посавскога, округа београдскога, Алексу Јолковића, прећашњега студента филозофије, — практиканта среза пожаревачкога.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 22. марта 1908. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарскога Савета, решено је, да се:

Милутин Јоковић, полициски писар треће класе среза мачванскога; и

Боривоје Бековић, полициски писар треће класе Управе града Београда, на основу § 76. закона о чиновницима грађанскога реда, отпусте из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 22. марта 1908. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

Међутим, ако оптужени одмах по прочитању тужбе, а на питање председника, дело потпуно призна и ако то признање има све особине које § 225 тражи, онда настаје скраћење поступка, које се састоји у томе, што свако даље испитивање престаје и што се протоко претреса има закључити (§ 205 пети одељак).

Да ли се оптужени на главном претресу може споразумети са својим браниоцем о томе, какве ће одговоре давати, законик ништа не говори, али да то споразумевање законик не допушта, види се из трећег одељка § 205 који гласи: „оптужени се не сме ни с ким договарати како ће одговарати.“

Испит оптуженог бележи се у протоко претреса.

§ 23.

Врсте признања.

Признање може бити:

1. *Судско* и *вансудско признање.*

Ова је деоба учињена према томе, да ли је признање учињено пред судом или не. Судско признање, опет, може бити двојако: судско признање *у ужем* или *правом смислу* и судско признање *у ширем смислу*. Под судским признањем у ужем смислу разуме се само оно признање, које је учињено пред надлежним судом на главном претресу. Свако друго признање, које је учињено ма пред којим другим судом или пред истражним судијом за време истраге, јесте судско признање у ширем смислу.

У свима другим случајевима говори се о вансудском признању. То је, дакле, признање, које није учињено у току кривичног поступања пред надлежним судом или истражним судијом, већ пред приватним лицима. Вансудско би признање било и онда, кад је оно, истина, учињено пред судом, али не пред кривичним судом у кривичноправном спору, већ пред грађанским судом у каквом грађанском спору.

2. *Потанко* или *описно* и *кратко* или *простим потврђивањем* учињено признање.

Признање из кога се види побуда, време, место, начин извршења кривичног дела јесте потанко или описно признање. Ако се, међутим, признање састоји само у потврђивању постављеног, питања, онда је то кратко признање.

3. *Неограничено или чисто* и *ограничено или квалификовано признање* (confessio pura и confessio limita, qualificata).

Неограничено је признање онда, кад окривљени признаје потпуно кривично дело без икаквих ограничења, т. ј. онако, како се и зашта се оптужује.

Ограничено или квалификовано признање, биће, међутим, онда, кад окривљени кривично дело, које му се ставља на терет, не признаје у целости, у пуном обиму, или кад своме признању додаје извесна ограничења или околности, којима се казна, коју казнени законик прописује за то дело, сасвим искључује или се своди на мању меру. Тако н. пр. квалификовано признање ће бити у овим случајевима: оптужени признаје да је украо 100 динара, међутим он се оптужује да је украо 300 дин.; или девојка се оптужује да је родила ванбрачно дете и да га је бацила, међутим она признаје да је родила мртво дете и тако га бацила; или окривљени тврди да је извршио кривично дело у напитом стању; оптужени за убиство признаје да је убио, али додаје да је исто учинио у потребној одбрани и т. д.

Све ове врсте признања од нарочитог су значаја за она законодавства, која су задржала теорију законских принудних доказа, као што је то случај с нашим законодавством, јер по њима доказна снага признања у многоме зависи од тога, која је врста признања у питању. Значај ове поделе у нашем законику видиће се из даљег излагања.

§ 24.

Захтеви за важност и доказну снагу признања.

По теорији слободног судијског уверења признање се не истиче над осталим доказним средствима. Сем тога, законодавци који су усвојили ову теорију не доносе никакве одредбе односно доказне вредности признања, т. ј. не стављају унапред никакве захтеве, које признање мора да испуни, да би могло имати доказну вредност. Место тога, они остављају судији да у поједином случају, према свом личном убеђењу, оцењује вероватноћу и доказну снагу признања. При тој оцени судија треба да води рачуна и о основима, које је наука поставила за доказну вредност признања.

(наставиће се)

Д-р. Бож. В. Марковић.

БЕРТИЛОНАЖ И ДАКТИЛОСКОПИЈА

(НАСТАВАК)

5. **Антропометрија.**

Ниједан од изложених начина идентификовања није био згодан за класификацију, без које и најсавршенији описи не би имале никакве практичне вредности. Успех овај постигнут је тек са антропометријом, која је послужила Бертилону за класификацију описа, комбинованих из живих слика, особених знакова и фотографије.

Класификација према антропометријским мерама потпуно је савршена, веома проста и математички тачна. Помоћу ње могућно је, само за 1 до 2 минута. изнаћи картон сваке раније мерене личности у репертоару антропометријском, и то је оно што је новом систему давало нарочиту практичну вредност, и што га је за читав четврт столећа чинило ненадмашним. У току овог времена Бертилонов систем генерализао се готово по свима земљама, и свуда је показао сјајне резултате, али је оволика пракса у исто доба успела да открије и неке његове недостатке. Најглавније замерке, које се данас чине Бертилоновом систему, ове су:

а) што су мере личности испод 21 год. старости толико променљиве, да за класификацију постају илузорне;

б) што и мере одраслих личности у неколико варирају, готово са сваким новим мерењем, услед промена у димензијама мерених делова тела, и

в) што је незгодно мерити женска лица.

Од ових замерака само је прва у истини основана и веома важна с обзиром на нагло увећавање криминалитета малолетника. Доиста је, нарочито у већим одељењима за идентификацију, врло тешко манипулисати и корисно се служити картонима малолетника, и поред засебне класификације која постоји за њих и за женске. Разлика у мерама малолетника, у размаку од неколико година толика је, да доцније мере немају готово никакве практичне вредности, т. ј. да не могу, у сравнењу са ранијим мерама, послужити као кључ за изналажење већ класificираног картона. Ради овога Бертилон је био приморан, да приликом класификације картона малолетника узме у помоћ и боју очију.

Што се тиче друге и треће замерке, оне су мало озбиљне, бар за оне који су вршили практично мерење и класificирање картона. Незнатне разлике од неколико милиметара, које би се могле појавити између разних мера једне исте одрасле личности, у размаку од више година, а коју је разлику у осталом Бертилон предвидео за сваки мерени део тела, понаособ, може само донекле успорити брзину у истраживању ранијег картона, али ни у ком случају не може ово истраживање онемогућити.

Мерење и описивање женских лица може „женирати“ само оне, који у пракси нису ове ствари радили, иначе је то једна обична процедура, слична у многоме лекарским пословима.

У накнаду за ове своје мане, антропометрија, односно мерење, снабдева антропологију масом интересантних података с једне, и омогућава утврђивање идентитета помоћу одела и обуће с друге стране.

6. **Дактилоскопија.**

Описна вредност отисака прстију има свога основа у њиховој сталности код једне исте и у бескрајној разноликости код разних личности. Док се димензија тела и његових дела мења са доба старости; док се, тако исто, мењају и црте физиономије, боја лица, коже и т. д. дотле ови отисци, односно њихови нацрти, остају непроменљиви од рођења па до смрти, па и после смрти за извесно време — док кожа не подлегне процесу трулења и распадања. Са развијањем организма и рашћењем, нацрти отисака прстију постају само већи, али се њихов облик ни у колико не мења, и то је оно што их чини јединственим средством идентификације. „*Покажи ми твој ирст — вели Фере — иа ћу ти казати ко си ти!*“[1])

Није нам никако намера, да овде излажемо суштину дактилоскопије, јер смо то учинили у „Полицијском Гласнику“ за прошлу годину приликом резимирања Ничефоровог дела: „*Судске истраге и полиција као нарочита наука*,“ а то је опширније учинио и г. Лазаревић у својој „Дактилоскопији“.

Имајући за задатак да изнесемо и међусобно упоредимо различите методе идентификације дужни смо, у погледу дактилоскопије, констатовати:

а) *да се дактилограми могу са успехом употребити за констатовање идентитета;*

б) *да се дактилоскопија може применити на све личности без разлике пола и доба старости, и*

в) *да је узимање отиска просто, брзо и јевтино.*

Ну и поред свију ових својих добрих особина дактилоскопија, као метода за утврђивање идентитета, не би се још могла ставити на супрот Бертилоновом систему који се, као што смо видели, служи свима изложеним методама, и на овај начин пружа много више гарантије но прости отисци прстију.

Али оно што дактилоскопији даје нарочиту важност, и у чему Бертилонов систем доиста изостаје иза ње, то је њена огромна практична вредност у кривичним истрагама, при изналажењу извршилаца кривичних дела, који су на месту извршеног дела оставили отиске својих руку, помоћу којих је у већини случајева могућно пронаћи кривца.

Истичући врло важну улогу идентификације у кривичној истрази, односно у изналажењу криваца, академик Дастр за отиске прстију вели ово“:[2])

„У овом погледу најдрагоценији су отисци прстију, за које је с разлогом казато да су печати оних који их остављају. Судски анали обилују многобројним примерима о откривању и идентификовању убица на основу отисака прстију, остављених на стаклу, хартији, флаши и т. д. У једном чувеном случају отисак прста на стаклу једног медаљона, који је убица покушавао да отвори, допустио је Бертилону да открије убицу, и да одмах снабде истражну власт са његовим именом и његовим прецизним личним описом. Успеси ове врсте превазилазе чак и успехе хероја судских романа: Лекока Гоборијевог и Холмса Дојловог. Готово сва одељења за идентификацију у стању су да их данас покажу.“

Пошто смо истакли добре стране дактилоскопије, право је, да истакнемо и замерке које јој се чине. Ове замерке поглавито се односе на класификацију дактилограма и немогућност добијања њихових нацрта у извесним случајевима, као н. пр. услед какве ране, изгоретине и т. п., или, најзад услед потпуног или делимичног одсуства прстију.

Пре свега, класificирање дактилограма није једнообразно у свима одељењима за идентификацију, и то је довољно да онемогући интернационалну размену картона и сву корист од ове размене, а ово је битни услов за образовање интернационалне полиције. Бертилонов систем у овом погледу још је, дакле, у преимућству над дактилоскопијом, јер су његови картони једнаки у целом свету.

Поред овога — није још тачно утврђено — јер је досадашња пракса недовољна — да разноврсност нацрта отисака иде у бесконачност. У маси од више хиљада дактилограма могу се наћи више њих са истом формулом, у којим би се случајевима морало прибећи детаљној анализи, а за овај посао потребан би био нарочити вештак, а не обичан полицијски орган. Ово понављање опште формуле у неколико је доказано код епилептичара, идијота и дегенерисаних, захваљујући радовима Фере-а и Форжеота. И сам Галтон признаје сличност нацрта отисака прстију у истој генерацији.

Разуме се већ, да је класификација дактилограма, на случај потпуног уништења папиларних линија или одсуства прстију, немогућна, и да се у овим случајевима мора прибећи особеном класificирању картона.

Ако су папиларне линије само делимично уништене, тако да се на њима може познати основни нацрт, класификација се може извршити, али не брзо и лако, већ прилично компликовано због изналажења опште формуле и особености дактилограма.

Али најглавнија замерка која се чини дактилоскопији као самосталној методи идентификације, и у чему она, као самостална метода, никад не може достићи бертилонаж, састоји се у њеној апсолутној немоћи за истраживање криваца у бегству, у чему је Бертилонов систем ненадмашан захваљујући живим сликама.

У допуну свега овога, а сходно принципу: „*Audiatur et altera pars,*“ наводимо овде мишљење и једног одушевљеног при-

[1]) Féré, Soc. Biologie, Paris, 1900.

[2]) Archives d' Anthropologie criminelle за 1907. год

врженика антропометријског мерења, Др. Лавелеја (Брисл). Ево шта он вели поводом упоређења Бертилоновог система и дактилоскопије:

„Антропометријски картон г. Бертилона одлично је комплетиран. Едмонд Локар у једном скорашњем раду о интернационалном картону замера му на сложености, али му признаје огромну корист због живих слика, које врло срећно решавају први део проблема: „да се лако и без заблуде ухвати и ухапси прави кривац.“ Захваљујући множини индивидуалних знакова, директној идентификацији, овај картон, по нашем мишљењу, решава веома срећно и други део проблема, т. ј. „утврђује без заблуде идентитет ухапшеног повратника.“ Локар још замера претходној спреми, која је потребна полицијским органима ради редиговања и студирања овог картона, али је и ово, по нашем мишљењу, без разлога, пошто је ово изучавање веома просто и лако у пракси. Локар тако исто налази, да је овај картон скуп. Овој замерци могло би, може бити имати места у земљама сиромашним и веома пространим, али не и у земљама цивилизованим и са малим пространством. Његово класификирање, вели он (Локар), најзад отежано је код женских и малолетника, што је за жалење с обзиром на напредовање дечјег криминалитета. Ова замерка потпуно је уништена применом дактилоскопске методе за класификирање картона малолетних и женских. Садање савршенство Бертилоновог система, које је још више увећано делимичном применом дактилоскопије, доказано је досадашњим резултатима у пракси, у којима нема ниједног случаја судске заблуде.

Тачно је, да са Локаром, Кодичеком, Висетихом и Деом треба признати дактилоскопији знатне користи: јевтиноћу, брзину, лакоћу и могућност примене на сва лица. без обзира на доба старости, али јој се у накнаду за ово може замерити на једностраности, заснованој често пута на незнатним детаљима, у утврђивању идентитета, као и на одсуству једнообразности у методама класификације. Тако исто може јој се замерити потпуна некорисност у извесним случајевима, истина ретким, у којима отисци прстију избегавају анализи, било случајно или услед нарочите намере. Она, по нашем мишљењу, допуњује веома срећно Бертилонов систем, али је недовољна да послужи као самостална метода идентификације. Ово мишљење утврђено је, у осталом, и једном скорашњом студијом професора Рајса. (свршиће се)

Д. Ђ. Алимпић.

УБИСТВО

(СА ГЛЕДИШТА ИСТРАГЕ)

(A. Thiénard.)

(НАСТАВАК)

Пошто се учине ове констатације треба да место остане онако како је описано, да ствари, врата и прозори који су поломљени остану онако као што су. То је нужно с тога, што ако би се у даљој истрази нашло какво подозриво оруђе у домицилу или код самог лица на кога се сумња да је убица, умесно је на његове очи прегледати и сравнити сваки констатовани траг притискивања да би га убедили о улози коју је ово оруђе играло у злочину.

„*Вредно је констатовати, описати, измерити брижљиво трагове обијања и притискивања који су и остали на стварима, вратима или каквом другом предмету, да ли оруђа која су послужила да се изврши обијање, а која се могу наћи код оптужених или у њиховом стану, служе за њихову обичну употребу према њиховој професији и јесу ли виђена у њиховом притежању. Кад се нађу оруђа за која изгледа да су служила за обијање, испитује се да ли остају на њима отисци малтера или дрвета или боје на вратима и стварима. Ако њихово стање покаже да су послужила за извршење обијања, сравњују се са отисцима који су остали на месту, на вратима или на стварима, треба се побринути да се сачувају као подаци за доказ*“. (Scheuch. *Traité du Ministère public.* Tome II стр. 52-72. *Instruction du procureur du roi de la Seine.* стр. 85)

3. *Је ли оруђе крађе и оруђе убиства једно исто?* Је ли потребно сада показати важност коју има у погледу истраге убиства, проналазак оруђа крађе? Казали смо већ да су ова два злочина у најтешњој вези и пронаћи лопова биће пронаћи већином убицу. Ето зашто је потребна при истраживању овога оруђа иста активност, иста предострожност, иста пажња која је потребна кад се истражује оруђе којим је извршено убиство, у случају кад уз овај злочин није извршена и крађа што се по некад догађа.

Осим тога, благодарећи упоредном испитивању ствари и рана на жртви, власт ће моћи преко вештака да оцени да ли су оба злочина учињена истим оруђем; констатација по траговима крви, по коси или длаци из браде, која је слична са крвљу и длаком жртве, а која би се нашла на оруђу, само ће утврђивати ову вероватноћу; по истим знацима моћи ће се сазнати ред којим је учињен сваки од ових злочина, као и да ли је крађа учињена пре или после убиства.

Није ретко да се уз убиство изврше други злочини као на пример, паљевина, силовање и то пре или после убиства; али је корист коју извлачи из овог стицаја истрага која се тиче убиства много мања од користи које резултују из крађе, случај који је у осталом и најчешћи. Треба ли рећи да се лопов лакше проналази него упаљач и да је у одсуству сведочанства жртве о силовању често немогуће утврдити да је какво лице било његов виновник? Учињени злочин паљевине оставља после себе само пепео. Ако леш жртве лежи у овоме пепелу, хоће ли моћи увек секција да утврди стварни узрок смрти, кад овај леш представља само једну безличну масу и угљен? Како ће се у овом случају задовољити општи принцип да пре него што се тражи кривац треба да је показана егзистенција злочина „*de re prinsquam de reo inquirendum est*“. Коегзистенција злочина паљевине увек је дакле више од штете него од користи за истрагу убиства. Силовање које је било за овим последњим злочином т. ј. убиством или извршено пре истог такође, у погледу на истраживање његовог аутора, пружа само елементе средње користи: поцепане хаљине деликвента, у случају кад је било борбе са његовом жртвом, сперматичне мрље на његовој кошуљи или његовом оделу, истина су толики драгоцени знаци али тешки за прикупљање; кад нема никаквог другог знака који може да упути власт на трагове кривца, ови трагови остају тајни и не проказују га отворено. Није исто у материји крађе. Ако је предмет крађе каква сума новаца, оптужени је може потрошити или се може иста пронаћи претресом његовог стања; ако је то какав покретан предмет може продајом прећи у треће руке и овим се преносом може пронаћи учинилац крађе. Додајмо овим користима изворе које истрага може да добије проналаском оруђа крађе, чија презентација сведоцима може одвести власт на траг имаоца овог оруђа, као и друге основе који произлазе од трагова од корака, трагове од пужања помоћу лествица, и друге трагове па ћемо видети колико може бити повољна ова веза крађе за манифестацију истине у истрази убиства.

То су у суштини индикације које треба да садржи протокол констатовања: многобројно развиће ових индикација које смо изложили показује читаоцу колику вредност придајемо њиховој улози у истрази.

Ипак не претендујемо да смо саставили потпуну и ограничену номенклатуру, у овој је материји све релативно, јер оне констатације које долазе у логички и природни оквир једног поступка, неће доћи, или ће бити сувишне, у другом; на властима које их прикупљају лежи да оцене њихову умесност и учине прави избор; наше рефлексије пружају само апсолутно општи карактер и више су савети него правила, чију ће практичну корист оценити наши читаоци кад буду примењивали ова упуства у извесним особеним случајевима.

ГЛАВА III.

О побуди

Поставићемо пре свега ову истину да је свако убиство (осим ако је оно дело каквог лудог) у вези са једном више или мање тамном, више или мање чудном побудом, коју је више или мање тешко одредити, и која почива у основу сваког злочина ове природе. Први радови истраге треба да теже да је дефинишу, јер она служи као кључ истрази и руководи јој ток и правац; срећан је иследник који располаже за ову тешку студију довољним искуством људи и темељним познавањем људског срца! Ова ће драгоцена својства наћи сталну примену у овој филозофској материји.

Побуда, покретач, (мобил од *movere*, покренути) то је у опште онај покрет

душе који је изазива да ради; да изврши овакав или онакав акт; у томе је смислу један моралист могао рећи *да је самољубље покретач свих наших радњи.* Нећемо задржати за нас ову максиму ма колико да је мало парадоксална која не би могла да задовољи криминалисту и којој би у сваком случају претпоставили, кад би имали да бирамо, као стварнију и истинитију ону Лафонтенову:

„Ја не знам други први покретач
„У васиони осим сребро и злато."

Жалосна истина коју статистика засведочава!

Од свих рђавих страсти, заиста је лакомост она страст, која се показује најчешће у злочину убиства, тако да од десет убистава, девет имају крађу за побуду. (свршиће се)

с француског,
Милош М. Станојевић.
судија.

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ЈЕВРЕЈСКА ЛАМПА

(наставак)

Или J. K. 237. беше формула пострестанта, или ова слова беху саставни део једне недовршене речи. Холмс прелиста албум; никакав исечак није се могао видети на другим странама. До новог открића морало се остати на овом.

— Зар то није занимљиво?

Анријета се беше натраг вратила. Шерлок одговори:

— Како да није занимљиво! Само, зар ти немаш других хартија?... или речи већ исечених, које би могао лепити?

— Хартије?... не... Па онда, госпођица не би била задовољна.

— Госпођица?

— Да, она ме је већ грдила.

— Зашто?

— Зато што сам вам казала ствари.... и она вели, да не треба никад ништа казати онима, које човек не воли.

— Ти имаш апсолутно право.

— Анријета изгледаше веома задовољна овим одобравањем тако, да извади једну малу платнену кесу, у којој се налазило неколико крпа, три дугмета, два парчета шећера и најпосле једно четвртасто парче хартије које пружи Холмсу.

— Ево, ја ти га ипак дајем.

То беше нумера једног фијакера: 8279.

— Одакле ти ова нумера?

— Она је испала из госпођичиног новчаника.

— Кад?

— У недељу, у цркви, кад је хтела извадити паре, за милостињу.

— Врло добро! А сада ћу да те научим, шта да радиш, па да те никако не грди. Немој казати госпођици да си ме видела.

Холмс оде код господина од Емблвала и распита се о госпођици.

Барон се испрси.

— Алиса Дмен! зар би ви веровали?... то је немогуће.

— Колико има времена како је она код вас у служби?

— Само годину дана, али ја не познајем ниједну особу мирнију и поверљивију.

— Како то да је још нисам видео?

— Госпођица је на одсуству два дана.

— А сада?

— Одмах по повратку госпођица је хтела да буде поред кревета вашег пријатеља и она има све особине једне болничакре..... Нежна.... предусретљива.... г. Вилсон изгледа блажен.

— Ах, узвикну Холмс који беше потпуно заборавио да се обавести о своме старом другу.

— Пошто је мало промислио он упита:

— Да ли је госпођица излазила у недељу изјутра?

— Сутра дан после краће?

— Да.

Барон зовну своју жену и упита је за ово. Бароница одговори:

— Госпођица је отишла са децом, као и обично, око једанаест часова у цркву.

— Али, пре тога?

— Пре тога? Не.... Али ипак... ја бејах толико узнемирена овом крађом!.... међутим, сећам се да је у очи недеље молила за допуштење да изађе у недељу изјутра.... да би се видела са њеном рођаком, која је пролазила кроз Париз. Али, ја не претпостављам да ви у њу сумњате?....

— Сигурно, не.... међутим ја бих желео да је видим.

Холмс се попе у собу где беше Вилсон. Једна жена у дугачком сивом платненом огртачу, као болничарка, беше се нагла над болесником и даваше му да пије. Кад се ова окрете, Холмс позна младу девојку која га беше пред северном станицом предусрела.

* * *

Између њих не дође ни до каквог објашњења. Алиса Дмен се нежно насмеја са њеним милим и замишљеним очима, не збуњујући се ни најмање. Енглез хтеде говорити, започе неколико речи и ућута. Госпођица продужи њен посао крећући се тихо по соби, узе медицинске флаше, поправи завој па се опет насмеја на Холмса. За све ово време Холмс је гледаше зачуђено.

Холмс се окрете, сиђе низ степенице у авлију, где стајаше аутомобила господина од Емблвала, уђе у њу и нареди да се одведе на станицу фијакера, Лавалоа, чија адреса беше исписана на парчету хартије, коју је од девојчице добио. Кочијаш Дипре, који је терао фијакер под нумером 8279 у недељу изјутра, не беше ту. Холмс врати аутомобилу и сачека га до повратка.

Кочијаш Дипре исприча, како је заиста у околини парка Монсо узео у кола једну младу госпођу, обучену у црно, са великим шлајером на лицу, која је изгледала веома узбуђена.

— У рукама је држала један пакет?

— Да, један пакет доста велики?

— И ви сте је одвезли?

— У улицу Терн, на ћошку плаца Сен-Фердинанда, где се беше задржала десетак минута, па се затим натраг вратила у парк Монсо.

— Да ли бисте могли познати ту кућу у улици Терн?

— Па дабоме! Хоћете ли да вас тамо одвезем?

— Мало доцније. Одвезите ме прво на кеј Орфевра нумера 36.

У префектури полиције имао је среће да одмах нађе на главнога инспектора Ганимара.

— Господине Ганимару, ви сте слободни?

— Ако се тиче Липена, не.

— Тиче се Липена.

— Онда ја нећу ни прстом да мрднем.

— Како! ви одбијате.....

— Одбијам. Немогућност! Већ сам сит ове неједнаке борбе у којој увек пропадамо. То је кукавички, невероватно, како год будете хтели.... али мене се слабо тиче! Липен је јачи од нас и према томе нама ништа друго не остаје него да се поклонимо.

— Ја се не клањам.

— Липен ће вас на то приморати као и остале.

— Па добро, то ће бити један призор који ће вам чинити задовољство!

— Ха! то је истина, рече Ганимар простодушно. И кад је вама свеједно, хајдмо.

Обоје се попеше у фијакер. На њихову заповест кочијаш их одвезе близу оне куће, и они сиђоше са друге стране и седоше на терасу једне мале кафане између лаворовог и другог дрвећа, којима беше она украшена. Беше почело да се смркњава.

— Келнер, рече Холмс, донесте мастило и хартију.

И пошто написа писмо понова зовну келнера:

(наставиће се)

с француског
Милутин Т. Марковић.

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

Шкопљење као криминално-политичка мера.

У IV-тој свесци Листовог „*Часописа за науку Кривич. Права*" од ове године саопштава се о једној новој мери за сузбијање криминалитета. Наравно да је опет реч о Америци, у којој се на свима пољима чине најсмелији покушаји. Она је у прошлој години показала и једну

врло значајну криминално-политичку новину, којом доказује, како се тамо озбиљно и неустрашиво води борба противу злочина. Једна смела одлука створила је једно ново средство за умањење злочина, које је далеко радикалније од свију досадашњих.

Од свију средстава, које је до сада Америка предузела на овоме пољу, најважнија су:

1. обилато васпитање деце према мерама за старање, које пропишу одлични судови за омладину;

2. одлагање изрицања пресуде, односно одлагање извршења пресуде под условима, које суд нађе за целисходне у поједином случају и од чијег испуњења очекује, да ће се избећи основно чињење кривич. дела;

3. пробација, то јест стављање извесног лица, које је оглашено за криво због каквог дела, под надзор једног предусретљивог саветника, разумног стараоца, пријатељског кудиоца, probation officer-a, чији утицај тако често успева, да свога штићеника дотле доведе, да се у будуће може трајно прилагодити друштвеном поретку;

4. образовање осуђеника за какав позив, који одговара индивидуалним способностима, и навикавање с планом на самосталну зараду и на савлађивање самога себе, у угледним казненим заводима — reforma — tories;

5. осуђивање на казну лишења слободе на неодређено време, чији свршетак одлучује сам осуђени својим владањем, јер се та казна тек онда свршава, када се нађе да је пружено довољно јемство, да се осуђеник може поново повратити слободној заједници без даље опасности по њу:

6. брижљиво старање о отпуштеним осуђеницима кад се поврате у слободу;

7. чување душевно болесних злочинаца у нарочитим заводима под надзором стручних лица;

8. заштита друштва од поновних повратника и злочинаца из навике њиховим доживотним затварањем;

9. ново, најрадикалније средство сада је спречавање наслеђивања психичких дефеката и криминалних диспозиција уништавањем способности оплођавања односно рађања код оних лица, чији потомци вероватно не би могли постати употребљивим члановима друштва.

Индиана је прва међу Савезним Државама Северне Америке, можда прва држава у опште, у којој је донет овакав закон. Теорија се често пута бавила питањем о потреби и оправданости ове заштитне мере противу криминалитета, који је стално растао, али је пракса презала од ове мере. Није можда никаква случајност, што су се прво законодавци једне државе у Унији одлучили за пријем овога закона. Тамо на име појединца индивидуа не цени се тако високо као у другим културним државама и за то тамо може лакше него на ком другом месту бити проведено у свима својим конзенквенцама начело: да је опште добро вредније од добра појединаца.

Нов закон гласи:

chapter 215. од 9. марта 1907.:

Пошто код расплођавања игра врло важну улогу наслеђивање злочина, блесавости и слабоумности, то је конгрес државе Индиане решио: да од пријема овога закона за сваки завод у овој држави, коме је поверена брига о непоправљивим злочинцима, суманутима, силовачима и слабоумнима, мора бити обавезно, да за своје чиновнике, сем редовног заводског лекара, мора примити и два искусна хирурга призната гласа. Њихова ће дужност бити, да у друштву са управником заводских лекара испитују душевно и телесно стање оних затвореника, који за то буду обележени од стране заводског лекара и управног одбора. Ако према оцени ове колегије вештака и управног одбора не би било саветно допустити да такав затвореник рађа потомке и ако нема никакве вероватноће, да ће се његово душевно стање поправити, онда су хирурзи овлашћени ради предупређења расплођавања приступити таквој операцији, каква је по њиховом нахођењу најпоузданија и најуспешнија. Али операција треба да се предуземе само у оним случајевима, који буду оглашени као непоправљиви.

Овај закон као и друга два закона државе Индијане и то: chapter 61. од 26. фебруара 1907. по коме је повећан максимум казне за мање крађе (вредност испод 25 долара) од три на осам година, а уз то одређено, да се друга мала крађа кажњава као велика крађа; и chapter 82. од 28. фебруара 1907., по коме се оптужени приликом треће осуде због каквог злочина оглашава за непоправљивог и као такав може бити осуђен на доживотан затвор; — ови закони показују јасно, да криминалну политику новијега доба не руководи сентименталитет, већ да се на потпуно тачан начин разумно и хитро иде противу злочина поправком, застрашавањем и чињењем нешкодљивим појединце злочинце.

Вредно је поменути, да се поводом саопштења о овом новом закону, уредништво часописа у V свесци морало оградити од мисли у томе саопштењу и дати, изјаву, како је суд о овом новом закону лично мишљење пишчево (д-р Max Locberer).

По нашем мишљењу, без обзира на нехуманост овог новог закона, он је и слабе практичне криминално-политичке вредности. Типови, који буду оглашени за непоправљиве злочинце, по готову стално морају бити особе, које за собом имају читав низ година и свога злочиначког делања и свога живота, дакле доба када су они од своје стране већ дали друштву све што неваља у њиховој особи. Без практичне вредности је кастрација, која се врши над особама, чија је полна моћ и без тога већ на измаку. Кастрација над блесанима и слабоумнима може имати несумњиве вредности само као мера, којој је циљ да заштити друштво не толико од шкодљивих колико од неупотребљивих чланова, који су само на терету друштву. Кастрација као санитетска мера могла би наћи довољно оправдања код свију људи, којима је више стало до целине, него ли до појединаца.

Мил. Ј. Петровић.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине јелашничке, у срезу масуричком, актом својим. Бр. 301, пита:

„Према акту г. Министра народне привреде од 22. априла 1906. год. Бр. 5625, насељени су, на заједничкој утрини села Рђавице и Јелашнице, Спаса Станишић — Ковачевић и Филип Митић, бегунци из Турске, и за подизање кућа уступљено им је 2·34 хектара, а за зирађење дато им је на месту званом „Вртакиња“ 6·63 хектара, свега им је, дакле, дато земљишта 8·97 хектара.

Она 2·34 хектара, колико им је дато на име плаћева, нису под шумом, а остатак је под шумом, и на ово земљиште плаћа порез село Јелашница.

Да би могли обделавати земљиште, које им је уступљено, Спаса и Филип почели су крчити оно земљиште под шумом, али су сељани села Јелашнице онако сеоски устали и забранили сваки рад и одузели алат овој двојици, јер налазе да се општинска утрина, на коју село плаћа порез, није могла дати за насељавање без знања и пристанка збора и одбора општинског.

Како је овим поступком сељана у неку руку осујећено насељавање ових људи и обеснажена радња г. Министра нар. привреде, то се моли уредништво за брзо објашњење:

1. да ли се ово насељавање на утрину села Јелашнице у опште могло извршити без прпита и пристанка села, и ако је могло онда по ком закону, нарочито што је ово земљиште у спору са Ђорђем Тодоровићем из Јелашнице;

2. сме ли се дозволити крчење шуме на месту насеља, кад је она на литици, са које би вода сносила земљу и камен; и упропастила суседна зиратна земљишта, ако би се шума исекла; и на послетку

3. ако се ово земљиште сматрало за државно, како би то могло бити, кад су законом о шумама призната у ослобођеним крајевима, за општинска и сеоска сва она земљишта под шумом, на која плаћају порез села и општине?“

— На ово питање одговарамо:

По члану 1. закона о насељавању од 3. јануара 1880. године, г. Министар народне привреде, у чије је извршење прешао овај закон према устројству Министарства Народне Привреде (чл. 2.) може насељавати досељенике на оним просторима земљишта у ослобођеним крајевима који су празни и необделани.

У ове празне и необделане просторе не убрајају се општинска имања према чл. 9. поменутога закона.

Према овоме, имања, која би била несумњива својина општинска, не би могла бити предмет насељавања у опште без пристанка дотичне општине.

Али у овом овде случају свакако не стоји ствар тачно онако, како је представљена, јер се зна, да у свима случајевима насељавања, Министарство Привреде прво чини извиђај, да ли дотично земљиште долази у ред оних, која могу бити предмет насељавања, и тек кад стекне уверење да то може бити, даје потребну дозволу.

Ово се види и по томе, што општина признаје, да је ово земљиште у спору са приватним лицем, те већ и то само казује, да је својина општинска сумњива.

На тај начин и право, које пружа претпоследњи став чл. 8. зак. о шумама доведено је у сумњу.

Кад све ово стоји, онда би се сељанима села Јелашнице једва могло признати право на редован законски протест, али ни у ком случају и никако на начин, како су они учинили јер је то кривица, за коју морају одговарати.

Општински суд био је дужан да ово спречи и сељане задржи од овога корака.

Ако би, међутим, одиста стајала опасност, која је истакнута у тачци 2. овога питања, онда је суд требао да се обрати редовним путем својој претпостављеној власти, истичући опасности, које би настале ако би се искрчила шума на поменутом месту, и она би у смислу чл. 32, 33. и 64. зак. о шумама и чл. 40. правилника о сечи дрва и грађе, учинила корак, да се насељеницима уступи друго земљиште место овога.

Кад, међутим, суд није све ово учинио раније, нека учини сад одмах, те тако отклони сваки сукоб између насељеника и мештана.

О целој овој ствари суд је могао тражити обавештења и упут и од своје првопретпостављене власти, која му је много ближа и од које би брже био обавештен.

II.

Суд општине прокопо-кутинске, актом својим Бр. 601, пита:

1. „да ли општински судови смеју тврдити уговоре и остала писмена, по којима једна страна уступа другој — *поклања* — какво покретно или непокретно добро, чија вредност није означена у том уговору или писмену. и ако смеју, онда да ли оваква писмена имају важности кад се доцније појављеним спором утврди, да вредност дотичног добра, по овако већ потврђеним исправама, прелази круг надлежности општинских власти; и

2. да ли за потврду оваквих уговора или писмена има какве кривичне одговорности за оне општинске чланике, који су то учинили пре 10 година?

Моли се уредништво за потребно обавештење по овоме.“

— На ово питање одговарамо:

1. Надлежност општинских судова, да у опште могу потврђивати извесне исправе, проистиче само из § 192. грађ. суд. поступка (став други и трећи), јер им то право није дато ни једним другим законом, па ни правилима Министра правде од 23. децембра 1872. год. у № 4971, о поступању у ванпарничним (неспорним делима (чл. 149).

По овоме, пак, законском наређењу, општински судови могу потврђивати само оне исправе, у којима је *одређена вредност до 200 динара.*

Према томе, они не могу у опште потврђивати исправе, у којима није означена вредност предмета, који је изазвао издавање исправе.

Следствено овоме, они не могу потврђивати ни уговоре ни писмена, којима се чине поклони покретне или непокретне имовине, кад вредност ове имовине није означена.

Нарочито не могу и не смеју потврђивати писмена земљоделаца, која говору о поклону непокретне имовине, јер се на тај начин изигравају наређења § 471. грађ. суд. поступка и отуђује и оно имање, које земљорадници по поменутој законској одредби и правилу постављеном у § 562. грађ. закона, не би могли иначе отуђити.

Да ли би овако потврђена писмена у опште имала какве вредности, то би била ствар судске оцене у појединим случајевима и према приликама под којима су издата, али свакако потврде ненадлежних власти или власти које су прекорачиле границе свога права, не би давале таквим исправама законске вредности.

Што се тиче одговорности чланика, који су овакве исправе потврђивали, она може бити двојака.

Тако, ако би се утврдило, да су чланици учинили ово свесно и намерно из какве користи за себе или другога, или на штету других, онда би могла наступити одговорност из § 111. крив. закона. ако је дело учињено под тамо постављеним погодбама.

Ако су, међутим, ово учинили погрешно схватајући своју надлежност, онда би одговарали административно—дисциплински ако су, наравно, још на положајима општинских чланика, те административна — дисциплинска — одговорност не буде престала.

III.

Суд општине сумраковачке, актом својим Бр. 135, пита:

„Један грађанин ове општине поднео је писмену тужбу начелнику среза бољевачког, и тужио другог грађанина, што није чувао свога пса, него је ујео његову кћер и нанео јој повреду.

По лекарској сведоџби повреда је лака, јер је за оздрављење потребно 20 дана.

Тужитељ је тражио: да се сопственик пса осуди поред казне још и на накнаду детету за претрпљене болове 240 динара, а на име видарине на 200, свега 440 динара. Њему, пак, да плати за писање тужбе и дангубе 45 динара.

Ову тужбу начелник срески спровео је општинском суду, на извиђај и пресуђење, јер је, вели, он надлежан по закону.

Налазећи, да вредност тражене накнаде премаша надлежност суђења општинских власти по § 6. грађ. суд. поступка општински је суд вратио ову тужбу срескоj власти, али је она ипак остала при томе, да је за пресуђење надлежан овај суд.

Да би се ова ствар привела крају, а да се не повреди закон, моли се уредништво за обавештење: ко је надлежан за извиђај и пресуђење ове ствари — општински суд или полицијска власт и првостепени суд?

— На ово питање одговарамо:

Пошто се из лекарске сведоџбе види да је повреда лака, јер није наступио ни један од случајева предвиђених § 177. крив. закона, онда у овом случају стоји дело из § 335. тачке 5. крив. зак.

За извиђење и суђење ових кривица, по четвртом ставу § 4. а полиц. уредбе, по тужби приватних, надлежни су у првом реду дотични општински судови.

Према томе, на своме је месту што је начелник срески послао тужбу општинском суду на пресуђење, и он то треба и да учини у законском року (§ 396. крив. закона) како кривица не би застарила.

Величина накнаде, коју приватни тужилац тражи, не може и не треба да га буни, јер он толико не мора досудити, него колико по своме уверењу или оцени вештака нађе да је право.

У осталом, законом није ни стављено никакво ограничење за надлежност с обзиром на величину штете. него је надлежност одређена по величини кривица.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖЕ СЕ

Јована Петровића из Пирота, тражи начелство округа пиротског актом Бр. 11099, код кога има да одговара за кријумчарење дувана. Пронађеног треба спровести поменутом начелству.

Тодора Апостоловића, ледера из Пирота, који има да одговара за кријумчарење дувана, тражи начелство округа пиротског актом Бр. 625. Пронађеног треба спровести поменутом начелству.

Јелену Пајк, певачицу из Београда, тражи кварт палилулски актом Бр. 1193, ради издржавања дводневног затвора. Пронађену треба упутити кварту палилулском.

Илију Томашевића, бив. кафеџију из Јагодине, тражи кварт палилулски актом Бр. 4276, због извесне кривице. Пронађеног треба упутити кварту палилулском.

Милорада сина Спасоја **Јовића,** земљоделца из села **Коцељева**, среза посаво-тамнавског који је 4. овог месеца отумарао од куће без знања и одобрења родитеља, тражи начелник среза посаво-тамнавског актом Бр. 3230, ради предаје родитељима. Милорад је стар 21 годину, средњег раста, црномањаст, малих бркова, наглув; од одела има на себи половне

чакшире од сукна, полован копоран од шајка, на глави шубару, а на ногама опанке. Пронађеног треба упутити поменутом начелнику.

П О Т Е Р Е

Калча Ивановић — Бузов, Бугарин, родом из Видина, 22. овог месеца побегао је из притвора начелника среза неготинског, код кога је био под истрагом због извесног кривичног дела. Калча је стар 20 година, средњег раста, развијен, у лицу црн, очију смеђих, бркова малих, на себи има бео капут, црне панталоне, на глави сламни шешир а на ногама опанке. Позивају се све полицијске и општинске власти да га потраже и пронађеног стражарно спроведу начелству округа крајинског с позивом на депешу Бр. 2949.

Милка жена Стевана **Игњатовића,** десетара сењске пруге, ноћу између 19. и 20. ов. м-ца побегла је од свога мужа и том приликом однела разне ствари и 180 динара у разној монети. Милка је стара 34 године, високог раста, у лицу плава, у српском оделу. Нека је све полицијске и општинске власти у својим домашајима потраже и пронађену стражарно спроведу начелству округа моравског с позивом на акт Бр. 3018.

Марија жена Станоја **Николића,** земљоделца из села Александровца, среза моравског округа пожаревачког, 21. овог месеца побегла је од свога мужа и том приликом однела са собом 120 динара у новцу. Са собом је одвела и своје женско дете од 7 година, а побегла је заједно са Милованом Станковићем, земљоделцем из Александровца. *Марија* је стара 37 година, средњег раста, сувоњава, плавих очију, на себи има од одела црн грудњак, плаву реклу, памучну плаву сукњу, на глави црвену мараму, а на ногама опанке; *Милован* је стар 50 год., високог раста, мало погурен, проседе косе и бркова. Позивају се све полицијске и општинске власти да их живо у својим домашајима потраже и пронађене стражарно спроведу начелству округа пожаревачког с позивом на депешу Бр. 5378.

Рајко Милошевић, земљоделац из села Својдруга, среза рачанског, стављен је под истрагу и притвор због крађе ствари, али се ш до сада није могао пронаћи, јер је по извршењу дела одмах отумарао. Рајко стар 35 година, средњег раста, у лицу жут, косе риђе, очију смеђих, бркова малих и ретких, ретких зуба, у обичном сељачком оделу. Позивају се све полицијске и општинске власти да га у својим домашајима потраже и пронађеног спроведу начелнику среза рачанског с позивом на акт Бр. 3496.

Јанићије син Кројмана **Ћаића — Николића,** из Стрмова, среза рачанског, а бивши слуга Стевана Стевановића, из Шапца, још 18. овог месеца побегао је испред спроводника који га је спроводно начелству округа подринског, код кога има да одговара за крађу. Јанићије је стар 15 година, у лицу смеђ, ћосав, на себи има од одела капут, прслук и панталоне од штофа, на глави шубару а на ногама опанке. Нека га све полицијске и општинске власти живо потраже и пронађеног стражарно спроведу начелству округа подринског с позивом на акт Бр. 1572.

Радован Николић, Ђорђе Михаиловић и Цветко Николић, скитачи цигани, стављени су у притвор и под истрагу због три крађе стоке, али до сада нису још пронађени. *Радован* је стар 48 година, високог раста, добро развијен, бркова великих црних, има бакенбард, од одела има чакшире и гуњ од шајка, на глави шубару; *Ђорђе* је стар 40 година, средњег раста, црних бркова, од одела има на себи гуњ и чакшире, а на глави штофани шешир; *Цветко* је стар 18 година, високог раста, малих бркова, на себи има од одела капут и панталоне од штофа, а на глави шешир. Позивају се све полицијске и општинске власти да их живо у својим домашајима потраже и пронађене стражарно спроведу начелнику среза јасеничког округа смедеревског с позивом на депешу Бр. 6705.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Деца крадљивци. Од пре неког времена у Београду су учестале крађе које махом врше деца по наговору старијих несавесних лица. Тако је у прошлој години полиција ушла у траг једној таквој врсти крађа, у коме је случају један овдашњи кројач женског одела наговарао своје радинце да краду по трговинама и крадене ствари њему доносе. Али премда је кривац у овом случају осуђен на пет год. робије, опет ова казна није имала утицаја, што најбоље доказује овај догађај који ћемо изнети.

Милан Ђурић, бакалин из Шуматовачке улице, чију фотографију износимо, и који узгред буди речено држи радњу од пре годину и по дана, није био задовољан приносом своје радње, који му није стављао у изглед брзо капиталисање, те је с тога покушао да на један нечасан начин дође до капитала. На име: нашао је троје деце, која су била без довољног надзора и наговором и претњом терао их је на вршење крађа. Он им је често сам одређивао места где имају извршити крађу и показивао начин извршења. Крадене су ствари доносили њему и он им је давао извесан проценат.

Полиција у почетку није могла пронаћи извршиоце крађа, које беху у последње време учестале. Али 8. овог месеца г. Димитрије Станковић, пензионер, са станом у Светогорској улици, доставио је кварту, да му је 7. ов. м-ца извршена крађа веша и осумњичио је као извршиоце *Драгутина* сина Косте Митровића пиљара, *Светозара* сина Косте Мршуље пчелара и *Ивана* сина Јована Панића, обућара. Истрагом је утврђено да су ова лица доиста извршиоци ове крађе, а ово су и сами признали. У току даље истраге утврђено је да су они у почетку овог месеца украли један чак грашка Тимотију Танасковићу, бакалину из Светогорске улице. На саслушању су признали и ову крађу, али су изјавили да су обе крађе извршили по наговору **Милана Ђурића,** бакалина. При претресу Милановог стана нађен је крадени веш г. Станковића а у радњи је нађен грашак Танасковића. Сам Милан признао је да су му грашак деца донела и да им је платио по 0·15 динара од 1 килограма. Тврдио је да су свега донели 14 килограма а међутим приликом процене нађено је у џаку $17^1/_2$ килограма. Затим су признали да су извршили крађу пасуља и зоби Милораду Стевановићу бакалину, и да су и ове ствари предали Милану.

Поред ових крађа утврђено је да су ова деца извршила још ове крађе: крађу кокошију у Кочиној улици, крађу голубова на Дорћолу и крађу ћумура Игњату Јанковићу, кафецији на Чубури. И за ове крађе терете Милана као саучесника.

Износећи овај случај, ми не можемо пропустити а да не констатујемо један жалостан факт, да криминалитет деце у последње време расте. Надлежни би требало да обрате пажњу на ово, а нарочито да се постарају што пре о преуређењу наших казнених завода, јер послати ову децу у овакве казнене заводе, значи начинити их још опаснијим по друштво, а не поправити их.

Сва три ова детета тек су изашла из школе, од којих Драгутин и Иван имају по 12 година а Светозар 14.

Како се мисли да су они извршили још коју крађу, то обраћамо пажњу свима кварто-вима а и приватне молимо, да известе кварт палилулски с позивом на акт Бр. 3945, ако би још што знали о овим лицима.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија уредник, Душан Ђ. Алимпић

БРОЈ 14. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 6. АПРИЛА 1908. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

МИ
ПЕТАР I
по милости Божјој и вољи народној
Краљ Србије

Уважавајући оставке, које су Нам поднели:

Председник Нашег Министарског Савета, Наш Министар Иностраних Дела, Никола П. Пашић;

Наш Министар Просвете и Црквених Послова, Андра Николић;

Наш Министар Војни, Наш почасни ађутант, ђенерал Радомир Путник;

Наш Министар Финансија, Д-р. Лаза Пачу;

Наш Министар Народне Привреде, Коста Стојановић;

Наш Министар Грађевина, Јован Јовановић;

Наш Министар Правде, Марко Трифковић; и

Наш Министар Унутрашњих Дела, Настас Петровић — разрешавамо их од досадашње дужности, и стављамо их на расположење Владе.

а постављамо:

За Председника Нашег Министарског Савета, Нашег Министра Иностраних Дела, Николу П. Пашића, Министра на расположењу,

за Нашег Министра Просвете и Црквених Послова Андру Николића, Министра на расположењу;

за Нашег Министра Финансија Д-ра Лазу Пачу, Министра на расположењу;

за Нашег Министра Народне Привреде и Заступника Нашег Министра Грађевина Косту Стојановића, Министра на расположењу;

за Нашег Министра Правде и Заступника Нашег Министра Унутрашњих Дела Марка Трифковића, Министра на расположењу;

за Нашег Министра Војног, ђенерала Степана Степановића, команданта дунавске дивизијске области.

Председник Нашег Министарског Савета, Наш Министар Иностраних Дела, нека изврши овај указ.

30. марта 1908. год.
у Београду

ПЕТАР с. р.

Председник Министарског Савета,
Министар иностраних дела,
Ник. П. Пашић с. р.

МИ
ПЕТАР I
по милости Божјој и вољи народној
Краљ Србије

На предлог Заступника Нашег Министра Унутрашњих Дела, Нашег Министра Правде, а по саслушању Нашег Министарског Савета, на основу чланова 54, 100. и 102. Устава и чланова 1, 2. и 98. закона о изборима Народних Посланика, решили смо и решавамо:

I

Распушта се Народна Скупштина, изабрана за четворогодишњу периоду: 1906, 1907, 1908. и 1909. годину, сазвана Нашим Указом од 22. септембра 1907. године у други редован сазив за 1. октобар 1907. године.

II

Избори Народних Посланика за четворогодишњу скупштинску периоду 1908, 1909, 1910. и 1911. годину, извршиће се у целој земљи, по прописима закона о изборима Народних Посланика, на дан осамнаестог маја 1908. године.

III

Сазива се Народна Скупштина, изабрана горњег дана, у ванредан сазив на дан петог јуна 1908. године.

Заступник Нашег Министра унутрашњих дела, Наш Министар правде, нека изврши овај указ.

31. марта 1908. год.
у Београду.

ПЕТАР с. р.

Председник Министарског Савета,
Министар иностраних дела,
Ник. П. Пашић с. р.

Министар
просвете и црквених послова,
Анд. Николић с. р.

Министар финансија,
Д-р Л. Пачу с. р.

Министар
народне привреде,
и Заступник
Министра грађевина,
К. Стојановић с. р.

Министра правде,
и Заступник
Министра унутрашњих дела,
М. Трифковић с. р.

Министар војни,
ђенерал,
Степан Степановић с. р.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за писара треће класе среза колубарског, округа ваљевског, Јоксима Бузашића, практиканта Народне Библиотеке.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 22. марта 1908. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

Љубисав Пантић, начелник треће класе округа моравског, на основу §. 70. закона о чиновницима грађанског реда, стави у стање покоја с пензијом, која му припада према годинама службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 24. марта 1908. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 14. марта 1908. год. Бр. 1682., донето на основу тачке 9. члана 144. Устава, које гласи:

„да се Целестин Грос, машиновођа државних железница, из Београда, родом из Брауна у Ческој и поданик аустриски, по својој молби прими у српско поданство, заједно са својом женом Катарином изузетно од § 44. грађанског закона, пошто је поднео уредан отпуст из својег садањег поданства.“

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 21. марта 1908. г. у Београду.

РАЗГРУПИСАВАЊЕ ОПШТИНА

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., одобрена су решења Народне Скупштине, сазване у други редован сазив за 1907. годину, која гласе:

„да се село Већа Глава одвоји од своје садање општине александровачке у срезу жупском, округа крушевачког, и споји са општином дреначком у истом срезу и округу.

да се село Глоговац одвоји од васиљске општине, у срезу заглавском, округа тимочког и споји са ргошком општином, у истом срезу и округу.

да се село Мала Моштаница одвоји од баричке општине у срезу посавском, београдског округа, и да оснује нову општину под називом: „мало моштаничка општина“ у истом срезу и округу.

да се села: Бакионица и Пријановић одвоје од пожешке општине, у срезу пожешком, ужичког округа, и да оснују нову општину под називом: „бакионичка општина“, у истом срезу и округу.

да се село Орешац одвоји од општине ргошке, у срезу заглавском, округа тимочког, и оснује нову општину, под називом: „орешачка општина“, у истом срезу и округу.

да се село Орашје и Церница одвоје од општине бачинске, у срезу темнићском, моравског округа, и да оснују нову општину под називом: „орашка општина“.

да се село Дучић и Тодорин Дол одвоје од своје садање општине доњо-топличке, у срезу колубарском, округу ваљевском, па да сама за себе оснују нову општину под називом: „општина дучићска“ у истом срезу и округу.

да се села: Копривница и Голешница, општине туријске и село Дашница општине грејачке, у срезу моравском, округа нишког, одвоје од својих садањих општина, па да сва три сама за себе образују нову општину под називом: „општина копривничка“, у истом срезу и округу.“

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 22. марта 1908. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

Сасвим другаче стоји ствар у законодавствима са теоријом законских принудних доказа. Она не остављају судији да по свом унутарњем уверењу оцењује признање, већ доносе нарочита правила, која садрже све претпоставке, које признање мора испунити, па да добије доказну снагу. Чим су испуњене те претпоставке, по позитивној теорији, судија, без обзира на своје уверење, мора узети да је истинитост једне чињенице признањем потпуно доказана.

Наш законик, усвајајући позитивну законску теорију, прописао је такође све захтеве и услове под којима признање може служити као потпун доказ. Те захтеве садрже §§ 225 и 226 крив. пост., и како су они од значаја за доказну снагу признања, то ћемо их редом прегледати.

Ти захтеви јесу:

1. Да је признање *изреком, јасно и опредељено учињено, а не само двозначећим знацима и движењем тела* (т. а. § 225).

Од признања се, према овоме, на првом месту тражи да је *јасно* и *опредељено*. Јасно је свако оно признање које је разумљиво, а опредељено је оно онда, кад се њиме ближе одређује предмет на који се односи. Стога, да би признање било опредељено, потребно је да окривљени не признаје извесну чињеницу само уопште већ са навођењем свих узгредних околности. Из овога излази, да се признање не сме изводити из ћутања окривљеног, јер и невин оптужени може са неких разлога не одговарати на питања, а не само онај који се осећа виним. Ћутање се не сме узети као признање ни онда, кад се окривљеном остави извесан рок с напоменом да ће се сматрати као да је признао, ако у томе року не призна. Са истог узрока не може се узети да постоји признање ни онда, кад се окривљени измирио или поравнао због кривичног дела, које му се ставља на терет. То н. пр. може бити случај, кад окривљени жели да избегне тужбу, која је у ствари неоснована али која може да буде штетна по углед невиног оптуженог, те он радије пристаје да плати што у новцу, него да пред судом доказује своју невиност.[1])

Да би признање било јасно и опредељено, оно не сме бити учињено *двозначећим знацима* и *движењем тела*. Двозначећи су знаци они, који се на разне начине могу разумети, као што је мрдање главом, које може да значи и потврђивање и одрицање. Тако исто се признање не сме изводити из покрета тела као што је дрхтање, узнемиреност при испиту или при суочењу са сведоком.

Од иследника поглавито зависи да признање не буде ни нејасно ни неодређено. Он је дужан правилним испитивањем да отклони сваку нејасност и неодређеност. Ако признање ипак не би било јасно и опредељено, или би било учињено двозначећим изразом, или би се изводило из покрета тела, онда се на основу таквог признања оптужени не може осудити.

2. Да је *оптужени био при свести у време признања* (тач. *б.* § 225).

Према овоме, сва питања, која ниште свест или је само слабе, одузимају признању доказну снагу. Јер, као год што нема одговорности за лице, које у тренутку вршења кривичног дела није било у свесном стању, тако се исто кривична одговорност оптуженог не може доказати признањем, које је учињно у бесвесном стању, у коме не може расуђивати о ономе што чини.

---

[1]) *Mittemaier,* Beweislehre 254.

3. Да је признање основано *на његовом опстојателном приповедању, а не на простом потврђивању предложеног питања* (т. в. § 225).

Признање, дакле, не сме почивати на простом потврђивању постављених питања, јер се у таквом случају не може оценити, да ли је признање истинито или не. Стога се за вредност признања и тражи да је учињено у причању целог догађаја, т. ј. у казивању побуда, начина извршења, времена, места, као и свих других околности под којима је дело извршено. Навођење ових околности служи као средство за оцену истинитости признања, јер кад се утврди, да се признање учињено у причању, слаже са околностима утврђеним у истрази, онда је то довољна гарантија да је признање истинито. Ако, међутим, признање не почива на простом потврђивању свих питања, што је и ређи случај, већ се само потврђују поједина питања, то још не значи, да такво признање неће вредети. Ако се остали садржај признања, који не почива на простом потврђивању, слаже потпуно са одговором који у себи садржи просто потврђивање, то ће и тај одговор бити право признање. По себи се разуме, да признање мора почивати још и на непосредном опажању оптуженога.

4. Да је признање *пред ислеђујућом полицијском или судском влашћу, или при претресу учињено* (т. г. § 225).

Да би признање могло имати потпуну доказну вредност, мора оно бити учињено пред влашћу, која је позвана за извиђање или суђење кривичних дела. У генералној истрази признање ће вредети ако је учињено пред полицијском влашћу или пред судијом, ако је овај на основу § 22 крив. пост. одређен да у конкретном случају води истрагу. У прелазном поступку признање има бити учињено пред иследним судијом, а на главном претресу пред надлежним судом. Признање пред овим властима мора бити учињено у току кривичноправног поступања, а не н. пр. у каквом грађанском спору, јер би такво признање било вансудско, и, као такво, не би имало потпуну доказну вредност. Свеједно је, да ли је полицијска или судска власт, пред којом је признање учињено, надлежна или не за окривљеног; главно је, да је дотична власт уопште надлежна за извиђање или суђење и да је она радила на извиђању тога дела. Тако н. пр. вреди признање, које је учињено пред полициском влашћу, која је кривца ухватила, и ако после тога истрагу над њим даље води друга полицијска власт као надлежна иследна власт. — Да би се признање могло узети за доказ, власт, пред којом је учињено, мора бити састављено онако како то закон о устројству судова и тих власти налаже. Тако, код полицијских власти мора бити учињено пред иследником, деловођом и два присутна грађанина; ако је судија иследник, онда пред судијом и деловођом; на главном претресу признање мора бити учињено пред три судије и деловођом, а код поротног суђења још и пред два поротника. Наш законик не прави разлику између признању у генералној истрази и признања на главном претресу, и ако је ово друго боље и јаче од првог признања, јер даје виша гарантије да је истинито.

(наставиће се)

Д-р. Бож. В. Марковић.

БЕРТИЛОНАЖ И ДАКТИЛОСКОПИЈА

(СВРШЕТАК)

Хоће ли апелациони суд осудити окривљеног само зато, што је у кући злочина нађен отисак, који одговара отиску његовог прста, или на основу ког другог доказа овог рода? Ја мислим да неће. Али, ако му истрага место само овог једног доказа пружи десет или петнаест других, он ће га тада осудити, потпуно осигуран од сваке заблуде и гриже савести.

У овоме је надмоћност Бертилоновог система над дактилоскопијом.

Дактилоскопија је само *један* елеменат доказа о идентитету повратника, док Бертилонов картон садржи *множину доказа*, и на овај начин у погледу идентитета пружа *судску извесност*. И, ево, зашто ја систем Бертилонов претпостављам сваком другом«.[1])

Овај Рајсов рад, на који се Д-р Лавалеј позива: *„Примена научних метода у полицијским и судским истрагама“*, превели смо у 12. броју „Полицијског Гласника“ за прошлу годину, и у њему се поводом дактилоскопије и антропометрије вели ово:

„Неки мисле, да би дактилоскопија могла потпуно заменити бертилонаж, за који веле да има ту незгоду, што је узимање мера дуго и тешко за просте агенте. Ми не делимо ово мишљење. Са мало више пажње и вежбања успева се, за кратко време, у брзом и прецизном добијању антропометријских мера. Поред овога, на антропометријским картонима налазе се такође отисци прстију, те нам на овај начин Бертилонов систем пружа много више гарантије но сама дактилоскопија, а у питању о идентитету човек мора бити и сувише обазрив. Још нам изгледа, да би истраживање идентичности помоћу дактилоскопије захтевало нарочито извежбани персонал због финеса с којима је скопчано.“

* * *

После свега што смо до сада казали о разним методама идентификовања и о њиховим добрим и незгодним особинама, није тешко увидети да будућа метода идентификације не може бити ни фотографија, ни живе слике, ни боја очију, ни спољашњи знаци, ни антропометрија ни дактилоскопија, већ једна комбинација свију ових метода, којој ће отисци прстију служити за класификацију, фотографија и живе слике за изналажење криваца у бегству, а све ове методе скупа за што поузданије констатовање неоспорног идентитета. Јер, вели Д-р Бершер[2]): „Идентификовање личности ствар је деликатна и веома озбиљна да би се онај, који за њега одговара, лишио својевољно сваке контроле. Пошто притежавамо скоро савршене методе идентификације у антропометрији, фотографији и живим сликама, зашто их пренебрегнути и не искористити, већ се ослонити само на једну методу, н. пр. дактилоскопију. Као год и фотографија, тако су исто и живе слике, па и колориметрија, драгоцена средства за утврђивање идентитета. Антопометрија је такође математички тачан систем, са врло простом и савршеном класификацијом картона.“

Ни у ком случају, пак, будућа метода идентификације не може бити без живих слика и описа особених знакова, који су данас суштина Бертилоновог система и решавајући фактори у питању о идентитету. Према овоме, једино је мерење, које може бити изостављено из данашњег бертилонажа, и на место кога могу доћи отисци прстију, а све остало остаће, у главноме, и даље по Бертилоновом систему.

У прилог нашег мишљења, да будућа интернационална метода мора бити комбинована из бертилонажа и дактилоскопије, наводимо, поред онога што смо већ изложили, и мишљења неколицине стручњака на које се сам г. Лазаревић и у својој књзи и у свом одговору г. Бакићу позивао:

Тако:

Д-р Едмонд Локар у своме раду: *„Данашња одељења идентификације и интернационални картон“*[3]) изјављује ово:

„Очигледно је, да су и антропометрија и отисци прстију у истој мери неспособни за успешно истраживање криваца у бегству, пошто је немогућно захтевати од осумњичених, да на јавним

---

[1]) Revue de Droit Pénal et de Criminologie, Бр. 4. 1907. год.

[2]) Види у „Полицијском Гласнику“ за ову год. наш превод Бершеровог дела: „Конан Дојл и Научна Полиција у XX. веку“.

[3]) Archives d' Anthropologie criminelle, Бр. 147|1906. године.

местим допусте да им се узму отисци прстију или мере главе. Тетовирани и особени знаци, веома драгоцени као средство контроле, исто су тако неспособни за истраживање криваца у слободи, пошто се већином налазе на невидљивим местима. Једини подаци, који су за истраживања овог рода довољни, јесу они које нам пружају живе слике. Тешко је замислити картон без живих слика, и њихово одсуство са овога може се правдати само одсуством стручног персонала.«

Пошто је још истакао користи од брзог и лаког телеграфисања живих слика, Локар предлаже да будући интернационални картон идентификације буде комбинован из дактилоскопије, живих слика, тетовираних и особених знакова и кратких биографских података, што другим речима значи: предлаже комбинацију дактилоскопије и Бертилоновог система, без мерења.

Један други, исто тако признати стручњак, г. Н. Миновић, судски лекар и шеф одељења за идентификацију у Букурешту, вели ово:

»Што се мене лично тиче, ја верујем да би картон са живим сликама и отисцима прстију, без мерења и фотографије, био најбољи, најјевтиниј и најкориснији«.

Д-р Оловиц, професор научне полиције у Мадриду, пише Локару поводом дактилоскопије и бертилонажа, ово:

»Пошто сам класификирао неколико хиљада дактилограма дошао сам до уверења, да је дактилоскопија најбоља метода идентификације за женске и малолетнике, као и у случајевима кад треба утврдити да ли извесна личност јесте или није она која одговара редигованом опису, али кад је реч о манипулисању са већом масом картона, дактилоскопија захтева нова усавршавања, која ће отклонити неке узроке заблуда и тешкоћа на које сам наишао у класификацији употребљујући методу Висетиха, која ми изгледа најбоља од свију за које знам. Ја мислим да је будућност у дактилоскопији, комбинованој са најнепроменљивијим и најтачнијим саставним деловима Бертилоновог система.«

Поред ових стручњака, на које се г. Лазаревић позива, има и других који деле изложена мишљења.

Већ поменути д-р Бершер, износећи своје мишљење о интернационалном картону, вели ово:

»Ми, дакле, држимо, као д-р Локар, да интернационални описни картон не може бити искључиво дактилоскопски; он мора, у интересу што веће гарантије, бити много потпунији. Антропометрија, фотографија, а нарочито живе слике, не смеју ни у ком случају изостати са једног оваквог картона.«

И, најзад, до сада више пута помињати д-р Стокис предлаже, такође, да се интернационални картон комбинује из отисака прстију по методи Висетиховој, живих слика, описа особених знакова, кратких биографских података, а према потреби и фотографије

Кад се свему изложеном дода и већ поменута одлука конференције у Буенос — Аиресу, онда је, надамо се, за свакога јасно, да будућа метода идентификације не може и неће бити једнострана, већ, на против, таква комбинација данашњих метода, која ће пружати максимум гарантије противу могућих заблуда, као и максимум практичне користи полицијским истраживањима.

Онога дана, кад ово питање буде дефинитивно решено, наше антропометријско одељење измениће само начин класификирања картона, и у место да их класификира по антропометријским мерама, као што је то до сада чинило, оно ће их класификирати по дактилограмима. До овог дефинитивног решења било би опасно ма шта мењати с обзиром на данашње разне системе класификирања дактилограма и све већу тежњу стручњака да се ово питање реши на једном међународном конгресу, и да ово решење буде обвезно за сва одељења за идентификацију.[4])

Д. Ђ. Алимпић.

---

[4]) Пошто смо већ свршили овај рад, приспела нам је последња (фебруарска) свеска француског часописа Archives d' Anthropologie criminelle за ову год., у којој је публикован веома интересантан чланак Д-р Северина Икара (Марсељ) под насловом: *»Нова метода нумерисања и класифицирања картона идентификације.«*

Да би се упростило попуњавање ових картона и отклониле данашње незгоде при њиховом класифицирању код свију метода идентификације, као и да би се њихова интернационална размена учинила што лакшом, Икар предлаже да се описи означују и класифицирају по *цифрама*. Овакви описи, по тврђењу пишчевом, има ли би још и ту добру особину, што би се могли лако, јевтино и успешно телеграфисати по целом свету, јер би били разумљиви за све органе сигурности.

Основна идеја нове Икарове методе ова је:

У свакој методи идентификовања, идентитет се утврђује упоређењем извесних, познатих *особености* на извесним деловима тела. У дактилоскопији, ови су делови тела *врхови прстију*, а њихове особености *нацрти њихових папиларних линија*; у антропометрији, пак, делови тела јесу *органи* или *места* која се *мере* и *испитују*, а особености су *димензије*, које показује ови мерени и испитивани делови тела.

У Икаровој методи особености дактилограма и антропометријских мера означене су цифрама, а тако исто и делови тела којима ове особености одговарају, и то увек истим редом и на исти начин.

Један пример објасниће нам најбоље суштину нове методе.

Претпоставимо један антропометријски картон са овим означењима:

Стас: мали.
Размак руку: велики.
Полустас: велики.
Дужина главе: средња.
Ширина главе: велика.
Дужина десног уха: мала.
Дужина леве ноге: средња.
Дужина левог средњег прста: мала.
Дужина левог малог прста: мала.
Дужина левог лакта: средња.

Ако сада, по Икаровој методи, изразе за означене димензије: *мала, средња* и *велика* заменимо цифрама: 1, 2. и 3. онда ћемо добити број *13. 323. 312. 112*, који представља *нумерисан антропометријски картон*, и чија свака цифра означује у исто доба и и мерени део тела и димензију која му одговара. У исписаном броју прва цифра јесте *1*, и она означује малу димензију која се односи на стас, који се по реду први мери; четврта цифра 2 означује средњу димензију, која се односи на четврти, по реду мерени део тела, т. ј. на дужину главе, и т. д. На овај начин, помоћу броја од 11 цифара могућно је потпуно изразити антропометријски индивидуалитет сваког мереног лица, а по овом истом принципу могу се представити и особености отисака прстију.

Код описног описа и живих слика, у место цифара Икар употребљује *слова*, чији скуп даје *описну реч*. У овој речи, особености су изражене словима, а описни делови тела редом које свако слово заузима у *описној речи*.

За класифицирање нумерисаних картона, по тврђењу пишчевом, неће у будуће бити потребни нарочити репертоари, већ само један регистар, у коме ће бити оштампани сви бројеви, који одговарају дактилоскопским формулама идентитета (систем Висетихов), а на сваком нумерисаном картону мора бити означен и дактилоскопски и антрепометријски број.

Овај интересантан Икаров предлог свакако ће изазвати дискусију међу стручњацима за идентификацију, и ми ћемо сматрати за дужност да о резултату исте известимо читаоце »Полицијског Гласника«.

ЛИЧНО МЕХАНСКО И ЛИЧНО КАФАНСКО ПРАВО.*

У 8. броју »Полицијског Гласника« од ове године, у рубрици *поуке* и *обавештења* — под I — уредништво је, на 1. питање суда општине боговинске одговорило: да лице, које има лично право за обављање кафанске радње може са тим истим правом обављати и механску радњу и обратно, са личним правом за обављање механске радње, може обављати и кафанску радњу. Као разлог за овако обавештење уредништво је навело то, што се, по § 17. уредбе о механама и § 14. уредбе о кафанама, и лично право на механисање и лично право на кафанисање добија »под једним истим погодбама« и да се између ова два лична права, према распису Министара Унутрашњих Дела од 12. јануара 1891. г. ПБр. 562, чинила разлика само за то, што су по тадањем закону о таксама била оптерећена неједнаком таксом, али од како су познијим изменама у закону о таксама (т. 73.) оба ова права и таксом изједначена, од тада између њих нема никакве разлике.

Моје је скромно мишљење да овако обавештење уредништва не одговара закону. Разлоге за ово своје мишљење изложићу у овоме чланку.

Пре свега налазим да је у распису од 12. јануара 1891. г. ПБр. 562. учињена у основи погрешка у тврђењу, да до закона о таксама од 3. априла 1881. год. није било никакве разлике између личних механских и кафанских права, те су се могле са правом једне врсте, радити и радње друге врсте, пошто је и такса за њих (5 талира) била једнака, и да је само закон о таксама учинио разлику између њих — неједнаком таком — па се, *само за то*, са правом једне врсте не може радити и радња друге врсте. Полазећи са ове основе и уредништво је дало обавештење суду општине боговинске да сада, кад су и законом о таксама оба

---

* И ако је обавештење, које је уредништво по овој ствари дало, и чију правилност г. Бобић спори, у складу са расписом министарства унутрашњих дела од 12. јануара 1891. год. — који до данас није изричнo опозват — ипак пустамо овај напис г. С. Ђ. Бобића да би се о овој ствари чуло и противно мишљење, и путем дискусије дефинитивно расправило питање о коме је реч у овом напису. »Спорно« обавештење писао је наш стални сарадник г. Димитрије Калајџић, нач. окр. у пенсији и он ће у нарочитом чланку одговорити г. Бобићу. Ур.

лична права уједначена, између њих нема никакве разлике.

Важност и обим ова два лична права има да се цени по прописима закона, који их регулишу — по уредби о механама и кафанама — а не по закону о таксама, који ова права не регулише, већ им само одређује величину таксе. Таксирајући неједнако ова права закон о таксама није их регулисао, већ их је сматрао као два разна права по прописима закона, који их регулише и чије одредбе закон о таксама није мењао, као што их није мењао ни позније, кад је за ова два права одредио једнаку таксу из разлога чисто фискалне природе, а не за то, што између ових права нема никакве разлике.

Уредба о механама је ранијег датума од уредбе о кафанама. Прва је од 31. марта 1861. г. а друга је дошла, као додатак првој, 25. маја 1864. г. По прописима ових уредба механске и кафанске радње су две разне врсте радње. И ако сличне међу собом, закон је прецизно обележио и разлике по којима се оне једне од других одвајају и разликују.

И механске и кафанске радње могу се обављати само у зградама, које имају *месног права*. То месно право може бити или само за механу или само за кафану. Једна иста зграда не може у једно исто време задобити оба месна права — она мора бити или механа или кафана.

Дозвола за подизање и отварање кафане задобија се онако исто као и за подизање и отварање механе (§ 7, уредбе о кафанама), али су различне погодбе, које имају да се испуне при подизању ове две врсте зграда, па је и такса за ове две врсте месног права различна (тбр. 71 и 72 закона о таксама).

Кафане могу да се подижу само у варошима и варошицама, док се механе могу да подижу и у селима и у варошима и на друмовима (§ 3. урадбе о кафанама и § 2. уредбе о механама).

Различан је и обим рада у механама и кафанама. Док се у кафанама сме само да крчми кафа и свако пиће и да даје јело (§ 1. уредбе о кафанама) дотле се механама, поред тога, даје још и право да примају путнике и друге посетиоце на становање, што је у кафанама забрањено (§ 1. уредбе о механама и § 6. уредбе о кафанама). У вези са овим обимом и правом механа долазе и други законски прописи, који налажу обвезе и дужности сопственицима механа и механцијама. Све механе морају имати прописан број соба и постеља за преноћиште путника и кујне а оне по селима и друмовима још и пећи за печење хлеба, бунар са водом за пиће и ар за стоку (§ 3 и 7); механције морају имати у својим радњама увек довољно свију намирница за путнике, госте и њихову стоку, нарочито хлеба, пића, сена, зоби итд., иначе подлеже казни (§ 372. т. 4. казненог закона). Ових обвеза немају сопственици кафана и кафеције.

Из досадањег излагања види се несумњиво да је закон јасно обележио разлику између механа и кафана — између механских и кафанских радња — и поред многих сличних и једнаких прописа и за једне и за друге — да их сматра као две разне врсте радње — даље да механе сматра више као потребу за угодност и сигурност путника и грађана а кафане више као ствар уживања и луксуза. Из овога се даје извести правилан и логичан закључак: *да се ове две разне врсте радње не могу радити са једним истим личним правом, ако закон то изриком не дозвољава.* Међутим оваког прописа нема ни у уредби о механама, ни у уредби о кафанама, па ни у закону о таксама. И у једној и у другој уредби свуда је реч или само о механама или само о кафанама и, изриком, или само о једном или само о другом личном праву. Према овоме већ и са разлога чисто фискалне природе не може се примити произвољна претпоставка, да се личним правом на једну врсту од ових радња задобија уједно и лично право на другу врсту радње само за то, што се оба права задобијају код једне исте власти и на један исти начин и што су оба оптерећена једнаком таксом.

И по уредби о еснафима сва мајсторска права за разне занатске радње задобивају се на један исти начин и сва су та права при потврди код власти по закону о таксама оптерећена једнаком таксом, па ипак за то нико неће тврдити, да се само због овога са мајсторским правом на једну врсту занатске радње може радити и друга врста занатске радње, па ма колико ове међу собом сличне биле (нпр. браварска и ковачка, кројачка и абаџиска или терзиска итд.), јер и ако су начин и такса за задобијање свију ових права једнаки, *нису једнаке и погодбе, које имају да се испуне за задобијање појединих од тих права.* Ово исто важи и за задобијање личног права на механске и кафанске радње. И једно и друго право даје надлежна полициска власт и једно и друго право тражи се на исти начин; и за једно и за друго право тражи се од дотичног потражиоца права: „*Сведочанство о свом владању и дојакошњем начину занимања од општине где је живио.*“ (§ 17. Уредбе о механама и § 14. уредбе о кафанама.) И „*кад се полицијска власт по овоме увери, да пријавитељ по свему може бити добар механција,* даће му писмено уверење да може механску радњу упражњавати.“ Овако исто уверење, по § 14. уредбе о кафанама, треба полицијска власт да прибави и о потражиоцима личних кафанских права — „*да пријавитељ по свему може бити добар кафеција.*“

Закон је дакле дао право полицијској власти да, на основи поднесеног јој сведочанства о владању и дотадашњем начину занимања, цени може ли дотични потражилац бити *добар механција* или *добар кафеција*, и тек кад се она по својој оцени *увери* да може, даје му уверење да може обављати или механску или кафанску радњу (какво је право тражио). По закону нити ко може тражити нити му полициска власт може дати изриком једним уверењем и лично механско и лично кафанско право.

(свршиће се)

С. Ђ. Б.

ЗБИРКА ОДЛУКА ДРЖАВНОГ САВЕТА

ПРИКУПИО И СРЕДИО

Мил. Вукићевић

секретар Државног Савета

Ево једне, у истини добре, корисне и практичне књиге. Одавно смо је већ могли имати; управа одмах после г. Максимовићевих одлука Касационог Суда, које су, потпуно заслужно, биле тако лепо примљене, и чија је огромна практична вредност и данас ван дискусије.

Оно што је г. Максимовић својом збирком учинио за судску праксу, то је сада публикацијом ове збирке вредни г. Вукићевић учинио за административну јуриспруденцију, т. ј. утро јој је пут којим ваља да греде у нашем административном правосуђу. Излишно је и доказивати, да ће ово књига г. Вукићевића бити толико исто од користи административним органима, колико је г. Максимовићева збирка користила судском особљу, па можда и више, с обзиром на мању стручност административног особља од судског.

Тврдећи ово, ми никако не губимо из вида да у г. Вукићевићевој збирци има разноврсних одлука о једној истој ствари (овога у неколико има и код г. Максимовића), али тако исто не смећемо са ума ни то, да су и за једна и за друга мишљења изнети и разлози, које сваки озбиљнији административни радник може у конкретном случају ценити, и према резултату те своје оцене одлучити се за мишљење које му изгледа правилније. Несумњиво је при овом, да су добре $^3/_4$ публикованих одлука у потпуном складу са законом, и да је с тога њихова вредност као упута за решавање сличних случајева неоспорна, и ако за Државни Савет нису обавезне.

И сам г. Вукићевић, у осталом, признаје у предговору, да одлуке Државног Савета, донесене у конкретним случајевима, „немају, стриктно узев, своју општу вредност за све сличне случајеве који се доцније појаве, али — додаје — оне упућују на доследност при доношењу саветских одлука у идентичним случајевима ради утврђења сталне административне јуриспруденције, што је у осталом у неколико предвиђено и чл. 15. закона о уређењу Државног Савета. Но ипак саветске одлуке имају своју специјалну вредност за административне органе власти и јавне посленике, како оне који се баве правном науком тако и оне који се по професији својој баве пословима код административних власти. *Административни органи и јавни посленици, наслањајући се на створене прецедане у одлукама саветским, могу се поузданије кретати у својим пословима, а по потреби позивати се на њих у идентичним случајевима ради одржавања једнообразности у административној јурисдиренцији, у колико је она заснована на несумњиво правилној примени закона.*“

Ово је потпуно тачно, и ми само замерамо г. Вукићевићу што није, као и

г. Максимовић, сваку одлуку за коју је налазио да није у духу закона, прокоментарисао, и на овај начин скренуо пажњу онима, којима је његова књига намењена, на сумњивост дотичне одлуке.

У збирци има 663 саветских одлука, и оне су врло згодно груписане по министарствима и законима на којима су засноване, што са опширним садржајем, у почетку књиге, чини, да се свака одлука може брзо и лако наћи.

Најјаче је заступљено министарство унутрашњих дела (са 269 одлука) чија је надлежност у административном правосуђу, у осталом, и највећа. Овај одељак г. Вукићевићеве збирке од нарочите је важности за полицијске и општинске органе, па с тога сматрамо за дужност да га мало опширније прикажемо.

Све одлуке саветске из ресора министарства унутрашњих дела, г. Вукићевић је поделио на ове групе:

1. *Одлуке о извршењу судских пресуда и решења.*

2. *Одлуке о саставу избраног суда.*

3. *Одлуке по разним предметима административне природе.*

4. *Одлуке по закону о чиновницима грађанскога реда.*

5. *Одлуке по закону о дневници, подвознини и селидбини државних чиновника и службеника.*

6. *Одлуке по закону о трошковима управних власти.*

7. *Одлуке по закону о општинама.*

8. *Одлуке по закону о уређењу округа и срезова.*

9. *Одлуке по закону о местима у вези са законом о регулацији вароши и грађевинским законом за варош Београд.*

10. *Одлуке по закону о водама.*

11. *Одлуке по закону о уређењу санитетске струке и чувању народног здравља*

12. *Одлуке по закону о производњи, увозу и продаји барута, динамита и осталих расирскавајућих смеса.*

13. *Одлуке по закону о заштити од сточних зараза.*

14. *Одлуке по уредби о подаништву.*

15. *Одлуке по уредби о механама и кафанама.*

16. *Одлуке по уредби о касапницама.*

17. *Одлуке о обаларини (казукарини).*

18. *Одлуке по уредби о наплати механског акциса.*

19. *Одлуке по уредби о калдрмини.*

20. *Одлуке по §§ 15. и 16. полиц. уредбе и III части кривичног закона.*

21. *Одлуке по закону о мангупима.*

22. *Одлуке по правилима за инсталацију водовода по кућама у Београду, и*

23. *Одлуке по закону о контролисању чистоће злата и сребра.*

Ми не осећамо потребу, да нарочито доказујемо корист, коју наше полицијске и општинске власти могу имати од ових одлука, у којима су расправљени случајеви из њихове посведневне праксе. Већина њихових поништених и неправилних одлука, које се налазе у *Збирци*, за ово је најбољи доказ.

И одлуке из ресора осталих министарства нису без интереса за полицијске и општинске власти, и нарочито оне које проистичу из њихове надлежности, као што су н. пр. одлуке: *по закону о таксама, по закону о општинским, државним и сресним буџетима. по закону о народним школама, по закону о шумама, по закону о сеоским дућанима, по закону о мерини, по закону о утамањивању штетних животиња и биљака, по закону о осигурању стоке, по закону о риболову, по еснафској уредби* и т. д. Довољно је познато у осталом, да су наше полицијске и општинске власти надлежне за 2|3 државне администрације.

Као додатак Збирци оштампани су:

1. *Закон о уређењу Државног Савета.*

2. *Закон о пословном реду у Државном Савету.*

3. *Коментар о надлежности Државног Савета за разматрање одлуке административних власти, нарочито по специјалним законима, и о роковима и начинима за поднашај жалби Савету.*

4. *Списак закона, правила и уредаба, који су у примени код Државног Савета, и*

5. *Регистар свију до сада оштампаних зборника закона.*

Све су ово корисне и практичне ствари а нарочито *Коментар*, у коме су тачно означени рокови у којима, и начини на које треба подносити жалбе Државном Савету по разним специјалним законима.

Имајући све изложено у виду, сматрамо за дужност да „*Збирку одлука Државног Савета*“ најтоплије препоручимо свима полицијским и општинским властима, и да њеном творцу захвалимо на труду који је уложио око прикупљања и сређивања материјала за ову књигу.

Техничка израда *Збирке* одлична је, распоред материјала врло добар, језик је могао бити мало бољи, неисправљених штампарских грешака има много; на многим местима у тексту понављају се исте речи, или је слог испретуран, што прилично квари, бар у први мах, прави смисао. Још смо запазили, прелиставајући збирку, да је једна иста одлука штампана на два места и под два разна наслова: на стр. 111. под насловом: *По тач. 3. § 465. грађан. суд. поступка без судске пресуде или решења не могу се наплатити и општински трошкови учињени за исушњавање каквог подводног и мочарног општинског земљишта у вароши,*“ а на стр. 253. под насловом: „*Само вредност калдрме, направљене по наредби власти испред чијег имања, може се наплатити без судске пресуде или решења, а не и трошкови општински за исушњавање мочарних општинских земљишта у вароши....*“ На оба места текст је апсолутно један исти.

Све ове замерке, у осталом, незнатне су и далеко од тога да умање праву вредност Збирке.

Још са задовољством констатујемо, да је „Полицијски Гласник“ био први који је отпочео публиковати одлуке Државног Савета, и да је самим овим бар у неколико послужио као повод г. Вукићевићевој књизи.

Цена је *Збирци* 10 динара, а може се добити код г. Вукићевића.

Д. Ђ. А.

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ЈЕВРЕЈСКА ЛАМПА

(наставак)

Однесите ово писмо чувару ове куће, која је преко пута. То је онај човек у качкети што пуши на великој капији.

Чувар куће дотрча и пошто му Ганимар каза своју титулу главнога инспектора, Холмс га запита, да ли је у недељу изјутра долазила једна млада госпођа у црнини.

— У црнини? да, око девет часова — и то она, што долази на други спрат.

— Ви је виђате често?

— Не, али од неког времена чешће.... последњих петнаест дана готово сваки дан.

— А од недеље?

— Само један пут .... нерачунајући данашњи дан.

— Како! зар је дошла!

— Она је ту.

— Има већ десет минута и њен је фијакер чека као и обично на плацу Сен-Фердинанду. Мимоишли смо се на вратима.

— Који је тај кирајџија на другом спрату?

— Има их двоје: једна модискиња, госпођица Ланже, и један господин, који је узео под закуп две намештене собе од пре месец дана, а под именом Бресон.

— Зашто кажете „под именом“?

— Моја је идеја да је то име лажно. Моја му жена спрема собу и замислите, свака му је кошуља са другим монограмом.

— Како он живи?

— О! Готово је непрестано напољу. По три дана не дође кући.

— Да ли се вратио ноћу између суботе и недеље?

— Ноћу између суботе и недеље? Станите, да размислим .... Да, у суботу у вече се вратио и више се није макао?

— Каква је то сорта људи?

— Вере ми, не бих знао рећи, јер је веома променљив! Он вам је час велики, час мали, дебео, танак .... смеђ и плав, тако, да га ја не познајем увек.

Ганимар и Холмс се погледаше.

— То је доиста он, прошапта инспектор, сигурно он.

Стари полицајац једног момента би узбуђен, али то сакри зевањем и стезањем песнице.

Холмс и ако беше јачи господар над собом ипак осети како му срце залупа.

— Пазите, рече чувар куће, ево младе девојке.

Госпођица се, заиста, појави на прагу капије и пређе преко улице.

— Ево и господина Бресона.

— Господин Бресон? Који то?

— Онај што носи испод руке један пакет.

— Али он не води рачуна о младој девојци, која сама дође и уђе у фијакер.

— Ха! никада их нисам видео заједно.

Оба полицајца се нагло дигоше. При слабој светлости уличних фењера они упознаше силуету Липенову, која се удаљаваше противним правцем.

Кога хоћете да пратите, упита га Ганимар?

— Њега, наравно! то вам је крупна дивљач.

Дакле, ја ћу да трчим за госпођицом, предложи Ганимар.

— Не, не, рече живо Енглез, који нехте открити Ганимару ништа од ове афере, знам ја где треба наћи госпођицу... Не напуштајте ме.

Они пођоше за Липеном увек на пристојном размаку, крију̂ћи се иза мимопролазника и уличних барака. У осталом праћење је било лако, јер се Липен не осврташе и иђаше брзо, нарамљујући неприметно на десну ногу, тако, да је заиста требало извежбано око полицајца па да то примети.

Ганимар рече: прави се да рамље.

И он продужи:

Ах! кад би могли да се дочепамо два или три жандарма, па да се бацимо на нашу индивидуу! Рескирамо да га изгубимо.

Ни један се жандрм не појави до врата од Терна, и по прелазу утврђења, полицајци не могаху више рачунати на најмању помоћ.

— Раздвојимо се, рече Холмс, место је празно.

То беше на булевару Виктор Иго. Сваки се упути једним тротоаром, пође линијом засађених дрвета, и тако иђаху неких двадесет минута све до момента док Липен не окрете у лево и пође поред реке Сене. Овде спазише они Липена где сиђе на обалу реке, где се задржа неколико секунда, али не беху у могућности да опазе његове покрете. Липен се затим попе горе и врати се натраг истим путем. Полицајци се склонише и приљубише иза стубова једне капије. Липен прође поред њих, али овог пута без пакета.

И како се Липен у даљаваше, из једног кућњег буџака искочи нека друга индивидуа и изгуби се међу дрвећем.

Холмс рече тихим гласом:

— Изгледа као да га и овај прати.

— Да, чини ми се да сам га спазио, кад сам овамо пошао.

Лов понова отпоче, али компликованији услед присуства ове индивидуе. Липен узе исти пут, пређе врата од Терна и врати се у кућу, која беше на плацу Сен — Фердинанду.

Вратар затвараше кућу кад се појави Ганимар.

— Видели сте га, јел те?

— Да, кад сам гасио светлост на басамацима, он је закључао своја врата.

— Нико није са њим?

— Нико, никакав послужитељ... он готово никада не обедује овде.

(наставиће се)

с француског
Милутин Т. Марковић.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине драгосињачке, у срезу жичком, актом својим. Бр. 388, пита:

„У закону о таксама — т. бр. 61. — прописано је, да ће се за изводе из протокола црквених о рађању, венчању и смрти, наплаћивати такса у маркама у 1 динар.

Како ће се, пак, наплаћивати такса за она уверења, која свештеници издају на основу црквених књига, као што су она: да неко није записан у протоколу рођених, венчаних и умрлих, није нигде означено, нити је одређено, да ли су ова уверења званична, пошто носе деловодни број и печат црквени, или су приватна.

Нарочито није одређено: ко је дужан да прилепи таксу, ако се ова плаћа — да ли свештеник као издавалац или онај, који чини употребу од уверења.

Оваква уверења подносе се и општинским судовима као доказ за извесне околности, па то бива и код овога суда, и он не зна, да ли да прими ова уверења без таксе и узме ствар у поступак или не?

У овој је недоумици нарочито зато, што неке власти не примају ова уверења без таксе, него кажњавају свештенике, а неке, пак, подносиоце, а неке и једне и друге.

Да би суд избегао одговорност из чл. 10. закона о таксама, он моли за потребно објашњење по овоме.

Нарочито да се објасни и то: ако ова уверења подлеже плаћању таксе у маркама, онда какву награду могу наплаћивати свештаници за себе за издавање ових уверења.“

— На ово питање одговарамо:

За сва она уверења, која свештеници издају место извода на основу црквених књига: рођених, венчаних и умрлих, и која су проста заменица извода, треба наплаћивати таксу од 1 динара у маркама у смислу тач. 4. и 61. зак. о таксама.

Ову таксу наплаћују и лепе сами свештеници, јер ако то не учине, одговарају по чл. 37. става првог поменутога закона.

Овако наплаћена такса у маркама од стране свештеника, треба да је на самим уверењима.

Без те таксе не треба узимати у поступак уверења, него их треба предавати пореским одељењима на поступак у смислу тачке 2. чл. 42. закона о таксама.

На име награде за свој труд они имају права наплаћивати по 1 динар у новцу, на основу тачке 19. члана 8. закона о уређењу свештеничког стања, ако није случај тачке 7. чл. 5. истог закона.

Уверења ова званична су.

II.

Суд општине доњо-бело-речке, актом својим Бр. 393, пита:

1. „Кад се деси да изабрани председник и неки од одборника буду у четвртом степену крвног сродства, могу ли они заједно остати на дужности на којој су и у коју су уведени јер није било жалбе на избор.

Ако не могу заједно остати, онда ко одступа и на који начин?; и

2. Кад се деси да се један кмет бира ради попуне упражњеног кметског места, па буде изабрано лице, које је у сродству са неким одборником у четвртом степену, па се против тога избора изјави жалба Државном Савету истичући сродство кмета и одборника, али Савет и преко тога одобри избор кмета, да ли се онда уводи у дужност кмет и одборник разрешава од дужности, и ако је годинама старији, нарочито што је Савет тако изречно наредио.

— На ово питање одговарамо:

1. Чланом 71. закона о општинама постављено је правило, да у одбору не могу бити заједно лица, која су у сродству по крви до четвртог а по тазбини до другог степена.

По члану. пак, 89. истога закона, и у општинском суду, као председник и чланови — кметови — не могу бити два или више лица, која стоје међу собом у сродству које је напред поменуто.

Како ће бити, кад је сродство између одборника и председника као и осталих општинских часника, закон није специјално одредио.

Према томе могло би се узети, да се никакво ограничење није ни хтело чинити.

Али, ако потражимо узроке, из којих је у опште учињено оно искључивање сродника између одборника и општинских часника, па овоме додамо одношај општинског одбора према општинском суду и обрнуто, онда се мора признати, да начело проведено кроз чланове 71. и 89. мора да важи и за ове случајеве.

Једино би настало сада питање, да ли треба годинама старијега задржати на положају и у овим случајевима сродства, као што је предвиђено чл. 71. поменутога закона.

Тако гледиште, међутим, не би могли заступати због тога што су у свима законским одредбама, које говоре о избору општинског часништва, председник и кметови прво поменути, па тек тада одборници, те се претпоставља да се они прво бирају, и ако се, у истини, то врши једновремено по чл. 53. в. и чл. 174. горњег закона, те одборници, као доцнији, морају отпасти, као и по томе, што се суспендовањем једнога одборника не би функција одбора у опште доводила у питање, јер има заменика, а код председ-

ничког и кметовског положаја та би довело до многобројних незгода;

2. Кад је у овом специјалном случају, који се истиче у питању под 2. Државни Савет одобрио избор кмета, и ако је сродство било истакнуто у жалби, па наредио чак и разрешавање одборника, који је сродник, од дужности, онда тако има и да се учини, пошто су саветска решења извршна и за ниже власти обвезна.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖЕ СЕ

Косту Вучковића, земљоделца из Масурице, среза масуричког, тражи начелник среза масуричког актом Бр. 2259, ради издржавања једномесечног затвора. Коста је стар 33 година, средњег раста, у лицу црн, дугуљастих образа, косе црне. Пронађеног треба спровести поменутом начелнику.

Михаила Божиновића, земљоделца из села Трговишта, среза бањског, тражи начелник среза бањског депешом Бр. 4331. Михаило је стар 38 година, омален, у лицу смеђ, малих бркова, од одела има гуњ и чакшире од црног сукна. Пронађеног треба спровести поменутом начелнику.

Александра Величковића, ђака II разреда основне школе, родом из Врање, кога је нестало 22. пр. м-ца, тражи начелство окр. врањског актом Бр. 4225, ради предаје родитељима. Александар је стар 11 година, средњег раста, косе плаве, очију црних, у лицу плав, од одела има на саби плаве поцепане панталоне, плав прслук, на глави има шајкачу а на ногама опанке. Позивају се све полицијске и и општинске власти да га потраже и пронађеног упуте поменутом начелнику.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Код Андреје Јакшића, земљоделца из Будиловине, среза копаоничког, нађен је један крален во, матор 4 године, длаке затворено жуте, шарен, цветаст, китаст, без роваша. Андреја је овог вола купио још у децембру месецу прошле године без пасоша од извесног непознатог лица у вароши Крушевцу. Скреће се пажња свима полицијским и општинским властима да потраже сопственика овог краденог вола, и пронађеног упуте начелнику среза копаоничког с позивом на депешу Бр. 2793.

ПОТЕРЕ

Ћира Радосављевић из Аранђеловца и **Милијан Крајиновић,** из Ваљева, имају да одговарају код начелства округа врањског за више крађа, али се нису могли пронаћи, и ставити у притвор пошто су по извршењу дела одмах побегли. *Ћира* је високог раста, сувоњав, у лицу плав и мршав, у једну руку сакат, на себи има од одела: гуњ и чакшире, на глави шубару, а на ногама опанке; *Милијан* је средњег раста, у лицу плав, малих плавих бркова, необријан, на себи има гуњ и чакшире, на на глави шубару а на ногама опанке. Нека их све полицијске и општинске власти живо потраже у својим домашајима и пронађене стражарно спроведу начелству округа врањског с позивом на депешу Бр. 4704.

Живан син Ивка **Ђурића,** из Грнчара, среза јадранског, пре неколико дана извршио је крађу земљоделског алата Милошу Вишњићу, онд. и по извршењу дела одмах побегао. Живан је стар 18 година, средњег раста, дежмекаст, очију плавих, у лицу риђ, од одела има гуњ и чакшире од сукна, на главни шубару, а на ногама опанке. Нека га све полицијске и општинске власти потраже и пронађеног стражарно спроведу начелнику среза јадранског с позивом на депешу Бр. 4359,

Душан Брзановић — Пешић, звани «Душанчић,» коцкар, са још три непозната коцкара, 25. пр. м-ца пресрели су на путу Радојка Ранђеловића, земљоделца из Лукова, кад је се враћао са вашара из Крушевца, и отели му 260 динара, па су по извршењу дела побегли. Душан је родом из Крушевца, стар 20 година, средњег раста, обичне развијености, смеђих очију, косе отворено плаве, ћосав, на десној руци за 3 см. изнад корена шаке има

белегу од опекотине у величини петпарца; прошле године одговарао је код начелства округа крушевачког за опасну крађу; други је коцкар стар око 40 година, високог раста, у лицу црномањаст, у капуту и панталонама од штофа; трећи је стар 28 година, средњег раста, сувоњав, малих црних бркова, у антерији и панталонама од сингавог сукна, на глави има шубару а на ногама опанке; четврти је малог раста, дежмекаст, малих црних бркова, у новом црном оделу од штофа, на глави има црн шешир и на ногама црне ципеле. Износећи Душанову фотографију, позивамо све полицијске и општинске власти да ове разбојнике живо у својим домашајима потраже и пронађене стражарно спроведу начелству округа крушевачког с позивом на депешу Бр. 23.

КРАЂЕ СТОКЕ

Ноћу између 17. и 18. прошлог месеца непознати крадљивци украли су два вола Радисаву Рајићу, из Волује, среза звишког. Оба су вола матора по 6 година, један длаке беле, други сиве, ровашени у оба уха. Депеша начелника среза звишког Бр. 2651.

Ноћу између 26. и 27. пр. м-ца непознати крадљивци украли су две краве Савки Н. Милетић, из Мојсиња. Обе су краве маторе по 6 година, једна је длаке сиве, а друга плаве. Депеша комесара крушевачког вашара Бр. 13.

Ноћу између 25. и 26. пр. м-ца непознати крадљивци украли су једну кобилу Сави Николићу, тежаку, из Топонице. Кобила је матора 10 година, дорастасте длаке, цветаста, у обе ноге путаста, са жигом, ждребна. Депеша начелника среза нишког Бр. 6794.

Ноћу између 27. и 28. пр. м-ца непознати крадљивац украо је Марији, удови Ђорђа Здравковића, из Лапишта, једну краву матору 3 год., плаве длаке, виластих рогова, без роваша. Депеша начелника среза беличког Бр. 7000.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове крађе.

НА ЗНАЊЕ

Комплети „Полицијског Гласника“ за 1905, 1906. и 1907. год., у елегантном тврдом повезу могу се добити у уредништву по цену од 15 динара за једну годину. За оне, који сва три комплета узму уједно, цена је свега 40 динара. Комплети у меком повезу за 1906. и 1907. год. могу се добити по цену од 12 за једну годину, или оба заједно за 20 динара.

Штампа Крањ. Срп. Државна Штампарија уредник, Душан Б. Алимпић

БРОЈ 15. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 13. АПРИЛА 1908. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог заступника Министра унутрашњих дела, Министра правде, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

Војислав Ј. Петровић, полициски писар прве класе начелства округа пиротског, по својој молби, а на основу § 69. закона о чиновницима грађанског реда, стави у стање покоја с пенсијом, која му припада према годинама службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 5. априла 1908. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог заступника Министра унутрашњих дела, Министра правде, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Ђорђе Б. Церовић, полициски писар друге класе среза пољаничког, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпусти из државне службе у интересу исте.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 5. априла 1908. г. у Београду.

РАСПИС

Свима полицијским властима

Разнолико тумачење § 414. зак. о поступку судском у грађанским парницама од стране појединих полициских власти и општинских судова, и чешће жалбе и протести појединих дужника о томе, што се од пута задржавају, принудило ме је да писмом мојим, од 23. децембра 1907. год. ПБр. 23345, преко Господина Министра правде замолим, да општа седница Касационог Суда даде своје мишљење о тумачењу прописа § 414. поменутог закона о томе:

Да ли може полициска или царинска или општинска власт, на захтев повериоца, који је дао потребно јемство, задржати од пута дужника, и у оном случају кад поверилац осим његове просте изјаве нема никаквих исправа или докумената о томе, да му лице, чије задржавање од пута тражи, одиста што дугује.

Господин Министар правде писмом својим од 28. марта 1908. год. Бр. 2444 доставио ми је решење Касационог Суда од 4. фебруара 1908. год., донесено по овом питању, које гласи:

„*Да полициска или царинска или општинска власт може, на захтев повериоца, који је дао потребно јемство, а на основу § 414. грађ. суд. пост. задржати дужника од пута, само кад поверилац поред датог јемства поднесе уз тражење или потпуне или бар вероватне доказе о томе да му лице чије задржање од пута тражи одиста што дугује или од њега има што потраживати, и да поменуте власти на прост захтев повериоца, који је дао потребно јемство, но без икаквих доказа о потраживању, не могу задржати дужника од пута*“.

„Ово своје мишљење Касациони Суд оснива на овим разлозима: Наређење § 414. грађ. суд. пост. долази у главу XIV у којој се говори о средствима обезбеђења; ну, у § 376. као средства обезбеђења означена су: прибелешка, забрана и притвор дужника. Ова средства обезбеђења могу се издејствовати само тада ако се за доказ тражбине поднесе пуноважна исправа — §§ 377, 393, 398—411. реч. пост.“

„Задржање дужника долази у одељак који говори о притвору дужника и док се за притвор дужника поред осталог изричнo тражи и пуноважна исправа о тражбини, дотле у § 414. пост. који говори о задржању дужника „само“ од пута, о томе нема помена, већ се као услов ставља да поверитељ мора дати јемство, те према овоме могло би се узети да за задржање путника од пута није нужно ништа више од датог јемства“.

„Међутим, кад се погледа на речи којима се законодавац послужио у § 414. „на захтевање поверитеља . . . . суд може *дужника* . . . . .“ налази да је законодавац и овде узимао да морају постојати правни односи, али никада се не може узети, да потражилац задржања путника од пута мора имати и пуноважну исправу, јер би то морало бити нарочито назначено као код осталих горе поменутих средстава обезбеђења“.

„У прилог оваквом схватању иде и тај разлог, што се прибелешком и забраном тражбина повериочева осигурава имањем дужниковим, и задржавањем његовим од пута само се даје прилика поверитељу да код суда расправи свој однос са дужником“.

„Према овоме нужно је да потражилац задржања путника с пута мора бар *вероватно* осведочити да има неко потраживање, јер и ако ово задржавање није строго узев средство обезбеђења, ипак се њим, нарочито кад је потраживање без икаквих доказа, само са датим јемством, јако напада на личну слободу, што би било штетно по јавну сигурност и што се никако не може претпоставити да је била намера законодавчева“.

„Оваквом схватању иде у прилог и наређење § 422. гр. пост. у коме се говори о обустави као једном средству обезбеђења особене врсте, па се и ту за опасност, да ће ствар пропасти, тражи да је иста вероватно доказана“.

„Најзад Касациони Суд помиње, да је *вероватно доказивање* истакао на супрот *потпуном*, сем разлога горе изнесених и с тога што повериочево тражење има да цени не само полициска власт већ и царинци, а они по својој спреми не би могли увек да оцене је ли доказ потпун или не“.

Саопштавајући полициским властима ово мишљење опште седнице Касационог Суда, препоручујем им, да у будуће по истом тачно поступају.

ПБр. 6301.
1. априла 1908. год.
у Београду.

Заступник
Министра унутрашњих дела,
Министар правде,
М. Трифковић с. р.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

Сваком другом признању, које није учињено ни пред иследном влашћу ни на главном претресу, не може се придати доказна вредност. Према томе, ни признање које је учињено пред општинским судом, не сматра се за судско, већ за вансудско признање, јер се општински суд код злочина и преступа јавља по § 20 крив. пост. само као помоћни орган иследников, а не и као иследна власт. Ово вреди само кад је у питању какав злочин или преступ. Ако је у питању, међутим, какав иступ, за који је општински суд по § 4 а полицијске уредбе и иследна и судска власт, онда ће, разуме се, вредети и признање, које је пред њим учињено.

Из овога се као правило има поставити, да се само судско признање може узети за потпун доказ а не и вансудско. Основ, зашто се вансудском признању не даје потпуна доказна снага, лежи у томе, што је оно често продукт лакомислености, у којој човек не увиђа у довољној мери значај својих речи, или што је резултат неразмишљања или хвалисања, н. пр. кад су у питању какви љубавни односи. С друге стране, код вансудског признања онај који пред приватним лицима признаје не види последице признања које га могу постићи, као што је то случај код судског признања. Стога и наш законик није вансудском признању дао потпуну доказну вредност, већ га узима само као *полудоказ* или *ближи основ подозрења* (§ 123 т. 1). Да вансудско признање буде и полудоказ, потребно је да се претходно утврди његова истинитост. То се обично чини испитивањем лица, пред којима је признање учињено. При оцени вансудског признања, ваља нарочито узети у обзир побуде са којих је учињено као и то, да ли је учињено озбиљно или у шали.

5. Да се признање *подудара са дејствително постојећим изнађеним околностима казнимог дела* (т. *д* § 225).

Овај захтев најбоље показује, да свако признање није увек довољно да се на основу њега може доказати истинитост какве чињенице. Само је истинито признање потпун доказ за оно што је признато, а да ли је једно признање истинито или не, има се нарочито утврдити у поступку. Истинитост признања, према овом захтеву, утврђује се изнађеним околностима кривичног дела, т. ј. морају се неке од околности кривичног дела које признање у себи садржи, доказати још и на који други начин, а не признањем, па ако се признање са тако утврђеним околностима слаже, онда се сматра да је то признање истинито и да може бити потпун доказ, н. пр. оптужени признаје убиство извршено ножем и наводи колико је удараца дао и на којим местима, па се увиђајем и вештачким прегледом леша утврди исти број повреда и на реченим местима. Ово слагање признања с осталим доказаним околностима најбољи је пробни камен за истинитост признања, као што вели *Рулф* (Cmmentar II 73), јер је оно гарантија да је оптужени те околности опазио приликом вршења кривичног дела.

Не тражи се за важност признања, да се оно *у свему* слаже с изнађеним и доказаним околностима. Само са *главним* и *важним* околностима мора се признање слагати. Које су главне или важне околности, не може се унапред одредити, већ то зависи од конкретног случаја. Тако н. пр. ако је у питању убиство, и вештачењем се утврди да је оно извршено убодом ножа, а оптужени признаје, да је исто извршио ватреним оружјем, то ово признање не би могло имати доказне снаге, је се у главној тачци — у начину извршења дела — не слаже с изнађеном и доказаном околности. Међутим, кад се неслагање тиче споредних и незнатних околности, то оно признању не може одузети доказну снагу, као н. пр. кад се оно тиче боје одела које је убијени носио, или тачног времена извршења дела, или тачног броја повреда, ако их је било више и т. д.

Захтев, по коме се признање мора да слаже с изнађеним околностима, нема се разумети тако, да *све* признате околности имају бити утврђене другим доказима а не признањем. Јер, ако би се и ово тражило за важност признања, онда би многи злочинци, и то најопаснији, остали некажњени, пошто је немогуће увек све оно, што је оптужени признао, доказати и на други начин. Сем тога, признање би било непотребно, кад би већ имали у рукама и друге доказе. Стога је сасвим умесно наређење у последњем одељку § 225, по коме је за доказну снагу признања довољно, ако су изнађењем доказане *ма и неке* околности, којима се потврђује, да је признање истинито и да извршено кривично дело постоји. Узмимо н. пр. да је у питању кривично дело детоубиства. Оптужена признаје да је дете живо родила, по порођају га убила и бацила у обор свињама које су га појеле, те се стога не може ни наћи његов леш. Ако се истрагом потпуно утврди, да је оптужена била трудна, за тим да је родила, и најзад да је у обору нађена свежа човечија крв, то се има узети да су и те изнађене околности довољне да потврде признање, и да му даду потпуну доказну снагу за постојање дела, и ако нема детињег леша.

Ако се, међутим, истрагом не може да нађе ниједан траг кривичног дела, онда само или голо признање не може да образује правни доказ (последња реченица § 225). Оваком се признању не придаје никаква доказна снага стога, што се његова истинитост ни на који начин не може да провери. Под *трагом кривичног дела* не треба разумети траг у правом смислу, већ треба разумети сваку ону околност, којом се потврђује кривично дело. Према томе, такве се околности или трагови могу наћи и код оних кривичних дела, која за собом не остављају трагове, као што су кривична дела нечињењем (омисивна кривична дела), кривична дела речима извршена и др. Узмимо н. пр. да је у питању овако убиство. А признаје да је у друштву са Б убио своју жену и ноћу је мртву однео и бацио у Саву. Ако се истрагом леш убијене не нађе, и ако се не нађе ни један сведок који би посведочио да је видео оптужене кад су леш убијене бацили у Саву, или који би чуо вику у кући у којој је убиство извршено, или ако се у кући не би нашао траг од крви, нити ма од чега другог што би упућивало на убиство, то онда ни такво признање без икаквог трага о делу не би могло имати доказне снаге, не би могло послужити као доказ о постојању дела, и оптужени се поред свог признања не би могли осудити за убиство.

6. Последњи захтев за доказну снагу признања јесте, да је оно *израз слободне воље оптуженог*. Стога законодавац у § 226 налаже да признање, које је противзаконо, обећавањем, претњом, силом или иначе недозвољеним средствима добијено, не може служити за доказ. Закон је сасвим умесно забранио употребу свих ових средстава, јер би у противном случају постојала бојазан да је оптужени услед употребе таких средстава учинио лажно признање. Закон није набројао сва недопуштена средства, јер је то и немогуће учинити, већ поред обећавања, претње и силе говори о другим *иначе недозвољеним средствима*. (наставиће се)

Д-р. Бож. В. Марковић.

О ТУМАЧЕЊУ § 414. ГРАЂ. СУД. ПОСТУПКА.

У службеном делу овога броја „Полицијског Гласника“ донели смо расписе Министра унутрашњих дела од 1. априла ове год. Бр. 6301, којим је саопштена полицијским властима одлука *опште седнице Касационог Суда од 4. фебруара* исте год. Бр. 291, како се има разумети § 414. грађ. судског поступка.

Поводом овога расписа потребно је пропратити историју ове одлуке опште седнице Касационог Суда и овога тумачења.

У децембру пр. год. комесар београдске железничке полиције задржао је решењем својим од пута једног предузимача по тражењу Д. П. адвоката, због неизмирене адвокатске награде, на основу положене кауције у 20%. Путник се жалио Министарству и тада је добијено обавештење од потребног органа, да је његова радња била основана на таквом разумевању § 414. грађ. суд. пост. на основу којега је тражено ово задржање и да за то носи одговорност повериlац, који је тражио задржање јер он по § 389. грађ. суд. пост. одговара за накнаду штете путнику, ако би његови наводи били неосновани и недоказани, а власт било полицијска, царинска или општинска није дужна да цени основаност и постојање обавезе дужникове, него то има да цени надлежан суд, коме се сва акта шаљу на даљи поступак.

Како је у оваквим случајевима било и друкчијега поступања, Министар унутрашњих дела, и сам налазећи да решење и поступање полицијског комесара у конкретном случају није у духу законском, затражио је преко Министра правде, да општа седница Касационога Суда о овоме питању даде своје мишљење.

И Касациони Суд у општој својој седници 4. фебруара донео је своје решење:

Да полицијска или царинска, или општинска власт, може на захтев повериоца, који је дао потребно јемство, а на основу § 414. грађ. суд. пост. задржати дужника од пута само кад поверилац, поред датог јемства, поднесе уз тражење или потпуне или бар вероватне доказе о томе, да му лице, чије задржање од пута тражи, одиста и шта дугује, или од њега има шта потраживати, а да поменуте власти на прост захтев повериоца, који је дао потребно јемство, но без икаквих доказа о потраживању, не могу задржати путника од пута.

Како се из расписа виде побуде Касационог Суда за овакво тумачење, то их овде нећемо понављати. Дакле, тумачење Касационог Суда дошло је са свим природно, оно одговара духу самог закона. Законодавац је у XIV глави закона о поступку судском у грађанским парницама побројао средства обезбеђења (забрана, прибелешке и притвор дужника). § 414. долази у одељак притвор дужника. Кад се за одобрење ма кога средства обезбеђења тражи претходно постојање доказа, обавезе дужникове — пуноважне исправе, онда се и за тражење по § 414. мора тражити ма какав доказ о постојању обавезе. Задржавање од пута није средство за обезбеђење, него је то принудно средство, да се дужник спречи да не оде гдегод, како би себе спасао обавезе, којој у то време није још рок протекао. То је та *опасност*, у којој се налази потраживање повериочево, а коме није још рок дошао, јер је бојазан да дужник не тумарне у свет, па је поверилац лишен, у случају да је дужник остао без икакве имовине, и последњег средства обезбеђења — притвара дужника! Та је опасност предвиђена и код прибелешке и код забрана (§ § 394. и 399) и тамо се по § § 395. и 400. полаже кауција, која се по § 389. у случају да наводи повериочеви не буду утврђени, даје дужнику као накнада штете, а она може бити и већа од новчаног јемства, како се мора узети и у случају тражења задржања од пута.

Да је задржање од пута једна превентивна мера, да се опасност отклони, доказ је то, што се она ставља у надлежност извршне полицијске односно царинске или општинске власти. Сва средства обезбеђења решава и одобрава суд, а овде поменуте власти само дужника *могу* задржати од пута, па после упутити предмет надлежном суду на расправу. Свакако је према овоме погрешно мишљење оних, који мисле да поменуте власти не треба да воде рачуна о вероватноћи постојања тражбине, него на просто јемство, да дужника задржавају, јер је цео смисао ових побројаних наређења, да се о доказу обавезе мора водити рачуна, само не у оној мери, колико се тражи за средство обезбеђења. Према овоме и такво тражење повериочево подлежи оцени дотичне власти, која мора добро да оцени у конкретном случају, да ли задржање од пута није напад на личну слободу, шиканирање из ма каквих разлога, које може удити и угледу саме земље. А то свакако није била намера законодавчева.

Уз ово своје мишљење Касациони је Суд учинио предлог, *да § 414. гр. с. п. треба законодавним путем изменити тако: „да се направи разлика између задржавања од пута правих путника, т. ј. оних лица, која су из других места дошла, и оних, који стално живе у томе месту, па су намерни да одпутују, с тим, да први могу бити задржани од пута за дугове тада учињене у том месту и на само дато јемство, а други тек кад тражбина буде вероватно доказана“.*

Ова измена би одиста овај законски пропис јасније одредила, а за то нема тешкоће.

Ч. А. К.

ЛИЧНО МЕХАНСКО И ЛИЧНО КАФАНСКО ПРАВО

(свршетак)

Ценећи подобност дотичног потражиоца за једну или другу врсту личног права, полицијска власт мора да узме у оцену и *законску разлику у погодбама*, које се траже за механске и кафанске радње, па да се, *и према томе*, определи и увери, да ли потражилац може бити добар механџија или добар кафеџија, имајући вазда у виду да дато лично право једноме лицу важи за целу земљу, а не само за место у коме тада борави или жели да упражњава радњу (§ 18. уредбе о механама у вези § 16. уредбе о кафанама).

Кад се узме у оцену, да кафане могу постојати само у варошима и варошицама, где је ту увек и непосредни надзор државне или општинске полиције, а да механе могу постојати, не само у варошима, већ и по селима и на друмовима, на усамљеним местима, дакле даље од непосредног надзора полицијске власти, даље, да путници поверавају своје животе и своју имовину пажњи и старању механџија код којих свраћају на преноћиште или на борављење за извесно време, и да механе морају бити уређене, снабдевене и одржаване вазда тако, да могу задовољити потребе путника и гостију својих, како у погледу личне и имовне безбедности тако и у погледу угодности — а не само интересе механџија — онда је тим јасно обележена и законска дужност полицијске власти при одлукама њеним по тражењу личних механских или кафанских права.

Позвана у првом реду дужношћу, да штити личну и имовну безбедност грађана, па и путника, и да се стара о одржавању доброг и законитог реда у земљи, полицијска власт мора вазда више пажње поклањати и бити обазривија при давању личних механских права, но при давању личних кафанских права. Од будућих механџија она мора тражити увек јаче гарантије и погодбе, како у погледу моралном тако и у погледу стручне подобности и имовном, но од будућих кафеџија. Полицијска власт ни у ком случају не сме поверити животе и имања путника личностима, за које и сама нема поузданог уверења, да оне то поверење заслужују. Ова разлика у оцени полицијске власти при давању једних или других личних права долази од разлике у законским погодбама између механских и кафанских радњи, о чему полицијска власт мора да води озбиљна рачуна по дужности својој.

У прилог овога права и дужности полицијке власти, да цени подобност за механџије или за кафеџије појединих потражилаца личних права, говоре и остали прописи уредбе о механама и кафанама, по којима су и једне и друге радње, из посве оправданих разлога, стављене под јачу и непосредну контролу полицијске власти, којој је дато чак и право да може механџијама и кафеџијама и одузимати дата лична права на обављање радње, ако их два пута у две године дана осуди на казну због иступа којима се вређа морал или против наредаба, које се тичу јавног поретка (§ 22. а уредбе о механама и § § 21. и 23. уредбе о кафанама).

Напред сам казао да у закону нема ни једнога прописа, који би дозвољавао да се са личним правом за једну врсту од ових радња може обављати друга врста радње, већ се свуда говори особено и изриком о личном праву или за механске или за кафанске радње. Само на једном месту закон не чини разлике између ова два права и даје им једнаку важност, а то је у § 25. уредбе о кафанама, по коме и механџије и кафеџије могу тражити и добити дозволу од полицијске власти да могу од Ђурђева до Митрова дана у баштама *„крчмити пиће и кафу и давати гостима јела“*, који законски пропис баш утврђује моје мишљење изложено у овоме чланку, пошто је и овај пропис у потпуној сагласности са основним прописима о обиму и праву рада механа и кафана (§ 1. уредбе о механама и § 1. уредбе о кафанама), по којим прописима и механџије и кафеџије имају права на онолики обим рада, колико им даје § 25. у баштама. Толико управо и јесте све право кафеџија у обиму њихова рада, док се право механџија простире и ван тога обима. Сем у § 25. закон не даје нигде више једнаку важност личном праву механском и личном праву кафанском.

Сматрао сам за потребу да по овом питању изнесем своје мишљење и да тиме изазовем његову дефинитивну расправу, како би и полицијски чиновници, имајући законску дужност да воде надзор над кафанама и механама, знали одређено како имају да примењују ове законске прописе. То захтевају интереси саме полицијске службе а не мање и фискални интереси. Није никакав редак случај да лица са личним механским правом обављају кафанску радњу, и обратно. Распис од 12. јануара 1891. г. П. Н. 562. у вези са садањим законом о таксама, учинио је у овом погледу забуну и међ полицијским чиновницима, те многи и сада држе да између обе ове врсте личних права нема никакве разлике. У том погледу отишло се још и даље, па се принцип из поменутог расписа пренео и на месна механска и кафанска права. У самом Београду један велики број зграда са месним механским правом преобраћен је у кафане: собе одређене за пријем путника и гостију издате су под кирију мештанима за станове, и само је остављен локал за крчмење пића тако, да се сада изгубио рачун о томе, које су од тих зграда механе а које кафане и, према томе, какво лично право требају да имају они, који упражњавају радњу у тим зградама подигнутим у новије време. Како се месно право за механе, више као ствар потребе за угодност путника и гостију, лакше задобија, но месно право за кафану, то се оно обично и тражи па се подигнута зграда још у почетку рада, на напред показани начин, преобрати у кафану. На тај начин је дошло до тога, да на пример у палилулском кварту од толико механа (по задобивеном месном праву) не можете наћи ни 10 намештених постеља за пријем путника — све су механе преобраћене у кафане и у овима раде махом лица са личним кафанским правом. Поред осталога и интереси Београда, као престонице, и других вароши у земљи, као и интереси њихових посетилаца из других места захтевају, да полицијски чиновници у овим питањима буду прецизно обавештени и упућени, па да стану на пут овако грубом изигравању законских прописа на штету и грађана и државе.

На завршетку овога чланка потребно је да у прилог свога мишљења по овом питању напоменем и то, да се, и поред расписа од 12. јануара 1891. П. Н. 562, на основу кога је дато обавештење у 8. бр. „Полиц. Гласника“, предмети ове врсте и у Министарству унутрашњих дела расправљају већином у том смислу, да су лично механско и лично кафанско право два разна права и да се са једним од ових права не могу радити обе врсте радње. Примера ради наводим један предмет ове врсте, који је био на разматрању и пред Државним Саветом. Ј. К. из Љ... механиште са личним кафанским правом у селу Љ... Начелник среза љубићског, пресудом од 13-10-1906. год. Н. 17.055, казнио га је за бесправно механисање — по други пут — са 50 дин. Ту је пресуду оснажило и начелство рудничко, решењем од 10-11-1906. П. Н. 10.847, и г. Министар унутр. дела, решењем од 25-I-1907. П. Н. 1223. Државни Савет по жалби Ј. К. против овог министровог решења, одлуком од 16-II-1908. Бр. 1127, огласио је себе ненадлежним за разматрање жалаба по предметима ове врсте. Разлози са којих је г. Министар унутр. дела оснажио решење начелства ови су:

„По овој жалби размотрио сам акте и жалбено решење, па сам нашао, да је исто на закону основано и ако жалилац има лично кафанско право, јер он са тим правом може упражњавати само кафанску радњу а не и механску, ма да се према § 14. уредбе о кафанама лична права задобијају по смислу § 17. уредбе о механама, пошто су то два различита права. Тако: механе примају на преноћиште и обиталиште путнике и госте, и механџија је дужан да се стара о сигурности њиховој и њихових ствари, а кафане не могу служити за преноћиште и обиталиште путника и гостију, те по томе од механџија се тражи и већа гарантија да може бити добар механџија.“

Одбацивши жалбу Ј. К., као ненадлежној власти поднесену, *Државни Савет је уједно иређутао иризнао и то, да су по закону лично кафанско и лично механско ираво два разна нрава и да се са једним од ових нрава не могу радити обе врсте радње*, јер би, у противном, казна у овом случају била повреда раније стеченога права Ј. К. и Државни Савет би огласио себе надлежним за разматрање ове жалбе, према чл. 5. и 6. закона о уређењу Државног Савета у вези чл. 48 т. ч. закона о послов. реду у Држав. Савету, као што је, у сличној прилици, учинио у одлуци својој од 11-8-1906. год. Н. 5154, где је нашао, да је министровим решењем повређено право молиље, што јој се, с обзиром на законске прописе у решењу ниже власти наведене, не даје лично механско право, па је зато и поништио то министрово решење. (В. Збирку одлука Државног Савета од Мил. Вукићевића — стр. 242. и 243).

С. Ђ. Б.

УБИСТВО

(СА ГЛЕДИШТА ИСТРАГЕ)

(A. Thiénard.)

(СВРШЕТАК)

Али како се може, по којим знацима, познати да је оваква или онаква побуда за убиство? Тешко питање, за чије се решење не могу поставити апсолутна правила. Ипак би могли одговорити да су то у опште индикације, које се изводе из стања места и жртве, забележене у протоколу констатовања и лекарском извешћу, које, у вези са вешто вођеном истрагом о навикама, похођењу, изворима жртве, олакшавају ову детерминацију. Ако је побуда за убиство крађа, она ће се моћи да изведе из нереда који је констатован на стварима, обијањем брава, из нестанка новчаних сума, покретности за које се доказало да их је жртва имала у притежању у моменту смрти; међу тим ако су поједини делови тела жртве варварски осакаћени и у опште велико свирепство над жртвама извршено констатовано секцијом, показиваће да је побуда за злочин била мржња, завист, освета. Али треба бити врло опрезан при том, и не узети сувише буквално сличне знаке који, као и они што резултују из стања места, често варају и могу бити удешени од стране учиниоца злочина у намери да заведу истрагу.

У осталом, листа разних побуда којима се може да покори један убица била би веома дугачка и много би је тешко било саставити. Узалуд ћемо се трудити да што потпуније саставимо ову листу; она је толико чудновата да се не може анализати и не допушта по некад никакву психолошку студију. Ласенора, Пранчинија, објашњавамо свирепошћу, али како се може објаснити убица Папавоану. Каква се побуда може приписати дугачкој серији убистава која је починио „чак давилац“ који је тако дуго ужасавао у Енглеској, кварт Витешапел?

Кад је злочин убиства извршен заједно са злочином крађе, овај последњи злочин најчешће конституише побуду убиства; али није немогућа и противна хипотеза: једно убиство може да прати крађа па ипак да истом не буде побуда крађа; често се догађа да убица који убија своју жртву из какве чисто страсне побуде, смисли да је опљачка пошто јој је одузео живот.

Процена ових разних околности особито је деликатна; она тражи од иследника много мудрости и пипања. Предајући се темељној студији жртве, њених навика, њених сродничких, пријатељских, пословних или суседничких одношаја, њених средстава за живот и у опште њеног *modus-a vivendi*; прибирајући гла-

сове који циркулишу о њеној личности; проничући у тајну о њеним склоностима или њеној мржњи, лакомост према њеној имовини, коју она може да побуди, иследник ће моћи да успе да расветли побуду која је могла да руководи онога ко јој је одузео живот.

Није довољно споменути нејасно да се какво констатовано убиство везује за какву одређену побуду; треба такође изнети на видик ову побуду помоћу доказа и разних елемената које је истрага прибрала. Истражни судија треба дакле да групише међу собом и да споји у једну хармоничну целину разне околности које су у вези тако да порекло побуде, њена полазна тачка, рачуни, маневри убице буду јасно расветљени; једном речи да се ова побуда види као чиста, јасна, извесна, истинита све до момента извршења. На пример, ако би побуда за убиство била мржња, треба испитати време кад је почела да се манифестује од стране убице према жртви, и утврдити сукцесивне околности у којима је букнула, разговоре, акта, који показују жестину ове мржње у времену више или мање блиском злочину.

Исто тако, ако је побуда била крађа, не би било довољно показати *quantum* покрадене суме, покретну ствар где је била, трагове обијања или пењања који су нађени на месту извршења дела; истина ови су детаљи неопходно нужни, али они представљају само материјалну страну побуде, и дали би само непотпуну идеју о њој кад би били изоловани. Исто тако за потпуну манифестацију истине, важно је да се сазна за што је крађа била учињена и какве је намере имао њен извршилац чинећи је, употребу коју је учинио или коју је требао да учини од украдених предмета, да ли су они служили да задовоље његову склоност коцки, разврату, распуштености и т.д.; сви ови детаљи нашли би овде своје место; њихова је важност огромна на претресу; пороти обично добро долазе ова извешћа која јој откривају егзистенцију кривице, и руководе је у оцени кривичне одговорности кривчеве.

У истрази злочина у улици Сез, која је вођена као што се сећамо, противу Маршандона, убице г-ђе Корнет која га је била узела на два дана раније за свога собара, истражни судија не ограничава се да утврди материјалним околностима његовог извршења, да је побуда за овај злочин крађа; он нам приказује још односе убице са његовом метресом Јованком Блен, којој је Маршандон дао за неколико месеци суму од двадесет и једну хиљаду динара, прибављену разним крађама но чији га прохтеви, који су увек бивали све ваљи, најзад воде на губилиште!

Chercher la femme! каже једна стара пословица: она је овде страшна истина. Жена која је инспирисала појету толиким дирљивим и бесмртним делима, такође је жалосним контрастом, честа инспираторка убиства Ако то није она, оно лице које напада, у њено име, за њу, за задовољење њених луксузних укуса и њеног уживања, нападнута је жртва. У самом моменту кад пишемо ове врсте, један бедник који се не може позивати за извињење на рђаво васпитање, и који припада једном реду у коме су принципи части традиционални и религиозно респектовани, жртвује за љубав једне од ових гадних креатура, егзистенцију своје сопствене добротворке! (*B. Gazette des tribunaux* од 27. фебруара 1892).

Ако је истина да се идеја злочина не рађа спонтано у мозгу убице и да је она већином само плод порочног васпитања, рђавог опхођења и неуредне егзистенције, није без користи у истрази убиства, да истражни судија који приступа овој истрази, баци дуг поглед у натраг на прошлост окривљеног, на његово детињство, на његову фамилију, на друштвену средину у којој је растао и у којој је живео, тако да ова студија буде увод оној која се тиче самог злочина. Тако схваћена студија побуде представља највећу философску важност; благодарећи њој најкарактеристичније црте моралне физиономије убице, оне црте на којима се вреди највише задржати, најбоље су расветљене; откривају нам се најинтимније тајне његовог бића и познавајући његове потребе, утицаје који га побуђују; наклоности које њиме владају, једном речи познавајући у убици човека, лакше нам је проценити његово дело, и казну коју заслужује!

с француског,
Милош М. Станојевић.
судија.

КРИМИНАЛИСТИЧНИ ИНСТИТУТИ

од д-ра **Ханса Гроса**

Може се без икакве сумње тврдити, да је се криминалистика уздигла на степен самосталне дисциплине и да је заузела научни положај; само се још тражи област, у којој она има даље да ради, и школе, на којима ће се учити и усавршавати. Криминалистика представља природно-научни елеменат у кривичноме праву; шта она зна, шта она испитује и хоће да пронађе, чему она учи, то све почива на егзактном земљишту покушаја, експеримента и истраживања; реалије кривичнога права у најширем смислу, јесу објекти њених истраживања и њених радњи, они изазивају потребу прераде природно научне методе, а то опет захтева скупљање, истраживање, упоређивање, покушаје и показивања. Ово последње даје обележје начину њеног учења, које се не састоји само у предавању, већ се мора огледати и у демонстровању, а ово изазива потребу нарочитих института.

Напредак свију наука датира се од дана, када су од чистога студовања прешле у лабораториуме, да докажу факт, да се раније не могу научити само из књиге, већ и на опитима; то је био једини узрок огромног напретка свију егзактних дисциплина.

Што се тиче криминалистике и њеног круга рада најважније је дати му остварљиву форму са утврђеним, факсираним програмом. Пре свега, обрађивање саме дисциплине мора се оставити универзитету; ту се има разумети само научна обрада, предавања и озбиљна студија. Практичан рад у животу захтева много времена и много муке; као што је медицинско студовање и истраживање скопчано са наставом на универзитету, тако је исто и са студовањем и истраживањем у области права. Да је за стварање таквих средстава за образовање мало муке потребно, неоправдано је тврдити; сама природа ствари указује на то, да је установљење Института за Криминалистику компликовано и да захтева пространа знања и искуства у разним правцима.

Главни циљ целе установе треба да буде потпомагање и поткрепљивање тенденција кривичнога права; томе главном циљу имале би да послуже резултанте оних појединих особених циљева, које имају поједини одељци Института, сваки за себе и један другог помажући. Мишљења смо, да би Криминалистички Институт морао имати ових пет разних одељака:

I. Криминални музеум

Криминални музеум захтева највише простора и највише труда, и за то мора бити реална средишна тачка целе установе, око које ће се остали одељци груписати.

Како треба основати и поделити криминални музеум и шта све треба он да има писали смо најпре у Liszt'schen Zeitschrift f. d. g. Strafrechtswissenschaften, XIV. Bd., 1. Heft, S. 13. Доцније смо (in XVI. Bd., 1. Heft, S. 74. derselben Zeitschrift) излагали практично извођење те идеје, нарочито у погледу оснивања, уређења и садржине криминалног музеума у Грацу, износећи, какав је систем примењен, који су објекти набављени и описани, и какав је сав канцеларијски и манипулациони систем целога организма у музеуму. Од тада је прошло доста времена, те су се могле извршити пробе у целом уређењу и могло је се доказати, да ли су се испунила сва очекивања. Ова ће искуства најбоље послужити онима, који мисле стварати установе ове врсте.

Пре свега морамо утврдити, да је потцењивана потреба у радној снази за рад у музеуму. Ни у ком случају није довољан један манипулант или писар за обављање послова у музеуму. Пријем приспелих ствари, надзиравање при распакивању и чишћењу њиховом захтева доста времена; за тим долази испитивање ствари и одлучивање, да ли су за музеум или их треба вратити пошиљаоцу. У првом случају морају се завести у деловодни протокол, у инвентар и у каталог са цедуљицама; морају се начинити етикете, потврдити пријем и све то развести. Све то захтева и времена и поверења, које се не може поклонити само једноме манипуланту. Но с тиме још није све свршено. Постављање самих ствари у салу музеума захтева такође предострожност

и пажљивости; ни у ком случају не сме напасти прашина по стварима и за то треба имати довољно послуге; али с једне стране има опет много објеката, који су подложни лаком разбијању или су врло фини (на пр. приљубљена је коса за какво оруђе, или има крвних мрља на ком предмету, или су какве друге ситнице, које су важне за сам објекат), а с друге стране сама ствар може имати по себи такве вредности, да не треба да буде изложена целом свету на углед; такве се ствари чувају на нарочитом месту и служе само као наставно средство — у кратко речено, сам директор из музеума позван је за многе објекте да их својом руком доводи у ред у самом музеуму, па да их чак и чисти.

Кореспонденција у погледу примљених ствари, за тим узајмљених или враћених, одузима врло много времена, те то треба имати у виду. Али, на жалост, морамо констатовати, да су добровољне пошиљке ствари за криминални музеум врло ретке, и ако су судови добили потребна наређења за то, као и о остала надлештва. По правилу, музеум се обогаћује највише, кад сама његова управа сазна за какво дело у коме мора бити чега интересантнога, па пише и тражи предмете, који су били од важности по истрагу и кривично дело. Исто је тако и са пошиљкама оних ствари, које су најпре морале бити справљене, и то с трудом (вештачки трагови ногу, отисци папиларних линија, крвни трагови, нарочито справљене и чињене повреде на таблама од стакла и другим објектима, у кратко, пробе, које су чињене под извесним околностима, да би послужиле ради упоређења, ако је у истрази један или други моменат непознат). Што је најважније, ово двоје и јесте главни и саставни део музеума, па ипак тако тешко иде са прибирањем тога материјала.

Ово смо хтели нарочито да нагласимо, не би ли се нашим искуством користиле млађе криминалисте, које се носе мишљу за оснивањем нових музеума, те да би знали, са каквим препрекама имају да рачунају. Добра је ствар, што се може констатовати, да је код млађих криминалиста врло јака воља за овим послом. Млађа генерација није устукнула пред напорним радом; на против, она је ободрена успесима, које је ова природнонаучна, егзактна метода свуда показала. Интересовање будућих криминалиста врло је живо у погледу ове установе, пошто су увидели, да студије ове врсте не повећавају рад већ га олакшавају, расветљавају и чине сигурнијим; за то се радо одају томе труду, који им, разуме се, доноси брза успеха.

Што се тиче начина установљења једнога криминалнога музеума треба још поменути, да готово све објекте ваља држати у закључаним стакленим орманима, тако да је могуће студовање и без присуства старешине музеума. У Грацу је учињена огромна погрешка приликом установљења криминалнога музеума; један нарочити круг није био довољан, те је цела збирка морала бити смештена и закључана у дрвене ормане, који су стајали у коридорима судским. Коридори су истина били широки, видни и зими топли, али су по њима непрекидно слуге, парничари или друга публика, тако да је свако објашњавање и предавање било узнемиравано; држање отворених ормана било је са овим искључено. Може се и помислити, како је било тешко често отварање и закључавање ормана, а и вађење појединих предмета, што је такође и за саме објекте штетно.

Најправилније је, да се криминални музеум постави у више видних сала, с тим, да објекти делом буду слободно обешени о зид (на пр. оружје, оруђе и т. д.), делом да буду у стакленим орманима или под звонима, а делом у стаклу и оквиру (отровне биљке. цртежи, фалсификати и т. д.) обешени по зидовима.

Није потребно имати штампан каталог за посетиоце, пошто би морала бити честа нова издања. За управу музеума довољан је деловодник, дневник, каталог са цедуљицама и фасцикула са описивањима. За посетиоце мора се поред сваког објекта начинити једна цедуља, која ће садржавати тачан значај и стварност дотичнога предмета. Ако је све то тако уређено, гледалац може све видети и о свему се поучити, и ако нема увек кога поред себе да му даје обавештења. Управник музеума може тада радити у самом музеуму или где у близини, те, по потреби, давати нарочита обавештења и износити нарочите предмете који нису за ширу јавност.

II. Лабораториум

У директној вези са криминалним музеумом мора стајати један лабораториум у циљу криминалистике. Он мора имати одређен обим, и ни у ком случају не сме служити томе, да либерује радове, који спадају у делокруг туђег рада, на пр. судскога лекара, хемичара, физичара, микроскопичара и т, д.

Његов је циљ многострук: објективан и субјективан.

1. Објективан

а) Справљање пробних и упоредних објеката за музеум; на пр. најразноврснији отисци и утисци ногу, крвне мрље на разноврсним подлогама, папиларне линије, скице, крокирања, теренски цртежи; за тим повреде на свима могућим објектима ради сравњивања, реконструкциони радови на поцепаним, изгорелим, нагорелим или иначе руинираним хартијама и т. д.

б) Вежбање студената у справљању и раду са тим предметима (узимање отисака, конзервисање и примена свију могућих трагова, скицирање, реконструкције и т. д.); радови, који том приликом необично добро испадну, узимају се за категорију под а).

в) Израда извесних материјала у конкретним случајевима (види тачку V „криминалистичке станице").

г) Студовање објеката, које су стручњаци израдили на разне начине.

Као што поменусмо, криминалиста ни у ком случају не сме залутати у туђу област; али за то такође мора знати, шта све ради стручњак, шта су и какве су његове основе у раду и о чему он има да дâ своју реч. Не зна ли то правник, онда је бесмислено ако пита што стручњака и ако његово мишљење узме за основу на којој доноси пресуду.

(свршиће се)

Доб. В. Бакић.

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ЈЕВРЕЈСКА ЛАМПА

(НАСТАВАК)

— Зар нема овде степеница за послугу?

— Не.

Ганимар рече Холмсу:

— Најпростије је да ја останем пред вратима Липеновим, док ви потражите комесара полиције из улице Дмур. Ја ћу вам написати неколико речи.

Холмс примети!

— Али ако он побегне за то време?

— Па ја сам овде!....

— Један против једног, борба је са њим неједнака.

— Не могу ваљда да разбијам његов стан; на то немам права, нарочито ноћу.

Холмс подиже рамена.

— Кад будете ухватили Липена, нико вам неће замерити због начина на који сте га ухватили. У осталом, шта! само треба зазвонити, па ћемо видети шта ће се догодити.

Они се попеше и дођоше до врата на којима беше дупла брава. Ганимар зазвони.

Никакав одзив. Он понова зазвони. Нико.

— Уђимо, прошапта Холмс.

— Да уђемо.

Међутим, они остадоше као укопани са неодлучним изразом на лицу, као људи који се устежу оног момента кад им ваља извршити одлучан акт, тако се и они плашише и изгледаше им немогуће. да се Арсен Липен налази овде, тако близу њих и иза ових слабих врата, која би један удар песнице оборио. И један и други познаваху врло добро ђаволску особу, па им се за то и чинило невероватно да ће се она дати тако глупо ухватити. Не, не, по хиљаду пута не, Липен више није овде. Суседним кућама, крововима, излазима већ добро удешеним он се без сумње спасао и још једном више наићи ће се само на његову сенку.

Обојица задрхташе. Једна неприметна ларма, која долажаше с друге стране врата, поремети им ћутање. Холмс и Ганимар осећаху и беху сигурни да је Липен ипак ту, иза ових слабих врата и да све слуша и чује.

Шта да се ради? Ситуација беше трагична. И ма да ови стари, испечени по-

лицајци беху хладнокрвни, ипак њихово узбуђење беше тако силно, да уображаваху да ће добити лупање срца.

Погледом ока Ганимар се договори са Холмсом и снажним ударом песнице поремети врата.

Овога се пута зачу један слободан корак са друге стране.

Ганимар задржа врата, која Холмс својим раменом сруши, и обојица јурнуше унутра, али изненада застадоше. У суседној соби одјекну један пуцањ, а за тим и други, после чега се чу како једно тело пада.

Кад уђоше у ову собу, они видеше опружена човека, чије лице беше пало на мрамор камина. Још један грчевити покрет, и револвер му испаде из руке.

Ганимар се саже и окрете главу мртваца, покривену крвљу, која липташе из две широке ране, једне на образу, а друге на слепом оку.

— Не може се познати, прошапта Ганимар.

— Наравно! додаће Холмс, то није он.

— Од куда знате, кад га нисте ни погледали?

Енглез се насмеја:

— Мислите ли ви да је Арсен Липен човек који се тек тако убија?

— Међутим ми смо веровали да смо га на пољу познали . . .

— Ми смо веровали зато што смо хтели веровати, пошто непрестанце мислимо на тога човека.

— Дакле, овај је овде један од његових саучесника.

— Саучесници Арсена Липена не убијају се.

— Дакле, који је овај?

— Они претресоше леш. У једном џепу Шерлок Холмс нађе празан нотес, у другом џепу Ганимар нађе неколико наполеона. На вешу и оделу не беху никакви знаци.

По куферима, — један велики куфер и две ручне торбе, — ништа друго сем веша, а на камину један пакет новина. Ганимар разви и виде да се у свима њима говори о крађи јеврејске лампе.

Ганимар и Холмс се повукоше и читав сахат по томе незнађаху ништа односно чудноватe личности, која се услед њихове интервенције убила.

Ко беше ово? Зашто се уби? Какве је везе имао са крађом јеврејске лампе? Ко га је пратио за време његове шетње? Толико питања компликованих . . . Толико мистерија . . . .

* * *

Шерлок Холмс леже врло нерасположен. Пошто се пробудио он доби депешу ове садржине.

»Арсен Липен има част да вас извести о својој трагичној смрти у личности господина Бресона, и моли вас да узмете саучешћа приликом сахране у четвртак 25. јуна која ће бити о државном трошку.«

(наставиће се)

с француског
Милутин Т. Марковић.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине биновачке, актом својим Бр. 283, пита:

„Једно лице из ове општине, дугује каси ове општине извесну суму новаца, за коју је осуђено пресудом и ова извршном постала. Па како се наплата овога дуга није могла од главног дужника, услед немаштине по уверењу надлежног суда извршити, то је тужен јемац овога дужника те је и овај такође осуђен другом пресудом.

Али како је јемац умро пре 18 година, то су његови наследници изјавили незадовољство противу поменуте пресуде, и надлежни првостепени суд ову је пресуду поништио са потписом једнога судије а из разлога изложених у § 840. грађ. зак. јер истина је јемац потписао облигацију као јемац и платац до исплате целога дуга, али општина није обезбедила ово своје потраживање нити је јемац дао ручне залоге.

Моли се уредништво за обавештење.

1. Ко је крив за то, што није тражена обезбеда за горње потраживање, на имање дужника и јемца.

2. Ко је крив што није тражена наплата од јемца у времену предвиђеном у § 840. грађ. зак. имајући на уму и распис господина Министра финансија од 9. јуна пр. год. Пр.Бр. 1848.

За оба ова случаја коме се имају, и који има право одговорна лица тужити за накнаду ове штете.

Моли се уредништво, да овај одговор одштампа у једном од наредних бројева свога листа.“

— На ово питање одговарамо:

По Височајшој уредби од 22. јула 1855. год. ВБр. 801, и оној од 16. априла 1860. године В№ 1085 (Полицијски Зборник стр. 361), општински новац издаје се под интерес на два начина.

Тако, суме до 200 динара закључно, могу се давати без интабулације на јемство једнога или два добра и сигурна грађанина, али само у року за годину дана.

По истеку тога рока мора се дуг вратити, или да се узме нова обвеза за годину дана, ако су јемци сигурни.

Веће суме од 200 динара, могу се давати само са обезбедом — интабулација на добра дужникова.

Према овоме, ако је сума, о којој је реч у предњем питању суда, испод 200 динара, онда у првоме реду одговарају они општински часници, који су се затекли приликом рока исплате облигације, па нису наплатили дуг нити га прописно обезбедили, а за њима и сви они остали, на којима је такође лежала дужност да наплату изврше било од јемаца, све докле није наступио моменат, да јемци испадну из обвезе.

Ако је сума већа од 200 динара, па је издата без интабулације, онда су одговорни они часници, који су издали новац без обезбеђења.

Наравно да одговорност носе и они, који о року нису тражили наплату главнице или интереса, као и сви они, чијом је немарношћу општина доведена до оштете, што се може изнаћи имајући пред собом исправу и време службовања појединих часника.

Тужба за накнаду штете подиже се првостепеном суду ако је ова већа од 200 динара, а општинском ако је мања.

Тужбу треба да подигне општински пуномоћник, ако га општина има, а ако га нема, треба да га изабере.

Ако сам пуномоћник није стручно лице, треба да тражи помоћ јавних правозаступника, како би се избегла штета невештим вођењем спора.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖЕ СЕ

Живка П. Данића, из Великог Села, који је 13. пр. м-ца отпутовао за Параћин, па се до данас још није вратио својој кући и за кога се држи да је опљачкан, па за тим убијен, тражи начелник среза пожаревачког. Живко је стар 45 година, малог раста, црне браде и бркова, у опште црномањаст, палац му на десној руци ампутиран; на ногама има опанке, а на глави шубару. Позивају се све полицијске и општинске власти да Живка живо потраже у својим домашајима и о резултату известе поменутог начелника среског с позивом на депешу Бр. 9675.

Василија Камиџорца, родом из села Мељанице, бившег момка Народне Банке, који је пре извесног времена отумарао од своје куће, са већом сумом новаца, и за кога се мисли да је убијен, тражи начелник среза жичког. Василије је стар 60 година, средњег раста, у опште плав, смеђих бркова, смеђе косе, по темену ћелав, у оделу грађанском, на ногама има ципеле, а на глави црн шешир од штофа. Нека га све полицијске и општинске власти живо потраже и о проналаску известе поменутог начелника с позивом на акт Бр. 6133.

Јована — Јоцу Вишацког, келнера из онице, који је пре извесног времена отумарао од своје куће, тражи начелство округа ваљевског. Јован је стар 40 година. Позивају се све полицијске и општинске власти да га у својим домашајима живо потраже и о резултату известе поменуто начелство с позивом на акт Бр. 2136.

Велисава сина **Димитрија Костића,** из Мајура, који је као душевно болестан отумарао 4. ов. м-ца тражи начелник среза белићког. Велисав је стар 22 год., омален, црномањаст, сакат у леву руку и ногу. Позивају се све полицијске и општинске власти, да Велисава потраже у својим домашајима, па о резултату трагања да известе поменутог среског начелника с позивом на депешу Бр. 8028.

Стевана Дедића, радника обућарског из Београда, тражи кварт палилулски актом Бр. 4014, ради издржавања једнодневног затвора. Пронађеног треба спровести поменутом кварту.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Вјекослав Најпар, по занимању брварски калфа, родом из Сотина у Аустро-Угарској решењем Управе града Београда Бр. 15610, прогнат је на свагда у Аустро-Угарску 7. тек. м-ца, по издржању двогодишње робије, на коју је био осуђен пресудом првостепеног суда за град Београд Бр. 36770|1906. год. због опасне крађе.

Вјекослав има 29 год., висок је 1 м. 69, косе смеђе, очију плавих; од особених знакова има: а) брадавицу у величини пшеничног зрна на левој сиси, и б) брадавицу у величини зрна од пасуља за 6 см. испод десне сисе. Ако би покушао да се врати у Србију, треба га казнити за повраћај из прогонства.

ПОТЕРЕ

Милош Филиповић, бив. робијаш, родом из села Близнака, још 1. овог месеца наоружан са пушком „Кокиног" система одметнуо је се испод власти у намери да чини казнима дела. Имао је да одговара за једну паљевину а поред тога приликом претреса његовог стана нађено је много крадених ствари.

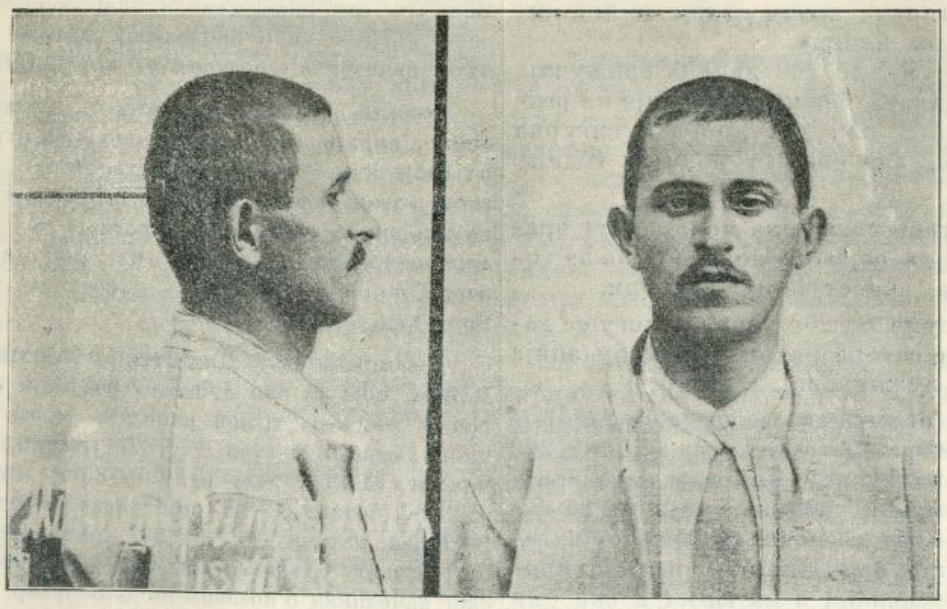

Милош је стар 33 године, средњег раста, очију угаситих, косе и бркова смеђих, обичне развијености, у лицу црномањаст, од одела има на себи црн гуњ и чакшире, на глави шајкачу а на ногама опанке. Од особених знакова има: а) белегу од посекотине, у облику праве линије, правца косог величине 2 см., за 2 см. испод првог зглоба левог кажипрста, на страни пестеријорној; б) десни кажипрст у другом зглобу задебљао; в) ожиљак од ране, неправилног облика, величине 1 см., за 3 см. изнад средине десне обрве; г) ожиљак од ране, неправилног облика, величине 1 см., на спољњем углу десног ока; д) ожиљак од ране, неправилног облика, величине 2·5|1 см. за 5·5 см, изнад горње ивице левог уха. Пресудом пожаревачког првостепеног суда од 17. септембра 1898. године Бр. 28201, осуђен је на двадесет година робије у тешком окову због разбојништва и крађе. Са осуде је пуштен 12. октобра 1907. године, Милош је врло опасан разбојник, склон је вршењу свију казнимих дела, а као осуђеник бегао је са осуде и у бегству провео 29 дана. Позивају се све полицијске и општинске власти да га живо у својим домашајима потраже, а нарочито треба обратити пажњу на бив. робијаше и познате јатаке, и у случају проналаска треба га стражарно спровести начелнику среза хомољског с позивом на депешу Бр. 3816.

Марко Маринковић, Циганин из села Грушића, среза поцерског, стављен је под истрагу и притвор због више крађа стоке, али још није пронађен, пошто је по извршењу дела одмах побегао. Марко је стар 25 година, омален, у лицу црномањаст, кад говори по мало замуцкује. Позивају се све полицијске и општинске власти да га живо потраже и пронађеног стражарно спроведу начелнику среза поцерског с позивом на депешу Бр. 3838.

Милутин Николић, земљоделац родом из села Брачина, среза ражањског, 4. овог месеца убио је из пушке Мишу Илића, земљодел., и Брачина, и по извршењу дела одмах побегао. Милутин је стар 25 година, средњег раста, добро развијен, у лицу плав, косе риђе, ћосав. Нека га све полицијске и општинске власти живо потраже и пронађеног стражарно спроведу начелнику среза ражањског с позивом на депешу Бр. 4165.

НАЂЕН ЛЕШ

5. овог месеца нађен је убијен један човек у једној колеби, у атару општине лукавачке, среза колубарског округа београдског, а на путу између Лазаревца и Аранђеловца, чија идентичност још није утврђена. Непознати је стар 55—60 година, у лицу плав, косе седе, кратких седих бркова, сувоњав; од одела има на себи гуњ и чакшире од сукна, памуклију од швајцарске ћитајке, кошуљу од жутог памука са порупчићима на прсима, на ногама има беле подвезнице, пресне опанке од свињске коже преплетене опутом, на глави црну шубару. Поред осталих ствари код њега је нађена и једна мала, црвена, вунена торба. По свему изгледа да је убијени из округа крагујевачког. Како идентичност овог лица још није утврђена, то се обраћа пажња свима полицијским и општинским властима да потраже фамилију овог непознатог лица, а у исто време да потраже и убице, па о резултату трагања да известе начелника среза колубарског округа београдског с позивом на депешу Бр. 5387.

КРАЂА СТОКЕ

Ноћу између 26. и 27. пр. м-ца непознати крадљивци украли су два вола Живадину Мијатовићу, земљод. из Брестова, среза деспотовачког. Оба су вола матора по пет година, један је длаке црно-беле, шарен, и биковит, други је длаке плаве, без роваша. Крадљивци су одвели волове ка варошици Свилајнцу. Акт начелника среза деспотовачког Бр. 4639.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ову покрађу.

Штампа Крај. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Б. Алимпић

БРОЈ 16. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 20. АПРИЛА 1908. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог заступника Министра унутрашњих дела, Министра правде, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Драгољуб Марковић, секретар прве класе начелства округа топличког, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, стави у стање покоја с пензијом, која му припада према годинама службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 9. априла 1908. год. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог заступника Министра унутрашњих дела, Министра правде поставити:

за начелника прве класе округа пиротског Светислава Станојевића, генералног кунзула у пензији, и

за начелника друге класе округа моравског Љубомира Марковића, судију првостепеног јагодинског суда, по пристанку.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 10. априла 1908. год. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог заступника Министра унутрашњих дела, Министра правде, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

Светолик Кнежевић, полицијски писар треће класе начелства округа београдског на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпусти из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 16. априла 1908. год. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 14. марта 1908. год. Бр. 1684., донето на основу тач. 9. члана 144. Устава, које гласи:

„да се Стеван Николајевић, наставник пиротске гимназије, родом из Моровића у Славонији и поданик угарски, прими по својој молби у српско поданство, заједно са својом женом Јеленом, изузетно од § 44. грађанског закона, пошто је поднео уредан отпуст из својег садањег поданства.“

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 23. марта 1908. год. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 18. марта 1908. год. Бр. 1799., донето на основу тачке 9. члана 144. Устава, које гласи:

„да се Јован Чолић, професор, родом из Селца у Турској и поданик исте државе, по својој молби прими у српско поданство, заједно са својом женом Јелисаветом и малолетном децом: Емилијом, Александром и Оливером, изузетно од § 44. грађ. закона“.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 23. марта 1908. год. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

Под „иначе недозвољеним срествима“ треба разумети лажна представљања и друга извртања, којима се оптужени може да наведе на признање, н. пр. изношење доказа или основа који не постоје, или казивање оптуженом да дело које је извршио није кажњиво, или да ће му се казна опростити, или да су родитељи оптуженог опасно болесни или да су умрли, или да ће истрага трајати све дотле докле не призна и т. д.[2]) — Сасвим је свеједно, ко је употребио недопуштена средства, да ли иследник или судија сам непосредно или је то учинио преко других лица, као н. пр. преко апсанције.

Употреба недопуштених срестава не мора се увек односити на целокупно признање, већ се може односити само и на један његов део. У таквом случају без доказне ће вредности бити само онај део признања, који је добијен услед обећања, претње, силе и кога другог недопуштеног средства.

[2]) *Kitka*, Beweislehre 94.

Тако н. пр. ако је у питању разбојништво, и оптужени признаје да је ствари узео од некога без употребе силе или претње, и тек пошто му буде припрећено или пошто буде употребљена сила, он призна и то, да је ствари одузео употребом силе, — онда се има сматрати да ће признање послужити као доказ само за крађу а не и за разбојништво.

Да би признање било без доказне вредности, мора оно бити последица примене обећавања, претње, силе или других недопуштених срестава; мора се, дакле, из свих ислеђених околности видети, да су оптуженог баш само та недопуштена средства покренула на признање. Недопуштена средства према признању морају, према томе, стајати у односу узрока и последице. Колика треба да буде претња, сила, принуда или које друго средство и у чему се има састојати, не може се у напред одредити, јер су сва та средства релативне природе и различито дејствују на разна лица.

Али, ако би оптужени исто признање, учињено услед употребе кога од недопуштених срестава, доцније, слободан од сваког незаконитог утицаја, поновио, то ће оно вредети као потпун доказ само тако, ако у себи садржи такве околности које се подударају са ислеђеним околностима, а које оптуженом не би могле бити познате, да није учинилац кривичног дела (други део § 226), као н. пр. кад оптужени тачно описује покрађене ствари, место на коме се налазе, начин извршења који се слаже с учињеним увиђајем и т. д. Основ зашто закон у поновљеном признању тражи навођење таквих околности, које су само учиниоцу познате, лежи у томе што, кад је већ једаред употребљено које од недопуштених срестава према оптуженом, постоји оправдана бојазан, да се он не плаши поновне употребе тога средства, па услед тога опет да искаже онако исто признање као и прво.[3]) Та бојазан, међутим, отпада, кад поново признање садржи околности, које су само учиниоцу дела познате. При поновном саслушању, разуме се, иследник или судија мора увек обавестити оптуженог, да је слободан сваког незаконитог утицаја и да се ничег не плаши.

Само оно признање, које је испунило све до сад поменуте захтеве, може послужити као правни доказ за признате чињенице. И обратно. Признање, које није испунило ма који од поменутих захтева, без доказне је вредности. Уредно признање потпун је доказ за сваку околност или чињеницу, коју је оптужени признао. Према томе, признање је потпун доказ како за кривичну одговорност или виновништво оптуженог који признаје, тако исто и за постојање кривичног дела које оптужени признаје.

---

[3]) *Kulf*, Commentar II 76.

Докле је увек било ван спора то, да се признањем потпуно може доказати кривична одговорност оптуженог, дотле је у старијој науци било заступано мишљење, да се постојање кривичног дела, које за собом оставља трагове као н. пр. убиство, разбојништво и др., не може доказати признањем већ само увиђајем. Ако се, према томе, увиђај не може извршити стога, што се не могу пронаћи трагови, што н. пр, није нађен леш, онда се, по том мишљењу, признањем не може доказати постојање дела. То је, међутим, нетачно. Јер и ако је увиђај доказно средство, оно није и једино, већ се исто тако и признањем може утврдити истина. Сем тога, има кривичних дела која и не остављају трагове (delicta traseuntis) и код којих се стога увиђај не може ни извршити, па кад се код тих кривичних дела може њихово постојање доказати признањем и другим доказним средствима, онда нема разлога, да се не може доказати и у случају кад кривично дело оставља за собом трагове. Ово се има допустити тим пре, што злочинци често тако извршују кривично дело, да не остају никакви трагови, н. пр. жена баци своје дете свињама, те би се забраном, да се признањем доказује постојање дела, штитили вешти и препредени злочинци.

Кад, дакле, увиђај нема никаквог преимућства над признањем, онда се има узети да се постојање кривичног дела може доказати и признањем. Само је у таквом случају дужност иследника и суда, да отклоне сваку сумњу од признања, што ће постићи на тај начин, ако нађу узрок са кога се не могу да примете трагови, које конкретно кривично дело по својој природи за собом оставља.

И по нашем законику признање може послужити као доказ како за кривичну одговорност оптуженог, што се види из првог одељка § 225, тако и за постојање кривичног дела, што се јасно види из последњег одељка § 225. Јер се у последњем одељку § 225 изречно вели, да ће се признањем моћи доказати постојање дела и онда, кад се *све* околности или обележја кривичног дела, које оптужени признаје, не дају утврдити другим доказним средствима, већ кад су само нека од њих утврђена другим доказима и кад се признање слаже с тим тако утврђеним околностима или обележјима. Јасно је, дакле, да се постојање и убиства може доказати признањем и ако нема леша, само ако има других утврђених околности које ће поткрепити признање. Само у једном случају признање не може дати потпун доказ за постојање дела; то је случај, кад сем признања нема ниједне друге доказне околности, која би поткрепљавала признање (последња реченица у последњем одељку § 225).

(наставиће се)

Д-р. Бож. В. Марковић.

КРИМИНАЛИСТИЧНИ ИНСТИТУТИ

од д-ра **Ханса Гроса**

(свршетак)

Колико је правника тражило од стручњака мишљење о микроскопском изгледу крви, сперме, косе и безброј других важних ствари, па је отуда изводило ваздан закључака, а колико је мало правника све то видело својим очима. У обичном се животу каже, да не треба да говоримо о стварима, које нисмо видели; али код нас та изрека не важи, јер ми често говоримо са стручњаком о крвним зрнцима и хемин-кристалима, и ако их никада у животу нисмо видели. Како би лако судија могао разумети стручњака, његова фиксирана тврђења и оправдану сумњу појмити и умети ценити, да се само хтео потрудити, па да је ма и један пут све то својим очима видео.

За то треба у лабораториуму пружити прилике свакоме криминалисти, да види најразноврсније препарате, било оне које је послао који стручњак из кога конкретног случаја, било оне који су справљени за потребу школовања студената, те да би знао, шта је стручњак видео, шта се од њега може захтевати и о чему он говори у своме мишљењу. На сваки начин, да лабораториум у том циљу мора имати и микроскопске апарате, да би се разгледања ових ствари могла вршити.

2. Субјективан.

а) Лабораториумом се може пре свега користити директор института и његови људи, да би могли спремити и справити потребне објекте за музеум и наставу.

б) За тим се лабораториумом могу служити његови ђаци, који хоће да се обуче справљању и примени извесних објеката, и који имају да изврше извесне радове, које им је ставио у задатак директор института.

в) Лабораториум стоји на расположењу свакоме истражноме чиновнику, који хоће за конкретне случајеве да чини опите, упоређења и т. д.

г) Најзад он је отворен и за специјално научне циљеве онима, који раде ма какав стручан посао из области криминалистике, па при том хоће да се користе с помоћним средствима која институт има на расположењу. Баш у том правцу треба чинити нарочите помоћи, како би се извесним људима дало прилике, у случају оскудице, да покушају извести своје идеје.

III. Библиотека.

Библиотека би, по себи се разуме, служила као допуна музеума и лабораториума; она би служила за потребе директора института и његових чиновника, студената, истражних чиновника и људи који се баве криминалистиком у научном циљу. Њена би величина свакако морала бити прилична. Пре свега морала би имати најмање неколико уџбеника за кривично право и неколико нових кривично-правних часописа, за тим све књиге о свима дисциплинама које су у вези са криминалистиком; ту спадају најбоље књиге и уџбеници за судску медицину и хемију, о оружју, технологији, антропологији, форензичној психопатији, о сујеверју, циганима, фалсификовању исправа, преварама са коњима, о техници распрскавања, о паљевинама и т.д. К томе долазе још сви специјални радови о темама криминалистике и антропометрије и о казненим заводима, а тако исто не смеју изостати ни извесне популарне ствари, као што су н. пр. са свим модеран, велики конверзациони лексикон, један технолошки часопис, уџбеник за фотографију и т.д. По себи се разуме, да све то не мора имати библиотека одмах у постанку своме; нека се почне паметно, па се може у малом низу година постепено извршити набавка свега поменутога, те да се дође до добре библиотеке, која ће потпуно одговорити своме задатку.

IV. Предавања.

Живи моменат целога института била би предавања, која морају држати управник института и његови људи. И та предавања би била субјективно и објективно различита. Главно средиште њихово било би општа, константна настава из свију делова криминалистике за образовање студената виших семестара и будућих практичара; та би предавања, разуме се, морала бити у вези са показивањима разних објеката из музеума и са разним демонстрацијама и вежбањима у лабораториуму. Понављамо, да материјал ученика треба да се састоји из студената, а не из младих практичара; за учење, за право учење способан је само студент, који се може бавити студијом без предрасуда и без других интереса. Ипак за то могу и млади практичари присуствовати предавањима и вежбањима у лабораториуму, ако им је могуће да имају толико слободна времена.

Даља серија предавања имала би да се држи за истражне чиновнике, који се за то време могу позвати и из других места. Ова предавања морају обухватити исте предмете, које и општа, само се цео материјал мора са више часова дневно у што краћем времену прећи; нарочито се мора имати у виду, да се истакне оно што је резултат најновијих испитивања у науци, како би се у том правцу упутили и слушаоци који су раније већ прошли кроз овај институт (једна врста продужног курса).

Нарочити курсеви, у којима би се радило највише практично, могли би се се држати за оне људе, који хоће да се одаду нарочито криминалистици — рецимо да сами буду учитељи у институтима — или су можда дошли у институт са нарочитим циљем рада.

Од вредности и правилне поделе ових предавања зависиће научни живот и успех целе установе, на првом месту.

V. Криминалистична станица.

Она треба да каже практичну корист института. Ако се цени суштина и тенденција криминалистике, онда је најпре потребно разјаснити, да она нема посла само са научним утврђивањем безбројних питања која долазе у кривичној процедури, већ да има да ради и на практичној примени онога што се нађе у таквим приликама. У већини случајева, где се тражи решење таквих питања, неће бити никаквих тешкоћа, ако је дотични истражни чиновник или судија упознат са учењем криминалистике из предавања и из сопствених студија, размишљања и посматрања. Свакојако, да и ту овда, онда може наступити каква тешкоћа, за чије решење не досежу обична средства која стоје на расположењу, тако да се мора обратити за помоћ институту са богатијим средствима. Појамно је, да један криминалистични институт са својим лабораториумом и музеумом, са својом библиотеком и другим помоћним средствима може много лакше радити, него ли истражни судија у каквој варошици у унутрашњости, па чак него ли и истражни судија у престоници. У таквим случајевима мора се иследник обратити криминалистичном институту или „криминалистичној станици“, да она предузме радове, пошто располаже потребним материјалом. Треба само добро разумети: не мислимо, да би таква „станица“ требало да буде једна врста више инстанције; не — тај институт треба у таквим случајевима само да послужи као помоћни радник истражном чиновнику, државном тужиоцу или суду. Може се помислити и на то, да криминалистички институт може послужити и за то, да на захтев кога браниоца уради што год или учини какве покушаје, ако се отуда ишчекује какво расветљење кривичне ствари у самој процедури.

Има много случајева, у којима истражни чиновник и др. мора затражити помоћ од станице. Рећи ћемо у опште, да се то мора десити само у тежим случајевима, код питања, за која или у опште нема стручњака, или код чијих је решења врло разложно, да покушаје, посматрања и т. д. врше истина стручњаци, али употребљавајући материјал из збирака, библиотека и т. д., дакле у самој станици. Ово се, разумљиво је, неће дешавати, ако је вештак лекар, хемичар, физичар, микроскопичар и т. д., који имају сами своје лабораторије, него тада, ако су вештаци — стручњаци из ма каквог другог сталежа, те не располажу лабораторијама, библиотекама и т. д.

Као примере, у којима се нарочито мора обратити за сарадњу института, навешћемо: справљање и примене отисака од ногу најразличитије врсте, израда цртежа, скица, крокија, пластичних представљања терена и т. д., за тим доношење суда и мишљења о оруђима за вршење крађа са обијањем, о припремама за паљевине, преваре, (упоређивање са сличнима из збирке), објашњења из коцкарског језика, дешифровање разних злочиначких писама, објашњења о разним варалачким праксама, доношење суда о извесним фалсификатима, прављење разних објеката у циљу упоређења (н. пр. последице пуцања кроз прозоре или друге предмете) и т. д. Баш код ових последњих случајева (вараличких практика, фалсификата, оштећења услед пуцања) морају се узети за вештаке стручњаци разних професија, али ће ипак њихово мишљење много пре послужити правоме циљу, ако буду своја посматрања и покушаје вршили у криминалистичном институту, уз припомоћ огромних спомоћних средстава, него ли у случају да се у таквим питањима служе увек недовољним материјалом.

По себи је разумљиво, да никад не може бити принуде, да се мора обраћати институту, јер такав рад не би могао имати онакав ауторитет, као што може дати квалитет рада из сопствене иницијативе. У нашем случају овако стоји ствар: суд има пред собом онај материјал, који је био код истражнога судије и који је овај слао институту; за тим суд има пред собом оно што је институт лиферовао и шта је он казао, као и то, како је и на који начин институт дошао до својих резултата — чему ће суд да даде целу и потпуну важност, то је његова ствар; он може са свим и просто да одбије рад криминалистичнога института, али ако се увери у његову корисност, он прима његово мишљење, што је много чешћи случај.

VI. Орган института.

Један део целе установе, који истина није неопходно потребан, али има много добрих страна, састоји се у установи и издавању нарочитог научног органа или још боље додатка коме већ постојећем стручном часопису. Ништа више не креће човека на научни рад, него ли сигурност, да може публиковати оно што је створио или оно до чега је својим трудом дошао, а у питању примене те материје лежи користан и неодољив нагон за новим и добрим радом.

Нарочита је потреба код једне нове дисциплине, као што је криминалистика,

која има тако велике, необрађене области, да преко јавности износи све покушаје и успехе у раду; на тај ће се начин и други подстрекнути на сличне радове, омогући ће се да новине нађу веће и опште примене, вршиће се пробе, расветљаваће се и побољшавати цела струка. Нарочито је код нових дисциплина са великим пољем рада велика опасност, да проналазачи, услед радости за новим проналаском, често прецењује његову вредност; али на поменути начин доказују се заблуде, а у најмању руку пружа се могућност да се дотични опомене да не губи много времена, сем ако хоће да продужи рад на погрешном путу. Ако он своје напоре искаже путем јавности, други учине одмах покушаје и опите у том смислу, те га за времена учине пажљивим за погрешке, ако је евентуално у њих запао. Али ипак рад није са свим изгубљен — частан посао увек мора ићи од руке; ако је и пошао погрешним путем, треба само то за времена поправити.

Један је од оваквих органа »Archiv für Kriminal-anthropologie und Kriminalistik« berausgegeben von Prof. d-r H. Gross. — Leipzig.

Све што би говорило противу установе криминалистичких института, не би се могло доказати. Процесуалних разлога нема; не може се изнети и тврдити никаква штетност, а трошкови нису тако велики, да услед њих не би требало приступати њиховим установама. Циљ је овим редовима био само тај, да покажу, како ова установа може бити од велике користи и у научном и у практичном погледу.

Берлин
26-III-08. **Доб. В. Бакић.**

ЧУВАРИ БЕЗБЕДНОСТИ У ПАРИЗУ

То је тек између поноћи и 2 часа изјутра када ми, замењујући светлост позоришта, ресторана и балова са непријатним уличним мраком, увиђамо сву вредност њиховог вечитог патролирања. Ми се враћамо журно и по мало узнемирени; ниједан дућан није отворен у удаљеним кварговима, силуете сумњивих личности промичу поред зидова, звуци пиштаљки леде крв, гадна лица појављују се. Али, ево, где се од једном зачу топот гарнизоних чизама, и два чувара безбедности појавише се на углу улице. Ах, храбри и честити чувари, како је пријатно срести вас ноћу у пустим париским улицама, и како пријатно утичу на наш сан одјеци ваших грубих ђонова!

* * *

Има их 4000 годишње, махом сами провинцијалци, између 21. до 30. год. и 35 подофицира на другом року, који сматрају за част да се брину о безбедности парижана. У овоме сваки не успева. Чувар безбедности у Паризу мора, пре свега, имати добре мишице, мишице од челика а не од памука, које брижљиво испитује полицијски лекар. За овим долази стас. Са стасом од 1 m. 67. може се добити место чувара безбедности у унутрашњости или место »варошког жандарма«, али не и место чувара безбедности у Паризу. За ово последње потребно је имати стас висок најмање 1 m. 70.

Рекорд у величини стаса припада Лукасу, агенту прве чете, који је по стасу највећи агент у Паризу. Апаш који падне у његове руке, може слободно препоручити Богу своју душу. Да би се имала што потпунија слика о Лукасовој снази, треба знати да су његове песнице и његова плећа у правилној сразмери са његовим стасом, великим 1 m. 98, а са капом на глави 2. m. 10. Агент Лефевр из деветог среза нешто је мало мањи од Лукаса. али је зато борац првога реда, који је триумфовао у Тиен-Чину приликом међународне утакмице.

Стас и снага нису довољни; чувари безбедности у Паризу не смеју имати ни најмању мрљу у прошлости. Пре неколико месеци један од најбољих агената морао је поднети оставку, пошто се сазнало да је на пет година пре ступања у полицијску службу учинио извесну кривицу по закону о риболову.

У корпу се, такође, бацају молбе неписмене и са ортографским грешкама. Једна комисија у префектури одбацује сваке суботе 30% молби ове врсте.

Али и ово није све. Г. Лепин, управник париске полиције, који се поноси са својим агентима као отац са синовима, полаже много на лепе људе. У пратњи свога помоћника г. Туни-а, шефа општинске полиције, он у овом циљу нарочито испитује кандидате. Често кандидант није леп, али је снажан и добро развијен, те с тога »пролази«. Једна ствар, на коју г. Лепин обраћа нарочиту пажњу, јесу бркови. Кандидати морају имати лепе бркове. Једног дана, приликом посматрања, појави се један кандидат, висок 1 и 90, али потпуно ћосав. Сигуран у свој успех, кандидат овај беше нарочито испрсио груди, али г. Лепин чим га спази, повика:

— Без бркова! Немогуће. Нећу га!

Дирнут у живац, кандидат одговори:

— Господине управниче, бркови не чине човека човеком.

— Добро одговорено, мој дечко! Узимам Вас. Кад човек нема бркове треба да има добар одговор.

Према броју пријављених кандидата, број изабраних врло је мали: у год. 1903. овај последњи број износио је 400, у 1904. год. 781; у 1905, 760 и у 1906. год., 468.

Најзад је срећан кандидат, према потреби службе, примљен за чувара безбедности у Паризу. Магацин одела одмах му отвара своја врата, а префектура му издаје суму од 120 динара. Г. Лепин одева добро и јевтино своје агенте. Велики огртач, који покрива тело од главе до пете, стаје свега 30·45 дин.; врло леп мундир 24·39 дин.; панталоне по најновијем крају 11·70, а лепа летња блуза 3·89 дин. Ово није продато, ово је поклоњено.

Ученици од пет стопа и шест палаца.

Са сабљом о бедрима и са револвером у футроли кандидат се упућује на службу, с налогом, да долази редовно у школу чувара безбедности, коју је основао г. Лепин још 1883. год. и која од тог доба стално функционише на другом спрату париске префектуре.

Две велике сале са дугачким, црним асталима, са таблама такође црним и о зид окаченим, са катедром за наставника и мирисом мастила, изазивају у нама успомене из најранијег детињства. Чудновати ђаци са брковима: наша некакадашња амбиција!

Сваки агент долази у школу сваког трећег дана, ван часова службе. Предавање се отпочиње са диктирањем и писањем, који трају до 9 часова. Главни инспектор Лезаж коментарише један од хиљаду посведневних догађаја, у којима агенти интервенишу. У највећој тишини, са главама у напред погнутим, 250—300 агената повлаче веома обазриво перо по хартији, чувајући се да не учине какву ортографску погрешку. Свака оваква погрешка објављује се одмах на црној табли, и тада кривац црвени од стида под ироничним погледима 600 очију.

Време од 9 до 11 часова употребљује се на упознавање агената са многобројним хартијама, разним документима, картама и т. д. као што су н. пр. допуштење за употребу кола, цертификати, о способности кочијаша. карте новинара, посланика, сенатора, дипломата и масе белих, зелених, жутих, црвених и наранџастих карата, којима се Французи поносе. За агента би било врло незгодно кад би се дао преварити у овим стварима. У префектури се још нерадо сећају старог и отменог господина, који је пуних шест година узимао учешћа у свима званичним свечаностима, издајући се за посланика једне велике европске силе, док се једног дана, на самом уласку једне сале, није срео са правим послаником, чији је положај злоупотребљавао.

Исто се тако ревносно изучавају и копирају и карте надзорника канала; нарочита награда од 50 дин. даје се агенту који ухвати притежаоца ових лажних карата приликом покушаја силаска у канал, у циљу оштете каблова.

Састављајући записнике, агент донекле ради у својству чиновника. С тога се сваког дана држе нарочите конференције, на којима се претресају сви могући несрећни случајеви, почев са *ломљеним колима* на првој конференцији, па до *лица извађених из воде* с којима се завршава последња, тридесета конференција. »*Пијан кочијаш*« чини част петој конференцији. Осамнаеста и деветнаеста конференција посвећене су сударима аутомобила и трамваја са фијакерима и омнибусима. Једна лекција такође је посвећена паду саксије с цвећем с прозора. Није ли, у осталом, подбригадир Лонгпре био жртва једног оваквог случаја пре пет година?

Пријатност, стрпљење, љубазност скоро су једине речи, које се чују у школи: човек чисто верује да се налази међу госпођицама Сен-Кир.

Један млад агент ишао је толико далеко у услужности и љубазности, да је у своме кварту пружао дамама руку ради прелаза преко улице. Агент овај трчао је, са осмехом на уснама, од једне даме ка другој, подижући испуштене рукавице или мараме, и преносећи пољама котарице.

Један други агент био је пре неколико месеци јунак једног догађаја на углу булевара »Севастопоља« и улице Тибиго. То је било на трамвају Шапел-Сквер Моних. Једна дама јогунасто је одбијала да плати карту за дете, које је очигледно имало више од пет година. Најзад је позват у помоћ агент са улице, али је и његова интервенција у погледу плаћања карте остала безуспешна. Јогуница нити је хтела платити карту нити сићи с трамваја. Публика отпоче протествовати, а 50 трамваја очекиваху да продуже пут. У место сваког даљег објашњења, агент вади новчаник, плаћа место за дете и бежи уз бурно клицање масе света. Разуме се већ, да је овакво елегантно решење агентово имало за последицу повишицу његове плате.

После тромесечног похађања школе и 90 часова учења, нови агенти постали су учтиви и преучтиви; постали су савршени агенти. Они умеју телефонирати баш као и саме госпођице телефонискиње: они умеју примити и отправити на телеграфском апарату сваку депешу; они, најзад, онесвешћеним болесницима могу указати прву помоћ као и сами лекари. Дошав из провинција у Париз, свега пре неколико месеци, они су по свршетку школе у стању да слободном руком тачно нацртају план свију улица, које су поверене њиховом надзору. Једино што им за службу не достаје, то је знање енглеског језика. Али је и ова празнина попуњена. Од јула месеца прошле год. 45 агената посећују Берлицову школу. Захваљујући генералној методи ове школе, у којој се сви живи језици уче искључиво помоћу конверзације, успех ових агената био је брз и велики. Један од њих кладио се са својим друговима, да ће за шест недеља научити да правилно говори енглески, и опкладу је добио. Од 31. јануара ове год. ученици живих језика или »агенти Берлицови« како их је Париз назвао, распоређени су на службу, у интересу париских гостију из иностранства, кроз Паси, Јелисејска Поља и по булеварима у околини Гранд Хотела и кафане де ла Пе.

Занат са врло малим одмором. — Страх апаша.

Чим је нови агент ушао потпуно у службу, настаје за њега чудноват живот, у коме, тако рећи, нема никакве разлике између дана и ноћи; у коме треба да спава у подне и да лута по улицама у три часа изјутра.

За све време од 24 сата, т. ј, и дању и ноћу, његов живот регулисан је на минуте. Сваки срез има три бригаде, од којих је свака састављена од 110 до 120 или до 130 људи, према броју становништва. Највећи париски срез, XVIII има скоро 500 агената. Ове три бригаде: А. В. С. предузимају наизменично службу, тако да сваки агент има 8 часова службе на 24 сата.

Према последњој статистици, у Паризу има 1000 километара улица. Пошто се за службу једновремено могу употребити само 2000 агената, то на сваког од њих долази 600 метара улица за надзор. Пошто агенти ноћу иду у двоје то, дакле, морају патролирати на простору од 1200 метара.

Осмодневни одмор не постоји за чуваре безбедности. У место овога, они могу у сваких петнаест дана тражити и добити допуштење за слободан излазак у варош. али је најмања грешка у служби, као на пр. закашњење од $^1/_4$ часа, довољна да ову бенефицију изгубе. Ако се агент 4 пута закасни од службе, кажњава се губитком плате.

Што се тиче 626 агената велосипедиста, који крстаре по Паризу, и које апаши називају »ластавицама«, за време службе од 8 часова они морају провести 5 часова на бициклу, и за ово време обићи простор од 50 километара, са кратким одморима од $^1/_4$ часа на сат, и поред службе од 3 часа пешице. Агенти ови веома су корисни. Г. Лепин нас уверава да су они само у прошлој години интервенисали у 24.000 афера.

Је ли још потребно напоменути, да агенти за време службе морају бити веома обазриви, јер их подофицири строго контролишу и за најмању грешку кажњавају. Дисциплина је војничка.

Осам хиљада људи г. Лепина. — Сале резерве.

У истини, то је читава војска која гмиже по Паризу: 7000 чувара безбедности, 880 подбригадира, 80 бригадира, 28 инспектора, 25 официра и 4 дивизиона комесара, од којих сваки има под својом командом 1800 људи. То су, дакле, 8438 људи, којима командује г. Лепин.

Поред видљивих уличних позорника, о безбедности Париза старају се још и невидљиве трупе резерве, негдашње »централне бригаде«. Прве четири, полицијским стилом назване »потпора«, појављују се само у важним и озбиљним приликама. Њих састављају агенти по избору, који корачају као један човек и примају ударце непосрћући. У редовним приликама, агенти ови обављају службу у позориштима и при разним свечаностима. Они су дочекали Цара, Едуарда VII, Оскара II, Алфонза XIII и Хумберта II. Њима такође припада слава, с којом се нарочито поносе — што је из њихове средине изабрана гарда за префекта.

У $1^1/_2$ час по подне, 242 агента пете чете — која се брине о саобраћају — заузимају раскрснице. Посао њихов нарочито је велики за време трка, које испуњују 200 дана у години. На место трке одлази се омнибусом за 1 динар, али зато друштва дају агенту гратификацију од 5 динара. Служба је, у осталом, врло тешка. У времену од маја до августа треба регулисати долазак и одлазак просечно за 4000 возова дневно. За време главне трке, то је најмање 12000 кола и преко 8000 аутомобила.

Романтичне су и занимљиве сале резерве, меблиране дугачким столовима и многобројним клупама. Људи за дневну службу улазе у ове сале у 8 часова изјутра. Дежурство по правилу траје 12 часова, али се понекад продужује и 24, са по 2 сата одмора за сваки обед. Изузев обвезе да стално буде у сали, на расположењу официра и префекта, агент је иначе слободан. Чим је прозивка извршна и последње »овде сам« изговорено, агенти скидају своје горње хаљине, и тада се војничка стражара претвара у праву радионицу. Али каква чудновата радионица, Боже мој! Тамо доле један извадио четке и бријаче, и дочепао се главе једног свог друга. На углу једног стола један други израђује четке, поред једног колеге који врло вешто плете мрежу. Онамо, опет, један шије обућу од бивоље коже; други довршава један ланени трико и т. д. и т. д. У другој резерви представљени су сви занати; то је изложба заната у маломе.

Хероји пожртвовања и жртве дужности.

Не замерајмо агентима на њиховим малим користима, јер им њихове плате никад не могу донети какву имовину. Чувар безбедности почиње с платом од 1900 динара на годину и заустављa се на плати од 2300 динара. После 8, 10 и 12 год. службе може постати подбригадир са годишњом платом од 2400 и 2500 динара. Бригадир има 2400 и 3000 дин. на годину, а главни инспектор 3900 и 4000 дин. Али у целом Паризу има свега 25 инспекторских места, и веома је ретко да један обичан агент досне до овог положаја. За ово су потребни ванредни успеси у служби. Стари подбригадир Посон данас је главни инспектор над бригадом за кола зато што је ухапсио анархисту Хенрија.

Чак и за оне агенте, који заврше каријеру са ширитима прве класе, положај није ни мало завидан. После службе од 25 год. они добијају пенсију од 1150 дин. на годину. У 9/10 случајева они су принуђени да сами траже пенсију после 15 година службе. и тада добијају 660 динара годишње или 55 динара месечно. Петнаест година службе изнуре и најјаче људе, пошто је дужност страховито тешка. Ево неколико статистичких података. У год 1904. било је: 66 агената уједених од паса, 155 у болници, тешко рањених, 340 рањених приликом вршења службе, који су се лечили код својих кућа и 219 под поштедом. Године 1900 било их је: у болници 149, рањених и лечених код куће 448, уједених од паса 23 и под поштедом 175. Од 80 смртних случајева за ове две год. $^2/_3$ последица су туберкулозе. Ова несрећна болест досеткује чуваре безбедности, који су и дању и ноћу изложени хладноћи, киши и ветру.

У неједнакој борби, у битки у којој сваког сата узимљу учешћа 8000 агената против страховите војске од 60.000 париских апаша, колико чувара безбедности падају због нас! Недавно је Етисван у

улици Берзели-ус, у самој стражари, ударио 12 пута ножем старешину ове стражаре, од којих је удараца сиромах остао на месту мртав, и обранио, у исто доба, његовог друга Лебретона. После њега погинуо је несрећни Тазар. Октобра мес. пр. год., једна банда од 20 апаша напала је на стражару у Обервиљу. То је била страховита опсада. Агенти су сачували свој живот, захваљујући једино својој изванредној енергији.

Историја мучeништва органа безбедности продужује се годинама, и празна места на таблама по стражарама брзо се испуњују новим именима жртава дужности. Имена ова служе као најбоља лекција њиховим заменицима. Песма има пуно права кад вели: „агенти су храбри људи“, и с тога је право да се са респектом и захвалношћу поклонимо пред овим скромним херојима свакодневне дужности.

с француског
М. А. П.

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ЈЕВРЕЈСКА ЛАМПА

(НАСТАВАК)

II.

— Видите ли, стари друже, говораше Холмс Вилсону, шта ме баца у очајање у овој авантури, то је, што осећам како ме око овог сатане стално гледа. Ни једна од мојих најтајнијих замисли није њему непозната. Радим као онај глумац, чији су кораци у напред удешени, који говори и креће се како то захтева нека виша сила. Разуметели Вилсону?

Вилсон би сигурно разумео да није тврдо снавао као човек чија температура варира између четрдесет и четрдесет један степен. Али се Холмс и не обзираше да ли га Вилсон чује или не, већ продужи.

— Потребно ми је да позовем у помоћ сву моју енергију и све моје силе, да не би изгубио присуство духа. Срећом што су ова мала изазивања за мене само убоди чијода који ме надражују. Пошто болови ране попусте и ране самољубља понова се затворе, завршим увек тиме што узвикнем: „Проводи се мој добри човече. Овог момента или ког другог издаћеш се сам.“ Јер, најзад, Вилсоне, зар није сам Липен својом првом депешом и рефлексијом коју је сугестирао малој Анријети издао тајну кореспонденције са Алисом Дмен? Ви заборављате тај детаљ, стари друже.

Холмс се слободно шеташе по соби не водећи рачуна, да може пробудити његовог старог друга.

— Најпосле, не иде тако рђаво и ако су путеви мало мрачни, као што сам и ја; ипак почињем да се са њима упознајем. Пре свега хоћу да будем на чисто у погледу личности господина Бресона. С Ганимаром имам састанак на обали реке Сене, на месту где је Бресон бацио његов пакет, и тако ће нам улога овога господина бити позната. У осталом, то је сцена која ће се одиграти између Алисе Дмен и мене. У противника су кратка крила, зар не, Вилсону? и зар не верујете да ћу за кратко време сазнати фразу албума и значење она два засебна слова Ј. и К.? У овоме лежи тежиште ствари, Вилсону.

Овог момента госпођица уђе у собу и видевши Холмса, који беше узнемирен запита га нежно:

— Господине Холмсе, ја ћу вас морати изгрдити. ако ми пробудите болесника. Није лепо од вас што га узнемирујете. Доктор је наредио апсолутну мирноћу.

Холмс је гледаше без једне речи, зачуђен као и првог дана, али увек невероватно миран.

— Зашто ме тако гледате, господине Холмсе? Ништа? Али да... Ви изгледате увек да имате задње мисли .... које? Одговорите ми молим вас.

Госпођица га испитиваше, нагнувши се унапред, са својим ведрим лицем, безазленим очима, насмејаним устима и састављеним рукама. Она изгледаше толико безазлена да се Енглез најпосле нађути; приђе јој и рече тихим гласом:

— Бресон се убио јуче у вече.

Она понови, правећи се да неразуме:

— Бресон се убио јуче....

Заиста, никаква се промена није запазила на њеном лицу, која би открила ово усиљено претварање.

— Ви сте били обавештени рече Холмс узбуђено.... Иначе, ви бисте задрхтали .... Ах! ви сте много јачи но што сам замишљао .... Али зашто се претварати?

Холмс зграби албум са сликама, који беше оставио на суседном столу, и пошто отвори страну на којој су недостајала слова рече:

— Да ли бисте ми могли казати, којим би редом требало распоредити дигнута слова, да би се добила тачна садржина цедуље, коју сте пратили Бресону четири дана пре краће јеврејске лампе?

— Којим редом?..... Бресон?..... крађа јеврејске лампе?....

Госпођица понављаше полако речи, као да хоће да им схвати значење.

Холмс навађиваше.

— Да. Ево употребљених слова... на овоме парчету хартије. Шта сте казивали Бресону?

— Употребљена слова.... шта сам казивала....

— Одједном, госпођица прсну у смеј:

— Ту смо! Сад разумем! Ја сам саучесница крађе! Постоји неки Бресон, који је украо јеврејску лампу и који се убио, а ја сам пријатељица тога господина. Ах! али је ово занимљиво!

— Кога сте ишли да видите јуче, на другом спрату оне куће у улици Терн?

— Кога? моју модискињу, госпођицу Ланже. Да није случајно моја модискиња и мој пријатељ господин Бресон иста особа?

— Поред свега тога. Холмс ипак посумња. Човек се може претварати и сакрити страх, радост, забринутост и друге осећаје, али никако индиферентност, срећан осмејак и незамишљеност.

Међутим Холмс јој рече:

— Још једна и последња реч: зашто сте ме прошле вечери предусрели на северној станици? и зашто сте ме молили да одмах отпутујем и да ништа не предузимам у погледу краће јеврејске лампе?

— Ах, ви сте врло љубопитљиви, господине Холмсе, рећи ће госпођица смејући се сасвим природно. Да би вас казнила нећу да вам кажем ништа, него ћете чувати болесника за време док одем до апотеке.... Један хитан рецепт.... ја идем.

Госпођица оде.

— Ала сам насео, прошапта Холмс. Не само да нисам ништа сазнао, већ сам се изрекао. Холмс се сети афере плавог дијаманта и испитивања Клотилдиног. Зар није ово држање исто као и оно код плаве госпође, зар се не налазим опет међу таквим бићима, која су под непосредним утицајем Арсена Липена и која у најкритичнијим моментима сачувају невероватну мирноћу?

— Холмсе... Холмсе...

Овај приђе Вилсону, који га довикиваше и наже се над њим.

— Како је, стари друже? мучиш ли се?

Вилсон покрену усну, али не могаше ништа рећи. Најпосле, после тешких мука промрмља:

— Не.... Холмсе... није то она... није могуће да то буде она!

— Шта ми ви причате? Ја вам тврдим да је то она! Само пред креатуром коју је дресирао и поучио Липен, изгубим главу и радим као буала.... Евдо сада знам целу историју албума... Да се кладимо, да ће у року од једног сахата Липен бити о свему обавештен. У року од једног часа? Шта кажем! али одмах! Апотека, хитан рецепт.... све је то комедија!

Холмс се брзо извуче и оде у улицу Месин где посматраше госпођицу, која уђе у једну апотеку. После десет минута ова се поново појави са неким малим стаклетима и једном флашом завијеном у белој хартији. Али, при повратку пресретне је у путу један човек, преко сваке мере услужан, са качкетом у руци, који изгледаше као да тражи милостињу.

Госпођица застаде, понуди му милостињу и продужи пут.

— Она му је нешто говорила, рече Енглез.

Више него сигурно, и пошто је схватио ситуацију, промени тактику. Напустивши младу девојку, пође за трагом лажнога просјака.

(наставиће се)

с француског
Милутин Т. Марковић.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине корбовске, актом својим Бр. 258, пита:

„Пре 30 година, тадашња општинска управа разделила је својим грађанима, који су у то доба били пунолетни, известан део своје утрине на местима: „Царини", „Селишту" и „Церибаши."

Сваке друге године, рачунећи од поделе, ово је земљиште поново раздељавано према броју прираслих — нових — пореских глава, и тако је трајало све до 1884. године.

У 1884. години, приликом вршења пописа земљишта, сви они што су добили део од утрине на месту званом „Царина", уписали су, поред свога сопственог имања, и ове деонице на своје име, и од тада плаћају порез на исте.

Они, пак, што су добили деонице од општинске утрине на местима званим: „Селиште" и „Церибаша", нису уписали ово имање на своје име, а није га уписала ни општина, те тако сада нико не плаћа порез на исто, ма да га уживају они, којима је пре 30 година односно до 1884. године уступљено.

Моли се уредништво за обавештење:

1, да ли се може ово општинско земљиште одузети од оних, што су га у порез пријавили и плаћају, или су они већ постали сопственици по књизи Б., и ако се може одузети, то којим начином; и

2, да ли се може одузети од оних, што га у порез нису никако ни пријављивали, и ако може то на који начин, и да ли се, кад би се одузело, може разделити оним грађанима, који су постали пунолетним после 1884. год. и од општинске утрине не уживају ништа?"

— На ово питање одговарамо:

Као што се из предњег питања види, деоба овога земљишта извршена је са знањем власти.

Према томе, ако је то учињено на начин, који је прописивао чл. 54—58. шумске уредбе од 4. априла 1861. г. КВ№ 732. и додатак ове од 12. маја 1862. год. која је тада важила, онда су и они, што су своје имање уписали у књигу Б. и они који то нису учинили, одавно постали сопственици овога земљишта, и оно им се сада не може одузети.

Ако је, пак, ово земљиште подељено само онако општински, без дозволе која је условљена чл. 56. поменуте уредбе, онда је то самовласно заузимање, и како још није протекао рок застарелости, који се за прибављање општинске имовине тражи по § 931. грађ. закона, то се ово имање може вратити општини путем редовних спорова, било да се ови изазову на начин, који предвиђа § 375. под а. кр. закона, било непосредним тужбама код надлежних судова.

Нека, дакле, општински суд одмах изабере пуномоћника, ако га већ нема, па нека му нареди да подигне тужбе за повраћај заузетог земљишта.

За земљишта у вредности до 100 дин. подносиће тужбу самом општинском суду, а за земљишта веће вредности надлежном првостепеном суду.

Кад се ово земљиште одузме од оних, у чијим је рукама било до сада, оно се може дати сиромашним само путем одлуке општинског одбора и збора, које би биле одобрене и државном влашћу, јер је ово отуђење земљишта (чл. 33. т. 3. и чл. 86. т. 3. и 12. зак. о општинама).

Ако су ова земљишта била предмет суђења комисија одређених по закону о шумама, па од стране ових регулисано и питање о сопствености (ако су заузећа на шумским комплексима) онда би парнице биле скоро безуспешне, јер се општина није јавила у року, који је предвиђен законом о шумама.

II.

Суд општине доњо-речичке, актом својим Бр. 692, пита:

„Известан грађанин ове општине обратио се начелнику среза прокупачког и молио за наређење, да му се од једног другог грађанина наплати извесна сума новаца, што му припада на име дијурне као судији у једном изабраном суду.

Начелник срески упутио је ову молбу општинском суду са наређењем да изврши наплату ове дијурне — дневнице.

Како дужник не пристаје драговољно да плати ову дневницу, истичући да је дотични није на време тражио по закону, јер је већ протекло више од две године од тога времена, то се моли уредништво за обавештење: сме ли се ова наплата извршити продајом имовине дужника или не?"

— На ово питање одговарамо:

Ако постоји извршна пресуда изабраног суда, којом је дотични осуђен на плаћање дијурне, онда се наплата може извршити и продајом његове имовине у границама наређења § 471. грађан. суд. поступка.

Исто се тако може извршити наплата и онда, ако постоји о овој дијурни каква извршна одлука административних власти.

Без тога не сме се вршити наплата, него молиоца упутити на редован суд а надлежну полицијску власт известити о томе, или њу известити, пошто је она и издала наредбу, па да она упути на суд молиоца.

III.

Суд општине драгоцветске актом својим Бр. 735, пита:

„Пресудом овога суда од прошле године Бр. 1854, поред казне затвора за утају, осуђена је извесна жена да плати тужиоцу на име накнаде за утајене ствари 50 дин. и осталих трошкова 14 свега 64 динара.

Осуђена нема свога сопственог имања, а њен муж има и покретног и непокретног имања, али не пристаје да плати ову осуду за своју жену.

Моли се уредништво за објашњење, да ли се за горњу наплату могу узети у попис и продати ствари или стока мужа осуђене, пошто је његова жена осуђена за дело из користољубља, и да ли се овде може применити благодејање из § 471. грађ. суд. поступка, или се мужевљева имовина не може ни узимати у попис за ову наплату."

— На ово питање одговарамо:

Ако пресудом није наметнуто плаћање накнаде штете мужу осуђене, онда се од њега не може ни наплатити §§ 296. и 332. крив. суд. поступка.

IV.

Суд општине милушиначке, актом својим Бр. 343, пита:

„У члану 105. закона о општинама стоји: за председника општинског суда могу бити изабрани они, који могу бити одборници, ако поред тога имају још и ове услове:

а, у сеоским општинама да плаћају најмање 25 дин. непосредног пореза и. т. д.

Према овоме моли се уредништво за обавештење: да ли се у ових 25 дин. урачунава и стални државни прирез или не, и може ли бити у сеоској општини председник оно лице, које не плаћа преко 25 дин. годишње непосредног пореза без сталног државног прireза?

— На ово питање одговарамо:

У суму непосредног пореза улази и стални државни прирез од 75% и према томе може бити председник и оно лице, које укупно са државним прирезом плаћа најмање 25 динара.

То је могао суд видети и из обавештења које је дато у бр. 45 под I „Полицијског Гласника" за годину 1905.

И овом се приликом напомиње, да треба пратити рубрику „Поуке и обавештења", па се тада неће постављати питања, која су већ објашњена.

V.

Суду општине власинске, на акт Бр. 1059, одговара се, да је питање, које је он истакао, расправљено у бр. 13. „Полицијског Гласника" за ову годину, под II па нека тамо потражи потребан одговор.

VI.

Пав. Јанковићу, кмету општине ваљевске, не може се дати одговор на постављено питање, него нека се за исто обрати својој претпостављеној власти.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖЕ СЕ

Ирму жену Франца Ајзенгшира из Беча, која је још у месецу новембру 1906. године побегла од свога мужа, тражи аустро-угарски конзулат актом Бр. 4251. Са њом заједно налазе се Игнац Шмидбергер и једна келнерка Јохана Хаустер. Ирма је стара 24 године, ра-

није је била учитељица на клавиру. Како се мисли да се она налази у Србији, то се позивају све полицијске и општинске власти да је потраже и пронађену спроведу Управи града Београда с позивом на акт Бр. 16558.

Стојана Малбашића — Дамњановића, шпекуланта из села Рушња, среза врачарског, који је још 25. марта ове год. отумарао од куће, тражи начелник среза врачарског актом Бр. 5627. Стојан је стар 48 година, високог раста, у лицу смеђ, смеђих проседих бркова, очију зелених, у сељачком оделу, на глави има шубару, а на ногама опанке. Пронађеног треба спровести поменутом начелнику.

Јулијуса Хендла, трговца из Обреновца, који има да одговара за превару, тражи начелник среза посавског, округа ваљевског, депешом Бр. 5133. Позивају се све власти да Хендла у својим домашајима потраже и пронађеног спроведу поменутом начелнику.

Антонија Милутиновића, из Београда, који је извршио крађу разних ствари Ђорђу Петровићу, сарачу из Београда, тражи кварт савамалски актом Бр. 3970. Нека га све полицијске и општинске власти потраже и пронађеног спроведу кварту савамалском с позивом на акт Бр. 3970.

Станчу Станковића, земљоделца из Топлог Дола, среза масуричког, који има да издржи 30 дана затвора због кријумчарења, тражи начелник среза масуричког актом Бр. 2378, ради издржавања затвора. Станча је стар 35 година, омален, прилично развијен, у лицу црномањаст, бркова малих црних, у десно је око ћорав, на себи има од одела чакшире и гуњ од црног сукна, на глави шубару. Скреће се пажња свима властима да га потраже и пронађеног спроведу поменутом начелнику.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Још пре месец дана нестало је Петра Н. Јанковића, земљоделца из Јабуковаца, и поред свега тражења начелника среза брзопаланачког до сада још није пронађен. Петар је омален, у лицу црномањаст, врх носа му је одсечен. Како се мисли да је Петар убијен па негде сакривен, то се позивају све полицијске и општинске власти да га у својим домашајима потраже и у случају проналаска о томе известе начелника среза брзопаланачког са позивом на депешу Бр. 3836.

П О Т Е Р Е

Славко Симић, земљоделац, из Деспотовца, пре неколико дана побегао је од своје куће, јер су приликом претреса нађена код његове куће неке крадене ствари. Славко је стар 20 година, омален, добро развијен, округлог лица, косе и очију смеђих, на десној су му руци мали и домали прст ампутирани; од одела има на себи: гуњ и чакшире од црног сукна, на глави војничку шајкачу, а на ногама сељачке чарапе и опанке са кајишима. Позивају се све полицијске и општинске власти да Славка живо потраже у својим домашајима и нађеног спроведу начелнику среза деспотовачког с позивом на депешу Бр. 5190.

Ђорђе Сташић, земљоделац из села Буношевца, среза пчињског, који је био у притвору и под истрагом због тешке телесне повреде, ноћу између 9. и 10. овог месеца побегао је из окружне врањске болнице у болничарском оделу, где је био на лечењу. Ђорђе је стар 35 година, средњег раста, црномањаст, на левој јагодици има ожиљак од ране округлог облика, у пречнику 3·5 см. Позивају се све полицијске и општинске власти да га живо у својим домашајима потраже и пронађеног стражарно спроведу начелнику среза пчињског с позивом на акт Бр. 8336.

Јелена — Јела Сомор, бив. служавка, родом из Крушевца 11. овог месеца отишла је од свога газде Косте Живковића, чиновника Београд. Задруге и до сада се ништа о њој није сазнало. Јелена је стара 17 година, средњег раста, на себи је имала црну сукњу, блузу црвено карирану, на ногама ципеле. Постоји велика вероватноћа да је се утопила истога дана у Сави. Позивају се све власти да је потраже и у случају проналаска о томе известе кварт теразијски с позивом на акт Бр. 3931.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

На дан 21. пр. м-ца око 1 час после подне извршена је опасна крађа г. Димитрију Наумовићу, казанџији у Коларчевој улици. И поред свега трагања, полиција није могла пронаћи лопова све до 4. ов. м-ца када је лопов поново у истој радњи извршио крађу.

Наумовића, који га је био ухватио, нагао је бегати Коларчевом улицом. Према је г. Наумовић трчао за њим и викао «држите лопова» ипак је Александар, чим је ушао у Македонску улицу, престао трчати, и продужио ићи обичним ходом као да ништа није ни било. Вероватно да би и утекао, да није било два мала шегрта, који трчаху за њим вичући: «држите тога у црном капуту.» Лопов видећи опасност, нагне поново бегати ка Скадарској улици, али жандарм, који је био ту на линији, приметивши га како бега, сакрије се иза ћошка код «Булевара» и кад је Александар скренуо у Скадарску улицу ухвати га.

Одведен у кварт и узет на испит Александар је одмах признао да је извршио крађу г. Наумовићу, и да је узео свега 18 динара. Кад је при претресу нађена у џепу од панталона једна новчаница згужвана, он је казао: «то је моја г. писаре.» Осим ове новчанице још су три нађене у ногавицама од панталона. Поред новца код њега је при претресу нађено: једна гвоздена јака клинфа, у облику масата, један калауз од жице, један велики кључ, један кључ од Вертхајмове браве са № 12321. на горњој страни, а на доњој № 2, једна заложница од једног иберциера и неке признанице од плаћања кирије у манастиру Раковици.

У току даљег испита Александар је признао да је извршио и ону прву крађу г. Наумовићу 21. марта, и то заједно са неким **Миланом Н.** с којим се вели, упознао 19. марта у кафани «Оријенту», и коме не зна презиме, и том су приликом однели 300 динара.

Александар је родом из Београда, по занимању електротехничар, стар 19 година, сред-

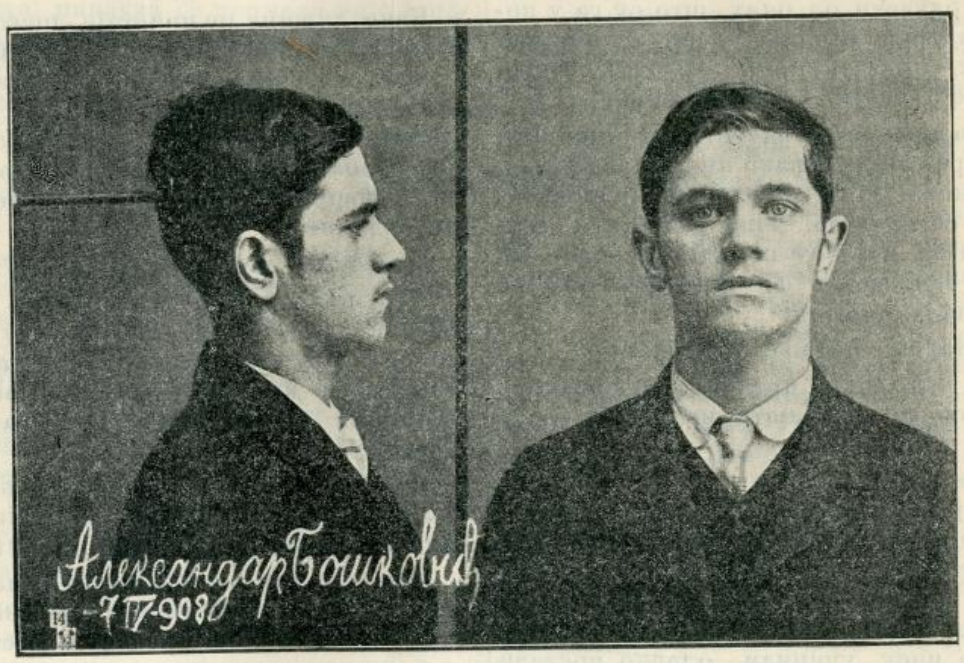

Тога дана око 12 и по часова, **Александар — Аца Бошковић** звани „Бата“, чију фотографију износимо, улучивши прилику када у радњи г. Наумовића није било никога, разбио је један прозор из авлије и кроз њега провукао се у радњу. Затим је помоћу калауза отворио фијоку на тезги и из исте узео 58·60 динара: 40 динара у српским новчаницама а 18·60 у сребру и никлу. Али овом приликом лопов није био исте среће, као први пут, јер је примећен од стране сопственика. На питање овога, који је стојао покрај разбијена прозора: «ко је тамо?», Александар је муњевитом брзином искочио кроз прозор и отевши се од г. њег раста, ћосав, косе смеђе, раније је осуђиван више пута иступно а једанпут и судски: пресудом првостепеног суда за варош Београд од 22. децембра 1904. год. Бр. 34848. на две године затвора због две опасне крађе. Са ове осуде пуштен је 29. јуна 1906. године.

Милан Н., по његовом казивању, стар је 27 година, средњег раста, у лицу смеђ, малих бркова, брија се, у обичном оделу.

Ко би што више знао о Александру, а нарочито да ли је учинио још какво казнимо дело, моли се да о томе извести кварт теразијски с позивом на акт Бр. 3861.

Штампа Крањ. Срп. Државна Штампарија уредник, Душан Ђ. Алимпић

БРОЈ 17. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 27. АПРИЛА 1908. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог заступника Министра унутрашњих дела, Министра правде поставити:

за управника града Београда прве класе Обрада Благојевића, досадашњег државног правобраниоца.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 20. априла 1908. год. у Београду.

РАЗГРУПИСАВАЊЕ ОПШТИНА

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., одобрена су решења Народне Скупштине, сазване у други редован сазив за 1907. годину, која гласе:

„да се села: Поповац и Забрега одвоје од своје досадање општине буљанске у срезу параћинском, округа моравског, и за себе образују нову општину под називом: „Општина поповачка“, у истом срезу и округу.“

„да се варошица Белановица одвоји од своје садашње општине калањевачке, у срезу качерском, округа рудничког, па да сама за себе оснује нову општину под називом: „општина белановачка“ у истом срезу и округу.“

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 3. априла 1908. г. у Београду.

РАСПИСИ

Свима окружним начелствима и суду општине београдске

На питање једног начелства: да ли прописи закона о изборима народних посланика вреде и за сазивање деце за редовно калемљење дајем следеће објашњење:

Прописи чл. 99-ог у вези са чл. 3-им Закона о изборима народних посланика вреде и за сазивање деце за редовно калемљење крављих богиња.

Пошто ће се избори народних посланика извршити на дан 18-ог маја ове године, то се *за време од 13-ог до 21-ог маја ове године закључно не смеју сазивати грађани ради доношења деце за калемљење крављих богиња.*

У местима, где буде било накнадних избора, мора се, такође, водити рачуна о овим прописима изборног закона, *и обуставити калемљење иет дана пре дана избора и три дана после избора.*

Препоручује се начелству, да ову наредбу прими знању, саопшти је оним лекарима у своме подручју, који по дужности врше редовно калемљење и нареди им, да према овој наредби распоред редовног калемљења саставе, или већ састављени распоред преиначе.

ПБр. 3260.
19. априла 1908. год.
у Београду.

Заступник
Министра унутрашњих дела,
Министар правде,
М. Трифковић с. р.

Свима окружним начелствима

Ако је у вашем округу наређена оправка путева, окружних среских па и општинских кулучењем, то с обзиром на предстојеће конференције због избора народних посланика и с погледом на дужности општинских власти, које имају да врше према изборном закону, препоручујем начелству, да одмах нареди обуставу сваког кулука.

Бр. 6800.
7. априла 1908. год.
у Београду.

Застрник
Министра унутрашњих дела,
Министар правде
М. Трифковић с. р.

Свима окружним начелницима и управнику града Београда

Господине начелниче, — Господине Управниче,

Депешом од 31. марта ове године известио сам Вас, да је указом *Његовог Величанства Краља* од 31. марта ове год. распуштена Народна Скупштина и да су наређени општи избори народних посланика за 18. мај т. г.

У вези тога саопштења скрећем вам пажњу, да је закон о изборима народних посланика, сообразно чл. 77. Устава огарантовао слободу избора народних посланика.

Како су сви Срби пред законом једнаки (чл. 7. Устава), то су и сви политички правци, чији се представници крећу у границама закона, пред законом равни, па зато имају и права на заштиту државних власти.

Отуда је дужност државних органа, да од своје стране све учине, да се законитост избора не повреди и да омогући употребу грађанских права свима грађанима.

Државне су власти позване да примењују и извршују законе у смислу воље и намере законодавчеве. Ни један државни орган не само да не треба него и не сме своју вољу истицати изнад воље закона, нити сме своју личну заинтересованост уносити у службене послове.

Народ треба у свакој прилици а нарочито при избору народних посланика да види. да државне власти постоје ради заштите његових права.

Државни органи, примењујући законе, треба да се уздржавају од свега што би могло дати повода да се посумња у законитост избора, и да се старају да се види и осети, да је закон извор и основа власти; да чиновници не стоје изнад закона, већ да су само његови извршиоци. На тај ће се начин у народу утврдити снажна вера, да је закон највиша и најстарија воља, а то ће високо уздићи ауторитет државне власти,

Како је Влада ставила себи у задатак: да се избори народних посланика изврше потпуно сообразно закону и Уставу, тражим од Вас, да ме и Ви и сви подручни Вам органи искрено потпомогнете, да се овај задатак изведе.

Ну, ако би се ипак нашао који од државних органа, који би хтео да буде старији и од закона и од Министра, који не би хтео да поштује законске одредбе и моје наредбе, за које ја носим одговорност пред Његовим Величанством Краљем и Народним Представништвом, онда Вам је дужност, да ме о томе одмах известите, да према њему употребим мере, које ми стоје на расположењу.

Овај ћете мој распис саопштити свима државним органима у Вашем подручју и објавити га народу у округу.

П.Бр. 7743.
22. априла 1908 год.
у Београду.

Заступник
Министра унутрашњих дела,
Министар правде
М. Трифковић с. р.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу Фебруару 1908. год.

Према званичним извештајима окружних начелстава и Управе града Београда у току месеца фебруара извршено је у Србији:

1. **Убистава**	37
2. **Детоубистава**	9
3. **Покушаја убистава**	37
4. **Разбојништава**	8
5. **Силовања**	2
6. **Тешких телесних повреда**	17
7. **Паљевина**	54
8. **Опасних крађа**	194
9. **Злонамерних поништаја туђих ствари**	8

Од изложених дела пронађено је:

Убистава	34	или	91·8%
Детоубистава	8	»	88·8%
Покушаја убистава	35	»	94·6%
Разбојништава	7	»	87·5%
Силовања	2	»	100 %
Тешких телесних повреда	17	»	100 %
Паљевина	6	»	11 %
Опасних крађа	62	»	31·9%
Злонамерних поништаја туђих ствари	3	»	37 %

Највећи број убистава извршен је помоћу *ватреног оружја* (15), затим помоћу *тупог* (10), помоћу *оштрог* (10), *дављењем* (1) и *бацањем у воду* (1).

Узроци са којих су ова убиства извршена леже: у *међусобној свађи* за 13 случаја, у *освети* за 12, у *користољубљу* за 8, у *неморалним побудама* за 2, и у *нужној одбрани* за 1. За један случај узрок је непознат.

Посматрана према местима у којима су извршена, изложена убиства јављају се: у срезу крајинском **3,** у срезу јабланичком **2** (1 непронађено), у срезу моравском округа пожаревачког **2,** у срезу зајечарском **2,** у срезу ужичком **2** (1 непронађено). у срезу студеничком **2,** у срезу моравичком **2,** у вароши Београду **2,** и по **1** у срезовима: посавском округа београдског, власотиначком, лепеничком, неготинском, ражањском, темнићском, ресавском, бањском, јадранском, посавотамнавском, пожаревачком, млавском, рамском, качерском, љубићском, подунавском, прокупачком, рачанском и у варошима: Крагујевцу и Пожаревцу (непронађено).

Детоубиства су извршена у срезу студеничком **2** и по **1** у срезовима: тамнавском, ваљевском (непронађено), пчињском, таковском, жичком. трнавском и у вароши Београду.

Покушаји убистава извршени су: у срезу пчињском **3,** у срезу прокупачком **3,** у вароши Београду **3,** у срезу врачарском **2,** у срезу грочанском **2,** у срезу параћинском **2,** у срезу подунавском **2,** у срезу орашком **2,** у срезу трнавском **2,** и по **1** у срезовима: колубарском округа београдског, ваљевском (непронађен), јабланичком (непронађен), јасеничком окр. крагујевачког, ражањском, расинском, моравском округа нишког, сврљишком, нишавском, пожаревачком, рамском, таковском, добричком, косаничком, рачанском, и у вароши Нишу.

Скоро сва ова дела извршена су у међусобној свађи и освети.

Разбојништва су извршена по **1** у срезовима: јасеничком округа крагујевачког (непронађено), трстеничком, параћинском, беличком, ресавском, мачванском, пожешком и ужичком.

Два **силовања** извршена су у срезу прокупачком.

Тешке телесне повреде извршене су: у срезу јабланичком **3,** у срезу гружанском **2,** у срезу јасеничком округа крагујевачког **2,** у срезу љубићском **2** и по **1** у срезовима колубарском округа београдског, космајском, посавском округа ваљевског, крагујевачком, поцерском, добричком, трнавском и моравичком.

Паљевине су извршене: у срезу бољевачком **6,** у срезу јабланичком **5** (2 пронађене) у срезу зајечарском **4,** у срезу лепеничком **3,** у срезу деспотовачком **3** (1 пронађена), у срезу ваљевском **2** (1 пронађена). у срезу беличком **2,** у срезу лужничком **2,** у срезу звишком **2,** у срезу млавском **2,** у срезу љубићском **2** и по **1** у срезовима: грочанском, лесковачком, гружанском, крагујевачком, брзопаланачком, ражањском (пронађена), трстеничком, ресавском, бањском, сврљишком, белопаланачком, посаво-тамнавском, пожаревачком, рамском, голубачком, качерском, орашком, прокупачком, пожешком, драгачевском (пронађена) и у вароши Крушевцу.

Вредност свих ових паљевина износи око **22.840** динара.

Опасне крађе извршене су: у срезу подунавском **15** (1 пронађена). у вароши Београду **9** (3 пронађене), у срезу гружанском **7** (1 пронађена), у срезу лепеничком **6,** у срезу поцерском **6** (2 пронађене), у срезу грочанском **5** (1 пронађена), у срезу крагујевачком **5** (2 пронађене), у срезу беличком **5** (4 пронађене), у срезу алексиначком **5,** у срезу млавском **5,** у срезу орашком **5** (1 пронађена), у срезу јасеничком округа смедеревског **5** (3 пронађене), у срезу косаничком **5,** у срезу космајском **4** (3 пронађене), у срезу тамнавском **4** (2 пронађене), у срезу неготинском **4,** у срезу деспотовачком **4** (3 пронађене), у срезу пожаревачком **4,** у срезу жичком **4** (1 пронађена), у срезу колубарском окр. београдског **3** (све пронађене), у срезу јасеничком округа крагујевачког **3** (1 пронађена), у вароши Крагујевцу **3,** у вароши Нишу **3,** у срезу сврљишком **3** (2 пронађене), у срезу моравском округа пожаревачког **3** (1 пронађена), у срезу таковском **3** (1 пронађена), у срезу заглавском **3** (све пронађене), у срезу зајечарском **3** (1 пронађена), у срезу прокупачком **3** (2 пронађене) у срезу рачанском **3,** у срезу трнавском **3** (све пронађене), у срезу врачарском **2** (обе пронађене), у срезу колубарском окр. београдског **2,** у срезу подгорском **2** (1 пронађена), у срезу пчињском **2,** у срезу јабланичком **2,** у вароши Неготину **2** (1 пронађена), у срезу расинском **2** (1 пронађена), у срезу посаво-тамнавском **2** (1 пронађена), у срезу рађевском **2,** у вароши Пожаревцу **2** (обе пронађене), у срезу хомољског **2** (1 пронађена), у срезу звишком **2,** у срезу рамском **2** (обе пронађене), у срезу голубачком **2,** у срезу бољевачком **2,** и по **1** у срезовима: ваљевском, власотиначком (пронађена), пољаничком, брзопаланачком, ражањском, трстеничком, жупском, копаоничком. параћинском (пронађена), ресавском, моравском округа нишког (пронађена), нишком, нишавском (пронађена), мачванском (пронађена), тимочком, ужичком, арильском, црногорском (пронађена), моравичком, и у варошима: Крушевцу и Ћуприји (пронађена).

Вредност свих ових крађа износи око **17.500** динара.

Злонамерних поништаја туђих ствари било је у срезу лепеничком **3,** у срезу јабланичком **2** (оба пронађена), и по **1** срезовима: подгорском, копаоничком (пронађен) и орашком.

Вредност уништених ствари износи око **1.070** динара.

Поред изложених дела у току месеца фебруара извршено је још у Србији и **9 самоубистава,** и то: у срезу посавском округа београдског **2,** у вароши Београду **2,** и по **1** у срезовима: масуричком, беличком, ресавском, млавском и драгачевском.

Ова самоубиства извршена су: *вешањем* 5, *ватреним оружјем* 2. *оштрим* 1 и *трованьем* 1, а узроци њиховом извршењу леже: у *болести* за 2 случаја, у *душевном растројству* за 2, у *очајању* за 1, у *частољубљу* за 1 и у *домаћој расипи* за 1. За два случаја узроци су непознати.

Покушаји самоубиства извршени су: у срезу моравском округа пожаревачког **1** *оштрим оружјем* и у вароши Београду **5:** 3 *трованьем* и 2 *ватреним оружјем*, а узроци њиховом извршењу леже у *страху*

од казне за 2 случаја, у *болести* за 1 и у *рђавом материјалном стању* за 1 случај. За два случаја узроци су непознати.

Општи преглед до сада изложених дела овакав је:

Текући број	О К Р У З И	Убиства	Детоубиства	Нехотична убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Силовања	Тешке телесне повреде	Паљевине	Опасне крађе	Злонамерни понштаји туђих ствари	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	1	—	—	5	—	—	2	1	14	—	2	—
2	„ ваљевски	—	2	—	1	—	—	1	2	9	1	—	—
3	„ врањски	3	1	—	4	—	—	3	6	6	2	1	—
4	„ крагујевачки	2	—	—	1	1	—	5	5	24	3	—	—
5	„ крајински	4	—	—	—	—	—	—	1	7	—	—	—
6	„ крушевачки	1	—	—	2	1	—	—	3	7	1	—	—
7	„ моравски	2	—	—	2	3	—	—	6	12	—	2	—
8	„ нишки	1	—	—	3	—	—	—	2	13	—	—	—
9	„ пиротски	—	—	—	1	—	—	—	3	1	—	—	—
10	„ подрински	2	—	—	—	1	—	1	1	11	—	—	—
11	„ пожаревачки	6	—	—	2	-	—	—	7	22	—	1	1
12	„ руднички	2	1	—	1	—	—	2	3	3	—	—	—
13	„ смедеревски	1	—	—	4	—	—	—	1	25	1	—	—
14	„ тимочки	2	—	—	—	—	—	—	10	9	—	—	—
15	„ топлички	1	—	—	5	—	2	1	1	8	—	—	—
16	„ ужички	3	—	—	1	2	—	—	1	6	—	—	—
17	„ чачански	4	4	—	2	—	—	2	1	8	—	1	—
18	Управа града Београда	2	1	—	3	—	—	—	—	9	—	2	5
	Свега:	37	9	—	37	8	2	17	54	194	8	9	6

Из канцеларије Антропометријско-Полицијског Одељења Министарства Унутрашњих Дела, 20. априла 1908. године АБр. 472. у Београду.

ЛИЧНО МЕХАНСКО И ЛИЧНО КАФАНСКО ПРАВО

Под горњим насловом штампао је г. Ст. Ђ. Бобић у 14. и 15. броју „Полицијског Гласника“ један чланак, у коме је *покушао* да докаже, како је нетачно обавештење, дато у 8. бр. овога листа на питање општине боговинске.

Да оно обавештење није дато у име уредништва, ја се свакако не бих враћао на ову ствар, пошто је она, по моме уверењу, једна од последњих, којима би требало поклонити пажње и у интересу их службе расправљати, јер стоји стотину других, које по својој важности много више засецају и у државне интересе и у односе полицијске службе, па их се нико до сада ни дотакао није.

Али како је, као што рекох, оно обавештење дато на рачун уредништва, то сам ја, као писац, силом прилика стављен у положај да испуним обвезу, коју је уредништво дало уз штампање поменутога чланка.

Приступајући овоме послу ја одмах имам да изјавим, како се из целог чланка г. Бобићевог не види тачно, шта он управо критикује — да ли распис министра унутрашњих дела од 12. јануара 1891. године П№ 562, који је и послужио као основица за давање поменутог обавештења, или само обавештење.

Јер, ако би се задатак његовога чланка свео на оно прво, онда би његов чланак био још и разумљив, али ако би он имао задатак да се бави самим обавештењем, онда целом послу апсолутно није било места.

Није, велим, било места, јер ја нити сам могао нити сам смео дати обавештење у другоме правцу, кад је министар, као надлежан за извршење уредбе о механама и кафанама, расправио ово питање расписом, који ни до овога тренутка није опозван, те мора да служи и властима и свима осталима као основица за оцену овога питања, докле га сам министар не опозове. или докле га виша власт не би огласила за незаконит.

Ово свакако није могло бити страно г. Бобићу. и онда је мало неразумљиво зашто он није са свим искључио само обавештење, па се забавио самим расписом.

Ту разлику између обавештења, које се јавља као последица пажње и дужности уредништва према објашњењима закона што их министар даје, и питања о правилности расписа, требао је, велим, г. Бобић да истакне очигледније.

Да је он то учинио у своме напису, уредништво би могло пустити целу ствар без икакве ограде са своје стране, остављајући да се правилност погледа г. Бобићевих цени с друге стране, па да му чак буде и захвално ако би се нашло, да су његови погледи тачнији од онога, што је распис изнео и поставио као правило.

Али, кад он сам није све овако учинио, онда је на мени да одбраним уредништво од прекора, које му г. Бобић макар и индиректно чини.

Да бих то постигао, ја имам поново да нагласим: да ја обавештењем, датим општини боговинској, нисам улазио у оцену умесности расписа министровог, него сам само изнео шта је министар, као надлежан, утврдио као правило за случајеве о којима је реч.

То је само био и могао бити мој задатак као сарадника за поменуту рубрику, и ја нити сам смео нити могао ићи даље од онога што је расписом прописано.

Држећи се, пак, овако расписа и не уносећи ничега свога личног, ја сам самим тим искључио и сваку одговорност уредништва, ако би ово обавештење било несагласно са постојећим законима.

А да је сам распис овако расправљао ову ствар, ја ћу то утврдити штампањем самога расписа који гласи:

„До закона о таксама од 3. априла 1881. год. у коме је први пут учињена разлика у такси за лична механска и кафанска права — власти нису чиниле никакве разлике према имаоцима тих права, те су могли са правом једне врсте радити и радње друге врсте, пошто је за та права била једнака такса — пет талира § 17. ур. о механама и § 14. уредбе о кафанама). У потврду тога може се навести то, што је дотле једно уверење по § 17. уредбе механ. издавано и кафеџијама и механџијама. Али од дана изласка закона о таксама, у интересу примене тачке 85. и 86. истога закона, настале су власти, да сваки механџија, који ради са личним механским правом, мора имати уверење на лично право за радњу коју ради, а да не може механџија држати кафану без кафанског права или кафеџија механу без механског права. Да је опет ова промена у примени закона правилна, доказ је тај, што је одмах по изласку пом. закона о таксама прописано и одштампано уверење за каванска лична права.

С тога нека се власти придржавају досадање праксе: да они који су задобили механско или кафанско лично право, до 3. априла 1881. год. могу и на даље обострано радити ове радње а да не траже нова уверења сагласно са § 7. грађ. закона и чл. 36. устава, али они, који су после трећег априла 1881 г. добили ма које лично право, не могу радити другу радњу, него морају механџије имати лична механска, а кафеџије опет каванска права, односно уверења на те радње гласећа.

Са овим схватањем сагласни су и Државни Савет и госп. министар финансија“.

Ето тако гласи распис, који је послужио као основица обавештењу, које сам ја писао.

Ако се он и површно прочита видеће се, да он између једног и другог права не налази разлике у коме другоме закону, него само у фискалној страни ових, и то само од кад је она настала.

За сва ранија уверења он оставља пређашње стање, као год што га је ус-

ловио за права, која би дошла кад ове фискалне разлике буде нестало.

Према овоме, обавештење је потпуно тачно и сагласно са оним, што је постављено као правило у поменутом распису.

Кад сам овако утврдио, да поменуто обавештење дословно одговара ономе, што је од стране надлежног министра утврђено као правило, ја бих могао да завршим даљу дискусију по овоме.

Али кад је већ поведена реч о овоме, онда нека је допуштено и мени, да изнесем своје гледиште на ову ствар.

Кад имам пред собом гледиште министра унутрашњих дела, изнесено у поменутом распису; кад имам оно истакнуто у његовом решењу од 25. јануара 1907. г. П№ 1223, које је у суштој противности са оним из расписа; и кад, на послетку, имам све оно, што је г. Бобић изнео, онда ће ми лакше бити да нађем истину у овој ствари.

Дакле, као што се из поменутога расписа види, њиме се констатује факат, да се до појаве закона о таксама у опште није правила разлика између личних права механских и кафанских, те се дотле са правом механским могло кафанисати и обрнуто са кафанским механисати.

Тамо се чак констатује и тај факат, да су и сами обрасци ових уверења били једни како за једно тако и за друго право, и да је и једна такса била.

Тек због разлике у такси која је настала појавом закона о таксама, учињена је и промена у издавању ових уверења.

Како ови факти, констатовани расписом, нису измишљени, него су апсолутно тачни, јер је свима старијим чиновницима знано, да су од прве појаве уредбе механско-кафанске, па све до 1881. године ова права сматрана као једно, онда се расписом хоће да потврди, да ову разлику нити чини нити истиче поменута уредба, него је она резултат фискалних разлога.

На супрот овоме тврђењу, стоји тврђење у поменутом решењу П№ 1223, и ово г. Бобићево, да ову разлику условљава баш уредба механско-кафанска, на тај начин, што се за лично механско право тражи већа гарантија у часности и исправности оних, који ова права траже, јер механе примају путнике на преноћиште а код кафана није тај случај, и што, на послетку, у самој уредби не стоји изрично, да су та права једна иста, и да се са једним може радити и други посао.

Одмах имам да кажем, да је ово тврђење, које је истакнуто у поменутом решењу и чланку г. Бобића, како има неке разлике у условима, који се траже за једно и друго лично право, апсолутно нетачно, јер у истини уредба не зна за ту разлику.

Да уредба не зна за какву разлику, ја ћу потврдити штампањем дотичних законских одредаба.

Тако § 17. уредбе о механама гласи:

„Који жели у напредак механску радњу почети, дужан је пријавити се местној полицајној власти, где намерава механску радњу упражњавати, и уједно поднети сведочанство *о свом владању и дојакошњем начину занимања од општине где је живио*. Кад се полицајна власт по овоме увери, да пријавитељ по свему може бити добар механција, даће му писмено уверење да може механску радњу упражњавати, и за то уверење има се платити 5 талира у ползу правитељствене касе".

§ 14. **додатка** к уредби о механама гласи:

„Ко жели да упражњава каванску радњу, мора на то добити најпре дозвољење од дотичне полицајне власти (окружне или управитељства) **по смислу** § 17. уредбе о **механама**. За уверење о томе да може упражњавати каванску радњу, плаћа дотично лице у државну касу дотичној полицијској власти пет талира".

Кад се упореде ова два члана, онда се јасно види, да члан 14. упућује на чл. 17. и на услове које овај поставља, и да према томе закон не тражи никакве веће услове за механције него за кавеције, те су, по томе, и тврђења у решењу Бр. 1223 и она г. Бобићева, у овом погледу произвољна и нетачна.

Да уредба у опште не чини разлику у овоме, и да у почетку њене примене ове разлике није ни било, сведочи нам и то, што је министар унутр. дела расписом својим од 25. јуна 1864 г. П№ 4518, и за лично каванска права поставио исте услове, које је био поставио за лична механска расписом од 2. јула 1863. год. П№ 4515.

Све ово, опет, укупно казује, да је разлику донела појава закона о таксама, и да је тој разлици било места само дотле, докле је ова разлика постојала, а како је ње нестало изједначавањем ових такса у закону од 16. децембра 1896. године, онда ништа не стоји на путу, да се једним правом ради било једна било друга радња, кад се уверења, као што је напред утврђено, издају под једним истим погодбама.

Ја нарочито нећу да се бавим обарањем оних разлога, г. Бобићевих, који су изнесени у оскудици других, као што је на пр. оно поређење радња о којима говори еснафска уредба, и једнака такса за права тих радња; даље оно, на који се начин задобивају *месна* механска а на који *месна каванска* права, јер је све то, велим избачено у тежњи да појача и одбрани једна ствар, за коју није било несумњивих и убедљивих разлога, и већ по томе сами отпадају, али ћу се забавити једним другим разлогом, на који је г. Бобић јако полагао.

Тако, он је кроз цео свој чланак истицао неку претежност механских радња над каванским, јер се, вели, за механције „мора тражити увек јача гарантија и погодбе, како у погледу моралном тако и у погледу стручне подобности и имовном, но од будућих кавеција, те би једина доследност овога тврђења била та, да се са личним механским правом још и може кафанисати, али да се са личним кавански правом *никако не може механисати*".

Овакав закључак, изгледа да је извео отуда, што је стојао у уверењу, да су законом о таксама лична механска права била оптерећена већом таксом него каванска, ма да је, међутим, било обрнуто, јер су каванска права била оптерећена са 150 а механска са 100 динара, те би се могао извести пре закључак, да су каванске радње биле претежније.

Међутим ову разлику у такси, није изазвала каква претежност радња, него чисто фискални разлози.

Одмах после овога, јако је истакао разлог, што је сада један конкретан случај (решењем П№ 1223) приведен крају онако, како он налази да је правилно.

Тај разлог обеснажен је оним што сам напред изнео, али он казује и то, да су референти по тој ствари пропустили да изврше једну од чиновничких дужности, на име да предложе, да се прво обеснажи распис П№ 562, па тек тада да предлажу друкчије решење овога питања у конкретном случају. Исто тако слабо је и оно позивање на Државни Савет, јер се из факта, што се он огласио ненадлежним за оцену решења министровог, апсолутно не може извести закључак, да он то решење одобрава, као што г. Бобић тврди, макар напустили све обзире логике, макар софизам издигли изнад ове.

У осталом Државни Савет је са расписом П№ 562 био баш сагласан, те и то исказује овакво тумачење г. Бобића, ма да ја лично не налазим, да су све одлуке Савета резултат потпуне и правилне примене закона.

О томе ћу ја одвојено прозборити поводом појаве књиге „Збирке одлука Држ. Савета".

На послетку, погрешно је и оно тврђење г. Бобића, да су механска и кафанска уредба два особена закона, јер уредба о кафанама као засебан закон и не постоји, него уредба о механама има додатак, који говори о кафанама.

После свега овога ја налазим, да ће се ова ствар службено регулисати, те ће тако нестати разлога за даље наше објашњавање.

19. априла 1908. г.

Београд. **Димитрије С. Калајџић.**

ТЕТОВИРАЊЕ ЗЛОЧИНАЦА

Lombroso, De Blasio и Rossi чешће су посматрали неке карактеристичне склоности код криминалних индивидуа,[1] које имају вели сличности са нагонима за уметношћу код дивљака.

О обичају *тетовирања* писано је до сада много. Нарочито је у том погледу исцрпан и опширан био Ломброзо у своме делу „Злочинац". Ми ћемо на овом месту изнети, шта су новија и најновија испитивања на том пољу постигла. Пишући своје најновије дело „Нове студије злочинаца" Ломброзо се служио овим подацима:

[1] *Lombroso*: «Kerkerpalimpseste», deutsch von Kurella; за тим *De Blasio*: Delle arti nel carcere di Napoli, Archivio di Psichiatria 1896, и *Rossi*: Poesie erotiche di un brigante, ebenda.

Ottolenghi[2] је нашао међу 1397 малолетних злочинаца у италијанским казненим заводима равно 13,4% тетовираних. Од ових су 29% имали 3 до 5 знакова, 16% 6 до 10, 10% 11 до 24, а један је имао 43 тетовирана знака. Већина је тих знакова била на долактици, а повелики број на пенису. Они су се састојали из тачака, крстова, иницијалија (33%), безобразних речи, речи криминалног значаја, као на пр. »vive le voleurs«, »vive l'anarchie« и т. д. У 26 пута био је говор о ранијим осудама. Већина тетовираних злочинаца била је 14 до 18 година стара (58%). 75% било је већ осуђено због деликата противу туђе имаовине, а 33% због убиства. 40% од њих били су већ повратници. У опште са повратом расте и број тетовирања.

Berger[3] је нашао код једнога хановеранског злочинца (који је дело извршио насиљем) тетовиране знаке гимнастичких справа, точкова и мртвачких глава; код просјака чешће пута налазио је тетовирани знак голуба писмоноше, са речима »Освета је слатка«.

De Blasio (Archivio di Psichiatria, 1902) је вршио испитивање на 1540 тетовираних лица. Он дели тетовирања на религиозна, хротична, по именима и »vendetta« тетовирања, камористична, професионална и т. д. Међу »vendetta« сликама најинтересантнији је случај код једнога несрећника, који је на робији сазнао, да му је љубазница постала неверна; за то је дао да му се на кожи уцрта слика једнога бријача, са натписом: »А. ће добити од мене један зарез по лицу, јер ме је издала«. Осуђеник је ту своју претњу убрзо по отпусту с робије и извршио.

E. B. Franco описао је (у часопису Archiv di Psichiatria XXI) једно тетовирање са политичким сижеом, које је нашао на једном човеку, који је силом околности дошао на осуду. То је био случај са једним, иначе солидним, радником, који је једном у ватреном одушевљењу постао политичким деликвентом. Тетовирани знаци представљали су једну заставу (слику верности у погледу политичкога друштва, коме је индивидуа припадала), на којој су се налазила почетна слова изреке »viva la rivoluzione sociale«, за тим слику једнога мача, једне пушке, такође као символ верности своме друштву, и најзад година када је тетовирање извршено. Радник је био дакле злочинац услед своје страсти. Али у исто време он је показивао на себи неке дегенеративне знаке, као плагиоцефалију, субмикроцефалију и опадање сензибилитета, чиме се само може и објаснити, што је дао да се тетовира чим је ступио на осуду.

Код једнога ексцентричнога и беспосленог авантуристе, старог 29 година, посматрао је *E. di Mattei* уметничко тетовирање. И тај је млади човек имао више дегенеративних знакова, међ којима нарочито опадање разних облика сензибилитета. Тетовирани знаци налазили су му се по горњим екстремитетима и по грудима; сви су еротичне природе и представљају, играчице, свирачице, љубавне парове, срца и бисте разних жена. На средини груди налазила се слика св. Ђорђа, а с обе стране по један енглески морнар и један шотски војник. За тим још један крст и на њему венац, што му је значило подсећање на смрт једнога брата.

Сви су нацрти били изванредно спретно и уметнички израђени.

Тетовирање код италијанских морнара тачније је испитивао *Madiu*.[4]

Између 6700 људи — матроза — нашао је 308 тетовираних. Од њих је већ 75% било у казненим заводима. Тетовирани знаци налазили су се:

на левој долактици	116
на десној »	68
на левој мишици	51
на грудима	26
на руци	25
на пенису	9
на стражњем делу тела	7
на ногама	3
на стопали, пупку, левој слабини по	1

Један је ложач имао на нози слику голе жене, а на левој мишици голе играчице са подигнутом ногом.

Тетовирања на пенису састоје се делом из нацрта, а делом из написа.

Често су пута тетовирања без икаква смисла, али ипак имају значаја само за тетовирану особу. Тако је један написао почетна слова имена и презимена једне жене, а између њих је насликао једног папагаја; тиме је хтео да изрази: »кад овај папагај пева, тада мислим на тебе«.

Неки су толико залудни, да допуштају да им се по кожи испише сва њихова историја живота.

Један је осуђеник (који је више година робије имао да одлежи у Савони) имао на левој стопали кружан тетовиран знак окова ради сећања на праве окове, које је у ствари дуго године морао вући на себи у осуђеничкој ћелији.

Тетовирању је често узрок једна врста опште, заједничке маније. Остављајући на страну неколике знаке слободних зидара, *Madia* је код неколико матроза нашао тетовиране слике које су биле ознаке тајних друштава, као на пр. из »каморе« и из »мафије«. Често су заступљене читаве речи са почетним словима, из којих се могу закључити многе претње наперене противу правде и полиције.

Један је члан такве тајне дружине носио на себи тетовирана слова »V. T.«, што је требало да значи vendetta — освета.

Један артилериста у Бари имао је на својим мишицама безброј тетовираних имена својих другова. Услед луеса морао је скоро три године провести на лечењу у болници. Ту је утврђено, да је он био пасивни педераста, и да су поменута тетовирана имена била у вези са тим његовим перверзитетом.

Три четвртине тетовираних, као што рекосмо, спада у војнике рђавог или бар не особитог владања. Има и изузетака, међу којима су људи, који носе на себи тетовиране религиозне слике, или такве, које су са свим уљудне садржине. Већина тетовираних морнара у најмању је руку сумњивога ранијега занимања.

У часопису »Tablettes médicales« објавио је *S. Morne* један интересантан случај са једним такође морнарским војником и педерастом, који је сам себе тетовирао — када је био на издржавању трогодишњег војног затвора.

Сви су цртежи у појединостима израђени са необичном умешношћу и падају у очи са извесне оригалности у обради предмета. Слике на десној страни тела морале су бити рађене левом руком; индивидуа је, дакле, морала бити у највећем степену амбидекстна.

Овај случа иде у прилог мишљењу *Hawelock Ellis-a.* који тврди, да је већи део сексуалних абнормалитета обдарен за уметност.

Од знакова ћемо поменути још и један мач као символ освете, а испод њега подвучене речи: »Magio cogitare quam dicere«.

Еротично-гнусних слика има у виду безброј жена, цвећа, голих жена на грудима, у написима више пениса и на њему »Voilà le plaisir« и »Qui s'y frotte, s'y pique«; најзад има једна слика ципеле на средини пениса, која је патогномонична за активне педерасте.

Религиозних символа нема, бар не у фигурама; међу тим има два написа: »Dieu protège la cauille«, и »La diable maudit les honnêtes gens«. То показује неку врсту рудиментарне, закржљаве религиозности. каква се може наћи на пр. код дивљака. Слика једног оковратника са три ордена значи частољубље. На стопалама су тетовиране четири боје из карата за коцкање.

De Blasio тврди, да код »камориста« у Неапољу егзистира извесно наследно тетовирање. Тако је један вичан крадљивац дао да му се на кожи наслика лик светога Антонија: њега је увек звао у помоћ кад би му полиција ушла у траг, а исте такве слике имале су тетовиране на себи његови синови и синовци.

Mirabella тврди да је од 100 рецидивиста 48 тетовирано. Од њих имају 38% еротично-гнусне. 18% религиозне. 8% »vendetta«-знаке.

Fr. Lener је вршио посматрања на безбројним неаполитанским »каористама«, анархистама и болесницима луднице у месту Teramo. Међу њима је нашао огроман број слика жена, срца, мачева, пиштоља, полицајаца који моле за извињење, људи са револвером у руци и т. д.

Geill је испитивао 1000 тетовираних лица у тамницама: код 792 нашао је алузије на сопствену личност, код 29 цело цело име, код 730 почетна слова од имена код 89 знамење свога занимања. Код Данаца иде број ових тетовирања до 41%, а рачунајући сумњиве остатке старих знакова до 54%, код Швеђана до 36%, код Немаца до 42%, код Италијана само до 23%, а код Француза, како износи *Perrier,* до 40%. *Geill* не верује, да је употреба тетовирања карактеристична за

---

[2] Jl tatuaggio sui winori corrigendi (Archivio di Psihiatria XX).

[3] Vierfeljabrsschrift für gerichtliche Medicin, 1901

[4] *Madia,* Del tatuaggio nella R. Marina Jtaliana.

криминалитет, али он признаје, да је тетовирање код злочинаца више у употреби, и да је у том послу много више одсуства стида но код других. Тако се, пак, долази до открића злочина из неморалних побуда, као што је било у једном случају, где је била полно злоупотребљена једна мала девојчица; она је изјавила, да јој је злочинац најпре показао ђавола, слику, која је доцније заиста нађена код злочинаца, тетовирана на пенису.

О тетовирању португалских злочинаца налази се један рад од *Teixera Bascos*,[5] који је испитивао тетовирање код 1972 мушка и 512 женских злочинаца у Португалији. Међу њима је нашао оваквих 18,3% људи и 5,7% жена. 45% тетовираних били су злочинци у повратку. Већина их је тетовирана у 18. до 20. години, али ипак је било неколико и таквих индивидуа, које су се дале украсити на тај начин још од своје 10 до 15 године. 16% тетовираних злочинаца биле су убице, 13% злочинци из неморалних побуда, 24% крадљивци.

M. Baca се занимао испитивањем тетовирања код мексиканских војника и злочинаца. (Les totouages, Mexico 1899). Од 117 тетовираних злочинаца могао је само код четворице да утврди одређену везу између тетовиранога нацрта и кривичнога дела. Обично је налазио слику св. Јакоба, св. Дјеве, или крст са Голготе, за тим стрелом прободено срце, голе жене у неморалним положајима и т. д. Код индијанских злочинаца имају превагу религиозни симболи, код војника еротично религиозни или са свим еротични. Знатне разлике у проценту тетовирања код војске према проценту код злочинаца нема. Често пута војници надмашују злочинце у том погледу.

Скоро је *Shuze* тачно студирао тетовирање код јапанских злочинаца. У опште је нашао 31% тетовираних, и то код 86% убица, 45% других крвавих злочинаца, 30% крадљиваца, 14% случајних злочинаца. 18% женских злочинаца. Већином су насликане линије, геометријске фигуре, почетна слова имена, имена жена, слике биљака и животиња. Неки пут се могло наићи и на какву алузију на кривично дело дотичнога, или на пиће или коцку. Код лудака (не злочинаца) могло се наћи 7% тетовираних људи, а 2% тетовираних жена. Односи у овом погледу једначе се потпуно са резултатима до којих се дошло у испитивањима европских раса. *Shuze* још примећује, да се у Кини врши тетовирање 1550 до 1560 пута више, и да се тај обичај код њих сматра као са свим пристојан. У врло много случајева бива цело тело тетовирано.

Изнели смо ресултате испитивања тетовирања у разних народа, не бисмо ли нашим криминалистима дали подстрека да обрате пажњу на те ствари у нас, тим пре, што знамо да је тетовирање наших злочинаца у последње време доста разгранато. Студија ове врсте имала би вредности не само по нашу криминалистику, већ и за научаре у страноме свету који знају о нашем криминалитету само толико, у колико о њему пише годишњак наше државне статистике.

Берлин 1908.

Доб. В. Бакић.

[5] Tatuage en nos criminisos, Oporto 1905.

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ЈЕВРЕЈСКА ЛАМПА

(НАСТАВАК)

Тако дођоше један за другим на плац Сен-Фурдинанд, где овај луташе дуго около куће Бресонове, бацајући очи по кад кад на прозоре другог спрата и мотрећи људе који улажаху у кућу.

После једног часа попе се на горњи део омнибуса, који води за место Неји. Холмс се попе исто тако и седе иза ове индивидуе, само мало даље, баш до једног господина, који заклањаше своје лице иза једних отворених новина. Пред самим предграђем новине падоше; Холмс спази Ганимара и овај му рече на ухо показавши му индивиду-у:

— Ово је наш човек и он је пратио Бресона јуче у вече. Има већ један сахат како тумара по плацу.

— Ништа ново о Бресону? запита Холмс.

— Има, једно писмо које је донесено јутрос на његову адресу.

— Јутрос. Дакле оно је бачено јуче на пошту, пре но што је пошиљалац сазнао за смрт Бресонову.

— Заиста. Оно је у рукама истражног судије. Али садржину сам задржао:

Неприма никаква изравњања. Тражи све ствари прве афере, као и друге. Иначе, дејствује.

— Без потписа, добаци ће Ганимар.

Као што видите ово неколико линија неће нам бити ни од какве користи.

— Ја не делим ваше мишљење, господине, Ганимару, и изгледа ми да су тих неколико линија веома интересантне.

— Ал зашто, Боже мој!

— То су моје личне ствари одговори Холмс, узевши индиферентно понашање наспрам његовог колеге.

Трамвај стиже на крајњу станицу у улици Шато. Индивидуа сиђе са трамваја и оде мирно.

Холмс га је из такве близине пратио, да се Ганимар поплаши и рече:

— Ако се окрене, пропали смо.

— Сада се неће окренути.

— Од куда ви знаате?

— То је саучесник Арсена Липена и самим тим, што тако иде и што држи руке у џеповима, тврди да му је познато да је праћен и да се не боји ништа.

— Али ми смо му се прилично приближили!

— Још не довољно, па да нам пре једног минута падне шака. Сигуран је овај у себе.

— Гледајте! гледајте! ви ме задржавате. Тамо на вратима оне кафане налазе се два жандарма, бициклисте. Ако се решим да их позовем и да зауставим индивиду - у, онда се питам, како ћемо је склептати.

— Али изгледа да се ова особа не плаши евентуалности и она им се сама обраћа!

— Страшно! узвикну Ганимар, али је овај дрзак!

Заиста, индивидуа пође жандармима баш оног момента кад ови хтедоше узјахати на бицикле. Рече им неколико речи и одједном скочи на трећу бициклету, која беше наслоњена уз кафански зид и нагло се с њима удали.

Енглез се јасно насмеја.

— Јел те, зар нисам предвидео? Један, два, три, спашен! и то помоћу кога? помоћу двојице ваших колега, господине Ганимару. Ха! Лепо Арсен Липен подмићује жандарме бициклисте! Рекох ја да је наша индивидуа и сувише индиферентна!

— Дакле, шта је требало радити, рече увређено Ганимар? Лако је смејати се!

— Оставите, оставите, немојте се љутити. Осветићемо се, за сад нам је потребна помоћ.

— Фоланфан ме чека на крају улице Неји.

— Дакле, узмите га уз пут, па после дођите к мени.

Ганимар се удали, докле Холмс пође за траговима бицикле та, који су се јасно показивали по прашљивом путу. Шерлок ускоро увиде да га ови трагови воде на обалу реке Сене и да су ова тројица скренули на исту страну на коју је скренуо синоћ и Бресон. Најпосле дође до капије иза чијих се стубова беше сакрио са Ганимаром и мало даље констатова, да се трагови бицикле та сасвим укрштају, што доказује, да су се на овом месту ова тројица задржали. Одмах преко пута пружало се земљиште у виду малог језика у Сену и за крајњу тачку тога језика беше привезана једна стара барка.

Овде је Бресон морао бацити његов пакет, или га је пустио да падне. Холмс се спусти на обалу чији је нагиб био благ, и надаше се да ће у реци, која на томе месту није била дубока, наћи онај пакет .... ако га већ ова тројица нису у томе предухитрила.

— Не, не, рећи ће, они немаху времена .... четврт сахата највише ... али, зашто су прошли овуда?

На барци беше једанрибар, кога Холмс запита:

— Да нисте опазили три човека на бициклетима?

— Рибар даде знак да није видео.

Енглез наваљиваше:

— Видели сте .... три човека ... Они су се задржали два корака пред вама .... Рибар метне свој штап за пецање испод руке, извади из џепа нотес и пошто написа нешто на једној страни, исцепа је и пружи Холмсу.

Енглез се згрози. Једним погледом ока виде на средини стране, коју у руци држаше, серију слова, која беху дигнута из албума.

К Т Р Д Ј В Г Е О Е Д О — 237

* * *

Веома топли сунчани зраци беху пали на реку. Рибар, заклоњен од сунца сламним шеширом, чији ободи беху веома широки, беше продужио свој посао и пецаше веома пажљиво, док је запушач пецаљке пловио по води.

Протече читав минут за које време владаше ужасно и тајанствено ћутање.

Да ли је то он? мишљаше Холмс са ужасном забринутошћу.

И пошто му се истина указа, рече:

— Он је! он је! само је Липен способан да остане овако хладан без икаквог убеђења и страха шта ће се збити.... Ко би други могао знати историју тога албума? Алиса га је писмом известила.

Од једном Енглез осети како његова рођена рука зграби револвер. а поглед му се беше укочио на леђа ове индивидуе, мало ниже од потиљка. Један покрет само и драма ће се развити, живот чудноватог авантуристе завршиће се мизерно. (наставиће се)

с француског
Милутин Т. Марковић.

ПОУКЕ И УПУТИ

За оцену одлука, којима се дозвољава кирајџијама да се иселе из закупног добра пре усмено уговореног рока, надлежна је административна власт.

С. С. из Београда, представио је суду општине града Београда, да је свом газди С. П. отказао закуп стана од 1. августа 1907. год. па како му он није примио отказ нити дозвољава да се исели, тражио је да суд нареди закуподавцу, да му не чини сметње, да се из стана може иселити 15. августа, и депоновао је код суда потребну суму у име кирије до 1. септембра.

На ово тражење закуподавац је одговорио, да исељавање не допушта зато, што према усменом уговору рок закупа траје до 1. новембра, и што не признаје да му је закуп отказан.

Суд је по овој ствари, на основу § 701. грађ. зак. донео решење: да закуподавац не чини сметње кирајџији, да се из стана исели, пошто је даљи закуп на време отказао и кирију депоновао. Своју одлуку суд је засновао на разлозима: што ни једна страна нема писменог уговора нити других каквих доказа докле закуп траје. те се према томе има сматрати да уговореног рока нема; и што даљи закуп престаје, кад једна страна другој откаже закуп у року прописаном у § 701. грађ. зак.

Противу овог решења закуподавац је изјавио жалбу првостепеном суду за град Београд, али је овај вратио општинском суду нерасмотрене акте, налазећи да његова одлука не представља пресуду или решење о каквом спорном питању, које је извиђано по тужби интересованог онако како предвиђају прописи § § 6. и 13. грађ. суд. поступка, већ се њоме даје дозвола кирајџији жалиочевом да се из закупног добра може одмах иселити, па према томе и § 15. грађ. суд. пост. да није он надлежан за расматрање те одлуке.

Према овој одлуци првостепеног суда, суд општински послао је предмет на оцену г. Министру унутрашњих дела, као својој надзорној власти, али и он је одбио надлежност за оцену ожалбеног решења, налазећи да је истим расправљено једно спорно грађанско питање између парничара о важности уговора о закупу, зашто је надлежан првостепени суд, а не више административна власт.

Пошто првостепени суд није уважио разлоге Министрове, упутио је предмет Касационом Суду ради решења која је власт надлежна за расматрање ожалбеног решења суда општинског.

Касациони Суд (одлуком свога I одељења од 27. септембра 1907 год. Бр. 10.147,) нашао је, „да је према чл. 142. закона о општинама надлежан господин Министар унутрашњих дела, да, по жалби Бр. 12.855, расмотри одлуку општинског суда Бр. 12.335. *Да је господин Министар надлежан за расматрање овога предмета, Касациони Суд узима по томе, што реченом одлуком општинског суда није расправљен спор грађанске природе, те да би судија био надлежан да одлуку расматра, према § § 6, 15. и 20. грађ. суд. пост. јер ова ствар није, на основу уредне тужбе, извиђана на рочишту, већ одлука општинског суда има карактер наредбе административне власти, у циљу заштите јавног поретка, а таква одлука подлежи расматрању више административне власти*“.

Господин Министар ушао је у оцену ожалбеног решења општинског суда и одобрио га, са допуном: да жалилац — закуподавац — може ако хоће путем спора код надлежног суда тражити од тужиоца накнаду штете, ако налази да га је у чему оштетио.

Да ли је у овом случају господин Министар требао да одобри решење суда општинског о дозволи кирајџији да се из стана исели, или је требао да га поништи и суд упути да ово питање, о раскинућу уговора расправи као спор грађански, а не као предмет административан?

Према наведеном решењу Касационог Суда мишљења смо, да овакве случајеве треба претходно расправљати као ствари административне природе, са ових разлога:

1. § 356. в. казн. зак. заштићује само права закуподавца, и о праву закупца, да се и он може из стана иселити, ако је закуп на време отказао по § 701. грађ. законика, нема ни помена, а то је једна неправда према њему, нарочито с обзиром на § 686. грађ. зак. по коме закуподавац има свагда право да му ствари задржи у залози ради неисплаћене кирије.

2. Између самих кирајџија, или између кирајџије и господара, врло често наступе тако несношљиви односи, да је некоме кирајџији са његовом породицом апсолутно немогућан опстанак у стану ма и за најкраће време. Па кад у оваквим случајевима нема пуноважне писмене исправе о року закупа, онда и кирајџији треба допустити да се може одмах иселити, ако је отказ на време учињен, или је одмах положена кирија за 14 дана унапред, и тиме заштити јаван поредак, пошто сви грађани подједнако имају за себе и своју породицу права на мир и спокојство, које им се не би могло тако брзо заштитити упућењем, да га прибаве код надлежног суда спором за раскинуће уговора.

3. Према томе, на захтев било господара било кирајџије, дужна је и полицијска и општинска власт да туженој страни отказ саопшти, пошто сам тужилац нема друге могућности да то учини, кад тужена страна избегава да отказ прими. Наравно, да то не може бити код пуноважних исправа којима је рок закупа уговорен и по којима се однос између господара и закупца има да расправи код надлежног суда, ако није случај из § 356. в. каз. зак. Исто тако дужне су да расправе и тражења кирајџија, да им се дозволи да се из стана могу одмах иселити, с тим, да по оцени доказа слабију страну у праву упуте надлежном суду, да тражи испуњење усменог уговора.

Пошто овакве одлуке, према мишљењу Касационог Суда, имају карактер административне наредбе, у циљу заштите јавног поретка, то полицијска и општинска власт треба слична тражења да узима у поступак у смислу § 16, и 22. грађ. зак. кад и закупац, по § 701. истог закона, такође има права да даљи закуп откаже у случајевима кад рок закупа није уговорен пуноважним исправама. А та њихова дужност и надлежност има ослонца у законским прописима о делокругу њихова рада: за Управу града Београда и квартове у § 15. устројства управе; за окружна начелства и среске власти у чл. 12. и 41. зак. о уређењу округа и срезова а за општинске судове у чл. 94. т. г. и чл. 95. т. 2. зак. о општинама.

В. Ђ. Недић.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖЕ СЕ

Митра Савића, слугу Милена Савића, земљоделца из Парцана, среза темнићског, кога је нестало још пре 15 дана, тражи начелник среза темнићског актом Бр. 4588. Митар је стар 15 година, средњег раста, обично развијен, у лицу плав, косе смеђе, очију граорастих; на себи је имао гуњ и чакшире од црног сељачког сукна, на глави шајкачу а на ногама пресне опанке. Пронађеног треба упутити поменутом начелнику.

Агнију Ђуричић, из Београда, које је нестало пре извесног времена, тражи кварт палилулски актом Бр. 5332. Агнија је стара 40 година, омалена, прилично развијена. Пронађену треба упутити поменутом кварту.

Андрију Јанковића, бив. радника фабрике шећера, који је још пре месец дана напустио своју жену и децу, тражи Управа града Београда актом Бр. 16854. Андрија је стар 31 годину, средњег раста, у лицу плав, малих плавих бркова, у обичном оделу, на глави има жуту шубару а на ногама ципеле. Обраћа се пажња свима властима да Андрију потраже и пронађеног упуте Управи града Београда с позивом на акт Бр. 19954.

Стојана Михаилова — Церекорова, родом из Бугарске, надничара, који има да одговара за превару, тражи Управа града Београда актом Бр. 17172. Михаилов је стар 37 година, омаленог раста, у лицу плав, на себи има одело од грао штофа, на глави црн шешир а на ногама ципеле. Пронађеног треба спровести Управи града Београда.

КО ЈЕ ОВО?

9. овог месеца нађен је један леш непознатог човека на обали Дунава, код стругаре Прометне Банке, чија идентичност још није утврђена. Непознати је стар 15—18 година, дугачак 1·50, прилично развијен, ћосав; на себи има од одела: кратак зимски капут од грао штофа, двоје поцепане панталоне од штофа,

прслук, кошуљу од црвеног платна. опасан је конопчићем. Леш је по лекарском мишљењу био у води 2—3 дана. Износећи фотографију леша, позивамо све полицијске и општинске власти да потраже фамилију овог непознатог лица, а и приватне молимо ако би што знали што би ишло у прилог утврђења идентичности овог леша, да о томе известе кварт палилулски с позивом на акт Бр. 5282.

П О Т Е Р Е

Михаила А. Илића, бив. осуђеника пожаревачког казненог завода родом из села Крушевице среза жичког. који има да издржи једну

годину полицијског надзора, тражи начелник среза жичког актом Бр. 7054, ради издржања надзора. Михаило је по занимању кочијаш, стар 27 година, средњег раста, косе и бркова смеђих, очију плавих, у обичном оделу. На осуди је био због крађе, а са осуде је пуштен 3. марта 1908. год. Износећи његову фотографију позивамо све полицијске и општинске власти да га потраже и у случају проналска подвргну издржавању надзора и о томе известе поменутог начелника.

Милутин и **Милан** браћа **Савићи,** из села Комирића, среза рађевског, који су били у притвору код начелника среза подгорског, због више опасних крађа, побегли су пре неколико дана, и до сада нису пронађени. **Милутин** је стар 35 година, средњег раста, сувоњав, на једној обрви има белегу од посекотине, од одела има на себи гуњ од шајка, на глави шубару, на ногама опанке, **Милан** је стар 28 год., омален, у лицу сув, на себи има гуњ од шајка, на глави шубару а на ногама опанке. Нека их све полицијска и општинске власти у својим домашајима потраже и пронађене стражрно спроведу начелнику среза подгорског с позивом на депешу Бр. 3630.

Вељко Вучинић — Балотић, из Тмаве на дан 20. ов. месеца убио је из пушке Радоша Јовановића, војника градског артиљеријског пука, који се налази у селу Чунгулу на одсуству, и по извршеном делу побегао. Убица има 25—30 год., стаса је средњег, плав, говори нагласком Срба Пећанаца. Позивају се све полицијске и општинске власти да за побеглим убицом живо трагају. Депеша начелника среза прокупачког Бр. 7704.

Здравко К. Петровић, земљоделац из Великог Села, среза пожаревачког, ноћу између 21. и 22. овог месеца убио је Михаила Ђукића, учитеља из Врбице, и по извршењу дела одмах побегао. Здравко је ствр 24 године, средњег раста, сувоњав, у лицу плав, малих риђих бркова, у оделу од црног шајка, на глави има мали црн шешир, а на ногама опанке. Нека га све полицијске и општинске власти живо потраже и пронађеног стражарно спроведу иследнику среза пожаревачког с позивом на депешу Бр. 8328.

Непознати лопови ноћу између 16. и 17. овог месеца провалили су дућан Малише Атанацковића, великозакупца дувана из Ужица[7] и одцели: 3 ком. меничних бланкета од 16 дин,. 8 ком. од 12 динара, 2 ком. од 8 динара 3 комада од 6 динара, 8 комада од 3.60 дин., 16 комада од 2.50 динара; 15 комада од 2 динара, 17 комада од 1 динара, 13 комада од од 0·60, 20 комада од 0·40 динара; 101 марку од 0.50 динара, 72 марке од 1 динар, 2 марке од 5 динара, 8 марака од 10 динара, старог сребрног новца од 1875. године у суми око 30 динара, неколико табакера кожних и од жутог месинга, готовог новца око 5 дин., и повећу количину разног дувана. Позивају се све полицијске и општинске власти да живо потраже лопове, и у случају проналаска о томе известе начелство округа ужичког с позивом на депешу Бр. 3547.

КРАЂЕ СТОКЕ

Ноћу између 15. и 16. ов. м-ца непознати крадљивци украли су из затворене кошаре једног бика Миливоју Михаиловићу, земљоделцу из Воћњака, среза јадранског. Бик је матор 4 године, длаке зелено-затворене, кратких рогова, без роваша. Депеша начелника среза јадранског Бр. 5227.

Траилу Јелићу, из Танде, среза поречког украден је ноћу између 12. и 13. ов. месеца један коњ, длаке беле, матор 15 годиина, рованшен са жигом «О».

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове покраће.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Б. Алимпић

БРОЈ 18. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 4. МАЈА 1908. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

РАСПИС

Свима окружним начелствима

На захтев Господина Министра правде од 18. овог мес. Бр. 5013.. да Касациони Суд у смислу т. 2. § 16. закона о устројству своме донесе одлуку: да ли се чл. 29. зак. о изборима народних посланика, односно § 118. грађ. суд. поступка, има да примени у случајевима чл. 40 и чл. 107. зак. о изборима народних посланика, ако би последњи дан рока за подношај кандидатских листа суду падао у празничан дан, Касациони Суд је у општој својој седници од 21. априла ове године, проучивши поменуте прописе законске нашао: да и у случајевима чл. 40. и 107. зак. о изборима народних посланика, кад би рок за подношај кандидатских листа падао у празничан дан има места примени § 118. гр. с. пост., т. ј. да се тај рок има рачунати одмах сутра дан по празнику.

Разлог за овакво мишљење Касациони Суд налази у томе: Кад је за сва грађанска дела, која се расправљају код судова, усвојено начело § 118. гр. с. п. о рачунању рокова, а кад су за примање кандид. листа надлежни првостепени судови, онда се и у овим случајевима има применити начело § 118. грађ. суд. пост. о рачунању рокова, нарочито и с тога, што је и закон о изборима народних посланика у реченом члану 29. усвојио овако рачунање.

Достављам ову одлуку Касационог Суда од 21. априла т. г. Бр. 5157. Начелству ради знања и препоручујем му, да је достави свима сресним и општинским властима у своме подручју.

Бр. 7829.
24. априла 1908. год.
у Београду.

Заступник
Министра унутрашњих дела,
Министар правде
М. Трифковић с. р.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

§ 25.

Квалификовано признање.

Признање, о коме је до сада било речи, јесте чисто или неограничено признање. Међутим, окривљени не даје увек такво признање. Он често не признаје кривично дело за које се оптужује у целости, у пуном обиму, или не признаје сва већ само нека обележја кривичног дела за које се оптужује, или он, истина, признаје извршење дела, али томе признању додаје извесне околности, које његову одговорност или сасвим искључују или је ограничавају и своде на мању меру. Овако признање јесте *ограничено* или *квалификовано*, н. пр. окривљени признаје да је украо 100 а не 500 динара за колико се оптужује; он признаје крађу, а не разбојништво; признаје да је крађу извршио из отворене а не из закључане собе; признаје да је хтео повредити а не признаје намеру за убиство; признаје извршење дела, али додаје да је исто извршио у напитом стању, или да је исто извршио у потребној одбрани и т. д.

Овде је од значаја питање: како се има узети квалификовано признање, т. ј. колика се доказна снага може њему придати.

Старији законици (разуме се са законском теоријом доказа) као: пруски, виртенбершки и други постављали су опште правило под које се имали да подведу сви случајеви квалификованог признања. Наш законик, међутим, по угледу на свој изворник, нема општег наређења, по коме би судија имао да оцењује истинитост и доказну снагу квалификованог признања. И боље је, што је наш законодавац тако урадио, јер толико разноврсних случајева квалификованог признања има, да их је, прво, немогуће све подвести под једно законско наређење, и, друго, што се не би могла правилно да схвати природа квалификованог признања. Стога, кад је у питању квалификовано признање, има да важи следеће:

Код сваког квалификованог признања вреди правило, да је признањем потпуно доказано само оно што је признато. Стога се сваки случај квалификованог признања има рашчланити на своје саставне делове и то, на околности или обележја која су призната и она која нису призната. Прва се сматрају да су признањем потпуно доказана, док се друга имају узети као да нису ни призната; те се стога морају на други начин доказивати. Тако н. пр. кад оптужени за разбојништво призна да је од Б украо новац али не признаје да је употребио силу или претњу, т. ј. признаје крађу а не разбојништво, то се има узети, да је признањем доказана само крађа, а разбојништво се има на други начин доказати. Или кад оптужени за силовање признаје да је с Б извршио обљубу, али додаје да је то учинио с њеним пристанком, то се има узети да је само факт обљубе утврђен признањем а не и употреба силе. Ако држава у првом случају хоће да оптужени буде осуђен за разбојништво а у другом за силовање, онда она мора доказати постојање свих обележја или елемената поменутих кривичних дела, без којих се не може изрећи ни казна, коју закон за та дела предвиђа. У првом случају, дакле, држава има другим доказима да докаже да је крађа извршена употребом силе, а у другом случају, тако исто, да је обљуба извршена употребом силе. Не докаже ли држава на други начин оно, што оптужени није признао, онда се он може осудити само за оно дело, које представљају призната обележја или елементи, дакле, у првом случају за крађу а у другом за дело из § 196. к. з. Ако, пак, признате околности не представљају ни једно кривично дело, а околности које окривљени не признаје не могу се доказати, то се он не може осудити на казну.

Ако окривљени призна извршење кривичног дела, али оспори подобност за одговарање (Zurechnungsfähigkeit) н. пр. због напитог стања у које је случајно дошао, онда се сматра да је признањем доказано само извршење дела, а да ли је окривљени у тренутку вршења дела био неподобан за одговорност, има се нарочито доказивати. Како је напито стање основ са кога се може искључити подобност окривљенег за одговорност, то се у овом случају имају прикупити и истражити околности из којих би се видело: где је, кад је, чега је, колико је окривљени пио, за тим на који је начин извршио дело, да би се из свега тога могло оценити, да ли је он у том степену био напит, да је био несвесан значаја своје радње, па, према томе, да је и подобност његова за одговорност искључена. Покажу ли истражене околности, да је окривљени био у таквом напитом стању које искључује подобност за одговорност, то се он не може осудити на казну. Покаже ли, међутим, истрага обратан резултат, то ће се сматрати као и да нема квалификованог признања, већ да је случај чистог признања, на основу кога ће окривљени бити и осуђен.

Исто се овако имају расправити и они случајеви у којима окривљени признаје извршење дела, али наводи околности, са којих се искључује противправност. Овде најчешће долази случај, у коме окривљени наводи да је дело, н. пр. убиство, извршио у потребној одбрани. У овом случају окривљени признаје само факт убиства, али не признаје противправност своје радње, јер вели, да је исту извршио у потребној одбрани. И овде се има узети да је признањем доказано одмах оно што је признато, т. ј. факт убиства, а потребна одбрана, као основ са кога се искључује противправност, има се нарочито доказивати. Да ли се окривљени могао послужити потребном одбраном и да ли је ова била оправдана, има се оценити према правилима, која о томе поставља наука Кривичног Права и казнени законик (§ 54). Ако се нађе да је било места потребној одбрани, онда је тиме утврђено да радња окривљеног није противправна, т. ј. да нема кривичног дела, и да према томе, не може бити ни осуђен. Нађе ли се, међутим, да се окривљени у конкретном случају није могао послужити потребном одбраном, онда се окривљени има осудити на основу свога признања.

Наш законик у § 228 говори само о једном случају квалификованог признања, који показује да се и он има расправити по општем правилу, т. ј. да се оно што није признато има доказивати на други начин. То је случај, кад оптужени признаје учињено дело, али наводи, *да он то није из зле намере учинио*, или *да је хтео мање учинити но што се догодило.*

Кад окривљени, дакле, тврди да није са злом намером радио, т. ј. пориче да је хтео у опште ма какво кривично дело учинити, или да бар није хтео онолико учинити колико се догодило, то се такво његово тврђење, које ограничава дато признање, може узети за вероватно само тако, ако се нађу основи из којих се види, да је окривљени предузетом радњом хтео нешто друго, а не оно што се десило, т. ј. да није са злом намером радио. Закон предвиђа те основе у § 228. По том параграфу узеће се, да тврђење окривљеног заслужује призрење, т. ј. да је вероватно само тада, ако постоји један од ових основа:

1. Радња коју је окривљени извршио, може бити таква, да је зло, које је из ње произишло, до душе могуће, али да *по самом природном течају ствари није морало произићи, или бар није обично да из такве радње произилазе онакве последице какве су произишле*, н. пр. А удари шамар Б, Б онесвешћен падне на земљу и умре. У овом случају вероватно би било тврђење А да није хтео убити, т. ј. да је хтео учинити мање но што се догодило, и имало би се узети да није доказана намера за убиство, јер је ударање шамара радња из које истина може произићи смрт, али обично не произлази. Ако, међутим, окривљени изврши такву радњу, из које је наступело зло по самом природном течају ствари као нужно морало произаћи, или је бар обично да такво зло произлази, то се његова одбрана, да није са злом намером радио или да је хтео мање него што се догодило, не би сматрала за вероватну, па се стога не би ни узимала у обзир, н. пр. А удари Б, који спава, секиром по глави, и Б умре; или А се баци секиром на Б који је од њега далеко десет метара, потреви га по глави и убије.

2. Наводи окривљеног да није са злом намером радио или да је хтео мање учинити но што се догодило заслужиће призрење, т. ј. сматраће се доказаним или бар вероватним и онда, *ако се радња напрасно догодила и ако зло већ у самој радњи не лежи.*

Из тога, што се радња *напрасно* извршила, сасвим се као вероватно даје извести, да окривљени нити је о њој нити о њеној последици размишљао, па, према томе, да ову није ни хтео. Али, поред свега тога, по § 228 није довољно само то, да се радња напрасно догодила, па да се узме као вероватно да окривљени није са злом намером радио или да није хтео онолико учинити колико се догодило. Поред тога, што се радња напрасно догодила, тражи се још и то, *да зло већ у самој радњи (делу) не лежи.* Да зло већ у самом делу не лежи, како то нам закон каже, значи, да зло по самом природном течају ствари није морало као нужно из радње произићи, или бар није обично да из такве радње произилази. Према томе, ако је радња окривљеног таква, да је наступело зло њена сасвим природна последица, то му одбрана, да није са злом намером радио, не би вредела ни онда, кад се радња напрасно догодила.[1] (наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

---

[1]) *Rulf*, Commentar II 84

ПРИЈАВЉИВАЊЕ СТАНОВНИШТВА

код полицијских и општинских власти[1]

После реферата о саобраћајним средствима у Београду (свеска I уредба о фијакеристима) штампана је књига »Пријављивање становништва код полицијских и општинских власти и његов значај с нарочитим погледом на београдску полицију« од г. Васе Лазаревића, члана управе Београда, која је пре неколико дана растурана на један оригиналан начин.

За сада ћемо се упустити у оцену ове друге књиге »Пријављивање становништва«.

На првом месту имамо да констатујемо, да сваки ко прочита ову књигу не може бити начисто са тим шта је у истој превод а шта оригинал, јер ма да је писац, одмах после садржаја, означио изворе којима се служио ипак је по утврђеним правилима у пракси био дужан при даљем детаљном излагању да на сваком листу назначи шта је и из кога дела узео, па би се према томе могло тачно оценити шта је пишчев оригинал.

Кад то није учињено, онда нека нас извини г. Лазаревић што морамо да изјавимо, да овакво писање по мало личи на старо посрбљавање.

Поред овог, међу изворима, којима се писац служио, помиње се и »Правилник за службата в адреснато биро при столичното градо-начелство — Софија« а на страни 93-ој ове књиге штампано је од речи до речи ово: »када смо пре две године написали чланак у Полицијском Гласнику« о пријављивању становништва и мерама, које би код нас требало предузети да се реорганизира наше статистичко одељење у духу стварних потреба нисмо мислили да ће се тим изнесеним подацима и опажањима пре користити неко други, но ми. Ма да тај наш рад код нас од тог времена до данас није био предмет никакве дискусије нити расматрања, нити је створио повод ма за какву промену у досадашњем поступању у свом питању — ипак га је софијска полиција узела за базис при уређивању свог новог одељења за пријављивање?!

Овде је писац нелогичан и према томе у очигледној контрадикцији, јер оба тврђења не могу опстати: или се је писац приликом издавања ове књиге послужио бугарским правилником или су га Бугари предухитрили па се користили пишчевим чланком у »Полицијском Гласнику« који је, по признању писца, код нас у Београду остао неопажен од надлежних.

Нико не може спорити важност одељења за пријаву становништва, нарочито у многољудним варошима као што су Париз, Берлин, Беч, Брисл итд. али тврдити *да је то одељење основа на којој почива успешан рад полиције у осталим њеним одељењима*, као што писац у уводу представља, *сматрамо бар ми, полицијски чиновници, као иретерано.* У осталом кад би ово тврђење било правилно и тачно, ваљада би и Енглези усвојили одељење за пријављивање становништва, а мислимо да се неће нико наћи који би енглеској полицији могао спорити успешан рад у отправљању својих дужности. И сам је писац увидео да му је ово тврђење претерано јер одмах после овога умањује значај овог оделења, квалификујући га као помоћно средство многим другим државним надлештвима као и приватним лицима у погледу давања потребних података о појединим лицима што оно у у ствари и јесте.

Тврдити да ово одељење може са успехом пратити рад и кретање подозривих и по јавни поредак опасних лица то је, да не претарамо, апсурд, а кад то чини један дугогодишњи полицијски чиновник онда нам даје слику веома наивног човека, кад очекује да ће се, чим се овакво одељење установи, Илија Гавриловић, Станоје Богдановић, Марко Чапкун и остали зликовци и професионалне варалице одмах сами пријављивати полицији са својим правим именима са зато прописаним формуларима на случај да дођу у Београд ради својих операција.

За такав рад потребно је одељење за јавну сигурност, које постоји у свима већим европским варошима, а и код нас у неколико при Управи Београда под називом кривично одељење, које неће чекати да се сумњива лица, која су опасна по личну и имовну сигурност грађана, сама пријављују, већ ће преко својих органа — детектива — контролисати локале и места где се оваква лица скупљају и према таквима предузимати законе мере да се уклоне из средине по коју могу бити опасна.

Писац налази: да зато што у Београду не постоји одељење за пријаву становништва онако како он предлаже, да зато београдска полиција показује сталне недостатке за практичан и успешан рад у сваком њеном одељењу и свему свом пословању, и да због тога контролници извршних предмета по квартовима износе 10—15.000 годишње.

Ово је мишљење скроз нетачно и погрешно.

Постоје више узрока због којих београдска полиција не даје онакве резултате какви би се желели, али је томе најмање узрок оскудица једне установе за пријаву становника какву писац предлаже.

Кад се зна да је београдска полиција претрпана разноврсним пословима, које по својој природи не врше полицијске власти ни у једној уређеној земљи, онда значи да би надлежни фактори требали одузети, бар од београдске полиције, справе свију оних предмета, који не спадају у делокруг полицијске власти: као извршење забрана, наплате по разним пресудама, продаје, ислеђивање злочина и преступе и т.д. и све то пренети на судске власти, а полицији београдској оставити да се стара једино и искључиво о ономе о чему се полиција стара и у другим културним земљама, а то је: о личној и имовној сигурности грађана, јавном поретку, реду и миру у вароши, дакле да предузима потребне мере да се кривична дела предупреде и да се отклоне узроци који могу нанети штете држави и појединцима, а на случај да се кривична дела догоде да буде помоћни орган иследној власти у њеној дужности за проналазак криваца.

Кад би се одавде почело са реформом београдске полиције — ја овде не улазим у детаље — онда би се могли надати да ће наша престоничка полиција моћи потпуно одговорити својој дужности.

За сада нема места пребацити јој за неуспех јер готово нема предмета за чију расправу није надлежна. Па ипак београдска полиција на пољу штићења личне и имовне безбедности грађана кад се упореди са осталим престоничким полицијама у Европи односи превагу бар за последњих десет година, посматрајући криминалитет у Београду од 1895. год., јер док су разбојништва, ноћни напади на улици, убиства из користољубља, насилне изнуде, обична свакодневна појава у престоницама Европе, код нас су то веома ретки случајеви, који и кад се десе учиниоци буду похватани и законској казни подвргнути.

Што се тиче жеље и предлога пишчева да се овакво одељење установи и код нас у Београду и ми смо зато, али никако да то буде у оном смислу и правцу како писац предлаже, пошто он тражи да се и код нас уведе *обавеза генералног пријављивања становништва* са веома малим изузетком, као што постоји у Берлину и другим варошима Немачке.

Пледирајући за систем генералног пријављивања писац губи сасвим из вида да се данашња модерна полиција у свом делању, ради постигнућа својих циљева, мора старати да што мање ограничава индивидуалну слободу својих исправних грађана и да данашње модерне државе, не треба идентификовати са некадашњим полицијским државама.

Сам писац признаје да у Енглеској и не постоји одељење за пријаву становништва, а опет у Француској да није организовано на оним принципима као што је то у Немачкој, па ипак, то ништа не смета полицијама ових земаља да успешно обављају своје дужности и да служе за пример осталим полицијама.

Па и сам Беч, како нам писац представља, и поред познате послушности и лојалности својих грађана према полицији, показао се бунтован и нелојалан када је ова покушала 1907. год. јула месеца да свој систем пријављивања становништва реформише по угледу на дрезданско, берлинско и хамбуршко пријавно одељење.

[1] Писац овог чланка г. Милутин А. Протић, секретар начелства у пензији и адвокат, приправник студирао је, као питомац, Министарства Унутрашњих Дела, пријављивање становника у Паризу. О његовом раду, у овом правцу, г. Лазаревић се у својој књизи изразио неповољно, те нас је с тога г. Протић умолио за гостопримство у листу, да исправи нетачност овог г. Лазаревићевог мишљења и подвргне стручној оцени целу његову књигу. Указали сто гостопримство г. Протићу, као год што ћемо га указати и г. Лазаревићу, ако нађе разлога да одговара г. Протићу.

До душе, полиција би најбоље постизавала свој циљ кад би све своје грађане преобратила у своје полицијске агенте, само што би у овом случају и она била излишна.

Противно овоме од модерне полиције тражи се да приликом вршења своје дужности и постигнућа својих циљева што мање узнемирава и кињи своје исправне грађане завођењем сувишних формалности.

Колико је писац мало рачуна водио о овом принципу видећемо доцније, приликом претресања његовог предлога о организовању одељења за пријаву становништва код нас у Београду, а сада да се задржимо на опоме шта писац износи о овом одељењу у Француској.

Тако на страни 84 ове књиге стоји ово: „Нисмо имали прилике да се лично упознамо са овим питањем ни у једној француској полицији, с тога ћемо о њему на овом месту говорити кратко и само толико колико смо могли сазнати посредним путем.

Све што нам је о том питању познато, знамо из послатих нам писмених извештаја и уредаба од стране секретара управника париске полиције, коме смо се обратили за обавештење. Из његовог се извештаја види да у париској полицији не постоји одељење за пријаву становништва у оном смислу како смо то видели у немачким и другим поменутим полицијама и да се једина евиденција која се тамо води, односи само на странце, по хотелима и пансионима, а не и на француске грађане.“

Поред овога на страни 108. и 107. ове књиге, стоји ово:

„Колико је Министарство унутрашњих дела озбиљно било прожето важношћу овога питања по полицију.

(наставиће се)

Милутин А. Протић.

БОРБА ПРОТИВ ЗЛОЧИНА

Алберик Ролин,
професор кривич. права на универзитету у Гану.

У историји човечанства XIX век биће, без сумње, означен, као ера огромног развитка у материјалном реду. Проналасци су се низали један за другим веома брзо; људски геније потчинио је себи мистериозне природне силе, које стари векови нису могли разумети, укротио их је и искористио.

Јели се са овим развитком увећало и опште благостање? О томе се може сумњати. Многи од ових проналазака појавили су се, на жалост, у домени, где их је најмање требало бити — у пространој домени средстава помоћу којих се људи међусобно уништавају. Зар стално увећавање ових средстава уништења и њихово непрестано усавршавање нису жалосни чак и са гледишта економског, јер приморавају оне, који управљају судбином народа, да стално чине нове издатке у циљу набављања ових средстава и изједначења, у овом погледу, са осталим политичким заједницама! Тек што су једна нова пушка или један нов топ пронађени, тек што се њима наоружала целокупна војна сила једне државе, а већ их треба шкартирати, јер су пронађени много савршенији месарски инструменти, који убијају из веће даљине и брже: треба се пожурити и искористити их. То су нарочито велике силе, које се у овом правцу жалосно играју жмурке само да би могле једног дана — кад наступи страшан рат међу државама — борити се против непријатељске нације савршенијим оружјем. Ово је неизбежна последица тако званог прогреса војничке вештине.

Али, постоји још и један други, много потребнији и наше симпатије достојнији рат; то је онај, који су све цивилизоване државе објавиле злочину. Рат овај правичен је и од стране друштва увек дефанзиван, те с тога бисмо у његовој војничкој вештини желели више прогреса. Он неће никад престати, нити се треба заносити надом да ће злочиначка војска једног дана бити побеђена. Да ли је, према овоме, он бескорисан, и да ли има смисла говорити о банкротству кривичног права? Ми не верујемо. У свима временима и код свију народа говорило се са узнемирењем о сталном напретку криминалитета. Са овим узнемиравајућим гласовима срећемо се чак и код старих филозофа, историчара и песника: Платона, Тукидида, Хорација и т. д.

Видићемо већ колико су ови гласови оправдани. Потребно је, међутим, чувати се од сваке илузије. Узалудно је надање, да се злочин може искоренити помоћу кривичних закона, па ма како они били савршени и предострожни. Треба се ограничити на подизање јаког бедема на супрот све већим таласима криминалитета, и на овај начин спречити социјално тело од поплаве. Одавно се дошло до уверења, да су за ово недовољни религиозни осећаји и морални инстинкти, и да друштво има права да казни оне, који вређају битне принципе на којима почива социјални ред, и којима се с тога мора припретити казном. Али се данас у опште признаје, с друге стране, да казна не треба да буде само једно страшило, већ у колико је год то могуће, и средство поправке, инструмент моралног препорођаја. „Треба казнити неваљалца — вели Платон — да би постао бољи.“ И даље: „што се тиче злочина, то је болест душе, и законодавац се мора трудити да је излечи, ако није неизлечима. Треба, при том, имати у виду, да се битни елемената и циљ овог оздрављења не састоји само у томе, да закон нагна кривца да падокнади штету проузроковану злим делом, већ и да га обавести о природи овог дела, и спречи га, да оваква дела у будуће никако не врши, или бар да их врло ретко врши.“ Додајмо, међутим, да велики филозоф никада не губи из вида, да је циљ казне тако исто и да застраши оне, који би имали намеру да поремете друштвени ред. „Онај, који је кажњен правично — вели он — или се поправља, и на овај начин сам себи користи, или служи као пример другима да се по њему односно по ономе што он трпи, поправљају.“

Ми никако немамо претенсију да тврдимо, да су законодавци старе Грчке применили у свој њиховој потпуности ове сјајне и хумане доктрине, које се налазе у списима њиховог највећег филозофа. Ми смо само хтели истаћи, да у најсавременијим теоријама о циљу казне нема апсолутно ничег новог, и да оне, у главноме, нису ништа друго до репродукције старих идеја. Исто је тако и са најновијим теоријама о основу друштвеног права на кажњавање. И ако ова два појма: *основ права на кажњавање* и *циљ казне* нису идентични, ипак међу њима постоји тесна и очигледна веза. Најзад, ово исто вреди и за извесне италијанске теорије, које се јављају у разним облицима и под разним именима, и које њихови најревноснији апостоли Ломброзо и Фери квалификују са приличном дозом амбиције као *„нови позитивизам у казненој материји.“* За њих је морална слобода само једна реч, једна алузија, шимера која је свршила своје, а злочин је последица: било непроменљивих закона наслеђа, било атавизма по Ломброзу, било неодољивог утицаја социјалне средине према Фери-у и његовој школи. Право кажњавања заснива се, дакле, само на потреби друштвене одбране, а пошто нема моралне одговорности, не треба ни истраживати да ли она постоји. И ако су ове теорије угледале света у Италији и стекле многобројне присталице у овој земљи, ипак нису унете у италијански казнени законик, нити их је ко боље оповргао но што је то учинио славни Манчини, као министар правде, у једном говору приликом дискутовања овог законика.

Страсна борба Фери-а и његове школе против принципа о слободној вољи доста је поколебала озбиљне духове, и довела их дотле, да су отпочели чинити извесне концесије новој школи, предлажући јој једну врсту поравнања. Појам о моралној одговорности, замењен је појмом о одговорности друштвеној. За ову је довољно, да окривљени притежава толико интелигенције, да би могао појмити свој акт и осетити страх од казне. Изгледа да је ова идеја Лучинијева, једног од најенергичнијих Феријевих противника, сјединила неколико немачких криминалиста. Одлични криминалиста фон Лист мишљења је, да би заснивање репресије на принципу слободне воље значило зидање зграде на трошном земљишту метафизичке спекулације. По њему прави основ кривичне одговорности није никако слободна воља, већ нормална навика воље да се одређује према извеспим општим схватањима религије, морала, права, а специјално мудрости, који регулишу скуп наших акта. Ово схватање изгледа нам одвеч фино. Ми га овде нећемо дискутовати, нити имамо намеру да и даље доказујемо несснованост теорија италијанске школе, које, схватајући апсолутно појам о одговорности, преобраћају кривично право у право друштвене одбране, док је примена казне, по нашем мишљењу, акт правде извршен друштвом у циљу заштите његове егзистенције. Ограничићемо

се само да истакнемо неке практичне конзекванце ових теорија. Никаква идеја погрешке неће се у будуће везивати за злочин или преступ нити идеја лаге и инфамије за пресуду, која ни на који начин неће констатовати кривичну одговорност. Злочинац је само дегенерисано или болесно створење. Ако је способан за препорођај, треба се потрудити и препородити га; ако је неизлечим, треба га за свагда ставити у немогућност да наноси штету друштву, или га сасвим уништи, што је простије и јевтиније.

Да ли се на овај начин, проповедајући људима да су неодговорни, да злочин врше услед фаталитета и да с тога злочин није бешчасан, може смањити криминалитет? Нама ова нада изгледа и сувише химерична. Чак и онда кад би појам о моралној одговорности, с којом су већина криминалиста начисто, био само једна неодређена илузија, ипак би ова илузија била благотворна, и ми смело тврдимо да би овај појам, кад он у истини не би постојао, требало пронаћи. За нас, такође, злочинац је понекад морално болестан, али чак и у овим случајевима он је често пута одговоран за своју болест.

Популарисањем оваквих идеја италијанске школе неће се никако успети да се смањи криминалитет, нити да се спречи банкротство кривичног права које је, према извесним имагинацијама, већ на прагу.

Али су студије италијанских криминалиста биле корисне бар у томе, што су још више привукле нашу пажњу на многобројне околности које ублажују или чак и сасвим искључују одговорност, као и на неоспорну истину, да су многи злочинци у исто доба и болесници, и да их с тога треба издвојити од осталих злочинаца и лечити.

Систем ћелијских затвора, за који се уображавало да ће спречити узајамну корупцију и моралну епидемију у некадањим заједничким затворима није, на жалост, зауставио стални напредак криминалитета, а шта је још жалосније, ни повrата. Само што се због овога не треба преко мере узнемиравати, нити журити са прокламовањем банкротства нашег кривичног права. Овај двогуби напредак, који се означује, није толико важан колико се уображава, и ако је истинит, он се до извесног степена може објаснити другим приликама. Са огромним развитком трговине и индустрије, увећале су се и прилике за чешћу повреду казненог закона, а и искушења су постала много већа. Поред овога, са напретком цивилизације јавиле су се и нове врсте криминалитета, а и сам законодавац показује се много обазривији и предострожнији, јер данас кажњава акте, који раније нису били кажњавани. Шта више, велики развитак саобраћајних средстава између разних земаља допушта злочинцима да лако преносе из једне државе у другу своју злочиначку индустрију, и да за извесно време остају без казне.

Релативно или стално увећавање повrата већ је много опасније, али и овде има, може бити, неколико оптичких илузија. Несумњиво је при том, да се данас повrат много тачније констатује но у раније времена, захваљујући све већем усавршавању судске статистике. Ако је ово увећавање повrата доиста истинито, у што смо склони да верујемо, онда одакле оно долази? Да ли од недовољности нашег репресивног режима? Али постоји и таква земља, као што је Немачка, у којој је повrат врло ретко отежавана околност, па ипак он у овој земљи не расте више но код нас. Јесу ли наши ћелијски затвори, с друге стране, гори од старих затвора? Било би врло тешко ово допустити. Ако усамљеност не поправља она бар, то је неспорно, чува од узајмне корупције. Од куда дакле, долази, да се повrат ипак увећава, или бар да се не смањује? (наставиће се)

Оцена српске службене криминалне статистике у страном свету.

У Листовом „Часопису за науку Кривич. Права“ отпочео је излазити низ чланака под насловом: „Развитак и садашње стање службене криминалне статистике појединих европских држава.“ Писци су Д-р Rudolf Wassermann и Д-р Arnold Wadler. Овај други писац ових дана и особено је оштампао једно своје дело под насловом: „Кретање злочина у источној Европи, I свеска: Криминалитет балканских земаља, Минхен, 1908.“ У петој свесци *Часописа* за ову годину изашао је чланак о криминалној статистици балканских држава и пре него добијемо пом. Wadler-ово дело, које мислимо накнадно приказати на овоме месту, упознаћемо своје читаоце са саопштењем, које је о нашој криминалној статистици изнето у овоме чланку.

У чланку се тврди да од свију балканских држава Србија има најбољу криминалну статистику. Статистике Грчке и Румуније старијег су порекла али су много непотпуније. Грчка службена статистика (министарства правде) је од врло незнатне криминолошке важности, а што јој нарочито вредност из основа чини проблематичном, то је, што се из ње не могу видети врсте учињених кривичних дела, те на тај начин потпуно не достаје главни објект криминолошког испитивања. Главна мана румунске криминалне статистике састоји се у томе, што она базира на броју *оптужених*, а не на броју *осуђених* лица. Бугарска до данас још није објавила никакве криминално-статистичке податке. О њеној статистици у чланку има само у толико речи, у колико су писцу „Криминалитет Балканских Земаља“, на његову молбу, а по наредби министра правде, повађени изводи из регистара казнених завода и то само за време од 1899.—1906. год. Пошто Турска и Црна Гора не објављују никакав службени статистички материјал, то се о статистици ових двеју држава у чланку ништа и не говори.

Српску службену криминалну статистику сачињавају:

1. Три извештаја министра правде Њ. В. Краљу за године 1868—70, 1881. и 1883.

Криминална статистика за год. 1887. у XVIII свесци „Статистике Србије“.

Криминална статистика за године 1888.—90, 1891.—95. и 1896. у VI XIV и XX свесци „Статистике Краљевине Србије“.

Важну збирку материјала сачињавају даље „прилози“ ка Статистици, а за тим нарочито „Статистички Годишњаци,“ у којима се периодично објављује најважнији део криминално-статистичких података. Техника обраде је у српској криминалној статистици врло опсежна и детаљна.

У погледу на објективне моменте криминалитета она садржи: прво број кривич. дела, затим бројеве оптужених, ослобођених и осуђених лица. Уз то долази врста и величина изречених казна, моменат повrата ч број саучесника. Што се тиче технике статистичке обраде оз последња два момента, ту би се имала још много што шта пожелети.

У погледу на личне односе учинилаца (субјективни моменти криминалитети) статистика предвиђа: прво пол. затим старост. коју разчлањава на седма група: испод 16, 16—21, 21—30, 31—40, 41—50, 51—60, и преко 60 година; даље матерњи језик (једновремено с тим и положај и родност) осуђених лица; грађански место рођења (одн. становања; писменост, при чему се разликују три групе: неписмени, лица са основним образовањем и са вишим образовањем; и религија.

Врло је брижљива обрада занимања осуђених лица, јер није вођено рачуна само о разним гранама занимања, већ и о положаја у извесном занимању. Код земљорадничког сталежа н.пр. учињена је деоба на 4 подкласе: инокосни, задругар, чељад и надничар. Код трговаца и занатлија разликује: газду, (мајстора,) помоћника (калфу) и шегрта. Али научном испитивању ових дата из основа знатно смета то, што и у статистици становништва није учињено разликовање према истим тачкама гледишта. Тако је н.пр. код групе „земљорадња“, где нису саопштени никакви довољни резултати о принадлежности укупног становништва по појединим подкласама.

Иста мана опажа се и у процени једног другог. врло интересантног личног момента криваца, на име њиховог имовног стања. У криминалној статистици учињена је деоба на имућне, средњег и сиромашног стања, али о критериуму за ову деобу ништа се ближе не зна, нити пак о томе колико од укупног становништва долази на поједине имовинске класе, те се услед тога не могу чинити никакви сгзактни закључци из пружених података.

Толико о оцени наше службене криминалне статистике. Научне резултате, до којих је дошао Wadler студијом те статистике, саопштићемо читаоцима накнадно приказом раније пом. његовог дела.

Мил. Ј. Петровић.

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ЈЕВРЕЈСКА ЛАМПА

(наставак)

Рибар стајаше мирно.

Холмс стеже нервозно свој револвер у намери да пуца и да га убије... ужасно дело, које се не слагаше са његовом природом. Смрт беше сигурна и све би било свршено.

— Ха! помисли он, нек се дигне, нек се брани.... у толико горе за њега.... Још једна секунда.... и ја пуцам....

Некакви се кораци зачуше. Холмс се окрете и спази Ганимара у пратњи два инспектора, који му долажаше у помоћ.

Али, променувши идеју, Холмс се залети, скочи у барку на ону индивиду-у и са њом се скотрља у дно барке, која се услед овог потиска откиде.

— Па после? викну Липен, бранећи се, шта ће да буде? Кад један од нас буде изнемогао, какве ће користи имати онај други! Ви нећете знати шта ћете са мном, нити ја са вама. Остаћемо овде као две будале....

Двоја се весла склизнуше у воду, а барка пође током реке. Дужином се обале дигла граја, али Липен продужи:

— Какве су ово ствари, господине. Ви не знате шта радите! Зар такве глупости у вашим годинама! и један матор човек као ви! Ух, ала је то гадно.

Липен усне да се одбрани.

Холмс у очајању и решен на све метну руку у џеп, али се одмах изненади. Липен му беше одузео револвер.

Холмс паде на колена и наже се над водом у намери да дохвати весло и да притера барку уз обалу, док се Липен трудио да дохвати друго весло и да се удали од обале.

— Нећеш... Нећеш га ухватити, рече Липен..... У осталом то нема никакве вредности.... Ако дохватите весло спречићу вас да га употребите.... И ја вас исто тако. У животу човек често ради... без икаквог размишљања и обично судбина реши ствар.... Гледајте, видите ли.... судбина се решава у корист Липена.... Победа! ток реке ме помаже.

Барка се, заиста, удаљаваше.

— Чувајте се, викну Липен.

Неко са обале беше управио револвер на Липена, овај саже главу и један цуцањ одјекну, мало даље од њих вода запљусну. Липен прсну у смеј.

— Богу хвала, па то је пријатељ Ганимар!... То је врло рђаво што радите, Ганимару. Ви имате право да пуцате само у личној одбрани. Сиромах Арсен, просто вас подивљао тако, да сте већ заборавили ваше дужности.... Али, манте се, гле, опет отпочиње!... Али, несретниче ви ћете убити мога драгог учитеља.

Липен стаде пред Холмсом и окренувши лице Ганимару рече:

— Дакле! сад сам миран.... Гађајте овде, Ганимару, у сред срца!.... мало горе.... лево.... Промашено.... сплетени човече... Још један метак?.. Али, ви дрхћете, Ганимару... На команду, јел те? и хладнокрвно!... Један, два, три, пуцај!... Промашено! О људи, влада вам сигурно даје сиграчке у место пиштоља?

Овај извуче један дугачак масиван пљоснат револвер, и без нишањења опали.

Инспектор се ухвати за шешир, кога беше један метак пробио.

— Шта велите, Ганимару? Ха! Ово је фина марка, господо, ово је револвер мога уваженог пријатеља и учитеља Шерлока Холмса!

И једним замахом руке баци револвер пред ноге самога Ганимара.

Холмс се није могао задржати а да се не насмеје и да се овоме не диви. Какво је ово играње са животом! Какво је ово пријатно расположење! И како изгледаше да се забавља! Рекао би човек да му опасност за животом проузрокује физичко задовољство и да за овог човека нема другог задовољства него да тражи опасност, коју после забављајући се отклања.

Са обе стране реке свет се скупљаше и Ганимар са својим људима посматраше барку, која се љуљаше на сред реке, и коју ток реке носаше полако све даље и даље. Хватање је било неизбежно и математичко.

— Признајте, учитељу, викну Липен окренувши се Енглезу, да не би ваше место уступили за све злато из Трансвала! Ви сте у првом реду фотеља! Али, прво и пре свега један предговор... после кога ћемо скочити у пети чин, хватање или спасавање Арсена Липена. Дакле, драги мој учитељу, имам једно питање на вас, и да не би било двомислености, да ми одговорите са хоћу или не. Пристаните да се више не бавите овом афером, јер је још време и могу да поправим зло које сам вам нанео. Доцније пак нећу моћи. Дакле, пристајете ли?

— Не.

Лице се Липеново скупи. Ово га је тврдоглавство очигледно узрујало. Липен понови:

— Навађујем више у вашу корист него у моју и ви ћете бити први који ћете сажаљевати вашу интервенцију. И последњи пут пристајете ли или не?

— Не.

Липен се саже, поремети неку даску на дну барке и за неколико минута сврши некакав посао, чију природу Холмс није могао сазнати. За тим се диже, седе до Липена и говораше му:

— Држим, учитељу, да су нас руководили идентични мотиви да дођемо на обалу ове реке, а на име, да извучемо из ње ствар, које се Бресон курталисао? У томе погледу заказао сам овде састанак мојим друговима и већ сам био намеран — што тврди моје кратко одело — да се спустим у дубину Сене, кад ми другови саопштише ваш долазак. Признајем вам у осталом да ме то није изненадило, пошто сам био извештен свакога часа о напретку ваше истраге. А то је тако лако! Чим се најмања ствар деси у улици Мирило, само зазвоним на телефон и одмах сам извештен! Ви ћете веровати да у таквим околностима....

Липен застаде, јер се даска, коју је мало пре пореметио, диже и вода поче улазити у барку око њих.

— До ђавола! непознато ми је шта сам мало пре урадио, али све ми даје веровати, да се у дну ове старе дереглије налази рупа. Зар се ви не плашите, учитељу?

Холмс мрдну раменима. Липен продужи:

— Пошто сам већ сазнао да сте тражили, да се са мном сукобите, и то у толико пре, у колико сам ја желео да то избегнем, онда ћете ми веровати, да ми је много пријатније, да се с вама под овим околностима огледам, што сам сигуран за исход, јер све адуте држим у руци. И ја сам хтео да овом нашем сукобу дам што већи сјај тако, да ваш фијаско буде целом свету познат, и да у будуће каква грофица од Крозона или барон од Ембловала не тражи више вашу помоћ. Зар не видите у томе, драги учитељу....

Липен застаде понова и метнувши руке над очи баци поглед на обалу.

По Богу! та ови су закупили диван чамац, као каква ратна лађа, и ево их где нагло веслају к нама. Пре пет минута сукоб је неизбежан и ја сам пропао. Господине Холмсу, један савет: ви ћете скочити на мене, везаћете ме и предати суду... Да ли вам се допада овај програм?.... Наравно ако се донде не деси бродолом и у томе нам случају ништа друго не остаје него да направимо наш тестаменат, шта велите на то?

Њихови се погледи мимоиђоше. Овога пута Холмс увиде маневар Липенов; овај беше пробушио дно барке и вода улажаше унутра.

Вода дође и до ђонова, до џипела, па им покри и стопале, ови се пак не макоше с места.

Вода се поче пети и уз чеванице. Енглез зграби дуванкесу, сави цигарету и упали је.

Липен продужи: немојте видети у томе, драги учитељу, ништа друго сем скромног признања моје немоћи према вама. Значило би поклонити се пред вама, кад би акцептирао битку, где ми је победа осигурана, а избегао бих ону код које нисам сам изабрао земљиште.

То би значило признати да је Холмс једини непријатељ, кога се плашим, и прокламовати моју забринутост све донде, док Холмс не буде уклоњен са мога пута. Ево, драги мој учитељу, шта сам желео да вам кажем, кад је судбина хтела да ме почаствује овом конверзацијом са вама. Једино жалим то, што се ова конверзација дешава за време купања наших ногу!... Ситуација без опасности, признајем,... Ха, шта кажем! За време купања ногу!... пре ће бити за време купања до појаса!

Вода заиста дође до клупе на којој ови сеђаху и барка отпоче да тоне све више и више.

Холмс, хладан, са цигаретом у устима гледаше у небо и изгледаше удубљен. Ни по коју цену неби он према овом човеку, који је окружен опасношћу, опкољен гомилом света, гоњен жандармима и који међутим беше веома расположен, показао најмањи знак узбуђења.

Шта мари! изгледаше као да хоће да каже и један и други. И зашто се узбуђивати за такву маленкост? Зар се не дешава сваки дан, да се по неко у реци удави? Зар су ово догађаји којима треба придодати важности? Један брбљаше, а други сањаше, обојица због њихове охолости, заклањајући се под маском равнодушности.

Још само један минут па ће се са барком потопити.

— Главно је то, рече Липен, да знамо да ли ћемо се потопити пре или после доласка шампијона правде. У томе лежи ствар. Питање о бродолому и неспоминье се. Учитељу, свечани је час затестамент. Завештавам цело моје имање Шерлоку Холмсу, енглеском грађанину, али под условом..... Боже мој, како се ови шампиони правде нагло приближују! Ах! добри људи! чине човеку задовољство да их види. Са каквом прецизношћу веслају! Гле, зар сте то ви наредниче Фоланфану? Бравос! Идеја о закупу ратне лађе је славна. Ја ћу вас препоручити вашим претпо стављеним, наредниче Фолафану.... Желители медаљу? па добро.... ствар је свршена. А где је ваш пријатељ Диези? На левој обали, јел те, у средини стотине људи?..... И тако, ако се спасем од бродолома, биће ухваћен на левој страни од Диези и његових људи, или на десној од Ганимара и светине из Неји. Рђав теснац..,

Један се вртлог појави. Дереглија се окрете у месту и Холмс се мораде ухватити за говоздену алку, која беше намењена за весла.

— Учитељу, рече Липен, преклињем вас да свучете одело. Много ћете комотнији бити за пливање. Неће те? Ви одбијате? Онда навлачим и ја моје.

Липен навуче своје одело и херметички га закопча, као и одело Холмса, и уздахну:

— Ала сте ви чврст човек! и штета је што сте се узјогунили у једној афери .... где ви пружате величину ваше моћи, али тако узалудно! Заиста понижавати ваш геније....

(наставиће се)

с француског
Милутин Т. Марковић.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине биновачке, актом својим Бр. 386, пита:

1. „Ова општина, као лични јемац са потребним уверењем потписаним са председником кметовима и одборницима, сходно чл. 71. „Закона о устројству општина и општ. власти“ и тач. 3. чл. 17. „Закона о окружним штедионицама“ за неколицину својих грађана, пресудама надлежног суда осуђена је да плати Управи Фондова 29.240·90 дин. дуга јемственог са 7% год. интереса од 1. јануара 1906. год.

Пресуде ове постале су по закону извршне.

Општина ова нема свога непокретног имања, јер колико га је имала, продато је за рачун исте Управе.

Моли се уредништво за потребно обавештење:

а. Да ли ће Управа да наплати своје потраживање од ове општине и на који начин, јер ако га наплаћује прирезом сразмерно према непосредној порези, то кад сви грађани не исплате порезу неће ни овај прирез, и према томе интерес и отплата редовна неће се отплаћивати пошто годишње треба да она наплаћује од општине преко 1800 дин. и дуг се неће моћи никада отплатити но ће отићи овако у бесконачност;

б. Да ли ће Управа ова своје потраживање ставити држави на терет по чл. 112. „Зак. о уређ. Управе Фондова?

2. Једно лице из ове општине имало је на руковању државну пушку пибодијевог система, и кад му је надлежна команда ову затражила да је преда одговорило је, да је пушку предало команди али квиту није од команде примило.

Сада пак надлежна команда наређује да се од овога лица наплати пушка.

Да ли се може егзекутивним путем наплатити ова пушка од овога лица кад оно нема имања никаквог како покретног тако и непокретног више но што му даје право § 471. „грађ. пост.“ и како се имају сматрати ови трошкови кривичне или грађанске природе?

Моли се уредништво да изволе дати потребно обавештење.“

— На ово питање одговарамо:

1. По члану 39. тачке 4. закона о окружним, сресним и општинским буџетима, суме потребне за отплату општинских дугова и интереса, уносе се у буџет и подмирују прирезом ако општина нема других својих прихода.

Ни овај, нити који други закон, нити дозвољавају нити знају за други начин исплате општинских дугова.

Према томе, општина је дужна да ове суме уноси у буџет и да тачно врши исплату дугова и интереса.

Ако би се догодило, да се у једној години не покупи сав прирез, и да због тога остане један део неисплаћен, онда се та разлика уноси у буџет наступајуће године и у онолико више отплате уноси за ту годину.

У осталом, буџет треба правити на здравој основици, и не уносити фиктивне приходе, нити затварати очи пред фактом, да се сва сума прireза не може покупити, па у толико повећати суму отплате а на тај начин и стопу прireза.

Не треба се заваравати наређењима чл. 112. закона о уређењу Управе Фондова, јер се потраживања од општина не могу сматрати као пропала нити стављати на рачун државни.

Ту улазе само оне суме, које су дате појединцима па се залога показала као недовољна.

Овај исти одговор важи и за општину *влајковачку*, на њено питање актом Бр. 466; и

2. Како су чести случајеви, да се државно оружје и остале ствари упропашћују, то ове наплате треба вршити свом строгошћу и савесношћу, јер се не да претпоставити, да се вредност једне пибодијеве пушке не може наплатити из годишњег прихода и летине једнога домаћина, ма он и не био од најимућнијих.

Ако се та наплата не може моментано извршити, онда треба тражити од команде почек до бољих прилика.

Наплате ове грађанске су природе, ако није утврђена намерна утаја.

III.

Суду општине мало-изворске, на акт његов од 9. децембра пр. год. Бр. 3041, одговара се, да је сва кривица до њега самог што није знао како се подносе жалбе Државном Савету, и да сада треба да чека ново ограничавање од стране комисије, као што му је и г. Министар решењем својим рекао.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖЕ СЕ

Спасенију жену Христифора **Стојимировића**, из Брзохода, среза моравског округа пожаревачког, која је још 16. прошлог месеца побегла од свог мужа, тражи начелник среза моравског округа пожаревачког депешом Бр. 7061. Са собом је однела 130 аршина белог платна, две просте гране, и у новцу око 10 динара. Спасенија је стара 20 година, средњег раста, црномањаста, у обичном сељачком оделу. Пронађену треба упутити поменутом начелнику.

Марију Лозар, служавку, које је нестало 23. пр. м-ца тражи кварт палилулски актом Бр. 5659. Марија је стара 13 година, малог раста, у обичном женском оделу. Пронађену треба упутити кварту палилулском.

Мицу Станић, девојку, која је 24. прошлог месеца отишла од куће свог стараоца Раде Бабића, магационара Монопола Дувана, тражи комесар топчидерске полиције актом Бр. 1448, ради предаје стараоцу. Милица је родом из села Шљивића среза моравичког, стара 14 година, средњег раста, добро развијена, црномањаста, на себи има од одела сукњу, реклу, на глави црну мараму, а на ногама ципеле. Пронађену треба упутити комесару топчидерске полиције.

Јована Костића, из Буковске, који је 25. пр. м-ца отумарао од своје куће, тражи начелник среза звишког. Јован је стар 26 година, високог раста, сувоњав, дугог носа и образа, црне косе и бркова, црних очију; од одела има на себи: црни вунени грудњак, вунено црно гуњче, беле чакшире, на глави црну шубару, а на ногама опанке. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да Јована потраже и у случају проналаска упуте поменутом начелнику с позивом на депешу Бр. 4025.

Анђелију, жену **Милана Станковића,** земљоделца из Кличевца, која је 29. пр. м-ца у душевном наступу побегла од своје куће, тражи начелник среза рамског. Анђелија је стара 28 година, средњег раста, у опште црномањаста, жутих трепавица. Нека је све полицијске и општинске власти потраже, па о резултату известе среског начелника с позивом на депешу Бр. 7435.

НАЂЕН ЛЕШ

27. пр. м-ца нађен је један леш непознатог човека на обали Саве, у атару села Забрежја, среза посавског округа ваљевског, чија идентичност још није утврђена. Непознати је стар 40 година, средњег раста, прилично развијен, у горњој вилици нема два очњака, од одела има на себи кошуљу од црвеног платна, панталоне од сиве материје, гаће од белог платна, на ногама црне банаћанске опанке. Леш је услед дугог лежања у води изложен процесу трулежа. Како идентичност овог непознатог лица није још утврђен то се позивају све власти да потраже фамилију овог лица а и приватни се моле ако би што знали о овоме лицу, да о томе известе начелника среза посавског округа ваљевског с позивом на акт Бр. 6570.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Још 13. априла ове године нестало је **Лепосаве,** жене Војимира Бешевића, земљоделца, из села Рајца, среза трнавског, и до сада се ништа о њој није сазнало. Мисли се, да се Лепосава утопила у Мораву, јер је пре извесног времена нађена њена обућа на обали Мораве у атару општине заблаћске. Лепосава је стара 22 године, средњег раста, црних очију, косе црне; од одела имала је на себи: шарену реклу, грудњак, три сукње од сељачке тканине, на глави мараму. Позивају се све власти да Лепосаву потраже и о резултату тражења нека известе начелника среза трнавског с позивом на акт Бр. 6158.

ПОТЕРЕ

Милован Лазић, земљоделац из Влашког Дола, среза моравског, округа пожаревачког, који је био у притвору код пожаревачког првостепеног суда због убиства, побегао је 26. пр. м-ца из судског ходника. Милован је стар 18 година, високог раста, сувоњав, у лицу плав, очију зеленкастих; од одела има на себи чакшире и гуњ од сукна, на глави црну шубару, на ногама шарене чарапе и опанке. Нека га све полицијске и општинске власти енергично у својим домашајима потраже и пронађеног стражарно спроведу начелству округа пожаревачког с позивом на депешу Бр. 7539.

Милан Чопоровић, из Београда, који је решењем кварта савамалског стављен под кривичну истрагу и у притвор због опасне крађе, побегао је 25. пр. м-ца из квартовог дворишта,

Милан је стар 19 година, средњег раста, у лицу црномањаст, малих црних бркова, у обичном оделу. Износећи његову фотографију позивамо све полицијске и општинске власти да га живо потраже и пронађеног стражарно спроведу кварту савамалском с позивом на акт Бу. 4449.

Светозар Марковић — Буђевац, осуђеник београд. казненог завода, побегао је 25. пр. м-ца из Добричева, са рада.

Светозар је родом из села Вучковице, среза гружанског, има 31 год., средњег је стаса, очију жуто-плавих, косе смеђе; од особених знакова има: а) белегу од ране, облика овалног, величине 4/1 см., на леђима, за 6 см. у лево од седмог кичменог обртња, и б) десно му је раме знатно више од левог.

Пресудом крушевачког првостепеног суда од 5 маја 1904. год. Бр. 12551, Светозар је осуђен на 10 год. робије у тешком окову, због разбојништва.

Позивају се све државне и општинске власти да за одбеглим разбојником најживље трагају. Пронађеног треба спровести управи београдског казненог завода с позивом на акт Бр. 2066.

Арсеније Миодраговић, земљоделац из Лесковице, среза жупског, на дан 27. прошлог м-ца извршио је убиство над Милевом, ћерком Сибина Миодраговића и наоружан побегао. Арсеније је стар 25—28 година, високог раста, дугих образа, испупчених јагодица, од одела има на себи: копоран и панталоне од сукна, на глави фес са кићанком, а на ногама опанке. Позивају се све полицијске и општинске власти да Арсенија најживље потраже у својим домашајима и нађеног под јаком стражом спроведу начелнику среза жупског с позивом на депешу Бр. 3836.

КРАЂА СТОКЕ

Ноћу између 27. и 28. пр. м-ца непознати крадљивци украли су једну кобилу Каменчету Николићу, тежаку из Крушара. Кобила је матора 6 година, доратасте длаке, са жигом «Т.» Исте ноћи непознати крадљивац украо је и једног коња Василију Никодијевићу, земљоделцу, из Крушара. Коњ је висок 157. см., доратасте длаке, са жигом «А.» Депеша начелника среза параћинског Бр. 7798.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ову покрађу.

УХВАЋЕНА

Станојка жена Миће Османовића, цигаџина из Дугог Поља, среза бањског, чију смо потерницу изнели у 11. броју нашега листа ухваћена је, те је према томе престала потреба за даљим њеним тражењем.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Алимпић

БРОЈ 19. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 11. МАЈА 1908. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу марту 1908. год.

Према званичним извештајима окружних начелстава и Управе града Београда у току месеца марта извршено је у Србији:

1. **Убистава**	25
2. **Нехотичних убистава**	4
3. **Детоубистава**	1
4. **Покушаја убистава**	21
5. **Разбојништава**	6
6. **Тешких телесних повреда**	14
7. **Паљевина**	52
8. **Опасних крађа**	221
9. **Злонамерних поништаја туђих ствари**	22

Од изложених дела пронађено је:

Убистава	23	или	92%
Нехотичних убистава	4	»	100%
Детоубистава	1	»	100%
Покушаја убистава	19	»	90·5%
Разбојништава	6	»	100%
Тешких телесних повреда	14	»	100 %
Паљевина	3	»	5·7 %
Опасних крађа	59	»	26·7%
Злонамерних поништаја туђих ствари	8	»	36 %

Највећи број убистава извршен је помоћу *ватреног оружја* (13), затим помоћу *оштрог* (6), помоћу *тупог* (5), и *дављењем* (1).

Узроци са којих су ова убиства извршена леже: у *међусобној свађи* за 13 случаја, у *освети* за 5, у *користољубљу* за 2, у *домаћој расипи* за 2, и у *нужној одбрани* за 2. За један случај узрок је непознат.

Посматрана према местима у којима су извршена изложена убиства јављају се: у срезу јабланичком **3** (1 непронађено), и по **1** у срезовима: оба посавска, ваљевском, подгорском, колубарском округа ваљевског, тамнавском, гружанском, јасеничком округа крагујевачког, беличком, азбуковачком, поцерском, љубићском, подунавском, зајечарском, добричком (непронађено), прокупачком, пожешком, ужичком, моравичком и у варошима: Нишу, Ужицу и Београду.

Детоубиства су извршена по **1** у срезовима: крагујевачком, азбуковачком, ариљском и жичком.

Једно **нехотично убиство** извршено је у срезу лепеничком.

Покушаји убистава извршени су: у срезу јабланичком **2** (1 непронађен), у срезу гружанском **2**, у срезу мачванском **2**, у срезу хомољском **2**, у срезу моравском округа пожаревачког **2**, и по **1** у срезовима: тамнавском, трстеничком, темнићском, левачком, алексиначком, млавском, љубићском (непронађен), подунавском, јасеничком округа смедеревског, добричком и у вароши Ужицу.

Скоро сва ова дела извршена су у међусобној свађи и освети.

Разбојништва су извршена по **1** у срезовима: пчињском, трстеничком, лужничком, таковском, качерском и орашком.

Тешке телесне повреде извршене су: у срезу нишком **2**, и по **1** у срезовима: космајском, грочанском, колубарском округа ваљевског, власотиначком, јабланичком, кључком, бањском, млавском, бољевачком, црногоском, моравичком и у вароши Смедереву.

Паљевине су извршене: у срезу зајечарском **5**, у срезу драгачевском **4** (1 пронађена), у срезу трстеничком **3**, у срезу подунавском **3**, у срезу грочанском **2**, у срезу јабланичком **2**, у срезу лепеничком **2**, у срезу јадранском **2**, у срезу хомољском **2** (1 пронађена), у срезу звишком **2**, у срезу рамском **2**, у срезу бољевачком **2**, и по **1** у срезовима: тамнавском, власотиначком, пољаничком, гружанском, крагујевачком, копаоничком, расинском, беличком (пронађена), ресавском, деспотовачком, нишком, нишавском, посаво-тамнавском, пожаревачком, млавском, орашком, тимочком, прокупачком, црногорском, пожешком, и у вароши Пироту.

Вредност свих ових паљевина износи око **7.950** динара.

Опасне крађе извршене су: у вароши Београду **13** (3 пронађене), у срезу подунавском **9** (2 пронађене), у срезу зајечарском **9** (4 пронађене). у срезу гружанском **8** (1 пронађена), у срезу жичком **8** (2 пронађене), у срезу тамнавском **7** (1 пронађена), у срезу млавском **7** (2 пронађене), у срезу јасеничком округа смедеревског **7** (4 пронађене), у срезу косаничком **7**, у срезу космајском **6** (2 пронађене), у срезу ресавском **6**, у вароши Пожаревцу **6** (5 пронађених), у срезу рамском **6**, у срезу прокупачком **6** (1 пронађена), у срезу лепеничком **5**, у срезу белићком **5**, у вароши Нишу **5** (2 пронађене), у вароши Шапцу **5**, у срезу љубићском **5**, у срезу власотиначком **4** (3 пронађене), у срезу звишком **4** (1 пронађена), у срезу врачарском **3**, у срезу грочанском **3**, у срезу подгорском **3**(1 пронађена), у срезу јабланичком **3** (1 пронађена), у срезу лесковачком **3** (1 пронађена), у срезу јасеничком округа крагујевачког **3**, у срезу неготинском **3**, у срезу параћинском **3**, у срезу посавотамнавском **3**, у срезу рађевском **3** (1 пронађена), у срезу моравском округа пожаревачког **3** (све пронађене), у срезу голубачком **3**, у срезу орашком **3** (1 пронађена), у вароши Чачку **3**, у срезу колубарском округа београдског **2**, у срезу посавском округа ваљевског **2** (обе пронађене), у срезу колубарском округа ваљевског **2** (1 пронађена), у срезу пчињском **2** (1пронађена), у срезу крагујевачком **2** (1 пронађена), у срезу деспотовачком **2** (1 пронађена), у срезу алексиначкм **2** (1 пронађена), у срезу бањском **2**, у срезу мачванском **2** (обе пронађене), у срезу хомољском **2** (1 пронађена), у срезу бољевачком **2**, и по **1** у срезовима: посавском округа београдског (пронађена), ваљевском (пронађена), трстеничком, темнићском, сврљишком, азбуковачком, јадранском, поцерском (пронађена), пожаревачком, таковском (пронађена), качерском (пронађена), заглавском (пронађена), добричком, црногорском, моравичком,

драгачевском и у варошима: Крушевцу, Смедереву (пронађена) и Ужицу (пронађена).

Вредност свих ових крађа износи око **21.990** динара.

Злонамерних поништаја туђих ствари било је: у срезу власотиначком **2,** у срезу левачком **2** (1 пронађен), у вароши Пожаревцу **2,** у срезу таковском, **2** (оба пронађена), у срезу прокупачком **2** (1 пронађен) и по **1** у срезовима: колубарском округа ваљевског (пронађен), крагујевачком, расинском, копаоничком, трстеничком, беличком, сврљишком, посаво-тамнавском, подунавском (пронађен), орашком, моравичком (пронађен) и у вароши Зајечару (пронађен).

Вредност уништених ствари износи око **2.300** динара.

Поред изложених дела у току месеца марта извршено је још у Србији и **20 самоубистава,** и то: у вароши Београду **5,** у срезу јабланичком **3,** у оба јасеничка по **2,** и по **1** у срезовима: посавском округа ваљевског, парачинском, хомољском, рамском, бољевачком, моравичком, студеничком и у вароши Пожаревцу.

Ова самоубиства извршена су: *вешањем* 8, *ватреним оружјем* 7, *оштрим* 2, *угушивањем* 1, *тровањем* 1 и *дављењем у води* 1, а узроци њиховом извршењу леже: у *душевном растројству* за 7 случаја, у *болести* за 3, у *домаћој расипи* за 2, у *страху од казне* за 1, у *стиду* за 1, у *жалости* за 1, и у *очајању* за 1. За четири случаја узроци су непознати.

Покушаји самоубиства извршени су: у срезу лепеничком **1** и у вароши Београду **2** — *тровањем*, а узроци њиховом извршењу леже у *рђавом материјалном стању* за 2 случаја и у *грижи савести* за 1.

Општи преглед до сада изложених дела овакав је:

Текући број	ОКРУЗИ	Убиства	Детоубиства	Нехотична убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Силовања	Тешке телесне повреде	Паљевине	Опасне крађе	Злонамерни поништаји туђих ствари	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	1	—	—	—	—	—	2	2	15	—	—	—
2	„ ваљевски	5	—	—	1	—	—	1	1	15	1	1	—
3	„ врањски	3	—	—	2	1	—	2	4	12	2	3	—
4	„ крагујевачки	2	1	1	2	—	—	—	4	18	1	2	1
5	„ крајински	—	—	—	—	—	—	1	—	3	—	—	—
6	„ крушевачки	—	—	—	1	1	—	—	5	2	3	—	—
7	„ моравски	1	—	—	2	—	—	—	3	17	3	1	—
8	„ нишки	1	—	—	1	—	—	3	1	10	1	—	—
9	„ пиротски	—	—	—	—	1	—	—	2	—	—	—	—
10	„ подрински	2	1	—	2	—	—	—	3	16	1	—	—
11	„ пожаревачки	—	—	—	5	—	—	1	8	32	2	3	—
12	„ руднички	1	—	—	1	2	—	—	—	7	2	—	—
13	„ смедеревски	1	—	—	2	1	—	1	4	20	2	2	—
14	„ тимочки	1	—	—	—	—	—	1	8	12	1	1	—
15	„ топлички	2	—	—	1	—	—	—	1	14	2	—	—
16	„ ужички	3	1	—	1	—	—	1	2	2	—	—	—
17	„ чачански	1	1	—	—	—	—	1	4	13	1	2	—
18	Управа града Београда	1	—	—	—	—	—	—	—	13	—	5	2
	Свега:	**25**	**4**	**1**	**21**	**6**	**—**	**14**	**52**	**221**	**22**	**20**	**3**

Из канцеларије Антропометријско-Полицијског Одељења Министарства Унутрашњих Дела, 4. маја 1908. године АБр. 491. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

Али ако се истрагом утврди, да је окривљени тражио прилику и средства, да изврши кривично дело, или да се старао уклонити препреке, које су извршењу дела стајале на путу, онда се има узети да је он о својој радњи и њеним последицама размишљао и да их је хтео, па да је и са злом намером радио, осим ако се не би у истрази нашле неке нарочите околности и односи, по којима би се с основом могло држати, да је имао какву другу намеру (други одељак § 228).

§ 26.

Порицање признања.[1]

Често се дешавају случајеви, да оптужени са разних узрока пориче признање које има све услове потребне по закону тако, да би се он на основу њега могао осудити. То признање у главноме може бити двојако: или 1. оптужени пориче цело признање, или 2. он пориче само извесне делове признања.

У првом случају, т. ј. кад оптужени пориче цело признање, снабдевено свима захтевима за потпун доказ, важи као правило, да доцније *једнострано*, *голо*, само у корист оптуженог учињено порицање не може да поништи доказну вредност раније признању. Јер, као што ни голо и једнострано признање не може имати доказне вредности, тако исто не може је имати ни изјава, коју оптужени у своју корист даје, а још мање може имати доказне вредности порицање којим се хоће да уништи један већ добијени доказ.

Другаче, међутим, стоји ствар, кад оптужени поричући одмах даје и разлоге са којих је раније лажно признао, или кад наводи такве основе, којима поткрепљује своје порицање и којима се истинитост ранијег признања доводи у сумњу. У оваком случају признању не одузима доказну снагу нити га слаби порицање као такво, већ основи који говоре против вероватноће признања. Порицањем се иде на то, да се покаже, да ранијем признању, коме се веровало, недостају извесни законски захтеви, за које се раније погрешно мислило да их има, и да сад постоје чињенице, на основу којих, да су раније биле познате, не би се могло узети да постоји признање са доказном вредности. Основи са којих се може да обори раније учињено признање, могу се, према § 227, односити или на *узрок*, са кога је признање пређе лажно учињено, или се могу односити *на друге околности* (опстојатељства), која истинитост пређе учињеног признања са основом у сумњу доводе. О томе, кад ће наступити један а кад други случај, не може се поставити опште правило, већ то зависи од појединог конкретног случаја и од појединих основа. Исто се тако не даду набројати ни сви основи које оптужени у порицању може да наведе ради обарања свог ранијег признања, али се ипак, примера ради, могу поменути ови:

[1]) *Kitka,* Beweislehre 98—106; *Mittermaier,* Beweislehre 279—287; *Rulf,* Commentar II 77—79.

1. Оптужени наводи чињенице, којима тврди да кривично дело, које је раније признао, није никако ни извршено, н. пр. наводи сведоке који су видели онога после времена кад је он признао да је извршио убиство.

2. Оптужени наводи чињенице којима тврди да он није извршио кривично дело или да га није могао извршити, н. пр. доказује alibi.

3. Оптужени тврди да је лажно признао услед физичког или психичког мучења, и да је у признању гледао једино средство да се ослободи мука.

4. Оптужени тврди да је услед заблуде или пометње у којој се налазио учинио лажно признање, н. пр. да је признао за то, што је обмањиван да неће бити кажњен ако призна, итд.

Да би основи, које оптужени у порицању наводи, могли уништити или ослабити његово признање, морају се они, на првом месту, доказати т. ј. мора се утврдити да ти основи постоје. У томе циљу дужан је иследник, ако је порицање учињено још у генералној истрази, или председник суда, ако је порицање учињено на главном претресу, да нареди да се сви ти основи прикупе. Ако је то немогуће учинити на истом главном претресу, онда се он има одложити и за идући се имају позвати сведоци, на које се оптужени позвао за доказ свога тврђења. Ако оптужени нарочито наводи као узрок порицању то, да су у истрази употребљавана недопуштена средства, онда је суд дужан, поред остале истраге, да испита деловођу и грађане који су испиту присуствовали. Ако би, пак, обвињени у генералној истрази са овога узрока порицао своје признање, онда истрагу о томе, да ли је то истина или не, има да води други иследник, пошто се први јавља као заинтересован. Није потребно да се основи за порицање потпуно докажу, већ је довољно да се они доведу и само до вероватноће. То се види из § 227 у коме се вели „ако би оптужени *вероватне узроке* навео .... који истинитост пређе учињеног признања са основом у сумњу доводе.“

Поред тога, што основ за порицање мора бити истинит или вероватан, потребно је, на другом месту, оценити, да ли је тај основ могао да наведе оптуженог на лажно признање, н. пр. да ли је претња, ако је она у конкретном случају основ, могла оптуженог с погледом на његову индивидуалност, навести на лажно признање.

У другом случају, т. ј. кад оптужени пориче само поједине делове свога признања, треба обратити пажњу на ово: 1. да ли он пориче чињенице, које у себи садрже битна обележја признатог кривичног дела тако, да отпада цело кривично дело, ако се једна таква чињеница не сматра више доказаном, н. пр. жена, која је признала детоубиство пореће признату битну чињеницу да је дете живело. У таквом случају има се сматрати као да је поречено цело признање, па се према томе има и оцењивати порицање. 2. Оптужени може порицати чињенице, које заснивају већи степен кажњивости, н. пр. он пориче околност да је ствари узео употребом силе, т. ј. пориче разбојнички начин узимања онда он може одговарати само за оно кривично дело које образују признате чињенице, претпостављајући да је основ за порицање доказан или доведен до вероватноће. Он би, дакле, у наведеном примеру одговарао за крађу а не за разбојништво. Ако, међутим, остале признате чињенице не могу дати ни једно кривично дело, онда се има сматрати као да је цело признање поречено. 3. Оптужени може порицати незнатне чињенице, т. ј. чињенице које не долазе у биће кривичног дела, н. пр. пориче број повреда, време извршења дела и т. д. У таквим случајевима се порицање има узети да је без значаја.

ГЛАВА ЧЕТВРТА

СВЕДОЧБА СВЕДОКА [1]

§ 27.

Појам сведочбе сведока.

Сведочба је изјава једног лица, које није процесни субјекат, дата иследнику или суду о чулном опажању какве чињенице, по правилу из прошлости, која има правног значаја за кривично дело као предмет конкретног кривичноправног спора и то у циљу доказа те чињенице. Лице, које овакву изјаву даје, зове се *сведок.*

Сведочба сведока је и најбоље и најчешће доказно средство, те је стога потребно детаљно излагање његовог појма. Анализирањем постављене дефиниције добије се ово:

1. *Сведочба је изјава*, која је по правилу усмена, а само по изузетку писмена. Пошто изјава мора бити учињена речима, то није сведочба она изјава, која је учињена покретима тела, или другим знацима.

2. *Сведочба је изјава о чулном опажању какве важне чињенице, која је по правилу из прошлости.*

Предмет су сведочбе, према овоме, чињенице, које су од важности за решење кривичноправног спора. Тако одређује и наш законодавац, који сведочбом сматра „свако извешће о *околностима* учињеног казнимог дела, или о лицима које су у томе учествовала или о њиховом одношењу к делу, или делом повређеног или оштећеног лица (§ 89)“. Чињеница, која се ни у колико не односи на кривично дело, и којом се ни непосредно ни посредно не може утврђивати ниједан елеменат конкретног кривичног дела, не може бити ни предмет сведочбе.

Чињенице, које су предмет сведочбе, припадају прошлости а не садашњости. Садашње се чињенице доказују увиђајем или вештачким мишљењем (§§ 54 и 55 кр. п.), а не сведочбом. У овоме се нарочито и огледа разлика између сведока и вештака (раније страна 174) у законодавствима с теоријом законских принудних доказа, док законодавства с теоријом слободног судијског уверења остављају судији потпуну слободу у избору доказних средстава за *све* чињенице, те се стога и садашње могу сведочбама доказивати.

Изјава о важним чињеницама мора бити дата на основу чулног опажања, т. ј. сведок је морао својим чулима опазити чињенице о којима сведочи. Према томе, о сведочби се може говорити само тако, ако је сведок био у могућности да нешто чулима опази и ако је био способан да то опажање запамти и искаже. (наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

---

[1]) *Jenul*, Das öster. Criminalrecht IV 37 и даље; *Kitka*, Thatbestand 88—200; *Исти*, Beweislehre 112—266; *Mittermaier*, Beweislehre 288—374; *Rulf*, Commentar I 203—232, II 85—115; *Zachariae*, Handbuch II 181—216, 439—496; *Meyer*, у H. H. I 265—300; *Mayer*, Comméntar I 499—634; *Glaser*, Handbuch I 458—598; *Исти*. Beiträge zur Lehre vom Beweis 194—266; v. Kries, Lehrbuch 348—330; *Ullmann*, Lehrbuh 355—376; *Birkmeyer*, Lehrbuch 419—443; *Löwe*, Comméntar 279—333; *П. Савић*, Теорија доказа 245—335.

ПРИЈАВЉИВАЊЕ СТАНОВНИШТВА

код полицијских и општинских власти

(НАСТАВАК)

Види се из тога што је у 1902. год. послала једног писара Управе града Београда у Париз на шестомесечно одсуство ради специјалног студирања одељења за пријављивање становништва и тајне полиције.

Дотични чиновник одужио се постављеној му обавези на тај начин што је министарству послао извештај о том одељењу у непуном табаку, на чему се тај покушај и свршио. Разуме се да се није могао очекивати успех од таквог корака *када је изаслани кандидат упућен, да ту полицајску грану студира у полицији где тога одељења и нема организованог у оном смислу, како је за наше прилике потребно као што смо и напред нагласили.*"

Не знамо из каквих се разлога писац дотакао и Француске, кад и сам признаје да се са овим одељењем у Француској није непосредно и детаљно упознао, али кад је то већ учинио није требао бити толико тендециозан и пристрасан да овоме одељењу у Француској претпостави систем пријављивања у Немачкој.

Да би г. Лазаревић могао правити поређење између одељења за пријаву становништва у Немачкој и Француској на првом месту, неопходно је потребно, да је детаљно упознат са обадве установе, и тек у том случају могао би дати своје мишљење о томе: које је одељење боље, практичније, и које са више успеха одговара своме задатку, па према томе да оцени, које би од њих, према нашим локалним приликама, требало код нас у Београду организовати.

Поводом овога, ми ћемо овде у кратко, изложити главне принципе на којима је ово одељење организовано у Паризу и показати како оно функционише у толико у колико је потребно да би читаоци уочили разлику између овог одељења у Паризу и оних у варошима Немачке, и да би, према томе, могли беспристрасно оценити, који би систем пријављивања, према нашим локалним приликама, требало код нас усвојити.

У Паризу постоји одељење за пријаву становништва под називом *Brigade des garnis*, и саставни је део париске префектуре.

У том се одељењу чува и сређује алфабетично и по хронолошком реду сав пријавни материјал, који се прикупља на начин који ћемо мало даље изложити, примају потернице од осталих полицијских одељења и разних надлештава и т. д.

Пошто законодавна власт у Француској није у кривичном закону усвојила принцип генералног пријављивања становништва већ парцијелног, то дужност пријављивања важи само за она лица — *дило да су ова странци или француски грађани — која ма и једну ноћ одседну или преноће по хотелима, механама и становима са намештајем* (становима за самце како се код нас називају.) Сва друга лица не морају се пријављивати.

Довољно је и ово па да се одмах запази колико Французи воде рачуна о индивидуалној слободи грађана, пошто нису законом усвојили принцип општег пријављивања као што је то у варошима Немачке.

Сваки хотелијер, механџија и лице, које издаје под закуп собе са намештајем, дужан је да има регистар, у који ће уписивати име, презиме, занимање, домицил, дан доласка и одласка сваког лица, које је у њиховим локалима преноћило.

Овај регистар мора бити прошивен и потврђен од стране надлежног комесара кварта у чијем рејону дотични издавач станова станује.

По закону регистар се мора поднети на увиђај сваком представнику полицијске или општинске власти кад овај то буде затражио, а на крају сваког месеца подноси се ради визирања надлежном комесару кварта.

Колико је париска полиција толерантна и пажљива према својим грађанима види се из тог факта: што хотелијери, механџије, и лица која издају под закуп станове са намештајем, не морају поред регистра за уписивање путника, да попуњавају пријавне и одјавне листе и да их лично или преко своје послуге носе у одељење, већ то чине сами агенти одељења „Гарни", који по дужности сваког дана, сваки у свом реону, обилазе све хотеле, механе и станове са намештајем, ревидирају регистре путника и из ових узимају потребне податке за лица, која су у овим локалима преноћила, и пошто сами попуне листе предају их пријав. одељењу.

На овај начин полиција не малтретира и не кињи своје грађане попуњавањем и шиљањем пријавних и одјавних листа, а у исто време, као модерна полиција, на посредан начин, преко својих агената, сазнаје од издавача станова и портира да ли је лице, које је у тим локалима одсело, ма у ком погледу сумњиво, и према томе предузима потребне мере да се што детаљније увери о прошлости дотичног лица као и о намери његовог доласка у Париз, па се према прибављеним подацима опредељује како даље да поступи са овим лицем.

Пошто сваки од ових агената одељења „Гарни" *има свој стални рејон који годинама обилази*, у коме је стекао огромна познанства и везе, онда је лако појмити колико користи може полиција, као установа за штићење личне и имовне сигурности грађана и јавног поретка, имати од оваквог начина прикупљања пријавног материјала.

Поред овога, ово одељење за пријаву становништва води нарочитог рачуна и о издавачима станова са намештајем, хотелијерима и механџијама, и то на тај начин што нико не може обављати ову врсту професије док од одељења не добије нарочиту дозволу за тај посао. Да би се прибавила дозвола мора се поднети молба префектури и уз ову приложити: 1.) крштеница, 2.) уверење о владању и месту становања молиоца, издато од надлежне власти, 3.) извод из судског казиа, 4.) план соба са намештајем, које се намеравају издавати, са тачним означењем њихових димензија, као и број кревета у свакој соби.

Одељење „Гарни" не издаје никако дозволу сумњивим лицима, ни онима која су позната као неморалног владања, а тако исто ни онима чији локали не одговарају игијенским условима.

Нарочити рачун води се о томе: да висина собе није нижа од 2 м. 50 см.; да на свако лице дође најмање по 14 кубних метара ваздуха; да станови имају потребне вентилације; да собе добијају светлост и ваздух директно; да су камини и оџаци у исправном стању да би се избегли пожари; да су патос, басамаци, и нужници чисти и у исправном стању; да су сви станови увек снабдевени са потребном количином воде за одржавање чистоће самог стана а и за потребу лица, која тамо одседају и т. д. Ко се од издавача станова не би тачно придржавао ових игијенских услова томе се дозвола одузима и забрањује даљи рад.

По §-у 475. француског кривичног закона казниће се новчано од шест до десет динара: хотелијери, механџије, издавачи станова са намештајем, који би пропустили да одмах у регистар путника упишу име, презиме, занимање, домицил, дан доласка и одласка сваког лица које је ма и једну ноћ провело у њиховим локалима, а тако исто и они, који би пропустили, да овај регистар поднесу на увиђај представницима полицијске и општинске власти кад ови то буду захтевали, с тим да су одговорни и за накнаду штете коју би злочинством или преступљењем причинила лица, која су у овим локалима одсела, па би се истрагом утврдило да их издавачи станова нису правилно уписали у регистар.

Из наведеног текста поменутог законског прописа јасно се види: да је нетачно тврђење писца кад износи да се у Француској једина евиденција, која се тамо води, *односи само на странце по хотелима и пансионима, а не и на француске грађане*, ма да се писац позива на податке које је непосредно добио од секретара париске префектуре.

Напротив, стоји факт: *да и сваки француски грађанин мора бити пријављен, односно уписан у регистар, кад год одседне у какав хотел, механу или стан са намештајем.*

Ко би од хотелијера, механџија, и издавача станова са намештајем са знањем под лажним именом уписао у регистар лица, која су у њиховим локалима одсела, или их у споразуму са овима не уведе у регистар, казни се по француском кривичном закону § 154. најмање са шест дана или највише са три месеца затвора.

Толико о овом одељењу у Француској, а сада да се задржимо на ономе што се износи о раду писца ове критике за време његовог шестомесечног бављења у Паризу ради студирања одељења *за пријављивање становништва и тајне полиције.*

Не знамо тачно мотив због кога је г. Лазаревићу било потребно да се у овој књизи дотиче и другога, који је на шест

година пре њега, на овом послу радио, осим ако му није стало до рекламе како он пише стручне књиге о пријављивању становништва и о уредби о фијакеристима, а да други нису хтели ни могли да само један пун табак у виду извештаја поднесу, пошто не можемо да претпоставимо да је ово учињено из бојазни од конкуренције за оснивање овог одељења, јер је писац ове критике пензионер коме државна служба није једини извор за егзистенцију.

Нетачно је представљено да је послат извештај у једном непуном табаку, већ напротив стоји факт: да су извештаји слати сваког месеца, што је било условљено приликом давања одсуства од дужности.

Да је и писац ове критике посетио све главније вароши у Француској и при свакој преписао организацију и функционисање одељења за пријаву становништва, онда би његови извештаји могли изнети и две књиге г. Лазаревићеве.

У осталом, сматрамо, да је споредна ствар, колики су били ти извештаји, већ је претежније питање *какви су били*, јер ако би се, при оцени једног рада овакве природе, узео као критеријум квантитет а не квалитет, онда би и ова књига г. Лазаревића заслужила похвалу и препоруку.

Сад да пређемо на одељак у коме писац износи своје мишљење о томе: која се лица, код нас, имају да пријаве, ко има то да врши, када и на који начин.

Почећемо од стране 120 ове књиге на којој од речи до речи стоји оштампано ово:

„До сада код нас није постојала никоја одредба о томе, која су лица обавезна да се пријављују а која не, те изгледа да су сва лица у Београду дужна да испуњавају ту обавезу. Међутим ми из праксе знамо да то тако не бива, а из раније поменьаних одредаба у уређеним полицијама видели смо да од тог правила и код њих има одступања".

Нема сумње да је ово оригинално мишљење писца, пошто ову опаску није могао црпети из извора којима се служио приликом писања ове књиге, већ из своје полицијске праксе, као што и сам признаје.

(наставиће се)

Милутин А. Протић.

БОРБА ПРОТИВ ЗЛОЧИНА

Алберик Ролин,
професор кривич. права на универзитету у Гану.

(НАСТАВАК)

Потребно је, пре свега, имати у виду, да данашња све већа борба у животу за опстанак отежава веома много поправку ослобођених осуђеника. Кад један поштен човек, чија је прошлост беспрекорна, налази данас врло тешко прилику да се ода лукративном раду, шта је онда остало за индивиду-у, која је жигосана судском пресудом, и коју прати срамна прошлост? Ако је још била осуђена за крађу, или у опште за дела из користољубља, предстоји јој борба против страховитих сумњичења. Познато је, у осталом, да је повратак највећи код ове врсте злочина и преступа.

„Узалуд се осуђени журно удаљује са позорнице свога првог греха; његова жалосна прошлост уседа у седло иза њега и галопира с њим заједно."

Додајмо, да је осуђени у затвору, због саме природе ћелијског режима, био упућен да се занима веома простим радовима, који не изискују много вештине и умешности, и да је по изласку из затвора врло често заборавио занат који је раније знао. Мимо овога, ћелијски режим обично га је ослабио; његове физичке силе и његова енергија знатно су опале. И ето, под оваквим се условима једна маса несрећника сваке године враћа друштву с налогом да се добро влада. Свему овоме треба додати још и то да ће они, ако би поново повредили закон, бити брже откривени и ухваћени, но други, пошто су под строгим надзором, а кад изиђу пред суд, чак и за дело за које нису криви, њихова прошлост говори против њих и повећава напабирчене претпоставке, које би у већини случајева биле недовољне за прву осуду.

Ма како било, рашћење повратка занима данас законодавце свију земаља. Неке од њих, као Белгија и Француска, покушале су да ово зло лече помоћу условне осуде и условног ослобођења. Завођење условног ослобођења, које је данас веома распрострањено, по нашем мишљењу у истини је корисно. Ово се не би могло рећи и за условну осуду која, по нашем мишљењу, неоспорно слаби репресију, и која је код нас усвојена тек после живог отпора мањине, састављене од најодличнијих људи, међу којима се, поред осталих, налазио и Фрере-Орбан.

Није довољно радити само на томе да се смањи повратак. Треба тако исто тежити, у колико је могућно више, да се предупреди прва повреда закона, која је камен темељац повратка. Нико не спори данас дубоку истину оне Монтескијеве опсервације, да на умањење криминалитета много више утиче извесност кажњавања но строгост казне. Ова извесност сведена је данас на минимум. Ако они, које на чињење кажњивих дела побуђује глад, згодна прилика, „какав ђаво" и т. д. баце поглед на оно што се сад дешава, они ће наћи разлога да не стрепе много од последица прекршеног закона. Они се, пре свега, могу с разлогом надати, да материјална егзистенција повреде неће никад бити констатована, а ако и буде, да се на њих неће посумњати; ако се посумња, да не могу бити осуђени због недовољности доказа, затим да могу побећи и, најзад, да ће, у најгорем случају, после извесног времена бити помиловани. Да видимо шта нам показује белгијска криминална статистика из 1898 год. у погледу најтежих злочина, који се најревносније истражују. Из ње видимо, да је 1898 год. било 14 убистава, које је истрага сматрала као злочине, али за које, као такве, није могла прибавити доказе. У осам од ових убистава, кривци су били *обележени*, али се против њих није могло ништа предузимати због недовољности доказа. Поред овога, било је још 21 убиство, за које је истрагом утврђено да су злочини. Извршиоци ових злочина или су остали потпуно непознати, или нису могли бити изведени пред суд услед недовољности доказа. Доста је вероватно, да ће ове сразмере бити различите и још жалосније код мање важних дела, која се не истражују са толиком ревношћу као убиства.

Не би ли према овоме, било сасвим умесно казати онима, који су на путу да повреде казнени законик: „Не само да ви имате великог шанса да избегнете истрагу, осуду и да будете помиловани, већ вам ми отварамо и нове хоризонте. Перспективи помиловања придружује се условно ослобођење, а оној одсуства истраге и осуде — условна осуда".

И у Сједињеним Северо-Америчким Државама занимају се такође питањем о повратку, и траже да га реше, односно да његовом напретку стану на пут, стварањем истинских завода за поправку (Reformatoires), који су организовани под изврсним приликама. Први и најбољи од ових завода јесте онај добро познати под именом „*Елмира*", који је основан у Њу-Јорку пре 30 год. Остали етаблисмани ове врсте основани су доцније у Масачуецу, Пансилванвји, Индијани и Минезоти. У год. 1893 подигнут је, по одобрењу државе Њу-Јорк, један нов завод за људе у грофоФству Улстер. И за женске створени су заводи ове врсте у Худзону, Албијону и Бедфорду. Изгледа, да су Американи веома задовољни са досадашњим резултатима ових завода.

О организацији ових америчких завода поднето је 1900 год. више разних рапората међународној комисији за казнене заводе. Њима претходи један увод, који је написао комесар Сједињених Држава Баров. У посебним организацијама ових завода има, истина, нешто разноликости, али су главне идеје и принципи свуда исти. Баров их је врло лепо изложио у свом уводу, а Броквеј је допунио овај његов рад једним великим рапортом специјално о заводу Елмири. У овом, иначе одличном рапорту, има, међутим, и неколико заблуда, које ћемо претходно открити.

Нападајући енергично класичну школу пенологије Броквеј тврди, да је по њој циљ казне више испаштање учињене кривице но морална поправка осуђеног. Основна максима ове школе по њему је: „*Казнити из принципа, предупредити узгред*".

Ово је огромна заблуда. Класична школа никако не допушта, да социјална власт може кажњавати само да би казнила, и да је циљ кажњавања испаштање кривице. Може се казнити само у друштвеном интересу, ради одржања друштва, па, дакле, и у циљу спречавања повреда казненог законика. Али је легитимитет казне, према овој школи, потчињен, поред осталог, још једном услову: он мора бити сразмеран правди, мора бити испаштање учињене погрешке, и не прелазити меру моралног и материјалног зла. Правда и нужност битни су основи легитимитета казне по класичној теорији.

Друштво не кажњава да би задовољило принцип испаштања, већ у интересу свога опстанка. Што се тиче поправке злочинца, школа класична признаје да му треба тежити у колико је год то могућно, али она не допушта да се изгуби из вида први и главни циљ казне, који се састоји у *застрашењу*, а самим тим и у *иредупређењу*.

Полазећи од погрешне поставке Броквеј тврди, да класична школа налаже судији неостварљив задатак. Како може суд, са обичном интелигенцијом, одредити тачно дозу испаштања, коју треба досудити кривцу да би се задовољило неодређено Божје испаштање и надокнадила, у исто доба, проузрокована штета друштву. Како он — суд — може познати интимно стање душе окривљеног у моменту изрицања пресуде, и за све време издржавања досуђене казне? Баров се вара. Није никако реч о томе да судија изрече пресуду, која ће потпуно задовољавати Божју, апсолутну правду. Мера казне, према класичној школи не треба никад да пређе оно што допушта правда; она чак не треба да иде ни до крајње границе онога што је допуштено. Људска правда мора се зауставити чим задовољи потребе друштвеног реда. Још је мање тачно тврђење, да судија треба да се занима стањем душе окривљеног за време његовог затвора. Он има да се занима стањем његове душе у моменту извршења дела. Класична школа може, у осталом, усвојити, са малим модификацијама, чувену Сенекину максиму: *Nemo prudens puni quia peccatum est sed ne peccatur.* Паметан не кажњава само зато што је злочин извршен, већ више с тога да се злочин не врши.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ЈЕВРЕЈСКА ЛАМПА

(НАСТАВАК)

— Господине Липену, рече Холмс, изашавши најпосле из овог ћутања, ви сувише говорите, и често грешите, кад имате у себи толико поверења, а и због лакомислености.

— Ваше је пребацивање строго.

— Тако сте ми ви, незнајући, баш мало пре дали податке, које сам тражио.

— Како! тражилисте неке податке, а ништа ми не говорите?

— Ничије ми услуге нису потребне. Одавде па за три сахата даћу реч загонетке господину и госпођи од Емблвала. Ово је једини одговор....

Још није довршио ни фразу, а барка одједном потону, са овом двојицом. Одмах по овоме барка се сасвим посувраћена појави на површини воде. Грдна се ларма диже на обалама, после које наста забринута тишина, а за тим се опет зучуше узвици: један се од утопљеника појави.

То беше Шерлок Холмс.

Одличан пливач који пливаше снажним маховима право чамцу Фоланфана.

— Куражно, господине Холмсу, викну наредник, ми смо ту, не дајте се.... после ћемо се постарати за њега... ми га држимо, деде..., још један напор, господине Холмсу.... ухватите уже...

Енглез се ухвати за пружено му уже. Али, док се пењаше на чамац, један га глас запита:

— Реч загонетке, драги учитељу, па дабоме, добићете је. Чуди ме да је још не познајете,... Па после? На што ће вам то служити? Тачно је да ће битка бити изгубљена за вас....

На врху доњега дела лађице беше се солидно наместио Арсен Липен и одатле држаше свој говор са свечаним покретима, као да се надаше да ће убедити свога испитивача.

— Упамтите то добро, драги учитељу, ништа се не може урадити, апсолутно ништа.,.. Ви се налазите у жалосној ситуацији....

Фоланфан га нанишани:

— Предајте се, Липену.

— Ви сте луди, наредниче Фоланфану, ви сте ме прекинули у средини фразе.

Рекох дакле....

— Предајте се, Липену.

— Али Боже мој, наредниче Фоланфану, човек се предаје само кад је у опасности. Ви немате разлога да верујете да сам ја у најмањој опасности!

— Последњи пут, Липену, позивам вас да се предате.

— Наредниче Фоланфану, ви немате апсолутно намере да ме убијете, највише да ме раните, тако се плашите, да вам не побегнем. И ако ме случајно смртоносно раните? Не, сетите се само грижа савести и ваше горке старости!...

Пуцањ одјекну.

Липен посрну, ухвати се моментано за један одломак барке, пусти се и изгуби се изненада.

* * *

Било је управо три сахата, кад су се ови догађаји догодили. У шест сахата тачно, као што је наглашено, Шерлок Холмс у кратким панталонама и тесном капуту, које је одело позајмио од једног гостионичара из Неји, са качкетом на глави и у фланелској кошуљи, украшеној свиленим пругама, уђе у будоар улице Мирило, пошто је претходно саопштио господину и госпођи од Емблвала да жели, да се са њима састане.

Ови га затекоше где се шета по соби и изгледаше им у његовој чудноватој тоалети веома комичан тако, да су се једва уздржали да да се не насмеју. Холмс, веома замишљен, погрбљен, шеташе се од прозора до врата и од врата до прозора, као каква аутоматска машина, правећи увек исти број корака и окрећући се увек истим правцем.

Холмс одједном застаде, зграби једну слику са стола коју махинално прегледа, па затим опет продужи шетање.

Најпосле стаде пред њих и запита:

— Је ли ту госпођица?

— Да, у башти, са децом.

— Господине бароне, пошто је овај наш састанак дефинтиван, желео бих да овде буде и госпођица Дмен.

— Да ви случајно...?

— Имајте мало стрпљења, господине. Истина ће се јасно видети из факата, које будем овде изложио, са највећом прецизношћу.

— Нека тако буде. Пристајеш ли Сузано?...

Госпођа од Емблвала оде, али се брзо врати у пратњи госпођице Алисе Дмен. Госпођица, мало блеђа но обично, оста стојећи, нагнувши се на један сто и не тражећи разлог, због кога су је овде довели.

Холмс се направи као да је није видео и окренувши се нагло господину од Емблвала говораше тако, да му нико није могао ништа противречити.

— После неколико дана моје истраге, господине, и ма да су извесни догађаји изменили моментано моје мишљење, ипак ћу вам поновити оно, што сам вам рекао још првога часа: јеврејску је лампу украо неко, који станује у овој кући.

— Име кривца?

— Ја га знам.

— Дакле?

— Моји ће докази бити довољни да то име упознамо.

— Није довољно да га упознамо. Потребно је да нам врати...

— Јеврејску лампу? Код мене је.

— Огрлицу с опалима? Дуванкесу?...

— Огрлицу с опалима, дуванкесу и у спште све што вам је украђено другог пута код мене је.

Холмс је волео овакве сцене и да на овај начин огласи своје победе.

Барон и госпођа изгледаху пренераженi и гледаше га са мирним љубопитством, што је најбоље одавало њихну хвалу.

После овога Холмс исприча детаљно све што је урадио за ова три дана. Холмс каза за проналазак албума, написа на парчету хартије фразу, коју је саставио од исечених слова; за тим исприча потеру за Бресоном од реке Сене и самоубиство овог авантуристе и најпосле борбу, коју је лично имао са Липеном, бродолом барке и нестајање Липена.

Кад је Холмс говор завршио, барон рече тихим гласом:

(наставиће се)

с француског

Милутин Т. Марковић.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине вар. Багрдана, актом својим Бр. 1302, пита:

1. „Између општине багрданске и војштанске протиче река Морава, и како Морава у нас није регулисана, то она сваке године обаљује њиве час овде час

онде. Тако је она дуги низ година односила атар ове општине а оставља атар општине војштанске, те су на тај начин многи сељани остали без њива. Односећи овако атар ове општине, Морава је направила једну криву кружну линију, али прошле године Морава пробије на месту најужем кроз атар војштански и добар део од њиховог атара остане овамо, а тако исто и старо Моравино корито.

Пита се: да ли се сад атар општине багрданске простире до Мораве — до новог корита — или до старог корита „Моравишта“, чији су крајеви сухи и обрасли прућем а само средина још пуна воде? Између ове општине и општине војштанске, која је међутим, у срезу ресавском, порађају се сукоби око надлежности на остављеном делу земљишта, за извиђање кривица и спорова? Која власт има да реши питање о атару, када су у овоме конкретном случају заинтересоване две општине и два среза?

Даље, да ли општина војштанска има права на половину корита „Моравишта“. и ко има права на другу половину истог корита? Лица, чија су имања била онда до Мораве а сада до њеног старог корита, оспоравају то право општини и полажу право до половине корита, оснивајући своје право на томе, што им је вода носила раније земљу а сад, веле, да имају права да тај губитак накнаде из тога корита у оној ширини, како коме њива засеца? Овако су исто урадила и приватна лица са војштанске стране? А како у старом кориту, званом „Моравишту“, има средином још воде и ова вода неће усанути још за дуги низ година, јер се Морава за време свога надолажења излива и пуни корито, то у овоме „Моравишту“ стално има и доста рибе, онда ко има права на риболов, да ли општина багрданска или приватна лица, која полажу право на корито, звани „увраташи“. јер они оспоравају општини право и на риболов и пуштају аласе, те хватају рибу и са њима деле, а општини не дају ништа? Како има општина у овоме случају да се креће?

2. Села Багрдан и Копривница, прво општина багрданска срез и округ крагујевачки а друго срез белички, окр. моравски 1881. год. групишу се у једно и добију назив Багрдан, но под условом да свако село своју утрину ужива. Копривница је своју утрину разделила сељанима још пре свога ступања у Багрдан, а село Багрдан добило је већи део утрине доцније, јер је Морава остављала нанос пред атаром села Багрдана. Село Багрдан полаже право на ту своју утрину која се овде зове „врбак“ и чак су је сељани разделили пре неколико година и уживају је; док и село Копривница полаже право на ту утрину. Општина пак тражи ту утрину за себе. Међутим општину багрданску сачињавају поред ова два села која су сад једно, и село Д. Рачић. Пита се: ко има права у овоме? И да ли има какве одговорности до часништва ове општ., што општина не ужива ову утрину и каква је та одговорност, као и шта има по овоме да се ради; или да стање остане овакво какво је?“

На ова питања одговарамо;

1, По § 265. грађанског закона она земља, коју би вода мало по мало на једну обалу нанела, припада господару исте обале.

Према томе, кад је и Морава у низу година пренела постепно земљиште багрданско на војштанску страну, а не у један пут, онда је тај прираштај припао оним суседима са војштанске стране, који су својим имањем додиривали обалу Мораве.

Дакле: ако је сусед била општина са својом утрином, онда је и нанос припао општини, а ако су појединци били са својим њивама, онда је то припало њима по мери ширине њихових земаља уз Мораву.

Пошто је сада Морава на један пут пробила другим правцем, то она земља, која је сада остала између старог и новог корита речног, неће припасти ни багрданској општини ни старим суседима, са којег је имања поступно рођена, него по § 266. грађ. закона, остаје својина оних, у чијим је рукама до сада била, пошто су они, како се из предњег питања види, непрекидно полагали право на њу.

За све спорове, који се изроде на овом земљишту, надлежна је општина војштинска, пошто је оно и даље остало у атару њеном, без обзира на промену речног корита.

Распре о атару, које се догоде између општина, привремено расправља полицијска власт по чл. 11. закона о општинама, докле се оне коначно не расправе пресудом изборног суда.

Што се тиче старог корита „Моравиштва,“ ствар стоји овако:

Пошто оно није пресушило него је пуно воде, и код првог јачег надоласка Мораве опет вода тече њиме, оно се има сматрати као отока Мораве, дакле као вода о којој говори чл. 4. закона о водама.

По овом законском наређењу, ова отока је јавно добро, и никако не припада у сопственост онима, који имају земље поред обале, него они имају само права употребе воде на начин изложен у поменутој законској одредби.

Право на риболов у смислу чл. 1 и тачке 2. члана 2. закона о риболову, припада општинама војштанској и багрданској, пошто се старо корито Мораве има сматрати за границу општина.

Суседи имања имају само онолико права, колико им пружа чл. 3. закона о риболову.

Хоће ли општина издавати риболовна места под закуп, или ће оставити риболов са картама, то је ствар њеног нахођења.

Ближа определења о овоме, наћи ће суд у закону о риболову и правилима за његово извршење од 28. децембра 1898 год. ЗБр. 7454 (Полиц. Зборник стр. 926—931).

2. Кад су села Багрдан и Копривница, још пре свога спајања утврдила, да свако село засебно ужива своју утрину — чл. 9. зак. о општинама, онда Копривница нема права ни на припадак, који је дошао селу Багрдану наносом Мораве у смислу § 265. грађанског закона, јер то није купљено и принављено заједничким средствима целога села.

II.

„Суд општине врпске у срезу жичком, пресудом својом од 10. априла ове год. Бр. 601, осудио је једнога грађанина општине дргосињачке на 48 дана затвора за дело из т. 1. § 362 кр. закона, и пресуда је постала извршном, јер се осуђени није у опште жалио против осуде.

Актом својим од 17. априла ове год. Бр. 601, суд општине врпске послао је ову пресуду овоме суду, тражећи да је овој изврши над осуђеним, пошто он у овој општини живи, како по кривичном делу тако и по грађанском.

Како § 362. кр. закона предвиђа казну само од 1—5 дана затвора, и како у целој трећој части кривичнога закона, по којој су општински судови надлежни за суђење, нема прописане веће казне од 30 дана, то је очигледно, да је поменута пресуда општине врпске незаконита, али она је извршна.

Суд је овај сада у недоумци: сме ли ову против закону пресуду извршити над осуђеним и да ли у опште неће одговарати ако је изврши?

Моли се уредништво за што скорије обавештење како суд не би учинио осуђеном неправду а себе навукао на одговорност.“

— На ово питање одговарамо:

По правилу постављеном у § 311. кр. закона, највећа казна затвора која се може досудити за иступну кривицу, не може бити дужа од месец дана.

Она се не може повећати чак ни у случајевима стицаја и повrата — § 323. и 324. поменутог закона.

По § 4. полицијске уредбе, надлежност општинских судова за иступне кривице везана је за наређења § 311. кр. закона.

По § 362. крив. закона за кривице тамо побројане казна не може бити већа од пет дана.

Према свему овоме, кад је суд општине врпске осудио дотичног једном пресудом на 48 дана затвора за дело из § 362. кр. закона, онда је та пресуда незаконита и не сме се извршити без обзира на то, што је постала извршном, пошто је суд општински прешао границе своје надлежности у опште.

Пошто је рок за жалбу првостепеном суду протекао, то ову пресуду треба послати среском начелнику, те да је он задржи од извршења у смислу чл. 33. става трећег закона о уређењу округа и срезова, пошто је протекао и онај рок из чл. 152. зак. о општинама, и да учини предлог за помиловање, те да се овим путем казна са свим уништи или сведе на меру, коју закони дозвољавају.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Пре неколико дана ухваћено је ово лице, чију фотографију износимо, у општини кумо-

драшкој, срезу врачарском, у протурању лажних дводинараца.

На саслушању је изјавило да се зове **Радомир Ђурић**, родом из села Масијева, среза расинског, и да је по занимању опанчарски шегрт. Упитан од куда му лажан новац изјавио је да га је добио од једног лица из Бемена нестало из Београда, тражи Управа града Београда. Јанићије је стар 35 година, средњег раста, у лицу смеђ, жућкастих очију и разрок. Позивају се све полицијске и општинске власти да Јанићија живо потраже и о резултату известе поменуту Управу с позивом на акт Бр. 19251.

ограда, што се истрагом није могло утврдити. Примећено је, да намерно и с планом крије порекло ових лажних дводинараца, надајући се да ће тиме спасти кривичне одговорности остале саучеснике. Код њега при претресу није нађено ништа, што би ишло у прилог утврђења његове праве идентичности, а и сам крије ближе податке, а нарочито односно ранијих осуда.

Како је Радомир врло сумњива личност, то на молбу начелника среза врачарског износимо његову фотографију и позивамо све полицијске и општинске власти, а и приватне молимо, ако би што више знали о њему, да о томе известе начелника среза врачарског с позивом на акт Бр. 6257. или ово уредништво.

ОБЈАВА

Благоје Рајковић, земљоделац из села Војковаца, среза качерског, стар 45 година, високог раста, добро развијен, у лицу плав, плавих очију, косе смеђе, плавих ретких бркова, брија се, од одела има гуњ и панталоне од шајака, на глави шубару, на ногама опанке, наоружан са пушком «Пибодијевог» система и револвером, — пре неколико дана одметнуо се испод власти у намери да чини казнима дела. Зато начелство округа рудничког, на основу чл. 8. и 9. закона о јавној безбедности и § 253. кривичног закона позива Благоја да се у року од двадесет дана, од када ова објава изиђе у «Српским новинама», пријави најближој полицијској или судској власти с позивом на Бр. 3081.

Ако се у остављеном року не пријави ма којој судској или полицијској власти, начелство ће га огласити са хајдука.

Депеша начелства округа рудничког Бр. 3041.

ТРАЖИ СЕ

Јанићија Николића, надничара, родом из Старе Србије, кога је пре извесног времена нестало из Београда, тражи Управа града Београда. Јанићије је стар 35 година, средњег раста, у лицу смеђ, жућкастих очију и разрок. Позивају се све полицијске и општинске власти да Јанићија живо потраже и о резултату известе поменуту Управу с позивом на акт Бр. 19251.

КО ЈЕ ОВО?

На дан 4. овог месеца око 11 часова пре подне прегазио је трамвај у Краљ Милановој улици ово непознато лице чију фотографију износимо, а чија идентичност још није утврђена. Непознати је тога дана при скакању са трамваја својом несмотреношћу пао под точкове од трамваја.

Ценећи по оделу непознати је био шегрт обућарски или столарски, али и поред свега

тражења и распитивања, полиција није могла утврдити његову идентичност. Стар је 14—16 година, смеђ, прилично развијен, ћосав, од одела имао је на себи: прслук од зеленог штофа, панталоне од памучне материје, шарену цицану кошуљу, плаву цицану кецељу са црним пантљикама, на глави црн шешир, а на ногама банаћанске опанке.

Износећи његову фотографију позивамо све полицијске и општинске власти, а и приватне молимо, ако би знали ко је ово лице, да о томе известе кварт теразијски.

ПОТЕРЕ

Станко Ђокић, из Лалиновца, који је 9. априла 1906. године извршио убиство над Тасом Мосићем, налази се у бегству. Станко је стар 50 година, средњег стаса, смеђе косе, плавих очију и бркова, округлог лица, а у сукненом сељачком оделу. Нека га све полицијске и општинске власти најживље потраже у својим домашајима и нађеног под јаком стражом спроведу лесковачком првостепеном суду с позивом на акт Бр. 11487.

Владимир Јаковљевић, осуђеник београдског казненог завода, побегао је 3. овог месеца као слободњак из заводске радионице у Топчидеру. Владимир је родом из Смедерева, стар 15 година, средњег раста, косе и очију црних, малих црних бркова, округлих образа. Позивају се све полицијске и општинске власти да Владимира живо потраже и пронађеног стражарно спроведу управи београдског казненога завода с позивом на акт Бр. 2224.

Непознати лопови, ноћу између 3. и 4. ов. месеца ушли су кроз отворен прозор у собу Михаила Аврамовића, механџије из Ужица, и из његовог одела узели буђелар у коме су се налазиле: 8 српских новчанина од 100 динара у сребру и једна банкнота од 10 динара, затим су је узели кључеве од касе, отворили касу и однели 24 новчанице од 100 динара, у сребру, 197 комада новчаница од 10 динара, један златан француски новац од 100 динара, 1 полунаполеон, три цесарска дуката, од којих је један бушен, једну српску новчаницу од 20 динара у злату, и један велики платнени новчаник. Позивају се све полицијске општинске власти да лопова живо потраже и пронађеног стражарно спроводу начелству округа ужичког с позивом на депешу Бр. 4050.

КРАЂА СТОКЕ

Ноћу између 1. и 2. овог месеца непознати крадљивци украли су из тора једну кобилу Лазару Лазићу, земљоделцу из Стубице, среза параћинског. Кобила је висока 1·39 см, дорастаста, цветаста, брњаста, у задње ноге цутаста. Депеша начелника среза параћинског Бр. 8143.

НАЗНАЊЕ

Из «Полицијског Гласника» оштампана је у засебну књигу, која се може добити у овом уредништву по цену од 1. динар, расправа „*Општина*» од г. Димитрија Калајџића, начелника окружног у пенсији и нашег сталног сарадника. На ову књигу скрећамо нарочиту пажњу нашим полицијским и општинским органима, као и свима онима који се интересују овим питањем.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија уредник, Душан Б. Алимпић

БРОЈ 20. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 18. МАЈА 1908. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог заступника Министра унутрашњих дела, Министра правде, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Радисав Ђорђевић, полициски писар треће класе Управе града Београда, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпусти из државне службе, у интересу исте.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 9. маја 1908. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог заступника Министра унутрашњих дела, Министра Правде, поставити:

за полициског писара треће класе среза пољаничког Димитрија А. Којића, практиканта среза колубарског, округа београдског.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 10. маја 1908. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог заступника Министра унутрашњих дела, Министра правде, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 29. априла 1908. године Бр. 2679, донето на основу тачке 9. члана 144. Устава, које гласи:

„да се Јосиф Петрик, капелник музике XV пешадиског пука „Стевана Синђелића“ у Зајечару, родом из Совјетице и поданик аустриски, по својој молби, прими у српско поданство заједно са својом женом Станиславом и малолетном децом: Драгославом и Бориславом, изузетно од § 44. грађанског закона, пошто је поднео уредан отпуст из својег садашњег поданства“.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 9. маја 1908. год. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог заступника Министра унутрашњих дела, Министра правде, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 4. априла 1908. год. Бр. 2266., донето на основу тач. 9. члана 144. Устава, које гласи:

„да се Витолд Шмит, окружни марвени лекар у Белој-Паланци и поданик аустриски, по својој молби прими у српско поданство, заједно са својом женом Јеленом, и малолетном децом: Јањином, Едуардом и Јадвилом, изузетно од § 44. грађ. закона, пошто је поднео уредан отпуст из својег садашњег поданства“.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 7. маја 1908. год. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог заступника Министра унутрашњих дела, Министра правде, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 29. априла 1908. год. Бр. 2678., донето на основу тачке 9. члана 144. Устава, које гласи:

„Да се Сава Ђурић, учитељ из Арнајева, родом из Призрена у Старој Србији и поданик турски, по својој молби прими у српско поданство, заједно са својом женом Радојком и малолетном децом: Љубинком, Босиљком и Чедомиром, изузетно од § 44. грађанског закона“.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 9. маја 1908. г. у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I, на предлог заступника Министра унутрашњих дела, Министра правде, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 29. априла 1908. год. Бр. 2680., донето на основу тач. 9. члана 144. Устава, које гласи:

„Да се Петар Биберџић, земљоделац из Седлара, округа ваљевског, родом из Билећа у Босни, и поданик турски, прими у српско поданство по својој молби заједно са својом женом Савицом, пунолетним синовима: Митром и Илијом, малолетним синовима: Матом, Павлом и Марком и снахом Анђом, изузетно од § 44. грађанског закона“.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 9. маја 1908. год. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

Сведоџба се састоји у саопштавању онога што је сведок својим чулима опазио. Сведок је, дакле, позван да репродукује своје опажање а не и да даје суд. И у томе је разлика између сведока и вештака. Али то ипак не значи, да се сведок у сваком случају има да ограничи на просто саопштавање опажених чињеница. Сведоку не може бити забрањено да дâ и своје мишљење о ономе што је опазио, или да саопшти утиске, која је на њега каква чињеница оставила. Често је потребно сведока и о томе саслушати, — и таква изјава његова јесте сведоџба. Сведоџба се има узети да постоји и онда. кад сведок изјављује, да извесна чињеница не постоји, или да не зна оно, или да није опазио оно, што се држало да зна или да је опазио.

3. *Сведоџба је изјава дата истреднику или суду.*

По правилу под сведоџбом би требало разумети само изјаву учињену пред надлежним судом на главном претресу. Али наш законик у т. 7. § 229 изједначује по вредности сведоџбу учињену на главном претресу са сведоџбом у генералној истрази, те је, према томе, сведоџба изјава учињена било пред иследником било пред судом. Та изјава мора бити учињена пред надлежним иследником или судом. Свака друга изјава, учињена пред ма којом другом власти, није сведоџба.

4. *Сведоџба је изјава лица, које није ироцесни субјекат, т. ј. које није ни судија ни странка.*

Са улогом сведока не да се сложити у истом кривичноправном спору ниједна друга улога. Јер, ако би се то допустило, не би се могло доћи до правичне и непристрасне пресуде, која је циљ поступку. Из овога изилази:

а) Оптужени не може бити у исто време и сведок. Ако има више оптужених по једном делу (савиновници, подстрекачи, помагачи), онда сваки од њих може бити саслушан о истој ствари, само што се на свој исказ не може заклињати, и што се такав исказ не може узети за сведоџбу (§ 114. т. 1.). Међутим, као права сведоџба од вредности има се узети у поступку изјава онога од оптужених, који је ослобођен стога што је утврђена његова неодговорност. Према томе, ако је према једноме од оптужених прекинута истрага, или је суд нашао да нема места стављању под суд, или је суд пресудом изрекао његову невиност, то се његова изјава према осталим оптуженима има сматрати као сведоџба од вредности. Јер, чим једно лице престане бити оптужени, може се одмах јавити као сведок.

б) Тужилац исто тако не може бити једновремено и сведок. Ово вреди како за државног тако и за приватног тужиоца. Само, државни тужилац може бити замењен и после тога се може јавити као сведок, док је код приватног тужиоца та замена искључена. Приватни тужилац по нашем законику изузетно, само о неким чињеницама, може бити способан сведок.

в) Као год што оптужени и тужилац не могу у исто време бити сведоци, тако исто не могу то бити ни њихови заступници. Ако се ова лица треба да саслушају онда она морају најпре бити замењена.

г) Најзад, сведок не може бити ни онај који је у истој ствари иследник или судија. Како улога иследника тако и судије не да се сложити с улогом сведока. Иследник не може бити сведок само у истрази коју он води, међутим на главном претресу се може јавити и као сведок. Исто то вреди и за судију кад је у улози иследника. И поротник је судија, те ни он не може у исто време бити и сведок. Исто вреди и за деловођу било у претходној истрази било на главном претресу.

Од лица која могу бити сведоци, испитиваће се *сва* о којима је *вероватно*, да ће моћи дати какво обавештење о важним чињеницама (§ 89). Под вероватноћом овде треба разумети и најмањи степен вероватности. Према томе, испитаће се и оно лице код кога и најмање основа има да ће моћи саопштити нешто што би се односило на кривично дело. И ако закон каже да ће се саслушати *сва* лица за која је вероватно да ће моћи дати какво обавештење, иследник и суд се не мора придржавати овога наређења само у случају у коме је једна чињеница већ утврђена истоветним исказима више сведока. На штету би поступка било, ако би се ово наређење разумело апсолутно, јер би се често поступак без икакве потребе отезао.

---

§. 28.

Способност бити сведок.

Старија законодавства са законском доказном теоријом нису допуштала да сваки буде сведок. Као год што су она постављала тачна правила, која су одређивала доказну снагу појединим сведоџбама, тако исто су она одређивала ко може а ко не може бити сведок. У главноме је разлика прављена на testes habiles и inhabiles, способне и неспособне сводоке, и неспособни су они који се уопште не смеју испитивати. Способни сведоци опет, били су или suspekti или classici, сумњиви или класични, према томе, да ли је једној сведоџби закон давао пуну вредност или не.

С избацивањем законске доказне теорије престало је и овако разликовање сведока. То је сасвим логична последица теорије слободног судијског уверења, која се данас налази у свима новијим законодавствима. Јер, кад закон оставља слободној оцени судије колику ће вредност дати једној сведоџби, било би нелогично кад би му забранио да извесан ред људи испитује као сведоке. Стога та законодавства не знају за неспособне сведоке, већ допуштају да се свако лице сме испитати као сведок. Она се задовољавају само тиме, што извесним лицима не допуштају заклетву.

Наш законик са својом законском доказном теоријом спада у старије, те се стога у њему налазе и све конзекквенце доказне теорије коју је усвојио. Он се није задржао само на томе да постави правила, по којима судија има да оцењује доказну снагу појединe сведоџбе, него садржи и забрану да се извесна лица уопште смеју испитивати. Он, дакле, зна за разлику сведока на habiles и inhabiles. Касније ће се видети, да он и способне сведоке дели на suspecti и classici.

Која то лица не могу бити сведоци?

Наш законик зна за две врсте неспособности сведока: *апсолутну* и *релативну* неспособност. Апсолутно неспособним сведоцима сматра он лица, која се ни у ком случају не могу појавити као сведоци, а то су она лица, која због природне или физичке неспособности нису у стању казати истину. Релативно или правно неспособним сведоцима сматра он лица, која су опште способна да буду сведоци, али се само у конкретном случају не смеју испитивати као сведоци, и то због дужности, које им налаже њихов нарочити позив.

Апсолутно су неспособна:

1. Лица, *која су у времену сведочења душевно или умно болесна, или се налазе у бесвесном стању* (§ 91. т. 3). Одлучно је, дакле, време у коме би се једно лице имало саслушати као сведок. Докле идијот ни у ком случају не може бити испитиван као сведок, дотле лудак може само за време lucidum intervallum. Ако би душевно оболело лице било доведено пред суд као сведок, то је суд дужан да нареди истрагу која ће суд уверити у неспособност дотичног лица. Само слабоумље, међутим, није довољан разлог да неко не буде саслушан, већ да се његов исказ узме брижљивије у оцену.

2. Лица, *која су у времену сведочења телесно болесна тако, да нису при себи* (§ 91. т, 3.), као што је н. пр. лице које је смртно повређено, или које је у тешкој болести, или које је капља ударила и т. д.

(наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

ПРИЈАВЉИВАЊЕ СТАНОВНИШТВА

код полицијских и општинских власти

(наставак)

Колико је оваква констатација произвољна, погрешна и што је најглавније у сукобу са једином одредбом нашег кривичног закона, која се односи на пријављивање становништва у Србији, то ћемо, одмах, доказати.

§ 344. кривичног закона према најновијој измени од 17. јануара 1900. год. гласи:

„Ко какво лице *из другог места* у своју кућу прими па га за 24 сах. месној полицијској, или где ове нема, општинској власти не јави, да се казни новчано од 5 до 150 динара.

Тако исто казниће се и у случају кад одлазак каквог лица не пријави у истом року.

Ако осуђени није у стању ову казну да плати да му се ова замени затвором до месец дана.

Казну ову изриче у граду Београду управник гр. Београда, у округу окружни начелник, а у срезу срески начелник".

Цитирани законски пропис потпуно је јасан.

По овоме, код нас законодавна власт *није усвојила иринциш генералног иријављивања становништва*, као што је то случај у Немачкој, већ парцијелног-делимичног.

Другим речима: не морају се пријављивати надлежној полицијској или општинској власти сви становници Краљевине Србије, већ само они који из другог места донутују, а дужност пријављивања лежи на онима, који та лица из другог места приме у своју кућу.

Према томе ниједан становник Београда, било да је рођен у Београду, или да овде стално живи, било да седи у својој сопственој кући или у локалу узетом под закуп није, по закону, обавезан да себе и своју породицу пријављује полицијској ни општинској власти, макар се у години дана неколико пута селио. Тако исто ова обавеза пријављивања не пада ни на издаваче станова.

Становници Београда једино су дужни да пријаве полицијској власти само она лица, *која допутују у Београд из иностранства или из унутрашњости Србије, иа одседну код ма кога становника Београда, било у хотелу, механи, становима за самце, или ириватној кући.*

Не може се замислити да је писцу непознат § 344. крив. зак., па кад он, и поред тога, у својој књизи тврди: да код нас не постоји законска одредба о томе која су лица обавезна да се пријављују, а која не, те да изгледа да су сва лица у Београду дужна да испуњавају ту обавезу, онда морамо доћи до закључка: да је писац веома површно прочитао и сасвим погрешно разумео текст §-а 344. крив. зак.

Мислимо да смо довољно доказали, да *код нас постоји јасна законска одредба, која се лица морају иријављивати и одјављивати, а која не, а тако исто да наш законодавац, у кривичном закону, није усвојио иринции општег иријављивања становништва.*

Можда ће писац, да одбрани ово своје погрешно мишљење, позвати се на § 326. крив. закона, по коме полицијска или општинска власт, у случајевима непредвиђеним кривичним или ма којим специјалним законом, има права издавати наредбе које се односе на сигурност лица и имања; уредност и угодност јавног саобраћаја и т. д. Ако писац то учини, унапред тврдимо, да ће опет погрешити и доказати да неправилно разуме и овај законски пропис.

Полицијска или општинска власт могла би, по §-у 326. крив. закона, издавати наредбе, које би се односиле на регулисање пријављивања становништва у Београду *само у том случају, кад у нашем кривичном закону не би постојао §. 344. који то питање регулише и предвиђа казну за она лица, која се не придржавају овог законског прописа, или кад би код овог §-а постојао још један став, којим би законодавна власт овлашћавала управну или општинску власт да може прописати детаљнија правила за регулисање иријављивања становништва*, као што је то случај код §-фа 356. б. крив. закона, којим је овлашћен Министар Унутрашњих Дела да може прописати правила за детаљније регулисање односа између слугу и њихових газда, на основу чега су ова правила и прописана.

§ 326. крив. закона има се разумети *као овлашћење законодавне власти издато полицијској или општинској власти да својим наредбама регулише извесне јавне односе, који нису регулисани кривичним или којим специјалним законом, под условом да се ове наредбе односе на штићење личне и имовне безбедности грађана, уредност и угодност јавног саобраћаја, на одржање реда у вароши и местима где се много света скупља* и т. д.

У којим случајевима, и под којим условима, има места примени §-а 326. крив. зак. правилно је објашњено расписом г. Министра Унутраш. Дела од 6. априла 1904. год. ПБр. 11.507.

Према томе, кад полицијска или општинска власт, позивајући се на § 326. крив. зак., изда наредбу да се сви становници Београда морају пријављивати са нарочито прописаним листама, *онда она таквим својим иоступком мења вољу и намеру законодавца, и произвољно проширује смисао §-а 344. крив. зак.*

По таквој незаконитој наредби грађани нису обавезни да се управљају и свака иресуда полицијске власти, заснована на оваквој наредби, била би поништена од стране суда на случај жалбе кажњеног лица.

Кад би се таква пракса усвојила као законита, онда би нас она далеко одвела, пошто би на посредан начин признали: *да полицијска или општинска власт може, по својој вољи, наредбама мењати и проширивати одредбе кривич. или ма ког специјалног закона*, а то не може бити ни у једној правно уређеној земљи.

Ако би се то гледиште усвојило као правилно и законито, *онда би била апсолутно излишна законодавна власт.*

Без сумње услед оваквог погрешног разумевања §§-а 344. и 326. крив. зак. писац је могао на страни 147. своје књиге написати ово:

„Једина знатнија измена закона могла би, а и требало би, по нашем уверењу, да буде у томе, што би се досадањи минимум казне за непријаву свео на суму од 2—3 динара и што би се проширио обим обавезе пријављивања и на она лица, која по досадањој стилизацији законској не би баш имала дужност да се пријављују, *када не би постојале полицијске наредбе издате на основу §-а 326. крив. зак. а у смотрењу реда и безбедности грађана*".

(свршиће се)

Милутин А. Протић.

КАЗНЕНИ ЗАКОНИК ЈАПАНСКЕ ЦАРЕВИНЕ

од 23. априла 1907. године.

Јапан је за ових последњих тридесет година у опште учинио огроман напредак у многим стварима, па је тај случај и у области кривичнога права. И досадањи је казнени законик јапанске царевине био релативно новијега датума; он је добио законску силу 1. јануара 1882. године и био је заснован на мустри француског казненога законика (code pénal). Али већ годину дана доцније почело се носити мишљу о реформама његовим, а 1890. године дошло је и до једнога предлога, који је чак дошао и пред парламенат; но баш у то време морао је бити распуштен парламенат из политичких разлога. За тим је опет дошло до другог предлога, који је више пажње поклонио домаћем праву, али из њега је ипак провејавао дух немачкога и енглескога утицаја. Комисија, коју су састављали Dr. Yokota, Dr. Ischawatari, Dr. Koga, Dr. Kuratomi и Dr. Kameyama изнела је 1900—1901. парламенту један нови предлог, који најзад министар правде Matzuda преда једноме комитету од тридесет и четири правника, међу којима су били професори, судије, државни правобраниоци, адвокати и виши чиновници разних министарстава. Предлог, који је тај комитет израдио, претресан је 1906. године у парламенту, а 23. априла 1907. године добио је силу закона.

О овоме законику немачка се критика изразила не само као о најмлађем, већ и као о најмодернијем казненом законику. По краткоћи и простоти ни један га други казнени законик не може надмашити, а изгледа да су у њему сједињене многе жеље, које су до сада изражаване „de lege ferenda". И ако има и сувише строгих казни, ипак судија има неограничено право ублажавања казне, а у појединим случајевима може и са свим избећи казну, као н. пр. код клевете, лажног сведочења и т. д., ако би ти деликати били признати, пре но што дође до доношења потребне пресуде.

Већина деликата, који се само индиректно дотичу јавности, кажњавају се на тужбу приватног тужиоца.

Строге казне, које јапански казнени законик предвиђа за игре на срећу и пушење опијума, показују на како високом ступњу стоји тај народ, док, рецимо, код већине европских, модерних народа саме државе задржавају право на лутрије у привредним и економским циљевима.

Да је овај законик одговорио и модерним захтевима, види се и по томе, што је предвидео нарочите казне за крађу и одвод електрицитета и што је као могуће објекте напуштања[1]) узео не само децу, већ и старце и изнемогле. Од не мање је вредности велико придавање важности поврату, строго кажњавање увреде части у циљу сузбијања дуела, и најзад интензивна заштита трговачке части и кредита.

Насупрот томе, деликти двобоја, противприродног блуда и скотолоштва непознати су овоме законику, а противприродни блуд са лицима истога пола казним је само тада, ако је извршен под утицајем силе или претње.

Најновији јапански казнени законик већ је два пут преведен на немачки језик. Први је превод извршио *Dr. Lönholm*, тајни правни саветник и професор на универзитету у Токију, а други и доцнији *Jhtgema Oba,* царско-јапански државни правобранилац. Служећи се са оба ова превода, *Heinrih R. v. Trölichsthal* изнео је у једном немачком криминалистичном часопису исцрпан извод јапанскога казненога законика, и ми га са његове интересантности износимо у целости, тим пре, што је питање о реформи казненога законика и у нас на дневноме реду. Обојица преводилаца v. Frölichsthal чини неке замерке (н. пр. први назива све деликте казнимим делима — Straftat, а други их опет све без разлике назива злочинима Verbrechen), ну ипак други истиче као много бољи. Ну, да пређемо на главну ствар.

ОПШТИ ДЕО.

Казнено правне теорије законика.

На први поглед изгледа да се законик држи теорије застрашења, нарочито онда, ако се узму неколики параграфи, који изгледеју као да их је сам Дракон писао. Примера ради наводимо, да овај законик кажњава *робијом* пушења опијума, па чак и кад се опијум само нађе у сопствености, за тим хазардне игре; трговину са лутријским лозовима, недопуштено отварање затворених писама, загађивање пијаће воде. Смртна казна се примењује у врло широком обиму, а за многе деликте, који су по нашем схватању иступци, предвиђена је казна робије. Али кад се сравне те строге одредбе са изванредно великим оквиром казни и са правом судије да готово неограничено може употребити право ублажавања казне, као и са увођењем условне осуде и условног, пре времена, отпуштања из казнених завода ако се може очекивати поправка, онда се може рећи, да су огромне, у законику предвиђене казне само за то створене, да би код злочинаца изазвале представу која би их спречавала од злочина, тим пре, што се према потреби у поједином случају може врло благо применити закон. Свуда, где год је било могуће, ишло се на то, да се утиче на поправку злочинца.

Повратна сила и надлежност.

Одредбе о повратној сили и надлежности налазе се у првих осам параграфа казненога законика. Што се тиче повратне силе, нема ничег особитог да се помене. Надлежност је овога казненога законика принципијелно територијална, па ипак се у унутрашњости кажњавају све личности без разлике (чак и ако су деликвенти странци, па су извршили дело што више ван земље) за злочине: противу царске породице, противу унутрашње и спољне државне безбедности, прављења лажног новца, фалсификовања хартија од вредности, новчаница, јавних исправа, печата и жигова. Следећи злочини бивају кажњени ако су извршени ван државе само тада, ако су их извршили јапански поданици, или странци према јапанским поданицима, и то: злонамерна паљевина, проузроковане поплаве, фалсификовање јавних и обичних исправа, фалсификовање приватних печата и жигова, силовање, осрамоћење, браколомство, подвођење и блудничење, убиство, телесне повреде, оштећење здравља делом и побачај, ограничење личне слободе, разбојништво и одвођење, а делом и увреда части, крађа и похара, преваре и изнуда, проневера ствари које има човек у државини по службеној дужности и јатаковање. Ако државни чиновници и ван земље згреше, кажњавају се за ова дела: ако пусте осуђеника или притвореника да побегне из затвора, за тим за фалсификовање списа или нацрта да би их употребили у службеној дужности, за злоупотребу службене власти и за примање мита.

Подела деликата.

Јапански казнени законик не одваја поједине деликте према њиховој тежини, као рецимо на злочине, преступе и иступе, већ је све те деликте сједињо, што, наравно, битно упрошћава цео казнени законик и даје му могућности, да цео буде срочен у 264 параграфа; отуда и долази, да Јапан има најкраћи казнени законик. Ну ипак се према казни увек може увидети, за какво је дело деликвент осуђен, да ли је, рецимо, кажњен због злочина, због преступа или само због иступа. Смрт и робија јесу казне за злочине, затвор и новчане казне преко 20 јена = 50 динара (Bakkin) јесу казне за преступе, наш полицијски затвор[1]) и новчана казна испод 20 јена (Kario) изричу се као казне за иступне кривице.

Јапански казнени законик зна само за деликте који се кажњавају по службеној дужности и за деликте који се кажњавају на тужбу приватног тужиоца: силовање, осрамоћење, противприродни блуд ако не би наступиле никакве теже последице, браколомство, увреде части, повреда тајне, злонамерни поништај туђих ствари, ако се не тичу јавних исправа, државних грађевина или превозних средстава, и т. д.

Казне.

Овоме што смо већ казали има још по нешто да се примети, а и да се обрати пажња још на неке ствари. Смртна казна не извршује се јавно. Она се примењује код прилично великог броја деликата, а начин је извршења вешање. Па ипак се, са мало изузетака (рецимо код велеиздаје), на место смртне казне може изрећи казна робије.

Казна робије може се изрећи готово код свију деликата, па чак и код увреде части, пушења опијума и т. д. Казна затвора има врло слаб и потчињен значај, па ипак се та казна према казни робије има сматрати као тежом.

Напротив, новчане казне имају врло велику улогу, тако да чак и казна робије може бити преобраћена у новчану. Најмања новчана казна износи 10 сена (отприлике 25 пара). Као споредне казне наилазимо конфисковање оруђа, употребљених за дело, као и предмета који су приликом извршења дела присвојени или нађени на месту дела, па ма они и злочинцу припадали.

Код новчаних казни преко 20 јена даје се рок за извршење тридесет дана, а код новчаних казни испод 10 јена рок је извршењу казне десет дана. Ако пак осуђени у остављеном року не плати казну, он бива спроведен у кућу за принудан рад (Arbeitshaus) и тамо мора да ради толико, док не заради новац за исплату казне. Деси ли се пак, да осуђени не може да плати само један део казне, онда се и за толико, колико остатак износи, упућује у кућу за принудни рад, те да и тај остатак одради.

Будућност ће показати, да ли ће се моћи остати на тако широким оквирима казне и на неограниченом праву судије да може, према околностима, ублажавати или са свим опраштати казну; али ми смо мишљења да му толику моћ није требало давати, пошто то врло лако води злоупотребама.

Специјални закони обухватили су одредбе о помиловању, амнестији, одузимању грађанских права и грађанске части и о полицијскоме надзору.

Доб. В. Бакић.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

БОРБА ПРОТИВ ЗЛОЧИНА

Алберик Ролин
професор кривич. права на универзитету у Гану.

(НАСТАВАК)

Има два средства помоћу којих је могућно спречити чињење кажњивих дела или бар ограничити криминалитет. Прво, које се сасвим природно намеће духу, састоји се у запрећењу већим или мањим

[1]) Од стране лица, којима је закон ставио у дужност старање о тим људима.

[1]) Немачки *Haft.*

злом ономе, који више или мање вређа закон. Да не би ова претња била илузорна, *потребно је да буде испраћена последицама*. Друго средство састоји се у поправци злочинчевој, у обраћању пажње на његово васпитање, у трансформисању његове природе, у стварању његове, тако рећи, нове душе. Зар није очигледно да се ово последње средство може применити само на оне, који су се већ огрешили о закон, да се помоћу њега може спречити само законски повратак, и да оно, најзад, нема никаквог утицаја на оне, који су извршили више законских повреда, а нису за исте кажњени? Зар је без икакве важности спречавање примарних законских повреда?

Испитајмо сада у детаљима организацију америчких завода за поправку, а нарочито завод *Елмиру*, који је најсавршенији.

* * *

Завод *Елмира* основан је 1876. год. У њему су осуђеници потпуно одвојени само за време ноћи. Дању раде заједно и, као што ћемо видети, један велики број и обедује заједнички. Организован у почетку само за 500 осуђеника, завод овај има их данас 1580, захваљујући својим сукцесивним повећањима. За основу његовог стварања узет је систем Крофтонов, али са знатним модификацијама.

Имајмо, пре свега, у виду, да је Елмира намењена личностима први пут осуђеним, у доба од 16. до 30. год. Суд има права да нареди, да осуђени буде затворен у Елмири на неодређено време до максимума законом утврђене казне. Минимум казне, дакле, не постоји. Осуђеног води у Елмиру један њен чиновник. Пошто се окупа, затварају га у ћелију за време од једног до два дана, да би имао времена да размишља. За овим га изводе пред главног директора, који га опширно испитује о ранијој прошлости, о средини у којој је живео, о његовом обичном занимању, пореклу, о његовој фамилији и т. д. а све у циљу да би се што боље обавестио о његовим моралним диспозицијама и навикама. После свега овога директор му бира један занат међу разноврсним занатима, који се практикују и изучавају у заводу.

Пре него што приступимо испитивању ових заната, да видимо како је изведено клсификирање осуђеника. Они су, одмах у почетку, подељени на три велике категорије: *вишу, средњу и нижу*. Виша се дели на две секције: у првој су кандидати за условно ослобођење, а у другој они, који су само способни да буду условно ослобођени, и који се ослобађају тек пошто им се нађе место. Сваки осуђеник при ступању у завод уврштује се у *средњу* категорију, и од овог тренутка судбина му је у његовим сопственим рукама. Захваљујући систему неодређених осуда, који је у тесној вези са организацијом Елмире, администрација завода располаже суверeном моћи у погледу упућивања осуђеника да се добро влада и да лично ради на својој моралној поправци. Ако у времену од шест месеци покаже задовољавајући успех у владању, школи и занату, осуђеник прелази у вишу категорију, и постаје кандидат за условни отпуст. Ако пак и у току идућих шест месеци покаже у овом троструком правцу задовољавајуће резултате, оглашују га као способног за условно ослобођење или ослобођење на часну реч, и ослобађавају га чим му се нађе место помоћу кога може живети часним животом. Ако му пријатељи не могу да нађу никакво место, или ако не може да добије старо место, администрација му ово налази путем коресподенције.

Ослобођен на реч, осуђеник је дужан подносити администрацији сваког месеца извештај о своме владању, и овај извештај мора бити премапотписан од какве познате личности. Ако се влада добро, за шест месеци по ослобођењу, он је дефинитивно слободан. У противном, затварају га и враћају у завод, где све почиње изнова.

Ако се осуђеник, уврштен, при ступању у завод, у средњу категорију, влада рђаво, премештају га у нижу класу и, како изгледа, ово је најобичнији случај. Ова категорија разликује се од осталих двеју црвеном униформом осуђеника и начином на који се с њима поступа. Они обедују по својим ћелијама, шетају по ходницима један за другим под надзором чиновника завода, и потчињени су, у опште, строгом и унижавајућем режиму. Осуђеници средње категорије носе, махом, обично одело са шкотском капом шетају по ходницима у редовима по двојица, и под надзором су осуђеника из прве категорије. Али они не уживају привилегије као осуђеници из прве категорије, и још обедују по ћелијама. Што се тиче осуђеника из прве категорије, они носе униформу затворено-плаву и војничку капу, обедују заједно у великим трпезаријама, разговарајући се слободно за време обеда, а и храна им је боља од хране осталих притвореника. Кад из својих ћелија иду у радионице или у трпезарију, марширају у редовима по четворица, под командом капетана или нижих чинова, које директор између њих бира.

Неколико речи о организацији рада у овом великом заводу.

Према описима и нацртима, који су нам пред очима, рад у школи и радионици организован је на начин у свему савршен. Што се тиче овог последњег рада, пада у очи да се осуђеници обучавају тешким занатима, за које се захтева извесна вештина или уметничка култура, и који су с тога лукративнији. То су занати: дрводељски, столарски, декораторски, браварски, ковачки, зидарски, штампарски, књиговезачки, каменорезачки, ливачки и т. д. Сви ови занати изучавају се из основа у радионицама, које су потпуно снабдевене потребним алатима, и чији је материјал, који данас представља огромну вредност, производ осуђеничког рада. На овај начин успева се да се несрећници преобразе не само у добре индивиду-е већ, саобразно мудрој жељи једног од оснивача овог система, у *индивиду-е добре за нешто*. Јер, несумњиво је, да ће један обичан радник, по изласку из затвора, имати да се бори са много већим тешкоћама због своје рђаве прошлости, и да ће пре пропасти у маси беспосличара, но радник који је из основа изучио један тежак занат, за који је потребна извесна доза вештине и професијоналне наставе.

И школска настава организована је у Елмири исто тако одлично као и рад. Има седам класа: две примарне, две средње, две више и једна највиша или академска. Ова организација обухвата све притворенике, почев од неписмених па до најписменијих. Подела у класе врши се према склоностима и знањима. Настава не обухвата само рудименте науке: читање, писање и рачунање, већ и вишу математику, историју, специјално енглеску и америчку, литературу, политичку економију и главне принципе приватног и уставног права. Пространство овог програма изазива, на први поглед, по мало смеха, али сведоци очевидци, европске криминалисте, тврде, да се ове различите науке предају озбиљно и потпуно. Предавање је, у главноме, усмено, и у вишим класама врши се помоћу конференција. Ученицима се, ради бележења, саопштавају изводи. Испити су месечни. У највишој класи, академској или моралној, многобројни ученици претресају, под надзором учитеља, озбиљна морална питања. Зар није мало чудновато да скуп осуђеника дискутује о моралу?

Али и ово није све.

(свршиће се)

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ЈЕВРЕЈСКА ЛАМПА

(НАСТАВАК)

— Још вам само остаје да кажете име кривца. Кога ви окривљујете?

— Оптужујем особу која је исекла слова из албума и која је помоћу истих са Липеном општила.

— Од куда знате да је коресподенат те особе био Арсен Липен?

— Сазнао сам од самог Липена.

— Холмс пружи једно парче хартије, сасвим мокро и згужвано. То беше она страна коју је Липен исцепао из нотеса, у барци, и на којој беше исписао фразу.

— Замислите, примети Холмс, са задовољством, ништа га није обавезивало да ми да ту страну и да тако себе изда. Просто ме је његов детињарлук с тиме упознао.

— Шта сте сазнали.... рече барон. Ја међутим ништа не видим....

Холмс написа понова слова и цифре.

— К Т Р Д Ј В Г Е О Е Д О — 237.

— Па шта? рече господин од Емблвала; то је иста формула, коју сте нам сами показали.

— Не. Кад би ову формулу различно комбиновали и пермутовали, видели би на први поглед што сам и ја видео, а то је, да није слична са првом.

— По чему?

— Ова садржава три слова више: Е, Д и О.

— Заиста то нисам уочио....

— Приближите ова три слова оним словима, која су одвојена од речи „одговорте“ па ћете констатовати да је могућа само једна реч, а то је „О Д Ј Е К.“

— Шта то значи?

— То значи „Одјек Француске“, Липенов лист. његов званични орган, преко кога је он општио. Одговорите преко „Одјека Француске, у рубрици за малу коресподенцију, нумера 237“. Овде је лежало решење загонетке, коју сам толико жељно тражио. Долазим из редакције „Одјека Француске“.

— И ви сте нашли?

— Сазнао сам детаљно историју односа између Арсена Липена и.... његове саучеснице.

Холмс разви седам новина и са њихових последњих страна одвоји ове редове:

1. АРС. ЛМП. Госпођ. траж. заштт. 540.

2. 540. Чека објашњења. А. Л.

3. А. Л. Под домин. непријатеља. Изгубљена.

4. 540. Напишите адресу. Учинићу увиђај.

5. А. Л. Мирило.

6. 540. Парк три сахата. Љубичица.

7. 237. Решено суб. бићу нед. јут. парк.

— И ви називате то детаљном историјом! викну господин од Емблвала....

— Боже мој, да, и ако мало поклоните пажње, бићете и ви мога мишљења. Одмах у почетку, извесна дама која се крила под цифром 540, тражи заштиту од Арсена Липена, нашта овај одговара и захтева објашњења. Госпођа му саопштава да је под доминацијом једнога непријатеља, Бресона без сумње, и да је изгубљена, ако јој се не укаже помоћ. Липен, неповерљив, не одлучује се да се сусретне с овом непознатом особом, с тога тражи адресу и предлаже увиђај. Госпођа се устеже неких четири дана, — консултирајте датуме, — и најпосле, приморана догађајима и под утицајем претње Бресонове, казује му име њене улице Мирило. Сутра дан, Арсен Липен саопштава да ће бити у парку у три сахата, и моли непознату особу да понесе један букет љубичице, као знак познанства. После овога настаје прекид кореспонденције за осам дана. Арсен Липен и госпођа немају потребе да се дописују преко новина, јер се виђају и дописују директно. План је скован: да би се испунили захтеви Бресонови, госпођа ће дигнути јеврејску лампу. Остаје само да се одреди дан. Госпођа, која се дописује из обазривости помоћу исечених и прилепљених слова, реши се за суботу и извештава Липена: Одговорте Одјек 237. Липен одговара да је решено и да ће бити у недељу изјутра у парку. Крађа јеврејске лампе извршена је у недељу изјутра.

— Заиста, све се подудара и историја је потпуна.

Холмс продужи:

— Дакле, крађа се дешава. Госпођа излази у недељу изјутра, обавештава о свему Липена и односи Бресону јеврејску лампу. Ствари се дешавају онако, како је то Липен предвидео. Суд, имајући у виду отворен прозор, четири отиска у земљи, и две греботине на балкону, усваја хипотезу, да је крађа извршена разваљивањем. Госпођа је мирна.

— Нека тако буде, рече барон, усвајам ово објашњење, које је врло логично. Али шта је са другом крађом....

— Друга је крађа проузрокована првом. Новине доношаху на који је начин украђена јеврејска лампа и неко дође на идеју да понови тај начин крађе и да све покупи, што првога пута није било однешено. И овога пута ово није била симулирана крађа, већ ефективна, са провалљивањем, прескакањем и т. д.

— Липен, наравно....

— Не, Липен не ради тако глупо. Липен не пуца на људе за једно да или не.

— Дакле ко је?

— Бресон без икакве сумње, и без знања потчињене му госпође. Бресон је ушао овде, њега сам гонио и он је ранио мога сиротог Вилсона.

— Јесте ли ви сигурни?

— Апсолутно.

(наставиће се)

с француског

Милутин Т. Марковић.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине рготинске, актом својим Бр. 1061, пита:

„В. С. оптужен је од стране општинских пуномоћника овоме суду. што известан део земље од општинске утрине себи присваја, без да на то има права, и он је пресудом овог суда Бр. 563 осуђен: да присвојено земљиште општини врати у својину и на плаћање трошкова. Вредност спорног земљишта износи по процени вештака 10 динара.

Ну на жалбу осуђеног В., првостепени зајечарски суд, одлуком својом Бр. 4752, поништио је пресуду овог суда са разлога: што је у овом спору општински суд заинтересован, па и ако парничари нису чинили изузеће, суд је. вели, ипак био дужан у смислу §§ 52., 53. гр. пост. сам од суђења изузети се, и истом одлуком одредио је, суд општине трнавачке да овај спор на ново расправи.

У Бр. 16. „Полицијског Гласника“ ове год. објашњено је, да општински пуномоћници, за земљишта у вредности до 100 дин. које приватни присвајају, могу тужити ове дотичном општин. суду, а преко ове суме надлежном првостепеном суду; пресудом овог суда расправљено је питање о својини земљишта у вредности од 10 дин. која је пресуда по § 13. гр. пост. одмах извршна, и првостепени суд није се ни требао упуштати у расматрање оваквих спорова, а још мање да изузеће суда чини и ако се парничари на то позвали нису. Моли се уредништво за обавештење, да ли је одлука расматрајућег судије на правилној основи закона донета или не; и да ли има места изузећа општинског суда у оваким споровима, као и да ли је у опште надлежан општински суд да расправља о праву својине земљишта између општинских пуномоћника и приватних лица.

II.

Предузимач IV грађев. секције за грађење жељезничке пруге државне, Зајечар—Параћин г. Ђ. Н. од пре 2 године наишао је у камене мајдане, који се налазе у општинској утрини и којима је општина располагала, и из истих вади тесан и ломљен камен за железничку употребу, без да општини зато плаћа, те је ова општина тиме оштећена у приходу који и буџет предвиђа.

Предузимач није поднео доказе овоме Суду, по ком је праву наишао у општинске мајдане, јер су и од пруге удаљени за 12 к. мет.; али на жалбу општинског суда полицијска власт свагда је издавала наредбу, да предузимача у раду н омета, и да он камен вади по уговору код дирекције закљученом, док међу тим општина никакав уговор о давању каменних мајдана закључила није.

Моли се уредништво да изволе дати обавештења по овоме:

1. Да ли предузимачи имају права на бесплатно вађење камена у општинским мајданима;

2. Да ли се ови општински мајдани могу сматрати за експроприсане, пре док општина ни од државне власти нити од секције није добила никакво решење — наредбу;

3. Да ли су за штету општинске касе одговорни они општински часници који су били на општинској управи за време када је предузимач мајдане заузео, и

4. Ако предузимач нема на ово права, пошто је он приватно лице, онда може ли општина и на који начин од њега да наплати таксу за повађени камен, да га бар сада из мајдана искључи?“

— На ова питања одговарамо:

I.

Многи првостепени судови налазили су, да општински судови не могу судити кривице из § 339. и 375. а. кр. закона за заузећа општинских добара, јер се, веле, општински судови јављају као тужиоци по овим стварима, па су ништили пресуде општинских судова.

Поводом оваквог схватања поменутих судова, г. Министар Правде, актом својим од 17. септембра 1905. год. Бр. 10348, умолио је Касациони Суд, да по овоме да своје мишљење.

И Касациони Суд, одлуком својом од 8. октобра исте године Бр. 9505, одлучио је, да су општински судови надлежни за извиђање ових кривица, јер се они не јављају у овим случајевима као интересована парнична страна, него као „судска власт, јер општински суд није сопственик и искључиви господар општинске имовине“.

Овако, дакле, стоји кад је случај примене § 375. а. кр. закона.

За случајеве редовнога суђења о повраћају заузетих земљишта, где је кривична одговорност отпала по основи застарелости, нема одлуке Касационог Суда, али по начелу, постављеном у поменутој одлуци, општински судови су надлежни и за редовно суђење, кад год вредност имања не прелази 100 динара.

У овим случајевима тим пре, што општински суд не дела непосредно и својом сопственом иницијативом, него у суђење улази по тужби општинског пуномоћника, као једне приватне стране.

Према овоме, греше првостепени судови кад споре надлежност општинским властима за суђење ових спорова и преносе ову на суседне општине.

С тога нека општински судови све овакве случајеве достављају надзорној власти која ће уложити потребан корак, да се и за ове случајеве чује реч Касационог Суда;

II.

По правилу, постављеном у чл. 2. закона о експропријацији непокретних добара за потребу грађења железница од 16. јануара 1880. године, сваки је дужан уступити своје земљиште, ако се оно трасом обухвата за саму пругу или друга железничка постројења, али има право накнаде за ово.

По чл. 38. истога закона, земљишта ова одузимају се одмах кад су потребна, а после се процењују и плаћају.

Општине, окрузи, срезови и манастири, немају права на накнаду, кад се железнице подижу за општенародну потребу (чл. 4. поменутога закона).

У ред оних добара, која се морају уступити бесплатно, свакако не улазе она, која не захвата пруга, као што су каменоломи, удаљени по 10—15 к. мет., од којих општине имају извесних прихода, који се чак и у буџет уносе и т. д.

За оваква добра, општине би, по нашем мишљењу, имале право на накнаду по § 10. закона о експропроацији од 15. марта 1866. године, с обзиром на грађански закон, којим се и општинама дозвољава право сопствености и изједначују са приватним личностима.

Како, међутим, железничка дирекција налази, да и ова добра могу бити предмет бесплатног одузимања и експлоатације од стране државе, па такве концесије условљава и при држању лицитација за израду железнице, то се треба обратити г. Министру Грађевина, те да он расправи ову ствар, било непосредно, било саслушањем правничког одбора.

Могла би општина и путем редовног грађанског спора тражити накнаду штете непосредно од предузимача, али је пут, који смо напред поменули и краћи и згоднији.

На сваки начин, општина нека не омета предузимача у вађењу камена, јер ако она добије право наплате, њој ће се то доцније исплатити.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Поред осталих кривичних дела, није редак случај да се код нас врше дела из § 187. кривичног закона — одвођење деце у циљу прошње. Ова дела махом врше скитачи Цигани, који цео свој век проводе у лутању из села у село. Најрадије лутају по нашим западним крајевима где су села неушорена и где могу лако вршити поменута дела. Да би веће зараде имали они ту децу махом осакате или ослепе, како би што већи ефекат изазвали код добродушне публике.

Такав један случај десио се у прошлом месецу у срезу пожешком.

На дан 17. прошлог месеца, ово лице чију фотографију износимо, а које вели да се зове **Владимир Николић,** новцем и разним обећањима, успело је одвести **Светислава** шестогодишњег сина Радомира Порубавића, из села Радовача, среза пожешког у намери да

га осакати и да са таквим проси. Али захваљујући случају, намера му је осујећена, јер су га на путу далеко од Радомирове куће срели неколико сељака из села Радовача, дете му отели и њега предали власти.

Узет на испит изјавио је да се зове **Владимир Николић,** родом из Мајдана среза таковског, у коме је месту, вели живео до своје пете године, а од тада је стално лутао из места у место. Примећено је да крије свој идентитет, без сумње у циљу да би се спасао одговорности по неком раније учињеном делу.

Стар је 30 година, средњег раста, сувоњав, у лицу црн, црне коврџасте косе, обрва и бркова црних, испод доње усне има мало брадице, а више десне обрве има белегу од посекотине. Од одела има на себи гуњ од црног сукна, прслук и панталоне од материје, на глави шубару, а на ногама шарене чарапе и опанке с кајишима.

Како ово лице крије своју прошлост, то износећи његову фотографију, обраћамо пажњу свима властима, ако би знало ко је ово лице или ако у њему упознају извршиоца каквог казнимог дела, да о томе известе начелника среза пожешког с позивом на акт Бр. 4702, код кога се ово лице налази у притвору и под истрагом. Нарочито скрећемо пажњу начелнику среза подгорског да не буде ово лице Милутин Савић, из Комирића, кога је начелник тражио депешом од 18. априла ов. год. Бр. 3620.

Овом приликом упозоравамо све полицијске власти на ове скитаче Цигане, који врло радо и вешто крију свој идентитет. Они, махом по извршењу каквог кривичног дела, мењају своје име и презиме, да би се спасли кривичне одговорности или да би прикрили раније осуде, пошто знају добро да се поврат строже кажњава. Један такав случај десио је се у нашем Антропометријском Одељењу.

У 1905. години упућен је на мерење и фотографисање из београдског казненога завода **Никола Ђорђевић,** скитач Циганин, из села Железника, среза врачарског, који је био осуђен на две године робије због крађе стоке и који је са осуде пуштен 1906. године. Прошле године упућен је на мерење и фотографисање **Никола Маринковић,** скитач Циганин, из села Златара, среза копаоничког, који је био осуђен на две године робије због опасне крађе, и у акту је било назначено да раније није био осуђиван.

У Одељењу се посумњало у његов идентитет и помоћу мера одмах је нађен његов ранији картон из 1905. године и тиме је његов идентитет одмах утврђен. Кад му је показата његова фотографија, изјавао је, да се доиста зове **Никола Ђорђевић,** а да је променио своје презиме и место рођења, у циљу да се не би знало за његове раније осуде.

Ј. М. Стр.

КО ЈЕ ОВО?

22. априла ове год. на будим-пештанску источну жељезничку станицу стигло је ово непознато лице, чију фотографију износимо, и ту напрасно умрло. Код њега је при претресу нађено 165 круна и 78 филера аустр. новца, 4 српска динара у сребру, 1 никл. новац од 20

пара, 1 од 10 пара и 1 од 5 пара, једне наочари, 1 нотес, 1 метар и 4 џепне мараме. Осим тога нађено је: две признанице општине шабачке о наплаћеној кантарини, једна под Бр. 92.969, гласи на име Боже Ивановића, из Шапца и друга под Бр. 6766. на Стевана Мијаиловића из Метлића, и један рачун гвожђарске радње Саве Кнежевића и комп. из Београда, а на име госпође Анке Карн, из Шапца. Непознати је стар око 50 година.

Износећи његову фотографију позивамо све полицијске власти да потраже фамилију овог лица, а нарочито обраћамо пажњу начелству округа подринског, јер по свему изгледа да је ово лице из тог округа, и у случају проналаска о томе званично известе Министарство Унутрашњих Дела с позивом на акт Бр. 8464. Потребно је приликом утврђења идентичности извршити протоколарно саслушање у смислу кривичног судског поступка.

ПОТЕРЕ

Ђорђе Радосављевић, циганин, који је био у притвору код начелника среза ражањског, ноћу између 10. и 11. тек. м-ца побегао је из алексиначке болнице у болничкој кошуљи. Ђорђе је стар 80 година. Нека га све полицијске и општинске власти најживље потраже и нађеног стражарно спроведу начелнику среза ражањског с позивом на акт Бр. 5275.

Манча Ристић, циганин џамбас из Неготина, стављен је под поротни суд и притвор решењем неготинског првостепеног суда због крађе коња. Како је Манча одмах по извршењу овог дела побегао, то се позивају све полицијске и општинске власти да га потраже и пронађеног стражарно спроведу неготинском првостепеном суду с позивом на акт Бр. 8792.

Душан Миленковић, касапски радник, опасан лопов и разбојник, који одговара код начелства округа подринског за више казнимих дела, побегао је пре извесног времена из Шапца и до сада није ухваћен. Душан је стар 26 година, високог раста, добро развијен, дежмекаст, у лицу плав, плавих бркова, округлог лица. Нека га све полицијске и општинске власти потраже и пронађеног стражарно спроведу поменутом начелству с позивом на депешу Бр. 6206.

Милић Стојадиновић, осуђеник пожаревачког казненог завода, 10. овог месеца побегао је из завода и до сада није ухваћен. Милић је родом из Добриња, среза млавског, стар 21 годину, средњег раста, косе затворено плаве, очију жућкасто зелених, осуђен је био

због опасне и просте крађе. Препоручује се свима властима да га живо потраже и пронађеног стражарно спроведу управи пожаревачког казненог завода с позивом на акт Бр. 1129.

Непознати разбојници ноћу између 12., и 13. прошлог месеца убили су неко непознато лице и затим га спалили у селу Шутцима срезу качерском. На згаришту поред костију нађене су ове ствари: један никлен сат бр. 48686. средње величине, са три капка, навија се кључем, са римским цифрама, један прост ланац, две прећице од опасача, оков од јанцика, и још неки остаци од ствари по којима је утврђено да је лице било у сељачким кошуљама и панталонама од шајка. У близини згаришта нађена је једна велика локва крви, и једна дуванска кутија од хартије. Како се до сада није могло утврдити ко је ово лице нити пронаћи убице, то се позивају све власти да потраже фамилију непознатог лица, а у исто време и убице овог непознатог лица, па о резултату нека известе начелника среза качерског с позивом на депешу Бр. 4923.

ОБЈАВА

Глигорије-Гига Ивановић-Станковић, земљоделац из села Лабаштице, среза јабланичког, који има да одговара за опасну крађу и убиство, одметнуо је се испод власти у намери да чини казнима дела. Глигорије је стар 35 година, високог раста, сувоњав, у лицу црн, на десној руци и десном образу има белегу од посекотине, у црном је сукненом оделу, на глави има шајкачу, а на ногама опанке.

Начелство округа врањског на основу чл. 8. и 9. закона о јавној безбедности и § 243. кривичног закона позива Глигорија-Гигу да се у року од 20 — двадесет дана, од када ова објава изађе у «Српским Новинама» пријави најближој судској или полицијској власти с позивом на акт Бр. 6486. Ако се у остављеном року не пријави ниједној власти, начелство ће га огласити за хајдука.

Бр. 6486. Из канцеларије начелства округа врањског 7. маја 1908. год. у Врању.

УТВРЂЕН ИДЕНТИТЕТ

По фотографији коју смо изнели у 19. броју «Полицијског Гласника», Никола Бераровић, овдашњи лецедерско-воскарски калфа, познао је свога брата Милана Бераровића, лецедерско-воскарског шегрта, у радњи Манасија Стефановића, трговца из Београда, и о томе известио кварт теразијски.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија уредник, Душан Ђ. Алимпић

БРОЈ 21. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 25. МАЈА 1908. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

Глувонем по себи није апсолутно неспособан, већ само у случају кад треба да сведочи о чињеницама које се могу чути. За остале чињенице може он сведочити преко тумача. Само се у тим случајевима има претходно да утврди, да ли је он душевно толико развијен, да може осталим чулима опажати и да та опажања може репродуцирати. Ако је писмен, онда је у сваком случају способан да буде сведок.

И деца у свом најранијем добу не могу се испитивати као сведоци. Законик не забрањује испитивање деце, али се има узети да се не може саслушавати дете које није у стању да искаже оно што је опазило. С овим не треба никако помешати неспособност полагања заклетве, о чему говори § 114 у т. 3. Ако би се забранило да се деца испод 16 година не могу испитивати као сведоци, било би немогуће доказати многа кривична дела, као н. пр. дело из § 205 к. з. и др. Хоће ли и колику доказну вредност имати исказ детета, сасвим је одвојено питање које се има расправити по правилима, о којима ће касније бити речи, али се у сваком случају има испитати и дете испод 16 година, јер такви искази, и ако не могу дати потпун доказ, могу послужити као основ подозрења или као информација.

Поред лица, која због несједињивости положаја, који у поступку заузимају, са улогом сведока (види § 27. под 3.), — *релативно су неспособна* да буду сведоци и ова лица:

1. *Свештена лица* мирског и монашког чина односно онога, што им је исповеђено, или иначе под условом званичног духовног ћутања поверено (§ 91. т. 1.). — О свему другом што нема везе са „званичним духовним ћутањем“ свештена лица су дужна да сведоче. Свештеник не сме сведочити о ономе што му је приликом исповести поверено ни онда, кад се сам оптужени позива на свештеника и кад тражи да буде испитан, као ни онда кад је умро онај који је при исповести учинио саопштење. Свеједно је, да ли је свештено лице још у служби или не.

2. *Државни званичници* о ономе, чиме би повредили дужност чувања државне тајне, док их од тога не ослободи претпостављена власт (§ 91. т. 2.).

Разлог са кога се државним званичницима допушта да о државним тајнама сведоче само тада, кад од претпостављене власти имају за то одобрење, налази се у сукобу два државна интереса, и то интереса за чувањем државних тајна с једне, и интереса за гоњењем криваца с друге стране, јер свакој држави мора да је стало до одржања правног поретка. Из тога се сукоба може изићи само тако, ако један интерес буде жртвован другоме. Како су то државни интереси, то је она једино и позвана да оцени, који је од њих већи а који мањи, па, према томе, који ће од њих бити и жртвован. Ако држава нађе да је од већег интереса, да се једна званична тајна очува, то она неће допустити своме званичнику да је у сведоџби саопштава. И обратно, ако је држави више стало до гоњења кривца, онда ће допустити званичнику да сведочи.

Државни званичници су како указни тако и неуказни. Али не и општински. Званична тајна у овоме смислу мора бити идентична с државном тајном. Све ово вреди за државне званичнике па били они још у служби или не, били они стално постављени као чиновници, било да им је привремено поверен какав државни интерес. — Шта се има да разуме под званичном тајном, по правилу се цени према уредби или правилнику службе у којој је званичник који се јавља као сведок. Да ли је нешто у конкретном случају званична тајна или не, није позван да цени суд, већ у првом реду сам званичник који је као сведок у питању. Али како иследник тако и суд може и пре саслушања тражити од надлежне власти да једног званичника ослободи од чувања званиче тајне. То може тражити и сам сведок а и странке.

Сва лица поменута у § 91. као неспособна не смеју се испитивати, у противном њихова је сведоџба ништава.

(наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић,

ПРИЈАВЉИВАЊЕ СТАНОВНИШТВА

код полицијских и општинских власти

(свршетак)

Из цитираног текста ове књиге види се мишљење писца: *да се полицијским наредбама, издатим на основу §-а 326. кр. закона могу мењати и проширивати одредбе кривичног закона као и да су такве наредбе за грађане обавезне.*

Колико је ово мишљење неправилно и противзаконито мислимо да смо довољно доказали.

Што се тиче жеље и мишљења писца да би, и код нас, требало усвојити систем генералног пријављивања становништва ми смо и раније изнели разлоге због којих смо противни овом предлогу, па немамо потребе да их понављамо.

На овом месту изјављујемо: да апсолутно не постоји потреба да се код нас уведе обавеза општег пријављивања и да се у том смислу мења § 344. крив. зак., јер ако би се таква мера правдала потребом прикупљања статистичких података о становништву, онда би она била потпуно излишна пошто, код нас, свака општина по чл. 95. тач. 10. и чл. 97. т. 11. закона о општинама мора да води списак (регистар) свију својих становника по формулару који је прописан „Правилима за вођење регистра становништва“ од стране Управе Државне Статистике. а пэред овога сваке пете године врши се попис становништва у целој земљи.

Са чисто полицијских разлога бранити и заступати увођење општег пријављивања становништва значило би, ништа мање већ огласити, без икаквих обзира, све становнике Краљевине Србије као сумњиве и неисправне и, у неку руку, ставити их под полицијски надзор.

Ми се никако не слажемо са мишљењем писца изнетим у уводу ове књиге: да је полицији неминовно потребно да зна кретање свију својих грађана, ако жели да успешно испуњава свој задатак.

Кад би полиција иратила и кретање својих исправних грађана, онда она не би имала времена ни средстава да води рачуна о сумњивим и неисправним лицима.

По нашем мишљењу обавеза пријављивања становништва треба да важи само за она лица, која допутују из иностранства, или из унутрашњости, као и за она лица, која станују у становима за самце (становима са намештајем) пошто су оваква лица, у већини случајева, сасвим непозната полицији, привремено се баве у нашој средини и често мењају место становања, па према томе постоји потреба да полиција, средством обавезе пријављивања и другим појединим начинима, о таквим лицима и њиховом кретању води нарочитог рачуна у интересу јавне безбедности или из политичких разлога.

Према томе, требало би законодавним путем у овом смислу изменити § 344. крчвич. закона и обавезу пријављивања и одјављивања проширити и на лица која одседају по становима за самце.

Поред овога, неопходно је потребно да законодавна власт, поред предложене измене §-а 344. крив. зак. донесе и нов § 344. а. истог закона, којим би овластила Министра унутрашњих дела да може прописати детаљнија правила о пријављивању становништва, пошто то до сада није учињено.

Наредбе Управе града Београда и Суда општине београдске, издате на основу §-а 326. крив. зак. којима се, за сада у појединостима регулише пријављивање становништва у Београду, немају ослонца у закону, што смо, држим, потпуно доказали ранијим излагањем, с тога би требало што пре приступити доношењу новог §-а 344. а. крив. зак.; на основу кога би г. Министар унутрашњих дела могао прописати нова правила и ово питање регулисати у духу законских одредаба, које се односе на пријављивање, а и према нашим локалним приликама.

Сад да пређемо на начин, који писац предлаже да би се, при београдској полицији, установило одељење за пријаву становништва.

Тако на страни 147. ове књиге оштампано је ово:

„Што се, пак. тиче питања на који би начин ово одељење требало установити држимо, да није потребно доказивати *како то може бити путем полицијске наредбе и правилима, издатим од стране Управе града Београда*, која и иначе има права, да по своме нахођењу чини административне измене у раду и распореду полицијских чиновника“.

Према наведеном изгледа да је, код писца, сасвим преовладало мишљење да се код нас све може постићи средством полицијске наредбе, без обзира на то да ли ће се таквим наредбама повредити и погазити позитивна наређења појединих закона, који и данас важе.

Писац сматра овакав предлог као потпуно природан и законит изјављујући да, чак, нема потребе да доказује да је он уместан и законит.

Овакав предлог писца о начину установљења овог одељења код нас у сукобу је са позитивним законом што ћемо одмах и доказати, позивајући се на закон о устројству Управе Београда од 11. јула 1860. год., који и данас важи.

§-ом 8. овог устројства Београд се дели на шест квартова, који и данас постоје; по § 33. истог закона персонал Управе Београда сачињавају: управник, два члана, инжињер, физикус, казначеј, два писара и потребан број практиканата.

Као што се види устројством Управе тачно су предвиђена одељења, која могу и морају при Управи постојати, као и број квартова у Београду.

Пошто је устројство Управе Београда закон, то се измене и допуне устројства у циљу установљења каквог новог одељења могу чинити само законодавним путем, а никако средством полицијских наредаба, као што писац предлаже.

Завршујући ову нашу критику изјављујемо: да је за похвалу што је писац ово питање покренуо и о пријављивању становништва изазвао дискусију, пошто доиста постоји потреба, да се ово одељење при београдској полицији установи, само је било неопходно потребно да писац претходно, добро простудира и правилно схвати *једину одредбу* у нашем кривичном закону која се односи на пријављивање, кад већ показује воље да досадашње статистичко одељење при општини београдској реорганизује у духу стварних потреба.

Милутин А. Протић.

КАЗНЕНИ ЗАКОНИК ЈАПАНСКЕ ЦАРЕВИНЕ

од 23. априла 1907. године.

(наставак)

Одлагање извршења казне.

Ово одлагање извршења казне може се квалификовати као условно опраштање казне, и то из разлога, што ако се одлагање не опозове, сама пресуда ipso iure губи своју правну силу. Ако није досуђена казна већа од 2 године робије или затвора, а дотични злочинац није раније осуђиван, или ако је од последње казне прошло 7 година, може се допустити одлагање казне за 1—5 година; ово се одлагање може опозвати, ако осуђени буде кажњен још за какав други деликат, који се кажњава робијом или затвором.

Ако се пак у томе утврђеном времену не опозове одлагање издржавања казне, пресуда ipso iure губи своју силу. Одвојено од одлэгања извршења казне, у јапанском казненом законику налазимо институт

Привременог отпуста из казнених завода

Ако нађе разлога и ако се увери да се осуђеник поправио, управна власт може решити, да се злочинац и пре истека осуде отпусти из казненог завода. Ну ипак, као и код условног одлагања извршења казне, ово се решење може опозвати, ако би злочинац за време трајања привременог отпуста био осуђен за какво слично казнимо дело.

Застарелост.

У јапанском казном законику говори се само о застарелости извршења казни, док се о застарелости дела и права на подизање тужбе говори у законику о поступку судском у кривичним делима.

Непостојање злочина.

Праведна нужна одбрана: Неизбежна радња, којом се од себе или од другога одбија *насилни иротивиравни напад на извесно право.*

Нужда: Неизбежна радња, којом се од себе или од другога одбија *тренутна опасност за живот, тело, личну слободу* или *имовину.*

Овде је вредно приметити, да законик захтева код нужде да постоји однос

почињене или отклоњене штете. Ако и те границе буду прекорачене. судији је остављено на расположење да ублажи казну, па чак да је и са свим опрости.

По себи се разуме, да су од казнимости изузете радње, које се извршују на основу извесног закона или које су учињене у вршењу званичне правичне дужности.

Незнање закона служи као олакшавајућа околност.

Глувонеми не бивају никако или са свим благо кажњавани за сва кривична дела.

Кажњавање малолетника почиње са 14. годином.

Ако се злочинац јави власти пре но што је она сазнала о његовоме деликту, то му се има узети као олакшавајућа околносг. Такав је случај и са признањем.

Покушај.

Према јапанском кривичном праву покушај постоји онда, ако је какав злочин започет, па ма из каквог разлога није довршен. Да ли је и где је покушај казним биће означено у *посебном делу* код појединих деликата; код хотимичног поновљеног покушаја, казна може бити ублажена, а може бити и са свим опроштена.

Стицај злочина.

За кажњавање реалног стицаја постоји извесан мешовит систем; на име код једног реалног стицаја максимум за изрицање казне с једне стране дат је са половином увећаногa максимума најтеже казне, а с друге стране максимум за казну која се има изрећи не сме прећи максимум ни једне казне које су предвиђене за поједина дела која је злочинац све починио. Ако пак казне проистичу из разних пресуда, онда се поједине казне имају извршивати једна поред друге.

Код смртне казне отпадају све друге, сем горе поменуте казне конфисковања; код доживотних казни отпадају такође све друге, сем конфисковања и новчаних казни.

Код идеалног стицаја примењују се они законски прописи, који се односе на изрицање најтежих казни.

Повратак.

Код повратка се може досудити двострука казна према максимуму који је предвиђен за кажњавање дотичнога злочина. Па ипак повратак застарева за 5 година, ако злочинац не би извршио и какав нов деликат, који се кажњава робијом. Ако се пак за повратак сазна тек пошто је деликвент казну издржао или са осуде пуштен, онда се повратку не придаје никаква важност.

Саучешће.

Разне врсте злочиначког саучешћа јапански казнени законик опредељује и кажњава слично нашем законику. Па ипак подстрек и помоћ у извршењу деликата који се кажњавају само затвором (Haft) или новчаном казном, јапански законодавац кажњава само онда, ако је то изрично у закону предвиђено.

Ублажавање казне на основу слободног одмерења.

Ова установа у јапанском казненом законику одговара изузетном праву ублажавања казни у другим законодавствима; њена је примена пак само тада могућа, ако је закон предвидео, да се казна може пооштравати или ублажавати.

Пооштравање и ублажавање казне.

Овде је законик нарочито детаљисао одредбе, по којима се има поступити, ако треба казну ублажавати или пооштрити.

Захваљујући религији, која у Јапану влада, придата је врло велика важност поштовању предака; отуда и долази, да се међу првим отежавајућим околностима у јапанском казненом законику налази извршење злочина према сродницима у правој усходећој линији.

ПОСЕБНИ ДЕО.

1. Деликти противу царске породице.

Смрћу се кажњавају све опасне радње наперене противу цара, његове матере, бабе, противу престолонаследника сина царева, или противу сродника царевог, који је одређен да наследи престо. Ако су, пак, те радње управљене противу других чланова царске породице, кажњавају се смрћу или доживотном робијом; незнатне радње противу царске породице, царског храма са прецима или према царским гробницама кажњавају се робијом.

2. Деликти противу унутрашње сигурности државе.

Изазивање устаничких покрета, који би ишли на то да оборе владу или да се дохвате устава, или да смање државну област, кажњавају се према важности смрћу робијом или затвором.

3. Деликти у погледу напада са стране.

У ову врсту спада већина деликата, које у другим законодавствима обично обухвата војни казнени законик; ту спадају: злонамерно оштећење предмета који служе као војна опрема, утврђења и т. д., предаја непријатељу, шпијонажа.

Ови се злочини кажњавају смрћу или робијом.

4. Деликти у погледу интернационалног саобраћаја.

Радње или увреде нанете страном суверену или председнику извесне републике и њиховим посланицима, док се ови баве у области царевине, казниме су. Ако се овај деликат изврши увредом или кварењем страних застава и знакова високих достојанстава, она ће бити кажњен само по тужби дотичне владе.

Даљи деликат, који овде припада, јесте још и повреда неутралитета.

Доб. В. Бакић.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

УГАРСКО КАЗНЕНО ЗАКОНОДАВСТВО О МАЛОЛЕТНИЦИМА

Д-р Артур Шарл Силађи

Питање о *разбору* основа је угарског казненог система у погледу малолетника.

Закон од 1878 год. сматра децу испод 11. год. као потпуно неодговорне. Они се, у смислу овог закона, не могу подвргавати никаквој кривичној процедури.

Малолетници од 12 до 16 год., за које се утврди да су радили без разбора, могу бити послати у заводе за поправку на неодређено време, али се у овим заводима не могу задржати и после навршене 21. год.

Малолетници од 12 до 16 год., за које се утврди да су кривична дела вршили с разбором, осуђују се, према годинама старости: на затвор с радом, у место робије; на обичан затвор, у место затвора с радом и на притвор, у место обичног затвора. Највећа казна, која им се може досудити, јесте затвор од 5 година, у ком случају издржавају казну у заводима за одрасле.

Кривци испод 20 год., могу, према судској одлуци, један део досуђене им казне, највише 6 месеци, издржати у ћелији. Тако исто и притвор, већи од 3 дана, могу издржавати у државним заводима за поправку.

Овај закон није произвео очекиване резултате. На против, пре би се могло рећи да су његове последице биле противне очекиваним резултатима. У год. 1896 судови су осудили 1593 дечака од 12 до 16 год., и 312 девојчица истог доба старости. Ове цифре представљају 2·40% од свију осуђених мушкараца и 1·36% од свију осуђеница у 1896 год.

Број осуђене деце нагло се увећавао, и у год. 1906. већ је износио 3232 за дечаке и 540 за девојчице, што ће рећи: 5·04% и 4·33% од целокупног броја осуђених оба пола. У ове цифре не улази број малолетника, осуђених за увреде и испупе. Год. 1905 у заводима за поправку налазило се, по судским одлукама, 458 малолетника.

Они који су, у Сједињеним Северо-Америчким Државама и у Француској, тражили у племенитом духу помоћи за решење проблема о заштити детињства, нашли су у Угарској доста присталица. Ми дугујемо захвалност нашем старом председнику министарства Селу за законе од 1905 год., који сву децу материјално напуштену и млађу од 15 год. сматрају као *„државну децу“*. Захваљујући овим законима данас у Угарској има 32.000 деце, о којима држава води старање. Незнатан број од њих на терету је општине.

Ово заштитно законодавство комплетирано је социјалним установама истог рода. Разна хумана друштва за заштиту детињства — патронажи — образовала су у Б. Пешти „Народну Лигу за заштиту детињства“ и „Друштво адвоката за заштиту детињства“, која су друштва ставила себи у задатак сузбијање дечјег криминалитета. Поред овог главног циља, друштва ова ставила су себи у задатак

да бране малолетнике пред судовима; да налазе место дечацима који излазе из завода за поправку, да стварају „азиле посматрања“ и специјалне заводе у циљу успешног васпитања. Она, тако исто, налазе деци места код приватних лица, и брину се о њој и после њиховог пласирања. У главноме, то су социјалне организације, слободне и независне, које су у сталном додиру с властима, и које с тога могу најбоље да интервенишу између детета коме је потребна заштита и власти које су позване да му ову заштиту укажу.

У овоме погледу Угарска је остварила знатан прогрес, а на путу је да га потенцира.

Г. Балог, професор б. пештанског универзитета израдио је један законски пројект о изменама и допунама законских уредаба о поступању с малолетницима. Овај законски пројект већ је поднет парламенту и ускоро ће, надамо се, бити дискутован и усвојен. Ограничићемо се, да овде говоримо о његовим најважнијим одредбама.

И ако су правници потпуно и једногласно сложни у томе, да доба старости за кривично пунолетство треба помаћи у напред — која је реформа већ остварена у више страних, казнених законика, — наш нови пројект задржава га и даље између 12. и 18. год., имајући у виду наше специјалне прилике. Чак и онда кад би ово схватање било нетачно, последице његове не би биле тако озбиљне с обзиром на одрешене руке, које закон оставља властима према деци испод 12 год.

Нови пројект придаје капиталну важност обичајима и навикама средине у којој дете живи. Ако га је ова средина корумпирала и физички и морално, судија се мора обратити старатељским судовима да поправе, ако је могућно, порочно васпитање детета, На случај да овај покушај остане без успеха, судија има права, да без икаквих других формалности одузме дете, и да га смести у један од државних азила, у смислу Селовог закона.

На случај, да злочин или преступ, извршен од детета које има мање од 12 год. није последица његовог порочног васпитања, судија га предаје или личностима које су овлашћене да над њим врше очинску власт, или школским властима. Ове последње могу га укорити или сасвим из школе искључити.

Кривично пунолетство достиже се потпуно, према новом пројекту, са навршетком 18. год. Питање о *разбору* замењено је у ово доба са „*интелектуалном и моралном зрелошћу*“. У недостатку ове зрелости, свака кривична процедура мора бити напуштена, али судија има права да предузме потребне превентивне мере. Ово право не припада старатељским судовима, већ искључиво истражном судији, који је у стању да најбоље оцени, према резултатима предузете процедуре, потребне мере за поправку младих преступника.

Малолетници од 12. до 18. год. могу бити принуђени да се потчине својој фамилији; шта више, истражни судија може захтевати од фамилије — ако је то потребно — да се кривац подвргне казни у кући или, евентуално, у школи. Ово бива у оним случајевима, у којима промена средине није потребна. У противном случају, суд наређује да се малолетник упути у завод за поправку.

Младој Америци припада част, што је прва прихватила теорију о индивидуалности репресивних средстава Сви ми признајемо тачност принципа на којима је ова теорија заснована, и потребу да се они развију, али, са изузетком Холандије, ни једно европско законодавство није ове принципе остварило. Јасно је, међутим, да није довољно казнити кривца и осветити друштво; потребно је још и спасти залутала створења и извести их на прави пут, а овај циљ може се постићи само тако, ако се више води рачуна о њиховој идивидуалности.

Према ступњу интелектуалне и моралне зрелости малолетника од 12. до 18. год., и према утицају средине у којој је он живео, суд има права: а) да га укори; б.) да га подвргне принудном васпитању, и г.) да га осуди на затвор.

При доношењу одлуке судија мора, неудаљујући се од закона, ценити последице које ће будућа одлука имати на будуће владање и морално развиће малолетника. Ако му ни једна од изложених мера не изгледа довољна за постигнуће намераваног циља, он може, чак и у случају интелектуалне и моралне зрелости, обуставити отпочету процедуру и поверити малолетника очинској власти, или наредити да га казни његова фамилија или школска власт.

Новчане и споредне казне, као н. пр. губитак извесног звања или привремено лишење политичких права, не могу бити досуђене малолетницима.

За лакомислености и лудорије без последица, нема ефективне казни. Суд се у овим случајевима ограничава на то, да у јавној седници озбиљно и свечано опомене младог преступника, и да му овом приликом стави до знања, да ће у случају повратa бити оштро кажњен. Ако би дело, које је учинио малолетник, било казнимо са месец или више дана затвора на случај да га је извршило пунолетно лице, или ако је малолетник раније већ био осуђен на затвор од и преко месец дана, овом простом укору нема места.

Ако се краљевски прокуратор не жали, укор се изриче одмах после публикације судске одлуке. На случај да оптужени ову осуду прими без довољног респекта, суд има права да је уништи и донесе другу. Ова власт дата је суду с тога, да би и у последњем моменту могао контролисати, и, према потреби, исправити своје мишљење о окривљеном малолетнику, и досудити му казну која ће на њега више утицати.

Ако једно дете показује рђаве склоности, али самим овим још није штетно по друштво, и ако његова околина нуди, са гледишта морала, довољно гарантије, суд га оставља у слободи под надзором, у место што би га упутио у државни завод за поправку. Примењујући на овај начин, према малолетницима Енглеско-Амерички систем пробе, законски пројект полаже много на хумана друштва која су себи ставила у задатак заштиту и надзор детињства. За одрасле пак усвојен је систем Француско-Белгијски.

„*Слобода под надзором*“ значи пробу од године дана, за које време окривљени остаје у слободи. Његова пресуда чак се и не публикује, али се за то озбиљно опомиње и подвргава строгом надзору у току од једне године. Овом бенефицијом не могу се користити они, који су већ били осуђени на затвор од и преко месец дана.

Досуђени надзор поверава се, према новом пројекту, или законом представнику малолетника — ако је он овога задатка у опште достојан — или државном заводу, или каквом хуманом друштву, или, најзад, приватном лицу. Суд, шта више, може — ако за потребно нађе — одредити по свом нахођењу домицил осуђеном.

Ако се осуђени, за време досуђеног му надзора, владао како треба, свака даља процедура обуставља се; у противном случају, он се упућује у завод за поправку или осуђује на затвор. Овој последњој казни има места само онда, ако се и овом процедуром утврди да малолетник не заслужује никакво призрење. Принудно васпитање наређује се у оним случајевима, у којима би малолетнику претила опасност од моралнога пропадања ако би и даље остао у својој средини, и кад се ово средство појављује као најподеснije и најбоље за његово интелектуално и морално развиће.

Ако суд нађе, да окривљенога треба подврћи строгој дисциплини, он га, у циљу принудног васпитања, упућује у државне заводе; у противном т. ј. кад налази да овој строгој дисциплини нема места, у приватне заводе, који су специјално намењени овом циљу. Закон не прецизира време за које окривљени морају остати у овим заводима, али ни у ком случају они се у њима не могу задржати и после 21. год. старости. Ова последња одредба у вези је са војничком службом, која се сматра као врло згодан прелаз за образовање карактера младих људи и њихово приуготовљавање за улазак у цивилни живот.

На основу мишљења власти или фактора, којима је поверен надзор, министар правде има права да провизорно, за две године, а у циљу пробе, пусти у слободу малолетника, који је провео у заводу за поправку најмање годину дана, и дао доказа за ово време о својој потпуној поправци. Организација надзора регулисана је правилима.

Малолетници који се за ове две године буду владали како треба, потпуно су слободни; у противном, могу се поново вратити у завод, ако нису навршили 21. год.

Циљ је „*слободе под надзором*“, да сачува малолетника од опасности којима је изложен по изласку из завода за поправку. У место једне годишње пробе, траже се две с тога, што се принудно васпитање наређује само у оним случајевима, у којима малолетнику прети озбиљна опасност од моралног пропадања, и у којима се, због овога, мора подврћи строгом надзору.

Право пуштања из завода у слободу под надзором припада министру правде, а не судовима с тога, што су у овим случајевима административне власти једино надлежне да оцене да ли осуђени заслужује ову бенефицију.

Најенергичнија мера, коју судови могу употребити према индивидуама потпуно пропалим, јесте затвор од 15 дана до 3. године, али се ова казна може применити само у најтежим случајевима, једино према оним малолетницима, који су у времену извршеног дела били навршили 15. година.

Чланови новог пројекта који говоре о условној осуди, односе се и на ове казне затвора за малолетнике.

Досуђену им казну затвора малолетници издржавају у специјалним заводима за њих, али ако је ова казна мања од месец дана, могу је издржати и у притворским ћелијама.

У извесним случајевима, кад суд нађе да окривљени заслужује нарочито призрење, он га упућује у специјалне етаблисмане за малолетнике, ради издржања досуђеног му надзора. Овај изузетак може се учинити само према малолетницима између 18. и 21. године. Остале одредбе пројекта, које се односе на малолетнике, не примењују се на осуђенике преко 18. године.

Нови законски пројект води још рачуна и о накнадном васпитању. У самој својој одлуци, или доцније—на основу мишљења фактора којима је поверен надзор—суд може наредити, да се малолетник по издржању досуђене му казне, подвргне накнадном васпитању, и ово се никако не сматра као казна, већ као потребна мера, установљена државом, у циљу трансформисања карактера малолетниковог. За ово је надлежан искључиво кривични суд са ова два разлога: а) што је на основу процедуре могао познати тачно карактер малотетника, и б) што је у овим случајевима у неколико реч о лишењу извесног права, или о ограничењу права слободе, а за одлуке у овом смислу надлежни су искључиво судови.

Ако се малолетник, осуђен на затвор, влада добро, и показује очигледне знаке свога поправљања, министар правде има права да га, на основу мишљења надлежних фактора, пусти условно у слободу, ако је издржао најмање $^2/_3$ досуђене казне. Ако се и за време условног ослобођења влада без замерке, онда му се и ово време рачуна у издржање осуде, — у противном, министар може наредити да се врати у затвор. У овом случају, време проведено у слободи, не рачуна се у осуду.

Директор казненог завода уз припомоћ приватних друштава за заштиту детињства, стара се о пласирању условно ослобођених малолетника, води рачуна о њиховом владању и извештава о овоме факторе, одређене за надзор; он се тако исто стара и о пласирању малолетника, који су дефинитивно ослобођени. Ово је најважнија тачка у новом пројекту, пошто је несумњиво, да би сав труд око спасавања морално напуштене деце остао узалудан, без добро уређеног патронажа. И доиста, само индивидуално пожртвовање недовољно је за један тако тежак, а са гледишта социјалне политике тако важан задатак; за ово је потребна стална сурадња државе и друштва, у којој ће ослобођени малолетник имати моралну и материјалну потпору, која ће му помоћи да се што пре подигне и да постане користан члан друштва. Ми имамо пуно разлога да се надамо, и поред незгодне ситуације наше земље, да ће се слободни елементи и друштва одазвати позиву закона, и да ће патронажи бити исто толико корисни, као и они у Француској и Америци.

Изложени законски прописи примењују се у свему и код иступних дела, само што се овде место затвора досуђује притвор, и то највише до 2 месеца.

Једини изузетак учињен је према скитницама, којима се досуђује или принудно васпитање (у заводима за поправку) или притвор.

Административно - полицијске власти немају права, да саме доносе одлуке о принудном васпитању, које је у ствари ограничење индивидуалне слободе, већ све достављају надлежним окружним судовима. Само у случајевима апсолутне потребе, ове власти могу привремено упутити у један од државних азила малолетника, коме је потребна брза заштита.

Налазим, да ће се новим законским пројектом остварити код нас један велики прогрес. Ако се овај пројект усвоји, наши буџети биће повећани приличним сумама за заштиту детињства, али ће и приватна друштва знатно припомоћи остварењу овог циља.

Дужност законодавчева неће, међутим, са овим бити потпуно испуњена. Као допуну поменутим новинама, треба у основи изменити криминалну процедуру и усвојити, са модификацијама које захтевају прилике наше земље, установу специјалних судова за децу, који већ функционишу у Америци. С друге стране, опет, време је да се једном сврши са срамном процедуром о родитељској власти, и да се законом регулишу односи између родитеља и деце према принципима модерне социјологије, као што је то учињено законским пројектом који је поднет италијанском сенату маја месеца прошле године, и којим су у главноме развијени принципи француског закона од 24. јула 1889. год. После овога, остало би нам још да се побринемо о заштити дечјег рада.

Надамо се, да ћемо ускоро моћи објавити цивилизованом свету наше нове успехе у борби за заштиту детињства.

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ЈЕВРЕЈСКА ЛАМПА

(НАСТАВАК)

Сасвим сигуран. Јуче му је писао писмо један Бресонов саучесник, пре него што је овај извршио самоубиство, и оно доказује, да су били започети преговори између овог саучесника и Липена у погледу враћања покрађених вам ствари. Липен је захтевао све: „прву ствар (то јест јеврејску лампу), као и оне остале". Међутим Липен беше пратио Бресона. Кад се овај јуче враћао са обале реке Сене, један га је друг Липенов пратио у исто време кад и ми.

— Зашто је Бресон ишао на обалу реке Сене?

— Обавештен успехом мога увиђаја....

— Ко га је обавестио?

— Иста особа, која је имала потпуно разлога да се плаши, да открије јеврејске лампе не повуче за собом и откриће њене авантуре .... Дакле, чим је Бресон био обавештен, завио је у пакет све ствари које би га могле компромитовати и бацио их на такво место, где ће их доцније моћи поново узети, наравно, кад опасност буде сасвим прошла. Тек при повратку, кад смо га ја и Ганимар гонили, овај човек, који је без сумње имао и других грехова, губи главу и убија се.

— Али шта је било у пакету?

— Јеврејска лампа и друге покрађене ствари.

Зар нису, дакле, код вас?

— Одмах пошто је нестало Липена, користио сам се купањем, на које ме је Липен приморао, и тако сам се одвезао на место, које је изабрао Бресон и ту сам нашао ваше покрађене ствари, које беху завијене кађавим вешом и воштаним платном.

Без једне речи барон пресече канап и једним махом руке поцепа мокар веш из кога извади јеврејску лампу, па пошто одврну један шраф, барон стегну обема рукама реципијенат лампе, раствори га на два равна дела и извуче златну огрлицу украшену рубинима и смарагдима.

Ништа није било дирнуто.

* * *

Ова сцена, која је изгледала сасвим природна по спољашности и која се састојала у простом излагању факата, имала је печега што ју је чинило ужасно трагичном, а то је, била формална, директна и необорима оптужба, коју је Холмс приликом сваке своје речи добацивао госпођици. Њено ћутање беше исто тако од значаја.

За време овога дугачкога и страшнога набрајања доказа, на њеном се лицу није покренуо ниједан мускул, и никакав знак узбуђења или страха није узнемирио мирноћу њеног ведрог погледа. Шта ли је мислила? Шта ли ће рећи оног свечаног минута, где ће се морати изјаснити, бранити и скрхати ланце којима је Шерлок Холмс оковао на тако вешт начин.

Тај свечани час дође, али госпођица ћуташе.

— Говорите! Говорите дакле! викну господин од Емблвала.

Али госпођица не рече ништа.

Барон наваљиваше:

— Једна ће вас реч оправдати... Једна реч правдања и ја ћу вам веровати.

Али ту реч госпођица никако не изусти.

Барон пређе љутито преко собе и пошто се истим корацима врати натраг, рече Холмсу:

— Не господине! не могу да претпоставим да је то истина! Има неверватних злочина, и овај овде налази се у супротности са оним што знам, и што видим од пре једне године.

Барон метну руку Енглезу на раме и продужи:

— Али, господине, јесте ли апсолутно сигурни и остајете ли дефинитивно при томе, да се не варате?

Холмс се устезаше, као човек изненадно нападнут, и који није готов да се одмах одупре, али се ипак насмеја и рече:

— Особа коју окривљујем могла је једино знати, услед положаја који код вас заузима, да се у јевреској лампи налази онај скупоцени адиђар.

— Ја у то не верујем, прошапта барон.

— Запитајте је.

На ово се барон не би заиста никада одлучио, јер је био заслепљен поверењем које му је уливала госпођица, али због очигледности више није било дозвољено извлачити се.

Барон јој приђе, и очи у очи, рече јој:

— Зар сте то ви, госпођице? Зар сте ви узели адиђар, кореспондовали са Арсеном Липеном и симулирали крађу?

Госпођица ће најпосле рећи?

— Да, ја сам, господине.

Она не обори главу и њено лице није показивало ни срам ни непријатност.

— Је ли могуће! промрља господин од Емблвала.... Никада не бих веровао ..... ви сте последња особа у коју бих могао посумњати.... Шта сте урадили, несретнице?

Госпођица рече:

— Учинила сам све оно, што је испричао господин Холмс. Ноћу између суботе и недеље сишла сам у будоар, узела лампу и изјутра је.... однела ономе човеку.

— Али не, примети барон, ваша су тврђења немогућа.

— Немогућа! а зашто?

— Зато, што сам истога јутра констатовао, да је брава на вратима овога будоара закључана.

Госпођица поцрвени, узнемири се и погледа у Холмса, као да га пита за савет.

Збуњеност Алисе Дмен изненадила је Холмса много више, него сама примедба баронова. Зар није могла ништа да одговори? Да ли признање госпођичино које је потврђивало излагања Холмса у погледу крађе јеврејске лампе не маскира случајно какву лаж?

(наставиће се)

с француског

Милутин Т. Марковић.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине љубостињске, актом својим Бр. 1361, пита:

„Варошица Трстеник и ова општина суседне су, само што их раздваја река Морава.

На Морави постоји сталан гвоздени мост, преко кога је слободан прелаз и дању и ноћу.

Варошица Трстеник издаје под закуп своју касапску аренду, а тако исто чини и ова општина.

Чести су случајеви, да грађани из Трстеника купују месо у атару ове општине, али их општина трстеничка, на тужбу свога арендатора, хвата на мосту који ове две општине спаја преко Мораве, па их кажњава као кријумчаре дуплом таксом, колико би платили на име аренде, кад би се редовно пријавили са уносом меса.

Овакав поступак општине трстеничке одбија људе. да више не купују месо у овој општини, те тако штети интересе ове општине, а грађане трстеничке опет присиљава, да купују у Трстенику много скупље месо, него што би га добили у овој општини.

Моли се уредништво за обавештење:

Сме ли општина трстеничка и даље овако наплаћивати дуплу аренду на месо, које се из ове општине уноси, и ако сме, то по коме закону, како би и ова општина истоветно поступала са онима, који би уносили месо из других у ову општину?“

— На ово питање одговарамо:

И чл. 5. уредбе о касапницима од 8. априла 1839. год. („Полицијски Зборник“ стр. 211.) и § 370. кр. закона, забрањено је становницима оних општина, где се касапска аренда издаје под закуп, да сами кољу стоку и деле месо, и ко противно томе поступи платиће казну из § 370. кр. закона.

У чл. 39. исте уредбе предвиђена је, опет, казна за оне, који кољу стоку и продају у оним општинама у којима касапска аренда није издата под закуп, него је слободно клање са плаћањем аренде самој општини, ако ову избегавају.

За оне, пак, који за себе лично уносе месо, купљено у другим општинама, где се такође издаје аренда под закуп, није предвиђена никаква казна ни у уредби о касапницама нити у кривичном закону.

Према томе, а по начелу постављеном у § 2. и 325. кр. закона, они за ово не могу бити ни кажњени, јер казне које су предвиђене уговором између општина и арендатора, не могу бити примењене, кад нису предвиђене законодавним путем.

Ако поједине општине и даље наплаћују ову казну, онда се треба жалити надлежним властима, па ће оне томе стати на пут.

II.

Г. Милорад Ж. Јовановић, писар среза таковског, пита:

„Кад два лица оптуже другу двојицу за два злочина дела, па на заједничку тужбу утисну само 10 динара таксе, а доцније се ислеђењем утврди да ова дела не постоје и по тачци 1. § 29. кр. суд. пост. прекине истрага, да ли ће се тужиоц осудити на плаћање још једне таксе у 20 динара по Бр. 224. закона о таксама, поред оне раније плаћене у 10 динара, пошто су тужиоци и тужени сродници (по § 50 т. 2. кр. зак.) или која друга такса и колико!“

— На ово питање одговарамо:

Сва злочина дела извиђају се и суде по званичној дужности — § 4. и 20. крив. суд. поступка ако нарочито није друкчије законом одређено.

Према томе, од приватних се тужиоца у напред у опште не наплаћује такса за ова дела.

Ако се истрагом докаже кривица оптужених и они осуде, онда им се по примедби под 2. код ТБр. 227, закона о таксама, наплаћује такса за свако дело посебице.

Ако се, међутим, истрагом утврди, да дело у опште и не постоји, онда се никаква такса не може ни наплаћивати.

Међутим, ако би се истрагом, поведеном по службеној дужности, нашло да се дотично дело извиђа и суди на тужбу приватних лица, онда ће се, по напомени под 3 наплаћивати такса у напред од тужиоца.

Родбински одношај између тужиоца и тужених, који се предвиђа другим ставом § 50. кривич. закона, у опште је од утицаја на плаћање таксе и при подношају тужбе и при доношењу одлуке по овој само у толико, што за извиђај тражи тужбу приватног лица по § 235. кр. зак. јер иначе закон о таксама не чини никакву разлику у случајевима кривичних истрага.

III.

Суд општине расинске, актом својим Вр. 729, пита:

„По члану 88. закона о општинама, општински суд чине: председник, два кмета и деловођа.

Према овоме, кад суд према својој надлежности расправља известан грађански спор или кривично дело, има ли и деловођа — писар — право да учествује у суђењу и даје свој глас или ће председник и кметови пресуђивати саму ствар, а деловођа само писати пресуду.

Моли се уредништво за што скорије обавештење“.

— На ово питање одговарамо:

И ако чл. 88. закона о општинама условљава, да у састав општинског суда улази и деловођа, ипак се отуда не може извести право за деловођу, да има право решавања.

Право суђења имају само председник и кметови.

То се види и из чл. 115. закона о општинама где су прописане дужности

општинског деловође, а још боље се утврђује § 12., 14. и 16. закона о устројству првостепених судова; § 8. и 9. зак. о устројству Апелационог Суда и § 13. и 14. устројства Касационог Суда где се такође у састав суда убрајају и деловође, али без права гласа, јер се гласови прибирају од најмлађег судије па на више, изостављајући деловођу.

У осталом, само начело, проведено кроз установу судова у опште, искључује деловођу из права суђења, и своди улогу на вођење спора или истраге и израду одлука.

Али, и ако им законом није признато право суђења, њима није одузето право саветовања у свима случајевима кад запазе, да ће кметови као неписмени погрешити у примени закона и делењу правде.

Овим правом они треба увек да се користе и да скрећу пажњу кметовима на погрешке, које би они из необавештености могли учинити.

IV.

Суд општине рођевачке, актом својим Бр. 1332, пита:

„Кроз ову општину протиче река Лопаћанска.

Многи грађани ове општине тражили су дозволу, да могу ловити рибу по овој реци и општински суд им је издао рибарске карте са правом ловљења рибе у границама атара ове општине.

Против овога поступка буне се извесни грађани ове општине, поред чијег имања протиче ова река, налазећи: да само они имају право ловљења рибе у овој реци дуж својих имања, а никако и они, чија имања нису поред ове реке.

Они иду чак тако далеко, да појединцима забрањују лов без обзира на рибарске карте, које ови имају.

Ако би се поступак ових суседа одобрио, онда у целој реци не би могао нико други ловити рибу, него само они чија се имања са свим додирују, а то би, наравно било и неправедно и штетило општинске интересе.

Моли са уредништво, да изволи дати своје обавештење: да ли ова лица могу забрањивати лов или не?“

— На ово питање одговарамо:

По чл. 1. закона о риболову право на ловљење рибе у текућим водама ограничено је.

По чл. 2. истог закона, риболов у Сави, Дунаву и Дрини припада држави, а у свима другим текућим водама дотичним општинама.

Изузетак су од овога само оне воде, о којима говори став други члана 1. закона о риболову у вези са чл. 5. закона о водама.

Сопственици имања, дуж којих протичу реке, имају права лова само у границама свога имања.

По чл. 4. општине издају рибарске карте и са овим картама сме се ловити риба дуж целе реке, ако извесна места нису издата под аренду, и суседи река не могу то забрањивати.

Ако би они правили какве сметње, нека их општина казни према величини кривице, коју буду учинили.

V.

Суд општине селачке, актом својим Бр. 961. пита:

„По чл. 1. тачке В. закона о фонду за накнаду штете пострадалима од града, не даје се накнада за усеве општинске, среске, окружне, државне и манастирске, ма их и закупци обделавали.

Одређујући ко плаћа порез за овај фонд, закон ништа не вели, да ли ће се порез наплаћивати од општина и манастира, на суму прireза, коју плаћају на своја имања.

Моли се уредништво за обавештење, да ли порез треба наплаћивати од општина и манастира, кад накнаду не добивају, јер ова општина има имање које закупци обделавају, а у атару ове општине налази се и манастирско имање?“

— На ово питање одговарамо:

По чл. 3. тачке 4. закона о фонду за накнаду штета пострадалима од града, порез плаћају сви порески обавезници без изузетка.

Према томе и општине и манастири, морају плаћати овај порез према суми непосредног пореза, што га плаћају на своја имања.

И ако изгледа на први мах, да се овим чини неправда општинама и манастирима, ипак је овако по закону, јер је законодавац хтео чл. 1. в. да издвоји оне установе, које могу да издрже штету, причињену градом, не доводећи у питање опстанак ових.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖЕ СЕ

Даринку кћер **Лазара Аничића,** која је је 5. тек. м-ца отумарала од своје куће, тражи начелник среза трнавског. Даринка је стара 18 година, средњег раста, сувоњава, у лицу црномањаста, граорастих очију и шиљатог носа; од одела има на себи: вунену плаву сукњу, црну цицану реклу, белу кошуљу од сељачког платна, на глави жуту мараму, а на ногама вунене чарапе и црвене опанке. Позивају се све полицијске и општинске власти да Даринку живо потраже и нађену упуте поменутом начелнику с позивом на акт Бр. 7141.

Милана М. Јовановића, дунђерина из села Власине, среза масуричког, тражи начелник среза масуричког актом Бр. 2845, ради издржавања једномесечног затвора. Милан је стар 40 година, средњег раста, црномањаст, у белом сукненом оделу. Пронађеног треба спровести поменутом начелнику.

Перишу Ковачевића, земљоделца из Рога, среза пожешког, који је још 20. прошлог месеца отумарао од куће и до сада се о њему није ништа сазнало, тражи начелник среза пожешког актом Бр. 4424. Перишa је стар 21 годину, црномањаст, косе црне, на себи има од одела кошуљу и гаће од сељачког платна, црне пеленгаће, зубун од сукна, на глави шајкачу а на ногама опанке. Позивају се све власти да Перишу потраже и пронађеног упуте поменутом начелнику.

Милана Мргића, коларског калфу из Београда, који је пре извесног времена отумарао од своје куће, тражи Управа града Београда. Нека га све полицијске и општинске власти потраже у својим домашајима и нађеног упуте поменутој управи с позивом на акт Бр. 20.265.

Лазара Антића, књижара из Врања, који одговара за извесно казнимо дело, тражи начелство округа врањског. Лазар је стар 26 година, омален, риђ, малих жућкастих бркова, брија се. Нека га све полицијске и општинске власти најживље потраже и нађеног упуте поменутом начелству с позивом на депешу Бр. 6844.

Александра, сина **Тодора Јотовића,** из Зајечара, који је пре извесног времена отумарао од своје куће, тражи начелство округа тимочког, ради предаје родитељима. Александар је стар 14 година, сувоњав, црних очију, црне косе, у опште црномањаст, на себи има црно одело од сукна, на глави шубару, а на ногама опанке. Позивају се све полицијске и општинске власти да Александра живо потраже и нађеног упуте поменутом начелству с позивом на акт Бр. 6673.

Петру, жену **Комнена — Малише Стевановића,** из Раче, које је нестало 20. т. м. и о којој се до данас ништа није могло сазнати, тражи начелник среза рачанског. Петра је стара 45—48 година, средњег раста, прилично развијена, у лицу пуна и румена, зелених очију; од одела имала је на себи: гуњ од црног сукна, вунену сукњу, на леђима дугачак старински зубун везен вуницом, на глави шамију, а на ногама опанке. Нека је све полицијске и општинске власти најживље потраже у својим домашајима и нађену упуте среском начелнику с позивом на акт Бр. 5657.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

У општини грејачкој, среза моравског округа ниш ког нађена је једна мангуп кобила, матора 10 година, длаке затворено-дорасте, на леђима и трбуху бела. Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима да потраже сајбију ове мангуп кобиле и пронађеног упуте начелнику среза моравског округа нишког с позивом на депешу Бр. 5093.

Код Алексија-Леке Радимића, земљоделца из села Бруснице, среза таковског нађена су два крадена јунца. Оба су матори по 4 године биковити, мршави, непотковани, један је длаке жућкасто-сиве, на челу бео, правих црних рогова, без роваша, други је длаке црне мургасте, рогова белих виљастих, без роваша, китаст. Позивају се све полицијске и општинске власти да потраже сопственика ових бикова и пронађеног упуте начелнику среза таковског с позивом на депешу Бр. 5543.

Пре извесног времена нестало је Добривоја сина Миленка Јаношевића, земљод. из Жуковице среза заглавског, који је служио код Косте Милошевића, земљод. из истог места и до сада се о њему није ништа сазнало. Мисли се да је Добривоја убио Костин син Владимир и негде га прикрио. Добривоје је стар 12 година, средњег раста, у лицу црномањаст, очију граорастих, косе смеђе, у сељачком оделу; на челу има једну белегу од посекотине. Обраћа се пажња свима властима да потраже Добривоја или, ако би што год знале о њему да о томе известе начелника среза заглавског с позивом на акт Бр. 7973.

Јоца Недељковић, по занимању трговачки агент, родом из Јасикова у Аустро-Угарској, 2. овог месеца прогнат је на свагда у Аустро-Угарску, по издржању десетогодишње робије, на коју је био осеђен, пресудом првостепеног суда за варош Београд Бр. 10991 од 1902. г. због прављења и протурања лажних новчаница.

Јоца је стар 44 године, висок 1 м. 73 см., косе и бркова смеђо-проседих, очију жућкастих, од особених знакова има: а.) брадавицу величине зрна пасуља на корену носа; б.) брадавицу длакаву, величине кукурузна зрна, за 4 см. испод десног лоба; в.) брадавицу, величине кукурузног зрна, за 0·5 см. иза левог лоба; г.) брадавицу, величице кукурузног зрна, за 3 см. испред левог лоба и д.) по прсима и леђима има више брадавица разне величине и облика.

Износећи Јоцину фотографију, позивамо све полицијске власти да обрате пажњу на њега. У случају повратка у Србију, треба га строго казнити за повраћај из прогонства и поново прогнати.

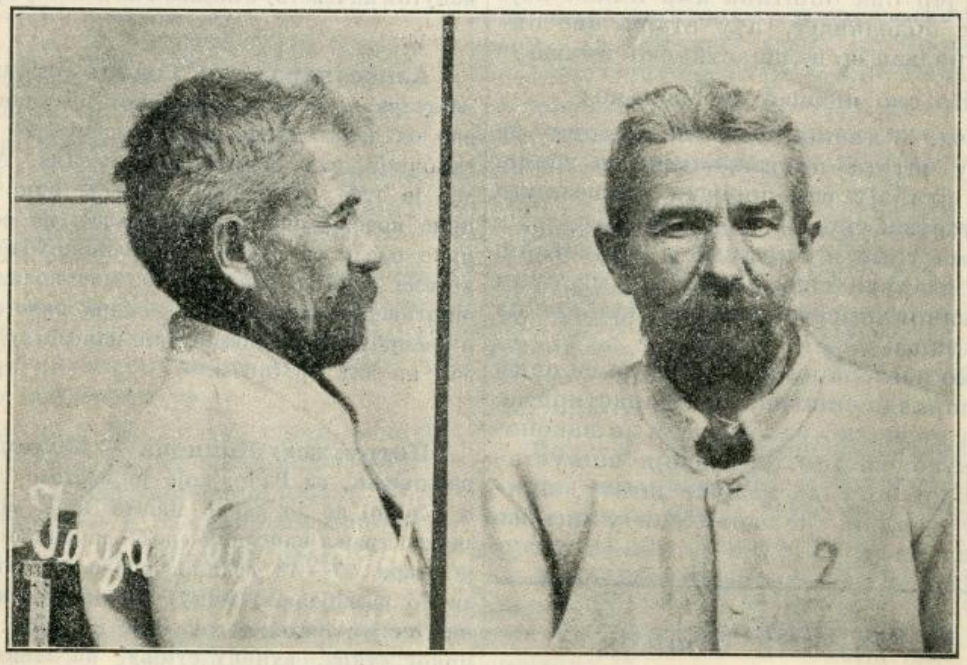

П О Т Е Р Е

Велимир Радосављевић, земљод. из села Саранова, среза лепеничког који је 30. пр. месеца, ухваћен при продаји пет крадених оваца у селу Међулужју и стављен у притвор, побегао је пре неколико дана из притвора и до сада није ухваћен. Обраћа се пажња свима властима да Велимира живо потраже и у исто време да потраже и сопственика ових крадених оваца и о резултату тражења известе начелника среза космајског с позивом на акт Бр. 9205.

Јован Живковић, — скитач циганин из села Матијевца среза посаво-тамнавског, стављен је под кривичну истрагу и притвор због опасне крађе, коју је извршио у друштву са четири друга ноћу између 1. и 2. априла ове год. Јован је стар 30 година, високог раста, очију црних, косе и бркова црних, на себи има гуњ од сукна, гаће и кошуљу од сељачког платна, на ногама опанке а на глави шубару. Како је Јован одмах по извршењу дела побегао, то се позивају све власти да га живо у својим домашајима потраже и пронађеног стражарно спроведу начелнику суда мачванског с позивом на депешу Бр. 10027.

Душан Јакић, — аустро-угарски војни бегунац, родом из Шида, ноћу између 19. и 20. овог месеца на опасан начин извршио је крађу ствари и новца свом газди Петру Симоновићу, обућару, из Лесковца, и по извршењу дела одмах побегао. Са собом је однео око 45 динара у новцу, један сат од платине, два емалирана двострука ланца, један мали револвер са белим корицама, једну уложну књижицу лесковачке трговачке банке, и један нотес у коме су биле хартије од вредности. Душан је стар 25 година, високог раста, сув, црномањаст, на десном образу има белегу од посекотине, кад говори замуцкује. Нека га све полицијске и општинске власти потраже и пронађеног стражарно спроведу начелнику среза лесковачког с позивом на депешу Бр. 12679.

Веселин Пешић, из Буљесовца, среза пчинског и **Јанча Стојановић,** из Буштрања, истог среза, који су ноћу између 6. и 7. тек. месеца прешли у Турску и на разбојнички начин изнудили Анђи Крстићки, из Сејаница, око 15.000 гроша турског новца у разној монети: наполеоне, турске златне лире, дукате, једну белу меџедију и налазе се у бегству. **Веселин** је стар 32 године, средњег раста, плаве косе, малих жутих бркова, граорастих очију, а у сељачком је оделу. **Јанча** је стар 25 година, високог раста, црне косе, великих жутих бркова, на левој руци има савијене прсте, а десно око опрљено му је барутом и белим превучено. Позивају се све полицијске и општинске власти да Веселина и Јанчу најживље потраже и нађене стражарно спроведу начелству округа врањског с позивом на депешу Бр. 9542.

Милан Радојевић, циганин из Лукавице, среза колубарског округа београдског, пре извесног времена извршио је више опасних крађа, па је по извршењу одмах побегао. Милан је стар 32 године, средњег раста, црномањаст, црних бркова, брија се, с леве стране врата има ране од шкрофула; од одела има црн капут, а испод њега сукнен гуњ, на глави црн шешир а на ногама опанке. Са њиме се налазе заједно *Милан Ђурић — Белчић* и *Бошко* Н. родом из Београда, стар 16 година; по занимању су оба кameноресци. Нека их све полицијске и општинске власти енергично потраже и пронађене стражарно спроведу начелнику среза колубарског округа београдског с позивом на депешу Бр. 6562.

К Р А Ђ Е С Т О К Е

Ноћу између 10. и 11. тек. месеца непознати крадљивац украо је једног коња, пастува, Павлу Илићу, тежаку из Бељајке. Коњ је матор 5 година, вране длаке, у лево ухо ровашен, а на леђима има убој од седла. Депеша начелника среза деспотовачког Бр. 6612.

Ноћу између 11. и 12. ов. месеца непознати крадљивац украо је једну кобилу Павлу Јанковићу, земљоделцу из Бељајке. Кобила је матора 4 године, мрко-дорастасте длаке, без роваша и белега. Депеша начелника среза деспотовачког Бр. 6612.

Ноћу 10. тек. месеца непознати крадљивац украо је једног коња Јовану Јовановићу, из Раље. Коњ је длаке мрко-дорастасте, цветаст, а са жигом «К». Депеша начелника среза ваљевског Бр. 7037.

У Х В А Ћ Е Н

Милић Стојадиновић, осуђеник пожаревачког казненог завода, чију смо потерницу изнели у 20. броју нашега листа ухваћен је, те је према томе престала потреба за даљим његовим тражењем.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија уредник, Душан Ђ. Алимпић

БРОЈ 22. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 1. ЈУНА 1908. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

§. 29.

Дужност сведочења.

I. У општем је интересу да се јавна безбедност и правни поредак одрже ненарушени. Стога је дужност државе да гони и казни злочинце. Али држава не може одговорити овој дужности без помоћи својих грађана. Они ту помоћ пружају држави на тај начин, што посведочавају чињенице без којих је немогуће ни утврдити постојање дела ни пронаћи кривца. Како те чињенице у највише случајева припадају прошлости, то се до њихове истинитости не би могло доћи ако не би био дужан да их посведочи сваки онај, који их је у своје време опазио, те би, према томе, и кривци избегавали казну. Стога држава у интересу кривичног правосуђа, поставља *законску општу дужност сведочења*. — Општу дужност сведочења налазимо у свима временима. Она је била призната и у Римском Праву, а налази се и у свима доцнијим законодавствима, па и у данашњим, међу које долази и наше законодавство.

Дужност сведочења није само држављанско-грађанска дужност, јер њој нису потчињени само српски држављани и грађани, већ и туђинци који се налазе на српској територији, па ма они и привремено се на њој бавили. Међутим ова дужност не постоји за Србина који је у туђини. Да ли су српски држављани дужни да сведоче и у случајевима, у којима туђој држави треба указати правну помоћ, зависи од тога, да ли је српска држава на указивање правне помоћи обвезана уговором, закљученим с дотичном државом.

Дужност сведочења постоји *само* према *истражном судији* и *суду*, јер је сведоџба у законском смислу само она изјава која је учињена пред истражним судијом или судом. Истражни судија и суд не морају увек бити и надлежни за сведока, довољно је да су они уопште надлежни за извиђање или суђење конкретног кривичног дела, а да ли и сведок улази у месну надлежност истражног судије или суда, од споредног је значаја.

Дужност сведочења постоји у свима стадијумима поступка. Према томе, она постоји и у претходној истрази, у којој још нема обвињеног. Сведок се, дакле, не може ослободити дужности по томе основу, што истрага није управљена противу једног одређеног лица, или по томе, што је истрага уопште неправилна. Тако исто ни процесне претпоставке не подлеже контроли сведока; није његово, дакле, да испитује, да ли је у питању дело које се извиђа по приватној тужби или по нарочитом одобрењу, и да ли постоји приватнат ужба или потребно одобрење. Сведоџба је потребна и онда кад кривична истрага још није отворена противу једног лица. Јер, да се кривична истрага отвори, потребно је претходно утврдити постојање дела, а за тим и основе, који би једно лице чинили сумњивим. И једно и друго се доказује сведоџбама, те је стога потребно саслушати сведока и онда, кад се сведоџбом има тек да утврди постојање дела или постојање једног од елемената дела. Једина *материјална претпоставка* за дужност сведочења, према овоме, јесте *вероватноћа* или бар *основана сумња* да је извршено једно кривично дело. Да ли у конкретном случају постоји ова материјална претпоставка, позван је да цени истражни судија или суд, и кад нађу да она постоји, они позивају сведока да сведочи. Позив је, према томе, *формална претпоставка* дужности сведочења. Али дужност сведочења постоји и за онога, који се случајно и без позива налази пред судом.

Дужност сведочења у себи обухвата следеће:

1. Дужност сведока, да *предстане истражном судији* или *суду* који га позива.

Да би сведок могао одговорити овој својој првој дужности, он мора бити уредно *позван*. Позив је налог управљен једном лицу, да у извесно време и на извесно место дође у циљу саслушања. Позив је по правилу писмен, а може бити и усмен у случајевима у којима се покаже погодним, н. пр. због краткоће времена, или кад истражни судија одлажући какву своју радњу усмено саопштава присутним сведоцима да дођу у које друго тачно одређено време. Усмен позив треба избегавати где је могуће због тешкоће доказивања да је уредно достављен, од чега зависи употреба принудних средстава. Садржај позива прописује § 97 крив. пост. Сваки позив мора садржати име и презиме сведока, време и

место кад ће и где ће доћи, и, нарочито, законске последице изостанка. Да ли ће се предмет о коме се има сведок да саслуша и име обвињеног назначити у позиву, закон ништа не наређује. То зависи од оцене и нахођења власти која позива, али се препоручује, да се у генералној истрази не назначује ни једно ни друго. Позиву се морају одазвати како лица која се не смеју испитивати као сведоци тако и лица која се могу уздржати од сведочења.

Ко је дужан да позива сведоке, зависи од тога у коме се стадијуму они имају саслушавати. У генералној истрази сведоке позива иследник (§ 93 и 97), у прелазном поступку иследни судија (§ 183), а за главни претрес суд (четврти одељак §-а 188). Ако је иследник среска власт, то она добавља сведоке из свога среза непосредно. За сведоке из другог среза или из окружне вароши обраћа се дотичном среском или окружном начелнику (први одељак § 93). За сведоке из другог округа иследник шаље питања оној иследној власти, у чијем се подручју сведок налази с молбом, да сведока испита (други одељак § 93). Иследни судија и суд добављају сведоке из места суда непосредно, а из свога округа преко полицијске власти, а за испит сведока из другог округа обраћају се суду тога округа с потребним питањима и молбама за саслушање (§ 94). У важнијим случајевима како иследник тако и суд мора тражити да им лично предстане и сведок из другога округа. За сведоке у туђини иследник и суд обраћају се министру спољних послова с питањима, о којима ће сведока саслушати надлежне туђинске власти. Суд се обраћа министру непосредно, а ако је иследник полицијска власт, онда преко окружног начелника (§ 95). Позивање државних чиновника врши се преко надлештава при коме служе (§ 96), а позивање војних лица преко војних власти (§ 102).

Позив за сведока не ствара само дужност да у одређено време и на одређено место дође, већ и дужност да на томе месту остане све док му удаљавање не буде допуштено (§ 98 и последњи одељак §-а 205). Према томе, непослушан је како онај који се позиву не одазове тако и онај који се без допуштења удали.

Законик у другом одељку §-а 89 изречно прописује дужност сведока да на позив предстане иследнику и суду. Али и од овога правила има изузетака. Имају се у своме стану саслушати, према томе, нису дужни одазвати се позиву:

а) лица која због болести не могу доћи иследнику или суду (§ 89 одељак други). Ово исто вреди и за немоћна лица, н. пр. изнемогла од старости.

б) лица која из других важних узрока не могу доћи (§ 89 трећи одељак). Закон не набраја те друге „важне узроке;“ према томе, да ли је један узрок важан, има зависити од оцене иследника или суда.

в) Краљица и наследник престола (§ 115 други одељак). Ове има испитати у двору или у месту задржавања председник суда. Закон, сем краљице и престолонаследника не помиње и остале чланове краљевског дома, из чега излазе да су они дужни одазвати се позиву. Но, и ако они нису обухваћени законом, и према њима треба поступити као и према краљици и наследнику.

Из тога, што сва ова лица нису дужна одазвати се позиву, не може се извести да она не могу бити ни позивана. На против, и она могу бити позивана, само што позив овде значи достављање одређеног времена кад се имају саслушати, из чега за њих проистиче дужност да се не удаљавају из свога стана. Само владалац, који је кривично неодговоран, не може у опште бити ни позиван ни саслушаван (§ 115 други одељак).

(наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић

ДАКТИЛОСКОПИЈА И БЕРТИЈОНАЖА

— НАКНАДНО ОБЈАШЊЕЊЕ —

У 10., 11., 12., 13. и 14. броју „Полиц. Гласника“ штампан је чланак г. Душана Алимпића, уредника листа и шефа антропометријског одељења под насловом „Бертилонаж и Дактилоскопија“, који је једновремено донекле и критика нашег рада „Дактилоскопија“.

Као што смо и раније били принуђени, да на овом месту дамо накнадна објашњења поводом критике г. Бакића, за кога г. Алимпић у своме чланку, од некуда налази, да је у својој критици исправљао у главноме нетачно наше мишљење о вредности бертијонаже и дактилоскопије и да смо му ми на то доста жучно одговорили, — исто тако сматрамо и сада, да нам је дужност, да упозоримо читаоце на нека, по нашем мишљењу, погрешна резоновања г. Алимпића, који је своме излагању, мора се признати, дао објективан и стручан карактер, те да би се нетачности његових погледа могле оценити по својој правој вредности. То је у толико пре потребно, што се за сада може сматрати да та резоновања дели и антропометријско одељење и уредништво „Полицијског Гласника“, као званични одељци Министарства Унутрашњих Дела, којих је г. Алимпић шеф, односно уредник.

У томе чланку изнесено је повише мишљења и доста цитата разних научника и стручњака у питању о бертијонажи и дактилоскопији. Ови су махом Французи, те се већ у напред могло претпоставити, да ће као санародници Бертијонови имати само лепо мишљење о његовој методи. Ну, без обзира на то, а без обзира и на избор цитата, који су већином изабрани међу онима, који бране Бертијонову методу на штету дактилоскопије, ми се само можемо радовати овим изнесеним мишљењима, јер ће она, поред изнесених мишљења других научника у нашем раду, само допринети, да се ово питање свестраније простудира и правилније схвати и решава.

Не улазећи, дакле, у оцену тога одељка у чланку, мислимо да се заустављамо на другом делу, у коме је писац као резиме изнео своје погледе на ово питање, аналишући правилности његових погледа и тачност мотива и гледишта других стручњака, на којима г. Алимпић базира своје закључке, а не заборављајући при томе ни потребе и прилике наше полиције, који у овоме случају морају бити од пресудног значаја.

Да бисмо то могли учинити потребно је претходно, да наведемо у кратким потезима његово мишљење о добрим и рђавим странама ових двеју метода.

По мишљењу г. Алимпића Бертијонов је систем савршен, веома прост и математички тачан у погледу класификације према антропометр. мерама. Има ту добру страну, што у погледу констатовања идентитета има *множину доказа* и, захваљујући опису криваца — *живим сликама*, — који је саставни део овога система, служи као изврсно средство за гањање и хватање криваца у бегству.

„А најглавније замерке, које се данас чине Бертилоновом систему“, вели он, „ове су:

а) што су мере личности испод 21 године старости толико променљиве, да за класификацију постају илузорне;

б) што и мере одраслих личности у неколико варирају, готово са сваким новим мерењем, услед промена у димензијама мерених делова тела, и

в) што је незгодно мерити женска лица.

Од ових је замерака само прва у истини основана с обзиром на нагло увећавање криминалитета малолетника.

Што се тиче друге и треће замерке, оне су мало озбиљне, бар за оне, који су вршили практично мерење и класификацију картона“.

Што се дактилоскопије тиче г. Алимпић тврди: „Имајући за задатак да из-

несемо и међусобно упоредимо различите методе идентификације дужни смо, у погледу дактилоскопије, констатовати:

а) да се дактилограми могу са успехом употребити за констатовање идентитета;

б) да се дактилоскопија може применити на све личности без разлике пола и доба старости, и

в) да је узимање отисака просто, брзо и јевтино".

У њене, пак, мане набројао је:

што класификација отисака прстију није једнообразна у свима одељењима за идентификовање, чиме се онемогућава интернационална размена картона, као код бертијонаже;

што још није тачно утврђено, да ли разноврсност отисака иде у бесконачност те да се не би могао десити случај да два лица имају исте фигуре отисака;

што се у случају потпуног или делимичног уништења папиларних линија или у осуству прстију прибегава особеном и компликованом начину класификирања картона;

што није моћна за истраживање криваца у бегству, и

што отисци прстију не дају у свакоме случају несумњиве гарантије, да је помоћу њих утврђен идентитет извесне личности, као код Бертијоновог система.

Узмимо, да су баш и тачна та тврђења у колико се односе на антропометрију, али замерке изнесене против дактилоскопије никако не могу опстати.

Ми смо и у своме делу и у одговору г. Бакићу имали прилике да констатујемо тај факат, да различито класификовање дактилоскопских картона код појединих полиција ни у колико не чини овај систем непрактичним и незгодним за интернационалну употребу. Ма како да је картон класификован у једној полицији, ипак се може употребити у другој, пошто се на њему налазе *оригинални* отисци оног лица, чија се идентичност жели да утврди, те га дотична полиција по томе може на свој начин класификовати. То је чак и преимућство овога система, јер је искључена могућност, да се некоме не утврди идентичност, као што би могао бити случај код антропометријских картона, ако би мере ма у чему биле погрешне. Та замерка, најзад, отпада и са тога разлога што се баш и од оних стручњака, које је и сам г. Алимпић навео, тврди, да ће класификација интернационалног картона морати да буде по дактилоскопском систему, а тога не би могло бити, да он нема она својства, која карактеришу један интернационални систем.

У своме делу (на 19. страни) навели смо, да су на универзитету у Aberdeen-у вршени званични опити са уређењем отисака прстију и да су резултати утврдили да би између 64 милијарде људи могла постојати два лица, чије би се папиларије на свима прстима потпуно подударале, те да се отуда с правом може претпоставити да подударности не може бити када на земљиној кугли не живе више од једне и по милијарде људи. Закључак г. Алимпићев изгледа према томе произвољан, јер се то ни из једног цитата наведених стручњака не може да види; а сем тога, то би се исто тако, па још с много већим правом, могло претпоставити и код Бертијоновог система — кад се већ почне претпостављати.

Сви ми из праксе знамо, да су ретки случајеви, да лица немају коју руку или поједине прсте. Такви су случајеви, међутим, код дактилоскопије предвиђени приликом класификовања картона дотичних лица по дактилоскопском систему. У осуству једног прста узимају се отисци одговарајућег прста са друге руке, а у недостатку једне руке узимају се отисци прстију са друге руке два пут. То је пракса немачких и аустријских полицајаца, који те картоне, ради лакшег проналаска ставе одозго у реду, али тај посао нити је компликован пити толико тежак, да би се то могло овом систему приписати у недостатак.

Г. Алимпић се позива већином на француске ауторе и стручњаке, код којих дактилоскопски систем није уведен у праксу, с тога и долази до таквог закључка, а не води рачуна о томе, да ни један практичар и стручњак као шеф одељења за идентификовање по дактилоскопском систему не дели то мишљење. Ми смо бар навели мишљење шефова одељења у лондонској, берлинској, бечкој, пештанској, па и загребачкој полицији, који дактилоскопији у томе не чине никакве замерке.

Постоји заиста факт, да дактилоскопски картони нису моћни за истраживање криваца у бегству, када би на њима били само отисци прстију.

Наши шефови антропометријских одељења приписују дактилоскопији у највећуману сваком приликом то, што дактилоскопски картони не располажу и тачним описом личности, чији су отисци прстију узети. Због тога и налази г. Алимпић, да је Бертијонов систем ненадмашан. Ми и не мислимо, да споримо, да је тачан опис криваца — т. зв. живе слике — леп и користан проналазак Бертијонов, али би се тај његов проналазак исто тако могао убројити и у саставне делове дактилоскопског картона, као што је и део антропометријског картона.

Дактилоскопски картон не би заиста изгубио свој карактер, кад би поред отисака прстију добио податке и о опису кривца, па и његову фотографију или баш и особене знаке. Као што и има полицијских одељења, у којима се то све бележи на дактилоскопским картонима.

Сасвим је, пак, друга ствар, да ли су те живе слике нама и нашој полицији толико потребне. А ко не зна, колико је тај систем са живим сликама компликован и тежак у примени, упућујемо га баш на књигу г. Алимпићеву „Бертилонаж" стр. 89—107, где ће се и лично уверити, да тај начин хватања непознатих криваца по улицама не може бити у нас изводљив још за дуги низ година, остављајући чак и то на страну, да нам он ни иначе неће бити потребан у пракси. Даље не треба да идемо. Ево је већ четврта година како дела наше антропометријско одељење у Београду, па да ли је који полицијски чиновник учинио употребу од картона по тој методи? Да ли је који кривац ухваћен помоћу тих „живих слика"? И да ли је ма када покушало одељење да упозна престоничку полицију са том тако потребном и неопходном вештином, која толико одликује бертијонски систем у гањању криваца?

(наставиће се)

Васа Лазаревић.

КАЗНЕНИ ЗАКОНИК ЈАПАНСКЕ ЦАРЕВИНЕ

од 23. априла 1907. године.

(НАСТАВАК)

5. Деликти, којима се спречава или омета вршење званичне дужности.

Ту спадају сила или претња, употребљена према државном или јавном чиновнику кад овај врши своју званичну дужност; тако исто кварење или уништавање печата или знакова које су поставили државни чиновници приликом стечаја и т. п.

Ови се деликти кажњавају робијом, затвором или новчано.

6. Деликти бегства или пуштања у слободу осуђеника.

Кад осуђеник побегне из казненога завода, кажњава се робијом више или мање строго према томе, да ли је при том оштетио затвор или је употребио силу.

Други је злочин: пуштање осуђеника у слободу или помагање да побегне, и најзад исти деликат сачињава и то ако осуђеников пратилац или чувар пусти овога да побегне.

7. Деликат скривања злочинаца и уништавање доказних средстава.

Робијом или новчано се кажњава онај, који омогући бегство или сакрије злочинца или побеглога осуђеника, као и онај који уклони, уништи, фалсификује или на превару начин употреби доказна средства и предмете који томе циљу служе.

Али и овај злочин остаје некажњен, ако су га извршили сродници злочинчеви, не би ли га спасли заслужене казне.

8. Деликат побуне.

Овај деликат састоји се из скупљања гомиле људи која врши насиља и претње. Коловође таквих деликата, као и они који су нарочито распаљивали и дражили масу, бивају кажњени робијом или затвором, а они који су само учествовали у тим скуповима бивају кажњени новчано.

Ако, пак још није дошло да претњи или насилних радњи, већ се само маса на три позива није хтела растурити, имају се изрећи блаже казне.

9. Деликти злонамерне и нехотичне паљевине.

Паљевина се нарочито строго кажњава — смрћу или робијом, ако намерно буду запаљени: зграда, железничка кола, елек-

трична превозна кола, лађа, рудник који служи људима као место становања или у коме се налазе људи. Казна је блажа, ако се у њима нису налазили људи, или ако је други какав предмет био објекат паљевине.

Ко своје сопствене ствари запали не ће бити само тада кажњен, ако те ствари нису биле осигуране, ако пису на њима постојали никакви правни терети, ако нису биле под пописом и ако тиме није изазвата никаква опасност за публику. Ако је пак, ствар осигурана, или под пописом, или на њој постоји какав терет стварнога права, са сопственикоm се има поступити исто онако, као да је запалио са свим туђу ствар.

Покушај и припремне радње казними су. Нехотична паљевина кажњава се само новчано.

Као и за паљевину кажњавају се они, који туђе предмете униште или покваре експлозијом барута, парног казана и т. д.

У овом су одељку предвиђене и казне за оне, који пуштањем струје, паре, гаса или електрицитета, или препреком тих струја убију, повреде или онеспособе људе; ту се могу евентуално употребити и казне које су предвиђене за повреде тела или оштећење здравља.

10. Деликти који се тичу поплава.

Ту спадају радње, које проузроковањем поплава нанесу штету каквој згради, лађи, електричној железници, руднику који служи за становање људи или у коме се људи находе. За такве се деликте изриче казна смрти или робије; казна је блажа, ако је тиме оштећен други какав предмет.

За тим у ову групу деликата долази кварење брана од поплава и других предмета који томе служе и пробијање насила, који су подигнути противу поплава. Најзад овде долази још и нехотично проузроковање поплаве.

11. Деликти ремећења саобраћаја.

Најглавнији су кварење железница и њених путева, друмова и улица, канала, сигнала, светлећих кула и т. д. Ови су деликти квалификовани, ако су тиме дошли људи у опасност. Код доказаног извршења оваквог дела изриче се казна смрти или робије, а код нехотичног дела казна је новчана.

12. Деликти нарушења домаћег мира.

Тај је појам у јапанском казненом законику исти као и у казненом законику немачке царевине. Упадање у туђу кућу, па ма ненаоружан, и неодлажење на захтев онога који је у праву, кажњава се као злочин робијом или новчано. Квалификовано је дело, ако је такво упадање извршено у рејону палате, споредних палата и места где се привремено налази цар, за тим ако је неко упао у царски храм предака и у царско гробље. Са свим супротно немачком, овај је деликат казним по званичној дужности.

И покушај се овде казни.

13. Деликат повреде тајни.

На тужбу приватног тужиоца кажњавају се робијом или новчано: недопуштено отварање запечаћених писама, као и издавање туђих тајни, ако то изврше свештеници, лекари, бабице, бранноци, апотекари, адвокати, нотари, и то ако су до сазнања тих тајни дошли као приватни људи.

14. Деликти у погледу пушења опијума.

У том смислу закон је набројао читав низ деликата и за њих је предвидео казну робије. (Продаја, растурање, трговање, пушење опијума и т. д.).

15. Деликти загађења пијаће воде.

Загађење пијаће воде такође је подвргнуто врло високим казнама; евентуално може бити досуђена чак и смртна казна, а ако су одредбе за повреде тела и оштећење здравља строже, оне се морају применити.

16. Фалсификовање новаца и кредитних хартија.

За то су у Јапану готово исте казне као и у аустријском казненом законику; само је још потребно, код тога деликта да је фалсификовање извршено у циљу употребе; свесно протурање лажних новаца казнимо је новчано.

17. Фалсификовање хартија од вредности.

За фалсификовање хартија од вредности важи исто што и за прављење лажних новаца; и ту је потребно, да је фалсификовање чињено у циљу употребе, или ако је фалсификовање извршио други, да је фалсификат ушао у употребу.

И овај деликат кажњава се робијом.

18. Фалсификовање исправа.

У овај се деликат рачуна и то, ако неко да државноме чиновнику лажне податке, да би на тај начин овај учинио какав лажан извод. Сем тога, под ову врсту деликата подводи се и кривица лекара који изда лажно уверење.

19. Фалсификовање печата и жигова.

И ово је фалсификовање само онда казнимо, ако је извршено у циљу употребе. У ову врсту деликата урачунава се и фалсификовање потписа. Квалификован је овај деликат онда, ако се фалсификују печати, жигови или потписи цареви, јавних и државних власти и њихових представника, или, пак, ако су бесправно употребљени. Код квалификованога деликта казна не може бити мања од 2 године робије.

20. Издавање лажних уверења.

Ту долазе лажна уверења која се издају под заклетвом или лажни искази тумача и стручњака и вештака. Казна може бити ублажена или и сасвим опроштена, ако дотични деликвент призна да је се лажно исказао пред судом пре но што пресуда по тој ствари постане извршном.

21. Клевета.

Под истим околностима, као и у горњем параграфу, и овде може бити казна ублажена или и сасвим опроштена.

(свршиће се)

Доб. В. Вакић.

БОРБА ПРОТИВ ЗЛОЧИНА

Алберик Ролин
професор кривич. права на универзитету у Гану.

(СВРШЕТАК)

Карактеристика завода *Елмире* огледа се још и у тежњи, да се код осуђеника развију мускули и излечи физичка слабост, што је врло важно с обзиром на познати факт, да су злочинци дегенерисана и несавршена створења, не само у погледу моралном, већ и у погледу физичком. Ово се постизава помоћу гимнастичких и војних вежбања. У Елмири је подигнута огромна гимнастичка вежбаоница, у којој се налазе све врсте гимнастичких справа и велики резервоари за купање и пливање. Што се тиче војничких вежбања, њима су потчињени сви осуђеници. Мишел Казарин, некадашњи шеф генералне административне секције казнених завода у Петрограду, који је походио Елмиру, тврди у свом рапорту међународном конгресу за казнене заводе у Брислу (1900. год.) да војничка организација овог завода личи организацији гарнизона једне тврђаве. Шефови војничке организације у Елмири јесу: директор завода, војни наставник и овога помоћник. Већина официра и подофицира регрутована је међу условно ослобођеним осуђеницима, или међу онима из највише класе. Осуђеници из нижих класа не могу добити никакво војничко одликовање. Шеснаест чета осуђеника дефилују, са музиком на челу, приликом парада у дворишту завода, поводом чега Казарин вели: „Ове недељне параде привлаче из вароши многобројну публику; разне боје осуђеничког одела и правилност покрета чета, дају паради сјајан и сугестиван изглед. На њима се врше јавно унапређења и деградације".

Колико је све ово далеко од наших идеја и нашег ћелијског система, и како нам на први поглед изгледа театрално!

Поред тога, што војничка вежбања и руковање оружјем служе као одлична гимнастика, што навикавају на послушност, тачност и дисциплину, што принуђавају осуђенике да се потчине, да савладају своје бунтовне инстинкте, и што инспиришу извесне осећаје части и самоодрицања, ова јавност корисна је још и са ова два разлога: осуђеници су много осетљивији према унапређењу или деградацији, а и публика долази до уверења, да се од њих може нешто учинити, да се могу поправити, дисциплиновати и укротити. Пошто је била сведок овог призора, она ће их, може бити, примити са већим поверењем кад по изласку из завода буду покушали да постану мирни и корисни чланови друштва.

Разуме се већ, да у једној оваквој организацији нису изгубљене из вида ни религиозне поуке. На против, оне су одлично заступљене, а слобода вероисповеди осуђеника потпуно је респектована.

Остаје нам још да истакнемо једну, потпуно америчку одлику Елмире. Завод има свој лист, који излази осмодневно под насловом *Le Sumary*. Лист овај уређује се и штампа у самом заводу, а садржи поглавито ствари, које се тичу осуђеника: званични део, опсервације о читању и конверзацији у класама, резиме дискусија у највишој класи. У њему се, најзад, налази и сумарни преглед најважнијих догађаја из спољнег света, изузев злочина и преступа, и ми држимо да ову рубрику уређује сама управа. Директор Броквеј жели, да осуђеници не буду лишени сваког додира са спољним светом, у који мисле да се врате једног дана. Лист се штампа у 2800 примерака, а доноси и илустрације.

Оваква је, у општим потезима, организација завода Елмире, и како нас уверавају, досадањи њени резултати одлични су, а повратак врло редак. Према једној истрази, која је вршена на 10 год. после оснивање завода, повратак је износио свега 20%. Овај резултат одличан је, и ако је ова истрага била такве природе, да није могла довести до потпуно тачних података, пошто су се многа лица, ослобођена прво на реч а потом и дефинитивно, морала несумњиво изгубити у једној таквој пространој земљи, као што су Сједињене Америчке Државе. Ну и поред овога, ми смо потпуно уверени, да је број повратника међу осуђеницима Елмире много мањи но код осуђеника обичних завода. Ово у толико пре, што је режим осуђенички у извесним америчким казненим заводима веома благ. Као пример поменућемо завод Фолсом у Калифорнији, у коме осуђеници сваког дана добијају за доручак: меса, варива, хлеба и кафе са шећером, за ручак: чорбе, меса, варива и чаја са шећером, а за вечеру: месо с варивом, хлеб и чај са шећером. Ово пре личи на добар хотел но на казнени завод. Али има и један други, много важнији разлог, због кога завод Елмира производи много мање повратника но обични заводи; то су добре стране њеног унутрашњег уређења и моћно средство акције којим располаже према осуђеницима, а које се састоји у томе, што њихово брже или спорије ослобођење зависи од њиховог владања, односно од њих самих. Али се, међутим, не треба одавати илузијама. У завод се, на првом месту, примају осуђена лица између 16 до 30 година, први пут осуђена, што ће рећи лица много подложнија утицајима васпитним и моралним од осуђеника у у повратку и у зрелијим годинама. Даље, сви осуђеници, који одговарају овим двама условима, не упућују се у Елмиру, већ само они за које то суд реши. Овим се, дакле, врши друго одабирање. Оваквих, истина, нема више од 9%, али су несумњиво сви сигурни кандидати за повратнике. У главноме се може рећи, да су осуђеници с којима се занимају у Елмири, били раније предмет одабирања, и да би показивали, чак и онда кад би били подвргнути ћелијском режиму, мању сразмеру повратка но маса осуђеника разног доба старости и разних карактера у нашим казненим заводима.

То није, дакле, вршена истрага, која нас је убедила о добрим последицама система у Елмири. То је изврсност методе, која се тамо употребљује. Г. Броквеј скромно вели, да се они труде да осуђенике створе не само добрим, већ и добрим за нешто. Овим је врло мало казано. У Елмири се труде, да осуђенике потпуно обуче тешким занатима, за које се изискује нарочита умешност, а понекад и вештина. Рад у заводу није организован с обзиром на производњу; радионице су праве професионалне школе, у којима су вештина и уметност одлично заступљене. Осуђеник се користи гледајући што други раде и оним чему га уче. Настава није рудиментрарна и искључиво ограничена на неписмене осуђенике. Она је организована на начин да свима користи: неписмене да снабде потребним људским знањима, релативно писмене да усаврши а понекад и специјализира, а све у опште да морално васпита

Ми никако не тврдимо, да је све најбоље у овом систему, који је, у осталом, нераздвојан од неодређених осуда, али је неоспорно да би се из овог система могле позајмити многе корисне ствари. За жаљење је, што веома потпуна генерализација ћелијског система у Белгији не допушта пробу америчког система бар у нашој земљи. То је велики и племенити посао, који друштво предузима да с тешким напорима, не само поправи злочинце и преступнике, већ још и да их прилагоди социјалном животу, снабдевајући их средствима, која им допуштају, да се у животној борби за егзистенцију боре лојалним оружјем.

с француског,
Д. Ђ. Алимпић.

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ЈЕВРЕЈСКА ЛАМПА

(НАСТАВАК)

На то ће барон рећи:

— Ова су врата била затворена. Тврдим, да сам наишао на затворена врата, као што сам их оставио у вече. Да сте ви прошли кроз ова врата, као што тврдите, морао вам их је онда неко изнутра отворити то, јест из будоара или из наше собе. Међутим у просторијама ових соба није било никога..... као што рекох никог, сем моје жене и мене.

Холмс се живо нагну и заклони рукама своје лице, да бих маскирао његово црвенило. Нешто му сину у памет и он оста преплашен и нерасположен. Цела ситуација беше му сада сасвим јасна.

Алиса Дмен је невина.

Алиса Дмен је невина. То је била суштa истина и Холмсу беше веома тешко услед велике оптужбе, којом је још од првога дана осумњичавао госпођицу. Сада је видео јасно; сада је сазнао све.

Холмс подиже главу и, после неколико секунада, сасвим природно баци поглед на госпођу од Емблвала.

Ова беше бледа и њена бледоћа беше таква, као и она, која обузима човека у најкритичнијим часовима живота. Њене руке, ма да је хтела сакрити, дрхтаху неприметно.

— Још само једна секунда, помисли Холмс, и она ће се издати.

Холмс стаде између госпође и њеног мужа у чврстој намери, да уклони ужасну опасност, која је претила — његовом кривицом — овоме човеку и госпођи. Али кад га погледа барон, Холмс задрхта целим својим бићем. Иста мисао, на коју је мало пре дошао, сину и барону на памет. У мозгу мужа јавила се иста асоцијација идеја. Сада је и барон све разумео! Сад му ситуација беше јасна!

Алиса Дмен се очајнички борила противу неублажиме истине.

— Имате право, господине, погрешила сам.... Заиста овуда нисам прошла, већ сам прошла кроз предсобље и башту и то помоћу лествица....

Последњи напор пожртвовања... али само узалудан! Њене је речи издаваху. Глас јој не беше одсечан и нежна креатура немаше више јасан поглед и не изгледаше искрена. Госпођица обори главу, јер увиде да је побеђена.

— Ћутање беше грозно. Госпођа од Емблвала сасвим модра и укочена од очајања и страха очекиваше њену судбину. Барон изгледаше као да се још бори и као да не верује, да ће ово убити његову срећу.

Најпосле промрмља:

— Говори! изјасни се!...

— Ништа немам да ти кажем, мој јадни пријатељу, рече тихо госпођа, и њено лице показиваше ужасну душевну борбу.

— Дакле.... госпођице....

— Госпођица ме је спасла..... Њеним пожртвовањем.... оданошћу.... и за то себе окривљаваше....

— Чега те је спасла? и од кога?

— Од тога човека.

— Бресона?

— Да, његовим претњама држао ме је у рукама.... упознала сам га код једне моје пријатељице... и несрећа је моја што сам га слушала.... Ах! ништа баш што ти не би могао да опростиш... међутим писала сам два писма... писма која ћеш видети... Откупила сам их... и да знаш како... Ах имај сажаљења... колико сам плакала!

— Зар ти! зар ти! Сузано!

Барон подиже над госпођом стегнуте песнице, да је бије и убије, али му руке малаксаше, падоше и он понова прошапта:

— Зар ти Сузано!... зар ти!... је ли могуће!...

У кратким и непрекидним фразама госпођа исприча ужасну и баналну аван-

туру, све што је имала са том индивидуом, грижу савести, њену залуделост и најпосле држање Алисе Дмен, која је увидела очајање њене госпође и пошто је њој ишчупала тајну, госпођица је писала Липену и организовала ову историју краће, да бих је само спасла из канџи Бресонових.

— Зар ти, Сузано, зар ти, понављаше господин од Емблвала сасвим погрбљен и скрушен... Како си то могла...?

* * *

Ноћу истога дана, парна лађа „Варош Лондон," која врши саобраћај између Кале и Дувра, пловила је полако по мирноме мору. Ноћ је била мрачна и тиха. Изнад лађе опажаху се мирни облаци и лака магла одвајаше је од бесконачног простора, који је требао бити обасјан светлошћу месеца и звезда.

Већи се део путника беше сместио по кабинама и салонима. Међутим, неколико куражнијих путника шетаху се по месту или дремаху на дну лађе, покривши се дебелим покривачима. Овде се опажаху светлаци цигара и уз тихи ветар допираху свуда шапати гласова, услед општег свечаног ћутања.

Један се од путника шеташе одмереним корацима дужином ограда и одједном стаде пред извесном особом, која се беше опружила на клупи, загледа је мало боље и како се ова мало покрену, рече јој:

— Држао сам да спавате, госпођице Алисо.

— Не, не, господине Холмсу, не спава ми се. Размишљам.

— О чему? Да није случајно ово индискретно што вас питам?

— Мислим на госпођу од Емблвала, која је, без сумње, веома тужна! Њен је живот упропашћен.

— Али не, рече живо Холмс. Њена погрешка није такве природе, да се неда заборавити. Господин од Емблвала заборавиће ту непријатност. Већ пред нашим одласком гледао је на целу ствар другим очима.

— Вероватно.... али ће много времена требати, па да се све заборави... а она ће за то време да пати.

— Ви је много волите?

— Много. То ми је и дало снаге, да се смејем онда, кад сам дрхтала од страха; и да вам смело гледам у лице, кад сам хтела да избегнем ваш поглед.

— И ви сте несрећни што је остављате?

— Веома несрећна, јер немам ни родитеља, ни пријатеља... Никога, сем ње.

— Имаћете и ви пријатеља, рече јој Енглез, и они ће вам ублажити вашу тугу, то вам обећавам.... моје су везе многобројне.... од великог сам утицаја... будите спокојни и уверавам вас, да вам неће бити рђаво.

— Вероватно, али госпођа од Емблвала неће више бити ту....

Ово је била цела конверзација. Шерлок Холмс се прошета још мало по сту, па се за тим врати и седе поред његове сапутнице.

Магла се поче растурати и облаци изгледаху, да се губе у небу. Звезде блистаху.

(свршиће се)

с француског

Милутин Т. Марковић.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине шарбановачке, у срезу бољевачком, актом својим Бр. 1024, пита:

„По прегледу дуговања и потраживања општине шарбановачке, концем 1907. год. показано је, да општина дугује, и то:

1. Друмског прireза, који је ранијих година наплаћен од грађана и у каси остао непредат власти, 346·00 динара

2. Прireза „паљевина", који је наплаћен с главе на главу, на основу закона о накнади штете учињене злонамерном паљевином и намерним противзаконим поништајем туђих ствари (измењен и допуњен одредбама о крађи), а по решењу ово-општинског одбора, за накнаду штета, колико општина дугује појединим овд. грађанима по наравнању са општинским пуномоћницима и судској пресуди . . . . . 5.303·49 дин.

3. Приватног депозита · ·	115·20	»
4. Свечарског г. Ђорђу Л. Ивановићу свешт. овд.	65·20	»
5. Прireза наплаћеног за набавку дрва, од ран. год.	17·40	»
6. Прireза наплаћеног за зидање цркве у Шарбановцу од ран. година ·	382·75	»
7. Кошевском фонду, наплаћен од дужника за раније године · · · ·	60·00	»
и 8. Разним лицима, за канцелар. материјал ·	30·71	»
Свега · ·	6.320·55	дин.

Ова сума новаца утрошена је по општинском рачуну — како су рачунополагачи изјавили — на буџетом одобрене расходе, а није издата наштa је намењена.

Према овоме, за сада општински суд односно руковаоц касе није у могућности, да исплати паљевине и крађе у 5.303·49 дин. колико је наплаћено за ову циљ, као што је напред поменуто.

Тако исто има се послати власти друмски прireз, што је остао у каси 346·—, дн. Приватни депозити — неподигнути, који се морају издати дин. 180·20; има се послати кошевском фонду утрошених дин. 30·71 и Духовном Суду наплаћени прireз за грађење цркве са којим фондом рукује Управа Фондова дин. 382·75, а и приватна лица траже, да им се исплати рачун за канцеларијски материјал у 60 динара.

Па како ова сума није одобрена буџетом за ову год., нити одбор пристаје, да се новим прirезом изравнање по рачунима изврши и дуг овај исплати коме колико општина по прегледу дугује, јер, вели, да је руковаоц касе, који је наплаћивао овај прireз, имао нарочити прireз да тражи на издатке које је вршио, и да није ни у ком случају смео употребити ових 6.320·55 динара и услед тога суд се налази у врло незгодном положају, нарочито због прireза „паљевина," пошто лица којима општина дугује за паљевине и крађе непрестано траже, да им општина по пресуди и наравнањима плати штету.

Да би суд знао како и на који начин да ову ствар приведе крају, — част има обратити се уредништву са учтивом молбом за обавештење:

1. Има ли у овакој радњи руковаоца касе и наредбодавца како је напред изложено — материјалне и кривичне одговорности?

2. Како ће суд ову ствар привести крају, односно на који начин да дође до могућности и исплати овај општински дуг, нарочито прireз за накнаду штета који је везан са роком?

Ово обавештење неопходно је потребно суду, те да би се избегле извесне незгоде, које могу наступити.

Овом приликом Суд напомиње да је дуговани општински прireз од ранијих година предвиђен буџетом за ову годину, и у толико је мање разрезано прireза за ову годину."

— На ово питање одговарамо:

Ако су напред поменуте суме утрошене на издатке, који у опште нису били предвиђени буџетом, или су предвиђени али били недовољни па чињена прекорачења, онда су рачунополагачи одговорни материјално за штету, коју су нанели општини и појединцима, јер је њихов рад противан наређењима чл. 3. 8. и 9. закона о окружним, среским и општинским буџетима.

У том случају требало би их оптужити Главној Контроли да у смислу чл. 3. поменутог закона и закона о своме уређењу, предузме према рачунополагачима и наредбодавцима потребне мере обезбеђења, ако то већ није учинила вршећи преглед рачуна ранијих година те општине, који су, вероватно, послати њој у своје време.

Ако су, међутим, издаци чињени само на буџетске позиције и у границама одобреним буџетом, па овај дуг проистекао отуда, што општински прireз или остали приходи, предвиђени буџетом, нису могли бити покупљени у оној количини, колико су предвиђени, те издатци исплаћивани из општих прихода по буџету, онда рачунополагачи и наредбодавци не могу материјално одговарати пошто у истини нису нанели никакве штете општини, јер на њој лежи дужност да исплати оно што је утрошено да омогући правилан живот општине.

Ако је, велимо, овај последњи случај, онда треба сва ова дуговања унети у буџет у смислу чл. 38. тачке 4. закона о буџетима, па да се прirезом покрију и испрате.

На случај, да одбор упорно остане при томе, да се ова сума не уноси у буџет, општински ће суд тражити да одбор о томе донесе своју одлуку, па ће ипак суму дуговања унети у буџет, па и одлуку одборску и свој извештај послати окружном одбору, који одобрава буџете, и он ће, кад нађе да је суд у праву, одобрити буџет како га је суд предложио.

У осталом, одбору треба објаснити, да сви они, што имају у рукама поравнења извршена за крађе и пљевине, као и они остали, који имају признања општине о дуговању, могу тражити наплату из општинске имовине, те је општински интерес да се те суме уносе у буџет и исплаћују без нових трошкова за општину.

II.

Суд општине мировске, у срезу бољевачком, актом својим Бр. 431, пита:

„Преко атара ове општине прави се железничка пруга Параћин — Зајечар.

Предузимачи ове железнице копају камен, шљунак и песак из њива и ливада појединаца, и ако су ове удаљене од железничке трасе по 200—300 метара, и тако им упропашћују и руше имања.

Људи долазе на жалбу код општине, и кад она зове предузимаче и саветује да не руше имовину појединаца, они одговарају да на то имају права.

Моли се уредништво да изволи објаснити: да ли ови предузимачи одиста имају ова права и шта може суд да учини за заштиту имовине својих грађана?

Даље: један предузимач подигао је бараку на општинском имању, на 200 метара од трасе.

За ово подизање није тражио дозволу ни од кога из општине.

Бараком је затворио сточно појило.

Суд га позива да измести бараку и отвори појило а он неће да чује.

Шта може суд да уради за заштину свога права?“

— На ово питање одговарамо:

У бр. 20. „Полицијског Гласника“ од ове године, ми смо објаснили каква су у опште права државна на експроприацију земљишта за железничку пругу.

По ономе, што законска наређења говоре, предузимачи немају права да сами, без суделовања државне власти, улазе у имовину појединаца и руше, вадећи камен, шљунак и песак.

За сваки комад земље, који се заузима, има државна власт да извести дотично лице и позове га да га њој уступи а она предузимачу, под обвезом накнаде.

Ако се овако не ради, него предузимачи сами улазе у имовину појединаца и руше, онда нека општински суд, по тужби приватних, поступа са њима по § 375. и 375. а кр. закона, управо кад какву од поменутих кривица учине.

Што се тиче подигнуте бараке, којом је затворено сточно појило, нека се и ту примени поменута законска одредба, ако сам предузимач не дигне бараку у року који му суд остави.

Само суд треба да има на уму, да не треба терати какав инат или гледати на какве моментане користи за општинску касу, јер су користи које ће железница донети крају, кроз који пролази, много веће, па зато треба да учини сваку услугу, коју може општинским имањем, и без штете за ово, како држави тако и предузимачима.

Тако, треба дозволити подизање барака и т. слично на општ. земљишту без накнаде, само кад то не смета употреби имања, као што је н. пр. случај са сточним појилом.

III.

Суд општине ратајске, актом својим Бр. 1004. пита:

„Један грађанин суседне општине, има извесно имање у овој општини.

За време пописа имовине, он није ово имање уписао у књигу Б. ове општине, него га унео у књигу општине из које је он.

Сада хоће да се убаштини на ово имање, и тражи од овог суда да он то учини.

Пита се уредништво: који га општински суд може убаштинити на ово имање — да ли овај, у чијем се атару имање у истини налази, или онај у чије је књиге уведено и где се и порез плаћа?“

— На ово питање одговарамо:

За потврду тапије надлежан је онај суд, у чијем се атару имање у истини налази, без обзира на то где се плаћа порез.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Милан — Дамњан — Данчика Лазић — Вранић, звани «Гуска», осуђеник београдског казненог завода, родом из Сентомаша у Аустро-Угарској, 24. пр. месеца побегао је са осуде и до данас није пропаћен. Милан је стар 48 година, средњег раста, косе и бркова црно

проседих, очију жућкастих, у грађанском обичном оделу; од особених знакова има: а) на обе мишице по три велика ожиљка од пелцовања; б) младеж, величине кукурузног зрна, за 19 см. испод седмог кичменог обртња и за 5 см. у десно од кичме, в) младеж, величине зрна од сочива, за 24 см. испод седмог кичменог обртња и за 3/9 мм. у десно код кичме, и д) по темену и слепим очима ћелав је.

На осуди је био због две опасне крађе, а осуђен је пресудом Првостепеног суда за варош Београд од 24 маја 1899. год. Бр. 12.129, на двадесет година робије. Раније је једном осуђиван у 1894. години због опасне крађе пресудом ваљевског првостепеног суда.

Позивају се све полицијске и општинске власти да одбеглог Лазића енергично у својим домашајима потраже и пронађеног стражарно спроведу Управи београдског казненог завода с позивом на акт Бр. 3048.

Исаило Миливојевић, 20. прошлог м-ца између 11 и 12 часова пре подне извршио је убиство над Вељком Јовановићем, кметом села Бабице, и са пушком побегао. Исаило је стар 50 година, средњег стаса, округлог лица, ћелав, мрких бркова, брија се, жутих обрва и очију, великог носа; од одела имао је на себи: чакшире и гуњче од жутог сукна, танку куповну кошуљу, на глави шубару. Позивају се све полицијске и општинске власти да Исаила најживље потраже у својим домашајима и нађеног под јаком стражом спроведу начелнику среза косаничког с позивом на депешу Бр. 6687.

ТРАЖЕСЕ

Љубомира Крагујевића, браварског шегрта, који је 17. пр. м-ца побегао од свога газде Драгољуба Бранковића, бравара из Ниша, тражи начелство окр. нишког ради предаје родитељима. Љубомир је стар 14 година, високог раста, сувоњав, црне косе, смеђих очију, округлог лица; на себи има плаво цивилно одело, на глави качкет, а на ногама ципеле. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да Љубомира живо потраже и нађеног упуте начелству с позивом на акт Бр. 10843.

Милорада — Петронија Илића, цигларског радника, који је пре кратког времена напустио свога газду Илију Симића, из Рудовца среза колубарског и побегао, тражи начелство окр. београдског. Милорад је стар 15 година, средњег раста, у опште плав; од одела има на себи: кошуљу и гаће од дебелог платна, памуклију, на глави шајкачу. Позивају се све полицијске и општинске власти да Милорада живо потраже и нађеног упуте помен. начелству с позивом на акт Бр. 3125.

Павла Петровић, кога је нестало 17. прошлог м-ца из радње Пере Аранђеловића, фотографа, тражи начелство окр. нишког, ради предаје родитељима. Павле је стар 15 година, високог раста, добро развијен, округлог лица, црне косе и очију, у опште црномањаст, очни му капци јако трепере услед болести; од одела има на себи: капут, прслук и панталоне од граорастог штофа, на глави граорасту качкету, а на ногама ципеле. Умољавају се све полицијске и општинске власти да Павла живо потраже и нађеног упуте поменутом начелству с позивом на акт Бр. 10844.

Милосава Јаношевића, абаџију, родом из села Јариња среза студеничког, који је отумарао од своје куће пре извесног времена, тражи начелство окр. крушевачког. Милосав је стар 60 година, средњег стаса, црних и разроких очију, црних бркова и косе, испупчених јагодица; у горњој вилици фали му један зуб, на лицу има три младежа, од којих је један на носу; од одела има на себи: штофани капут, панталоне од црног сукна или чакшире и антерију од сукна, на ногама сељачке чарапе и опанке. Нека га све полицијске и општинске власти живо потраже и нађеног упуте поменутом начелству с позивом на акт Бр. 5092.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Код начелника среза голубачког налазе се у притвору и под истрагом због дела из §§ 249. и 250. — насилне изнуде: **Петар Марјановић** «Кобиљац», рударски радник, скитница, **Љубомир Станојевић,** налбантин и **Никола С. Живановић,** земљоделац, чије фотографије износимо.

Петар је родом из Кобиља, среза млавског, стар 17 година, средњег раста, смеђе косе, ћосав, очију затворено-зелених. Син је добро познатог хајдука Петра Кобиљца и хајдучице Миље, који су пре 15 година хајдуковали по пожаревачком округу. Има још једног брата, старог 18 година, који је пресудом београдског окружног првостепеног суда од 21. новембра 1907. год. Бр. 26007 осуђен на пет година робије због убиства, које је извршио у селу Врчину, срезу грочанском.

Љубомир је родом из Неготина, стар 26 година, високог раста, добро развијен, црне

Љубомир Станојевић

косе, малих плавих бркова, очију зелених, десни мали прст укочен му је услед посекотине. У Доњем Милановцу, вели, да има жену и троје деце.

Петар Марјановић

Никола је родом из Дубоке, среза звишког, стар 22 године, средњег раста, добро развијен, косе смеђе, ћосав, очију зелених.

Никола С. Живановић

Како су сва три ова лица професионалне скитнице то, износећи њихове фотографије, позивамо све полицијске и општинске власти, ако би што год знале више о њима да о томе известе начелника среза голубачког с позивом на акт Бр. 5525.

ОГЛАШЕН ЗА ХАЈДУКА

Благоје Рајковић, земљоделац из Војковаца, среза качерског, објавом начелства окр. рудничког позват је, као одметник испод власти, да се у року од 20 дана преда најближој полицијској или судској власти, али како ово није учинио у остављеном му року, то га је исто начелство решењем својим од 27. пр. месеца Бр. 3696, а на основу члана 10. закона о јавној безбедности, огласило за хајдука и уценило са 500 динара. Награда ова издаће се ономе, који га ухвати или убије, или полицијској власти помогне да то учини.

Благоје је стар 45 година, високог раста, развијен, широког лица, плавих очију, смеђе косе, плавих ретких бркова, правилног носа, брије се; од одела има на себи: гуњ, панталоне и џоку од шајка, на ногама опанке, а на глави шубару.

КРАЂА СТОКЕ

Ноћу између 12. и 13. прошлог месеца непознати крадљивац украо је једног коња Јанићију Ристићу, тежаку из Кумодражи. Коњ је матор 4 године, отворено дорастасте длаке, цветаст, а са жигом «С». Акт начелства окр. београдског Бр. 3125.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ову крађу.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Б. Алимпић

БРОЈ 23. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 8. ЈУНА 1908. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

2. Дужност сведока, да *усмено искаже* пред иследником или судом све што зна о предмету саслушања. Писмену сведоџбу може сведок дати само ако је нем или глув (§ 106.).

Сведок није, међутим, дужан да даје суд о својим опажањима, нити утиске, које су на њега учинила његова опажања. Хоће ли то сведок учинити, зависи од његове воље. јер је давање мишљења о појединим чињеницама дужност суда и вештака. Тако исто сведок није дужан да се ван суда нарочито и ближе информира о предмету сведочења, нити да иследнику или суду спрема нарочити цртеж или извод. Међутим дужност је сведока, да лица и ствари које му се покажу позна, а тако исто и да на лицу места означи предмете на које се његова сведоџба односи (§ 108). Исто тако је дужност сведока да се суочи с оптуженим, вештацима или другим сведоцима (§§ 109, 153).

3. Дужност сведока, да се на свој исказ *закуне* (§ 113).

II. Да одиста постоји законска дужност сведочења види се по томе, што је закон као правну последицу неиспуњења те дужности прописао *аринудне мере* и *казне*. Односно овога законодавства се међу собом разликују у толико, што једна за непослушног сведока прописују само принудна средства друга само казне, и, најзад, трећа прописују како принудна средства тако и казне (мешовити систем н. пр. у Немачкој). Наш је законик за непослушног сведока усвојио и принудна средства и казне, но и ове више сматра као принудна средства. Која ће се од законских мера у поједином случају применити, зависи од тога, да ли је у питању неодазивање на уредан позив или уздржавање од сведочења и полагања заклетве.

1. Неодазивање на уредан позив повлачи за собом по § 99 осуду непослушног сведока на *илаћање трошкова* проузрокованих његовим изостанком. У ове трошкове долазе поглавито трошкови услед одлагања предузимања какве иследничке радње, одлагања главног претреса и др., као и трошкови око довођења сведока.

Поред осуде на плаћање трошкова, непослушни сведок има се осудити и на *новчану казну* од једног до пет талира. Ова се казна има изрећи и онда кад се констатује, да та сведоџба није од значаја, као и онда, кад странке изјављују да не траже испитивање сведока. И плаћање трошкова и новчана казна јесу облигаторне казне.

Најзад, према сведоку који се на уредан позив није одазвао може се факултативно као принудно средство употребити и принудно довођење на које је сведок упозорен у позиву који му је достављен.

На ове се казне има осудити не само сведок који на позив није дошао, већ и онај који се без допуштења удали, јер дужност одазивања на позив у себи садржи и дужност сведока да остане на месту док иследник или председник суда не допусти удаљавање (§§ 98 и 205 последњи одељак).

Ове ће се мере моћи предузети само према непослушном сведоку. Непослушан је сведок онај, који је примио уредан позив у смислу § 97 а није свој изостанак оправдао, или који се без допуштења удалио. Иследник или суд је позван да цени, да ли је за извињење довољан основ који је сведок навео. Тако н. пр. не би био довољан основ за извињење то, што је сведок држао да је по закону ослобођен од дужности сведочења. Да ли ће се која од поменутих мера употребити има у генералној истрази да цени иследник, у прелазном поступку иследни судија, а на главном претресу суд. Одлука којом се изричу ове мере јесте *решење*, које је одмах и извршно. Осуда има пасти у случају кад се касније докаже извињавајући основ.

Наш закон ништа не вели, ко ће изрицати казне кад је сведок војник. Несумњиво је, да се и ти случајеви имају расправити аналого другом одељку §-а 100, т. ј. војнику има изрећи казне његова војна власт а на молбу иследника или суда.

2. Према сведоку који се без оправдана разлога уздржи од сведочења или од полагања заклетве, т. ј. који неће да сведочи или да положи заклетву, имају се употребити само принудне мере (§ 100). Према томе, сведок који неће да сведочи или неће да положи заклетву не осуђује се по нашем закону на казну, већ се само *аринуђава* на сведочење и полагање заклетве. Средство којим се сведок принуђава јесте *аритвор*.

На притвор ће се осудити не само сведок који уопште без оправдана разлога неће да сведочи већ и онај, који на поједина питања неће да одговара. Ако сведок наводи какав разлог са кога неће да сведочи или да се закуне, иследник или суд је дужан да тај разлог узме у оцену, и сведока ће осудити на притвор само тада ако то није један од законских разлога. У сваком случају иследник или суд дужан је пре осуде сведоку да саопшти да је његов разлог неоснован. Ако сведок не наводи никакав разлог, онда је иследник или суд дужан претходно сведока да упозори на дужност сведочења и на последице несведочења, па ако сведок и после тога неће да сведочи или да се закуне, тек тада се има изрећи притвор. Има се узети да сведок неће да сведочи и онда, кад никакав одговор не даје, т. ј. кад просто ћути. Међутим, кад сведок изјави да не зна ништа да сведочи о ствари, или да није ништа опазио, то се има узети као сведоџба. Разуме се, ако би противно био случај, да би имали лажну сведоџбу.

Наш закон није у свима случајевима одредио максимум притвора, јер га је одредио само у случају кад га суд изриче, а није га одредио кад га иследник изриче. Како о свему овоме говори један закон (§ 100), то се има узети да ни притвор који иследник изриче не може бити дужи од притвора који суд може изрећи, т. ј. шест недеља. Колики ће баш у поједином случају бити притвор, зависи од оцене иследника или суда. Ако је притвор достигао максимум, онда се он више не може изрицати сведоку у истој кривичној ствари.

Речено је, да притвор овде није казна већ принудна мера, којом се сведок принуђава на сведочење или полагање заклетве. Према томе, притвор, као принудна мера, има престати чим сведок искаже сведоџбу или положи заклетву. Тако исто притвор има престати и онда кад се кривично поступање заврши, јер је у том случају отпао разлог са кога је притвор наређен.

Одлука којом се изриче притвор није пресуда него *решење*, које је извршно.[1])

Ако је сведок војник, па неће да сведочи или да се закуне, онда га на то има притвором принудити његова војна власт, којој се иследник или суд има с молбом да обрати.

И овде закон допушта да сведок поред притвора може бити осуђен и на плаћање трошкова, који би били причињени услед одлагања главног претреса.

У науци је доста спорно питање о правном карактеру притвора и новчане казне, о којима је било речи под 1. и 2. Као тачно се узима мишљење, по коме ни притвор ни новчана казна нису *кривичне казне*, јер су ове увек везане за кривично дело. Притвор је овде *казнена аринуда* (извршна принуда), којом се хоће сведок да нагна на испуњење дужности сведочења. Новчана казна је, опет, *истуана казна* (Ordnungsstrafe), на коју се сведок казни због нарушења реда у кривичном поступању. Кад би притвор и новчана казна биле праве кривичне казне (Kriminalstrafen), онда би неодазивање на позив и несведочење морали бити преступи, онда би се на њих имале применити све одредбе казненог законика, који се односе на преступе, као и одредбе законика о поступку. Међутим то закон није хтео што се јасно види из §§ 99. и 100. кр. п.

---

§ 30.

Ослобођење од дужности сведочења.

Правило, по коме је сваки дужан да на позив иследника или суда сведочи, немогуће је увек правилно остварити. Јер, ако се од овога правила не би допустили никакви изузетци, дошло би се у много случајева до сукоба између дужности сведочења и других оправданих интереса сведокових, о којима законодавац мора водити рачуна. Имајући у виду овај тежак положај сведока, законодавац је у интересу кривичног правосуђа, учинио изузетак од опште дужности сведочења, т. ј. ослободио је извесна лица од ове дужности.

Према § 92. од дужности сведочења ослобођени су:

1. Лица, која су с окривљеним везана родбинским везама или другим нежним осећајима. Овамо долазе: брачни друг окривљеников, рођаци по крви у усходећој или нисходећој правој линији до ког било степена, а у побочној линији до четвртог степена, а по тазбини до трећег степена; лица која су с повређеним или окривљеним у задрузи: кум, тутор, поочим, хранилац и храњеник повређеног, оштећеног или окривљеног.

Набрајање ових лица је таксативно, што значи да се ово ослобођење не може да распростре ни на каквог рођака више. Према овоме за веренике постоји дужност сведочења. Пошто закон овде не искључује ванбрачно сроство, то се има узети да је оно изједначено с брачним. Супрузи и рођаци по тазбини ослобођени су дужности сведочења и онда, кад брак више не постоји било услед смрти једног супруга било услед развода баака.

Једно од поменутих лица може се уздржати од сведочења и онда, кад су заједно с његовим рођаком оптужена и друга лица, који нису његови рођаци. Само у случају, кад би један од оптужених нерођака био оптужен сем за још које друго дело, сведок се не би могао ослободити сведочења.

2. Лица која с окривљеним стоје у односу повериоца и дужника.

Ова лица није требало ослобођавати од дужности сведочења, јер ако је сведок поверилац или дужник окривљеног, то не значи да је он тим односом доведен у неприлику и да треба остављати њему на вољу, хоће ли сведочити или не.

3. Лица која су с окривљеним у доказаном непријатељству.

И за ова лица вреди оно исто, што је речено и за лица под 2, т. ј. ни она нису требала бити ослобођена од дужности сведочења.

4. Браниоци окривљеног о ономе, што им је окривљени као таквима у циљу одбране поверио.

Дужност браниоца је таква, да је он може испунити само тако, ако му окривљени често повери и своје тајне, а овај ће, опет, то учинити, ако се не боји да ће из тога произићи каква штета по њега. Сам положај, дакле, који бранилац у поступку заузима, оправдава његово ослобођење од дужности сведочења.

(наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

---

[1]) Погрешно је мишљење г. Д. С. Калајџића да ово решење није извршно (Полицијски Гласник бр. 35. од 1907.). Притвор о коме говори чл. 9. Устава, на који се позвао г. Калајџић, нема никакве везе с притвором из § 100 кр. п Правна природа та два притвора је различита, јер докле је онај притвор средство којим се има да обезбеди присуство *обвињеног* у поступку, противу кога је отворена кривична истрага, дотле је овај притвор *казнена принуда* којом се хоће од сведока да издејствује предузимање једне радње: сведочење или полагање заклетве.

ДАКТИЛОСКОПИЈА И БЕРТИЈОНАЖА

— НАКНАДНО ОБЛАШЊЕЊЕ —

(НАСТАВАК)

Сви стручњаци без разлике, упознати са суштином „личног описа“, признају, а ни г. Алимпић не одриче, да је за практичан и успешан рад по овом систему неопходно потребно чиновништво јаче интелигенције и потпуно посвећено у тај посао. Г. Алимпић тврди, да један чиновник после 50 часова обуке успешно врши тражење по том систему. Код нас, према расподели послова, требало би да са овим системом буду упознати детективи и жандарми, — имамо ли ми, међутим, тако интелигентне и сталне детективе и образоване жандарме, који ће бити у стању да схвате ову методу? Па не само то, већ је питање, да ли је у опште тај систем потребан нама у борби са малим бројем нашег злочиначког света.

Нека буде и 1000 криваца, а то је по свој прилици максимални број, тражен расписима, ипак ће од њих у једноме месту бити мали број, а и ти ће у већини случајева бити познати, локални типови, те не би било ни неколико десетина, на које би с разлогом требало применити „живе слике“. Па има ли онда смисла, да због тако незнатног броја опасног света држимо читаве курсеве и трошимо толико времена, кад је за њихово гањање и тражење поред досадањег описивања у потерничким расписима довољна и њихова фотографија? Не треба само ни за тренутак сметнути с ума, да је наша земља мала и да у њој нема многољудних вароши, које иду тако на руку злочинцима при сакривању.

Нису нама неопходно потребне „живе слике“, већ је од преке потребе „потерничка контрола“, по којој бисмо с већим успехом хватали такве људе, водећи тачну и сталну евиденцију о њима и контролишући њихово пријављивање, као што је то у других полиција случај.

Остала нам је још последња замерка г. Алимпићева, по којој отисци прстију не дају у сваком случају несумњиве гаранције да је помоћу њих заиста утврђен идентитет извесног лица.

Овде трсба нарочито запамтити, да се приликом упоређивања мисли код дактилоскопије само о картонима са отисцима прстију, а код Бертијоновог картона о: антропометријским мерама, тачном опису измерених лица по извесном систему („живе слике“), опису особених знакова, боји очију и фотографији. Када их на овакав начин упоређујемо, разуме се, да се мора признати, а то и ми чинимо, да је утврђивање идентичности помоћу толиких података свакако сигурније, јер ту имамо пет метода, које једна другу више-мање попуњују, према једној. Али се ту сасвим пренебрегнуо рачун о утрошеној радној снази и времену. Циљ је практичара, међутим, да се овај рад око утврђивања идентичности изведе што простије, брже и јевтиније; а теоретичари су, пак, ти који у томе траже безусловну тачност и извесност за сваки појединн случај. Ништа не би стајало на путу ни дактилоскопском картону, да прими на себе исте те помоћне методе, које је Бертијон додао своме антропометријском мерењу — и онда би, наравно, претегнуле теразије на страну дактилоскопије за много. Али нашто то?

Наше је тврдо убеђење и у овом случају, да је дактилоскопски картон само с отисцима прстију довољан, да одговори нашој потреби за констатовањем идентичности код нашег злочиначког света.

Кад лондонска полиција, која има да бди над толико милиона становника и у чијем подручју налази склоништа или само пролази маса разноликог људства из свих крајева света, може с успехом да се служи једино дактилоскопијом без икаквих других споредних података, па чак и без фотографије, онда се ваљда може узети, да ће и у нас овај систем бити довољан за овај мали број криваца у целој земљи. Шта више, шеф одељења за безбедност и идентификовање у лондонској полицији г. Хенри у своме писму потписаноме тврди прошле године, да је лондонска полиција у 1906. години само помоћу дактилоскопије достигла *12 пута бољи успех* од онога, који је икада највише имала помоћу бертијонског система!

Не треба, затим, изгубити из вида ни то, да се у нас 90% криваца регрутује из сеоског сталежа, дакле, криваца локалног карактера, те да и ми, при избору једног погодног модерног система треба то да чинимо према захтевима наше локалне потребе.

Ми смо у нашој „Дактилоскопији“ навели доста разлога, који и сами за себе, а још и више у скупу, очито говоре да је за наше прилике и корисније и практичније да се служимо дактилоскопским системом. Тамо смо изнели и мотиве, са којих треба при оцени ваљаности овог или оног система на првом месту да имамо на уму и прилике наше данашње полиције. Ну, ради јасноће онога што ће следовати, потребно је, да на овом месту још једном начинимо извесна поређења оба система, као и да јасније истакнемо особине њихове. о којима у чланку г. Алимпићевом или није никако или бар није довољно говорено.

Досадашње је излагање, надамо се, дало довољно разлога, са којим би се могло закључити, да замерке изнесене за дактилоскопију не постоје у оном смислу, у коме их је г. Алимпић хтео да представи. Он у своме чланку и сам признаје ове добре стране дактилоскопије: што је то њој узимање отисака *просто*, *брзо* и *јевтино*. Пошто се, пак, те њене добре стране могу различно схватити у поређењу са другим системом, ако се претпоставља, да у тој брзини и јевтиноћи нема Бог зна какве диференције, покушаћемо да објаснимо вредност ових преимућстава.

Неподељено мишљење влада и међу практичарима, да полицијски органи који врше мерења и описе измерених лица, морају стајати на извесном ступњу интелигенције и претходно издржати читаве курсеве, ради упознавања са послом око испуњавања Бертијоновог картона; док за тај посао по дактилоскопском систему треба само кратких упустава и вежбања од непуног часа, па да се с потпуним успехом свршава посао, а и органи могу бити незнатније интелигенције.

Код нас, у Србији, има од прилике десетина полицијских чиновника, који би могли вршити мерења по Бертијоновом систему, а то су, поред садашњих чиновника антропометријског одељка, већином бивши полицијски чиновници, који су као чиновници на осуству научили рад по овом систему у страним полицијама.

Колико је нама познато, и један је писар пожаревачког окр. начелства научио манипулацију мерења и испуњавања картона осталим датима, те сада заступа шефа тамошњег антропометријског одељења, али се баш из његовог примера најбоље да видети, како није лако изучити и тачно обрађивати овај систем, јер, у колико смо сазнали, њему је враћена велика количина погрешно испуњених картона.

Ни један жандарм, ни један детектив, нити полицијски чиновник ма кога надлештва није више упознат са том манипулацијом. Тешкоћа у изучавању, дакле, код нас стварно постоји, чему је најбољи доказ, што одељење ни после толиког свог постојања није било у могућности, да спреми кадар чиновнички за рад.

Код дактилоскопског система би већ друкчије било. Сваки полицијски чиновник, сваки писмени жандарм и сваки општински писар могао би од првога дана успешно испуњавати картоне отисцима прстију, који би били потпуно добри и погодни за класификовање. Цела би тешкоћа била у томе да знају, како прсте треба да ваљају по хартији при узимању отисака и где треба стављати отиске појединих прстију. За овај систем било би, дакле, и без курсева и без икаквих уочљивијих тешкоћа *одмах* довољно персонала по свој земљи, па чак и у свакој општини, на који не би имале утицаја честе промене полицијских органа, о којој такође морамо водити рачуна.

(свршиће се)

Васа Лазаревић.

КАЗНЕНИ ЗАКОНИК ЈАПАНСКЕ ЦАРЕВИНЕ

од 23. априла 1907. године.

(СВРШЕТАК)

22. Деликти противу благонаравија.

Појам силовања исти је као и у нашем законодавству. Противприродни блуд са личностима истога пола кажњава се само под извесним околностима. Ови се деликти кажњавају на тужбу приватнога тужиоца, у случају да не изазову смрт,

повреду тела или поремећење здравља. Као даљи деликат јапански казнени законик предвиђа злочин, ако неко на полни саобраћај са другим наведе лице које не води неморалан живот. За тим овај законик зна и за бигамију и за браколомство као деликат који се казни само на тужбу приватнога лица. Код браколомства кажњава се само жена и онај који изврши браколомство са женом. Што је чудновато, јапански казнени законик не зна за родоскрвњење и скотолоштво.

23. Деликти у погледу коцке и опкладе.

Игре и опкладе, код којих решење зависи само од случаја казниме су као злочини, сем ако се игра у ствари које се могу одмах потрошити, као што су јело и пиће.

24. Религиозни деликти и обесвећење гробова.

Ови деликти обухватају радње, које нагрђују храмове, будистичке цркве, гробове или друга места која уживају религиозна поштовања, за тим нарушавање мира и спречавање у вршењу служби божјих и погреба, и најзад скрнављење лешева.

Готово сви ови деликти кажњавају се робијом. Најзад овде се урачунава и тај деликат, ако се без прегледа леша изврши сахрана личности која није умрла природном смрћу.

25. Злочини у служби.

Ту долази злоупотреба службене власти, којом је неко приморан на извесну радњу, или ако је на тај начин неко повређен, злостављан или ограничен у својој личној слободи. К томе долазе и обећање и примање поклона; код ових деликата казна може бити ублажена или опроштена, ако деликвент призна своју кривицу.

26. Убиство.

Под њим разуме јапански казнени законик хотимично, непосредно убиство, то јест смрт не сме наступити тек услед задатих повреда. Законодавац не чини никакву разлику између убиства, детоубиства и т. д. Квалификовано је убиство које изврше асцеденти у усправној линији сродства. Казна овога деликта јесте смрт или робија. И припремне радње казниме су код овога злочина.

Под извесним околностима и овде може бити казна ублажена или и са свим опроштена.

Један од особитих деликата који овде припада јесте подстрекавање на самоубиство и убиство на сопствени захтев убијеног.

27. Телесне повреде и оштећење здравља.

Овај се деликат цени и кажњава као и у свима законодавствима. Насилне радње, које остану без телесних повреда или оштећења здравља, извиђају се и кажњавају само на тужбу приватнога тужиоца.

28. Нехотичне телесне повреде и оштећења здравља и нехотично убиство.

Ови се деликти потпуно поклапају са аустријским казненим законом.

29. Побачај.

Овај је злочин квалификован, ако су га извршили лекари, бабице, дрогеристе, апотекари, или ако је побачај извршен без знања, односно без воље породиљине. Ако при том још наступи смрт или телесна повреда за породиљу, онда се имају применити законски прописи који су предвиђени за телесне повреде или за оштећење здравља.

30. Занемарење деце или изнемоглих.

Као што смо већ помменули јапански казнени законик не узима само децу, већ и друге личности, које буди из којих разлога нису у стању да се брину за себе, као могуће објекте занемарења. Овај је злочин квалификован, ако занемарење изврши личност, која је нарочито позвана да се брине и стара о занемареном лицу. Особито строго бивају кажњени за занемарене асцеденти.

И овде важе субсидијерно законски прописи, који су предвиђени за повреде тела.

31. Украдене личне слободе.

Овај је злочин квалификован код асцедената, а и овде се могу субсидијерно применити прописи који важе за повреде тела.

32. Претње и изнуда.

Код овога деликта претња не мора бити управљена само противу повређенога, већ може бити управљена и према његовим сарадницима.

33. Разбојништво и одвођење.

Код јапанскога казненога законика исти је бојам за разбојништво као и код нас. Одвођење је могуће само код малолетних, или из користољубља, или из неморалних побуда или у циљу брака. Ако одвођење није извршено из користољубивих понуда, онда се извиђа и казни само на тужбу приватног тужиоца.

34 Уреда части.

Ако је овај деликат извршен испољавањем чињеница кажњава се робијом, а иначе новчано. Пада у очи, да није допуштено доказивање истине, сем за умрле. Овај се деликат извиђа и суди на тужбу приватног тужиоца.

35. Деликти противу кредита и позива.

Овај се деликт састоји у оштећењу кредита проношењем неистинитих вести или у спречавању вршења чијег позива лукавством или насилним путем.

36. Крађа и похара.

Без утицаја је, да ли је једна ствар силом похарана, или је сила примењена да се дође до сопствености већ украдене ствари. У законику је нарочито наглашен стицај похаре и силовања.

Крађа између сродника у усправној линији није казнима, као ни крађа између супружника, сродника и укућана који заједно живе. Крађа између сродника и укућана који не живе у заједници казнима је само по приватној тужби.

Одвод електрицитета има се сматрати као крађа.

37. Превара и изнуда.

Овде узима законик случајеве кад неко хоће да дође до неких ствари од вредности обмањујући и користећи неискусност малолетника. Нарочито се узима као превара, ако неко злоупотреби своје пуномоћије, да би некоме другоме штетио или да би себи или коме другоме прибавио какве користи.

Изнуда се на два места помиње; овде се мислило више на застрашавање, помоћу којег би се извесно лице побудило да пренесе извесну ствар на другога, док се у првом случају мислило на стварну претњу ради принуђења на извесну радњу.

38. Утаја.

Овај деликат сачињава оно, што се код нас сматра као проневера. Квалификовач је овај деликат, ако утаји неке ствари, које по своме позиву има у државини за туђ рачун.

На овом месту законик кажњава и утају нађених ствари или добара које вода избаци на обале. Ови деликти, истина, могу бити кажњени и новчано у место робијом.

39. Јатаковање.

У јапанском казненом законику ово је сасвим нарочити деликат, док се н. пр. у аустријском казненом законику јатаковање казни као и саучешће у крађи. Ако је код извесног човека нађен предмет који проистиче из крађе коју је извршио неко од његових сродника или укућана, онда он неће бити кажњен за јатаковање.

40. Поништај туђих ствари и утаја писама.

Злонамерни поништај туђих ствари извиђа се и суди на тужбу приватних лица, сем ако су у питању јавне исправе које служе за употребу власти, грађевине или превозна средства. И код овога деликта имају се субсидијерно применити прописи за кажњавање телесних повреда, ако се телесно изричу строже казне.

Према овим одредбама казним је и злонамерни поништај својих сопствених ствари, ако су ове биле под теретом каквог стварног права, ако су биле издате под кирију, или ако су биле под пописом. Овај се деликат кажњава робијом или новчано.

И најзад, на тужбу приватног лица кажњава се као деликат и утаја туђих писама.

Берлин 1908.

Доб. В. Бакић.

ИЗАЗИВАЊЕ И ФИКСИРАЊЕ

невидљивих отисака прстију на хартији

D-r Eug. Stockis

Радови последњих година доказали су огромну важност отисака прстију за

утврђивање идентичности њихових твораца. У овом истом листу,[1] а у год 1904. ми смо са нашим пријатељом д-р Корином публиковали један случај, у коме је идентитет утврђен једино помоћу отисака прстију.

Отисци ови могу се налазити на разним објектима: на стаклу од прозора, на појединим деловима намештаја, на флашама и чашама, порцулану и т. д. и, најзад на хартији. Могу бити видљиви за голо око, или се појавити тек после извесне процедуре изазивања.

Намера нам је, да изнесемо једну нову процедуру за изазивање невидљивих отисака прстију на хартији. Претходно ћемо у кратко прегледати важније процедуре које су до данас у овом циљу употребљаване, и које се у изводу налазе у књизи букурешког професора д-р Н. Миновића: *„Технички ручњак судске медицине“*. То су ове процедуре:

1. *Помоћу јода*, која се састоји у томе, што се хартија са невидљивим отиском надноси над лако загрејану капсулу, у којој се налазе неколико јодних кристала. Невидљиви отисци појављују се одмах жуто обојени. Овај исти резултат може се постићи, ако се хартија изложи пари јодног раствора. На жалост, боја отиска губи се и у једном и у другом случају чим престане дејство јода. Да би се отисак фиксирао, Фрекон предлаже употребу паличне киселине, само што она, како нам изгледа, уништава детаље отиска.

2. *Хипосулфит содијума*. Хартија са невидљивим отиском провлачи се кроз воду у којој је 10% хипосулфита и неколико капљи алкохола, после чега се на њој појављују отисци у жуто-масној боји. која се губи у знатној мери приликом сушење хартије.

3. *Нитрат сребра*. Осумњичена хартија испира се у раствору нитрата сребра (8%) и излаже сунчаној светлости. Под утицајем ове светлости, нацрти невидљивих отисака појављује се у црној боји.

4. *Помоћу мастила*. Осумњичену хартију треба четком премазати обичним црним мастилом, доброг квалитета, па ће се невидљиви отисак одмах појавити. Што је најважније, он је сталан.

5. *Помоћу еозина*. Иста процедура као и помоћу мастила, само су резултати слабији.

6. *Помоћу осмичке киселине*. Хартију са невидљивим отисцима треба изложити пари осмичке киселине под једним стакленим звоном, па ће се на њој ови отисци појавити у црној боји. Овом процедуром добијају се добри резултати само у оним случајевима, кад су невидљиви отисци доста масни. Добра јој је, међутим, особина што као и јод не квари отисак.

Сви остали начини за изазивање невидљивих отисака састоје се у потапању осумњичене хартије у разне водене растворе. Потребно је, међутим, знати, да се у свима овим случајевима јасни отисци могу изазвати само онда, ако је хартија довољно глатка и мало пробојна, јер само под овим условима масне материје папиларних нацрта могу се сталожити на хартији, образујући при овоме јасне линије. У противном, т. ј. ако је хартија неравна и у великој мери пробојна, употребљени раствор утиче на сву хартију, а не само на место где су отисци, услед чега ће се масне материје расплинути по целој хартији, у место да се сталоже у облику јасних линија.

Поред овога, сви начини за изазивање невидљивих отисака помоћу разних раствора имају и ту рђаву особину, што онемогућавају употребљену хартију за доцнија истраживања, те се с тога у већини случајева морају одбацити.

Ако се хартија са траговима отиска поспе каквим врло ситним прахом, који је по боји различан од боје хартије, прах овај задржаће се на папиларним линијама отиска, ако је овај само скорашњи, и на овај начин учинити да невидљив отисак постане видљив за око. Бертилон у своме одељењу већ одавно и са успехом употребљује прах од *графита*.[2] Други употребљују креду и прах „индиго“, а Рошер (из Хамбурга) препоручује кармин у праху, помешан са прахом ликопода и чађи.

Још бољи резултати могу се добити помоћу једне материје анилинске боје (Scharlach Roth de Grüblor), која се у хистологији употребљује као реактив масти, као *„le Rouge Soudan“*. Испитивања која смо чинили са д-р Корином показала су нам, да су ова два реактива веома осетљива за масти, и да се у раствору могу корисно употребити за бојадисање отисака прстију на стаклу.

Црвена боја „Scharlach-a“ много је живља од боје „Soudon-a“, која је више црнкаста. „Scharlach“ се може употребити и потпуно сам, али је боље помешати га са каквим ситним прахом. Ми смо употребљавали:

Прах од ликоподијума	100
Scharlach · · · · ·	10

Да би прах у подједнаком слоју покрио осумњичену хартију, ми смо га на ову посипали кроз веома фину металну решетку, у виду сита. После неколико минута треба стрести прах са хартије, па ће се на њој појавити потпуно јасни отисци у црвеној боји, која је врло згодна и за фотографисање. Помоћу овог начина добијају се савршени резултати, ако само невидљиви отисци нису старији од три дана. Ако су, међутим, отисци много старији, или ако нису довољно масни, могу се такође добити одлични резултати, ако се хартија прво мало овлажи дахом уста (као на пр. кад се сув дуван хоће да овлажи), па се тек после поспе прахом. Невидљиви отисци, који су старији од 5 до 6 дана не могу се изазвати, пошто су масне материје имале времена да продру у само ткиво хартије, и да се тамо сасуше. Има, међутим, извесних хартија у боји и веома глатких, које задржавају отиске по читавих дванаест дана.

Ако је отисак остављен на розичастој или црвеној хартији, онда црвени прашак треба заменити са плавим *индофеналом*, само што су у овим случајевима за фотографисање отисака потребни нарочити заклони.

Слика отиска, добивена помоћу црвеног праха, непостојана је, и с тога је треба учинити сталном (фиксирати). Сва средства која су се у овом циљу до сада употребљавала: алкохол, бензин, терпентин и т. д. растварају боју, и с тога су незгодна. Ми смо, међутим, добили одличне резултате помоћу овог раствора:

Дестилисана вода · · · ·	300
Арапска гума · · · · · ·	50
Поташа стипсе · · · · ·	10
Формол са 40% · · · · ·	5

Овај раствор, начињен у загрејаном стању и добро процеђен, бистар је и безбојан. Треба га директно сипати на хартију са отисцима, пазећи да се при овом не образују ваздушни мехурићи. После овога хартију треба оцедити и оставити је да се суши најмање десет сати. Операција ова ниуколико не квари отиске, који су у будуће стални.

Изложене начине за изазивање и фиксирање отисака ми смо са успехом употребљавали код свију врста хартије, као и код картона, стакла, мермера, порцулана, полираног дрвета, цинка и т. д.

Да би се отисак изазвао на начин који смо изложили, није потребно да је јако отиснут, већ је довољан и лак додир прста. Још једном понављамо, да се помоћу праха могу успешно изазвати само скорашњи отисци, који су, у осталом, за практичну употребу и најважнији.

с француског,
Д. Ђ. Алимпић.

[1] Annales de la société de médecine légale de Belgique.

[2] Изазивање невидљивих отисака помоћу праха од графита веома је просто, лако и поуздано. О овоме се сваки може уверити, ако своје прсте отисне на чистој хартији, па осумњичена места поспе струготинама обичног плајваза за писање. Много је боље, ако се ове струготине покупе малим парчетом обичне фате, па се њим — овим парчетом фате — лако превуче преко хартије са невидљивим отисцима.

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ЈЕВРЕЈСКА ЛАМПА

(СВРШЕТАК)

Холмс извуче из дна своје торбе лулу, напуни је дуваном и четири машине кресну о кутију, али не успе да их упали. Како није имао више машине при себи, Холмс се диже, приђе једном господину који беше неколико корачаји удаљен од њега и рече:

— Да ли би сте имали мало ватре, молим вас лепо?

Господин отвори једну кутију, извади угарак и протрља га. Одједном исти плану и при тој светлости Холмс спази Арсена Липена.

Да се Енглез није мало тргнуо и неприметно застао, Липен би сигурно веровао, да је његово присуство на лађи било овоме познато, пошто је Холмс био веома присебан и хладнокрван приликом кад му је пружио руку.

— Јесте ли увек здрави, господине Липену?

— Браво! узвикну Липен. Држање Холмса беше га задивило.

— Браво?... А зашто?

— Како, зашто? Ви ме видите где се понова пред вама јављам, као какав дух, и ма да сте били присутни приликом кад ме је нестало у Сени — и због ваше гордости, коју би само могао да назовем енглеском, код вас се неопажа никакав знак чуђења, никаква реч изненађења! Вере ми, опет понављам, браво, то је за дивљење!

— То није за дивљење. Начин на који сте пали са барке био је такав да сам могао констатовати да сте пали својевољно и да вас наредник није погодио.

— И ви сте отишли и ма да нисте знали шта ће бити са мном?

— Шта ће бити с вама? знао сам. Пет стотина особа беше са обе стране реке и да сте се спасли смрти, ваше је хватање било сигурно.

— Међутим, ево ме.

— Господине Липену, на овоме свету има два човека од којих ме ништа не чуди, а то сам прво ја, па онда ви.

Примирје беше закључено.

И ако Холмс није успео у својим предузећима противу Арсена Липена, и ако је Липен остао јединствени непријатељ, кога је ваљало дефинитивно оставити на миру, и ако је овај у току борбе сачувао надмоћност, ипак је Енглез успео својом беспримерном издржљивошћу, да пронађе јеврејску лампу, као што је пронашао и плави дијамант. Вероватно је, да је овога пута резултат био мање сјајан с обзиром на јавно мнење, пошто је Холмс био принуђен да прећути околности под којима је пронашао јеврејску лампу и да обзнани да му је непознато име кривца. Али међу њима, између Липена и Холмса, између полицајца и лопова није било, заиста, ни победиоца, ни побеђеног. И један и други могао је претендовати да је однео победу.

Ови се љубазно разговараху као непријатељи који су положили оружје и који се веома поштују у погледу њихове стварне вредности.

На питање Холмсово, Липен исприча његово бегство.

— Ако се ово може назвати бегством, онда је оно било веоама просто! Моји пријатељи беху мотрили, пошто сам им овде заказао састанак, ради вађења из воде јеврејске лампе. Пошто сам пробавио добрих по сахата испод превртнуте барке, користио сам се приликом. кад је Фоланфан са својим људима тражио дужином обале мој леш, те се тако отпустим од барке и моји ме пријатељи приме на електрични чамац и на очиглед Ганимара, Фоланфана и пет стотина радозналих људи ми вам умакнемо.

— Врло лепо, узвикну Холмс..... одлично је испало.... Али сада ћете имати посла са Енглеском?

— Да, имаћу да регулишем неколико рачуна....Али заборавих.... шта је са господином од Емблвала?

— Он вам зна све.

— Ах, драги мој учитељу, шта сам вам ја говорио? Ситуација је сада непоправима. Зар није боље било да сте ме оставили да изведем ствар мирним путем и према личном нахођењу? Још је требало да прође један или два дана, па да узмем од Бресона јеврејску лампу и остале покрађене ствари и да их вратим господину од Емблвала и на тај би начин овај брак продужио живети истим мирним животом, а не као што је сад....

— У место тога, рече Холмс, побркао сам све и унео сам раздор у срце једне фамилије, коју сте ви штитили.

— Боже мој, да, коју сам ја штитио! Зар је потребно да човек вечито краде, обмањује и шкоди другоме?

— Дакле, ви чините и добра дела?

— Ако ми време допусти и то ме онда веома занима. Налазим да је чудновато што сам ја у овој афери онај добри дух, који спасава и помаже, а ви пак онај зао, који проузрокује очајање и изазива сузе.

— Сузе! сузе! протествова Холмс.

— Да, овај је дом разорен и Алиса Дмен тугује и плаче.

— Она није могла више да остане... Ганимар ју је пронашао.,.. и помоћу ње дошло је се и до госпође од Емблвала.

— Потпуно делим ваше мишљење, учитељу, али ко је крив?

— Два човека прођоше испред њих. Холмс рече Липену тихим и промукнутим гласом.

— Познајете ли ове људе?

— Изгледа ми да сам опазио команданта лађе.

— А оног другог?

— Не познајем.

То је господин Остен Жиле, који заузима у Енглеској исти положај какав заузима и Дидуи, ваш шеф јавне безбедности.

— Ах! каква срећа! да ли бисте били тако љубазни да ме претставите? Господин Дидуи је мој добар пријатељ и био бих веома срећан кад бих то исто могао рећи и за господина Остена Жила.

Ова се два господина понова појавише.

— Држим вас за реч господине Липену, рече Холмс, и устаде.

Холмс зграби Арсена Липена за руку и стегну га снажно.

— Зашто ме стежете тако јако, учитељу? Ја сам готов да вам мирно следујем.

Липен пође за њим без икаквог отпора и обојица се удаљише.

Холмс убрза кораке и своје нокте зарије у месо руку Липенових.

Пожурите.... пожурите.... да што пре расчистимо наше рачуне, узвикну грубо Холмс у грозничавом стању.... Пожурите! мало брже.

Али одједном стаде: Алиса Дмен беше их пратила.

— Шта значи то, госпођице! Није потребно.... Немојте нам прилазити.

Али Липен одговори.

Стављам вам до знања, учитељу, да госпођица не долази својевољно, и да је држим за руку са истом енергијом, са којом и ви моју.

А зашто?

— Како зашто! за то, што сам намеран да је исто тако претставим. Њена је улога у афери јеврејске лампе много важнија, него моја. Госпођица би требала, као саучесница Арсена Липена и Бресона, да исприча авантуру баронице од Емблвала — и то ће веома занимати судије... И ви сте, великодушни човече, догурали до краја вашу племениту интервенцију.

Енглез пусти руку свога апсеника. Липен ослободи госпођицу.

Они остадоше као укопани један према другоме неколико секунада. Најпосле Холмс оде и седе на своју клупу. Липен са госпођицом заузе своја места.

* * *

Дугачко ћутање настаде и најпосле ће Липен рећи:

— Ви видите, учитељу, да ми никада не можемо бити на једној истој страни, па ма шта предузели. Ви ћете бити са једне стране јендека, а ја с друге. Можемо се поздравити, пружити један другом руку, разговарати, али јендек ће увек бити ту. Ви ћете вечито остати Шерлок Холмс, детектив, а ја Арсен Липен, лопов. Увек ће Шерлок Холмс послушати више или мање свој полицијски инстикт и гонити лупежа, па га чак и сатрти, ако је то могуће. А увек ће опет Арсен Липен послушати своју лоповску природу, избегавати детективске замке и исмејавати се полицајцу, ако је то могуће. А овога је пута, то могуће! Ха! ха! ха!

Липен прсну у један подругљив, ужасан и гнусан смех.

Одједном се окрену, примакне и рече госпођици:

Будите сигурни. госпођице, да вас у најкритичнијим моментима издати нећу. Арсен Липен не издаје никада нарочито оне, које воле и обожава. Ви ћете ми дозволити, да вам кажем, да волим и да обожавам, створење, које је тако одважно и мило, као што сте ви.

Липен извуче из свога нотеса једну визит-карту, поцепа је на двоје и једну половину пружи младој девојци и рече јој дирљивим и штованим гласом:

— Ако господин Холмс не буде успео у својим заузимањима, госпођице, пријавите се код госпође Штронборунг (лако ћете наћи њен домицил) и предајте јој ову визит-карту са речима „верна успомена.“ Госпођица Штронборуг гледаће вас као своју сестру.

— Хвала лепо, рече госпођица, отићи ћу још сутра код те госпође.

— А сада, драги учитељу, рече задовољно Липен, као човек који је испунио своју дужност, желим вам пријатно спавање. Још један сахат трајаће прелаз преке мора и ја се користим.

Липен се опружи на клупи и метну руке испод главе.

Небо се отворило испред месеца, чија је сјајна светлост обасјавала звезде и море.

У мрачноме хоризонту указа се морска обала. Путници се попеше горе и покрише цео мост. Господин Остен Жиле прође у пратњи две индивидуе, које Холмс позна као агенте енглеске полиције.

На својој клупи Липен спаваше.

с француског,

Милутин Т. Марковић.

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

Условна осуда у Енглеској. — Међу скоро вотираним законима енглеским има један који заслужује да буде нарочито поменут, како због његове огромне вредности тако и због новина које се њиме заводе.

Овај закон назван је „*Probation of offenders act 1907.*“; вотиран је 21. августа 1907. год., а ступио је у живот 1. јануара ове год. Њиме је у енглеском казненом законодавству дефинитивно освештан принцип *условног праштања.*

Нови закон предвиђа стварање једне нове врсте чиновника: „*Probation officers*“, што ће рећи „делегати за надзор стављених на пробу“. Задатак је ових делегата веома деликатан: да брижљиво прате, за извесно одређено време, бенефицијаторе новог закона; да извештавају суд, с времена на време, о њиховом владању, понашању, навикама и околини и, најзад, да се уверавају да ли они испуњују све погодбе условне слободе. Али њихов задатак не треба да се ограничи на строги полицијски надзор. Члан 4. новог закона наређује, да ови исти судски делегати указују нарочиту моралну потпору условно ослобођеним преступницима, да поступају с њима *ирије*тељски, и да им олакшавају, у колико је год то могуће, повратак у друштво, налазећи им подесан посао. Чланови новог закона, који о овоме говоре, најзначајнији су и представљају, сами за себе, једну новину. Њима је остварена једна врста судског патроножа за преступнике, и на овај начин званична судска акција продужена и ван судске зграде.

Условни рок са суспендовањем изречене одлуке није никако нова ствар у енглеском казненом законодавству. Он је нашао своју примену у закону „*Probation of first offenders de 1887.*“, који је давао право судијама да условно оставе у слободи лица, окривљена први пут због преступа, на основу обвеза ових да ће се добро владати, и да ће доцније предстати суду.

Нови закон укида стари текст, и замењује га новим и потпунијим; он показује, у истом правцу, један нов и карактеристичан прогрес, заводећи једну врсту *званичног и сталног туторства* између прве појаве преступника пред судом и дефинитивног суђења.

За малолетне преступнике нови закон предвиђа наименовање *специјалних делегата.* Овој паметној мери пљескаће сви они, који се интересују дечјим криминалитетом; она даје сатисфакцију енглеском јавном мњењу, које се у последње време одлучно изразило у корист специјалних судова за децу. Судови ови већ постоје у Манчестру, Дублину, Бирлингаму и још у неким већим центрима.

Ми мислимо, да је режим стављања на пробу, под надзором искусних и симпатичних, за овај посао специјално изабраних личности, подеснији много више за децу но за одрасле. Искуство Сједињених Америчких Држава, које су овај режим усвојиле за децу која излазе пред суд, најбољи је доказ о овоме.

Ма како, у осталом, било, нов енглески закон симптоматичан је; он чини част оној великој истини, која све више осваја терен, и која гласи: „*у кривичној материји боље је иредуиредити него казнити*“.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I

Један општински деловођа пита:

„28 априла ове године Бр. 1168. општински одбор донео је овакву одлуку:

„На позив председника општин. суда, састао се данас општ. одбор у својој редовној седници. Пошто је доласком одбора утврђено, да је дошао довољан број одборника за решавање, то је приступљено раду.

Председник општинског суда износи одбору на решавање следеће:

У прошлој години издато је из општ. касе, на име дневнице чувару државних шума, по акту шумске управе ШБр. 693 шест дин. У овој години има се издати на оправку општ. пушке за сломљени кундак шест дин. за куповину барута осам динара, за издржавање питомаца у ср. расаднику из прошле године десет динара, укупно 30 динара.

Пошто ова сума није буџетом предвиђена то а на основу члану 133 закона о општинама одбор доноси овакву одлуку: Одобравамо општ. суду да може по поднетом предлогу издати из општ. касе, а већ издати расходовати на намењене потребе у укупној вредности 30 дин. и ставити исту суму на рачун непредвиђене потребе за ову годину. Одлука је ова одмах извршна“.

Ова одлука потписата је од стране председника општ. суда, одбора и *деловође општ. суда*; и као такова по чл. 85 закона о општинама достављена начелнику среског на знање.

Начелник срески примивши ову одлуку суда и одбора по истој под 6. маја т. г. Бр. 5870 донео је овакво решење:

Суду општинском

„Није на закону основана одлука одбора те општине Бр. 1168 са разлога што је за решавање тога по чл. 33 зак. о општинама надлежан општински збор а не одбор.

Задржавајући предњу одлуку од извршења препоручујем суду, да у будуће не решава ове ствари *без деловође* који није на одсуству“.

По моме мишљењу нема места тражити одобрење збора по чл. 33. закона о општинама, пошто одбор по овоме није ништа заинтересован, кад у чл. 133. истог закона, по коме се издатак чини, јасно стоји; у свакоме општинском буџету ставиће се и један кредит за подмирење непредвиђених општ.. потреба. Из овога се кредита могу подмиривати само непредвиђене општинске потребе, и то само по решењу општ. одбора.

Стога молим уредништво Полицијског Гласника да изволи преко свога листа што пре објаснити:

1, да ли је одлука суда и одбора овакова како је овде изложена под Бр. 1168 правилна, или је онако тачно, како вели среска власт, да о овоме увек треба да решава збор по чл. 33. зак. о општинама; и

2, ако не треба по истој одлуци да решава збор, онда шта би се имало даље урадити, кад је одлука задржата од извршења.

— На ово питање одговарамо:

Чланом 133. закона о општинама дозвољено је. да општински одбори могу одобравати извесне издатке из општинске касе, који нису буџетом предвиђени, из буџетске позиције „на непредвиђене потребе“, кад су ови издатци неопходни и морају се исплатити још у току године.

Како и издатци на оправку пушке и набавку барута, издржавање питомаца у среском расаднику и т. д. нису били предвиђени буџетом, а морали су бити исплаћени у току рачунске године, то су свакако и они могли бити предмет оцене и одлуке одборске у смислу чл. 133. поменутога закона, без икаквог даљег одобрења.

Према томе, одлука је одборска правилна и среска власт је погрешила што тражи и одлуку збора.

Али, како је она већ обеснажила ову одлуку одборску на тај начин, што је исту задржала од извршења, то суду не остаје ништа друго, него да изјави жалбу на ову одлуку у смислу чл. 152 с обзиром на чл. 172 закона о општинама.

Надлежна власт поништиће свакако ову одлуку среске власти, јер јој оскудевају услови из чл. 156. поменутога закона.

II

Суд општине суводолске, актом својим Бр. 603, пита:

„Суд ове општине, у споразуму са својим одбором и виђенијим члановима општине, уступио је школи 6·80 хектара зиратне општинске земље, која постоји у месту званом „Ронђа“, те да се школа издржава из прихода од тога имања, и на тај начин са свим укине школски прирез.

На ово имање треба убаштинити школу, али како сам суд нема тапију од овога имања, то не зна како ће да изврши пренос — да ли да се прво он сам убаштини па земљу пренесе на школу, или да се сама школа убаштини.

Ако не би могло бити ни једно ни друго, онда мора ли се доносити одлука збора и тражити одобрење и чије за отуђивање овога општинског имања, као и

да ли је потребно чије одобрење школи да овај поклон прими?«

— На ово питање одговарамо:

Како се овим поклоном, који се чини школи отуђује извесно општинско непокретно добро, то је по чл. 33 т. 3. потребна и одлука одбора и збора, па чак и одобрење Државнога Савета (став други тач. 11. члан 33.).

Нека, дакле, одбор донесе формалну одлуку о овоме поклону, па кад ту одлуку одобри и збор, онда нека се пошље Држ. Савету.

Наравно, да у одлуци треба образложити: зашто се овој поклон чини и изнети вероватне доказе, да ће се приходом са овога имања моћи школа издржавати у свима својим потребама.

О овоме уступању имања школи треба да донесе одлуку и месни школски одбор у смисду чл. 18. закона о народним школама, па да о истој извести и окружни школски одбор и г. Мин. просвете и црквена послова који по чл. 54. пом. закона врши управу и надзор над свима школама.

Кад све ове власти даду свој пристанак и одобрење за уступање овога имања онда се школа може *сама непосредно* у баштинити на ово имање.

III

Један грађанин пита:

»Отворио сам у једној варошици у унутрашности бакалску радњу, и у истој продајем домаће вино и ракију у затвореним флашама од литра, без бандероле.

Полиција тражи да се ове флаше залепе бандеролом.

Сем ове радње имам и магазацијско-ракицијску радњу, коју сам пријавио за порез.

Пореско одељење тражи, да продају ракије у бакалској радњи, коју износим из своје ракијске радње, пријавим као засебну радњу.

На овај начин ми се просто онемогућава рад и у једном и другом правцу, ма да су послови ове врсте у другим местима слободни.

— На ово питање одговарамо:

По § 28. додатка к уредби механској, бакали могу држати у својим радњама у запечаћеним флашама само отмена вина или фабрцирана пића, рум, ликер и. т. д. а никако и обично просто пиће.

Према томе, умесан је поступак власти што у опште забрањује продају простог пића по бакалницама, јер на тај начин извршује распис г. Мин. унутр. дела од 25. септембра 1904 г. ПБр. 2740.

Кад би продаја ракије по бакалницама била дозвољена онда одељење не би могло сматрати ово као засебан порески објекат, кад стоји одвојено пријављена магазацијско-ракицијска радња, и што је одбор, ценећи принос бакалске радње, морао узети у обзир и продају ракије у овој.

Али како продаји ракије у бакалници у опште нема места, то и без овога отпада и наплата пореза.

IV.

Суд општиое суводолске актом својим Бр. 637, пита:

»Среска власт наредила је оправку друмова.

Према овој наредби суд је позвао све представнике домова да дођу и приме деонице према својим пунолетним задругарима — кулучким главама.

Већина грађана изјавила је, да неће вршити оправку деонице по кулучким главама, већ траже да се деоба изврши по непосредном порезу, па ће, веле, сваки после израдити свој део.

Моли се уредништво за обавештење: да ли је умесна радња општ. суда што деонице дели по кулучким главама, или ову деобу треба извршити по непосредном порезу и како, или, на послетку, тражити да то одлучи општински одбор у смислу чл. 86 тач. 9. зак. о општинама«.

— На ово питање одговарамо.

И за подизање нових и оправку старих државних, окружних и среских друмова, раденике дају »лица данак плаћајућа« чл. 10 и 15. зак. о сувоземним јавним друмовима, ако општина не реши да оправку врши преко предизумача — претпоследњи став чл. 10. поменутога закона.

Колико се глава из једне задруге може употребити на рад, види се из поменутих одредаба.

По духу §. 12. истога закона. оправка се ова врши тако, да сви они, који су на кулук изашли, раде равномерно.

Према овоме, одбор може у смислу чл. 86. т. 9. решити, да ли ће се деоница друма, која тој општини припада, израдити општим радом или деобом по метрима, али само та деоба не сме бити по суми непосредног пореза, него по броју душа, кулучких глава — у смислу поменуте законске одродбе.

Што се тиче општинских путова и осталих радова, ту одбор одређује деобу и начин израде.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Дрска похара. Ноћу, између 3. и 4. маја ове год. украдено је, на веома дрзак начин, 5046. динара Михаилу Аврамовићу, механџији из Ужица. Крадљивац је кроз отворен прозор ушао у собу оштећеног и из његовог капута, који је био на кревету, уза зид до отвореног прозора, узео из буџелара 8 комада новчаница од по сто и једну од десет динара у сребру. Затим је из панталона, које су биле на столици, узео кључеве од касе, па је са истим отишао у механу оштећеног, која се налази у средини вароши, на 300 м. од његове куће па пошто је прво прескочио у механско двориште, ушао је из овога кроз отворена и незакључана врата у саму механу, где је била каса. Са украденим кључевима отворио је касу, и из исте однео: 24 комада српских новчаница од по 100 дин. у сребру, 167 комада српских новчаница од по 10 динара у сребру, један цолу-наполеон, 3 # од којих је један дубоко пробушен и са закиватим ивицама, једну српску новчаницу од 20 динара у злату и један велики платнени новчаник. У каси се још налазила уложна новчана књижица, више акција и лозова, али их крадљивац није хтео узети.

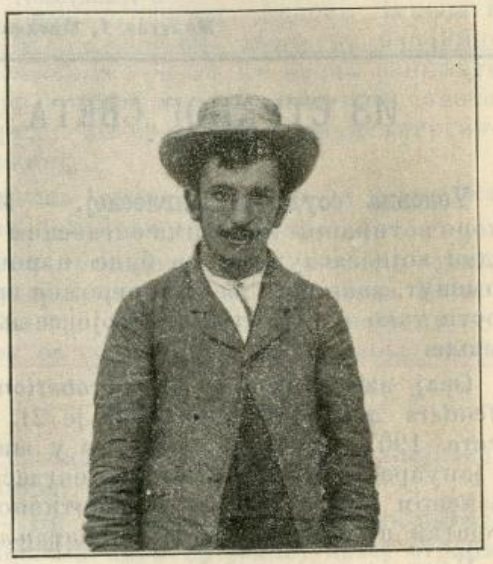

По извршеној крађи крадљивац је кључеве оставио у самој каси и неопажен од послуге, која је спавала у механи, изишао са покрађеним новцем.

За ову крађу осумњичен је **Обрад Радуловић,** звани «Бајко» из Ужица који је, напустивши столарски занат, постао опасан и дрзак крадљивац. Противу њега учињеном истрагом прибављено је неколико јаких основа подозрења, те је по овоме делу стављен под кривичну истрагу и у притвор.

По тврђењу начелства округа ужичког Обрад је за подобна дела више пута одговарао. али се вешто извлачио испод осуде. Притом је познат као опасан лопов, коцкар, нерадник и скитница, и као такав више је пута иступно кажњаван и протериван из Ужица.

По тражењу начелства округа ужичког износимо Обрадову фотографију, и власти позивамо а приватне молимо да јаве начелству, или нама непосредно, ако би што више знали о овом крадљивцу и изложеној покрађи, а нарочито нак: да ли је осумњичени учинио раније још какво казнимо дело?

Ухапшени «Бајко» има 27 год. средњег је стаса, црномањаст, има мале црне бркове, брија се.

ТРАЖИ СЕ

Јована Краља, из Загреба у Хрватској, који је био као раденик код «Прометне Банке» у планини Тари тражи нач. ср. рачанског ради извршења кривичне пресуде. Јован је стар 30 до 35 година, средњег раста, округлих образа, црних бркова и косе. Нека Јована у кругу својем најживље потраже све полицијске и општинске власти, па о резултату трагања, да се извести поменути срески начелник с позивом на акт Бр. 6335.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Алимпић

БРОЈ 24. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 15. ЈУНА 1908. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовог Величанства Краља Петра I, на предлог заступника Министра унутрашњих дела, Министра правде, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 23. маја 1908. год. Бр. 3118., донето на основу тач. 9. члана 144. Устава, које гласи:

»да се Петар Јездић, порески помоћник на Умци, родом из Вучитрна у Турској и поданик исте државе, по својој молби прими у српско поданство, заједно са својом женом Милицом и малолетном ћерком Добрилом, изузетно од § 44. грађанског закона«.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 30. маја 1908. год. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

Сва до сад поменута лица ослобођена су само од дужности сведочења; према томе, и она се морају одазвати позиву, иследника или суда. Неодазивање на позив повлачи за собом законске принудне мере и казне. Исто су тако ова лица дужна давати одговоре на општа питања, којима је циљ утврђивање идентичности сведока и његових односа према окривљеном. Дужна су, дакле, према првом одељку § 107 казати: име и презиме. место рођења и живљења, старост, занимање, однос према окривљеном и оштећеном. Ово је потребно стога, што се тек после одговора на општа питања да видети, да ли се сведок може уздржати од сведочења или не.

Закон наређује, да се сведоку, коме је допуштено уздржавање од сведочења, усмено каже да му закон даје то право. То поучавање мора бити тако јасно, да сведок види да само од његове воље зависи хоће ли сведочити или не. После овога од сведока се има тражити изречан и јасан одговор, хоће ли да сведочи или не. Како поучавање сведока, тако и његов одговор мора се ставити у протокол; у противном сведоџба ће бити без вредности. Тако исто ће сведоџба бити без вредности и онда кад је иследник или суд пропустио сведока да поучи, што се јасно види из последњег одељка § 92. Таква сведоџба сматра се као и да не постоји; према томе не може бити ни прочитана на главном претресу. Међутим, она ће вредети ако сведок изјави касније, да би исту сведоџбу дао и кад би му било речено да не мора сведочити.

Сведок, који се одрекао свога права, т. ј. који је изјавио да хоће да сведочи, може приликом каснијег испитивања одустати од одрицања (§ 207 други одељак).

Докле је наш законодавац ослободио од дужности сведочења само ова лица, дотле неки туђински законодавци сасвим с разлогом ослобођавају још нека лица и то или сасвим или само од одговора на извесна питања. Аустријски је закон у томе најпотпунији. Он у § 153 допушта сведоку да се уздржи од сведочења сасвим или само на поједина питања, ако би из сведоџбе или из одговора на појединo питање могла за њега настати знатна и осетна имовинска штета, н. пр. ако би морао открити какву своју трговачку тајну, или ако би то њему или коме од његових ближих сродника нанело какву срамоту. Само је ово право сведоково условно, т. ј. сведок се може у овим случајевима уздржати, ако није у питању какво важно кривично дело. Овако би наређење требао и наш законодавац да донесе.

§ 31.

Испит сведока.

За испит сведока важе ова правила:

1. У генералној истрази сведок се испитује у присуству иследника, деловође и два присутна грађанина. Сваки се сведок испитује понаособ (§ 104). Према овоме, сведок не сме бити испитиван нити у присуству странака, нити у присуству сведока који се тек има да испитује, нити се, пак, испитани сведок сме састати с другим сведоцима пре него што и они буду испитани. Оваким одвојеним испитом сведока хоће се да избегне свако утицање на сведока, које

долази и од самог присуства других лица, и да се на тај начин обезбеди самостална изјава сведокова. Јер, кад се две сведоџбе подударају и слажу међу собом, много ће већу вредност оне имати, ако је свака од њих самостална. Такве две сведоџбе по § 229 биће потпун доказ за чињеницу на коју се односе. Па и за теорију слободног судијског уверења та је сагласност од значаја, јер ће судија пре доћи до уверења о истинитости једне чињенице кад се две или више независних сведоџаба слажу.

И новија законодавства искључују јавност приликом испита сведока у генералној истрази и наређују појединачно испитивање. Изузетак чине нека законодавства као н. пр. француско, која допуштају да бранилац обвињеног може присуствовати испиту сведока. Најновији покрет за реформу Кривичног Поступка иде за тим, да се генерална истрага што више упрости, да буде бржа, непосреднија и јавна. Само је све ово још предмет научног проучавања, а до стварних пројеката се још није дошло.

За нас би могло бити од значаја питање: да ли може бранилац обвињеног присуствовати испиту сведока? И овде има с малом изменом да вреди исто, што је речено о присуству браниоца испиту обвињеног у примедби 2 на стр. 235. Несумњиво је, да нико не може бити начелно противан најширој јавности чак и за целу генералну истрагу, јер је јавност одиста јака гарантија за правилност истраге, а често и погодно средство за проналажење истине. Али, поред свега тога, јавност се не може узети као правило, које треба да усвоје сви законодавци. Хоће ли генерална истрага бити јавна или не, зависи од много разних околности, које нису код свих народа истоветне. Законодавац може завести јавност само тако, ако је извесно да ће од ње бити користи а никако штете. То исто вреди и за присуство браниоца приликом испита обвињеног, сведока и других лица. Моје је мишљење, да би у нас више штете но користи било, кад би се браниоцу допустило да присуствује испиту обвињеног и сведока. Штета би долазила услед злоупотребе од стране бранилаца тако, да се то не би дало више поправити. Међутим много је мања штета од неприсуствовања него корист од присуствовања браниоца, јер окривљени има још увек времена, нарочито на главном претресу, да се послужи браниоцем и да поправи све што је у генералној истрази рђаво урађено, пошто је по теорији слободног судијског уверења за суд меродавно само оно што се на главном претресу уради. Кад, дакле, интерес обвињеног, да његов бранилац присуствује испиту сведока, дође у сукоб с интересом истраге, онда мањи интерес треба да се жртвује већем. У нас је интерес истраге већи интерес, јер обвињени има прилике да и касније своје интересе заштити, те стога не треба ни допустити да бранилац присуствује испиту сведока. Само је ипак потребно што више водити рачуна и о интересима обвињеног. С обзиром на процесни положај обвињеног, њему треба допустити да се може послужити браниоцем приликом предузимања сваке радње у поступку, па било то у генералној било у специјалној истрази. Како окривљени у специјалној истрази може неограничено имати браниоца, то му у генералној истрази треба допустити да се послужи браниоцем само приликом предузимања оних радња, које се касније т. ј. у специјалној истрази или не могу никако обновити или је вероватно да се неће моћи обновити. Главно је овде: не оставити ниједну радњу, а да се окривљени приликом њеног предузимања не послужи браниоцем. Према овоме, браниоцу треба увек допустити у генералној истрази, поред употребе правних средстава на одлуке иследникове, — и присуствовање увиђају и вештачењу. Међутим не и испиту обвињеног, јер је испит обвињеног радња, која се мора обновити на главном претресу, када оптужени има браниоца. Исто има да вреди и за сведока с тим изузетком, што браниоцу треба допустити присуствовање испиту сведока само онда, кад је извесно или кад се сумња, да ће сведок на главном претресу моћи бити саслушан, н. пр. услед тешке болести, услед старости не може да дође и т. д. Тако треба разумети чл. 153 Устава и у томе смислу учинити измене у законику о кривичном поступку.

И на главном претресу сведоци се испитују понаособ, али у присуству странака и браниоца оптуженог. Ако би који од сведока био међу слушаоцима у судници, и чуо саслушавање других сведока, то ипак не значи, да он неће моћи бити саслушан или да ће његова сведоџба бити без вредности. Таква сведоџба може само имати мању вредност, што ће зависити од оцене суда.

2. Испит сведока по правилу је *усмен* (§ 104 други одељак). Изузетак чине само неми. По првом одељку §-а 106, ако је сведок нем а зна писати, одговарање на питања писмено. Ако ли је глувонем, а зна писати, онда му се и питања имају писмено постављати; ако ли је, пак, само глув, а читати и говорити може, онда му се питања имају писмено постављати, на које је он дужан давати усмен одговор. Ако ли глув или нем не зна читати и писати, испит се таквог сведока има вршити преко заклетог тумача. Као тумач може се употребити лице за које се зна, да је вично у споразумевању с глувонемима. Испит оваквих сведока мора се вршити врло обазриво. Питања се морају постављати знацима тако да су кратка и јасна. Ако је одговор сведока од важности, то од њега треба тражити да га више пута понови, док не буде сасвим јасно шта сведок мисли. Ради што поузданијег одговора, треба глувонемог одвести и на лице места и ту му показати предмет или лице о коме сведочи.

Преко тумача се има сведок испитати и онда, кад овај не зна српски говорити. За тумача се узима лице које зна језик сведока. Ако иследник или деловођа или који од судија знају језик сведока, онда ће се испит вршити преко њих; тек ако они не знају језик сведока, има се узети друго лице за тумача, који је дужан испит да потврди својим потписом поред потписа сведока (§ 105). Пре испита тумач мора бити заклет. Односно правног положаја тумача подељена су мишљења. Правилно је мишљење, по коме се тумач сматра као вештак, па се, према томе, на њега примењују аналого и све законске одредбе о вештацима.

3. Закон наређује иследнику и суду, да сведока непосредно пре испита *опомену*, да о свему што питан буде савесно и саму истину покаже, и да ништа не прећути што му је познато о ствари за коју се пита (§ 103). Потребно је, сем овога, сведока опоменути и на то, да ће се на свој исказ заклети. Иследник или суд дужан је сведока да опомене у форми која одговара узрасту, положају, карактеру и васпитању сведоковом.

4. После овога настаје прави испит. Ту се у главноме не разликују нови или реформирани поступци од старих, инквизиторских поступака. Тако исто нема разлике у начину испита сведока у генералној истрази и на главном претресу.

(наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

ДАКТИЛОСКОПИЈА И БЕРТИЈОНАЖА

— НАКНАДНО ОБЈАШЊЕЊЕ —

(СВРШЕТАК)

Једино лице, које би морало бити упознато са класификовањем тих картона и осталим финесама при манипулацији било би оно, које би било у јединој централи за сву Србију, овде у Београду. Тим би се, дакле, постигло и то, да у место неколиких одељења по окружним варошима, која би стала многе хиљаде, имамо само једно, у коме би се сав посао и брже и лакше могао свршавати.

А оне хиљаде, које сада трошимо на одељење у Пожаревцу и које ћемо трошити за одељење у Нишу, за које, по нашем сазнању, постоји пројекат у Министарству, могли бисмо корисније употребити на друге исто тако важне полицијске сврхе.

Није, ваљда, потребно да нарочито наглашавамо, од колике би тек користи било такво одељење, када би се одмах могло применити на целу земљу за цео наш злочиначки свет, у место само за осуђенике у Београду и Пожаревцу.

Отисци прстију узимају се четири пута брже, но што се испуњава картон по Бертијоновом систему. Тај факт не оспоравају ни привржeници друге системе, а из тога се лако даје зачључити да бисмо у централи, примењујући дактилоскопски систем, имали знатне уштеде у радној снази и времену. За пример ћемо навести дактилоскопско одељење у загребачкој полицији, где један чиновник крив. одељка *поред осталих послова* рахат врши овај посао и ако тамо годишње има преко 1000 случајева.

Ова полиција даје у исто доба и леп доказ о јевтиноћи овог система. Потписатог је крајем октобра пр. године уверавао Управник загребачке полиције, а исто тако и чиновник, коме је тај посао поверен, да их је дактилоскопски систем, који је тамо у исто време и једини за идентификовање до тога дана за ту годину у одељењу стао *само четрдесет и девет* круна трошка. Како је то у грдној несразмери према нашим неколико хиљада динара за антропометријско одељење, не рачунајући ту и трошкове око „Полицијског Гласника!“

Тај, дакле, однос у потребним трошковима не састоји се само у томе, што инструменте за антропометријски систем стају неколико стотина динара, а потребни материјал и средства за дактилоскопски систем само десетину динара већ као што се види и у осталим расходима, који се редовно понављају сваке године.

Када се томе још дода и тај факат, да су полиције наших непосредних суседа у Пешти и Загребу снабдевене само картонима по дактилоскопском систему и да би у случају какве потребе за констатовањем идентитета извесног злочинца са стране, по свој прилици било потребније, да се обратимо њима, но француској или којој другој полицији, јер су наши странци већином из непосредног суседства, — онда се тек може закључити, колике би користи настале за нас и нашу полицију, када бисмо употребљавали дактилоскопски систем.

Поменули смо ова факта с тога, да би се добила што потпунија и правилнија слика вредности дактилоскопског система; а сада да се у неколико обазремо на резиме г. Алимпићевог чланка, ради чега смо се поглавито и нашли побуђени, да напишемо ове редове.

На крају тога чланка налазе се ови ставови:

„После свега што смо до сада казали о разним методама идентификовања и о њиховим добрим и незгодним особинама, није тешко увидети да будућа метода идентификације не може бити ни фотографија, ни живе слике, ни боја очију, ни спољашњи знаци, ни антропометрија, ни дактилоскопија, већ једна комбинација свију ових метода, *којој ће отисци прстију служити за класификацију*[1]), фотографија и живе слике за изналажење криваца у бегству, а све ове методе скупа за што поузданије констатовање неоспорног идентитета“.

И даље:

„Онога дана, кад ово питање буде дефинитивно решено, наше антропометријско одељење *измениће само начин класифицирања картона* и у место да их класифицира по антропометријским мерама, као што је то до сада чинило, оно ће их класифицирати по дактилограмима. *До овог дефинитивног решења било би опасно ма шта мењати* с обзиром на данашње разне системе класифицирања дактилограма и све већу тежњу стручњака, да се ово питање реши на једном међународном конгресу и да ово решење буде обавезно за сва одељења за идентификацију“.

И референт париске академије наука и стручњаци, на које смо се позвали, и они, које је г. Алимпић навео, па као што се види и сам г. Алимпић, деле мишљење, да ће интернационални картони за идентификовање криваца бити класифицирани по дактилоскопском систему. То је факат, који никако не стоји у вези са питањем, да ли ће тај картон садржавати само отиске прстију или и лични опис, особене знаке, фотографије криваца и т. д.

Када је то тако, по чему би онда било *опасно*, ако би наше антропометријско одељење извршило измене у класифицирању још сада, дакле пре усвајања интернационалног картона? Зашто чекати конгрес, који узгред буди речено, траже поглавито они, који поколебани у свом уверењу о надмоћности бертијонаже, виде све величанственије и непоречне успехе дактилоскопије, зашто чекати тај конгрес, гомилајући непотребан материјал и трошећи бескорисно велике суме?

И када већ мора настати то време, шта мисли да ради антропометријско одељење са прикупљеним антропометријским картонима, који се не могу доцније пренети на калуп овог другог са свим различитог система? Ми мислимо, да нико не може одобрити такав поступак да се обавља неки посао са силним издацима у новцу и радној снази, и да се прикупљају подаци, за које смо сви уверени, да ће после кратког времена некорисно и неплодно почивати у архиви а да се ти исти подаци после усвајања новог система класификовања морају *поново* прикупљати са више муке и тешкоћа и са новим трошковима и издацима.

По нашем искреном уверењу *неће бити опасно, ако се промени систем, већ ће бити грех по интересе полиције, ако се он не промени*, јер продужавати један посао за који се још у почетку види, да је погрешно започет, за то што је тако започет, никако друкчије не може да се назове но тако.

За што берлинска и бечка полиција *нису сматрале за опасно*, када су пре неколико година, поред постојећег антропометријског система увели као обавезан и систем помоћу дактилоскопије, како би у низу извесног броја година сабране податке по антропометријским картонима пренели на ове последње, да би на тај начин са свим изменили први систем? а ми ваљада не можемо претпоставити, да су оне мало водиле рачуна о интересима њихове струке, када су се решиле на тај корак скопчан такође са силним издацима и жртвама.

Са свим је индиферентна ствар, да ли дактилоскопски систем код нас у Београду треба увести поред антропометријског система, и да ли га треба увести само са отисцима прстију без икаквих других помоћних података, или пак заједно са подацима, који се сада уписују у антропометријске картоне као што су: фотографија, опис личности и бележење особених знакова. Али да и њега треба увести ради класификовања картона које за сада узимамо од криваца, сматрамо да не треба ни једне речи више да кажемо ма се и огрешили о све његове друге одлике, које смо већ напред само у кратким цртама изнели.

Стварни интереси наше полиције, којима смо дужни сви ми полицијски чиновници да се посветимо, упућују нас, да скренемо пажњу наших меродавних чинилаца на ова питања, потпуно убеђени, да тим испуњавамо своју дужност према служби, а да ли су ова резоновања у колико тачна, показаће по нашем мишљењу и најскорија будућност.

Васа Лазаревић.

[1]) Курзив је наш свуда.

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ТРИ СТУДЕНТА

Од Конана Дојла

Било је то 1895. године, кад нас је ток догађаја, у које нећу сада ближе улазити, нанео у једну од најважнијих и најстаријих универзитетских вароши Енглеске. За то време догодила нам је

ДАКТИЛОСКОПИЈА И БЕРТИЈОНАЖА

— НАКНАДНО ОБЈАШЊЕЊЕ —

(СВРШЕТАК)

Једино лице, које би морало бити упознато са класификовањем тих картона и осталим финесама при манипулацији било би оно, које би било у јединој централи за сву Србију, овде у Београду. Тим би се, дакле, постигло и то, да у место неколиких одељења по окружним варошима, која би стала многе хиљаде, имамо само једно, у коме би се сав посао и брже и лакше могао свршавати.

А оне хиљаде, које сада трошимо на одељење у Пожаревцу и које ћемо трошити за одељење у Нишу, за које, по нашем сазнању, постоји пројекат у Министарству, могли бисмо корисније употребити на друге исто тако важне полицијске сврхе.

Није, ваљда, потребно да нарочито наглашавамо, од колике би тек користи било такво одељење, када би се одмах могло применити на целу земљу за цео наш злочиначки свет, у место само за осуђенике у Београду и Пожаревцу.

Отисци прстију узимају се четири пута брже, но што се испуњава картон по Бертијоновом систему. Тај факт не оспоравају ни привржeници друге системе, а из тога се лако даје зачључити да бисмо у централи, примењујући дактилоскопски систем, имали знатне уштеде у радној снази и времену. За пример ћемо навести дактилоскопско одељење у загребачкој полицији, где један чиновник крив. одељка *поред осталих послова* рахат врши овај посао и ако тамо годишње има преко 1000 случајева.

Ова полиција даје у исто доба и леп доказ о јевтиноћи овог система. Потписатог је крајем октобра пр. године уверавао Управник загребачке полиције, а исто тако и чиновник, коме је тај посао поверен, да их је дактилоскопски систем, који је тамо у исто време и једини за идентификовање до тога дана за ту годину у одељењу стао *само четрдесет и девет* круна трошка. Како је то у грдној несразмери према нашим неколико хиљада динара за антропометријско одељење, не рачунајући ту и трошкове око „Полицијског Гласника!“

Тај, дакле, однос у потребним трошковима не састоји се само у томе, што инструменте за антропометријски систем стају неколико стотина динара, а потребни материјал и средства за дактилоскопски систем само десетину динара већ као што се види и у осталим расходима, који се редовно понављају сваке године.

Када се томе још дода и тај факат, да су полиције наших непосредних суседа у Пешти и Загребу снабдевене само картонима по дактилоскопском систему и да би у случају какве потребе за констатовањем идентитета извесног злочинца са стране, по свој прилици било потребније, да се обратимо њима, но француској или којој другој полицији, јер су наши странци већином из непосредног суседства, — онда се тек може закључити, колике би користи настале за нас и нашу полицију, када бисмо употребљавали дактилоскопски систем.

Поменули смо ова факта с тога, да би се добила што потпунија и правилнија слика вредности дактилоскопског система; а сада да се у неколико обазремо на резиме г. Алимпићевог чланка, ради чега смо се поглавито и нашли побуђени, да напишемо ове редове.

На крају тога чланка налазе се ови ставови:

„После свега што смо до сада казали о разним методама идентификовања и о њиховим добрим и незгодним особинама, није тешко увидети да будућа метода идентификације не може бити ни фотографија, ни живе слике, ни боја очију, ни спољашњи знаци, ни антропометрија, ни дактилоскопија, већ једна комбинација свију ових метода, *којој ће отисци прстију служити за класификацију*[1]), фотографија и живе слике за изналажење криваца у бегству, а све ове методе скупа за што поузданије констатовање неоспорног идентитета“.

И даље:

„Онога дана, кад ово питање буде дефинитивно решено, наше антропометријско одељење *измениће само начин класифицирања картона* и у место да их класифицира по антропометријским мерама, као што је то до сада чинило, оно ће их класифицирати по дактилограмима. *До овог дефинитивног решења било би опасно ма шта мењати* с обзиром на данашње разне системе класифицирања дактилограма и све већу тежњу стручњака, да се ово питање реши на једном међународном конгресу и да ово решење буде обавезно за сва одељења за идентификацију“.

И референт париске академије наука и стручњаци, на које смо се позвали, и они, које је г. Алимпић навео, па као што се види и сам г. Алимпић, деле мишљење, да ће интернационални картони за идентификовање криваца бити класифицирани по дактилоскопском систему. То је факат, који никако не стоји у вези са питањем, да ли ће тај картон садржавати само отиске прстију или и лични опис, особене знаке, фотографије криваца и т. д.

Када је то тако, по чему би онда било *опасно*, ако би наше антропометријско одељење извршило измене у класифицирању још сада, дакле пре усвајања интернационалног картона? Зашто чекати конгрес, који узгред буди речено, траже поглавито они, који поколебани у свом уверењу о надмоћности бертијонаже, виде све величанственије и непоречне успехе дактилоскопије, зашто чекати тај конгрес, гомилајући непотребан материјал и трошећи бескорисно велике суме?

И када већ мора настати то време, шта мисли да ради антропометријско одељење са прикупљеним антропометријским картонима, који се не могу доцније пренети на калуп овог другог са свим различитог система? Ми мислимо, да нико не може одобрити такав поступак да се обавља неки посао са силним издацима у новцу и радној снази, и да се прикупљају подаци, за које смо сви уверени, да ће после кратког времена некорисно и неплодно почивати у архиви а да се ти исти подаци после усвајања новог система класификовања морају *поново* прикупљати са више муке и тешкоћа и са новим трошковима и издацима.

По нашем искреном уверењу *неће бити опасно, ако се промени систем, већ ће бити грех по интересе полиције, ако се он не промени*, јер продужавати један посао за који се још у почетку види, да је погрешно започет, за то што је тако започет, никако друкчије не може да се назове но тако.

За што берлинска и бечка полиција *нису сматрале за опасно*, када су пре неколико година, поред постојећег антропометријског система увели као обавезан и систем помоћу дактилоскопије, како би у низу извесног броја година сабране податке по антропометријским картонима пренели на ове последње, да би на тај начин са свим изменили први систем? а ми ваљада не можемо претпоставити, да су оне мало водиле рачуна о интересима њихове струке, када су се решиле на тај корак скопчан такође са силним издацима и жртвама.

Са свим је индиферентна ствар, да ли дактилоскопски систем код нас у Београду треба увести поред антропометријског система, и да ли га треба увести само са отисцима прстију без икаквих других помоћних података, или пак заједно са подацима, који се сада уписују у антропометријске картоне као што су: фотографија, опис личности и бележење особених знакова. Али да и њега треба увести ради класификовања картона које за сада узимамо од криваца, сматрамо да не треба ни једне речи више да кажемо ма се и огрешили о све његове друге одлике, које смо већ напред само у кратким цртама изнели.

Стварни интереси наше полиције, којима смо дужни сви ми полицијски чиновници да се посветимо, упућују нас, да скренемо пажњу наших меродавних чинилаца на ова питања, потпуно убеђени, да тим испуњавамо своју дужност према служби, а да ли су ова резоновања у колико тачна, показаће по нашем мишљењу и најскорија будућност.

Васа Лазаревић.

[1]) Курзив је наш свуда.

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ТРИ СТУДЕНТА

Од Конана Дојла

Било је то 1895. године, кад нас је ток догађаја, у које нећу сада ближе улазити, нанео у једну од најважнијих и најстаријих универзитетских вароши Енглеске. За то време догодила нам је

— То није немогуће.

— Иначе нико није био код вас?

— Нико

— Да ли је могао знати когод, да је отисак у вашој соби?

— Нико живи сем штампара.

— Познаје ли он вашега слугу?

— Не, сигурно не познаје. Нико иначе није могао знати.

— Где је сада Банистер?

— Кад сам ја одлазио, он се, бедник налазио у јадном стању. Са свим је саломљен седео у столици, али ја се више нисам бринуо о њему; морао сам много да журим, да бих што пре дошао до вас, господине Холмсе.

— Ви сте и сада оставили отворена врата од своје собе?

— Пошто сам прво закључао своје хартије.

— Ако Индијанац није приметио приликом посете, да се код вас налазио штампани отисак задатка, онда је човек, који га је преписивао, са свим случајно прошао и унутра ушао, не знајући у опште што о тим вашим важним харијама.

— И ја у то верујем.

Холмс се смешио на свој загонетни начин

— Него, рече он, хоћемо ли сад да идемо?

Холмс узе шешир, а и ја учиним то исто.

— Ништа за тебе, Ватсоне.

Али кад је приметио моје збуњено лице, рече ми доброћудно смешећи се:

— Добро, ходи с нама, кад хоћеш, — Господине професоре, стојимо вам на расположењу.

* * *

Из маховином обраслог дворишта куће, у којој је био колеж, улазак у готском стилу водио је ка једним каменим степеницама. Соба нашега клијента била је на приземном спрату и имала је велики прозор са гвозденим решеткама; изнад ње су становали на првом, другом и трећем спрату по један студент. Био је већ са свим мрак, кад смо стигли. Холмс застаде и погледа према прозору у приземљу. За тим приђе ближе, подиже се на прсте, испружи врат и погледа у собу професорову.

Морао је проћи кроз врата, рече нам вођа, јер другог прозора нема, сем тога са решеткама.

— Кад већ не можемо овде ништа видети, рече Холмс, смешећи се на свој начин, онда хајдемо унутра.

Уђосмо у један ходник. Професор откључа спољашња врата своје собе и уведе нас унутра. Холмс отпоче одмах тачно испитивање простирача, а ја и професор остадосмо у једном углу, да га не би узнемиравали.

— На жалост, овде нема никаквих трагова рече он по том. При овако сувом времену ретко се може тако што и очекивати. А ваш се слуга, изгледа, већ са свим опоравио. Ви рекосте, да сте га оставили у једној столици; у којој то?

(наставиће се)

Превео с немачког
Д. В. Бакић.

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

Казнени заводи у Румунији. — До половине XVIII века осуђеници у Румунији лежали су по пространим подрумима, без икаквог реда и без обзира на доба старост и пол, а храну су могли очекивати само од милосрдних пролазника. Принц Маврогени био је први, који је наредио да се мушки осуђеници одвоје од женских.

У год. 1831. промулгован је органски регламан, који је предвиђао подизање специјалних зграда за казнене заводе. Још и у овом времену осуђени на затвор живе заједничким животом и раде на подизању државних путева, а осуђени на робију живе у окнима рудника соли и раде за рачун државе.

Год. 1862. учињен је први покушај за организацију казнених завода; осуђени на затвор премештени су у манастире.

Дефинитивна реорганизација казнених завода извршена је законом од 26. јануара 1874. год.. који и данас важи.

Сви казнени заводи, према овом закону, подељени су на ове четири категорије: а) *заводи за поправку;* б) *заводи ћелијски*; в) *заводи за робијаше*, и г) *заводи за повратнике.*

Поред ових, постоје још два специјална завода: један за *малолетнике* а други за *женске.*

Затвор »*Дофтана*« једини је, чија зграда одговара прописима закона; остали казнени заводи смештени су у некадашњим манастирима и старим зградама.

Као год у Француској тако и у Румунији казнени заводи стоје под министром унутрашњих дела. Њихова администрација поверена је генералном директору, који води надзор и врши потребну инспекцију уз припомоћ вицедиректора.

Сваки казнени завод има свога управника, писара, рачуновођу и т. д. и потребан број чувара (5 на 100 осуђеника). Женским казненим заводом управља управница, а за чуваре употребљују се такође женска лица.

Одело осуђеника боје је кестењавозагасите и ишарано белим штрафтама, а састоји се из: блузе, прслука панталона и капе. Од постељних ствари добијају вунени покривач и јастук за кревет. Понедеоником, средом и петком живе о биљној храни, а осталих дана добијају месо. Ову храну осуђеник може побољшати из своје уштеде; алкохолна пића допуштена су само у случају болести и о великим празницима.

И ако закон од 1874. год. говори о ћелијском систему, у централним заводима, изузев »Дофтане«, режим је заједнички. Осуђеници живе, спавају и раде заједнички, али су приморани на ћутање.

Осуђеницима је допуштено да читају религиозне књиге, а неписмени могу учити азбуку. Свештеник је обвезан, да их једанпут недељно морално поучава, и да служи службу сваке недеље и о свима празничним данима.

Рад пољски или индустријски, према месту или врсти завода, обавезан је.

До сада добивени резултати у погледу моралне поправке осуђеника, по признању управника казненог завода у Фокшани, Др. Јонела Наума-Инау, ништавни су, чему је поглавити узрок што ни до данас нису остварени прописи закона од 1874. год. а индивидуалном затвору.

Убиство из сујеверја. — Прошле године десио се овај интересантан случај у северо-америчкој вароши Циону. Старицу Летилију Гренхолг мучили су њен син, њена кћи и још три личности све дотле, док није умрла. Сво петоро мучитеља припадало је секти паромитена, а дело су извршили у са свим доброј намери, бар по њиховом убеђењу. Стара је Летилија боловала од гихта. Лудилом обузети, да пацијенткиња има у себи зао дух, кога треба истерати, ових пет личности клекоше поред њеног кревета, помолише се Богу и почеше да ишчашују и череће удове болесничине (да ли са њеним пристанком или не није познато). Узвике од бола несрећнице поздрављали су са узвицима тријумфа, уверени, да су то узвици потераног, преплашеног ђавола. Најзад сломише врат старици и објавише, да је ђаво престао да стење.

По том су лудаци приредили церемонију, којој је био задатак да поврати старицу у живот, што им, разуме се, није пошло за руком. Лист, који саопштава ову ствар („Tag“), додаје, да су ове ексорцисте стављене под истрагу за дело убиства.

Тим поводом Др. Х. Рајхел, приватни доценат у Лајпцигу, тврди, да ови злочинци ни у ком случају не могу одговарати за дело убиства с предумишљајем, пошто злочинци не само смрт њену нису хтели, већ је нису ни предвиђали. Тим поводом подсећа он на случај, који је изнео Х. Грос у своме „Архиву за криминалну антропологију и криминалистику“, у коме је један румунски војник, по упуту из једне чаробне књиге одсекао главу једноме своме другу, и то са његовим пристанком, у најтврђем убеђењу, да ће му глава неком чаробном силом опет зарасти, чим буде исколао неко сакривено благо.

Оно, што би се овде могло узети да је учињено са предумишљајем, т. ј. намерно или бар у најмању руку свесно последица, то је повреда тела, те би према томе могло бити говора само о повреди тела која је изазвала смрт. Учиниоци у горњем случају све су друго хтели, сем изазивање болова код старице и поремећење њених удова; све то што су они хтели и веровали није ништа друго него енергичан напад противу ђавола, демона. Сва је њихова намера била управљена противу ових.

Овим поводом износи Рајхел мишљење, да за оваква дела, извршена из чистог сујеверја, треба прописати специјалне казне.

Један злочинац особите врсте. — Један млад, елегантан човек бавио се подуже времена по Аустрији, издавајући се под разним племићским именима као човек који је сопственик огромних имања у

иностранству. На тај је начин умео на више места, и то увек од високих свештених лица да измами знатне суме новаца на име путног трошка. При том је увек као извињење причао, да је разлог његовом бегству из родитељске куће једно одвођење, али да се сада покајао и иде натраг родитељима. Исту је такву превару покушао учинити и у Грацу, али је остао преварен у нади — не дадоше му ништа; за то је морао почети да се задужује и ускоро је одатле побегао.

Међутим у Грацу дође власти до знања за његове преваре, па мало по том стигоше и из других места потернице за њим, али свако трагање за швиндлером остаје за извесно време без успеха.

То би трагање можда за навек било безуспешно, да се он са свим неочекивано не врати у Грац, те тако сам пружи прилику власти да га ухапси.

У току истраге утврђено је, да се он само зато вратио у Грац, да би исплатио своје дугове, које је починио у Грацу. За исплату тих дугова прибавио је новаца на тај начин, што је у другој једној вароши, опет од једног високог свештеног лица, на горе поменути начин, измамио замашнију суму но што су му дугови износили.

Злочинац о коме је реч редак је специјалиста не само по начину извршења дела и по избору својих жртви, већ и по врсти употребе плена. Јер злочинац, који у једном месту начини дугове и онда побегне, али се доцније враћа (излагајући се опасности да га полиција ухвати) и то само из разлога да плати почињене дугове новцем до којег је дошао превареним начином, јесте злочинац јединствене врсте.

Овај је злочинац кажњен са седам година тешког, тамничког затвора, али, и поред свију могућих истраживања и напора да му се утврди идентитет, власти нису успеле у томе. Дошло се само до тога факта, да је он раније служио по господским кућама у немачкој царевини.

Злочин противу свештеника. — У северној Чешкој десио се прошле године овакав случај:

19. фебруара око 10 сати пре подне достави полицијској власти у Рајхенбергу један црквењак, да је неколико тренутака пре тога у цркви Erzdekanal један човек избацио револверски метак на главни олтар, и када се црквењак хтео уверити о узроку тога пуцња, непознати је и на њега избацио један метак. Злочинац је одмах признао жандарму у близини шта је учинио, са речима: „Ја сам то учинио".

На кривичном испиту објаснио је злочинац полицијском инспектору, како је многим читањем слободоумних списа стекао убеђење, да нити има неба, нити има душе, и да су само свештеници криви што постоји несрећа потпуног заглупљивања човечанства, док они сами проводе живот као најгори лењивци. За то је он од пре годину дана иступио из сваке конфесије. Он има пред собом живот пун тешкога и напорнога рада и све једно му је, да ли ће умрети после двадесет година или сада. — Он се пре четрнаест дана решио да изврши самоубиство, али пре тога је хтео да убије бар једнога свештеника које мрзи из дна душе, потпуно уверен, да би човечанство одобравало његово дело и да би га сматрало за свога добротвора.

Али тада није извршио самоубиство. На дан извршења дела отишао је у 7 сати у јутру на рад, али га је већ пола сата доцније морао напустити, услед раздражења противу свештеника. За тим је отишао ка једноме пријатељу, код кога се налазио на чувању револвер његова зета, и, под изговором да хоће да га носи сестри, узме од овога револвер, и тако са напуњеним оружјем отиде најпре у Kreuzkirche, да у њој убије кога свештеника; како у тој цркви не беше ни једнога свештеника, он оде у другу — Erzdekanalkirche, у нади да ће ту свакако наћи једнога од њих. Али ни овде не могаде наћи ни једнога свештеника, те мораде отићи са намером, да убије свештеника кога првог у путу сретне. Ну како ни једнога, случајно, није срео, врати се опет у ову последњу цркву после читавог сата узалудног лутања по вароши. Не нашав опет ни једнога свештеника, отприлике на десет корачаји одстојања испали један метак у правцу главног олтара. Кад је по том изашао из олтара један човек обучен у црно, он напери револвер на њега и опали, верујући да је то свештеник. Метак је промашио, човек се сакрио иза двери, а он баци револвер према олтару и изађе на улицу да потражи жандара који би га одвео у полицију. И тако је и било.

Злочинац је био 20 година стар, по занимању обућар, а у последње време железнички раденик, неожењен, није припадао ни једној вери, владања је био доброг. Све горње податке поновио је и пред истражним судијом.

Пошто је истражна власт посумњала у његово душевно здравље, послат је у Праг да га посматрају психијатри. Ови су после дужег посматрања дали свој суд, да је злочинац извршио дело у стању душевне поремећености.

Белгијска криминална статистика у 1905. год. — Број *индивидуалних осуда* у Белгији у 1905. год. износи *57.655*, од кога броја долази: на мушке *43969*, а на женске *13686*. Број *осуђених лица*, у истој год. износи *52.074*: за мушке 39358, а за женске 12895. Излази, дакле, из упоређења ових двеју цифара, да број осуда у *повратy* износи *5608*. Број овај у год. 1903. износио је *6094* а у 1904. год. *5482*.

Са гледишта доба старости, максимум криминалитета за мушке достигнут је између 21 и 25 год. За повратнике, највећи број осуда пада између 21 до 30 године.

Број повратника, упоређен према броју осуђеника на првој осуди, мањи је између 25 до 30, а већи између 25. до 60. год.

Женски криминалитет у 1905. год. достигао је свој максимум у доба између 30 до 35 год.

На дан 31. децембра 1905. год. у белијским затворима налазило се: *4066* људи и *574* жена. Просечна дневно цена за издржавање једног осуђеника износила је 1 fr. 35, према 1 fr. 17 у 1904. и 1 fr. 18. у 1903. год.

У заводе са принудним радом у току 1905. год. примљено је: *3186* људи и 213 жена, а у заводе за изнемогле; 2973 људи и 176 жена.

Условних осуда у год. 1905. изречено је 215. Од ових је опозвано свега 21.

Међу осуђеницима за злочине и преступе против јавног реда има на првој осуди *34·28%* алкохоличара, а у повратy *60·90%*.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

I.

Суд општине клисурске, актом својим Бр. 805. пита:

„Један прећашњи председник ове општине, кажњен је од стране полицијске власти на основу чл. 112.. 130., 157. тач. 4, и 158. закона о општинама одузимањем председничке плате по буџету од прошле године, пошто овогодишњи буџет није био готов.

Случај је донео, да је овај председник био изузео сву своју плату до дана изрицања пресуде, а по саопштењу пресуде одмах је дао оставку на службу, коју му је одбор одмах уважио и разрешио га од дужности, те тако он није по саопштењу пресуде био више ни дана у својству председника, нити је уживао плату.

Питање је сада: може ли се од њега извршити наплата казне по пресуди продајом његове имовине, кад пресуда гласи да се кажњава платом, и може ли се казна рачунати по прошлогодишњем буџету, односно према плати председничкој из прошле године која је већа, или ће се узети онако, како је буџетом предвиђена за ову годину.

Моли се уредништво за потребно обавештење".

— На ово питање одговарамо:

Казна одузимањем плате, изречена према општинским часницима, убраја се у ред административно-дисциплинских мера, којима се немарни и небрежљиви органи нагоне на бржи и прљежнији рад, *докле су на положајима, на којима су*.

Ова казна, како је прописује чл. 158. закона о општинама, везана је искључиво за плату, коју органи примају из касе.

Према овоме, кад је председник, о коме је реч, одмах по саопштењу пресуде дао оставку на положај и ова му уважена, те тако нестало плате као казненог објекта, онда је и извршење пресуде немогућно.

Пресуда је, у осталом, и бесциљна, јер не може да буде мера за поправљање дотичног органа у погледу службе, пошто он није више у њој.

Из ових разлога извршење пресуде из имовине председникове не би се могло законски бранити.

У осталом, постоји и одлука Држ. Савета од 8. маја 1907. г. Бр. 3558, која регулисава један сличан случај, на име да се над часницима, који су дали оставку на службу, не може ни изрицати казна одузимања плате.

Ово је мишљење уредништва, а за сваки случај нека се суд обрати са питањем својој среској власти, па ће се ово питање надлежно расправити.

II.

Суд општине скробничке, актом својим Бр. 896, пита:

„Многа лица обраћају се суду са молбом да копирају пресуде по грађанским или кривичним предметима, или траже препис других акта.

Моли се уредништво за обавештење: какву таксу треба наплаћивати на ове молбе а какву за копирање и у чију корист — државну или општинску?“

— На ово питање одговарамо:

Као што је и раније на слична питања одговарано, уредништво стоји на томе гледишту, да се код општинских судова не наплаћује такса на разне молбе и жалбе, нити се за препис акта може наплаћивати такса из тач. 20. зак. о таксама.

Али како је г. Министар Финансија, као надлежан, расписом својим од 17. априла ове године ПБр. 15584, наредио, да се и код општинских судова наплаћује за копирање такса из т. 20. зак. о таксама, то се тако мора и поступати.

Нека суд нађе поменути распис и прочита, па ће онда знати како ће и колику таксу наплаћивати.

III.

Суд општине сремачке, актом својим Бр. 779, пита:

„Заступник општине сремачке, писменом својом представком Бр. 879, молио је суд и одбор ове општине, да сходно законским прописима регулишу питање о општинском дуговању од стране 11 лица, у суми од 3507·97 динара.

Између осталога он је предложио да се ова сума расходује као пропала, пошто се зна, да се од дужника не може наплатити.

Поводом овог његовог захтева суд је у недоумици шта ће да ради, управо не зна какве су одлуке потребне. да ли само суда и одбора или и збора пошто је сума велика, и коме те одлуке треба слати на одобрење.

Моли се уредништво за потребно обавештење.“

— На ово питање одговарамо:

Шта све треба учинити пре него што се приступи расходовању извесних сума од оних дужника, који не могу да плате дуг општини, тачно је одређено и прописано расписом г. Министра Финансија од 9. јуна 1907. год. ПрБр. 1848.

Нека суд нађе овај распис, нека га свестрано проучи и по њему поступи, па ће правилно привести крају истакнуто питање.

За чуђење је, да деловођа суда не зна за овај распис, кад је он скорашњи, него се постављају питања којима нема места, и која су чак и у листу била објашњавана.

IV.

Суд општине ст-аџибеговачке, актом својим Бр. 1719, пита:

„Кад су у одељку III тачкама: 96, 7 и 8. закона о таксама, одређене таксе, које општински судови могу наплаћивати онда да ли ће они наплаћивати и таксе из т. 8. кад издају појединцима наплаћене суме по разним пресудама и кад не узимају нарочите признанице, него пријамници на самим актима извршења бележе да су дотичне суме примили, или кад само изјаве, да су од дотичних непосредно измирени.

Сем тога да ли ће наплаћивати таксу из т. 23. под а. зак. о таксама, кад извршујући разне пресуде врше продају покретне имовине“.

— На ово питање одговарамо:

Кад год општински судови наплаћују приватним лицима досуђене дугове, дангубе, накнаду штете и т. слично, било да се то утврђује нарочитим признаницима или на самим актима извршења, наплаћиваће одговарајућу таксу из т. 8. зак. о таксама.

Што се тиче таксе из тачке 23. под а за њу важи одговор под II, дат општини скробничкој, јер кад се налази да таксу из тачке 20. треба наплаћивати и код општина, онда би се могла наплаћивати и ова.

V.

Један општински писар пита:

„У мојој општини десио се овај случај:

Пре неколико дана код једног сељака било је на копању 10—15 копача, међу којима је било мушких и женских.

Један од тих радника опклади се са другом двојицом, да са себе свуче одело и да наг прође кроз оне копаче, па и кроз копаче друге, који су били близу њих на раду код другог сељака.

Међу овим копачима неки су се нашли увређени, што се онај свукао и наг кроз копаче ишао, па су доставили суду овом и тражили да га суд за ово дело казни.

У кривичном закону нема нигде за оваква дела прописана нарочита казна. сем ако ово дело не подлежи под тач. 2. § 357. крив. зак.

Због овога сам дошао у недоумицу како да се ово дело пресуди, јер ја мислим да ово дело подпада под тач. 2. § 357. кр. зак. док се у суду истиче и мишљење да је ова казна прописана тач. 4. § 362. крив. зак.

Да би се ова кривица тачно утврдила и пресуда над окривљеним правилно по закону донела, учтиво молим Уредништво за објашњење: постоји ли овде дело кривице из тач. 2. § 357. крив. зак. и ако не постоји, онда по којој се законској одредби казни ова кривица?“

— На ово питање одговарамо:

Кривице ове врсте не казне се ни по тачци 2. § 357. ни по тачци 4. § 362. кривичнога закона, јер овим одредбама нису ни предвиђене.

Оне се кажњавају по тачци 14. правила о регулисању проституције од 31. јула 1900. г. СБр. 6974 (Полицијски Зборник, стр. 1355), која гласи: „Мушкиње и женскиње, које блудничи на отвореним местима, улицама или шетницама, па макар то не било из користи, и које, *ма на какав начин:* речима, *поступцима*, сликама, безобразним списима и *др. вређа јавну наравственост*, има да се казни до 150 динара глобе или до 30 дана полицијског притвора“.

За извиђање и пресуђење ове кривице није надлежан општински суд, него среска власт, према распису г. Министра унутр. дела од 14. јула 1881. г. СБр. 2762. (Полицијски Зборник, стр. 1357), којој и треба послати тужбу или доставу на даљи поступак.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Никола Станковић, из Копривнице, **Дима Стојановић** из Јагличија и **Живадин Златановић,** из Чегривца, среза пиншког, пољу између 1. и 2. овог месеца покрали су Крсту Богдановића, ћерамицију, из Мезграја, среза лужничког, који је радио у вароши Деспотовцу, и по извршењу дела одмах су побегли. Том приликом украли су 90 динара у новчаницама, 1 покровац, 1 торбу, 1 пољаву, 3 пара опанака 1 џак, а поред тога са собом су однели све своје ствари и алат. *Никола* је стар 32 године, средњег раста, смеђа лица, очију граорастих, плаве косе, ћосав, смеђих бркова; *Дина* је стар 23 године, средњег раста, сувоњав, косе плаве. ћосав и *Живадин* је стар 26 година, омален, добро развијен, косе смеђе, малих плавих бркова, сва три у сукненом сељачком оделу какво се носи у источном крају. Позивају се све полицијске и општинске власти да их живо потраже и пронађене стражарно спроведу начелнику среза деспотовачког с позивом на депешу Бр. 7415.

Јеврем П. Миленковић, земљоделац из Ћовдина, среза млавског пре извесног времена извршио је опасну крађу ствари Николи Јовичићу, из Сидмостена, и по извршењу дела одмах побегао. Јеврем је стар 20 година, косе смеђе, ћосав. Нека га све полицијске и општинске власти потраже и пронађеног стражарно спроведу начелнику среза деспотовачког с позивом на депешу Бр. 8480.

Обрен Милосављевић, земљод. из Криваје, пре неколико дана украо је на опасан начин 143·80 динара Љубомиру Лазићу, земљод.

из Криваје и по извршењу дела отумарао из места пребивања. Обрен је стар 17 година, средњег раста, у лицу смеђ, ћосав. Пронађеног треба спровести стражарно начелнику среза млавског с позивом на депешу Бр. 8563.

Војин С. Руцић и **Адам П. Новаковић,** земљод. из Лазнице, среза хомољског 30. прош. месеца извршили су један покушај убиства и једну тешку телесну повреду, па су по извршењу дела одмах побегли. Војин је стар 45 година, малог раста, црномањаст, косе црне, бркова црних, брија се; Адам је стар 25 година, средњег раста, у лицу смеђ, косе и бркова смеђих, шпицасте браде, у белом сељачком оделу. Позивају се све полицијске и општинске власти да их живо у својим домашајима потраже и пронађене стражарно спроведу начелнику среза хомољског с позивом на депешу Бр. 528.

Максим Цветковић, скитница, родом из Веровице у срезу нишавском, који је издржавао затвор код начелства округа пиротског побегао је 7. ов. месеца из истог.

Максим је стар 18—20 год., повисок, сувоњав, смеђ, у оделу грађанском, на глави носи црн шешир, а на ногама ципеле. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да Максима најживље потраже и нађеног под јаком стражом спроведу начелству округа пиротског с позивом на акт Бр. 7392.

Непознати крадљивци ноћу између 8. и 9. тек. м-ца провалили су прозор и ушли у спаваћу собу г. Пантелије Раденковића, артиљериског капетана I. кл. из Ниша, и покрали ове ствари: златан прстен са браон рубинским каменом; златну бурму; мушки сребрн сахат «лонжин» с три поклопца а без ланца; један пероред, чије су корице од слонове кости; кључ «Вертхајмов» од касе сандучаре; један новчаник браон боје у коме је било 10 динара ситног новца и $^{1}/_{8}$ лоза класне лутрије 35. кола бр. 24472, чији је улог на последњем вучењу извучен. Позивају се све полицијске и општинске власти да за крадљивцима и покрађеним стварима трагају и о резултату известе начелство округа нишког с позивом на акт Бр. 11939.

ТРАЖЕ СЕ

Радосава Ђајића, из Кучана, среза златиборског, који има да одговара за дело из чл. 115. закона о шумама, тражи начелник среза златиборског актом Бр. 5309. Радосав је стар 17 година, средњег раста, косе смеђе, очију зеленкастих. До 23. априла ове године служио је у Ваљеву код Игњата Милошевића па је тада отишао из Ваљева. Пронађеног треба спровести поменутом начелнику.

Милутина Тоскића, позоришног момка, родом из Пирота, окривљеног због опасне крађе, тражи начелство округа чачанског актом Бр. 5229. Милутин је стар 20 година средњег раста, црномањаст, уста прћастих, хода тромог. Треба га пронаћи и стражарно спровести поменутом начелству.

Милана, сина Јована **Милошевића,** из Главице, који је служио код Петра Трајковића, пекара у Параћину нестало је 27. пр. месеца. Милан је стар 13 год., омален, сувоњав, у опште смеђ; од одела има: чакшире и антерију од сељачког сукна, на глави поцепану шајкачу, а на ногама кратке сељачке чарапе и пресне опанке. Нека Милана потраже све полицијске и општинске власти, и пронађеног упуте начелнику среза параћинског с позивом на акт Бр. 9995.

Милосава Симоновића, надничара, из Чачка, бившег робијаша, тражи начелство округа чачанског актом Бр. 4915 ради издржавања петогодишњег полицијског надзора. Милисав је из Црне Горе, стар 51 годину, средњег раста, очију плавих, косе црне, смеђих бркова, од особених знакова има: а) брадавицу, вели-

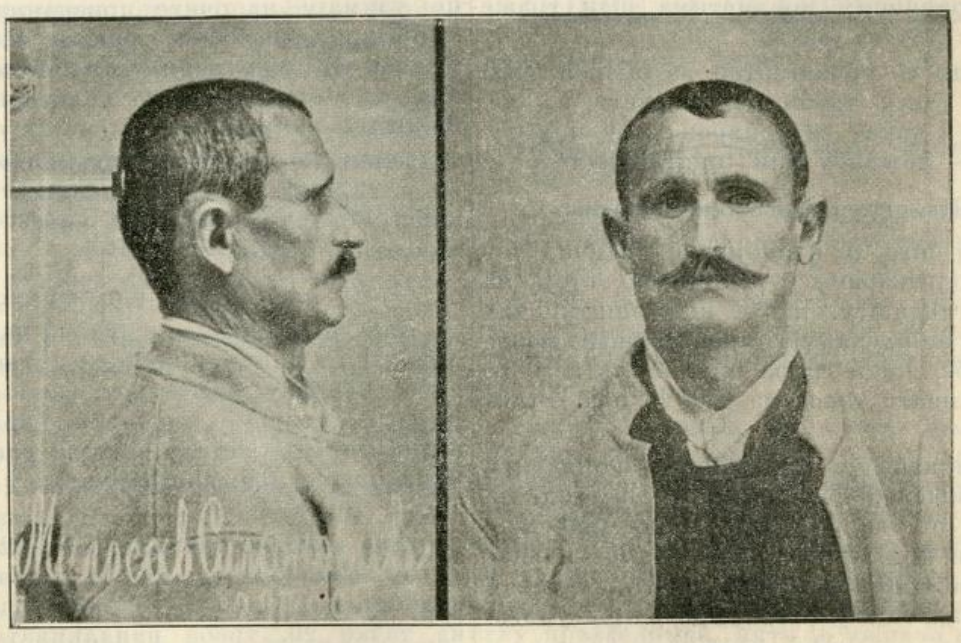

чине зрна од сочива, за 9 см. испод и у десно од седмог кичменог обртња и за 6 см. у десно од кичме и б.) слепоочну ћелавост.

Пресудом горњо-милановачког првостепеног суда од 9. септембра 1898. године Бр. 16789 осуђен је на двадесет (20) година робије у тешком окову због више разбојништава. Са осуде је пуштен 9. септембра 1907. године.

Износећи његову фотографију позивамо све полицијске и општинске власти да га живо потраже и пронађеног спроведу начелству округа чачанског с позивом на акт Бр. 4915.

Милана И. Јовановића, из Власине, тражи начелник среза масуричког, ради извршења кривичне пресуде. Милан је стар 40 година, средњег раста, у опште црномањаст; од одела има: чакшире и гуњ од белог сукна. Позивају се све полицијске и општинске власти да Јовановића у својим домашајима живо потраже и нађеног спроведу поменутом среском начелнику с позивом на акт Бр. 2845.

Велимира, сина Илије **Алексића,** земљод. из села Зеока, среза драгачевског, који је још 1. прошлог месеца отумарао од куће и до сада се о њему није ништа сазнало, тражи начелник среза драгачевског. Велимир је стар 14 година, обичног раста, по лицу пегав, у сељачким гаћама и панталонама, на глави има шајкачу, а на ногама опанке са кајишима. Пронађеног треба упутити начелнику среза драгачевског с позивом на акт Бр. 9109.

Стојана Миловановића, столара из Алексинца, због извесног казнимог дела тражи начелник среза алексиначког актом Бр. 4385. Позивају се све полицијске и општинске власти, да Стојана живо потраже и нађеног спроведу поменутом среском начелнику.

Чедомира, сина Љубомира **Бенчића** из Лапова, нестало је 7. тек. месеца. Чедомир је стар 8 год., обичног раста, сувоњав, у сељачком оделу; на глави носи шајкачу, на десном образу има један мали младеж. Сумња се да су Чедомира одвели Цигани у користољубивом циљу. Позивају се све полицијске и општинске власти да несталог Чедомира најживље потраже и пронађеног упуте начелнику среза лепеничког с позивом на депешу Бр. 11347.

КРАЂА СТОКЕ

На дан 2. овог м-ца непознати крадљивац украо је једну кобилу Златану Стојановићу, из Суповца. Кобила је матора 5 година, дорастаста, лисаста, у једну предњу ногу путаста, са жигом «В». Депеша начелника среза нишког Бр. 13457.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ову покрађу.

ПОБИЈЕНИ

Никола Ђ. Бошаковић-Адамовић, из Мелнице, среза млавског и **Светозар Мијаиловић,** из Ракове Баре, среза звишког, одбегли осуђеници пожаревачког казненог завода, чије смо потернице изнели у 12. броју нашег листа од ове год. убијени су у току прошлог месеца. Николу је убио његов друг Марко Пејкић, из Двериште, а убица Светозарев није још пронађен.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија уредник, Душан Ђ. Јелимић

БРОЈ 25. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 22. ЈУНА 1908. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„**ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК**“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви „**Полицијског Гласника**“ не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог заступника Министра унутрашњих дела, Министра правде, поставити:

за вршиоца дужности члана Управе града Београда у рангу начелника среског треће класе, Ранка Трифуновића, комесара железничке полиције у Београду у рангу среског писара прве класе, по старом закону;

за секретара треће класе начелства округа топличког Живка Лазаревића, полициског писара прве класе Управе града Београда;

за полициског писара друге класе среза јасеничког, округа крагујевачког, Михаила Штуловића, полициског писара исте класе среза поречког, по потреби службе;

за полициског писара друге класе среза качерског Василија Николајевића, полициског писара исте класе среза расинског, по службеној потреби;

за полициског писара друге класе начелства округа топличког Мирка Гавриловића, полициског писара исте класе среза качерског, по службеној потреби, но без права на накнаду путних и селидбених трошкова, и

за полициског писара треће класе среза расинског Ђурђа Јеленића, свршеног филозофа.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 12. јуна 1908. г. у Београду.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу априлу 1908. год.

Према званичним извештајима окружних начелстава и Управе града Београда у току месеца априла извршено је у Србији:

1. **Убистава**	44
2. **Детоубистава**	4
3. **Нехотичних убистава**	3
4. **Покушаја убистава**	25
5. **Разбојништава**	13
6. **Силовања**	2
7. **Тешких телесних повреда**	11
8. **Паљевина**	31
9. **Опасних крађа**	173
10. **Злонамерних поништаја туђих ствари**	28

Од изложених дела пронађено је:

Убистава	40	или	90·9%
Детоубистава	3	„	75%
Нехотичних убистава	3	„	100%
Покушаја убистава	25	„	100%
Разбојништава	12	„	92%
Силовања	2	„	100%
Тешких телесних повреда	11	„	100%
Паљевина	5	„	16%
Опасних крађа	55	„	31·7%
Злонамерних поништаја туђих ствари	4	„	14%

Највећи број убистава извршен је помоћу *ватреног оружја* (26), затим помоћу *оштрог* (10), помоћу *тупог* (5), *дављењем* (2) и *тровањем* (1).

Узроци са којих су ова убиства извршена леже: у *међусобној свађи* за 21 случај, у *освети* за 9, у *користољубљу* за 6, у *напитом стању* за 2, у *одбрани имовине* за 1, у *вршењу званичне дужности* за 1 и у *неморалним побудама* за 1 случај. За три случаја узроци су непознати.

Посматрана према местима у којима су извршена, изложена убиства јављају се: у срезу бањском **4,** у срезу прокупачком **4,** у срезу расинском **3,** у срезу хомољском **3** (2 непронађена), у срезу јасеничком округа крагујевачког **2** (1 непронађено), у срезу копаоничком **2,** у срезу моравичком **2,** и по **1** у срезовима: колубарском округа београдског (непронађено), оба посавска, грочанском, ваљевском, пчињском, неготинском, кључком, ражањском, жупском, трстеничком, левачком, параћинском, деспотовачком, алексиначком, пожаревачком, звишком, моравском округа пожаревачког, орашком, јасеничком округа смедеревског, заječарском, црногорском, ужичком и студеничком.

Детоубиства су извршена по **1** у срезовима: пчињском (непронађено), неготинском, левачком и беличком.

Нехотична убиства извршена су по **1** у срезовима: јабланичком, беличком и у вароши Врању.

Покушаји убистава извршени су: у вароши Београду **4,** у срезу бољевачком **2,** у срезу зајечарском **2,** у срезу моравичком **2,** и по **1** у срезовима: грочанском, пчинском, гружанском, копаоничком, жупском, параћинском, алексиначком, хомољском, љубићском, прокупачком, добричком, косаничком и ариљском, и у варошима: Нишу и Прокупљу.

Скоро сва ова дела извршена су у међусобној свађи и освети.

Разбојништва су извршена: у срезу моравског округа пожаревачког **2,** у срезу зајечарском **2,** и по **1** у срезовима: колубарском округа београдског, крагујевачком, колубарском округа ваљевског (непронађено), неготинском, поречком, голубачком, јасеничком округа смедеревског и у вароши Београду.

Силовања су извршена по **1** у срезовима: параћинском и подунавском.

Тешке телесне повреде извршене су: у срезу колубарском округа ваљевског **2,** у срезу гружанском **2,** и по **1** у срезовима: тамнавском, пчињском, брзопаланачком, моравском округа нишког, орашком, заглавском и у вароши Београду.

Паљевине су извршене: у срезу драгачевском **4,** у срезу гружанском **3,** у у срезу косаничком **3,** у срезу подгорском **2** (1 пронађена), у срезу лепеничком **2,** у срезу темнићском **2,** у срезу бањском **2,** у срезу рамском **2,** у срезу подунавском **2,** и по **1** у срезовима: власотиначком, крагујевачком, ресавском, нишавском (пронађена), рађевском, орашком (пронађена), добричком, рачанском (пронађена) и у вароши Крагујевцу (пронађена).

Вредност свих ових паљевина износи око **5.660** динара.

Опасне крађе извршене су: у срезу пожаревачком **8,** у срезу колубарском округа београдског **6** (2 пронађене), у срезу крагујевачком **6** (3 пронађене), у срезу лепеничком **6,** у вароши Нишу **6,** у срезу рамском **6** (5 пронађених), у срезу јасеничком округа смедеревског **6** (1 пронађена), у срезу зајечарском **6** (2 пронађене), у срезу косаничком **6,** у срезу колубарском округа ваљевског **5** (1 пронађена), у срезу неготинском **5,** у срезу голубачком **5,** у срезу подунавском **5,** у вароши Београду **5** (3 пронађене), у срезу цољаничком **4** (1 пронађена), у срезу параћинском **4,** у вароши Пожаревцу **4** (1 пронађена), у срезу рачанском **4** (1 пронађена), у срезу поцерском **3** (све пронађене), у срезу звишком **3,** у срезу црногорском **3,** у срезу моравичком **3,** у срезу космајском **2** (1 пронађена), у срезу посавском **2** (обе пронађене), у срезу грочанском **2,** у срезу подгорском **2,** у срезу власотиначком **2** (1 пронађена), у вароши Врању **2** (обе пронађене), у вароши Крагујевцу **2** (обе пронађене), у срезу ражањском **2** (1 пронађена), у срезу беличком **2** (обе пронађене), у срезу ресавском **2,** у срезу алексиначком **2** (1 пронађена), у срезу бањском **2,** у вароши Пироту **2** (1 пронађена), у срезу јадранском **2** (обе пронађене), у срезу мачванском **2,** у срезу рађевском **2** (1 пронађена), у вароши Шапцу **2,** у срезу хомољском **2** (обе пронађене), у срезу таковском **2** (обе пронађене), у срезу драгачевском **2,** у срезу жичком **2** (обе пронађене), и по **1** у срезовима: тамнавском, ваљевском, пчињском, лесковачком, гружанском, кључком, крајинском (пронађена), копаоничком, левачком (пронађена), деспотовачком (пронађена), сврљишком, нишавском, млавском (пронађена), качерском (пронађена), орашком, бољевачком, тимочком (пронађена), и у варошима: Ваљеву (пронађена), Ћуприји (пронађена), Горњем Милановцу (пронађена), Смедереву (пронађена) и Ужицу.

Вредност свих ових крађа износи око **12.110** динара.

Злонамерних поништаја туђих ствари било је: у срезу сврљишком **5,** у срезу качерском **3,** у срезу тамнавском **2,** у срезу власотиначком **2,** у срезу моравском округа нишког **2,** у срезу посавотамнавском **2** (1 пронађен), у срезу таковском **2** (оба пронађена), и по **1** у срезовима: врачарском, крагујевачком, трстеничком, беличком, бањском, мачванском, ужичком, ариљском, и у варошима: Пироту (пронађен) и Пожаревцу.

Вредност уништених ствари износи око **4.280** динара.

Поред изложених дела у току месеца априла извршено је још у Србији и **15 самоубистава,** и то: у вароши Београду **2,** и по **1** у срезовима: врачарском, космајском, колубарском округа београдског, тамнавском, ражањском, нишком, нишавском, рађевском, моравском округа пожаревачког, бољевачком, трнавском и у варошима: Ваљеву и Зајечару.

Ова самоубиства извршена су: *вешањем* 11, *дављењем у води* 2, *ватреним оружјем* 1 и *оштрим* 1, а узроци њиховом извршењу леже: у *болести* за 5 случаја, у *душевном растројству* за 3, у *рђавом материјалном стању* за 1 и у *старости* за 1. За пет случаја узроци су непознати.

Покушаји самоубиства извршени су по **1** у срезовима: беличком (тровањем), зајечарском (вешањем), бољевачком (тровањем) и у вароши Београду (ватреним оружјем), а узроци њиховом извршењу леже: у *очајању* за 3 случаја и *љубомори* за 1 случај.

Општи преглед до сада изложених дела овакав је:

Текући број	О К Р У З И	Убиства	Детоубиства	Нехотична убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Силовања	Тешке телесне повреде	Пљачкине	Опасне крађе	Злонамерни поништаји туђих ствари	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	3	—	—	1	1	—	—	—	12	1	3	—
2	« ваљевски	2	—	—	—	1	—	3	2	10	2	2	—
3	« врањски	1	1	2	1	—	—	1	1	10	2	—	—
4	« крагујевачки	2	—	—	1	1	—	2	7	15	1	—	—
5	« крајински	2	1	—	—	2	—	1	—	7	—	—	—
6	« крушевачки	8	—	—	2	—	—	—	—	3	1	1	—
7	« моравски	3	2	1	1	—	1	—	3	11	1	—	1
8	« нишки	5	—	—	2	—	—	1	2	11	8	1	—
9	« пиротски	—	—	—	—	—	—	—	1	3	1	1	—
10	« подрински	—	—	—	—	—	—	—	1	11	3	1	—
11	« пожаревачки	6	—	—	1	3	—	—	2	29	1	1	—
12	« руднички	—	—	—	1	—	—	—	—	4	5	—	—
13	« смедеревски	2	—	—	—	1	1	1	3	13	—	—	—
14	« тимочки	1	—	—	4	3	—	1	—	8	—	2	2
15	« топлички	4	—	—	4	—	—	—	4	6	—	—	—
16	« ужички	2	—	—	1	—	—	—	1	8	2	—	—
17	« чачански	3	—	—	2	—	—	—	4	7	—	1	—
18	Управа града Београда	—	—	—	4	1	—	1	—	5	—	2	1
	Свега:	44	4	3	25	13	2	11	31	173	28	15	4

Из канцеларије Антропометријско-Полицијског Одељења Министарства Унутрашњих Дела, 15. јуна 1908. године АБр. 586. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

Стога закон и не садржи одредбе о томе, како ће се сведок испитивати на главном претресу, што значи да се има саслушавати онако исто као и у генералној истрази од стране иследника. Сва се разлика састоји у томе, што су испити на главном претресу детаљнији и опширнији. Уопште, законик има мало одредаба о начину испитивања. Он пречутно оставља паметном нахођењу иследника или суда, да према индивудуалности сведока одређују и начин испитивања.

Испит отпочиње постављањем питања. Та су питања двојака: *општа* и *специјална* питања.

Општим питањима је циљ, да се утврди идентичност сведока, односи његови према странкама и његов ранији живот. Према томе у општа питања улази питање о имену и презимену, месту рођења и живљења, занимање и старост; затим питање о односима с окривљеним и приватним тужиоцем, и, најзад, је ли пре тога био за што осуђиван (§ 107 први одељак). Ова питања нису од малог значаја, јер од њиховог одговора у многоме зависи, колика ће се вера поклонити исказу сведока. На ова питања морају одговорити сви сведоци без обзира на то, да ли је сведок неспособан или је ослобођен од дужности сведочења. Ако иследник сведока добро познаје лично, по себи се разуме, да му не мора стављати и питања о ономе, што му је познато, као н. пр. име, занимање и др., већ те одговоре може одмах ставити у протоко.

После општих постављају се специјална питања, или отпочиње испит о самом предмету. Закон (§ 107 други оде-

њак) одређује, да сведока треба најпре пустити, да сам исприча све што је њему о предмету познато. То значи, да сведоку претходно треба поставити питање тако, да он уопште сазна предмет о коме има да сведочи, и да то њему буде повод да искаже све што о томе предмету зна. Тек после овога, ако сведок или не зна у вези да прича, или је нејасан или неразговетан, или има празнина, или противречености, иследник је дужан сведоку да поставља даља питања, којима је циљ да се ове мане и недостатци отклоне. Због нејасности и празнина може иследник одмах, чим их опази, да сведоку постави питање; међутим ако се примети противуречност код сведока, треба га пустити да све искаже и то записати у протоко, и после тога поставити му питање, коме је циљ отклањање те противречности.

О томе, која и како треба постављати питања сведоку, данас законодавци не прописују одређена правила. Ово је и немогуће учинити код многостручности случајева, јер би овако правило ометало иследника у раду. Стога, како ће питање иследник поставити, зависи у првом реду од циља, у коме се сведок испитује, за тим од тога да ли се с друге стране сазнало да је сведоку нешто познато а он је то изоставио рећи, као, најзад, и од самих одговора, јер се често из одговора сведоковог види какво му питање даље треба поставити. У осталом, односно форме и садржине питања, и овде вреде иста правила, постављена за испит обвињеног, т. ј. она морају бити јасна и опредељена, морају тећи једна из других по природном реду догађаја, треба колико је год то могуће, да се односе само на по једну околност и да садрже само оно што је потребно. Капциозна питања се не смеју постављати, а сугестивна треба што је више могуће избегавати, јер код таквих питања суд нема довољно јемства, да ли сведок оно што је казао заснива на сопственом чулном опажању или на туђем утицају.

Закон (последњи одељак §-а 107) наређује, да се од сведока тражи да наведе и извор свога знања, ratio scientiae, т. ј. има се питати одкуда му је познато оно што сведочи. Овако ће се питање постављати онда, кад се из сведоџбе не види како је дошао до сазнања, да ли на основу непосредног чулног опажања, или по чувењу од других, или на основу закључака до којих је он дошао. Ако сведок тврди да је извесну чињеницу опазио, за коју постоји сумња да је ову под датим приликама могао опазити, онда то треба тачно испитати постављањем нарочитих питања, а по потреби и увиђајем. Ако, опет, сведок тврди да ништа не зна о предмету, и ако то његово тврђење изгледа невероватно, дужан је иследник да испита, да ли би сведок, с обзиром на место, време као и друге прилике, морао опазити чињеницу која је у питању, да је се она одиста догодила.[1])

5. Често пута није довољно да сведок само изјави све што зна о предмету, за који се пита, већ је потребно и да *иозна* или *агносцира* лица и ствари које му се поднесу. Агносција се обично врши после сведочења и то у циљу, да се види, да ли је лице или ствар одиста баш она на коју се односио и исказ сведока. Агносција се може тражити и онда, кад се треба да позна један непознати нађени предмет, н. пр. леш човечији. Агносцију треба предузимати врло опрезно тако, да је извесно да је сведок познао онај предмет на који се његова сведоџба односила. Као гарантију за то, закон (§ 108) тражи, да сведок лице или ствар, пре но што му се покаже, тачно опише и да наведе нарочите знаке разликовања, па тек после да му се лице или ствар показује ради познавања.

6. Ако се исказ сведока не слаже с исказом окривљеног, онда се као средство за отклањање тога неслагања употребљава *суочење* (confrontation) (§§ 109 и 153). Суочење је, према томе, средство за проналажење истине, јер се сматра, да неко, који је сам иза леђа другоме казао неистину, не може то њему рећи и у очи.

Закон допушта суочење само тада, кад се искази сведока не слажу »у главним тачкама«, т. ј. у околностима које су од значаја за решење кривичне ствари, као што су н. пр. битна обележја кривичног дела, докази, олакшавне и отежавне околности и др.

Суочењу не треба приступити одмах чим се примети противречност између исказа два или више сведока, већ треба најпре сведока упозорити да његов исказ противречи исказу другог сведока, па ако сведок и после тога остаје при свом исказу, тек тада треба приступити суочењу. Суочење се увек врши пре заклетве. Не треба суочавати никад више од два сведока, изузев случајеве у којима иследник или суд нађе да је и суочење више сведока уједаред неопходно потребно.

Суочење се врши на тај начин, што се сведоцима, који један према другом стоје, постављају питања али тако, да се свако питање односи на по једну околност, о којој се њихови искази не слажу, тражећи од њих да се о томе изјасне. Свеједно је, који ће сведок први одговарати. Иследник или судија може тражити од сведока, који се суочавају, да више пута понове своје изјаве, док се несагласност или не отклони, или док не буде јасно да она и даље остаје. Грдње и увреде при суочењу се не смеју допустити. Иследник не треба да нагиње ниједној страни, нити да дâ приметити, да он изјаву једног сведока сматра за вероватнију.[2])

Ако се суочење врши у генералној истрази, онда се о њему има да направи нарочити протоко; ако ли се, пак, врши на главном претресу, онда оно улази у протоко претреса. И у једном и у другом протоколу одговоре једног сведока треба писати спрећу одговора другога. Питања, која се сведоцима постављају, пишу се преко целог табака.

7. За сваки испит иследник је дужан да начини протоко, који се пише на половини превијена табака (§ 110). У почетку протокола назначује се дан, кад је испит вршен и место где је вршен. На левој половини табака стављају се питања а на десној одговори. Питање и одговоре треба редом означавати једним истим бројем. Одговори се имају описати колико је могуће речима самог сведока, и то само оно што је од значаја. Стога треба провинцијализме и друге непознате изразе задржати и ставити у протоко. Одговоре треба писати не у трећем већ у првом лицу. Сведоку се може допустити да и сам свој исказ диктира.

Сваки се испит сведоку има прочитати, па ако би он имао што приметити, то ће се на крају протокола додати, а никако се не сме брисати или прецртавати оно што је већ написано.

(наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

---

[1]) *Rulf*, Commentar I 218.

[1]) Дефиницију суочења види раније стр. 244.

[2]) *Rulf*, Commentar 223.

БЕРТИЛОНАЖ И ДАКТИЛОСКОПИЈА

Под исписаним насловом, а поводом развијене препирке између г. Васе Лазаревића, члана Управе града Београда и г. Добривоја Бакића, секретара антропометријско-полицијског одсека у Пожаревцу о упоредној вредности бертилонажа и дактилоскопије, ми смо у »Полицијском Гласнику« од ове год.[1]) изнели, потпуно објективно, данашње стање овог питања у науци, као и мишљења најпозванијих стручњака за његово правилно решење.

Циљ нам је био, да са овом важном ствари упознамо и шири круг читалаца, а у исто доба и да прессечемо једну излишну полемику, коју је г. Лазаревић безразложно провоцирао у своме одговору г. Бакићу на критику његове »Дактилоскопије«.[2])

Тек на два месеца после појаве ове наше расправе присетио се г. Лазаревић, да у свом напису »Дактилоскопија и Бертијонажа«, који је публикован у последња три броја »Полицијског Гласника«, упозори читаоце на нека наша, по његовом мишљењу »погрешна резоновања» у поменутој расправи. Г. Лазаревић вели, да је »*сматрао за дужност*« да ово учини.

У току даљег излагања ми ћемо несумњиво доказати, да је г. Лазаревић после онога што смо изнели у »Бертилонажу и Дактилоскопији« имао само једну дужност — да ћути — и да би за њега много боље било да је овако и урадио. За сада само констатујемо, да и сам г. Лазаревић признаје, да смо нашем излагању, у коме он налази »погрешних резоновања« дали *објективан и стручан карактер*, и да се он ове своје нове дужности сетио баш у оно време кад је у »Полицијском Гласнику« отпочела излазити оцена г. Милутина А. Протића о његовој књизи »Пријављивање Становништва«, која оцена, узгред буди речено, није ни мало ласкава по г. Лазаревићеву стручну спрему у питању које је у овој књизи третирао.

* * *

Још одмах у почетку свога написа »*Дактилоскопија и Бертијонажа*« г. Лазаревић почиње са нетачним представљањем факата, јер тврди да је наша расправа једновремено и критика његове књиге »Дактилоскопија«, а ово је апсолутно нетачно. Наша расправа, као што смо навели, имала је сасвим други циљ, и у њој је свега на једном месту, више узгред, исправљено нетачно мишљење г. Лазаревићево о улози антропометријских мера у систему Бертилоновом. И што је најинтересантније, г. Лазаревић није »сматрао за дужност«, да о овоме проговори ма и једне речи у напису «*Дактилоскопија и Бертијонажа*«. С тога, опет, ми »сматрамо за дужност«, да га на ово подсетимо и у том циљу, а да би му олакшали посао, исписујемо овде речени пасус из наше расправе:

»Било је неопходно потребно да учинимо ову напомену о улози антропометријских мера у систему Бертилоновом, јер многи држе да су оне главне у овом систему, и да се идентитет на основу њих утврђује. Изгледа, шта више, да и сам г. Лазаревић у неколико дели ово мишљење, кад на стр. 12. своје књиге вели ово: »На основу резултата ових мерења вршио је он (Бертилон) класификацију картона измерених лица. Али се, ради јаче потпуности и позитивнијег успеха, при испуњавању ових картона, Бертилон служио и другим поменутим системима, узимајући од њих само оно што му је доиста могло корисно послужити. Тако се он послужио личним описом, утврђеним разликама у боји очију, особитим знацима ако би их мерено лице имало, фотографијом и у неколико отисцима прстију, у колико је то све ишло у прилог потпунијем констатовању идентичности. Тим допунама његова је система добила у поузданости резултата, али је постала и компликованија, што јој противници са разлогом замерају«.

Ово тврђење скроз је погрешно.

У Бертилоновом систему нису главне антропометријске мере, које, као што нагласисмо, служе само за класификацију, већ опис особених знакова и живе слике, а ове методе Бертилон није ни од куд позајмио ради допуне свога система, јер као такве нису ни постојале, већ их је, тако рећи, сам створио, преображавајући из основе стари, шаблонски лични опис и разрадивши до савршенства рубрику »*особених знакова*« из старог личног описа. И сама данашња фотографија у судској примени резултат је Бертилоновог рада, а тако исто и класификација по боји очију.

Да се идентитет по Бертилоновом систему не утврђује на основу антропометријских мера, види се јасно и из ових Бертилонових редака: »Антропометрија, која је само један механизам елиминације, доказује, пре свега, *неидентитет*, док се *директни идентитет*, утврђује помоћу *особених знакова*, који су једини у стању да пруже *судску извесност*«.

Ово је све што се у нашој расправи односи на садржину »Дактилоскопије«, и ако г. Лазаревић збиља мисли да је ово једина мана његове књиге, онда и сувише прецењује вредност свога рада. И ако он сам налази, да је у његовој »Дактилоскопији« »*стручно третиро питање из области чисто полицијске делатности*«,[1]) ипак је ова његова расправа — г. Лазаревић мора бити с тим начисто — још далеко од праве стручне и научне књиге. Он пише стручну расправу о дактилоскопији, а не зна да је питање о њеној примени детаљно претресано на последњем међународном, криминално-антрополошком конгресу, који је држан у Турину само на годину дана пре појаве ове његове расправе у *Архиву за правне и друштвене науке*, и да је тек после изражене жеље конгреса *да све државе заведу обилгатно идентификовање повратника по једној истој методи*, питање о практичној примени дактилоскопије ступило у нову фазу, и постало предмет озбиљније дискусије међу стручњацима за идентификацију па, најзад, дошло и пред Париску Академију Наука. У место дискусије на међународном конгресу и мишљења париских академика, које је било познато пре појаве »Дактилоскопије«, г. Лазаревић се позива на усмена мишљења шефова одељења за идентификовање у Б. Пешти и Загребу, и тражи да му се, више на реч, верује за изворе којима се служио, означујући их само у опште. Ако г. Лазаревић збиља мисли да се овако пишу стручне и научне књиге, онда му ми пријатељски саветујемо, да још за извесно и што дуже време више чита а мање пише, па ће се и сам уверити колико му је ово мишљење било погрешно.

Ма колико да нам је непријатно, ипак у истини сматрамо за дужност, да учинимо још једну озбиљну замерку г. Лазаревићевим погледима на науку у опште и његовом мишљењу о научним радницима.

Говорећи о научницима и стручњацима, на чија смо се мишљења позвали за потврду наших навода у расправи »Бертилонаж и Дактилоскопија«, г. Лазаревић је од речи до речи написао ово:

»*Ови су махом Француз, те се с тога већ у напред могло претпоставити, да ће као санародници Бертијонови имати само лепо мишљење о његовој методи*«.

Чак и кад би стајало у истини, да су сва ова лица доиста Французи, ипак би овакво мишљење о стручњацима и научним радницима, какво г. Лазаревић дели, — било, да се најблаже изразимо — детињасто. Бар г. Лазаревић, као свршени правник, треба да је начисто с тим, да наука није својина појединих народа већ целога човечанства, и да ја, према овоме, за њене праве раднике питање о народности, вери, раси и осталим предрасудама сасвим споредна ствар.

Не стоји, међутим, у истини, да су стручњаци на које смо се позвали махом Французи, а још је нетачније тврђење г. Лазаревићево да су цитати »већином изабрани међу онима који бране Бертијонову методу на штету дактилоскопије«. Изгледа, просто, да је г. Лазаревић, пишући ове ретке, сасвим сметнуо с ума, да ћемо их бар ми, којима су упућени, пажљиво прочитати, јер да је о овоме мислио извесно их не би написао, нити би се свесно изложио једној великој непријатности, да се сада на његов рачун мало насмејемо.

Али, да почнемо мало издаље.

На стр. 31—32 г Лазаревићеве »Дактилоскопије«, где је говор о класифицирању дактилограма, стоји, поред осталог, и ово:

»Трећу методу класификовања предложио је д-р Оловиц, али она још нигде није усвојена, а по мишљењу стручњака са многих својих непрактичних особина не може за сада као самостална ни издржати конкуренцију осталих метода.

---

[1]) Види бројеве: 10., 11., 12., 13. и 14.

[2]) Види 2. и 3. број «Полицијског Гласника» од ове године.

[1]) Видети одговор г. Лазаревића г. Бакићу у 2 броју «Полицијског Гласника» од ове год.

Сматра се, да ће Оловицова метода у многим тачкама бити од утицаја приликом усвајања једног интернационалног система, који ће по мишљењу стручњака у неколико морати базирати и на дактилоскопији и на бертијонажи".

На стр. 41—42 ове исте књиге исписано је од речи до речи ово:

„Д-р Локар, *познати зналац антропометрије и свих других система за идентификацију*, чији су радови на томе пољу врло цењени, вели: „Главна је ствар класификација картона. У овоме послу ја претпостављам дактилоскопију, јер антропометрија — једина метода, која би јој се могла ставити на супрот — има две врло велике мане.

1. да је неупотребљива за жене и недорасла лица, а то је у толико већа мана, што број малолетних злочинаца непрекидно расте, и

2. што захтева скуп материјал и велике просторије.

Ово друго је, до душе, проста ствар за Париз и Берлин, али би то онемогућило увођење система за идентификовање у малим и слабо цивилизованим земљама. Не поричем никако ни тај факт, да је бертијонажа била генијални проналазак, али држим, да би јој ипак требало претпоставити једну методу, која је много простија и која се са тога може раширити по свима државама.

„Биће од интереса да овде поменемо и мишљење д-р Миновића, судског експерта и познатог поборника Бертијоновог система (?), који је и сада још управник антропометријског одељења у Букурешту. У свом писму упућеном д-р Локару, вели он, поред осталог: „...Има већ дванаест година како се бавим дактилоскопијом. Сви ми, који се овде у Европи налазимо на челу разних одељења за идентификацију, отварамо широм врата овој методи и надамо се, да ћемо од ње у блиској будућности видети огромне користи. Уверен сам, да би она метода, која би се служила отисцима прстију и личним описом, одбацујући антропометријско мерење и фотографију, — била најбоља метода, најјевтинија, најпрактичнија и најкорисниja са сваке тачке гледишта. Данашња су одељења одвећ претрпана, јер захтевају и фотографију, и мерења, и отиске прстију и особене знакове и т. д. што све изискује много времена за рад и велике просторе, те се с тога и ја, као и сви остали, старам, да упростим рад на томе пољу. Сви су, међутим данас сагласни о корисности отисака прстију". [1])

„Има, међутим, и таквих представника, који пледирају за комбинацију једног система с другим; један је од њих и Др. Оловиц, чије смо мишљење раније изнели. Већина, пак од њих тражи, да се то питање реши на неком интернационалном конгресу, који би имао да се изјасни за један од та два система или комбинацију њихову, што би по том било меродавно за све државе". [2])

На ове исте стручњаке, од којих је Др. Локар Француз, Др. Оловиц Шпанац, а Др. Миновић Румун, позвали смо се и ми, само што смо навели друге пасусе из њихових радова — оне у којима су резимирана њихова мишљења — док је г. Лазаревић бирао само оне који иду у прилог дактилоскопији.

Да би, пак, читаоци могли лакше поредити нас и г. Лазаревића, и уочити његову недоследност у овој ствари, исписујемо овде и мишљења ових стручњака, која су цитирана у нашој расправи „Бертилонаж и Дактилоскопија". Ево шта се тамо вели:

„У прилог нашег мишљења, да будућа интернационална метода мора бити комбинована из бертилонажа и дактилоскопије, наводимо, поред онога што смо већ изложили, и мишљења неколицине стручњака на које се сам г. Лазаревић у својој књизи позивао.

Тако:

Др. Едмонд Локар у своме раду: „*Данашња одељења идентификације и интернационални картон*" изјављује ово:

Очигледно је, да су и антропометрија и отисци прстију у истој мери неспособни за успешно истраживање криваца у бегству, пошто је немогуће захтевати од осумњичених, да на јавним местима допусте да им се узму отисци прстију или мере главе. Тетовирани и особени знаци, веома драгоцени као средство контроле, исто су тако неспособни за истраживање криваца у слободи, пошто се већином налазе на невидљивим местима. Једини подаци, који су за истраживања овог рода довољни, јесу они које нам пружају живе слике. Тешко је замислити картон без живих слика, и њихово одсуство са овога може се правдати само одсуством стручног персонала".

Пошто је још истакао користи од брзог и лаког телеграфисања живих слика, Локар предлаже да будући интернационални картон идентификације буде комбинован из дактилоскопије, живих слика, тетовираних и особених знакова и кратких биографских података, што другим речима значи: предлаже комбинацију дактилоскопије и Бертилоновог система, без мерења.

Један други, исто тако признати стручњак, г. Н. Миновић, судски лекар и шеф одељења за идентификацију у Букурешту, вели ово:

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

Д. Ђ. А.

---

[1]) Последње реченице нема у оригиналу цитираног пасуса, већ ју је г. Лазаревић извукао из једног другог пасуса и произвољно пренео у цитирани пасус. Изгледа да овај други пасус г. Лазаревић није хтео намерно цитирати, јер ни мало не иде, као што ћемо доцније видети, у прилог његовог мишљења о данашњим методама за класификирање дактилограма.

[2]) Поред мишљења ових стручњака, г. Лазаревић је још цитирао и мишљење Др. Отоленги-а, професора судске медицине на универзитету у Риму, чији резиме гласи: «Али држим, да би ипак била потребна унија између дактилоскопије, личног описа и фотографије, према инструкцијама Бертијона, великог иницијатора научне системе за идентификовање у полицији».

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ТРИ СТУДЕНТА

Од Конана Дојла

(НАСТАВАК)

— У оној тамо код прозора.

— А, тако, у оној код малог столића. Сад можете ближе прићи. Ја сам готов са испитивањем простирача. Сад ћемо да разгледамо столић. Како је човек радио, о том већ не може бити сумње. Он је, ушав у собу, парче по парче хартије узимао са писаћег стола и преносио на столић код прозора, јер је одатле могао да пази у исто време и на ваш повратак кроз двориште те да се благовремено изгуби.

— Али у томе није могао успети, јер се ја нисам вратио кроз двориште, већ на позадни улазак.

— Да, да! Али ипак је он тако мислио, јер је рачунао, да ћете ви доћи кроз двориште. Покажите ми сад, молим вас, та ваша три табака хартије.

Професор их предаде мом пријатељу, и он их дуго разгледаше лупом.

— Ни једног отиска прстију! Ја сам нагађао, да је кривац приликом резања плајваза графитом запрљао палац десне руке и да ћемо на којој хартији наћи тачан отисак његовога палца, али ништа не могу да нађем.

— Дакле, узео је овај табак где је почетак и преписао га је. Колико је за то требао времена. Ипак, најмање четврт сата. Затим га је бацио, па је донео други. Код њега је дошао до половине, и тада је услед вашег повратка морао врло брзо да побегне, — *врло* брзо, јер није имао ни толико времена да врати хартије на своје место, како ви бар то не би приметили. Да ни сте чули какве журне кораке, господине професоре, кад сте отварали спољашња врата?

— Не, ништа нисам чуо.

Холмс за тим испитиваше дрвене отпатке од плајваза, који су се налазили на столићу.

— Добро; он је необично брзо писао, плајваз му се скрхао и морао га је зарезивати. То је интересантно, Ватсоне; плајваз није био ни мало обичан. Био је дебљи него обични плајвази, врло мек и из фабрике Јохана Фабера. Дрво је било затворено-плаво обојено, а име фабрикантово утиснуто је сребрнастим словима. Остатак плајваза не може бити већи од једног и по цола. Потражите тај плајваз, господине професоре, па ћете наћи и вашег човека. Да би вам било још лакше, додаћу вам, да је имао повелики, врло туп ножић.

Научник начини израз лица мало комичан, чудећи се, одкуда је Холмс нашао толико података.

— Остале тачке, по нужди разумем, рече он потом, али нећу целу ствар да —

Затим показа један отпадак дрвета од плајваза, који је дотле био баш на ивици столића. На њему су се видела два слова NN.

— Појмите ли ово?

— Не, још се и сад бојим.

— Ватсоне, шта мислиш да значе ова два NN? То је завршетак једнога имена. Познато ти је, да JOHANN FABER има најчувенију фабрику плајвазова. Сад ти је, сигурно јасно, да је заостало на плајвазу још само «JOHA» те се према томе може ценити колико је парче плајваза остало код сопственика.

За тим подиже столић и окрену га да га посматра према електричној светлости.

— Надао сам се да је писао на танкој хартији и да је на политури стола остало каквих трагова, али од тога нема ништа. Одавде не можемо ништа више да сазнамо. Да прегледамо сада писаћи сто. Ова грудвица црнкасте земље биће сигурно она о којој сте нам говорили, господине професоре. Споља је без икаква облика, али изнутра, као што видим има пирамидални облик. Као што сте приметили, у грудвици се налазе и неке пилотине, струготине или тако нешто слично. Заиста, ово је интересантно. И к томе још: зарез на писаћем столу — прави зарез. Почиње се једном греботином и завршује се рупом. Ја сам вам веома захвалан, господине професоре, што сте ми поверили овај ретко интересантан случај! Вечито студирање и претурање листина по библиотеци већ су ми мало замрачили ум. Баш ми је добро дошао овако тежак случај, да се мало разонодим. Сутра ћу моћи освежен отићи у библиотеку. А куда воде ова врта?

— У моју спаваћу собу.

— Јесте ли били у њој, од како се овај догађај случио?

— Нисам; био сам само у овој соби, па сам одмах отрчао к вама.

— Радо бих само бацио поглед у вашу спаваћу собу.

Професор отвори врата и ми уђосмо у једну одају украшену енглеском готиком, још док се тај стил није преобразио у неприродне форме доцнијега времена.

— Како дражесна, старинска соба! хоћете ли, молим вас, да причекате за један часак док ја прегледам патос. Не, нема ничег да се види. Чему служи ова завеса? Сигурно вешате иза ње своје одело. Кад би се неко овде хтео сакрити, могао би то учинити само иза завесе, јер је кревет и сувише низак, а орман за одело и сувише мали. Ваљда се нико није ту сакрио?

Кад је Холмс подигао завесу, приметио сам на њему да се нечему изненадио. Али у ствари за завесом је било три до четири пара одела, обешена о један чивилук. Холмс се повуче натраг и на једанпут се саже ка патосу.

— А, ха, шта је ово овде? узвикну он.

Нашао је опет једну црнкасту грудвицу блата, која је у унутрашњости била пирамидално издубљена, те је поче посматрати према електричној светлости.

— Ваш посетилац изгледа, није био само у вашој соби за рад, већ и у спаваћој соби, господине професоре!

— Шта је овде могао тражити?

— Изгледа, да то није тешко објаснити. Ви сте се вратили неочекиваним путем, тако да вас није могао пре приметити, док нисте већ били на спољним вратима. Шта му је било остало? Брзо је скупио све што би га могло директно одати, и побегао у вашу спаваћу собу, да би се тамо прикрио.

— За име Божје, господине Холмсе, па ви мислите да сам ја тога несретника могао ухватити за све време док сам се са Банистером објашњавао?

— Тако ја мислим.

— Онда има још једна могућност, господине Холмсе. Јесте ли видели прозор моје спаваће собе?

— То је прозор са три гвоздене шипке, које су довољно једна од друге удаљене, да би се у нужди човек могао кроз њих провући.

— Са свим право. Прозор гледа у један угао дворишта, који је довољно сакривен. Тај је човек могао ући и овим путем, кроз прозор, а после изаћи и кроз врата, кад их је видео незакључана.

Холмс нестрпљиво махаше главом.

— Нећемо тако непрактично да мислимо, одговори он. Ако сам вас добро разумео на горњим басамацима станују три студента, који више пута дневно пролазе поред ваших врата?

— Јесте, то је истина.

— А сва су тројица пред испитом?

— Да.

— Сумњате ли на једнога више него на другога или трећега?

Професор се устезао са одговором.

— То је врло деликатно питање, одговори он најзад. Не исказује се тако лако сумња, која се не може поткрепити разлозима или доказима.

— Дакле, чујмо само сумњу. Ако је само разложна, ја ћу се побринути за доказе.

— Онда ћу вам укратко описати карактере ове тројице становника исте куће. Најнижи, по спрату, зове се Гилхрист, вредан је ђак и добар гимнастичар; члан је студентског јахачког и крикетског клуба и већ је добио и награду у опкладном трчању и скакању. То је леп, развијен млад човек. Отац му је био познати барон Јабец Гилхриц, који се услед разних шпортова са свим руинирао. Мој је ђак остао у приличној сиротињи, али он је сад врло вредан у раду и од њега ће моћи што год бити.

— На другом спрату станује Индијанац Дуалат Рас. Он је миран, јако повучен човек, као што су већина његових сународника. Он је међу првим ђацима, али, наравно, да му је грчки језик слаба страна. Но он ради поуздано и систематски.

— На највишем спрату налази се соба Мила Ларена. Он је у стању да изведе сјајне радове — кад у опште што год ради. Он је свакако један од најинтелигентнијих студената на целом универзитету, али врло ћудљив, растројен и несталан. Још у првој години због једне неозбиљне ствари био је отпуштен. Све је време био необично лењ, те и поред све своје даровитости мора са забринутошћу да дочека испит.

(наставиће се)

Превео с немачког
Д. В. Бакић.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине планиничке, актом својим Бр. 934. пита:

„Позван законом о општинама, да чува и потпомаже општинске интересе, суд општине планиничке у срезу бољевачком, моли уредништво „Полиц. Гласника“, да му изволе у свом наредном броју дати следеће објашњење:

У овој општини, а по условима прописаним од стране општ. одбора. издата је касапница и салана за ову год., под закуп.

Поменутим условима, а на основу § 370. казн. зак., и уредбе о касапницама, арендатору касапнице загарантовано је: „да сем њега, нико други не сме клати стоку и месо продавати. Земљорадничка Задруга неће смети да коље стоку и да месо продаје својим задругарима, већ само могу делити на череке а ако противно ради примениће се и на њу § 370. казн. зак. (тач. 5. услова). Механција може продавати печеног меса, али сировог мора купити од арендатора касапнице. Механцији одобрава се, да може у својој радњи годишње заклати: пет брава ситне стоке, два брава дебљих свиња, и два прасета од по 8—10 кила. Може и више заклати у својој радњи, али само по погодби и одобрењу арендатора, а без одобрења не сме, (тач. 6. и 7. услова)“.

И на основу оваквих услова, касапница и салана у овој општини уступљена је арендатору за 401·05 динара.

У овој општини постоји Земљорадничка Задруга, која има једно одвојено одељење за набавку средстава за потрошњу — потрошачки одељак, и тај одељак од почетка месеца маја т. г. почео је да коље стоку и месо продаје задругарима на мања парчета од черека и на добит, што и данас чини.

Механција овд., за своју радњу коље стоку без да се придржава услова.

Поводом овога арендатор касапнице и салане, тужио је овоме суду и потрошачки одељак и механцију, и тражио је, да им се оваква радња забрани и да му накнаде штету, јер у противном придржавајући се услова он одступа од закупа.

Суд општине планиничке налази, да је оваква радња потрошачког одељка планиничке Земљ. Задруге и механције противна како § 370. казн. закона, тако и уредби о касапницама и условима касапске аренде, па пре но што би се упустио у расправу овога питања, пита:

1., Сме ли потрошачка задруга, да коље стоку и месо продаје својим задругарима на мања парчета од черека и на добит, а на штету општине, кад је у овој општини издата касапница под аренду?

2., Има ли права механција, да у својој радњи коље стоку и преко оног броја, који му је од стране одбора — условима одобрен а без одобрења арендатора касапнице?!

3., Ако смеју и имају права, онда ко ће накнадити штету општинској каси, кад арендатор у том случају одступи од закупа?!

4., Ако немају права, онда кога ће суд казнити од стране потрошачке задруге, да ли само благајника или целу управу. и у опште, шта треба суд да уради, те да заштити општинске интересе?

Пошто је ово питање на раду код овог суда и треба га расправити у што краћем року, то суд учтиво моли уредништво, да по овоме дâ своје објашњење у једном од наредних бројева »Полиц. Гласника«, те како би се питање на време свршило«.

— На ово питање одговарамо:

Одређујући задатак земљорадничких и занатских задруга у закону од 3. децембра 1898. године, законодавац је овластио задруге, да поред осталога, могу набављати својим задругарима и средства за потрошњу — тачка 3. чл. 1. поменутога закона.

У чл. 4. тачка 2. под б. заједничких правила земљорадничких задруга, која су надлежно одобрена, изречно је опет опредељено, да се под средствима за потрошњу имају разумети сви они артикли, који су једном задругару потребни за живот, као што су: со, гас, зејтин, опанци и т. д.

Према овоме, а с обзиром на повластице, које су овим задругама уопште дате чл. 95., 96., 97. и 98. поменутога закона, јасно се види, да су задруге у праву, да својим задругарима набављају све артикле, потребне за живот, на начин који оне изберу као најзгоднији, и да за то никоме не одговарају, нити подлеже каквоме ограничењу и плаћању.

По томе, према задрузи се не могу предузимати никакве мере, што своје задругаре снабдева месом непосредним клањем стоке, јер на то има права по закону.

Што се тиче механџије, он по измени чл. 4. уредбе о касапницама (измена од 18. октобра 1866. год. Зборник XVII стр. 186.) нема права да коље стоку, било за сопствену потрошњу, било иначе, јер ако то чини, одговоран је по § 370. кривич. закона.

Казну ову изриче сам општински суд.

Ако би за арендатора у истини настала штета због тога, што задругари не купују месо од њега, и ако он ову судским путем затражи и *утврди*, онда би му општина могла бити одговорна, што је постављала онакве услове, које није могла испунити, на име што се обвезивала, да ће задругу ограничити у њеноме пословању, на које задруга има права по закону.

II.

Суд општине равно-дубравске актом својим Бр. 1001, пита:

»Кад се породи спор између појединих села о синору, па полицијска власт у смислу чл. 11. закона о општинама одреди привремену границу спорном земљишту и слабију страну упути на изборни суд, али ова не затражи у остављеном року састав овога суда, нити у опште изјави жалбу на решење полицијске власти, да ли у том случају одређена граница остаје стално, или дотична парнична страна има увек права да тражи састав изборног суда?

Моли се уредништво за потребно обавештење«.

— На ово питање одговарамо:

Законски рокови не могу се ни скратити ни продужити, и као правна последица пропуштања тих рокова јавља се губитак права на ону радњу, која је дотичном законском одредбом условљена, и ради које је и одређен рок.

Ако се према овоме правилу оцени значај чл. 11. закона о општинама, онда ће се видети, да он, прописујући рок, који полицијска власт може оставити за састав изборног суда, налаже једновремено, да се у томе року *мора* саставити изабрани суд ради решења овога спора.

Он, дакле, после овога рока, просто сматра питање о границама спора за завршено, и не дозвољава његово ново покретање.

Према овоме, кад она парнична страна, која је упућена на састав изборног суда, није у опште изјавила жалбу на решење у року од пет дана (чл. 171. зак. о општинама) нити је у остављеном року тражила састав изборног суда, онда је она сама пристала на последице, које доноси пропуштање рока, у овом случају на границе, које је поставила полицијска власт.

III.

Један општински писар пита:

»Приметио сам, да многи општински судови кад чине извиђаје у случајевима самовлашћа (§ 375. а. кр. закона) и других иступних дела, позивају парничне стране да врше избор вештака као за грађанске спорове, ма да се у § 55. кр. суд. пост. прописује другчији избор вештака.

Нарочито пада у очи, да вештаке заклињу само на захтев парничара.

Моли се уредништво за обавештење: да ли је овакав поступак општинских судова правилан или не?.«

— На ово питање одговарамо:

Кад год наступи потреба, да се у случајевима самовлашћа (§ 375. а. кр. зак.) или других иступних дела, чини извиђај на лицу места, онда власт *сама бира вештаке* по § 33. тач. *д*. Полицијске уредбе а сообразно наређењима § 55., 56., 57. кр. суд. пост. и врши потребне извиђаје.

Вештаке власт заклиње сама и без захтева интересованих страна.

IV

Суд општине гор.-међуровачке актом својим Бр. 1255, тражи обавештење, како ће се саслушавати и кажњавати извесна лица по чл. 109. и 110. закона о општинама од стране кметова и председника.

Пошто је на ово питање опширно одговорено у бр. 16. »Полицијског Гласника« за 1906. годину под III, то се суд упућује да тамо нађе тражено обавештење.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Иван Тиосављевић, столар из Пожаревца, који је био у притвору и под истрагом због покушаја опасне крађе код начелства округа пожаревачког, 13. ов. м. побегао је из окружног затвора. Иван је родом из Смедерева, стар 19 година, средњег раста, у лицу црномањаст, малих бркова, на себи има од одела капут, прслук и панталоне, на ногама опанке, а на глави шајкачу. Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима да га живо потраже и пронађеног стражарно спроведу начелству округа пожаревачког с позивом на депешу Бр. 8598.

Добривоје Новаковић, бив. обућарски радник и **Милутин Савковић,** бив. служитељ Министарства Финансија, који су окривљени за крађу купона 2% лутријског и 4% конвертног зајма из ликвидатурног депоа Управе државних дугова Министарства Финансија, налазе се у бегству. *Добривоје* је стар 32—35 го-

дина, средњег раста, разрок, у лицу смеђ, а *Милутин* је стар 42 године, средњег раста, ћелав, шпицасте браде. Износећи Добривојеву фотографрфију позивамо све полицијске и општинке власти да их живо у својим домашајима потраже и пронађене стражарно спроведу Управи града Београда с позивом на акт Бр. 25861.

Танасије Богдановић, Алекса Поповић и Вукашин Вучићевић, земљоделци из села Савчине, среза моравичког, имају да одговарају за убиство код начелника среза моравичког, али су пре извесног времена отумарали од куће и до сада се ништа о њима није сазнало. *Танасије* је стар 21 годину, средњег раста, у лицу смеђ, малих бркова, очију граорастих, у црном сукненом оделу, на глави

има шајкачу; *Алекса* је стар 21 годину, средњег раста, у лицу црномањаст, малих црних бркова, на себи има црн гуњ и фермен од црног сукна, на глави шајкачу; *Вукашин* је стар 30 година, високог раста, малих жутих бркова, очију граорастих, у сингавом сукненом оделу, на глави има шајкачу. Нека их све полицијске и општинске власти потраже у својим домашајима и пронађене стражарно спроведу поменутом начелнику с позивом на депешу Бр. 4561.

Вилем Шик, тако звани «барон Вилем Шиљек,» 1907. године проневерио је у Женеви суму од 18.000 динара и побегао.

Шик је становао код своје мајке у Бечу, у улици Веринг, бр. 49, и 29. јуна 1906. године

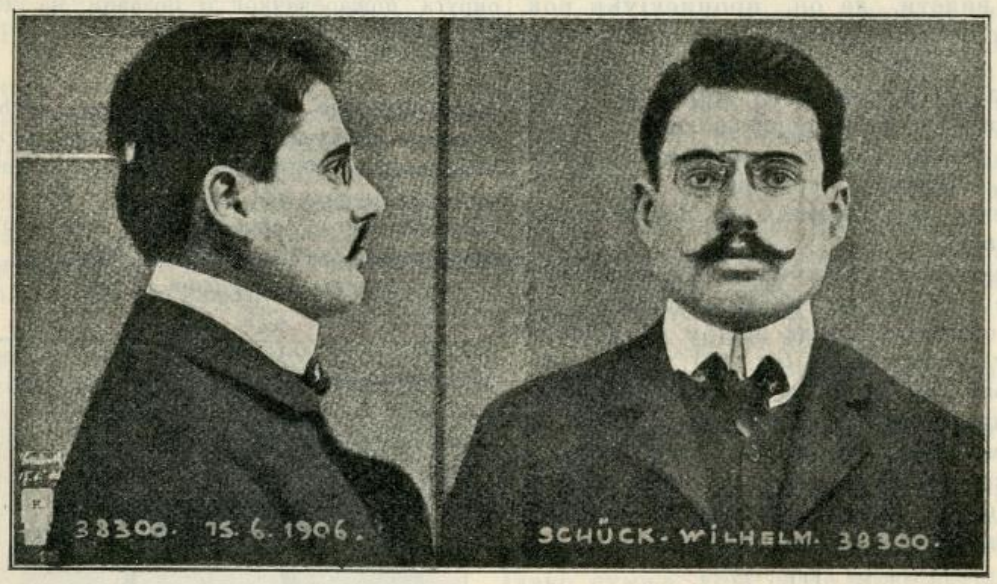

отпутовао је за Енглеску. У Њујорку и Минхену учинио је неколико превара под именом Сабатио ди Франко, а месеца маја 1901. године био је већ осуђен у Бечу на четири месеца затвора због проневере новца, а тако исто због крађе новца кажњен је 1903. године у Манхајму са годину и по затвора.

Држало се да се у последње време бави у Марсељу, али све продузете мере да се кривац пронађе остале су без успеха.

Шик је стар 26 година, висок 1·75 см., добро развијен, четвртастих рамена, смеђе косе, угаситих очију, угасито-риђих бркова, носи цвикер без оквира.

Позивају се све полицијске и општинске власти да Вилема живо потраже у својим домашајима и о резултату известе уреднишгво Полицијског Гласника или Управу града Београда.

ТРАЖЕ СЕ

Миљка Тимотијевића, калфу трговачког, родом из Слатине, среза трнавског, који је 1. овог месеца побегао од свога газде Владимира Р. Бојовића, тргов. из Чачка, тражи начелство округа чачанског. Миљко је стар 14 година, малог раста, очију граорастих, црне косе. Позивају се све власти да га у својим домашајима потраже и пронађеног упуте начелству округа чачанског с позивом на акт Бр. 5091.

Јована Протића, бив. деловођу из Пожаревца, који је 12. овог месеца побегао из болнице за душевне болести, где је био на лечењу још од 1886. године. тражи Управа града Београда актом Бр. 25247. Јован је стар 60 година, стаса високог, косе седе, мало грбав; од одела има на себи блузу и панталоне од сегелтуха, на глави сламни шешир, а на ногама опанке. Пронађеног треба спровести Управи града Београда.

Рудолф Јужен, аустро-угарски војни бегунац, коме је одређено место становања Књажевац, побегао је пре неколико дана и до сада се ништа о њему није сазнало. Рудолф је стар 22 године, средњег раста, косе смеђе, очију плавих, лица и носа правилног, по занимању је седлар, говори српски и немачки. Пронађеног треба спровести начелнику среза заглавског.

Драгослава Ресимића, родом из Чачка, који има да одговара за просту крађу, тражи кварт савамалски актом Бр. 6333. Драгослав је малог раста, у лицу црномањаст, на трбуху и левој нози има ожиљак од ране. Пронађеног треба спровести поменутом кварту.

Борислава, сина Живојина **Милосављевића** из Гор. Каменице, среза заглавског, који је још 21. прошлог месеца отумарао од куће без знања родитеља, тражи начелник среза заглавског актом Бр. 11664. Борислав је стар 16 година, средњег раста, у лицу смеђ, косе смеђе, очију граорастих, у сељачком оделу. Пронађеног треба упутити поменутом начелнику.

Чедомира В. Стојановића, земљод. из Браничева, среза голубачког, који има да издржи две године полицијског надзора, тражи начелник среза голубачког актом Бр. 5296. Пронађеног треба спровести поменутом начелнику.

УБИЈЕН

Милош Филиповић, бив. робијаш, родом из села Близнака, чију смо фотографију и потерницу изнели у 15. броју нашег листа од ове године убијен је 17. прошлог месеца од непознатог лица на путу Медвеђица-Свилајнац.

УТВРЂЕН ИДЕНТИТЕТ

По фотографији леша, коју смо изнели у 20. броју «Полицијског Гласника», од ове год. Анка Карл из Шапца познала је свога мужа Стевана Карла, лимара из Шапца, који је 21. априла ове год. отпутовао за Будим-Пешту због болести и тамо умро.

КО ЈЕ ОВО?

7. овог месеца нађен је леш неког непознатог лица, чију фотографију износимо, у бунару Марка Симића, земљод. из Седлара, среза ресавског, близу државног пута Свилајнац-Медвеђа-Вел. Поповић. Увиђајем је утврђено да је непознати најпре удављен па потом бачен у бунар и притиснут једним великим каменом. Непознати је стар 22—28 година, средњег раста, косе, браде и бркова црних, од одела има на себи чакшире од црног сукна, гуњ без рукава од сигавог сукна са зеленом јаком, кожух, на ногама пресне опанке и чарапе. При претресу није ништа нађено што би допринело утврђењу његовог идентитета. Износећи фотографију непознатог, позивамо све полицијске

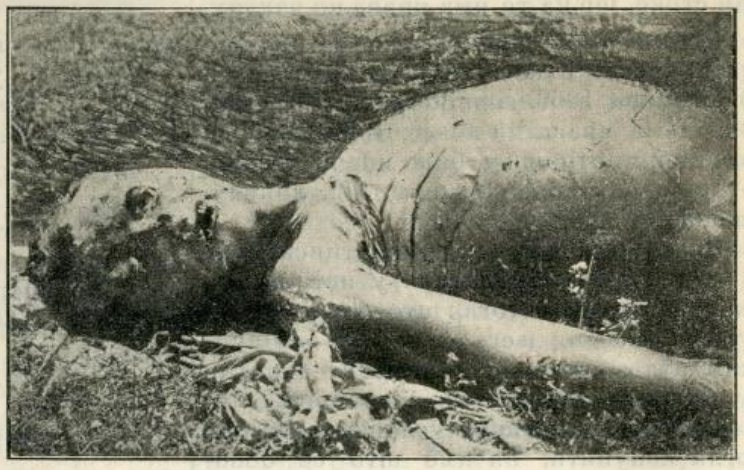

и општинске власти да потраже његову фамилију. Приликом утврђења идентичности треба извршити протоколарно саслушање у смислу крив. суд. поступка. О резултату тражења известити начелника среза ресавског с позивом на акт Бр. 9301.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија уредник, Душан Ђ. Алимпић

БРОЈ 26. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 29. ЈУНА 1908. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

Протоко испита потписује сведок. Ако испит износи више табака он потписује и сваки табак. Сведока, који не зна писати, потписаће један од присутника; ако ни присутници не знају писати, онда ће и сведока и ове потписати друго лице иследне власти, а сведок ће ударити крст поред свог имена. Сем сведока, протоко потписују присутници и иследник с деловођом (§ 110.).

Испит сведока на главном претресу записује се у протоко претреса, који он такође потписује, изузев испита у поротном суђењу.

---

§. 32.

Заклетва сведока.

I. Да ли је исказ ма кога лица, па и сведока, истинит, поглавито зависи од моралних особина тога лица. Али, како судија у највише случајева не зна каквих је моралних особина сведок, да би могао поверовати у истинитост исказа, то, као и сваки други у обичном животу, претпоставља да сведок говори истину. Докле се ми у обичном животу задовољавамо овом општом претпоставком, дотле се судија у кривичном поступку њоме не може да задовољи. Исказ сведока од већег је значаја, јер служи као основица судској пресуди, те стога морају бити дате и веће гарантије за истинитост сведоковог исказа. Та већа гарантија налази се у *заклетви* сведока, т. ј. у позивању на Бога као сведока да је одиста све онако као што је исказано. Заклетва је, дакле, средство, којим се појачава она општа претпоставка, да људи говоре истину, — средство које налази свој основ у религији. Сматра се, да су морална снага, колико је код сведока има, и религиозни осећаји довољно јаки, да сведока уздрже да не говори неистину.

Дужност сведока да се на свој исказ закуне постављају као законско правило сва законодавства. У овоме нема разлике између старих са законском теоријом доказа, и нових са слободним судијским уверењем.

II. Само, од правила да се сваки сведок има да закуне, има и изузетака. Сви законодавци, и стари и нови, постављају изузетке, у којима се сведоку не допушта заклетва. И ако су главнији основи који сведока чине неспособним за заклетву готово једнаки у свима законодарствима, ипак се у неколико стара разликују од реформираних. Та се разлика огледа прво у томе, што се реформирана законодавства ограничавају на мали број изузетака у којима се не допушта заклетва, док стара законодавства знају за више тих изузетака, — а за тим у томе, што се реформирана законодавства ограничавају само на извесан број *апсолутних* основа, који сведока чине неспособним за заклетву, док стара законодавства поред апсолутних постављају и *релативне* основе, т. ј. такве који заклетву сведока чине сумњивом тако, да заклетва има изостати увек, кад суд нађе да је сумња основана.

Наш законик спада у старије, јер, поред законске теорије доказа која се у њему налази, он и ово питање о неспособности за заклетву регулише онако, како су то регулисала сва стара законодавства, т. ј. и он поред апсолутних поставља и релативне основе за неспособност полагања заклетве, те према томе зна за велики број изузетака у којима се сведоци не заклињу.

1. Случајеве *апсолутне неспособности* за заклетву предвиђа § 114. По том закону неће се заклињати:

а) Лица која су у *подозрењу*, да су сама извршила или бар учествовала у истом делу, ради кога се испитују (т. 1 § 114).

У подозрењу је да је учинио кривично дело не само онај, који је стављен под суд или противу кога је отворена кривична истрага, већ и сваки онај који је као сумњив позван на саслушање. Кривично дело због кога се испитује лице може бити како злочин, тако и преступ и иступ.

Под учествовањем у кривичном делу разуме се суделовање у најширем смислу. Сведок, дакле, и као савиновник, подстрекач, помагач, подржавач и прикривач мора бити у подозрењу да је као такав у делу учествовао, па да му се не допусти заклетва.

Чим је подозрење отклоњено, сведок је способан за заклетву. Према томе, ако је према једном од учесника прекинута истрага или ако је уништен основ који га је чинио

сумњив, то ће се он на свој исказ заклети, и према другим окривљењима јавиће се као способан сведок.

б) Лица која су:

аа) *под истрагом* због злочина или због бешчастећих преступа или иступа (т. 2. § 114); или

бб) која су пресудом *лишена грађанске* части, а ова им још није повраћена (т. 2 § 114).

Лица под *а* и *б* искључена су као правно неспособна за заклетву.

в) Лица која *у часу опажања* чињеница које су предмет сведочења нису још навршила шеснаесту годину живота (т. 3 § 114).

Овде је одлучно време опажања а не време испита, и ако се у т. 3 § 114 вели да се неће заклињати лица која у време испита не буду навршила шеснаест година. Јер из друге реченице ове тачке јасно се види да се неће моћи заклети ни онај који је напунио шеснаесту годину у часу испита, ако само није имао шеснаест година у тренутку опажања.

г.) Лица која су *слабог разума* и која *нису при чистој свести* (т. 4 § 114).

Лица која нису при себи по § 91. (т. 3.) не смеју се ни испитивати као сведоци. Ако ли се то покаже тек у току испита, то се испит има прекинути и о заклетви не може бити ни речи. Сем ових, не смеју се заклињати ни она лица, која, истина, нису душевно болесна тако да нису у стању да кажу истину, већ су само слабог разума, т. ј. која врло тешко могу да опажају и да памте тако да се њиховом исказу не може поклонити вере. Исто тако не могу се заклети ни лица, која за време заклетве не би била при чистој свести, и ако су она била потпуно здрава приликом опажања, н. пр. напита лица или лица која су у тренутку заклињања јако оболела, да се не може држати да су она потпуно свесна онога што заклетвом имају да потврде.

Лица под 3 и 4 искључена су као фактички неспособна за заклетву.

д) Лица која с окривљеним, *против кога сведоче*, живе *у великом непријатељству* (т. 5 § 114).

Није, дакле, довољно обично непријатељство, као н. пр. породичне свађе, размирице и нерасположење, већ веће непријатељство, из кога се може с основом извести да ће сведок неистину казати. Из тога, што је сведок у каквом спору с окривљеним, или што је био злостављен од окривљеног, не може се извести да је он и сумњив сведок, и да му стога не треба допустити заклетву.

Суд у сваком конкректном случају треба како с обзиром на личност сведока тако и с обзиром на све остале околности да оцени, да ли је непријатељство такво да сведоку не може поверовати.

Има законодаваца, као н. пр. немачки, који непријатељство не сматрају основом за забрану заклетве. Ово је сасвим основано, јер од слободне оцене суда зависи, хоће ли и колику ће доказну вредност придати и сведоџби на коју се сведок заклео.

ђ) Лица која су на испиту навела *важне* чињенице, за које је доказано да су *неистините*, а не могу доказати да су то из пометње учинила (т. 6 § 114).

(наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

О ТУЖБАМА ПО ЧЛАНУ 28. УСТАВА

против државних чиновника, званичника, председника општинских судова, кметова и општинских званичника због повреда приватних права вршењем службене дужности, и ислеђењу по овим тужбама.

Либерална одреба члана 28. устава по којој: „сваки Србин има право да *непо-*„*средно* и без ичијег одобрења тужи *суду* „државне чиновнике и званичнике, као „и председнике општина, кметове и оп-„штинске званичнике, ако су они у сво-„јем службеном раду повредили његова „права“, — нашла је врло велику и честу примену код судова.

Код свих првостепених судова има *приличан* број тужби, које су подигла поједина приватна лица против чиновника, а нарочито против општинских председника и кметова на основу цитиране уставне одредбе, у којима их — како се то обично у њима представља — оптужују кривично за њихов незаконити рад и повреду приватних права, злоупотребом власти и противзаконим вршењем службене дужности.

Слободно се може рећи, да су ове тужбе *махом* неосноване, и да већином неверно представљају радњу оптужених органа власти. Ово нарочито важи за тужбе које се подносе против чиновника. При свем том, судови морају да воде ислеђења по овим тужбама, прекидајући истрагу кад се утврди неоснованост тужбе, што задаје доста посла судовима. Сем тога, злоупотребом овог уставног наређења од стране несавесних тужилаца вређа се ауторитет државних органа, неистинитим и изопаченим представљањем радње државних органа, и ови излажу несносним позивима на одговор, саслушања, одбрану и материјалним незгодама због предстанка суду, и т. д.

Ну, нама није намера да овде критикујемо умесност ове уставне одредбе. Покрај свих поменутих махна, *у принципу*, она је умесна, јер има за циљ: *да заштити индивидуалну слободу и права грађана од арбитрарних поступака власти*, што је тежња свакој уређеној држави по самој концепцији права.

Доношењем поменуте уставне одредбе уставотворац је хтео да да јачу гаранцију индивидуалној слободи и правима грађана, која раније није постојала. Истина, и при ове уставне одредбе, по § 66. зак. о чиновницима грађан. реда: „чиновник који је неправилним вршењем своје дужности кога оштетио, одговара за штету“. Али је ова одговорност била готово илузорна, јер овај законски пропис садржи даље овакву одредбу: „*но у* „*том случају суд неће моћи ни грађанску* „*ни кривичну тужбу против чиновника* „*примити, докле надлежни министар не одобри да се може судити*“. Од овога одобрења министровог зависило је да ли ће какав чиновник који је својим незаконитим радом, па и кривичним делом у вршењу службене дужности, повредио приватна права каквог грађанина, одговарати за исто или неће. То одобрење, као што се види из члана 28. устава, који смо цитирали, сада се не тражи, и у овом погледу ова одредба показује напредак јер осветава један велики принцип заштите индивидуалне слободе и права човека и грађанина, на коју заштиту грађани имају право по самом појму уређеног друштва.

Ну, као што рекосмо, ми немамо намеру да овде улазимо у детаљнији начелан претрес о умесности нове уставне одредбе, коју као што смо казали, признајемо у начелу покрај оних махна које приказујемо. Она, т. ј. ова уставна одредба, постоји и у велико се примењује.

Питања која хоћемо овде да третирамо тичу се поглавито *ислеђења по овим тужбама*, које подижу код првостепених судова поједина приватна лица на основу чл. 28. устава, против чиновника, општинских председника и осталих лица побројаних у овоме члану, и извесних тешкоћа, које се показују у практици применом овог члана, — узимајући га буквално, *stricto sensu*, услед чега се поменуте тешкоће и појављују у његовој практичној примени. Осим тога, оне долазе и од туда, што поједини специјални закони, у којима

се налазе прописи о ислеђењу чиновничких кривица у службеној дужности, због којих чиновник може бити стављен под суд, — а то су прописи §§ 48., 49., 56. зак. о чинов. грађ. реда и § 150. крив. суд. пост. нису доведени у сагласност са поменутом уставном одредбом. Отуда настају контроверзна мишљења у овим питањима и дискусија, због чега она и јесу важна и заслужују пажњу.

Одлуком опште седнице Касационог Суда од 4. августа 1893. № 4961, о овоме питању — ислеђењу чиновничких кривица по тужбама приватних лица због повреда приватних права, о којима говори члан 28. устава, решено је: „*да је према члану „28. устава дужан суд сваку приватну „тужбу у случајевима приватних повреда „права у поступак против чиновника, зва„ничника, и т. д. узети и даље извидити „и судити*, **не тражећи претходно коми„сијско ислеђење по закону о чиновни„цима грађанског реда**“.

Из ове одлуке Касационог Суда јасно се види: да је за ислеђење по тужбама приватних лица против чиновника због повреда приватних права у званичној дужности, једино надлежан првостепени суд, а не комисија која се саставља по прописима §§ 48., 49. зак. о чинов. грађ. реда. Значи дакле да се одредбе §§ 56., 48., 49., зак. о чин. грађ. реда и § 150. кр. пост. *у погледу на тужбе* које поједина приватна лица предају суду против чиновника због повреда приватних права вршењем службене дужности, не могу применити на ове тужбе. Ово се види са свим јасно из цитиране одлуке Касационог Суда, из речи: „дужан суд сваку „приватну тужбу у случајевима приват„них повреда права у поступак — — — „*узети* и даље извидити, *не тражећи прет„ходно комисијско ислеђење по закону о „чиновницима грађанског реда*“. Ну, овде и лежи сва тешкоћа, која се у практици опажа, због чега и јесте ово питање спорно и изазива дискусију.

Цитирана одредба члана 28. устава и сувише је генерална. Она обухвата чиновнике свих струка, изузев војне, председнике општина, кметове, општинске часнике, које могу тужити суду непосредно поједина приватна лица: „ако су у својем службеном раду повредили њихова права“.

Али кривице чиновника због повреда приватних права за које могу бити тужени суду на основу ове уставне одредбе, могу бити веома различне природе. Ове приватне повреде права, о којима је реч у члану 28. устава варирају према самој струци у којој је дотични чиновник који је каквом својом противзаконом радњом у службеној дужност повредио права каквог приватног лица, које га је због тога оптужило непосредно суду. На основу ове уставне одредбе може бити оптужен суду сваки чиновник за повреду приватних права у службеној дужности од стране појединих приватних лица, чија су права, по њиховом тврђењу, повређена. На пример: оштећено приватно лице поднело је тужбу суду против каквог финансијског чиновника, што је извршујући члан 5. зак. о држав. трошарини, наплатио од њега већу трошарину него што је по закону требало, и вишак задржао за себе, дакле учинио кривицу из § 114. кр. зак. Директор какве гимназије може бити тужен суду по члану 28. устава од појединих приватних лица, ђачких родитеља што им је наплатио школарину, па исту употребио на своју корист; полицијски чиновник који изврши у службеној дужности наплату каквог примања од прив. лица, па новац задржи за себе; и т. д. и т. д.

Према одлуци Касационог Суда коју смо изложили, суд је дужан: „узети у поступак ове тужбе приватних лица и даље извидити: „не тражећи претходно комисијско ислеђење по зак. о чиновн. грађ. реда“.

И доиста у практици тако се и ради. Суд предаје ове тужбе иследном судији, који на тај начин постаје универзални иследник за све кривице чиновника по тужбама приватних лица због приватних повреда права, и ако су функције иследног судије по крив. суд. поступку лимитативно одређене у глави XVI крив. пост.: за судско дослеђење и припрему за коначни претрес; даље за ислеђења која суд врши кад се дело пред судом појавило, — § 201. кр. пост.; кад има да се изледи још какво дело оптуженог који је под судом — § 209. ист. пост. и за ислеђења у случајевима §§ 22., 23., 24., 25. кр. пост.

Ну, за извиђај по тужбама о којима говоримо, у случајевима које набрајамо, потребан је преглед званичне радње оптуженог чиновника; његових новчаних књига у којима се заводи пријем издавање новчаних сума; рачуна, докумената, а често пута и специјално познавање саме струке у којој је оптужени чиновник који је учинио кривицу због које је тужен суду, и самих специјалних административних односа у истој. Како ће се дакле поступити у овим случајевима?

По §§ 5. и 51. кр. пост. иследна власт дужна је да се пре свега увери да ли постоји казнимо дело, да пронађе учиниоца и да прибере доказе како оне који служе за окривљење тако и оне који служе за оправдање кривца. Али како ће иследни судија моћи да утврди постојање дела утаје, фалсификата књига и т. п. у изложеним случајевима, док се претходно не прегледају књиге, документа, каса и у опште рачуни оптуженог чиновника, за који је преглед потребно нарочито стручно лице, комесар главне контроле, или друго какво административно лице из саме оне струке у којој је оптужени чиновник. У случајевима које смо поменули, иследник се дакле мора обратити било Главној Контроли или министру у чијем је ресору оптужени чиновник, са тражењем да се изврши овај претходни извиђај и ове претходне констатације које се односе на само постајање дела, на основу којих ће судија моћи продужити даљу истрагу, ако јој има места, узети на одговор оптуженог чиновника и т. д. Док се то не изврши, т. ј. не утврди претходно постојање самог кривичног дела, иследни судија по поднесеној приватној тужби неће моћи ни на одговор узети оптуженог чиновника, нити би то било оправдано, јер тужба може бити неистинита и неверно представљати радњу оптуженог чиновника, нарочито ако садржи непотпуне или никакве доказе. Зашто онда потрзати одмах на саслушање код суда тако оптуженог чиновника по поднесеној приватној тужби и излагати га јавном бламажу, кад његова невиност још није у питању? Сме ли се у опште тако и поступати у овим случајевима? Ово, као што смо казали, нарочито важи за оне тужбе које поједина приватна лица подносе суду против чиновника и општинских часника на основу члана 28. устава, у којима се представљају кривична дела утаје, послуге и фалсификата. Приватно какво лице, на пример, оптужило је непосредно суду полицијског чиновника који ради на извршењима и рукује касом, да је извршио наплату каквог примања и наплаћену суму утајио, подносећи за доказ признаницу оптуженог чиновника из које се види да је наплата дотичне суме доиста извршена. Хоће ли иследни судија коме је дата у поступак таква тужба узети одмах на одговор оптуженог чиновника, саслушавати га, или ће требати да се према § 51. крив. поступ. претходно утврди само постојање дела утаје? Разуме се, да ће иследни судија морати у овоме случају да утврди претходно само постојање дела утаје, а да се то утврди мора се извидити: да ли је доиста наплаћена сума предана каси, проведена кроз књиге и у опште прегледати званична радња оптуженог чиновника о овој наплати. Али је за овај преглед касе и књига оптуженог чиновника нужно стручно лице, комесар Главне Контроле, месни рачуноиспитач или друго какво лице које је надлежно за овај преглед, и иследни судија мораће у овом случају да се за овај преглед обрати са захтевом било Главној Контроли, било претпостављеној административној власти оптуженог чиновника, како би се испитала истинитост тужбе и поднесених доказа. Мора дакле бити опет неког претходног административног ислеђења било на онај начин као што прописују §§ 48. и 49. зак. о чин. грађ. реда: преко комесара кога министар одреди, једног или више, према величини кривице, било Главна Контрола ако се тиче прегледа касе и рачуна оптуженог чиновника. Ми сматрамо да је надлежни министар у првоме случају, дужан да се одазове одмах судском захтеву, у циљу поступка по §§ 48. и 49. зак. о чинов. грађан. реда, ако се тиче каквог ислеђења које иследни судија не би био у могућности сам да изврши без претходног извиђаја административним путем.

(свршиће се)

БЕРТИЛОНАЖ И ДАКТИЛОСКОПИЈА

(НАСТАВАК)

Што се мене лично тиче, ја верујем да би картон са живим сликама и отисцима прстију, без мерења и фотографије, био најбољи, најјевтинији и најкориснији“.

Д-р. Оловиц, професор научне полиције у Мадриду, пише Локару поводом дактилоскопије и бертилонажа, ово:

Пошто сам класификирао неколико хиљада дактилограма дошао сам до уверења, да је дактилоскопија најбоља метода идентификације за женске и малолетнике, као и у случајевима кад треба утврдити да ли извесна личност јесте или није она која одговара редигованом опису, али кад је реч о манипулисању са већом масом картона, дактилоскопија захтева нова усавршавања, која ће отклонити неке узроке заблуда и тешкоћа на које сам наишао у класификацији употребљујући методу Висетиха, која ми изгледа најбоља од свију за које знам. Ја мислим да је будућност у дактилоскопији, комбинованој са најнепроменљивијим и најтачнијим саставним деловима Бертилоновог система".[1])

Изложени цитати не доказују само недоследност г. Лазаревићеву, већ у исто доба још и откривају једну његову, мало незгодну особину.

Кад је г. Лазаревићу било потребно, да са мишљењима Др. Локара, Др. Миновића, Др. Оловица прида што већу важност дактилоскопији на штету Бертилоновог система, онда су они били признати „стручњаци"[2]) и зналци антропометрије и свих других система за идентификацију, чији су радови на томе пољу врло цењени", а кад смо се ми позвали на ове исте стручњаке да поткрепимо наше мишљење о будућој методи идентификације, онда г. Лазаревић налази да су „ови махом Французи, те се с тога већ у напред могло претпоставити, да ће као санародници Бертилонови имати лепо мишљење о његовој методи".

Извините, драги г. Лазаревићу, али ово и сувише личи на ону народну: „*У нашега каде* . . . . .

Ако су Др. Локар, Др. Миновић и Др. Оловиц били „познати зналци" и беспристрасни „стручњаци" за ваше цитате, онда су несумњиво такви морали остати и за наше, пошто смо и ми и ви наведене цитате узимали из једног истог извора — Др. Локарове расправе: *Данашња одељења идентификације и интернационални картон*".

Али, да пођемо даље.

Резимирајући наше мишљење о бертилонажу и дактилоскопији, г. Лазаревић завршује овим речима: „Узмимо, да су баш и тачна та тврђења у колико се односе на антропометрију, али замерке против дактилоскопије никако не могу опстати".

Наше мишљење о добрим странама дактилоскопије г. Лазаревић је без приговора акцептирао, а кад је реч о добрим странама Бертилоновог система он, као што се види, само претпоставља. Међутим, на стр. 11. његове „Дактилоскопије" стоји ово: „Алфонз Бертијон, шеф одељења за идентификацију у Паризу појавио се са својом методом 1879. године. Његова метода по својој *савршености, тачности* и *употребљивости* далеко је измакао испред свих напред поменутих. *Прецизна је и основана на математици*, а и класификовање картона, као и њихово проналажење у рафовима иде доста брзо".

После овога остављамо самим читаоцима да цене колико је г. Лазаревић доследан и са колико озбиљности улази у писање стручних расправа.

На нашу примедбу, да данашње класифицирање дактилограма није једнообразно у свима одељењима за идентификацију, и да је то сметња интернационалној размени картона, г. Лазаревић нам просто одговара да то није никаква сметња, и да свако одељење примљени картон са отисцима прстију може понова класифицирати по својој методи.

У место сваког одговора исписаћемо овде речи једног од данашњих највећих поборника дактилоскопије, Др. Стокиса, судског лекара из Белгије, који у својој расправи: „*Судска идентификација и интернационални лични опис*"[3]) поводом ове ствари вели: „Разни начини класификације, који се употребљују у појединим земљама, доиста су једна мала практична незгода, која произлази услед одсуства споразума, али која се може отклонити на једној међународној конференцији".

Г. Лазаревић нас и овом приликом уверава, да се у класифицирању картона огледа преимућство дактилоскопије над бертилонажом. Изгледа, према овоме, да г. Лазаревић није озбиљно ни читао нашу расправу „Бертилонаж и Дактилоскопија", јер да је то учинио, нашао би у 14 броју „Полицијског Гласника" ово:

„После свега што смо до сада казали о разним методама идентификовања и о њиховим добрим и незгодним особинама, није тешко увидети да будућа метода идентификације не може бити ни фотографија, ни живе слике, ни боја очију, ни спољашњи знаци, ни антропометрија, већ једна комбинација свију ових метода, *којој ће отисци прстију служити за класификацију*, фотографија и живе слике за изналажење криваца у бегству, а све ове методе скупа за што поузданије констатовање неоспорног идентитета".

Овом приликом морамо да констатујемо и још једну незгодну особину г. Лазаревића.

И ако смо ми у нашој поменутој расправи отворено казали што мислимо о свима данашњим методама идентификације, па и о дактилоскопији; и ако ово наше мишљење иде у прилог дактилоскопије, ипак г. Лазаревић очигледно покушава у своме напису, да нас представи као неког слепог привржeника Бертилоновог система и противника дактилоскопије само с тога, што смо потпуно објективно ценили и добре и рђаве особине ових обеју метода. Ми не знамо зашто је ово потребно г. Лазаревићу, али је неоспоран факт да смо ми о дактилоскопији писали у „Полицијском Гласнику" из ранијих година, пре него што је г. Лазаревић у опште и помишљао на писање.

За нашу опаску, да још није тачно утврђено, услед недовољности садање праксе, да разноврсност нацрта отисака иде у бесконачност, и да се у већој маси дактилограма могу наћи више њих са истом формулом, г. Лазаревић вели да је *произвољна*. Варате се, драги г. Лазаревићу. Ми никад и ништа не пишемо на памет, нити само да се каже да смо писали. Ви „сматрате за дужност" да критикујете једну стручну расправу о бертилонажу и дактилоскопији, а нисте сматрали за потребно да претходно прочитате чувено Бертилоново дело: „*Instructions Signalétigues*", које служи као основ свима данашњим делима и расправама о идентификацији. Да сте, пак, ово учинили, нашли бисте на стр. XVI овог дела и један овакав пасус: „Неоспорно је, на жалост, и поред брижљивих испитивања Франциса Галтона у Енглеској, да нацрти (реч је о нацртима отисака прстију) сами собом не представљају елементе довољно разнолике, да би могли послужити као основ репертоару од неколико стотина хиљада случајева".

Ово исто, само много опширније и јасније, налази се и у извештају академика Дастра Парискоj Академији Наука, о коме је било говора у нашој расправи. Ево шта вели Дастр:

„Је ли дактилоскопија простија од антропометријског мерења? Број дактилоскопских описа, као што смо казали, неограничен је, и довољан за идентификацију популације, много веће од ове која данас живи на земљином глобу. Број могућних дактилоскопских комбинација, већи је од броја разноликих индивиду-а. Не постоји, дакле, никакав математички разлог за веровање, да два лица могу имати исте дактилограме на свима прстима, т. ј. да могу имати исту дактилоскопску формулу, која би онемогућавала утврђивање њиховог идентитета. Баш на против, ако се посматра најобичнија формула, т. ј. она која се употребљује за четири опште форме отисака прстију (метода Висетихова), могу се за десет прстију добити више од милијуна остварљивих комбинација, т. ј. индивидуалних формула, а то је више него што је потребно за идентификовање свију злочинаца старог и новог света.....

Ово је тачно у теорији, али се у пракси мора водити рачун о могућним понављањима. Природа може одрећи да произведе све комбинације од четири дакти-

---

[1]) Поред Др. Локара, Др. Миновића и Др. Оловица, ми смо се још позвали на мишљења Др. Стокиса и Др. Бершера. Први је Белгијанац и велики присталица дактилоскопије, али ипак предлаже да се будући интернационални картон комбинује из отисака прстију по методи Висетиховој, живих слика, описа особених знакова, кратких биографских података, а према потреби и фотографије. Др. Бершер је Француз и присталица је Др. Локаровог мишљења. Ево шта он вели: «Ми, дакле, држимо, као и Локар, да интернационални описни картон не може бити искључиво дактилоскопски; он мора у интересу што веће гарантије, бити много потпунији. Антропометрија, фотографија, а нарочито живе слике не смеју ни у ком случају изостати са једног оваквог картона».

[2]) У свом одговору г. Бакићу на критику његове «Дактилоскопије» г. Лазаревић вели ово: «Тим стручњацима мора се поклонити вера, како у погледу разумевања обеју метода, у толико пре, што се и сами привржeници антропометрије врло често позивају на њих и њихове радове, јер су ти стручњаци Др. Грос, Др. Отоленг, Др. Локар и Др. Миновић поред осталих других.

[3]) Revue de droit pénal et de criminologie, № 1 и 2/1908.

лограма за сваки од десет прстију и прибећи понављању неких од њих. Једни нацрти отисака могу бити много чешћи, а други, опет, много ређи. *То је искуство, које о овоме треба да нас обавести.* Број стварних комбинација у овом случају био би много мањи од броја могућних комбинација, пошто сви елементи не би били једнаке вероватноће. У неколико хиљада злочиначких картона нашло би се њих више са истом формулом, у коме би се случају морало прибећи детаљима, и разлика између лица са истим отисцима прстију утврђивати на основу особености дактилограма: броја концентричних линија и њихових карактеристичких црта и тачака. Али, ако се дође довде, посао судског органа није више тако прост нити сваком приступачан, јер није више реч о томе да се разликује један лук од једне спирале — што не изискује какву дугу студију — већ се анализа мора продужити много даље и претворити у технички посао — посао експерта.

Ово је примедба Бертилонова и присталица антропометријског мерења. По њима ће ова анализа дактилограма бити врло често потребна (обично потребна веле они) да би се задовољиле потребе око класификирања и истраживања картона, а један овакав посао захтева вештака, а не обичног органа. За њега је потребно много више пажње, марљивости и умешности но за антропометријско мерење, које се може научити за неколико часова. Дактилоскопија би у практичној употреби изгубила, дакле, све користи од брзине, лакоће и простоте, које јој присталице приписују.

Да ли посматрање факата оправдава ову критику и доказује ово понављање дактилограма и репродукцију дактилоскопских формула код разних личности. Тешко је ово рећи, јер не достају документа; не с тога што не постоје, већ што нису, у колико нам је познато, публикована. Желети је, да то буде.

Није искључена могућност, да изванредно лако класификирање по методи Висетиховој буде, н. пр. праћено извесним незгодама. Они који су ову методу у пракси примењивали, као Оловиц (из Мадрида) говоре о „неким узроцима заблуда и тешкоћама“ на које се наилази у пракси.

Једини статистички подаци које притежавамо о понављању и већини тих и и тих дактилограма а за које се има захвалити Фере-у и Форжеоту, противречни су. Утврђено је само то, да су извесне категорије отисака много чешће код нормалног човека. Изгледа, међутим, да примарне Галтонове форме преовлађују код дегенерисаних, идиота и епилептичара. Ако се од човека пређе мајмунима, виђеће се као што је доказао Аликс, како су им нацрти отисака прстију једнолики. На многобројним шимпанзима у лионском музеуму Др. Форжеот је нашао исте типове отисака, без икакве разлике између једног и другог прста, или између једне и друге животиње.“

После овога ваљда ће и сам г. Лазаревић признати, да је она његова констатација о *произвољности* нашег закључка била у истини произвољна.

Да би потценио вредност наших објективних замерака дактилоскопији, г. Лазаревић износи како смо се приликом говора о класификирању дактилограма позивали већином на француске ауторе и стручњаке „код којих дактилоскопски систем није уведен у праксу“. Колико је ово његово тврђење тачно и основано види се и из овог Дастровог мишљења и из онога што смо раније цитирали о Др. Оловицу из г. Лазаревићеве „Дактилоскопије“ и наше расправе.

Др. Оловиц је, као што смо казали, Шпанац, и творац једне нове методе за класификирање дактилограма, и кад он јавно тврди да са овим класификирањем не иде тако глатко као што г. Лазаревић хоће да представи, онда ћемо на сваки начин више веровати њему но г. Лазаревићу. Ово у толико пре, што и један други стручњак, на кога се г. Лазаревић такође позива, Др. Миновић, није такође задовољан са данашњим разним методама класификирања дактилограма. „Остаје увек — вели он — да се изнађе систем класификације за брзо истраживање личности међу хиљадама других. Сви ми истражујемо ову класификацију, која до данас још није пронађена; онај који је пронађе и што више упрости, учиниће велику услугу идентификацији. Очигледно је, да она постоји. С тога сам ја присталица конгреса, на коме ће се о овим питањима моћи корисно дискутовати“.[1])

Поменуто тврђење г. Лазаревићево, као што се из овога види, није само нетачно и неосновано већ је помало и смешно.

Ми се позивамо на стручњаке светског гласа, а г. Лазаревић нам прича о мишљењу шефова у пештанској и загребачкој полицији. Којешта!

Резоновања г. Лазаревићева *о живим сликама* неозбиљна су и ни мало ласкава за једног полицијског чиновника.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

Д. Ђ. Алимпић.

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ТРИ СТУДЕНТА

Од Конана Дојла

(НАСТАВАК)

— Да не сумњате онда у њега?

Професор погледа збуњено у патос.

— Тако далеко не бих могао одмах да идем. Али ипак. по моме уверењу, један од њих тројице морао је бити.

— Добро. А сада бих радо говорио са вашим слугом, господине професоре.

Професор притисну дугме једног електричног звонцета, и на то се појави Банистер.

То је био мали човек, отприлике педесетих година, бледог глатко избријаног лица. Познавало се на њему да је узнемирен услед промењеног обичног, навикнутог тока његова живота. Мускули на лицу још су му играли, а и прсти су му дрхтали од узбуђења, док му је поглед ишао час ка једном, час другоме од нас.

— Ми смо сад намерни, да најтачније испитамо ту несрећну историју, рече му професор очинским тоном;

— Добро, господине професоре.

— Како сам ја обавештен, ви сте заборавили кључ од врата у брави? упита Холмс.

— Јесам, господине.

— Да није то што подозриво, да се то деси баш онога дана, кад је ваш господар изнео своје најважније хартије на столу?

— То је био само најнесрећнији случај, господине. Али и иначе се тако што већ догађало.

— У колико сте сати улазили у собу?

— Око пола пет, када господин професор обично пије свој чај.

— Колико сте се дуго забављали у соби?

— Чим сам видео, да га нема у соби, ја сам изашао на поље.

— По чему обично знате да је ваш господин изашао?

— Што су онда врата од његове собе закључана.

— Па што се онда нисте одмах вратили, кад сте видели да су врата закључана? Под таквим околностима нисте требали никако ни да улазите у собу.

Банистеров поглед луташе немирно по зиду, као да нешто тамо тражи.

— Кад ми господин професор не каже нарочито, да је отишао, ја му онда само оставим чај. У таквим случајевима он се брзо врати.

Холмс погледа у професора и он потврди то покретом главе.

— Колико сте пута били данас по подне у његовој соби?

— Два пут. Кад сам приметио, да не треба више да чекам господара са чајем, ја сам отишао унутра и изнео ствари.

— Јесте ли приметили ма какву промену кад сте ушли у собу по други пут?

— Не, ништа нисам могао приметити.

— Јесте ли пришли столу и мало загледали у хартије господинове?

— Не, господине; то сигурно нисам.

— Откуда то, да заборавите кључ у брави?

— Имао сам у руци послужавник са посуђем за чај, па сам то хтео оставити и одмах се вратити за кључ; међу тим то сам забравио.

— Каква је брава на унутрашњим вратима?

— Са свим обична.

— Према томе спољашња су врата била отворена за све време док је кључ био унутра.

— Да, господине.

[1]) Archives d'Anthropologie criminelle, № 147.

— Кад вас је господин професор по повратку лозвао к себи, да ли сте били јако погружени?

— Јесам, господине. Тако што несрећно није ми се десило за све ово дуго време од када сам овде. Скоро ме је оставила свест, господине.

— И то сам чуо. Где сте стајали, кад сте се тако слаби осећали?

— Где сам стајао, господине? Па, тачно, овде у близини врата.

— То је чудновато; па што сте онда сели у ону столицу у ћошку? У таквим случајевима седа се на прву, најближу столицу, а не иде се преко собе. Што сте прошли поред других столица?

— Не знам господине. Нисам о томе мислио где ћу сести.

— И ја не верујем, господине Холмсе, да је он то учинио с намером. Изгледао је врло рђаво, са свим скрушен додаде професор.

— А кад је господин отишао, да ли сте дуже остали овде?

— Највише један минут: док се нисам мало освестио. По том сам закључао врата и отишао у своју собу.

— Сумњате ли ви на кога?

— Ох, ја се не смем усудити да тако што кажем. Ја сам уверен да ни један господин са универзитета није у стању учинити тако што год. Не, то не могу ни замислити.

— Хвала вам, довољно је, рече Холмс.

— Уморен саслушањем одахну слуга и већ је био код врата, кад му Холмс до викну:

— Само још једно питање! Овој тројици студента, које послужујете, нисте, ваљда, ништа помињали шта се догодило?

— Не, господине; ни речи.

— Нисте, можда, ни једнога ни срели до сада?

— Нисам, господине.

— Добро. Хоћемо ли, господине професоре, да идемо мало даље, ако вам је по вољи.

Изађосмо у двориште и видесмо да су осветљена сва три прозора један више другога.

— Ваше су све три тичице у својим гнездима, рече Холмс. Вид'те! шта је оно? Један изгледа прилично узнемирен.

— То је био Индијанац. Његова црна сенка показа се на један пут на завеси. Он је ишао тамо амо по соби.

— Ја бих радо загледао у све те три собе, не бих ли у неколико упознао њихове становнике, рече мој пријатељ. Да ли би то било могуће?

— Без икаквих тешкоћа, одговори научењак. Пошто је овај део зграде врло стари и сматра се као античка реткост, то није ништа необично кад који посетилац у пролазу загледа и одаје. Ходите са мном, ја ћу вас тачно провести.

— Али молим вас, не помињите само ни једно име! рече Холмс кад смо закуцали код Гилхриста. Један висок, плаве косе, танка стаса младић отвори нам врата и поздрави нас добродошлицом, кад смо му рекли циљ свога доласка. Соба је заиста била леп остатак средњевековне архитектуре. Холмс се толико одушевио тиме, да је хтео да учини мали нацрт собе у своме бележнику. При том му се скрха плајваз, те мораде позајмити други од господина Гилхриста, а најзад га замоли и за ножић да би могао и свој плајваз зарезати. Исти му се малер десио и кад смо били у соби индијанчевој, приликом цртања његове собе. Рас је био миран, млад човек, малога раста и имао је крив нос; изгледао је нешто накриво насађен и очигледно је био расположен кад је мој пријатељ свршио са својим архитектонским студијама. Ни у првом, ни у другом случају нисам на Холмсу могао приметити да је наишао на траг који је тражио. Трећем студенту изгледала је наша посета са свим незгодна. Кад смо закуцали, у место да отвори, упита нас шта хоћемо, и кад смо ми објаснили, он се само извика. „То ме се не тиче ништа, па ма ко ви били. Идите бестрага! Сутра ми је испит и ја нећу да ме нико узнемиравева".

— Грубо створење, рече наш вођа, црвен од љутине, кад смо пошли низа степенице. Наравно, да није знао да сам ја ту, али у колико је његово понашање неучтиво, у толико је, с погледом на ову ствар, и подозриво.

Холмсов одговор био је чудноват.

— Можете ли ми тачно рећи његову висину? Упита он.

(наставиће се)

Превео с немачког
Д. В. Бакић.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине планиничке, актом својим Бр. 948. пита:

„На основу § 326. казн. закона, суд општине планиничке, као месна полиц. власт у овоме месту, под № 817. од 22. маја тек. год., издао је наредбу овд. механцији, до кога времена према месним приликама сме увече држати кафану отворену, а тако исто и овд. грађанству, да после прописаног времена не сме нико остати у кафани. И да ће и механција и грађани за противно поступање бити кажњени по § 364 тач. 5. и 6. казн зак. од 10—50 динара.

Механција је на ову наредбу изјавио жалбу начелнику среза бољевачког, и он је актом својим од 1 VI. 908. г. Бр. *6553.* саопштио овоме суду, да поменуту наредбу не одобрава, не позивајући се на законски пропис на основу кога то чини, већ само разлогом, што општ. суд није имао права на основу § 326. казн. зак. издати наредбу, *док је иретходно не одобри среска власт.*

Суд општине планиничке пита:

1. Да ли имају права среске полиц. власти, да ниште наредбу општинских судова, које као месне полиц. власти издају у својој општини где нема у месту среске полиц. власти, и ако имају права, то на основу кога зак. прописа.

Како је ово питање потребно за све општ. судове, те да знају управљати се, то суд општине планиничке учтиво моли уредништво, да своје обавештење изнесе у једном од наредних бројева „Полиц. Гласника".

— На ово питање одговарамо:

Наредбе, о којима говори став други § 326. кр. закона, издају месне полицијске власти.

Под месним полицијским властима имају се разумети по чл. 94. и 95. закона о општинама и § 4. полицијске уредбе, општински судови, за сва она места где нема државне полицијске власти, или где ова није већ учинила употребу од права из чл. 41. зак. о уређењу окр. и срезова.

Према томе, како у тој општини нема државне власти, нити је ова о истом питању већ била издала своју наредбу, онда је тај суд био надлежан да изда наредбу у смислу § 326. кр. закона, и ова наредба *не подлежи* нарочитом одобрењу среске власти.

Њена умесност може бити предмет оцене само поводом жалбе и у смислу чл. 33. закон о уређењу округа и срезова, али не може бити поништена због тога, што није тражено претходно одобрење њено од стране среске власти.

II.

Суд општине александровачке у срезу добричком, актом својим Бр. 1005, пита:

„Суд ово општински, пресудом својом од 27. марта 1907, год. Бр. 579. — казнио је извесно лице из села Крушца, за дело из § 375. под а. казненог закона, са 10. — десет дана затвора; да заузету сеоску утрину одмах напусти, и да плати све трошкове око овог извиђања. Осуђено лице изјавило је жалбу на ову пресуду прокупачком првост. суду, и суд расмотривши овај предмет, — решењем својим од 2. маја 1907. год. Бр. 6086. одобрио је ову пресуду, само што је исту преиначио у толико: да се осуђени казни са 5 — пет дана затвора, што је осуђени и издржао.

Осуђени је пак 27. априла ове 1908. год. — сеоску утрину за коју је горњом пресудом био кажњен, — поново *ооорао, и кукурузом засејао.* Суд ово општ. према реферату месног кмета, добавио је достављеног, узео га на одговор, па по извршеном ислеђењу, донео је и другу пресуду под Бр. 806. од 29. априла т. г. и у истој предузео строжије мере, пошто на именованог није утицала предња казна, и осудио га на 19 деветнајест дана затвора, и заузето земљиште да одмах напусти за сеоску утрину села Крушца.

И на ову пресуду је осуђени изјавио жалбу прокупач. првост. суду, и суд расмотривши предњу пресуду, решењем својим од 4. маја т. г. Бр. 14588. — *поништио* је предњу пресуду под Бр. 806. наводећи у тексту решења, *да нико не може за једно исто дело бити два иут кажњен, а како је осуђен већ једном за ово зау-*

зеће био кажњен, то се не може и ио други пут узети на одговор и казнити.

Моли се уредништво за што скорије објашњење по овоме: да ли је правилно донето решење првост. прокупач. суда под Бр. 14.588. и ако јесте, на који начин суд може одклањати овакова заузећа, пошто истих у овој општ. има велики број? Из текста решења прокупачког првост. суда значило би, да се оваква заузећа не могу одклонити, пошто самовласник не може бити више кажњен од један пут".

— На ово питање одговарамо:

Постоји правни принцип, да нико не може бити два пут суђен за једно исто дело, па било да то чини једна иста власт, било да то покушавају учинити две разне власти.

И, у колико је првостепени суд само констатовао постојање овога принципа решењем својим од 4. маја Бр. 14.588. то је тачно.

Само није тачно гледиште суда, да у овом истакнутом случају стоји једно дело.

Прво заузеће од стране окривљеног извршено је много раније, и кривица његова цењена и он осуђен па и казну издржао.

Земљиште је пресудом враћено општини, и она је опет била сопственик истог.

Кад је исто лице поново заузело општинско земљиште на дан 27. априла ове године, дакле на годину дана после прве осуде, онда је оно учинило ново кривично дело из § 375. под а. кр. закона, без обзира што је објект кривице исти.

Према томе, са свим је умесно кажњено од стране општинског суда и по други пут.

Како је, међутим, првостепени суд уништио ову пресуду, и на тај начин оставио оптуженог и даље на општинском имању, то општинском суду не остаје сада ништа друго, него да ову целу ствар достави, преко претпостављених власти, г. Министру Правде, те да у смислу § 16. т. 2. Устројства Касационог Суда изиште потребно објашњење, које би после било обвезно и за првостепени суд.

Дотле пак, да кривица оптуженог не би застарила по § 396. кр. зак. нека суд изрекне нову пресуду, пошто окривљени и сада држи земљиште, па ће можда и сам Првостепени Суд поправити целу ствар.

III.

Суд општине краљевске, актом својим Бр. 2982, пита:

„Неколико лица из Краљева, обратила су се овоме суду и траже: да их суд уврсти у азбучни списак, подневши уз своје молбе и пореске књижице, из којих се види да плаћају довољну стопу пореза по чл. 30. закона о општинама.

Али како је истима раније био отворен стечај над целокупном имовином, услед презадужења, па је доцније скинут стечај услед исцрпљености масе, али они и сада не смеју ништа радити на своје име, него раде на име својих жена, то се моли уредништво за обавештење: да ли их суд може уврстити у гласачки списак или не, и да ли они у опште имају ова грађанска права?"

— На ово питање одговарамо:

У члану 32. тачке 4. закона о општинама, који набраја лица, која немају права гласа на општинском збору, стоји: „који се налазе под стечиштем, док се оно *са њихова имања* не скине".

Као што се из речи: „са њихова имања не скине" види, закон тражи да је стечај скинут по основи измирења поверилаца. а не по томе, што је маса исцрпљена.

Како и у овом случају, који суд истиче, није дигнут стечај са имања по томе основу, што би дужници измирили своје повериоце, и тако вратили и сва дотадашња права, него је стечај свршен због тога, што је нестало имовине као предмета стечајног поступања, то не значи да су дотична лица враћена у сва дотадашња права, него је само закључен судски рад у смислу § 127. стец. поступка.

Они су у ствари и даље у истом положају, у коме су били и за време трајања стечишта, што се види и из § 128. и 129. зак. о стец. поступку.

Према овоме. они немају права гласа на општинском збору и суд их не може увести у азбучни списак.

У осталом, нека им суд изда решења у смислу чл. 27. зак. о општинама, па ће се ово питање расправити и од стране првостепеног суда.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖЕ СЕ

Игњац Јунк, шлосер из Смедерева, 5. овог месеца отумарао је од своје куће и до сада се о њему није ништа сазнало. Његова породица мисли да је Игњац извршио самоубиство. Игњац је стар 70 година, средњег раста, просед, брија се, на себи има штофано радничко одело, на глави полуцилиндер, на ногама ципеле, код себе има разне хартије и две менице. Позивају се све власти да Игњаца потраже и о резултату известе начелство округа смедеревског с позивом на акт Бр. 5004.

Драгутин Кнежевић и **Сретен Вујанић,** шегрти Манојла Клидиса фабриканта обуће, 15. овог месеца побегли су од свога газде. *Драгутин* је стар 16 година, средњег раста, сувоњав, црномањаст, округлог лица, очију жућкастих, у оделу од зеленкасто-карираног штофа, на глави има бео сламни шешир, *Сретен* је стар 15 година, средњег раста, уопште плав, на левом образу има младеж, у оделу од црног штофа, на глави има бео сламни шешир. Пронађене треба спровести кварту варошком с позивом на акт Бр. 7684 и 7689.

Ивана В. Чајковског, који је још пре три године отумарао од куће, тражи начелство округа крагујевачког актом Бр. 3697. Иван је стар 25 година, средњег раста, у лицу плав, на корену десне шаке има ожиљак од ране. Пронађеног треба упутити поменутом начелству.

Паулу Захарио, девојку родом из Земуна, која је решењем царинарнице на железничкој станици осуђена на плаћање 12.268·68 дин. због криумучарења, тражи Управа града Београда актом Бр. 25660. Пронађену треба спровести Управи,

ПОТЕРЕ

Непознати лопови ноћу између 7. и 8. овог месеца увукли су се кроз прозор у стан Стевана Ђирковића учитеља из Јабучја, среза тамнавског и украли једну малу кесицу са перлама у којој је било: 9 наполеона, 1 полунаполеон, 5 дуката, од којих су два пробушена и једна ћошајлија; осим овога новца однето је још 140 динара у српским новчаницама од 10 динара, 70 динара у сребру, један дијамантски прстен са два камена, један златан прстен са рубином, један златан брош са три камена, један златан велики женски ланац, један пар минђуша са дијамантима, два туцета марама, пет сапуна, једна табакера и једна кеса од ибришима. Позивају се све полицијске и општинске власти да живо потраже крадљивце и украдене ствари и о резултату тражења известе начелника среза тамнавског с позивом на акт Бр. 10290.

Светозар — Заре — Илић, земљоделац из Кусатка и **Стојан Миленковић,** скитач Циганин, ноћу између 20. и 21. овог месеца побегли су из притвора начелника среза јасеничког округа смедеревског. Светозар је стар 50 година, средњег раста, необријан, на себи има гуњ, чакшире, на глави црн шешир, а на ногама опанке; Стојан је стар 50 година, омален, црномањаст, густих бркова, на себи има капут и панталоне, на глави шубару, а на ногама опанке. Одговарали су за крађу стоке. Треба их живо потражити и пронађене стражарно спровести начелнику среза јасеничког округа смедеревског с позивом на депешу Бр. 12334.

Никола Радоичић, родом из Бељине, среза космајског, који је био стављен у притвор и под истрагу због опасне крађе решењем комесара бање «Ковиљаче», ноћу између 20. и 21. овог месеца провалио је зид на апсани и побегао. Никола је стар 25 година, омален, дежмекаст, у лицу црномањаст, малих бркова, од одела има гуњ, уске чакшире, фермен, на глави шубару а на ногама опанке. Позивају се све полицијске и општинске власти да га живо потраже и пронађеног стражарно спроведу поменутом комесару с позивом на депешу Бр. 142.

Коста Сирић, родом из Сенте, у Аустро-Угарској, пре неколико дана украо је Живи Витолићу, ондашњем 650 круна и по извршењу дела одмах побегао. Коста је стар 34 године, високог раста, у лицу црн, поглед му је немиран, кажипрст и средњи прст једне руке укочени су. Како се мисли, да је Коста по извршењу овог дела побегао у Србију, то се

позивају све власти да га потраже и пронађеног стражарно спроведу Управи града Београда с позивом на акт Бр. 26393.

Матеја Гојковић — Сретовић, радник абаџијски, родом из села Лађеваца, среза љубићског, 19. ов. м-ца извршио је опасну крађу новца своме газди у Прокупљу и по извршењу одмах побегао. Матеја је стар 24 године, средњег раста, погурен и слабуњав, косе црне, на десном образу има белегу, у грађанском оделу. на ногама има ципеле. Нека га све полицијске и општинске власти потраже и пронађеног стражарно спроведу начелству округа топличког с позивом на депешу Бр. 4326.

Селимир Ђорђевић, земљоделац из села Црљенца, среза млавског. ноћу између 4. и 5. прошлог месеца извршио је убиство над Стеваном Станимировићем, земљод. из села Црљенца, чији је леш нађен 9. прошлог месеца у атару општине божевачке, среза пожаревачког. По сазнању да га власт тражи, Селимир је отумарао од куће, под изговором да иде у Београд на трке, и до данас се ништа о њему

Селимир Ђорђевић

није сазнало. Он је стар 22 године, средњег раста, сувоњав, смеђ, малих бркова, од одела има на себи антерију и фермен од плаве чохе, црне чакшире од шајка, на глави црн штофани шешир, а на ногама опанке са кајишима. Са собом је однео: један револвер систем «Бровинг», полугодишњи заграничнн пасош, који је издало начелство округа пожаревачког 26. новембра 1907. године под Бр. 735, и једну повећу суму новца. Познат је као врло добар јахач. Износећи Селимирову фотографију, позивамо све полицијске и општинске власти да га живо у својим домашајима потраже и пронађеног стражарно спроведу начелнику среза пожаревачког с позивом на акт Бр. 11995.

О Б Ј А В А

Рајко Радосављевић, земљод. из Белог Камена, среза драгачевског, одбегли војник и **Радојица Мандић,** слуга из Радаљева среза моравичког, одметнули су се испод власти у намери да чине казнима дела. На дан 2. овог месеца пуцали су на Тихомира Солдатовића, земљоделца из Лисе, среза драгачевског; 4. овог месеца извршили су просту крађу Милошу Пртењаку, из Белог Камена, а затим су истога дана пуцали на Радована Миловановића, из Миросаљаца, среза драгачевског и отели му мушку «Пибодијевог» система; ноћу између 13. и 14. овог месеца извршили су опасну крађу Милану Стоврагу, из Миросаљаца; претили су убиством Радовану Миловановићу, из Миросаљаца и Цани, жени Радосава Дукића, из Горњег Дупца; 14. овог месеца примећени су од сеоске страже у селу Миросаљцима и позвани на предају, што нису хтели учинити, већ су на стражу пуцали и истог дана извршили разбојништво над Ђорђем Мијоковићем, из Трешњевице, среза драгачевског.

Рајко је стар 21 годину, средњег раста, очију зеленкастих, у лицу плав, малих бркова; од одела има: гуњ од сукна, кошуљу и гаће од тежине, на глави шајкачу, на ногама опанке са кајишима. Од оружја има: «Пибодијеву» пушку и «Гасеров» револвер. Радојица је стар 25 година, средњег раста, сувоњав, у лицу црномањаст, дугих образа, малих црних бркова, косе црне, брија се; од одела има: гуњ и прслук од шајка, кошуљу и гаће од тежине, на глави шајкачу, на ногама опанке са кајишима. Од оружја има: «Пибодијеву» пушку, «Гасеров» револвер и један нож.

Начелство округа чачанског на основу чл. 8. и 9. закона о јавној безбедности и § 243. кривичног закона, позива Рајка и Радојицу да се у року од 20 — двадесет дана, од када ова објава изађе у «Српским Новинама» пријаве најближој судској или полицијској власти с позивом на акт Бр. 5625. Ако се у остављеном року не пријаве ниједној власти, начелство ће их огласити за хајдуке.

Бр. 5625. Из канцеларије начелства округа чачанског 19. јуна 1908. год. у Чачку.

ОГЛАШЕН ЗА ХАЈДУКА

Милан Радојевић, Циганин, ковач из села Лукавице среза колубарског, округа београдског објавом ничелства округа београдског позват је, као одметник испод власти, да се у року од 20 дана преда најближој полицијској или судској власти, али како ово није учинио у остављеном му року, то га је исто начелство решењем својим од 17. овог месеца Бр. 3709, а на основу члана 10. закона о јавној безбедности, огласило за хајдука и уценило са 500 динара. Награда ова издаће се ономе, који га ухвати или убије, или полицијској власти помогне да то учини.

Милан је стар 30—33 године, средњег раста, црномањаст, црних бркова, брија се, с леве стране врата има скрофуле; на себи има од одела: црн капут, сељачки гуњ, на глави црн шешир, а на ногама опанке.

Из канцеларије начелства округа београдског, 17. јуна 1908. год. у Београду.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

4. овог месеца нађена је једна мангуп крава у селу Кулиновцима, срезу трнавском. Крава је јалова, длаке сиве, рогова виластих, прилично мршава. Обраћа се пажња свима властима да потраже сопственика ове мангуп краве и пронађеног упуте начелнику среза трнавског с позивом на акт Бр. 8032.

У атару општине топоничке, среза белопаланачког нађена су два мангуп коња. Један је коњ матор 9 године, зелене длаке, без жига и роваша, а други је матор 10 година, дорастаст, на леђима има белегу од убоја, са жигом. Позивају се све полицијске и општинске власти да потраже сопственике ових мангуп коња и пронађене упути начелству округа пиротског с позивом на акт Бр. 7618.

Ноћу између 12. и 13. овог месеца непознати крадљивци обили су судницу општине мало-крчмарске, у срезу лепеничком и украли: један општински печат за фарбу, једну пушку «Пибодијевог» система са седам метака, и 0·60 дин. таксених и поштанских марака. Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима и да потраже ове крадљивце и крадене ствари и о резултату тражења известе начелника среза лепеничког с позивом на акт Бр. 11618.

К Р А Ђ Е С Т О К Е

Ноћу између 14. и 15. овог месеца непознати крадљивац украо је једну кобилу Данилу Нешићу, земљод. из Вел. Плане, среза орашког. Кобила је матора 7 година, дорастаста, цветаста, са жигом «А», Депеша начелника среза орашког Бр. 7997,

---

Ноћу између 18. и 19. овог месеца непознати крадљивци украли су два коња Станиславу Марковићу, из Криваја, среза млавског. Један је матор 7 година, дорастаст, са жигом «О», на десном уву има белу белегу, на грудима има оток; други је матор 7 година, дорастаст, цветаст, у леву предњу и десну задњу ногу полупутаст, са жигом «О». Депеша начелника среза млавског Бр. 9768.

Ноћу између 10. и 11. овог месеца непознати крадљивци украли су једну краву и једну јуницу Стевану Кулићу, из Златова, среза млавског. Крава је матора 8 година, длаке сиве, без роваша, а јуница је матора 2 године, длаке плаве, без роваша. Депеша начелника среза млавског Бр. 9667.

Јовану Цветковићу, земљоделцу из Црвеног Брега, среза белопаланачког пре извесног времена украден је са паше један во, матор 8 година, длаке жуто-мургасте, дугачких рогова, у предње ноге поткован, без жига и роваша. Акт начелства окр. пиротског Бр. 7709.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове покраће.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Алимпић

БРОЈ 27. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 6. ЈУЛА 1908. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог заступника Министра унутрашњих дела, Министра правде, а на основу члана 162. закона о уређењу округа и срезова, поставити:

за начелника треће класе округа подринског Милорада А. Вујичића, начелника четврте класе истог округа.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 23. јуна 1908. год. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог заступника Министра унутрашњих дела, Министра правде, поставити:

у Министарству Унутрашњих Дела:

за писара друге класе Николу С. Вељковића, писара треће класе, и

за писаре треће класе: Драгољуба М. Петаковића, Жарка Т. Миловановића и Јеремију Протића, писаре четврте класе тога Министарства.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 23. јуна 1908. год. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог заступника Министра унутрашњих дела, Министра правде, поставити:

за полицискот писара друге класе среза врачарског Крсту Љ. Милетића, пређашњег судског писара, и

за писаре треће класе Управе вароши Београда. Милорада М. Куртовића, практиканта Министарства унутрашњих дела и Димитрија Протића, практиканта среза врачарског — правнике.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 29. јуна 1908. год. у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I, на предлог заступника Министра унутрашњих дела, Министра правде, одобрено је решење Државног Савета од 13. јуна 1908. год. Бр. 3593., које гласи:

„Одобрава се Министру унутрашњих дела да на оправку старих зграда опште државне болнице у Видинској улици, по ревидисаном предрачуну и одобреној лицитацији, може утрошити суму у 4.890 динара и овај издатак показати у расходу на терет ванредних расхода Министарства унутрашњих дела, санитетско одељење, одређене на истраживање, сузбијање и лечење заразних болести, позиција бр. 4 санитет. буџета ове године, предвиђене на оправке и доправке постојећих болничких и осталих санитетских зграда.“

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 28. јуна 1908. год. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог заступника Министра унутрашњих дела, Министра правде, поставити:

за начелника друге класе полицискот одељења Министарства унутрашњих дела, Чедомиља А. Костића, начелника треће класе истога Министарства;

за управника крагујевачке окружне болнице, Д-р Димитрија Антића, лекара среза жичког;

ЗА ПОЛИЦИСКЕ ПИСАРЕ ДРУГЕ КЛАСЕ:

Драгомира Нешковића, полицискот писара треће класе среза трнавског;

Милорада Жеравчића и Димитрија Трифуновића, полициске писаре треће класе среза ужичког;

Милорада Миловановића, полицискот писара треће класе среза трстеничког;

Ђорђа Павловића и Милана Мариновића, полициске писаре среза нишког;

Драгутина Васића, полицискот писара треће класе начелства округа пожаревачког;

Живка Стојковића и Милана Цветковића, полициске писаре треће класе Управе града Београда;

Милана Кузмановића, полицискот писара треће класе среза врачарског;

Драгослава Костића, полицискот писара треће класе среза посавског, округа београдског;

Драгишу Пантелића и Владимира Стојадиновића, полициске писаре треће класе среза параћинског;

Милорада Ристића, полицискот писара треће класе среза поцерског;

Животу Степановића, полицискот писара треће класе среза косаничког;

Илију Анђелковића, полицискот писара треће класе среза жичког;

Филипа Животића, полицискот писара треће класе среза нишког;

Живојина Миливојевића, полицискот писара треће класе среза кључког;

Михаила Павловића, полицискот писара треће класе среза расинског;

Милована Илића, полицискот писара треће класе среза нишавског;

Божидара Божића, полицискот писара треће класе среза драгачевског;

Радисава Ђ. Недића, полицискот писара треће класе среза алексиначког, и

Драгића Пауновића, полицискот писара треће класе среза ражањског.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 29. јуна 1908. год. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

Да се сведоку са овога основа забрани заклетва потребно је ово:

аа) Да је сведок неистинито навео важне чињенице. Важне су чињенице оне, које су од утицаја на постојање и квалификацију дела или на кажњивост окривљеног, као н. пр. да је украђена ствар била закључана, или да се окривљени нарочито спремао на извршење дела и т. д. Да ли је једна чињеница важна или неважна одлучује суд, јер се с обзиром на разноврсност случајева не може поставити једно опште правило.

бб) Да су наведене чињенице или околности неистините, т. ј. да је њихова неистинитост несумњивим доказима утврђена.

вв) Да сведок није могао показати, да је то учинио из пометње, из заблуде. Закон не тражи потпун доказ за постојање заблуде, већ само да се заблуда доведе до вероватноће, стога је и употребио израз „показати" а не „доказати".

На све ове основе, са којих сведок не сме бити заклет, суд има да пази *ио службеној дужности*. Ако би се десило, да буде заклето лице које се не сме заклети, то заклетва неће вредети (први одељак § 114). Не уништава се, дакле, цео поступак, нити сведоџба, већ се само сматра као да заклетве није ни било, те се стога таква сведоџба не може у доказној вредности изједначити са заклетом сведоџбом.

2. Случајеве *релативне неспособности* предвиђа § 112 у другом и трећем одељку.

Сем лица која се апсолутно не могу заклети (§ 114), неће се заклињати према § 112 још и ови сведоци:

а) Лица противу којих би постојала *основана сумња*, да њихов исказ, ма и под заклетвом био, не одговара истини (трећи одељак § 112). Ова лица нису апсолутно већ релативно неспособна, јер закон наређује, да се таква лица касније могу заклети, ако се сумња буде отклонила. Ове сумњиве сведоке не треба помешати са неспособним сведоцима за заклетву ма из које тачке § 114. Да ли противу једног сведока постоји основана сумња, да његов исказ не одговара истини, зависи само од оцене суда. Суд је дужан у протоколу да назначи, зашто сведока сматра сумњивим. О томе, који су сведоци сумњиви, види касније § 34 под 2.

б) Неће се заклети ни они сведоци чији су искази *без сваког значаја* (други одељак § 112). Суд је, према овоме, дужан да оцењује сваку сведоџбу, и да не допусти заклетву чим из садржине сведоџбе нађе да она није од важности за кривичну ствар, т. ј. да ни у колико не доприноси њеном решењу. Само у једном случају допушта закон, да се закуне и онај сведок, чија је сведоџба без сваког значаја, а то је, кад суд с основом држи да сведок зна о ствари сведочити, али неће да каже оно што зна (други одељак § 112). У овом случају заклетва служи као средство, којим се сведок, ако што зна, има да наведе да то и каже. Да се од оваког сведока тражи заклетва, потребно је прво, да суд има разлога или основа да посумња у истинитост његовог исказа, да ништа ближе не зна, и, друго, да се, с обзиром на личност сведокову, може узети да ће он казати све што зна кад се од њега тражи заклетва. Суд, дакле, треба пажљиво овде да поступа, да не би долазило до лажних заклетви.

Речено је раније, да реформирана законодавства не знају за релативну неспособност сведока за заклетву, већ само за апсолутну и то у врло ограниченој мери. Овако решење потпуно одговара начелима реформираног поступка, а нарочито начелу слободног судијског уверења, као и начелима усмености и непосредности. Јер, ако би се допустили и основи за релативну неспособност, то значи. да би суд имао после сваке сведоџбе да оцењује и решава, да ли је она сумњива и да ли доприноси решењу кривичне ствари или не, па да, према томе, допушта или забрањује заклетву. Овакав рад не само да би отегао поступак, него би могао изазвати и неправилне одлуке, јер суд није увек у стању одмах после испита сведока да оцени, да ли је његов испит од важности или не, јер се то понекад може видети тек кад се узме у оцену све што је на претресу било.

Да је рђаво, што је наш законик усвојио и основе за релативну неспособност, види се из тога, што наши судови по утврђеној пракси, заклињу све сведоке изузев оних из § 114, којима је заклетва забрањена.

III. Од велике је важности питање *о времену* заклетве. Ово питање, опет, садржи у себи два потпитања: прво, у ком се стадијуму поступка има сведок заклети? и, друго, кад се сведок има заклети, пре или после испита?

1. Питање о стадијуму поступка у коме се сведок има заклети законодавци решавају различито. У овоме се битно разликују реформирана законодавства с начелом слободног судијског уверења, усмености и непосредности, од старијих законодавства с истражним начелом и теоријом законских принудних доказа.

Сви реформирани кривични поступци наређују, да се сведок по правилу заклиње на главном претресу, а само по изузетку у генералној истрази. Заклињање на главном претресу потпуно одговара поменутим начелима реформираног поступка, јер је у њему главни претрес најважнији стадијум у коме се имају да прикупе сви докази за доношење пресуде. Суд може за основицу својој пресуди узети само опе доказе који су усмено и непосредно на главном претресу изнети; према томе, као доказ може послужити само сведоџба дата на главном претресу, па онда и заклетва мора ту бити положена. Кад суд има да донесе своју одлуку по свом убеђењу, створеном на основу доказа, онда се сви ти докази морају пред њим прикупити; он треба и да види сведока и да га чује како кад сведочи, тако и кад се заклиње. Генералној истрази је циљ само да припреми главни претрес, а не и да дефинитивно прибере доказе.

Другаче стоји ствар у законодавствима с истражним начелом и теоријом законских принудних доказа. У њима се сведоци по правилу заклињу у генералној истрази а не на главном претресу. Ово долази отуда, што у овим кривичним поступцима генералној истрази није циљ само да припреми главни претрес, већ да потпуно истражује и кривично дело и кривца, па, по томе, да истражује и утврђује и саме доказе. Главни претрес је само понављање онога што је у генералној истрази било, а никако није он главни стадијум у поступку. Између главног претреса и генералне истраге нема разлике односно прикупљања и важности доказа, јер се кривична одговорност оптуженог може потпуно утврдити и доказима прибављеним у генералној истрази.

(наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

О ТУЖБАМА ПО ЧЛАНУ 28. УСТАВА

против државних чиновника, званичника, председника општинских судова, кметова и општинских званичника због повреда приватних права вршењем службене дужности, и ислеђењу по овим тужбама.

(свршетак)

Само код неких кривичних дела, као што су дела из §§ 106., 122., 123., 125. и 127. кр. зак. може суд сам по непосредно поднесеној тужби приватног лица да изврши истрагу без претходног комисијског извиђаја по §§ 48. и 49. зак. о чинов. грађ. реда. По тужбама приватних лица за ова дела, доиста може суд сам, на основу прибављених акта о званичној радњи оптуженог чиновника, саслушања сведока, поднетих доказа у тужби, да изврши ислеђење и утврди постојање дела и „не тражећи претходно комисијско ислеђење по зак. о чинов. грађанског реда". Али код других неких дела, као што су утаје, фалсификата књига, послуга и т. п. иследни судија није у могућности, као што смо казали, да изврши ислеђење по поднесеној приватној тужби, без претходног извиђаја комесара, — једног или више — одређеног у смислу §§ 48. и 49. зак. о чинов. грађ. реда. Само што би као што рекосмо, надлежни министар који га одређује, био дужан да се одмах одазове судском захтеву за такво ислеђење. Цитирана дакле одлука Касационог Суда: „*не тражећи претходно комисијско ислеђење по закону о чинов. грађ. реда*", не може да се примени у сваком случају оптужења чиновника за повреду прив. права у службеној дужности, и ми сматрамо: да ово комисијско ислеђење о коме је реч не треба тражити само у оним случајевима т. ј. онде, где суд доиста може да изврши ово ислеђење без претходног комисијског ислеђења по зак. о чинов. грађ. реда, као што су дела која смо горе поменули. Где пак то није могућно, као што су примери оптужаба које смо наводили, има места примени §§ 48. и 49. зак. о чин. грађ. реда: ислеђењу преко комесара, и у том смислу треба и разумети поменуту одлуку Касационог Суда. Свакојако, једном законском допуном §§ 48. и 49. пом. закона потребно је довести у сагласност ове законске прописе са чл. 28. устава, како би се избегле садање тешкоће, које износимо, и контроверзна мишљења у овим питањима. У исто време требало би прописати, због случајева ислеђења које приказујемо, да је овај извиђај преко комесара, једног или више, о коме је реч у цитираним §§-има: „*дужан* министар да „нареди *одмах* сваки пут *по захтеву* пр„востепеног суда и у случајевима чл. 28. „устава, кад суд буде нашао то за по„требно, и ради истог буде се обратио „надлежном министру, у чијем је ресору „чиновник кога је приватно лице опту„жило по чл. 28. устава". Само на овај начин, моћи ће суд да изврши истрагу по свакој поднесеној тужби приватних лица против чиновника због повреда прив. права, које му се предају непосредно по чл. 28. устава, коју сада, преко иследног судије, као што смо видели, није могућно извршити у сваком случају ових оптужења. Осим тога, и сама истрага коју суд буде водио на казани начин, добила би јачу гаранцију, да је правилно извршена, јер би се водила на основу административног извиђаја извршеног од стручног лица — комесара — из саме струке у којој је оптужени чиновник.

* * *

Тужбе које поједина приватна лица предају суду на основу чл. 28. устава против председника општинских судова, кметова и општ. часника, због приватних повреда права, још су многобројне и чешће од оних које се предају суду против чиновника. У њима се обично представљају кривична дела из §§ 122., 123., 125. и 127. крив. зак. по некад и дела из 111. и 113. кр. зак.

И ако је за ислеђење ових кривичних дела, по правилу надлежна полицијска власт, јер је по § 19. крив. суд. пост. она *редовна* иследна власт за сва кривична дела осим оних које учине чиновници у службеној дужности, ипак се поједина приватна лица радије обраћају са тужбама о којима говоримо, непосредно суду, користећи се чланом 28. устава и тако обилазе надлежну полицијску власт за ово ислеђење. Како ових тужаба има доста, а територијална надлежност првостеп. судова доста је пространа, то су судови у немогућности да врше брзу истрагу по овим тужбама. Осим тога, ово ислеђење кривица општинских часника по овим тужбама успоравају и друге тешкоће око прибављања акта од општин. судова, саслушања сведока, који се позивљу у суд из доста удаљених места, итд. Међутим су полиц. власти, као непосредне надзорне власти над општинским судовима, и као редовне иследне власти, по § 19. кр. пост. у бољој могућности да брже изврше истрагу по поменутим делима; да на време констатују само дело, ако постоји и испитају све околности које само брза истрага може да прикупи, док учинилац, дела није уништио трагове.

Видели смо да иследни судија првост. суда који врши ислеђење по овим тужбама није редовна иследна власт за ислеђење крив. дела. Иследни судија је делегирани орган суда за судска дослеђења по прописима главе XVI крив. суд. пост. и за ислеђења у оним случајевима које предвиђају §§ 22., 23., 24., 25., 201. и 208. крив. пост. Ти су случајеви, као што смо казали, кад га министар правде одреди за ислеђење каквог крив. дела на захтев полиц. власти; кад се дело пред судом појавило; кад има да се изледи још какво дело оптуженог, који је под суд стављен.

Члан 28. устава проширио је ове атрибуције иследног судије и на ислеђења по тужбама о којима је реч у истом и о којима говоримо. У колико је ово проширење његових атрибуција на ислеђења по чл. 28. устава, јача гарантија за индивидуалну слободу и права приватних лица, јер се истрага поверава лицу које је независно у својој радњи од управне власти, у толико као што смо видели оно има и својих махна. Најглавнија је махна та што овоме ислеђењу оскудева брзина истраге, која се и при најбољој вољи за брзим ислеђењем не да отклонити због тешкоћа које смо изнели, а које се у практици толико примећују. Осим тога, проширењем атрибуција иследног судије и на ислеђења о којима говоримо, буди се у неку руку неповерење у редовну иследну полицијску власт, која је у првом реду надлежна за ислеђење по тужбама приват. лица против општинских часника. Злоупотребе и несавесности у ислеђењу лако је сузбити, али је незгодно допустити овај изузетак ислеђења против општин. часника, од редовне иследне власти за ова дела, а то је полицијска, донде докле је она у опште редовна иследна власт за крив. дела. У самом ономе јавном интересу, у коме је донесена одредба чл. 28. устава о праву појединих прив. лица на непосредну тужбу суду против општинских часника, због повреда приватних права, потребно је и одржање ауторитета редовне иследне власти за ова ислеђења, који се, као што рекосмо, у неколико вређа овим изузетком. Не може се мислити да је законодавац то хтео. Довођењем у сагласност цитираних одредаба крив. суд. поступка, у којима су одређене функције иследног судије првост. суда, које су уског пространства по овим одредбама, са чл. 28. устава, — које је на реду — зар не би било умесно том приликом, дати суду овлашћење: да у случајевима поднесене тужбе суду против општ. часника по овоме члану, *ислеђењем ио истој суд може извршити и иреко надлежне иолицијске власти, кад то за иотребно нађе?* Тиме би се боље очувао ауторитет редовне иследне власти у самом оном јавном интересу у коме донесена ова уставна одредба, а прив. права била довољно заштићена тиме што би сам суд водио рачуна о овим ислеђењима, која буде предао полиц. власти.

Милош М. Станојевић.
судија.

ПРИЈАВЉИВАЊЕ СТАНОВНИШТВА

код полицијских и општинских власти

Г. М. Протић, бивши питомац Министарства Унутрашњих Дела за студирање питања о пријављивању становништва у париској полицији, побуђен нашим неповољним мишљењем о његовом раду у томе правцу, — како то тврди уредништво „Полицијског Гласника", — сматрао је за потребно, да подвргне стручној оцени наше дело о пријављивању под горњим насловом, чланцима штампаним у 18.—21. броју овога листа.

Верујемо, да је његова намера била најбоља и да се свим силама трудио, да дâ оцену, коју је наше дело заслужило, у колико му је то било могућно, — али видимо и то, да је било са свим излишно

од стране уредништва нарочито истицати побуде рецензентове, јер се оне и овако на први поглед и сувише јасно виде. Та критика није неумитна, јер није хладна; није објективна, јер има побуда; није стручна, јер нема доказа за своја тврђења; али има нечег другог: има пуно сарказма, који јој не доликује и неозбиљних рефлексија, које често прелазе у отворено заједање, с тога смо, у интересу угледа овог листа, принуђени да протествујемо одмах у почетку свог одговора против таквог тона критике, какав се у овом листу раније није чуо.

Не упуштајући се у разматрање тога, да ли пуна одговорност пада на самог г. Протића, који је злоупотребио гостопримство или на уредништво „Гласника“, које није обратило довољно пажње на такав начин критиковања у *службеном* листу министарства — изјављујемо, да се на те неозбиљности нећемо ни освртати, већ ћемо се само заустављати на оцењивању оних замерака, о којима се озбиљно може дискутовати.[1])

Критика г. Протића базира, по нашем уверењу, на површном познавању самога предмета, на нетачним фактима и неправилним закључцима, што је све последица површности, али је све то речено таквим сигурним тоном, да би сваки иоле необавештенији читалац морао доћи у сумњу, коме ће од нас двојице дати за право, те смо због тих читалаца и принуђени да дамо овај свој одговор, јер обавештењима није потребан.

Изношења г. Протићева третираћемо истим редом, којим их је и он извео.

У почетку свога излагања тврди г. Протић ово: „На првом месту имамо да констатујемо, да сваки ко прочита ову књигу не може бити начисто са тим, шта је у истој превод а шта оригинал, јер ма да је писац, одмах после садржаја, означио изворе којима се служио ипак је по утврђеним правилима у пракси био дужан при даљем детаљном излагању на сваком месту назначити шта је и из кога дела узео, па би се према томе могло тачно оценити шта је лишчев оригинал.

Кад то није учињено, онда нека нас извини г. Лазаревић, што морамо да изјавимо, да овакво писање по мало личи на старо посрбљавање“.

Надамо се, да ће г. Протић опет са своје стране извинити, што ово његово тврђење морамо одмах огласити за потпуно безразложно и тенденциозно. Ми смо изношењем уређења и функционисања пријавних одељења у страним полицијама, поглавито констатовали факта на основу којих она постоје те би сумњичењу критичаревом било места, ако би могао доказати, да смо извесне ставове у књизи изнели тачно или у преводу или у изводу по тексту којег извора, — *али он то није ни могао, нити може наћи.* Он нас силом гони да изјавимо, ма да се наш карактер буни против тога, да смо добре две трећине изнесеног материјала у нашем делу изнели по личном сазнању на пракси, јер смо у страним полицијама личним радом хтели поцрпсти све оно, што ни најбоља књига не може дати — искуство, а тај материјал не може г. Протић ни у каквом штампаном ни писаном извору наћи, пошто је то само производ њихове дугогодишње праксе, који се преноси само на овај начин. Оригиналне, пак, наше рефлексије примећују се у књизи одмах по првој речи, а њих тек ваљда нисмо ни од куда могли да позајмимо! У осталом, ми ћемо драге воље г. Протићу ставити на расположење сва та дела, те нека се увери какво је то „посрбљавање“ било, али с тим, да то после отворено и призна.

Друга замерка г. Протићева састоји се у томе, што смо међу изворима набројали и „правилник“ софијског градоначелства, а на 93. стр. своје расправе тврдили, да је софијска полиција узела за базис уређења тог свог одељења наш чланак о пријављивању становништва, штампан у „Полицијском Гласнику“ почетком 1906. год. Он у томе види неку нелогичност и контрадикцију. Та ствар, међутим, није тако неразумљива ни нелогична, како се то њему чини.

Наш чланак о пријављивању становништва штампан почетком 1906. год. у „Полицијском Гласнику“, *служио је заиста* као користан материјал и базис софијској полицији, приликом израде њиховога „правилника за службата в адреснато биро при столичното градоначелство“, о чему имамо и *писменог признања* од секретара њихове полиције г. Недева. Тај је правилник штампан тек у јулу или августу прошле године, а поменут је као извор са простог разлога, што смо у расправи у кратким потезима навели организацију софијске полиције на томе пољу, те је било потребно, да њиме утврдимо тачност изнесених факата. Излишно је, пак, за сваког другог, сем за г. Протића, да се напомене, како су они тај „Правилник“ ипак написали према својим локалним потребама, унесавши у њ и неке одредбе, карактеристичне специјално за њихову организацију и ако су им за основ послужила уређења страних модерних полиција, које смо у свом чланку највише истицали. Када смо се у књизи својој дотакли и тих њихових особених одредаба, морали смо се позвати и на извор, — а то је све бар тако природно и јасно!

У току даљег излагања износи г. Протић и овако карактеристично констатовање: „Тврдити да ово одељење може са успехом пратити рад и кретање подозривих и по јавни поредак опасних лица, то је, да не претерамо, апсурд, а кад то чини један дугогодишњи полицијски чиновник онда нам даје слику веома наивног човека, кад очекује да ће се чим се овако одељење установи, Илија Гавриловић, Станоје Богдановић, Марко Чапкун и остали зликовци и професионалне варалице одмах сами пријављивати полицији са својим правим именима, са зато прописаним формуларима, на случај да дођу у Београд, ради својих операција“. Уз то наводи даље, да за таква контролисања постоје у свима великим варошима одељења за јавну сигурност, какво у неколико има и наша управа под називом „кривично одељење“.

Отворено изјављујемо одмах, да никад нисмо могли очекивати тако мало верзираности у пословима и користима од пријавног одељења код лица, које је специјално студирало тај предмет. Да је г. Протић пажљивије прочитао наша излагања о уређењима појединих одељења у оним полицијама, које смо навели, видео би у свакој од њих, како смо се на овом питању нарочито задржавали и да смо свагда том приликом истицали успехе постигнуте тим послом на контролисању сумњивих лица.

Говорећи о организацији тих одељења у немачким полицијама, ми смо тачно изнели колико таква одељења стоје у нераздвојној вези са „потерничком контролом“ и како се ова без првог не да ни замислити; исто смо тако изнели и његову везу са сличним евиденцијама криваца код бечке и пештанске полиције. Код загребачке полиције утврдили смо и цифрама те успехе, наводећи, да је та полиција у 1906. год. помоћу овога одељења пронашла 867 лица и словом: *осам стотина шесет и седам лица*, која су била тражена разним потерницама, а за које се у добром проценту свакако неће моћи тврдити, да су мање опасни по јавни поредак и сигурност од поменутих Гавриловића, Чапкуна и других. Том смо приликом и то нагласили, да наш детективски кор, кога у сразмери са трошковима овог одељења у Загребу прескупо плаћамо, не може ни приближно успеха да покаже у гањању криваца и ако г. Протић тако много полаже на одељење, које они представљају.

И поред свега тога г. Протић назива наше тврђење наивним и апсурдним! Да ли ће и други после овога то рећи, сумњамо!

А ради јачег доказа ми се баш позивамо и на организацију француске полиције на овоме пољу, коју нам је и сам г. Протић у своме чланку изнео. Ко пажљиво прочита целокупан рад њен на томе послу увидеће, да су Французи та одељења за контролисање странаца искључиво увела у тој сврси.

Па не само то, већ се ово пријавно одељење, у колико је нама познато, третира у одељку о *јавној сигурности* у свима збиркама полицијских наредаба и другим полицијским књигама немачке литературе, што је исто тако јак доказ, да нисмо говорили у ветар, када смо оно тврдили. А да је свакако исти случај и код Француза, види се из тога, што по г. Протићу, ту функцију пријављивања хотелских путника и других самаца врше органи јавне сигурности.

Одељење за јавну сигурност допуњава ову контролу помоћу пријављивања и обратно, — то је наше тврдо уверење. Чак идемо и даље те тврдимо, да модерно одељење јавне безбедности не може ни да се замисли, нарочито по већим варошима, ако не располаже пријавним подацима о становању појединих лица и

[1]) Ова г. Лазаревићева замерка у колико се односи на уредништво потпуно је неоснована, пошто је г. Протић своју оцену писао под пуним потписом.

њиховом кретању. У осталом, ускоро ће се дати прилика г. Протићу, да чита једну нашу расправу о томе питању, која ће му свакако дати разлога да промени своје мишљење о овој функцији пријавног одељења.

Ми смо тврдили, да због немања модерно уређеног одељења за пријаву становништва београдска полиција показује сталне недостатке у практичном и успешном раду сваког њеног одељења и у свем свом пословању, а да због тога и контролници извршних предмета по квартовима бележе по неколико хиљада предмета годишње и ако их у ствари нема на извршењу ни четврти део. Међутим, г. Протић тврди, да је ово наше мишљење скроз нетачно и погрешно, наводећи, да има других узрока, са којих наша полиција не даје жељене резултате, али да је *најмањи* узрок томе оскудица у оваквом одељењу. Он приписује њен неуспех преоптерећености разноврсним пословима, које полиција по правилу не би требало да врши, већ судови или које друге власти, као што је то и на страни случај.

У нашој расправи ми смо писали само о важности одељења за пријављивање, те смо га с тога и поменули међу узроцима неуспеху; а да смо писали у опште о нашим полицијским недаћама, свакако бисмо и ми поред тога узрока и онога, који г. Протић помиње, могли изнети много, много више. И ако г. Протић има право, када наводи други узрок неуспеху, ипак греши са свим, када пријавном одељењу не придаје никакве важности ни утицаја на ову несређеност у нашој полицији.

Зар може он да оспори, да оно силно хаотично стање, које влада код извршних предмета по квартовима није последица оскудице у тачним адресама дужника? Зар њему није позната пракса београдске полиције, јединствена по својој штетности и непажњи, да се велика већина извршних, административних, па и добар део кривичних предмета шаље из кварта у кварт под већ стереотипном фразом »с молбом на даље тражење« — а то све због оскудице у познавању адреса појединих становника? И сматра ли он, да би Управа града Београда могла с успехом извести какву новину у погледу сталног контролисања људи исте професије, или у погледу вођења сталне евиденције сумњивих личности, као и лица раније осуђиваних, лица под полицијским надзором и тиме подобно без тих пријавних података?

Ми категорички тврдимо, да београдска полиција без таквих података не може нити ће моћи успешно да испуњава свој задатак, па чак ни онда, кад би се реформисала у оном правцу, како је г. Протић у своме чланку нагласио. Без података о кретању грађанства не би, по нашем уверењу, могао да се предузме никакав успешан рад ма у коме правцу, а то и јесте разлог, са кога ми и сада остајемо при своме тврђењу.

У својој књизи смо искрено признали, да нисмо довољно верзирани у питању о пријављивању у француској полицији. Говорећи о томе питању у њих, ми смо навели правац, у коме се креће рад у тој полицији, а за детаљније податке и ближа обавештења о пријављивању њихових становника, нарочито смо се оградили овим ставом: „За остале подадке о својим грађанима служе се они пописним подацима или каквим другим помоћним евиденцијама и контролама. *што би нам најбоље могле објаснити наше колеге, које су слате у Француску, ради полицијских студија.*

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

Васа Лазаревић.

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ТРИ СТУДЕНТА

Од Конана Дојла

(НАСТАВАК)

— То заиста не умем казати, господине Холмсе. Већи је од Индијанца, али мањи од Гилхриста. Биће од прилике пет и по стопа висок.

— Тако је, са свим тачно, рече Холмс. А сад вам желим лаку ноћ, господине професоре!

Овај узвикну од чуђења и запрепашћења.

— За име Бога, господине Холмсе, та, ваљда, ме нећете сада овако оставити! Изгледа ми, да вам мој положај није са свим јасан. Сутра је испит. Ја морам неизоставно још вечерас радити. Али испит не могу одржати, ако је ма и један од ових табака преписан. Цела ствар не сме да се сазна. Помислите само на скандал! Ставите се само у мој положај, па ћете моћи појмити моју ужасну ситуацију.

— Ви ту ништа не можете изменити. Ја ћу сутра ујутру доћи к вама, па ћемо говорити даље о тој ствари. Ако буде могуће, даћу вам онда савета, какве све мере треба да предузмете, а дотле оставите целу ствар каква је била — са свим тачно такву.

— Добро, господине Холмсе.

Професор је био направио тако несрећан израз лица, да се на Холмсовим уснама могао приметити лаки осмејак.

— Будите потпуно спокојни, сигурно ћемо наћи излаза. Само ћу понети оно грумење блата и отпатке плајваза. С Богом!

Кад смо опет били у мрачном дворишту, погледасмо у горње прозоре још један пут. Индијанац је још шетао по својој соби тамо амо. Други се нису могли видети.

— Па, Ватсоне, шта мислиш ти о свему овоме? упита ме Холмс кад смо изашли на улицу. Као каква вештина у бацању карата, зар не? Имаш три пуба. Један је од њих био. Сад погађај! Који је од њих прави онај кога ми тражимо?

— Онај младић на највишем спрату. О њему је и професор дао најгору оцену. Али и Индијанац је чинио некакав чудноват утисак на човека. Што се тако непрестано шетка тамо амо по соби?

— То није баш тако значајно. То чине многи људи на пример кад уче што год напамет.

— Али тако нас је непријатељски гледао.

— То би исто и ти учинио кад би ти дошло неколико страних људи, а ти имаш на прагу испите, па ти је и сваки минут драгоцен. Не, ту ја не налазим ничега. Плајваз и нож нису ми били ни најмање подозриви. Али са *оним* човеком није све у реду.

Холмс показа неодређено према кући.

— Са којим?

— Па се Банистером, слугом. Он је ту ма и најмање морао бити умешан. То је са свим тачно, Ватсоне.

— Он је на мене учинио утисак скроз поштеног човека.

— И на мене. Али то ми баш и пада у очи, да један скроз поштен човек — ево, овде је једна велика трговина са писаћем материјалом. Ту ћемо да почнемо истраживање.

У целој варошци било је само четири такве радње, иначе без икаква значаја; у свакој је од њих Холмс показивао оне отпатке плајваза и обећаво награду ако му се да такав плајваз истога материјала. Сви су продавци нудили да набаве такав плајваз, објашњавајући да је таква врста плајвазова необичне дебљине и да их ретко имају на стоваришима. Мој се пријатељ није показао много задовољан због тога, већ је само комично слегао раменима.

— То није баш тако утешно, драги Ватсоне. Најбољи траг није нас никуда ближе могао одвести и већ почињем да сумњам да ћемо без овога моћи стићи циљу. Бога ти, па ово је већ девет сати, а газдарица нам је говорила много о зеленом грашку и како треба тачно у пола осам да будемо на вечери. Но, та ће се радовати кад дођемо. Пази само, ти долазиш увек доцније на вечеру, па ће ти сад газдарица отказати собу? Ја ћу, разуме се њој отказати, и иселићемо се, али тек пошто разрешимо проблем о нервозном професору, небрежљивом слуги и о оној тројици вредних студената.

* * *

Тога вечера Холмс није ништа више говорио о тој ствари, ма да је после вечере дуго још седео замишљен.

Сутра дан ујутру, око осам сати, таман кад сам био готов са својом тоалетом, прође он к мени у собу.

— Но, Ватсоне, време је већ да идемо ка универзитету. Можеш ли да причекаш са доручком?

— Разуме се.

— Професор ће бити ужасно немиран док му не однесемо позитивних доказа.

— И ја у то верујем! А можеш ли му саопштити што извесно?

— Мислим да могу.

— Да, драги мој Ватсоне; целу сам тајну открио.

— А какав си материјал прикупио ноћас?

— Охо, па нисам ваљда, забдава устао тако необично рано, у шест сати јутрос. Напорно сам радио већ читава два сата и прошао сам у најмању руку пет миља, драги мој, док нисам нешто нашао. Ево, види!

На то ми показа у руци три груменчића црнкаста, лепљива блата.

— Па, ти си, Холмсе, синоћ имао само два таква грумена!

— А један сам јутрос нашао. То је најсигурнији доказ. Одакле је нумера три, одатле поуздано морају бити и нумере један и два. Ха, Ватсоне? Сад хајдемо, дакле, да не мучимо више нашега пријатеља.

* * *

Кад смо ушли у професореву собу затекли смо га у врло жалосном стању. Кроз неколико сати требао је да почне испит, а он још није знао, да ли да објави своју бруку или да остави крадљивцу да ужива плод свога недела. Од уз буђења једва се диже и потрча ка Холмсу раширених руку:

— Хвала Богу, господине Холмсе, да сте једном дошли! Ја сам већ био у очајању, мислећи да сте ме заборавили. Шта да радим? Треба ли да одржим испит?

— Да; свакако треба да га одржите?

— А онај несретник —?

— Њега ћу вам довести;

— Зар га ви знате?

— Мислим, да га знам. Ако већ нећемо да ствар продре у јавност, онда морамо на се узети извесна права и образовати једну врсту малога суда. Молим вас, господине професоре, седите ви тамо. Ти овде, Ватсоне! Тако! Ја ћу сести на столицу у средини. Тамо, сад мислим да седимо у довољо озбиљној позитури, да у кривца изазовемо мало страха. Звоните, молим вас!

Банистер уђе у собу и преплаши се од наших озбиљних судијских израза лица.

— Хоћете ли, молим вас, да затворите врата, рече Холмс. Тако, Банистере, сад нам испричајте праву истину шта све знате о јучерањем догађају.

Човека пређе преко целог лица самртно бледило.

— Ја сам вам већ све казао, господине.

— Зар ништа немате да додате?

— Баш ништа, господине.

— Онда морам да вам управим неколико питања. Кад сте јуче сели на ону столицу, да то нисте учинили за то, да сакријете на њој некакав предмет, који би издао онога који је био у соби?

Банистер је био са свим поражен.

— Не, господине, то сигурно нисам.

— То је само једно питање, рече Холмс благо. Ја отворено признајем, да за то немам никаквих доказа. Али то је са свим вероватно, као што може и то бити, да сте у моменту, кад је господин професор окренуо леђа вратима, пропустили да изађе човек који је био скривен у спаваћој соби. Онога истога човека, који је загледао у коректуре.

Банистер само скупи своје суве уснице.

— Унутра није био ни један човек, господине.

— Ах, то је штета, Банистере. До сада сте говорили истину, а сада знам да сте лагали.

(свршиће се)

Превео с немачког
Д. В. Вакић.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине драгоцветске, актом својим Бр. 948. пита:

„Код првостепеног јагодинског суда, а по спору Илије Петковића, из Шуљковца противу Михаила Петровића, теж. онд. на дан 16. марта 1892. године под № 3374., закључено је поравнење због издања тапије овакве садржине:

„На данашње рочиште дошли су парничари па се поравнаше тако, да тужени за месец дана од данас изда тужиоцу тапију првостепеним судом потврђену на спорно имање, а ако не хтедне или не могне, онда да врати тужиоцу 504 то јест пет стотина и четири динара.

Тако исто да тужени накнади тужиоцу плаћену таксу у тридесет и пет динара и 20 п. дин.“.

Од дана закљученог поравнења, па све до пре месец дана, тужилац — односно његова три наследника пошто је он — тужилац — умро, држали су спорно имање, без икаквог узнемиравања, јер им тужени у остављеном року по напред изложеном поравнењу, није издао судом утврђену тапију нити пак новац вратио. Но тек пре месец дана тужени Михаило положио је сав новац у 504 динара једном од наследника тужиочевих, пошто остала двојица на ово нису пристали, и ушао самовласно у цело имање, па исто поорао, ма да је било јечмом засејано, и ова двојица су га оптужили кривично за самовлашће.

Моли се уредништо Полицијског Гласника да у свом наредном листу изволи по овој ствари објаснити следеће:

1. Да ли оптужени Михаило може бити кривично одговоран, што је самовласно ушао у имање оне двојице, којима новац није дао, и што им је засејани јечам поништио;

2. Да ли се остављени рок од месец дана у предњем поравнењу, односи и на издање тапије и на враћање новаца, и какав значај има ово поравнење сада према парничарима, пошто у остављеном року није тапија издата, нити пак новац враћен, или ако се остављени рок не односи ни враћање новаца онда када је рок враћању новаца;

3. Да ли тужени Михаило има права тек сада после 16 година да враћа новац и имање узима, и да ли је у том случају дужан платити тужиоцима побољшање овога имања, или ако тога права нема онда да ли се тужиоци као наследници пок. Илије могу на спорно имање убаштинити? Напомиње се уредништву, да је тужени Михаило у времену продаје имања имао право по закону за издање тапије“.

— На ово питање одговарамо:

Из речи: „да тужени *за месец дана* од данас, изда тужиоцу тапију првостепеном суду потврђену на спорно имање. а ако не хтедне или не могне, онда да врати тужиоцу 504 динара“, како поравнење гласи, може се извести једини правилан закључак, да је или једно или друго — издавање тапије или повраћај новца требао учинити у року од месец дана.

После тога рока, кад тужени није учинио ни једно ни друго, остало је уговорно стање онакво, какво је било и пре поравнења.

Ако је купац хтео да нагна продавца на издавање тапије, он је то могао учинити новим спором, држећи, наравно, и даље имање у својим рукама по праву куповине и плаћене цене.

Продавац, опет, није могао враћати суму кад је хтео и узимати имање натраг, јер би раскидања уговора и он могао тражити само судским путем.

И, кад је одношај створен куповином остао недирнут скоро 16 година, онда продавац није могао без пристанка купца, односно наследника, ући у продато имање.

Ако је један од наследника пристао да прими новац натраг, он је то могао учинити само за свој део имања, пошто остала двојица наследника, ако су пунолетни, имају такође права самоопредељења, а ако су малолетници, а у задрузи су, они имају право протеста по § 510. грађ. закона.

Према овоме, продавац је крив што је самовласно ушао у делове оне двојице, који нису пристали на повраћај новца, и треба га казнити за кривицу из § 375. а. кр. закона, ако није застарела.

Њему остаје право, да од онога, коме је неумесно положио новац, тражи повраћај.

II.

Деловођа општине вел. градиштанске пита:

„Поводом расписа господина Министра финансија од 17. априла ове године ПБр. 15584. и одговора уредништва, датог на питање суда општине скробничке, у бр. 24. Полицијског Гласника, нашао сам нерасправљено једно најглавније питање; па за то учтиво молим уредништво, да и то питање изволи расправити, па ми за тим свој одговор преко листа дати.

Расписом господина Министра финансија ПБр. 15584. регулисано је и расправљено питање, о наплати таксе из ТБр. 20. закона о таксама; *дакле за ире-*

писивање службених акта и докумената без оверења, и ако је по моме мишљењу та такса у честим случајевима споредна; а нарочито онда кад неко лице хоће и да препише, а и да потврди та акта.

На против, ни расписом господина Министра, а ни објашњењем уредништва, одштампаном у бр 24. Полиц. Гласника, није расправљено питање о наплати таксе из ТБр. 15. закона о таксама, *дакле за оверење преписаних акта.*

Пошто по моме скромном мишљењу, такса из ТБр. 20., стоји у вези са таксом из ТБр. 15. закона о таксама, то ми је част учтиво замолити уредништво, да ми у своме цењеном листу изволи дати следеће објашњење:

1. Да ли општинске власти, при оверавању преписаних акта имају право да таксу из ТБр. 15. закона о таксама, наплаћују у корист своје касе, или и ту таксу треба наплаћивати у корист државне касе, као што је то расписом г. министра финансија ПБр. 15584. за таксу из ТБр. 20. наређено;

2. Да ли при оверењу преписаних акта и докумената, треба наплаћивати и таксу за оверење из ТБр. 15. а и таксу за препис из ТБр. 20., (па било да је препис извршила власт, било приватно лице), или у таквим случајевима треба наплаћивати само таксу за оверење условљену у ТБр. 15. Ово тим пре што су у честим случајевима тумачења разнолика, јер неки наплаћују и једну и другу, а неки пак само ону из ТБр. 15? У осталом, ма какво објашњење уредништво на ова моја питања дало, ја ипак стојим на том гледишту, да је распис господина Министра финансија од 17. априла о. г. ПБр. 15584. у супротности са ТБр. 87, 87 а и 88 закона о таксама, где је изрично прописано, да ће општинске власти само те таксе наплаћивати у корист државне касе.

— На ово питање одговарамо:

Пошто је г. Министар финансија, као надлежан за извршење и примену закона о таксама, расписом својим од 17. априла ове год. Бр. 15584, наредио, да се такса из бр. 20 тарифе наплаћује и код општинских судова у таксеним маркама, то ће се и такса из бр. 15. исте тарифе, која је у свима случајевима оверавања преписаних акта нераздвојна од таксе из бр. 20., наплаћивати у таксеним маркама.

Тачно је дакле мишљење, да се у случајевима, кад се преписују и *оверавају* акта, наплаћује и такса из т. бр. 15 и она из бр. 20.

Што се тиче осталога, уредништво је изнело своје мишљење у бр. 24. Полиц. Гласника.

III

Суду општине гор. б. речке, на акт Бр. 1148, одговара се, да је питање, које он горњим актом покреће, већ расправљено у бр. 2. Полицијског Гласника за ову годину, на захтев општине сремачке, па нека тамо потражи потребно обавештење.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Чедомир Бабић — Живковић, кројачки радник, родом из Мале Дренове, ноћу између 24. и 25. прошлог месеца украо је своме газди Драгославу Зарићу, кројачу из Крагујевца један пар одела у вредности 100 динара и разног прибора кројачког у вредности 59 динара. Чедомир је стар 19 година, високог раста, сувоњав, ћосав, у лицу прномањаст, на левом образу има младеж, ноге су му криве; на себи има ново штофано одело, на глави црн шешир са већим ободом а на ногама ципеле. Позивају се све власти да га живо у својим домашајима потраже и пронађеног стражарно спроведу начелству округа крагујевачког с позивом на депешу Бр. 10329.

Милан Стевановић, слуга покрао је свога газду Мирослава Пелпаржа, апотекарског помоћника из Ниша, и по извршењу дела одмах побегао. Милан је стар 17 година, високог раста, црномањаст, сувоњав, на себи има капут и панталоне од затвореног штофа, на глави црн шешир, на ногама ципеле. Нека га све полицијске и општинске власти потраже и пронађеног стражарно спроведу начелству окр. нишког с позивом на депешу Бр. 12589.

Лемоан Ханри Гидо Леон, инжињер из Париза, који је био под кривичном истрагом и у притвору због познате преваре са прављењем дијаманата, злоупотребио је слободу у коју га је истражни судија привремено на јемство пустио, и побегао. Лемоан је стар 30 година, добро развијен, великих ушију, забаченог чела, испупченог носа, косе смеђе, угаситозеленкастих очију; од особених знакова има: а) једну брадавицу на десном образу за 1 см. у десно од десне ноздрве; б) једну малу брадавицу за 4 см. испред десног уха; в) једну врло малу брадавицу између очију, и г) иде мало погрбљено.

Леоман Ханри Гидо Леон, (са брадом).

Утврђено је, да је Лемоан пре 20, дана пропутовао из Аустро-Угарске за Бугарску, и да се поново вратио у Аустро-Угарску. Како, према овоме, није искључена могућност да може прећи и у Србију, износимо му фотографије (са и без браде) и позивамо све полицијске и општинске власти, да на његову појаву обрате најстрожу пажњу. На случај Лемоановог проналеска, треба га претрести и притворити, па

Леоман Ханри Гидо Леон, (без браде).

одмах известити Управу града Београда, код које је пре неколико дана долазио један инспектор париске полиције и молио да се за одбеглом варалицом најживље трага.

Јеремија Лутовац и Милутин Вуковић, питомци војно-занатлијске школе из Крагујевца, 20. прошлог месеца украли су Драгољубу Јовановићу и Ђоки Барјактаровићу, ондашњим, 38 динара у готовом новцу, један сламни шешир и једну качкету, и по извршењу дела одмах побегли. Треба их потражити и пронађене спровести начелству округа крагујевачког с позивом на депешу Бр. 10368.

Добросав Бојић, земљод. из Брзохода, среза моравског, окр. пожаревачког, и **Никола Радивојевић,** из Малог Лаола, среза млавског, осуђеници београдског казненог завода, 1. овог месеца побегли су из Добричева,

где су били упућени на рад. **Добросав** је стар 30 година, средњег раста, очију жућкасто-плавих, косе и обрва риђих; од особених знакова има: а) ожиљак од ране, неправилног облика, дуж целог левог малог прста,

на страни антеријорној, услед чега је прст у трећем зглобу укочен и мало повијен и б) белегу од посекотине, облика ×, величине 1/1 см., на првом зглобу кажипрста, страна постеријорна. На осуди је био због опасне крађе, а осуђен је пресудом пожаревачког првостепеног суда од 12. фебруара 1904. г. Бр. 8848 на пет (5) година робије у лаком окову. Раније је једном осуђиван у 1902. години на две године затвора због просте крађе. **Никола** је

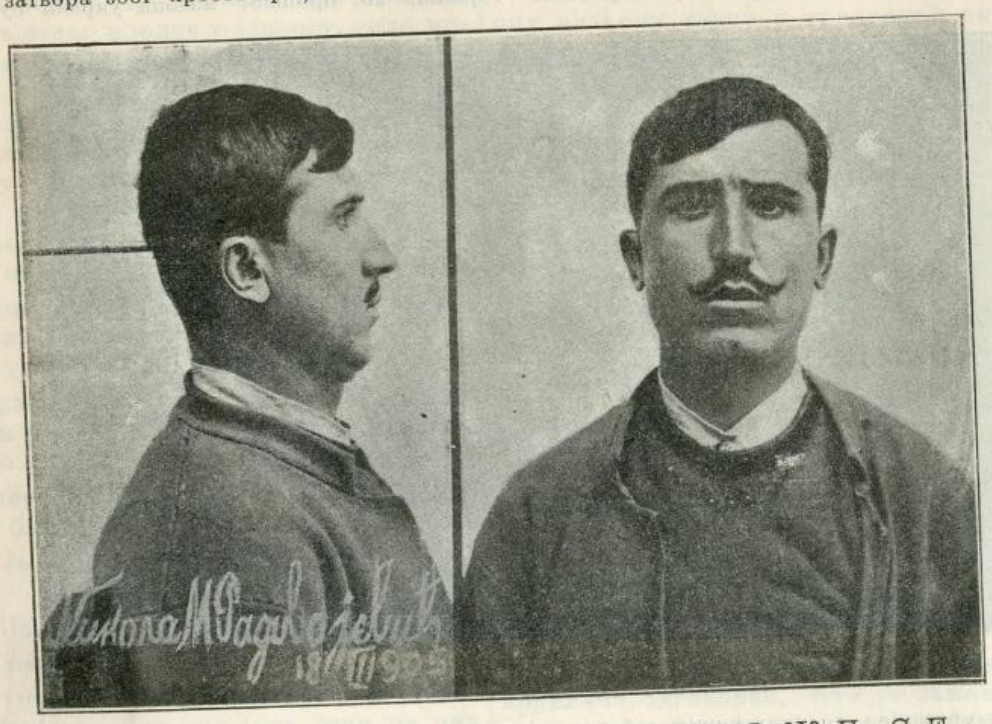

стар 31 годину, високог раста, добро развијен, очију жућкастих, косе и бркова смеђих; од особених знакова има: а) белегу од посекотине, у облику праве линије, правца косог, величине 2 см., на трећој фаланзи левог кажипрста, страна антеријорна; б) младеж, величине пшеничног зрна, за 3·5 см. испод и у десно од десног угла уста; в) по десној страни лица има више ситних црних младежа; г) брадавицу, величине кукурузног зрна, за 5 см. у десно од седмог кичменог обртња; д) брадавицу величине зрна од пасуља, за 2·5 см. испод седмог кичменог обртња и за 1 см. у десно од кичме и ђ) испод ове брадавице има више ожиљака од чира. На осуди је био због седам опасних крађа, а осуђен је пресудом пожаревачког првостепеног суда од 24. октобра 1900. године Бр. 43556 на двадесет (20) година робије у тешком окову.

Износећи њихове фотографије, позивамо све полицијске и општинске власти да их енергично у својим домашајима потраже и пронађене стражарно спроведу Управи београдског казненог завода с позивом на акт Бр. 3659.

ТРАЖЕ СЕ

Петар Робек, Иван Раичић, Фердинанд Фабекч и **Антон Пахол,** аустро-угарски војни бегунци, којима је одређено за стално место становања Лесковац, отумарали су пре неколико дана из Лесковца, и до сада нису нађени. *Петар* је стар 21 годину, висок, смеђ, по занимању ковач, говори чешки и немачки; *Иван* је средњег раста, смеђ, говори само српски; *Фердинанд* је стар 23 године, висок, плав, очију плавих, по занимању фабрички радник; *Антон* је стар 22 године, висок, плав. Пронађене треба спровести суду општине лесковачке.

Милорада сина Игњата **Пантелића,** земљоделца из Вучаловића, среза драгачевског, кога је нестало 16. прошлог месеца, тражи начелник среза драгачевског актом Бр. 10125 ради предаје родитељима. Милорад је стар 10 година, омален, црномањаст, на себи има кошуљу и гаће, зубун од сељачког сукна, на глави шајкачу. Пронађеног треба упутити поменутом начелнику.

Милана Вукајловића, земљоделца из Солотуше, среза рачанског, који је кажњен због заузећа општинске утрине, тражи начелник среза рачанског актом Бр. 7360. Милан је стар 27 година, високог раста, сувоњав, очију плавих, црномањаст, малих црних бркова, брија се, на десном образу има белегу од посекотине. Пронађеног треба упутиги поменутом начелнику.

Тихомира Петровића, из Јездине, среза трнавског, и **Радисава Благојевића,** из Пухова, среза драгачевског, столарске шегрте, који су пре неколико дана побегли из Чачка од свог газде Јована Пајовића, столара, тражи начелство округа чачанског актом Бр. 5414. Са собом су однели своје буквице, а поред тог: два длета и четири пакла јексера. Пронађене треба спровести поменутом начелству.

Љубисав син Милосава **Савића,** земљод. из Вуковца, 14. прошлог месеца отумарао је од куће без знања и питања родитеља, и до сада се није вратио. Љубисав је стар 17 година, средњег раста, у лицу плав, косе смеђе, у сељачком оделу. Позивају се све власти да Љубисава потраже и пронађеног упуте начелству округа пожаревачког с позивом на акт Бр. 10785.

Марију жену Јована **Вучуревића,** земљ. из Бериља, среза добричког, које је нестало ноћу између 17. и 18. прошлог месеца, тражи начелник среза добричког депешом Бр. 7274. Са собом је однела 30 динара у новцу, један златан и четири обична прстена. Марија је стара 19 година, средњег раста, добро развијена, у лицу плава, очију зелених, на челу има белегу од посекотине. Пронађену треба упутити поменутом начелнику.

КРАЂА СТОКЕ

Ноћу између 27. и 28. прошлог месеца непознати крадљивци украли су једног коња и једну кобилу Милијану Стевановићу, земљод. из Вел. Моштанице, среза посавског округа београдског. Коњ је матор 20 година, дорастаст, са жигом «Т», а кобила је матора 5 година, дорастаста, у једну задњу ногу путаста, са жигом «В». Депеша начелника среза посавског округа београдског Бр. 8578.

Обраћа се пажња свима властима на ову покрађу.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Б. Алимпић

БРОЈ 28. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 13. ЈУЛА 1908. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

МИ

ПЕТАР I

ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ И ВОЉИ НАРОДНОЈ

Краљ Србије

Уважавајући оставке које су Нам поднели:

Председник Нашег Министарског Савета, Наш Министар Иностраних Дела Никола П. Пашић;

Наш Министар Просвете и Црквених Послова Андра Николић;

Наш Министар Финансија Д-р Лаза Пачу;

Наш Министар Народне Привреде и Заступник Нашег Министра Грађевина Коста Стојановић;

Наш Министар Правде и Заступник Нашег Министра Унутрашњих Дела Марко Трифковић;

Наш Министар војни, Наш почасни ађутант, ђенерал Степан Степановић — разрешавамо их од дужности и упућујемо Андру Николића и д-р Лазу Пачу на њихова места у Државни Савет, а остале стављамо на расположење.

А ПОСТАВЉАМО:

За Председника Нашег Министарског Савета и Нашег Министра грађевина Петра Велимировића, Потпредседника Државног Савета и Народног Посланика;

за Нашег Министра Унутрашњих Дела Светозара Милосављевића члана Државног Савета;

за Нашег Министра Просвете и Црквених Послова Андру Николића, члана Државног Савета и Народног Посланика;

за Нашег Министра Иностраних Дела и Заступника Нашег Министра Правде Др. Милована Ђ. Миловановића, Нашег изванредног Посланика и пуномоћног Министра у Риму;

за Нашег Министра Финансија и Заступника Нашег Министра Народне Привреде Др. Михаила М. Поповића, Директора Државних Железница;

за Нашег Министра Војног, Нашег почасног Ађутанта, Ђенерала Степана Степановића, Министра на расположењу.

Председник Нашег Министарског Савета, Наш Министар Грађевина, нека изврши овај указ.

7. јула 1908. год.
у Београду.

ПЕТАР С. Р.

Председник Министарског Савета,
Министар грађевина,
П. Велимировић С. Р.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

Наш законик о кривичном поступку долази у другу групу законодавства, те се стога у њему налазе и све конзеквенце истражног начела и теорије законских принудних доказа. И по њему се сведоци по правилу не заклињу на главном претресу, али не ни у генералној истрази, већ у прелазном поступку који почиње од стављања оптуженог под суд. и коме је циљ дослеђење и приправа за главни претрес. Закон у § 111 забрањује заклетву сведока у генералној истрази, и наређује да се они код суда закуну. На главном претресу се, међутим, имају заклети само сведоци, на које се оптужени позвао пошто му је саопштена тужба државног тужиоца (§ 205 седмм одељак). Све остале сведоке, испитане у генералној истрази, има, као што одређује § 183, да закуне иследни судија, коме је дужност да учини све „што је за пресуђење дела потребно“.

И ако наш закон овако наређује, ипак се у пракси тако не врши. По утврђеној пракси, сведока не заклиње иследни судија у предлазном поступку, већ суд на главном претресу. Овде је судска пракса, сасвим с разлогом, одступила од закона, јер су судови увидели да је, и поред законске теорије доказа, боље да суд и види и чује сведока на главном претресу.

Од правила, по коме се сведок не заклиње у генералној истрази, закон допушта неке изузетке. По другом одељку § 111 сведок ће се заклети у генералној истрази само онда, кад постоји бојазан да ће ма из којих узрока препречен бити да дође суду ради заклетве, или ако би била опасност у одлагању. Да ли постоји узрок који сведока спречава да дође суду или да ли је опасност у одлагању, зависи од оцене иследника, јер се сви ти узроци не даду набројати. Тако н. пр. болест може бити довољан узрок; да ли је болест таква да спречава сведока да дође суду, има иследник да реши на основу вештачког мишљења. Велика удаљеност од места суда такође може бити разлог за заклетву у генералној истрази. Сви ти случајеви престављају и опасност да се изгуби сведоџба, ако би се одлагало; такав би случај био нарочито, ако би се сведок исељавао из Србије за навек. Ове је изузетке, дакле, изазвала потреба, да се обезбеде докази, кад се сумња да сведок неће моћи доћи на главни претрес.

Сведок, који је заклет у генералној истрази, неће се више заклињати, па макар и дошао на главни претрес и ту био понова испитан. Он се има само опоменути на већ положену заклетву (§ 205 седми став).

Иследник је дужан у протоколу да назначи узрок са кога је сведок заклет у генералној истрази.

2. Питање о томе, да ли сведок треба да полаже заклетву пре испита (промисорна заклетва) или после испита (асерторна заклетва) дуго је времена било врло спорно у науци. И данас су још мишљења подељена, и ако промисорна заклетва има више заступника. Наш законик је усвојио асерторну, јер у § 112 (први одељак) наређује, да се сведок има најпре испитати па тек после од њега узети заклетва. Законодавац није могао другаче ни наредити, јер чим је усвојио основе за релативну неспособност заклетве (други и трећи одељак § 112), онда се по себи разуме, да се сведок најпре мора испитати, па тек после заклети, ако му је сведоџба од важности и ако се његовом исказу може веровати. Реформирана законодавства, међутим, усвојила су промисорну заклетву.

IV. Пре заклетве суд је дужан сведока још једаред запитати, има ли још што своме испиту додати или изменити. За овим мора сведока опоменути на светињу заклетве и на законске последице кривоклетства (§ 113). Суд ову опомену не мора увек на један исти начин изрећи, већ с обзиром на личност сведока и на потребу. Пропуштање ове опомене не би представљало никакву законску повреду у томе смислу да се због тога може употребити правно средство.

Сваки сведок треба за себе да буде заклет, а само у изузетним случајевима више њих заједно. Наша је пракса у томе рђава, јер се увек обратно ради.

Односно форме саме заклетве, закон наређује да сведок мора пред судом изговорити заклетву која почиње са: „Заклињем се јединим Богом“ а свршава се са: „Тако мени Бог помогао“. Тексту заклетве нити сме бити што додато нити што изостављено. Она се мора изговорити онако како је закон прописао, и никакво се одступање не сме допустити. Заклетва се врши на тај начин, што сведок изговара текст заклетве, који председник суда чита. Сведоку, који је глув, допушће се да заклетву прочита. Хришћани при полагању заклетве полажу три прста на крст и јеванђеље, а нехришћани изговарају заклетву са подигнутом руком у вис (§ 113 последњи одељак).

V. Као год што је сведок дужан да сведочи, исто је тако дужан и да се закуне. Стога сведока који неће никако да се закуне, или неће у оној форми коју је закон прописао, постижу исте последице, које и сведока који неће да сведочи (§ 115 први одељак). Лица која су ослобођена од дужности сведочења, ослобођена су од дужности заклињања и онда, кад су драговољно сведочила.

(наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

БЕРТИЛОНАЖ И ДАКТИЛОСКОПИЈА

(НАСТАВАК)

Кад је г. Бакић у својој критици г. Лазаревићеве „Дактилоскопије“ тврдио, да г. Лазаревић не разуме шта су живе слике, ми смо, искрено да речемо, мислили да је ово тврђење претерано, али нас је сада сам г. Лазаревић овим својим резоновањем уверио, да је г. Бакић био у праву. Иначе је апсолутно необјаснимо како један полицијски чиновник може и помислити, да се непознати кривци могу успешно истраживати без потпуног и прецизног личног описа, а живе слике састоје се у најбрижљивијем и најпрецизнијем описивању појединих елемената лица (en face и у профилу).

Узгред напомињемо, да нема ни једног познатог стручњака на пољу идентификације, који не признаје огромну корист од живих слика у полицијској и судској пракси.

На неумесно и очигледно тенденциозно г. Лазаревићево питање: „да ли је ма када покушало одељење да упозна престоничку полицију са том тако потребном и неопходном вештином, која толико одликује бертијонски систем у гањању кривача?“ налази се одговор у предговору наше књиге „Бертилонаж“, који гласи:

„Чланом 8 закона за мерење, опис и идентификовање кривача и чл. 8 правила о Антропометријско-Полицијском Одељењу стављено ми је у дужност, као шефу овог одељења, да путем специјалних курсева упознам наше полицијске органе са системом Бертилоновим за мерење, опис и идентификовање кривача, у циљу њиховог истраживања и констатовања њихове идентичности!

Из многих узрока, *потпуно независних од моје добре воље*, ова корисна ствар није ни до данас остварена.

Имајући ово у виду, а у жељи да бар у неколико одговорим својој дужности, допунио сам и средио у засебну књигу моје раније радове о Бертилоновом систему, који су штампани у „Полицијском Гласнику“ за 1901., 1902. и 1905. год.“

Али је у целом г. Лазаревићевом напису „Дактилоскопија и Бертилонаж“ неоспорно најинтересантнији, а с обзиром на замерке које чини Бертилоновом систему и најнелогичнији овај пасус:

„Остала нам је још последња замерка г. Алимпићева, по којој отисци прстију не дају у сваком случају несумњиве гарантије да је помоћу њих заиста утврђен идентитет извесног лица.

Овде треба нарочито запамтити, да се приликом упоређивања, мисли код дактилоскопије само о картонима са отисцима прстију, а код Бертилоновог картона о антропометријским мерама, тачном опису измерених лица по извесном систему (живе слике), опису особених знакова, боји очију и фотографији. Кад их на овај начин упоређујемо, *разуме се да се мора признати, а то и ми чинимо, да је утврђивање идентитета помоћу толиких података свакако сигурније*, јер ту имамо пет метода које једна другу више мање попуњују, према једној. Али се ту сасвим пренебрегнуо рачун о утрошеној радној снази и времену. Циљ је практичара, међутим, да се овај рад око утврђивања идентичности изведе што простије, брже и јевтиније, а теоричари су, пак, ти, који у том траже безусловну тачност и извесност за сваки поједини случај. Ништа не би стајало на путу ни дактилоскопском картону, да прими на себе исте те помоћне методе, које је Бертилон додао своме

антропометријском мерењу, и онда би, наравно, претегле теразије на страну дактилоскопије за много".

Из цитираног пасуса види се ово двоје:

1. *Г. Лазаревић једва једном; хвала Богу признаде, да је Бертилонов систем сигурнији од дактилоскопије за утврђивање идентитета*, и

2. *И он, баш као и ми налази, да би дактилоскопски систем био изврсан кад би се комбиновао са Бертилоновим системом без мерења.*

Констатујући ово, ми не можемо да пропустимо прилику а да овако јавно не запитамо г. Лазаревића шта је у опште хтео са његовим написом „Дактилоскопија и Бертилонаж"? Све друго, о чему смо се нас двојица до сада спорили, споредна је ствар после овог његовог признања, да је резиме нашег мишљења у основи тачан.

Исто тако споредна је ствар и питање о утрошеној радној снази и времену, о коме г. Лазаревић говори одмах после овог признања, да би му колико толико умањио вредност. Кад је реч о једном тако важном и деликатном питању као што је оно о идентитету, које толико дубоко засеца у судбину окривљених, не може у опште ни бити говора о утрошеној радној снази и времену. Ако би се у оваквим стварима гледало на утрошену радну снагу и време, онда би из истраге требало избацити и вештачење, пошто је и за њега потребна радна снага и време, а и утврђивање идентитета је једна врста вештачења. Излишно је, држимо, да о овој апсурдности и даље говоримо.

Одмах после цитираног пасуса, налази се и ово г. Лазаревићево тврђење:

„Али наштo то. Наше је тврдо убеђење и у овом случају, да је дактилоскопски картон само с отисцима прстију довољан да одговори нашој потреби за констатовањем идентитета код нашег злочиначког света".

После констатованог г. Лазаревићевог признања, ово његово накнадно тврђење само је један доказ више о његовој конфузности. Кад је у питању шта је *сигурније;* кад сам Лазаревић признаје да је за утврђивање идентитета Бертилонов систем *сигурнији* од дактилоскопије, и кад од правилног решења питања о идентитету зависи част, слобода па, можда, и живот појединаца, онда ово „тврдо убеђење" г. Лазаревићево не вреди „ни луле дувана". Који је тај суд, који би пристао да осуди једно лице, само на основу доказа које му пружају отисци његових прстију, кад је у могућности да дође до мноштине других доказа?

Нетачно је тврђење г. Лазаревићево — и ми се чудимо зашто му је ово требало — да се лондонска полиција у *својој пракси*, служи само дактилоскопијом, *„без икаквих других споредних података, па чак и без фотографије"*.

На енглеским дактилоскопским картонима налазе се бројеви картона судског кази-а, на којима се опет налазе: фотографија, подаци о боји очију и стасу и опис особених знакова. Ако г. Лазаревић због тога ово није знао, нека прочита најновију расправу Др. Стокиса: *„Судска идентификација и интернационални лични опис* (L'identification judiciaire et le signalement international), која је штампана у 1. и 2. броју белгијског часописа „Revue de droit pénal et de criminologie" од ове године.

Исто је тако нетачно и тврђење — које ни мало не служи на част г. Лазаревићу — да заступник шефа антропометријског одсека у Пожаревцу није још успео да схвати Бертилонов систем, и да му се с тога картони враћају из антропометријског одељења као нетачно испуњени. Г. Лазаревић, који тврдоглаво брани и своја скроз погрешна мишљења, сумњичи, без разлога, спрему једног вредног и школованог чиновника само зато, да би својим натегнутим разлозима против Бертилоновог система дао колико толико вероватноће. Да је г. Лазаревићу у овој ствари било стало до истине, он би о ономе што је „сазнао" упитао нас или ма кога органа антропометријског одељења, па би у истини сазнао право стање ствари, т. ј. да је једна група картона враћена пожаревачком одсеку због рђавих фотографија, за које искључиву одговорност носи фотограф одсека.

Остаје нам још да објаснимо г. Лазаревићу зашто налазимо да би било *опасно* ако би наше антропометријско одељење још сада — пре дефинитивног решења питања о интернационалном картону — мењало свој систем класификације. Зато, г. Лазаревићу, што не можемо да погодимо какав ће бити интернационални картон; што не знамо који ће систем класификирања дактилограма бити усвојен и што, најзад, нећемо да „правимо од готовог вересију".

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

Д. Ђ. Алимпић.

ПРИЈАВЉИВАЊЕ СТАНОВНИШТВА

код полицијских и општинских власти

(НАСТАВАК)

Кад се г. Протић јавио са својом критиком, ми смо се обрадовали, јер смо га сматрали за најкомпетентнијег да дâ своју реч о овоме питању, као бивши изасланик нашега Министарства за студирање овог питања у парискоj полицији. Али сада са жаљењем поново морамо констатовати, да то његово објашњење није ни из далека такво, да бисмо по њему могли чинити закључке о практичности уређења те установе у њих и да бисмо по том могли начинити ма каква поређења са извођењем тога питања у другим полицијама, ради „беспристрасног оцењивања који би систем пријављивања, према нашим локалним приликама требало код нас усвојити", као што он вели, јер се на први поглед види, да се он у својим објашњењима (види стр. 148. бр. 19. „Полицијског Гласника") највише креће у границама постојеће наредбе париске префектуре од 25. октобра 1883. год., која броји 28 чланова[1]) и ако она ни приближно не пружа потребне податке за стручно објашњење једног тако компликованог питања, као што ћемо то одмах и утврдити.

Држећи се ове наредбе, он у своме објашњењу у главноме износи: како полицијски агенти сами прикупљају пријавне податке од грађана за она лица, *„која ма и једну ноћ одседну или иреноће по хотелима, механама и становима са намештајима"*; како се при томе послу једновремено уверавају поверљивим путем о исправности пријављених лица; како „на овај начин полиција не малтретира и не кињи своје грађане попуњавањем и шиљањем пријавних и одјавних листа" и како ово одељење за пријаву води нарочиту контролу и о издавачима станова са намештајем, хотелијерима и механцијама, као и о хигијенским условима локала издатих за становање давањем нарочитих дозвола за то.

Излажући на тај начин организацију полицијског одељења „Brigade des garnis", рачунао је г. Протић, да је изнео не само манипулацију овог одељења у парискоj полицији, што је донекле и тачно, већ и организацију и уређење питања о пријављивању у Паризу!

У своме излагању не помиње он нигде ни једном речи пријавне податке осталих грађана француских, који чине праву популацију вароши Париза. По њему излази да се они никако и не пријављују, те би из тога могло да се закључи, да полиција о њима и нема никаквих података, што је свакако кардинална заблуда. Ако г. Протић баш буде и даље остао при своме тврђењу и доказивао њену тачност, потрудићемо се, да га разуверимо, јер никако не можемо веровати, да у једној вароши од 3—4 милиона становника полиција не зна и нема од куда да набави податке о томе, где јој који грађанин живи, изузимајући хотелске путнике и самце у chambres garnis! У таквој обмани не сме да живи ни један полицијски чиновник, па ма ни једног дана нарочито не студирао то питање, а камо ли г. Протић.

Што се, пак, његовог излагања и објашњавања тиче о пријављивању у Паризу, морамо учинити ову констатацију: пријавне податке, које је г. Протић навео о хотелским гостима и кирајџијама по становима за самце, прикупљају и контролишу нарочити полицијски органи не само у Паризу, већ и у другим полицијама великих вароши, па чак, као што је свима нама познато, и у нашој београдској полицији — потребан број детектива свакога дана. А ми смо о тој врсти пријављивања у нашој расправи писали већином онде, када смо се дотицали хотелских пријављивања у страним полицијама. Томе би се могло додати и наше излагање о контролисању странаца, које смо истицали код немачких полиција.

У поређењу с оним, што смо ми о томе рекли, није г. Протићево излагање ни неки нов метод прикупљања пријав-

[1]) Ова је наредба у неколико измењена и допуњена 1. јула 1905. год. и сада броји 33 члана.

них података нити се много разликује од методе у другим полицијама, сем у томе, што пријавне податке у Паризу прикупљају сами полицијски органи, а у полицијама, које смо ми поменули, чине то сопственици хотела и издаваоци станова, као лица, која се професионално баве тим пословима, под непосредном полицијском контролом. Ну, највише пада у очи то, што се из његовог излагања види само, како се прикупљају пријавни подаци за та лица и да се она у централи сређују »алфабетично«, али се ни једном речи не објашњава: како се то сређивање врши, какве се књиге и протоколи воде, какви се формулари употребљују, у колико је тај начин рада практичан и изводљив за наше прилике и т. д. и т. д. То је, пак, према нашем скромном уверењу, морао навести и ако се у излагању дотакао пријавних података само једног дела грађанства, када као стручњак помиње организацију једног полицијског одељења и када његове одлике жели да упореди са одликама истих одељења у другим полицијама; јер кад се праве закључци о начину прикупљања пријавних података, а не води се рачун о врсти и количини прикупљених података, о начину њиховог расподељивања, о утрошеној радној снази при раду, као и о количини потребних издатака — онда је то у најмању руку бар неозбиљно.

Да на послетку констатујемо и ово: ми смо располагали истим па чак и новијим подацима, од г. Протића, о париској полицији, када смо на кратко изјавили, да нисмо верзирани у питању о пријављивању у тој вароши, док, међутим, он са истим материјалом, рачуна, да је дао потребна стручна објашњења о томе, када је говорио о уређењу тога питања и на основу истога чинио разне замерке осталим одељењима на страни.

Према свему овоме остаје сада беспристрасним читаоцима да цене, да ли је г. Протић својим излагањем доиста дао потребна објашњења о уређењу пријавног одељења у Паризу и да ли на основу таквих података има права, да чини поређења са извођењем тога посла на другим местима, правећи на рачун ових разне произвољне закључке?

Овде се морамо дотаћи и једне ствари, о којој се нерадо објашњавамо. При изношењу историјског развоја питања о пријављивању у београдској полицији, сматрали смо, да треба поменути и један покушај Министарства унутрашњих дела од 1900. год., којим се ишло на то, да се одељење модернизира, те да и на тај начин покажемо, како је и само Министарство било прожето уверењем о корисности ове установе. Говорећи о томе, поменули смо, да је оно те године послало једног полицијског писара у париску полицију, ради студирања тог питања и да је тај чиновник после шест месеци својих студија поднео Министарству *по томе питању* извештај у непуном табаку. Али смо даље поменули, да се разуме само по себи, да успех није ни могао бити већи, када је кандидат упућен да ту полицијску грану студира у полицији, у којој и нема таквог одељења организованог у оном смислу, који је за наше прилике потребан.

Овим констатовањем имали смо намеру, да утврдимо резултат овог покушаја без и најмање тенденције, да г. Протићу тиме ма у колико пребацимо, што се чак види и из тога, што његово име нисмо ни помињали. Али је г. Протић ово искључиво констатовање факата, што нам је у осталом била и дужност, схватио као неправилност и нетактичност према њему. Под утисцима тог свог веровања, он је у свом чланку изнео, да смо ми ово констатовање учинили у циљу да себе рекламирамо, како смо у стању написати читаве књиге о ствари, за коју други не шаље већи извештај од непуног табака; да смо тај факат о извештају неверно представили, завршујући то своје излагање овим редовима:

»Да је и писац ове критике посетио све главније вароши у Француској и при свакој *преписао*[1]) организацију и функционисање одељења за пријаву становништва, онда би његови извештаји могли изнети и две књиге г. Лазаревићеве.

У осталом, сматрамо, да је споредна ствар, колики су били ти извештаји, већ је претежније питање, *какви су били*, јер ако би се, при оцени једнога рада овакве природе, узео као критеријум квантитет, а не квалитет, онда би и ова књига г. Лазаревића заслужила похвалу и препоруку«.

Ми нисмо ни онда били, а не мислимо ни сада да будемо неправични према г. Протићу у погледу његовог досадашњег рада на овом питању и вољни смо, да дамо свако накнадно објашњење и учинимо сваку допуну нашем ранијем констатовању. Пре свега радо признајемо, да је г. Протић за шест месеца свога студирања послао шест извештаја Министарству, али тако исто остајемо и при своме првом тврђењу, да је о *овом питању* поднео само извештај од непуног табака. Да нам се, пак, не би веровало на голу реч и да бисмо читаоцима дали прилике, да његов извештај цене не по величини, већ *по вредности*, како и он сам жели, било би најбоље, када бисмо овде изнели цео тај извештај, али како простор овог листа то не дозвољава, износимо га у најкраћем изводу, да би читаоци могли видети, како би од прилике изгледале те две књиге, које би г. Протић по своме обећању преписао.

Пре свега г. Протић помиње, да се одељење налази у самој префектури и да функционише према *наредби* од 25. октобра 1883. год. само према издавачима станова са намештајем. Одмах по том наводи од речи до речи најважније чланове те наредбе: 2., 3., 4., 5., 9., 10., 25. и 26. Износи ко је шеф тог одељења и број агената на служби, чија је дужност, да обилазе те станове и хотеле и узимају имена путника, која сутрадан подносе шефу тога одељења, где се алфабетично слажу у архиви. Износи за тим да се имена тражених лица саопштавају и агентима, да би приликом свог обилажења водили рачуна о њима, а да агенти прибирају податке и о свима лицима, која траже такве дозволе од префектуре. Исто тако тврди да се води особити рачун о обављењу лица већег положаја у Паризу, као и о блудницама. —

За нас је после оваквог извештаја са свим јасно, од куда је дошла она реч »преписао«, коју смо раније у г. Протићевом извођењу истакли курзивом и од куда она безразложна сумњичења у почетку, којима нисмо ни у колико дали повода; а објашњиво је и то, што се овај извештај готово дословце подудара са објашњењима г. Протићевим штампаним у »Полицијском Гласнику«. У осталом, ово нас све даље ни најмање не интересује.

Остаје сада само још да читаоци пресуде, да ли је наше констатовање било оправдан разлог за г. Протића, да чини онакве изјаве и да нас обасипа онаквим сумњичењима?

Принцип је, да полицијске власти у свако доба морају имати на расположењу пријавне податке о својим грађанима, ако се жели постићи успех у њеним многобројним и деликатним дужностима. Како ће се, пак, ти подаци, прибирати: да ли помоћу самих полицијских органа или путем које друге власти; и да ли ће их сами појединци доносити власти или ће их власти саме прикупљати — питање је особене врсте. Тај принцип не може да пренебрегне ни енглеска, ни француска, нити ма која друга полиција. Г. Протић, међутим, питање о томе, *да ли пријавне податке треба да прикупља полицијска или која друга власт представља као питање о принципу општег или делимичног пријављивања!*

По њему у Енглеској не постоји никакво пријављивање за то, што у њиховој полицији нема таквог одељења, а у Француској постоји делимично пријављивање, што се прикупљају подаци само од хотелских путника и кирајција chambres garnis за разлику од генералног пријављивања у немачким полицијама, где је сваки грађанин дужан, да се пријави полицијској власти у прописаном року. То своје тврђење базира он *на са свим погрешном факту*, да је немачки законодавац усвојио принцип генералног, а француски парцијелног пријављивања. Међу тим то је констатовање погрешно, јер су сви законици, као обавезни за целу земљу, приближно једнаки, пошто се њихов делокруг шири и над сваким селом као и над многољудним градовима, па према томе су и одредбе немачког законодавства о томе питању мало различне од сличних одредаба у другим државама.

Баш и када бисмо узели, да је он принцип генералног и парцијалног пријављивања схватио у оном смислу, како смо то ми мало пре објаснили, ипак остаје отворено питање, да ли су његови разлози довољни, да оправдају гледиште, да полицијској власти не треба поверити опште право прикупљања пријавних података.

Говорећи о организацији нашег пријавног одељења изрично смо на неколико места поменули, да се при томе уређењу

[1]) Курзив је наш.

морамо строго обазрети на принцип што је могуће већег упрошћења и практичности, како у самом канцеларијском раду, тако, па и више, и према грађанству, у погледу испуњавања његове дужност пријављивања. Тај принцип заступа и г. Протић у своме чланку, али с извесном разликом у резоновању. Он на пр. нигде не помиње, да смо и ми имали на уму тај принцип при излагању, нигде не помиње примере, у колико смо од њега одступили, већ га без разлога износи само као аргуменат, да би њиме доказао, како је парцијелно пријављивање боље од генералног, помињући ту чак и неке „модерне“ и „полицијске“ државе.

Други је његов разлог, што енглеска полиција и нема одељења за пријављивање, а француска прикупља само известан део пријавних података, па то ипак не смета, „да оне успешно обављају своје дужности и да служе за пример осталим полицијама.“

(свршиће се)

Васа Лазаревић.

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ТРИ СТУДЕНТА

Од Конана Дојла

(свршетак)

— На лицу слугином паказа се израз ината.

— Никакав човек није био овде, господине.

— Признајте, Банистере, признајте ипак!

— Не, господине, нико није био.

— Онда од вас не можемо очекивати никаквих других обавештења. Хоћете ли, молим вас, мало да останете овде. Сад морам да замолим вас, господине професоре, да се попнете ка господину Гилхристу и да га замолите да дође овамо.

Кроз неки минут врати се професор заједно са студентом. Овај нас је најпре зачуђеним испитивачким погледом посматрао редом док најзад не смотри у ћошку и слугу. Тада се тек на његовом лицу указа бледило и страх.

— Прво затворите врата!

Холмсове црте биле су озбиљне, али ипак задовољне.

— Дакле, господине Гилхристе, сад смо овде са свим сами, и нико неће знати шта се између нас догодило. Сад можемо са свим искрено да говоримо. Хоћемо да знамо, како сте ви, као частан човек, дошли на то, да јуче тако што учините?

Несрећни младић устукну назад и баци Банистеру ужасан поглед, пун пребацивања.

— Не, не, господине Гилхристе, ја нисам ни речи рекао — ни једне једите речи! узвикну слуга.

— Нисте, рече Холмс, али сад, ето, и то учинисте. Дакле, господине Гилхристе, ваљда ћете и сами увидети, да је према оваквом исказу Банистеровом, ваш положај са свим безнадежан, и да вам остаје још само отворено признање.

За један тренутак превуче млади човек руком преко чела као да би се хтео прибрати, па онда клече поред стола, сакри лице рукама и поче јако јецати.

— Ходите, устаните, рече Холмс ублажавајући га; грешити је човечански, али вама нико не може пребацивати да сте и покварен. Можда ће вам сада тешко пасти да испричате како је цела ствар текла; боље ће бити да ја испричам господину професору, како целу ствар замишљам, па ме ви поправите где се будем варао. Чујте, па ћете видети, да вам не чиним неправду.

— Од првога тренутка, кад сте ми, господине професоре, казали, да нико живи, па ни сам Банистер није знао да на вашем столу стоје тако важне хартије, ја сам већ почео давати целој ствари некакав одређен облик. Штампара смо могли одмах оставити на страну, јер је он то могао учинити у својој сопственој соби. Индијанац ми такође није изгледао подозрив. Ја сам био убеђен, да је онај човек, још пре но што је дошао у вашу собу, *знао* да су хартије биле унутра. Али како је могао то сазнати?

— Кад сам ушао у ваше двориште, посматрао сам мало тачније ваш прозор. Немојте да помишљате, да сам био тога уверења, да се неко усудио да у сред дана, код толиких суседа, уђе кроз шипке на прозору. Таква би помисао била будаласта. Ја сам одмерио, колико би требао да буде висок човек, који би у пролазу могао да примети какве се хартије налазе на вашем столу. Ја сам висок шест стопа и са извесним напрезањем могао сам у томе успети. Мањи човек не би то био у стању. Видећете већ да сам имао разлога што сам веровао, да ваља највише имати у виду студента који је необичне висине.

— По том сам ушао у собу и већ сам вам рекао своје назоре у погледу онога столића. О ономе столу у средини није имало шта да се примети, док ми приликом описивања господина Гилхриста нисте напоменули да је он одличан вештак у далеком скакању. Тада ми је све било са свим јасно и требало ми је још само неколико помоћних тачака да утврдим, па да дођем до поузданог резултата. Но и то ми је пошло за руком.

— Ствар је овако текла. Овај млади човек провео је своје по подне на игралишту и вежбао се у скакању. При повратку имао је под мишком своје ципеле које носи приликом скакања; а, као што знате, оне су потковане и снабдевене оштрим ексерима, да се у скоку не би играч оклизнуо. При повратку, како га је дао Бог високог, он је пролазећи поред вашег прозора приметио на столу свежањ коректура и закључио да ће морати то бити задаци за тај важни испит. Ништа се зло не би десило, да није, у пролазу за своју собу, видео у вашој брави кључ, који је небрежљиви слуга заборавио. На један пут му је пала та мисао да уђе унутра и да се увери, да ли су заиста то ти отисци. То у осталом није био никакав опасан корак, јер се увек могао извинити да је ушао у собу само да вас нешто запита.

— Кад је пак видео да су то заиста хартије које је он слутио, наишло је искушење, коме се он, на жалост, није могао одупрети. Оставио је ципеле на сто ....

— Шта сте оставили на столицу до прозора?

— Своје рукавице, одговори млади човек.

Холмс погледа слугу с пуно тријумфа.

— Оставио је рукавице на столицу и узео лист по лист коректуре да преписује. Веровао је да ће се професор вратити на главни улазак, тако да ће га моћи видети кроз прозор. Али, као што знамо, он се вратио на позадња врата и господин Гилхриста га је приметио тек кад је био већ на вратима. Распремање је било, дакле, немогуће. Заборавио је рукавице, узео ципеле и побегао у спаваћу собу. Можете видети, да је овај зарез на вашем столу учињен у правцу ваше собе, као и то, да је при свршетку нешто дубљи. То је већ довољно да докаже, да је ципела брзо у том правцу покренута и да је бегунац у том правцу отишао. У тој журби остало је са ципеле мало блата и остало на столу, а друго парче је опет остало у спаваћој соби. Хоћу да напоменем, да сам јутрос био на игралишту за такмичење у скакању, и тамо сам нашао место са овако црнкастим блатом, које је било још посуто са пилотинама, да би спречило клизање приликом скакања утакмичара. Донео сам собом и мало пробе. Јесам ли рекао истину, господине Гилхристе?

Млади се човек високо издигну.

— Да, господине, истина је, одговори он.

— За име Божје! узвикну професор. И даље ништа не кажете, никаква извињења?

— О, да, имам још нешто да кажем, али ужас од ове срамоте сасвим ме је саломио и збунио. Имам овде једно писмо, господине професоре, које сам написао јутрос, раном зором после ужасно немирно проведене ноћи. Ево га. Из њега ћете се уверити да сам био решен да не идем на испит. Добио сам понуду за место код полиције у Радезији и неминовно ћу отпутовати за јужну Америку.

— Заиста ме радује да чујем, како нисте имали намере да се користите својом недостојном радњом, одговори професор, очевидно умирен. Али за што сте изменили своје планове?

Гилхрист показа на Банистера.

— Ено човека, који ме је извео на прави пут, додаде он.

— Но Банистере, сад је на вас ред, да од вас добијемо признање, рече Холмс. Сад ћете разумети, за што сам тврдио, да сте ви били једини, који је могао овога младога човека пустити напоље из собе. У бегство кроз онај прозор нисам много веровао. Дакле, хоћете ли нам и последњу тачку овога догађаја објаснити и дати нам разлога, шта је вас наевло на такав рад.

Слуга се покрену из свога погруженог положаја.

— То би вам била са свим проста ствар господине, само кад бисте знали раније односе; но поред тога што сте тако славни, ипак то не можете знати. Пре толико година био сам први слуга код старога барона Гилхриста, оца овога младога човека. Кад је он пропао са имањем, ја сам дошао за слугу овде на универзитет, али свога доброга господара никада нисам заборавио, и ако га је други свет врло брзо заборавио. Из успомена на старе дане, пазио сам на његовога сина што сам боље могао. Кад сам јуче дошао у ову собу, кад је почела ларма одмах ми је поглед пао на столицу. на којој су биле рукавице господина Гилхриста. Одмах сам их познао и гледао сам, шта да се ради. Ако их господин професор види, ствар је свршена. Паднем на столицу и нисам се ни помакао, све док господин професор није отишао к вама. За тим изађе из спаваће собе млади господин, који је још као дете играо у моме крилу, и признаде ми све. Зар није било природно, моја господо, што сам покушао да га спасем, као што је са свим природно да сам га подсетио како тако што год његов покојни отац никада не би учинио, и наговорио га да се таквим својим делом не сме користити? Можете ли ме за то карати? Ја мислим не!

— Не, заиста не, рече Холмс срдачно и устаде са своје столице. А сад, господине професоре, ја мислим да смо вашу малу загонетку решили; код куће нас чека доручак. Хајдемо, Ватсоне! А вама, млади човече, желим сјајну будућност у Родезији. Сада сте били поклизнули. Дајте нам у будућности прилике да се уверимо како сте се могли високо уздићи.

Крвава румен беше пламтела на образима младога студента, када смо излазили на врата.

Превео с немачког,
Д. В. Бакић.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине уровачке, актом својим од 23. децембра пр. год. Бр. 1609, учинио је извесна питања.

Како му на њих није одговорено. он је актом својом од 12. јуна ове године Бр. 1609, поновио свој захтев, чудећи се да је на доцнија питања других судова одговарано, а на његово не.

Да не би и даље очекивао одговор и чинио безразложне прекоре, одговара му се, да је уредништво решено, да не одговара ни на једно питање, које је један пут објашњавано било по чијем му драго тражењу, јер на тај начин хоће да нагна општинске писаре и часнике, да редовно прате рубрику »Поуке и обавештења«.

Само ће тако они бити нагнани да читају »Полиц. Гласник« и осете сву корист, коју им он пружа, а кад су уверени да ће им се на свако питање, које учине, одговарати, они неће читати оно, што се другима одговара.

А питања, која је он поставио објашњена су:

Оно под 1. у бр. 52. овога листа за 1907. год. под VII;

Оно под 2. у бр. 40. овога листа за 1906. год. под II, и

Оно под 3. у бр. 18. за 1907. годину под II — 1.

Нека суд тамо потражи потребне одговоре.

II.

Суд општине мало-лаолске, актом својим од 12. новембра пр. године, тражио је обавештење о застарелости иступних кривица и иступних пресуда из III части кр. закона.

Како су оваква питања врло честа, то уредништво у погледу ове застарелости даје ово обавештење:

По § 396. кр. закона све иступне кривице, које се казне по III части кривичног закона, застаревају за три месеца, рачунећи од дана кад су учињене, сем крађа, превара и утаја преко 10 гроша чаршијских, које застаревају за годину дана.

Према томе, кад се за једно иступно дело, које се казни на тужбу приватнога, не поднесе тужба у року од три месеца, односно године дана, оно је застарело и више се не може казнити.

Исто тако, кад се за иступно дело, које се казни по званичној дужности, не покрене истрага у року од три месеца, односно од године дана. после се не може ни покретати.

Овако се има поступити и онда, кад се за иступна дела, било да се казне на тужбу приватног, било по званичној дужности, у опште не сазна у року од три месеца, односно од године дана.

Ако је, пак, за извесно дело подигнута тужба или поведена истрага по званичној дужности, па од последњег рада по томе делу није рађено ништа за три месеца односно годину дана, онда је дело опет застарило, и неће се казнити.

Под речима *»последњег рада«*, не могу се узети белешке власти као н. пр. »зват«, »послат му позив« и т. слично, него само радови који су у истини могли прекинути застарелост као: испит окривљеног, испит сведока, увиђај на лицу места, процена покрађе и т. д. управо само оно, што у истини казује рад власти по тој ствари, а не *једностране* белешке, којима је тежња да застарелост прекидају.

Ради боље јасноће, ми ћемо навести овде и неке примере.

На пример, приватни је тужилац подигао тужбу 1. јануара 1907. године.

По овој тужби испитани су сведоци: један 15. јануара, један 15. фебруара а један 31. марта 1907. год. Од 31. марта па до 1. јула исте године није рађено више ништа по томе делу, и оно је онда застарило (ако није крађа, превара или утаја).

Међутим, да је 30. јуна узет на одговор окривљени или рађено ма шта друго по овоме предмету, онда би застарелост била прекинута, и рачунала би се од 30. јуна па на даље за три месеца.

Овако се рачуна застарелост дела, а сада да пређемо на застарелост пресуда...

По поменутом законском наређењу, кад застари пресуда по иступним делима, она се неће извршивати.

Пресуда, пак, застарева за оно исто време, за које би застарело и само иступљење, за које је кривац осуђен, рачунајући од дана кад пресуда постане извршном, или ако после тога кривац побегне из руку власти, од дана кад побегне.

Као што се из овога види, законодавац дозвољава застарелост пресуде само од онога дана, од кад је она извршном постала.

А пресуда, пак, постаје извршна у ова два случаја:

а, кад је саопштена окривљеном, па се он у року од три дана не жали суду, онда је она постала извршном трећег дана по саопштењу. И, ако се од тога дана па за три месеца односно годину дана не изврши, онда је она застарила без обзира на то, што је тамо бележено да је кривац зват да затвор издржи или новчану казну плати, и без обзира чак и на то, што је у овом међувремену узимата реч од њега о начину исплате па чак и имање узето у попис, и

б, кад се окривљеном саопшти пресуда, па он изјави против ње жалбу у законском року, онда се застарелост почиње рачунати од дана решења надлежног суда, којим је пресуда одобрена, па за три месеца, односно годину дана унапред.

Код случаја под *б*. може се догодити, да суд не донесе никакву одлуку за три месеца, односно годину дана, рачунећи ово време од дана саопштења пресуде па напред, и у том случају узима се, да је пресуда опет застарела, јер је од времена изјављене жалбе, односно саопштења пресуде, протекло три месеца односно годину дана.

И у овом се случају не прекида застарелост радом, н. пр. враћањем нижој власти на накнадни извиђај и т. д.

Има још један случај, који се може догодити после донесене пресуде, и који је, у осталом, врло чест, те је потребно и њега објаснити.

На име: донесе се пресуда, али се окривљени не може наћи да му се она саопшти.

Под претпоставком, да ће га власт данас сутра добавити, пресуда лежи несаопштена, и тек у другом или трећем месецу власт сазна, да се окривљени налази у другом срезу, и тамо пошље пресуду да му се саопшти.

У овом случају мора се узети, да је овај последњи рад прекинуо застарелост дела, јер се пресуда, пошто није саопштена и постала извршном, не рачуна као пресуда, него као обичан рад у истрази.

Тек кад се саопшти и постане извршном, или се изјави жалба, настају случајеви застарелости пресуде, који су напред поменути, јер је све до њене извршности оскудевао битни услов за оцену застарелости саме пресуде, већ је стојало само дело иступљења, па се и у погледу застарелости има тако да узме.

Овде имамо нарочито да напоменемо то, да суштину ствари не мења та околност, да ли пресуда гласи на затвор или на новчану казну.

Исто тако овде се не сме гледати: да ли се окривљени брани застарелошћу или не, јер је застарелост у кривичним делима, па и код иступа, предвиђена у јавном интересу, те власти морају пазити на њу по својој дужности и не смеју извршити ни једну пресуду, која је застарила, у погледу саме казне.

По § 396. кр. закона, пресуде застаревају у року од три месеца, односно од године дана, од дана извршности, само у погледу изречене казне.

Што се тиче застарелости досуђене накнаде штете, дангубе, трошкова и таксе, важе прописи грађанског закона и закона о таксама у смислу последњег става т. 2. § 397. кр. закона.

Органи, који допусте да застари пресуда, одговорни су двојако.

Тако, ако се утврди да су то учинили нехатом, долази одговорност административно-дисциплинска уз накнаду штете, а ако је то учињено намерно, одговарају по § 128. кр. закона у вези са § 132. истога закона.

III.

Суд општине дединске, актом својим Бр. 1220, пита:

„Извесно лице кажњено је са 10 дана затвора за једну иступну кривицу.

Пошто је издржало у затвору 4 дана, оно је тражило лекарски преглед, и лекар је нашао да га треба упутити у болницу на лечење.

У болници је издржало 6 дана, па је пуштено као оздрављено.

У кривичном закону није нигде предвиђено, да ли болест прекида затвор, и да ли време проведено у болници, треба урачунати у затвор или не.

Моли се уредништво за обавештење: да ли се оних 6 дана, проведених у болници, рачунају у затвор или не, и да ли одлазак у болницу прекида застарелост пресуде?“

— На ово питање одговарамо:

Отпочето издржавање казне не може се прекидати (§ 289. кр. суд. пост.).

Али и по духу овога законског наређења и по чл. 22. и 23. правила о притвореницима и осуђеницима код полицијских и општинских власти од 15. маја 1906. године ПБр. 10630, време боловања у болници, рачуна се у издржавање казне.

Према томе, кад је осуђени издржао 4 дана у затвору и 6 дана у болници без прекида, онда је на тај начин издржао целу казну, на коју је био осуђен.

IV.

Суду општине попшичке, на акт Бр. 850, одговара се, да је постављено питање о прибирању кошевске хране расправљено у 40. бр. „Полиц. Гласника“ за 1906. год. па нека тамо тражи потребан одговор.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Радован Кнежевић, Јуда Леон Ашеровић и Светозар Стојановић, осуђеници пожаревачког казненога завода, ноћу између 3. и 4. овог месеца побегли су са осуде и до сада нису ухваћени. *Радован* је стар 17 година, малог раста, очију жуто-зелених, косе плаве, ћосав, мали прст десне ноге повијен му је унутра; на осуди је био због опасне крађе.

Јуда је стар 16 година, средњег раста, очију зеленкастих, косе смеђе, ћосав, на десном палцу руке има белегу од посекотине, у облику праве линије, правца косог величине 1·5 см., за 4 см. изнад превоја шаке, на страни антеријорној; осуђен је био на три године затвора због више опасних крађа. *Светозар* је стар 17 година, малог раста, косе смеђе, ћосав; осуђен је био на осамнаест месеци затвора због опасне крађе, а ово му је друго бегство са осуде.

Износећи фотографије Радованову и Јудину, позивамо све власти да их енергично у својим домашајима потраже, и пронађене стражарно спроведу Управи пожаревачког казненога завода с позивом на депешу Бр. 1670.

Симеун Ристић, земљоделац из Нереснице, среза звишког, и **Јозеф Гуран**, рударски радник из Кучајне, који су били у притвору и окову код начелника среза звишког, због разбојништва и опасне крађе, ноћу између 30. прошлог и 1. овог месеца провалили су зид на апсани и побегли са оковима. *Симеун* је стар 32 године, омален, у лицу смеђ, малих смеђих бркова, на себи има гуњ и чакшире од сивог сукна, на глави влашку шубару а на ногама опанке; *Јозеф* је стар 25 година, средњег раста, сув, црномањаст, брија се, црних бркова, на себи има панталоне и прслук од сегетлуха, шарену цицану кошуљу, на глави црн штофани шешир а на ногама опанке. Треба их живо потражити и пронађене стражарно спровести начелнику среза звишког с позивом на депешу Бр. 6057.

Драгутин, син Петра О. **Миленковића**, земљод. из Брачина, који је био у притвору код општине бусиловачке због опасне крађе, побегао је 7. овог месеца из притвора и до сада није пронађен. Драгутин је стар 25 година, у лицу плав, ћосав, на бради има једну белегу од посекотине; од одела има на себи гуњ и чакшире од сукна, на глави шајкачу а на ногама опанке. Позивају се све полицијске

и општинске власти да га живо потражи и пронађеног стражарно спроведу начелнику среза параћинског с позивом на депешу Бр. 11717.

Радосав Тодоровић, осуђеник пожаревачког казненог завода, родом из Кучева, среза звишког, 2. овог месеца побегао је из Љубичева, где је био упућен на рад. Радосав је

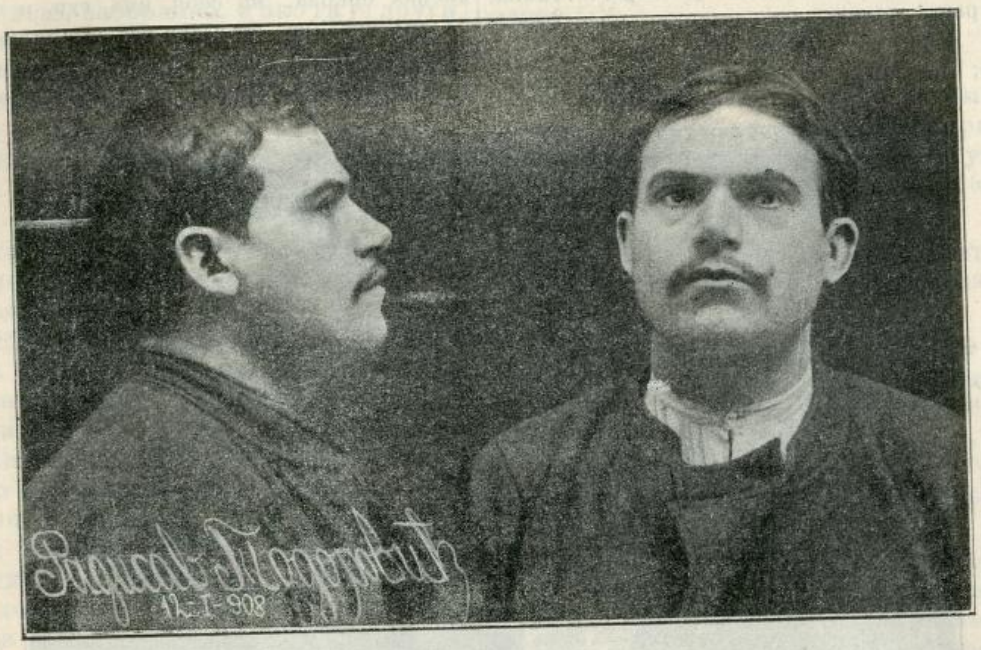

стар 25 година, средњег раста, очију жутозелених, косе и бркова затворено-плавих; од особених знакова има: а) младеж величине пшеничног зрна за 6 см. изнад и у десно од десне сисе, и б.) младеж, величине зрна од сочива, за 6 см. испод десне сисе и за 10 см. у десно од медијане. На осуди је био због опасне крађе, а осуђен је на две године затвора пресудом смедеревског суда. Пре осуде служио је у Смедереву. Износећи његову фотографију позивамо све полицијске и општинске власти да га живо у својим домашајима потраже и пронађеног стражарно спроведу Управи пожаревачког казненога завода с позивом на депешу Бр. 1767.

УХВАЋЕН

Никола М. Радивојевић, одбегли осуђеник београдског казненог завода, чију смо фотографију и потерницу изнели у прошлом броју нашег листа, ухваћен је, те је према томе престала потреба за даљим његовим тражењем.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Два непозната сељака на дан 27. маја ове године довели су на београдску марвену пијацу два крадена вола, са сточним пасошима општине влашкодолске, а који су гласили на Петра Босиоковића, из Влашког Дола и кад су видели да је власт приметила да су волови крадени, оставили су волове и одмах побегли. Један је во матор 6 година, длаке беле, без жига и роваша, са пасошем Бр. 1541 серија CCLXXIX, а други је матор 7 година, длаке сиве, цветаст, по леђима има белу длаку, без роваша и жига, са пасошем Бр. 1542 серија CCLXXIX.

Добивеним извештајем од начелника среза моравског округа пожаревачког, утврђено је да су ови пасоши лажни, јер их суд општине влашкодолске није ни издао, и да ова два вола нису украдена у атару поменуте општине.

Како сопственик ових крадених волова није још пронађен, то се позивају све полицијске и општинске власти, да потраже сопственика и пронађеног упуте кварту палилулском с позивом на акт Бр. 6872.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

ЛАЖНЕ НОВЧАНИЦЕ

Читаоци се још добро сећају оне афере са лажним новчаницама «Народне Банке», која је се десила 1906. године у нишком округу, а у коју је аферу било умешано више лица из поменутог округа. И ако су сва та лица осуђена на осетну казну, и узапћена сва средства за прављење тих новчаница, ипак се с времена на време у новчаном саобраћају јављају лажне новчанице, истина ређе него што беше пре ове афере. Ове новчанице, поред поменуте нишке компаније нама су лиферовали и пречани, а нарочито они из Баната, које је наша полиција више пута до сада хватала у протурању тих новчаница.

Овога пута, изнећемо опет пред читаоце један случај протурања лажних новчаница, који је се десио овде у Београду.

На дан 27. прошлог месеца ово лице чију фотографију износимо, дошло је у једну овдашњу гвожђарску радњу у намери да купи једну пушку. По извршеној погодби, извади новац да плати, који је био сав у папирној монети. Газда, од радње, примивши новац, почне загледати у поједине новчанице и одмах примети да међу њима има и лажних. На примедбу његову да су новчанице лажне, непознати је упорно то одрицао, тврдећи да су то праве новчанице.

Газда, видећи с ким има посла, приведе га кварту савамалском и саопшти целу ствар. Узет на испит, непознати изјави да се зове **Аћим Арсић,** земљоделац из села Претежана, среза прокупачког, и да је дошао у Београд ради куповине једне пушке. При претресу код њега је нађено 14 новчаница од којих су пет биле лажне. Упитан од куда му те новчанице одговорио је да их је добио од неког Светозара Ђорђевића, земљоделца из Рудара, среза косаничког, коме је вели продао једну пушку.

У току даљег испита примећено је, да је Аћим врло сумњива личност и да би се утврдио његов исказ тражено је обавештење од полицијске власти о поменутом Светозару Ђорђевићу, од куда је добивен извештај да то лице у опште не постоји.

Судећи по свима околностима, надамо се, да ће се брзом и правилном истрагом пронаћи порекло овим лажним новчаницама, а изгледа да ће и овде бити умешана повећа компанија у којој је Аћим играо улогу једног обичног агента.

Како је Аћим врло сумњива личност и како се верује да је још на коме месту протурао лажне новчанице, то износећи његову фотографију, позивамо све полицијске и општинске

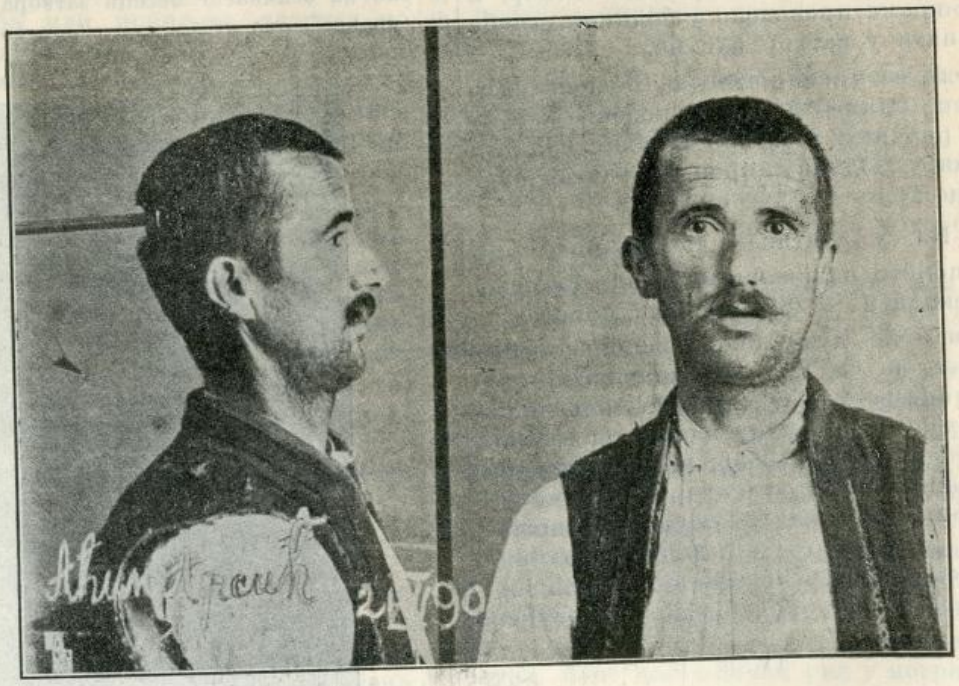

власти, а и приватне молимо, ако би што год ближе знали о њему, да о томе известе начелника среза прокупачког, где је Аћим спроведен ради даљег испитивања.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Б. Алимпић

БРОЈ 29. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 20. ЈУЛА 1908. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I, на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу § 6. закона о местима. одобрено је:

»да се место Радманово, заселак села Влајковца, општине влајковачке, у срезу копаоничком, округу крушевачком, по изјављеној жељи својих становника прогласи за село под именом Радманово.«

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 9. јула 1908. год. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника друге класе округа нишког Ђорђа Ненадовића, начелника исте класе округа крагујевачког;

за начелника друге класе округа крагујевачког Љубомира Марковића, начелника исте класе округа моравског;

за начелника треће класе округа моравског Милоша Ђорђевића, начелника исте класе округа нишког;

за начелника друге класе среза нишког Петра Банџића, начелника исте класе среза пчињског;

за начелника друге класе среза пчињског Тешмана Николића. начелника исте класе среза нишког;

за начелника друге класе среза жупског Милана Анђелковића, начелника исте класе среза ариљског, и

за начелника треће класе среза ариљског Милана Пурића, начелника исте класе среза жупског, — све по службеној потреби.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 12. јула 1908. год. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Живко Живковић, секретар треће класе начелства округа смедеревског на основу §. 76. закона о чиновницима грађанског реда отпусти из државне службе у интересу исте.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 12. јула 1908. год. у Београду.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу мају 1908. год.

Према званичним извештајима окружних начелстава и Управе града Београда у току месеца маја извршено је у Србији:

1.	**Убистава**	42
2.	**Детоубистава**	2
3.	**Нехотичних убистава**	1
4.	**Покушаја убистава**	31
5.	**Разбојништава**	8
6.	**Тешких телесних повреда**	21
7.	**Паљевина**	50
8.	**Опасних крађа**	140
9.	**Злонамерних поништаја туђих ствари**	24

Од изложених дела пронађено је:

Убистава	38	или	90·5%
Детоубистава	1	»	50%
Нехотичних убистава	1	»	100%
Покушаја убистава	30	»	97%
Разбојништава	6	»	75%
Тешких телесних повреда	21	»	100%
Паљевина	13	»	26%
Опасних крађа	40	»	28%
Злонамерних поништаја туђих ствари	5	»	20·8%

Највећи број убистава извршен је помоћу *ватреног оружја* (23), затим помоћу *оштрог* (9), помоћу *тупог* (8), *дављењем* (1) и *трњењем* (1).

Узроци са којих су ова убиства извршена леже: у *међусобној свађи* за 19 случаја, у *освети* за 12, у *користољубљу* за 2, у *љубомори* за 1, у *сујеверју* за 1 и у *вршењу званичне дужности* за 1 случај. За шест случаја узроци су непознати.

Посматрана према местима у којима су извршена, изложена убиства јављају се: у срезу звишком **4** (2 непронађена), у срезу косаничком **3**,[1]) у срезу грочанском **2**, у срезу расинском **2**, у срезу параћинском **2**, у срезу бољевачком **2** (1 непронађено), у срезу прокупачком **2** и по **1** у срезовима: колубарском округа београдског, космајском, посавском округа београдског, јабланичком, брзопаланачком, кључком, гружанском, јасеничком округа крагујевачког, жупском, трстеничком, ресавском, бањском, лужничком, моравском округа пожаревачког, голубачком, пожаревачком, млавском, качерском (непронађено), љубићском, орашком, добричком, трнавском, жичком и у варошима: Нишу и Шапцу.

Детоубиства су извршена по **1** у срезовима: крагујевачком и лужничком (непронађено).

Једно **нехотично убиство** извршено је у срезу темнићском.

Покушаји убистава извршени су: у срезу космајском **4**, у срезу лесковачком **2**, у вароши Крагујевцу **2**, у срезу параћинском **2**, у срезу хомољском **2**, у срезу подунавском **2** (1 непронађен), у срезу прокупачком **2** и по **1** у срезовима: колубарском округа београдског, јабланичком, крајинском, гружанском, крагујевачком, лепеничком, жупском, ресавском, нишком, моравском округа нишког, нишавском, јадранском, голубачком и у варошима: Ћуприји и Зајечару.

Скоро сва ова дела извршена су у међусобној свађи и освети.

Разбојништва су извршена: у срезу деспотовачком **2**, у вароши Ћуприји **2** и по **1** у срезовима: параћинском, моравском округа пожаревачког (непронађено), рамском (непронађено) и звишком.

Тешке телесне повреде извршене су: у срезу жупском **6**, у срезу крагујевачком **2**, у срезу деспотовачком **2**, у срезу посаво-тамнавском **2** и по **1** у срезовима:

---

[1]) Једно од ових убистава извршили су непознати Арнаути из Турске.

посавском округа ваљевског, рамском, звишком, таковском, ариљском, рачанском, моравичком, трнавском и у вароши Београду.

Паљевине су извршене: у срезу деспотовачком **5,** у срезу бољевачком **5** (3 пронађене), у срезу гружанском **4** (1 пронађена), у вароши Нишу **4** (све пронађене), у срезу сврљишком **4,** у срезу крагујевачком **3,** у срезу подгорском **2** (обе пронађене), у срезу лепеничком **2,** у срезу бањском **2,** у срезу прокупачком **2** и по **1** у срезовима: оба колубарска (пронађене), врачарском, јабланичком, неготинском, трстеничком, темнићском, параћинском, беличком, мачванском, звишком, подунавском, јасеничком округа смедеревског, зајечарском, добричком (пронађена), црногорском и рачанском.

Вредност свих ових паљевина износи око **53.500** динара.

Опасне крађе извршене су: у срезу јабланичком **10** (1 пронађена), у вароши Београду **9** (4 пронађене), у срезу пожаревачком **6,** у срезу голубачком **5** (4 пронађене), у срезу хомољском **5** (2 пронађене), у срезу космајском **4** (1 пронађена), у срезу гружанском **4** (1 пронађена), у срезу копаоничком **4,** у срезу деспотовачком **4** (1 пронађена), у вароши Шапцу **4,** у вароши Пожаревцу 4 (2 пронађене), у срезу звишком **4,** у срезу заглавском **4,** у срезу косаничком **4,** у срезу подгорском **3,** у срезу тамнавском **3,** у срезу млавском **3** (све пронађене), у срезу тимочком **3,** у срезу жичком **3** (1 пронађена), у срезу моравичгом **3,** у срезу ваљевском **2** (1 пронађена), у срезу јасеничком округа крагујевачког **2** (1 пронађена), у вароши Крагујевцу **2,** у срезу ражањском **2,** у срезу трстеничком **2** (1 пронађена), у вароши Крушевцу **2,** у срезу беличком **2** (1 пронађена), у срезу ресавском **2,** у вароши Нишу **2** (обе пронађене), у срезу азбуковачком **2** (обе пронађене), у срезу подунавском **2** (обе пронађене), у срезу јасеничком округа смедеревског **2** (1 пронађена), у срезу бољевачком **2,** у срезу зајечарском **2,** у срезу црногорском **2** и по **1** у срезовима: врачарском, грочанском, колубарском округа ваљевског, (пронађена), пчињском (пронађена), лесковачком (пронађена), крајинском (пронађена), неготинском, брзопаланачком (пронађена), лепеничком, жупском, параћинском (пронађена), моравском округа нишког, јадранском, мачванском, поцерском, моравском округа пожаревачког (пронађена), орашком, прокупачком, рачанском и у варошима: Зајечару (пронађена) и Ужицу (пронађена).

Вредност свих ових крађа износи око **19.130** динара.

Злонамерних оштећења туђих ствари било је: у срезу трстеничком **3,** у срезу ресавском **3,** у срезу таковском **3** (2 пронађена), у срезу подунавском **3,** у срезу лепеничком **2,** у срезу параћинском **2** (1 пронађен) и по **1** у срезовима: космајском (пронађен), тамнавском, моравском округа нишког, нишком, мачванском, зајечарском, рачанском и у вароши Београду (пронађен).

Вредност уништених ствари износи око **11.520** динара.

Поред изложених дела у току месеца маја извршено је још у Србији и **24 самоубиства,** и то: у срезу гружанском **3,** у вароши Београду **3,** у срезу врачарском **2,** у срезу ресавском **2,** у срезу млавском **2** и по **1** у срезовима: јабланичком, жупском, алексиначком, пиротском, азбуковачком, рађевском, јасеничком округа смедеревског, зајечарском, ужичком, рачанском и у варошима: Крагујевцу и Пожаревцу.

Ова самоубиства извршена су: *вешањем* 17, *ватреним оружјем* 4, *дављењем у води* 2 и *тровањем* 1, а узроци њиховом извршењу леже: у *душевном растројству* за 7 случаја, у *болести* за 5, у *очајању* за 2, у *домаћој расипи* за 1 и у *страху од казне* за 1. За осам случаја узроци су непознати.

Покушаји самоубиства извршени су по **1:** у срезу прокупачком (ватреним оружјем), у вароши Чачку (ватреним оружјем) и у вароши Београду (дављењем у води), а узроци њиховом извршењу леже: у *душевном растројству* за 2 случаја и у *очајању* за 1 случај.

Општи преглед до сада изложених дела овакав је:

Текући број	О К Р У З И	Убиства	Детоубиства	Нехотична убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Силовања	Тешке телесне повреде	Паљевине	Опасне крађе	Злонамерни оштећења туђих ствари	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	5	—	—	5	—	—	—	2	6	1	2	—
2	« ваљевски	—	—	—	—	—	—	1	3	9	1	—	—
3	« врањски	1	—	—	3	—	—	—	1	12	—	1	—
4	« крагујевачки	2	1	—	5	—	—	2	9	9	2	4	—
5	« крајински	2	—	—	1	—	—	—	1	3	—	—	—
6	« крушевачки	4	—	—	1	—	—	6	1	11	3	1	—
7	« моравски	3	—	1	4	5	—	2	8	9	5	2	—
8	« нишки	2	—	—	2	—	—	—	10	3	2	1	—
9	« пиротски	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—
10	« подрински	1	—	—	1	—	—	2	1	9	1	2	—
11	« пожаревачки	8	—	—	3	3	—	2	1	28	—	3	—
12	« руднички	2	—	—	—	—	—	1	-	—	3	—	—
13	« смедеревски	1	—	—	2	—	—	—	2	5	3	1	—
14	« тимочки	2	—	—	1	—	—	—	6	12	1	1	—
15	« топлички	6	—	—	2	—	—	—	3	5	—	—	1
16	« ужички	—	—	—	—	—	—	2	2	4	1	2	—
17	« чачански	2	—	—	—	—	—	2	—	6	—	—	1
18	Управа града Београда	—	—	—	—	—	—	1	—	9	1	3	1
	Свега:	42	2	1	31	8	—	21	50	140	24	24	3

Из канцеларије Антропометријско-Полицијског Одељења Министарства Унутрашњих Дела, 10. јула 1908. године АБр. 854. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

БЕРТИЛОНАЖ И ДАКТИЛОСКОПИЈА

(НАСТАВАК)

Већ је четврт века како Бертилонов систем функционише готово у целом свету без замерке; ви лично признајете да је он много сигурнији од дактилоскопије; најодличнији стручњаци на пољу дактилоскопије и не помишљају на искључиво дактилоскопски картон већ траже згодну комбинацију између Бертилоновог система и дактилоскопије, и ви ипак хоћете да ми одмах мењамо начин класификације картона у нашем антропометријском одељењу, и да на овај начин отежамо манипулацију са до сада прикупљеним материјалом, и то баш онда кад нам је овај материјал отпочео пружати обилне практичне користи. Кад остале државе са Бертилоновим системом, у чијим се одељењима за идентификацију налазе по неколико десетина или стотина хиљада картона не хитају са мењањем класификације ових картона, онда на сваки начин није прешно ни за наших 4000 картона.

Г. Лазаревић се још брине шта ће бити са нашим до сада прикупљеним подацима у антропометријском одељењу пошто се измени начин класификација картона; он је чак и уверен да ће они, »после кратког времена некорисно и неплодно почивати у архиви«. Извините, г. Лазаревићу, али ако је и од вас, много је. Знате ви врло добро, као и ми, да ови подаци никад не могу изгубити своју вредност, и да ће се данашњи Бертилонов систем, чак и у случају кад би га дактилоскопија потпуно потисла — што је апсолутно немогућно — морати задржати, упоредно са новим системом све дотле, док не изумре генерација мерених и описаних личности, јер нико неће бити луд, да одмах после измене класи-

фикације побаца све инструменте за мерење, и да се на овај начин без икаквог разлога лиши раније прикупљених података. И кад ствар овако стоји, онда је са гледишта класификације потпуно безначајно, да ли ће наше антропометријско одељење сад одмах или после 1—2 год. мењати данашњу класификацију картона, док је с обзиром на данашњи интернационални карактер Бертилоновог система врло важно да се са овим мењањем не хита док се дефинитивно не реши питање о будућој интернационалној методи, које је данас на дневном реду.

Најзад г. Лазаревић иде толико далеко: на „сматра за дужност", да на ово своје мишљење скрене пажњу „и наших меродавних чинилаца". Нас ово, у осталом, ништа не изненађује, јер знамо за ову г. Лазаревићеву навику. Нема готово ниједног његовог написа у коме он не скреће пажњу „меродавним" те на ово те на оно. Изгледа, међутим, да је све ово било узалуд, јер се сам г. Лазаревић у „Пријављивању Становништва" отворено жали, што његови написи пролазе неопажено. Да ли ће у овом случају г. Лазаревић бити боље среће, не знамо, али кад већ он налази разлога, или како вели „сматра за дужност" да скреће пажњу меродавним на једно своје погрешно мишљење, онда, ваљда, неће имати ништа против тога, што ћемо и ми скренути пажњу читалаца на један позитиван факт, који најбоље доказује неумесност г. Лазаревићевог мишљења о чисто дактилоскопском систему и мењању класификације картона у нашем антропометријском одељењу.

У Белгији је већ од пре неколико година на дневном реду питање о установљењу званичног одељења за идентификацију. Скоро сваке године приликом претреса буџета министарства правде, говори се и о овој ствари, па је тако било и крајем прошле године захваљујући известиоцу Верстејлену, чији је значајан говор публикован у овогодишњој априлској свесци белгијског часописа „Revue de droit pénal et de criminologie". Ево шта вели Верстејлен:

„Водећи рачуна о извештају централне секције г. Министар нам је казао: „Ја сам потпуно расположен да идем означеним путем, и већ сам установио криминално-антрополошки лабораторијум у казненом заводу Форесту, чија ће инсталација бити довршена 1909. год. У овом институту одређиваће се антрополошки карактери осуђених лица, њихове аномалије, рђаве навике и т. д. као и њихово психично стање".

Ово није оно што смо ми тражили. Без сумње је веома корисно, са гледишта судске идентификације у опште, познати прошлост и природу злочинчеву, али оно што је од нарочитог интереса, то је: познати саме злочинце, моћи разликовати индивиду-е са судском прошлошћу и моћи познати, у целом свету, индивиду-е које имају интереса да се крију. Стварање одељења са интернационалним картоном, први је и неопходан услов за борбу против интернационалног злочина. То је она, која допушта да се разликују индивиду-е и да се познаду злочинци..... Интернационалном злочину, који је најопаснији и по правилу некажњив, треба ставити на супрот интернационалну полицију. Као први услов за њено остварење потребно је имати у свима цивилизованим земљама, на свима деловима глоба, у метрополама као и у колонијама, једну исту методу идентификације, којом ће се сваки полицијски орган, без обзира на језик и народност, моћи користити, без претходног студирања примљеног картона или личног описа, који му доноси телеграф с другог краја света.

(свршиће се)

Д. Ђ. Алимпић.

DIE VERBRECHENSBEWEGUNG IM ÖSTLICHEN EUROPA

I Band. — Die Criminalität der Balkanländer.

von Dr. Arnold Wadler.

У 18. броју „Полицијског Гласника" обећали смо приказати књигу, која је под горњим насловом изашла ових дана у Минхену и чија се садржина у главноме тиче криминалитета у Србији, пошто је писац од свију балканских земаља у њој нашао најбољи криминално-статистички материјал.

У приказу ове књиге ми ћемо се држати реда и деобе, које је и писац учинио.

I Објективни моменти криминалитета.

A. Правосуђе. (Казнено право. Његове особености. Смртна казна. Ухваћени и неухваћени учиниоци. Осуда и ослобођење).

За оцену питања о криминалитету извесне земље на сваки начин да је од првенствене важности казнено право дотичне земље, односно питање какве су и које радње угрожене казном. Балканске земље, изузев у неколико Црну Гору, немају свога самониклог казненог права. Свуда је служило за углед право са запада, а у првом реду француски „Code pénal". Оштрије одредбе унете су из пруског закона од 1851., као што је случај са Србијом, у чији је казнени закон од 1860. г. поред пруског нашло пријема још и баденско право.

Реципирано право на сваки начин имало је свуда и својих измена, од којих су најважније оне о смртној казни. Карактеристична је широка примена ове главне казне у Црној Гори и Србији. Неће се погрешити, ако се то буде сматрало као израз племенске одлике и историског развитка. До скора је у Србији била примењивана смртна казна још и за квалифицирану крађу и друге сличне деликте противу својине. Колика се претерана заштита даје својини помоћу терористичких мера најбоље се види из статистике смртних казна за време од 1887.—1897. год., где је у већини случајева ова казна изречена због злочина противу својине и то у много случајева због крађе. Од тада су закон и пракса ублажили ову оштрину, а примена смртне казне за крађу укинута је новелом од 13. маја 1802. год.

Док је закон на једној страни оштар, шта више свиреп, на другој страни показује се опет прилично благ. Такав је случај на пр. са §-ом 245. српског казненог закона, који пружа извесне благости у корист хајдука, који се предаду власти. Као што ће се накнадно видети та благост није са свим неоправдана. У сваком случају она је доказ о томе, да је моћ владе у овом правцу ограничена и да је због тога упућена на пактирање.

У погледу на казнени поступак за Србију је вредно помена, да је она и до данас задржала инквизициони принцип примљен од аустро-угарског права. Компетенца поротног суда је врло ограничена.

Од свију балканских земаља само статистика Србије допушта, да се критички оцени један од најважнијих објективних фактора криминалитета — криминална полиција, јер је само у њеној статистици бар у неколико нашао израза савремени захтев теорије, по коме се за оцену криминалитета извесне земље морају дати тачни подаци не само о пресуђеним кривичним делима, већ и о свима онима, која су само дошла до знања власти. Српски годишњаци на име доносе редовно на крају суму насилно убијених и број пожара и паљевина, учињених у дотичној години. Врло корисну допуну овим подацима садржи књ. V. „Прилога" од године 1902. где је дат преглед за периоду 1889.—1895. пронађених и непронађених извршилаца паљевина. Писац је међутим добио податке у рукопису и за све остало време до 1905. године.

По статистици број паљевина у годинама 1889.—1905. колебао се између 126 и 708.[1]) Просечно нешто више од 442. Напротив, пак, број осуђених лица због овог деликта кретао се само између 5 и 46 и износио је средње нешто више од 22. Јасно је као дан, да овој грдној разлици није узрок само у честој множини ових злочина. Овој жалосној појави разлог је више у недовољној функцији криминалне полиције. То доказују бројеви статистике паљевине, по којој су од извршилаца:

Таблица I

У години	пронађени	у проценат.	непронађени	у проценат.	Свега било паљевина
1889	52	7·86	610	92·14	662
1890	84	12·46	590	87·54	674
1891	55	7·77	653	92·23	708
1892	33	9·97	298	90·03	331
1893	55	16·92	270	83·08	325
1894	21	9·55	199	90·45	220
1895	25	11·68	189	88·32	214
1896	9	7·15	117	92·85	126
1897	36	7·92	419	92·08	455
1898	50	10·83	412	89·17	462
1899	43	11·15	343	88·85	386
1900	29	9·74	269	90·26	298
1901	31	8·14	350	91·86	381
1902	159	28·81	393	71·19	552
1903	150	22·60	514	77·40	664
1904	138	22·23	483	77·77	621
1905	155	21·38	570	78·62	725

[1]) W. је, као што ће се доцније видети из табеле, у овој оцени изгубио из вида последњу 1905-ту годину, која показује 725 паљевина, те је према томе у овоме периоду кретање паљевине у ствари између 126 и 725, а не 708.

Као што се види само последње четири године показују колико толико повољне цифре пронађених учинилаца, а иначе укупни је резултат један. Шта више српска статистика показује једну теориски поучну појаву: што је више дела учињено, то је мање учинилаца пронађено. Парадокс, који нам казује, да само број осуђених, дакле, не даје увек праву слику криминалитета извесне земље.

Сличне резултате даје нам и разматрање убистава у најширем смислу (све врсте убистава). И ту се види знатан несклад између броја убијених и броја осуђених, као што показује ова:

Таблица II

Године	Број осуђених	Број убијених	Од тога убијено ватреним оружјем.
1889	290	540	Нема података
1890	336	555	
1891	353	436	
1892	318	431	
1893	203	419	
1894	340	564	
1895	429	544	
1896	241	402	
1897	279	403	295
1898	257	402	289
1899	234	335	230
1900	173	290	112
1901	207	329	223
1902	197	393	266
1903	146	445	210
1904	190	540	256
1905	266	600	269

И овде је један велики део учинилаца остао непронађен, премда однос није тако страшан као код паљевина. Таблица даље показује релативно врло велики број убистава ватреним оружјем у годинама, за које има података. Средње тај број износи 60%.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

М. Ј. Петровић.

ПРИЈАВЉИВАЊЕ СТАНОВНИШТВА

код полицијских и општинских власти

(СВРШЕТАК)

Ми смо и раније, говорећи о уређењу питања о пријављивању у француској полицији, тврдили, а и сада остајемо при томе, да се при оцењивању разних начина прикупљања података мора до детаља знати: колика је радна снага употребљена за тај целокупни посао, колики су издаци за њ потребни, како је уређен тај посао, па најзад и то, *да ли би начин поступања једне био изводљив у другој држави, имајући на уму друкчије прилике и разнолико државно уређење.* Г. Протић, међутим, није ни једном речи поменуо, како је у Енглеској и због чега је код њих боље; а већ за оно, што је за француску организацију казао, видели смо, да нема велике вредности, јер се оснива на непотпуним подацима и на погрешном тумачењу усвојеног принципа пријављивања. Према томе, њихова организација не може доћи у комбинацију, нити може послужити г. Протићу као аргуменат све дотле, док не изнесе детаљније те добре стране.

Ради потпунијег објашњења потребно је, да подсетимо читаоце на наше излагање о организацији тога посла у белгијској и женевској полицији. Тамо смо нашли, да полиција мало има посла са прикупљањем пријавних података, али да је, крај свег савршенства у прикупљању (код прве то врше општински, а код друге финансијски органи), тај начин прикупљања компликованији и непрактичан за наше прилике, нарочито с обзиром на уређење или боље неуређење наших општинских власти. Као што се види, тај је принцип примљен у полицијама француског идиома, а врло је вероватно, да је он примљен и у Француској, односно, да је одатле и пресађен међу прве, као сродне по језику и по многим другим особинама. Тај факат исто тако баца са свим друкчију светлост на г. Протићево тврђење, и то у толико више, што о нашим резоновањима, приликом тог излагања, није проговорио ни једне речи.

На и изнета замерка против генералног пријављивања, као да се њиме грађани у неку руку стављају под полицијски надзор, скроз је произвољна. Општим се пријављивањем баш на против иде на то, да се сумњиве личности издвоје од исправних, те да се само о првима води рачун. То се види из сваког нашег реда у расправи и ми се чудимо, да је г. Протић могао тако што да тврди. Најзад, како би се могло знати, које је лице сумњиво, а које не, ако не би постојала таква једна општа контрола, која пружа најлакше и најбоље могућности, да се власти уверe у исправност својих грађана.

Као што је из нашег излагања познато, суд општине београдске створио је 1891. год. одељење за пријаву становништва под називом „статистичко одељење“ и да је установу овог одељења одобрила и Управа града Београда одлуком својом од 18. септембра исте године № 13496. Да би ово одељење могло располагати потребним подацима о кретању свог грађанства, а пошто постојећи законски пропис (§ 344. кр. зак.) није потпуно предвидео све случајеве, када појединци треба да се пријаве, суд је 31. октобра исте године издао на основу §-а 326. кр. зак. исцрпнију наредбу, којом је регулисао манипулацију пријављивања и предвидео и друге случајеве, када су појединци обавезни, да се пријаве, допуњујући тиме поменути законски пропис.

За минулих 25 година београдска полиција не само да није одступила од тог свог ранијег гледишта, већ је, на против, енергично потпомагала разним својим повременим наредбама, да се пријављивање *у овом проширеном смислу* одржава и извршује, што се најбоље види из њених многобројних писмених наредаба, од којих смо већи број поменули у својој књизи на 107. страни.

То гледиште су заступали и Министарство Унутрашњих Дела, а последњих година и првостепени суд, као прве надзорне власти за извиђање иступа по жалбама кажњених због непријава, јер у колико је нама познато они нису чинили до сада никакве примедбе на примену казне на основу тих наредаба према грађанима, који се својој обавези нису одазвали.

Сва та факта учинила су, да се не упуштамо у излишно доказивање, да ли општински суд и полицијска власт имају права, да издају такве наредбе и да оснивају такво одељење, већ да се поглавито обазремо на непотпуности тих одредаба и организације највише у административном смислу. Али г. Протић није био истог мишљења.

Он је из једног нашег пасуса у расправи, који се дотицао ових последњих напомена (види стр. 120.) и који гласи: „До сада код нас није постојала никоја одредба о томе, која су лица обавезна да се пријављују, а која не, те изгледа, да су сва лица у Београду дужна, да испуњавају ту обавезу. Међутим, ми из праксе знамо, да то тако не бива, а из раније поменаних одредаба у уређеним полицијама видели смо, да од тог правила и код њих има одступања“, — извео масу закључака супротних нашима. Он је на основу тога утврдио, да смо погрешно разумели смисао §§ 344. и 326. крив. зак.; да нисмо схватили дух поменутих законских прописа, нарочито првог, у погледу усвојеног принципа парциелног пријављивања и да су, према томе, сва наша излагања о начину, на који треба да се да законска форма одељењу за пријављивање, погрешна као што није тачно ни наше гледиште о измени и допуни §-а 344. Нешто за то, што је овом питању дао већи значај, но што га у ствари има, а много више за то што је овом нашем размимоилажењу основа правничко објашњење ових параграфа, морамо се потрудити, да дамо разлоге са којих му се не може одобрити, да чини овакве закључке.

Он тврди, да је наша законодавна власт усвојила принцип парциелног пријављивања, на супрот немачком — генералном по томе, што је наш законодавац у §-у 344. кр. зак. предвидео обавезу пријављивања само оних лица, која су дошла *из другог места*, а не и за стално настањене грађане. Ми смо, међутим, и раније тврдили, а и сада констатујемо, да те разлике у принципу генералног и парциелног пријављивања нема, да су законици свих нама познатих држава у погледу одредаба за пријављивање приближно једнаки с тога, што су у њима предвиђене одредбе генералног карактера које важе за целу земљу и да одредбе о пријављивању у извесном месту предвиђају, у колико то закон није учинио, према месним приликама и потребама дотичне полицијске или општинске власти.

Доказ о томе имамо у нашем излагању полицијског уређења Немачке, Аустро-Угарске и др. држава, а за Француску баш у личном признању г. Протићевом у његовом извештају, упућеном Министарству. Што важи за њих, потпуно се може односити и на наше законодавство, јер смо убеђени, да ни код нас нико не

може ставити под исте одредбе тако грдну диференцију у приликама и околностима, каква постоји у животу једне мале сеоске општине и многољудног Београда.

Али, у прилог овоме износимо и један нарочити доказ: 1899. године предложио је Министар Правде измену § 344. крив. зак. и како се из скупштинских бележака за ту годину види, овај законски пропис у пројекту је гласно овако: „*Ко какво лице у своју кућу прими....*“ У својим говорима и Министар Правде и Министар Унутрашњих Дела бранили су ову измену, којом се ишло на то, да се без разлике пријављује *свако лице*, мотивишући то тиме, што се ове измене чине искључиво због Београда и да се оне неће ни примењивати строго по мањим општинама. Али, народни представници из унутрашњости, нарочито *с обзиром на сеоске општине* нису хтели примити овакву измену, већ су унели и речи „*из другог места*“, из којих г. Протић сада изводи напред поменути принцип.

Ако се хоће да зна намера законодавчева, она је према овоме била, да се за Београд установи генерално пријављивање, као што то и стварна потреба изискује, за шта је најбољи доказ већ двадесетпетогодишње постојање обавезног општег пријављивања.

Али г. Протић иде својим тврђењем и много даље. Он, на супрот нашем излагању, одриче у опште право полицијској власти, да према месним приликама у извесном месту прописује на основу §-а 326. крив. зак. извесне нове одредбе о пријављивању, којих нема у закону и оглашује сваку такву наредбу за незакониту, налазећи, да се не може допустити ни у једној правно уређеној земљи, да полицијске или општинске власти могу по својој вољи путем наредаба мењати и проширивати одредбе кривичног или ког другог специјалног закона.

Ако би ово било тачно, г. Протић би овим једним потезом збрисао „статистичко одељење“ београдске општине, које је основано пре толико година по наредбама, које се оснивају на §-у 326. кривич. закона; огласио би све досадашње полицијске и општинске наредбе за противзаконе и утврдио би незаконитост досадашњег полицијског и судског рада у погледу кажњавања тих законом непредвиђених случајева непријављивања, којих по нашем сазнању годишње има просечно на 60—70. Али, ваљда није потребно ни напоменути, да ствар ни из далека није у тако критичном стању, како би према оваквом његовом тврђењу изгледало.

Одредбу §-а 326. крив. зак. сматрамо ми за *генерално* овлашћење законодавне власти дато полицији и општинској власти, као представницима реда и безбедности у друштву, да, при овако разноликим и испреплетаним друштвеним односима, који се сваким даном мењају и и све већма умножавају, — имају права, да прописују наредбе са општом законском обвезом и дејством, у колико какав случај не би био предвиђен другим законским наређењима.

Без таквог права полиција би изгубила свој raison d'être, јер не би била у могућности, због оскудице позитивних законских одредаба, у многим случајевима да сачува потребан ред или огарантује безбедан живот и неповредност имаовине појединаца, што је један од њених безусловних задатака свагда и на свакоме месту. Такво законско овлашћење има свака полиција на страни, па га има и наша према природи својих послова.

Тај законски пропис даје, по нашем уверењу, права полицијској власти, да издаје и наредбе за пријављивање грађанства „у смотрењу реда и безбедности“, пошто смо напред утврдили, да полицијско делање у овом питању спада у област опште сигурности. Само се те наредбе морају кретати у границама, у колико нису предвиђене позитивним законским одредбама, са којима не смеју стајати у контрадикцији, јер се тек у том случају може сматрати, да су ове полицијске одредбе *са свим нове одредбе*.

Оваквим својим радом полицијска власт нити *мења* законски смисао, нити га *произвољно* проширује, већ то чини по пуном праву на основу генералног законског овлашћења, које би било илузорно, ако би се објашњавало на онај начин, као што то чини г. Протић.

Са правничког је гледишта то толико јасно, да није потребно износити и друге аргументације. Ну, да би ствар у сваком погледу била јасна и рашчишћена и да не би и даље постојала установа, која је заснована на погрешном законском разумевању, ако би било тачно гледиште г. Протићево, ми смо вољни да одмах ставимо питање уредништву „Полицијског Гласника“ са молбом, да нам у рубрици „Поуке и обавештења“ да службеног одговора на ово:

1., Сматра ли Уредништво, да се §-ом 326. крив. зак. могу прописивати полицијске наредбе о пријављивању грађанства за оне случајеве, који претходно нису предвиђени у осталим позитивним законима, или не?

2., Ако сматра, да би такве наредбе биле незаконите, како оно објашњава постојање „статистичког одељења“ у београдској општини и досадашњу праксу полицијских власти, по којој је она натеривала грађане да се пријављују, па их чак и кажњавала у противном случају, и

3., Шта мисли Уредништво да би у томе случају требало урадити, односно повраћаја досуђених и наплаћених казна појединих лица, који су за ово време неправично и незаконито осуђени и кога сматра за одговорног за све то?

Ово је потребно у толико пре, што би се путем оваквог објашњења можда спасли грађани за у будуће од даљег кажњавања и кињења због непотребног пријављивања. Нека та објашњења гласе како хоће, тек ми искрено изјављујемо, да не бисмо желели, да будемо у положају оног лица, које би убеђено г. Протићевим објашњењем намерно пропустило, да пријави извесно лице и тиме се изложило казни, па ма употребило и сву његову правну аргументацију.

Том објашњењу не придајемо толико важности у погледу уређења тог одељења за пријављивање у колико то чини г. Протић. Не чинимо то с тога, што сматрамо, да је са свим споредна ствар, да ли ће се одељење установити путем полицијских наредаба, при чему и сада остајемо, или путем законодавним. Главно је, по нашем мишљењу, да се стекне уверење, да је такво одељење потребна и корисна установа, а кад се то зна, није тешко изабрати законити пут за његово установљење. На ово смо више узгред скренули пажњу, док му г. Протић придаје највећи значај, што је, верујемо, такође погрешно.

А сада да се вратимо цитираном ставу. На супрот објашњењу г. Протићевом, њега треба разумети тако, да код нас полиција није предвидела пријаву: дипломатских представника страних држава и њихове послуге, активних официра, жандарма и војника, лица која болују у болницама или станују по интернатима и азилима, осуђеника по казненим заводима и по другим затворима и т. д. и т. д. Ове административне одредбе предвиђене су код добро уређених држава, а у интересу што бољег и тачнијег извођења овог питања у нас, ми смо скренули пажњу на њих, о чему смо доцније нарочито и говорили. Оваквим погрешним објашњавањем овога са свим јасно написаног става г. Протић нас све више убеђује у то, да он није озбиљно ни прочитао нашу расправу, јер се иначе никако не да објаснити, откуд тако мало верзираности у ономе, чега има у књизи.

Овим завршујемо свој одговор и ако бисмо се могли дотаћи и неких споредних замерака и резоновања г. Протићевих, као што су замерке о стварању одељења за пријаву, коме би се као покушају противио закон о устројству Управе града Београда; затим о његовом предлогу измене §-а 344. крив. зак. и т. д. који су самим досадањим излагањем и њиховом слабом одбраном и без нарочитог објашњења лишени сваке стварне вредности.

На крају морамо од своје стране учинити још једну замерку г. Протићу, као нашем старијем колеги. Када је поред мотива за писање критике истакао и то, да ће наш рад подврћи стручној оцени, ред је био да подједнаку пажњу обрати како на рђаве тако и на добре стране, ако их има, те да критика не изгледа пристрасна и тенденциозна, изношењем само онога, што по њеном мишљењу ваља напасти. Нама можда и није стало до тога, али таква појава, да се радницима, који се труде да у нашим нерасветљеним полицијским питањима учине кораке, ради њиховог разрешавања и усавршавања, чине неоправдане сметње и да се у место ободравања предусретају овако саркастичним оценама, налазимо, да неће добро утицати на остале младе раднике, које наша служба и сувише потребује.

Васа Лазаревић.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Г. Стеван Пантић, писар среза жичког, пита:

„Глиша Шљивић заступник општине милочајске, 16. новембра 1906. год., поднео је тужбу суду општине милочајске и тражио, да суд осуди општинског дужника — масу Алексија Павловића, из Милочаја, на плаћање дуга општини по облигацији, од 24. јануара 1882. год. у суми од 130.57 дин. са 10% интереса, по којој је рок плаћања истекао 24. јануара 1883. год. и суд је пресудом својом од 21. новем. 1906. год. № 140, дотичну масу осудио, да маса плати дуг у 130·57 дин. са 10% интереса, од прошлог рока до наплате, — не узимајући у обзир: што суд није надлежан за пресуђење овога спора као поверилац; што тужилачка страна, није поднела уверење надлежног пореског одељења да је пореза плаћена, па тек тада да интерес досуђује; *и што је интерес, још пре 15 година достигао главницу и по закону престао да тече.*

Такву пресуду, суд је саопштио стараоцу дотичне масе и како се овај није жалио, то је суд акта и пресуду послао полицијској власти на извршење из непокретног имања, пошто маса нема покретности.

Полицијска власт, на ову незаконитост општинског суда, није се освртала, већ је известан део масеног имања, изложила продаји. Маса је на продају изјавила жалбу, но суд је продају одобрио и купац новац положио, те тако према пресуди, треба да се наплати интерес, који износи три пута више од главнице, до дана изрицања пресуде.

Молим уредништво за објашњење:

Је ли пресуда општинска законита или није, и ако није, сме ли као таква остати и по њој наплату полицијска власт извршити, — а ако не сме, ко је надлежан, да се сада упушта у оцену правилности или неправилности пресуде, те да исту преиначи или поништи, кад је она сама по себи постала извршна, услед неизјављене жалбе, и како је најправилније да се у овом случају поступи, а да се не дође до одговорности по § 127. кривич. закона“?

— На ово питање одговарамо:

Пресуда није незаконита по ономе основу, што је судио општински суд оне општине, која се јавља као поверилац, јер општински суд није сопственик општинске имовине, нити се он јавља ту у улози општинског заступника, него је у улози судске власти а у границама своје надлежности судио појављени спор између двеју парничних страна.

Исто тако пресуда није незаконита ни по ономе основу, што је досуђен интерес и за оно време, за које по закону не би могао припасти, због застарелости, јер се на застарелост у приватно правним одношајима не гледа по званичној дужности, него се узима у обзир само онда, кад то једна од интересованих страна истиче.

Према овоме, полицијска власт нити је била надлежна, нити је смела да мења ову пресуду нити да откаже њено извршење, него је морала да приступи наплати досуђене суме опако, како пресуда гласи, кад је она постала извршном услед неизјављене жалбе у законском року.

Све што по овој ствари може бити то је, да маса тужи свога стараоца за пропуштену старалачку дужност, и да тражи од њега накнаду штете, коју јој је нанео оваквим својим радом.

Општински суд може одговарати само за повреду чл. 82. закона о порезу, ако порез није плаћен у своје време.

II.

Суд општине д. б. речке, актом својим Бр. 707, пита:

„Пошто сада механџије плаћају механски акцис према кирији, и акцис се не издаје под аренду као што је до сада било, да ли онда они имају право наплате акциса од оних лица, која на општинским заветинама крчме пиће.

Ако на ову наплату не би имали право кафеџије и механџије, да ли би имао општински суд?

Моли се уредништво за потребно обавештење“.

— На ово питање одговарамо:

Тачком 2. уредбе о акцису од 6. јуна 1840. год. № 307. и толковањем ове од 6. јула исте године В№ 216., утврђено је, да акцис општини плаћају и они, који пиће крчме којим му драго начином, сем панађура.

Ова се такса наплаћивала према количини пића у смислу чл. 5. исте уредбе.

Изменом пак, ове уредбе од 7. марта 1907. године, укинута је наплата акциса по количини пића, и одређена по кирији механа и кафана.

Према томе и од оних, који на општинским, црквеним и манастирским прославама и заветинама крчме пиће у смислу чл. 29. уредбе о механама и кафанама, може се наплаћивати акцис према кирији, коју плаћају општини, цркви или манастиру за место где им је шатра, ако ову у опште плаћају.

Ако кирију у опште не плаћају за места, на којима крчме пиће, онда се ни акцис не може наплаћивати, јер нема кирије као основице за изналажење количине, коју треба наплатити.

Акцис овај припадао би општинској каси, а не механџијама и кафеџијама.

III.

Суд општине дубничке, актом својим Бр. 854, пита:

„Догађа се, да поједини грађани ове општине продају свој кукуруз или пшеницу, од свога берићета, без кантарског премера — квантум — ћутуре — појединим купцима.

Моли се уредништво за обавештење: да ли ови продавци треба да плате општини кантарију кад премер није вршен, и ако треба, како ће се наплата извршити, кад се не зна количина продате робе“?

По члану 1. закона о општинској мерини и чл. 1. правила за извршење његово од 6. марта 1896. г. ПБр 8959, мерина се наплаћује само на ону робу, која се прода по тежини или запремини (на килограм или литар).

Роба, која се продаје укупно — ћутуре — без мерења у опште, *не подлежи плаћању* таксе за мерину.

Према томе, и у случајевима, о којима је овде реч, не може се наплаћивати такса од продаваца берићета на ћутуре.

IV.

Деловођа општине преображењске пита:

„Пресудом ово општинског суда, осуђен је Таса Митић, из Д. Требешиња, да плати Младену Митићу из истог села 185·25 динара на име дуга и таксе.

За наплату овога дуга, ово општински суд, узео је у попис две дужникове њиве, па списак пописатих њива, пресуду и сва акта послао начелнику среза пчињског на извршење. Срески начелник питао је суд за терет и тек да одреди продају, али дотичних акта нестане из канцеларије и за то се продаја и наплата дуга није могла извршити.

Поведену кривичну истрагу за крађу ових акта, срески начелник је решењем прекинуо, које је решење и прв. суд одобрио и за то је срески начелник сва акта вођење кривичне истраге послао овоме суду да од дужника дуг наплати.

Код овога суда није остављен препис пресуде, нити постоји протокол суђења одакле би се ова пресуда могла копирати и по истој дуг наплатити. Међутим у овим актима постоји званичан акт као јавна исправа којим је срески начелник питао суд за терет, а у коме изриком стоји: да Таса Митић има плаћати, Младену Митићу 185·25 дин. на име дуга и таксе, и да је он за наплату овога дуга узео у попис две дужникове њиве, за тим иде даље попис. У истим актима стоји и извештај овога суда, којим се тврди да је ова пресуда и сва акта заједно са списком послата начелнику среза пчињског на извршење.

Сада настаје питање: шта би се по овоме предмету требало да уради и како да се дуг од дужника наплати. Управо, да ли има довољно доказа да је ова парница суђена и пресуђена и да ли се јасно види, да је Таса осуђен да плати Младену 185·25. дин., и да ли би могао суд на основу ових званичних података поново дужниково имање да узме у попис т. ј. само други попис да начини па тај попис да пошље среском начелнику да пописато имање прода и дуг наплати или би требало овај спор поново на основу постојећих доказа пресудити. Даље, да ли би се могло досудити повериоцу на основу § 823. грађ. зак. и 12% годишњег интереса од дана када је дужник дужан био повериоцу дуг платити“.

— На ово питање одговарамо:

Кад се из оног акта среске власти, којим је питан првостепени суд о тере-

тима на имању осуђеног Тасе, види, да је пресуда постојала, и да је била извршна, јер је приступљено извршењу; кад се одатле види сума дуга и досуда; и кад се све ово утврђује и извештајем општинског суда, који је у своје време послат среској власти, онда не би било разлога, да се одустане од извршења ове пресуде и приступа новом суђењу.

Такво би поступање било и опасно у свима оним случајевима, где је о дугу постојала приватна исправа, па и она са пресудом украдена, те тако повериоцу не би остајала могућност да дуг и по други пут докаже.

На против, кад је полицијска власт већ била приступила извршењу наплате, она треба да је до краја изведе, у које јој име треба вратити акта.

Ако би се осуђени жалио на продају имања, суд би том приликом ценио и то да ли је постојање осуде довољно утврђено оним, што се у актима налази.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Ноћу између 26. и 27. прошлог месеца непознати лопов украо је из затворене собе једну брзометну пушку Бр. 208. жандарму Јовану Савићу, који је на служби при багдранској железничкој станици, за време док је Јован био на перону пред станицом ради дочека возова. Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима да потраже крадљевца и крадену пушку и о резултату тражења известе начелство округа моравског с позивом на акт Бр. 6193.

О Б Ј А В А

Илија Томашевић — Драшковић, земљоделац из села Дугог Дола, среза косаничког, који има да одговара за убиство и опасну крађу, одметнуо је се испод власти у намери да чини казнима дела. Илија је родом из Црне Горе, стар 18 година, средњег раста, косе смеђе, у лицу плав, ћосав, на себи има гуњ и чакшире од црног сукна, на глави шајкачу а на ногама опанке.

Начелство округа топличког на основу чл. 8. и 9. закона о јавној безбедности и § 243. кривичног закона позива Илију да се у року од 20 — двадесет дана, од када ова објава изађе у «Српским Новинама» пријави најближој судској или полицијској власти с позивом на акт Бр. 4719. Ако се у остављеном року не пријави ниједној власти начелство ће га огласити за хајдука.

Бр. 4719. Из канцеларије начелства округа топличког 4. јула 1908. год. у Прокупљу.

У Х В А Ћ Е Н

Селимир Ђорђевић, земљоделац из села Црљенца, среза млавског, чију смо потерницу и фотографију изнели у 26. броју нашег листа, ухваћен је, те је према томе престала потреба за даљим његовим тражењем.

П О Т Е Р Е

Јанко П. Илић, осуђеник пожаревачког казненог завода, родом из Батинца, среза параћинског, ноћу између 14. и 15. овог месеца побегао је из Љубичева, где је био упућен на рад, понешши са собом пушку чувара љубичевске економије. Јанко је стар 38 година, средњег раста, очију угаситих, косе црне; од особених знакова има: а.) друга и трећа фаланга

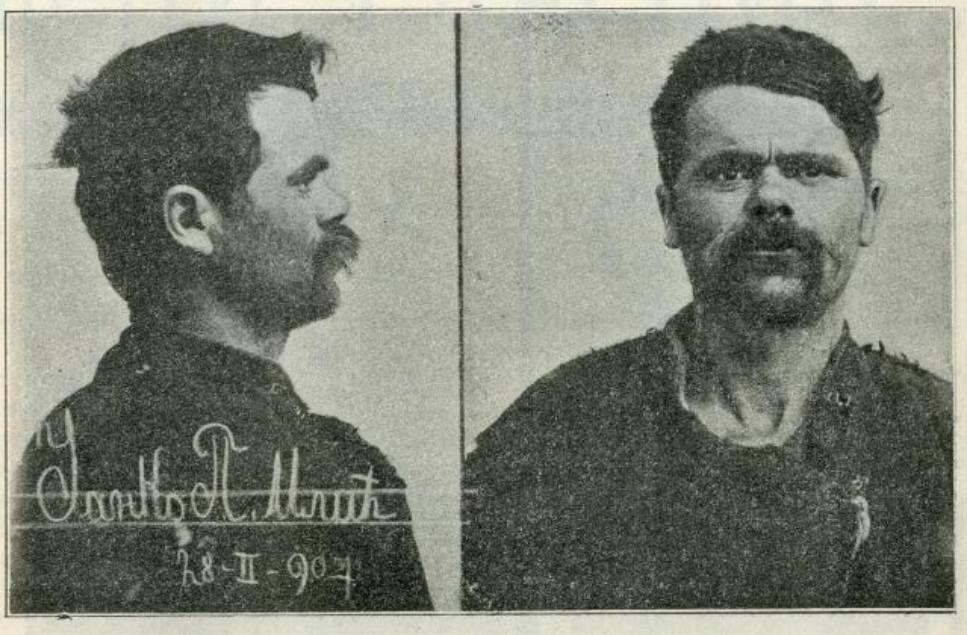

десног кажипрста одсечене и б.) брадавицу, величине зрна од сочива, за 2 см. у десно и испод десне позднве. На осуди је био због опасне крађе, а и раније два пута осуђиван због крађа. Износећи његову фотографију позивамо све полицијске и општинске власти да га живо потраже и пронађеног стражарно спроведу Управи пожаревачког казненога завода с позивом на депешу Бр. 1818.

Живота Марковић, осуђеник пожаревачког казненог завода, родом из Раниловића, среза космајског, ноћу између 6. и 7. овога месеца побегао је из Љубичева, где је био упућен на рад. Живота је стар 31 годину, средњег раста, очију жућкасто-зелених, косе и бркова плавих; од особених знакова има: а.) белегу од посекотине, у облику праве линије, правца косог, величина 2 см., на првој фаланги, левог палца и б.) белегу од посекотине неправилног облика, величине 1·5/1 см., за 2 см. изнад главе леве обрве. На осуди је био због крађе, а и раније је осуђиван због крађе. Износећи његову фотографију позивамо све полицијске и општинске власти да га енергично у својим домашајима потраже и пронађеног стражарно спроведу Управи пожаревачког казненога завода с позивом на депешу Бр. 1719.

Живота Живановић, земљоделац из Лугавчине среза подунавског, који је још пре неколико година побегао у Аустро-Угарску као војник, вратио је се пре извесног времена у Лугавчину и 5. ов. м-ца извршио опасну крађу. Одмах по извршењу дела ухваћен је од општинске власти и притворен, али је 6. ов. месеца пробио зидану и побегао. Живота је стар 31 годину, високог раста, црномањаст, очију црних, брија се; на себи има банатски кожух без рукава, панталоне, на глави црн сламни шешир а на ногама опанке. При себи има заграничнн пасош који гласи на име Недељка Миловановића, из Делиблата. Позивају се све полицијске и општинске власти да га у својим домашајима потраже и пронађеног стражарно спроведу начелнику среза подунавског с позивом на депешу Бр. 10673.

Михајло Богдановић, осуђеник београдског казненога завода, родом из Великог Мокрог Луга, среза врачарског, 14. овог месеца побегао је са осуде као слободњак. Михајло је стар 31 годину, средњег раста, очију жућкастих, косе и бркова црних; од особених знакова има: а.) у оба ока ситне црне пеге; б.) слепоочну ћелавост и в.) младеж, величине зрна од сочива, за 6 см. у десно од леве сисе. На осуди је био због крађе стоке а осуђен је

пресудом првостепеног суда за град Београд од 21. јануара 1904. године Бр. 1927 на седам (7) година робије у лаком окову. Раније је осуђиван у 1897. години на осам (8) година робије у лаком окову због разбојништва. Износећи његову фотографију позивамо све полицијске и општинске власти да га енергично потраже и пронађеног стражарно спроведу Управи београдског казненог завода с позивом на акт Бр. 3884.

Драгомир Станковић, осуђеник београдског казненога завода, родом из Сибнице, среза

космајског, 7. овог месеца побегао је из Топчидера као слободњак. Драгомир је стар 26 година, средњег раста, очију угаситих, косе и бркова црних; од особених знакова има: а.) белегу од посекотине, неправилног облика, величине 2/1 см., на трећој фаланзи левог кажипрста, страни антеријорној; б.) по лицу роав; в.) ожиљак од ране, величине 3/2 см., за 1 см. изнад средине леве обрве; г.) ожиљак од ране, облика троугла, величина 3/4 см. на средини левог образа; д.) ожиљак од ране, неправилног облика, величине 2/1 см. на горњем делу потиљка; ђ.) младеж величине кукурузпог зрна, за 11 см. изнад леве сисе и за 8 см. у лево од медијане; е.) ожиљак од ране, неправилног облика, величине 14/11 см., на левом рамену и ж.) кажипрст, домали прст и средњи прст на обема ногама деформисани и неразвијени. На осуди је био због просте крађе, а осуђен је пресудом првостепеног суда за округ београдски од 27. јануара 1907. год. Бр. 2773, на четири године робије. Раније је осуђиван у 1900. години на две године робије због опасне крађе. Износећи његову фотографију позивамо све полицијске и општинске власти да га живо траже и пронађеног стражарно спроведу Управи београдског казненога завода с позивом на акт Бр. 3776.

Бећир Трајковић и Шаћир Мемеговић — „Азаман“, Цигани из села Лукова, среза пчињског, који имају да одговарају за убиство, побегли су пре неки дан из места пребивања чим су сазнали да их власт тражи. *Бећир* је стар 35 година, средњег раста, малих црних бркова, на једној руци мали прст му је до пола одсечен; *Шаћир* је стар 50 година, високог раста, косе и бркова црних. Оба имају на себи поцепано сукнено одело, а по занимању су плетари. Нека их све полицијске и општинске власти живо потраже и пронађене стражарно спроведу начелнику среза масуричког с позивом на депешу Бр. 5826,

---

Панта Костић, хотелијер. из Пожаревца, решењем начелства округа пожаревачког од 7. јуна тек. год. Бр. 10024 стављен је под кривичну истрагу и притвор због утаје, али ни до сада није пронађен, јер је по сазнању да га власт тражи отумарао из Пожаревца. Панта

Панта Костић.

је стар 36 година, средњег раста, добро развијен, у лицу црномањаст. косе и бркова црних, брија се. Износећи његову фотографију позивамо све полицијске и општинске власти да га у својим домаћајима потраже и пронађеног спроведу начелству округа пожаревачког с позивом на акт Бр. 11869.

Илија Радојичић, земљоделац из Иванове Куле, 17. прошлог месеца убио је из пушке Милана Краговића, војника II пешад. пука, па по извршењу дела одмах побегао. Илија је стар 36 година, високог раста, косе и бркова смеђих, у обе руке мало сакат; од одела има на себи гуњ и чакшире од сукна, на глави шајкачу, а на ногама опанке. Позивају се све полицијске и општинске власти да га живо потраже и пронађеног стражарно спроведу начелнику среза косаничког с позивом на депешу Бр. 7941.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија уредник, Душан Б. Алимпић

БРОЈ 30. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 27. ЈУЛА 1908. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог заступника Министра унутрашњих дела, Министра правде, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 27. маја 1908. год. Бр. 3239., донето на основу тачке 9. члана 144. Устава, које гласи:

»да се Милан Т. Павловић, грађевински техничар из Крагујевца, родом из Прилепа у Турској и поданик исте државе, прими у српско поданство изузетно од § 44. грађанског закона«.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 30. јуна 1908. год. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, решено је:

да се Ђурђу Јеленићу, полицискоm писару треће класе среза расинског, уважи оставка коју је поднео на државну службу.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 19. јула 1908. год. у Београду.

РАСПИС

свима окружним начелствима и Управи вароши Београда

Господине,

Као што Вам је познато, Његово Величанство Краљ, према постигнутом споразуму између две најаче скупштинске групе, изволео ми је поверити управу Министарства Унутрашњих Дела.

Примајући тако високо одликовање једино из осећаја дужности да и ја, својим скромним силама помогнем, да се омогући правилан рад Народног Представништва, ја сам примио и дужност, да се старам о одржању доброг реда у земљи, ојачању личне и имовне безбедности, заштити права држављана и њихових слобода.

Да бих то могао постићи треба да рад свих државних органа, мојих сарадника, буде задахнут истим духом, упућен истим правцем.

Ради тога потребно је да упознам Вас, а преко Вас и све подручне Вам органе с основним гледиштима, према којима ћете имати подесити своје службено пословање.

Полазна тачка сваком раду у односима између власти и грађана мора бити *строга законитост.*

Непристрасна и неумитна примена закона, у свима односима српских грађана, зе сме бити ометана никаквим личним обзирима или разликом политичких гледишта. Она је неопходно потребна, да би се још јаче утврдила законитост, подигао углед државних власти, а и њихов ауторитет ојачао.

Мислим, да је потребно да нарочито нагласим, да је лична и имовна безбедност једна од неизоставних погодаба правилном друштвеном и државном развитку, и да је њено одржање један од најпречих задатака полициских власти.

С тога ћете се најозбиљније старати, да законима ујамчена лична и имовна безбедност свих грађана буде најаче заштићена. За лабаво и немарљиво вршење дужности у штићењу личне и имовне безбедности нећу примати никаквих оправдања, осим случајева очигледне немогућности.

Сматрам за потребно да Вам особиту пажњу обратим и на дужности власти према изборном праву српских грађана. Уставно је право сваког грађанина потпуна слобода на скупштинским и општинским биралиштима. Дужност је и задатак државних органа, да ту изборну слободу заштићавају, а никако да је буди којим путем спречавају и изборима дају извештачене исходе. Исто тако дужност је и задатак државних органа да не ометају самоуправни рад општинских и самоуправних власти, већ само да настојавају да се оне крећу строго у границама законских прописа. С тога Вам препоручујем, да озбиљно настанете, да не буде никаквог утицања државних органа на слободу избора, као и незаконитог утицања државних органа на рад општинских и самоуправних власти.

У низу ових препорука морам Вам, господине начелниче—управниче, напоменути и то, како власт не треба да спречава право српских грађана, да слободно исказују своје мисли и оцене о свим јавним пословима и радовима државних органа, ако се то само не коси са јасним законским прописима. При овоме треба вазда имати на уму да слобода није разузданост, као што ни јаван ред није гробна тишина, и да ће строга законитост свагда спречити разузданост и довести у склад слободу с редом.

Тако поступајући постићи ће се, да сваки с поштовањем и поверењем гледа на власт, као на своју заштиту и одбрану, а не као на неку установу које се треба клонити. Поверење и поштовање према власти ојачаће још већма, ако се државни органи постарају, да својим примерним владањем, својом уљудношћу и разборитошћу придобију љубав и поштовање својих суграђана.

Налазим, да није потребно ни да напоминьем, да ћу сваку самовољну употребу службеног положаја, неједнако примењивање законских прописа, лабавост или пристрасну строгост, неуредност у дужности и нерад сматрати као несавесно вршење дужности. Према таквим чиновницима, као и према онима који се буду ма из каквих разлога огрешили о законске прописе, нећу имати никаквих призрења. Према њима ћу се послужити правом, које ми за такве случајеве дају земаљски закони.

Мени ће, господине начелниче—управниче,— бити веома мило, ако чиновници поверене ми струке марљивим и строго законским вршењем својих службених послова, заслуже да буду одликовани и унапређени.

Ви ћете, господине начелниче—управниче,— саопштити овај распис свима потчињеним органима.

ПБр. 13087.

21. јула 1908. год.
у Београду.

Министар унутрашних дела,

Св. Милосављевић с. р.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

§ 24.

Доказна снага сведоџбе.

Доказна снага сведоџбе почива на општој претпоставци, да људи говоре истину. Ми претпостављамо, да је оно, што неко тврди, да је својим чулима опазио, и истина, ако то по општим појмовима *може* бити истина, и ако немамо основа да посумњамо у *способност* сведока, да је могао нешто тачно опазити, или у његову *вољу*, да је хтео истину казати.[1]) Да би сведоџба могла имати доказне снаге, сведок, дакле, мора и да *може* и да *хоће* да каже истину, а сем тога, сведоџба његова *односно садржине мора бити вероватна*.

О томе, колику ће доказну вредност судија придати појединој сведоџби и кад ће једну сведоџбу узети као доказ, т. ј. кад ће сматрати да су испуњени услови за њену доказну вредност, постоји битна разлика између реформираних законодавстава с теоријом слободног судијског уверења и старих са законском теоријом доказа.

1. Реформирана законодавства за оцену доказне снаге сведоџбе не постављају судији никаква обавезна правила, већ остављају, да он то реши по свом личном уверењу, добивеном из целокупног поступка на главном претресу. Ова законодавства као год што не разликују сведоке на способне, неспособне и сумњиве за сведочење, тако исто не праве законску разлику ни у вредности њихових сведоџаба. По њима свако лице може бити испитано као сведок, јер се искључење ма кога лица противи принципу слободног судијског уверења. Стога не треба забранити испит ни деци, па ни душевно болесним лицима, само ако се суд нада, да ће на тај начин што боље сазнати ствар.[2]) По себи се разуме, да слеп не може сведочити о ономе, за што је потребно чуло вида, ни глув о ономе, што треба чути, те је стога и непотребно оваке сведоке оглашавати за неспособне.

Као год што је штетно унапред забранити ма коме лицу да се испита као сведок, исто је тако штетно поставити судији правила којих се мора да држи при оцени доказне снаге сведоџбе, јер би се судија често лишио доказа. И једно и друго се има оставити слободној оцени судије.

По овој теорији може судија не дати никакву вредност заклетој сведоџби, а може, опет, засновати своје уверење, т. ј. придати потпуну доказну вредност незаклетој сведоџби па ма из којих разлога сведок не био заклет. Тако исто може судија једну сведоџбу сматрати за потпун доказ, што ће бити случај, ако је та сведоџба била у стању да код њега створи уверење о истинитости какве чињенице, а може он више сведоџаба, које се чак међу собом слажу, огласити за недовољне да образују потпун доказ. Најзад, судија може исказу саучесника придати исту доказну вредност као и исказу заклетог сведока. Све, дакле, зависи од слободне судијске оцене.

При стварању свог уверења о истинитости или неистинитости какве чињенице на основу сведоџбе, судија има да обрати пажњу на то, да ли је сведок био *способан*, т. ј. да ли је *могао* казати истину и да ли је *хтео* казати истину. И ако судија и ова питања има да оцењује по свом слободном нахођењу, ипак му при томе врло корисно могу да послуже правила која је поставила стара доказна теорија, јер су она резултат искуства од више столећа. Тако од утицаја на доказну вредност сведоџбе може бити однос сведока према самој кривичној ствари, личне особине сведока, његов дотадашњи живот, садржај и форма сведоџбе, нарочито, да ли је сведоџба јасна, одређена и потпуна, да ли је заклета и да ли се слаже с осталим сведоџбама.

2. Сасвим супротно реформираним законодавствима, законодавства с теоријом законских принудних доказа не допуштају судији да доказну снагу сведоџбе оцењује по свом личном уверењу већ постављају законска правила којих се он при тој оцени мора да држи. Она постављају услове и претпоставке — presumtiones juris et de jure — које морају бити дате, па да се сведоџби прида доказна вредност.

Захтеви или услови за доказну снагу сведоџбе и по овој доказној теорији, као и по теорији слободног судијског уверења, односе се на *способност* и на *вољу* сведока као и на садржај сведоџбе, т. ј. сведоџба има доказне снаге само тако ако сведок и *може* и *хоће* да каже истину, и ако је сведоџба по својој садржини вероватна. Али, докле реформирана законодавства остављају судији да по свом личном уверењу оцени да ли је сведок могао и хтео казати истину, па, према томе, да ли ће сведоџби придати доказну вредност или не — дотле законодавства с теоријом законских доказа, с обзиром на поменуте особине које сведок мора имати па да му се верује, разликују три врсте сведока: *способне* или *класичне*, *неспособне* и *сумњиве* сведоке. Ова су законодавства, дакле, унапред одредила, који су сведоци способни, неспособни и сумњиви. Способни су сведоци они, у чију се способност опажања и вољу да кажу истину не може никако посумњати. Неспособни су они сведоци, којима се због њихових односа или природе њихове не може веровати, да могу казати истину, или које је закон огласио неспособним стога, што постоји основана сумња да ће казати истину. Сумњиви су сведоци они, противу којих постоје основи сумње, да са извесних узрока или не могу или неће праву истину да кажу.[1]) Хоће ли се сумњивим сведоцима веровати или не, зависи од тога, да ли основи сумње отпадају или остају и даље. Међутим, сведоџба неспособног сведока не може послужити као доказ ни у ком случају, ни онда, кад је судија на основу ње стекао уверење о истинитости чињенице на коју се она односи.

Наш законик, усвајајући теорију законских принудних доказа, извукао је и све конзеквенце из ове теорије, јер и он разликује сведоке на способне, неспособне и сумњиве. И он, у § 229. прописује услове, под којима се сведоџби има придати доказна вредност. Сведоџба, која је испунила све захтеве, постављене у овоме законском наређењу, јесте сведоџба способног сведока. Из излагања законских захтева за доказну снагу сведоџбе видеће се и то, који су сведоци неспособни а који сумњиви.

(наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

---

[1]) *Zachariae* Handbuch II 440.

[2]) У немачкој пракси било је неколико примера, у којима је испит душевно болесних лица послужио врло корисно. *Löwe*, Commentar 280.

[1]) *Rulf*, Commentar II 86.

БЕРТИЛОНАЖ И ДАКТИЛОСКОПИЈА

(свршетак)

Где смо ми у овом погледу? Потребно је да бацимо један летимичан поглед у назад, те да видимо зашто Белгија у овој ствари није ишла напред.

Год. 1904., приликом дискусије буџета министарства правде, г. министар говораше, да је питање о организацији антропометријског одељења у току изучавања, и од тог доба па до данас није апсолутно ништа учињено.

Последњи међународни криминално-антрополошки конгрес у Турину (1906.) изразио је жељу: да све државе заведу облигатно идентификовање повратника по једној истој методи.

Др. Вилсм, секретар међународног удружења за казнене заводе изјавио је пред једним скупом швајцарских полицајаца, у Берну 1900. год.: „чим је у Француској уведен систем Бертилонов, опазила се права емиграција рецедивиста ка Белгији".

У год. 1892., на конгресу криминалне антропологије изражена је жеља: да се у свима земљама усвоји и генерализше систем Бертилонов за утврђивање идентитета у опште.

Али оно што је најинтересантније, то је ово: још у 1890. год. унета је у буџет министарства правде нарочита позиција за организовање антропометријског одељења, и до данас, бар званично, није ништа учињено.

Који су знаци идентитета и начини за редиговање личног описа, који ће служити за истраживање, гањање и хватање злочинаца у средини гомиле, и помоћу којих ће се утврдити њихов неоспорни идентитет?

Како треба класифицирати ове описе?

Како ће се изнаћи картон повратника са лажним именом?

И ако је цео свет сагласан о системима идентификације, од пре неколико месеци дискутује се о методама класификације.

Према модерним научним системима, идентификација се може утврдити:

1. Помоћу *антропометрије*, т. ј. мерењем појединих делова тела, као н. пр. у систему Бертилоновом: дужине и ширине главе, дужине лакта, и т. д.

2. Помоћу *дактилоскопије*, т. ј. помоћу нацрта отисака прстију, класификираних према утврђеним методама.

И једном и другом систему могу се додати:

1. Фотографија;
2. Живе слике, и
3. Опис особених знакова.

. . . . . .

Који је систем бољи? Очигледно онај, који допушта да се најлакше позна личност која је пред нама. Неоспорно је, да је антропометрија у овом погледу у преимућству над дактилоскопијом. Тачно је казано, да се отисци прстију не мењају и да су апсолутно поуздани знаци, али кад је реч о хапшењу окривљеног или осумњиченог, неспорно је да су мере, живе слике и спољашњи знаци главе много лакши за контролисање од отисака прстију.

Од како је поднет извештај о буџету министарства правде, извесни листови претресали су ово питање; тврдило се, да се антропометрија све више напушта од стране научног света.

Др. Стокис, из Лијежа занима се системом Бертилоновим у једној серији чланака и у брошури, коју ми је изволео послати; он долази до закључка, да антропометрију треба одбацити и дати првенство дактилоскопији. Изгледа, да су његови аргументи убедили поштованог министра правде.

Питање је, да ли ми према садањем стању ове ствари треба да се сложимо са мишљењем поштованог министра, који нам вели: пре него што се одлучим за један од ова два система, хоћу да чекам на резултат студија и да водим рачуна о остваренim прогресима.

Не мислим, да треба овако да радимо, и налазим да је ово питање већ потпуно зрело; могао бих вам врло лако доказати да систем Бертилонов постоји у многим земљама, и да функционише савршено.

Ми се, пре свега морамо инспирисати и користити искуством стеченим у другим земљама. Имамо искуство француско, немачко, швајцарско, холандско и сва искуства у овим разним земљама иду у прилог класификације антропометријско-дактилоскопске.

Има један енглески систем кога је прихватио Висетих, и који употребљује само дактилоскопију, али, ако уопште, водимо рачуна о искуству стеченом у разним земљама, то је још увек антропометријски систем Бертилонов, праћен дактилоскопијом, који је данас у употреби. Имајте, у осталом, у виду, да је систем Висетихов у ствари само један систем класификације, који има за основу дактилоскопију. Да би овај систем био потпун, мора обухватати и антропометрију, и фотографију и изометрију са живим сликама.

Нема, дакле, никаквог разлога, због кога би требало одлагати дефинитивну организацију.

Теоријски аргументи, који се истичу против система Бертилоновог, не потврђују се у пракси.

Али оно, што још више привлачи моју пажњу, и што аргументе противника антропометрије чини још сумњивијим, то је што је њен главни противник, Др. Стокис из Лијежа говорио у априлу 1905. године:

„Метода, коју Др. Лавелеј и ја употребљујемо у нашим одељењима, јесте Бертилонова: мерење, описивање особених знакова, отисци прстију и фотографија (где ове нема живе слике). Наша влада, како изгледа, вољна је, да установи одељење за идентификацију једино помоћу дактилоскопије (систем енглески).

Ја сам увек налазио, да је систем Бертилонов много бољи."

Оно што је било тачно у 1905. год. остаје тачно и у 1907. години".

Овај Верстејленов говор згодно је допуњен једним чланком Шарла Нажела, краљевског прокуратора у Бриселу *о идентификовању криваца*, који је штампан у последњој (јунској) свеци већ поменутог криминалног часописа „Revue de droit pénal et de criminologie". Налазећи, као и Верстејлен, да због питања о дактилоскопији не треба одлагати организовање званичног одељења за идентификовање у Белегији, Нажел, поред осталог, вели и ово:

„Искуство од 25 година допушта, да се достојно оцене огромне услуге, које антропометрија чини идентификацији. Овај систем, добро примењен, не повлачи заблуде у разликовању личности, нити је у опште могућно да кривци фалсификују своје раније мере. Мере главе, лакта, ноге и стаса не могу се намерно изменути од стране модерних криваца. Ово се не може рећи и за дактилоскопију. Услед сталног трљања или осакаћења линије прстију могу се толико трансформисати, да их је врло тешко, а по некад и немогућно поново познати са поузданошћу. Један скорашњи случај, који је објавио Др. Лавелеј, доказује потпуну основаност овог тврђења.

Кад кривци буду видели, да се идентификација врши само помоћу дактилоскопије, они ће похитати да дефигуришу папиларне линије својих прстију, те ће тако дактилоскопски систем служити само за идентификовање случајних криваца, који обично и не крију свој идентитет. Тачно је, да је дактилоскопија драгоцена наука за полицијска судска истраживања. Дешава се, да злочинци оставе отиске прстију на предметима које су додиривали приликом извршења злочина, и ови отисци, сачувани и анализовани, могу послужити да се утврди присуство извесне личности на месту злочина. Али, зар није оправдана бојазан, да ће злочинци, сазнав за опасност којој се излажу остављајући трагове свога пролаза, обући рукавице за време рада, и на овај начин потпуно поништити сваку практичну корист од ове врсте доказа, која је већ дало тако интересантних резултата." *)

Цитирали смо ово само с тога, да би и читаоци и г. Лазаревић увидели са колико пажње и обазривости у Белгији приступају организовању званичног одељења за идентификацију, и колико дактилоскопија, кад је реч о практичној примени, још далеко стоји иза Бертилоновог система, док, међутим, г. Лазаревић тражи да ми одмах, и без икаквог стварног повода, мењамо систем класификације у нашем антропометријском одељењу.

Да би, најзад, читаоци добили што потпунију слику о целом овом спору између нас и г. Лазаревића, резимираћемо овде његову суштину.

1. Ми тврдимо, да је Бертилонов систем за констатовање идентитета сигур-

*) У прошлој години, приликом једне велике крађе у Паризу, крадљивци су, да би избегли остављање отисака прстију, радили у рукавицама.

нији од дактилоскопије, а то признаје и г. Лазаревић.

2. Г. Лазаревић тврди да је дактилоскопија, бржа простија и јевтинија од Бертилоновог система, и да је често пута од неоцењене користи у истрагама, а то, опет, ми не поричемо.

3. И ми и г. Лазаревић у главноме се слажемо, да у нашем антропометријском одељењу треба вршити класификацију картона по дактилограмима, само што г. Лазаревић мисли да ово треба одмах учинити, а ми, међутим, налазимо, да то није тако прешна ствар с обзиром на предстојећи међународни конгрес, који ће утврдити образац будућих интернационалних картона и начин њихове класификације, што ће бити обавезно за све државе. И ми и г. Лазаревић изнели смо за своја мишљења разлоге, који би се годинама могли бранити и нападати.

4. Сва друга питања, која смо додиривали у току дискусије о главној ствари споредне су, и без утицаја на главно питање, у коме се обојица слажемо.

5. Ако је г. Лазаревић имао за циљ, да нашем јавном мњењу и читаоцима „Полицијског Гласника“ скрене пажњу на велику практичну вредност дактилоскопије, поред Бертилоновог система, онда може бити задовољан што је у томе успео. Својом „Дактилоскопијом“, он је изазвао једну озбиљну и плодну дискусију, која је од неоспорне користи, и с којом, на крају крајева, обојица можемо бити задовољни. И кад се ова г. Лазаревићева књига посматра са ове тачке гледишта, она је несумњива једна добит за нашу сиромашну праву полицијску литературу, као год што је и Лазаревић, поред свих својих махна у писању — својствених у осталом свима почетницима — на путу да постане озбиљни књижевни радник у својој струци. Он има воље за рад и вредан је; потребно је само да мало више чита, и да не хита са публикацијом израђених радова, и

6. Према изложеном, свака даља дискусија о бертилонажу и дактилоскопији била би излишна, бесциљна и понављање онога о чему је до сада говорено, те с тога са овим написом завршујемо, бар у овом листу, даљу дискусију са г. Лазаревићем.

Д. Ђ. Алимпић.

DIE VERBRECHENSBEWEGUNG IM ÖSTLICHEN EUROPA

I Band. — Die Criminalität der Balkanländer.

von Dr. Arnold Wadler.

(НАСТАВАК)

Све ове необичне резултате W. објашњава хајдучијом, која стално влада у Србији. Разбојници на Балкану дају статистици злочина једну са свим специфичну боју: њу прате паљевине и умишљајна убиства. У Немачкој, која има 25 пута више становника од Србије, у периоду од 1892.—1905. год. број паљевина кретао се између 504—674. а број осуђених између 437 и 577. Просечан број паљевина у Немачкој износи нешто мало више него у Србији! Такав исти однос показује статистика Немачке и у погледу убистава и отуда W. с правом резонује, како је у Србији живот човечији врло јевтин. Српска статистика (табл. II) показује да се број насилно убијених у годинама 1889.—1905. кретао између 290 и 600. У укупним цифрама убистава умишљајна убиства непрекидно су премашала неумишљајна, тако да она играју страшну улогу у укупном криминалитету. Средњи број свију убистава износи годишње 439, тако да код средње насељености од 2,322.442 душа (за време од 1890.—1900.) на 100.000 становника долази више од 19 убистава. Ма да статистика показује опадање броја осуђених лица због умишљајних убистава, то опет не значи много, када се узме у обзир број убистава. Чудна је иронија случаја, да се 1904-та година закључује са 540 убистава, са којим је бројем почето у 1889-ој години! 1905-та година отишла је и даље, јер она показује 600 убистава. W. закључује. да се опадање броја осуђених може објаснити само на рачун боље организације хајдука, а рђавије организације криминалне полиције. На крају овог дела књиге ми ћемо проговорити о овим закључцима, који су у многоме погрешни.

Што се тиче осуда и ослобођења у Србији је, а у периоду од 1881.—1905., по правилу више од половине ослобођено оних, који су били оптужени због злочина и преступа. Просечан број осуђених лица износи за последњих десет година од прилике 46%. (У Немачкој за време од 1890.—1905. ослобођено је само 20% од броја оптужених.). Када би овај велики број ослобођавања био услед нормалног узрока — доказане невиности, онда он не би био ништа необично. То би само био доказ о склоности српскога народа за лакомислене тужбе. Међу тим од укупног броја ослобођених лица само

Таблица III Статистика осуђених код првостепених судова по делима

Ред. број	ЗБОГ	1888.	1889.	1890.	1891.	1692.	1893.	1894.	1895.	1896.	1897.	1898.	1899.	1900.	1901.	1902.	1903.	1904.	1905.	Просечно од 1888—1904	У процентима
1.	Увреде Величанства	32	12	14	15	7	3	20	37	28	13	39	59	25	4	4	9	5	4	19	0·57
2.	Увреде власти	47	13	4	50	16	4	19	34	78	77	75	108	62	71	79	57	26	50	49	1·47
3.	Противстајања власти	115	49	77	139	109	222	129	191	62	55	56	139	99	54	90	78	23	34	99	2·98
4.	Прављења лажног новца	12	9	11	12	10	6	5	16	14	17	14	11	4	9	13	7	12	9	11	0·33
5.	Прављења лажних исправа	25	37	24	42	42	32	26	45	20	22	38	49	9	39	10	11	2	7	28	0·84
6.	Штампарских кривица	10	6	11	47	29	33	85	134	28	13	29	16	2	2	5	50	26	24	31	0·93
7.	Увреде	113	82	104	174	157	105	192	192	121	119	128	134	160	154	184	199	193	219	148	4·45
8.	Лаке телесне повреде	250	225	194	466	414	315	587	574	289	361	381	558	648	555	489	612	690	662	448	13·47
9.	Тешке телесне повреде	190	144	147	257	164	128	184	188	119	151	150	177	150	109	112	106	139	172	154	4·63
10.	Злоставе	13	10	17	10	4	9	5	15	12	25	23	11	5	6	5	6	3	14	11	0·33
11.	Злоставе са убиством	29	37	22	14	18	17	29	33	22	23	16	12	9	5	13	14	7	13	19	0·57
12.	Нехотичног убиства	22	17	10	32	16	22	24	23	40	27	75	81	78	73	24	40	17	34	37	1·11
13.	Покушаја убиства	70	79	68	114	105	99	120	137	79	132	91	99	68	58	74	68	91	90	91	2·74
14.	Неумишљајног убиства	90	78	155	93	82	45	71	94	39	65	59	43	33	41	41	43	38	66	63	1·90
15.	Умишљајног убиства	147	138	118	201	197	111	190	236	86	114	73	52	36	44	84	24	97	104	111	3·34
16.	Кривич. дела против морала	33	41	43	62	31	44	45	58	29	37	37	23	26	30	31	29	44	33	42	1·26
17.	Поништаја ствари	64	18	20	42	37	11	43	42	27	19	21	13	16	4	5	11	24	12	25	0·75
18.	Утаје	21	8	21	25	19	30	45	29	11	14	25	20	—	16	11	9	10	19	18	0·54
19.	Преваре	19	14	5	9	14	25	22	28	13	8	9	16	5	9	2	3	3	5	12	0·36
20.	Шумске кривице	21	10	12	236	566	420	540	875	636	1114	1323	1531	1166	1264	972	911	937	1085	737	22·16
21.	Просте крађе	170	123	118	178	133	137	122	178	105	127	116	125	85	112	124	96	126	172	128	3·85
22.	Опасне крађе	512	471	556	624	521	319	413	746	433	423	619	403	349	389	427	400	547	655	479	14·41
23.	Крађе стоке	94	98	135	92	118	115	85	119	105	106	154	109	80	99	69	86	99	85	104	3·13
24.	Разбојништва	191	132	191	183	145	94	141	248	90	133	106	54	60	60	90	45	88	115	121	3·64
25.	Хајдуковања	13	22	10	24	4	4	26	15	6	6	—	—	1	3	—	—	3	3	8	0·23
26.	Јатаковања	20	19	32	5	9	8	14	60	50	60	15	20	11	14	35	6	18	24	23	0·69
27.	Паљевине	29	27	40	34	24	21	27	46	16	12	7	10	25	5	14	7	21	40	21	0·63
28.	Злоупотребе власти	23	5	10	8	14	23	15	29	32	15	30	48	13	21	3	14	10	1	21	0·63
29.	Утаје у служб. дужности	5	—	1	14	18	8	8	24	21	33	37	39	34	26	53	32	26	21	22	0·66
	Укупан број свију осуђених	2578	2095	2357	3448	3263	2608	3585	4818	2832	3371	4018	4276	3581	3564	3363	3196	3579	4136	3325	100·00

НЗ. У овој таблици изостављени су свакако омашком подаци о убиству деце.

нешто више од трећине (34·21%) ослобођено је због невиности. За сва остала ослобођења одлучивали су други моменти, а поглавито недостатак доказа. Овај моменат изгледа у толико претежнији, када се узму у обзир и раније поменути моменти: недовољна акција криминалне полиције, разбојничке дружине и положај становништва према њима (јатаци) и према правосуђу.

Б. *Карактер криминалитета.* (Врсте кривичних дела. Повратност и саучешће). Статистика Србије показује, да је просечно у годинама 1888.—1905. највише било деликата противу имаовине, јер на ову врсту деликата долази у средњу руку више од половине свију кривичних дела. На друго место долази категорија деликата противу личности са просечном квотом више од трећине свију кривичних дела; затим на треће место долазе деликти противу државе и напослетку кривична дела у службеној дужности. На ове две последње категорије пада просечно одприлике десетина свију кривичних дела.

Ову претежност деликата противу имаовине делом је изазвало правосуђе. Напред је поменуто, да је закон у Србији врло оштар за кривич. дела противу својине, а та је оштрина донекле остала и после укидања смртне казне за опасне крађе, у самој примени закона. Статистика показује кад се упореди број оптужених са бројем осуђених, да је релативни кондемнациони фактор знатно већи код деликата противу имаовине него ли код деликата противу личности. То је дошло услед оштрије примене законских одредаба на ова кривична дела противу имаовине. Строгост српског судије према деликтима противу својине показује се не само у већој наклоности ка осуди, него и у исходу казненог квантума. И одмеравање казне је један фактор криминалитета, који је као и сви други подложан развитку. Оштрина правосуђа постепено се ублажавала, тако да је раније претежну казну робије у последњим годинама потисла казна затвора за сва кривична дела, па и за она дела противу имаовине.

Пре него би се прешло на оцену појединих кривичних дела по врстама, ради бољег разумевања, неопходно је потребно изнети таблицу кретања осуда код првостепених судова за сва дела. Та таблица претпоставља највећу тачност, а и најважнија је за оцену српског криминалитета (види табл. III.).

Кривично дело, које се у српском криминалитету бројно највише истиче, то је шумска кривица, дакле кривич. дело иротиву имаовине. Ово је дело, као можда ниједно друго, постало историским. То показује статистичко кретање овог кривичног дела. Оно се са незнатним прекидима нагло пење до године 1899. тако да од стотине осуђиваних лица у првим годинама овог периода (1888.—1905.) број тих лица у 1897. достиже преко 1000, а у 1899. достиже врхунац од 1531, осуђених лица. Од тада цифре опадају, али ипак остају и у последњим годинама још увек на једној критичној висини.

Узрок чудном наглом растењу ових деликата лежи са свим природно, као у многим сличним случајевима, поглавито у промени односа својине код шума. У току овога периода од опште-народних шума, о којима нико није водио рачуна и које је уживао како је ко хтео, држава је постепено својим законским одредбама одредила граница сопствености и дала правне заштите тој сопствености. То је природно изазвало безбројне конфликте тако, да је напослетку чак и сама попаша и жиропаћа изазвала такве деликте. W. цитира расправу Милутина Јовановића „Српска Пољопривреда“ (Минхен 1906.), у којој су дати погрешни подаци о појединим фазама нашега закона о шумама, те се за то W-у статистици шумских кривица у неколико не слаже са подацима, који су дати у пом. расправи. Међутим диаграм кретања ових кривица тачно казује, како је то кретање било у вези са развитком нашег закона о шумама. Повишица шумских кривица почиње тачно од 1891. год., а из тога је доба и прва основа данашњег закона о шумама. 1898. год. у августу донете су широке и корените допуне и измене у томе закону, те за то одмах 1899-та год. показује највишу цифру ових кривица. Опадање броја осуђених од 1900. год. објашњава се с једне стране фактичким смањењем ових кривица, а у другом реду и поглавито лабавијој применом закона о шумама од стране иследне власти.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

М. Ј. Петровић.

ПРИЗНАЊЕ

(ИЗ ЗАБЕЛЕЖАКА ЈЕДНОГ СТАРИЈЕГ ПОЛИЦАЈЦА)

То је било 189. када сам, као свршени правник, постављен за писара Управе гр. Београда, и одређен на рад у кварт врачарски. Члан овог кварта био је С.... Ђ..... једини факултетски образован човек у тадашњој београдској полицији и у сваком погледу беспрекоран чиновник. Кад сам му се јавио на службу, примио ме је врло љубазно, скоро пријатељски. Нарочито ми је нагласио, како му је мило што за писара добија једног свршеног правника, и како би желео да правници и факултетски образовани људи у што већем броју улазе у полицију, која је по његовом мишљењу, најважнија грана наше државне администрације с обзиром на множину и природу њених послова. Најзад ми рече, да сматра за дужност, да ме као свршеног правника одреди на рад у кривично одељење поред старог, вредног и искусног писара г. Гр... С...

— Он није школован човек, додаде г. Ђ.... али је способан и рутиниран истражни чиновник, од кога ћете научити доста практичних и корисних ствари. Има, до душе, једну рђаву особину: сматра да је истрага без признања окривљеног непотпуна, и с тога се не устручава ни од најгрубљих средстава да ово добије, али се ја старам да ову његову ружну навику паралишем на други начин. Надам се, да ћете и ви, као млад, школован и идеалан човек у свакој прилици згодно утицати на њега. да се остави ове сурове и нехумане полицијске праксе, која се и овде онде и данас још повлачи као остатак болесног наслеђа од наших старих полицајаца. Иначе је, као што ћете већ видети, добар човек и савесан чиновник.

Пошто ме је још упознао са будућим колегама у кварту, г. Ђ... ме отпусти с молбом, да после два дана дођем на редовну дужност и у прописаној униформи полицијског писара последње класе.

* * *

Већ је месец дана како радим у кварту врачарском, у једној истој канцеларији са писаром г. Гр... уживајући и интересантности и разноврсности посведневних кривичних догађаја. Према члановом наређењу, г. Гр... ми је предао омања преступна дела, које сам радио по његовим упуствима и окончавао под његовим надзором. Посао овај у почетку ми се необично свиђао, али сам већ после 15 дана био њиме засићен; изгледао ми је ништаван према послу старијег колеге Гр..., који је у ово време са успехом водио неколико замашнијих истрага, међу којима и једну по делу убиства из користољубља. Његова практична, а у неколико и природна иследничка способност и стварни успеси, које је готово свакодневно постизавао у својим истрагама, импоновали су ми веома много. Али, потребно је да мало изближе опишем мога колегу Гр...

Био је то човек од својих 36 година, средњег раста, пун, здрав, црвеног лица, плавих очију, браде и бркова риђих. По свршетку три разреда гимназије, ступио је у полицијску службу као практикант, и после петнаестогодишње неуказне и указне службе постао писар прве класе Управе града Београда. Мишљење чланово о његовој спреми, рутини и савесности, било је потпуно тачно. Није, ваљда, било ниједног полицијског посла који би г. Гр-а могао збунити, нити је ма ко на његову чиновничку савест могао утицати. Баш на против, сваки покушај утицања на његов званичан рад, производио је последице противне онима, које су се желеле. У овом погледу г. Гр... је био прави инација, или, како су га остале колеге називале, намћор.

У приватном животу веома љубазан и увек расположен за шалу и весеље, г. Гр... је у званичној дужности био веома озбиљан и хладан, а за време вођења истрага скоро и неприступачан. Посматрајући га у оваквим приликама, ја сам понекад долазио до уверења, да то није обичан писар већ неко тајанствено и загонетно биће, које нема ничег заједничког са мојим колегом.

Ко се лично није занимао истраживањем тежих кривичних дела, тај ће тешко појмити да дужност за откривањем истине код доброг иследника прелази у страст и нарочито задовољство. Многобројни су примери, у којима су се иследници излагали највећим опасностима по живот и здравље да би овај циљ постигли. Нису

то само осећаји дужности који их на ово гоне, не, то је страст, слична страсти ловца, који по највећој цичи иде у лов на дивље зверове, излажући се тиме двогубој опасности: да се смрзне, или да га зверови растргну. Исто је тако и са истраживачима који се, за љубав сазнања истине, завлаче прерушени у најскривеније јазбине, или међу најокорелије зликовце, и тиме се сваког часа излажу ударцима каквог ножа, сикире, гвоздене полуге и томе подобно. Све ово истраживачу је врло добро познато, па ипак он преко свега пролази и јури своме циљу.

Несумњиво је, да је и мој колега Гр... био страсан истраживач. За ово кратко време нашег заједничког рада, посматрао сам га више пута како по цео дан јури по најзабаченијим врачарским крајевима у друштву са разним проблематичним личностима, а ноћу седи у кварту и ради. Дешавало се понекад, да по 48 сати не оде кући, јурећи за кривцима и радећи у кварту. И ако је био чиновник са малом платом, а при том оптерећен и породицом, ипак је немилице трошио свој рођени новац кад год је помоћу истог могао доћи до циља. Ово је исто радио и у оним случајевима, кад су кривци, нарочито у тежим злочинима, одмах и искрено признавали кривицу. Тад је редовно чашћавао и њих, и присутнике, и мене, и све који су се овога момента нашли у његовој канцеларији. Његово расположење и његова љубазност у овим моментима били су за дивљење. Строги и неумитни истраживач, претварао се одједном готово у право дете, које се шалило и задиркивало са најокорелијим злочинцима. Уживао сам, да га посматрам у овим тренуцима, јер то више није био ни обичан писар Гр... ни страшан истраживач, већ — прави гамен....

Али, ово су само лепе особине г. Гр..., управо његово лице. Потребно је, међутим, да га мало загледамо и с наличја.

Као и већина наших истраживача, тако је и он имао обичај да се хвалише својим истраживачким успесима, па, разуме се, и да их увеличава. Требало је само згодно започети с њим разговор о овој ствари, па одмах увидети како он поред воље и енергије има и врло јаку машту. Било је ту и борбе на живот и на смрт, и убиства и затварања у подземне јазбине, и братимљења са најокорелијим зликовцима, и љубавних веза са женским јатацима и свега што се налази у авантурама Шерлока Холмса. У овом правцу г. Гр... је понекад ишао тако далеко, да нас је доводио у врло незгодан положај, изазивајући у нама смех од кога смо се из пристојности морали уздржавати. У овим критичним моментима ситуацију је обично спасавао депозитар на тај начин, што је отпочињао хватати муве по соби. Разуме се већ, да је г. Гр... одмах престајао са својим чудноватим истраживачким доживљајима, и љутито се зарицао да „дечурлији“ више никад ништа неће причати, али је, само после једног сата, био у стању да поново отпочне. Штета велика, што се она крађа обвезница у Управи Фондова није десила пре 15 год. Више је но извесно, да се тада Маркус и Азријел не би изгубили у лондонској магли, и да би г. Гр... јурио за њима на балону бар до Марса, и то без Шандора Симоновића.....

Много је опасније била друга мана мога колеге Гр.... То је она, на коју ми је сам члан скренуо пажњу приликом ступања на дужност. Готово је за неверовање, па ипак је истина, да се он упињао да дође до признања и у оним делима, у којима је оно било потпуно излишно, и која су осталим доказима била несумњиво доказана.

— Какав саставни доказ! какви бакрачи! Све то разбуцају ови наши адвокати. Нема, братац, ништа без признања. Боље је да ја њега сада добро вежем, него да после суд с њим натеже.

Овако је обично и, више за себе, говорио мој колега кад год би у присуству моме наредио апсанџији, да кога од окривљеног мало „претресе“, што на полицијском језику значи, да га добро избије.

Пошто ми је, као што рекох, раније била скренута пажња на ову рђаву навику колегину, то ме ови његови поступци нису много изненађивали, али ме је задивљавала беспримерна хладнокрвност с којом је издавао наредбе о злостављању појединих криваца и примао извештаје о њиховом извршењу.

Кад сам му једном приликом, правећи му друштво у дежурству, издалека нагласио да његово поступање са окривљенима није ни мало хумано, г. Гр... и ако је био добро расположен, разрогачи очи на мене и викну:

— А, је ли хумано кад они убијају и пљачкају своје ближње?

— На сваки начин да није, али...

— Шта али? Нема ту али? Још ви „штуденти“ ништа не знате. Кад би се ми стари полицајци управљали по вашим хуманим теоријама, поштени људи пропали би од неваљалаца, а ми, ваљда, нисмо плаћени да штитимо неваљалне и рђаве, већ поштене и часне људе.

— То је све лепо, ама каквог интереса ви имате од тога, што ћете неком изнудити признање?

— Интерес... интерес... Тек изашао из скамије а већ мисли о интересу. Није ту у питању наш лични интерес, млади господине, већ интерес друштва које нас плаћа да га чувамо и бранимо од рђавих људи, и све што ми радимо, радимо за рачун и у интересу друштва.

— Знам, али се таквим вашим радом излажете и моралној и кривичној одговорности.

— Баш се види да сте још зелени, одговори ми одмах г. Г... много блажим гласом, налазећи очевидно да је ова моја примедба, ако не глупа а оно бар детињаста.

— Зар да одговарам зато што ревносно вршим своју дужност; што гоним рђаве људе; што не допуштам да се изиграва закон; што...

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине крепољинске, актом својим Бр. 1122, пита:

„Буџетом општине крепољинске за ову годину, предвиђена је била једна сума од 491·83 дин. за исплату дугованог школског прireза за 1907. год., али надлежни окружни одбор, при решавању истог, ову је суму избрисао и за толику суму и стопу прireза смањио.

Суд ово општински, док још буџет није био готов, а имајући у виду свој завршни рачун за 1907. годину, издао је школи крепољинској од овог прireза 336 динара. Сад настаје питање: како ће суд ово општински овај издатак, који гласи на дуговани школски прireз, показати у своме рачуну, кад га је окружни одбор једном избрисао, и може лиући у суму редовног школског прireза за ову 1908. годину? У оба случаја моли се уредништво за објашњење: како ће се помоћи у овој прилици и то што пре, јер школа не признаје овај прireз за текућу“.

— На ово питање одговарамо:

Ако буџет за текућу годину не буде коначно одобрен, може се тражити само дванаестина од сума, предвиђена буџетом минуле године у смислу чл. 6. закона о окружним, срeским и општинским буџетима.

Према томе, општински суд је погрешио, што је чинио издатак школи на рачун дугованог прireза пре него што му је буџет одобрен.

Овај издатак никако се не може ставити на терет редовног школског прireза, јер је овај предвиђен у суми, која је потребна за живот школе у овој години.

Према овоме не остаје ништа друго, него да се у смислу чл. 10. поменутога закона тражи накнадно одобрење за ових 491·83 динара, ако би суд могао наћи накнадне приходе из којих се он може подмирити.

Ако не би било нарочитих извора за покриће ове суме, нити би се могло рачунати на уштеду у оволикој суми, онда би се морао разрезивати нов прireз, а то би направило један лом у наплати општинског прireза, и онда би саветно било да се томе и не приступа, него да се сума од 336 динара провуче као привремени издатак у овој години, а у буџет за наступајућу унесе цела сума и разложи окружном одбору неодложна потреба овога уношења, па је он неће избацити ни редуцирати.

II.

Један овдашњи грађанин пита:

„Једна девојка извршила је крађу златних минђуша у вредности 3 динара, и на тужбу оштећеног кажњена је са десет дана затвора и четири месеца полицијског надзора за дело из § 391. кр. закона.

Пресуду ову одобрио је и првостепени суд.

Кад је кварт приступио извршењу пресуде, осуђена је понудила замену казне затвора новцем, и кварт. који је осуду и изрекао, примио јој је ову замену.

Питам уредништво: да ли се за кривицу из § 391. кр. закона, казна затвора може заменити новцем и ако може то по коме закону, као и шта бива после са полицијским надзором т. ј. остаје ли он у сили и мора ли га осуђена издржати или не?«

— На ово питање одговарамо:

По § 15. и 16. Полиц. Уредбе, по свима осудама из III части кривичнога закона, изузев осуде према скитницама, крадљивцима и слугама, *»власт мора примити понуђену замену затвора новцем«*.

Као што се из наведеног текста ове законске одредбе види, она је императивна за све друге кривце сем скитница, слугу и крадљивца.

А, кад ни ова, нити која друга одредба у Полицијској Уредби, нити § 318. кр. закона, не одређују како ће се поступати кад ову замену понуде скитнице, слуге и крадљивци нити је забрањују, онда се једини закључак може извести тај, да је ту остављено увиђавности власти за сваки случај посебице.

Према овоме уредништво налази, да је кварт могао осуђеној заменити казну затвора новцем, ако је нашао да за то стоје оправдани разлози.

Што се тиче полицијског надзора он овом заменом није ни додириван, нити она на њега као споредну казну утиче, и он се има извршити онако, како прописује § 37. *а.*, *б.* и *в.* кр. закона.

III.

Суд општине радовањске, актом својим Бр. 518, пита:

»Један грађанин приликом своје женидбе, пре 20 година, ушао је у кућу свога таста и ту живео на имању овога, јер при женидби није имао нигде ништа од имања.

Доцније је умро таст овога и он узме управу имања у своје руке и у томе се положају задужи једноме лицу са 198 динара.

Како дуг по облигацији није вратио о року, поверилац га тужи овоме суду и он га осуди на плаћање, али пре него што ће му се саопштити пресуда он умре.

Кад је пресуда саопштена његовој жени она је изјавила да неће да чује за дугове свога мужа нити пристаје да их плати.

Моли се уредништво за објашњење: како ће се извршити ова пресуда кад осуђени није оставио ништа од свога имања, од куда би се овај дуг могао наплатити, и шта у опште треба радити по овоме?«

— На ово питање одговарамо:

Кад је неоспорна истина, да осуђени није имао свога имања ни за живота, него живео на имању жене и таста, онда се наплата, по пресуди не може ни извршити из имања женинога (§ 471. грађ. суд. пост. и § 767. грађ. закона). нити она у опште одговара за његове дугове.

Према овоме, суд нека извести повериоца у смислу § 499. грађ. суд. пост. о немогућности наплате.

Међутим, ако би повериоц могао доказати, да је зајам учињен у циљу побољшања и унапређења женинога имања, или би могао доказати да је осуђени имао на имању таста и жене особене зараде, може редовним спором тражити осуду жене умрлог.

IV.

Г. Дан. Митић, учитељ у Салашу, пита:

»Верујући да уредништво зна: шта у нашој земљи, по постојећим законима, може, а шта не може бити, ја молим да ми се у листу објасни:

1., ако учитељ, ма из кога узрока, од дотичне општине не буде квартирином исплаћен, онда да ли има права наплату, или боље рећи исплату квартирине тражити судским путем? и

2., може ли се за рачун наплате учитељске квартирине ставити забрана на општинска, било покретна, било непокретна добра?«

— На ово питање одговарамо:

По чл. 16. закона о народним школама, општине су дужне давати накнаду за стан и огрев свима оним учитељима којима не могу дати стан и огрев у натури.

Ако школске општине не би хтеле вршити ову дужност и обавезу на леп начин, онда учитељи могу тражити наплату судским путем као и за сва остала прва приватно-правне природе.

Они могу за ова потраживања стављати и забрану на сва приватна и непокретна добра општинска.

Под приватним општинским добрима не могу се разумети општински прирез, предвиђен буџетом, нити остали приходи буџетом предвиђени као извор за живот општине, у колико се она јавља као установа државна са одређеним дужностима, нити покретност у судници нити сама судница, него само она добра, која њој као приватно-правном лицу припадају.

Међутим, интересантно је, да се овакова питања у опште и покрећу, јер она казују: или да су општине неуредне у својим дужностима, или да учитељи не схватају моментане незгоде општина. па траже новац онога часа и тренутка, кад општина није у положају да га дâ.

Свакако је интерес и учитеља и општине, да се до оваквих наплата не долази, него да општине врше своје дужности скрупулозно, а учитељи опет, да прво исцрпу сва средства, која пружа закон о народним школама, па тек кад ни посредовање месног и окружног школског одбора не помогне, да се лаћају крајњих средстава.

V.

Суд општине глоговачке, актом својим Бр. 638, пита:

»Кад извесни грађани изјаве писмено, да не траже накнаду за угинулу стоку у опште, али уједно постављају услове, да им се стока не пописује, нити пристају да плаћају прирез за то, онда суд пита: да ли им се може дати задовољење, односно могу ли се ослободити плаћања прireза по закону о осигурању стоке?

Суд нарочито истиче, да је овакав захтев учинила већина грађана ове општине«.

— На ово питање одговарамо:

Закон о осигурању стоке нити је изузео кога од права на накнаду за угинулу стоку, сем случајева из чл. 4. нити је, опет, ослободио кога од дужности плаћања прireза.

Према томе, он је и мимо вољу појединаца обвезан за све српске грађане, па и за грађане те општине.

Нека се, дакле, суд не осврће на изјаве појединаца, него нека врши наређења закона како она гласе.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Милица, кћи Василија **Максимовића,** из Горњег Милановца, ноћу између 9. и 10. овог месеца извршила крађу новаца и ствари г-ђи Драги Молеровићки, удови из Јагодине, и по извршењу дела одмах побегла. Милица је стара 18 година, високог раста, добро ризвијена, у лицу смеђа. Нека је све власти потраже и пронађену спроведу начелнику среза беличког с позивом на депешу Бр. 14990.

Младен Илић, земљоделац и Калуђерице, среза врачарског, 4. овог месеца убио је Косту сина Радована Томића, земљод. из Калуђерице, и по извршењу дела одмах побегао. Младен је стар 18 година, средњег раста, у лицу плав, очију плавих, малих плавих бркова, на себи има гуњ и чакшире од сукна, а на глави шубару. Нека га све полицијске и општинске власти потраже и пронађеног стражарно спроведу начелнику среза врачарског с позивом на акт Бр. 9510.

Спира Спасојевић, земљоделац из Васиљевца, среза косаничког, који је био у притвору и под истрагом због крађе коња код начелника среза косаничког, 3. овог месеца побегао је из притвора. Спира је стар 23 године, средњег раста, сувоњав, црномањаст, косе и бркова смеђих, на себи има гуњ и чакшире од сукна, а на ногама опанке. Нека га све полицијске и општинске власти потраже и пронађеног стражарно спроведу начелнику среза косаничког с позивом на депешу Бр. 8095.

Видоје Пејић, слуга, 12. ов. м-ца украо је своме газди Нуфрију Брајковићу, бозаџији из Чачка, 350 динара у новцу и по извршењу дела одмах побегао. Видоје је стар 19 година, средњег раста, на десној руци нема палца; на себи има ново одело од шајка, на глави бео сламни шешир, а на ногама опанке. Треба га потражити и пронађеног стражарно спровести начелству округа чачанског с позивом на депешу Бр. 6326.

Милан Миленковић, осуђеник београдског казненога завода, родом из Мијатовца, среза беличког. 21. овог месеца побегао је из Добричева где је био упућен на рад. Милан је стар 28 година, малог раста, очију жутих, косе и бркова смеђих; од особених знакова има једну белегу од посекотине, облика праве линије, правца вертикалног, величине 1/0·5 см., за 3 см. изнад спољнег угла левог ока. На осуди је био због опасне крађе, а осуђен је

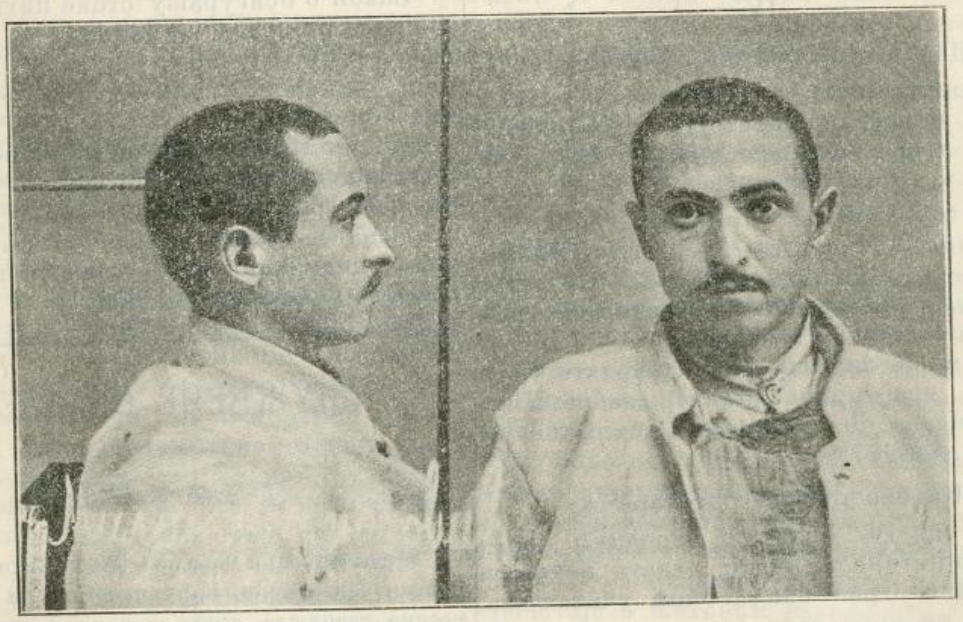

пресудом јагодинског првостепеног суда од 4. децембра 1903. године Бр. 19860 на дванаест година робије у тешком окову. Раније је осуђиван у 1900. години на четири месеца затвора због опасне крађе. Износећи његову фотографију позивамо све власти да га живо потраже у својим домашајима и пронађеног стражарно спроведу Управи београдског казненог завода с позивом на акт Бр. 3970.

Илија Јовановић — Кафеџић, слуга — коцкар, бив. осуђеник београдског казненог завода, који је издржавао петогодишњи полицијски надзор у Б. Башти, 30. прошлог месеца отумарао је из места пребивања, без сумње у намери да продужи свој стари занат. Илија је стар 33 године, средњег раста, очију жућкастих, косе и бркова плавих, од особених знакова има: а) белегу од посекотине, у облику праве линије, правца вертикалног, величине 2 см., за 5 см. у лево од горње ивице десног ува на потиљку и б) брадавицу, величине кукурузног зрна, за 19 см. испод и у лево од седмог кичменог обртња и за 13 см. у лево од кичме. До сада је два пута судски осуђиван: први пут пресудом београдског варошког суда од 22. октобра 1894. године Бр. 20776 осуђен је на три (3) године робије у лаком окову због опасне крађе, од које је казне издржао две године; други пут, пресудом истог суда од 4. марта 1896. године Бр. 5134 осуђен је на смрт због две опасне крађе, која му је казна сведена помиловањем на двадесет (20) година робије у тешком окову. Са осуде је пуштен 17. марта ове године. Износећи његову фотографију, позивамо све полицијске и општинске власти да га живо у својим домашајима потраже и пронађеног стражарно спроведу начелнику среза рачанског.

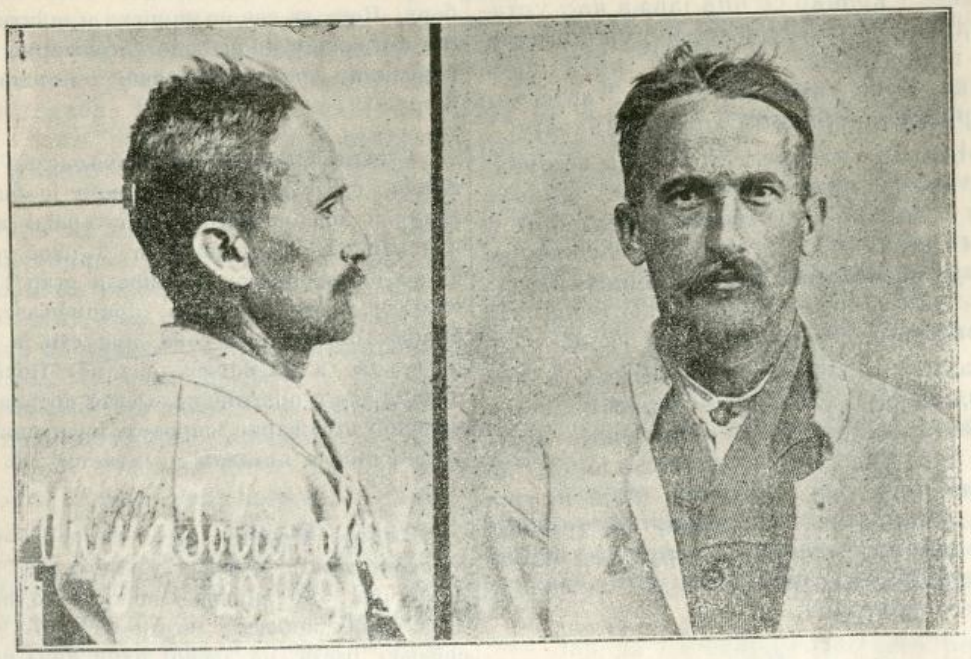

ТРАЖЕ СЕ

Милана, сина Живојина **Јаковљевића**, земљод. из Белице, среза беличког, који је 9. овог месеца отумарао од свога газде из Јагодине, тражи начелник среза беличког актом Бр. 14982. Милан је стар 13 година, средњег раста; од одела има на себи копоран и панталоне од шајка, на глави шубару а на ногама пресне опанке. Пронађеног треба спровести поменутом начелнику.

Радослава Петровића, келнера из Београда, који је имао да одговара за фалсификат, тражи Управа града Београда актом Бр. 26321. Пронађеног треба спровести Управи града Београда.

КРАЂЕ СТОКЕ

Ноћу између 23. и 24. прошлог месеца непознати крадљивци украли су једну кобилу Сими Зекавици, земљоделцу из Крагујевца. Кобила је матора 5 година, длаке затворено-зелене. Акт начелства округа крагујевачког Бр. 10343.

Ноћу између 7. и 8. овог месеца непознати крадљивац украо је једну кобилу са малим ждребетом Милошу Милорадовићу, земљод. из Горње Сабанте, среза левачког. Кобила је матора 4 године, висока 159 см. дорастаста, без жига и роваша а ждребе је маторо 5 месеци, женско, у задње ноге путасто Акт начелника среза левачког Бр. 8655.

Ноћу између 10. и 11. овог месеца непознати крадљивац украо је кобилу Вићи Матиркићу, земљод. из Кусадка, среза јасеничког, округа смедеревског. Кобила је матора $2^{1}/_{2}$ године, висока 150 см. дорастаста, без жига и роваша. Депеша начелника среза јасеничког округа смедеревског Бр. 13587.

Ноћу између 11. и 12. овог месеца непознати крадљивац украо је једног коња Вељку Беренђији из Мајдан Пека. Коњ је матор 7 година, длаке зеленкасте, на левој бутини има ожиљак од ране. Депеша комесара полиције у Мајдан Пеку Бр. 764.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове крађе.

УХВАЋЕНИ

Рајко Радосављевић, Радојица Мандић, оглашени хајдуци и **Михајло Богдановић**, одбегли осуђеник београдског казненог завода, ухваћени су, те је према томе престала потреба за даљим њиховим тражењем.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Б. Алимпић

БРОЈ 31. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 3. АВГУСТА 1908. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

МИ
ПЕТАР I
ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ И ВОЉИ НАРОДНОЈ
Краљ Србије

На предлог Нашег Министра унутрашњих дела, и по саслушању Нашег Министарског Савета, а на основу члана 100 Устава, члана 10 закона о пословном реду у Народној Скупштини и члана 2 и 93 закона о изборима Народних Посланика, решили смо и решавамо:

Пошто је Народна Скупштина, сазвана у ванредни сазив за 5. јуни 1908. год., а на своме 18. редовном састанку, држаном 26. јула 1908. године решила:

„да се на место г. Николе Узуновића, секретара Касационог Суда, с погледом на члан 100 Устава и члан 98 закона о изборима Народних Посланика, нареди нов избор једног квалификованог посланика у округу нишком, пошто је г. Узуновић дао оставку на посланички мандат, а места квалификованих посланика са листе на коју је он био изабран за народног посланика исцрпљена су,“

НАРЕЂУЈЕМО:

Да се на дан 24. августа ове године изврши накнадни избор једног народног посланика, са условима из чл. 99. Устава, за изборни округ нишки за четворогодишњу скупштинску периоду: 1908., 1909., 1910. и 1911. год.

Наш Министар унутрашњих дела нека изврши овај указ.

28. јула 1908. год.
у Београду.

ПЕТАР С. Р.

Министар унутрашњих дела,
Св. Милосављевић С. Р.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

„да се Светислав Радовановић, полициски писар треће класе среза орашког на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпусти из државне службе у интересу исте“.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 18. јула 1908. год. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за секретара треће класе начелства округа смедеревског Радомира Новаковића, полициског писара прве класе Управе града Београда.

за комесара железничке полиције у Београду, у рангу полициског писара прве класе, Александра Андоновића, полициског писара друге класе Управе града Београда;

за полициског писара друге класе Управе града Београда, Милутина Марковића, писара четврте класе антропометријског одељења Министарства унутрашњих дела;

за писара треће класе антропометријског одељења Министарства унутрашњих дела Стевана Тодорића, полициског писара треће класе среза врачарског.

за полициског писара друге класе начелства округа београдског Живка Сарамандића, полициског писара исте класе среза посавског, округа београдског, по службеној потреби.

за полициског писара треће класе среза поречког Бранислава Ђорђевића правника.

за полициског писара треће класе начелства округа нишког Милана Павловића, правника.

за полициског писара треће класе Управе града Београда Марка Радисављевића, правника.

за полициског писара треће класе начелства округа ваљевског Лазара Чедића, правника,

за полициског писара треће класе округа чачанског Драгољуба Тодоровића, практиканта среза љубићског.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 24. јула 1908. год. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

§. 34.

Законски захтеви за доказну снагу сведоџбе.

Сведоџба ће имати доказну снагу, ако има услове које је законодавац прописао у § 229. Ти услови јесу:

А. *Да је исказивање учињено слободно, а не споразумљењем, наговором, подмићењем, или обећањем, изопачењем, или изнуђењем* (т. 1 § 229).

Споразумљење се овде састоји у претходном договору између сведока и других лица на штету истине. Према томе, договор два сведока, да у случају сведочења кажу праву истину, не може ни у колико ослабити доказну снагу сведоџбе.

Наговор постоји онда, кад сведока наведе неки трећи, да при испиту не каже истину. Наговарање сведока да каже истину, према томе, не може ослабити сведоџбу; исто тако и наговарање сведока да не каже истину, само ако сведок одбије то од себе.

Подмићење или *обећање* јесте давање или обећање користи сведоку, која га покреће, да другаче сведочи но што се ствар по његовом сопственом знању одиста догодила. Подмићење или обећање може одузети сведоџби доказну вредност само тада, кад се из свих околности види, да је сведок пристао да за љубав какве користи каже неистину; кад је, дакле, сведоку казивање неистине стављено као погодба за добијање користи, и сведок се на то обвезао.[1]) Стога се нема узети да је подмићен сваки сведок који је што узео за сведочење. Тако, ако сведок и поред тога, што је од једнога добио, сведочи на његову штету, то таква сведоџба неће изгубити доказну вредност, јер је самим садржајем сведоџбе уништен основ за сумњу. Код подмићења и обећања корист се не мора састојати само у новцу, него и у добитима друге врсте.

Изопачење је извртање значаја сведоџбе. Њиме се хоће сведоџби да да смисао и значај који она нема.

Изнуђењем се хоће, да сведок и противу своје воље каже неистину. Ако је сведок принуђен силом или претњом да противу некога сведочи, то таква сведоџба нема доказне вредности. Сасвим је свеједно од кога долази изнуђавање, да ли од иследника, суда или трећих лица.

Све су ово средства, којима се може утицати на вољу сведока. Ако ма који од тих утицаја постоји, онда је тиме створена и основана сумња да сведок неће хтети казати истину, те се стога његовој сведоџби не може придати никаква доказна вредност. Такви су сведоци, дакле, сумњиви. Сведоџба ће имати доказне вредности само тако, ако буде дата потпуно слободно.

Б. *Да је исказивање учињено по сопственом знању, добивеном у разборитом стању, а не по чувењу, нагађању, претпоставци, вероватности, или само по закључивању* (т. 2 § 229).

Према овоме захтеву за важност сведоџбе потребно је двоје:

1. Да сведоџба почива на *сопственом знању* сведока, а не на казивању трећих лица. Према томе су само *непосредни* сведоци способни сведоци, јер они из непосредног извора сазнају важне чињенице, т. ј. они их сами својим чулима непосредно опажају, те се стога с основом може држати да ће се на тај начин најпре и доћи до праве истине. Не сме бити сумње о томе, да је оно, што је сведок навео, одиста тако и било. Стога закон и не даје доказну вредност сведоџби која почива на чувењу, нагађању, претпоставци, вероватности или закључивању.

Да би се могло оценити, да ли је сведок свој исказ дао по свом сопственом знању, потребно је питати га о извору његовог знања (ratio scientiae), т. ј. откуд му је познато оно што сведочи. Примети ли се из одговора на ово питање, као и из осталог детаљног испита, да је сведок до сазнања једне чињенице дошао посредним путем, онда се његова сведоџба има сматрати као неспособна.

2. Да је сведок до свог непосредног знања и опажања чињеница о којима сведочи дошао *у разборитом стању*.

Ово се и по себи разуме. Јер, први од захтева за важност сведоџбе јесте способност сведока да нешто опази, да то запамти и да то после верно репродукује. Лице, које није било у разборитом стању у тренутку сазнавања или опажања, неспособно је за све то, те се његовој сведоџби не може ни придати доказна вредност. Стога се као неспособни сведоци сматрају: а) душевно болесна лица. Ова се лица не смеју ни испитивати, а ако су испитана, испит им је без вредности (§ 91 т. 3); б) лица слабог разума или лица са врло слабим памћењем, н. пр. лица у дубокој старости; в) лица која су се у тренутку опажања налазила у стању, у коме нису била сасвим при свести, н. пр. напита лица, јако оболела лица.

Б. *Да је сведоџбом изреком, јасно, опредељено, исказано само дело или околност, о којој сведок сведочи* (т. 3 § 229).

Сведоџба је *јасна* ако је разумљива, а *опредељена* је, ако су наведене и појединости предмета на који се она односи. Навођење тих појединости врло добра је контрола за истинитост сведоџбе, а служи и као гарантија да сведоџба не садржи одговор на сугестивна питања.

Г. *Да је сведок на своје исказивање заклет* (т. 4 § 229).

Према томе, лица неспособна за заклетву неспособни су сведоци, чије су сведоџбе без доказне вредности. О неспособним сведоцима за заклетву види раније § 32 II (§ 114). Закон те сведоке сматра неспособним са ових разлога:

1. Они који су у *подозрењу* да су извршили или учествовали у истом делу ради кога се испитују (т. 1 § 114) неспособни су сведоци стога, што постоји основана сумња да *неће хтети* казати истину, јер имају интереса да лажно сведоче како би себе ослободили одговорности.

2. Они који су под истрагом због злочина или бешчастећих преступа или иступа, као и они који су пресудом лишени грађанске части, а ова им још није повраћена (т. 2 § 114) стога, што се сматрају бешчасним, те се мора претпоставити да код њих нема воље за казивањем истине.

Јасно је да ови разлози, са којих је закон сведоке под 1 и 2 учинио неспособним, нису ипак такви, да њихове сведоџбе у свима случајевима морају бити без доказне вредности. Проста околност, што је неко у подозрењу, или што је под истрагом за злочин и т. д., или што је осуђен на губитак грађанске части, не значи још да тај сведок и неће да каже истину.

(наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

[1]) *Mittermaier*, Beweislehre 320; *Rulf*, Commentar II 93.

ЗУБИ КАО ДОКАЗ ИДЕНТИЧНОСТИ.

Толико су пута већ зуби учинили најдрагоценије услуге у полицијским и судским истрагама, али у последње се време почела обраћати много већа пажња овоме доказу за утврђивање идентичности. Томе је дало повода умножавање криминалних случајева у којима злочинац своју жртву тако искасапи и испарча, да се ни помоћу свих криминалистичких искустава, нити судско-медицинских вештина није у стању да дође до правога стања ствари и расветљења истине. Један случај из најскорије прошлости услед своје необичне компликације дао је повода да истражна власт позове у помоћ и једнога зубнога лекара, и његове су опаске и објашњења о склопу и саставу вилица и о особености зуба послужили као полазна тачка у истрази, која је доцније крунисана успехом.*)

И ако то није баш новина у судској пракси, поменути је случај побудио многе стручњаке на писање о овој ствари, и на стручна обавештења о томе, на који све начин могу зуби или и њихови трагови корисно послужити у криминалним истрагама или и у грађанским парницама, где је неопходна потреба утврђења несумњиве идентификације.

У нас је и иначе врло чест случај налажења непознатих лешева, који су махом производи злочина, те је у толико више и потребно што пространије знање и што умешнији рад иследника у питању о утврђивању идентичности. То нас побуђује, да упознамо наше читаоце и са овим начином рада у утврђивању идентичности, који ће им, без сваке сумње, у извесним приликама бити од велике користи.

Кад погледамо, шта је у страном свету све потребно и довољно, па да се може донети савестан, закону сходни, категоричан и дефинитиван суд о утврђењу идентичности извесне личности или леша, не можемо, а да се не сетимо једног скорашњег случаја из нашег правног живота. То је случај са нађеним лешом бившег београдског трговца Влајка Павловића, у којој је прилици истражна полицијска власт била ретке среће да дође до апсолутне истине, имајући прилике да на најсавеснији, закону саобразни начин несумњиво утврди идентичност леша Павловићева. Али првостепени суд за варош Београд, не осврћући се ни у колико на целокупан рад истражне полицијске власти, који се у главном кретао у доказивању идентичности тела и одела Влајкова, огласио је да то није леш Влајка Павловића, стављајући се на становиште, да је за утврђивање идентичности леша меродавна *последња* изјава оца Влајкова: да то није његов син, која је у суштој противности са *првом* његовом изјавом, у којој признаје: да је то леш његова сина.

У осталом, ако нам буду на расположењу потребна акта, тај конкретни случај даће нам повода засебној расправи, а сад да пређемо на ствар: да упознамо читаоце са начином рада у случајима потребе утврђивања идентичности, и да им за тим примерима покажемо, шта се у страном свету захтева и како се успева у томе послу.

Овај делокруг рада истражних власти од необичне је важности и захтева од истражника како стручност и умешност, тако исто и потпуну савесност, пошто у сваком конкретном случају од њега зависи част и имање наших грађана. Ови ће редови моћи корисно послужити истражницима нарочито онда, ако су изјаве меродавних интересованих личности контрадикторне; одавде ће, у неколико, моћи увидети, шта — у таквим случајевима треба за њихову одлуку да буде од пресуднога значаја.

Кад се тиче специјално зуба као доказа идентичности, не треба заборавити још и то, да наш свет у последње време све више поклања пажње нези зуба и да зубно лекарство у нас све више цвета, те да ће у толико чешће бити прилика, да се и зубни лекари призивају као стручњаци у случајевима потребе утврђивања идентичности.

Многобројни примери из форензичне литературе свију народа показују, да је сарадња зубних лекара у извесним случајевима употребљена и да је понекад могла бити од изванредног значаја. То у толико више, што се после смрти услед процеса труљења сви остали органи тела толико јако измене, да већ после кратког времена нису ни од какве помоћи за агносцирање. Пошто *кости* и *зуби* врло мало садржавају органских веза, које су изложене поменутим променама, они су за то и у стању да се одрже необично дуго времена. Ако су прилике необично погодне, т. ј. ако нема приступа слободном ваздуху и живим организмима, они су у стању да пркосе свима утицајима по читаве *хиљаде година*, тако да чак и по зубима египатских мумија можемо изводити извесне закључке.

Истраживање зуба и вилица може бити од разноврсног форензичнога значаја. Ту долази најпре форма виличнога скелета, који пружа вероватни закључак о *полу* леша. Па и форма зуба по дужини и ширини даје полазне тачке у том правцу, ма да се, наравно, увек мора имати пред очима, да нису тако ретка одступања од просечне мере код оба пола, и да са тим увек ваља рачунати. У сумњивим случајевима треба поклонити пажње особитим моментима, који увек треба да послуже као кажипрст у оријентирању, ако их не треба сматрати као типичне полне ознаке. Тако на пример жути и тамни зуби пушача готово увек могу бити доказ да се има посла са мушким лешом, и ако није искључена могућност, да и женски леш може бити у питању. Са истом предострожношћу ваља примати и искуство зубних лекара, да су зуби у жена у опште боље неговани него ли код људи.

Дакле, што се тиче одређивања пола према форми вилица и зуба не може се дати сигуран, али увек врло вероватан закључак.

У погледу *одређивања приближне старости* мртваца може се према зубима и виличним костима дати доста закључака. Ако се има посла са детињим лешом, у чијој вилици још нема зуба, онда се испитивањем у дубини вилице, према зачецима зуба, који се тамо налазе, може закључити готово тачно и о њиховој старости, што је у таквим случајевима већином довољно за идентификацију. Ако је пак случај са млечном вилицом, опет се по извесним знацима да закључити старост детета, с тим, да се не треба бојати великих заблуда. Ако је пак „мешовита вилица“ предмет истраге, т. ј. таква у којој су једновремено млечњаци и већ избили зуби, онда се могу чинити извесни закључци према већ избилим зубима и према томе, којој они врсти у организму вилице припадају; наравно, да заблуде нису искључене, јер се избијање зуба дешава отприлике у времену које просечну меру прелази или подбацује.

У сумњивим случајевима, као и код одређивања пола, тако исто и овде нам стоје друге опаске на расположењу — на пример форма и величина виличних костију, које у периоди рашћења такође подлеже извесним одређеним променама — и оне су у стању да пруже нашим закључцима више сигурности и одређености.

Да би се искључила могућност заблуда приликом одређивања старости леша, не треба заборављати на доказано искуство, да извесни *поремећаји храњења* тела утичу на ток нормалнога ницања зуба. Али ови исти поремећаји храњења и још друге болесне појаве, које нас уздржавају да према зубима само с предострожношћу можемо одређивати старост извесног леша, допуштају нам да их на други начин можемо узети као полазне тачке код идентификовања мртваца. Знамо наиме, да извесне *болесне појаве* тела — као н. пр. код рахитиса, скрофулозе, сифилиса — дају зубима извесне са свим одређене и карактеристичне ознаке, које у приликама могу да послуже као изванредно важне полазне тачке.

Најзад могу и зуби *израсле вилице* бити од пуно вредности по одређивање старости. Искусан зубни лекар може по боји зуба, по њиховој чвршћој или лабавијој вези са вилицом, по степену њихове употребљености, по недостатку једнога или више зуба, по накупљеном камену око зуба и по још многим другим ознакама да изведе закључке, који ће осталим органима, који раде на истрази, моћи бити од велике користи.

Приликом зубно-лекарског испитивања човечјих вилица показују се необично велике разлике и одступања у норми, диференцирању и особености у погледу боје, форме, величине и реда — зуба, од чега лајицима падају у очи само највећма и видно означене разлике.

(свршиће се)

Д. В. Бакић.

---

*) У изради овога чланка служили смо се поглавито изношењима зубнога лекара *Алфреда Далмана* и *Драгоберта Винтера*.

DIE VERBRECHENSBEWEGUNG IM ÖSTLICHEN EUROPA

I Band. — Die Criminalität der Balkanländer.

von Dr. Arnold Wadler.

(НАСТАВАК)

Од деликата противу имаовине после шумских кривица бројно долази *крађа*. Апсолутни број осуђиваних лица због крађе просечно у целом овом периоду једва изостаје иза средњег броја осуђиваних због шумске кривице. Удео крађе у целокупном криминалитету премаша у средњу руку цифру 21 процента, износи дакле више од петине свију деликата. С обзиром на квалификацију опасна крађа истиче се са уделом од преко 14 процента. На друго место долази проста крађа са просечном квотом од 3·85 процента и напослетку крађа стоке средње са 3·13 процента. Кретање овог кривичног дела тесно је скопчано са кретањем укупног криминалитета. Највишу тачку курва крађе, као и курва деликата противу имовине, достиже у 1895. години.

Поред крађе само још *разбојништво* игра знатнију улогу међу деликтима противу имовине. Врло је ређав, али и карактеристичан симптом особености српског криминалитета то, што релативни удео разбојништа у укупном броју кривичних дела износи просечно висину од 3·64 процента, а у појединим годинама — као н. пр. 1891. — шта више премашио је и 5 процента. Када се узму у обзир и други деликти противу имовине, а нарочито хајдучија и јатаковање, онда се види, да у Србији моменат насиља игра више него обичну улогу и код дела противу имовине.

Од осталих кривичних дела противу својине од споредног значаја је *оштета ствари*, а још незнатније *превара и утаја*. Узрок слабом значају последња два дела налази се у томе, што је Србија чисто земљорадничка земља, у којој је трговина и индустрија још у стадију почетног развијања, те нема ни праве прилике за чињење ових деликата, а и законодавство није имало разлога на њих обратити толику пажњу као на она дела, која су од већег значаја у правном саобраћају. (Треба помислити на правни моменат квалификације код крађе стоке). Други овакве појаве доводе у везу са културним приликама: где је мање писмености ту је више крађа, а мање превара. Међутим врло је тешко одвојити социјални моменат од културног. У највише случајева ипак је социјални моменат првенствен.

Од кривичних дела противу личности на прво место долазе у обзир: *телесна повреда, неумишљајно и умишљајно убиство*. На телесне повреде пада у средњу руку 600 осуда, дакле преко 18 процента свију осуда, цифра, која се много не разликује од односне цифре у Немачком Царству. Лака телесна повреда далеко премаша тешку повреду, тако да би се то привидно могло узети за доказ повољних прилика, када се не би узело у обзир законодавчево схватање. Али и поред тог повољног изгледа кривична дела противу личности дају врло мрачну слику, чим се узме у оцену контигенат неумишљајних убистава. Раније смо већ видели да је у Србији број умишљајних и неумишљајних убистава енорман. Утисак тих цифара, пак, повећава се фактом, да њихов број апсолутно и релативно премаша број тешких телесних повреда. Ово важи у првом реду за прву десетину периода, који посматрамо. Радосна је појава да последњих година број тешких повреда знатно опада, док лакше врсте повреда опет расту.

Множина и тежина деликата повреда код југословенских племена давно је познат факт. Неки писци овај факт објашњавају националним моментом. Други у томе виде појаву, који условљавају културни моменти: далеко заостала цивилизација, у којој још владају примитивни обичаји сурове освете, а по том ношење и употреба оружја, док је међутим настава и васпитање остала још ускраћена широкој маси становништва. W. не дели мишљење оних, који мисле да је низак ступањ школског образовања узрок претежности крвавих кривичних дела, већ је наклоњен мишљењу, по коме је узрок овој појави народни карактер Југословена. Наше је мишљење, да су у праву и једни и други, али да су културни моменти претежнији. Црта суровости и осветничких инстиката није никаква нарочита и особена народна одлика, већ је то општа, заједничка особина свију нецивилизованих народа. Култура и чврст државни поредак несумњиво могу и морају брзо лечити такве народне одлике.

Увреде, као кривична дела чине само 4·45 процента свију деликата; у сравњењу са немачким приликама ова је цифра врло мала. То значи као да се у Србији противу увреда мање реагира, него у другим земљама, јер се то чине само на други начин. Моменат самопомоћи овде је фактор, који проузрокује високе цифре повреда.

Кривична дела противу морала износе само 1·26 процента свију дела. Тај је проценат у толико чуднији, која се има на уму велики број других сурових и насилних деликата. Бројни однос оба пола у Србији, а уз то други социјални и субјективни моменти објашњавају ову појаву.

Ако бацимо општи поглед на категорију деликата противу личности, видимо једну повољну околност, да су ова дела у последњој десетини опала. Од 43·3 процента просечно у годинама 1888.—1891. удео ове категорије у укупном криминалитету спао је доцније на 32·87 процента. У последњим трима годинама на сваки начин опет се примећује апсолутни прираштај, али је у питању кратко време, те је завршни резултат још непознат. Поред осталог вредно је пажње, да ток диаграмске курве деликата противу личности у неком погледу сличан је оној курви деликата противу својине. И овде 1895-та година показује врхунац кретања.

Деликти противу државе у Србији играју подређену улогу. Од 11·68 процент у првој десетини периода у доцнијим годинама спали су на 7·6 процента. Максимум осуђених и овде је опет у 1895. години (594). Број увреда величанстава је апсолутно и релативно незнатан (просечно 19), а тако исто и штампарски деликти (у средњу руку 31). Број неписмених, од чега зависи и број новина, утичу на незнатност ових последњих дела. Само у 1895. години број осуђених због ових деликата нарастао је на 134, што се објашњава политичким временом у то доба. По том је овај број падао, да се у 1903. год. опет нагло подигне из појмљивих разлога.

Напротив врло је сумњива појава сразмерно висока цифра кривичних дела у службеној дужности, која бацају ружну светлост на јавне службенике у Србији. Број чиновничких деликата колебао се између 14 и 115 и сачињавао је 1·08 до 2·28 процента укупног криминалитета. Врх тога тај број показује тенденцију ка пењању. Од ових дела најважнија су злоупотреба службеног положаја и утаја, од којих ова последња просечно претеже и у последњим годинама сумњиво расте. W. истиче да Србија код круте централистичке управе има претерано велики штаб чиновника, тако да је Laveleye још пре 20 год. опомињао Србију, да ће се у њој развити бирократија.

Што се тиче статистичких података о повратку њих у Србији има објављених само за једну једину годину (1896.), а за остале године до 1905. W. је добио од бив. начелника статистичког одељења велики део материјала, који недостаје. Према тим подацима од броја свију осуђених у 1896. год. (2563) број повратника износи 9·5% (271 лице), а у 1905. год. 5·6%. До 1900. год. проценат је опадао, а од тада је опет наступило колебање са највећим процентом у 1904. год. од 6·9%. Како је 1895. год. критична по висини укупна криминалитета у Србији, W. налази, да је са свим природно, што је одмах идућа година (1896.) показала највећи број повратника. Што се тиче висине овога процента у 1904., ми сматрамо да је томе главни узрок, уз нагли прираштај кривичних дела, оно многобројно и у масама извршено помиловање у 1903. год. У осталом у опште узев број повратника међу српским кривцима релативно је врло мали. W. отуда закључује да је карактер српског криминалитета, као и осталих балканских земаља, виша случајних кривичних дела, него дела по занату (професионалних), т. ј. да маса деликвената више ради под утицајем страсти него са размишљањем. То се истиче већ и тиме, што код вршења дела преовлађује насиље.

Статистички подаци о повратницима у 1896. год. показују, да од свију кривичних дела деликти противу државе (увреда величанства и чиновника, затим штампарске кривице) показују највећи релативни коефицијенат повратка. Много незнатнији је повратак код деликата противу личности.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

М. Ј. Петровић.

БАТИНЕ КАО КАЗНЕНО СРЕДСТВО ЗА МАЛОЛЕТНЕ ЗЛОЧИНЦЕ.

У седници од 30. новембра прошле године, канцелар немачке царевине изјаснио се у парламенту, да је не само вредно пожелети, већ да је једна од најпречих потреба реформисати целокупно немачко казнено законодавство, а нарочито област. која се дотиче кажњавања противзаконих радњи малолетних особа. При том је Билов нагласио: „Мора се једном томе стати на пут, да се малолетници услед неодмерених казни упућују на то да постају злочинци из навике, злочинци од заната“.

Сада влада међу криминалистима потпуно јединство у погледу ове поставке: Окривљени у старости од 12 до 18 година, чак и у случају. да је код њих утврђен потребан разбор и свесност о казнимости дотичне радње, налазе се ипак „у стању још неконсолидованога ја“, дакле још увек су друга лица него одрасли, те за то за њих треба прописати „друге“, њима подобне казне. Међутим оно, што се у томе казненом оквиру сада предлаже, ограничава се само на стари регистар казни, дакле на: укор, на новчану казну и на казну лишења слободе.

То је дало повода сенатском председнику *Шмелдеру* (из Хама), да се мало опширније позабави тим питањем. Те је своје назоре изнео у једном овдашњем дневном листу, и ми их са њихових интересантности саопштавамо читаоцима.

Садашње право узело је укор као казнено средство једино према малолетницима. Али баш и код малолетника, оно се може применити само у појединим случајевима. Пракса је већ доказала, да безброј малолетника никако није била у стању схватити, да има карактер једне одређене казне то, што ће исход судскога претреса бити изражен свега у неколико прекорних речи, упућених њима као законским преступницима. Малолетници у том случају са најдубљим уверењем оспоравају, да су тиме били што и кажњени. Управо, они не сматрају себе као осуђена лица, ако није казна била у новцу или у лишењу слободе.

Сад се хоће да измени новчана казна за малолетнике у толико, да буде прикладна материјалним приликама злочинчевим, како у погледу одмеравања, тако исто и у погледу извршења казни. Ре форма у овом погледу код одраслих имаће знатну улогу и биће од несумњиве користи. Али код малолетника се може узети као правило, да или немају никаквих, или бар да немају довољних средстава, како би могли платити новчане казне.

Али лишење слободе, то је она казна, која малолетнике образује за злочинце од заната. Кратко бављење с оне стране катанца многим малолетницима изгледа као нешто интересантно, уздиже им самољубље; шта више сматрају то само као ђачки затвор. За то се сада тражи, да се те казне издржавају у нарочитим, за малолетнике одређеним заводима; за то се хоће и минимум казне да попне на шест месеца или да се бар претвори у принудно васпитање неограниченог трајања. Међутим малолетници баш најрадије и најлакше размењују своје покварености са вршњацима. Дакле свакако је ограничена корист од завода који су одређени искључиво за малолетнике. Сем тога, била би неправда, какве нема равне, кад би се малолетник затворио шест месеца или на неодређено време због каквога деликта, за који би одрасли био кажњен са неколико дана или највише неколико недеља.

Изгледа, да би био много одмеренији и пробитачнији предлог, кад би се за малолетнике, баш на против, примењивале такве казне лишења слободе, које би биле одмерене на краће време, али опет за то појачане усамљеношћу, мрачном ћелијом, тврдом постељом и смањеним оброком.

Свакојако, да између укора, новчане казне и казне лишења слободе вири још једна празнина. За то је 1890. године на скупштини Саксонскога друштва за казнене заводе у Наумбургу, „милосрђа ради“ државни тужилац *Ленц* изнео предлог, да би у оквир казне за малолетнике требало унети и телесно кажњавање. Указујући на прописе пруског пројекта од 1833. и баварскога казненога закона од 1813. године, нагласио је *Шмелдер* 1891. године у Рајнско-Вестфалском друштву за казнене заводе у Диселдорфу: телесно кажњавање малолетника могуће је на два начина. Телесну казну може извршити или власник, отац или тутор под надзором извршне власти, или пак — а то је оштрија форма — сама власт, под видом стараоца или у њихову присуству.

По себи се разуме, да се и батине имају досуђивати само у извесним случајевима. Она оштрија форма не може се досуђивати за девојчице. Обе форме неће се досуђивати, ако су дечаци већ избатинани, а тако исто ни оним малолетницима, који признаду своју кривицу са искреним кајањем и скрушеношћу. На супрот томе, телесна се казна има увек изрећи тамо, где је малолетник заглибао у пркос и безобразлук, где се малолетник опире сваком ауторитету и где је услед непоштовања интереса општности и појединих личности дошло већ до бруталности и животињизма. Ту је потребна таква казна, која ће малолетнику са свим јасно и разговетно показати, да ипак има неке моћи, пред којом се он мора савити. Таква моћ је за извесне малолетнике само и једино батина. Али зато је она и у стању да начини од Саула — Павла.

У осталом, казне лишења слободе баш код малолетника упропашћују и њихово здравље. Недавно умрли директор казненога завода, санитетски саветник *д-р Баер*, несумњиви ауторитет, овако се изразио о телесном кажњавању:

„Оно је врло интензивно, али са санитарнога гледишта много пре допуштено казнено средство, тим пре што има увек превагу, да никада трајно не оштећује здравље“.

У двема Немачкој сродним и слободоумним државама, у Енглеској и Данској, телесно кажњавање је од старина у употреби чак и за одрасле кривце, управо од скора је поново уведено. А шта стоји на путу да се и у Немачкој то уведе, с ограничењем на телесно кажњавање искључиво малолетника?

Рад судија и извршних чиновника таквом установом био би свакако много отежан и са више одговорности. Међутим у Немачкој не може бити говора о томе, кад се зна, да је код немачких судија и чиновника осећај дужности савршен, кад се тиче државнога резона.

Само једна политичка реминисценца долази у обзир. Још пре 100 година један је пруски рескрипт ограничио и скучио телесно кажњавање као самосталну казну само за „злочинце из најнижег народног слоја“, и та неједнакост пред законом задуго је задавала страх народу. Чак и далеко различнија и замашнија казнена средства францускога законодавства, као ударање срамног жига, излагање јавном подсмеху, казне галера и окова, заједничко окивање више злочинаца, изгледала су у много блажој светлости од горње казне. Сем тога, у Немачкој влада доктринизам. Шмелдер тврди, да се у Немачкој сада радо чине извесне поставке, а њихов добар звук толико опчињава, да их поштују као праве догме. Тако се сада вели: Свако телесно кажњавање, које врши држава, „јесте потцењивање најплеменитијега створа Божјега“, „ређање бруталитета за бруталитетом“.

Међутим телесно кажњавање, које би вршила држава, нису ударци намењени најплеменитијем створу, оличењу Божјем, већ суми грубих и неотесаних нагона, која хоће то оличење да преплави. Малолетник је потчињен батини свога оца, стараоца, учитеља, газде и мајстора. Па зашто онда не би могао бити потчињен и батини државе?

Свакако није искључена могућност, да ће према извесном малолетном злочинцу бити учињена неправда тиме, што ће му се изрећи телесна казна онде, где је, можда, требало бити примењено које друго казнено средство. Међутим тој могућности стоји насупрот чињеница, да казна лишења слободе васпитава безброј малолетника за злочинце из навике и за окореле зликовце.

„Милосрђа ради“ требало би једном заборавити грешку, коју је пре сто година учинило једно немачко законодавство; ваља се одрећи наклоности лепим, звучним речима и проширити обим казни тиме, што ће се за малолетнике установити телесно кажњавање. —

У Београду је образована комисија за реформу казненога законика, и њој је добро познато, какве резултате даје лишење слободе и издржавање осуда наших малолетника. За то мислимо да јој с правом смемо обратити пажњу на ову ствар и нарочито је замолити да се мало позабави овом Шмелдеровом поставком:

„*Малолетник је потчињен батини свога оца, стараоца, учитеља, газде и мајстора. Па за што онда не би могао бити потчињен и батини државе?*“

Берлин. **Д. Б.**

ПРИЗНАЊЕ

(ИЗ ЗАБЕЛЕЖАКА ЈЕДНОГ СТАРИЈЕГ ПОЛИЦАЈЦА)

(НАСТАВАК)

— Знам, знам, господине, али поред рђавих људи могу да страдају и невини услед таквог вашег рада.

— Како?

— Тако лепо. Под ударцима апсанције може и најневинији човек признати оно што се од њега тражи, и ако о томе у ствари појма нема.

— Господине — плану г. Гр... ја никад нисам наређивао нити бих наредио да се злоставља невин човек, јер сам у стању да увек тачно разликујем невиног од кривог.

— Сваки човек може да се превари.

— Ја се никад нисам преварио нити ћу се преварити, јер врло добро разумем свој посао, одговори г. Гр.... мало љутито.

— Нека је све баш и тако, па ипак је нехумано и противно закону злостављати окривљене и изнуђавати им признање. Зар ви никад нисте помишљали на то, да се може случајно десити, да злостављани изненада подлегне под немилосрдним и неодмереним ударцима острвљеног апсанције, нарочито пак у оним случајевима кад је слабије физичке конструкције, или са каквом тежом унутрашњом болешћу! Зар ово не би било право убиство за које би одговарали и ви и апсанција, и зар вас целог века не би гризла савест што сте противзаконо убили човека!

— Види се, млади господине, да још ни из близа не познајете наш злочиначки свет. То је нарочита сорта људи, чвршћа од камена, која се већ од малена сродила са апсаном и батинама, и која од батина само још више чвршћа. Према овоме, потпуно је излишна ваша бојазан, да неко из овога света може подлећи под ударцима апсанције, и да с тога ја и апсанција можемо доћи до кривичне одговорности. Што се тиче хуманитета и законитости према овим људима, рекао сам већ шта о томе мислим.

И ако ме овим својим резоновањем колега није могао уверити о легитимитету батинања и изнуђавања признања, ипак је успео да измени моје мишљење о њему лично. После овог објашњења ја сам увидео, да он није потпуно свесан онога што чини; он није наређивао да се окривљени бију и злостављају зато што је по природи био суров и дивљачан, већ зато што је сматрао за дужност, да у интересу друштва ово чини. Доцније, у току даљег службовања, уверио сам се да има више оваквих полицијских чиновника.

* * *

Мало по мало и ја сам захваљујући члану г. Ђ... и колеги Гр... ушао увелико у све послове око ислеђивања. После три месеца већ сам, готово самостално и са прилично успеха, ислеђивао теже злочине, и знатно помогао колеги Гр... с којим сам се већ био у велико спријатељио. За чудо је, да је овај нешколовани и по мало оригинални човек био веома расположен и ни мало суревњив према једном млађем и школованом чиновнику, и ако су га неке колеге у кварту плашиле, да ћу га сасвим истиснути из кривичног одељења, само док се потпуно упознам с пословима.

— Ако, братац, — одговарао је он. — На млађима свет остаје. Камо лепе среће да у полицији има што више школованих људи. Погледајте само нашег члана; нема му равна у целој нашој полицији.

Овако је чешће пута говорио мој колега Гр.... и ја сам био потпуно уверен да је увек говорио од срца, те сам га с тога још више волео и поштовао.

— Само још да нема ону ружну навику да изнуђава признање, био би у мојим очима идеалан полицијски чиновник, рекао сам члану г. Ђ... кад смо једног дана разговарали о пословима у кривичном одељењу, па се узгред дотакли и колеге Гр...

— Ја сам више пута помишљао да га од тога одучим, али, право да вам кажем, не могу никако да нађем згодан начин, одговори ми г. Ђ...

— Што је најгоре, наставио сам ја даље, он не бије лично, већ наређује апсанцији да то чини, а овај, као војник, слабо води рачуна о јачини и последицама својих удараца, нарочито кад има наредбу старијег.

— Тако је, одговори ми члан смејући се.

* * *

На три дана после овог мог разговора с чланом, разбијена је на крагујевачком друму једна бакалница, и из ње однет готово сав еспап од вредности.

Кривична дела ове природе, ма колико обична и честа у унутрашњости, у Београду су, с обзиром на градску насељеност и већи број полицијских органа, веома ретка и необична, те с тога, као и убиства, узбуњују целу полицију. Готово цео полицијски апарат у оваквим случајевима креће се у потеру за зликовцима, а већина органа кварта у којима је дело извршено, никако и не долази у канцеларију док се кривци не пронађу.

Тако је и овом приликом било. Поред г. Гр..., који је отишао на увиђај још изјутра, па по свршеном увиђају одјурио чак на Остружницу у циљу трагања, и сви остали органи кварта, изузев мене, депозитара и једног званичника, по нарочитој наредби члановој отишли су у потеру за дрским крадљивцима.

Тек око 8 часова у вече вратио се г. Гр... у кварт. Собом је довео и једног Банаћанина, који је, по казивању неких оструженичана, нудио извесним лицима на продају покраден бакалски еспап. Одмах су позвати присутни грађани и започето формално саслушавање. Поред свеодцаба оних оструженичана, осумњичени Банаћанин био је и раније на робији због крађе, те је тако било довољно основа за његов притвор, али се колега Гр... није задовољавао само тиме да га приморе, већ је хтео да још овог вечера довршн истрагу и нађе покрадене ствари. У овом циљу ислеђење је продужено до један сат по поноћи, али на крају крајева без стварног успеха. Осумњичени Банаћанин није хтео апсолутно ништа признати, а бранио се тако вешто да је и самога г. Гр... доводио у забуну. Најзад је ислеђење прекинуто, присутни грађани отпуштени, а осумњичени предат апсанцији „на надлежност".

— Уби душу у њему — наредио му је г. Гр... — ако не каже где је покраден еспап.

(наставиће се)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине станачке, актом својим Бр. 1163, пита:

„Суд ове општине учтиво пита уредништво за следеће обавештење:

У атару манастира Св. Стевана а у непосредној близини самога манастира, налази се школа липовачка са својим земљиштем, које је раније добила од манастира. Све околно земљиште и данас је својина манастирска на шта манастир и порезу плаћа.

Поред саме школе пролази река са извора и то матица а и вода за манастирске воденице и све то иде кроз манастирско земљиште изван школске авлије — ограде. Поред ове воде на раскрсници три пута, у спомен прославе стогодишњице од устанка, засађени су неколико фидана — воћа из среског расадника, које је купио старешина манастира, а засадио их управитељ школе.

После, пошто се ово воће примило, манастирска стока прошле зиме оштетила је неколико фидана и то неке више а неке мање, пошто су на путу, где стока иде на појило.

За ову учињену штету, управитељ школе липовачке тужи старешину реченог манастира и тражи да се фидани оцене и штета наплати у корист школске касе. А старешина манастира, пак, задржава право својине са разлогом да је земљиште манастирско, манастирско је и воће а манастирске и козе, које су нехотично штету учиниле.

Сад настаје питање?

Ко ће бити у праву да ову штету тражи и у корист чије касе да се наплати — да ли школске или манастирске, јер § 282. грађан. закона вели: онога је воћка или дрво, на чијој је земљи стабло?"

— На ово питање одговарамо:

Кад је земљиште, на коме је воће засађено, својина манастирска; кад је саме саднице купио старешина манастира било за своје било за манастирске новце, па учитељ ове само засадио, вероватно као умешнији на томе послу и у једној улози пријатеља према старешини манастира,

онда у опште не може бити ни спора, да је то и данас својина манастирска (§ 211., 212., 215. и 281. грађ. закона).

Према овоме, учитељ нема у опште права да тужи за какву штету, која је учињена на овом воћу манастирском од стране манастирске стоке, нити школска каса има права на какву накнаду штете.

За жаљење је, у осталом, да је ова ствар у опште могла бити предмет једнога спора, јер она казује, колико су ненормални одношаји између управе школске и манастирске, ма да они треба да су у тој мери исправни, да чак буду пример другим грађанима из околине.

Томе би било места у толико више, што се баш из саме преставке суда види, да је манастир био издашан према школи у многим приликама, па и самим уступањем земљишта за ову.

II.

Суд општине д. крушевичке, актом својим Бр. 648, пита:

„У прошлој години осуђено је једно лице из ове општине на затвор, што је својом зградом захватило службени пут, а поред тога да одмах дигне зграду са пута и пут постави у првобитно стање.

Ову пресуду одобрио је и првостепени суд.

Осуђени је казну затвора издржао, али зграду неће да дигне.

Да би суд у целини извршио своју пресуду моли за објашњење:

1, може ли суд извршити ову пресуду и ако је прошло више од три месеца, од дана њене извршности;

2, поред јасне пресуде, да је осуђени дужан и зграду да дигне, па он то неће, треба ли општински суд да доноси какво ново решење о дизању зграде и ако треба на основу кога закона;

3, ако није потребна нова одлука, него суд треба да приступи извршењу пресуде, да ли онда суд усмено погађа раднике или се то врши писменим решењем, и да ли се ово доноси пре или после дизања зграде, и

4. да ли има и коме места жалби против овога решења и да ли та жалба задржава рад око извршења пресуде?“

— На ово питање одговарамо:

Ако је суд изрекао пресуду на основу § 339. кр. закона, па између осталога у овој стоји: да окривљени одмах дигне зграду са заузетог пута и овај постави у првашње стање, па он то неће да уради, онда суд има права да сам изврши то о о трошку осуђеног у смислу последње тачке поменуте законске одредбе и § 396. грађ. суд. поступка.

Суд о самом акту дизања грађевине неће доносити нову одлуку, јер постоји пресуда, али да би се избегао сваки прекор о величини утрошене суме око овог посла. суд може то учинити путем кратке лицитације.

Кратка одлука, коју ће суд донети о држању лицитације, не може бити предмет жалбе, нити изјављена жалба задржава извршење пресуде.

Та околност, што је од дана извршности пресуде протекло више од три месеца, не може задржати пресуду од извршења у овоме погледу, јер пресуда застарева само у погледу казне, а не и у погледу накнаде и осталога, што се по пресуди има да уради.

III.

Суд општине илинске у срезу бољевачком, актом својим Бр. 783, пита:

„Општински суд учинио је привремено један издатак из своје касе, на једну потребу, која није буџетом предвиђена.

После извесног времена суд је наплатио издату суму и попунио касу.

Моли се уредништво за обавештење: треба ли ову наплаћену суму завести у дневник касе примања или не?“

— На ово питање одговарамо:

Прво констатујемо, да општински суд није смео чинити из касе привремене издатке на потребе, које нису буџетом предвиђене ни кредит одобрен.

Али кад је он то већ учинио, па видећи и сам погрешку то поправио и издату суму вратио у касу, он то не треба да заводи у дневник прихода, пошто издатак није завео у расход, те би себе тако погрешно и неправедно задужио.

Ако је, међутим, он погрешно провео привремени издатак кроз дневник расхода, онда нека и наплаћену суму проведе кроз дневник прихода, да би се примања и издавања поклапала.

IV.

Суд општине ресничке у срезу бањском актом својом Бр. 1131, пита:

„Један инвалид, који живи у овој општини, поднео је суду молбу да му изда уверење о сиротном стању.

Он у овој општини плаћа на име непосредног пореза без личности 3·80 динара, и по томе би му се могло издати уверење.

Али он у општини јелашничкој има имања, које је ослобођено од плаћања пореза, али на које би требао плаћати 2·72 дин. кад не би било ослобођене, те би са сумом од 3·80 дин. изнео непосредни порез 6·52 динара.

Да суд не би издао лажно уверење моли се уредништво за обавештење: да ли треба узимати у обзир и ону суму од 2·72 дин. коју би требао плаћати да имање није ослобођено плаћања пореза, или ће се уверење издати према порезу, који плаћа у овој општини?

— На ово питање одговарамо:

По чл. 2. т. 8 закона о таксама, за сиромаха сматра се сваки онај, који не плаћа више од 5. динара непосредног пореза без прireза и личног пореза.

Како је молилац ослобођен плаћања пореза на имање у општини јелашничкој и није задужен по распореду пореза, те остаје свега оно задужење од 3·80 дин. колико плаћа у тој општини, онда му суд може издати уверење о сиромаштини, без страха да ће учинити какву погрешку.

V.

Владисав Илић, земљорадник из Грабовца у срезу деспотовачком, пита:

„Ја сам 11. новембра 1907. год. поднео молбу пореском одељењу, и тражио: да ме ослободи даљег плаћања пореза на личност, пошто сам прешао 60 година старости, за доказ чега поднео сам крштеницу, из које се види да сам рођен 26. октобра 1847. године.

Пореско одељење место да ме ослободи као старог, оно ме одбија од тражења својим решењем, јер вели да још немам 60 година старости и да према томе не могу бити ослобођен.

Да би се могао ослободити плаћања пореза ја молим уредништво за обавештење; да ли ја према крштеници имам 60 година и шта треба да радим даље по овоме?“

— На ово питање одговарамо:

На дан 11. новембра 1907. год. као дана подношаја молбе, молилац је имао старости 60 година и 15 дана.

Према томе, одељење је погрешило ако је рекло да он нема 60 година.

Међутим, оно је правилно урадило што га није ослободило личног пореза за 1907 годину, у којој је тек напунио 60 година старости, јер је такав рад сообразан са ставом првим чл. 75. зак. о порезу, али је погрешило што није учинило предлог да се ослободи за наступајућу годину у смислу става другог поменутог законског наређења.

У том смислу може се изјавити жалба г. Министру финансија (преко одељења које је донело решење) и он ће наредити што треба по закону.

VI.

На питање Животе Петровића, деловође општ. в. поповићске одговара се:

У бр. 24. „Полицијског Гласника“ од ове године, одговорено је суду општ. сремачке под III. шта све треба учинити пре него што се приступи расходовању извесних сума од оних дужника, који не могу платити дуг, у смислу расписа г. Министра финансија од 9. јуна 1907 год. Пр.Бр. 1848.

Треба наћи овај распис па пажљиво проучити, а прочитати и обавештење у бр. 15 „Полиц. Гласника“ за ову год. под I и онда се неће постављати излишна питања.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Димитрије Наумовић, из Наталинаца, који има да одговара код начелника среза лепеничког за дело из § 206. крив. закона, 22. прошлог м-ца побегао је из места пребивања и до сада није пронађен. Димитрије је родом из Турске, стар 18 година, омален, дежмекаст, црномањаст, ћосав. Позивају се све власти да га потраже и пронађеног стражарно спроведу начелнику среза лепеничког с позивом на депешу Бр. 13824.

Божидар Мијовић, осуђеник београдског казненога завода, чију фотографију износимо, 25. прошлог месеца побегао је са осуде као слободњак. Божидар је родом из Ниша, стар 25 година, средњег раста, очију жућкастих, косе затворено-плаве; од особених знакова има:

а.) на средини леве долактице а на страни антеријорној тетовиран знак «Б. М.»; б.) белегу од пелцовања, овалног облика, величине 4/3 см., на средини десне мишице, страна екстерна и в.) ожиљак од ране, овалног облика, величине 1·5/1 см. за 34 см. испод седмог кичменог обртња, на кичми. На осуди је био због опасне крађе, а осуђен је пресудом ваљевског првостепеног суда од 8. августа 1906. године Бр. 24113, на пет (5) година робије без окова. Раније је осуђиван у 1903. години на три месеца затвора због просте крађе. Позивају се све полицијске и општинске власти да га живо потраже и пронађеног стражарно спроведу Управи београдског казненога завода с позивом на акт Бр. 4059.

Павле - Паја Тодоровић, бив. агент осигуравајућег друштва «Њу-Јорк» извршио је пре извесног времена више превара у Чачку, па је по извршењу дела побегао. Павле је родом из Митровице, стар 53 године, омален, округла лица, косе проседе, шпицасте браде, при ходу нарамљује, на себи има цивилно одело од грао штофа. Нека га све полицијске и општинске власти потраже и пронађеног стражарно спроведу начелству округа чачанског с позивом на акт Бр. 6350.

Три непозната зидарска радника 1. прошлог месеца (по новом) украли су Антону Мезелу и Августу Грину из Версца у Аустро-Угарској, 40.000 круна, већином у новчаницама од 100, 50, 20 и 10 круна, а које су новчанице израђене 1907. године, и по извршењу дела одмах су отпутовали из Будим-Пеште на лађи «Софији» ка Београду. Један је од њих средњег раста, у цивилном оделу од грао штофа, на глави има црн штофани шешир; други је средњег раста, дежмекаст, црномањаст, а трећи је средњег раста, на себи има чакшире са бицикл-шнолама. Позивају се све полицијске и општинске власти да их живо потраже и пронађене стражарно спроведу Управи града Београда с позивом на акт Бр. 30537.

Живота Пантић, осуђеник београдског казненога завода, родом из Осипаонице, среза подунавског, 24. прошлог месеца побегао је са рада из Топчидера. Живота је стар 33 године, средњег раста, очију жућкасто-зелених, косе смеђе, бркова риђих; од особених знакова има: а.) белегу од посекотине, облика куке, величине 2·5 см., на корену левог палца, страна антеријорна; б.) брадавицу, длакаву, величине зрна од сочива, на десној страни браде; в.) брадавицу, величине кукурузног зрна, за 6 см. испод десног лоба и г.) младеж, величине зрна од сочива, за 5 см. испод и у десно од седмог кичменог обртња. На осуди је био због разбојништва, а осуђен је пресудом смедеревског првостепеног суда од 26. фебруара 1902. године Бр. 5831, на петнаест (15) година робије. Износећи његову фотографију, позивамо све полицијске и општинске власти да га живо у својим домашајима потраже и пронађеног стражарно спроведу Управи београдског казненога завода с позивом на акт Бр. 4036.

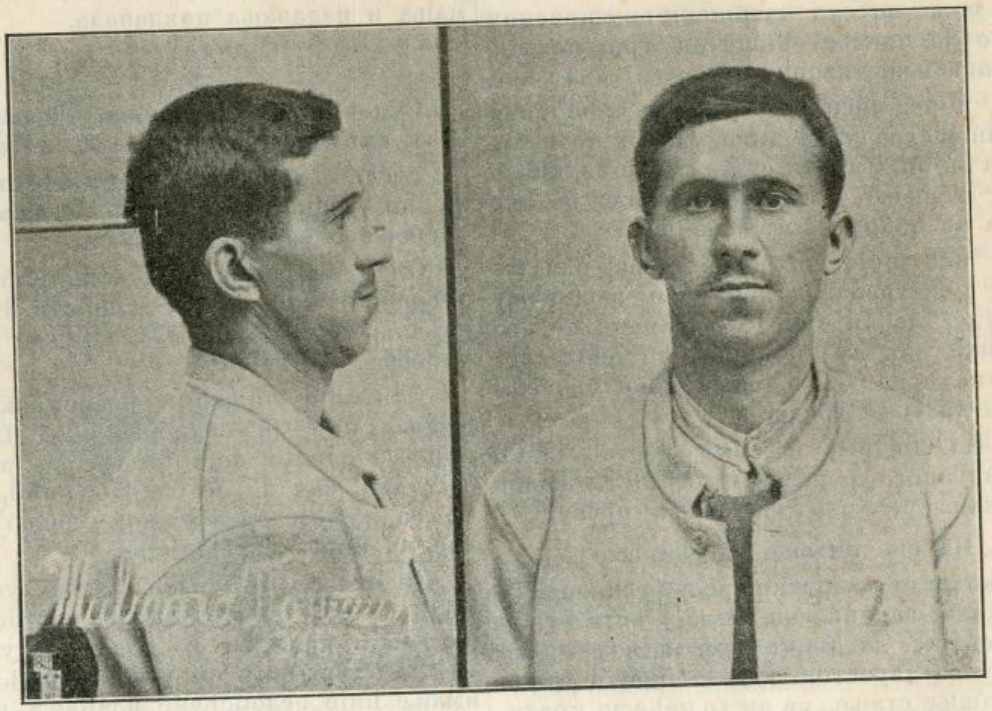

Светислав Милосављевић, слуга Анте Милошевића, баштована из Свилајнца 19. прошлог м-ца украо је свом газди 110 динара и по извршењу дела одмах побегао, одневши са собом и своју исправу. Светислав је стар 18 година, развијен, у лицу плав, очију жућкастих, ћосав, на себи има гуњ, чакшире и прслук од сукна, на ногама опанке. Нека га све полицијске и општинске власти потраже и пронађеног стражарно спроведу начелнику среза ресавског с позивом на депешу Бр. 11523.

ТРАЖЕ СЕ

Спиру Миленковића, из Врање, који је осуђен на 36 дана затвора због кријумчарења, тражи начелство округа врањског актом Бр. 884. Пронађеног треба спровести поменутом начелству.

Александра Јулијуса, обућара из Београда, који има да одговара за покушај убиства, тражи кварт палилулски актом Бр. 7942. Александар је високог раста, стар 20 година. Пронађеног треба спровести поментом кварту.

ПРЕДАЛИ СЕ

Добросав Бојић и **Милан Миленковић** одбегли осуђеници београдског казненог завода, предали су се Управни казненог завода, те је према томе престала потреба за даљим њиховим тражењем.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Б. Алимпић

БРОЈ 32. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 10. АВГУСТА 1908. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у општ 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за секундарног лекара на одељењу за сифилис, венеричне и кожне болести опште државне болнице, Др. Милорада К. Савићевића, санитетског поручника у оставци.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31. јула 1908. год. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 162. закона о уређењу округа и срезова, поставити:

за комесара савске полиције у Београду у рангу начелника среског друге класе Богољуба Вучићевића, комесара исте полиције у рангу начелника среског треће класе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31. јула 1908. год. у Београду.

РАСПИС

свима окружним начелствима

По члану 4. финансиског закона за 1908. год. од 31. јула 1908. год. који је ступио у живот истог дана, а који је оштампан у „Српским Новинама“ Бр. 172. од 1. августа текуће године — никакав нов државни порез нити у опште какав намет не сме се ударити ни прикупљати од народа, ако и у колико нема ослонца и у закону о јавној безбедности.

Они државни органи, који би наређивали или вршили разрез или прикупљаји такве буџетом непредвиђене и неодобрене нове државне намете, па ма на основу специјалног закона или решења, казниће се губитком чина и службе и одговараће материјално за прикупљене суме.

Тако исто и самоуправна тела, окрузи, срезови и општине не смеју наплаћивати ни установити никакав прирез, пијачну таксу или каку другу дажбину, ако на то немају права и овлашћења у којем земаљском закону, па и ако су до сада овакве дажбине, ма по коме основу наплаћивали. Органи самоуправних тела, који би противно овоме пропису наплате вршили или ове наређивали, казниће се по пропису § 114. казненог законика.

Према овом закону распис мога претходника од 17. јуна 1907. год. ПН. 11325. остао је и даље у важности по коме и од сада треба у свему тачно поступати.

Али, како сам се уверио, да су поједине општине и мимо овог закона и расписа ипак вршиле наплате неких намета, који немају ослонца ни у финансиском ни у којем другом закону, и да полициске власти у таквим случајевима нису брзо поступиле по закону према одговорним чиницима, то наређујем свима начелствима и среским властима да сваку наплату противзаконог намета одмах спрече, а према одговорним лицима предузму истрагу и поступе онако, како је наређено расписом ПН. 11325/1907. год. Нарочито им скрећем пажњу на незаконите наплате пијачних такса: на пијацама, улицама и улазима у варош, а тако и за време недељних пазарних дана, пошто је чл. 13. закона о панађурима и недељним пазарним данима, по коме су општине наплаћивале таксе у истом члану одређене, укинут законом о изменама и допунама овог закона од 8. фебруара 1907. год.

Опазим ли, да чиновници не врше тачно и брзо оно што је поменутим финансиским законом и расписима овим и ПН. 11325/1907. год. у дужност стављено полициским властима, ја ћу одмах према тим чиновницима употребити сва она права, која су законом мени у дужност стављена.

И овај распис доставиће се одмах свима самоуправним властима, а чиновницима полициским да се на потпис саопшти ради знања и управљања.

ПБр. 14031.
2. августа 1908. год.
у Београду.

Министар унутрашњих дела,
Св. Милосављевић с. р.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

Има кривичних дела која се не могу сматрати као резултат покварености, па стога ни закон не треба исказу таквог унапред да одузима сваку вредност, па макар то дело

повлачило и губитак грађанске части. Вредност сведоџбе ових сведока треба судија слободно да оцењује узимајући у обзир све моменте конкретног случаја.

3. Деца испод 16 година (§ 114 т. 3) неспособни су сведоци стога, што се држи да су лакомислена, да површно посматрају, да им оскудева моћ за правилним схватањем, и да, према томе, нису у стању да кажу праву истину. Она су, дакле, неспособна стога, што постоји основана сумња да *не могу* казати истину.

И ако ово може бити оправдан разлог за забрану заклетве, никако то не може бити разлог да се сведоџби сваког детета испод 16 година одузме доказна вредност. Питање о томе да ли је лице испод 16 година добро посматрало као и да ли је могло правилно да схвати, јесте quaestio facti, на које се не може дати један одговор за сва лица, јер сведоџба лица од 15 година, и ако није заклета, може бити истинитија од сведоџбе другог лица од 18 година, које је по закону способно. Погрешно је, дакле, доказну вредност сведоџбе чинити зависном од положене заклетве.

4. Лица која су слабог разума и која нису при чистој свести (§ 114 т. 4) неспособна су и да буду сведоци, а ако су сведочила, сведоџбе су им без вредности стога, што су неспособна да кажу истину.

5. Они који су с обвињеним у *великом* непријатељству, ако против њега сведоче (§ 114 т. 5) неспособни су стога, што се претпоставља да због непријатељства неће хтети да кажу истину.

Ова претпоставка није довољно основана чак ни за то, да се забрани заклетва, а још мање да се на основу ње одузме сведоџби доказна вредност. Никако не значи да сваки који је у непријатељству с обвињеним и који противу њега сведочи, говори неистину. Судија треба у сваком конкретном случају да цени, да ли је непријатељство такво да сведоку не може веровати.

6. Они који су на испиту навели важне чињенице, за које је доказано да су неистините, а не могу доказати да су то из пометње учинили (§ 114 т. 6) неспособни су стога, што је садржајем њихове сведоџбе утврђено да нису хтели казати истину.

Д. *Да се ни по личности, ни по односу сведока, ни по садржају његовог исказа основана сумња противу истинитости не појављује* (т. 5 § 229).

Ово значи, да сведок не сме бити сумњив, ако се хоће да његова сведоџба има доказне вредности. Основи који сведока чине сумњивим, према овоме долазе или 1) из његове *личности*, или 2) *из односа* његовог према другим лицима, а нарочито према оптуженом и приватном тужиоцу, или 3) *из садржине* његове сведоџбе.

1. Основи, са којих се појављује основна сумња противу истинитости сведоџбе, а налазе се *у личности* сведоковој, јесу:

а) *оскудица у потребној снази или здрављу оних чула*, којима се има да изврши опажање каквог предмета н. пр. кад кратковиди има да сведочи о нечем што се на већем одстојању догодило, или кад наглув треба да чује нешто на већој даљини. Ако се основ за сумњу код ових сведока ничим не отклони, н. пр. увиђајем, онда су њихове сведоџбе без доказне вредности, у противном они се изједначују са способним сведоцима.

б) *оскудица у душевном здрављу*, због које се предмети не могу тачно да опазе. Овамо долази и знатна слабост памћења, као и дубока старост кад се због ње не може верно да задржи у памети све оно што се опазило. Основ за сумњу исто тако може бити и стање у коме се сведок налазио при опажању. Тако, ако је сведок био јако раздражен или мало напит, то његова сведоџба може изгубити доказну вредност.

в) *карактер и моралне особине сведока* могу да створе основ за сумњу противу истинитости сведоџбе. Ако се утврди да је сведок јако лакомислен, или да је склон претеривању и лагању, да у својој околини не ужива глас човека коме се може веровати, онда све то може бити довољно да сведоџба таквог сведока буде без доказне вредности. Разуме се, да суд при оцени овакве сведоџбе мора бити врло обазрив, и. пре своје одлуке, мора узети у обзир и целокупну индивидуалност сведока.

2. Друга група основа, који сведока чине сумњивим, долазе *из разних односа* према оптуженом или приватном тужиоцу. Ти односи у главноме јесу:

а) *Блиско сродство*. Истина је, да ће рођак пре послушати своје осећаје, који говоре за то, да спасе свог оптуженог рођака него што ће хтети да каже истину. Али је ово само претпоставка, јер исто тако има лица, којима је дужност, да кажу истину, и светиња заклетве преча него ли добро њихових рођака, и рећи ће истину па ма и на штету рођака. Због овога се блиски рођаци и не сматрају неспособним већ само сумњивим сведоцима. Вредност сведоџбе зависиће како од степена сродства тако и од садржаја сведоџбе. Ако је сведок у ближем сродству с оптуженим, ако је у што већој зависности од њега (н. пр. син, жена, сестра и др.), и ако, најзад, сведочи у његову корист, онда је то довољно да се посумња у истинитост сведоџбе. Међутим, ако рођак изјави да хоће да сведочи и сведочи против оптуженог, то се има узети да је тиме отпао основ за сумњу, и таква сведоџба може имати доказну вредност. Рођаци се овде имају узети у смислу § 43.

Сем сродства овамо долазе и нежни односи који нарочито приближавају сведока оптуженом или приватном тужиоцу, или проузрокују нарочиту захвалност, коју сведок њима дугује, н. пр. однос пупиле према стараоцу, усвојеника према усвојитељу, храњеника према хранитељу и др. Али и овде судија има још и из свих осталих околности да види, у колико има разлога да сумња у сведоџбу оваквог сведока.

б) *Однос зависности* у коме сведок може стајати према оптуженом или приватном тужиоцу. Међу разним односима зависности нарочито се истиче однос млађег према старијем, т. ј. слуге према господару. И ако се из тога односа може да добије основ за сумњу, ипак се не може уопште за сваког млађег или слугу рећи да је сумњив сведок само због његовог односа према господару. Сви млађи нису подједнако зависни, нити је пак власт господара над млађима таква, да би се морао претпоставити утицај на млађе, или да млађи, и без тога утицаја, неће ништа казати на штету господара. У колико је сведок зависнији, рецимо ако је шегрт, у толико је сумњивији, и обратно. Сведоџба млађег биће сумњива и онда, кад би нарочите околности показивале, да би он имао да изгуби извесне користи, које су скопчане с односом према оптуженом или тужиоцу, ако би праву истину казао, н. пр. калфа који зна да за свој занат или посао не може лако наћи друго место, ако га његов господар отпусти, док се један књиговођа у каквој великој радњи, или магистар фармације, и ако је млађи — није сумњив сведок.

(наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

ЗУБИ КАО ДОКАЗ ИДЕНТИЧНОСТИ

(свршетак)

Кад нека личност величином и формом своје вилице и својих зуба падне у очи зубноме лекару, онда тај моменат може бити од огромне, па и од доказне вредности за идентификовање извеснога мртваца.

Необична боја и величина зуба једнога човека врло ће брзо остати у памети свакоме ономе, ко има прилике да с њиме извесно време проведе. Тако ће исто познаници врло брзо и трајно запамтити међу собом шупљине и размакнутост предњих зуба, врло много, у напред избачене секутиће или очњаке, искривљеност предњих зуба, испупченост доње вилице према горњој или абнормално израшћење горње вилице испред доње, чиме крој лица добија са свим карактеристичан израз, и још многе друге уочљиве појаве. *Па ако се у случају каквог криминалног догађаја истражни зубни лекар изјасни за тако уочљиве појаве, њиховом се помоћу може преко познаника покојникових са апсолутном тачношћу утврдити идентитет мртваца.*

У том погледу има изванредно много ознака, које саме за себе или у вези са другим моментима пружају сигурне полазне тачке. Треба се само сетити примера, да зуби код лица која се баве извесним занатима дају са свим карактеристичне ознаке.

Интересантно посматрање, које у даним случајевима допушта најважније закључке, јесте на пример, да су код људи левака зуби на левој страни чешћи него на десној; или даље, код узетога човека н. пр., зуби здраве стране, који су само у питању за жвакање, много су јаче изложени употреби. Тако исто има врло много сличних ознака у области самих вилица, које су под извесним околностима од велике важности.

Горе смо већ поменули, да извесне *болесне појаве*, које се дешавају на телу, повлаче и зубе на оштећеност и да их на извесни начин мењају. Но у каквој унутрашњој вези стоје зуби према осталом телу, може се видети из посматрања, да код неизраслости (Zwergwuchs), идиотизма, кретенизма, код душевних болесника и злочинаца — код свију њих вилични облик показује абнормалне односе. Истраживања у том правцу нису, истина, још тако обилна, али је сигурно, да овај интересантни, променљиви однос између душевног и зубног развитка постоји и да може бити користан и за криминалистичка посматрања.

Природно је, да се на телу мртваца који је пао као жртва злочина, врло често могу наћи *ране од уједа*, које му је у борби задао убица. Ако су те ране од уједа дубоке и видно означене, може се врло лако реконструисати положај и величина злочинчевих зуба. Па ако се они покажу као неправилни и карактеристични онда се по опаскама, које смо горе поменули, могу чинити закључци, који ће се односити на извесне личности које имају исте телесне, а можда и душевне особености, те тако међу њима ваља потражити злочинца или бар саучесника, који је знао за дело или је у тој ствари јако сумњив.

И обратно, има доста случајева да су извесне личности биле сумњиве за извесно убиство, али да ни на који други начин нису могли бити прибављени докази противу њих док се на њиховом телу нису нашле ране од уједа, чији су се трагови поклапали са зубима убијене личности.

Најзад да поменемо још и то, како је од велике важности зубно-лекарска вештина у идентификовању лешева према нарочитим *особеностима виличног строја*. Ваља се само сетити оне страховите катастрофе, када је пре извесног броја година у Паризу горео Добротворни Базар. Том је приликом много људи платило главом, нашав смрт у пламену. Међу изгорелим лицима налазила се и херцогиња од Алансона, али безмало са свим изгорели скелети нису пружали истражној власти могућности, да са позитивношћу изврши идентификацију лешева. У овом је случају идентификација леша херцогињиног успела на тај начин, што је њен зубни лекар познао своје радове на зубима једнога изгорелога леша, познав у њему и све особености херцогињиних вилица, које су му приликом ранијег рада добро остале у памети.

Но овај случај није једини у судској пракси.

Крајем шесетих година један Енглез, по имену Повел, предузео је једну експедицију по унутрашњости Африке, али се са тога пута више није вратио. Како је оставио за собом замашну заоставштину, његовим је сродницима било много стало до тога, да његову вероватну смрт несумњиво утврде. Тога ради, путников млађи брат оде у Африку да пође трагом несталога, не би ли дошао до каквих резултата. На своме испитивачком путу да му се прилика да буде гост код једног африканског поглавице. На свечаности, која је дата њему у почаст, појавила се једна од поглавичиних жена са европским шеширом на глави, и у њему упозна млади Повел шешир своје снаје, која је такође отишла на пут у Африку заједно са својим мужем. Помоћу тако важног открића пошло му је за руком да пронађе много лобања, које су се датирале од једног повећег касапљења и погубљења Европљана. У једној од тих лобања нађе Повел један златом испуњен и један вештачки зуб, према чему он позна лобању свога старијега брата, те је однесе собом натраг у Енглеску.

Зубни лекар, који је дотичне радове у своје време извршио, потврдио је под заклетвом, да су те вилице заиста биле несталога Повела и да је пломбирање и онај вештачки зуб производ његовога рада. Према томе исказу суд је доделио богато наслеђе законитим наследницима.

Не мање је интересантан други један случај, који се такође десио у Енглеској. 1861. године буде у Лондону оптужена Елизабета Рос, под сумњом да је убила једну стару Ирланђанку Каролину Валш. Старица је од дуже времена одбијала наваљивања оптужене, да дође к њој у госте; и тек је у августу месецу поменуте године отишла к њој. Од тога вечера ње је нестало. На питање Каролининих рођаха Елизабета је одговорила, како је она идућег јутра отишла од ње и више се није вратила. Али син Елизабетин изјави, како је приметио, да је његова мати истога вечера, кад је Ирланђанка дошла удавила ову једним чаршавом, и да је леш изнела из куће у једноме џаку.

Ток процеса се на један пут изменио, што је једнога дана баш после убиства у близини стана оптужене стрмоглавила се једна жена и однета у болницу. Пред своју смрт рекла је само да се зове Каролина Валш и да је родом из Ирске. Тај је факт ишао у корист оптужене Рос, а и она је тврдила, да је та старица била њена гошћа.

Слагање имена, бар по горњем исказу, поклапање места и времена било је за чуђење. Али напротив томе око двадесет сведока изјаснило се у том смислу, да је нестала Каролина Валш, била здрава и чиста, бледе коже, седе косе и да је родом била из Килкениа. Каролина Валш, онакажена, била је рђавог здравља и пољава, кожа јој је била тамне боје и била је родом из Ватерфорда. Главну пак разлику чинили су зуби. Нестала Каролина имала је потпуно очуване зубе секутиће, као што је то потпуно доказано, док онакажена Валш није имала предњих зуба, а према стању вилице утврђено је, да су јој ти зуби пре више година били испали. На тај је начин отпала свака Елизабетина тврдња и она буде осуђена на смрт.

Око половине седамдесетих година прошлога века изазвао је велику сензацију догађај, у коме је угледни лекар у Сан-Франциску д-р Морис био оптужен као извршилац убиства над богаташем Блакхурном. Морис је дуже времена лечио од извесне болести Блакхурна, кад једнога дана овога са свим нестаде. Ток истраге ишао је путем, да је ту случај убиства из користољубља и по извесним околностима падне сумња на Мориса. Претрес његове куће и стана остаде без успеха. Истражна је власт ипак и даље непрестано посматрала д-ра Мориса, те после извесног времена приступи поновом, темељнијем претресу докторова стана. Том приликом нађоше у згаришту кујнске пећи поред неколико полуизгорелих костију и један вештачки необично искривљен очњак — зуб. По том призваше на саслушање једнога зубнога лекара, који је раније извршио многе оправке на зубима несталога богаташа.

Блакбурн је био један оригинал. Он је на својим даљним путовањима упознао обичаје многих некултурних народа, који су силом успевали да им зуби накриво и неправилно израсту. То му је дало повода да покуша операцијом да начини себи такве зубе, али кад му је доцније испао један очњак, Блакбурн позове свога зубнога лекара и нареди му да му на то место уметне један одговарајући, вештачки искривљени зуб.

Хтео не хтео, зубни је лекар морао следовати захтеву свога пацијента. Исти тај зубни лекар сада је пред истражном влашћу изјавио, да је онај код Мориса нађени вештачки, искривљени зуб онај исти, који је он пре извесног времена израдио и уметнуо у Блакбурнову вилицу.

Та сведоџба зубнога лекара толико је поразила и дирнула доктора Мориса, да је дело потпуно признао. Он је био дозвао Блакбурна у свој стан, отровао га и тело — леш му изгорео у кујнској пећи.

Приликом утврђења идентичности може се имати посла са природном смрћу непознатога лица, са несрећним случајем или са злочином, али увек ваља имати на уму и сетити се свих момената, који могу послужити као полазна тачка или као објашњење датога случаја. Не треба заборавити ни случаје, кад после каквог злочина остану огризине на воћу, хлебу или томе подобном, како то може повољно послужити истражнику да дође до истине.

Као што се из свега горњега може увидети, има врло много случајева, где у раду не може иследник да дође ни до какве полазне тачке и где му сва остала трагања остају без успеха, те мора звати у помоћ зубнога лекара. Његова пак задаћа у таквим случајевима састоји се у главном у томе, да утврди све евентуалне особености вилица и зуба, а то ће њему бесумње много лакше и јасније бити, него судскоме лекару, који има да обрати пажњу на много других момената.

Д. В. Бакић.

DIE VERBRECHENSBEWEGUNG IM ÖSTLICHEN EUROPA

I Band. — Die Criminalität der Balkanländer.

von Dr. Arnold Wadler.

(НАСТАВАК)

Напротив код тешких деликата противу својине висока цифра повратa може се сматрати као сталан факт. Та категорија кривич. дела претпоставља највећим делом злочинце из навике и по позиву. Што се тиче везе личних односа са повратом биће речи, када се буде говорило о субјективним моментима криминалитета.

Статистички годишњаци садрже појединe податке о томе, колико је деликата извршено са саучесницима а колико без учесника. Према тим подацима излази да је у периоду од 1899—1905. у више од 20 проц. (дакле петина) свију кривичних процеса учествовало више учинилаца у извршењу кривич. дела.

13. — Општи односи. (Цене животних средстава и криминалитет. Привредне и криминалитетске кризе. Утицај годишњег времена.)

О утицају привредних фактора на криминалитете одавно постоје разна мишљења. Неки писци одричу просто сваки утицај овим факторима, док други (нарочито Georg Mayr) сматрају, да цене жита утичу на деликте противу имаовине па чак и на деликте противу личности. Скакање цена житу повишава деликте противу имаовине, а смањује деликте противу личности и обратно. Међутим и када се призна овај утицај појављује се и сувише тугаљиво техничко питање о томе, на који се начин јавља привредни утицај. Од колебања цене жита не трпе сви редови једнога народа; оне не погађају подједнако и продуценте и консументе. У ранија времена слаба промета и индустрије била је јача зависност кривич. дела од цена жита. Данас одлучују општи односи привређивања, те је с тога научно у опште коректније говорити о закону упоредности између тешкоће исхране и крађа него о закону упоредности између цена жита и крађа.

Зависност криминалитета противу имаовине од економских прилика, нарочито од цена животних средстава, претежно је динамичка, а не интезивна, т. ј, хармонија курва почива више у временом слагању колебања. него ли у равномерној интезивности промена. То се утврђује и упоређењем кретања деликата са кретањем цена жита у српској статистици. Са тим ценама показују истина крив. дела противу имаовине слагање у променама кретања, али никакво слагање у погледу јачине ових промена. Напротив, курве кретања цене кукуруза и деликата противу имаовине показују скоро непрекидну упоредност. Од појединих кривичних дела курва крађа показује највеће слагање са курвом свију деликата противу имаовине. Слично тече и кретање разбојништава. Што се тиче шумских кривица чак и код њих највише и најниже тачке слажу се са највишим и најнижим тачкама цене кукуруза.

Осцилације правца кретања оне курве која показује цену кукуруза, крећу се скоро равномерно са курвом деликата противу имаовине. Ово вреди нарочито за време до 1900. год. а од тада иду курве управ противно. Ово неслагање од 1900. год. W. објашњава напредовањем у привредном развијању, са којим стоје у тесној, природној вези и колебања цена. Остаци натуралне привреде почели су ишчезавати, а новчана привреда доспева до пуног развитка. С друге стране опет светско тржиште врло јако утиче на ток цене, тако да она у првом реду престаје бити употребљиво мерило за привредни положај једне земље.

О утицају привредних криза за Србију служи као доказ 1895-та година, у којој се десила јака привредна депресија. Велика градобитина (поред 1892. најзнатнија у овој периоди) и рђава жетва биле су први узроци ове кризе, која се појачала још и том околношћу, што је између Србије и Аустро-Угарске дошло до жестоког царинског рата, у току кога је била дуго време затворена граница за српски извоз. Али ипак опште пењање злочина у 1895. год. нема свога узрока једино у економској кризи. Високе цифре криминалитета од ове године дошле су делом и услед политичке кризе из 1894. године. У првом реду ипак је стојала економска криза: то се види из силног прираштаја деликата противу својине. Ова критична — 1895. год. показује највећи апсолутни број осуђених лица због кривич. дела противу имаовоне (2414) и том броју раван је само број из 1898. год. у којој је опет години била највиша цена жита (13·10 кукуруз, 19·94 пшеница). Овај прираштај најинтензивније је изражен код разбојништва и крађе, а нарочито код квалификоване крађе; код ових деликата највиша тачка поклапа се са привредном критичном годином.

Али и други деликти показују знатан прираштај. Деликти противу личности достигли су такође у 1895. год. највиши број осуђених (1727), коме је приближан само број из 1894. год. (1612). На сваки начин да треба увек имати на уму да се више од петине осуда тиче дела, која су извршена у претходној години.

Критична 1895. год. показује још један нарочити у статистици познат моменат, а тај је: апсолутна и релативна повишица криминалитета жена. Те године такође је и релативни криминалитет малолетника достигао врхунац кретања.

Што се тиче закључака о утицају годишњег времена на криминалитет, о њима се може мало што рећи, јер су са оскудице података непоуздани и у главноме су сведени на опште априористичке закључке, па их као мање важне не мислимо овде приказати.

* * *

Завршујући приказ о објективним моментима српског криминалитета, ми ћемо учинити неке приговоре овоме делу. И ако је W. дао повољно мишљење о српској статистици, ми смо ипак склони веровати да су многи подаци нетачни, знајући како су они и са колико савесности и брижљивости прибирани бар у раније доба. Али ипак за већину података може се рећи, да су толико приближни, да су се на основу њих могли чинити крупнији и општији закључци. Изгледа да је и сам писац осећао непоузданост понеких података, јер његов рад у опште чини утисак врло опрезног оперисања. То је и дало повода, те је овај рад у научном свету већ наишао на неповерљив пријем. Ми смо били у могућности, да пишчеве податке о паљевинама и убиствима за 1905. год. упоредимо са несумљиво тачнијим подацима, који се од те године редовно воде у антропометр. одељењу министарства унутрашњих дела и то упоређење даје ову разлику:

Wadler:

Паљевина: 725 — од тога пронађено 155.
Убиставa: 600 — осуђених те године 266.

Антропометријско одељење:

Паљевина; 578 од тога пронађено: 84.
Убистава: 547 од тога пронађено: 481.

Као што се види разлика у броју кривичних дела је велика, али цифра пронађених паљевина по подацима антропометријског одељења (84) још је неповољнија по нас, јер она казује да није пронађена ни $^1/_7$ свију паљевина, док је по W.-у пронађено више од $^1/_5$ тих дела.

Закључци овога писца, који се тичу статистике паљевина и убистава у Србији, по готову су са свим произвољни и

погрешни. Стоји само то, да је број ових дела доиста страшан, и да је наша криминална полиција ништавна. Међутим необичном броју ових дела, као и великом броју непронађених учинилаца, никако није главни узрок у нашој хајдучији. Шта више за паљевине тај закључак чак апсолутно не стоји. W. је пао чак и у такву заблуду, да тврди: како се у Србији дејство хајдука поглавито показује у грдном броју паљевина, који стално расте, што није случај ни у једној другој земљи на европском југоистоку. Познато је, да хајдуци у Србији никада не врше паљевине. Та им се дела чине недостојна њих. Нема случаја, да је у великим хајдучким процесима било и тих дела, и ако их је било, то су биле ретке и изузетне појаве.

Паљевинама у Србији главни је узрок осветa — приватна и политичка. Њих не врше лица, која су одметнута од власти већ лица која седе код својих кућа. По нашем мишљењу, када би било могућно пронаћи све учиниоце паљевина у току једне године, утврдио би се један интересантан факт, да међу учиниоцима овако тешког злочина има један велики број лица, која су иначе беспрекорна и која немају иначе никакве друге склоности за вршење кривичног дела. И та околност можда доста доприноси, те се ова дела тешко проналазе у Србији. Чини нам се, да правна свест нашега народа овим злочинима не признаје ону тежину, какву им је законодавац одредио. Потпуно недовољно проналажење и гоњење ових дела чини, да такву народну правну свест наше законодавство за тако дуго време још није ни мало образовало на боље.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

М. Ј. Петровић.

ПРИЗНАЊЕ

(ИЗ ЗАБЕЛЕЖАКА ЈЕДНОГ СТАРИЈЕГ ПОЛИЦАЈЦА)

(НАСТАВАК)

По изласку из кварта отишао сам са колегом Гр... у »Славију« на кафу. Целим путем, и у кафани за све време седења, он је само говорио о започетој истрази, и непрестано ме уверавао, да је ухапшени Банаћанин један од главних криваца, и да ће под ударцима апсанцијиним извесно казати где је сакривена покрађа. Кад смо се раставили, било је већ три сата по поноћи. Колега Гр... био је толико уморан да се једва држао на ногама, али је ипак наваљивао да свратимо у кварт и да видимо шта је с Банаћанином. Једва сам успео да га од овога одвратим.

* * *

Кад сам сутрадан по овоме дошао у канцеларију, прва ми је брига била да се од апсанције известим да ли је Банаћанин што признао.

— Није ништа, одговори ми он одлучно.

— А, јеси ли га много тукао?

— Пребио сам га.

— Па ништа?

— Баш ништа.

— Ала ће се љутити г. Гр...!

— Љути се он чешће, добаци апсанција смејући се.

Тек што је апсанција завршио последњу реченицу, кад ево ти и г. Гр..., па кад чу у чему је ствар, упути се право апсани, а за њим, готово кришом, и ја. Г. Гр... био је толико нестрпљив, да није могао мирно сачекати док апсанција откључа врата, већ му је зграбио кључеве из руку и сам их отворио, па затим јурнуо као смушен у дубок и влажан подрум кварта, који је привремено служио као апсана.

Кад смо и ја и апсанција одмах за њим ступили у овај подрум, имали смо шта и видети: осумњичени Банаћанин лежао је на сред подрума, затворених очију, потпуно непомичан — прави мртвац.

— Шта се претвараш довикну му г. Гр..., и нареди апсанцији да га подигне. Мене нешто штрецну и, готово несвесно, приђох Банаћанину и ухватих га за руку. И сада, после толико година, језа ме хвата кад се сетим оног ужаса који ме је спопао, кад сам осетио да је рука Банаћанинова хладна као лед. У колико се добро опомињем, само сам узвикнуо »убијен човек«, и безобзирце побегао у канцеларију потпуно збуњен и преплашен. Требало је, да ћутећи и ходајући по кацеларији, попушим једну за другом две цигарете, па тек тада да мало дођем к себи. Случај који се догодио са Банаћанином био је ужасан. Он је, о томе није могло бити сумње, умро од апсанцијних удараца. Један груб злочин извршен је, дакле, у самом кварту и то, на жалост, од стране полицијских органа. Да ли ће за њега ко одговарати? Све зависи од члана. А да ли ће члан што смети и хтети наређивати, кад ништа озбиљно није предузимао да стане на пут злостављању и премлаћивању притворника, и ако је врло добро знао да се ово, готово по правилу, врши у његовом кварту? И зар не би он, кад би се све ово утврдило, био у неколико морални кривац за убиство Банаћанином?

Док сам овако размишљао о члану, из његове канцеларије нагло зазвони звоно за г. Гр..., али пошто овај још не беше изишао из подрума, то се ја упутих по позиву.

— Чули сте, ваљда, шта се догодило? дочека ме члан још с врата, хладним и озбиљним тоном.

— Чуо сам, и уверио сам се на лицу места.

— Пошто г. Гр..., као иследник, мора бити изузет у овој ствари, то одмах позовите квартовног лекара и два присутна грађанина, па учините потребан увиђај, а кад то будете свршили, наредите да се леш пренесе у болницу, и напишите акт за физикуса управиног да се над умрлим још данас пре подне изврши секција.

— Разумем, г. члане, али....

— Знам шта хоћете да кажете: г. Гр... је синоћ наредио апсанцији да бије оног несрећника, али ја баш хоћу да користим ову згодну прилику, те да г. Гр... једном одучим од његове ружне навике.

По тону, којим је члан изговорио ове речи, изгледало ми је да он целу ову ствар олако схвата. док сам ја већ гледао г. Гр... и апсанцију како одговарају за убиство Банаћаниново.

По повратку у канцеларију затекао сам г. Гр... и све остале колеге из кварта. Г. Гр... је био блед као крпа, и очигледно уплашен; остале колеге распитивале су га најозбиљније о умрлом Банаћанину, о наредби коју је издао апсанцији и начину на који је апсанција сличне наредбе раније вршио и, најзад, о сведоцима пред којима је наредба издата, тражећи у његовим одговорима излаз из тешке ситуације. Сви су га у истини жалили због овог малера, и у циљу отклањања кривичне одговорности предлагали стотину разних начина. Кад им казах шта је и каквим тоном члан наредио, сви се пренеразише, а г. Гр... очајно узвикну:

— Јадна моја жена и деца!

— Како би било — рече депозитар — да молимо г. члана да се не врши секција; он је добар човек, а и добро расположен према колеги Гр... па ће се, ваљда, смиловати на његову сиротињу.

— То би било противно закону, добаци г. Гр...

— А је ли право да ти пропаднеш само зато, што си у дужности био ревноснији но што треба? рече депозитар, и позва нас да корпоративно идемо код члана.

Кад смо ушли у чланову канцеларију и саопштили му циљ нашег доласка, он нас озбиљно премери од главе до пете, и рече:

— Изненађује, ме господо, да ви, као полицијски чиновници, тражите од мене — свога старешине — да не вршим своју дужност, кад врло добро знате да сам вас ја увек опомињао на савесно испуњавање дужности. Секција се мора извршити како у интересу кварта, тако и у интересу самога г. Гр... јер ће се њоме утврдити прави узрок Банаћанинове смрти, и нико у будуће неће остати под сумњом.

— Али, ако се утврди да је умро од боја? примети снисходљиво депозитар.

— Онда ћемо опет савесно вршити своју дужност, одговори члан одлучно, и нареди нам да идемо на посао.

Кад сам после десет минута по нарочитом позиву отишао код члана, изненадио сам се необично много кад сам га видео како се љубазно разговара и нешто шали с лекаром кварта, док је мало час био хладан и озбиљан као мермерна статуа.

— Јесу ли дошли присутници?

— Јесу, г. члане.

— Онда, ево, и г. доктора па одмах приступите послу.

— Али, станите мало.

— Шта ради г. Гр...?

— Очајава.

— Је ли много узнемирен?

председник општине, или заступник општине, и

3. Да ли би овај суд био надлежан за стављање забране и суђење, пошто се ово тиче општине, или ће ова бити у изузећу.

Пошто ово није законодавац у закону о оскудним у храни прецизно определио, то суд моли уредништво за објашњење«.

— На ово питање одговарамо:

По чл. 7. закона о помоћи оскуднима у храни од 22. децембра 1904. године, сви они, који су узели од општине храну на зајам и тако постали њени дужници, били су дужни вратити ову и то: $^1/_6$ у првој години по задужењу, у другој $^2/_6$ и у трећој $^3/_6$ са 5% интереса.

Кад они нису платили овај дуг у остављеном року, онда општински суд, на захтев *општинског пуномоћника*, има права да ставља забрану на кретност дужника, ако само сума дуга не прелази вредност 200 динара.

Исто тако суд има права да доноси пресуде по тужби пуномоћника, осуђујући тужене и на плаћање свију оних такса, које се у грађанским споровима наплаћују.

Без пресуде се овај дуг не може наплаћивати и ако постоје обвезе о дугу, јер се он равна осталим приватним потраживањима општине, кад законом није друкчије наређено нити учињен изузетак.

Суд није у изузећу, јер се он овде не јавља као некакав пуномоћник и преставник општине у погледу њених приватно-правних интереса, него као државна установа надлежна за суђење спорова до извесне вредности.

При извршењу пресуда треба водити рачуна о наређењима § 471. грађ. суд. поступка, јер се ова позајмица не може уврстити у трошкове, о којима говори последњи став т. 4. а. § 471. грађ. суд. поступка, јер се иначе не би разумела помоћ, коју општина у оваквим случајевима чини својим сугрђанима, кад им после за ту исту помоћ продајом целокупне имовине одузима могућност за живот.

Овај одговор важи и за општину јаковљанску у срезу нишком, на питање њено од 11. јануара ове год. Бр. 26.

II.

Суд општине дубовске, актом својим Бр. 1539, пита:

„Надзорна полицијска власт казнила је писара овога суда, што није на време саставио спискове за процену стоке, као лице које је радило на истим списковима осмодневном платом.

Кажњени писар био је тада млађи писар, и месечна плата била му је 45 динара, према буџету за ову годину.

После ове изречене казне, овај је писар постављен за деловођу општинског са платом од 60 динара месечно.

Среска власт, извршујући своју пресуду, тражи осмодневну плату коју кажњено лице има сада.

Моли се уредништо за објашњење: према којој ће се плати извршити пресуда — да ли према оној, коју је имао у времену изрицања казне, или овој, коју има сада приликом извршења пресуде?«

— На ово питање одговарамо:

Кад је пресуда изречена за време, докле је осуђени био млађи писар и имао плате само 45 динара, онда је предметом осуде могла бити само она плата, коју је тада имао, а никако она, коју он доцније може имати.

Према томе, од њега се може наплатити само 12 динара на име казне и 2 дин. таксе и ништа више.

Ово је, у осталом, било само собом јасно у тој мери, да је за чуђење што је полицијска власт и покушавала друкчију наплату.

III.

Суд општине планиничке, актом својим Бр. 1205, пита:

Суд овај моли уредништво „Полиц. Гласника«, да му изволе објаснити ово питање:

„Раја Н. Милутиновић, кројач овд., молбом од 27. маја т. г. тражио је: да му суд овај одобри отварање дућана у овд. селу Планиници, пошто на то има права по II ставу чл. 2. зак. о сеоским дућанима, — јер је село Планиница на средини између две вароши — Зајечар и Бољевац — које имају 6 сати растојања једна од друге.«

Пошто отварању дућана има места, али је по чл. 3. закона о сеоским дућанима потребно решење и пристанак општинског збора, то је предња молба упућена одбору општинском на решење.

Одбор општине планиничке у седници својој држаној 2-VI-908. год. узев у рад предњу молбу нашао је:

1. Да отварању дућана у овд. селу Планиници има места по II ставу чл. 2. зак. о сеоским дућанима, пошто је село Планиница на средини између вароши Зајечар и Бољевац које су на растојању (6) шест сати једна од друге;

2. Да је отварање дућана у овд. селу Планиници корисно по село и општину планиничку, јер ће од дућанција по чл. 5. закона о изменама и допунама закона о сеоским дућанима од 25-X-1870. год. општина планиничка имати знатне приходе од аренде, коју ће одбор утврдити при решавању о отворању дућана, а имаће корист и држава јер ће наплаћивати порезу на дућане.

На основу свега напред изложеног, одбор општине планиничке у интересу општине а по праву које му даје чл. 86. тач. 17. закона о општинама решењем својим Бр. 854. *Решио је*: „Да општински суд у законом року сазове општински збор коме да се овај предмет по чл. 3. закона о сеоским дућанима изнесе на решење, те да реши: пристаје ли на отварање дућана или не? а одбор ће са своје стране поднети формалан предлог.

Ово решење одбора, суд оп. планиничке под 4-VI-1908. год. Бр. 854. на основу чл. 85. закона о општинама послао је на одобрење начелнику ср. бољевачког и он је исто решењем својим од 10-VI-908. год. поништио — задржао од извршења на основу чл. 152. зак. о општинама, налазећи да није на закону основано а из разлога: „што по закону о сеоским дућанима чл. 2. нема услова да се отвори сеоски дућан у општини планиничкој, пошто иста општина, није удаљена од вароши 4 сахата, нити има теренских незгода, јер кроз општину пролази окружни друм, подесан за саобраћај.

Пошто је законим путем признато, да између ове две вароши има 6 сати растојања, а село Планиница налази се на средини између ових вароши, — то суд оп. планиничке налази: да по II ставу чл. 2. закона о сеоским дућанима има места отварању дућана у селу Планиници а то је корисно и по грађане овога села, јер не би морали ићи у вароши за ствар од 20 пара и за такве ситнице дангубили по цео дан и потрошили по 3—4 динара; па за то суд општине планиничке пита уредништво:

1. Има ли права село Планиница на отварање дућана, кад има услов из II става чл. 2. зак. о сеоским дућанима;

2. Да ли је законито предње решење среске власти, којим је задржато решење одбора ове општине о сазиву збора, за решење о отварању дућана, и

3. Ако није законито решење ср. власти и село Планиница има услова за отварање дућана, онда шта треба да уради суд и одбор ове општине, те да се могу отворити сеоски дућани у селу Планиници и тиме грађани дођу до својих, законом им датих права, кад среска власт намерно омета ову ствар, што се из досадање радње види?«

— На ово питање одговарамо:

По члану 2. става другог, закона о сеоским дућанима, може се дозволити отварање дућана на средокрађи између двеју вароши или варошица, ако између ових има 6 сати одстојања.

Према овоме ако су Бољевац и Зајечар одиста удаљени 6 сати једно од другога и ако је Планиница на средокрађи, онда нема законских разлога који би спречавали отварање дућана у овоме месту, ако то дозволи збор у смислу чл. 3. истога закона.

Међутим, како је среска власт задржала одлуку одборску од извршења то суду и одбору не остаје ништа друго, него да против ове одлуке изјави жалбу у смислу чл. 152., 171. и 172. закона о општинама, па ће се тим путем доћи до оцене умесности или неумесности одлуке среске власти.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Душан Остојић, пекарски радник, пре неколико дана извршио је крађу новца своме газди Сими Боранијашевићу, пекару из Чачка, и по извршењу дела одмах побегао. Душан је родом из Мостара, стар 14 година, у лицу плав, на себи има капут и прслук од грао штофа, беле панталоне, на глави сламни ше-

председник општине, или заступник општине, и

3. Да ли би овај суд био надлежан за стављање забране и суђење, пошто се ово тиче општине. или ће ова бити у изузећу.

Пошто ово није законодавац у закону о оскудним у храни прецизно определио, то суд моли уредништво за објашњење«.

— На ово питање одговарамо:

По чл. 7. закона о помоћи оскуднима у храни од 22. децембра 1904. године, сви они, који су узели од општине храну на зајам и тако постали њени дужници, били су дужни вратити ову и то: $^1/_6$ у првој години по задужењу, у другој $^2/_6$ и у трећој $^3/_6$ са 5% интереса.

Кад они нису платили овај дуг у остављеном року, онда општински суд, на захтев *општинског пуномоћника*, има права да ставља забрану на кретност дужника, ако само сума дуга не прелази вредност 200 динара.

Исто тако суд има права да доноси пресуде по тужби пуномоћника, осуђујући тужене и на плаћање свију оних такса, које се у грађанским споровима наплаћују.

Без пресуде се овај дуг не може наплаћивати и ако постоје обвезе о дугу, јер се он равна осталим приватним потраживањима општине, кад законом није друкчије наређено нити учињен изузетак.

Суд није у изузећу, јер се он овде не јавља као некакав пуномоћник и преставник општине у погледу њених приватно-правних интереса, него као државна установа надлежна за суђење спорова до извесне вредности.

При извршењу пресуда треба водити рачуна о наређењима § 471. грађ. суд. поступка, јер се ова позајмица не може уврстити у трошкове, о којима говори последњи став т. 4. а. § 471. грађ. суд. поступка, јер се иначе не би разумела помоћ, коју општина у оваквим случајевима чини својим сугрђанима, кад им после за ту исту помоћ продајом целокупне имовине одузима могућност за живот.

Овај одговор важи и за општину јаковљанску у срезу нишком, на питање њено од 11. јануара ове год. Бр. 26.

II.

Суд општине дубовске, актом својим Бр. 1539, пита:

„Надзорна полицијска власт казнила је писара овога суда, што није на време саставио спискове за процену стоке, као лице које је радило на истим списковима осмодневном платом.

Кажњени писар био је тада млађи писар, и месечна плата била му је 45 динара, према буџету за ову годину.

После ове изречене казне, овај је писар постављен за деловођу општинског са платом од 60 динара месечно.

Среска власт, извршујући своју пресуду, тражи осмодневну плату коју кажњено лице има сада.

Моли се уредништо за објашњење: према којој ће се плати извршити пресуда — да ли према оној, коју је имао у времену изрицања казне, или овој, коју има сада приликом извршења пресуде?«

— На ово питање одговарамо:

Кад је пресуда изречена за време, докле је осуђени био млађи писар и имао плате само 45 динара, онда је предметом осуде могла бити само она плата, коју је тада имао, а никако она, коју он доцније може имати.

Према томе, од њега се може наплатити само 12 динара на име казне и 2 дин. таксе и ништа више.

Ово је, у осталом, било само собом јасно у тој мери, да је за чуђење што је полицијска власт и покушавала друкчију наплату.

III.

Суд општине планиничке, актом својим Бр. 1205, пита:

Суд овај моли уредништво „Полиц. Гласника“, да му изволе објаснити ово питање:

„Раја Н. Милутиновић, кројач овд., молбом од 27. маја т. г. тражио је: да му суд овај одобри отварање дућана у овд. селу Планиници, пошто на то има права по II ставу чл. 2. зак. о сеоским дућанима, — јер је село Планиница на средини између две вароши — Зајечар и Бољевац — које имају 6 сати растојања једна од друге.“

Пошто отварању дућана има места, али је по чл. 3. закона о сеоским дућанима потребно решење и пристанак општинског збора, то је предња молба упућена одбору општинском на решење.

Одбор општине планиничке у седници својој држаној 2-VI-908. год. узев у рад предњу молбу нашао је:

1. Да отварању дућана у овд. селу Планиници има места по II ставу чл. 2. зак. о сеоским дућанима, пошто је село Планиница на средини између вароши Зајечар и Бољевац које су на растојању (6) шест сати једна од друге;

2. Да је отварање дућана у овд. селу Планиници корисно по село и општину планиничку, јер ће од дућанција по чл. 5. закона о изменама и допунама закона о сеоским дућанима од 25-X-1870. год. општина планиничка имати знатне приходе од аренде, коју ће одбор утврдити при решавању о отворању дућана, а имаће корист и држава јер ће наплаћивати порезу на дућане.

На основу свега напред изложеног, одбор општине планиничке у интересу општине а по праву које му даје чл. 86. тач. 17. закона о општинама решењем својим Бр. 854. *Решио је*: „Да општински суд у законом року сазове општински збор коме да се овај предмет по чл. 3. закона о сеоским дућанима изнесе на решење, те да реши: пристаје ли на отварање дућана или не? а одбор ће са своје стране поднети формалан предлог.

Ово решење одбора, суд оп. планиничке под 4-VI-1908. год. Бр. 854. на основу чл. 85. закона о општинама послао је на одобрење начелнику ср. бољевачког и он је исто решењем својим од 10-VI-908. год. поништио — задржао од извршења на основу чл. 152. зак. о општинама, налазећи да није на закону основано а из разлога: „што по закону о сеоским дућанима чл. 2. нема услова да се отвори сеоски дућан у општини планиничкој, пошто иста општина, није удаљена од вароши 4 сахата, нити има теренских незгода, јер кроз општину пролази окружни друм, подесан за саобраћај.

Пошто је законим путем признато, да између ове две вароши има 6 сати растојања. а село Планиница налази се на средини између ових вароши, — то суд оп. планиничке налази: да по II ставу чл. 2. закона о сеоским дућанима има места отварању дућана у селу Планиници а то је корисно и по грађане овога села, јер не би морали ићи у вароши за ствар од 20 пара и за такве ситнице дангубили по цео дан и потрошили по 3—4 динара; па за то суд општине планиничке пита уредништво:

1. Има ли права село Планиница на отварање дућана, кад има услов из II става чл. 2. зак. о сеоским дућанима;

2. Да ли је законито предње решење среске власти, којим је задржато решење одбора ове општине о сазиву збора, за решење о отварању дућана, и

3. Ако није законито решење ср. власти и село Планиница има услова за отварање дућана, онда шта треба да уради суд и одбор ове општине, те да се могу отворити сеоски дућани у селу Планиници и тиме грађани доћу до својих, законом им датих права, кад среска власт намерно омета ову ствар, што се из досадање радње види?«

— На ово питање одговарамо:

По члану 2. става другог, закона о сеоским дућанима, може се дозволити отварање дућана на средокрађи између двеју вароши или варошица, ако између ових има 6 сати одстојања.

Према овоме ако су Бољевац и Зајечар одиста удаљени 6 сати једно од другога и ако је Планиница на средокрађи, онда нема законских разлога који би спречавали отварање дућана у овоме месту, ако то дозволи збор у смислу чл. 3. истога закона.

Међутим, како је среска власт задржала одлуку одборску од извршења то суду и одбору не остаје ништа друго, него да против ове одлуке изјави жалбу у смислу чл. 152., 171. и 172. закона о општинама, па ће се тим путем доћи до оцене умесности или неумесности одлуке среске власти.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

—

Душан Остојић, пекарски радник, пре неколико дана извршио је крађу новца своме газди Сими Боранијашевићу, пекару из Чачка, и по извршењу дела одмах побегао. Душан је родом из Мостара, стар 14 година, у лицу плав, на себи има капут и прслук од грао штофа, беле панталоне, на глави сламни ше-

шир а на ногама ципеле. Позивају се све полицијске и општинске власти да га у својим домашајима потраже и пронађеног стражарно спроведу начелству округа чачанског с позивом на акт Бр. 6821.

Алекса Костић, познати коцкар и варалица, који је са осуде пуштен 23. марта ове године, 1. овог месеца извршио је на опасан начин крађу ствари Трајку Тодоровићу, млекацији из Београда. Алекса је стар 37 година, средњег раста, очију жућкасто-плавих, косе и бркова плавих; од особених знакова има: а) две брадавице, величине пшеничног зрна, на десној страни врата, за 6 см. изнад и у десно од седмог кичменог обртња; б) брадавицу величине пшеничног зрна, за 8 см. испод десне сисе и за 4 см. у десно од медијане и в) брадавицу, длакаву, величине кукурузног зрна, за

3 см. испод и у лево од седмог кичменог обртња. Позивају се све полицијске и општинске власти да га живо у својим домашајима потраже и пронађеног стражарно спроведу Управи града Београда с позивом на акт Бр. 31823.

Христо Ивановић, из Солуна, који је ноћу између 30. и 31. прошлог месеца ухваћен на брзом возу у крађи новца, 2. овог месеца побегао је из затвора општине сталаћке. Христо је стар 21 годину, средњег раста, у лицу црномањаст, малих бркова. Код општинског суда остао му је пасош визиран 27. прошлог месеца од комесара савске полиције. Обраћа се пажња свима властима да га живо потраже и пронађеног стражарно спроведу начелнику среза ражањског с позивом на депешу Бр. 8747.

Владимир Костић, клонфер из Лесковца, има да одговара за крађу код начелства округа врањског. Владимир је стар 23 године, средњег раста, у лицу црномањаст, малих црних бркова, брија се, у црном штофаном оделу, на глави има шешир а на ногама ципеле. Позивају се све власти да Владимира потраже и пронађеног спроведу начелству округа врањског с позивом на депешу Бр. 10714.

Љубинко Нинковић, председник општине мишарске у срезу поцерском, који је решењем начелника среза поцерског од 30. пр. месеца Бр. 7952, стављен под кривичну истрагу и притвор због утаје, побегао је из места пребивања чим је сазнао за решење о притвору. Љубинко је стар 39 година, средњег раста, дежмекаст, у лицу смеђ, на себи има лепо сељачко одело, на глави црн штофани шешир. Нека га све полицијске и општинске власти потраже и пронађеног спроведу начелнику среза поцерског с позивом на депешу Бр. 7970.

Радосав Цајкић, земљоделац из села Белушића, среза левачког украо је 2. овог месеца Петру Витићу, земљодељцу из села Јовца, среза беличког, 800 динара, и то пет наполеона, три банкноте од 100 динара и реста у новчаницама од 10 динара. Радосав је стар 50 година, омален, у лицу црномањаст, горња му је уснa повраћена, у обичном сељачком оделу. Позивају се све полицијске и општинске власти да га живо у својим домашајима потраже и пронађеног стражарно спроведу начелнику среза беличког с позивом на депешу Бр. 16342.

Светозар Томовић, бив. писар општине рудничке у срезу качерском, који има да одговара за више злоупотреба у званичној дужности, побегао је пре неколико дана из места пребивања и до сада није пронађен. Светозар је стар 36 година, средњег раста, у лицу смеђ, очију плавих, обичних жутих бркова, на себи има гуњ од сукна, панталоне од шајка, на глави шубару. Обраћа се пажња свима властима да га живо потраже и пронађеног упуте начелнику среза качерског с позивом на депешу Бр. 7307.

Катарина Надић, служавка, 3. овог месеца извршила је крађу ствари у варошици Деспотовцу и по извршењу дела одмах побегла. Катарина је стара 22 године, средњег раста, добро развијена, у лицу смеђа, на себи има одело од цица. Нека је све полицијске и општинске власти потраже и пронађену спроведу начелнику среза деспотовачког с позивом на депешу Бр. 10352.

ТРАЖЕ СЕ

Радомира Јовичића, шегрта из Београда, кога је нестало пре 10 дана, тражи Управа града Београда актом Бр. 32249. Радомир је стар 14 година, високог раста, сувоњав, плавих очију, на себи има одело од жутог штофа, на глави црн шешир а на ногама ципеле. Пронађеног треба упутити Управи града Београда.

Јована Мијавчића, ткача из Београда, који има да одговара за превару, тражи кварт палилулски актом Бр. 11932. Пронађеног треба спровести поменутом кварту.

Јевту Вучковића, родом из Травника у Босни, који је пре неколико дана побегао од свога газде Милорада Тадића, апотекара из Ваљева, тражи начелство округа ваљевског актом Бр. 8011. Јевта је стар 24 године, средњег раста, косе смеђе. Пронађеног треба спровести поменутом начелству.

Петра Јовановића, пекара из Лазаревца, који има да издржи 10 дана затвора и четири месеца полицијског надзора, тражи начелник среза колубарског округа београдског депешом Бр. 10429. Петар је стар 66 година, омален, црномањаст, просед, у обичном радничком оделу. Пронађеног треба спровести поменутом начелнику.

Тодора Живковића, столарског шегрта, који је 26. прошлог месеца побегао из Београда, тражи кварт палилулски актом Бр. 9655. Тодор је стар 13 година, средњег раста, у лицу смеђ, очију угаситих, на себи има капут и панталоне од штофа. Пронађеног треба упутити поменутом кварту.

КРАЂА СТОКЕ

Ноћу између 23. и 24. прошлог месеца непознати крадљивац украо је једну кобилу Томи Гилићу, земљоделцу из Катуна, среза темнићског. Кобила је матора 8 година, висока 150 см., дорастаста, цветаста, на левом куку задње ноге има ожиљак од ране, у све четири ноге чарапаста, са жигом „В". Акт начелника среза темнићског Бр. 8580.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ову покрађу.

УХВАЋЕН

Живота Марковић, одбегли осуђеник пожаревачког казненог завода, чију смо потерницу и фотографију изнели у 29. броју нашег листа, ухваћен је, те је према томе престала потреба за даљим његовим тражењем.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Јелимић

БРОЈ 33. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 17. АВГУСТА 1908. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

МИ

ПЕТАР I

ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ И ВОЉИ НАРОДНОЈ

Краљ Србије

На предлог Председника Нашег Министарског Савета, разрешавамо:

Председника Нашег Министарског Савета и Министра Грађевина Петра Велимировића, од дужности Министра Грађевина, задржавајући га даље за Председника Нашег Министарског Савета без портфеља;

Нашег Министра Иностраних Дела и Заступника Министра Правде Д-ра Милована Ђ. Миловановића, од дужности Заступника Министра Правде;

Нашег Министра Финансија и Заступника Министра Народне Привреде Д-ра Михајла М. Поповића, од дужности Заступника Министра Народне Привреде.

А ПОСТАВЉАМО:

За Нашег Министра Народне Привреде Косту Главинића, професора Велике Школе у пензији;

за Нашег Министра Грађевина Милоша Савчића, инжињера и Народног Посланика;

за Нашег Министра Правде Косту Тимотијевића, јавног правозаступника и Народног Посланика.

Председник Нашег Министарског Савета нека изврши овај указ.

11. августа 1908. год.
у Соко-Бањи.

ПЕТАР С. Р.

Председник
Министарског Савета,
П. Велимировић, с. р,

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу јуну 1908. год.

Према званичним извештајима окружних начелстава и Управе града Београда у току месеца јуна извршено је у Србији:

1.	**Убистава**	38
2.	**Детоубистава**	1
3.	**Нехотичних убистава**	2
4.	**Покушаја убистава**	32
5.	**Разбојништава**	12
6.	**Силовања**	3
7.	**Тешких телесних повреда**	22
8.	**Паљевина**	45
9.	**Опасних крађа**	150
10.	**Злонамерних поништаја туђих ствари**	35

Од изложених дела пронађено је:

Убистава	33	или	86·8%
Детоубистава	1	»	100%
Нехотичних убистава	2	»	100%
Покушаја убистава	31	»	96%
Разбојништава	10	»	83%
Силовања	3	»	100%
Тешких телесних повреда	21	»	95%
Паљевина	9	»	20%
Опасних крађа	56	»	37%
Злонамерних поништаја туђих ствари	6	»	17%

Највећи број убистава извршен је помоћу *ватреног оружја* (19), затим помоћу *оштрог* (6), помоћу *тупог* (6), *задављивањем* (4), *дављењем у води* (2) и *трљањем* (1).

Узроци са којих су ова убиства извршена леже: у *међусобној свађи* за 13 случаја, у *освети* за 11, у *неморалним побудама* за 3, у *нужној одбрани* за 2, у *заблуди* за 2, у *користољубљу* за 1, у *очајању* за 1 и у *вршењу званичне дужности* за 1 случај. За четири случаја узроци су непознати.

Посматрана према местима у којима су извршена, изложена убиства јављају се: у срезу јасеничком округа крагујевачког **3**, у срезу расинском **3**, у срезу прокупачком **3** (1 непронађено), у срезу косаничком **3** (2 непронађена), у срезу ресавском **2**, у срезу пожаревачком **2**, у срезу хомољском **2**, у срезу ужичком **2** и по **1** у срезовима: космајском, колубарском округа београдског, грузанском, крајинском, темнићском, деспотовачком, параћинском (непронађено), оба моравска, рамском, љубићском, заглавском, бољевачком (непронађено), добричком, рачанском, моравичком [1], и у варошима: Смедереву и Београду.

Једно **детоубиство** извршено је у срезу студеничком.

Нехотична убиства извршена су по **1** у срезовима: тамнавском и косаничком.

Покушаји убистава извршени су: у срезу зајечарском **3**, у срезу космајском **2**, у срезу неготинском **2**, у срезу кључком **2**, у срезу параћинском **2**, у срезу прокупачком **2**, у срезу рачанском **2**, у срезу јадранском **2** и по **1** у срезовима: колубарском округа београдског, јабланичком, власотиначком, грузанском, ресавском, сврљишком, нишавском (непронађен), мачванском, посаво-тамнавском, голубачком, моравском округа пожаревачког, хомољском, косаничком, драгачевском и моравичком.

Скоро сва ова дела извршена су у међусобној свађи и освети.

Разбојништва су извршена: у срезу драгачевском **2** и по **1** у срезовима: посавском округа београдског, масуричком (непронађено), расинском, копаоничком, ресавском, рамском, звишком, бољевачком, зајечарском (непронађено) и трнавском.

Силовања су извршена у срезу алексиначком **2** и у срезу параћинском **1**.

Тешке телесне повреде извршене су: у срезу колубарском округа ваљевског **2**, у срезу масуричком **2** (1 непронађена), у срезу сврљишком **2**, у срезу жичком **2** и по **1** у срезовима: грочанском, брзопаланачком, ражањском, левачком, рађевском, пожаревачком, рамском, љубићском, орашком, зајечарском, ариљском, ужичком, рачанском и студеничком.

[1]) Ово убиство извршили су непознати Турци.

Пљевине су извршене: у срезу бањском **4,** у срезу јабланичком **3** (1 пронађена), у срезу расинском **3** (2 пронађене), у срезу заглавском **3,** у срезу космајском **2** (1 пронађена), у срезу трстеничком **2** (обе пронађене), у срезу темнићском **2,** у срезу сврљишком **2** и по **1** у срезовима: посавском окр. београдског, пчињском, гружанском, крагујевачком, јасеничком округа крагујевачког (пронађена), кључком, беличком, ресавском, деспотовачком, параћинском, лужничком, јадранском, мачванском, рамском, хомољском, орашком, бољевачком, тимочком, зајечарском, добричком (пронађена), прокупачком, косаничком, црногорском (пронађена) и драгачевском.

Вредност свих ових пљевина износи око **8.115** динара.

Опасне крађе извршене су: у вароши Београду **9** (5 пронађених), у срезу косаничком **8,** у срезу хомољском **7** (4 пронађене), у срезу ресавском **5** (1 пронађена), у срезу бољевачком **5** (2 пронађене), у срезу прокупачком **5,** у срезу космајском **4** (2 пронађене), у срезу колубарском округа београдског **4** (3 пронађене), у срезу ваљевском 4 (1 пронађена), у срезу сврљишком **4** (2 пронађене), у срезу пожаревачком **4** (2 пронађене), у срезу голубачком **4** (1 пронађена), у срезу моравском округа пожаревачког **4** (све пронађене), у срезу јасеничком округа смедеревског **4** (1 пронађена), у срезу моравичком **4,** у срезу лесковачком **3** (све пронађене), у срезу јабланичком **3** (1 пронађена), у срезу беличком **3,** у срезу деспотовачком **3** (1 пронађена), у вароши Шапцу **3** (1 пронађена), у срезу орашком **3** (1 пронађена), у срезу зајечарском **3** (1 пронађена), у срезу рачанском **3,** у срезу колубарском округа ваљевског **2,** у срезу тамнавском **2** (1 пронађена), у срезу пчињском **2** (обе пронађене), у срезу власотиначком **2,** у срезу неготинском **2** (1 пронађена), у срезу крајинском **2** (обе пронађене), у срезу жупском **2** (1 пронађена), у срезу параћинском **2** (1 пронађена), у вароши Нишу **2,** у срезу алексиначком **2,** у срезу моравском округа нишког **2,** у срезу звишком **2** (обе пронађене), у срезу подунавском **2** (1 пронађена), у срезу тимочком **2** (1 пронађена), у срезу пожешком **2,** у срезу жичком **2** (1 пронађена) и по **1** у срезовима: посавском округа ваљевског, пољаничком, гружанском, лепеничком, јасеничком округа крагујевачког (пронађена), копаоничком, трстеничком, (пронађена), ражањском, темнићском, лужничком (пронађена), јадранском (пронађена), поцерском, рађевском, млавском (пронађена), качерском (пронађена), црногорском и у варошима: Врању (пронађена), Пироту и Пожаревцу.

Вредност свих ових крађа износи око **6.975** динара.

Злонамерних поништаја туђих ствари било је: у срезу тамнавском **5,** у срезу сврљишком **4,** у срезу орашком **4** (1 пронађен), у срезу ресавском **3,** у срезу нишком **3,** у срезу подунавском **3,** у срезу лепеничком **2,** у срезу беличком **2** (1 пронађен) и по **1** у срезовима: колубарском округа ваљевског, параћинском (пронађен), посаво-тамнавском (пронађен), жупском (пронађен), ражањском, копаоничком, прокупачком, косаничком (пронађен) и у вароши Ћуприји.

Вредност уништених ствари износи око **3.780** динара.

Поред изложених дела у току месеца јуна извршено је још у Србији и **27 самоубистава** и то: у вароши Београду **3,** у срезу беличком **2,** у срезу азбуковачком **2,** у вароши Пожаревцу **2,** у срезу прокупачком **2** и по **1** у срезовима: посавском округа ваљевског, ваљевском, пољаничком, брзопаланачком, јадранском, мачванском, рамском, заглавском, златиборском, ариљском, моравичком, студеничком, драгачевском и у варошима: Ваљеву, Врању и Крушевцу.

Ова самоубиства извршена су: *вешањем* 15, *ватреним оружјем* 6, *дављењем у води* 3, *оштрим оружјем* 1, *легањем на железничке шине* 1 и *скакањем кроз прозор* 1, а узроци њиховом извршењу леже: у *душевном растројству* за 8 случаја, у *дугој болести* за 4, у *частољубљу* за 3, у *домаћој расипи* за 2, у *очајању* за 1, у *страху од казне* за 1 и у *материјалним неприликама* за 1 случај. За седам случаја узроци су непознати

Покушаји самоубиства извршени су по **1** у срезовима: орашком (дављењем у води) и златиборском (оштрим оружјем), а узроци њиховом извршењу леже у *душевном растројству.*

Општи преглед до сада изложених дела овакав је:

Текући број	О К Р У З И	Убиства	Детоубиства	Нехотична убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Силовања	Тешке телесне повреде	Пљачкине	Опасне крађе	Злонамерни поништаји туђих ствари	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	2	—	—	3	1	—	1	3	8	—	—	—
2	« ваљевски	—	—	1	—	—	—	2	—	9	6	3	—
3	« врањски	—	—	—	2	1	—	2	4	12	—	2	—
4	« крагујевачки	4	—	—	1	—	—	—	3	3	2	—	—
5	« крајински	1	—	—	4	—	—	1	1	4	—	1	—
6	« крушевачки	3	—	—	—	2	—	1	5	5	3	1	—
7	« моравски	5	—	—	3	1	1	1	6	14	7	2	—
8	« нишки	1	—	—	1	—	2	2	6	10	7	—	—
9	« пиротски	—	—	—	1	—	—	—	1	2	—	—	—
10	« подрински	—	—	—	4	—	—	1	2	6	1	4	—
11	« пожаревачки	6	—	—	3	2	—	2	2	23	—	3	—
12	« руднички	1	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—
13	« смедеревски	1	—	—	—	—	—	1	1	9	—	—	1
14	« тимочки	2	—	—	3	2	—	1	6	10	7	1	—
15	« топлички	7	—	1	3	—	—	—	3	13	2	2	—
16	« ужички	3	—	—	2	—	—	3	1	6	—	2	1
17	« чачански	1	1	—	2	3	—	3	1	6	—	3	—
18	Управа града Београда	1	—	—	—	—	—	—	—	9	—	3	—
	Свега:	38	1	2	32	12	3	22	45	150	35	27	2

Из канцеларије Антропометријско-Полицијског Одељења Министарства Унутрашњих Дела, 6. августа 1908. године АБр. 907. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

Хоће ли, дакле, сведоџба бити сумњива или не, зависи од врсте, степена и трајања зависности сведока, што ће све суд имати да оцењује. — Исто тако и однос дужника према повериоцу може да створи основ за сумњу, ако сведок (дужник) сведочи за оптуженог или тужиоца.

в) И сведоци један према другоме могу стајати у свима сад поменутим односима, само што су ти односи без утицаја на доказну вредност сведоџбе, сем ако се не би утврдило да је сведоџба једног сведока резултат недопуштеног утицаја од стране другог сведока, н. пр. ако су сведоци отац и син, па се утврди да је отац научио сина како ће сведочити.

3. *Из садржаја* сведоџбе може се такође добити основ за сумњу противу њене истинитости. Ти основи могу бити:

а) Кад сведок није сталан у свом исказу већ час говори једно, час друго, супротно првоме, а не може да објасни

зашто тако ради, из чега се с разлогом даје извести да сведок неће да каже истину; или

б) Кад сведок казује нешто, чему се тешко може поклонити вера.

Кад ће наступити случајеви, у којима сâм садржај сведоџбе показује да је ова неистинита, не дâ се поставити опште правило in abstracto, већ о томе мора суд у сваком поједином случају нарочито да одлучује према свима околностима конкретног случаја. Овде, дакле, ни сама доказна законска теорија не може да веже судију, већ он има ово питање да реши по свом личном нахођењу.

Сведоци код којих се нађе ма који од основа за сумњу поменутих под 1, 2 и 3. јесу сумњиви сведоци, јер се *држи* или да не могу или да неће хтети да кажу истину. Зато, што су ови сведоци само сумњиви, њихове сведоџбе неће бити увек без вредности. Хоће ли те сведоџбе имати доказну вредност или не, зависи од тога, да ли је основ за сумњу отпао или је остао и даље. И једно и друго има суд да цени према правилима, која смо о томе сад поставили. Ако суд и после оцене нађе да основ за сумњу противу истинитости сведоџбе постоји, онда он према наређењу § 112 таквог сведока неће ни заклети (види раније § 32, 2, а), његова је сведоџба, дакле, без вредности.

Ђ. *Да се казивање и са осталим околностима учињеног дела, о којима се зна да постоје, подудара, и стварним околностима не противуречи* (т. 6. § 229).

Закон за доказну снагу сведоџбе тражи, према овоме, да се она слаже с резултатом осталих доказа, т. ј. ако сем сведоџбе има још каквих доказа или основа, који би се односили на исту чињеницу, да се она с њима слаже. То слагање с осталим доказима најбоља је гарантија за то, да је сведоџба истинита, стога је тај захтев и оправдан. Али закон не тражи, да остале доказне околности потврђују сведоџбу, већ да се ова с њима у главноме слаже. Није, дакле потребно за доказну вредност сведоџбе, да се она у свему и до ситница слаже са свима околностима, које су другим доказима утврђене, већ да не противречи важним околностима, које су од утицаја на главне ствари. О томе која се околност има узети за важну а која за неважну, не може се поставити опште правило, већ то зависи од оцене суда у сваком поједином случају. Тако н. пр. које је боје одело имао оптужени за убиство, или да ли је убиство извршено у 8 или у $8^1/_2$ часова пре подне, јесу споредне околности, које неће ослабити доказну вредност сведоџби кад се ова с њима и не слаже. Међутим важна би околност била, кад би сведок тврдио да је оптужени убиство извршио ножем, а секцијом се докаже да је извршено ватреним оружјем; или кад би сведок тврдио да је убиство извршено ујутру, а другим доказима се утврди да је извршено увече. Таква противречност показивала би да је сведоџба неистинита, те би стога она била неважећа.

Е. *Да је сведоџба учињена на главном претресу или за време испеђења пред истедном полицијском или судском влашћу* (т. 7. § 229).

Закон изједначава сведоџбу на главном претресу са сведоџбом у истрази. То одговара начелима истражног поступка. Међутим, по реформираним законодавствима доказну вредност може имати само сведоџба, дата на главном претресу, пред надлежним судом, што сасвим одговара начелу слободног судијског уверења.

Ж. Да се једна чињеница може узети доказаном сведоџбом, поред свих до сад побројаних услова, *потребно је да су бар два способна сведока сагласним сведоџбама утврдили ту чињеницу* (први одељак § 229).

Законска теорија доказа у овој сагласности и једнакости двеју сведоџаба налази најбоље јемство за њихову истинитост. Стога се и не допушта, да једна сведоџба образује потпун доказ, јер се може десити, да једна сведоџба не одговара истини било што је сведок нешто погрешно опазио, било да је намерно казао неистину. У колико се две сведоџбе више слажу, у толико ће убедљивије дејствовати. Али се не тражи, да сагласност и једнакост ових сведоџаба мора ићи и до најмањих ситница и споредних околности, нити противуречност у споредним околностима може учинити, да такве две сведоџбе не образују потпун доказ. Ако н. пр. какву споредњију околност (н. пр. боја одела) два сведока због помрчине различито виде, или ако је један од њих после дужег времена заборави, а у свему осталом и главном слажу се, то ће и у том случају те сведоџбе дати потпун доказ. Које се, пак, околности имају узети као незнатне и споредне, не да се уопште одредити, већ се то има одлучити с обзиром на поједини конкретни случај, јер једна иста околност у једном случају може бити незнатна а у другом важна.

Теорија слободног судијског уверења не поставља ни овај захтев за доказну снагу сведоџбе. По њој се потпун доказ може добити и једном сведоџбом, само ако је у стању да код судије створи уверење о истинитости чињенице на коју се односи.

Од важности је питање: како ће судија поступати, кад се сведоџбе не слажу у битним и главним околностима, нарочито кад има више од два сведока? [1])

(наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

[1]) *Rulf*, Commentar II 96; *Mittermaier*, Bereislehre 373—377;

DIE VERBRECHENSBEWEGUNG IM OSTLICHEN EUROPA

I Band. — Die Criminalität der Balkanländer.
von Dr. Arnold Wadler.

(НАСТАВАК)

Тако исто скоро стоји и са закључцима овога писца у погледу на убиства, врло је незнатан проценат оних умишљајних убистава, који падају на терет хајдучије. Хајдучија у Србији није стална, већ спорадична појава, а високе цифре убистава сталне су и готово непрекидна појава, па и у годинама у којима није никако било хајдучије. То је најбољи доказ о неоснованости извођења овога писца, који високу цифру убиства опет своди у главноме на хајдучију. И код ових убистава, изузев једног мањег процента учињених из користољубивих намера, поглавити је узрок осветa.

Међу тим узрок због кога се ова дела, као и сва друга тежа кривична дела, готово стално одржавају у Србији на једној незавидној висини, лежи поглавито: у слабој просвећености нашега народа и непрекидно рђавој унутрашњој политици, са којом упоредо иде и до зла бога рђава криминална полиција. Кад говоримо о непросвећености нашега народа, онда ту не мислимо само на широке масе народне, већ и на његову интелигенцију, која га води и управља државом. Као год што је небрањена *правна свест* у нашега народа, тако се исто код његове интелигенције врло споро и лагано развија право, истинско, *правно осећање*, за јавно зло. То се да утврдити извесним познатим појавама. Није давно било, када је у Србији било и те несрећне и невероватне појаве, да су државне власти употребљавале хајдучију за своје политичке циљеве! Данас већ нема владâ, које би помишљале и на тако што. Година 1905-та критична за наш криминалитет, врло је важна још у једном

погледу. Од те године настаје видљив и очигледан обрт у нашој хајдучији. Од тада ми немамо хајдучије у оним и бројним и временим размерама, у којима се до тада јављала, а у неколико се изменио и сам тип хајдучије. Данашња хајдучија по готову је са свим изгубила ону прастару епску боју.

Опадању хајдучије донекле је узрок нестанак шума и у неколико унапређена просвећеност нашега народа. Али то су узроци секундарног значаја, главни је узрок пробуђено правно осећање у високих представника државне власти, који су почели истински осећати и гонити то зло. Напредак је врло мали, а да је уз то и врло спор, најбољи је доказ и то, што се на јатаковање још стално гледа старим очима.

W. не познаје прилике у нашој земљи, нити их је довољно испитао, те је за то дошао до претераног схватања о нашој хајдучији. Он је уочио, или можда само чуо за извесне појаве на Балкану, па их је погрешно генерализао на све балканске земље. По њему изгледа да између Србије и Македоније нема никакве разлике. Он то и изрично заступа у својој књизи тврдећи, како хајдучија даје специфичну боју криминалитету на *Балкану*. У овом погледу W. је својом површношћу учинио Србији врло рђаву услугу.

Овом приликом ваља напоменути још нешто, чега се W. само овлаш дотакао на једном месту. Статистика паљевина (таб. I) живо нам казује, да наш закон о злонамерним паљевинама не показује готово никакве резултате, па ни после његових последњих измена од 22. XII. 1903. год. И ако растење ових дела до ове год. (по данашњим службеним податцима) још не даје права на коначну оцену о неуспеху овога закона, ипак се готово са поузданошћу већ може тврдити, да уведена колективна одговорност за накнаду штете не утиче ништа на смањење ових кривич. дела, па свакако ни на смањење осталих дела предвиђених у том закону. Изгледа, да то долази поглавито отуда, што је начин наплате накнаде штете врло рђаво регулисан овим законом.

II. Субјективни моменти криминалитета.

А. *Биолошки моменти.* (Пол. Старост. Народност.).

У свима земљама, у којима има криминално-статистичких података, заједничка је појава, да број женских деликвената далеко заостаје иза броја мушких. Енглеска показује највећи проценат женских деликвената: 30% (и више) од мушких. Има много разлога за то: мања физичка отпорна снага, већином само субсидарна делатност у привређивању за живот, незнатније потребе, лакша способност за прилагођавање и т. д. Криминалисте новије школе ову појаву, нарочито слаб удео у привредним деликтима, доводе у везу са околношћу, што жена у проституцији налази задовољења своје криминалне склоности.

На Балкану удео жена у криминалитету пада далеко испод обичне мере. У Србији број осуђених жена у раније пом. периоду времена колебао се апсолутно између 90 (1890 г.) и 230 (1905 г.); релативни фактор криминалног удела жена кретао се између 3.71 проц. (1893) и 6.25 проц. (1903) укупног броја осуђених; удео жена у криминалитету, дакле, за 20 пута је мањи, од удела људи. Али и оволики удео жена различан је према појединим категоријама кривич. делâ. Апсолутно и релативно највећи је број осуђених жена код кривичних дела противу личности (кад се посматра само ова категорија крив. дела онда проценат женског удела износи 9. 38.). Ово се да објаснити делом чисто спољним околностима. Овој категорији дела припада велика група сексуалних деликата, код којих је са свим природно учешће оба пола готово једнако (блуд, родоскврњење, браколомство). За тим долази једна група дела, која по својој природи долази искључиво у сферу женских кривич. дела, као што су: побацивање, одбацивање и убиство деце. Мањи је удео жена код повреда. Напротив, пак, умишљајно убиство просечно пада на терет жена више него деликти противу морала, а нарочито за тровање утврђује се претежан удео жена. Напослетку још знатније је учешће жена у деликтима увреда и клевета.

За овом категоријом дела по маси долазе прво кривична дела противу својине, па онда деликти противу државе. Али релативно у односу на мушкиње већи је удео жена у деликтима противу државе (средњи проценат 2.71), него у деликатима противу својине (средње 1.70%). Динамички развитак цифара показује, да је удео жена у деликтима противу имовине у сталном опадању, док удео жена у деликтима противу личности стално расте. И код деликата противу државе примећује се извесан прираштај, али он није сталан.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

М. Ј. Петровић.

НОВО КАЗНЕНО ПРАВО ЗА МАЛОЛЕТНИКЕ У АУСТРИЈИ.

— Dr. jur. Alfred Gross. —

Крајем прошле године поднела је влада горњем дому аустријског царевинског већа пројекат закона „који се односи на казнено-правно поступање с малолетницима и на њихову заштиту“ ради парламентарне расправе. С овим пројектом ступила је влада, као у области грађанског права, на пут доношења закона путем новела: уверена о томе, да за дуже време нема изгледа за *целокупну* реформу казненог права, она је хтела да бар материју, која се односи наказнено-правно поступање с малолетницима, у којој је највише потребна ревизија, подвргне извесној измени у смислу модерних криминално политичких захтева.

Тиме је истовремено скицирана суштина пројекта; он садржи, поред *измена* односно *допуна материјалног и формалног казненог права*, одредбе које, одређене за *заштиту* малолетнике од физичке и моралне корупције, стоје само у посредној вези са казненим правом. Пројекат није испунио са разних страна истицани захтев, да се уведе једно формално и материјално *особено казнено право за малолетнике*. Његове су одредбе поглавито за то опредељене, да делом измене а делом допуне *позитивне правне одредбе*.

Из овога разлога изгледа потребно, да се садашње казнено-правне одредбе, које су свакојако врло недовољне и мало задовољавају, у кратко изложе. С правом се може одустати од њихове шире критике, пошто су оне већ одређене да пропадну.

§ 237. казн. зак. узима да казнено малолетство престаје са навршеном десетом годином; кривична дела, учињена после овог доба, подлеже кућном кажњењу. Поред тога може се наредити и предаја детета у какав завод за поправку, само ова предаја није функција државне казнене власти, већ сурогат кућног васпитања, које се показало недовољно. Тиме се објашњава, што је за ову предају потребан захтев законског заступника и одобрење старатељске власти (§§ 178, 217. аустр. грађ. зак. и § 16. зак. од 29. маја 1885. Царевински лист закона, 90,).

Деца између 11. и 14. године важе као ограничена у кривичној одговорности; радње, које би биле злочинства кад их учине одрасли, казне се као иступи, ако их учине ова деца (§ 269. а казн. зак.). Али се мора водити о томе рачун, да према аустријском праву квалификација извесне радње као злочинства зависи врло често не толико од „покварености“ кривца, колико од случајних момената исхода, који су тада за то меродавни, да ли дете, које је криво, треба да се подвргне државној казни. Ова треба да се састоји у затварању на извесном *одвојеном месту за чување* (трајање: 1 дан до 6 месеци), с чиме по могућству треба да се споји подесно васпитање.

Преступи и иступи, које учине малолетници овога доба, предају се кућном кажњењу. Под нарочитим претпоставкама могу се ова деца држати и у каквом заводу за поправку, код преступа и иступа ипак само тада, кад је дете сасвим покварено, и власт за јавну сигурност не налази какво друго средство за постизање редовног васпитања (§ 8. зак. од 24. маја 1885. Царевински лист закона 89.).

Са почетком 15-те године наступа потпуно казнено пунолетство; малолетство се овде узима у обзир још само као основ за ублажење казне (§ 46. а казн. зак. и § 52. бр. 4.). Код преступа и иступа води се рачун о малелетству, ако је учинилац „био у доба, које је врло близу казненом малолетству“ (§ 246. а каз. зак.). Још треба истаћи, да се лица између 14. и 18-е године, која су осуђена због извесних деликата (особито због просјачења, скитње, неиздржања полицијског надзора и т. п.), могу предати у какав завод за поправку (§ 13. пом. зак.).

За извршење казне лишења слободе постоје у *појединим* казненим заводима *одељења за малолетнике;* на основу Уред-

бе од 30. септембра 1905. год. створена су таква одељења и код неких судских затвора. Ова одељења за малолетнике могу у друштву са заводима за поправку дати корисне резултате, ако се подесно уреде. На жалост, најлепше наде осујећава и овде оскудица у потребним средствима. Пошто на првом месту заводи за поправку ни из далека не одговарају потребама, и као што је *познато*, тамо се може сместити само врло мали број лица за поправку, то пропуштају казнене судије у већини случаја у опште и да изрекну допуштење за предају у какав завод за поправку; друга мана постоји у томе, што ово накнадно васпитање може наступити по правилу само поред судске казнене осуде и управ по издржаној казни.

Прилично енергично и свесно покушава владин предлог да учини преокрет. На првом месту подвргнут је основној ревизији појам способности за одговорност малолетника, под којима се разуму лица пре навршене 18. године. Полазећи од мишљења, да мололетницима услед *њиховог недовољног развића* оскудева потребна душевна и морална зрелост за оцену њихових радња, узима се, да је код ових лица, чак и кад постоји кривична способност, *мања кривица*, која даје оправдања, да се под извесним околностима одустане од казне или да се одрекне њеног фактичког извршења, без страха од слабљења генерално-превентивне снаге казнене претње односно казненог извршења. Поред тога предвиђа пројекат и потпуни уништај мрље, добивене у судској осуди. Даље има у виду владин предлог државну бригу о васпитању, које треба да добије место не само *поред* казне, већ да дође *на место* казне, и да се примењује већ и код *просте покварености* и ако још није учињена повреда казненог законика.

У погледу поступка показује нам пројекат читав ред одредаба, које су с једне стране за то одређене, да се води чак рачун о особености малолетног оптуженика и у поступку, а с друге стране да му се зајемчи већа процесуална заштита, но што ју је досад уживао.

Напослетку, предвиђене су одредбе, које су одређене, да сачувају малолетнике од физичке и моралне покварености.

У три наведена правца кретаће се и приказ овог пројекта.

I. Одредбе материјално-правног садржаја.

1. Урачуњивост код деце и малолетника.

Под насловом: „Некажњивост деце и малолетника“ наређује чл. I. т. 1: „Неће се казнити, ко у време дела није навршио *четрнаесту* годину, или се налази у доба од навршене четрнаесте до навршене *осамнаесте* године, али је услед *заосталог развића* неспособан да увиди *неправо* свога дела или да определи своју *вољу* саобразно овом опажању.“ Тиме је деци испод 14 година прећутно оспорена казнено-правна урачуњивост. За лица између 14. и 18. године предвиђена је релативна казнена неспособност, ако су у време извршења радња, у пркос њихове веће старости, била на ступњу развића деце.

Ову заосталост у развићу налази пројекат у томе, што окривљеноме оскудева или способност, „да увиди неправо свога дела или да своју вољу саобрази овом опажању.“ Несумњиво, да под увиђањем неправа свога дела имамо да разумемо ону душевну зрелост, која поред сазнања *узрочног тока ствари* зајемчава увиђање *односа радње према културној норми*. Пошто правни поредак није a priori управљен на народ, не може се — и ово мора просто важити за појам урачуњивости — захтевати *знање казненог законика* у опште, и *свесност о конкретној противправности*, већ само *знање о повреди дужности* делом. Ово знање постоји у опште код малолетника тада, кад се тиче грубих повреда правних добара појединаца, али га нема по правилу, где су предмет напада правна добра друштва или државе. Исто тако претпоставља се за увиђање значаја *нехатних* радња и осећаја одговорности за исте већи степен интелектуалног развића, које лица испод 18 година по правилу немају. У још већој мери важи ово за казнена наређења административног карактера, која су позвана да служе *културно индиферентним* интересима, — и у којима је наше судско казнено право на жалост, тако богато! Према томе изгледа оправдано, да се о индивидуалисању води рачун у том правцу, да се код малолетних лица, која су прешла доба детињства, оспори казнено пунолетство, ако постоји оскудица душевне зрелости.

(наставиће се)

Др. Д. М. Суботић.

ПРИЗНАЊЕ

(ИЗ ЗАБЕЛЕЖАКА ЈЕДНОГ СТАРИЈЕГ ПОЛИЦАЈЦА)

(СВРШЕТАК)

— Вама је, господо, познато, да сам вас ја и понаособ и овако у скупу више пута опоминьао, да у дужности увек будете савесни, озбиљни и достојанствени; да се са сваким лепо опходите; да своју власт никад не злоупотребљавате; да у ваше службене послове не уносите лично расположење или нерасположење према појединцима; да ништа противзаконо не чините, а нарочито да кривце не тучете и не злостављате.

— Је ли тако, господо?

— Тако је, одговорисмо као у један глас сви сем г. Гр...

— Је ли тако г. Гр...?

— Тако је, једва јадник процеди кроз зубе, и убриса крупне грашке зноја с чела.

— Јест, јест, господо, тако је, па ипак се, на жалост, међу вама нашао један, који ни мало није водио рачуна о овим мојим опоменама; који је, противно позитивним и моралним законима, наређивао да се људи по апсанама пребијају, налазећи у томе неко нарочито задовољство.

За време овог свечаног говора сви смо, више махинално, упрли погледе у г. Гр.... који је наизменце бледио и црвенио, али чим је члан довршио последњу реченицу, он скочи и проговори одлучним гласом:

— Убите ме, г. члане, али ме више не мучите, јер ми је доста мојих мука. Знам шта сам учинио; видим већ своје добро јутро по вашем говору, и онда наште ово ново мучење. Много је боље, да одмах учините са мном што треба, да...

— Ја то и чиним, пресече га члан оштрим гласом, и нареди да дође апсанција.

Свршио је јадник, помислих у себи; хоће да га затвори.

Чувши ову наредбу г. Гр... се поново обрати члану, и очигледно љутитим гласом рече:

— Имајте у виду, г. члане, да сам ја указни чиновник, и да за мене вреде одредбе закона о чиновницима грађанског реда.

— Наређујем вам, г. Гр... да седнете на ваше место и да ћутите.

— Разумем, гласио је одговор строго дисциплинованог чиновника.

У том ево ти и апсанције, прописно обученог и наоружаног.

— Одкад си, ти, капларе, апсанција у овом кварту? упита га члан.

— Од пре годину дана.

— Одкад је г. Гр... писар кривичног одељења?

— Од пре девет месеци.

— Је ли ти г. Гр... који пут наређивао да у апсани бијеш притворенике, и да их нагониш на признање?

— Јесте, више пута, одговори жандарм одлучно.

— Ја то не одричем, узвикну г. Гр... промуклим гласом.

— Ћутите, господине, кад сам вам наредио да ћутите.

— Р . а . з . у . м . . . е . . . м

— Шта ти је, капларе, наредио г. Гр... синоћ кад ти је предао оног Банаћанина? продужи члан даље испитивање.

— Наредио ми је да му „*убијем душу*“ ако не призна.

— Баш ти је тако казао?

— Баш тако; чуо је и писар г. А..

— И ти си тачно извршио ту наредбу?

— Не разумем, г. члане.

— Како не разумеш? Јеси ли, према наредби г. Гр... доиста „*убио душу*“ Банаћанину?

У место да одговори на ово питање, каплар се поче врпољити и посматрати нетремице члана.

— Одговори, викну члан.

— Па ви знате, процеди каплар кроз зубе.

— Ништа ја не знам, већ ти овде кажи пред нама свима, јеси ли по наређењу г. Гр... тукао Банаћанина или ниси?

— Нисам г. члане.

— А јеси ли који пут раније тукао притворенике по његовој наредби?

— Нисам, г. члане.

— Јеси ли ма кад и ма кога тукао било по његовој било по чијој другој наредби?

— Од кад сам апсанџија у кварту врачарском никад и никог.

За време ових одсечних капларових одговора, г. Гр... је непомично седео на столици и узнемиреним погледима посматрао час члана, час апсанџију, док смо ми остали писари несвесно поустајали и пришли столу члановом, очекујући с највећом радозналошћу расплет ове мале драме.

— Сад можеш ићи, капларе, нареди члан апсанџији, чим је овај одговорио на последње питање.

Пошто нам је наредио да поново поседамо, члан настави исто онако свечаним гласом као и мало пре;

— Јесте ли чули, господо, шта вели апсанџија?

— Чули смо.

— Јесте ли ви чули, г. Гр...?

— Чуо сам, али ништа не разумем.

— Како не разумете, кад је човек говорио јасно и одређено!

— Баш зато не разумем, што знам да је увек извршивао моје наредбе.

— Одкуд то знате?

— Отуд што ми је увек, после сваке издане му наредбе ове природе, подносио извештај о резултату њеног извршења.

Тек што је ове изговорио г. Гр..., а члан се отпоче грохотом смејати.

— Е, мој, г. Гр.... међер сте ви још наивни и ако сте толико година у полицији. Зар сте ви и за тренут могли помислити, да ћу се ја чинити невешт према вашим наредбама за злостављање притвореника, и на овај начин прећутно се солидарисати са вашим радом? И какав бих ја старешина био, кад бих допустио да моји млађи врше у дужности и такве грубе незаконитости какве сте ви били покушали? Зато што сте у истини вредан и способан писар, пустио сам вас да апсанџији наређујете шта хоћете, али сам зато њему најстроже наредио, да не извршује ниједну вашу наредбу у погледу злостављања притвореника, и да ме о свакој оваквој вашој наредби увек извештава. Да, пак, ви не би сумњали на њега, он вам је редовно јављао о извршењу ваших наредаба, и тако су и вуци били сити и овце на броју.

И са Банаћанином је, разуме се, било овако исто. Секцијом је несумњиво утврђено — као што ми јавља физикус — да је он умро од мане у срцу, која је потенцирана злоупотребом алкохола. По мишљењу г. г. лекара, несрећник је јуче попио већу количину ракије, која му је и смрт проузроковала. Међутим, од једне овакве чисте и јасне ствари могло је бити свашта, да су на умрлом Банаћанину нађени трагови повреда, а то би несумњиво било да је апсанџија извршио вашу наредбу. Ја сам још јутрос знао, да апсанџија није тукао Банаћанина, али вам намерно нисам хтео казати, само да би вас што дуже оставио у страху и неизвесности. Надам се, да ће вас овај случај потпуно излечити од ваше ружне навике, и да вам у будуће ни на памет неће пасти да кога злостављате.

— Заклињем вам се, г. члане, мојом децом — узвикну г. Гр... очигледно потресеним гласом — да у будуће нећу ни мрава згазити а камо ли нарећивати да се ко злоставља, и да ћу увек настојавати да се ова ружна навика искорени из наше полиције. Довољно ће за ово бити, да сваком колеги испричам све што сам данас претрпео, па да никад не помисли да кога туче и злоставља. Вама пак, који сте од очевидне пропасти спасли мене и моју породицу, захваљујем из дубине душе и...

— Доста, г. Гр..., пресече члан. Немате ви мени шта да захваљујете, јер сам ја само вршио своју старешинску дужност, али ћу се у истини радовати ако и ви и остала г. г. писари запамтите добро овај случај са Банаћанином, јер ће вас он најбоље сачувати од рђавих навика према кривцима.

— Хоћемо! узвикнусмо сви сложно.

— Кад бих живео два века не бих га заборавио, додаде г. Гр... и пође члану да га пољуби у руку, али га овај задржа, рукова се с њим и додаде у шали:

— У будуће избегавајте *признање* у истрагама, јер ако продужите као што сте до сада радили, мораћу поднети званичан предлог да се та врста доказа избаци из кривичног поступка.

— Заклињем се поново, да због мене то неће бити, одговори брзо г. Гр...

— Јесте ли ви г. А... сад разумели моје јутрошње понашање?

— Потпуно у колико се односи на г. Гр..., али има нешто што још добро не разумем.

— Шта је то?

— Је ли неопходно потребно да добри полицајци буду увек и добри глумци?

— Готово неопходно с обзиром на природу својих послова, одговори члан смејући се.

— Ако допустите, г. члане, имао бих један предлог, јави се депозитар.

— Да чујемо.

— Да би се Гр... увек сећао данашњег дана, слободан сам предложити колегама, да га у будуће зовемо *признање*.

— То је ваша ствар, господо, одговори члан смејући се.

— Зовите ме како год хоћете, само кад сам остао читав.

— Сад, господо, на посао, нареди члан, и зазвони за жадарма пред вратима.

— Има ли ко да чека?

— Има их више.

— Пуштај редом —

У кварту врачарском остао сам заједно са г. Гр... још годину дана после овог догађаја, а затим је он премештен у унутрашњост са унапређењем. Своју заклетву, дату члану, потпуно је одржао. За све ово време није никад ни помислио да је прекрши. Од њега сам научио много лепих и по службу корисних ствари, али је случај са Банаћанином несумњиво био најбоља и најкориснија лекција, коју ми је о његовом трошку одржао члан г. Ђ...

И сада, после толико година, ја у истини сматрам за дужност, да и једном и другом кажем: *хвала!*

На Видовдан 1908.

Београд

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине граовске, актом својим Бр. 648, пита:

„Неки општински судови, приликом издавања извода из пописних књига „Б" за оверавање истих наплаћују таксу у корист општинске касе 0·20 динара а неки пак наплаћују таксу за оверу истих 2·00 динара.

Суд моли уредништво „Полициј. Гласника" за објашњење: како треба наплаћивати ову таксу, и који судови правилно поступају — да ли они који наплаћују таксу од 0·20 динара или они од 2 динара?"

— На ово питање одговарамо:

Пошто је г. Министар Финансија расписом својим од 17. априла ове године ПрБр. 15584. објаснио, да опште таксе, које предвиђа закон о таксама у одељку А. треба наплаћивати и код општинских власти за државну касу па то нарочито још рекао за таксу из т. 20. онда за извод из књига треба наплаћивати по 0·50 дин. од полутабака, кад год приватни сам преписује, а 2 дин. кад то чини општински суд.

Ако се тражи још и оверавање ових извода, онда треба наплаћивати и таксу за оверавање из тачке 15. поменуте тарифе.

II.

Суд општине варошице Голупца, актом својим Бр. 1770, пита:

„Да ли подлеже плаћању таксе од по пет пара дин. објаве, којима општински судови објављују држање панађура у својим општинама према закону о панађурима и недељним пазарним данима?

Реч је о такси, коју предвиђа тач. 14. зак. о таксама, у вези са чл. 1. т. ђ. истога закона.

Ово је потребно суду да зна, јер ако судови нису ослобођени у смислу чл. 3. тачке 2. поменутог закона, онда и овај суд треба да је плати.

Суду је непознато да је овакав случај објашњен."

— На ово питање одговарамо:

Објаве ове не подлеже плаћању таксе из разлога који су изнесени у бр. 46. „Полицијског Гласника" за 1907. годину, у одговору под II поводом сличног питања општине дрлинске.

Нека суд прочита поменуто објашњење, па ће наћи тражени одговор.

Своме особљу свакако може препоручити, да пажљивије прати објашњења, која се преко „Пол. Гласника" дају, па ће уштедити суду ту непријатност, да поставља питања, која су већ расправљена.

III.

Г. Свет. Радовановић, полицијски писар пита:

Извршном пресудом ово среске власти, осуђена су извесна лица за дело из § 62. железничког законика, са по 30 динара новчане казне у корист касе железничке дирекције.

Један од осуђених нема више имања сем онога што му штити § 471. грађ. суд. поступка.

Како нигде није предвиђено ни објашњено: да ли се казна може наплатити из овог имања, то молим уредништво да ово изволи објаснити преко »Полицијског Гласника«.

Том приликом нека објасни и то, да ли се, на случај немаштине, може новчана казна заменити затвором.

Поред тога нека се и то објасни: да ли подлеже и чијем разматрању пресуде, донесене по железничко-полицијском закону, јер и тога у закону нема?«

— На ово питање одговарамо:

Како кривице из § 62. железничко-полицијског закона не долазе у ред оних, о којима говори тачка 16. §. 471. грађ. суд. поступка, то се наплата не може ни вршити из онога дела имања, које је заштићено т. 4. поменутога законског наређења.

Железничко-полицијски закон, као специјалан, предвидео је казну за извесне кривице, и за изрицање ових по чл. 63. (последњи став) и 64. пренео надлежност на редовне полицијске власти.

Према овоме, оне као надлежне за изрицање и извршење казне, морају саображавати своје поступке општем кривичном закону за све случајеве, који нису нарочито регулисани железничко-полицијским законом.

Како и ово питање: шта ће се радити ако се казна од осуђеног не може наплатити није регулисано самим железничко-полицијским законом, то ће се у смислу § 316. новчана казна замењивати одговарајућим затвором.

Што се тиче питања, има ли места жалби против ових осуда и којој власти, ствар стоји овако:

Пошто самим законом, као *специјалним*, није регулисано питање: коме ће се жалбе подносити против осуда полицијских власти, а по чл. 27. Устава и Устројству централне управе жалбе нису искључене, то се оне могу подносити само надлежној старијој власти, пошто овде није случај §§ 15. и 16. полицијске уредбе.

IV.

Један општински писар пита:

„У мојој општини постоји школа и има два одељења, па према томе и два наставника.

У школској згради има: четири собе, кујна са »шпајзом« и једна мала собица за оставу.

Један наставник добија станарину у новцу, а други не.

Моли се уредништво за обавештење: Да ли према горњем има у школској згради довољно одаја: за учионице, послужитеља, школску канцеларију, школску књижницу, собу за дању децу где зими ручавају и спавају, за оставу школских ствари и стан за наставника и за колико наставника?

Ако нема, онда за кога нема, и може ли се и једном и другом наставнику издавати станарина у новцу или само једном.

Ово је објашњење потребно услед појављеног спора између управитеља и општинског суда?«

— На ово питање одговарамо:

Кад школска зграда има свега четири собе са кујном и шпајзом, од којих су две употребљене за учионице, једна мора бити употребљена за канцеларију, а једна за ручавање и спавање деце, а за стан учитеља потребно је, међутим, по чл 16. закона о народним школама, најмање две собе с кујном и потребним стајама, онда се већ тим самим казује, да у школској згради нема удобног стана ни за једног, а камо ли за два учитеља.

Према томе, општина мора унети у буџет станарину за два учитеља, ако један од њих не би пристао, с обзиром на големе издатке општинске, да се задовољи станом какав има.

Саветно је, и у интересу школе и наставе, да се овај сукоб расправи споразумом и договором, јер чим је сукоб између општине и школе, успех школе не може бити онакав, какав би био без овога сукоба.

V.

Суд општине биоштанске актом својим Бр. 1293. пита:

„Непокретно имање једног овд. грађанина, узето је у попис 26. Марта 1896. год. за наплату приватних дугова, и продаја извршена 6. маја 1898 год. Купац је положио 15. дин. на име кауције, која је по гласу акта употребљена на дијурну чиновника и служитеља.

Ова продаја решењем првостепеног Ужичког суда бр. 13.088/99 год. поништена је.

Купац који је кауцију положио, тражи повраћај исте; полицијска власт актом од 8. маја 1901. год. бр. 3582 наређује за нов попис ако има довољно земље? па да се из продатог имања кауција врати.

Моли се уредништво да у једном од наредних бројева у свом листу извести: је ли дужник обавезан платити — накнадно и кауцију, кад је продаја као неуредна поништена и ако је по ком законском пропису?«

— На ово питање одговарамо:

По чл. 94. тачке 3. закона о општинама, у ред дужности, које врше општинске власти, долази и вршење законитих наредаба претпостављених власти.

Вршење пописа имовине, ради извршења судских пресуда или решења других власти, које наређују полицијске власти, такође долази у ред законитих наредаба старијих власти, јер имају свога извора у § 466. грађ. суд. поступка.

Према томе, општински суд је дужан да изврши наређење среске власти, констатујући том приликом само то, да ли дотични има довољно имања по § 471. грађ. суд. пост. или не.

Хоће ли полицијска власт извршити пролају пописаног имања или не, то је ствар њена, као што је њена и одговорност ако повреди чија права.

Нека, дакле, суд изврши попис према наредби среске власти и пошље јој га, а шта ће даље бити, то није његово да разбира, већ власти која има да врши наплату и оног, чије право може бити повређено.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ОГЛАШЕН ЗА ХАЈДУКА

Илија Томашевић — Драшковић, родом из Црне Горе, а сада земљоделац из Дугог Дола, среза косаничког, позват је објавом начелства округа топличког, као одметник испод власти, да се у року од (20) двадесет дана преда најближој полицијској или судској власти. Како се у остављеном року није хтео предати, то га је исто начелство решењем својим од 4. овог месеца Бр. 5835, а на основу члана 10. закона о јавној безбедности, огласило за хајдука и уценило са 500 динара, која ће се награда издати ономе, који га ухвати, убије или полицијској власти помогне да то учини.

Илија је стар 18 година, средњег раста, у лицу плав, ћосав, косе смеђу, од одела има на себи гуњ и чакшире од црног сукна, на глави шајкачу а на ногама опанке. Наоружан је пушком маузер-кокинком Бр. 5.780.

Бр. 5835. Из канцеларије начелства округа топличког 4. августа 1908. године у Прокупљу.

ТРАЖЕ СЕ

Живана Тодоровића, бив. финансијског стражара београдске царинарнице на Сави, тражи Управа града Београда актом Бр, 32500. Пронађнеог треба спровести Управи.

Борку, кћер **Христине Николић**, куварице из Београда, које је нестало 8. овог месеца и до сада се ништа о њој није сазнало, тражи Управа града Београда актом бр. 32.972, ради

предаје матери. Борка је стара 14 година, развијена, плаве косе, у белој штофаној хаљини. Износећи њену фотографију позивамо све власти да је у својим домашајима потраже и пронађену упуте Управи града Београда.

Спасоја Атанацковића бившег осуђеника београдског казненог завода, који је са осуде пуштен 29. јуна ове године, тражи начелство округа чачанског ради издржавања трогодишњег надзора. Спасоје је родом из Грачца, среза жичког, стар 33 године, високог раста, очију

угасито зелених, косе смеђе, бркова риђих; од особених знакова има: а) нокат на десном палцу деформисан; б) по лицу роав од богиња; в) десно око превучено белом навлаком и на њега добро не види; г) брадавицу длакаву, величине зрна од сочива, за 5 см. испод средине

десне кључне кости и д) по грудима и трбуху мањав. На осуди је био због опасне крађе. Износећи његову фотографију позивамо све полицијске и општинске власти да га потраже у својим домашајима и пронађеног подвргну издржавању надзора.

ПОТЕРЕ

Светозар Поповић, земљод. из Чокешине и **Владимир Николић,** из Страже, среза јаранског, осуђеници пожаревачког казненог

завода, 7. овог месеца побегли су из Љубичева где су били упућени на рад. *Светозар* је стар 19 година, средњег раста, очију отворено-плавих, косе смеђе, ћосав; од особених знакова има: а.) белегу од посекотине, у облику криве линије, величине 2·5 см., на првој фаланзи левог кажипрста, страна постеријорна и б.) белегу од ране, у облику криве линије, величине 2 см., на горњем капку левог ока. На осуди је био због опасне крађе. *Владимир* је стар 18 година, средњег раста, очију граорастих, косе смеђе, ћосав. Износећи Светозареву фотографију позивамо све полицијске и општинске власти да бегунце живо у својим домашајима потраже и пронађене стражарно спроведу Управи пожаревачког казненог завода с позивом на депешу Бр. 2020.

Тадија Луковић, земљод. из Пасјаче, среза добричког, 6. овог месеца извршио једно убиство и по извршењу дела одмах побегао. Тадија је стар 24 године, средњег раста, у лицу плав, малих бркова, брија се, у обичном сељачком оделу. Од оружја има једну пушку «Кокинг» система и један «Гасеров» револвер. Позивају се све полицијске и општинске власти да га живо у својим домашајима потраже и пронађене стражарно спроведу Управи добричког казненог завода с позивом на депешу Бр. 18644.

Непознати крадљивци 8. овог месеца увукли су се у кућу Јована Бајића — Владимировића, земљод. из Клења, среза мачванског, и из собе у којој је Јован спавао украли једно сандуче у коме је било у новчаницама 1230 динара, 15 наполеона, 100 дуката женског накита, од којих су три велика а деведесет седам мали, и три признанице у вредности 1000 динара, које су гласиле на Луку Бајића-Владимировића. Обраћа се пажња свима властима да потраже крадљивце и украдени новац и о резултату тражења известе начелника среза мачванског с позивом на депешу Бр. 15173.

Јосиф Мешић, радник који је осумњичен за опасну крађу извршену пре неколико дана у Будим-Пешти, побегао је пре извесног времена ка Србији. Јосиф је по народности Хрват, стар 40 година, високог раста, смеђих бркова, по лицу богињав. Нека га све полицијске и општинске власти живо потраже и пронађеног стражарно спроведу Управи града Београда с позивом на акт. Бр. 82467.

Јордан Јована Цветковића, из М. Ртвице, среза пољаничког, извршио је 6. овог месеца разбојништво над Дином Милосављевићем, дунђерским радником из села Јастрепца отевши му 170 динара у разној монети, па по извршењу дела побегао. Јордан је стар 27 година, средњег раста, црномањаст, ћосав; од одела има на себи чакшире од плавог шајка, гуњче од сукна, исцепану кошуљу, на глави црни шешир, а на ногама пресне опанке. Нека га све полицијске и општинске власти потраже и пронађеног стражарно спроведу начелнику среза бањског с позивом на депешу Бр. 9987.

Никола Марковић, келнер, осумњичен је да је извршио ноћу између 5. и 6. ов. месеца крађу Драгутину Петровићу, келнеру, из Крагујевца па по извршењу дела побегао. Драгутину је украдено: једно црно одело, пар нових ципела од шевроа, новчаник и у њему 4.50 дин, један сахат са сребрним ланцем и служитељска исправа. Никола је стар 22 године, црномањаст, очију граорастих, плав, раста срењег, дежмекаст, округлих образа, широка носа и дебелих усница. Од одела има на себи црн капут и панталоне. Позивају се све полицијске и општинске власти да Николу живо потраже, и пронађеног стражарно спроведу начелству окр. крагујевачког с позивом на депешу Бр. 12.696.

КРАЂЕ СТОКЕ

Ноћу између 8. и 9. овог месеца непознати крадљивци украли су из чаира Драгутина Здравковића, земљ. из Здравиња, једну кобилу и ждребе. Кобила је матора 5 година, длаке дорастасте, има убој од кола, а ждребе је матора 3 месеца, женско, длаке дорастасте. Депеша начелника среза расинског Бр. 18.996.

Ноћу између 8. и 9. овог месеца непознати крадљивци украли су Ђоки Симићу, из Претрешње, једнога коња, и Милану Степићу, из истога села једну кобилу. Коњ је матор 3 год. длаке зелене, а кобила је матора 12 год. И коњ и кобила имају жиг положено «Т». Депеша начелника среза прокупачког Бр. 14.721.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове покраће.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Алимпић

БРОЈ 34. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 24. АВГУСТА 1908. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„**ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК**“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

РАСПИС

свима окружним начелствима

Г. Министар Народне Привреде, писмом од 12. ов. мес. ПБр. 12562, известио ме је, да је ове године велику штету причинила гусеница, и да од ње прети опасност воћкама и за идућу годину. Да то не наступи, г. Министар Народне Привреде издао је наредбу преко тога начелства, да се воћке и цвеће у близини воћњака и шљивара очисте од гњезда с јајима тога лептира и за извршење тога оставио је рок до 15. октобра т. год.

Како су по закону о *„уништавању штетних животиња и биљака и заштити корисних животиња“* дужни да тоураде на приватним имањима њихови сопственици или закупци, а општине, односно села, на јавним местима и у својим забранима; како је тај закон лабаво, или никако није вршен, то препоручујем начелству — свима полициским властима, да ове по чл. 7. наведеног закона, воде надзор над општинским властима о извршењу ове наредбе и наредбе Господина Министра Народне Привреде, и да их за невршење или лабаво вршење тога строго кажњавају.

ПН. 15210.
17. августа 1908. год.
у Београду.

Министар
Унутрашњих Дела,
Св. Милосављевић с. р.

КАЖЊЕНИ ЧИНОВНИЦИ

За разне службене неисправности кажњени су:

Г. *Тешман Николић*, начелник среза пчинског *укором* решењем г. Министра унутрашњих дела од 12. овог месеца ПН. 11102. а за кривицу из § 43. тач. 10. *в.* закона о чиновницима грађанског реда;

Г. *Милан Михаиловић*, писар Управе гр. Београда *губитком плате за двадесет дана* решењем г. Министра унутрашњих дела од 12. ов. мес. ПН. 13809, а за кривицу из § 43. тач. 10. под *а.* и *б.* зак. о чиновницима грађанског реда;

Г. *Ђорђе Луковић*, начелник округа крајинског *губитком једномесечне плате* решењем г. Министра унутрашњих дела од 13. ов. мес. ПН. 15001, а за кривицу из § 43. тач. 1. и 10. а. закона о чиновницима грађанског реда;

Г. *Коста Богдановић*, начелник среза јабланичког *укором* решењем г. Министра унутрашњих дела од 13. ов. мес. ПН. 15019, а за кривицу из § 43. закона о чиновницима грађанског реда;

Г. *Добросав Костић*, писар среза ваљевског *губитком двомесечне плате* решењем г. Министра унутрашњих дела од 14. ов. мес. ПН. 14533. а за кривицу из § 500. а. грађан. суд. поступка, и

Г. *Коста Стојановић*, начелник среза лепеничког *укором* решењем г. Министра унутрашњих дела од 14. ов. мес. ПН. 11520, а за кривицу из § 43. тач. 10. а. зак. о чиновницима грађанског реда.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

Погрешно би било, ако би се у том случају бројало и узимало оно за доказано, за што има већи број сведока, већ се има да нађе које су сведоџбе истините а које нису. Да се то нађе, потребно је да се најбрижљивије подвргне оцени свака сведоџба, и да се према свима ранијим моментима, ислеђеним околностима. према личности сведока, њиховом карактеру и животу оцени, чија ће сведоџба имати вредности а чија не. Овде, дакле, судију не могу да вежу никаква законска правила, већ има да оцењује по свом личном нахођењу. Тако н. пр. ако два способна сведока сведоче да је А убио ножем Б, док друга три способна сведока тврде да је А у времену извршења дела био на другом месту с њима, судија ће ипак узети за доказано оно што прва два сведока сведоче, ако се нађе да су то разборити и честити грађани и да је до ситница подједнако описују сам догађај, а да су друга тројица непознати људи, или да им сведоџбе нису јасне, или да је један од њих познат као лакомислен а други

као близак рођак оптуженог. — Ако је број сведока подељен тако, да стоје н. пр. два противу два, и судија није у стању да увиди шта је истина, него му обоје изгледа могуће онда ће узети за доказано оно што је блаже за кривца — in dubio mitius.

§. 35.

Шта се може доказати сведоџбама?[1])

Сведоџбе два способна сведока, које се слажу, потпун су доказ за све важне чињенице на којима треба засновати пресуду, изузев оних, за које је потребно нарочито знање или вештина па да се пронађу. Према овоме, сведоџбама се може потпуно доказати:

а) *Кривично дело.* Ово је несумњиво кад су у питању кривична дела, која за собом не остављају трагове. Али и код кривичних дела која за собом остављају трагове може се сведоџбама доказати само дело, т. ј. сва битна обележја или елементи дела, и ако се трагови више не могу увиђајем да утврде. Само у оваким случајевима, да би се отклонила свака сумња са сведоџбе, треба тражити узрок, зашто се не могу констатовати трагови учињеног дела, н. пр. што је леш убијеног спаљен. Ако нема таквог узрока који би био довољан, то се не може узети да је дело сведоџбама доказано. Даље је потребно да постоје још неке околности, којима се дело показује бар вероватним; и најзад, да се сведоџбе слажу и у најмањим ситницама и да је уз то отклоњена свака сумња о недопуштеном утицају на сведоке.

б) *Учинилац кривичног дела* или *виновник.* Да се сведоџбама може доказати, да је једно одређено лице извршило кривично дело, морају сведоци тачно тврдити да је оптужени оно лице, које су они видели при вршењу дела, а ако они то само из неке сличности закључују, то не може бити речи о доказу.

в) *Поједине околности.*

Спорно је било питање: да ли сведоци морају и само извршење кривичног дела да опазе, а не да то изводе из неких других околности, па да им сведоџба буде потпун доказ о постојању дела?

Овде су се у мишљењима нарочито разилазили *Митермајер* с једне, и *Китка* и *Дулф* с друге стране. Митермајер налази, да сведоци не морају све чињенице својим чулима да опазе, па ипак се има узети да је сведоџбом доказано дело. Он тврди (Beweislehre 363) да је довољно, кад се сведоџба односи на све чињенице, које међу собом стоје у тако тесној вези, да се кривично дело које је у питању јавља као неопходна последица те везе, и да се неке између тих чињеница, које сведоци нису видели, по свима природним законима морају узети да постоје, ако су истините све остале које су сведоци својим чулима опазили. Тако н. пр. ако сведоци сведоче да су видели како је А обио орман у коме је стајао сат, и да су после обијања видели сат у руци оптуженог, то је извесно, да је сведоџбама доказано, да је А извршио крађу, и ако они нису видели главну чињеницу — узимање сата. Супротно овоме *Китка* (Beweislehre 214—217) и *Рулф* (Commentar II 98) налазе да је Митермајерово мишљење погрешно и тврде да сведоци морају све чињенице, па и само извршење дела, непосредно својим чулима да опазе, а не да то из других околности изводе, и да се тек тада може рећи да је извршење дела сведоџбама доказано. Ако се узме, веле они. да је, наведеном примеру доказана чињеница, да је А извршио крађу сата, то та чињеница није доказана сведоџбама већ саставом основа подозрења, јер сведоци нису видели радњу која је битна за крађу, већ до ње долазе извођењем закључка из других чињеница које су опазили.

Докле је ово питање без значаја за реформирана законодавства, дотле је оно од вредности за сва стара са законском теоријом доказа, па и за наше. Важност његова огледа се у томе, што наш законодавац разликује у доказаној вредности сведоџбу од саставног доказа, јер док се по § 243 смртна казна може изрећи на основу сведоџаба дотле је то немогуће на основу саставног доказа, те стога и није свеједно, да ли ће се ово питање решити по првом или другом мишљењу. Тачније је друго мишљење, по коме се сведоџбом има сматрати доказаном само она чињеница, коју је сведок непосредно својим чулима опазио, и то стога, што се особина саставног доказа састоји баш у томе, да једну од главних чињеница, н. пр. извршење дела, сведоци нису опазили, и да се она сасвим природно изводи из других чињеница с којима стоји у тесној вези.

§. 36.

Случајеви у којима се сведоџба једног сведока може узети за потпун доказ.

Ма да се за потпун доказ сведоцима по § 229 траже сагласне сведоџбе бар два способна сведока, ипак је законодавац у извесним случајевима одступио од тога правила и допустио је, да се *извесне чињенице* могу потпуно доказати и сведоџбом једнога сведока. Те изузетке предвидео је § 230, који је веран превод § 270 аустријског крив. поступка од 1853, те се стога сви ти изузеци и у нас имају разумети онако исто, како их је била схватила и наука и пракса у Аустрији. Закон је предвидео ове изузетке.

I. *Први изузетак* садржи т. 1. и 2 § 230. По њима исказ онога према коме је кривично дело извршено, т. ј. *повређеног* или *оштећеног*, може у недостатку других доказа *сам за себе* о извесним чињеницама дати потпун доказ.

(наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

[1]) *Rulf,* Commentar II 97—99; *Mittermaier,* Beweislehre 361—367.

DIE VERBRECHENSBEWEGUNG IM OSTLICHEN EUROPA

1 Band. — Die Criminalität der Balkanländer.
von Dr. Arnold Wadler.

(НАСТАВАК)

Сем раније поменутих општих момената, који условљавају незнатније криминално учешће жена у свима земљама, у Србији постоје још и други утицаји. Нарочито је од великог утицаја та појава, што је број варошких жена далеко мањи од сеоских, а контигенат варошких криваца, као и у већини осталих земаља, много је већи од оних на селу. У Србији на 1.000 људи долази у селу око 970 жена, а у варошима само око 780 жена. Према броју варошких и сеоских жена учешће варошких жена у кривич. делима скоро је за два пута веће, него што би се могло то очекивати према укупном броју варошких жена. Број варошких жена чини отприлике $^1/_8$ свију сеоских жена, а број осуђених варошких жена у овом периоду од 1896.—1905. чини просечно $^1/_4$ од броја осуђених сеоских жена у истом периоду. За интензитет кривичности жена још је значајнија околност, што је постојаност жена у вршењу кривич. дела мања него код људи. Просечно нема ни један пун проценат повратника међу осуђиваним женама (код људи као што смо раније видели преко 6%), па и код толиког процента нема ни један случај вишеструког поврата. Из те појаве W. за-

кључује, да у Србији жене мање греше под притиском беде, него више у страсној ватри. Сем ових утицаја на мали проценат у криминалитету жена од уплива је још и то, што је сразмерно веће ослобођавање код жена него код људи.

И ако је утврђено мало учешће жена у криминалитету, а нарочито у деликтима противу својине, W. истиче како то непотврђује какво веће учешће женског сановништва у проституцији. Српска статистика показује, да је мало рашireno јавно женскиње. Сем тога Србија показује у Европи најмању цифру ванбрачних порођаја, а и женску послугу добавља са стране. W. мисли, да је незнатном учешћу жена у криминалитету у опште на Балкану разлог тај, што ту није тако велика самосталност женâ и што их мали развитак њихове личности спречава и у јачем вршењу кривичних дела. Њима као противност ставља енглеске жене, чије је учешће у криминалитету истина веће, али је веће и њихово учешће у укупном културном и друштвеном животу своје отаџбине.

При испитивању *стуња старости* осуђених лица морају се прво и нарочито посматрати малолетници. И по српском праву разликују се две групе малолетника: 1) релативно казнено недорасли (од 12 до 16 год.); и 2) привилегисани казнено одрасли, код којих до извесне границе старости (пунолетства) владају у одмеравању казне блажи обзири (од 16 до 21-ве године).

У доба од 1888—1905 лица осуђена од првостеп. судова показују апсолутно претежну множину лица из групе старости од 22—30 године. Ова старост изгледа према томе као нарочито критична криминално, али је то појава, која се може утврдити и код већине других земаља, и коју није тешко објаснити. Двадесета година је доба живота, када човек у своме физичком развићу доспева до највише границе; а у тим годинама он заснива и своју економску самосталност, с којом упоредо иде и одговорност и привредна беда. Тада се заснива породица, домаће огњиште и сопствено друштвено занимање. Зато ова група показује и релативно претерано велику кривичност. Док је од 100 казнено дораслих лица просечно у периоду 1889 — 1905 једва 22—24 припадало овој групи старости, падало је на 100 осуђених лица у годинама 1888—1895 просечно око 40, а у десетини 1896—1905 још преко 34 лица из ове групе старости.

После ове групе апсолутно показује највећу кривичност класа старости од 16—21 године, нарочито још кад се има на уму, да ова класа, противно старијим класама, обухвата време само од 5. година. Од осуђених за време 1888—1895 било је из ове класе просечно 546, а у идућој десетини преко 609 лица. Али релативна кривичност ове групе није тако велика. Од 100 лица казнено дораслог становништва било је 15—16 у доба од 16—21 године; код осуђених био је одговарајући проценат у првим годинама (1885-95) готово непрекидно нешто већи од процента удела у становништву. За последњих 10 година напротив учешће ове класе у кривич. делима скоро је идентично са својим уделом у становништву.

За терет криминалитета, који пада на остале (више) ступњеве старости није било класификације по годинама старости у статистич. материјалу до 1896. год. Дотле све године преко 30-те долазиле су под једну укупну позицију. Од 1896. год. води се класификација по десетинама од 31-40, 41-50, 51-60). У овим класама, као што се лако да објаснити, са растењем старости опада апсолутно учешће у кривич. делима. Са растењем старости опада поред физичке снаге, највећим делом и услед веће привредне равнотеже, не само подобност, већ уједно и подстрек за вршење кривич. дела. Када се посматрају сва лица од 30—60 год. као једна група, онда велико учешће у криминалитету оних лица од 31—40 год., даје за последњих десет година целој овој групи претеран проценат (43·5% свију осуђених) оптерећења криминалитетом, јер овај проценат премаша проценат ове групе у укупном становништву (40% свију казнено одраслих).

Код група малолетника испод 16 год. и стараца преко 60 год. апсолутно је мало учешће у кривич. делима. Просечно њихови се фактори прилично приближују, само што група стараца показује нешто већу кривичност од групе малолетника. Од укупног броја казнено дораслих 1895 до 1905. било је скоро 7% лица преко 60 год. старости; напротив пак учешће ових лица у укупном броју осуђених износи само око 2½%. Још повољнији су односи код малолетника, јер је у истом периоду од укупног броја становника подобних за злочин било 19% лица испод 16 година, а број осуда код ових лица износи само 2.5% од укупног броја осуђених, дакле скоро 8 пута мањи удео у криминалитету од удела у казнено дораслом становништву. Ово се објашњава поглавито тиме, што је код ове групе судија и законом принуђен, да много чешће него код осталих група доноси пресуде о ослобођавању.

Довде је било речи о учешћу појединих група у укупном криминалитету. Што се тиче учешћа појединих група у разним категоријама крив. делâ, а још више у појединим деликтима, наравно да се показују знатна одступања. На жалост о овом учешћу има података само за време од 1888—1896 год. Класа старости од 21—30 год. показује апсолутно највећу криминалну оптерећеност у свима категоријама кривич. делâ, изузев злочина и преступа у службеној дужности, код којих се примећује одступање ка вишим ступњевима старости. И код деликата противу државе види се скретање криминалног учешћа ка вишим класама старости, док обе најниже класе показују и апсолутно и релативно незнатну оптерећеност. Највише се приближује односима код укупног криминалитета груписање код крив. делâ противу личности. Подаци, који постоје само за 1896. год., показују у ствари степенасто опадање вршења деликата противу личности са растењем старости, али је одговарајуће опадање код кривич. делâ противу својине још много енергичније. Ово се објашњава донекле тиме, *што код имовинских деликата за све време посматрања ниже класе старости показују сразмерно далеко веће учешће, него ли код ма које друге категорије крив. дела и код укупног криминалитета.*

Што се тиче *народности* у Србији, њихов је однос прилично прост и погодан за упоредно разматрање. Главни део становништва (преко девет десетина) припада српском племену. Сем тога има око 6 проц. Румуна, док на све остале народности заједно долази само око 3 проц. од укупног становништва. О националним размирицама између ових разних племена готово не може бити ни речи. Код Румуна примећује се нагла културна асимилација, која је настала од 90-тих година. Ми не би рекли, да стоји овај W-ов навод и ако га поткрепљује нашом статистиком, јер ако и у колико има какве асимилације, она извесно није нагла, већ напротив врло спора. Са српским живљем расте упоредо само и број „осталих народности“, које су све заједно стављене под једну позицију, што је свакако једна статистичка мана.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

Миливоје Ј. Петровић.

НОВО КАЗНЕНО ПРАВО ЗА МАЛОЛЕТНИКЕ У АУСТРИЈИ.

— Dr. jur. Alfred Gross. —

I. Одредбе материјално-правног садржаја.

1. Урачуњивост код деце и малолетника.

(НАСТАВАК)

Противно Code pénal-у и царевинском казненом законику с правом није остао пројекат при томе. Пошто за појам дела и његов казнено-правни значај мора да се узме у обзир не само интелектуални квалитет, већ и *моменат стварање воље*, мора се одобрити, што је пројекат поставио за појам урачуњивости *поред* увиђања неправа радње и захтев способности „да своју вољу саобрази овом увиђању.“ Чак тамо, где код малолетника постоје представе о праву и неправу за поједини случај, нису ове представе, нарочито ако је малолетник доба ближе детињству, достигле такву чврстину, да оне у ствари дејствују као мотивисање представе спречавања. Лако следује малолетник, услед своје слабе способности противљења, искушењима, која на њ наилазе и обећавају му пролазна задовољства, и тако постане играчком својих пожуда и чежња, које се често са патолошком изненадношћу појављују: Ако се овде још урачуна физичка и морална изопаченост, која се не ретко опажа код малолетних отпуженика услед покваренога васпитања, тада изгледа сасвим оправдано, кад се таква лица, ма се она у општем људском смислу означила и као урачуњива, *не подвргавају државној каз-*

ни. Јер је она морална зрелост, која се тражи за кривицу, излив стварања карактера, које са навршетком 14. године у нашим земљама просечно није постигло довољну чврстину.

Формулисање урачуњивости, које је изабрао пројекат, значи једну радикалну реформу, пошто изгледа да се тиме дефинитивно напушта досада постојало схватање, по коме се урачуњивост код малолетника и одраслих *принципиелно* подједнако узима.

Несумњиво је, да се овим ствара за малолетнике *привилегисан положај*, пошто се за казнену способност истих тражи поглед постојања *општих* предпоставка за урачуњивост постојане интелектуалне и моралне зрелости. С тога ће се од сада код нас у поротном поступку постављати у сваком посебном случају питање у овом правцу и то као допуно питање (§ 319. крив. суд. пост.).

У погледу поступка наређује пројекат, да се у сваком случају, у коме се узме, да учинилац при извшењу дела није био навршио 20. годину, званично утврди његова старост (чл. IV.). Ако се при томе утврди, да учинилац у ово време није имао пуних 14. година, има се *обуставити* кривично ислеђење. Напротив ако се код лица, које је прешло 14. година, пореч постојање душевне и моралне зрелости, онда се оно има *ослободити*.

Изложене претпоставке урачунавања важе *у опште* за *сва* кривична дела. За одговор на питање, да ли је учинилац у време извршења радње био у доба детињства или у стању недовољног развића, меродавно је једино и само оно време, у коме је вољна радња *аредузета*. Наступање исхода је — као у опште за време радње — *без утицаја*.

Деца и за некажњиве оглашени малолетници имају се предати кућном кажњењу, у колико се не примењују претпоставке о предаји ради васпитања (чл. I. одељ. 2.). Сада још није познато, од кога времена има да наступи ова брига за васпитање. Свакојако би било желети, да се она не односи на децу испод 6 година, јер нема места према овима за такве управне неге. Васпитање, које стоји под државним надзором, треба ипак, и ово се има извесно одобрити, да се примени не само поред казне, већ и као накнада казнено-правне репресије, а могуће је и тамо, где се још није дошло у сукоб са казненим законником.

Тиме што је пројекат код малолетника везао појам урачуњивости за извесне гаранције, стоји он у сагласности са новијим казнено-правним кодификацијама и општим мишљењем. У ствари још се само врло ретко заступа мишљење, да се за малолетнике и одрасле имају поставити исте претпоставке урачуњивости. Али управо околност, што предлог иде даље но немачки царевински закон, јер се не задовољава са установљењем клаузуле о разбору, оставља нам нерешено тешко питање, да ли ће дакле аустријски судија — у поротном суђењу порот ник — бити способан, да себи прибави јасност о томе, да ли у поједином случају постеје *обе* претпоставке, које закон захтева. То што немачки судија *не* испуњава праведно *лакши* задатак постављен му §-ом 56. казн. зак., јер он, без озбиљног труда око решења питања, узима да разбор постоји тада, кад је оптужник имао извесно ма и најмање васпитање, даје нам повода сумњи, да ли ће наш судија са више среће решити далеко тежи њему постављени задатак, чије извршење претпоставља не само добру вољу, већ и знатне психолошке и педагошке способности. Изгледа, да је ова мисао била пред очима и пројекту, кад он у чл. IV. § 2. налаже судији, да истражи околности, које служе за оцену душевне и моралне зрелости, особито да утврди односе, под којима је оптужник одрастао и факта, која о покварености његовој могу дати извештај. При овоме мисли пројекат на то, да ће судија, при изналажењу ових околности, које су у питању, наћи помоћи код чувара сиротних одн. код чланова милосрдних удружења, која су изабрала себи за предмет рада заштиту деце, бригу за малолетнике и бригу за отпуштене осуђенике. Ове *поверљиве личности* имају да на главном претресу (одн. претресу пред вишим судом), саопште суду резултат својих истраживања, и у овој функцији има се с њима поступати као са сведоцима. Према томе тежиште истраживања личних односа малолетног оптуженика не долази у делокруг судијин, већ у извештавања, која врше поверљиве личности, а која ће се имати поглавито у том правцу кретати, у каквим је кућевним и друштвеним односима малолетник одрастао, како се понашао у школи, какву је врсту посла изабрао, какве је употребљивости у свом послу и т. д. Тек на основу ових добивених информација, које имају да даду поверљиве личности, има судија да испита, да ли има да изрекне, да постоји законом захтевана душевна и морална зрелост.

Само је једно овде у питању — да ли ће се код нас наћи довољно таквих поверљивих личности, које ће вршити овај посао са потребном оданошћу и брижљивошћу. Пре свега, ниво образовања нашег народа у већини крунских земаља није тако висок, да би постојало потребно разумеване за ова социолошка тако особито важна питања; један добар део становништва понаша се према овим питањима чак потпуно без икаквог интереса; исто тако наши привредни односи нису тако подесни, да би се потребан велики број људи, материјално безбрижних, примио ових задатака са потребном љубави, како пројекат ово замишља. Проста лакоумност и површност стараоца може овде нанети највећу штету. Не долази на последње место и национална поцепаност, од које, као што се то код нас показало, није на жалост поштеђена ни област бриге за малолетнике, и која стоји на путу као сметња свесно смишљеној делатности о бризи за малолетнике. Свакојако, то је највећа сумња, која се може истаћи против владиног предлога. Ипак не могу овде песимистичке сумње потамнети добре владине намере. Будућност ће показати, да ли ова установа поверљивих личности има способности за живот код нас.

Има се покудити, што пројекат поступа са овим лицима као са сведоцима, и што ће их као такве заклињати на главном претресу. Ово је једна незгода, која неће ништа допринети томе, да ова установа постане популарнија. Ова би се одредба имала свакојако избацити, у толико пре, што ова поверљива личност већ при ступању у своју дужност има да се заветује на савесно испуњавање дужности.

2. Условна осуда.

Упорно противљење, које је код нас са надлежне стране чињено према условној осуди, уливало је веровање, да се она неће никад увести. У толико више изненађује, кад сад нови пројекат у *довољној мери* поступа праведно према овој установи. Са увођењем условне осуде као *правне установе* и њеним увршћивањем у правни поредак извршиће се један леп део од законодавца правилно схваћеног непрекидног правног развића и испуниће се дужност, коју је имао већ законодавац 19-ог века. Јер мисао, да се са казном не свршава све, да шта више тек од тада почиње најважнија функција казненог правосуђа, налази се у законима Јозефа II. довољно јасно исказана. Особито је овима поред установе привременог отпуста својствена мисао, да *закон* мора дати могућност, да се несрећнику, који је кривично дело учинио »више из искушења, но из сопственог нагона«, опрости *издржање казне* под околностима потпуно и то не *путем помиловања*, већ на основу *судске одлуке*. Као прикривене издатке овог казненог попуштања путем судске одлуке, дао је потоњи правни поредак изузетно право ублажавања, које је затим пракса, извесно противно ratio legis, направила редовним. Сада се увођењем условне осуде, у колико је пројекат привремено предвића за малолетнике, наставља онај правно-историјски процес развића, који је био прекинут кодификацијом 19-ог века.

а) Што се тиче *система*, пројекат сматра да се треба држати средине између белгијског и америчког система. Као француско-белгијској мустри, треба и код нас да се управо обустави извршење казне. При томе треба да се оствари наша идеја, да није право, да се малолетник, који се можда клати на стази права услед мотива, који се даду оправдати, остави самом себи, већ да је, шта више, човечанска дужност, да се он изведе на прави пут, ако он није у стању, да га сам нађе.

Пројекат је с пуно такта и разумевања наших односа одбио, да се уведе надзор, који би вршили *државни органи*. Овај би се у ствари претворио у полицијски надзор, који се чланом VI. укида у опште за малолетнике. Шта више, заштитни надзор имају да врше горе поменуте поверљиве личности. Овај надзор има према слободном судијском умеравању да наступи у оним случајима, у којима је изречена казна лишења слободе за дуже време од 1 месеца, према томе никад,

кад условна осуда гласи на новчану казну. Личности, које су одређене да врше заштитни надзор, имају одприлике исти положај, као немачки старатељи у случају предаје у какву фамилију ради васпитања. Према чл. IV. § 4. оне су обавезне да воде надзор о начину живота и послу малолетника, да на њ дејствују поуком, и да се брину, да престану неваљалства малолетника и да се поправи његово понашање, а у потребном случају и да издејствују судске опомене. Истовремено је старатељима наложено, да отклоне све, чиме би околина малолетника могла неповољно на овог дејствовати или му иначе сметати у поштеном даљем раду. Такође суд треба да има могућности, да тражи повремене извештаје.

Како ће се ближе извршити овај заштитни надзор остало је да се пропише правилником.

(наставиће се)

Др. Д. М. Суботић.

ЗАБЛУДЕ ПРИ ИДЕНТИФИКОВАЊУ ЛЕШЕВА И ЖИВИХ ЛИЧНОСТИ

P. A. Rajc

ПРОФЕСОР ПОЛИЦИЈЕ НА УНИВЕРЗИТЕТУ У Лозани.

Познавање живих лица и лешева преко сведока врло је важно са гледишта судских и полицијских истрага, јер од њега често пута зависи осуда или ослобођење окривљеног. На жалост, ово познанство преко сведока више пута сумњиво је. Заблуде у овоме правцу многобројне су. Има ваздан примера у којима су сведоци на судским претресима категорички и са највећим убеђењем тврдили да познају окривљеног, док је овај успевао да докаже неоспоран *alibi*. Ово упозавање или погрешно познавање од стране сведока веома је опасно за манифестацију истине, и тога је потребно обратити му озбиљну пажњу. У току даљег излагања изнећемо неколико примера погрешног познавања. које смо лично студирали, и покушати да објаснимо заблуде сведока у овим конкретним случајевима.

* * *

Случајеви погрешног познавања лешева релативно су веома многобројни. *Неке* и *Хелвиг* цитирали су већ неколико типичних примера; ми лично студирали смо ове:

1. Пре неколико год. становали смо у околини Лозане, и пут за кућу пролазио нам је кроз један пасаж у ниво-у железничке пруге Лозана—Монтре—Бриг. Једног фебруарског вечера враћали смо се кући у друштву једног студента, који је становао у близини наше куће. Кад смо приспели у пасаж, неколико радника позваше нас да им помогнемо, да са железничких шина уклоне једног, добро одевеног човека, кога воз беше прегазио. И ми и наш сапутник прегледали смо пажљиво прегаженог, који у осталом и није био много нагрђен: на глави, у близини десне слепоочнице налазила се дубока и широка рана, а обе руке и ноге биле су сломљене. Лице је било врло мало умрљано крвљу. За време док смо се ми бавили прегледом леша, један радник нашао је у близини шешир погинулог на коме је стајала фирма једног шеширџије из Турина, због чега смо и ја и мој сапутник дошли до закључка, да је погинули по народности Талијан. Пошто смо још у залуд претресли одело непознатог, у циљу проналаска доказа о његовој идентичности, покрили смо леш једним чаршавом и продужили пут кућама у разговору о узроку смрти овог лица. Сутрадан изјутра мој сапутник дозна̂де, да је погинули један од његових блиских сродника, с којим се врло често сретао, и кога је с тога врло добро познавао. И ако смо обојица леш релативно дуго посматрали, ипак га он није могао познати, већ га је, шта више, сматрао за Талијана.

2. Један човек извршио је самоубиство скочивши у провалију са једног од наших мостова. Позван одмах на лице места, жандарм познаде у самоубици једну врло добро познату личност из Лозане. Кад је мало доцније леш пренет у полицијску стражару, и судски лекар, и истражни судија, и овога писар, и многе друге присутне личности такође су познали у самоубици ону исту личност коју и жандарм. Одмах је један од полицијских агената послат, да са највећом обазривошћу извести удову покојникову о несрећи која се догодила. Можете већ замислити колико се изненадио овај честит човек кад је пред собом угледао тобожњег самоубицу, који беше изишао да му отвори капију! Леш је у истини био једне друге личности из Лозане, која је личила на замишљеног самоубицу само по стасу и брада. Сви дакле, почев од истражног судије па до простог агента локалне полиције, пали су у исту заблуду приликом идентификовања самоубичиног леша.

3. У башти једне виле, о једном дрвету, нађен је обешен човек. Личности, које су ово открите, упућене се у најближу полицијску стражару у циљу саопштења овог жалосног открића. На путу сретоше жену једног поштанског чиновника и испричаше јој догађај. Из радозналости ова отиде на лице места и, што је важно, на први поглед, и без икаквих претходних обавештења, познаде у обешеном свога мужа, јурну на леш, отпоче га љубити и нарицати за прераним свршетком свога супруга.

Пошто је ово познанство леша и званично констатовано, извештен је и месни директор поште о самоубиству свог чиновника. Одмах по пријему овог извештаја директор се упутио у одељење, у коме је самоубица радио, ради саопштења примљене новости. Може се већ замислити колико је било његово изненађење, кад је званичног самоубицу затекао живог и здравог где седи за столом и ради.

4. Ноћу између 31. децембра и 1. јануара 1908. год. једна радничка фамилија беше дошла у варош да што свечаније дочека нову годину. Фамилију ову сачињавали су: отац, овога жена стара 57 год., њихов син са женом и неколико пријатеља. Син је био из првог очевог брака, али га је маћеха однеговала; имао је 26 година. Пошто су заједно и весело провели до 2 часа по поноћи, фамилија се растурила; отац и мати отишли су, изјављујући да хоће да се врате кући. У $3^1/_2$ часа изјутра, на подножју једних мермерних степеница, пролазници су нашли једну, доста стару жену, која је кркљала. Изгледало је по свему, да је ова жена пала са степеница и том приликом разбила главу. Одмах је дозвана полиција и повређена је, уз припомоћ неколико личности из публике, пренета је у најближу полицијску стражару. Међу личностима које су у овом преносу суделовале, налазио се и син нашег радника, који је у стражари изближе видео повређену и још захтевао да је покрију каквим покривачем. Жена ова умрла је, и пошто њен леш нико није тражио, то су га фотографисали и фотографију са тачним личним описом обзнанили преко новина. Јануара 4. у обзнањеној фотографији суседи су познали жену радникову, који је још био пијан, те није ни опазио нестанак женин. Пасторак, који је активно учествовао у преношењу своје повређене маћехе, није је, дакле, познао.

Ове заблуде у идентификацији Хелвиг приписује једино аутосугестији. По њему, у свима случајевима заблуда приликом идентификовања, једна или више индивиду-а, обавештене у напред о приликама под којима је смрт проузрокована, сугерирају саме себе, да је погинули тај и тај, и продужују мислити у овом правцу чак и онда, кад одело и општа спољашњост леша не одговарају ни у колико оделу и спољашности замишљеног покојника.

Допуштамо, да у извесним случајевима аутосугестија може бити узрок заблуде у идентификовању. Она је и у случајевима под 2 и 3 имала извесног утицаја. У случају под 2 она је код истражног судије, судског лекара и осталих била изазвана заблудом агента још у самом почетку идентиковања леша; у случају под 3 жена је, видев леш издалека, била јако потрешена малом сличношћу обешеног са њеним мужем, и под утицајем аутосугестије отишла толико далеко, да је више пута загрлила и пољубила њој потпуно непознати леш. Изгледа нам, међутим, да сама аутосугестија није довољна да објасни узроке заблуда у идентификацији чак и у ова два случаја, а у случајевима под 1 и 4 о њој не може бити ни говора. Немогућно је, доиста, претпоставити, да су млад човек (1) и пасторак (4) били уобразили да се налазе пред непознатим лешевима. Оба млада човека приспели су на лице места без икаквих претходних информација о догађајима, и посматрали лешеве неузбуђујући се ни најмање њиховим изгледима. Непознавање лешева у ова два, као и у већини других случајева погрешне идентификације, има своје главне узроке у *положају тела* и *специјалном изгледу лица* на које ми нисмо навикнути.

И доиста, човек је толико навикнут да посматра свога ближњег у положају

вертикалном, било приликом стојања или ходања, било приликом седења, да му је тешко и замислити га у другом положају. пошто је слика у првом положају дубоко урезана у памети. Кад свог ближњег одједном видимо како лежи хоризонтално, ми га најчешће нећемо познати, зато што га нисмо никад или смо га врло ретко виђали у овом положају. Какав чудан или непознат утисак производи понекад на нас наш најбољи пријатељ кад га затекнемо да лежи или да спава! И зар нам само наше лице, посматрајући га у огледалу код берберина приликом бријања, не изгледа по мало непознато кад главу уназад повијемо и наслонимо је на специјалну наслоњачу? Моћ познавања код извесних људи веома је мало развијена.

Казали смо, да је и специјални изглед лешева узрок заблудама приликом њиховог идентификовања. Изглед мртваца обично се веома много разликује од изгледа живог лица, и с тога је у већини случајева публици непознат. Одсуство боје лица, затворени очни капци и т. д. све то у толикој мери измени изглед лица, да нам се оно појављује као непознато. Ако се још има у виду да већина људи, нарочите жене, осећају истински страх од лешева, услед чега су веома узбуђени кад су принуђени да их посматрају, онда ће се још лакше разумети заблуде при идентификовању лешева.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

с француског,
Д. Ђ. Алимпић.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

Суд општине долске у срезу белопаланачком актом својим Бр. 800 пита:

„По пореским књигама ове општине води се више од 200 лица странаца (из других општина), која плаћају порезу на своја имања у овој општини.

Од ових највише имају непокретна имања, као странци, грађани из варошице Беле-Паланке, и кад је време наплати порезе, суд ове општине одређује дан наплате порезе овим странцима, и шаље им уредне позиве преко дотич. оп. суда, да им се на потпис акта предаду, те да порезу означену у позивима донесу.

Врло ретко који од дотичних странаца нађе за сходно да следује позиву по коме је позват. И услед тога велика сума њихове порезе остаје ненаплаћена и преводи се на дугу.

Због овога, у прошлој 1907. г. м-ца октобра суд ове општине казнио је неколико пореских дужника, који нису следовали позиву, примењујући §. 327. тач. 1. кривич. зак.

Пиротски првост. суд, решењем својим Бр. 17462. од 1-XII-1907. г. а по изјављеној жалби осуђеног лица поништио је пресуду овога суда са разлога:

Кад је жалилац као порески обвезник имао плаћати порезу у тој општини а живи у Белој-Паланци, онда је суд погрешио што га је и позвао за порезу, да тој општини предстане, већ је требао да порезу наплати преко општине Бело-Паланачке.

Према томе Суд је жалиоца ненадлежно позивао, те га за недолазак на позив није могао ни кажњавати".

Моли се уредништво, да на основу напред изложеног, изнесе своје мишљење, у „Полицијском Гласнику": да ли суд не треба странце позивима тражити за порезу; да ли им се не може § 327. тач. 1. крив. зак. за недолазак примењивати; и којим путем треба порезу од њих наплаћивати?

— На ово питање одговарамо:

По члану 15. закона о непосредном порезу, сопственици земљишта задужују се порезом у оној општини где се земљиште налази, па је правилно, што и тај суд задужује порезом све оне, који имају имања у тој општини.

Кад сопственици ових имања не плате сами порез општини у року, који је законом остављен, онда општински суд има два начина да ову наплату изврши.

Један је од тих начина да наплату тражи преко оних општина у којима сопственици живе, а други је да беришет са дотичног имања узме у попис, чим га сопственици среде, и да га сам изложи продаји.

Овај последњи начин задаје, истина, више посла суду, али је увек сигурнији, јер је само један пример довољан, па да сви остали сопственици одмах сами положе порез.

У пореској пракси показало се, да општине нерадо врше наплату пореза за друге општине, те тако многе суме застаревају, а општински прирез такође пропада.

Позивању и кажњавању ових тако званих странаца нема места, јер се из чл. 115. а из речи: „или тражити порез за рачун друге општине", види: да се наплата мора тражити преко друге општине, ако се не врши наплата непосредно из покретности (езгекуцијом) или издавањем имања под закуп, те право кажњавања припада власти, где дотични порески дужник живи, а не тој општини.

Према томе и одлука је првостепеног суда потпуно умесна и законита.

II.

Деловођа општине бабљанске пита:

„Актом својим Бр. 554. Суд општине бабљанске тражио је извештај од Управе рудника „Космај" и „Бабе", колико је управа рудника купила килограма кречног камена од појединих лица из околине, пошто се исти продаје по тежини.

Ово је потребно суду зато, да би могао од продавца наплатити мерину по 5 пара динарских од 100 кграма, пошто се камен мери на рударском кантару а не општинском.

На камен, који се вади из оних места, која по концесији припадају руднику, општина није тражила мерину.

Управа рудника одговорила је суду, да она не подлежи плаћању мерине по чл. 1. закона о општинској мерини.

Моли се уредништво за обавештење: да ли припада општини кантарија и колико кад би имала своја мерила, а колико кад се то мери на кантару управе рудника, и то наравно само од продавца, а не и на камен који сама управа вади, јер суд на то и не тражи.

У исто време да се објасни: коме се треба жалити, ако управа и даље неће да наплаћује мерину за општинску касу?"

— На ово питање одговарамо:

По члану 1. закона о општинској мерини, мерина се плаћа на све оно, што се продаје по тежини или запремини, ако износи количину преко 25 кграма односно литара.

Да општине могу наплаћивати ову мерину, треба да имају и своја мерила, јер ако ову услугу не чине зато што немају мерила, онда им ни накнада не припада.

Према овоме, ако општина бабљанска има мерила и ако сопственици рудника нису нарочито ослобођени концесијом од овога плаћања, за себе и продавце, онда продавци камена морају плаћати мерину по чл. 10. закона о општинској мерини.

Ако управа рудника не би изашла општини у сусрет у овом погледу, онда се општина може жалити г. Министру Народне Привреде.

III.

Суд општине мало-изворске, актом својим Бр. 1368 и 1325, пита:

„Тачка 87. закона о таксама гласи: „за извињање иступа по тужби приватних 2 динара".

Моли се уредништво за обавештење: колику ће таксу суд наплатити кад тројица поднесу једну заједничку тужбу против извесног лица за једно иступно дело — да ли само 2 дин. или 6 динара.

Ово је објашњење потребно што пре, јер су ранији чланици наплаћивали свега таксу од 2 динара, без обзира на број тужитеља, па сад треба привести предмете крају, како не би застарели?"

— На ово питање одговарамо:

По начелу, постављеном у напомени под 2. тачке 227 и напомени код тачке 233, такса се наплаћује према броју кривичних дела, а не према броју криваца или тужиоца.

Према томе, кад год је једно иступно дело, па су једну тужбу подигли сви повређени заједнички, онда једну таксу плаћају од 2 динара.

Ако је, пак, дело учињено према сваком тужиоцу посебице и у разно доба, онда сваки од њих плаћа засебну таксу од 2 динара, ма да и једном тужбом туже.

IV.

Један општински деловођа пита:

„Молим уредништво за обавештење: Да ли удата учитељица има права на станарину, кад јој муж није државни чиновник, већ занатлија, трговац или рен-

тијер, па и он живи у месту, где му је жена учитељица?«

— На ово питање одговарамо:

Чланом 16. закона о народним школама, признато је право учитељима на стан у натури или новцу.

Ограничење, које се чини последњим ставом ове законске одредбе важи само онда, кад је муж учитељ, јер хоће да спречи примање две станарине.

То се нарочито види из речи: »ако муж службеном потребом живи у другом месту«.

Како код оних мужева, који нису чиновници, у опште не може постојати случај »службене потребе«, да на страни живе, то се ни ограничење, које се законом чини не односи на њих.

Према томе, учитељице, удате за трговце, занатлије и т. д. имају права на стан у натури или новцу.

V.

Суд општине солатушке, актом својим Бр. 1650. питао је, како ће се извршити једна кривична пресуда.

— На то питање одговара му се:

Кад је суд могао преписати цело питање општине д. крушевичке Бр. 648. штампано у бр. 31. »Полицијског Гласника« за ову годину, онда је могао прочитати и одговор, који је њој дат, па отуда извести потребан закључак и за себе.

Уредништво је неколико пута до сада рекло, да му се не постављају питања, која су једном објашњена, па то и сада понавља.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ОБЈАВА

Тадија Луковић, земљоделац из *Пасјаче*, среза добричког, одметнуо се од власти, извршивши два убиства, у намери да и даље чини казнима дела.

На основу чл. 9. зак. о јавној безбедности, начелство округа топличког овим га позива, да се у року од 20 дана, рачунећи од дана када ова објава у »Српским Новинама« изађе, пријави најближој полицијској власти или најближем првостепеном суду, јер ако у остављеном року то не буде учинио, начелство ће га огласити за хајдука.

Лични опис:

Тадија је стар 24 године, раста средњег, пун, лица округлог, а образа румених, бркова малих црних и накострешених, браду брије, косе смеђе, ретких зуба, а лица плавог; од одела имао је на себи фермен, гуњ и чакшире од сурог сељачког сукна, на глави шајкачу плаву, на ногама чарапе вунене везене вуницом и опанке, а наоружан је пушком маузер-кокинком.

Бр. 6276. Из канцеларије начелства округа топличког, 16. августа 1908. год. у Прокупљу.

ПОТЕРЕ

Богдан Јанковић, пекарски момак, родом из Дивостина, ноћу између 19. и 20. овог месеца извршио је опасну крађу своме газди Настасу Томићу, пекару из Београда, са станом у Ратарској улици бр. 1. Богдан је обио један сандук, у коме је било 5.000 динара у разној монети, узео новац, па по извршењу дела побегао. *Богдан* је стар око 30 година, малога раста, у десну плећку гурав, размакнутих ногу у коленима, упалих очију, широка носа, плав. Позивају се све полицијске и општинске власти

да Богдана у својим домашајима живо потраже и пронађеног стражарно спроведу Управи града Београда, с позивом на акт Бр. 34168.

Јован Марјановић »*Кобиљац*« слуга, осуђеник београдског казненога завода, 18. овог месеца побегао је при спроводу испред чувара код хотел «Лондона». Јован је родом из Кобиља среза млавског, стар 17 го-

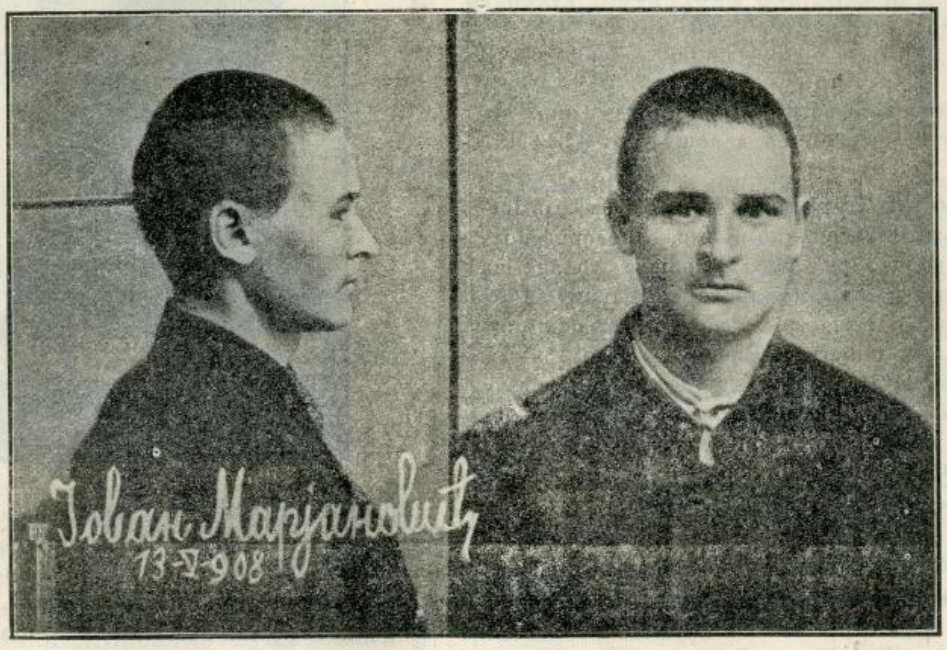

дина, средњег раста, очију жућкасто-плавих, косе смеђе, ћосав; од особених знакова има: а.) ожиљак од ране, неправилног облика, величине 2 см, на средини десног образа; б.) брадавицу, величине пшеничног зрна, на левој јагодици и в.) белегу од ране, неправилног облика, величине 1|1·5 см. при дну леве стране потиљка. На осуди је био због убиства, а осуђен је пресудом првостепеног суда за округ београдски од 21. септембра 1907. године Бр. 26.007 на пет (5) година робије без окова. Врло је опасан и склон вршењу казнимих дела, а син је добро познатог хајдука Петра Кобиљца и хајдучице Миље. Износећи његову фотографију, позивамо све полицијске и општинске власти да га енергично потраже и пронађеног стражарно спроведу Управи београдског казненога завода с позивом на акт Бр. 4502.

Алекса Ђорђевић, скитачки Циганин, украо је ноћу између 8. и 9. тек. месеца кобилу Драгутина Милетића из Кочника, па побегао. Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима; да Алексу потраже и пронађеног спроведу начелнику среза темнићског Депеша начелника среза темнићског Бр. 5.

Станимир П. Димић, из Давидовца среза сврљишког и **Живан Младеновић**, из Лабукова среза бањског, и вршили су пре неколико дана опасну крађу и по извршењу дела побегли. *Станимир* је стар 28 година, обичног раста, плав, очију зелених, бркова малих, у сељачком оделу; *Живан* је стар 30. година, средњег раста, плав, очију зелених, бркова малих, у сељачком оделу. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да Станимира и Живана потраже, па их у случају проналаска спроведу начел. среза сврљишког с позивом на депешу Бр. 10.071.

Милан Благојевић, звани «*Крајинац*«, земљоделац — трговац, осуђеник београдског казненога завода, 18. овог месеца побегао је са рада из Доњег Града. *Милан* је родом из Пожаревца, стар 37 година, високог раста, очију угаситих, косе и бркова црних, од особених знакова има: а.) слепоочну и темену ћелавост; б.) у оба ока ситне црне пеге; в.) око врата више брадавица разне величине;

г.) по грудима мађав; д.) ожиљак од чира, неправилног облика, величине 1|1 см., за 16 см. испод седмог кичменог обртња и за 6 см. у лево од кичме и ђ.) на обема ногама мали прсти пресавијени преко домалих. На осуди је био због два силовања, а осуђен је пресудом пожаревачког првостепеног суда од 26. маја 1907. год. Бр. 2630. на петнаест (15) година робије без окова. Раније је једном осуђиван у 1899. години на петнаест (15) година робије у тешком окову због прављења лажних

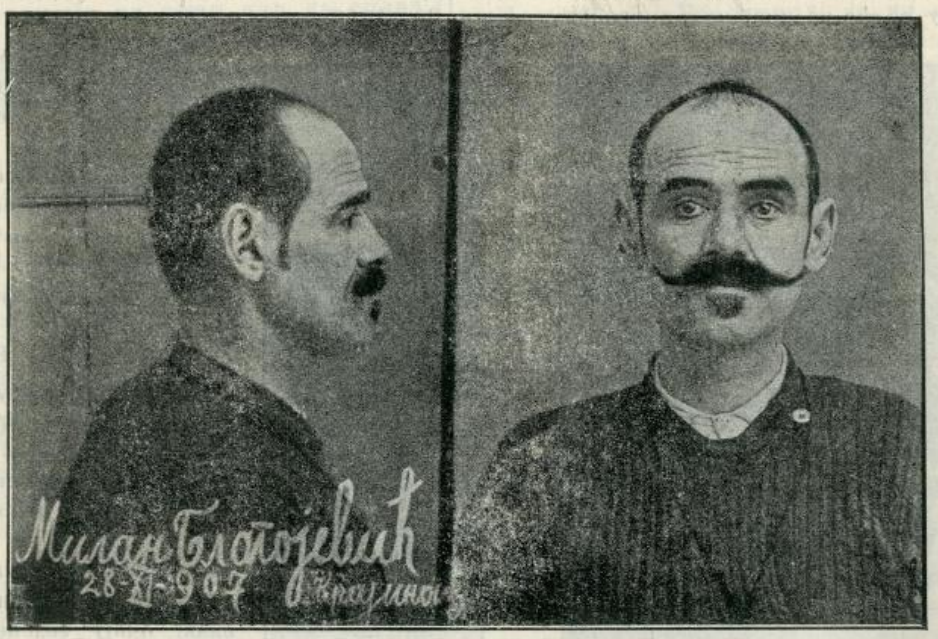

писама, од које је казне издржао четири (4) године. Износећи Милапову фотографију позивамо све полицијске и општинске власти да га живо у својим домашајима потраже и пронађеног стражарно спроведу Управи београдског казненог завода с позивом на акт Бр. 4505.

Зорка, жена Павла **Гојића,** из Звезде среза посаво-тамнавског побегла је од свога мужа 15 овог месеца заједно са **Живком Мијатовићем,** из Прове среза посаво-тамнавског и однела многе ствари и 140 динара у новцу. Зорка је стара 32—33. год., малог раста, у лицу плава, косе црне, а *Живко* је стар 40. година, очију и бркова црних, брије се. И Зорку и Живка треба потражити, и у случају проналаска спровести их начелству окр. подринског с позивом на депешу Бр. 11449.

Живојин Ђурђевић, земљод. из села Јагњила у срезу јасеничком, окр. смедеревском, убио је у октобру месецу прошле године на путу, у атару општине шаторачке Илију Мирковића, из Бјелуше, среза ариљскога, па по извршењу дела побегао. Живојин је стар 25—27 година, средњег раста, округла лица, плав, у сељачком оделу. Нека га све полицијске и општинске власти живо потраже и пронађеног стражарно спроведу крагујевачком првостепеном суду с позивом на акт Бр. 32128.

Живојин Величковић, пекарски радник код Петра Анђелковића, пекара из Крагујевца, украо је од Петра 150·50 динара, па побегао за Београд. Живојин у Београду има рођака, пекара, у близини царинарнице на Сави. Живојин је стар 20. година, средњега раста, смеђ. Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима да Живојина потраже, и у случају проналаска стражарно спроведу начелству окр. крагујевачког с позивом на депешу Бр. 13.553.

Непознати крадљивци ноћу између 15. и 16. овог месеца украли су Милуну Павловићу, из Читлука, среза расинског на путу Ниш—Топоница два вола, једна волујска кола са целим прибором: 5. бурали: једно празно, а четири пуна сирћетом: један пун пак са трицима, један празан пак и две зобнице. Један је во

млаке зелене, матор 8 година, други је млаке сиве, рогова обичних. Све полицијске и општинске власти нека обрате пажњу на крадене ствари, па у случају проналаска о томе известе начелника среза нишког с позивом на депешу Бр. 19.267.

Милорад Филиповић, из Звездара, среза тамнавског, извршио опасну крађу па по извршењу дела побегао. Милорад је стар 29 година, раста високог, добро развијен, црномањаст, бркова средњих. Од одела има на себи дугачку шарену кошуљу и нов гуњ. Нека га све полицијске и општинске власти живо потраже и пронађеног стражарно спроведу начелнику среза тамнавског с позивом на депешу Бр. 13.948.

ТРАЖЕ СЕ

Ружу, кћер пок. Милована **Аћимовића,** земљод. из Погледи, среза ариљског, коју је нестало 29. прошлог месеца из Ариља, тражи начелник среза ариљског актом Бр. 8547. Ружа је стара 26 година, малог раста, очију плавих, у лицу смеђа, на себи има реклу и сукњу од цица. Пронађену треба упутити начелнику среза ариљског с позивом на акт Бр. 8547.

Уроша Раденковића, родом из Власотинаца, бившег осуђеника пожаревачког казненога завода, тражи начелник среза власотиначког депешом Бр. 11166, ради издржавања једногодишњег полицијског надзора. Урош је стар 22 године, средњег раста, очију зелених, косе смеђе, брија се; од особених знакова има: а.) белегу од посекотине, у облику праве линије, правца вертикалног, величине 1 см., на средини потиљка и б.) брадавицу, величине кукурузног зрна, за 5 см., испод седмог кичменог обртња и за 2 см. у десно од кичме. На осуди је био због просте крађе. Износећи његову фотографију позивамо све полицијске и општинске власти да га потраже и пронађеног подвргну издржавању надзора.

Трајило Грујић, осуђеник пожаревачког казненог завода, родом из Жагубице утекао је 18. овог месеца са рада из Добричева. Осуђен је по други пут за опасну крађу. Трајило је стар 28. година, раста малог, црномањаст, ћосав, носа повијена. Од државнога одела носи на себи: гуњ, капу и опанке на ногама. Треба га живо потражити, па у случају проналаска спровести у Добричево, с позивом на депешу Бр. 3.9010.

КРАЂА СТОКЕ

Непознати крадљивци украли су пре извесног времена једну кобилу Божидару Поповићу, земљод. из Доњег Љубеша, среза моравског округа нишког. Кобила је матора 9 година, дорастаста, са жигом „О". Депеша начелника среза морављског округа нишког Бр. 8760.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Алимпић

БРОЈ 35. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 31. АВГУСТА 1908. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

КАЖЊЕНИ ЧИНОВНИЦИ

За разне службене неисправности кажњени су:

Г. *Милутин Марковић*, писар Управе града Београда *укором* решењем г. Министра унутрашњих дела од 12. ов. месеца ПБр. 13956, а за кривицу из § 43. тач. 7. и 10. *б* закона о чиновницима грађанског реда, и

Г. *Миливој Поповић*, полицијски писар среза колубарског округа ваљевског губитком *једномесечне* плате рашењем г. Министра унутрашњих дела од 19. ов. месеца ПБр. 14950, а за кривицу из § 43. тач. 10. *а* зак. о чиновницима грађанског реда.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу јулу 1908. год.

Према званичним извештајима окружних начелстава и Управе града Београда у току месеца јула извршено је у Србији:

1.	**Убистава**	**44**
2.	**Детоубистава**	**2**
3.	**Нехотичних убистава**	**3**
4.	**Покушаја убистава**	**40**
5.	**Разбојништава**	**15**
6.	**Силовања**	**1**
7.	**Тешких телесних повреда**	**24**
8.	**Паљевина**	**41**
9.	**Опасних крађа**	**153**
10.	**Злонамерних поништаја туђих ствари**	**42**

Од изложених дела пронађено је:

Убистава	**41**	или	93%
Детоубистава	**2**	»	100%
Нехотичних убистава	**3**	»	100%
Покушаја убистава	**38**	»	95%
Разбојништава	**12**	»	80%
Силовања	**1**	»	100%
Тешких телесних повреда	**24**	»	100%
Паљевина	**8**	»	19%
Опасних крађа	**69**	или	45%
Злонамерних поништаја туђих ствари	**2**	»	4·7%

Највећи број убистава извршен је помоћу *ватреног оружја* (28), затим помоћу *тупог* (9) и помоћу *оштрог* (7).

Узроци са којих су ова убиства извршена леже: у *међусобној свађи* за 21 случај, у *освети* за 16, у *користољубљу* за 2, у *вршењу званичне дужности* за 1, у *страху од казне* за 1 и у *љубомори* за 1. За два случаја узроци су непознати.

Посматрана према местима у којима су извршена, изложена убиства јављају се: у срезу гружанском **3**, у срезу прокупачком **3** (2 непронађена), у срезу рачанском **3**, у срезу космајском **2**, у срезу јабланичком **2**, у срезу левачком **2**, у срезу косаничком **2**,*[1] (1 непронађено), у срезу драгачевском **2***[2] и по **1** у срезовима: врачарском, посавском округа београдског, ваљевском, подгорском, колубарском округа ваљевског, пољаничком, масуричком, крагујевачком, лепеничком, расинском, темнићском, беличком, сврљишком, бањском, нишавском, мачванском, посаво-тамнавском, млавском, моравском округа пожаревачког, љубићском, бољевачком, заглавском, зајечарском златиборском и ужичком.

Детоубиства су извршена по **1** у срезовима: белопаланачком и звишком.

Нехотична убиства извршена су по **1** у срезовима: пчињском, ражањском и пожешком.

Покушаји убистава извршени су: у срезу космајском **4**, у срезу јабланичком **2**, у срезу лепеничком **2**, у срезу деспотовачком **2**, у срезу параћинском **2**, у срезу бољевачком **2**, у срезу прокупачком **2**, у срезу добричком **2** и по **1** у срезовима: посавском округа београдског, грочанском, подгорском, гружанском, брзопаланачком, расинском, левачком, моравском округа пожаревачког, алексиначком, нишком, нишавском, рађевском хомољском (непронађен), звишком, јасеничком округа смедеревског, зајечарском (непронађен), косаничком, ужичком, жичком, драгачевском и у варошима: Нишу и Београду.

Скоро сва ова дела извршена су у међусобној свађи и освети.

Разбојништва су извршена: у срезу масуричком **2** (оба непронађена), у срезу расинском **2** и по **1** у срезовима: врачарском, космајском, колубарском округа ваљевског, копаоничком, ресавском, деспотовачком, прокупачком, црногорском (непронађено), златиборском, студеничком и у вароши Пожаревцу.

Једно **силовање** извршено је у срезу деспотовачком.

Тешке телесне повреде извршене су у срезу гружанском **2**, у срезу азбуковачком **2**, у срезу златиборском **2** и по **1** у срезовима: колубарском округа ваљевског, јабланичком, крајинском, брзопаланачком, поречком, жупском, левачком, параћинском, лужничком, јадранском, пожаревачком, звишком, љубићском, подунавском, тимочком, прокупачком, ариљском и моравичком.

Паљевине су извршене: у срезу рамском **6** (5 пронађених), у срезу расинском **3** (1 пронађена), у срезу зајечарском **3**, у срезу космајском **2**, у срезу бањском **2**, у срезу орашком **2**, у срезу јасеничком округа смедеревског **2**, у срезу прокупачком **2** и по **1** у срезовима: врачарском, грочанском, крагујевачком (пронађена), кључком, неготинском, темнићском, беличком, оба моравска, мачванском, посаво-тамнавском, голубачком (пронађена), љубићском, подунавском, бољевачком, рачанском, жичком, и у варошима: Крагујевцу и Пожаревцу.

Вредност свих ових паљевина износи око **11.878** динара.

Опасне крађе извршене су: у срезу зајечарском **10** (6 пронађених), у срезу космајском **9** (4 пронађене), у срезу лепеничком **6** (1 пронађена), у срезу параћинском **6** (2 пронађене), у срезу мачванском **5** (1 пронађена), у срезу подунавском

*[1] Једно од ових убистава извршили су непознати Арнаути из Турске.

*[2] Једно од ових убистава извршио је ухваћени хајдук Радојица Мандић.

5, у срезу јасеничком округа смедеревског 5, у срезу моравичком 5, у срезу неготинском 4 (1 пронађена), у срезу беличком 4 (3 пронађене), у вароши Пожаревцу 4 (3 пронађене), у срезу пожаревачком 4, у срезу моравском округа пожаревачког 4 (2 пронађене), у срезу голубачком 4 (2 пронађене), у срезу грочанском 3, у срезу посавском округа ваљевског 3 (све пронађене), у срезу расинском 3 (све пронађене), у срезу копаоничком 3 (све пронађене), у вароши Пироту 3 (2 пронађене), у срезу азбуковачком 3 (све пронађене), у срезу хомољском 3, у срезу тимочком 3, у срезу драгачевском 3 (2 пронађене), у вароши Београду 3 (све пронађене), у срезу ваљевском 2 (1 пронађена), у срезу тамнавском 2 (1 пронађена), у срезу јабланичком 2, у срезу крагујевачком 2 (1 пронађена), у срезу ресавском 2, у срезу деспотовачком 2, у вароши Нишу 2, у срезу алексиначком 2 (1 пронађена), у срезу посаво-тамнавском 2 (обе пронађене), у срезу звишком 2 (обе пронађене), у вароши Смедереву 2, у срезу орашком 2 (1 пронађена), у срезу бољевачком 2 и по 1 у срезовима: колубарском округа ваљевског (пронађена), пољаничком, власотиначком, лесковачком (пронађена), пчињском (пронађена), јасеничком округа крагујевачког (пронађена), крајинском, поречком (пронађена), жупском (пронађена), темнићском (пронађена), моравском округа нишког (пронађена), јадранском (пронађена), млавском (пронађена), таковском (пронађена), љубићском (пронађена), прокупачком, добричком (пронађена), рачанском, ужичком (пронађена) и у варошима: Ваљеву (пронађена), Ћуприји и Чачку (пронађена).

Вредност свих ових крађа износи око **16.015** динара.

Злонамерних поништаја туђих ствари било је: у срезу тамнавском 9, у срезу крагујевачком 3, у срезу лепеничком 3, у срезу подунавском 3, у срезу колубарском округа ваљевског 2, у срезу гружанском 2, у срезу јасеничком округа крагујевачког 2 (1 пронађен), у срезу беличком 2, у срезу ресавском 2, у срезу параћинском 2 (1 пронађен), у срезу орашком 2 и по 1 у срезовима: космајском, подгорском, расинском, трстеничком, левачком, нишком, сврљишком, рамском, рачанском и у вароши Пожаревцу.

Вредност уништених ствари износи око **2.607** динара.

Поред изложених дела у току месеца јула извршено је још у Србији и **20 самоубистава** и то: у срезу јабланичком 2, у срезу студеничком 2 и по 1 у срезовима: грочанском, врачарском, колубарском округа београдског, гружанском, крагујевачком, јадранском, пожаревачком, звишком, моравском округа пожаревачког, љубићском, подунавском, зајечарском, добричком, златиборском, ужичком и жичком.

Ова самоубиства извршена су: *вешањем* 10, *ватреним оружјем* 6, *дављењем у води* 2, *тровањем* 1 и *скакањем у провалију* 1, а узроци њиховом извршењу леже: у *душевном растројству* за 9 случаја, у *страху од казне* за 2, у *дугој болести* за 2, у *грижи савести* за 1, у *љубави* за 1 и у *чешљубљу* за 1 случај. За четири случаја узроци су непознати.

Један **покушај самоубиства** извршен је у срезу златиборском, ватреним оружјем, услед страха од казне.

Општи преглед до сада изложених дела овакав је:

Текући број	ОКРУЗИ	Убиства	Детоубиства	Нехотична убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Силовања	Тешке телесне повреде	Пљачкине	Опасне крађе	Злонамерни поништаји туђих ствари	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	4	—	—	6	2	—	—	4	12	1	3	—
2	« ваљевски	3	—	—	1	1	—	1	—	9	12	—	—
3	« врањски	4	—	1	2	2	—	1	—	6	—	2	—
4	« крагујевачки	5	—	—	3	—	—	2	2	9	10	2	—
5	« крајински	—	—	—	1	—	—	3	2	6	—	—	—
6	« крушевачки	1	—	1	1	3	—	1	3	7	2	—	—
7	« моравски	4	—	—	5	2	1	2	2	16	7	—	—
8	« нишки	2	—	—	4	—	—	—	3	5	2	—	—
9	« пиротски	1	1	—	1	—	—	1	—	3	—	—	—
10	« подрински	2	—	—	1	—	—	3	2	11	—	1	—
11	« пожаревачки	2	1	—	2	1	—	2	9	22	2	3	—
12	« руднички	1	—	—	—	—	—	1	1	2	—	1	—
13	« смедеревски	—	—	—	1	—	—	1	5	14	5	1	—
14	« тимочки	3	—	—	3	—	—	1	4	15	—	1	—
15	« топлички	5	—	—	5	1	—	1	2	2	—	1	—
16	« ужички	5	—	1	1	2	—	3	1	2	1	2	1
17	« чачански	2	—	—	2	1	—	1	1	9	—	3	—
18	Управа града Београда	—	—	—	1	—	—	—	—	3	—	—	—
	Свега:	44	2	3	40	15	1	24	41	153	42	20	1

Из канцеларије Антропометријско - Полицијског Одељења Министарства Унутрашњих Дела, 25. августа 1908. године АБр. 983. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

И повређени и оштећени јесу сведоци, који се редовно у пуступку имају саслушавати. У § 116 наређује се и то, о чему се оштећени нарочито има да испита. Но и ако су они сведоци, ипак се њихове сведоџбе у доказаној снази не могу изједначити са сведоџбама способних сведока, јер се само на основу њих не може увек свака чињеница доказати. Њиховим се сведоџбама не поклања потпуна вера стога, што постоји сумња или да не могу или да неће да кажу праву истину. Противу повређеног стоји то, што се он у тренутку вршења кривичног дела налази у узбуђеном стању, да не може сваку околност правилно да опази. Сем тога, и повређени и оштећени су заинтересовани, и тај интерес, да једно лице буде осуђено, може их навести да кажу неистину. Они су, дакле, сумњиви сведоци. Из овога, опет, не треба извести, да су њихове сведоџбе без икакве доказне вредности, јер оне, по оцени суда, могу се узети или као основ подозрења, или, чак, и као потпун доказ. Има, дакле, чињеница, које се потпуно могу доказати само исказом повређеног или оштећеног.

Настаје питање: шта се може доказати исказом повређеног или оштећеног ?[1])

[1]) Ово је питање дуго времена било спорно у Аустрији. Спор се водио око разумевања т. 1 § 270 аустријског поступка од 1853, која се оснива на § 404 *а* аустријског казненог законика од 1803. Ради објашњења § 404 *а* издан је 20 јула 1810 нарочити дворски декрет, на основу кога су била послата Апелационом Суду у Ческој још и нарочита упутства. У истом смислу тумачила је и наука и пракса како § 404 *а* казн. зак. од 1803, тако и т. 1 § 270 крив. пост. од 1853. (Види: *Kitka*, Beweislehre 153 и даље, *Исти* gerichtszeitung од 1856 бр. 40 и 71; *Rulf*, Commentar II 100 и даље). Па како је т. 1 § 230 нашег крив. пост. веран превод т. 1 § 270 аустријског поступка од 1853, то се и она има разумети онако исто како ее разумела у Аустрији.

Кад се прочита т. 1 § 230, јасно се види да она говори о *два различита предмета доказа.*

1. Прва реченица првог дела т. 1 § 230 гласи: „казивање оног, над којим је кривично дело извршено, може у недостатку других доказа, сачињавати доказ о каквоћи кривичног дела.“ Према томе, овде се говори о доказу, којим се има да утврди *каквоћа* кривичног дела за себе, без обзира на учиниоца истог, т. ј. да се исказом повређеног или оштећеног, *кад нема других доказа*, може доказати каквоћа кривичног дела, без обзира на доказ о виновништву.

Под *каквоћом* кривичног дела има се разумети цело кривично дело са свима својим особинама, елементима или обележјима; овамо долази и начин на који је, и околности под којима је дело учињено. Исказом повређеног или оштећеног, дакле, може се доказати *објективно биће кривичног дела*, т. ј. да је уопште једно кривично дело извршено (без обзира на то да ли га је извршио А или Б) и какве је особине то дело: да ли је злочин или које друго дело. Тако н. пр. ако А изјави иследнику да га је један човек у шуми напао, наперио пиштољ у прса и узео му сто динара; или н. пр. да му је прошле ноћи отворен амбар и из њега украђено жито, то ће исказ А-ов, у недостатку других доказа, у првом случају бити потпун доказ о постојању разбојништва, а у другом о постојању опасне крађе. Али његов исказ сам за себе неће бити потпун доказ и о томе, да је Б учинилац, ако њега означи као разбојника или лопова.

2. Сем овога, у т. 1 § 230 говори се и о томе, да ли се на основу исказа повређеног или оштећеног може доказати кривична одговорност обвињеног. Односно овога закон у другом делу т. 1 § 230 поставља правило, да се самим казивањем повређеног не може узети за доказано питање, „*да ли је и какво казнимо дело обвињени учинио*“. Ако н. пр. оштећени изјави, да му је прошле ноћи из затвореног амбара украђено жито и да је то А учинио, то његов исказ неће дати потпун доказ противу А. т. ј. неће се сматрати да је тиме потпуно доказана кривица А-ова. Од овога правила закон чини два изузетка:

а) Исказ повређеног или оштећеног сам за себе може противу оптуженог, који своју кривицу *признаје* или је *иначе доказана*, служити као потпун доказ за поједине *отежавне околности* (друга реченица првог дела т. 1 § 230).

Овде је од важности питање, шта се има разумети под отежавном околности. Закон под отежавном околности овде разуме сваку ону околност, која кривично дело једне врсте, које оптужени признаје или је другим доказима доказано, *отежава*, т. ј. утиче да се казна повишава, али не и ону околност, услед које једно дело тек постаје злочином. Н. пр. кад оптужени признаје, да је прошле ноћи из амбара оштећенога украо жито, али пориче да је амбар био закључан, а то оштећени опет под заклетвом тврди, то ће се узети, да је та околност „из затвореног простора“ потпуно доказана исказом оштећеног, јер је она отежавајућа околност за већ доказану опасну крађу која је злочин. Међутим, ако оштећени тврди, да му је из затвореног амбара дању украђено два џака жита, и два сведока потврђују да је А украо та два џака, али о томе да ли је амбар био затворен, не знају да сведоче, а оптужени то пориче, то он не би могао бити осуђен због опасне крађе, већ за просту. Јер околност „из затвореног амбара“ није овде отежавајућа околност у смислу т. 1 § 230, већ околност која дело једне врсте, крађу, тек чини опасном крађом која је злочин, а исказ оштећеног о околности, која кривично дело чини злочином, не може дати потпун доказ, пошто питање: које је кривично дело извршио *оптужени*, да ли злочин или преступ, не може се доказати само исказом повређеног.

Наша целокупна судска пракса стоји на супротном гледишту, јер сматра да се само исказом повређеног или оштећеног може доказати и она околност која једно дело тек чини злочином, кад оптужени кривицу признаје или је иначе доказана; она, дакле, и те околности убраја у отежавајуће, те би по њој оптужени у другом примеру одговарао за опасну крађу. Овакво схватање нема ослонца у закону. Закон није хтео исказу повређеног или оштећеног да дâ толику доказну снагу, већ је сматрао да је и то довољно, што се само тим исказом може утврдити, у оскудици других доказа, постојање дела и отежавајуће околности, које утичу да оптужени, који кривицу признаје или је иначе доказана, буде строже кажњен, а не чак и то, да је оптужени учинио и једно теже дело.

б) *Количина кривичним делом причињене штете* у готовом новцу или у другим проценимим предметима може се доказивати сведоџбом оштећеног или онога, у кога су се налазиле ствари на којима је штета учињена (т. 2 § 230). Ако н. пр. оштећени изјави да му је украђено 50 динара, а оптужени признаје да је украо свега 2 динара, то ће он, без обзира на своје признање, бити осуђен за крађу 50 динара која је преступ само на основу исказа оштећеног. У овом случају ће, дакле, питање, које је кривично дело, да ли преступ или иступ, извршио оптужени, бити решено само исказом оштећеног, пошто се на крају т. 1 § 230 наређује, да се то питање може доказати исказом оштећеног само у случају под 2 § 230, т. ј. кад је реч о количини делом причињене штете.

II. *Други изузетак* садржи т. 3 § 230.

По овом изузетку, кад се има да докаже каква околност кривичног дела које оптужени признаје, довољан је и исказ једног сведока којим би се потврђивала она околност коју оптужени, признајући дело, наводи, н. пр. наводи околност да је из отворене собе украо, па ту околност потврђује и један сведок, онда је ова једна сведоџба потпун доказ о тој околности, да је крађа извршена из *отворене* собе.

III. *Трећи изузетак* садржи т. 4 § 230.

У случају кад се кривично дело *понавља*, или у случају *продуженог кривичног дела* могу се поједини случаји понављања или делови продужавана доказати и сведоџбом једног сведока, кад најмање има три сведока, од којих сваки за себе одвојено потврђује по једно продужавање или понављање, само ако њихови искази једно другом *не противурече*, и ако осведочена понављања или продужавања стоје једно с другим у вези. Н. пр. А се одлучи да од Б. украде три џака жита. Данас украде један, и ту крађу посведочи сведок В. Сутра украде други и то посведочи сведок Г. После неколико дана украде и трећи џак и то сведочи сведок Д. У овом би случају, дакле, било потпуно доказано, да је А извршио све три крађе, јер за свако продужење има по један сведок, а њих има три, чије сведоџбе не противурече једна другој и осведочена продужења стоје међу собом у вези.

(наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

DIE VERBRECHENSBEWEGUNG IM ÖSTLICHEN EUROPA

I Band. — Die Criminalität der Balkanländer.
von Dr. Arnold Wadler.

(НАСТАВАК)

При деоби осуђених према матерњем језику разликоване су до 1895. год. само три главне групе: Срби, Румуни и остале народности. Доцније пак учињена је једна корисна новина и додата нова позиција само за Цигане. Остале народности могле су без велике штете остати и на даље под једном позицијом, јер су Јевреји издвојени својом вероисповешћу, а остале народности и иначе чине врло мали контигенат.

Статистика осуђених према матерњем језику за цео период 1888—1905. показује наравно апсолутну претежност Срба међу деликвентима. Број Румуна био је само у првим годинама знатан, али је доцније постепено падао. Само у критичној 1895. год. опет се појављује извесан прираштај. Релативно показују Румуни у првим годинама много веће учешће у криминалитету, него што би то одговарало њиховој бројној јачини. Од 1896 те пак на овамо примећује се пот пун преокрет. Не само, да је тако јако спала апсолутна цифра осуђених Румуна, да су у почетку овога столећа место њих дошли Цигани на друго место у погледу кривичности, већ је и њихов релативни удео у броју осуђених у сталном опадању. То је понајвише дошло отуда, што се услед језичне асимилације српских Румуна пореметио и однос одговарајућих маса у укупном становништву.

У погледу на поједине категорије кривич делâ, највећа разлика између Срба и Румуна показује се код деликата противу личности и противу имовине. И апсолутно и релативно Румуни показују код деликата противу имовине већу кривичност, него код деликата противу личности, док је то код Срба обратно. Удео Румуна у крив. делима против личности никада није прешао њихов удео у становништву, док је напротив њихов удео у деликтима противу имовине износио у почетку 19·72 проц. Како су Румуни, као и Срби претежно земљорадници, то се ова појава не може објаснити каквом социјалном разликом, а једва се то може учинити и на рачун разлике у народном карактеру. W. мисли, као да је овој појави узрок економски положај Румуна, који није тако учвршћен као код Срба. Међутим, како ми сматрамо, ово W-ово мишљење гола је претпоставка. јер се у ствари не примећује никаква дубља разлика у економским приликама Срба и Румуна у Србији. Пре ће бити да је овој појави узрок разлика у народном карактеру. И наш народ дао је жива израза овом нашем мишљењу у познатој причи, како Влах, немогући одолети нагону за крађом, краде своју рођену шубару, кад нема чега другог.

За своје мишљење о неповољном утицају економских прилика Румуна на број деликата противу имовине, W. налази потврде и у великој кривичности, коју показују Цигани. У Србији има на 48.000 Цигана и њихов процентуални удео у становништву пао је од 2% (1895.) на 1·85 проц. (1900). Али и поред овог бројног опадања, ипак се њихов удео у кривич. делима чак у неколико и попео. Њихова кривичност у периоду од 1901.—1905. просечно је премашила чак и кривичност Румуна и ако ових има скоро два пута више. За време од 1888.—1905. нема података о броју осуђених Цигана, али има података о броју Цигана, који су били у притвору код првостепен. судова. По тим подацима износио је само њихов проценат 3·9. Овај високи проценат дошао је можда и отуда, што се на њих због несталног домицила више примењује притвор. Али ипак тај проценат показује, да је и у почетку овог периода био велики њихов удео у крив. делима. Значајна је још и та околност, да је код Цигана учешће жена у криминалитету сразмерно врло велико, нарочито је то значајније кад се има на уму, да је код Цигана претежно највећи број кривич. делâ противу имовине. О њихову учешћу у појединим делима има података само за 1896. год., у којој је било 76 осуђених Цигана, од којих 26 за дела противу личности, а 50 за дела противу имовине (21 за опасну крађу, 10 за крађу стоке, 6 за просту крађу и 12 за шумске кривице).

О кривичности Јевреја биће речи у одељку о вероисповести.

Б. *Социјални моменти.* (Грађанско стање. Занимање. Место рођења, одн. становања [град и село]. Имовно стање. Школовање. Вероисповест).

За однос између криминалитета и *породичног стања*, ваља претходно истаћи извесне нарочите прилике на Балкану. На Балкану раније наступа полна зрелост и рано се закључују бракови. У години 1894. на пр. од брачних људи било је 38½% у старости испод 20 година, а више од 29% у старости од 21—24 године. Код жена релативно било је још више младолетних: више од 62% испод 20 год., а скоро 5% од укупног броја долазило је нарочито на групу испод 16 година. Према овоме овде је брачност знатније већа, него у многим другим земљама, а нарочито на Западу. За 1900. год. на пр. био је проценат брачних: у Немачкој преко 34%, у Румунији преко 38%, а у Србији и Бугарској чак преко 40% од укупног становништва. Још интензивнија разлика јавила би се, када би се узело у обзир само казнено дорасло становништво.

У сравнењу са одговарајућим уделом у становништву класа брачних показује у опште врло знатно прекорачење оног криминалитетског фактора, који би се дао очекивати. Напротив друге две групе далеко изостају иза квоте, која на њих пада. На групу брачних долазило је у времену 1888—1896. просечно скоро две трећине свију осуђених. У последњој десетини (1896—1905.) њихов апсолутни удео у злочину шта више, попео се, скоро 70% осуђених били су брачни. Могло би се закључити, да је економски положај брачних отежан, и да је због тога ова група нагнана на вршење деликата противу својине. Међутим то није тако. Када се рашчлани учешће у појединим врстама кривич. дела по класама породичног стања, онда се види, *да је учешће брачних у деликтима противу државе и у службеној дужности истина претерано, а да је са свим незнатније њихово учешће у крив. делима противу својине.* Категорија деликата противу личности показује потпуно сличну оптерећеност код брачних као укупни криминалитет.

За године 1888—90. има података и о учешћу у појединим крив. делима према породичном стању и из њих се јасно види, да су брачни и сувише јако имали учешћа у убиствима и повредама, а да су напротив у крађама учествовали испод просечног броја. Код небрачних напротив може се приметити обрнути однос. Ови резултати показују тако јаку сличност са понашањем разних одговарајућих ступњева старости, да се неће погрешити, ако се и разне висине старости код појединих група породичног стања сматрају као узроци њихове нарочите врсте кривичности. Онда се са свим слободно може објаснити претежност имовинских деликата код небрачних, који у исто време сачињавају и најниже ступњеве старости у становништву. Одатле се види и то, да се егзактно испитивање о утицају грађанског стања на криминалитет може учинити само уз брижљиву комбинацију са старошћу осуђених.

Највећа противност, пак, између небрачних и брачних истиче се код њихова учешћа у деликтима противу морала. Овде небрачни показују и апсолутно и релативно највећу кривичност, те се отуда с правом може извести, да је у Србији у опште врло незнатан број сексуалних деликата понајвише само зато, што се ту рано жени и закључују релативно врло многобројни бракови. По свој прилици тиме се да објаснити и незнатан број ванбрачних порођаја.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

Миливоје Ј. Петровић.

НОВО КАЗНЕНО ПРАВО ЗА МАЛОЛЕТНИКЕ У АУСТРИЈИ.

— Dr. jur. Alfred Gross. —

I. Одредбе материјално-правног садржаја.

2. Условна осуда.

(НАСТАВАК)

При наређивању заштитног надзора *може* се условно осуђеном *забранити* бављење на извесним местима; с правом је одбачен полицијски надзор т. ј. напуштање извесног места бављења. Истовремено може му се наложити објављивање његовог тренутног места бављења.

б). Према чл. I. § 4. условну осуду треба заједмчити малолетним лицима, кад пресуда гласи највише на *тромесечно* лишење слободе или на новчану казну. Да се ова тромесечна минимална мера, која је код нас изабрана, може сматрати као довољна с обзиром на резултате наше криминалне статистике, изложио сам већ

на другом месту. Напротив, не може се пројекат похвалити, што је ово благодејање загарантовао код новчаних казна и то *без икакве максималне границе*. По моме мишљењу примена условне осуде код новчаних казна *у принципу* је погрешна и савршено неоправдана. Јер сви они моменти, који мотивишу ово законско благодејање код казна лишења слободе, страх да се осуђеник не деморалише дружењем са рђавим елементима, да се његов осећај части не сломије, да се можда привредно не упропасти, сви ови моменти не постоје код новчане казне. Апсолутно не постоји ниједан разлог, да се материјално осигураном лицу, које је самовољно преступило казнени законик, опрости плаћање новчане казне. Мора се признати, да се, при ограничењу условне осуде на казне лишења слободе, појављују тешкоће с обзиром на *субсидиерне* казне лишења слободе; али да се ове компликације даду решити, мислим да сам на другом месту јасно показао.

Али чак тада, кад се из обзира целисходности заједчава ово благодејање и код новчаних казна, то се мора ипак несумњиво утврдити за исто бар једна максимална граница, пошто се иначе оно повлађивање добро осигураног сталежа, које се по самој природи налази код ове врсте казне, само још проширује.

Према владином пројекту, условну осуду не треба примењивати, ако осуђени нема *утврђеног места становања*. Ова је одредба потекла услед претеране пажње пројекта, а могла је исто тако и изостати. И без тога ниједан судија не би допустио, да се ово благодејање примени према каквом малолетном скитници. Али се одлучно има одбити одредба пројекта, да се условна осуда има одрећи не само ономе, ко је *фактички већ издржао какву казну лишења слободе*, већ чак и ономе, ко је *једном већ добио условну осуду, или опомену*. Што се тиче на првом месту опомене, она се, као што ће се ово ниже навести, *у опште не сматра као казна*. Према томе је бесмислено, да једно такво упућење на прави пут треба некога да лиши способности за добивање условне осуде. Исто тако је погрешно, што се хоће, да се ово благодејање заједчи *просто* само *једанпут*. Најјасније се види незгода, у коју је пројекат пао, кад се тога сетимо, да се условна осуда сме дати оном, који је евентуално понова *платио новчану казну*. Тако долазимо до следеће консеквенце: Онај, који је, ма и чешће(!), *платио* новчане казне, сме добити према пројекту условну осуду, али онај, који је *једном* осуђен условно на какву новчану казну, и коме је услед доброг владања опроштено плаћање, тај не сме у будуће добити условну осуду! Ова су излагања довољно представила савршену погрешност ове одредбе. Али у ствари не постоји никакав разлог, зашто једном условно осуђено лице после много година, да не може добити понова условну осуду због каквог сасвим друкчијег кривичног дела. Само *фактичко издржавање* какве казне лишења слободе, имало би да искључи примену ове установе.

в.) Као *рок за пробу* тачно је утврђено време од 1—3 године; исти има да се рачуна од извршности пресуде. Закон захтева за пробу не само *социјалну*, већ и *моралну* поправку. У овом последњем правцу не важи као поправљен онај, који поступа противно наредби судској у погледу његовог понашања или владања не поштујући формалну опомену, или се одаје непрестано пићу, коцки, залудници или непоштеном животу. Захтев моралне поправке изгледа да се оправдава околношћу, што се овде тиче малолетних лица.

Напротив мора се напасти оно, што пројекат тражи у правном погледу за пробу. Према њему је *обавезно* да се одложена казна примени, ако условно осуђени буде поново осуђен за време овог рока за пробу на какву *казну лишења слободе* због каквог учињеног *хотичног* кривичног дела, које се казни по службеној дужности (одн. овлашћењу); ако је деликат учињен просто из непажње, то се може наредити одлагање извршења казне. Оваквим формулисањем предвиђени су *хотични деликти*, који се ислеђују *ао аривагној тужби:* свакојако да се они имају изједначити са кулпозним. Али је у питању, да ли је с обзиром на сам појам оправдано разликовање, које је изабрао пројекат, између долазних деликата који се по службеној дужности ислеђују и свих осталих. Не може опстати мотивисање, које даје владин предлог, да се не сме оставити самовољи приватног тужиоца, да она одлучује о судбини условног одлагања казне. Није овде меродавна његова самовоља, већ уверење судије, да ли се због новог кривичног дела има извршити казна лишења слободе.

Пошто случај, да се због новог кривичног дела изрекне *новчана казна*, није предвиђен у пројекту, има се узети да таква осуда неће имати никаквог утицаја на судбину одложене казне лишења слободе (одн. новчане).

Случај, да је условно осуђени осуђен због каквог кривичног дела, које је учинио *пре* рока за пробу, регулисан је потпуно у смислу данског закона.

г.) У случају издржате пробе сматра се, да је казна *издржата*. То што је пројекат одбио, да пође путем, који су усвојиле неке државе, које узимају да се казна у случају издржате пробе не сматра као издржата, или се осуда сматра чак као „non avenue“ (да је није ни било), да се, дакле тачно ценећи суштину условне осуде као једне *правно уређене модификације извршења казне*, има се потпуно одобрити, јер казну сматра као издржату. *Условна се осуда да довести у сагласност са принципом правичности само и једино, ако се одрекнемо правог malum passionis, фактичког издржања казне.* Јер кад се при добром владању осуђеника ствар тако расправи, као да није учињен никакав деликат, то значи, да се у свима лакшим случајима преноси право помиловања у руке судијине а истовремено се ствара код народа уверење, као да се први деликат може учинити без казне. Моје је уверење, да ће раније или доцније приступити и друге државе оваквом регулисању, какво смо ми изабрали. Свакојако да код нас *факат раније осуде* треба да остане без правне важности, али се ово постиже, као и код оних лица, која су казну фактички издржала, једино путем *рехабилитације*.

Само што пројекат није до краја доследно извео ову мисао, да је одрицање од стварног издржања казне права суштина установе. Ма да он изреком задржава рехабилитацији уништај условне *осуде*, ипак наређује на другом месту: „У случају извршења какве кривичне радње истог рода не може се при одмеравању казне узети у обзир неизвршена казна.“ Према мотивима ово се има тако разумети, да се она казна, која се сматра за издржату, не може узети у обзир при поврату. Она се не може употребити ни као отежавна околност, нити за стварање одредбе о поврату (Мотиви стр. 32). Али је овако регулисање не само нелогично, него и потпуно немотивисано. Нелогично је с једне стране, кад се сматра да је казна издржата и кад се уништај осуде задржава за рехабилитацију, док се с друге стране хоће, да се таквој осуди оспори сваки правни значај pro futuro, особито у погледу повратa. Али такво регулисање значи такође и сасвим неправедно повлађивање условно осуђених према онима, који су издржали казну. Јер кад ми с оним, који је једном *одлежао* своју казну и понова скривио, поступамо као с повратником и према томе га строже кажњавамо, ма да је опште позната ствар, да казнени заводи штетно утичу на осуђенике, то морамо у *толико пре* с оним поступати као повратником, кога смо сачували од кварења у затвору, и који и поред тога није био у стању, да иде правим путем. Док онај, и ако не увек ипак у многим случајима, може пребацити друштву, да је оно својим бесмисленo кратком казном проузроковало његову покварeност и готово га отерало у поврат, дотле условно осуђени не може учинити такав приговор. Ако је он учинио понова какав деликат, то се овај има ставити искључиво њему у рачун као *његова* кривица, друштво је према њему слободно од сваке кривице! Прост разлог корисности, да би се у моралном погледу још више постигло, ако би условно осуђени имао изгледа, да се при добром владању ослободи од осуде, значи савршено непознавање установе. С тога се одредба, која се овде напада има да избаци и изреком напомене, да је одрицање од *фактичког издржања* казне једина сатисфакција која се састоји у условној осуди; све последице, које су иначе скопчане са осудом, имају да наступе.

(наставиће се)

Др. Д. М. Суботић.

ЗАБЛУДЕ ПРИ ИДЕНТИФИКОВАЊУ ЛЕШЕВА И ЖИВИХ ЛИЧНОСТИ

Р. А. Рајс

ПРОФЕСОР ПОЛИЦИЈЕ НА УНИВЕРЗИТЕТУ У ЛОЗАНИ.

(НАСТАВАК)

Означујемо још, као један од узрока заблуда приликом идентификовања ле-

шева утопљеника, промену боје и начина ношења косе и браде. У влажном стању коса је увек угаситија, тако да косе угасито плаве, или чак обично-плаве, изгледају готово угасите. Бркови, обично подигнути, услед влаге падну на ниже; најбоља женска фризура услед влаге постаје накарадна и мења у толикој мери општи изглед главе, да је често пута неопходно потребно, приликом идентификовања лешева утопљеника, претходно осушити им косу и очешљати их, старајући се при овом да им фризуре буду што приближније првобитним фризурама, т. ј. оним које су за живота носиле.

Ово што вреди за лешеве утопљеника, вреди у свему и за лешеве чија су лица крвљу умрљана, јер и крв мења боју косе и лепи длаке, услед чега се квари фризура и начин ношења браде. С тога је и овде неопходно потребно да се леш пре идентификовања опере, осуши и на њему доведу у ред коса, брада и бркови.

Најзад, узрок погрешној или пропуштеној идентификацији лешева лежи још и у томе, што се у већини случајева сведоцима показују лешеви нâги, или само у кошуљи. Приликом прегледа леша одело се с њега скида и обично се поново не облачи, јер се верује да ће сведоци познати леш и без одела. Ово је једна заблуда, шта више једна велика заблуда. Сведоци ће често пута познати, и то врло лако, леш на коме је одело, докле га нâгог никако неће моћи познати. Публика је тако мало навикнута да посматра свога ближњег у нâгом стању, да је одсуство ове навике спречава да га позна. Шта више, публика много боље познаје људе по оделу него по конфирмацији лица и тела. Одузмите јој ову лакоћу познавања по оделу, па ћете самим тим умањити за половину шанс познавања. У извесним одељењима, н. пр. у парискоj Морги, одело стоји поред или испод нâгог леша. Ова предострожност није од Бог зна како велике користи; са хаљинама које нису на лешу, већ поред или испод њега, исто је као и са лешевима који леже потрбушке. Пошто публика није навикнута да их виђа у овом положају то их не може ни познати, осим ако не притежавају какву нарочито карактеристичну особину. У осталом, влажно одело утопљеника мења, као и коса, првобитну боју, и губи своју форму, што такође отежава идентификацију.

Шта треба радити у циљу што бољег познавања лешева?

Теоријски одговор на ово питање врло је прост: *постарати се, приликом показивања лешева сведоцима, да њихов изглед одговара што више изгледу живих лица.*

Практично решење овог питања још је простије. Ако се буде водило рачуна о ономе што смо до сада казали о узроцима заблуда приликом идентификовања лешева, добијаће се увек много бољи резултати но што су се до сада добијали.

Потребно је, дакле, пре свега да се леш, који ће се показивати сведоцима, постави у положај који ће подсећати на живот. У овом циљу леш треба посадити на столицу и каишом привезати га за њен наслон. За одржање главе употребљује се нарочити наслон, који је такође учвршћен за столицу, и на који се наслања потиљак. Излази само по себи, да леш треба брижљиво обући, а према потреби и довести му у ред косу и браду. Сваки траг крви мора се брижљиво отклонити, јер крв често пута плаши и узнемирује сведоке. Очи треба отворити и приближити их што више очима живих личности, било помоћу методе Др. Миновића (употреба стаклених очију), било помоћу методе Гос. Рајсове (убризгавање глицерина). Лако бојадисање усана црвенилом (кармином) олакшаће такође познанство леша. Ако су уста отворена, треба их затворити по методи Миновићевој, која је описана у његовом раду *Нов начин фотографисања лешева.**) Ова иста метода може се са успехом употребити и за измену израза лица лешева.

Ако је леш прешао увелико у процес трулења, или ако је био дуго у води, његово приуготовљавање за познанство постаје врло тешко, Да би се отклонио оток лица, произведен продирањем гасова у ткиво, најбоље је употребити методу Др. Миновића, која се састоји у секцији главе, једнаке оној која се употребљује за отварање лобање и секцији образа.

Зеленкаста боја лешева у процесу распадања отклања се помоћу талка, којим треба посути лице утопљеника.

Овако приуготовљавање лешева, у циљу олакшавања њиховог познанства, могућно је само у специјалним локалима; самом показивању леша сведоцима, треба по могућству приступити тек пошто је леш пренет у моргу. Често пута, истина, на ово се не може чекати, већ је потребно да се леш одмах покаже сведоцима. У овим случајевима треба бар леш поставити у природан положај, довести у ред одело на њему, отклонити трагове крви и т. д.

Ако је могућно чекати (за непознате самоубице н. пр.), сведоцима не треба показати сам леш непосредно, већ његову фотографију. И доиста, сведоци ће лакше познати фотографију једног леша него сам леш. Ово се објашњује фактом, што изглед фотографије много мање узбуђује сведока но изглед леша, и што разни начини, који се предузимају у циљу приближавања леша живој личности, дају много боље резултате на фотографији но на самом лешу. Разуме се већ, да леш за фотографисање треба претходно приуготовити исто онако као и за непосредно показивање сведоцима.

Познавање живих лица.

Заблуде приликом познавања или непознавања живих лица много су веће но приликом познавања или непознавања лешева. Истражне судије и експерти могу нам навести веома чудноватe случајеве заблуда приликом познавања или непознавања појединих живих лица од стране сведока. Раније смо већ поменули да је моћ познавања код извесних људи у опште врло мало развијена. И томе се не треба чудити јер, као што је већ одавно казато: *ми можемо у мислима видети само оно што можемо речима описати.* Да би некога поуздано познали, потребно је да га умемо тачно описати. Сведоци, који тврде да могу сигурно познати извесну личност, треба претходно да је тачно опишу, ну они ће то тешко учинити. И доиста, које имао прилике да присуствује испитима пред истражном влашћу, морао се изненадити непотпуности личних описа које дају сведоци, па чак и они који су врло добро познавали личност коју описују. Такви лични описи почињу са неодређеним доба старости: „*млад*“, „*већ у годинама*“, „*стар*“. Сведоци који прецизирају и изјављују н. пр. „човек између 22 и 25 год.“ релативно су ретки, па и они се ипак често варају.

После означења доба старости, долази означење висине стаса. Неодређени изрази: „велики“, „средњи“ и „мали“ такође су они које судија најчешће слуша. И ако је смисао ових израза веома простран, ипак би се они још корисно могли употребити за истраживање, да у много случајева нису скроз погрешни. Колико смо пута имали прилике да чујемо од сведока, да извесна личност има велики стас, док смо ми доцније, имајући ову личност пред собом, констатовали да је њен стас више мали. Публика у опште суди о стасу једног лица према околини у којој га је видела. Тако сведок види једно лице средњег стаса у друштву 2—3 лица малог стаса, и констатује да је ово лице знатно веће од својих другова, а сам овај факт довољан је, да се код сведока створи уверење да је лице, о коме је реч, великог стаса. Он се, шта више, неће устручавати да ово енергично потврди и пред судијом, губећи при овом потпуно из вида да је висина, коју је посматрао, била само релативна. Познат нам је тако исто један случај, у коме је један сведок, врло добро писмен, тврдио, да је једно лице било високог стаса, док је оно у ствари имало стас мали. Њега је сведок видео где седи, па је из великог полустаса, који је ово лице имало, закључио да му и стас мора бити велики, док је ово лице случајно имало кратке ноге.

Трећа врста обавештења о личном опису, коју дају сведоци, јесте обично сумарни опис одела. Обично се почиње са бојом одела. Изјаве сведока у овом смислу, т. ј. у погледу боје одела, готово увек категоричне су. Ово по свој прилици с тога, што за већину боја познају изразе. Могло би се, дакле, допустити, да су обавештења ове природе тачна, али, на жалост, то није увек случај, јер се губи из вида, да боја зависи и од услова светлости, и да се са променом ових услова мења и она. Тако један угасит штоф, виђен на брзу руку у коридору рђаво осветљеном, може изгледати црн, услед чега сведок, опет, може доцније тврдити пред судијом, да је личност, коју је видео у коридору, имала црн капут, док је овај капут у ствари

*) Видети наш превод овог рада у 50. броју «Полицијског Гласника» за 1904. год.

био угасит. У једном другом случају сведок је тврдио, да је извесно лице, које је једног агента сигурности више пута ударило ножем, имало беле панталоне, док су ове панталоне у истини биле сивожућкасте. Напад на агента догодио се испод једне лампе са Ауеровим гасом, и то је био узрок да се сведок превари у боји панталона, и ако је догађај посматрао са прозора, који од лампе није био удаљен више од 6—7 метара.

Опис кроја и врсте одела у већини случајева такође је неодређен: „одевен као радник", „добро одевен", „у блузи" и т. д. Изрази ови најчешће се употребљују. Означење капе, међутим, увек је тачно, што такође долази од познанства израза, док се обућа врло ретко помиње од стране сведока. Изузетак чини она врста обуће, која се у околини врло ретко носи: велике чизме, ципеле отворене боје и т. д.

(свршиће се)

с француског,
Д. Ђ. Алимпић.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I

Деловођа општине бањске у срезу пчињском, пита:

„Овде постоји фабрика за „прераду куделье", која сваке године купује од сељака 2—4 милијуна килограма непрерађене конопље.

Општина није до сада наплаћивала *кантарину*, међу тим, држим, да би требало увек, на основу закона о кантарини, да општина у корист своје касе наплаћује кантарину.

Читајући закон о општинској мерини (кантарини) пало ми је у очи, да министар може извесне предмете индустриске производње (Чл. 5 и 10) ослободити плаћања мерине, али нигде се изриком не каже, да се и *оволика количина конопље може ослободити.*

Поводом тога част ми је ставити уредништву следећа питања:

1. Има ли право општина у овом случају наплаћивати кантарину од продавца, од којих иста није у другој општини наплаћена?

2. Има ли право г. министар да ослободи овај артикал од општинске мерине? и

3. Ако нема па је забранио, има ли места жалби и коме?

Фабрика прима конопљу франко бањска станица и свачију робу измери на својим вагама, те према томе не подлежи никаквој контроли правог мерења, док би грађани мерењем на општинској вази били куд и камо сигурнији.

Чекам што скорији одговор".

— На ово питање одговарамо:

По члану 5. закона о општинској мерини (кантарини), г. Министар Народне Привреде властан је, да поједине предмете индустијске производње са свим ослободи од плаћања мерине, без обзира на количину годишњег промета.

И, користећи се овим законским овлашћењем, г. министар је решењем својим од октобра месеца 1906. године, допунио тачку 15. под в. правила о извршењу закона о општинској мерини (кантарини) у томе, што је и конопљу ослободио од плаћања мерине.

Против овакве одлуке г. министрове нема места жалби, јер се он овде користио једним законским овлашћењем, чије је извршење остављено његовој увиђавности.

Али ако би било разлога веровати, да се продавци штете што се конопља не мери на општинским мерилима, и да та штета премаша мерину, коју би плаћали да не постоји ово ослобођење, онда суду ништа не смета да учини, преко претпостављених власти, потребну представку г. министру, па ако он нађе разлога, он може повући своју ранију одлуку.

II.

Суд општине витановачке актом својим Бр. 1373, пита:

Општине: витановачка, чукојевачка и стубалска састављају једну црквену општину.

На место досадашње старе цркве подигнута је нова, и сада има да се положи предузимачу 7000 динара, а сем тога да се изради и нов иконостас.

На који ће начин доћи до новаца да плате предузимача и иконостас, општине налазе да је то ствар њиховога нахођења и увиђавности као самоуправних власти.

Међутим у овом случају оне нису о овоме питане него је урађено овако:

Стараоци црквени (свештеници: витановачки, чукојевачки и стубалски), предложили су духовном суду, да се за исплату предузимача и набавку иконостаса прода црквена механа, која доноси цркви годишњег прихода преко 1000 динара и духовни суд је одобрио овај предлог.

Поводом овога пита се уреднишвто за објашњење:

1. ко је овластио црквене туторе (свештенике) да ово предлажу?

2. по ком је закону духовни суд одобрио овај предлог?

3. је ли о овоме требало питати општинске судове и зборове ових општина, које састављају црквену општину у толико пре, што код ове три општине лежи црквеног новца на дугу преко 16.000 динара па је требало тај новац наплатити а не продавати црквену механу".

— На ово питање одговарамо:

По члану 43. закона о црквеним властима источно православне цркве у Краљевини Србији, имовином црквеном рукује црквена општина.

По чл. 43. закона о црквеним властима православне вере, од 30. септ. 1862. год. који је враћен у живот законом од 26. априла 1896 год. и придодат чл. 97. садашњега закона, црквену општину заступају и представљају црквени тутори, место прећашњег црквеног одбора.

По тачци 2. чл. 97. и т. 7 чл. 43. који је придодат оном првом, предлоге о отуђењу црквеног имања и задужењу ових, чине тутори, а одобрава их духовни суд, односно г. Министар Просвете и Црквених Послова.

Према томе, и у овом случају, где се од црквене општине није тражила никаква материјална жртва, него се нова црква подиже средствима и имовином досадашње, могло се учинити овако, како је учињено.

Код подизања цркава са свим нових, које се врше средствима црквене општине, морало би се водити рачуна о наређењима *чл. 3. закона о начину како ће се поступати кад оће да се граде цркве.*

III.

Суд општине каленићске, актом својим Бр. 802, пита:

„Кад једно лице, које по чл. 2. т. 8. закона о таксама неподлежи плаћању таксе, тужи друго лице за иступну кривицу, које такође не подлежи плаћању таксе по поменутој законској одредби, да ли ће се тада наплатити такса од кажњеног лица.

Ово није предвиђено законом о таксама и зато се уредништво моли за обавештење".

— На ово питање одговарамо:

Сви они који су сиромашни ослобођени су од плаћања такса у смислу т. 8. Чл. 2. закона о таксама.

Према томе они ову таксу неће плаћати било да су у улози тужилаца, било тужених, кад год о својој сиромаштини поднесу одговарајућа уверења.

По чл. 11. поменутога закона оптерећује се таксом друга парнична страна само тада ако је у опште подложна такси по чл. 2.

Дакле кад обе парничне стране поднесу уверење о сиромаштини неће ни једна платити таксу.

IV.

Суд општине попшичке актом својим Бр. 949. пита:

„Један грађанин ове општине продао је још 1886. године једну своју њиву, и од купца примио погођену суму.

Његови одељени синови подигли су били тужбу првостепеном суду за пречe право откупа.

Првостепени књажевачки суд нудио их је да одмах положе куповну цену па да се њива њима уступи али како они нису хтели положити новац, суд је пресудио: „да се тужени одбију од пречег права одкупа пошто новац нису хтели да врате, а тужиоцу да плате трошак и дангубу Купцу се оставља право, да се по овој пресуди убаштини."

По овој пресуди купац се није убаштинио на поменуту њиву ни данас, нити је плаћање пореза примио на себе ма да имање стално ужива.

Синови продавчеви пристају сада да врате купцу продану цену, а он њима њиву, и у том су погледу учинили пред-

ставку суду. Моли се уредништво за објашњење: може ли суд нагнати купца да синовима продавчевим врати њиву, а они њему продајну цену, нарочито што се он до сада није убаштинио по пресуди и што не плаћа порез на ову њиву, него то чине синови продавчеви.

Синови продавчеви (продавац је умро) немају сада довољно земље по § 411. грађ. суд. поступка.

— На ово питање одговарамо:

Кад је пресудом првостепеног суда, која је изршном постала, утврђено да имање остаје својина купчева, пошто синови нису положили куповну цену у име пречег права откупа, онда стање створено пресудом остаје стално и непроменљиво.

Та околност, што се купац није још убаштинио, ни мало не мења суштину саме ствари, јер му пресудом није ни наложено да се мора убаштинити него је то остављено његовој вољи.

Он, међутим, није нашао за потребно да се убаштињава кад му пресуда гарантује својину поменуте њиве.

И она друга околност, што он ово имање још није пренео на своје име по књизи Б, нити на исто плаћа порез, безначајна је за питање о својини.

Она може бити само повод спору између оних, који су до сада плаћали порез и купца, о повраћају плаћеног пореза.

V.

На питање суда општине војиловске Бр. 6571 одговара му се, да је сличан случај објашњен у бр. 4. „Полицијског Гласника“ за ову годину под I.

Нека суд прочита одговор дат тамо, па ће видети шта му треба радити.

Удова има права на раван део као и наследници.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Звездан Стевановић, бив. трговачки помоћник код г. Војина Ђорђевића, трг. из Крагујевца, покрао је свога господара и побегао. Родом је из Краљева, стар 16 до 17 год., омален, црномањаст, сувоњав. Треба га потражити и пронађеног стражарно спровести начелству округа крагујевачког с позивом на депешу Бр. 13878, или Управи града Београда с позивом на акт Бр. 34779.

Јелена—Елена Василијева, из Пазарџика, стара 30 год., средњег раста, очију смеђих, по извешћу бугарских полицијских власти украла је 5.000 лева и 22. ов. м-ца побегла у Србију. Треба је живо потражити, а на случај проналаска претрести и притворити, па о свему одмах известити Управу града Београда с позивом на акт Бр. 34607.

Наталија Мијалковић — Кузмановић, служавка, украла је Пиротски Ленц, из Београда, код које је у служби била, ове ствари: 3 женске кошуље, 2 креветска чаршава, 2 пара мушких гаћа, 1 белу сукњу, 6 пешкира и још неке ситнице, и по извршеној крађи побегла. Стара је 24 год., омалена, црномањаста, пуна. На случај проналаска треба је спровести кварту савамалском с позивом на акт Бр. 9028.

Чедомир Ј. Мијаиловић, земљоделац из Лопатња, среза подгорског утекао је из притвора општ. лопатањске, у коме је био због крађе. Чедомир је стар 21 годину, стаса средњег, дежмекаст, косе смеђе, без бркова; од одела носи гаће и кошуљу од српскога платна. Треба га потражити, па о резултату известити начелника среза подгорског, с позивом на депешу Бр. 8861.

Богдан Јанковић, пекарски момак, који је украо 5.000 динара Настасу Томићу, пекару из Београда, није још пронађен. С тога му поново износимо слику и јављамо: да је Управа града Београда одредила (100) стотину динара награде ономе лицу које Богдана про-

нађе или полицијској власти помогне да га ухвати. Богдан је стар око 30 год., малога раста, у десну плећку гурав, размакнутих ногу у коленима, упалих очију, широка носа, у лицу плав. Пронађеног треба стражарно спровести Управи града Београда с позивом на акт Бр. 34168.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

У селу Равном Долу, у атару општине тамњаничке, срезу бело-паланачком, нађен је један мангуп во, матор 8 година, длако жутоцрвене, рогова обичних, на леђима има утиснуто име штамбиљем: «Будимир Мицић, касапин». Нека све полицијске и општинске власти потраже сопственика овога вола, па о резултату известе начелство округа пиротског с позивом на акт Бр. 9576.

Будимир Обреновић, надзорник радова на железничкој прузи, био је у месецу марту ов. год. у селу Табаковцу неко време па га је нестало. Сумња се да је Будимир убијен, јер је нађено неких његових ствари код Јована Николића, из Табаковца. Позивају се све полицијске и општинске власти, да потраже Будимира, па ако га пронађу да известе начелника среза крајинскога, с позивом на депешу Бр. 6795

УХВАЋЕНИ

Милан Чопоровић, из Београда, који има да одговара за опасну крађу, и чију смо фотографију и потерницу изнели у 18. броју нашег листа од ове год., ухваћен је, те је према томе престала потреба за даљим његовим тражењем.

Трајило Грујић, родом из Жагубице, одбегли осуђеник београдског казненога завода, чију смо потерницу изнели у прошлом броју нашег листа, ухваћен је, те је према томе престала потреба за даљим његовим тражењем.

КРАЂЕ СТОКЕ

Дини Томићу, из Стрелца у срезу лужничком, украђена је с ливаде једна кобила 17. тек. месеца. Кобила је длаке доратасте, цветаста, у три ноге чарапаста, поткраћена репа. У случају проналаска крађене кобиле известити начелство окр. пиротског с позивом на акт Бр. 9657.

Мусули Јеремићу, из М. Поповића, у срезу деспотовачком, непознати лопови украли су једну кобилу и коња. Кобила је матора 11 година, доратаста, у предњу леву ногу чарапаста, са десне стране на трбуху има гуку; коњ је матор две и по године, алатаст, скоро почишћен. На случај проналаска ове крадене стоке треба известити начелника среза деспотовачког с позивом на депешу Бр. 1126.

ТРАЖИ СЕ

Божидар Јовановић, бив. кравар из Београда, пресудом првостепеног суда за варош Београд од 17. августа прошле године, кажњен је са 10 дана затвора и да плати 124 дин. крив. трошкова. Божидар је отумарао из Београда, те га с тога треба потражити, па у случају проналаска упутити Управи града Београда с позивом на акт Бр. 34494.

ПРЕДАО СЕ

Милан Благојевић, звани „*Крајинац*“ одбегли осуђеник београдског казненога завода, чију смо фотографију и потерницу изнели у прошлом броју нашег листа, предао се начелству округа пожаревачког, те је према томе престала потреба за даљим његовим тражењем.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Алимпић

БРОЈ 36. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 7. СЕПТЕМБРА 1908. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, поставити:

За начелника треће класе округа смедеревског, Лазара Атанацковића, јавног правозаступника из Петровца;

за начелника треће класе округа тимочког, Светозара Поповића, јавног правозаступника из Неготина;

за начелника треће класе округа чачанског, Живојина Топаловића, јавног правозаступника из Горњег Милановца;

за начелника треће класе округа крушевачког, Живојина Аранђеловића, судију првостепеног суда за варош Београд, по пристанку;

за начелника четврте класе округа крајинског, Андру Стојићевића, начелника прве класе среза поцерског, и

за начелника четврте класе округа топличког, Борисава Ристића, управника нишког казненог завода.

Његово Величанство Краљ Петар I благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела поставити:

За начелника треће класе округа пожаревачког, Љубомира Романовића, начелника исте класе округа чачанског, по службеној потреби;

за начелника треће класе округа подринског, Милоша П. Ђорђевића, начелника исте класе округа моравског, по молби;

за начелника треће класе округа моравског, Милорада Вујичића, начелника исте класе округа подринског, по службеној потреби:

за чланове прве класе Управе града Београда: Манојла Лазаревића и Драгољуба Миливојевића, чланове друге класе исте управе, и

за члана друге класе Управе града Београда: Милорада Наумовића, вршиоца дужности члана исте управе у рангу начелника среског треће класе.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Владимир Д. Илић, начелник друге класе округа топличког;

Др. Ђорђе Бошковић, начелник треће класе округа крушевачког;

Ђорђе Т. Луковић, начелник четврте класе округа крајинског;

Ђурица Ђорђевић, начелник четврте класе округа смедеревског;

Василије Митић, начелник четврте класе округа тимочког;

Милош Милошевић, начелник друге класе среза расинског;

Димитрије Ђорђевић, начелник друге класе среза рамског;

Димитрије Стевановић, начелник друге класе среза јасеничког, округа крагујевачког;

Зарија Варјачић, начелник треће класе среза јасеничког, округа смедеревског;

Сава Лепчиновић, начелник треће класе среза посавског, округа београдског,

Коста Петковић, начелник прве класе среза неготинског, по старом закону;

Петар Ивановић, начелник прве класе среза параћинског;

Станко Милошевић, секретар прве класе начелства округа ваљевског;

Љубомир Станковић, секретар прве класе начелства округа чачанског;

Тешман Николић, начелник друге класе среза пчињског;

Милан Ђукић, начелник треће класе среза алексиначког;

Танасије Божић, начелник треће класе среза рачанског;

Драгутин Марић, начелник треће класе среза бољевачког;

Владимир Војковић, полицијски писар прве класе среза тамнавског;

Глиша Ђукић, полицијски писар прве класе среза ражањског;

Димитрије Гавриловић, полицијски писар прве класе среза моравског, округа нишког;

Бранко Јовановић, полицијски писар прве класе среза посаво-тамнавског;

Марко Зарић, полицијски писар прве класе начелства округа тимочког, и

Ђорђе Банићевић, полицијски писар прве класе начелства округа ваљевског, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, ставе у стање покоја с пензијом, која им према годинама службе припада.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I, на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Павле Поповић, начелник друге класе округа пожаревачког;

Душан К. Урошевић, полициски писар друге класе среза трстеничког;

Коста Младеновић, полициски писар друге класе среза пожаревачког;

Андреја Цветковић, полициски писар друге класе среза звишког;

Гаја Вукомановић, полициски писар друге класе среза бољевачког;

Светислав Матић, полициски писар друге класе начелства округа пожаревачког;

Спира Милићевић, полициски писар треће класе среза јабланичког, и

Петар М. Јовановић, полициски писар треће класе среза параћинског, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпусте из државне службе.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 1. септембра 1908. године у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутраш-

њих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

Да се окружна скупштина у сваком округу састане у четврти редован сазив на дан двадесетога септембра ове године у окружном месту.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 3. септембра 1908. године у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра Унутрашњих Дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

»Одобрава се Министру унутрашњих дела, да на оправку зграде Бабичке Школе по ревидисаном предрачуну и одобреној лицитацији може утрошити 3186·— динара и овај издатак показати у расходу на терет партије ванредних расхода Министарства унутрашњих дела, санитетско одељење на оправке и доправке постојећих болничких и осталих санитетских зграда«;

да се Д-р. Максим Глигоровић, лекар среза златиборског, по молби својој, а на основу тачке 2-ге §. 69-ог закона о чиновницима грађанског реда, стави у стање покоја, са пензијом, која му припада по годинама службе;

да се Никола Врчинац, служитељ из Београда, родом из Каменице у Срему и поданик угарски, по својој молби прими у српско поданство заједно са својом женом Кристином и малолетним сином Властимиром, изузетно од § 44. грађанског закона, пошто је поднео уредан отпуст из својег садашњег поданства;

да се Вилхелм Дијамант, марвени лекар из Ниша, родом из Жешова у Ческој и поданик аустриски, прими у српско поданство, изузетно од § 44. грађанског закона, пошто је поднео уредан отпуст из својег досадашњег поданства.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 23. августа 1908. године у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

Противречност у сведоџбама може се замислити само у случају, кад о једном понављању или продужавању сведоче два сведока. Таква би противречност н. пр. била ако би у наведеном примеру први сведок В био у исто време и сведок друге крађе и сведочио би да је А другу крађу извршио из затвореног амбара, док сведок Г, који такође сведочи о другој крађи, каже да амбар није био затворен. У оваком случају не би могло бити ни речи о доказу кривице оптуженог А ни за једну од крађа, јер се сведоџима В и Г због њихове противречности односно друге крађе не може веровати, и онда остаје само прва и трећа с два сведока, а закон тражи најмање три.

Да се са по једним сведоком добије потпун доказ, закон тражи још и то, да *»осведочене околности«*, т. ј. понављања или продужавања *»једна с другом у вези стоје«*. Питање је сад: у чему се састоји та веза? Одговор на ово питање је прост, кад је реч о продуженом кривичном делу. Та се веза код продуженог кривичног дела огледа у истоветности радње, у истоветности предмета који се вређа и у једној решимости виновника. Међутим код кривичних дела, која се понављају, нема такве међусобне везе, јер је свако од њих самостално и независно кривично дело. Та кривична дела престављају хомогени реални стицај, код кога је само то заједничко, што су сва исте врсте и што долазе од истога лица. Из овога изилази да нема разлога законском наређењу по коме је за свако такво понављање довољан по један сведок па да се узме да је кривица оптуженог за сва понављања доказана.

У Аустрији је т. 4 § 270, којој у свему одговара т. 4 § 230 нашег поступка, протумачена тако, да се и код понављаних кривичних дела свако понављање може доказати с појединим сведоком, разуме се, кад има најмање три понављања, јер је нађено да је довољна само и та веза, што сва понављања долазе од истог лица, па макар била различита лица и различити предмети повређени. Тако н. пр. ако се А реши те једне ноћи украде из амбара Б џак жита, и то посведочи један сведок, после неког времена из коша В украде џак кукуруза, и то посведочи други сведок, и опет после извесног времена украде из куће Г један џак жита, и то посведочи трећи сведок, то се има узети да постоји потпун доказ за све три крађе, ма да свака од ових крађа представља засебну и самосталну крађу. Како је т. 4 § 230 нашег законика веран превод т. 4 § 270 аустријског, то би се имало узети да се и по нашем закону има ова на исти начин решити. Међутим наша је пракса другаче решила ово питање. По њој се само код продуженог кривичног дела могу поједини делови доказати са по једним сведоком, али не и у случају кад се дело понавља према разним лицима и према разним правним добрима. Овакав случај наша пракса сматра као реалан стицај и тражи да за свако дело има по два сведока, па да се узме да је свако од њих доказано. Овако је схватање сасвим правилно, јер се из т. 4 § 270 види, да законодавац тражи јачу везу између појединих понављања; он тражи да сва понављања поред тога што долазе од једног лица, буду управљена и противу једног лица и једног предмета.

IV. Као *четврти изузетак* треба овде поменути и случајеве из другог и трећег одељка § 239.

По другом одељку § 239, кад више околности сачињавају један основ подозрења, узима се да је тај основ подозрења потпуно доказан, ако сваку од околности посведочава по један и то различит сведок, н. пр. један сведок сведочи да је оптуженог видео на месту извршног дела; други сведочи да га је видео да се отуд враћа кући, трећи сведочи да га је баш у времену извршења дела тражио код куће и да га није нашао. Ове три околности дају основ подозрења: да је оптужени био на месту извршења дела, и свака од тих околности сматра се потпуно доказаном с по једним сведоком.

По трећем одељку § 239, кад противу оптуженог има више основа подозрења но што закон тражи, узеће се да је сваки основ потпуно доказан, ако за сваки од њих има по један и то различит сведок.

§ 37.

Сведоџба саучесника.[2])

Правило је, да сведоџба саучесника нема доказне вредности. Противу тога, да сведоџба саучесника може имати потпуну доказну вредност, износи се, на првом месту, то, да саучесник има интереса да кривицу натури коме другом; за тим, његовој се сведоџби не може веровати ни стога, што је укаљан учешћем у кривичном делу, па се не може ни претпоставити, да ће бити честит и да ће хтети казати истину. Искуство, даље, показује и то, да има лица која кад

---

[2]) *Kitka,* Beweislehre 248 и даље; *Mittermaier,* Beweislehre 328 и даље; *Rulf,* Commentar II 112 и даље;

виде да их казна неизбежно има постићи, гледају да увуку и друга лица и означавају и невине као учеснике да тиме или отклоне сумњу са правих учесника, или да отежају и замрсе истрагу, и да на тај начин олакшају себи положај.[2]) Али, ако би законодавац по овоме узео, да је исказ саучесника увек без икакве доказне вредности, он би се у многим случајевима лишио јединог могућег средства за доказ кривице, кад других доказа нема. Сем тога, сви ови основи, који саучесника чине сумњивим, могу и не постојати; може сведоџба саучесника по свему бити потпуно истинита. Из свега изилази, да је ова сведоџба сумњива, и да од тога, да ли основи, који је чине сумњивом, постоје или не, и зависи, хоће ли она вредети као сведоџба способног сведока или ће бити без икакве вредности.

Сви законодавци сматрају саучесника сумњивим сведоком, само што законодавства с теоријом слободног судијског уверења остављају судији да он слободно оцени, да ли су основи за сумњу отпали или не, па, према томе, од њега само и зависи, хоће ли таквој сведоџби придати доказну вредност или не. Законодавства с теоријом законских принудних доказа, међутим, сведоџби саучесника дају потпуну доказну вредност само под извесним унапред тачно одређеним претпоставкама, које закон предвиђа.

Како наш законик спада у старе, то је и он у § 231 побројао претпоставке, под којима се сведоџба саучесника има узети за потпун доказ. Те претпоставке јесу ове:

а) Да *два* саучесника, који су заједнички извршили дело с оним, кога терете, *признају* за себе, и да *једногласно* терете онога који своју кривицу не признаје.

Кад саучесници, теретећи трећег, признају своју кривицу, онда је тиме отпала сумња, да ће терећењем нешто добити. Искази саучесника морају бити *једногласни*, т. ј. морају се међу собом слагати. То слагање треба да се тиче важних околности, а не и безначајних детеља.

Исказ два саучесника биће доказ противу трећег, ако су они с овим *у друштву* извршили кривично дело. Израз »у друштву« не треба разумети тако, као да су сви учесници морали радити на самом извршењу саме главне радње, т. ј. на остварењу бића кривичног дела, већ под тим треба разумети сваку врсту учешћа. Према томе могу два саучесника, који су извршили једно убиство, теретити трећега као подстрекача за то убиство; тако исто могу двојица теретити трећег, да су га подстрекли на убиство, које је овај са њиховим знањем извршио.

Сведоџбе саучесника могу бити потпун доказ, противу трећег само за оно дело које су они признали. Ако, дакле, два саучесника изјаве да су се с трећим, који своју кривицу не признаје, спразумели да изврше крађу, па је тај без њиховог знања и воље употребио силу при узимању ствари то ће ипак и он бити осуђен за крађу а не за разбојништво, јер она двојица не признају разбојништво за себе.

б) Да су два саучесника, који су кривицу за себе признали, своје сведоџбе *на главном претресу у очи казали ономе кога терете*. Ако се, према овоме, суочење не може учинити на главном претресу, н. пр. због смрти једног од саучесника, то не може бити речи о вредности терећења. Из овога изилази и то, да је недовољно суочење извршено само у генералној истрази, нити читање протокола суочења на главном претресу. Основ са кога суочење има да буде баш на главном претресу јесте то, што казивање у очи на главном претресу треба да буде пробни камен за истинитост исказа саучесникових, јер они треба то терећење јавно да понове пред судијама, странкама и слушаоцима.

в) Сведоџбе саучесника морају бити снабдевене свима захтевима потребним за важност способног сведока, које предвиђа § 229, сем захтева да буду заклети (§ 231 т. а).

г) Саучесници се морају слагати и с обзиром на таква питања, која се односе на *нарочите околности*, које стоје у вези са заједнички извршеним кривичним делом, али за која (питања) пре њиховог саслушања нису могли предвидети да ће бити питани (§ 231 т. б). Да би се, дакле, видело, да ли се искази саучесника слажу, па, према томе, да ли су и истинити, морају се њима постављати многа питања. Али се та питања не смеју односити само на главне околности кривичног дела, н. пр. о оруђу којим је убиство извршено, о украђеним предметима, јер су они лако могли предвидети, да ће о томе бити питани, па су се могли споразумети. Саучесници се морају питати и о незнатним околностима, које им изгледају безначајне, да о њима неће бити питани, па стога се о њима нису ни споразумевали, н. пр. како изгледа оруђе, како су дошли до оруђа, како су они међу собом поделили покрађене ствари и т. д. Ако се искази њихови о оваквим околностима слажу, онда је то знак да су истинити.

(наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

[2]) *Mittermaier*, Beweislehre 229.

§ 100. ЗАКОНА О КРИВИЧНОМ СУДСКОМ ПОСТУПКУ

Уставом од 5. јуна 1903. године, многи су закони или сасвим или делимично укинути и измењени.

Неки од ових укинути су изречним напоменама у чл. 201. Устава, а неки су изгубили важност сасвим или делимично према одредби чл. 202. поменутог Устава, у којој се вели: да губе важност »сви закони и наредбе, у колико би биле противне овом Уставу«.

Нешто због краткоће времена, нешто због осталих прилика наших, законодавство није стигло, да све законе, који су у сукобу са садашњим Уставом доведе у склад, нити да попуни празнине, које су постале прећутним укидањем извесних одредаба из положних закона.

Због тога су многе, дотле јасне законске одредбе, постале нејасне и изазивају питања.

Једна од тих одредаба, које су појавом Устава постале спорне, јесте и § 100. кр. суд. поступка.

Она је спорна и неједнаком применом код првостепених судова, јер неки налазе, да су решења о притвору сведока извршна, и не улазе у оцену изјављених жалби на притвор, а неки раде обрнуто, а спорна је и као предмет јавне оцене, у колико је о њој до сада писато.

Тако у књизи »Упут за полицијске и општинске власти« г. Ђ. Ђорђевић је доказивао, да су решења иследникова по § 100 крив. суд. пост. извршна, а ја сам, пишући о овој књизи г. Ђорђевића рекао. да ова решења нису извршна, јер су права грађана чл. 9. и 27. Устава сада друкчије регулисана.

Међутим, г. Божа Марковић, професор кривичног права на нашем Универзитету, у своме делу: »Доказ у кривичном поступку«, а у броју 23. »Полицијског Гласника«, вели, да је моје гледиште на извршност поменутих одлука погрешно, јер и он налази, да су оне извршне, као што је тврдио и г. Ђорђевић.

Тако он вели: »притвор о коме говори чл. 9. Устава, нема никакве везе с притвором из § 100 кривичног поступка. Правна природа та два притвора, вели

он, различита је, јер докле је онај притвор средство, којим се има да обезбеди присуство *обвињеног* у поступку, противу кога је отворена кривична истрага, дотле је овај притвор казнена принуда, којом се хоће од сведока да издејствује предузимање једне радње: сведочење или полагање заклетве.«

И ако јако ценим рад г. Марковића, ипак у овом једном случају ја не могу да примим његову оцену мога мишљења као тачну.

Не могу, велим, јер ма како били тачни наводи г. Марковића о разлици природе ова два притвора — кривца и сведока, *ипак та разлика не може бити основица за оцену питања:* да ли су решења из § 100 поменутог закона извршна или не, *јер то питање има да се цени по сасвим другом основу*, на име по томе: *да ли је и овај притвор лишавање слободе једнога српског грађанина или није.*

Одговор, пак, на ово питање несумњив је, јер сваки притвор, па ма какве он природе био и ма какав задатак имао да постигне, доноси једне исте резултате — *лишава дотичнога грађанина слободе у најширем смислу ове речи.*

А члан 9. Устава, који уједначава слободу грађана и регулисава однос кад се они лишавају ове, *не прави никакву разлику код притвора по природи ових*, него речима: „нико не може бити притворен, *нити иначе лишен слободе*“, обухвата само факат лишавања слободе, без обзира на то, из које природе кривице он истиче и која истражна власт ово врши, те тако генералишући простирање своје важности на сва лишавања слободе, он важи и за случајеве из чл. 100. к. с. поступка.

Понављам: без обзира на правну природу притвора, и на разлику коју они по форми показују, наш је уставотворац, према нашим приликама хтео и имао намеру *да сваку одлуку власти, којом се један грађанин лишава слободе, подвргне оцени независних судова.*

То, и само то, могла је бити његова намера и тежња онаквом редакцијом чл. 9. Устава, јер да је хтео да чини изузетке по природи кривица, које доносе лишавање слободе, он би то јасно и отворено учинио.

Према овоме, везивати чл. 9. Устава само за притвор кривца, над којим је отворена кривична истрага, значи сузити тежњу и жељу уставотворца, *и две трећине притвора истргнути испод оцене независних судова.*

То би опет било противно и либералној одредби поменутога чл. 9. а и одредби чл. 27. Устава, по којој сваки српски грађанин има права да се жали против свију незаконитих поступака власти, па биле ове незаконитости учињене донесеним одлукама, било без ових, нити би се друкчије дала објаснити одредба чл. 202. Устава, која ништи све оне законске одредбе, које су у сукобу са начелима и правилима постављеним Уставом.

Све ово, опет, казује, да је моје мишљење о извршности одлука из § 100 к. суд. поступка потпуно тачно, јер само тако може бити слобода грађана заштићена и од евентуалне самовоље власти и од погрешне примене закона од стране њихове.

Јер, чиме би била заштићена слобода једнога грађанина, *ако му се не призна право жалбе*, кад га иследник стави као сведока у притвор из мржње или неразумевања закона, и који је тај. што ће стати на пут самовољи или исправити незаконитост, ако неће то бити независни судови?!!

А могућност и једнога и другога није искључена, јер кад се то у опште не би могло претпоставити, него увек веровало у способност и савесност власти, не би у опште ни била потребна ограничења, на форму оних из чл. 9. Устава.

Не, не, Устав се није могао задржати само на притвору што га врше наше полицијске власти према § 131. к. суд. пост. него је пред собом имао свако лишавање слободе грађана, па ма од које власти то долазило.

Отуда ја налазим, да судској оцени у смислу чл. 9. Устава, подлеже и одлуке царинских власти, кад у притвор стављају кријумчаре ухваћене на делу у смислу чл. 156. царинског закона, и да свако друкчије поступање ових власти значи повреду Устава, која доноси одговорност по чл. 28. истога.

У осталом, ја ћу разумевање овога члана у колико се односи на рад царинских власти, изазвати путем једнога кривичнога процеса у смислу чл. 28. Устава, а што се тиче одредбе § 100 крив. суд. пост. задовољан ћу бити ако она буде предмет оцене наших признатих правника.

Димитрије С. Калајџић.

DIE VERBRECHENSBEWEGUNG IM ÖSTLICHEN EUROPA

I Band. — Die Criminalität der Balkanländer.
von Dr. Arnold Wadler.

(НАСТАВАК)

Тако исто различно је криминално понашање жена у појединим класама цивилног стања од понашања људи. У браку може се утврдити скоро подједнака склоност ка злочину код оба пола; како изгледа, мало је мања код жена, али се у последњим годинама примећује све веће приближавање. И у групи небрачних, у погледу релативне интезивности криминалитета, разлика између човека и жене није баш тако јака; *напротив, релативни удео удова и разведених жена у криминалитету 3 до 4 пута је већи од удела људи из исте класе.* То долази делом отуда, што су одговарајући удели у становништву сразмерно већи, а поглавито и због тога, што су жене привредно и друштвено далеко више експониране него људи. У сваком случају, ови су резултати врло сумњиви.

Од свију субјективних момената економске природе, који би могли вршити какав утицај на злочин, неоспорно међу најважније долази *занимање.* Индустрија и пољопривреда свака за се имају својих нарочитих погодаба за злочин у опште, као и за извесне врсте злочина. Србија је претежно аграрна земља, а њена статистика показује, да је у последње доба у неколико и порастао проценат становништва, које се бави земљорадњом (83.66% у 1900). Српски статистички материјал тек од 1896. чини брижљиву и детаљну деобу у погледу занимања. Тада је одвојена трговина од заната (индустрије), а код свију занимања предвиђен је нарочито и положај појединих лица у сваком од појединих занимања. Код земљорадње су поред осталога специјално издвојени чланови задруга. У целом периоду прибрани су подаци само у погледу кривичности појединих група занимања у укупном криминалитету, а само за 1896. има података и о учешћу појединих група у појединим категоријама кривич. дела и у појединим деликтима.

Наравно да лица, која се занимају земљорадњом, показују апсолутно највећу оптерећеност у погледу на укупан криминалитет. Проценат осуђених, који пада на ову групу, кретао се између 77.38% (1896) и 88.72% (1892), а у последњој петини (1901—1905) попео се на средњи проценат од 86.20% свију осуђених. Апсолутно и релативно најјаче је учешће овога сталежа у категорији кривич. дела противу својине. Од 100 лица осуђених због ових кривич. дела износио је проценат земљорадника 88.70% за прве две године (1888/90), а у 1896 пао је на 85.33%, али и тада премашало је релативно учешће у овим деликтима одговарајући удео овога сталежа у укупном становништву. И ако у опште кривична оптерећеност земљорадника сразмерно показује благу склоност ка опадању, ипак се апсолутна кривичност још увек јавља као висока, а то је у толико чудније, што је у другим земљама искуство показало, да земљораднички сталеж сразмерно много ређе врши кривич. дела него индустријске и трговачке класе.

Сразмерно најинтезивније је учешће земљорадничког сталежа у Србији у шумским кривицама, које су у периоду 1888—1896. биле вршене по готову искључиво од сељака, што је са свим природно с обзиром на односе у сопствености, који су раније поменути. Од осталих деликата противу својине поглавито разбојништво показује сличан прекомеран ступањ кривичности код сељака, тако да њихова релативна оптерећеност износи просечно 93% од укупног броја осуђених за то дело. Тако исто претерано је учешће овога сталежа у хајдучији, јатаковању и паљевинама (средње 90% свију осуђених за паљевине). Код крађе, разуме се, да се крађа стоке јавља као специфично аграрни деликт; напротив проста и квалификирана крађа показују сразмерно незнатну оптерећеност код земљорадничког сталежа, а у последњим годинама шта више примећује се знатно опадање кривичности. Ну ипак јаче је учешће у квалификираној крађи него у простој. Од дела противу личности лака телесна повреда показује апсолутно нај-

већу, али релативно најмању оптерећеност код земљорадничког сталежа. Интезивније је већ његово учешће у тешким телесним повредама и неумишљајним убиствима, а сразмерно најјаче је учешће у умишљајним убиствима. *Значајна је овде још околност, да се у овој категорији кривичних дела са тежином злочина пење и ступањ кривичности сељака.*

За последњу десетину (од 1896) води се деоба земљорадника на четири категорије: инокосни, задругари, слуге и надничари. Статистика показује, да су за првих пет година (1896—1900) имали најинтезивнијег учешћа у криминалитету прве две категорије: инокосни па задругари, показујући потпуну претежност (97%) над другим двема категоријама. Међутим у другој петини (1900—1905) наступило је знатно скретање. Број осуђених слугу порастао је у неколико, а најенергичнији прираштај у криминалитету показују надничари, од којих је само у 1905. број осуђених био 1050, тако да они сами сачињавају готово више од четвртине укупног броја осуђених сељака. Узрок овој појави свакако је економске природе и она стоји у вези са сељачким задуживањем и распадањем задруга. У сваком случају овај узрок мора постојати у прираштају ове категорије земљорадника, а не у њеној већој или мањој кривичности.

У Србији од свега становништва 7% занима се са занатством (индустријом), а мање од 5% трговином (по попису од 1895). На обе ове групе заједно у периоду 1888—1895. долазио је удео од 6—7% укупног броја осуђених. У последњој десетини износио је тај удео код трговачког реда 2.62 одн. 2.79%, а код занатлија 4.54 односно 4.02% укупног броја осуђених. Обе ове групе заједно апсолутно имале су највише учешћа у кривич. делима противу личности, противно сељацима, код којих је највећа апсолутна оптерећеност у кривич. делима противу својине. Према категоријама кривичних дела, релативна кривичност ових двеју група највећа је код дела противу државе, па за тим долазе дела противу личности, противу својине и напослетку кривич. дела у службеној дужности. С обзиром на врсте појединих кривич. дела криминалитет занатлија далеко је ближи сељачком криминалитету него ли трговачком.

Лица са слободном професијом показују највећу кривичност у делима противу државе, док је у току целог периода био само један једини случај осуде због деликта противу својине (због преваре).

О утицају *места рођења и становања* на криминалитет не мислимо приказивати пишчеве резултате, јер иначе овај моменат у опште стоји у вези са читавим комплексом других економских и културних момената. И за овај моменат у неколико вреде исти односи, као што је мало час изнето за утицај занимања на криминалитет. Уз то долазе још моменти разне насељености, неједнаког школовања и многи други. Све криминалисте сложне су у томе, да се специфични сеоски криминалитет треба да сматра као примарни. Ту је главно средство извршења насиље. Ову примарну врсту злочина Sighele назива *атавистичком*. Противно томе, секундарни ступањ криминалитета, код кога на место насиља долази лукавство и превара и који преовлађује у градовима, назива *еволутивним* криминалитетом. Ову деобу усвојио је и Ломброзо.

(свршиће се)

Миливоје Ј. Петровић.

ЗАБЛУДЕ ПРИ ИДЕНТИФИКОВАЊУ ЛЕШЕВА И ЖИВИХ ЛИЧНОСТИ

P. A. Pajc

ПРОФЕСОР ПОЛИЦИЈЕ НА УНИВЕРЗИТЕТУ У ЛОЗАНИ.

(СВРШЕТАК)

Долазе за овим, али не врло често, обавештења о особеностима хода лица које се описује. Ово последње обавештење најнеодређеније је, јер сведок, и ако је врло добро уочио извесну особеност осумњичене личности, није у стању да нађе згодан израз за њено прецизно означење.

Сведок, најзад, још мисли, и то напослетку, и на изглед лица које описује, али то је тек овде где га његово памћење у већини случајева издаје. Он је врло добро видео изглед лица, али га није запамтио. То је с тешком муком ако се још сећа, да је лице, које описује, имало браду и бркове, па и ово обавештење није увек поуздано. Означење боје косе и браде даје поново и у већој мери повода оним истим заблудама, које се јављају приликом означења боје одела.

Понекад, на жалост врло ретко, интелигентни сведоци још додају по које обавештење о аксану и начину говора описане личности, и ова су обавештења готово увек најпрецизнија.

Поменимо још и то, да сведоци, приликом описивања личности коју су само једанпут у животу видели, не дају, по правилу, више од три до четири врсте обавештења: о доба старости, о боји одела, о величини стаса и, може бити, још о боји косе и браде.

Лични опис, који дају сведоци, дакле је веома непотпун, неодређен и често пута погрешан. Треба ли се онда изненађивати што они приликом суочења не познају обично личност коју су описивали, и што, налазећи се пред потпуно невиним лицем верују, и тврде са најдубљим уверењем, да је то оно исто лице које су видели на месту злочина или преступа. Треба још имати у виду да су сведоци, у моменту кад су видели осумњичену личност, били обично веома узбуђени извршеним злочином или преступом; да суочење готово увек бива после дужег времена од овог виђења, и да су се у овом међувремену извесни карактери, на брзу руку запажени, изгладили из сведоковог памћења. Разговарајући са суседима и познаницима, или читајући погрешни опис кривца у новинама (што обично бива) сведоци обично створе у памети лажну слику личности с којом ће се доцније суочавати.

Најзад, суочење се обично врши у канцеларији истражног судије. У место да посматра индивиду-у у дну једног коридора, више или мање осветљеног, или на улици при вештачкој светлости, сведок је посматра у средини свечане собе, при пуној светлости дана, у непомичном положају и збуњењу. Није, дакле, чудо, што се у оваквим приликама дешавају заблуде при идентификовању. Види се, међутим, из овога што смо изложили, да се ове заблуде могу донекле и умањити. Немогућно је, до душе, захтевати од публике да даје прецизне личне описе (осим да се по школама предају живе слике што скоро неће бити), али се сведоци могу суочавати са осумњиченима на самим местима где су их видели и у приликама под којима су их видели. Ми нисмо велике присталице реконституисања сцене злочина и преступа на месту извршења, али кад је реч о познавању преко сведока, верујемо да је неопходно потребно реконституисати сцену злочина, бегства и т. д. Од користи је још, да се ово реконституисање изврши под истим условима осветљења, под којима је извршен и сам злочин или преступ. На овај начин сведок ће имати прилике да поново види целу сцену која се одиграла пред његовим очима, и која треба да му оживи у памети. Утисци, који су временом постали неодређени, прецизираће се, а вредност целокупне сведоџбе појачаће се. За многе људе потребна је целина, да би могли познати детаљ. О овоме се сваки може уверити на један врло прост начин. На једном великом парчету хартије треба прорезати рупу кроз коју се може видети само предњи део лица; коса, уши, труп и све остало треба да је заклоњено хартијом. У већини познатих личности, које ће најзменце показивати своје лице кроз отвор на хартији, присутни ће врло често грешити у идентификовању, т. ј. под овим условима неће увек познати личност која је иза заклона. То је целина човекова због које га публика познаје, а не сама фигура. Ова последња, напротив, често пута само је споредни детаљ, док је целина: остало тело, одело и т. д. од пресудног утицаја за познавање живих лица од стране публике.

Али, није увек довољно реконституисати само за један моменат тачну фазу злочина или преступа, за време које је сведок видео личност коју треба идентификовати. Потребно је још да се сведок увери и о начину хода и покретима осумњичене личности. Начин хода, покрети руку, плећа и т. д. имају врло велику описну вредност и доприносе знатно познавању људи. Не треба, дакле, никад заборавити, приликом показивања о сумњичене индивиду-е сведоку, да ова мора по мало ходати и трчати те да сведок, посматрајући њене покрете, освежи своје памћење. Разуме се већ, да и ово треба да буде на самом месту и под истим условима првобитног виђења, а не у канцеларији истражног судије.

Али, то није само сећање сведоковог вида које треба оживети; и сећање његовог слуха може бити од врло велике користи за идентификацију. Ми познајемо људе код којих је моћ познавања помоћу слуха много боља но помоћу вида. Они ће сигурно познати појединце по њиховом гласу, док ће се устезати да их познаду простим посматрањем њихове личности. Врло често чује се приликом говора извесног лица: „овај ми је глас познат", али се ректо кад успева да се именује и име говорниково.

Пре извесног времена били смо необично изненађени одговором једног сведока. На питање како је могао познати окривљеног, који је злочин извршио у потпуној помрчини, сведок је одговорио да га је познао по нарочитом шуму његовог хода. Да би се лично уверили о вредности овог средства познавања, отпочели смо пажљиво посматрати и студирати одјеке корачаји појединих људи. Уверили смо се потпуно, да готово сваки човек има свој специјални „одјек хода", ако би се то могло овако назвати. Док једни лупају, т. ј. ширењем ногу производе двогубе одјеке, дотле други газе само штиклама и производе одјеке сличне одјецима звона, а трећи, после 2-3 нормална корака почињу да повлаче ноге као да се клизају и т. д. Нога у обући врсте „Ришелије" производи у ходу сасвим други одјек од ноге у великим и тешким чизмама и т. д. Ми не допуштамо, да сам „одјек хода" може послужити као неоспоран доказ идентитета, али верујемо да је често пута врло користан као средство за оживљавање сведоковог памћења. Треба, дакле, индивиду-у за идентификовање по одјеку хода позвати да пред сведоком хода и трчи, старајући се притом да ово буде на терену што сличнијем оном на коме је она од сведока виђена, пошто разлика у чврстини земљишта може у знатној мери модификовати одјек хода

И приликом идентификовања по гласу мора се водити рачун о идентитету прилика под којима је сведок чуо осумњичену индивиду-у. Ако је ово било преко дана, и проба се мора дању вршити. Тачно је, међутим, да се у овој врсти вештачења јављају понекад тешкоће. Било намерно било због стида, многи окривљени мењају свој глас пред сведоцима. У овим случајевима остаје једино то, да сведок слуша окривљенога прикривен у соби, или иза дрвећа и т. д.

После свега што смо изложили излишно је, држимо, нарочито наглашавати, да је неопходно потребно обући окривљеног приликом суочења у исто одело које је имао кад га је сведок видео.

Да речемо неколико и о познавању фотографија од стране публике. Још у нашем делу о живим сликама казали смо, да приликом показивања осумњичене фотографије сведоцима ову треба помешати са још неколико разних фотографија; ако се сведок приликом разгледања задржи само на осумњиченој фотографији, доказ о идентитету неоспоран је. Сведока, према потреби, треба обавестити о боји очију, косе, браде и т. д.

У овом истом делу навели смо, да сведоку, који није упознат са живим сликама, треба показати фотографију en face, И доиста, публика је тако мало навикнута да посматра личности с профила, да ће врло лако познати једну фотографију en face, док ову псту фотографију у профилу неће никако, или ће је врло тешко познати. Поред овога, описне фотографије по систему Бертилоновом, тако драгоцене и неопходне за полицајца и вештака, нису практичне за познанство од стране сведока, и с тога их, по могућству, треба избегавати. Ове фотографије, тачно снимљене у профилу и en face, имају нарочити, мало чудноват изглед за личности које нису полицајци; публика није навикнута на фотографије ове врсте, и с тога их је много теже идентификовати са оригиналом. Много је, дакле, боље у оваквим случајевима показивати публици фотографију осумњичене личности у целини, или у пола („брусбилу"), т. ј. у уобичајеном положају. Са оваквим фотографијама постиже се много већи успех но са фотографијама описним.

с француског,
Д. Ђ. Алимпић.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Ово лице, чију фотографију износимо, налази се сада у истражном затвору, у Будим-Пешти, због више злочиних дела. Ево шта о њему вели будим-пештанска полиција у једном званичном акту, упућеном Управи града Београда:

„Према извештају добивеном од управе бечке полиције Бр. 6.535, **Спасоје Крагујевић**, стар 25 год., рођен у Илоку (Славонија), вере источно православне, нежењен, докторанд права, са станом у улици Барош бр. 6, I спрат, у Пешти, окривљен је да је ноћу између 3. и 4. септембра (ов. год. по нов.) покушао разбојништво с убиством над Едуардом Рајцем, продавцем књига, услед чега је ухапшен и спроведен у затвор краљевском прокуратору у Будим-Пешти.

Истрагом вођеном по овом делу односно прошлости именованог Крагујевића утврђено је:

1, да је 10. и 21. маја прошле године извршио две опасне крађе г-ђама: Бели Дириге и Томас Кис, из Б. Пеште, и овом приликом украо им 70 круна у новцу и накит;

2, да је јула месеца прошле године провео месец дана у Франкфурту на Мајни као гост Карла Штута, коме је покрао драгоцености у вредности 20.000 динара;

3, Да је доста вероватно, да је јула месеца прошле године извршио у Берлину једно разбојништво са убиством."

Достављајући све ово београдској полицији, б. пештанска полиција молила је за што скорије извешће: да ли је Крагујевић и у Србији учинио какво казнимо дело? С тога се умољавају сви они, који би о њему што више знали, а нарочито да ли је кад год био у Србији, да о томе одмах известе кривично одељење Управе града Београда или непосредно наше уредништво.

ТРАЖЕ СЕ

Никола, син **Елизабете Кенцеја**, из Београда, још 26. прошлог месеца отишао је од куће и није се до сада вратио. Никола је ђак V. раз. у католичкој школи, стар 13. година, црномањаст, шака на левој руци згњављена му је; од одела има на себи панталоне пепито и блузу од белог пикета. Нека га све власти потраже, па у случају проналаска упуте Управи града Београда, с позивом на акт Бр. 35.658.

Радован, син **Владимира Чанића**, из Грабовца, још у марту месецу тек. године отишао је од своје куће и до данас није се никако јављао. Радован је стар 21 годину, средњег раста, смеђ, у сељачком оделу. Ако која од полицијских или општинских власти дозна што год за њ, нека извести начелника среза посавског, с позивом на акт Бр. 12390.

Станко, син **Васе Делића**, из села Шишмановца, затечен са својом стоком у туђем имању, па побојав се казне, утекао је и до данас се није вратио дома. Станко је стар 13 година, сувоњав, црномањаст, на десној страни чела има белегу од ударца, а на десној руци од опекотине; од одела има гуњ од шајка,

гаће и кошуљу од сељачког платна и шарене тканице; на глави носи шајкачу, а на ногама опанке. Нека Станка све полицијске и општинске власти потраже, па ако га пронађу известе начелника среза прокупачког, с позивом на акт Бр. 15.070.

Драгутин, син **Франца Сегера,** колара, из Крагујевца, 26. прошлог месеца оставио је мајстора, код кога је радио, и од тада није се вратио ни мајстору ни родитељима. Драгутин је стар 13. година, у лицу сувоњав, од одела има капут од материје, црни прсник од шевијота, панталоне од црнога шајка, а на ногама ципеле. На десном образу има једну црну пругу од $2^1/_2$ см. дужине, у виду младежа. Нека га све власти потраже, па ако га буду пронашле упуте начелнику окр. крагујевачког с позивом на депешу Бр. 14.207.

КРАЂЕ СТОКЕ

Ноћу између 25. и 26. прошлог месеца украдене су Милану Николићу, из Другова, две кобиле: једна дорастаста, а друга алатаста. Обе су кобиле маторе 10—12. година и са државним жигом «О». Нека све полицијске и општинске власти у својим домашајима потраже ову крађену стоку, па у случају проналаска известе начелство окр. крагујевачког, с позивом на депешу Бр. 14.084.

Ноћу, између 28. и 29. прошлог месеца украден је из пашњака Драгољуба Симоновића, из Дучине, један коњ Мијајлу Сићевићу, коњанику жандарму. Коњ је алаке вранс, стар 8 година, висок 160 см., дебео, на левој бутини има огреботину. Нека све полицијске и општинске власти потраже у својим домашајима овога крађенога коња, па у случају проналаска известе начелника среза космајског, с позивом на акт Бр. 18717.

Глиши Милановићу, из Трбушнице, украдена је кобила, дорастаста, висока 145 см., на челу цветаста, са жигом «К». Обраћа се пажња властима на ову украдену кобилу а у случају њеног проналаска известити начелника среза колубарског, с позивом на депешу Бр. 11809.

Обрену Јовановићу, трговцу из Прокупља, украдено је 30. прошлог месеца 30. комада коза, које су биле поред пута, у близини села Бериља. Нека полицијске и општинске власти најживље потраже ове крађене козе и крадљивце, па у случају њихова проналаска известе начелство округа топличког, с позивом на депешу Бр. 6666.

ПОТЕРЕ

Милош Кнежевић, из Ланикаца у Босни и **Недељко Павловић,** из Врбовца, осуђеници београдског казненог завода утекли су 2. ов. м-ца из топчидерске плетарске школе у којој су били на раду. *Милош* је стар 19. год., средњега стаса, повијених леђа, широка лица, косе црне, бркова смеђих, очију угасито-зелених; од одела има на себи један црни кратак капут, шарен прсник, сигаве панталоне, штофане, на глави црни штофани шешир, а на ногама опанке и чарапе од жута фула. Милош од особених знакова има: а) брадавицу у величини зрна од сочива на средини леве мишице, страна спољна; б.) младеж у величини зрна од кукуруза за 9 см. изнад левог рамена, и в.) брадавицу у величини зрна од мале сачме на почетку леве вилице; *Недељко* је стар 19.

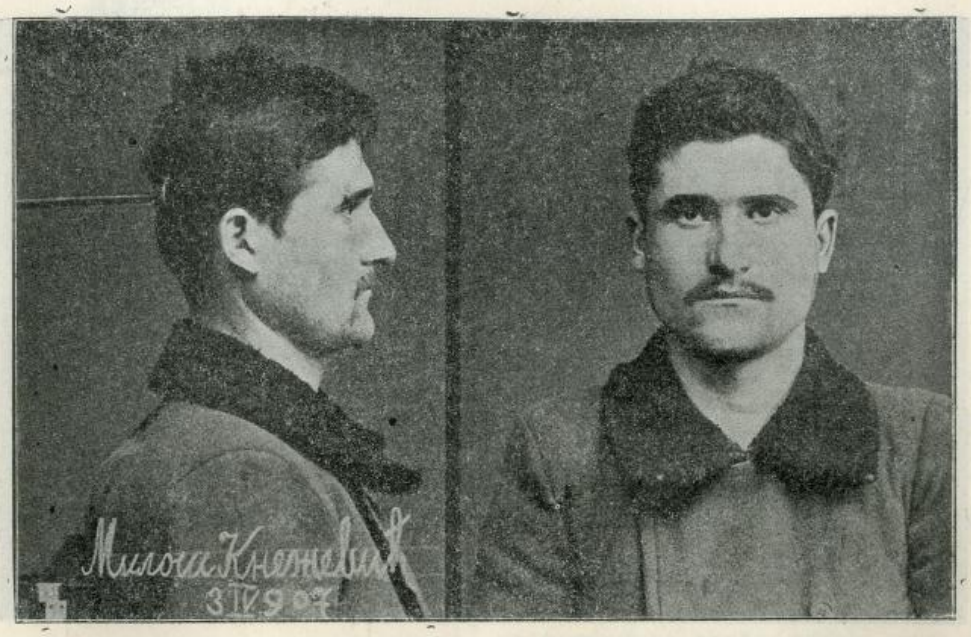

година, средњега стаса, црне косе, очију угасито-зелених, од одела има на себи црн кратак капут са белим уздужним пругама, панталоне од истога штофа, на ногама опанке и чарапе, а од особених знакова: а) белегу од посекотине, у облику криве линије, велику 2. см. за 1.5 см. испод угла левога ока, и б.) један длакав младеж у величини кукурузног зрна на горњем делу леве вилице. И Милош и Недељко били су на осуди због извршених неколико опасних крађа у Београду. Позивају се све полицијске и општинске власти да их енергично потраже и пронађене стражарно спроведу управи београдског казненог завода с позивом на акт Бр. 4.866.

Јордан Цветковић, из Мртвице, среза пољаничког, који је био под истрагом и у притвору код начелника среза бањског због разбојништва, побегао је из притвора 2. овог месеца. Стар је 26. год., повисок, развијен, ћосав. Треба га живо потражити и пронађеног спровести поменутом среском начелнику с позивом на депешу Бр. 10756. УБр. 35947.

Станко Анђелковић, из Кијевца, среза масуричког, који је као дунђерски мајстор радио у селу Вујетинцима, среза љубићског, 3. тек. м-ца убио је из пушке Живку Вучић, из истог села и побегао. Стар је око 30. год., омален, плав, у оделу од црног сукна. Позивају се све полицијске и општинске власти да га у својим домашајима најживље потраже, и пронађеног стражарно спроведу среској власти у Прељину с позивом на депешу Бр. 12301. УБр. 35743.

Непознати зликовци украли су ноћу између 19. и 20. прошлог месеца из затворена вагона са ћупријске станице три сандука шећера са марком «М. С.», «Н. 3, 4, и 5» у тежини 166. кгр.; једну балу ћонова са марком »С. М.», у тежини 30 кгр. и 7 кгр. вуне, коју су извадили из једне бале. Нека све власти обрате пажњу како на ове крађене ствари тако и на крадљивце, па у случају проналаска известе начелство окр. моравског с позивом на депешу Бр. 8305.

Стојан Стаменковић, из Копривнице, осуђеник пожаревачког казненог завода побегао је 30. прошлог месеца из расадника округног у коме је био на раду. Стојан је стар 24. година, малог стаса, црне косе, чела мала. Ово је већ друго бегство Стојаново. Нека га све

полицијске и општинске власти најживље потраже, па у случају проналаска стражарно спроведу управи пожаревачког казненог завода, с позивом на депешу Бр. 2412.

Ставра Јовановић, из Царева Села побегао је из полицијског притвора, у који је био стављен због опасне крађе. *Ставра* је стар 20. год., омален, црномањаст, без браде и бркова, у лицу бубуљичав. Од одела носи на себи антерију, гуњ дугачак од црна сукна, чакшире; на глави шубару а на ногама ђоповске опанке са новим великим каишима. Све полицијске и општинске власти нека га најживље потраже и пронађеног стражарно спроведу пиротском првостепеном суду с позивом на акт Бр. 12180.

Димитрије, син **Марина Р. Стрејића,** из Дупљана извршио је једно убиство, па по његову извршењу побегао и до сада није пронађен. Димитрије је стар 23 године, средњег раста, очију плавих, бркова смеђих. Одело му је од сукна, као што носе сељани из округа крајинскога. На леђима, баш уз кичму, има две опекотине у величини никленог двоестпарца. Нека га све власти живо потраже, па у случају проналаска стражарно спроведу првостепеном неготинском суду, који га је својим решењем Бр. 21.157. ставио под суд, а с позивом на акт Бр. 16.299.

Добросав Димитријевић, из Бјелуше, среза ариљскога, бив. пек. слуга Васе Филиповића, из Младеновца, оптужен је за крађу новаца извршену своме газди — Васи — но до сада није пронађен. Добросав је стар 18 година, висока раста, плав, на глави има црн шешир. Нека га све власти потраже, и пронађеног стражарно спроведу начелнику среза космајскога, с позивом на депешу Бр. 18.458.

Алекса Павловић, из Лозовика, утекао је из притвора полицијског 1. тек. м-ца, у коме је био због једне крађе коња. Алекса је стар 38. година, средњег раста, црномањаст, има велику браду, горњих зуба нема, од одела носи фермен, чакшире, а на глави шубару. Треба га живо потражити, па у случају проналаска стражарно спровести начелнику среза левачког, с позивом на депешу Бр. 16.951.

Драгомир М. Арсић, из Пољана, кажњен је пресудом суда општине пољаничке за крађу 25 дана затвора, но да би осујетио издржање казне утекао је. Драгомир је стар око 33 године, средњега раста, плаве косе и бркова. Све полицијске и општинске власти нека га потраже, па пронађеног стражарно спроведу начелнику среза пожаревачког, с позивом на депешу Бр. 16.963.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

У атару општине клисурске нађена је једна мангуп крава и три вола. Један во има мале рогове, са жигом «$\frac{\Gamma}{1}$»; крава је длаке сивомрке, рогова напред повијених, са жигам «$\frac{\Gamma}{2}$», а два вола длаке жуто-мрке, са жигом «$\frac{\Gamma}{2}$», Сва четири грла имају на сапима жиг «$\frac{2}{I}$ · Б—Б—» Нека све полицијске и општинске власти потраже сопственике ове нађене стоке, па у случају проналаска известе начелника среза белопаланачког с позивом на акт Бр. 6697.

КО ЈЕ ОВО?

У близини Београда, код «Господарске Механе», нађено је једно глуво-немо лице, старо око 23 године, средњега раста, црномањасто, мачих црних бркова и црне браде. При њему није нађено никаквих исправа. Да би могао да се преда породици, нека све власти, па и приватни, ако би што год о њему дознали, известе Управу града Београда, с позивом на акт Бр. 35672.

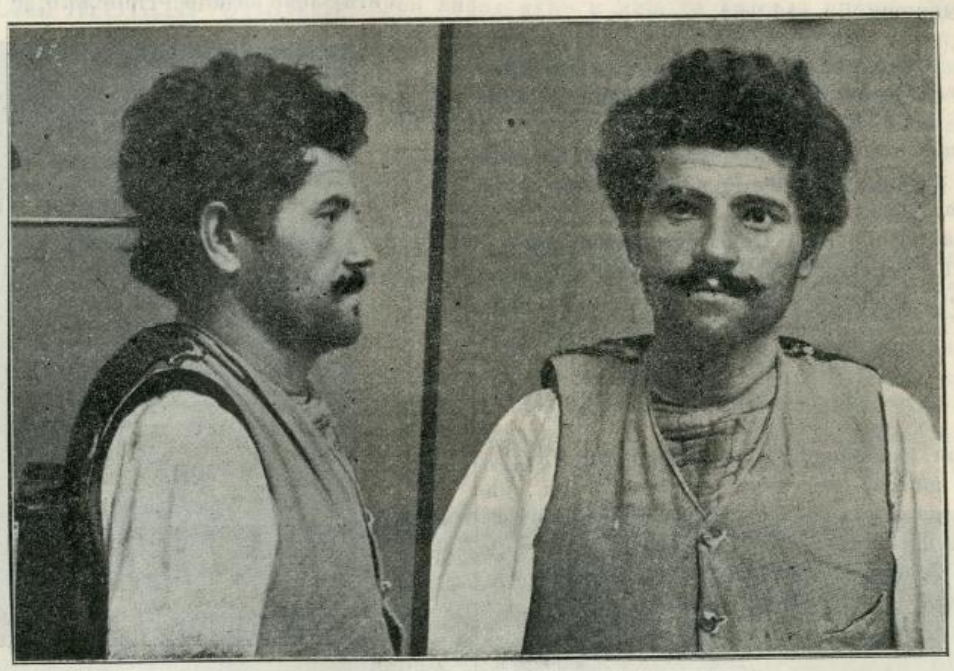

ПРЕДАЛИ СЕ

Тадија Луковић, земљоделац из села Пасјаче, среза добричког, који је објавом начелства округа тимочког од 16. прошлог месеца позван на предају власти, и **Јован Марјановић,** *„Кобиљац“* одбегли осуђеник београдског казненога завода, чију смо фотографију и потерницу изнели у 34. броју нашег листа, предали су се власти, те је према томе престала потреба за даљим њиховим тражењем,

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија уредник, Душан Ђ. Алимпић

БРОЈ 37. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 14. СЕПТЕМБРА 1908. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника прве класе среза нишавског, Ђорђа Димитријевића, начелника исте класе среза бањског, по службеној потреби;

за начелника прве класе среза крагујевачког, Станоја Бељића, начелника исте класе среза посавског, округа ваљевског, по службеној потреби;

за начелника прве класе среза јабланичког, Тихомира Денића, начелника среског у пензији;

за начелника прве класе среза тамнавског, Николу Ванића, начелника среског у оставци;

за начелника прве класе среза расинског, Чедомира Урошевића, порезника у пензији;

за начелника прве класе среза голубачког, Косту Поповића, порезника пожаревачког пореског одељења;

за начелника друге класе среза јасеничког, округа крагујевачког, Милутина Пећанина, начелничка исте класе среза орашког, по службеној потреби;

за начелника друге класе среза ражањског, Божидара Радовановића, начелника исте класе среза звишког, по молби;

за начелника друге класе среза параћинског, Љубомира Вуловића, начелника исте класе среза јадранског, по службеној потреби;

за начелника друге класе среза алексиначког, Живојина Белопавлића, секретара исте класе начелства округа ужичког, по молби;

за начелника друге класе среза моравског, округа нишког, Лазара Нешића, начелника исте класе среза брзо-паланачког, по молби;

за начелника друге класе среза лужничког, Милорада Матића, секретара исте класе начелства округа пиротског, по службеној потреби;

за начелника друге класе среза звишког, Драгомира Николића, начелника исте класе среза крајинског, по службеној потреби;

за начелника друге класе среза пожаревачког, Михаила Мијовића, начелника исте класе среза нишавског. по службеној потреби:

за начелника друге класе среза рамског, Николу Матијевића, начелника среског у пензији;

за начелника друге класе среза студеничког, Сретена Јовановића, начелника среског у пензији;

за начелника друге класе среса јасеничког, округа смедеревског, Милана Пантелића, секретара начелства у оставци;

за начелника друге класе среза јадранског, Живојина Будимировића, начелника треће класе среза посаво-тамнавског;

за начелника треће класе среза посавског, округа београдског, Михаила Достанића, начелника исте класе среза ражањског, по службеној потреби;

за начелника треће класе среза посавског, округа ваљевског, Драгољуба Ђ. Јовановића, начелника исте класе среза гружанског, по молби;

за начелника треће класе среза пчињског, Милована Јовановића, начелника исте класе среза моравског, округа нишког, по молби;

за начелника треће класе среза брзопаланачког, Велимира Кузмановића, начелника исте класе среза млавског, по молби;

за начелника треће класе среза кључког, Петра Миленковића, начелника исте класе среза моравског, округа пожаревачког, по службеној потреби;

за начелника треће класе среза неготинског, Мелентија Владисављевића, начелника исте класе среза кључког, по молби;

за начелника треће класе среза пореч ког, Јована Спиридоновића, начелника исте класе среза деспотовачког, по службеној потреби;

за начелника треће класе среза жупског, Милорада Тутунџића, начелника исте класе среза црногорског, по молби;

за начелника треће класе среза трстеничког, Петра Милићевића, начелника исте класе, среза пожаревачког, по службеној потреби;

за начелника треће класе среза деспотовачког, Љубомира Јоцића, секретара исте класе начелства округа пожаревачког, по службеној потреби;

за начелника треће класе среза ресавског, Перка Зековића, начелника исте класе среза косаничког, по службеној потреби:

за начелника треће класе среза бањског, Душана Јеремића, начелника исте класе среза ресавског, по службеној потреби;

за начелника треће класе среза поцерског, Милорада Томића, начелника исте класе среза поречког, по молби;

за начелника треће класе среза млавског, Косту Богдановића, начелника исте класе среза јабланичког, по службеној потреби;

за начелника треће класе среза моравског, округа пожаревачког, Јована Михајловића, начелника исте класе среза лужничког, по службеној потреби;

за начелника треће класе среза љубићског, Милорада Смиљанића, начелника исте класе среза качерског, по службеној потреби;

за начелника треће класе среза качерског, Светислава Јелчића, секретара исте класе начелства округа рудничког, по службеној потреби;

за начелника треће класе среза боњевачког, Живка Николића, начелника исте класе среза хомољског, по службеној потреби;

за начелника треће класе среза златиборског, Живка Лазаревића, секретара исте класе начелства округа топличког, по службеној потреби;

за начелника треће класе среза рачанског, Милана Јанковића, начелника исте класе среза тамнавског, по службеној потреби;

за начелника треће класе среза прокупачког, Петра Драгомировића, начелника исте класе среза крагујевачког, по службеној потреби;

за начелника треће класе среза орашког, Бранка Вукојевића, начелника исте класе среза златиборског, по молби;

за начелника треће класе среза гружанског, Ђорђа Ст. Костића, порезника чачанског пореског одељења;

за начелника треће класе среза крајинског, Борислава Милосављевића, јавног правозаступника из Пожаревца;

за начелника треће класе среза посавотамнавског, Николу Ђуричића, пређашњег начелника среског;

за начелника треће класе среза хомољског, Михајла С. Илића, начелника среског у пензији;

за начелника треће класе среза црногорског, Косту Ђорђевића, начелника среског у пензији, и

за начелника треће класе среза косаничког, Радомира Васиљевића, писара друге класе првостепеног суда књажевачког:

за секретара прве кл. начелства округа тимочког, Јована Ђ. Јовановића, начелника исте класе среза прокупачког, — по службеној потреби;

за секретара прве кл. начелства округа пиротског, Јована Л. Илића, порезника трстеничког пореског одељења;

за секретара друге кл. начелства округа чачанског, Божидара Ђурића, секретара исте класе начелства округа крушевачког, — по службеној потреби;

за секретара друге кл. начелства округа ваљевског, Михаила Гудовића, секретара начелства у пенсији;

за секретара друге кл. начелства округа крушевачког, Михаила Протића, начелника исте класе среза љубићског, — по службеној потреби;

за секретара друге кл. начелства округа пожаревачког, Драгутина Пантелића, секретара исте класе начелства округа тимочког, — по службеној потреби.

за секретара друге кл. начелства округа ужичког Милана Ј. Анђелковића, начелника исте класе среза жупског, — по молби;

за секретара треће кл. начелства округа топличког, Димитрија Протића, начелника исте класе среза трстеничког, — по службеној потреби; и

за секретара треће кл. начелства округа рудничког, Симу Вучковића, писара прве класе јагодинског првостепеног суда.

за комесара железничке полиције у Пироту, у рангу начелника среског друге класе, Михаила Стојковића, комесара полиције у Сењском Руднику у рангу начелника среског исте класе, по службеној потреби;

за комесара полицијског у Сењском Руднику у рангу начелника среског треће класе, Вељка Рамадановића, начелника исте класе среза голубачког, по службеној потреби;

за комесара железничке полиције у Нишу, у рангу начелника среског треће класе, Јована Сјеницког, комесара железничке полиције у Пироту, у рангу начелника среског исте класе, по службеној потреби; и

за полицијског писара прве класе среза параћинског, Петра Протића, комесара железничке полиције у Нишу, у рангу полицијског писара друге класе.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу чл. 34 закона о пословном реду у Државном Савету. одобрено је решење Државног Савета, донето на основу чл. 144 тач. 9 Устава које гласи:

„Да се Стеван Биљетина, учитељ у Негбини, родом из Карловца у Хрватској и поданик угарски, прими у српско поданство по својој молби, заједно са својом женом Теодором, изузетно од § 44. грађанског закона, пошто је поднео уредан отпуст из својег садашњег поданства.“

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 5. септембра 1908. године у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, одобрити решење Државног Савета од 28. августа ове год., које гласи:

„Одобрава се Министру унутрашњих дела, да на оправке и доправке зграда Државне Хемијске Лабораторије по ревидисаном предрачуну и одобреној лицитацији може утрошити суму од 2.769 динара и овај издатак показати у расходу на терет ванредних расхода Министарства унутрашњих дела, санитетско одељење, одређене у санитетском буџету за ову годину, на оправке и доправке постојећих болничких и осталих санитетских зграда“.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 6. септембра 1908. год. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

д) Искази саучесника о околностима, које им се стављају на терет, морају се и другим доказима потврђивати, тако да ничега нема, по чему би се могло закључити на њихов ранији договор о томе, или по чему би се могло посумњати у истинитост њиховог исказа (§ 231 т. *в*). Није, дакле, довољно да саучесници признају за себе кривицу и да се њихови искази слажу, него се тражи, да то њихово признање буде и другим доказима поткрепљено. На тај се начин добија још већа вероватноћа да су њихови искази одиста истинити, н. пр. два саучесника изјаве да су с трећим, који не признаје, убили А на тај начин што је један на њега пуцао, а за тим су сва тројица леш однели на једно место и закопали. Ако се сад увиђајем нађе леш, а лекарским мишљењем на основу секције нађе да је смрт наступила услед повреде нанесене пушчаним зрном, онда се тим доказима потврђују искази саучесника, и пре ће се узети за истините.

Није довољно да се само отежавајуће околности, које против саучесника постоје, поткрепљују другим доказима или основима, већ је за доказну вредност њихових исказа потребно, да има и таквих околности, којима се њихови искази и у свему другом поткрепљују (§ 231 т. *г*).

ГЛАВА ПЕТА

ИСПРАВЕ[1])

§ 38.

Појам и подела исправа.

I. Исправом *у најширем смислу* зове се сваки мртав предмет, из кога се може извести да једна чињеница постоји. Под исправом *у ширем смислу*, међутим, разумемо мртве предмете које је човек начинио, и из којих се може извести да је каква чињеница истинита. И најзад, под исправом *у ужем смислу* разумемо *писмено које је кадро уверити судију о извесности или каквоћи чињенице* која је предмет доказа и која је важна за решење кривично-правног спора.

Исправе у најширем и ширем смислу нису самостална доказна средства ни с погледом на њихов садржај ни с по-

[1]) *Jenul*, Das öster. Criminalrecht IV 97; *Kitka*, Thatbestand 254; *Mittermaier*, Beweislehre 378; *Rulf*, Commentar II 115; *Zachariae*, Handbuch II 447; v. Kries, Lehrbuch 412; *Birkmeyer*, Lehrbuch 459.

гледом на форму у којој се употребљавају. До онога, што оне показују, може судија доћи само на тај начин што ће их својим чулима опазити, т. ј. увиђајем, те се стога оне јављају или као увиђај или као индиције. Међутим, по садржају свом, ни исправе у ужем смислу нису самостална доказна средства, већ долазе у коју од других врста доказа. Јер исправа у ужем смислу, о којој ћемо само и говорити, може:

а) садржати у себи чињенице које улазе у биће или corpus delicti једног кривичног дела, н. пр. увредљиво писмо, лажни тестаменат и т. д. Исправа се овде јавља као предмет на коме је или помоћу кога је извршено једно кривичо дело, дакле, као предмет увиђаја; или

б) може у себи садржати вештачко мишљење; или

в) може у себи садржати признање оптуженог; или

г) може у себи садржати сведоџбу сведока; или

д) може у себи, најзад, садржати чињенице из којих се даје извести закључак или да једно кривично дело постоји или да је извесно лице учинилац једног кривичног дела, н. пр. подозрива преписка, вансудско признање и др. У овом случају се исправа по свом садржају јавља као индиц или основ подозрења.

Из свега овога изилази, да су исправе *ио садржају свом* или предмет увиђаја или писмени облик у коме се јављају остала доказна средства, а само *ио својој* спољашњој — писменој — *форми* сматрају се као самостална доказна средства, те се само с тога о њима засебно говори.

Кад се ма који доказ изнесе у писменој форми пред судију, н. пр. протокол увиђаја, писмена лекарска сведоџба и др., то он не дејствује непосредно већ посредно. Из овога изилази, да ће се у толико мање моћи употребити један доказ у писменој форми у колико је више поступак организован на начелу усмености и непосредности. Ту је доказ у писменој форми изузетак, јер се допушта само онда, кад се не може непосредно да добије. Инквизиторски поступак био је организован на начелу писмености и посредности, стога су исправе, т. ј. докази у писменој форми, биле главно доказно средство. У реформираном поступку је то другаче. Ту за главни претрес вреди начело усмености и непосредности, те се и сви докази имају изнети непосредно, изузев случајеве које закон предвиђа. И по нашем поступку је главни претрес усмен и непосредан, само ипак не у оној мери у којој је он то у новијим законодавствима, јер даје потпуну вредност доказима у писменој форми и у оним случајевима, у којима то реформирана законодавства не допуштају. Генерална истрага и прелазни поступак, међутим, организовани су на начелу писмености и посредности, те је стога и доказ у писменој форми допуштен.

II. Од различитих подела исправа довољно је поменути ове две као најважније:

1. Све су исправе или такве, да су унапред, приликом њиховог прављења, одређене да послуже као доказ, н. пр. судски протоколи, писмено направљени уговор и т. д.; или су такве, које служе као доказ, али нису унапред одређене за то, н. пр. приватна писма, бележници и т. д. Ова подела нема практичног значаја за кривични поступак.

2. Од већег је практичног значаја подела на *јавне* и *приватне* исправе. Јавне су исправе оне, које издају надлежне власти, или и чиновник, у границама своје дужности и у законом прописаној форми (§ 234). Док су приватне исправе оне, које издају приватна лица, због чега им се и не даје јаван карактер, па макар их издао и чиновник, само не као службено већ као приватно лице.

§ 39.

Поступак код исправа.

Ако се хоће да прибави доказ исправама, онда поступак, којим се то има да постигне, делимо на три саставна дела и то: *прво*, треба *добавити* исправу, која има да послужи као доказ; *друго*, треба *утврдити истинитост* те исправе: и *треће*, треба *употребити* исправу, а после свега овога долази оцена садржаја исправе као доказа.

I. Добављање исправе.

Да би се исправом могло нешто доказати, мора она, на првом месту, бити у рукама иследника и суда. Ако се исправа налази у рукама трећег, настаје питање, у колико је овај дужан да изда исправу у циљу доказа? У интересу проналажења истине законодавац је установио дужност издавања исправа, што се јасно види из § 83. По том закону има се принудити на издавање онај, који исправе неће да изда, а посигурно се зна да се код њега налазе. Сасвим је свеједно, да ли се исправа налази код власти или код приватних лица. Чак су и поштански званичници дужни на захтев иследне власти узаптити и издати писма и телеграме, које окривљени пише или који њему долазе (§ 84). Пре употребе принудних средстава, има се од лица, код кога се исправе налазе, тражити да их драговољно изда; остане ли то без успеха, онда се има приступити претресу као средству за добављање предмета потребних у поступку. па ако се ни на тај начин тражене исправе не добаве, а извесно се зна да се налазе код тога лица, тек тада се има на издавање принудити. Принудно средство је овде исто које и према сведоку који неће да сведочи, т. ј. притвор до шест недеља (§ 83).

(наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

НОВО КАЗНЕНО ПРАВО ЗА МАЛОЛЕТНИКЕ У АУСТРИЈИ.

— Dr. jur. Alfred Gross. —

I. Одредбе материјално-правног садржаја.

2. Условна осуда.

(наставак)

д). На врло подесан начин решио је пројекат *питање кривичног поступка*. На првом месту одређено је, да изрицање суспензије казне има да чини, поред разлога, саставни део *пресуде;* одлагање казне има да се уведе у казнени регистар. Даље, наређује предлог, напуштајући у принципу становиште, које су досадашњи пројекти узимали: „Незадовољству има места и може га изјавити лице, које је за исто овлашћено, с тога што је у поступку против малолетника погрешно или без навођења разлога *одложена* казна, или што је *прекршено* одлагање казне (§ 283. кривич. суд. пост. нов.).“ Ово се незадовољство може изјавити како у поступку обичних судова, тако и у поступку среских судова. Подношење незадовољства има суспензивно дејство. Исто тако против одлуке, да се с пробом успело, или да се условно одложена казна има применити, има јавни тужилац односно осуђени или његов законити заступник право, *изјаве незадовољства.*

Мора се признати, да је пројекат, нормирајући условну осуду у вези са ванредним правом ублажавања и према томе заједчавајући редовна правна сред-

ства, правично предузео дограђивање позитивног права, које одговара његовом природном току развића. У овом је правцу типично, што спајање са позитивним кривичним поступком није стварало ни најмањих тешкоћа. Писцу је у толико пријатније ово констатовати, што су оваквим регулисањем остварени његови предлози, који су чињени у овом правцу.

3. Опомена. (Безусловно одрицање од казне).

Пошто је проценат предвидео условну осуду за теже случаје, и пошто се иста мора сматрати као казна, изгледа да њој нема места код малолетних лица, кад се тиче *сасвим малих* кривичних дела. Тачније би било, да се у овим случајима одустане сасвим од казне, а да се малолетници на други згодан енергичан начин упуте на пут. Јер само онде, где јој има места, казна је корисна и правична; бесмислено казнити, где је казна излишна, противи се нашем осећају правичности. Ако је пројекат хтео да оствари идеју, да одустане од казне код сасвим ситних кривичних радња, то се могло ово постићи на два начина: или би се могао прекршити *принцип легалитета* у кривичном поступку и створити могућност, да се у таквим случајима обустави ислеђење, или би се у пресуди морало изрећи *безусловно одрицање од казне*. Из принципиелних разлога одбио је пројекат да пође првим путем и тако је дошао до безусловног одрицања од казне у форми *опомене*. Ова има да дође у особито лаким случајима *на место казне;* она се има применити код кривичних дела, која се казне само новчаном казном, или казном лишења слободе највише до 3 месеца. Опомена се не може схватити као казна, судија има чак у својој пресуди, пошто је утврдио постојање дела и кривицу оптуженог, да изрекне, да се од сваке казне одустаје (чл. I § 5.).

Несумњиво је, да се с тога опомена не сме сматрати као укор, пошто овај у смислу §§ 414, 417. и 419. казн. зак. важи као казна, а осем тога законодавац га је само на ове случаје ограничио, а према малолетницима га у принципу искључио. *Проценат је овде имао* управо *тенденцију, да заједчи некажњивост*. На жалост, ова идеја није консеквентно до краја изведена. Јер према пројекту ова опомена има да се уводи у казнени регистар; једном опомењути нема право pro futuro да добије опомену или условну осуду; рехабилитацијом се уништава мрља осуде. Ако се сетимо тога, да се о условној осуди у случају кад се осуђени добро владао, не треба да води рачун код будућих кривичних дела, да овде као и код опомене постоји исти рок за рехабилитацију, тада се, не водећи рачуна о често поминатом „Дамокловом мачу“, не може увидети никаква битна разлика између опомене и условне осуде. А пројекат је баш имао намеру, да такву разлику проведе! Њиме је очигледно изложена недоследност, у коју је пао пројекат.

Ако се хоће да подражава енглески образац и малолетник у овим особито лаким случајима отпусти без казне, заплашен кривичним *ислеђењем*, то се опомена не сме заводити у регистар, с њом мора бити све свршено, и осуда не сме више долазити у обзир за правну област. Само се на овај начин постиже онај ефекат, који је пројекат имао пред очима. Не сме се овде мислити напослетку на то, да пројекат не допушта *у опште никакво правно средство* против пресуда, у којима се одустало од казне, а изрекла опомена. Али би се ова одредба дала само тада оправдати, кад би се одиста цело зло састојало у простом саопштењу опомене, иначе недопуштање правних средстава значило би ужасан назадак у поступку. Пошто је пројекту сасвим нејасна установа, коју хоће да нормира, то он пада из једне недоследности у другу; ова партија о опомени најпогрешнија је у целом предлогу.

4. Условни отпуст.

Не треба да наиђе ни на какво принциписано противљење *условни отпуст*, који је владин пројекат такође предложио да се уведе. Ова мера, која се мора схватити и као условна осуда и као модификација извршења казне, одговара идеји правичности, која захтева, да се осуђенику, од кога се има надати, да је делимице већ издржата казна постигла свој циљ, опрости остатак казне. На овај се начин паралише она опасност, која је, као што је тачно још Бентам запазио, скопчана са непосредним прелазом из потпуног ограничења казнионице у неограничени слободни живот, што после интернирања наступа једно стање ограничене слободе као стадијум прелаза. Не говори на последњем месту за условни отпуст и околност, што нада, да ће се добити ово благодејање, служи као особито подесно средство за одржање дисциплине у казнионицама.

Мање је срећан био пројекат са регулисањем саме установе. Привремено пуштање у слободу треба да се може применити код оних казна лишења слободе, које износе најмање 3 месеца, ако учинилац при извршењу своје радње није био навршио 18. годину и није био кажњен пре тога за какво злочинство. Најмање морају бити издржате 2/3 казне. Рок за пробу траје до краја рока за истек казне, а мора изнети најмање 6 месеци. За отпуст се захтева пристанак осуђеника, а благодејање се даје само онима, који су се за време издржања казне добро владали, и код којих претходни живот и понашање у заводу дају вероватан закључак, да ће се они у слободи добро показати.

Мора се напасти зашто је допуштен услован отпуст већ после *двомесечног* издржања казне. Постојање тако мале најмање мере значи потпуно непознавање како историјског постанка тако и саме суштине ове установе. Првобитно као последњи беочуг у компликованом ланцу ирског прогресивног система она је претстављала стварно издржање *вишегодишњег* затвора. И ако нама оскудевају средства, да изведемо прогресивно извршење казне, ипак мора и овде као и тамо остати иста мисао, која је скопчана са установом привременог отпуста, и његово спајање са правим извршењем казне мора се и код нас у колико је могуће што ближе извести. Као туђа биљка на туђе стабло накалемљена тешко да би могла донети ова установа добре плодове. Регулисање, како га је извео пројекат, мора се обележити као погрешно.

(наставиће се)

Др. Д. М. Суботић.

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

Њујоршки злочиначки конгрес. — У целом је свету изазвала велико интересовање смела мисао, да се злочинци Америке позову на један конгрес у Њујорк, на коме би се нарушиоци реда саветовали о своме положају и о данашњим приликама.

Покретач те мисли, *д-р Бен Л. Рајтман*, већ од двадесет година на овамо поставио је себи за задатак, да свима изгнаницима друштва пружи помоћи и потпоре, и од тог времена неуморно је радио на томе циљу. Још као дететом дошао је у додир са таквим круговима, чије је животне услове доцније почео да испитује.

Као десетогодишњи дечко добио је јаку жудњу за путовањем и авантурама, побегао је од куће, и скривен у једном луксузном возу отпутовао у Њујорк, те ту први пут дође у додир са најнижим слојевима њујоршког злочиначког света. У петнаестој години продужио је своје авантуре, други пут, изненада, побегавши од куће, и судбина га упути опет у једну велику варош, у којој нађе пријема у ноћним азилима и скровиштима. Ту је био сведок, како је један његов ноћни садруг био страшно злостављен, и тада му је сенула мисао, да уђе у живот злочинаштва реформишући га; али не да га реформише моралним поукама, већ практичним, од сваких предрасуда слободним утицањем на мишљење и осећање изгнаника друштвених. На тај је начин хтео да учини покушај, да их лагано уздигне из судбине њиховога беднога стања.

Од тада је утрошио половину свога имања, свога времена и своје радне снаге, радећи на задатку, да поправи судбину друштвених парија. Дуга путовања, која су увек била у циљу студовања злочинаца, затвора казнених завода и старалаштва над злочинцима, одвела су га и преко граница Сједињених Држава; четири се пута подуже бавио у Европи, а посетио је и Африку, Египат и Трансвал. Те су га студије најзад нагнале и на пут око света.

Ако се хоће да разуме, откуда је толико много овладала горња мисао разумом човека, који је задивио данас цео свет својим предлогом, који тако фантастично звучи, треба се осврнути и на његово богато и темељно образовање. Он је у Чикагу на медицинском универзитету са одликом свршио докторат, за

тим је у Паризу радио у Пастеровом институту, а у Италији код Ломброза. Доцније је примљен као бактериолог и патолог у College of. Dental Surgery у Чикагу, а затим је наименован за учитеља хистологије на ветеринарској школи у Чикагу.

Али његово научно деловање није ни у колико ослабило његово интересовање за проблемом злочинаштва. Годинама је он заступао гледиште, да би нарочито законодавство могло да уреди односе злочиначког света, али данас већ није тога мишљења. Д-р Рајтман заступа данас мишљење, да је једина помоћ у *новим социјалним односима* и да су сви реформни покрети само пролазнога значаја и утицања.

„Друштво обраћа пажњу злочинцу само тада, када га по извршеном казнимом делу затвори. То није време када се може он упознати, и у коме се да појмити његово биће. То мора бити, када је он у слободи.“ То је парола за злочиначки конгрес.

Конгрес има да пружи прилике свету, да од самих злочинаца сазна, шта их је нагнало да се огреше о закон и да прекрше ред, и коме циљу они греде. Полиција има да осигура учасницима конгреса слободан рад и провод за време трајања утврђенога дневнога реда.

Читав низ познатих америкаских злочинаца пријавио се већ са разним предавањима:

„*О просечном приходу злочинаца*“ расправљаће „Boston Fredolie“ (породична имена учесника конгреса одржаће се у највећој тајности).

„*Двадесет и једну годину злочинац и двадесет година затвореник*“, тема је, коју ће третирати „Ciuncinati Slim“ и којом намерава статистички да докаже, да баш и онај злочинац, коме је срећа наклоњена, највећи део свога живота проведе по казненим заводима.

„*О жени и злочину*“ држаће предавање познати „Chicago Bess“ један од најпознатијих крадљиваца Истока.

„*Дужности друштва према злочинцима*“ износи Pittsburg Billy“.

Сем изложенога има маса тема, које треба на томе конгресу да расправе „стручњаци“. И познатим социолозима биће одобрено учествовање у дискусијама, под условом да говоре као „људи људима“, уздржавајући се сваких моралних придика. Д-р Рајтман нада се, да ће ова жива студија злочинаштва донети много интересантних практичних закључака за социјалну науку.

Наравно, да још није решено, хоће ли полиција допустити слободу у кретању, коју захтевају учесници конгреса, али ни у ком случају неће забранити одржавање конгреса. Има још, дакле, само да се одлучи, хоће ли се конгрес одржати у тајности у или ван Њујорка. У току овог месеца конгрес ће бити и одржан.

Статистика убистава у Пруској. — У 1906. години пало је у Пруској као жртва убиства 696 особа, од кога броја пада 491 на мушке, а 205 на женске, већином одрасле личности.

Према односу броја становништва, највише убистава дешавало се овим редом:

Вестфалија са	3,03	на	1000	душа
Хохенцолернске земље са	2,93	»	»	»
Шлезија	» 2,26	»	»	»
Западна Пруска	» 2,25	»	»	»
Рајнска Провинција	» 1,86	»	»	»
Хесен-Насау	» 1,74	»	»	»
Бранденбург	» 1,67	»	»	»
Саксонска	» 1,91	»	»	»
Померн	» 1,60	»	»	»
Источна Пруска	» 1,53	»	»	»
Позен	» 1,51	»	»	»
Хановер	» 1,45	»	»	»
Шлезвинг-Холштајн	» 1,33	»	»	»
Полицај. округ Берлин	» 1,28	»	»	»

У поменутој години погубљено је 13 лица.

Немци су задовољни са тако малим процентом убистава у Берлину, закључујући, да тако велико нагомилавање људства у њему нема за последицу прираштај капиталних злочина.

Број берлинских просјака. — У Берлину је у марту месецу 1907. године због просјачења приведено полицијским одељцима 1352 човека, 62 жене и 10 деце испод 12 година, дакле свега 1424 лица. Од тога је броја само опоменуто па пуштено у слободу 241 лице: за тим је 387 пуштено у слободу, али окривљено, и 796 њих задржато је да се полиција о њима стара.

У фебруару месецу ове године ухваћено је у просјачењу и предато полицијским одељцима 1806 људи, 55 жена и 10 деце испод 12 година, што износи свега 1871 лице. Од тога је броја 290 опоменуто и пуштено у слободу, 482 пуштено у слободу али кривично оптужено и 1099 задржато и предато полицијском старалаштву.

Број ових просјака у лето се знатно смањује, пошто се просјаци у топлим данима размиле по друмовима и по околним местима.

Д. В. Бакић.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I

Милосав Којић, благајник општине братићске у срезу качерском, пита:

„Молим уредништво, да у свом листу, а по могућству у првом наредном броју, изнесе своје објашњење на следеће питање:

При самом концу прошле рачунске пореске године, управник пореског одељења среза качерског изда наређење свима општинским судовима у подручном срезу, у чији делокруг и ово-општински суд спада, да судови саставе спискове застареле порезе, те да управник исте спискове пошље и учини предлог Пореској Управи — односно Министру Финансија, да овај порез по чл. 126. зак. о непоср. порезу као застарео расходује, те да се исти не би за 1908. годину на дугу преводио. Судови општински, разуме се, одмах су послали тражене спискове одељењу.

Одмах после неколико дана, управник шаље овом суду послати му списак у препису с наређењем, да суд ове дужнике пореске, чији је порез застарио, ослободи по распореду бр. 2 и тако ову застарелу порезу да не преводи на дуг за 1908. год. а он ће, вели, подејствовати, да и министарско решење о ослобођењу стигне што пре, те да се унесе датум и № Министра у одређену рубрику распореда.

Према томе, суд је све тако и урадио и порески рачун за 1907. годину саставио не приложивши решење надлежне власти за ово ослобођење, која сума износи око 300—400 динара, већ само уз рачун спремљен акт пореског одељења, којим је наређено да се ова лица ослободе.

Сад молим, уредништво да ми објасни: да ли ће пред месном контролом, која ове пореске рачуне буде расматрала, важити само ова наредба пореског одељења о ослобођењу ове застареле порезе, кад се застарелост ових сума види и у самој рубрици распореда бр. 2 или не, па ако неће важити, него ће се ставити на терет рачунополагачу, онда да ли би требао рачунополагач да пошаље решење министра о овом ослобођењу кад буде стигло, контроли, коју умолити, да ово придружи рачунима за ту годину, или најзад, шта у овом случају рачунополагач треба да ради те да не би невино држави штету накнађао?“

— На ово питање одговарамо:

Неће контрола признати акт одељења као доказ о изостављеној суми пореза, јер по чл. 123. закона о непосредном посредном порезу, само Министар Финансија има права да расходује оне суме, које су застареле, или је утврђена немогућност наплате услед немаштине и отумаралости пореских обавезника.

Према томе, нека општински суд непрекидно понавља захтеве одељењу, да издејствује решење министрово о расходовању оних сума, које су по његовом наређењу изостављене из распореда бр. 2. за 1908. годину, па кад то решење дође, онда да га пошље контроли, пошто су рачуни већ пред њом, те да га она придружи истима и при прегледу узме у обзир.

Без овога, она би оптеретила рачунополагача целом изостављеном сумом, као год што је безброј оних рачунополагача, који су неправедно оптерећени оним сумама, које су 1897. године изостављене из распореда бр. 2. под I па пренесене на одговорне рачунополагаче, по познатом распису Пореске Управе.

II.

Суд општине грачачке, актом својим Бр. 1824 и деловођа општине паланачке (ср. јасенички) питају:

„Поједине општине неједнако наплаћују аренду на општинским и црквеним заветинама од појединих продаваца пића, колачара, грнчара и других, а неке

општине то дају под закуп, па закупци наплаћују колико хоће.

Овај приход негде се уноси у општинску, а негде у црквену односно манастирску касу.

Моли се уредништво за обавештење:

1. По ком се закону и колика аренда наплаћује на заветинама општинским и црквеним и на који артикал;

2. Ако законом није одређена аренда, онда ко је надлежан да одређује величину ове, и

3. Имају ли право општине и цркве да издају ово укупно под аренду, па даарендатори дају под закуп, и да ли приход иде у општинску или црквену касу?«

— На ово питање одговарамо:

Не постоји закон, који би регулисаво ово питање о аренди, јер се одредбе из закона о панаћурима и пазарним данима не могу применити на ове случајеве.

Према томе, за све заветине и саборе, који се држе на општинском земљишту, општина има право да наплаћује аренду од оних, који ма каквом робом или иначе закрче њено земљиште.

Колика ће бити ова аренда за механе, кафане, колачарнице, и т. д. треба да одреди општински одбор.

Он може решити да се ово издаје и путем лицитације, било једном било разним лицима.

Ови приходи од заветина општинских припадају општинској каси.

Што се тиче оних заветина и сабора, који се држе око цркава и манастира и на земљишту ових, ту таксу одређују црквени тутори и манастирске управе, и приходи иду у црквену односно манастирску касу.

III.

Суд општине равно-дубравске, актом својим Бр. 1173. пита:

»По члану 1. закона о осигурању стоке, право на накнаду имају они сопственици, чија стока угине од болести или случајно.«

У вашем листу објашњено је, да на накнаду имају право и они, чија стока угине од грома.

Да ли имају права на накнаду они сопственици, чија стока буде убијена стоком других сопственика, као што је случај у овој општини, да је во једнога лица убио вола другог сопственика«.

— На ово питање одговарамо:

И по прецизном наређењу чл. 1. закона о осигурању стоке, и по намери која се хтела да постигне овим законом, види се, да накнада припада само онда, кад се ова за угинулу стоку не може тражити ни с које друге стране.

У овом истакнутом случају, ако се утврди да је во оштећеног погинуо небрежењем сопственика другог вола, онда он има право на накнаду од овога сопственика, а никако по закону о осигурању стоке.

IV.

Деловођа општине барајевске, пита:

1. »Одбор општине барајевске, у седници својој од 8. јула т. г. бр. 1178, а на основу § 391. тач. в. каз. зак. и § 4. полицијске уредбе, ставио је под полицијски надзор извесна лица, на која се сумњало да у општини чине казнима дела и разне крађе. Решење ово одобрио је начелник среза посавског окр. београдског на основу чл. 152. закона о општинама.

Кад је суд општински саопштио лицима, која су под надзор стављена, горње одборско решење и приступио извршењу истог, поједина лица изјавила су жалбу Првост. београд. суду окр. београдског, који је иста решења суда општинског ништио, позивајући се на чл. 9. Устава земаљског, наводећи да лица под надзор стављена нису претходно саслушана, ма да у чл. 9. Устава, не стоји да лица морају бити претходно саслушана, већ да не могу бити притворена и слободе лишена без писменог и разлозима поткрепљеног решења.

Како су решења првостепених судова извршна и за општинске судове у овим случајевима обавезна, то је осујећено решење одборско о стављању сумњивих лица под полицијски надзор а у општини се чине разне крађе.

Моли се уредништво за објашњење по овом предмету;

2. Одбору школе барајевске, који је изабрат 1906. год. на две године, истекао је рок у јуну месецу ове 1908. год. и према овоме у почетку школске године одбор политичке општине барајевске, којој општини припада и школа барајевска, изабрао је друга лица за чланове школског одбора за наступајуће 2 године.

Кад је ово решење достављено управитељу школе барајевске, он је исто вратио суду општинском наводећи: да је избор противан закону о народним школама, тражећи да чланове школског одбора бира збор политичке општине а не одбор.

Како политичку општину представља њен одбор у свима пословима, суд је мислио да има права и бирања чланова школ. одбора, а како управитељ на ово не пристаје, већ тражи да исте бира збор што у чл. 55 закона о народним школама не стоји изречно, већ стоји политичка општина, то се моли уредништво за објашнење, је ли надлежан одбор политичке општине да бира чланове школ. одбора, или збор, па ако је надлежан збор онда на који начин, да ли у смислу чл. 33. или чл. 53. в. закона о општинама, у овом случају да ли треба да се подносе кандидатске листе за чланове школ. одбора и гласање врши куглицама или на који начин?«

V.

На ова питања одговарамо:

Полицијски надзор или се досуђује као казна (§ 12. кр. закона) на начин прописан § 37. **а, б** и **в** и § 320. **а** и **б** кр. закона, или се под исти стављају сумњива лица на начин прописан § 4. полицијске уредбе и § 391. **б** кр. закона.

Кад год је први случај, онда осуду о надзору цене оне власти, које су надлежне за расматрање главне казне.

Тако, ако је надзор досудио првостепени суд, онда умесност овога цени виши суд уз оцену главне осуде, а ако је казну изрекла полицијска власт или општински суд, онда и умесност надзора оцењују првостепени судови, као надлежни по § 15 и 16. полицијске уредбе.

Исто тако умесност стављања под полицијски надзор по § 391. **б** кр. закона. цене првостепени судови, пошто и те одлуке произлазе из примене III части кривичнога закона.

Што се тиче надзора, под који се стављају сумњива лица на основу § 4. полиц. уредбе, кад год *не иде уз другу казну*, него се само узима као превентивна мера за одржавање реда и безбедности и сузбијање рђавих дела у опште, жалба се подноси *непосредној државној власти*, на начин и за време оно, како је прописано овом уредбом.

Прва, опет, непосредна државна власт општинским судовима јесте за сеоске општине среска власт, а за општине окружних градова окружна начелства (чл. 142, 143, 146 и 147. зак. о општинама).

Да ова надлежност није пренесена на првостепене судове види се отуда, што је и пети став §. 4. полицијске уредбе, мењан законом од 17. јануара 1904. год. сводећи време надзора од 4 на 3 месеца, кад и § 15. и 16. по којима је надлежност расматрања пресуда и решења за дела из III части крив. закона пренесена на првостепене судове, па су одредбе о надзору нарочито остављене онакве, какве су и дотле биле — т. ј. подношај жалба остављен и даље непосредној државној власти.

Према овоме, првостепени суд није требао да прима жалбе њему упућене и по њима доноси своје одлуке, него их је требао послати непосредној државној власти као надлежној на оцену.

Како је, он, међутим, већ поништио решења општ. суда и одбора, то нека општ. суд преко среске власти учини потребан корак, да се о овоме донесе начелна одлука Касационог Суда, како се у будуће не би догађала забуна и пометња.

VI.

Члан 55. закона о народним школама поставља правило, да чланове школског одбора бира она политичка општина, у којој је школа.

Које баш општинско представништво врши овај избор, т. ј. да ли то чини сам општински суд, или одбор или збор, о томе закон не вели ништа.

Према томе расправа овога питања има да се наслони на закон о општинама.

По овоме, пак, закону, ова дужност никако не може да припадне збору, јер је чл. 33. није предвидео.

Она најприродније припада општинском одбору, који према тачци 18. чл. 86. закона о општинама решава о свима оним предметима, за које по закону о општинама или другом ком закону, није изречно предвиђена надлежност суда или збора, а треба да их уради или реши општина.

Према томе, умесно је урадио општински одбор кад је изабрао чланове школског одбора.

О овоме избору треба да се извести школски надзорник у смислу чл. 55. ако надзорник постоји, а ако овога нема онда окружни школски одбор, који по чл. 64. т. 3. закона о народним школама надгледа рад школских одбора и расправља сукобе између ових и учитеља.

Сам учитељ, односно управитељ, нема права да непосредно чини приговоре овоме избору и уважава га или не.

VII.

Суд општине кривајске, актом својим Бр. 1286, пита:

По досадашњој пракси, многи општински судови нису до сада *у напред наплаћивали* таксу од оних, који подижу тужбе за иступне крађе, о којима говори § 391. кр. закона, него су по свршеној истрази осуђивали кривца да поред осталог плати и прописну таксу.

Чиновници срески, вршећи ревизију ових послова налазе, да је овакав рад погрешан, и да треба од тужиоца наплаћивати таксу у напред.

Моли се уредништво за обавештење: како је правилније поступати у овим случајевима.“

— На ово питање одговарамо:

У ставу трећем § 391. кр. закона вели се: да ће се крађе плодова и оних ствари, које се непосредно појести и попити могу, и ако су оне узете за сопствено уживање, казнити само на тужбу оштећеног.

Према томе све остале иступне крађе, ако није случај §§ 234, 235. и 236. кр. закона, казне се по званичној дужности.

По томе, а по начелу постављеном у 1. напомени код т. бр. 227. зак. о таксама, такса се неће наплаћивати унапред по свима оним иступним кривицама, које се казне по званичној дужности.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Ђиарицо Салватори. Управа града Београда притворила је 27. прошлог месеца једног странца, који је допутовао без путних исправа, а по своме кретању и начину живота обратио је на себе пажњу полиције. Он се зове Ђиарицо Салватори, а родом је из Сантријетропоља (Италија). Приликом притварања код њега је нађено у италијанском новцу: 4 банкноте од по 500 лира, 3 банкноте од по 100 лира и 7 банкнота од по 50 лира. Он је покушао да ове банкноте приликом претреса од себе одбаци, па када није успео, понудио је полицијском чиновнику и новац само да га пусти у слободу. Истрагом се утврдило, да су нађене банкноте лажне, а по првим прикупљеним подацима дознало се, да је због протурања и прављења лажног новца — банкнота — раније био осуђен у Букурешту на 4 године робије.

По извесним писменим документима који су код њега нађени, за сада се утврдило, да су нађене лажне банкноте послате из Месине (Италија), где вероватно постоји организована дружина, чији је агент и овај притворени Ђиарицо.

Управа Београда је преко овд. италијанског посланства о свему известила и италијанско Министарство, а Ђиарицу је задржала у притвору док се његова екстрадиција не затражи.

Ако би когод знао да је ово лице учинило још какво кривично дело, моли се да одмах извести своју најближу власт, а ова Управу града Београда.

Александар Талев. Управа града Београда притворила је 6. текућег месеца Александра Талева, родом из Охрида, због тога, што је под туђим именом и пасошем допутовао у Београд. За ову кривицу кажњен је 20 дана затвора.

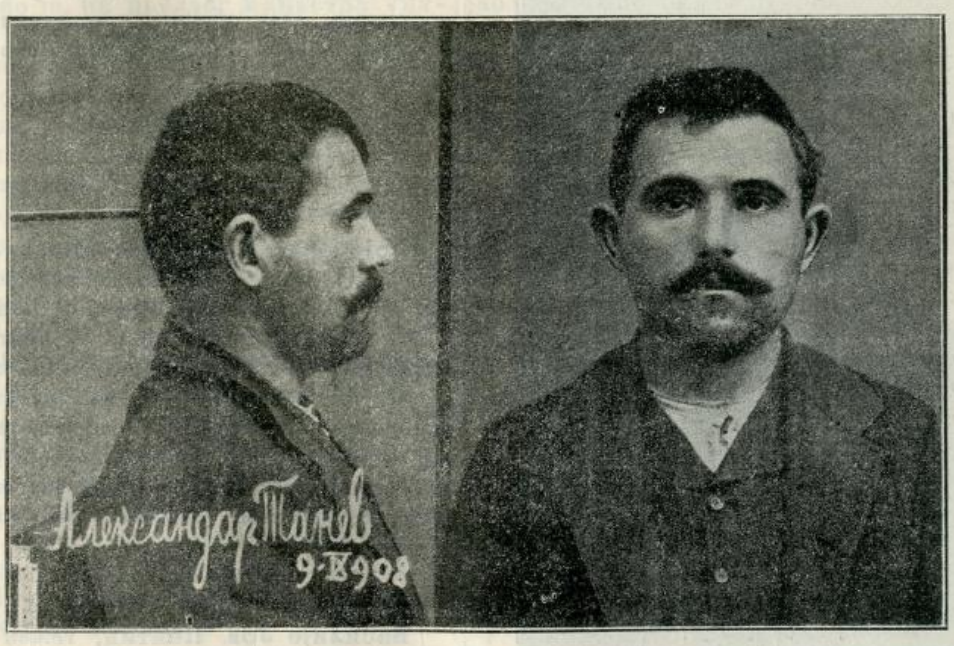

Истрагом се утврдило, да је Талев у Софији одговарао за једно извршено убиство у близини Софије, а сумња се, да је он у Бугарској извршио још једно убиство. О њему су тражени од бугарских власти потребни податци. Све полицијске и општинске власти, а и приватни, ако би што год о њему знали, нека известе Управу града Београда, с позивом на акт бр. 36910. Н. Ђ.

Ноћу између 20. и 21. октобра прошле године убијен је из револвера **Милан,** син **Павла Оцокољића**, из села Лиса, у срезу драгачевском, а на путу Чачак — Краљево. Убијени Милан 20. октобра пр. год. дотерао је на својим колима из Ивањице на чачанску пијацу суве шљиве за рачун једнога трговца, испоручио их купцу, примио награду за подвоз, па по свршеном послу кренуо се за село Балуге, одакле је имао да узме од једнога свога наполичара жито. На његову велику несрећу уморан од рада заспао је у колима. Рђави људи, каквих, на жалост, има повише и међу нашим земљорадничким светом, држећи да је Милан продао своје сопствене шљиве и да, према овоме, носи са собом доста новаца, пре-

срели су га на путу и онако успаваног убили. Пошто су га опљачкали, одвели су волове и кола у авлију Вучете Кнежевића, из Балуга и оставили су их ту, очевидно у намери, да на њ баце сумњу за извршење овога убиства. Сутрадан, рано ујутру, када је устао Вучета и изишао са сином у авлију, спазио је кола с воловима, пришао ближе и угледао убијеног Милана непомична, готово укочена, где лежи

наслоњен на канате, као да спава. Вучета је одмах известио о томе општински суд, а суд начелника среза трнавског г. М. Доронтића, који је још истога дана дошао са среским лекаром у Балуге. Секцијом и увиђајем полицијским утврђено је, да је над Миланом извршено убиство недалеко од Вучетине куће и то по свој прилици из користољубља, јер у његовом

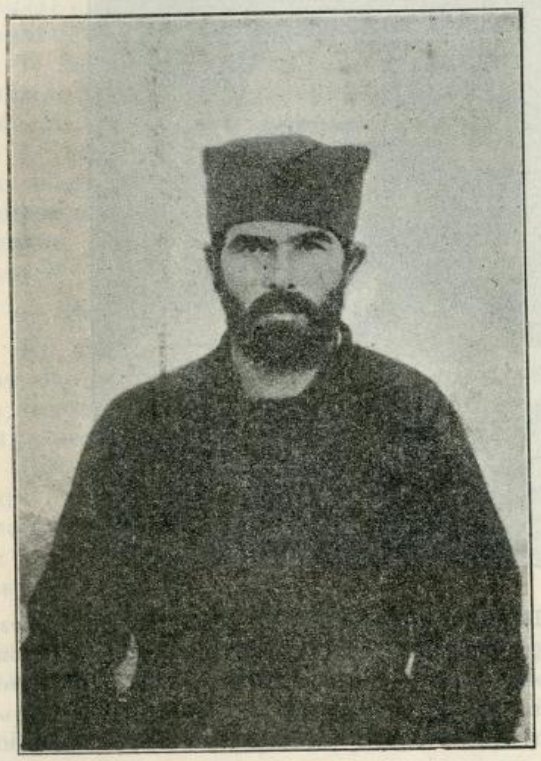

Владимир Мађаревић

оделу није нађено ништа од новаца приликом претреса. Г. М. Доронтић одмах је повео живу истрагу и утврдио најпре идентитет убијеног Милана, јер га нико у Балугама није познавао,

Петар Бешевнћ

па ускоро пронашао и убицу *Владимира Мађаревића*, из Лисе, који је после овога убиства извршио још један покушај убиства над Чедомиром Маринковићем, из Заблаћа, а у друштву с Петром Бешевићем, из Јежевице.

Према признању Владимировом, тога дана када је убијени Милан био на чачанској пијаци био је ту и Драгић Тимотијевић, из Липнице, па када је видео да Милан премерава шљиве, падне му на ум да га треба убити и опљачкати, јер је држао да ће имати подоста новаца. Како није хтео сам да изврши дело, то нађе у једној кафаници њега — Владимира— и Петра Бешевића, и са њима се крене пут Балуга. На путу дочекају кола у којима је Милан спавао и Владимир га убије из револвера, а потом и опљачка, после чега волове и кола с лешом уведу у авлију Вучетину, како би на њ бацили сумњу.

Докле је Владимир био у притвору код иследне полицијске власти признавао је да је извршио убиство с разбојништвом над Миланом у друштву с Драгићем и Петром и показао је место на коме је скрио револвер из кога је убио Милана, а чија су се олова из метака потпуно слагала с оловом извађеним из главе убијеног Милана. Тако исто признао је да је извршио покушај убиства над Чедомиром, у друштву са Петром Бешевићем. На суду је порекао своје признање дато код полицијске власти по делу убиства с разбојништвом извршеним над Миланом, те тиме успео да спасе своје саучеснике, но њега бар казна није мимоишла.

Претрес по овим кривицама био је у првостепеном суду за округ чачански. Владимир је осуђен и за убиство с разбојништвом и за покушај убиства 20. година робије у окову, Драгић Тимотијевић је ослобођен за некрива, а Петар Бешевић је по делу убиства с разбојништвом ослобођен за некрива, а по делу покушаја убиства осуђен на 2 године робије у окову. Како је ова пресуда првостепеног чачанског суда поништена од стране Касационог Суда, због осуде Владимирове, донесена је нова пресуда, којом је Владмир осуђен *на смрт*.

Владимир је пре овога био осуђен на три године робије у окову због опасне крађе.

И Владимир и Петар склони су на вршење свију крив. дела, обојица су нерадници и алкохоличари. Прави типови наших сеоских зликоваца.

С. Т.

ПОТЕРЕ

Војислав Јовановић, Јолић, из Лесковца, извршио је једну крађу, због које је стављен под крив. истрагу и притвор, но ноћу између 5 и 6. ов. месеца утекло је из притвора. Војислав је стар 19 год., средњег раста, црномањаст, у цивилном оделу, на глави има фини сламни шешир. Нека све полицијске и општинске власти обрате пажњу на њ и у случају проналаска стражарно га спроведу начелнику среза лесковачког, с позивом на депешу Бр. 20569.

Василије Јов. Пантић, тежак из Куле, утекао је 5. ов. месеца из притвора, у коме је био због силовања. Василије је стар 17. година, црномањаст, сувоњав, на левој страни лица до слепог ока има једну белегу, од одела има гуњче, а на глави шајкачу. Све власти треба да га живо потраже и пронађеног стражарно спроведу начелнику среза млавског, с позивом на депешу Бр. 14471.

Живан Илић, родом из села Мађара, у срезу прокупачком, осуђеник нишког каз. завода, утекао је с рада 5. ов. месеца. Живан је стар 32. године, високог раста, сувоњав, косе црне, чела малог; од одела има бео гуњ, гаће и кошуљу, на глави шајкачу. Све полицијске и општинске власти нека га најживље потраже и у случају проналаска стражарно спроведу Управи нишког казненог завода, с позивом на депешу Бр. 2239.

НАЂЕН ЛЕШ

У околини села Михаиловца, у срезу брзопаланачком, нађен је 30. прошлог месеца поред обале дунавске леш једног непознатог мушког лица. Секцијом је утврђено, да је смрт наступила дављењем и да је леш био у води бар 20. дана. Непознати је стар 18—20. год., малог раста, добро развијен, дуге, смеђе косе, по угловима око усана и на бради има мало смеђих длака; од одела има белу кошуљу са порупчићима на грудима и црне уске чакшире; око леве ноге везана му је једна врпца, канап. На лицу нема никаквих повреда. Све власти па и приватни, ако би што год знали о овом лицу његовој породици, нека известе начелника среза брзо-паланачког, с позивом на акт Бр. 9538.

КРАЂЕ СТОКЕ

Ђири Петковићу, из Кнсуре, украђен је пре неки дан један коњ доратаст, матор 26. година, са жигом положено «Т». Нека све власти обрате пажњу на овога украђеног коња, па у случају проналаска известе начелника среза бело-паланачког, с позивом на депешу Бр. 7036.

Радовану Пантићу, из Горића, среза ваљевског, ноћу између 29. и 30. прошлог месеца украђена је једна кобила длаке зелене, матора 8. година, дугачког репа, копита десне ноге прса уздуж, са жигом «К», који је окренут ка гриви, а поред њега и жиг «V.» Нека све полицијске и општинске власти потраже ову украђену кобилу, па у случају проналаска известе начелника среза ваљевског, с позивом на акт Бр. 14972.

УХВАЋИНИ

Светозар Томовић, бив. писар општине рудничке, у срезу качерском, чију смо потерницу донели у 32. броју нашега листа, ухваћен је, те је према томе престала потреба за његовим даљим траженьем.

Богдан Јанковић, пекарски момак чију смо потерницу и слику донели у 35. броју нашега листа, ухваћен је у Осипаоници, те је стога престала потреба за његовим даљем траженьем.

Штампа Крађ. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Алимпић

БРОЈ 38. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 21. СЕПТЕМБРА 1908. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

МИ

ПЕТАР I

ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ И ВОЉИ НАРОДНОЈ

Краљ Србије

На предлог Нашег Министра унутрашњих дела, а по саслушању Нашег Министарског Савета, а на основу члана 54. и 101. Устава Земаљског, решили смо и решавамо:

Народна Скупштина састављена из Народних Посланика изабраних за скупштинску периоду: 1908, 1909, 1910. и 1911. годину, сазива се у први редован сазив на дан првога октобра ове године у Београду.

Наш Министар унутрашњих дела, нека изврши овај указ.

14. септембра 1908. год.
у Београду.

ПЕТАР С. Р.

Министар унутрашњих дела,
Св. Милосављевић С. Р.

Његово Величанство Краљ Петар I благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника прве класе среза црногорског Андру Станковића, пређашњег среског начелника;

за начелника друге класе среза пчињског Лазара Нешића, начелника исте класе среза моравског, округа нишког, по службеној потреби,

за начелника треће класе среза крајинског Косту Ђорђевића, начелника исте класе среза црногорског, по молби, и

за начелника треће класе среза моравског округа нишког, Милована Јовановића, начелника исте класе среза пчињског, по молби.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, решено је:

да се Борисдаву Милисављевићу, начелнику треће класе среза крајинског уважи оставка коју је поднео на државну службу.

Његово Величанство Краљ Петар I благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полициског писара прве класе Управе града Београда Милана Л. Првуловића, полициског писара исте класе среза пољаничког, по службеној потреби;

за полициског писара прве класе начелства округа тимочког Војислава Кимпановића, полициског писара исте класе среза хомољског, по службеној потреби;

за полициског писара прве класе начелства округа смедеревског Милована Митровића, полициског писара исте класе среза рамског, по службеној потреби;

за полициског писара прве класе начелства округа нишког Стевана Спасића, пређашњег полициског писара;

за полициског писара друге класе начелства округа ваљевског Радослава Ј. Шљивића, полициског писара исте класе среза колубарског, округа београдског, по службеној потреби;

за полициске писаре треће класе начелства округа крушевачког: Милана А. Маринковића, полициског писара исте класе среза власотиначког, по молби, и Вујицу Мицића, правника — практиканта начелства округа крајинског;

за полициског писара треће класе начелства округа пожаревачког Животу Р. Спасојевића, полициског писара исте класе среза кључког, по молби;

за полициског писара треће класе начелства округа пиротског Михаила Хаџи-Ционића, практиканта истог начелства;

за полициског писара треће класе начелства округа чачанског Божидара Тошића, пређашњег пореског помоћника;

за полициске писаре прве класе среза врачарског: Илију Поповића, полициског писара исте класе среза расинског, по молби и Атанасија Николића, полициског писара исте класе среза посаво-тамнавског, по службеној потреби;

за полициског писара прве класе посавског округа београдског Владимира Главинића, полициског писара исте класе среза посаво-тамнавског, по службеној потреби;

за полициске писаре прве класе среза јабланичког: Јевту Ђирића, полициског писара у оставци и Велимира Јовичића, полициског писара исте класе у пенсији, и за полициског писара треће класе истога среза Петра Павловића, полициског писара у оставци;

за полициског писара прве класе среза неготинског Косту Костића, полициског писара исте класе среза голубачког, по молби;

за полициског писара прве класе среза брзопаланачког Васу Поповића, полициског писара исте класе среза посавског округа ваљевског, по службеној потреби;

за полициског писара прве класе среза ресавског Симу Николића, полициског писара исте класе среза космајског, по службеној потреби;

за полициског писара прве класе среза моравског округа нишког Милана Радуловића, полициског писара исте класе среза копаоничког, по службеној потреби, и за полициског писара треће класе истога среза Тихомира Мијатовића, полициског писара исте класе среза нишког, по службеној потреби;

за полициског писара прве класе среза голубачког Милана Комарчевића, полициског писара исте класе среза јадранског, по службеној потреби;

за полициског писара прве класе среза моравског округа пожаревачког Миха-

ила Младеновића, полицискоr писара исте класе среза алексиначког, по службеној потреби;

за полицискоr писара прве класе среза рамског Јована Илића, полицискоr писара исте класе среза јабланичког, по службеној потреби;

за полицискоr писара прве класе среза орашког Марка Панића, полицискоr писара у пенсији;

за полицискоr писара прве класе среза подунавског Маринка Маринковића, полицискоr писара исте класе среза гружанског по молби;

за полицискоr писара прве класе среза ариљског Стојана Томића, полицискоr писара исте класе среза љубићског, по службеној потреби;

за полицискоr писара друге класе среза космајског Сретена Трифковића, полицискоr писара исте класе среза трнавског, по службеној потреби;

за полицискоr писара друге класе среза подгорског Николу Милошевића, полицискоr писара исте класе среза врачарског, по службеној потреби:

за полицискоr писара друге класе среза копаоничког Василија Николајевића, полицискоr писара исте класе среза качерског по службеној потреби;

за полицискоr писара треће класе истога среза Василија Тодоровића, полицискоr писара исте класе среза моравскоr округа нишког, по службеној потреби;

за полицискоr писара друге класе среза трстеничког, Драгомира В. Муњића, полицискоr писара исте класе среза драгачевског по службеној потреби;

за полицискоr писара друге класе среза деспотовачког Николу Милосављевића, полицискоr писара исте класе среза лепеничког, по службеној потреби;

за полицискe писаре друге класе среза нишког: Живка Вукојчића, полицискоr писара исте класе начелства округа крушевачког, по службеној потреби, и Чедомира Д. Тодоровића, полицијскоr писара исте класе среза гружанскоr, по молби;

за полицискe писаре друге класе среза посаво-тамнавскоr: Вељка Јовичића, полицискоr писара исте класе среза колубарскоr округа београдскоr, по молби и Милана Кузмановића, полицискоr писара исте класе среза врачарскоr, по службеној потреби; и за полицискоr писара треће класе истога среза Војислава Стевановића, правника-практиканта;

за полицискоr писара друге класе среза млавскоr: Радослава Радуловића, пређашњеr полицискоr писара, и за полицискоr писара треће класе истога среза, Спасоја Панића, полицискоr писара исте класе среза ресавскоr, по службеној потреби;

за полицискоr писара друге класе среза љубићскоr Светислава Катића, полицискоr писара исте класе среза јасеничкоr округа крагујевачкоr по службеној потреби, и за полицискоr писара треће класе истога среза Гаврила Николића, пређашњеr полицискоr писара;

за полицискоr писара друге класе среза јасеничкоr, округа смедеревскоr, Стевана Павловића, полицискоr писара исте класе среза подунавскоr, по службеној потреби;

за полицискоr писара друге класе среза црногорскоr Михаила Бекића, полицискоr писара исте класе среза таковскоr, по службеној потреби;

за полицискоr писара друге класе среза жичкоr Ананија Стевановића, полицискоr писара исте класе среза студеничкоr, по службеној потреби;

за полицискоr писара треће класе среза грочанскоr Жарка Јанаћковића, полицискоr писара исте класе среза заглавскоr по молби;

за полицискe писаре треће среза колубарскоr округа београдскоr: Димитрија Игрошанца, полицискоr писара исте класе среза јабланичкоr по молби и Војислава Новаковића, правника — практиканта;

за полицискоr писара треће класе среза ваљевскоr Милана Ж. Цветковића, полицискоr писара исте класе среза моравичкоr, по службеној потреби;

за полицискоr писара треће класе среза колубарскоr округа ваљевскоr, Косту Митровића, полицискоr писара исте класе среза мачванскоr по службеној потреби;

за полицискоr писара треће класе среза посавскоr округа ваљевскоr Милана Б. Михајловића, полицискоr писара исте класе Управе града Београда, по службеној потреби;

за полицискоr писара треће класе среза тамнавскоr, Стевана Николића, полицискоr писара исте класе среза ваљевскоr, по службеној потреби;

за полицискоr писара треће класе среза власотиначкоr Милутина Д. Поповића, полицискоr писара исте класе среза лужничкоr, по молби;

за полицискe писаре треће класе среза гружанскоr: Миладина Радојчића, полицискоr писара исте класе среза добричкоr и Душана Живковића, полицискоr писара исте класе среза ариљскоr, обојицу по молби;

за полицискоr писара треће класе среза лепеничкоr, Милана Николића, полицискоr писара исте класе среза студеничкоr, по молби;

за полицискоr писара треће класе среза кључкоr, Светислава Ђорђевића, полицискоr писара исте класе среза неготинскоr, по службеној потреби;

за полицискоr писара треће класе среза расинскоr, Владимира П. Костића, полицискоr писара исте класе среза копаоничкоr, по молби;

за полицискоr писара треће класе среза ражањскоr Милана Величковића, полицискоr писара исте класе среза црногорскоr, по молби;

за полицискоr писара треће класе среза алексиначкоr, Радивоја Мирковића, полицискоr писара исте класе среза брзопаланачкоr, по молби;

за полицискоr писара треће класе среза нишавскоr, Атанасија Поповића, полицискоr писара исте класе среза пчињскоr, по службеној потреби;

за полицискоr писара треће класе среза лужничкоr, Милутина Милића, полицискоr писара исте класе среза моравскоr округа пожаревачкоr, по молби;

за полицискоr писара треће класе среза азбуковачкоr, Миливоја Поповића, полицискоr писара исте класе среза колубарскоr округа ваљевскоr, по службеној потреби;

за полицискe писаре треће класе среза јадранскоr: Владимира Живановића, полицискоr писара исте класе среза подгорскоr, по молби, и Душана Милосављевића, полицискоr писара исте класе среза азбуковачкоr по службеној потреби;

за полицискe писаре треће класе среза звишкоr: Милутина Кокановића, полицискоr писара исте класе среза моравскоr округа пожаревачкоr, по службеној потреби, и Милана Поповића, пређашњеr полицискоr писара:

за полицискоr писара треће класе среза пожаревачкоr Владимира Јовановића, полицискоr писара исте класе среза млавскоr, по службеној потреби;

за полицискоr писара треће класе среза хомољскоr, Милана Б. Јанковића, пређашњеr полицискоr писара;

за полицискоr писара треће класе среза качерскоr, Милутина Петрашиновића, полицискоr писара исте класе среза љубићскоr, по службеној потреби;

за полицискe писаре треће класе среза бољевачкоr: Стојчу Поповића, полицискоr писара исте класе среза нишавскоr и Александра К. Петровића, полицискоr писара исте класе среза нишкоr, обојицу по службеној потреби;

за полицискоr писара треће класе среза заглавскоr Цветка Петровића, полицискоr писара исте класе среза белопаланачкоr, по службеној потреби;

за полицискоr писара треће класе среза белопаланачкоr Живојина Петронијевића, пређашњеr полицискоr писара;

за полицискоr писара треће класе среза прокупачкоr Војислава Ж. Николића, пређашњеr полицискоr писара;

за полицискоr писара треће класе среза добричкоr Спиру Коцића, полицискоr писара исте класе среза јасеничкоr округа смедеревскоr по молби;

за полицискоr писара треће класе среза драгачевскоr Божидара Голубовића, полицискоr писара исте класе среза прокупачкоr по службеној потреби;

за полицискоr писара треће класе среза моравичкоr Светозара Поповића, полицискоr писара исте класе среза жичкоr, по службеној потреби;

за полицискоr писара треће класе среза трнавскоr Миливоја Ђ. Перића, дипломираноr правника;

за полицискоr писара треће класе среза пчињскоr Животу Манојловића, правника — практиканта;

за полицискоr писара треће класе среза моравскоr округа пожаревачкоr Велимира П. Павловића, правника — полицискоr практиканта;

за полицискоr писара треће класе среза таковскоr Петра Вујића правника — практиканта, и

за полицискога писара треће класе среза студеничког Алексу Синђелића, практиканта среза ресавског;

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 16. септембра 1908. год. у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Милорад Крапчевић, полициски писар треће класе среза звишког, и

Васа Поповић, полициски писар треће класе среза деспотовачког, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпусте из државне службе.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 14. септембра 1908. године у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. зак. о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 2. септембра 1908. год. Бр. 4700, донето на основу члана 144. тачка 9. Устава, које гласи:

„да се Тома Ј. Бурковић, суплент гимназије, родом из Скопља и поданик турски, по својој молби, прими у српско поданство, заједно са својом женом Лепосавом, и малолетном децом: Маром и Вером, изузетно од § 44. грађанског закона.“

Указом Његовог Величанства Краља Петра I, на предлог Министра унутрашних дела, а на основу члана 34. зак. о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 2. септембра 1908. год. Бр. 4726, донето на основу члана 114. тачка 9. Устава, које гласи:

„да се Радисав Мицовић, учитељ у Каони, родом из Пешаца, у Старој Србији, и поданик турски, по својој молби прими у српско поданство заједно са својом женом Василијом и малолетном децом: Браниславом и Миодрагом, изузетно од §. 44. грађанског закона“.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу чл. 34 закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета, од 2. септембра 1908. год. Бр. 3553 донето на основу чл. 144. тач. 9. Устава које гласи:

„да се Антоније Тодоровић, пређашњи учитељ, родом из Призрена у Турској и поданик исте државе, прими у српско поданство по својој молби, изузетно од § 44. грађанског закона.“

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 9. септембра 1908. године у Београду.

РАСПИС

Свима начелствима, Управи града Београда и Суду општине града Београда

Поједине покрајине Руске империје и престоница њена Петрогад оглашене су за заражене колером.

Према томе све непосредне суседне државе предузеле су на својим границама потребне мере ради предохране и одбране против уношења заразе у своје области.

Али како није немогуће, да се поред свију наређених и предузетих мера предохране и одбране, зараза ипак унесе и распростре и на суседне земље, које су јој као такове највећма изложене (Немачку, Аустро-Угарску, Румунију, Бугарску па евентуално и Турску) а преко њих да дође и до нас, то је нужно, да се за времена предузму потребне мере за отклањање свега онога, што би могло посредно или непосредно утицати и стварати погодно земљиште за пријем и развијање колеричне заразе.

Међу тим мерама заузима прво место: *чистоћа.*

Са тога а с обзиром на постојеће и раније објављене прописе наређујем *свима начелствима, Управи града Београда и Суду општине града Београда:*

1., Да обрати најозбиљнију пажњу и контролу на чистоћу станова, нарочито пак: радионица, кафана, гостионица и свих оних јавних места, на којима се свет у већим масама скупља и задржава и да их строго и стално надгледа.

2., Нарочиту пажњу обратиће *начелства, — Управа града Београда и Суд општине града Београда* на бунаре, изворе, водоводе и чесме и њихову околину, као и све воде, које се употребљују за пиће и друге циљеве газдинства, и стараће се да применом најстрожих принудних мера спречи њихово евентуално и могуће загађивање притицајем какве било нечистоће и ђубрета, или пранљем нечистих судова и загађеног болесничког рубља.

3., Водиће бригу, да се кланице, помијаре, нужници, јазме, ђубришта, често и тачно чисте а по потреби и дезинфикују (кречним млеком, раствором гвожђане галице или карбола у 10% јачине).

4., Вршиће што потпунију контролу о исправности свију врста животних намирница: воћа, зелени, поврћа, хлеба, меса и осталог, како у сировом стању на тржиштима и по пијарницама тако и у зготовљеном стању, по ашчиницама, кафанама, гостионицама, механама, и касапницама, хлебарницама и пекарницама и пазити на потпуну исправност и чистоћу како локала и самих намирница, тако и особља, које њима рукује.

5., Водиће најстрожу евиденцију и контролу долазећих путника и странаца, наротито оних из Русије, пошто је цела Руска Империја проглашена за заражену, и сви путници отуд имају се сматрати за сумњиве.

6., Све власти, којима су специјални закони ставили у дужност бригу и старање око чувања и унапређења народног здравља, обавештаваће посредством својих стручних органа и референата свет и грађанство у свакој згодној прилици, да у најглавније мере за предохрану против обољења од колере поред чистоће спадају: *умереност у јелу и пићу;* да страх и бојазан од побољевања, злоупотреба у јелу и пићу, као и нагла промена у дотадањем начину живота ствара диспозицију за пријем и успешно развијање клица ове болести у организму, те ће грађанству предочавати штетност свега, што је претерано, и препоручивати чистоћу и умереност као најмоћнија и најјевтинија средства за предохрану, која сваки појединац може себи прибавити без великих тешкоћа и без икаквих материјалних жртава.

Из довде изложеног, *начелства, Управа града Београда и Суд општине града Београда* ће се уверити да у предузимању и примени првих и најсигурнијих превентивних мера нема ничег новог и особитог, што би нарочито отежавало извођење њихово и што не би било већ толико пута наглашавано и препоручивано у постојећим ранијим прописима; с тога се препоручује *свима начелствима, Управи града Београда и Суду општине града Београда* да ово наређење приме к знању и свом енергијом настану да се оно у свему врши и извршује.

А у циљу прибаве потпуне важности како овој мојој наредби тако и на њој основаним наредбама нижих власти прописане су и предвиђене казне за оне, који их не хтедну слушати и у таквим случајевима наспрам непослушника примениће *начелства, Управа града Београда и Суд општине града Београда,* сву строгост закона и казне прописане расписом мога претходника од 7/VII 1884. године СБр. 3907. (Санит. Зборник књига II-га свеска 3-ћа, страна 107—108).

СБр. 9851.

10. септембра 1908. год.

у Београду.

Министар унутрашњих дела,

Св. Милосављевић с. р.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

Да би добављена исправа могла послужити као доказ, мора она још и с погледом на облик и садржај испунити извесне захтеве[2]).

1. *Односно одблика* исправа мора а) *у оригиналу* бити поднета, јер је код простог преписа немогуће оценити праву особину исправе, а сем тога, услед поткрадених грешака, може не одговарати оргиналу. По правилу не треба примити ни јавне исправе у овереном препису, а нарочито не онда кад која од странака тражи исправу у оргиналу. Из овога се, опет, не може извести да препис исправе увек нема доказне вредности. Под претпоставком да се препис слаже с оргиналом, може садржај преписа бити од исте доказне вредности као и садржај оргинала. б) Добављена исправа треба да буде у *целини*. Ако су делови исправе исцепани или одвојени, да се не могу добавити, то та непотпуност може исправи или сасвим или делимице одузети доказну снагу, што ће зависити од тога, да ли се на исцепаном или одвојеном делу налазила каква важна чињеница. Разуме се, да ће и исправа, која није у целини, имати потпуну доказну снагу, ако су њени исцепани делови без важности. в) Исправа не сме садржати *недопуштена прецртавања* као: прецртавања, радирања, дометања, по којима би се могло посумњати да је права исправа фалсификована. Према томе, неће свако прецртавање или додавање бити знак да је исправа фалсификована, то неће бити н. пр. кад је онај, који је писао приватно писмо, сам прецртавао, радирао или поправљао Кад је радирање или поправљање недопуштено, па неко ипак то учини, онда оно може исправи одузети доказну снагу само тада, ако се баш тај радирани или поправљани део односи на важне чињенице.

2. *Односно садржине* добављена исправа мора бити а) *јасна*. Али и нејасне исправе могу послужити као индиц или основ подозрења, но само такве, код којих се баш из те нејасности може да изведе закључак да је издавач те исправе извршио или учествовао у извршењу каквог кривичног дела, као н. пр. нејасна сумњива преписка кад је реч о кривичном делу велеиздаје. б) Исправа не сме садржати *противречја* у толико, у колико се због њих не може да зна, шта се хтело рећи исправом.

II. Доказивање истинитости исправе.

Погодба за доказну снагу исправе јесте њена *истинитост*, под којом разумемо околност, да она одиста онако, како је поднета, долази од онога, који је означен као њен издавач. Кад је реч о доказивању истинитости исправа, закон разликује исправе на *јавне* и *приватне*.

1. *Јавне исправе*. Код јавних исправа није потребан нарочити поступак ради доказивања њихове истинитости, јер се из извесних законских захтева, које јавна исправа мора у себи садржати, изводи да је истинита. Тако н. пр. ако је исправа написана у законом прописаној форми, ако је снабдевена печатом и потребним потписима, онда постоји законска претпоставка да је и истинита. Код ових исправа, дакле, потребно је само извршити увиђај о томе, да ли и оне садрже све законске захтеве, и ако то стоји, онда, без икаквог даљег доказивања истинитости, јавне се исправе по § 234 сматрају као потпун доказ о ономе о чему гласе. Само код исправа које су туђинске власти издале потребан је извесан поступак да би се утврдило, да је поднета исправа издата у форми коју прописује закон земље у којој је издата, или да се утврди да су потписи на њој истинити, или да је издата од надлежне власти. Овај поступак се свршава у Министарству Спољних Послова.

Ма да постоји законска претпоставка, да су јавне исправе истините, ипак то никако не значи, да је противу њих искључен противдоказ. И противу њихове вероватноће и истинитости може се војевати, а ова ће по § 234 бити уздрмана:

а) ако се издавач из службене радње, којом је издао исправу, има надати каквој користи или се имао бојати какве штете; или

б) ако би иначе противу истинитости какве исправе било основане сумње.

Према томе, странке имају права да војују противу истинитости јавне исправе износећи ма који од ових основа, а на њих има и суд по службеној дужности да пази. Не дâ се поставити опште правило, по коме би се имало ценити, да ли је један основ у стању да истинитост исправе доведе у сумњу или не. Због многостручности основа све је то остављено слободној оцени суда, и ако суд нађе да изнети основ у конкретном случају доводи истинитост исправе у сумњу, таква исправа неће имати доказне вредности све док та сумња не буде отклоњена.

Исто вреди и за протоколе иследних власти и за судске протоколе, т. ј. и они су по другом одељку § 234 јавне исправе, и потпун су доказ о ономе, што је у њима записано, сем ако иследник или судија, с погледом на ту радњу коју је вршио и која је забележена у протоко, не би требао бити искључен по службеној дужности, или ако иначе противу вероватности или истинитости тих протокола не би било основане сумње. Таква сумња постојала би нарочито тада, кад протоко не би био начињен на онај начин и у оној форми, коју закон прописује, н. пр. кад сваки табак не би био потписан од стране окривљеног, кад испиту не би присуствовала два грађанина и т. д.

Различите су од јавних исправа сведоџбе појединих службеника или чиновника о службеном раду, или о околностима које су се за време ислеђења или претреса судског појавиле. Ове сведоџбе по § 235 у свему се изједначавају са сведоџбама других сведока.

2. *Приватне исправе*. Код приватних исправа мора се истинитост потпуно доказати, ако се њима ма шта хоће да докаже. Истинитост приватне исправе утврђује се:

а) *Признањем* (*rekognition*) онога, који се сматра као издавач. Пошто та изјава садржи у себи признање, то оно мора бити судско; вансудско признање створило би вероватноћу а не и извесност о истинитости исправе, те би служило само као ближи основ подозрења. Као год што се ћутање не сматра за признање, тако се исто из ћутања не може извести ни истинитост исправе.

(наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

[2] *Mittermaier*, Beweislehre 338; *Rulf*, Commentar II 119; *Kitka*, Thatbestand 274.

DIE VERBRECHENSBEWEGUNG IM ÖSTLICHEN EUROPA

I Band. — Die Criminalität der Balkanländer.

von Dr. Arnold Wadler.

(свршетак)

У Србији осуђена лица деле се према свом *имовном стању*. Криминална статистика разликује три групе: имућне, средњег стања и сиромашне. Службени материјал не даје никаквих података о томе, према чему је учињена ова деоба и шта је био критериум за ову деобу. То је прва мана, која искључује научну контролу. Друга много важнија мана је, што нема података о величини дотичних маса у укупном становништву. Не зна се, дакле, који се део становништва има сматрати као имућан или сиромашан, а који се део има убројати као средњега стања. Али ова мана не налази се само у српској статистици; она се може сматрати као општа.

Према привредним приликама у Србији, у њој број имућних није претерано велики; још мање може бити речи о класи пролетера, пошто је подела имања до крајности равномерно изведена у сравњењу са другим, нарочито индустриским земљама. Уз то долази и изванредна заштита, коју закон даје малој сопствености институцијом незадужљивог остатка земље. Међутим службени матиријал, у колико служи као подлога криминалној статистици, очевидно једва се придржавао ових мерила, бар не у периоду 1888—1896. год. Јер у овоме добу удео »имућних« у кривич. делима достигао је просечно 16%, на лица средњега стања дошло је више од 50%, а на сиромашне око 30% од укупног броја осуђених. У последњој десетини наступило је знатно скретање. Број имућних деликвената спао је више од половине (око 70%), док је напротив ред средњега стања врло јако порастао; удео сиромашних је — бар у последњој петини — такође нешто спао. Што се тиче динамичне промене кривичности, то имућни показују највећу оптерећеност у 1895. год. Привредна криза далеко је више захватила класу сиромашних. У овој години достигао је број осуђених, који припадају овој имовинској групи, са цифром 2041, највишу тачку у целом периоду и њен релативни удео попео се на 42·36%, тако да је готово половина криваца регрутована из те групе. Напротив и број деликвената, који припадају средњем имовном стању, апсолутно је у неколико порастао 1895. године (1916), али није у тој години достигао највишу тачку у погледу кретања кривичности ове групе. 1892-га година показује једну већу цифру осуђених (2007), а од 1897. премаша цифра осуђених, који су средњег имовног стања, са више од 2000 редовно онај број из критичне 1895-те год.

Имућни показују најјачег учешћа у кривич. делима противу државе и противу личности, а напротив мање у деликтима противу имовине (у овој врсти деликата највеће је учешће ове групе у шумским кривицама). Сем тога мање је њихово учешће у насилним деликтима (умишљајно и неумишљајно убиство) него у другим деликтима исте категорије (увреда). Средња имовинска класа оптерећена је претежно у деликтима повреда, а нешто мање у кривич. делима противу својине. Уза све то у последње доба опао је специфични криминалитет ове класе. Сиромашни најчешће су учествовали у крив. делима противу својине, мање у насилним кривич. делима и повредама. Само у критичној 1897. години попео се знатно њихов удео и у овим делима. У сваком случају, пак, мора се скренути пажња на то, да ове резултате, у оскудици знања колику масу сачињава свака од ових група, треба примати опрезно и не чинити никакве даље закључке.

Питање, дали *школско образовање* стоји и у каквом односу према злочину, понајвише је спорно у криминалној статистици. Једни су мишљења, да злочин и незнање иду напоредо у корак и да »свака школа уштеђује подизање казненог завода«. Други опет, према резултатима криминалне статистике, дошли су до уверења, да образовање само потпомаже злочине, а и сам Ломброзо изјаснио се као противник школа по казненим заводима. И један и други екстрем овога питања погрешан је. Ако би хтео овај проблем да се испита помоћу појединих криминално-статистичких резултата у земљама са различним школским образовањем, онда таквим покушајима стају на пут исте тешкоће, које су до сада сметале сваком интернационалном упоређивању и свако такво упоређење чиниле управо немогућним. Уз то долази, што је баш најважније, да просвета као таква нема никаква спољна обележја, које би омогућило статистичко обухватање тога момента и да смо услед тога ограничени на то, да знамење школовања, тј. успешно посећивање извесних школа, употребљавамо као сурогат. Где влада принудно школовање, ту је примарно школовање свакоме слободно и приступачно без обзира на социјалну принадлежност. Где није уведена општа обавезна настава, ту већ у неколико играју улогу и економски моменти код овог питања. То, пак, нарочито важи за више школско образовање, при коме економске прилике чине да моменат просвете може играти само секундарну улогу.

На Балкану је у опште релативно висок проценат неписмених, ма да њихов број са културним напретком стално опада. У Србији износио је број оних, који нису знали ни читати ни писати, 1890 год. 85·83% од укупног становништва, 1895: 82·71% а 1900: 78·97%; при том деца испод 6 година из статистичко техничких разлога нису узета у обзир. Ако се град и село узму особено, онда је на селу 1900 било 84·99% неписмених, док је у градовима тај проценат износио само нешто више од 45%.

У Србији је наравно учешће аналфабета у криминалитету апсолутно и релативно највеће. На ову групу падало је у периоду 1888—1905 скоро две трећине осуђених. Кретање релативног учешћа показује, пак, тенденцију ка енергичном опадању. У опште криминална оптерећеност неписмених у сравњењу са одговарајућим њиховим уделом у укупном становништву јавља се као врло повољна, јер просечни проценат учешћа обе групе у злочину за 10% је мањи од процента ове групе у укупном становништву. На школоване укупно (рачунајући и оне са вишим школовањем) долази у опште више од трећине осуђених. Учешће ове групе креће се у правцу пењања, њен специфичан криминалитет је у опште претеран. Ну ипак растење релативне квоте криминалитета, која на њу пада, није тако сумњиво, као што би то у први мах изгледало, јер број школованих, који увек расте, обухвата нарочито личности у тако доба живота, које у криминал. статистици у опште важи као критично. Што се тиче »образованих« злочинаца (са вишим школским образовањем) нема података о броју лица са вишим образовањем у укупном становништву, те је за то немогућно егзактно одредити њихов специфични криминалитет. У опште је њихово учешће у злочину апсолутно и релативно врло незнатно (до 1896 год. 0·5% а по том 1% тоталитета).

Код динамичног посматрања вредно је пажње то, да неписмени у привредно критичним годинама показују појачано учешће у злочину, а школовани напротив умањено. Ово долази поглавито можда отуда, што се нешколовани регрутују претежно из таквих кругова, које највише погађа промена у имовинским приликама.

У погледу на екстензивно учешће у злочину у опште узев нема сувише велике разлике између разних школованих класа. Где се таква разлика и утврди, ту у исто време очевидно има и утицаја економских и других момената. Питање школовања и његовог значаја за криминалитет у исто доба је у ширем смислу и питање о утицају цивилизације на злочин. Било је људи, који су из цифара хтели да утврде као да са напредовањем културе расте и склоност ка злочину. То је међутим погрешно. Истина је, да са корачањем културе расту у опште преступи, али злочина дела опадају. И на Балкану са цивилизацијом расте број преступа, али ова појава по себи није ништа сумњива. Она је у неку руку природна реакција становништва противу процеса друштвеног развитка, у колико она није баш условљена тобож напретком културе.

Однос између *вероисповести* и злочина никако се не да статистички обухватити, у колико се код момента конфесије, као што неки чине, мисли на религиозитет. Погрешно је према разном учешћу у криминалитету закључивати о каквом већем или мањем моралном дејству неке вере, као што је погрешно и статистички доказивати, да лица без вероисповести показују незнатнији специфични криминалитет него лица са ма каквом конфесијом. Иза обележја вероисповести крију се многи други моменти, који имају утицаја на криминалитет, као што су раса, народност и разлика у имовном стању и занимању међу члановима једне исте вероисповести У извесним случајевима

даје се и моменат религиозности статистички обухватити до извесног степена и онда се може употребити и за криминалистичка испитивања (забрана употребе алкохола код мухамеданаца и некадашња абстиненција код Јевреја). Сем ових момената могу и други бити од значаја, као н. пр. насељеност (склоност Јевреја да живе само по градовима).

У Србији више од 98% укупног становништва припада источно-православној вери. Уз то има још одприлике ½% католика и протестаната и 0·22% Јевреја. Мухамеданаца је у 1900 г. било 0·59%, али они релативно стално опадају бројно, што је случај и са католицима. У градовима је наравно највећи проценат иноверних. Што се тиче криминалног оптерећења разних вероисповести, у Србији ортодокси показују скоро искључиву кривичност. У периоду 1888—1895 било је више од 98% осуђених, који су припадали овој вероисповести и проценат њиховог учешћа стално је растао, док је проценат учешћа иноверних опадао. Само у критичној 1895. год. показали су и ови у неколико повећању кривичност, али од 1897 г. непрестано опада проценат њихова учешћа. Мухамеданци и Јевреји показују много незнатнији специфични криминалитет него што би се могло очекивати према њиховом броју у укупном становништву. Ово вреди нарочито за Јевреје, који изузев 1895-те год., у осталом показују врло низак ступањ кривичности, а уз то је њихова кривичност и у сталном опадању.

Миливоје Ј. Петровић.

СУЈЕВЕРЈЕ И ЗЛОЧИН

један случај из праксе управника дрезданске полиције

Кетига.

Међу криминалистима је познат факт, да сујеверје још бујно цвета и да има рђава уплива на вршење злочиних дела и поред тога што стојимо на тако високом ступњу културе.

Уплив на вршење казнимих дела може бити двојак.

Или је злочинцу лично сујеверје мотив злочина (н. пр. сујеверник одсеца руку и убија каквога дечка, јер верује, да ће постати невидљивим и да га нико неће ухватити, ако приликом крађе буде имао руку коју је одсекао детету још за живота; или отац врши полни сношај са својом рођеном ћерком, верујући, да ће се на тај начин излечити од извесне неизлечиве болести и т. д.) или злочинац употребљује сујеверје другога, да би на тај начин недопуштеним начином дошао до користи.

Овај случај, који ћемо доле изнети, послужиће за пример ове друге врсте злочиначких трикова. Сем тога хоћемо да укажемо и на то, да сујеверје није распрострањено само код сељака, већ га има распрострањена и у великим варошима.

Године 1905. упознао се изближе сиромашни раденик А. са својим колегом, радником Б.

Овај му се последњи повери, како би врло радо хтео брзо да постане богат, и да је већ у том циљу. мада без успеха, покушао да прави злато; за тим, да је готов да се преда и ђаволу, кад би му он помогао да дође до богатства, као што је то сигурно урадио његов деда, који је имао један „магнетични талир“, који му се одмах сам враћао чим би га потрошио. Уз то саопштење, Б. је поставио још и питање, да ли би му можда, А. могао бити од помоћи и да ли, можда, он зна, на који би начин могао преко ђавола доћи до једнога магнетичнога талира, какав је имао његов деда.

И ако је Б. изгледао иначе паметан и бистар човек, А. је познао у њему човека, који је заслепљен сујеверјем веровао у постојање ђавола — владаоца над осталим духовима. Б. је био тврдо уверен, да ће му ђаво моћи помоћи да дође до богатства, само ако му се сасвим, и душом и телом преда. Ово сујеверје Б-ово нагна А. на решење, да без по муке, непоштеним начином, дође до новаца.

Он се потруди и увери Б-а, како је у стању да га доведе у непосредну везу са ђаволом, казавши му при том да му је за то био потребан само познати преписач В, који је необично подесан медиум за хипнотизовање, и који ће у хипнози казати све што би он, Б, хтео знати. На тај ће начин моћи добијати вести из царства духова, па и од њиховога поглавара, самога ђавола. Сујеверни Б. прими све то за готово и умоли А. да што пре приведе у дело хипнотизовање В-а. И тако и би. А. припреми В-а, да хоће са Б-ом да прави неку шалу и умоли га да се он направи као да пада у хипнотични занос, и да онда говори оно што му А. унапред већ буде испричао. Б. је са највећма напрегнутом пажњом слушао разна саопштења из царства духова, па најзад и од самога ђавола, који је пристајао на то да ступи с њим у везу и да га начини богатим, само ако хоће да му се сасвим преда. Сем тога мора донети новаца у ноћно доба на једну ближе описану клупу у близини гробља; тај ће новац ђаво однети, а после ће му га вратити у знатно увећаној количини.

Прво саопштење, које је било у вези са причањем Б-а о магнетичном талиру његовога деде, гласило је: не иде више са једним талиром, сад морају бити 3000 марака, коју суму мора Б оставити на описаној клупи на расположењу ђаволу, ако хоће да му овај доцније за то врати 3 милиона марака!

Тражених 3000 марака Б није могао набавити из својих средстава, па је покушао да остави један талир на одређеном месту. То је било једног дана у јануару 1906. године, и Б исприча А-у како је талир оставио на клупи, а сутра дан га већ није било. На то, одмах идућег дана „хипнотише“ А В-а и овај у хипнози изда Б-у наредбу од ђавола, да идуће ноћи отиде у близину гробља, па ће на оној клупи наћи једно писмо које је ђаво својом руком писао; кад га хтео буде прочитати мораће узети нарочиту свећу и на њеној светлости моћи ће се видети слова.

Лаковерни Б. учини по заповести, отиде идуће ноћи на одређено место и нађе једно писмо, које је у ствари писао Б соком од црна лука. Пошто је у месту П. од једнога католичкога попа купио свећу, прочитао је поновно саопштење, да са једним талиром не иде, већ да морају бити 3000 марака, а онај талир, који је Б неки дан депоновао, ђаво ће му одобрити у рачуну од 3000 марака. На писму је потписан ђаво са „Kaiser Lucivule“.

Б. није ни најмање сумњао у то, да та саопштења долазе из царства духова и од самога ђавола, те опет покуша да са треће стране, позајмицом, дође до 3000 марака, да би их дао ђаволу. Међутим то му не пође за руком.

Једнога дана замоли он опет А, да хипнотизује В-а, не би ли од ђавола сазнао. колико његова жена, Б-ова, има код себе, новаца. А је унапред информисао В-а, и он у хипнози изговори: да ђаво не може рећи колико је имање његове жене, док не добије 3000 марака; у осталом, нека опет отиде на гробље код познате му клупе, па ће тамо наћи за себе једно писмо од ђавола.

Кад је Б отишао на означено место, заиста је опет нашао једно писмо са потписом „Цар Луцивуле“, писано на пергаменту. У њему је стајало: „ако хоће да зна, колико новаца има његова жена, мора на означену клупу донети 50 марака; а и тих 50 марака биће му одобрено у рачуну“. К томе је додата и претња, да ће се цар Луцивуле крваво осветити, ако 50 марака не буду положени.

(свршиће се)

Д. В. Бакић.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I

Суд општине јездинске у срезу тврдавском, актом својим Бр. 1497, пита:

„Комисија за ограничење државних шума Овчара и Јелице, у 1907. години уступила је селу Лозници, по екомомној потреби, извесан простор земљишта, с тим, да се село на исто убаштини, а да се не дозволи да ово земљиште појединци тим противзаконим путем разграбе.

Како је ово земљиште из раније било од стране појединаца заузето, то је збор општински, решењем од 1. фебруара ове године, ово земљиште уступио појединцима с тим, да се појединци сваки на своју парцелу убаштине. Ово решење збора ово општинског, одобрио је Државни Савет како се то тражи чл. 33. закона о општинама.

Сада, када су појединци почели подносити баштинке на потврду суду овом

заступник општински молио је да се појединцима баштинке не тврде, већ да се баштинка утврди на село Лозницу, без обзира на то, што је општински збор ово непокретно имање отуђио и одлуку одобрио Државни Савет.

Моли се уредништво за обавештење: ко је у јачем праву да се баштини на ово имање — или појединци пошто нису против законим путем ово имање заузели већ надлежним одобрењем, или село Лозница, коме је комисија за ограничење држ. шума ово земљиште по економној потреби уступила.

Моли се уредништво да у првом наредном броју ово изволе објаснити. да би суд знао чију ће баштинку да тврди јер је крајњи рок за убаштињење 28. септембра ове године".

— На ово питање одговарамо:

По члану 10. закона о шумама, држава је могла, преко комисија одређених за ограничавање шума, уступити појединим општинама или селима извесне комплексе државног земљишта, ако су ове општине или села биле стешњене испустима, или су биле без шуме и земљишта за подизање ових.

По ставу другом ове законске одредбе, ово се уступање вршило под извесним условима, од којих се нарочито истичу ова два: да ће општине или села *„остављени простор очувати у целини, као заједничку својину и недопустити деобу"*, и да ће га доцније, ако би се општина или село одрекло овога земљишта, *вратити држави ради присаједињења државној шуми о своме трошку.*

Овако уступљења земљишта општинама или селама, сматрала су се за општинска или сеоска, па су се ове могле чак и убаштинити на иста, али само под условима и теретима који су постављени горњим законским прописима и обухваћени одлукама комисија за ограничавање шума.

Према томе, у опште се није могло ни приступити деоби овога земљишта појединцима, јер је то значило одрицање даљег држања тога земљишта, у ком се случају оно враћа у својину државну.

Одлука зборска о подели, могла је добити санкцију Државног Савета само тако, што овај није вероватно био обавештен о начину и путевима, којима је село Лозница дошло до овога земљишта.

И, кад је пуномоћник општински уложио протест против убаштињавања појединаца, онда нека општински суд сваког од њих одбије нарочитом одлуком, против које они после могу употребити правна средства, ако не буду задовољни.

Убаштињавање на село Лозницу може се потврдити, а сопственицима остаје право да код првостепеног суда протествују против тога, па ће се на тај начин извести цела она ствар на чистину.

II.

Суд општине старчевачке, актом својим Бр. 816. пита:

Настојник имања Бајлонијевог из М. Црнића, у циљу некаквог истраживања руда, ушао је у воћњак једнога грађанина, па је са радницима ископао дубоку рупу, уништив пре тога неколико шљива и багремова и један део плота.

Оштећено лице жалило се општини на овакав самовољан поступак и тражило задовољења.

Општински суд нема рударски закон и за то моли за обавештење:

да ли је тужени без претходне дозволе смео ништити плот, воће и багремове и копати рупе по имању тужиочевом;

да ли је овај суд надлежан за суђење;

ко ће одговарати за кривицу и штету ако се утврди, да је настојник Бајлонијев ово вршио по наредби свога газде?

Суд општински претплатник је „Полицијског Гласника", и тражи да му се ово објасни."

— На ово питање одговарамо:

По члану 31. рударског законика, сви они, који су добили право простог или искључивог истраживања, морају се пре сваког рада споразумети са господарем земље о накнади штете, и не могу пре отпочети посао, док се ово по закону не расправи.

По чл. 32. истог закона, ако би се истраживање имало вршити у „зданијама, зградама, кућиштима и кућним плацевима, баштама, воћњацима и виноградима", може се дозвола добити тек онда, ако се претходно добије пристанак сопственика ових места.

Према овоме, ако оштећени није дао пристанак за ништење плота. воћњака и багремова и копање рупа, онда је тужени било да има повластицу или не учинио кривицу из § 375. кр. зак. у вези са чл. 8. закона о воћарству и закону о шумама, ако вредност уништеног плота и дрвета не прелази тамо постављене мере, и суд га по тим законским одредбама има и осудити.

Ако се извињајем утврди, да је он ово вршио по наређењу свога господара, онда ће за кривицу одговарати настојник, а за накнаду штете господар.

Ако би овде постојало какво друштво, па надзорник дејствовао као орган овога, онда по § 320. **в.** кр. зак. друштво носи и казну и накнаду штете.

III.

Суд општине ратајске, актом својим Бр. 1869. пита:

1. Кмет села Н. ове општине, рефератом својим, доставио је овом суду једно лице, што га је напало у путу хватањем за гушу, приликом вршења наплате пореза, по званичној дужности, а по писменој наредби председника ове општине, и отело му стоку, коју је овај кмет био спремио дотерати код општ. суднице. Доставу ову, суд је доставио, месној полицијској власти на ислеђење као дело из § 93. кр. зак., ну, полицијска власт вратила је ову доставу суду, као надлежном, пошто је дело из § 359. кр. зак. и

2. Село Р. ове општине, нема свога сталног кмета, јер је бив. кмет овога села изабрат за председника ове општине.

Пита се уредништво:

Ко је надлежан за ислеђење и пресуђење ове кривице, да ли општински суд, или полицијска власт? и

Хоће ли за кмета села Р. гласати цео општински збор, или само село Р. које кмета нема? као и ако буду две кандидатске листе, онда која ће се примати, пошто нема довољно по закону предлагача за две кандидатске листе.

Моли се уредништво да са овим похита."

На ова питања одговарамо:

1. Кад је дотично лице физички напало на кмета кад је овај вршио званичну дужност и отело му стоку, коју је он потерао општинској судници ради пописа и продаје за порез, онда је оно делом противстало извршењу законитих наредаба власти, и учинило кривицу из § 93. кр. закона, а не из § 359, по коме се казне они. који поступке власти опорочавају.

Према томе, општински суд није надлежан за извиђај и пресуђење ове кривице, јер би му првостепени суд поништио пресуду као ненадлежне власти.

Зато нека врати акта среској власти и умоли је да она. као надлежна, учини даље што треба по закону.

2. По чл. 56, 57. и 58. закона о општинама, на сеоском састанку врши се само избор сеоских пуномоћника, објаве државних и општинских власти и т. слично.

Избор председника и кметова врши се, по тачци 1. чл. 33. на општинском збору.

Према томе, и избор кмета за село Р. мора се вршити на општинском збору, на начин прописан чл. 53. **в.** закона о општинама, само што кандидат мора бити из села Р. у смислу другог става чл. 53. под **г.** поменутог закона.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Решењем кварта дорћолског које је одобрио и првостепени суд за варош Београд, стављен је под кривичну истрагу и у притвор **Живојин — Живко — Маринковић,** див. пијар, родом из В. Поповића, за крађу новца.

Живојин, који је до сада неколико пута кажњаван за иступне крађе, а поред тога пресудом првостепеног суда за варош Београд од 21. авг. 1904. год. и са 2. године робије у окову за једну опасну крађу, показује сталну склоност за вршење кривичних дела. Често се увлачи у туђа дворишта, и ако не буде опажен, краде све што му падне шака. Такав је случај и са овом крађом новца, због које је сада с оне стране катанца. Ушао је 8. ов. месеца у радњу Ђоке Тодоровића, месара, када никога у њој није било, извукао из стола чекмеце и дигао 80 динара од пазара. На његову велику несрећу обори чекмаце на под, и на његову лупу уђе у радњу жена Ђокина.

Када је видела у радњи Живојина и поред њега празно чекмеџе сетила се у чему је ствар. те је одмах позвала у помоћ свога мужа, који је био у дворишту, и који је, уз припомоћ комшија, ухватио крадљивца. који се већ био надао у бегство.

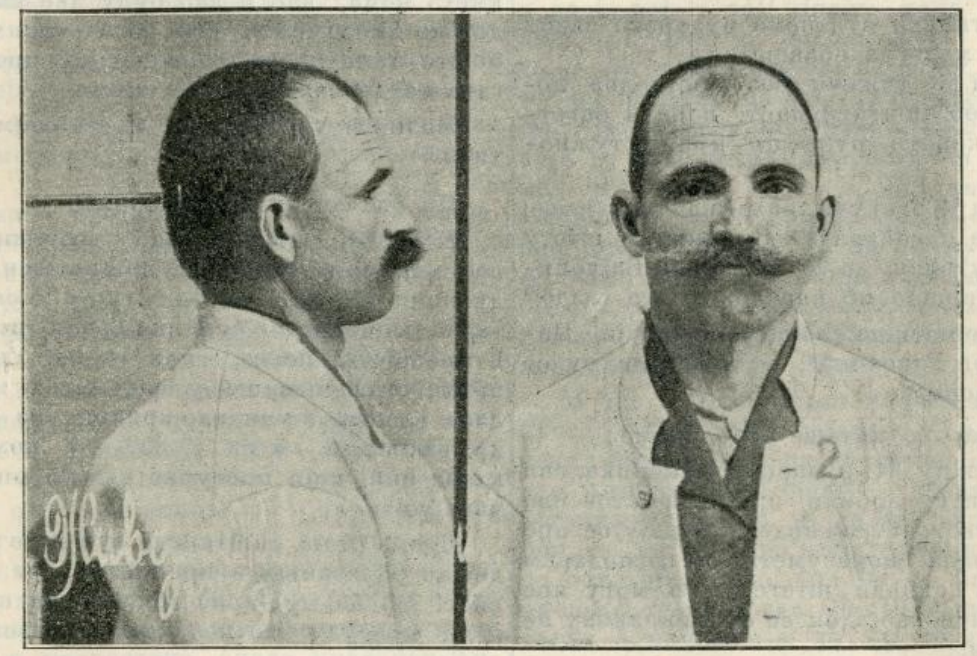

Ако би когод знао још штогод о овоме Живојину, нарочито о томе, да је извршио још какво кривично дело, нека извести Управу града Београда, кварт дорћолски или уредништво нашега листа. С. Т.

ПОТЕРЕ

Два непозната лица опљачкала су 11. овог месеца на путу Зајечар—Књажевац Арсу Митровића. из Добровиша, среза власотиначког. Од Арсе отето је том приликом 94 новчанице од по 10 динара. Један од нападача стар је 22. год., високога раста, црномањаст, сувоњав; од одела има гуњац од сурог сукна, кроја лесковачког, црне и тесне чакшире, на глави шајкачу, на ногама опанке и сељачке чарапе; други нападач стар је 35. год., сувоњав, плав, плавих, танких и дугих бркова, без браде; од одела има капут и црне штофане панталоне, на глави шешир. Депеша начелства окр. тимочког Бр. 11700.

Ноћу између 11. и 12. ов. месеца **непозната лица** отворила су прозоре на судници општине међулушке и украли 16 сточних пасоша од ОБр. 7508 па до Ј.Бр. 7524. а са серијом ССХХС. Депеша начелника среза космајског Бр. 18813.

Ноћу између 2. и 3. ов. месеца, **непознати лопови** украли су из подрума Данче Вуковића, из Врандола, три трубе црног сукна, 4 сукнена јелека (1. црна, а два бела), два женска јелека, 14 пари чарапа, 16 кошуља од кудеље, 40 аршина кудељног платна, 1 ћилим и два губера. Депеша начелника среза бело-паланачког Бр. 7138.

Борис Русов, из Корти Жабе, у Бугарској, који је осуђен пресудом начелства окр. пиротског, од 3. ов. месеца, Бр. 10113, на 12 дана затвора, због повраћаја из прогонства. утекао је из затвора 13. ов. месеца. Борис је стар 18. год., омален, косе и очију црних, носи цивилно одело, а на ногама опанке. Депеша начелства окр. пиротског. Бр. 10358.

Живојин Јовановић—Петровић, колачарски радник, украо је на панађуру у Крушевцу од свога газде 50 динара па утекао ноћу између 8. и 9. ов. месеца. Живојин је стар 23. год., у лицу рошав од богиња, плав, бркова малих; од одела носи капут, прслук и панталоне од шареног штофа, на глави црни штофани шешир, а на ногама плитке штофане ципеле. Депеша комесара панађура, Крушевац, Бр. 9.

Ноћу између 13. и 14. ов. мес. **непознати лопови** украли су из дућанске собе Ристе Ђорђевића, абаџије, из Градишта, више пари чакшира од шајка и гуњева са рукавима. Израда је по ношњи у окр. пожаревачком. Депеша начелника среза рамског Бр. 15.626.

Војислав, син **Обрада Марковића,** из Уветовца, извршио је једну опасну крађу у Лазаревцу, па побегао. Војислав је стар 13. година, плав, пун. Депеша начелника среза колубарског Бр. 12429.

Милосав Васић, циганин, из Крчина, утекао је 16. ов. мес. из притвора среске власти, у коме је био због крађе стоке. Милосав је стар 58. год., висок, сувоњав; од одела има на себи чакшире, гуњ, на ногама опанке, а на глави шубару. Депеша начелника среза моравског окр. нишког, Бр. 10168.

Позивиј се све полицијске и општинске власти да предузму потребне кораке за проналазак крадљиваца и покрађе.

ТРАЖЕ СЕ

Рајко Д. Вуковић, ковачки шегрт, из Зајечара, побегао је 2. ов. месеца од свога мајстора Валовића, ковача и од тада није се вратио ни своме мајстору ни оцу. Рајко је стар 13. год., омален развијен, црномањаст, од одела има панталоне и реклу, а на ногама опанке. Депеша начелтва окр. тимочког Бр. 11597.

Животе, сина **Радисава Ђушића,** из Корађице, а шегрта Ђорђа Кабадајића, обућара, из В. Младеновца, нестало је 27. пр. месеца. Живота је стар 16. година, омален, плав, косе готово беле, од одела има на себи панталоне и капут од материје, а на глави шубару. Депеша начелника среза космајског Бр. 19988.

Позивају се полицијске и општинске власти да ове дечаке потраже и пронађене упуте коме треба.

УХВАЋЕН

Владимир Николић, осуђеник пожаревачког казненог завода, чију смо потерницу и слику донели у 33. броју листа, ухваћен је, те је с тога престала потреба за даљим његовим трагањем

ЈЕДАН ОПАСАН ЗЛИКОВАЦ

Александар Талев, притвореник Управе гр. Београда, чију смо фотографију изнели у прошлом броју листа, према извешћу софијске полиције извршио је 12. новембра 1906. год. једно убиство у Трнову, за које још није одговарао, и због кога ће се сада тражити његова екстрадиција. Талев је и раније у Бугарској више пута осуђиван због разних преступних дела. Захваљујући, дакле, ревности Управних органа, пронађен је и ухапшен један опасан зликовац. који, вероватно, и у Србији не би седео скрштених руку.

КРАЂЕ СТОКЕ

Ноћу између 10. и 11. ов. месеца, украђен је један коњ **Илији Настићу,** баштовану из Пожаревца. Украђени коњ матор је 10 година, на врату има два жига »О». Том приликом украђена су Илији и 3 ама долабџијска, један ам за таљиге, један ам за кола и једни дизгини. Депеша начелства округа пожаревачког Бр. 16316.

Ноћу између 9. и 10. ов. месеца украђена су два коња **Лазару Маринковићу,** из Брезовика. Један коњ је длаке ђогатасте, матор 8 година, а други длаке зечкасте, матор 7. година. Депеша начелника среза студеничког Бр. 13866.

Илији А. Ивановићу, из Горњана, ноћу између 5. и 6. ов месеца, украђен је један коњ длаке доратасте, матор 7 година, гриве и репа потшишана. Депеша начелника среза поречког Бр. 6980.

Ноћу између 3. и 4. ов. месеца украђена је једна кобила **Велимиру Живковићу,** из Стублине. Украђена кобила је алатаста, матора 5 година, са жигом «Т».

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове покрађе.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Б. Алимпић

БРОЈ 39. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 28. СЕПТЕМБРА 1908. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полициског писара треће класе среза љубићског Петра Павловића, полициског писара исте класе среза јабланичког;

за полициског писара треће класе среза јабланичког Гаврила Николића, полициског писара исте класе среза љубићског;

за полициског писара треће класе среза лесковачког Светозара К. Петровића, полициског писара исте класе среза тамнавског; сву тројицу по молби, и

за полициског писара треће класе среза тамнавског, Радивоја Јоцића, практиканта среза поцерског;

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 19. септембра 1908. год. у Београду.

КАЖЊЕНИ ЧИНОВНИЦИ

За разне службене неисправности кажњени су:

Г. Иван Ђонић, начелник окр. врањског, *укором*, решењем г. Министра Унутрашњих Дела од 20. ов. месеца ПН 17346. а за кривицу из § 43. т. 5. закона о чиновницима грађанског реда, и

Г. Јеремија Станковић, писар среза беличког округа моравског, губитком плате за *десет дана*, решењем г. Министра Унутрашњих Дела од 20. овог месеца ПН. 16942, а за кривицу из § 43. т. 6. закона о чиновницима грађанског реда.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

Ако се исправа делимично призна, онда се за истинито сматра само оно што је признато, а непризнато има се нарочито доказивати. Према овоме, ако окривљени призна само истинитост потписа на каквој исправи, то се самим тим из тога не може извести да и садржај исправе од њега долази или да је исти њему познат, јер је могуће да је окривљени потписао празну хартију или да му је подметут један акт који је он држао за други акт. У таквом случају суд, по одељку другом § 233, мора да испитује истинитост основа које окривљени наводи за своје незнање или за то да садржај није његов, и према свему, по свом нахођењу, има да оцени хоће ли и колико ће веровати наведеним основима окривљеног, а од те одлуке суда зависи постојање или непостојање истинитости исправе.

б) *Сведоџбама* сведока, који су при издавању исправе били присутни, па били они потписани на самој исправи или не.

в) *Вештачењем* или *сравњивањем рукописа.* Да би се сравњивањем могла утврдити истинитост исправе, потребно је наћи несумњиви рукопис онога за кога се држи да је издавач исправе и то из времена из кога је и исправа са којом се има вршити сравњивање. Ако нема таквог рукописа, онда треба обазриво тражити, да он што напише пред истражником или судом, и с тим рукописом онда вршити сравњивање. За вештаке треба бирати добре познаваоце разних рукописа као: архиваре, учитеље писања и др. Хоће ли и колико ће вештачко мишљење о сравњењу рукописа служити као доказ о истинитости исправе, зависи од оцене суда. Закон у првом одељку § 233 наређује, да то суд реши »према другим околностима“. То значи, да вештачко мишљење само за себе, без других околности из којих би се такође изводила истинитост, не би било у стању да створи извесност, већ само вероватноћу. По том вештачком мишљењу и по другим околностима суд има да оцењује: хоће ли узети исправу за истиниту или не.

III. Употреба исправе.

Тек кад је истинитост исправе утврђена, може се она употребити као доказ. Ова се употреба по правилу састоји у *прочитавању* исправе, т. ј. исправа која треба да послужи као доказ има се прочитати на главном претресу: §§ 184, 185, 192, 205, 207. Прочитавањем се суду доставља. *до знања садржај* исправе из кога суд према доказним правилима има да цени истинитост или неистинитост чињенице, која пе исправом доказује; прочитавањем се исто тако и странкама доставља до знања садржај исправе, да би ове могле давати своје изјаве, па евентуално и војевати противу исправе. И

начело јавности захтева, да се исправе на претресу прочитају, јер би било противно овом основном начелу, кад би судије из приватног читања сазнали садржај исправе. Цела се исправа не мора прочитати, већ само онај део којим се хоће нешто да докаже. Прочитавање врши председник суда или који од чланова суда, а то може да учини чак и деловођа, али никако странке. Како се прочитавањем добија доказ, то се она у протоко претреса мора назначити.

Сем прочитавањем, исправа се у неким случајевима може употребити као доказ још и простим *показивањем на увиђај*. На тај начин ће се исправа употребити онда, кад се доказ нема да добије из самог *садржаја*, већ из *постојања* (егзистенције) или *особине* исправе. У овом случају исправа је само предмет увиђаја н. пр. да се утврди постојање фалсификата менице, потребно је показати ту меницу на увиђај, ту се, дакле, гледањем или увиђајем а не прочитавањем употребљава исправа као доказ.

§ 40.

Оцена доказне снаге исправе.

Кад је истинита исправа на овај начин употребљена, онда остаје да се оцени њено дејство у поступку, т. ј. да се види какву и колику доказну снагу она има.

За оцену овога меродаван је *садржај* исправе. По садржају свом, као што је раније речено (§ 33 I), исправе нису самостално доказно средство, већ долазе у коју од других врста доказа. Исправа, дакле, или садржи у себи биће каквог кривичног дела које се увиђајем може да примети, или признање, или сведоџбу сведока, или вештачка мишљења, или какав основ подозрења.

1. Исправа или писмено може у себи *садржати биће* — corpus delicti — каквог кривичног дела или само поједина његова обележја, као н. пр. пашквила, изазивање на какав злочин или преступ, прављење лажних и недопуштено преправљање правих исправа и др. (§ 232 први одељак). Исправа се овде јавља као предмет на коме је или помоћу кога је извршено једно кривично дело. Доказ о постојању кривичног дела које се налази у исправи добија се *увиђајем* са или без вештака. Исправа је, дакле, овде само предмет увиђаја, а не и доказ о постојању кривичног дела. Доказ о томе, да ли н. пр. постоји кривично дело прављење лажне исправе, јесте увиђај који суд учини над исправом, а не сама исправа. У толико је погрешан први одељак §-а 232, у коме се вели да „исправа... може служити за доказ казнимог дела", јер, као што видимо, исправа је само предмет увиђаја, а увиђај са или без вештака је доказ о постојању кривичног дела. То је наређење погрешно још и у томе, што се доказ о бићу кривичног дела исправама доводи у зависност од доказа кривице оптуженог, што „исправа или писмено може служити за доказ казнимог дела, у колико је доказано, да оно од оптуженог произилази." Јер једно кривично дело може постојати без обзира на то, да ли је кривац познат или не. И у случају кад се не зна ко је исправу издао, ако она у себи садржи кривично дело, увиђај ће бити доказ о постојању тога дела[1].

2. Исправа може у себи да садржи *признање* окривљеног. У том случају признање се има ценити по свима правилима која за признање вреде. Писмено које у себи садржи изречно признање сматра се само као ближи основ подозрења из т. 1 § 123, који тек у друштву с другим основима може дати потпун доказ против оптуженог (други одељак § 232). Међутим, кад протоко саслушања, који је иследник у законској форми ничинио, садржи признање окривљеног, онда то признање служи као потпун доказ. Ако оптужени на главном претресу пориче, онда се до признања долази прочитавањем протокола саслушања у коме се налази његово раније признање.

3. Исправа може садржати и *сведоџбу сведока*. Та ће се сведоџба оцењивати по свима правилима која важе за сведоџбе сведока. Ако приватна исправа, н. пр. писмо, садржи вансудску сведоџбу, онда она може послужити само као удаљенији основ подозрења а никако као доказ. Јер закон даје доказну снагу сведоџби само тако, ако је учињена пред иследником или судом, и ако је на њу положена заклетва. Из тога, што наш закон (т. 7 § 229) не тражи да сведоџба мора бити дата усмено на главном претресу, изилази, да ће се јавне исправе које у себи садрже сведоџбу дату у генералној истрази или у прелазном поступку, имати прочитати на главном претресу, и у том случају ће писмена сведоџба вредети као и усмена на главном претресу. Писмена сведоџба изузетно ће се употребити за доказ у овим случајевима: а) кад се краљица и наследник престола саслушају у двору или месту пребивања према § 115; б) ако је раније испитани сведок умро, или душевно оболео, или је толико болестан да на претрес не може доћи, или се не зна где је или би се на њега морало дуго чекати (§ 184 први одељак); в. кад се сведок на главном претресу не сећа неких околности онда ће му се прочитати његов ранији испит о томе; г) кад оптужени признаје дело, суд може наредити да се само прочитају сведаџбе оних сведока, који не посведочавају признање оптуженог.

(наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић

[1]) *Rulf*, Commentar II 116

РЕОРГАНИЗАЦИЈА ПОЛИЦИЈЕ У ФРАНЦУСКОЈ

Питање о реорганизацији полиције, које је данас, с обзиром на све већи и већи напредак криминалиста, више мање, на дневном реду готово у свима културним државама, постало је у Француској акутно у току неколико последњих година. Већ је три године како се о њему дискутује и у јавности и у парламенту, а почетком ове године о њему се почело дискутовати и у чувеном француском удружењу „*Société générale des prisons*" које га већ неколико месеци претреса уз учешће најпризнатијих стручњака у овој ствари.

И важност дискутованог питања, и компетенција с којом је оно дискутовано, и општи карактер већине истакнутих идеја, заслужују по свему и пажњу нашег јавног мнења, јер је и реформа наше полиције већ одавно на дневном реду. Ово последње управо нас и побуђује, да у току даљег излагања резимирамо ток ове важне дискусије, а да би се она што боље разумела, изложићемо претходно у најопштијим потезима, организацију полиције у Француској.

У Фанцуској нема, или боље рећи више не постоји министар опште полиције, већ су полицијске атрибуције, као и све остале гране администрације, поверене једном одељењу министарства. То је министарство унутрашњих послова од кога зависе полицијски органи у Француској, и које својим наредбама, расписима, општим или делимичним упуствима и својим правом надзора над разним адми-

нистративним агентима са чисто полицијског гледишта, централише све што се може централисати, и на овај начин осигурава вршење полицијске власти у Француској. Поред овога, директна улога министарства у полицији још је више појачана његовим специјалним комесарима, који су прави агенти државне полиције.

Одељење министарства унутрашњих послова, које се стара о полицији, јесте *Одељење Опште Сигурности*, које зависи једино од министра унутрашњих послова, и чија је организација дефинивно утврђена законом од 31. марта 1903. год.

Директор овог одељења, као заступник министров у полицијским пословима, врши своје дужности помоћу пет одсека, три генерална контролора, две бригаде активних агената и специјалних инспектора и контролора.

Задатак је одсека да проучавају питања, која се појављују у обављању полицијске власти на целој територији, да израђују расписе и упуства и да воде кореспонденцију.

Три главна контролора за спољну службу сигурности имају дужност да контролишу полицијске чиновнике и органе, да решавају сукобе између њих и да воде дисциплинске истраге. Али се њихова улога не ограничава само на овоме. У извесним случајевима они, као заступници директора сигурности, врше нарочите мисије поред локалних власти. Ово поглавито онда, кад природа послова захтева директну измену погледа између ових власти и централне.

Двема бригадама инспектора, којима стоје на челу специјални комесари, поверена су тражења и истраге, које непосредно предузима Одељење Сигурности, било због њихове природе било у циљу брзине.

Што се тиче специјалних комесара, о њима ће се доцније детаљно говорити.

Полицијски чиновници и агенти

Чиновници, којима су поверене полицијске атрибуције, јесу: *окружни начелници (prėfets) срески начелници (sous-prėfets),* и *председници општина (maires),* а органи преко којих они ове атрибуције врше јесу: *полицијски комесари* и нижи органи са разним именима: *агенти, улични позорници, чувари, жандарми и пољски чувари.* Поред овога, шумски и приватни чувари, и ако не потпадају под власт окружних и среских начелника — већ само ступају у службу по њиховом одобрењу — по самој природи својих функција помоћници су јавне силе, и с тога морају бити уврштени у ред њених органа.

а) Окружни и срески начелници

Како по своме положају у административној јерархији тако и по својој огромној надлежности, окружни начелник први је чиновник, који под надзором министра унутрашњих послова обавља полицијску власт.

Као делегат и представник извршне власти у округу, у коме има да осигура ред, окружни начелник предузима, с једне стране, све мере опште полиције, а с друге, опет, надзирава и контролише општинске председнике, и у извесним случајевима, узима у своје руке њихову власт.

У сенском округу, с обзиром на важност Париза, као столице владе, полицијске дужности поверене су специјалном чиновнику *(le prėfet de police).*

Исто тако и у департману Роне, атрибуције окружног начелника у полицијској материји предмет су посебних законских одредаба с обзиром на популацију и увећавање вароши Лиона.

Срески начелник је, пре свега, префектов агент инструкција и посредник између овога и општина; он нема право издавања законодавних наредаба. У извесним случајевима, међутим, било да би се скратили рокови било да би се избегли премештаји, закон је доделио среским начелницима извесне атрибуције, које припадају окружним начелницима. Не треба, најзад, заборавити, да и срески начелници долазе у ред оних цивилних власти, које имају права на употребу оружане силе.

б) Председници општина

Председник општине први је општински чиновник и закон му је, као таквом, поверио полицију у атару општине. Према чл. 91. зак. од 5. априла 1884. год. „он се стара, под надзором више аднинистрације, о општинској и пољској полицији, и извршује одлуке виших власти које се на ове односе.“ Члан 97. истог закона побројао је објекте општинске полиције, а специјални закони развили су више атрибуција, обухваћених овим набрајањем, и прецизирали власт општинских председника у овим материјама. Поменућемо нарочито закон од 21. јуна 1898. год, о пољима и закон од 15. фебруара 1902. год. о јавном здрављу. Општински је председник још и представник централне власти у општини, и као такав има дужност да се стара о извршењу мера опште полиције у својој општини.

Додајмо још и то, да је општински председник и официр судске полиције, и да има права на употребу оружане силе за одржање јавног реда и извршење закона.

в) Комесари и агенти полицијски

Полицијски комесар — чиновник за одржање јавног реда и мира — стављен је под власт окружног начелника, а где нема овог под власт среског начелника, у свему што се односи на општу полицију, а под власт општинског председника за вршење општинске полиције. Власт његова простире се на целу територију општине за коју је постављен, и ако би ова у погледу полицијском била подељена на више јединица. Чак и онда, кад је полицијски комесар специјално именован за једну од ових јединица, ипак се његова надлежност простире на целу општину. Ако у једној вароши има више комесара, макар само и двојица, један од њих — *главни комесар* — шеф је осталих, и старији је од њих за једну класу. Главни комесар одговоран је за целу полицијску службу у општини и у сталном је односу са вишим властима.

Комесари полицијски, као прости делегати префекторалне и општинске власти, немају, са гледишта административне полиције, право издавања законодавних наредаба, али су зато официри судске полиције и помоћници прокуратора републике. Поред овога, комесари полиције врше дужност државног тужиоца у местима где постоје полицијски судови.

Поред општинских комесара, постоји још једна категорија полицијских комесара, који стоје непосредно под министром унутрашњих дела; то су *специјални железнички комесари.*

Комесари ови установљени су први пут краљевом уредбом о железницама од 25. новембра 1846. год, али је њихова организација дефинитивно утврђена декретом од 22. фебруара 1855. год., који је и данас у важности. Према одредбама овог декрета, они имају исту власт коју и полицијски комесари.

Члан 2. декрета 1855. год. допунио је организацију железничких комесара завођењем специјалних инспектора, који се постављају решењем министра унутрашњих дела и врше дужност под управом железничких комесара.

Круг атрибуција специјалних комесара и инспектора био је у почетку ограничен на железничку пругу за коју су били одређени, али је декрет од 20. децембра 1893. год. проширио јурисдикцију комесара и власт инспектора на цео департман њихове резиденције. Исто тако и њихов број, који је у почетку био веома скроман, увећавао се постепено, према приликама и са развитком железничке мреже, док најзад није у овом правцу достигао свој максимум 1893. год. услед учестаних анархистичких атентата. Од пре неколико год. број овај постепено се смањује, и смањиваће се све дотле, док не буде сведен на цифру која ће бити довољна за редовну и правилну службу.

Атрибуције специјалних комесара и инспектора не ограничавају се само на репресију злочина и преступа, извршених на железничкој станици и прузи; њима је још поверена и служба против шпијунаже, од како је ова из министарства војног пренета у надлежност Одељења Опште Сигурности. Најзад, како се њихова акција може распростри и на цео депатрман њихове резиденције, министар унутрашњих дела, од кога они искључиво зависе, налази у њима драгоцене помоћнике опште полиције. У извесним варошима они још врше и дужност државних тужиоца пред полицијским судовима, али ово само по изузетку.

Агенти полицијски, без обзира на име: улични позорници, чувари и т. д. општински су службеници, под влашћу полицијског комесара, а где овог нема, под непосредном влашћу председника општине. Кад су позвани да силом потпомогну извршење закона и законитих одлука, или кад имају да ухвате, притворе

и пред надлежни суд изведу окривљеног, оптуженог или осуђеног, уподобљавају се агентима државне власти и оружане силе. Ово бива и у оним случајевима, кад по наредби општинске власти врше поверени им надзор.

г) Жандармерија

Жандармерија је оружана сила за одржање јавне сигурности, осигурање реда и извршење закона; она се нарочито стара о сигурносги поља и путева за јавни саобраћај.

По природи своје службе жандармерија је, и ако стоји под влашћу министра војног, стављена у атрибуције министра унутрашњих послова, правде, марине и колоније.

Министар унутрашњих послова има права да издаје жандармима наређења, које се тичу опште полиције и сигурности државе; он исто тако може наредити, пошто претходно извести министра војног, да се жандармеријске бригаде, у случају изванредне службе, концентришу.

Надзор, који жандарми врше над бив. осуђеницима, скитницама, просјацима и свима сумњивим личностима у опште, спада у ресор министарства унутрашњих послова.

Жандармерија не може оперисати ван повереног јој реона, осим по специјалним наређењима и у случајима неодољиве потребе, као н. пр. приликом јурења за зликовцима.

а) Пољски, шумски и приватни чувари

Пољски су чувари агенти, чија је поглавита дужност да чувају пољске усеве, плодове и сопственост сеоску сваке врсте, али су они у исто доба дужни и да припомажу одржању јавног мира. То је, с обзиром на ове њихове двогубе атрибуције, што је за њихов пријем у службу, који зависи од општинског председника, потребно одобрење среског начелника (у срезовима са окружним местима ово одобрење дају окружни начелници). Чл. 9. кривич. суд. поступка уврштује пољске чуваре у органе судске полиције.

Шумски чувари агенти су за надзор над шумама и за репресију шумских преступа и иступа. О свему што интересује јавно спокојство дужни су извештавати комесаре који их, на случај изванредне потребе, могу употребити за полицијску службу.

Приватног чувара може држати сваки појединац за заштиту своје домене, само што је за ступање у службу потребно одобрење среског начелника (или окружног ако је у срезу окружно место). Чувари ови полажу заклетву и стоје под надзором прокуратора републике и главног прокуратора, а имају, у принципу, иста права и дужности као и пољски чувари, у границама територије која је поверена њиховом надзору.*

* * *

Као што смо раније поменули, питање о реорганизацији француске полиције претреса се већ неколико месеци у Société générale des prisons. Претрес је отпочет читањем реферата г. Дриуа, генералног прокуратора при апелационом суду у Орлеану. Ми жалимо, што нам је немогућно, да у целости изнесемо овај исцрпни реферат г. Дриуов о данашњим манама и недостацима француске полиције, јер нам простор листа то не допушта, али ћемо се зато потрудити да што тачније резимирамо његову суштину.

Пошто је претходно констатовао важност и актуелност истакнутог питања, референт је, у главноме, казао ово:

Од куда долази то, да се јавно мнење данас толико интересује за решење једног питања, према коме је толико дуго времена било равнодушно? Је ли се криминалитет толико модификовао и развио да је постао нова опасност за друштво? Од извесног времена много се говори о умножавању злочина, а нарочито оних које немоћна полиција оставља без санкције, и ово је тачно, али не и довољно да објасни изненадно негодовање противу немоћи полиције. И ако изгледа, да је надмоћност преступа, у којима се манифестују интелектуално развиће и прогрес цивилизације, један од најважнијих карактера модерног криминалитета, ипак бојазан јавног мнења не долази од ове стране. За његову пажњу према злочинима, а нарочито крвним, има се захвалити судској репортажи и ревносном публиковању сензационих афера. Утакмица појединих листова у овом правцу, у циљу задовољења радозналости читалаца, имала је за последицу, узгред буди речено срећну, да питање о реорганизацији полиције извуче из веома ограничене домене, у којој је до сада било. Оно је дошло на дневни ред, не само пред научна друштва, већ и пред ширу публику, која његово решење захтева од надлежних фактора.

Јесмо ли довољно заштићени? — питање је које сваки грађанин има права да упути држави, не само кад је реч о заштити државне границе, већ и кад је реч о унутрашњој сигурности. Ова заштита је, пре свега, један од битних атрибута сваке владе, и најзад: грађани за њу плаћају. Нерачунајући општинске буџете, француски грађани дају државној благајници око 53 милијуна динара за издржавање жандармерије и полиције.*

Одговор на ово просто питање мора бити несумњиво афирмативан с обзиром на број агената, који се по дужности старају о заштити личности и имовине француских грађана. Пошто их има читав легијон, то их г. Дри-у и не набраја.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

Д. Ђ. Алимпић.

* Ови редови о организацији полиције у Француској узети су из дела La police (extrait du répertoire du droit administratif), Paris, 1905 год.

* По буџету за 1908. год. жандармерија у Француској стаје 33,580.597 дин.; републиканска гарда 5,737,443 дин.; полицијски комесари 2,826.000 дин.; полиција сенског департмана 2,669.890 дин.; париска полиција (субвенција општинској полицији) 11,044.605 дин.; Лион са околином 2,037.836 дин. и тајни агенти опште полиције сигурности 1 милион динара.

НОВО КАЗНЕНО ПРАВО ЗА МАЛОЛЕТНИКЕ У АУСТРИЈИ.

— Dr. jur. Alfred Gross. —

I. Одредбе материјално-правног садржаја.

(НАСТАВАК)

При издржавању једне казне лишења слободе само од два месеца не може бити говора о поправци, а исто тако није истинит ни други моменат, да ће се условно отпуштеном олакшати прелаз из потпуне неслободе у неограничену слободу. Јер је ово интернирање, које је кратко време трајало, било у животу осуђенима само једна пролазна епизода: нису потребна тек нарочита средства, да се он понова навикне на слободу. Од једне тромесечне казне лишења слободе одузети накнадно један месец значи непознавати велику криминално-политичку идеју, која постоји код ове установе, и наивно подражавати туђе установе. Свакојако се дâ разумети, зашто је пројекат овако поступио; он је имао пред очима мисао, да код нас највећи део казна лишења слободе не прелази 3 месеца. Ако се дакле неће да највећи део просто лиши овог благодејања, то се веровало, да се мора узети овај минимум. Ипак је овакво мишљење погрешно. Управо условни отпуст могао би нас ослободити од погрешне праксе, да се у већини случаја изриче тромесечна казна лишења слободе. С тога треба услован отпуст заједмчити код казне лишења слободе чији је износ најмање 6 месеци. Истовремено с тим треба повисити рок за пробу на 1 годину најмање.

Претпоставка је овог отпуштања, као што је поменуто, да се осуђених за време свога интернирања добро владао и да се *може очекивати, да се он без опасности за друштво може пустити у слободу*. Ово је једино тачно становиште. Не може издржати критику, кад се захтевају *докази поправке* у заводу, једно с тога, што би на тај начин онима „сталним гостима" завода, који су најлукавији најпре испало за руком, да се покажу заслужни условног отпуста, с друге стране, што се доказ, да ли се осуђеник у ствари поправио, може добити, тек кад он буде у слободи. Али ако треба да се одговори на питање, да ли ће се онај, који треба условно да се пусти, у слободи владати безпрекорно, то није довољно, да се има у виду само његово понашање за време издржавања осуде у заводу, већ се шта више мора водити рачун и о односима, у које се осуђеник враћа по своме отпуштању.

Пошто се по пројекту ствар тиче само малолетника, то је код условног отпуста стало до тога, у какве се породичне односе враћа онај, што ће да се отпусти, да ли не постоји каква опасност за њега од стране његове околине и т. п.

Од нарочите је важности, да ли ће отпуштени наћи стално занимање. О овој околности водио је пројекат особити рачун, што налаже власти, која извршује казну (суду, управи казненог завода), да

води рачун да у споразуму са старатељском влашћу или органима, који воде такву бригу, згодно смести тако отпуштена лица и упути их на поштену зараду. Истовремено могу отпуштенима бити издати упути у погледу њиховог владања и понашања, особито може им бити забрањено бављење на извесним местима и наложена дужност јављања сваке промене места становања. Опозивање се врши на исти начин као и код условне осуде; у томе се правцу може упутити на оно што је горе речено. Условни се отпуст може опозвати само до истека 6 недеља по року за пробу. Ако при истеку овога рока за пробу постоји против условног отпуштеника какво кривично ислеђење, то се условни отпуст може опозвати за време од 6 недеља по извршености тако свршеног ислеђења. Ако се оптуженик добро владао, сматра се да је казну издржао.

Давање условног отпуста врши на тражење осуђеника или власти која извршује казну *Виши Земаљски Суд* (Апелациони судови). Тиме је код нас избегнут сваки траг, као да је условни отпуст предаја права помиловања у руке власти која извршује казну, што се свакојако има одобрити. Али се не може одобрити, што пројекат, као § 23. царевинског казн. зак., условни отпуст везује у принципу за пристанак осуђеника. Треба помислити на то, да се ова установа руководи принципима целисходности, да је она модификација извршења казне, па се онда не може њена примена чинити зависном од тога, да ли је онај кога се тиче дао пристанак за то. Свакојако да нема нико — па ни за време зиме! — право на интернирање у казнени завод. Околност, што се отпуштенику налажу извесна ограничења, не може му уступити право, да одбије пријем условног отпуста; ипак се не може оспорити, да је и ограничена слобода ипак боља но апсолутна неслобода у казненом заводу. Ово се становиште у толико пре мора задржати према пројекту, што се према њему ствар тиче само *малолетника*.

Б. Рехабилитација.

Можемо се радовати, што је пројекат предвидео и установу рехабилитације. Мисао, да један осуђеник, чија је кривица према друштву већ избрисана из успомене, има да испашта своју кривицу још и даље по издржању казне, тиме што мрља осуде остаје на њему кроз цео његов живот, у толико је несношљивија, у колико се ствар тиче малолетника. Просто се не може помирити са осећајем правичности, да му се још у доцнијем добу пребацује његово детињско лакоумље, и да се исто стално без милосрђа понавља у његовом уверењу о владању. Ово се има одбацити и са гледишта криминалне политике, пошто се на тај начин под извесним околностима доводи у опасност цео социјални положај дотичног лица и ово просто гони на злочинство. Несумњива је потреба паралисања ових последица у форми рехабилитације. Али није несумњива форма у којој се ова рехабилитација има вршити. Пошто пројекат у чл. V. уништава код малолетника све штетне последице, које су скопчане са каквом казненоправном одлуком, било да су оне скопчане са казненим законником или каквим другим законским наређењима, могла би се ствар тицати само одстрањења факта *осуде* у обиму права. У том погледу изгледа, да је довољна управ *rehabliitation de droit*. Пошто је усвојена ова форма, задовољио се пројекат са простом социјалном поправком, и то с правом. Ово се становиште мора задржати и за будући казнени законик. Нетачно је, кад се давање рехабилитације везује за доказ моралне поправке. Јер се с једне стране мора на то мислити, да се факат, да ли се неко у ствари морално поправио, не може у опште са сигурношћу утврдити. Такве промене избегавају опажање трећих, може се само с обзиром на извесна спољна факта, као стално занимање, уздржавање од пића и коцке, полних испада и т. д. више или мање то узети као сигурно.

Али захтев моралне поправке не стоји у сагласности ни са појмом кривице. Пошто ова није у неморалности учиниоца, већ у сукобу са правним поретком, то мора бити довољно и за потпуно одстрањење правних последица, које су скопчане са кривичним делом, ако онај, који има да се рехабилитира не дође понова у сукоб са законом. Да ли је ово недолажење у сукоб са законом у ствари последица моралне поправке, или простог разумног суђења, да ли је паметније живети у границама права, пошто друштво предузима немилосрдну селекцију неупотребљивих елемената, то је потпуно равнодушна ствар за област права. Али не долази на последње место, да се и о томе мисли, да свака кривична осуда не даје право да се закључи о постојању моралне пропасти, пошто има читава једна врста деликата — треба се сетити само нехатних радња, деликата административне природе и т. д. — чије извршење нема никакве везе са неморалношћу.

Ови су разлози одвели увођењу rehabilitation de droit. Сама она, задовољавајући се једино протеком времена, састоји се у природној тенденцији развића казненог права. Њено је особито преимућство, што с једне стране наступа *аутоматски* и не захтева поновно изношење пред свет деликта, на који се већ заборавило, с друге стране што искључује сваку самовољу у њеном давању.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

Др. Д. М. Суботић.

СУЈЕВЕРЈЕ И ЗЛОЧИН

један случај из праксе управника дрезданске полиције

Кетиг.

(СВРШЕТАК)

Као што већ поменусмо и то је писмо писао А. Изгледало му је дуго чекање док Б. набави новаца у већој количини, те му је ово била згодна прилика да дође бар до 50 марака, верујући да ће на доношење новца нагнати Б-а нарочито претња крвном осветом. И није се преварио; Б. је, из страха од ђаволове освете донео тражени новац. А. га је узео и одмах прођердао, но из обазривости, познатим путем, пошаље једно писмо Б-у од стране ђаволове, којим му он одбија давање података о имању женином, али му потврђује пријем 50 марака, „колико је одобрио у његовом конту".

Крајем марта месеца 1906. године поручи А. опет једно писмо Б-у, у коме му саопштава да је именован за друга ђаволовог („Kareist"), и да ђаво, „цар", хоће лично да говори с њим на гробљу, око 12—½2 сата ноћу. Треба само да понесе писмено, којим се обавезује, да се предаје потпуно ђаволу, и душом и телом; ту обавезу треба лично да преда ђаволу на тај начин, што ће му је бацити пред ноге. И то је све Б. поверовао, те оде у означено време на гробље, где заиста нађе на једном гробу једну забуљену прилику, која му се представља као „Цар Луцивуге", објављујући му, да ту доле лежи закопано благо, од кога он има да добије три милиона.

По том се нижу писма, која сва иду на то, да утврде Б-а у уверењу, да А. посредује заиста у општењу са ђаволом, и да најзад једном измаме тражених 3000 марака. У једном од последњих писама, које је адресовано Б-у „члану тајног удружења слободних зидара" препоручује се Б-у да што пре набави 3000 марака, јер је недавно пало на Дрезду 25 милиона, пошто је ђаво врло широке руке; од 3000 марака добиће 3 милиона, а од 10000 марака постаће 20 милиона марака! — Б. је све то веровао и готово све могуће покушавао да дође до тражених 3000 марака.

У лето 1906. године прочита Б. у једним новинама, како је неки човек изгубио новчаницу од 500 марака, и замоли А. да хипнотизује В-а, не би ли од њега сазнао, где се налази изгубљена новчаница. А. удеси, као и обично, хипнотизовање, и В. у заносу рече, ако Б. донесе 50 марака на клупу у Р., сазнаће из писма ђаволовог, где се налази новчаница од 500 марака. Б. то одмах поверује, узајми од једнога познаника 50 марака и однесе их ноћу на означену клупу. Кад је сутра дан отишао на исто место новца више није било, пошто га је А. однео, већ на место тога нађе једно писмо ове садржине: сопственик изгубљене новчанице од 500 марака нашао је исту у том међувремену; Б. треба већ једном да донесе 3000 марака; најновијих 50 марака „одобрени су у његовом конту". Па и у њему није изостала претња: ако Б. не донесе ускоро 3000 марака, духови ће му се почети крваво светити. На писму је опет био потпис „цар Луцивуге".

У вече истога дана нађе Б. на кућним вратима прикуцано писмо од цара Луцивуга (које је, као и обично, писао А), у коме му ђаво поново саопштава, да ће му се крваво осветити, и да ће бити пробуражен, ако одмах не набави 3000 марака. То је било крајем лета 1906. год.

Од тада је Б живео у непрекидном страху, да ће ђаво заиста привести своју

претњу и у дело ако не набави свих 3000 марака. За то удвоји снагу, не би ли дошао до траженога новца. Али готово сва мука би узалуд; успео је само толико, да му је један човек обећао, да ће му крајем године узајмити 3000 марака. 10. децембра 1906. г. дође у стан Б-ов жена А-ова и донесе му једно писмо од стране ђавола, које је у ствари писао њен муж.

У том писму питао је „цар Луцивуге Б-а, зашто га тако дуго нема и за што није узео толику масу писама, које му је познатим начином слао, за то мора да плати 57 марака казне и да их пошаље на клупу код гробља. Он је сада имао да дâ пуномоћије жени А-овој, да она новац донесе ђаволу, а да њен муж нема више никакве везе с њиме. И то се писмо завршавало претњом: духови ће се крваво осветити, ако не пошаље тих 57 марака. Б. није имао више од 20 марака, и у великом страху даде их одмах жени, опуномоћивши је у исто време, да она у будуће буде посредник између њега и ђавола. Само ју је упитао, зар се као жена не плаши да иде ноћу по гробљу? Она је одговорила, да се не плаши, а добивши новац није однела на гробље у „ђавоље поштанско сандуче“, већ своме мужу.

Идућих дана Б. се узалудно трудио да дође до новаца, да би исплатио и оних осталих 37 марака. Пошто су му сви покушаји остали без успеха, он се обрати на А. с питањем, да ли би можда могао тих 37 марака да исплати ђаволу у ратама. Б. на то добије преко А-ове жене у писму одговор, у коме „цар Луцивуге“ пристаје да му остали новац исплати у три рате, 12., 15. и 22. децембра, али само то мора бити тачно, јер он зна шта га чека, ако му је новац милији него живот.

Б. ни сада није могао набавити потребна новца. Да би доказао ђаволу, да он то не чини из рђаве намере, 16. децембра, 1906. даде А-у 2.50 марака, последњи свој готов новац, да га овај преко жене испошље ђаволу; но А. је и тај новац употребио у своју корист.

Међутим дође крај и свему овоме на тај начин, што је полицији доставио ову превару један човек, од кога је Б. тражио новаца, износећи му у каквој се огромној незгоди налази.

Ну и сада се Б. толико плашио „освете и казне духова“, да је одбио давање ма каквих података истражноме чиновнику. На говор је био нагнан тек онда, кад му је чиновник казао, да он и иначе сам стоји у вези са духовима, те да ће и без њега моћи сазнати како је цела ствар текла. Тек тада је нестало у њега страха да ће тиме наљутити ђавола и потанко исприча све своје везе и обавезе.

Вођеним истрагом противу А. утврђени су сви горњи наводи и најзад је осуђен за дело стицаја преваре и изнуде на шест месеци затвора и три године губитка грађанске части.

Берлин 1908.

Д. В. Бакић.

ПОСТУПАК ОПШТИНСКИХ СУДОВА У ГРАЂАНСКИМ ПАРНИЦАМА И ПОСТУПАК ИЗБРАНИХ СУДОВА

од Ал. Н. Стевановића, судије.

Књига ова има задатак и тежњу, да општинским судовима омогући правилно и закону сообразно суђење грађанских спорова бар што се тиче формалне стране ових.

Ако узмемо у обзир тај факат, да општински судови суде скоро две трећине грађанских спорова што их наш сељачки свет у опште има; ако се узме у обзир да су судије — кметови — махом неписмени; да су деловође, који руководе извиђајима и пресуђењем без потребне претходне спреме и положених испита, онда се мора признати, да је појава овакве једне књиге од неоцењиве користи.

Она је још од веће користи по томе, што је начин излагања тако практичан, а стил тако популаран, да ће бити са свим приступачна онима, којима је намењена.

Задовољити све захтеве формалног закона у једном правном процесу, значи у пола омогућити и правилну примену материјалнога закона.

Колика је, пак, то корист и за наше правосуђе у опште и за власти, чијој оцени подлеже пресуде општинских судова, то ће знати и правилно појмити сваки онај, који је ма којим поводом био у положају да види, како су пресуде општинских судова далеко од сваке форме једнога таквог акта и скоро увек у сукобу са материјалним законима.

Ми нећемо да разбирамо, да ли то баш увек долази услед неспособности, али признајемо, да бар две трећине погрешака имају свога извора у овој околности.

Књига ова, као што рекосмо, свешће те погрешке на половину, ако општински часници буду пажљиво проучили оно што она пружа, јер она пружа много више од свију оних написа, који су до сада у овоме погледу постојали.

Она је први озбиљан уџбеник за општинске деловође и све оне, који се овим пословима баве, за правилну примену закона у грађанском судском поступку.

На сваки начин, и ако је врло добро у опште уређена, има и она одељака, који су могли бити друкчије распоређени.

Тако, говорећи у одељку о тужбама могло би се одмах ту нагласити, како се ова доставља парничарима, чије се место пребивања не зна, јер је она напомена на стр. 71. доста неуочљива, јер се писац држао реда из грађ. суд. поступка.

Тако један општински писар, који већ има ову књигу, а има у општини случај § 364. грађ. суд. пост. није се умео послужити напоменом на страни 71. ове књиге, него је тражио лично обавештење од својих пријатеља, којима су ове ствари знане.

Не можемо се, даље, сложити са одељком XXIV који говори о наплати такса.

Тако, тамо се вели, да се сем оних такса из §. 23, грађ. пост. наплаћују код општинских судова и све оне таксе из т. 1, 2, 3. 15, 19. и 30 зак. о таксама у маркама, а то међутим, није тачно.

Није, тачно велимо, јер је по начелу постављеном у т. в. члана 1. закона о таксама, такса на писмене представке, као што су молбе, жалбе и т. слично, (т. 1. тарифе) наплаћује само онда, кад се ове подносе *државним властима*, а никако и код општинских власти.

Даље, такса из т. 3. таксене тарифе не наплаћује се за уверења, која издају општ. власти, него она из т. 97. таксене тарифе и то у новцу.

Што се тиче такса из т. 15, 19. и 20. таксене тарифе, за њих је г. Министар финансија расписом својим од 17. априла ове год. ПрБр. 15584. наредио наплату и код општинских судова, али је, по нашем мишљењу, ово погрешка, јер се код општинских судова наплаћују само оне таксе које помиње одељак ж. зак. о таксама, као што се види из тач. 98. истога закона, јер да се је хтело друкчије, онда би се то изречно поменуло, као што је учињено за таксу из т. бр. 87, 87 а и 88.

Али све ове напомене далеко су од тога да умање вредност ове књиге, и ми је топло препоручујемо свима општинским деловођама и писарима, свима осталим општинским часницима, као и свима онима, који по природи својих послова воде честе спорове код општинских власти.

Из предговора ове књиге видимо, да се писац носи мишљу да изради и поступак за суђење иступних кривица.

На сваки начин, и таква књига не би била на одмет општинским часницима, али би ми саветовали писцу, да пре тога било у погодним чланцима, било у облику тумачења, популарише извесне одредбе из грађанскога закона, као н. пр. о својини, државини, куповини, продаји, кирији, накнади, застарелости и т. д. те да омогући и правилну примену материјалног права.

Оваква књига била би допуна ове прве, и после њене појаве правосуђе код општинских судова добило би нов облик.

Цена је књизи 2.50 дин. а може се добити код писца у Неготину а и по свима добро уређеним књижарама у Београду и унутрашњости.

Димитрије С. Калајџић.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I

Суд општине љуберађске, актом својим Бр. 1657; суд општине белушке, актом својим Бр. 780; суд општине александровачке (срез жупски) актом својим Бр. 3948, и деловођа општине бањске у срезу пчињском, питали су:

„По тачци 5. члана 109. зак. о општ. председник општ. суда изриче казну затвора од 24 часа, или новчано од 1—10. динара, за непослушност.

Исто тако по II. одељку чл. 110 закона о општинама, непослушног може и кмет осудити на 24. часа затвора, или од 1—5 динара новчане казне.

Ове пресуде извршне су.

По члану 111. истог закона, председник и кметови о свима својим пресудама (чл. 109. и 110.) извештавају у року од три дана општински суд, који их одмах уводи у протокол суђења.

Из ових се одредаба може извести закључак да није потребно претходно протоколарно саслушање непослушног, док по чл. 11. Устава, нико не може бити осуђен док не буде саслушан.

Услед тога, изрицање и извршење ових пресуда не врши се једнообразно, по свима општинским судовима, јер у неким општинским судовима председник и кметови изричу ове пресуде без претходног протоколарног саслушања непослушног, и о томе извештавају општински суд те их овај уводи у књиге извршења и извршава; а у неким пак, бојећи се повреде чл. 9. и 11, Устава, подносе реферат противу непослушника општинском суду, те их овај најпре саслуша па онда изричу пресуду, и онда их општински судови понова позивају те им исту саопштавају и тек онда извршују.

У интересу једнообразности у примени наведених законских прописа и правилнијег разумевања истих, моли се уредништво за што скорије објашњење о томе: је ли приликом кажњавања непослушника, по наведеним законским прописима, потребно претходно протоколарно саслушање непослушног код општинског суда, као и саопштење пресуде или не?

Суд општине белушке нарочито је истакао случај, да је првостепени суд ужички, поводом жалбе једног осуђеног, поништио осуду, коју је изрекао председник по члану 109. тач. 7. зак. о општинама, и ако се у закону вели да су ове осуде извршне, па пита шта ће да ради.

Суд, опет, општине љуберађске наводи како појединци, овако осуђени, пошто издрже казну, подижу кривичне тужбе против председника и кметова за повреду чл. 9. и 11. Устава па пита: да ли ће они одговарати или не, и шта у опште треба учинити, те да се избегне одговорност и врше наређења чл. 109. и 110 зак. о општинама?«

На ова питања одговарамо:

Ово питање није ново, јер је оно до сада постављано од многих општина и у разним облицима.

Ми смо на исто одговарали и у 1906. па и у овој години, и сада би требало да откажемо сваки даљи разговор о овоме.

Али кад се у један мах јављају са овим питањем три општинска суда и један деловођа, онда значи: да је ипак велики број општина необавештен, било што су часници слабо пратили обавештења, која смо ми давали, било што су променом часништва дошли нови људи, којима је ово непознато.

Из ових разлога, а и са тога што је сада изнесено и гледиште првостепеног суда на ову ствар, са којим ми нисмо сагласни, ми дајемо, по овој ствари, и последњи пут ово обавештење.

Дакле: Уставом од 5. јуна 1903. године, који у своме чл. 11. поставља правило, да нико не може бити осуђен, докле не буде *надлежно саслушан* или законим начином позван да се брани, уведен је у живот закон о општинама од истога дана, који у својим члановима 109. и 110. дозвољава, да кметови и председници могу изрицати и извесне казне над непослушнима, и да су њихове пресуде одмах извршне.

С обзиром на прилике, у којима се налазе председници и кметови кад изричу казне у смислу чл. 109. и 110. закона о општинама, не може се тражити, да они воде формалне извиђаје, какви се траже полицијском уредбом и кривичним судским поступком.

То се не може, велимо, тражити од њих, јер они ове казне махом изричу ван општинске суднице, много пута и ноћу. н. пр. приликом гашења пожара, у пољу приликом разних извиђаја, кулука и томе слично, те је физичка немогућност да се непослушни писмено саслушавају и пресуде доносе, него је довољно кад се *усмено позову од стране кметова или председника да се бране за непослушност*, па се они, по оцени ових, не могадну одбранити.

Овакав поступак задовољавао би чак и наређења чл. 11. Устава, јер се и тамо само тражи да се некоме пружи могућност одбране, а не вели се на који ће начин она бити.

Ако би се хтело рећи, да је то регулисано полицијском уредбом и кривичним судским поступком, онда се на тај приговор пружа тај одговор, да је законодавац овим специјалним законом пружио ова права кметовима и председницима и поред овакве уставне одредбе, и да је овакав закон обвезан и за власти и за све остале, све и да би био у супротности са самим Уставом.

Према томе могло би се истаћи питање: да ли закон одговара одредбама уставним, али се никако не би могла оспорити његова важност, кад му не оскудевају услови из чл. 35. Устава, пошто су вршеном ревизијом закона о општинама од 1903. и 1905. год. ипак задржате одредбе из чл. 109. и 110. истога закона.

Из ових разлога погрешно је поступање оних првостепених судова, који у опште улазе у оцену ових пресуда кметовских и председничких, по жалбама осуђених, па их чак и ниште, јер они на то немају права, пошто су ове осуде извршне и против истих нема места жалби.

Наравно, да се судска надлежност не искључује у случајевима чл. 28. Устава, кад се подигне тужба против поменутих часника. ако они нису пружили могућност дотичнима да се *усмено бране*, или су учинили какву другу повреду права појединаца својим незаконитим радом.

Кад је, дакле, закон о општинама донесен суделовањем оба законодавна фактора (чл. 35. Устава), онда је он по чл. 117. Устава обвезан и за судове и они га морају вршити онако, како он гласи, све дотле, докле се не би укинуо на начин, који одређује чл. 116. истог Устава.

Наређење чл. 9. Устава, нема ничега заједничког са случајевима из чл. 109. и 110. јер оно говори о *притвору* а овде је у питању *осуда*.

Према овоме, кад год има оправданих разлога, кметови и председници могу изрицати усмене осуде по чл. 109. и 110. поменутога закона, пошто кривца позову *усмено да се брани*, па нађу да он свој поступак није могао оправдати, а осуда је, међутим, неопходно потребна ради реда, безбедности или одржања угледа власти.

За овакав законити рад они неће одговарати.

Сва акта по којима је поништена осуда, суд треба да пошље својој претпостављеној власти, те да се изиште одлука Касационог Суда.

На питање деловође општине бањске у његовом акту под II. он ће наћи одговор у бр. 19 „Полицијског Гласника« за 1907. годину.

II.

Суд општине трњанске, актом својим Бр. 1213. пита:

„У дугованом распореду пореза бр. 2, ове општине, за ову годину, има неколико пореских дужника, који дугују извесне суме пореза и прireза.

Лица ова немају никаквог свог ни кретног ни непокретног имања, него живе на имању својих жена, које је засебно задужено порезом на име самих њихових жена, а на које су оне платиле порез у своје време.

Порез што га дугују ова лица, то је њихов непосредни порез на личност у смислу чл. 71. и 72. закона о непосредном порезу са одговарајућим прирезима.

Жене ових дужника не одобравају, да се њихова имања узму у попис и продају за порез њихових мужева, пошто су оне платиле порез на само имање у своје време.

Моли се уредништво за обавештење: може ли се узети у попис и продати имање ових жена за порез који дугују њихови мужеви, и ако не може, како ће се наплатити?«

— На ово питање одговарамо:

Не може се продати непокретно имање женино за наплату пореза, који муж дугује на своју личност, јер је по § 767. грађ. закона, имање, које жена донесе као мираз, својина њена, а муж има само право уживања.

Ако се овај порез не може наплатити из личног прихода дужника, онда нека се учини предлог за расходовање у смислу чл. 123. закона о порезу.

III.

Суд општине преображењске, актом својим Бр. 1716, пита:

„Кад извесна лица имају примати досуде по извршним општинским пресудама, као н. пр. дангубу и т. слично, па престану суду и изјаве: да досуду не траже, било што су непосредно измирени од осуђеног, било што му ову опраштају

да ли у таквим сдучајевима треба наплаћивати таксу од 0·10 дин. као да је и примио дотичну суму или не?«

— На ово питање одговарамо:

На изјаве оних, који по пресудама имају примати какве досуде, да ове досуде не траже, јер су измирени непосредно од осуђеног или му досуде опраштају, неће се наплаћивати такса из т. 8. таксене тарифе зак. о таксама, јер нема онога што условљава наплату таксе — *признанице.*

Ако су они осуђеном лично издали признаницу на примљену суму, онда се плаћа такса по вредности из чл. 8. тарифе.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ОБЈАВА

Васа Вучетић, земљ. из Мирнице у срезу косаничком, одметнуо се од власти по извршењу два дела убиства, да и даље чини казнима дела.

На основу члана 9. закона о јавној безбедности, начелство округа топличког овим позива одметника Васу да се у року 20 двадесет дана, рачунајући од дана када ова објава у »Српским Новинама« изађе пријави најближој полицискоj власти или најближем првостепеном суду, јер ако у остављеном року то не буде учинио начелство ће га огласити за хајдука.

Лични опис:

Васа је стар 45—48 год., стаса средњег, добро и правилно развијен, лица руменог и роавог, ћосав, носа широког, одело непознато.

Из канцеларије начелства округа топличког, 13. септембра 1908. године у Прокупљу.

ТРАЖЕ СЕ

Драга, кћи **Михаила Јовановића,** лимара из Обреновца, утекла је 19. ов. месеца од своје куће. Драга је стара 13. година, високога раста, очију црних, косе смеђе. Депеша начелника среза посавског Бр. 13727.

Стеван Марковић, шегрт код Милића и Лукића, трг. из Крагујевца, паобегао је од господара и није се до сада вратио. Стеван има 14 год., очију граорастих. Држи се да је утекао са дружином циркуса «Варијете». Депеша начелства окр. крагујевачког Бр. 15668.

Исаило Обреновић, из села Бајчетине, отишао је 15. ов. месеца од своје куће и није се до сада вратио. Исаило је стар 35 година, средњега раста, косе црне, бркова црних; од одела носи гуњ од шајка, гаће и кошуљу, на глави шајкачу, а на ногама шабачке опанке. Акт начелника среза гружанског Бр. 18786.

Чедомир, син **Костадина Митића,** земљоделца из Стубленице, још пре 20. дана отишао је од куће и није се до сада вратио. Чедомир је стар 13. година, малога раста, дежмекаст, очију граорастих; од одела носи један стари копоран од шајка, на глави шубару, а на ногама опанке. Акт начелника среза тамнавског Бр. 16449.

Позивају се све општинске и полицијске власти да ова лица потраже и пронађене упуте коме треба.

КО ЈЕ ОВО?

Непознати леш, чију фотографију износимо, нађен је 17. тек. м-ца поред пута Аранђеловац—Младеновац, у њиви Владимира Милентијевића, из Копљара. Непознати је, као што се на фотографији види, младић од својих

18—20 год., висок 1 м. 67 см., у лицу црномањаст, косе и очију црних, бркова малих и ретких, ћосав, у оделу сукненом. Ко га познаје, моли се да то јави својој најближој полицијској власти, која ће у смислу кривич. суд. поступка констатовати то протоколарно, и протокол одмах послати начелнику среза јасеничког, округа крагујевачког с позивом на акт Бр. 19666.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Младен Миленковић, трговац из Мојсиња нашао је 3. ов. месеца на друму Чачак-Крагујевац једну ташну и у њој: један златан женски часовник, две златне дијамантске гране, једну мараму опшивену жутим везом са монограмом «О. И.», једну новчаницу од 10. динара и један динар у сребру. Сопственик ових ствари треба да се обрати начелству округа рудничког са доказима о својини најдаље у року од године дана. Акт начелства окр. рудничког Бр. 7321.

КРАЂЕ СТОКЕ

Ноћу, између 19 и 20. ов. месеца украдено је 19. брава оваца **Миленку Животићу,** тежаку из Средњева. Депеша начелника среза рамског Бр. 15932.

Ристи Радосављевићу, из Прокупља, украден је један биво, стар 5. год., средње величине, на репу при крају има беле длаке. Акт начел. окр. топличког Бр. 7059.

Ноћу, између 10. и 11. ов. месеца, непознати лопови украли су **Данилу Јовићу,** из Видровца, два вола, две краве и два телета. Један је во длаке жуте, матор 5 год., други длаке беле, матор 3. године, без роваша; једна је крава длаке жуте и беле, матора 5 година, а друга длаке мургасте, матора 8 година; телад су матори по $1^1/_2$ годину, а једно је мушко и длаке жуте, лисасто, а друго женско и беле длаке.

Ноћу, између 15. и 16. ов. месеца украдена је **Филипу Јовановићу,** из Деонице, кобила матора 7. година, алатаста, са жигом «Т». Депеша начел. среза беличког Бр. 20055.

5. ов. месеца украдена је једна кобила **Проки Стојановићу,** из Прокупља. Украдена кобила матора је 8. година, длаке црне, на челу лисаста, а у десну задњу ногу путаста. Акт начел. окр. топличког Бр. 7014.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове крађе.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Б. Алимпић

БРОЈ 40. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 5. ОКТОБРА 1908. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу чл. 162. закона о уређењу округа и срезова поставити:

за начелника друге класе округа пожаревачког Љубомира Романовића, начелника треће класе истога округа, по старом закону.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 26. септембра 1908. год. у Београду.

КАЖЊЕНИ ЧИНОВНИЦИ

За разне службене неисправности кажњени су:

Г. Јован Спиридоновић, начелник среза поречког губитком плате *за 10 дана*, решењем Господина Министра Унутрашњих Дела ПБр. 16681 од 24. пр. месеца, а за кривицу из § 43. тач. 10-а закона о чиновницима грађанског реда, и

Г. Живота Спасојевић, писар начелства округа пожаревачког, губитком плате *за 10 дана*, решењем Господина Министра Унутрашњих Дела ПБр. 17156., од 26. пр. месеца, а за кривицу из § 43. тач. 10-а закона о чиновницима грађанског реда.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

4. Исправа може садржати *вештачко мишљење*, и оно се има оцењивати по правилима о вештачењу. На главном претресу вештаци дају своје мишљење усмено. Хоће ли вештак у генералној истрази моћи дати мишљење писмено, зависи од оцене иследника. Лекарске сведоџбе о узроку смрти и о телесним повредама узимају се за потпун доказ и у писменој форми.

5. Исправа, најзад, може садржати какав *индиц* или *основ подозрења*, т. ј. чињеницу која стоји у вези с кривичним делом и окривљеним и по којој се може закључити да је окривљени извршио кривично дело, н. пр. писмо које садржи признање окривљеног, или сумњива преписка између двојице која се односи н. пр. на кривично дело велеиздаје и т.д.

ГЛАВА ШЕСТА

САСТАВНИ ДОКАЗ ИЛИ ДОКАЗ ОСНОВИМА ПОДОЗРЕЊА

§ 41.

Појам и значај доказа основима подозрења.

I. Саставни доказ јесте такав доказ, који се добија из *основа подозрења* или *индиција*. Отуд му и име *саставни* доказ. *Основи подозрења или индиције јесу*, опет, *такве доказане истините чињенице, из којих се може извести закључак да је једна друга чињеница, која има да се докаже, истинита или неистинита, јер оне прве с овом другом стоје у тесној логичкој вези.* Н. пр. код А су нађене покрађене ствари; из ове познате, доказане, истините чињенице суд може извести закључак да је А извршио ту крађу. До оваког закључка може се доћи стога, што здрав разум и искуство не само допуштају него и упућују на такав логички закључак, јер она прва истинита чињеница: код А су нађене покрађене ствари, стоји у тесној логичкој вези с овом другом: А је извршио ту крађу, која је и предмет доказа; ова се друга, дакле, изводи из оне прве, или она прва доказ је за ову другу. Основ подозрења или индиција је овде чињеница: код А су нађене покрађене ствари. Према овоме, да би једна чињеница могла бити основ подозрења, потребно је двоје: 1) да је та чињеница *истинита* или *доказана*. Ово је сасвим појмљиво, јер ако из једне чињенице треба да се изведе истинитост друге, онда то може да буде само тако, ако је доказано да прва несумњиво постоји. 2) На другом месту потребно је, да та чињеница буде таква, да се из ње *даје извести закључак* за истинитост друге чињенице која је предмет доказа.

Доказ основима подозрења, према свему почива на *закључку*, који се из доказане чињенице изводи на другу која је предмет доказа. За тај закључак потребне су *две премисе*: *горња и доња*. У *горњу* премису овога закључка улази једно правило које почива на законима разума или искуства, н. пр. да је притежалац покрађених ствари понајчешће сам извршио крађу. У *доњу* премису закључка улази једна доказана, истинита чињеница такве врсте, која се горњом премисом претпоставља; у нашем примеру то би била чињеница, да су код оптуженог нађене покрађене ствари. Ова је чињеница,

као што је раније речено, основ подозрења или индиција. Кад се сад овај основ подозрења подведе под горњу премису, онда долазимо до закључка, да је оптужени украо нађене ствари, а то је оно што је требало доказати, т. ј. што је thema probandi. Несумњиво је, дакле, да су и основи подозрења доказано средство, којим се може да утврди истинитост једне важне чињенице[1]).

Доказ основима подозрења зове се још и *посредни доказ*, јер се код њега непосредним доказним средствима најпре утврђује истинитост основа подозрења, и тек од тога основа подозрења, извођењем закључка, долази се до истинитости оне чињенице, која има да се докаже (раније с. 125, 126).

Противно новим законодавствима, наш је законодавац, као и сви старији, дао дефиницију основа подозрења у § 118. По томе наређењу »основ је подозрења свака она околност која између извесног лица и казнимог дела стоји у тако тесној свези да се, беспристрасно судећи, по њој као вероватно узети може. да је исто лице учинило казнимо дело или учествовало у казнимом делу, за које се обвињује«. И по овој дефиницији је јасно, да је основ подозрења доказана околност т. ј. чињеница, из које се извођењем закључка може да дође до друге чињенице која има да се докаже, овде до кривичне одговорности оптуженог, јер та доказана околност с кривичном одговорности оптуженог стоји у тесној логичкој вези.

Основ подозрења је околност или чињеница која не улази у биће кривичног дела, већ стоји ван њега. Сем тога, основ подозрења по правилу не даје онај степен извесности који ми зовемо доказом, већ само један незнатнији степен вероватноће, који се означава као *подозрење*, *сумња*, *вероватноћа*. И у § 118 каже се, да је основ подозрења околност, по којој се као *вероватно* узети може, да је оптужени учинио кривично дело. Због свега овога важи за сва законодавства, како с теоријом законских принудних доказа тако и с теоријом слободног уверења, правило да један основ подозрења не може дати доказ, јер се из тако усамљеног могу разни закључци изводити, већ да је потребно да дођу или да се стеку више њих па да се добије доказ, т. ј. да се чињеница која је предмет доказа узме доказаном. Стога се овакав доказ и зове доказ *основима подозрења* или *саставни* доказ.

II. Питање о значају и вредности доказа основима подозрења било је једно од најспорнијих питања у кривичном поступку. Тај је спор свршен и оно за данашњу науку и за нова законодавства нема више вредности. Но ми ћемо ипак додирнути ово питање из два разлога: прво због његове историјске вредности, и друго стога, што је оно за наш законик још и данас од значаја.

Колики значај има доказ основима подозрења поглавито зависи од организације самог кривичног поступка, т. ј. од тога да ли Кривични Поступак организован на оптужном или на инквизиторском начелу. Много већи значај има он у оптужном него ли у инквизиторском поступку.

У инквизиторском поступку средњега века све до краја XVIII столећа доказ основима подозрења по својој вредности изостајао је иза непосредних доказа, нарочито иза признања и сведоџбе сведока. То се огледало у томе, што се осуда на казну није могла изрећи само по основима подозрења, па ма их колико било на броју. Из овога опет не треба извести, да су основи подозрења били без икаквог значаја. Они су били од значаја у толико, што се на основу њих могла отворити истрага, наредити притвор и, нарочито, тортура. Како је тортура готово увек доводила до признања, то се није ни осетила толика потреба да се и само по основима подозрења изриче осуда за све време док је употреба тортуре била допуштена.

С укидањем тортуре, као законског средства за добијање признања, осетила се велика празнина у законодавству. Природни или непосредни докази били су недовољни, а на основима подозрења није се могла засновати никаква осуда, те је услед тога правни поредак био јако доведен у питање. Излаз овоме морао се тражити, и у прво време нашао се у томе, што се и даље остало при забрани изрицања редовне казне, а допустило се изрицање *изванредне* казне, кад противу оптуженога има само основа подозрења. Но и ово је остало само као привремено решење овога питања.

Почетком прошлога столећа и у теорији и у пракси отворила се једна од највећих дискусија о доказу основима подозрења. У главноме су била два питања око којих се водио најглавнији спор: 1) да ли основи подозрења могу дати ону извесност која је у поступку потребна за осуду, или боље: да ли се они у опште могу уврстити у ред доказа? и 2) да ли доказ основима подозрења треба да има исту доказну снагу као и непосредни докази?

(наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

[1]) Противно овоме тврде *Löwe* и *v Kries*. Последњи (Lehrbuch 333) сматра да је логичка погрешка називати основе подозрења доказним средством' јер су и они предмет доказа.

РЕОРГАНИЗАЦИЈА ПОЛИЦИЈЕ У ФРАНЦУСКОЈ

(НАСТАВАК)

Јесу ли ови агенти довољни; имају ли потребне способности за обављање своје дужности и да ли су добро организовани? Неопходно је потребно ово испитати пре него што се пређе на говор о реформама, које ће, у ствари, бити само логичан закључак овог излагања.

Пошто је изјавио, да намерно неће делити судску полицију од административне, и ако је законодавац то учинио, већ да ће у кратко говорити о њиховој вредности као једне полицијске целине,г. Дриу се заустављa на последњој свесци судске статистике у Француској за 1905. г., у којој се налазе два табеларна прегледа: један о свима органима репресије, а други о њиховом раду за ову год. и вели:

„Табеларни преглед с леве стране улива нам толико поверења, да би требало да постанемо потпуне оптимисте. Како сумњати о моћи толике војске, у служби честитих људи, која се бори против војске злочинаца? Ту су вам све могуће униформе, сви чинови, све надлежности: жандарми, полицијски комесари и агенти, председници општина, пољски, шумски и приватни чувари, чувари мостова и друмова и царински стражари. Има их свега 185.982, и сви имају дужност да истражују и гоне злочине и преступе. Њима треба још додати и број официра судске полиције у провинцијама: 709 прокуратора републике и њихових помоћника, 420 истражних судија и 2843 полицијских (кантоналних) судија. Зар ово у истини није права војска са својим трупама и старешинама?

На жалост, ова утешна слика брзо је уништена табеларним прегледом с десне стране, који нам пружа цифру свију кривичних дела, класификираних по своме пореклу, која су дошла до суда.

Човек се мора изненадити кад види, да приватни стражари нису послали суду више од *7519* записника, од којих се већина односи на кривице по закону о лову, док број ових кривица, који је био предмет трагања, износи 20.330. Скоро је овако исто и са општинским председницима и

пољским чуварима. Од 551.000 разних кривичних дела, општински председници и пољски чувари доставили су прокуратору републике свега 3000, а полицијске судије само 2084.

Остају нам још жандарми свију чинова, чији број износи *20.684*, и цивилни полицијски органи: *948* комесара и *8455* агената. Први су у 1905. год. констатовали *260.549* криминалних афера разног рода, а други *106.945*.

Жандармерија, чије издржавање стаје $32^1/_2$ милијуна динара, може се сматрати као озбиљна сила према своме броју. Али, овде се не сме изгубити из вида, да је она врло често заузета ванредним службама, на штету редовне дужности, као н. пр. приликом штрајкова и метежа, који је приморавају да се у масама концентрише на извесним местима. „И поред своје одличне преданости служби и активности, жандармерија је често пута у немогућности да задовољи све ванредне потребе, које је удаљују из њене резиденције и од њене полицијске мисије," вели се у реферату којим је пропраћена статистика за 1905. год.

И кад ствар овако стоји са жандармима, који су стварно намењени судској полицији, шта нам остаје да мислимо о полицијским комесарима и агентима по варошима у унутрашњости, нарочито оним са великом популацијом? Зар није очигледно да је њихов број недовољан? Два примера откриће нам најбоље мане нашег садашњег система: један је узет из Орлеана а други из Марсеља. У првој вароши полицију састављају: 1 централни комесар, 3 среска комесара, 47 униформисаних и 8 цивилних агената. Овај персонал, и ако је скоро увећан, апсолутно је недовољан да и дању и ноћу врши службу: по улицама, на железничким станицама, у позоришту, при разним стражарницама и у свима непредвиђеним, а притом доста честим случајевима. Сваки орган, са изузетком $1^1/_2$ сата на оброк и одмор у подне, остаје на служби 11 сати. Бригада сигурности, која је оптерећена најтежим и најделикатнијим задатком, има свега 8 људи, од којих се 3 употребљују за службу у самом биро-у и за контролисање службе; остаје, дакле, свега 4—5 људи за истраживање злочинаца, прикупљање разних обавештења, надзирање проституције и т. д. Да је ово и сувише мало, излишно је и доказивати. Овом недовољношћу, у осталом, лако се објашњава и неуспех многих истрага.

У Марсељу имамо један други тип вароши, у којој су навала странаца, ширење трговачког и индустријског покрета и увећавање квартова необично много отежали задатак полиције. Ова варош у којој има више од 517.000 становника на површини од 22.000 хектара, има за заштиту своје сигурности свега *903* полицијска комесара и агента, па и они сви нису, као што то већ обично бива, употребљени за активну службу. Од *167* агената сигурности свега их је *85*, који истражују злочинце, врше локалне истраге, извршују спољне наредбе суда и т. д. Од *633* позорника свега их је *347*, који се стварно старају о одржању реда по јавним местима, али како се за службу од 24 сата употребљује свега $^1/_3$ од овог броја, дакле *115*, то значи, да један агент долази на 4.500 становника и 104 хектара. Било је сасвим природно што је Марсељ, под оваквим приликама, постао уточиште злочинаца. Записници о опасним крађама, којих је у 1899. год. било *650*, увећали су се у 1905. год. на 1034. Противно овом, број ухапшених лица смањио се од *521* на *375*. Од *3.700* простих крађа, извршених у 1906. год. остале су непронађене *2700*".

На основу свега изложеног референт долази до закључка, да први узрок полицијске немоћи у Француској лежи у *недовољности* њеног персонала.

После ове констатације г. Дриу прелази на оцену професионалне вредности појединих органа репресије, а то су: *прокуратори републике*, *истражне судије*, *полицијске судије*, *општински председници*, *пољски и шумски чувари*, *полицијски комесари и агенти* и *најзад*, *жандарми*. О професионалној вредности прокуратора републике и истражних судија референт овом приликом неће да говори, јер би имао само да понови оно што је о њима већ речено на француском националном конгресу за кривично право (1905. године*), већ одмах прелази на *полицијске судије*, који су први посредници између судова и популације по варошима и селима. Г. Дриу са жалошћу констатује, да они још нису дорасли да одговоре свима задацима које им закон у дужност ставља. Облику и основу њихових истрага понекад много не достаје. Они нису у стању да потпуно и правилно изврше први увиђај на месту злочина, који је, међутим, толико важан по даљу истрагу. Поред овога, од њих се с правом може очекивати много потпуније познавање популације по кантонима, а ово би било од неоцењене користи у свима оним случајевима, у којима су потребна тачна и беспристрасна обавештења о појединим личностима.

О општинским председницима нема се много шта рећи. Општински закон наоружао их је великом полицијском влашћу, али је ово оружје потпуно немоћно у њиховим рукама. Два су разлога због којих је овако: а) *њихова неспособност*, и б) *њихов незгодан положај према бирачима*. У извесним случајевима они не знају шта треба да предузму и против самих страних скитница, већ се обраћају жандармерији, која је често пута доста удаљена и готово увек, недовољна за парирање свију евентуалности. Моћ иницијативе у француској уништена је навиком за обраћање централној власти у циљу решења свих могућих тешкоћа. Сваки председник сеоске општине, којој досађују скитнице, мора, у споразуму с грађанима, предузети енергичне мере против ових, држећи се том приликом девизе: „*Помози сам себи па ће ти и жандарм помоћи*".

У овој идеји не треба гледати просту утопију и илузарно поверење у практичне резултате, који би се могли добити бар на овом важном пољу. Локални листови обавештавају нас о извесним напорима, који су у овом правцу покушани, и о њиховим брзим последицама. Прво вежбање општинских председника у вршењу њихових судско-полицијских функција, треба, дакле, да буде организовано уз потпору грађана и у сагласности са суседима и жандармеријским бригадама.

Сасвим је друга ствар, међутим, кад општински председници имају да врше дужност према својим бирачима, или бар према појединима од њих. У овим случајевима не може се од њих захтевати толико врлине, да сасвим пренебрегну своје бираче и мисле само на дужности правосуђа. Мора се признати, да је у данашњој ситуацији веома тешко за изборне часнике, којима закон налаже да према свима и сваком буду потпуно независни. Не очекујмо од њиховог карактера да се уздигне толико високо, и захтевајмо од њих само то: да у сеоским општинама извештавају одмах жандармерију о свему што се код њих догађа, и да присуствују истрагама, а у варошким општинама да образују довољно јаку полицију с обзиром на број и природу популације.

Пољски чувари, којима је закон доделио нарочиту власт, прости су агенти општинских председника. Декрет, који регулисава службу жандармерије, ставља их под надзор команданата жандармеријских бригада. Постоје нарочити регистри, у које они уписују њихова имена, презимена и домицил са потребним обавештењима о њиховом владању и вршењу службе. Жандармеријски официри, подофицири и бригадири дужни су, да се, приликом патролирања, нарочито уверавају о томе како пољски чувари испуњују своју дужност, а команданти жандармеријских компанија подносе о овоме извештај окружном или среском начелнику. У хитним и веома важним случајевима ови команданти могу се послужити свима пољским чуварима на њиховој територији за одржање јавног реда и сигурности. Пољски чувари су најзад дужни, да извештавају општинске председнике, а ови опет официре и шефове жандармеријских бригада, о сваком свом открићу, које би имало за циљ поремећај јавног реда и сигурности; они им тако исто дају мишљење и о сваком преступу, који је извршен у њиховом реону. Али, сви ови прописи, може се рећи једнострани, не везују много пољске чуваре за жандармерију, јер немају озбиљне санкције, већ само оцртавају план будуће организације. Регрутовање пољских чувара зависи од општинских председника, а ови опет зависе од својих бирача. Према оваквом стању ствари пољски чувари у немогућности су, да мисију, коју им је закон поверио, врше са довољно ауторитета.

Персонал *шумских чувара* сасвим је други; солидан и дисциплинован, он може послужити као тип за регрутовање пољске полиције. Ови чувари могу, у истини, бити од користи жандармерији, било обавештењима до којих долазе приликом обављања службе, било стварном помоћи у одржању јавног реда и сигурности било, најзад, притварањем и предавањем

*) Видети у Полицијском Гласнику за 1905. год. чланак: „*Професионално образовање криминалних чиновника и адвоката*".

жандармерији оних криваца, које ухвате на самом делу. Али, треба знати, да су они и сувише заузети својим специјалним дужностима, да би судској полицији могли бити од велике користи.

Остају још две главне полицијске установе: цивилна полиција и жандармерија.

Комесари полицијски данас се у Француској постављају декретом. У свакој вароши од 5.000 до 10.000 становника, треба, по правилу, да буде по један комесар, а у варошима које имају више од 10.000 становника још по један на сваких 10.000. У место да се број њихов увећава, с обзиром на познато увећавање послова судске полиције, он је од 1.127 у 1900 год. спао на 1.076 у 1905 год.

У надлежност полицијских комесара спадају: административна, судска и општинска полиција. Треба знати, да им административна и општинска полиција одузимају већи део времена, и да се за обављање послова судске полиције нису претходно нарочито спремали.

У овој материји, истина, искуство, које се мало по мало добија праксом, не може се ничим надокнадити, али је и само искуство плод методичног посматрања и оцењивања сваког случаја То су остављени трагови и знаци непознатих злочинаца, брижљиво откривени, у којима добар полицајац треба да нађе полазну тачку за даљу истрагу. У противном, његова истрага зависиће од случаја, и он ће обично губити своје време у откривању безначајних околности и основа. Понавља се врло често, и то с разлогом, да су злочинци у погледу професијоналне способности и умешности учинили знатан напредак, па је с тога потребно да и они, који их гоне, постигну то исто у својој професији. И доиста, од ових последњих треба захтевати много већу интелигенцију, много темељније познавање средстава које модерна наука пружа злочинцима и њиховим гониоцима, као и методичнију организацију службе обавештења и идентификовања.

За један добар део персонала полицијских комесаријата све је ово, на жалост, у доба нада. Мора им се, међутим признати у олакшицу, да их агенти, који су им додељени на службу, врло рђаво помажу. Какви су ови агенти, који имају дужност да надзиравају улице, железничке станице, проституцију и т. д., и да истражују казнима дела? Без сумње честити и храбри људи, али у већини случајева лишени специјалних способности за професију коју обављају; једино добри за одржање извесног материјалног реда на јавним местима, и ако су готово увек у недовољном броју. Чак и они од њих, који су нарочито додељени служби сигурности, немају никакве претходне спреме, која је у овом, као и у сваком другом занату, неопходно потребна. Њихова служба врло је мало плаћена, а сем овога они се још морају и трудити да је сачувају, те с тога избегавају сваку прилику која би их могла довести у сукоб са бирачима од утицаја. Са овом маном изборних власти сусрећемо се свуда у полицији.

И сама дисциплина ових агената није најбоља. Треба се само сетити њихових штрајкова у Лиону, Туру и Шалону, који несумњиво доказују да у овој средини ауторитет шефова мора бити рестауиран готово свуда; апсолутно никакав изговор не може оправдати појаве овог рода, и оне се свим средствима морају сузбијати.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

Д. Ђ. Алимпић.

ВАРОШКА ЖАНДАРМЕРИЈА У ПРУСКОЈ

Као што је познато Немачка се Царевина састоји из више савезних држава, од којих свака има своје засебно унутрашње уређење. Једна од највећих савезних држава је *Краљевина Пруска*, чији је краљ у исто време и немачки цар.

У управном погледу Пруска се дели на провинције, округе и срезове, а ови на самоуправне општине. Целокупном полицијом управља Министар унутр. дела у име краљево.

Месна полиција је у Пруској по правилу општинска, а изузетно у Берлину и још 23 веће вароши је државна.

Варошка жандармерија је извршни орган место државне полиц. власти (полицискиx президиума или полицискиx дирекција — прве у већим, друге у мањим варошима) и носи нарочити назив *„шуцманшафт“*,* при коме ћу изразу и ја остати, јер је то један специални пруски израз, као што је и бечки „вахман“, лондонски „констаблер“ и т. д. специални назив егзекутивних органа дотичних полиција. Особито би незгодно било превести тај израз са „жандармерија,“ јер ова тамо представља сасвим засебну установу, која се стара о јавној сигурности по селима.

Шуцманшафт је установљен у Берлину 1848. год. после бурних политичких изгреда и туча по берлинским улицама, када се осетила потреба за једном јаком полицискиом трупом, која би без војске била у стању да одржи или поврати поремећени ред и сигурност у престоници.

По угледу на берлински шуцманшафт, ту су установу завеле и друге веће немачке вароши, само што се она у Пруској једнообразно развијала, док је у другим варошима, као Минхену, Хамбургу, Дрездн, Дармштату и т. д. претрпела знатних измена, по угледу и на друге полиц. трупе на страни.

Са тога ће овде бити речи само о пруском шуцманшафту, односно берлинском и оном у Франкфурту на Мајни, чије сам организације и рад имао прилике да видим и проучим, а о тој установи у другим, непруским немачким варошима писаћу другом приликом.

Шуцманшафт је војнички организована трупа и креће се по војним обрасцима, ма да иначе не сачињава саставни део војске, као што је то случај са нашом жандармеријом или њиховом сеоском жандармеријом. Шуцмани и њихове старешине сматрају се као цивилни чиновници, који потпадају у кривичном погледу под грађанско судство и уживају политичка права.

На челу шуцманшафта у Берлину стоји *иолициски пуковник* („Polizeioberst“), који командује и води надзор над целом трупом. Раније се командант узимао из виших активних официра, али се доцније од тога одустало и од последњих 15 година на то се место постављају полициски официри, дакле из исте трупе. У приликама, које изискују употребу целе трупе или њеног већег дела, као при већим уличним изгредима, дочецима страних владара, државним светковинама и т. д. он лично предузима команду. Њему су придодати два ађутанта, од којих први има ранг полициског капетана, а други полициског поручника, који су му у исто време референти за канцелариске послове. При команди ради на канцелариским пословима известан број наредника и шуцмана, а у њеној архиви потребан број цивилних чиновника, полициских секретара.

Команда се налази у истој згради у којој и полициски президиум, где пуковник, као и управник полиције („Polizeipraesident“) има службен стан.

Шуцманшафт се по простору дели на *три бригаде* („Polizeibrigadenbezirke“), којима на челу стоји по један *полициски мајор* („Polizeimajor“). Главни задатак мајора је надзор над вршењем службе у њиховим бригадама, а за обављање писмених послова дисциплинске и економске природе, који су од команде пренети на бригаде, мајорима је придодат по један полиц. поручник као ађутант.

Бригаде или бригадни окрузи деле се даље на *капетаније* („Bezirkshauptmannschaft“), којих је свега 13. Шеф капетаније је *иолициски капетан* (Polizeihauptmann“). И капетанија је по преимућству надзорна инстанција. Као што мајори морају становати у кругу своје бригаде, тако и капетани морају имати стан у својој капетанији. Уз свој приватан стан имају и канцеларију, која се обично састоји из две собе и њих засебно плаћа президиум. У њима један виши наредник и неколико шуцмана обављају канцелариске послове.

Капетаније се опет деле на *квартове* („Polizeireviere“), којих сада има 113, а који се са прираштајем становника такође повећавају. Док раније поменуте инстанције имају, као што сам поменуо, надзорни карактер и са публиком не долазе у додир, квартови представљају не само средиште за регулисање службе јавне сигурности и саобраћаја, већ и места, преко којих полицијски президиум, код кога су централисани сви послови, у управном и административном погледу саобраћа са становништвом. Будући разгранати по целом Берлину и познавајући добро месне и личне односе они су увек у стању да централи пруже детаљна обавештења, а отуд опет по том да приме потребна упуства при извршењу разних и многостручних послова. Тако на пример I одељење полициског президиума обавља преко квартова многе управне послове, II одељење занатске и уличне послове,

* Schutzmann — стражар.

III им одељење ставља у дужност надзор над подизањем грађевина, IV одељ. узима их у помоћ при крив. предметима, V одељење води преко њих надзор над странцима и регулише однос између господара и њихових млађих, VI одељењу шаљу иступне доставе и отуд примају пресуде ради предаје кажњеним, VII одељење стоји с њима у вези по многим новинарским и штампарским пословима, као и у погледу надзора над зборовима.

На челу кварта налази се *полициски поручник* („Polizeileutnant"), који квартом и многоструким пословима управља под својом личном одговорношћу. Он обучава и контролише квартовне органе, регулише уличну службу, води надзор над занатлиским и индустриским предузећима и над грађевинама у своме кварту, води старање о пријавном одељењу у кварту и другим писменим пословима, а осим тога као помоћни органи државног тужиоштва, које у Немачкој у име државе истражује кривична дела и гони кривце, обавља и извесне крив. функције.

Због тако разноликих послова старешина кварта није везан за канцеларију службеним часовима, али се због евентуалних изванредних догађаја, као нпр. пожара, изгреда, убистава и т д. мора и дању и ноћу лако наћи. Због тога они станују у истој згради, у којој су и квартовне канцеларије.

Ради помоћи квартовних старешина, или као њихови заменици при одсуству или болести, свака капетанија има на расположењу по неколико „полициских поручника за нарочите службе", које по потреби од времена на време додељује разним квартовима.

Сваком је кварту додељено по 3 наредника (Polizeivactmeister);

2 телеграфиста;

2 писара;

1 криминални шуцман и 30—50 шуцмана за уличну службу.

Осим тога из кривичног одељења полициског президиума сваком је кварту за чисто кривичну службу додељен по један криминални наредник и још један крим. шуцман, о којима ћу говорити када будем писао о кривичној полицији. Онај први, чисто квартовни криминални шуцман, обавља у кварту ону службу, која се лакше и боље врши у цивилном оделу, као надзор над занатско-индустриским предузећима, хватање просјака и т. подобно.

Телеграфисти и писари су такође из реда шуцмана.

Квартовне канцеларије састоје се из собе за старешину кварта, једне собе за општу квартовну службу, једне собе за кривичну службу, једне собе за квартовну стражу, потребног простора за спављање исте, једне собе за телеграф и телефон, неколико притворских ћелија и по потреби и могућности и друге просторије, као нпр. кујна, трпезарија и т. д.

При свима берлинским жел. станицама налазе се стална одељења, т. зване *станичне страже* („Bahuhofsumche"), које се састоје из 1—2 наредника и неколико шуцмана. Оне се тамо старају о јавној сигурности, реду и другим полициским интересима, а потпадају под надзор дотичних квартова.

У великом берлинском парку „Тиргоржену" налазе се опет две мање страже, којима су тамо и кућице сазидане. Поред општих дужности ове страже имају још специално да пазе на парк и споменике, који се тамо налазе, да их рђави људи не би оштетили.

Првој капетанији, која обухвата најживљи део вароши и у којој се налази и царев двор, додељена је једна већа стража од преко 100 шуцмана и 4 наредника под руковођењем једног полициског поручника, који се свака 24 сата смењује. Одатле се командују позорници за вршење службе сигурности и у околини двора, као и за саобраћајне страже („Vervehusposteu"), које имају да на живим местима искључиво регулишу јавни саобраћај.

На послетку и у згради президиума налази се стално повећи одред, т. звана *резервна стража*, која врши стражарску службу у згради и полиц. затвору, изводи и спроводи притворенике, врши ордонанску службу и т. д. али је њена најважнија улога у изванредним случајима, нпр. при пожарима или изненадним изгредима, јер се са Александар плаца, на коме се президиум налази, као центра вароши, помоћу нарочитих кола може одмах избацити где треба и предузети потребне мере док друго људство не стигне.

Ова се резервна стража саставља из т. зв. *резервног одељења*, које има особене дужности и под управом једног полициског капетана стоји непосредно под командом шуцманшафта. При овом одељку новопостављени шуцмани добијају прво полициско образовање. Под њега потпадају сви наредници и шуцмани који капетанијама (односно квартовима) или коњичком одреду нису додељени, а то су они који врше ордонанску службу или су придодати појединим стручним одељцима шуцманшафта, као при *полициско-паробродском одељку*, где под једним полиц. капетаном 6 наредника и 50 шуцмана врше службе речне и паробродске полиције; за тим при *занатском комесаријату* („Qewerbekommessariat"), где три полиц. поручника, 22 наредника и преко 70 шуцмана под управом једног полиц. капетана врше надзор над пијацама и кланицама, над разним радњама, животним намирницима и. т. д.; даље при *комесаријату за јавни саобраћај*, при коме 1 капетан, 6 поручника, 8 наредника и 42 наредника врше надзор над свима саобраћајним средствима.

У делокруг резервног одељења спада и старање о разносу — експедицији акта и снабдевању оделом.

Као засебно одељење стоји непосредно под командом шуцманшафта *коњички одред*, који сачињавају 3 поручника, 18 наредника и 220 шуцмана под командом једнога капетана. Одред је подељен на три т. зв. деташмана или депоа, смештених у три разна краја вароши, одатле брзо и лако могу стићи где затреба. У редовним приликама врше патролску службу, особито по околини, или на живим местима, пред позориштима и циркусима, регулишу саобраћај, али је његова најглавнија улога при поредцима, где су због боље прегледности и лаке покретљивости од велике користи, као и при озбиљним уличним изгредима.

Коњички шуцмани узимају се обично из реда пешачких шуцмана, који су раније служили при јахаћим трупама, а при шумнацшафту провели три године. Коње набавља држава од мирне, а при том јаке и крепке, обично мекленбуршке расе. Плаћају се по 1.100—1200 марака. Узимају се необучени петогодишњаци и за шест месеци се свакодневно јашу и обучавају, па се тек онда као потпуно обучени употребљавају за службу. Они који се не даду обучити и остану тврдоглави употребљују се као колска запрега. Обука се зими врши у покривеној менажи, а лети у дворишту касарнском, насутом песком, Имао сам прилике да видим та вежбања, која својом прецизношћу и целисходношћу задивљују. Коњи су научени на уличи саобраћај, гунгулу, вреву, пуцање и т. д. У три дневна оброка даје им се 5,6 кгр. зоби, 2,5 кгр. сена, и сламе за под следује дневно до 3,5 кгр. У свакој штали има по један слуга за одржање чистоће, иначе сваки шуцман негује свога коња.

При коњичком одреду две трећине шуцмана су увек на служби, а једна је слободна, тако дакле да сваки шуцман има трећи дан слободан, док пешаци имају сваки други дан слободан.

Као год што су квартови телефоном и телеграфом везани међу собом и са својим вишим инстанцијама, тако је и ово одељење у вези и са командом и са квартовима. Одељење или један његов део може изјахати и на прост позив кога кварта где се појавила потреба за коњичку акцију, дакле без посредовања команде, у интересу брзине. Готовост овог одељења за акцију превазилази сва очекивања. Кад сам једном приликом изненада посетио један деташман, командир одреда хтео ми је показати ту готовост и на дати знак „узбуна за велики пожар" 30 шуцмана са два наредника за цигло три минута изјурили су из штала у потпуној спреми, постројили се у дворишту и наредници дошли командиру на заповест. Међутим, сећам се једног случаја код нас, где је коњички одред и поред раније наређене приправности на издату наредбу могао измаршпрати тек после 12 минута!

При деташману који се налази на Александарплацу, до президијума, смештена су десет кола за превоз притвореника из квартова у президиум, то су т. зв. „зелена кола" („Grüne Wagen") од којих већа вуку по два коња, а мања су с једним коњем. У прва може стати 14 лица, а у друга 1—5 лица и ова се употребљују кад има мало лица да се транспортира. Кола су затворена и окована, са стране се налазе клупе, на којима притвореници седе, а такође и две ћелије, у које се затварају опасни злочинци или њихови саучесници. У кола се улази позади и један шуцман седи на клупи

препреченој преко врата, која се дуплим кључем затварају. Та кола обилазе три пута дневно квартове, наравно тамо где јаве да има притвореника.

Овде се налазе такође и она велика кола, којима се врши брзо пренос шуцмана са једног места на друго кад се за то укаже потреба. И овде су седишта на клупама са стране. Покривена су зеленом чојом и у њих може стати 16 шуцмана. Обично се употребљују, као што сам раније поменуо, за резервну стражу, кад ова треба негде брзо да се истури.

За обе врсте ових кола употребљују се коњи који су за редовну уличну службу онеспособљени или они који се за ту службу не даду обучити.

Шуцмашнафт се у Берлину, који премаша два милијона становника, сада састоји из: 1 пуковника, 3 мајора, 20 капетана, 154 поручника, 62 привремена поручника, 434 наредника и 5.249 шуцмана, што са 18 наредника и 220 шуцмана из коњичког одреда чини укупно 5.921 наредника и шуцмана и 240 официра. Овде нису урачунати 154 наредника и 598 шуцмана из кривичног одељења.

(наставиће се)

Жив. А. Лазић

НОВО КАЗНЕНО ПРАВО ЗА МАЛОЛЕТНИКЕ У АУСТРИЈИ.

— Dr. jur. Alfred Gross. —

I. Одредбе материјално-правног садржаја.

(НАСТАВАК)

Према пројекту искључена је рехабилитација код кривичних дела, која су *запрећена* тешким затвором од 10—20 година или строже. Рок за пробу, који је у ствари *рок застарелости*, износи најмање 4, највише 10 година. Овај рок почиње тећи од дана издржане казне; код условне осуде и опомене од дана извршности пресуде одн. изрицања пресуде. Има се одобрити, што се у рок за рехабилитацију *не* рачуна бављење у казненом заводу; строга дисциплина, која овде влада спречава извршење новога деликта. Рок се прекида новом кривичном осудом, и условном, па ма се ствар тицала каквог сасвим малог деликта. У извесним околностима ово је сувише строго, али се неда избећи. У осталом овај прекид није од особите важности у аустриском казненом праву, пошто се према нашим, свакојако заосталим одредбама о застарелости, прекида застарелост ислеђења код злочинства извршењем новог злочинства, а поред тога још и извршењем најнезнатнијег иступа (§§ 229, 531 казненог законика).

Дејство рехабилитације се састоји у потпуном уништају осуде за област права: рехабилитирани важи као да *није осуђиван*.

Од њега зависи, хоће ли на питање судије дати одговор, да је раније био кажњен. При поновном извршењу каквог кривичног дела истог рода не сме се са рехабилитираним поступати као са повратником и т. д. Истовремено има се на његово тражење избрисати из казненог регистра његова осуда и после тога не сме се иста унети ни у једно уверење о његовом владању. Рехабилитирани добија поново у свему онај положај, који је пре осуде имао. Према оваквом стању ствари биће у будуће крив онај за клевету (§ 487 казн. зак.) ко каже за другога да је учинио какав злочин, преступ или иступ, у погледу којих је окривљени рехабилитиран: судија не сме у том случају допустити доказивање истинитости навода.

Полазећи од те мисли, да у извесним околностима може бити неопходно потребно, да се сазна, да ли је рехабилитацијом осуда извесног лица уништена, пројект је учинио два изузетка од горе наведених дејстава:

1. У случају, кад се против извесног лица, које је рехабилитирано или против трећег лица води кривична истрага, може се захтевати, да се објави како је извесна кривична осуда избрисана из казненог регистра, ако је сазнање о томе од важности за одлучивање *питања о кривици*. Под овом погодбом може се на главном претресу саопштити и пресуда. Ово може захтевати како суд, тако и државно оптужништво, а не и одбрана!

2. Изузетак стоји изван области кривичног поступка: оне власти, које врше јавне дужности, имају права да захтевају, да се у погледу извесног патента, врши објављивање осуда, које су рехабилитацијом уништене; она власт, која тражи такво извешће строго је обавезна, да исто чува у тајности.

II. Одредбе кривичног поступка.

У погледу кривичног поступка говорићемо само о оним одредбама, о којима није било речи при расправи одредаба материјалног права. Овде се имају истаћи:

1. Измене у извршењу притвора
2. Реформа поступка.
3. Судови за малолетнике.

Ad 1. Већ је кривични поступак од 23. маја 1873. год. у § 184. наредио, да се истражни притвор у колико је то могућно издржава у појединачном затвору. Околност, што је у том погледу у судским затворима била оскудица у потребдим просторима, учинила је, те је ова жеља законодавчева остала неиспуњена. Сада предвиђа пројекат као *обавезно* издржање притвора у *појединачном* затвору. С обзиром на наше односе он је с правом одбацио, да се малолетници у циљу чувања држе на другим местима но у кући за притворенике.

Ad 2. Савршено се мора одобрити предвиђена измена, што је на главном претресу против малолетних лица безусловно искључена јавност. Народна јавност, чији се значај у науци по моме мишљењу много прецењује, управо је опасна за малолетнике. Са угледом суда свакојако се не слаже, кад се цео апарат главног претреса стави у покрет против каквог неваспитаног малолетника. Али она чак и квари малолетника. Јер за малолетника, који није морално пропао, који је дошао у сукоб са казненим закоником из младићске неразмишљености и лакоумља, овај јавни претрес значи кварење његовог осећаја части, а у слабим привредним односима на селу савршено га упропашћује. Напротив за онога који је морално покварен дејствује она нада, да ће бити центар призора, директно као подстицај на вршење кривичних дела. Његова се херостратска сујета, да се на претресу покаже што је могуће арогантнијом, а за тим да се о њему у новинама пише, тиме потпуно задовољава! Ови су разлози били узрок, што је пројекат казном запретио *публикацију* путем штампе садржине каквог претреса вођеног против малолетника (§ 231. а. крив. суд. пост. нова редакција). Искључене јавности претреса проширено је на *објављивање пресуде*, ако се јавношћу заводи у питање даљи опстанак оптуженика, или ако је изречена опомена или је извршење казне условно одложено.

Ако се ове претходне одредбе односе на лица испод 18 година, то треба и малолетницима у опште дати већу заштиту у новом регулисању *заступништва* и *браниоштва*. Према кривичном поступку досада оспоравано питање, да ли законски заступник малолетника има право на заступање и у кривичном поступку, сада је решено. Према томе отац и тутор малолетног оптуженика имају право да за време претходног ислеђења упућују тражења у погледу доказа. Они могу тражити даље, да притвор престане, могу употребити правна средства против одлука којима се одбијају од тражења, исто тако као што сада имају право, да учине приговор против подизања тужбе.

На тај су начин права заступништва проширена у сравњењу са немачким кривичним поступком, што по немачком праву судија по своме убеђењу одлучује, да ли се законски заступник има пустити у претходну истрагу. На тај је начин заступник у стању, да дâ своју помоћ, ако буде извештен о свима мерама предузетим у току истраге. Од овога што је изложено, има места изузетку само онда, ако је заступник услед колизије интереса неспособан за помоћ (на пример, што се на њега сумња, да је учествовао у кривичном делу малолетника). У овом случају кривични суд има да извести старатељску власт, која има да именује другог заступника, који ће чувати интересе малолетника. Овај се мора и у том случају поставити, ако је законити заступник оптужен због каквог деликта према малолетнику (на пр. због злоставе, запостављања васпитања и издржавања).

Поред проширења овлашћења заступништва предвидео је пројекат једно даље проширење формалне *одбране* у корист малолетника. Наш кривични поступак налазио је, да је одбрана по службеној дужности потребна само у поступку пред поротним и преким судом, као и у поступку против отсутних (§§ 344 бр. 2. 347, 421. и 440). Сада треба да се уведе одбрана по службеној дужности за малолетнике и у обичном поступку, — ова се одредба односи поглавито на главне

претресе. Осим тога треба да се постави бранилац и на главном претресу и на претресу по незадовољству у поступку срески судова, ако је законити заступник сам учествовао у кажњивој радњи, или се такво постављање јавља као неопходно потребно с обзиром на мало душевно развиће малолетника. Ово проширење одбране мора се свакојако одобрити. Успешно правосуђе у стварима малолетника може се само онда очекивати, ако суд буде малолетника потпуно разумео, и ако овај нађе у браниоцу правну заштиту.

(свршиће се)

Др. Д. М. Суботић.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I

Суд општине дреновачке, актом својим Бр. 1208. пита:

1. „Д. М. овд., поднео је суду ове општине акт, у коме је навео: да му известан грађанин овд., отвара службеност преко кућевног плаца, па када је хтео да му службеност спречи, он је поднео извршну пресуду општине врбичке № 557., од 29. марта 1899. г. којом је, по парници Д-рове жене и овога грађанина, право службености преко плаца тужиоца Д-ва, за време вршаја и косидбе, досуђено.

Како је Д. за време вођења горњега спора, био у жандармеријској служби, па се и данас у њој налази а жена водила спор без његовог овлашћења, — то је тражио, да му суд, у смислу § 426. грађ. суд. пост., одобри поновљење парнице противу поменутог грађанина.

Пошто је спор овај, по оцени суда, компликоване природе, јер у горњем законском пропису није предвиђен конкретан случај, — то је суду част умолити уредништво, да у наредном броју „Полиц. Гласника“ да следеће обавештење:

а. Да ли је правилно и законито одобрити тужиоцу Д. поновљење парнице противу дотичног лица, или не, и зашто?

б. Да ли право Д. за поновљење парнице није застарило у смислу §. 429. грађ. суд. пост.?

в. Ако се тужиоцу не може одобрити поновљоње парнице, онда, може ли тужилац у смислу §. 66. грађ. суд. пост., подићи тужбу за заштиту свога права.

2. У овој општини пре извесног времена настанио је се да стално живи г. М. Р., пенсионисани полиц. чиновник, где је и порезом задужен. Да ои добио политичка и грађанска права, г. Р. поднео је суду пријаву, те да га суд прими за свога члана и уврсти у бирачке спискове, без да је поднео доказе из чл. 16. закона о општинама.

Своју пријаву мотивисао је разлозима: да је он чиновник, те му друга документа нису потребна; и што је рођен у овом месту где има и очевог имања.

Да би суд могао донети правилну оцену по овоме предмету, учтиво се моли уредништво за обавештење:

1. Да ли се г. Р. као пенсионер може примити за члана ове општине без документа предвиђеног чл. 16. пом. зак. или му изузетно од наређења чл. 17. треба тражити да испуни услове који се за нечиновнике траже?“.

На ова питања одговарамо:

1. По § 920. грађанскога закона, удата жена, за живота мужевљева, уподобљава се малолетницима.

По §§. 59. и 77. грађанског судског поступка, малолетници нису способни за вођење спора, него је суд дужан да им одреди заступника.

Према овоме, ако жена тужиочева није имала пуномоћство свога мужа (§ 78. грађ. суд. пост.) за вођење спора са оним, што тражи право службености на имању њеногa мужа, онда пресуда општине врбичке нема никакве правне вредности према тужиоцу Д.

Он има права да води нов спор о овоме праву службености као да ранији није ни постојао, те отуда не може ни бити речи о случају чл. 66. или 426. грађ. суд. поступка.

Просто треба сматраги да према њему и не постоји никаква пресуда, ако само жена није била овлашћена за вођење спора у његово име, и пресудити спор по принененим доказима, и

2. На сваки начин чл. 17. закона о општинама говори о активним чиновницима, јер у свом другом одељку претпоставља њихов премештај и постављање.

Али по положају, што га имају пензионисани чиновници, јер они по §. 74. зак. о чиновницима грађанског реда задржавају извесна чиновничка преимућства, и за њих се не могу тражити докази, који се помињу у тачкама: 1. и 2. и одељку а из тачке 3. чл. 16. зак. о општинама, пошто се сви ови услови претпостављају њиховом пензионарско — чиновничким положајем (§ 79. зак. о чиновницима).

Само би се могао тражити доказ из т. 3. под б. чл. 16 пом. закона, — да није стављен под судску истрагу за које од тамо побројаних кривичних дела од како је пензионисан.

Али како се из питања судског види, да је дотични чиновник родом из места где се настанио, те је тако познат и суду и одбору, онда непосредно уверење судско и одборско о његовој исправности, може да искључи потребу о прибављању и овога једног доказа.

II.

Суд општине виноračке, актом својим Бр. 872. пита:

„Један грађанин из ове општине има 15 ари кућњег плаца, а осталог имања има више него што му закон забрањује да може отуђити.

Од овога кућњег плаца он је продао извесан део своме комшији, па је поднео суду тапију на потврду.

Но како по § 471. грађ. суд. пост. земљоделац, поред осталога имања, не може отуђити ни кућу са зградама и плацем до једног дана орања, онда суд моли за обавештење: сме ли поднету тапију потврдити без обзира на то, што му је кућни плац мањи од једног дана орања, кад другог имања има и више, или га треба одбити од тражења да му се тапија потврди?“

— На ово питање одговарамо:

И по јасној одредби § 471. грађ. суд. поступка, и по т. 9. правила г. министра правде од 4. фебруара 1874. год. № 354, земљоделац не може отуђити ништа од свога кућњег плаца, ако овај својом просторношћу не премаша један дан орања, и то ако сем тога има земље још пет дана орања.

Према томе, суд не сме потврдити поднесену тапију, јер би био одговоран за то.

III.

Суд општине звезданске, актом својим Бр. 1228, пита:

„У чл. 19. закона о чувању пољског имања стоји, да је оштећени дужан, да од дана саопштења па за осам дана поведе парницу за накнаду штете код надлежног суда, иначе ће се ухваћена стока вратити сопственику, пошто се наплати казна и трошак.

Суду је нејасно, да ли се овим каже: да оштећени после овога рока нема право на подизање тужбе и накнаду штете, или то право не губи и после истека горњег рока.

Моли се уредништво за потребно обавештење?“

— На ово питање одговарамо:

Чланом 19. закона о чувању пољског имања регулисано је, поред осталога, и то, колико дана може суд задржати ухваћену стоку, као залогу за евентуалну накнаду штете, а нису одређени рокови у којима се ова накнада у опште може тражити.

Према томе, накнада се ова може тражити и после осам дана, само што ће дотле стока бити враћена сопственику, те је он може отуђити пре него што се пресуда о накнади донесе.

IV.

Суд општине суводолске, актом својим Бр. 1161. пита: да ли општински деловођа може једновремено вршити и дужност благајника у општини?

Како је на ово питање већ одговорено у бр. 8. и 11. „Полиц. Гласника“ за 1906. год. то сада нећемо давати никаква одговора.

Нека суд нађе поменуте бројеве, па ће тамо наћи и одговор на постављено питање.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Од пре месец дана налази се у притвору среза добричког **Тадија Луковић**, тежак из Пасјаче. Тадија је заволео Дапицу, кћер Јована Мутавџића, из истога села, састајао се

с њом, па јој и предлагао да одбегне за њ. Јован дозна најзад за ове односе своје кћери са Тадијом и када га је нашао 6. августа ове године у својој авлији посвађа се с њим и у тој свађи Тадија га убије. Одмах по овоме убиству Тадија је побегао из села, наоружан, и отпочео вршити кривична дела, па је 14. августа убио и Саву Радуловића, свога сељака.

Због тога је објавом начелства округа топличког од 16. августа ове године, Бр. 6276. позван да се у року од 20. дана преда полицијској власти. Без сумње под утицајем ове објаве, а и намучен тешким одметничким животом, Тадија се 29. августа предао г. Миладину Радојичићу, полицијском писару.

Истрагу по свима кривицама Тадијиним води иследни судија првостепеног суда за окр. топлички. Ако би когод сазнао још за какво његово кривично дело, нека о томе извести иследнога судију. С. Т.

ПОТЕРЕ

Милутин Денић, земљоделац из Бувца, убио је 20. ов. месеца Лазара Стојановића, чувара поља из истога села, па по извршењу дела побегао. Милутин је средњег раста, смеђ, очију жућкастих, бркова смеђих, браду брије; од одела носи чакшире и јелек од црнога сукна и велики сукнени капут, а на глави шајкачу. Приликом бегства узео је са собом и пушку «Пиподијевог» система № 3333. и 400 бојевих метака. Депеша начелника среза јабланичког Бр. 19310.

Едуар Хертл, бивши чиновник друштва за експлоатацију мајдан-печких рудника и **Михл Лесковски,** шмелцмајстор у истом друштву, пресудом Самосталне Монополске Управе од 12. јула, 1906. године, Бр. 7706., кажњени су за кријумчарење цигар-папира са по сто педесет динара новчане казне у корист монополске касе и да плате по 28 динара у злату у име накнаде десетогубе монополске таксе, а ако се ова новчана казна не може наплатити има им се заменити са по 36. дана затвора. Поред овога, има да плате солидарно 20. динара таксе и по 2. динара присутницима у име дангубе. Пошто се осуђени не налазе више у Мајдан-Пеку, а не зна им се место садањег становања, то их треба пронаћи, извршити у свему пресуду Самосталне Монополске Управе, па о њеном извршењу поднети извештај комесаријату мајдан-печке полиције, с позивом на акт Бр. 1540/1907.

Сима Марковић, пекарски радник обио је чекмеџе свога газде Јордана Наумовића, из Смедерева и украо 20. дин. у новчаницама и 30 динара у сребру, па побегао. Сима је родом из Тајмишта (Стара Србија), стар 35. година, малога раста, погурен, црномањаст, бркова густих, носа великог и широког; од одела има на себи чохани фермен, старе плаве панталоне, на глави старо-српијанску капу, а на ногама опанке са сељачким чарапама. Акт начел. окр. смедеревског Бр. 9147.

Арса Стефановић, пекар, из Врање, украо је на опасан начин из радње Константина Цветковића, пекара, 35. динара у разној монети и пушку «Кокинку» са челичним метцима, па је по извршењу дела побегао. Арса је стар 40. година, средњега раста, смеђ, округле главе, бркова жутих; у грађанском оделу, а на глави има шубару. Депеша начелства окр. врањског Бр. 14565.

Ђорђе Лазаревић, касапски радник, родом из Ивањице, извршио је опасну крађу г. Петру Димитријевићу, марвеном лекару у Пожези, па је по извршењу дела побегао. Г. Димитријевићу је украђено том приликом : један сако капут, са белим пругама, једне панталоне голубије боје, један прслук, једна сребрна табакера за цигарете, са монограмом «П. А. Д», једна ћилибарска муштикла, једна муштикла од пене у облику коњске главе, неколико комада разног, старог сребрног новца, три кошуље, гаће, чарапе и неколико марама. Депеша начел. среза пожешког Бр. 9233.

Обрен Живојиновић, извршио је опасну крађу Димитрију Костићу, пекару из Ниша, одневши му из касе 800 динара у новчаницама од по 10 динара, па је по извршењу дела побегао. Обрен је високог раста, плав, бркова малих и плавих; од одела има на себи капут затворене боје, кариран, црне панталоне, широк појас са џепом за сахат, а на глави црни шешир. Депеша начел. окр. пиротског Бр. 20761.

Звездан Стефановић, бив. трг. помоћник из Крагујевца, покрао је свога газду Војислава Ђорђевића, трговца, па по извршеној крађи побегао. За ово дело стављен је решењем првостеп. суда за округ крагујевачки Бр. 39597. под суд. Звездан је стар 16 до 17 година, омален, сув, црномањаст. Акт првост. суда за окр. крагујевачки Бр. 39812.

Никола Илић, берберски калфа, из Бабаништа, украо је ноћу између 25 и 26. пр. месеца алат Радивоју Живковићу, берберину из Смедерева, и побегао. Радивоју је украђено: 6. бријача, 1. маказе и 2. машине за шишање: једна за косу а друга за браду. Никола је стар 18. година, омален, црномањаст, очију смеђих, косе црне, ћосав; од одела има на себи кратак, црни, штофани капут, црне панталоне, на глави црну шубару, а на ногама ципеле и беле чарапе. Депеша начелства окр. смедеревског Бр. 9114.

Никола Унковић, обућарски радник, из Ваљева, извршио је 24. пр. месеца крађу новаца Стевану Петковићу, из Ваљева, и по извршењу крађе побегао. Никола је стар 20. година, малог раста, плав, кад говори врска. Депеша начелства окр. ваљевског Бр. 11833,

---

Стојан Миленковић, скитачки циганин, који је у последње време живео у Мраморцу, утекао је ноћу 19. и 20. јуна ове године из притвора среза јасеничког окр. смедеревског. Стојан је решењем првостепеног суда за окр. смедеревски Бр. 27949. стављен под поротни суд за два дела крађе стоке и једну просту крађу. Његов је лични опис: стар 50. година, омален, црномањаст, пуних и оборених бркова; од одела носи капут и панталоне исцепане, на глави шубару, а на ногама опанке. Акт првостепеног суда за округ смедеревски Бр. 27223.

Никодије Милић, из Доњег Адровца, који је био у притвору среза моравског окр. нишког, пробио је апсану и утекао. Никодије је стар 32. год., дежмекаст, очију граорастих, бркова ретких; од одела носи прслук, антерију од шајка, на глави шубару, а на ногама шабачке опанке. По бегству из затвора Никодије је собом повео жену и двоје деце. Акт начел. среза моравског окр. нишког Бр. 10590.

Позивају се све полицијске и општинске власти да предузму потребне кораке за проналазак крадљивца и покрађа.

КРАЂЕ СТОКЕ

Ноћу, између 24. и 25. пр. месеца украдена је једна кобила **Милану Пауновићу,** из Лоћнике. Украдена кобила матора је $2^1/_2$ год., дората. Депеша начелника среза моравског окр. нишког Бр. 10461.

Ноћу, између 19 и 20. ов. месеца украдено је из пашњака **Михаилу Лазићу,** из Тршића, једно женско јуне, далаке зелене, маторо 2 године, са једним крњим рогом. Акт начелника среза тамнавског Бр. 10742.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове покрађе.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

У атару села Витановца, општине марковачке нађена је једна мангуп крава, далаке жуто-плаве, матора 2—3 године, рогова виластих, без роваша. Акт начелства окр. пиротског Бр. 11356.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија уредник, Душан Ђ. Јанковић

БРОЈ 41. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 12. ОКТОБРА 1908. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

КАЖЊЕН ЧИНОВНИК

Г. *Радивоје Мирковић*, писар среза алексиначког, кажњен је писменим *укором*, решењем Господина Министра Унутрашњих Дела, од 4. ов. месеца, П.№19104., а за кривицу из § 43. тач. 10. а. зак. о чиновницима грађ. реда.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

Мишљења су по овим питањима била јако подељена. Докле су једни давали негативан одговор на оба питања, дотле су други потврђивали прво а одрицали друго питање, а трећи су опет потврђивали оба питања. Противници доказа основима подозрења, међу којима је било и врло угледних криминалиста (Abegg), замерали су му што је непоуздан. Непоузданост се састојала у томе, што се *извесност*, која се тражи у Кривичном Поступку, по њиховом мишљењу, може добити само на основу чулног опажања, дакле само непосредним доказима, а никако и основима подозрења, јер ови дају само вероватноћу а не и извесност. Они веле, да основ подозрења почива на претпоставкама, које могу бити и лажне, те стога, ма колико основа подозрења било, они могу дати само увећану вероватноћу, која није довољна основица за доказ. — Браниоцима доказа основима подозрења није било тешко доказати погрешност оваквог мишљења. Кад се има на уму, да је извесност такав степен уверења, у коме сви основи, који су судији познати, говоре да је нека чињеница истинита тако, да би непаметно било узети противно за истинито (раније с. 13), онда је јасно да се и основима подозрења може доћи до извесности. Сем тога, не само основи подозрења, већ и непосредни докази почивају на претпоставкама, и код њих судија до извесности долази путем закључка, судија н. пр. верује признању стога, што претпоставља да је истина оно што је оптужени признао. Најзад, погрешно је сваки основ подозрења сматрати као нешто потпуно изоловано тако, да кад један представља само вероватноћу, онда да и више њих морају то исто значити. Напротив, основи подозрења не даду се један од другог одвајати, те стога више њих заједно вероватноћу могу да доведу до извесности.

Докле је односно првог питања већина била мишљења да се и основи подозрења могу уврстити у ред доказа, дотле је односно другог питања било обрнуто т. ј. већина је била мишљења да се доказ основима подозрења не може изједначити у доказној снази с непосредним доказима. И ако се основима подозрења признавала доказна снага, ипак се држало, да је истина, добијена на основу непосредних доказа, поузданија од истине добијене посредним доказом. Последица оваког схватања била је та, да су законодавци забрањивали изрицање најтежих казни, смртне казне и вечитог лишења слободе, само по основима подозрења. Ово разликовање доказне снаге посредних од непосредних доказа још је и појмљиво у законодавствима с теоријом законских принудних доказа, јер је по њиховим доказним правилима лако могуће, да се и код невиног, несрећним стицајем прилика, нађе довољан број основа подозрења за осуду, и што се услед тога може десити да невин буде осуђен на смртну казну која се не да поправити.

Као год што је постојала велика разлика у мишљењима у теорији, тако су се исто у томе јако разликовала и законодавства. Тако је н. пр. пруски кривични поступак и даље остао при томе, да се по основима подозрења може изрећи само изванредна а не и редовна казна. Саксонски (1838), хановерански (1822), аустријски (1803 и 1853), виртенбушки (1843), баденски (1845) и други, опет, допуштали су изрицање редовне казне. Сви су готово закони забрањивали изрицање смрте казне, а неки и казне вечитог лишења слободе. Они су се међу собом разликовали још и у томе, што су неки допуштали да се основима подозрења може доказати и биће кривичног дела и кривична одговорност оптуженог, а неки само кривичну одговорност оптуженог Сви су покушавали да законским путем регулишу доказ основима подозрења, као што је био случај и с осталим доказима. Тако су једни изречно набрајали све основе подозрења, а други су их наводили само примера ради; дељени су у

различите групе, и, најзад, одређиван је број који је био потребан за образовање доказа.

Овакав је положај и значај доказа у законодавствима с теоријом законских принудних доказа. Међутим у реформираним законодавствима он добија други значај. Данас више ни наука ни законодавства не сматрају раније постављена питања за спорна. С увођењем теорије слободног судијског уверења, употреба доказа основима подозрења није могла више ничим бити ограничена, јер је несумњиво да и основи подозрења могу створити код судије уверење о истинитости једне чињенице. Вероватноћа коју показује један основ подозрења стицајем више основа, може да се пење све више и више тако, да се може преобратити у извесност. Тако н. пр. ако је утврђено да је А претио Б-у убиством, то, ако Б буде и убијен, биће само вероватно да је А убица. Али ако се поред убијеног нађе нож А-ов, и ако се нађе на његовом оделу крв човечија, то више неће бити само вероватно него извесно да је он извршио то убиство.

Последица оваког схватања доказа основима подозрења јесте, да се непосредни докази више не истичу над посредним. И ако непосредно опажање уопште боље може да увери, него ли закључак из једне опажене на другу неопажену чињеницу, и ако се непосредни доказ увек мора на првом месту узети кад га има, ипак из тога не треба никако извести, да је посредни доказ, т. ј. доказ основима подозрења уопште непоузданији и мање вредности. И непосредни као и посредни доказ може бити са разних узрока непоуздан, те стога сву пажњу и код једног и код другог треба обратити на то, да се отклони опасност која прети њиховој поузданости. Главно је то, да и посредни као и непосредни доказ може да створи код судије чврсто уверење о истинитости какве важне чињенице, те се стога свака казна, па и смртна, може изрећи по основима подозрења.

Наш законик о кривичном поступку уредио је питање о доказу основима подозрења онако исто као и његов изворник, аустријски законик од 1853, који спада у старије законике са теоријом законских доказа. И он уврштује основе подозрења у ред доказа али им не даје исти значај који и непосредним доказима, јер се смртна казна по § 243 не може ни у ком случају изрећи на основу саставног доказа, већ само на основу непосредних доказа: признања и сведоџбе сведока. Како је у детаљима наш законик уредио питање о доказу основима подозрења, видеће се из даљег излагања.

§ 42.

Подела основа подозрења.

Основи подозрења су различити, и, према томе, могу се делити у разне групе. За теорију слободног судијског уверења та је подела без значаја, те је стога реформирана законодавства и не чине. Она у опште не постављају никаква законска правила о основима подозрења, јер би се то противило систему слободног оцењивања доказа. По овом систему мора се оставити судији, да он сам слободно оцењује да ли је једна чињеница таква да се из ње може извести закључак на другу чињеницу који је предмет доказа, т. ј. да ли се једна чињеница може узети за основ подозрења. При томе се мора оставити судији да он сам одређује шта има да употреби за горњу премису. Стога реформирана законодавства нити кажу шта је основ подозрења, нити их набрајају, нити их деле, нити постављају правила по којима се на основу њих има добити доказ.

Другачије је то по теорији законских принудних доказа. Она све ово уређује законским путем. Она законски поставља правне претпоставке (praesumtiones iuris) које принуђавају судију да узме као утврђене апстрактне закључке које је закон извео, и онда га даље принуђава да у конкретном случају и сам изводи исти закључак, чим дође до какве чињенице која се даје подвести под онај апстрактни закључак. Закон, дакле, унапред одређује шта се има узети као основ подозрења и колика му је доказна вредност, те стога и подела основа подозрења по овој доказној теорији има своје практичне вредности.

Основи подозрења у главноме могу бити:[1])

1. *Непосредни* и *посредни*. Ако се из основа подозрења непосредно може извести закључак на истинитост или неистинитост чињенице која је предмет доказа, онда је то непосредни основ подозрења. Ако се, међутим, из основа подозрења најпре изводи закључак на другу чињеницу која је опет основ подозрења за чињеницу која је предмет доказа, онда је онај први основ посредни основ подозрења. Тако би н. пр. био посредан основ подозрења, кад би се по трагу од ногу, нађених на месту учињеног дела, изводила кривична одговорност једног лица. Јер из облика трага прво се изводи закључак, да је онај чији је траг био на месту учињенога дела, а из тога опет даље да је он и учинио кривично дело. Нађени отисци стопа једног лица на месту учињеног дела, дакле, јесу посредни основ подозрења. Ако би, међутим, два сведока сведочили, да су једно одређено лице видели на месту учињеног дела, онда би то био непосредни основ подозрења. Лако је видети да су посредни основи слабији од непосредних основа подозрења.

2. Основи, који *претходе делу* (indicia antecedentia), н. пр. набављање оружја; који *прате дело* (ind. coëxistentia, concurentia), н. пр. оптужени је био на месту учињеног дела; који *иду за делом* (ind. subsequentia), н. пр. код оптуженог су нађене покрађене ствари. Овој подели је нарочити значај придавао Фајербах, који је унео и у баварски казнени закон, али је ипак за то она без значаја и без вредности, јер један основ који прати дело не мора бити јачи од основа који претходи делу. Сем тога, и сама је подела произвољна, јер што је у једном случају основ који прати дело, то у другом случају може он бити основ који иде за делом. Наш законик не предвиђа ову поделу основа подозрења.

3. *Оптужујући* и *одбранбени основи* подозрења. Ова је подела учињена према томе, да ли један основ подозрења има да служи за доказ виности или за доказ невиности. Оптужујући основи подозрења могу се односити или на биће кривичног дела, или на кривичну одговорност оптуженог (§ 118), или и на једно и на друго, као што се то види из § 119, у коме се вели, да околности једнога лица, из којих се даје извести постојање још непронађеног кривичног дела које је оно извршило, јесу једновремено основи подозрења како за проналажење тога непознатог дела, тако и за утврђивање кривичне одговорности тога лица. Оптужујући основи подозрења могу се односити и на отежавне околности. — Одбранбени основи односе се или на чињенице са којих се кажњивост искључује или смањује, или на то, да не постоје чињенице које служе за доказ виности, то би н. пр. била чињеница из које се даје видети, да је осумњичени у времену извршења дела био на ком другом месту.

(наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић

[1]) *Mittermaier*, Beweislehre 416—419; *Rulf*, Commentar I 236—238; *Glaser*, Lehre vom Beweis 119 и даље.

РЕОРГАНИЗАЦИЈА ПОЛИЦИЈЕ У ФРАНЦУСКОЈ

(НАСТАВАК)

Ако из вароши пређемо у поља, наћи ћемо жандармерију, чији органи не престају пружати доказе о неуморној преданости служби. О овој институцији може се само с похвалом говорити. Њени органи најкориснији су помоћници судске полиције, који у вршењу дужности показују довољно и добре воље и физичких и интелектуалних напора. Жалбама, по којима жандармерија није у стању да одговори потпуно своме судско-полицијском задатку, треба тражити узрок у самој њеној организацији, и у духу у коме се њоме управља од стране шефова.

Жандармерију у Француској данас сачињају 27 легија, које су раздељене на компаније по окрузима; компаније су даље подељене на бригаде. Њене, пак, атрибуције дефинисане су декретом од 20. маја 1903. год. — читав зборник од 322 члана — а њена унутрашња служба декретом од 14. октобра 1905. год.

Први декрет почиње са дефиницијом жандармерије, и вели: „*Жандармерија је установа за одржање јавне сигурности, реда и извршење закона*".

„Непрекидно и репресивно надзиравање — продужује даље декрет — суштина је њене службе. Њена акција распростире се на целу територију, али је она нарочито одређена за сигурност поља и комуникационих средстава."

Последња фраза нарочито, више но све друге, обелодањује прави карактер жандармерије, подразумевајући под комуникационим средствима само сувоземне путеве.

Према својој дефиницији жандармерија је и судско и административно полицијско тело, и у овом погледу не разликује се од полиције градске или регионалне. Али оно, што је нарочито чини оригиналном, то је, што је она у исто доба и саставни део војске (чл. 2.), те као таква стоји под министром војним, док је по својим атрибуцијама под министрима: унутрашњих дела, правде, марине и колонија.

У надлежност министра војног долази: организација, командовање и регулисање начина вршења свију врста службе. Овај принцип доминира свуда, те се с тога слободно може рећи, да је жандармерија полицијско тело с обзиром на своје органске функције, а војничко с обзиром на своју организацију и начин вршења службе. Војничка дисциплина, која у њој влада, неоспорни је елеменат силе и престижа. Она допушта да се лакше одрже у послушности расуте бригаде, и да се ове мале трупе што чвршће привежу за свога шефа. Али, свака добра особина има и своју рђаву страну. У тежњи да се жандармерији дâ што више војнички карактер, оптерећена је она безначајним ситницама и службама, које немају никакве везе са судском полицијом. На овај начин она је, посматрана са овог гледишта, изгубила један део своје вредности. Треба само површно прегледати декрет, који регулише унутрашњу службу жандармерије, па тек онда добити појам о многобројним и разноврсним прописима, у које је спутан живот једног жандарма. У овом декрету све је предвиђено, али је много већа пажња обраћена појединим ситницама но главној ствари. Тако, н. пр. настави је посвећено свега 9 чланова, а неговању коња 21. У њему се даље говори о реду у касарни и у штали, о чистоти соба и дворишта, о чишћењу димњака, држању кантина, и т. д. и т. д.

Настава је основна, војна и специјална.

Основна настава обвезна је за све просте жандарме до 40 година старости, а састоји се у преписивању њихових прописа и копирању или редиговању записника по упуствима шефова бригада.

Настави војничкој обраћена је нарочита пажња. „Официри и подофицири, вели се у декрету, морају бити добри војнички наставници. Они се, поред осталог, морају старати, да под најбољим приликама држе жандармима предавања, о којима је реч у чл. 151. Официри и команданти бригада не треба да пренебегну ниједно средство за учвршћивање и одржање њиховог војничког васпитања".

Специјална настава, која нас највише интересује, изводи се такође у облику војничке теорије. Она има за циљ, да жандарме упозна са декретом о организацији жандармерије, са разним специјалним законима чије је извршење поверено њиховом старању и, најзад, са свим оним што се односи на њихову службу по селима, на мобилизацију и организацију војске, на гоњење шпијуна и т. д. На жалост, у целом овом програму резервисано је врло мало место за судску полицију. И овде, као и за целу службу жандармерије у опште, може се слободно казати, да су њене војничке атрибуције апсорбовале знатан део њеног времена на штету њених чисто полицијских задатака.

На основу свега изложеног референт је дошао до ових закључака:

1. *Број полицијских агената по варошима мора се још што што повећати, и то према величини и карактеру популације. У сваком случају улична сигурност мора бити огарантована.*

Број жандарма по селима може се сматрати као довољан, ну под условом, да бригаде увек буду потпуне, и да се жандарми не употребљују на службе, које немају ништа заједничког с полицијом.

2. *Судска полиција мора бити покретна*, т. ј. њена акција мора се простирати и ван граница њеног административног делокруга. Захваљујући развитку поштанског, телеграфског и телефонског саобраћаја данас је много лакше, но што је некада било, општење између појединих вароши и бригада, али и ово није довољно за потребе службе судске полиције. Модерни криминалитет показује једну особину, која је из дана у дан опаснија. Често се понавља, да су се професионални злочинци наших дана користили прогресом науке и усавршили начин свога рада. Ово је нарочито тачно у колико се односи на средства саобраћаја, јер се данас злочинци служе железницом и аутомобилима да би избегли потеру полиције, која се обично зауставља на граници свога административног реона. Даље гоњење предузимају други агенти, и то на основу личних описа, који се разашиљу по целој Француској.

Велики злочинци не остају скоро никад на терену својих операција, већ по извршеном делу одмах беже у друго место. Овој њиховој покретљивости, и полиција мора одговорити сличном покретљивошћу. Ово је најбоље схватио г. Хенион, директор одељења опште сигурности у Француској. Декрет од 30. децембра 1907. год., који је недавно публикован његовом иницијативом, уводи једну новину од које се могу очекивати најбољи резултати. То је установљење 12 регионалних бригада покретне полиције, од којих свака обухвата више округа. Свака бригада стоји под заповешћу једног дивизионог комесара покретне полиције, који се поставља декретом, и чија се надлежност распростире на целу територију бригаде. Према потреби службе на 12 бригада раздељени су 36 комесара покретне полиције, који се такође постављају декретом, и 120 инспектора покретне полиције, који се постављају решењем министра унутрашњих дела. Плате дивизионог комесара подељене су на три класе, од 6000 до 8000 динара год.; оне комесара покретне полиције такође на три, од 2400 до 4800 динара на годину, а плате инспектора на 6 класа, од 1800 до 4000 динара годишње. На овај начин обични инспектори могу имати већу плату од плате комесара, и то је изврсан начин да се награде службе најбољих агената, који, често пута, немају довољно опште културе да би могли претендовати на положај комесара. Поред плата, органи покретне полиције имају још право на накнаду трошкова око путовања и за стан. Авансмана може бити тек после одређеног времена, проведеног у једној плати: 3 год. за дивизионе комесаре, а 4 год. за обичне комесаре и инспекторе. Ови последњи не добијају одмах по ступању у службу титулу инспектора, већ тек после једногодишњег приправног и успешног службовања с платом од 1800 динара на годину. Изузетак се чини према кандидатима, који су провели најмање 2 године као агенти сигурности у каквој већој вароши.

Потребно је још нагласити, да нове бригаде имају „за искључиву мисију да помажу судску власт у истраживању и репресији злочина и преступа општег права". С тога је и декрет о њиховом установљењу премапотписан и од стране министра унутрашњих дела и од стране министра правде.

Поред покретних бригада, у одељењу опште сигурности уведене су још неке новине, од којих су најважније ове:

а.) *Установљење генералне контроле за службе истраживања по окрузима;*

б.) *Установљење друге активне бригаде за судску полицију и општа обавештења;*

в.) *Установљење нарочите бригаде за надзор над крчмама и коцком;*

г.) *Установљење општег одељења за пријаву становништва и контролисање странаца;*

д.) *Установљење архивског одељења за централисање информација и докумената, који се односе на јавну сигурност по округима;*

ђ.) *Установљење фотографског одељења, и*

е.) *Установљење „летеће" бригаде за хитна и деликатна обавештења.*

Ова централна организација представља са покретним бригадама једну целину врло добро схваћену.

Извесне личности, мало упознате са полицијском и судском праксом, мишљења су, да је ова полиција довољна за све могуће случајеве, и да ће 12 регионалних бригада учинити готово излишном локалну полицију. Ово је једна велика заблуда.

Полиција локална, у пољу као и у вароши, неопходна је и биће то увек. Она је једина, која познаје различите елементе популације и која успешно може надзирати сталне злочинце и сумњиве странце, који улазе у земљу. Она је тако исто позвана, да у случају извршених злочина учини први увиђај и предузме прво трагање, јер је она прва о злочину извештена. Може се поставити као принцип, да је за већину законских повреда од стране сталних злочинаца локална полиција у стању да успешније пронађе кривца но ма који други полицијски орган са стране. С тога је неопходно потребно имати локалну полицију добро организовану и довољно јаку.

Противно овом, за истраживање „летећих" злочинаца, који се најтеже хватају, потребни су још и специјално стручни и искусни агенти покретних бригада, који по дужности треба да циркулишу и по железничким возовима.

У Америци је приватна полиција великих железничких удружења учинила огромних услуга чувеној Пиертоновој агенцији у истраживању и хватању криваца, простим надзиравањем лица, која су путовала без карата или су се крила по вагонима за робу. Идеја ова могла би се применити и у Француској. У интересу је и публике и железничких друштава, с обзиром на многобројне крађе по железничким возовима, да се надзор друштвених агената сједини с надзором државне полиције, који је данас ограничен на важније железничке станице.

Покретне бригаде примаће, сасвим природно, од Одељења Опште Сигурности сва обавештења која им могу бити од користи. Оне ће, такође, бити снабдевене чувеним албумима *D. K. V.*, које је пронашао Бертилон, и у којима се налазе, методички сређене, фотографије са описима најважнијих злочинаца. Чим буде довољно кредита, бригаде ће се још снабдети велосипедима, аутомобилима и фотографским апаратима. Ништа се, једном речи, неће пропустити, да би само нова установа пружила пракси оне користи, које се од ње очекују.

Оно, што је нарочито важно за органе покретне полиције, то је, што они, трагајући за извесним злочинцем, могу, на случај потребе, продужити ово трагање и ван граница своје територијалне надлежности — на целој француској територији. Ова важна реформа могла би се корисно применити и на органе локалне полиције, којима би требало допустити да могу, у циљу трагања за злочинцима, прелазити у околне крајеве, као што је то случај код жандармеријских бригада.

Што се тиче реформа, које би требало завести у жандармерији, г. Дриу предлаже ово двоје:

а) да жандармерија у селима помаже, без резерве, локалну полицију и покретне бригаде, и

б) да се декрет о њеној организацији измени у том смислу, да се жандарми, према потреби службе, могу пресвлачити и у цивилно одело.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

Д. Ђ. Алимпић.

ВАРОШКА ЖАНДАРМЕРИЈА У ПРУСКОЈ

(НАСТАВАК)

Шуцманшафт у Франкфурту на Мајни, који броји 350.000 становника састоји се из 2 инспектора, од којих је старији командант, 23 полиц. комесара, 49 наредника и 514 шуцмана, од којих су 1 наредник и 15 шуцмана на коњима. Овде је шуцманшафт, као и по другим провинциским варошима, организован као берлински са малим изменама.

Пошто овде полиц. трупа није онако велика и гломазна као у Берлину, то овде и нема оних посредних инстација између команде и квартова (бригаде и капетаније). Команда се састоји из 1 инспектора (Polizeiinspector) као команданта, 1 млађег инспектора као помоћника и заступника, 1 полиц. комесара и потребног броја наредника и шуцмана за канцеларијске послове.

Инспектори воде непосредан надзор над квартовима, којих овде има 19. Старешине квартова овде се зову полициски комесари, а не полиц. поручници као у Берлину, као што се и командант овде зове полициски инспектор, а не полициски капетан, чији ранг иначе има. То свакако због тога, што шуцманске старешине по унутрашњости не морају бити резервни официри, као што се то тражи за берлинске.

Шуцмани су и овде расподељени по квартовима, тако да на један кварт дође просечно њих 25, а сем тога и на две страже, једна при полициском президиуму од 12 лица и једна при железн. станици од 10 лица.

Квартовима су додељени и по два наредника, од којих по један наизменично врши спољну, а други унутрашњу службу. Од кварту додељених шуцмана двојица врше канцеларијску службу, један телеграфску и телефонску и један, у цивилу, кривичну, а остали врше уличну службу.

Не само у Берлину и у пруским варошима, већ свуда по Немачкој шуцмани се узимају из реда подофицира сталног кадра или резерве, чије су врлине: верност и оданост престолу и отаџбини, храброст, поузданост, тачност и особито војна дисциплина, и за полицијску службу су од велике важности.

Подофицири немачке војске по навршеној дванаестој години службе ако не желе више да остану при војсци добијају новчану премију (1000 марака) и једну исправу, на основу које могу добити цивилну службу у разним струкама свију немачких савезних држава. („Civilversorgungsschein").

Ти т. зв. „војнички чекаоци" (Militäranwärter) узимају се у шуцманшафт у првом реду. Но из ових се не може да попуни потребан број, јер ови иду радије у друге лакше цивилне службе, те је министар војни у споразуму са министром унутрашњих дела прописао један правилник, по коме се и подофицири са седмогодишњом службом могу јавити и примити у шуцманшафт, али су пре три године од 7 подигли на 9 година, да војска не би остајала без старијих подофицира. Та је мера имала за последицу, да се за шуцманшафт у последње време не јавља толико лица колико треба, нарочито не за Берлин где је живот скупљи, те код берлинске полиције има сада око 500 празних шуцманских места, јер кад подофицири остају у војсци 9 година, онда ће радије причекати још 3 године, па да добију премију и право на боље цивилне службе. Отуда ће берлинска полиција морати да повиси плату шуцманима, те на тај начин да привуче потребан број подофицира.

Даљи су главни услови, да дотични није прешао 35 год. живота и да је висок бар 1.65 м.

Подофицири који имају ове услове јављају се својој команди и ова их предлаже дотичној власти за место које желе. Уз тај предлог прилаже се т. зв. „национала", т. ј. једна исправа, у којој су наведени сви лични и породични односи аспиранта, као и све евентуалне казне, за тим мишљење команданта о његовим душевним и телесним својствима. Уз тај предлог прилаже се још лекарска сведоџба, за тим његов својеручан животопис, један писмени рад, један диктат, неколико основних рачунских радова — све рађено под надзором, и од једног официра састављено протоколарно изјашњење, да нема дугова, да нема да плаћа за издржавање ванбрачне деце и да пристаје на услове о пријему, постављању и отпуштању из шуцманшафта.

Подофицири из резерве, који се само изузетно примају, пријављују се преко своје окружне команде и уз остала документа прилажу и уверења месне полиц. власти о владању од времена изласка из војске, па до пријаве.

Подесни кандидати бележе се у листу „чекалаца" и по указаној потреби позивају се. Неподесни одбијају се, али се не мора наводити узрок одбијања. Ако доцније владање или здравље дотичног дође у питање, или се позове од неке друге власти, онда се о томе дотична власт извештава да га евентуално из листе избаци.

Пријему претходи испит о школском образовању и супер-лекарски преглед.

Неподесни се враћају својој команди, без права на накнаду трошкова.

Постављање се најпре врши на пробу. За време пробне службе, која траје 6 месеци. дотични се може у свако доба отпустити, не наводећи за то разлоге. Пре пријема има да дâ још једном и код полиције писмену изјаву, да нема никаквих дугова. Обмана у том погледу повлачи за собом одмах отпуст из трупе.

По истеку пробног времена, ако се дотични показао подобан за полициску службу и ако је поновним прегледом опет нађен за здрава, следује коначно постављење и отпуст из војске.

Постављање се врши с правом на обострани једномесечни отказ.

По десетогодишњој служби при шуцманшафту шуцмани се постављају доживотно и тада се могу отпустити само по пресуди дисциплинског суда. Шуцмани се рачунају као нижи државни чиновници и они по општем закону о пензијама цивилних чиновника стичу право на пензију, за коју се урачунавају и године подофицирске службе и која се после његове смрти преноси на његову жену и малолетну децу. И поред стеченог права на пензију власти остаје право на отказ све док се дотични не постави доживотно.

Кад шуцман при полиц. служби проведе једно време, које са војничком службом износи 12 год. онда такође стиче право на ону исправу (Civilversorgungsschein), помоћу које може добити место и у другим цивилним службама немачке царевине. За та друга, евентуално боља или мирнија места он се пријављује, остајући и даље при шуцманшафту, па тек ако тамо буде примљен по једномесечном отказу иступа из трупе.

Пошто су кандидати примљени на пробу, од када добијају назив „пробисти", они се у Берлину у прво време задржавају при резервном одељењу и при њему посећују т. зв. „школу за пробисте" (Probistenschule), не вршећи још никакву спољну службу. По тачно утврђеном наставном плану за првих 10 дана добијају наставу од једног искусног полиц. наредника из првих потребних полициских знања. За то време стекну већ толико знања, да разумеју свој службени положај и његову одговорност, као и кретање у полициској униформи, те се онда додељују појединим квартовима ради постепеног увођења у практичну службу, остајући и даље при школи, у којој сад за даље 4 недеље добијају теориску наставу од једног полиц. официра из свију, за једног полиц. органа потребних знања. После овога пробисти остају искључиво при кварту, где даље теориску наставу продужује старешина кварта или његов помоћник, а ради практичног изображења придодају се старијим шуцманима, с којима врше све спољне квартовне службе. За време овог времена пробисту се оставља довољно времена да се упозна са Берлином и његовим односима. што је за службу од потребе.

Кад старешина кварта, који пробисте има стално у очима, стекне уверење да ови могу самостално вршити службу, онда им додељују прво лакше, а по том теже службе, док се не опробају у свима квартовним делатностима и онда у току шестог месеца старешина кварта подноси извештај о подобности дотичних за полиц. службу, на основу чега следује дефинитивно постављење.

У Франкфурту на Мајни пробисти не посећују школу, већ се одмах додељују квартовима, где их старешине квартова уз припомоћ наредника обучавају и задају им писмене задатке, пре но што их упуте на спољну службу, коју и овде за прва два до три месеца врше заједно са старијим шуцманима.

Даље теориско васпитање свију шуцмана при квартовима врши се у Берлину свакодневно приликом јутарњег рапорта, а у Франкфурту једаред недељно у одређени час, по у напред утврђеном програму од стране команде.

При васпитању и доцније сваком приликом шуцманима се истичу разне врлине, без којих се истинска полициска служба не да ни замислити, као: *војничка дисциплина* са осећањима војничке потчињености и послушности; *верност* према престолу и отаџбини, скопчана са издржљивошћу и умешношћу, са увиђавношћу, одлучношћу и срчаношћу, не презајући ни од какве личне опасности при вршењу службе; *непристрасност* и руковођење правичношћу при свима службеним поступцима; *неподмитљивост*, која и поклоне у ма ком облику без претходног одобрења претпостављених искључује, као и „чашћење" пићем; *чување службених тајни*, које природа полициске службе изискује; *љубав према истини*, којом има да се руководи при свима својим представкама и извешћима, а која подиже и појединачни и углед целе трупе; чувена немачка *љубав према служби* и дужности (Pflichtgefühl), *другељубље* и т. д.

Како су шуцмани у сталном додиру с публиком то им се особита пажња обраћа на понашање према истој. Према публици и сваком појединцу шуцмани морају бити наклони, учтиви и готови да укажу сваку помоћ, не заборављајући никад да они постоје ради заштите публике. И при најзамршенијим положајима шуцман не сме изгубити *мирноћу* и *присебност*, нарочито се мора клонити непотребне строгости и шиканирања, као и мешања у односе који не спадају у његову дужност. Особито морају бити обазриви према деци, женским лицима, слабомоћним и пијаним. Тамо где опомена не помогне има да следује позив у одлучном, али ипак учтивом тону, а ако и то не помогне, особито кад се још наиђе на злу вољу и упорност, онда шуцману стоје сва закона средства за извођење његових наредаба. Но енергија се ни у ком случају не сме идентификовати са грубошћу и необузданошћу. Ваљаност једног нижег полиц. чиновника претпостављени не цене по броју учињених казнених достава, већ по умешном и тактичном држању и вршењу службе.

И у приватном животу шуцмани не смеју заборавити, да публика на њихово владање и прив. живот више пази, те да не смеју чинити ништа што би појединцу или сталежу коме припада штетило углед. Отуда не смеју становати у извесним становима и с личностима сумњива понашања не смеју се женити девојком сумњиве прошлости, јер би то неминовно имало за последицу искључење из трупе.

Главни задатак шуцманшафта састоји се у *одржању реда*, *мира* и *сигурности* у јавном животу. Отуда се с правом, по начину како се врши улична, позорничка служба цени и целокупна вредност једног полициског надлештва.

Квартовима додељени шуцмани врше уличну службу или у виду стража или патрола.

Патролска је служба најчешћа и она се састоји у томе, што је кварт према својој величини и броју шуцмана подељен на више или мање патролских реона (Patronillenbegirchen), које по један шуцман има да обилази по унапред прописаном путу и да даје обавештења и регулише све догађаје и односе, који захтевају полициску интервенцију.

Стражарска је служба обично ограничена на једно место или на краћи простор, најчешће тамо где има да се регулише жив саобраћај. Стражари се без нарочитог повода са опредељеног места не смеју удаљавати и будним оком имају да прате све што се пред њима дешава, и да регулишући саобраћај отклањају сударе и пешацима осигуравају безопасан прелаз уличних раскршћа.

(наставиће се)

Жив. А. Лазић

НОВО КАЗНЕНО ПРАВО ЗА МАЛОЛЕТНИКЕ У АУСТРИЈИ.

— Dr. jur. Alfred Gross. —

II Одредбе кривичног поступка.

(свршетак)

Ad 3. У поступку који се односи на малолетнике хтео је пројекат да буде правичан и према мисли о установљењу *судова за малолетнике*. Привремено се не може мислити на увођење ове установе према америчкој мустри. Тако радикалне реформе наплазе свуда на противне принципе, који се тек поступно могу савладати. Тако је са гледишта законодавне политике тачније, да се ове реформе поступно изводе. Али свакојако основна идеја ове установе треба још сада да се оствари бар делимично у спајању *старатељства са кривичним стварима малолетника*.

Пројекат је задржао, да се административним путем нареди, да се вршење старатељских и туторских послова, у колико они долазе у надлежност варошких среских судова, споје код једнога или више среских судова исте вароши, и да се на ове судове пренесе вршење кривичног правосуђа, у колико се ово

односи на *истуне*. Као кривична дела ове врсте сматрају се:

1. Иступи, у којима се малолетник појављује сам као учинилац или у друштву са одраслима.

2. Све иступне радње, које се јављају као довођење у опасност или повреда деце и малолетника. Између осталих овде долазе: прекорачење родитељске власти кажњења (§§ 335, 414 сл., 420, 421 казн. зак.), пропуштање вођења надзора над децом (§ 376 сл.), подводништво (§ 512), употребљење малолетника за прошњу (§ 2. бр. 2. зак. од 2 маја 1884, Царевински Лист закона, 89), и случајеви, које је сам пројекат предвидео као довођење у опасност малолетника и деце (доле још ниже).

Према пројекту све ове кривичне радње малолетника, у колико оне услед конекститета не долазе пред какав други суд, треба да се здруже код суда који је снабдевен старатељском влашћу, или код једног од оваквих судова. Тамо, где ово није могуће услед локалних односа — а у пракси ће ово бити већина случаја — треба овај посао поверити судији који се бави старатељским пословима.

III Заштита малолетника.

1. Злоупотреба радне снаге малолетника.

Владин предлог хоће казном да запрети само један специјалан случај злоупотребе радне снаге малолетника, обећавајући, да овој области треба и у будуће, особито у колико се тиче *тајног рада*, обратити потребну пажњу.

Чл. II § 1. забрањује употребу малолетних лица испод 16 година ради извођења продукција, изигравања и сличних јавних забављања, која су у стању да изазову опасност за употребљеног у физичком или психичком правцу; исто је тако забрањена *иредаја* таквих лица другоме ради поменутих циљева.

2. Довођење у опасност употребом алкохола

Према чл. II § 2. одговоран је за иступ онај, који деци, која се налазе без одраслог пратиоца, при точењу или ситној продаји пића или при трговини с овим, даје да сама пију алкохолне напитке; исто се тако кажњава притежалац сваког предузећа који допушта такву радњу. Пооштрење казне има да наступи, ако је пиће давано на такав начин или у таквој количини, да је услед тога могла наступити опасност за здравље, телесно развиће. Иста казна треба и оног да снађе, који своје право надзора тако злоупотреби, да он сам даје пиће својој пупили. Наведене одредбе имају важити само у оним крунским земљама, у којим не важи члан о пићу од 19 јула 1877 г. бр. 67 царев. листа закона (Галиција, Буковина); овај закон предвиђа већ у § 1. одредбу, која се односи на заштиту малолетника у овом правцу. Али док се према § 7. овога закона притежаоцима гостионица и крчми, који се налазе у повратку овог дела, може да одузме право на даљи рад ових послова, од стране полицијских власти, за одређено време или за увек, дотле владин пројекат нема такву одредбу, која се са криминално политичког гледишта потпуно одобрава, већ оставља да се ово питање занатско-полицијске природе о одузимању концесије за рад регулише једним општим законом, који ће се издати, о спречавању пића (Мотиви стр. 39).

3. Пренебрегавање дужности васпитања и издржавања.

Према чл. II § 4. заслужује казну затвора до 6 месеци због кажњивог иступа онај, ко своју дужност васпитања и издржавања извесног лица испод 18 година ма да је у стању да ову дужност испуни тако пренебрегне, да се услед тога ово лице изложи опасности да пропадне или да се мора предати државној бризи за васпитање.

Напослетку предвиђа пројекат као иступ и завођење какве девојке испод 16 године, која је поштена, ради обљубе (чл. II § 5.).

У вези са наведеним заштитним одредбама требао је владин пројекат да реформише и ону материју, с којом код нас рђаво стоји, а која се односи на казнену заштиту против *злоставе деце од стране њихових родитеља или старалаца*. Особито се мора сажаљевати, што је наш иначе строг казнени законик овде одвећ благ, јер кажњава *укором* злоставе деце од стране њихових родитеља, које се противе најпримитивнијим природним законима. Случајеви тешких преступа родитеља према деци, који се у последње време све више јављају, очигледно показују савршену неоснованост нашег закона, по коме људи, који злочиначки газе ногама природне законе, пролазе само са казном простог укора. Исто, што је овде речено, о учињеним злоставама од стране родитеља (§ 414 сл. казн. зак.) важи и за туторе (§ 417 к. зак.).

С тога се мора нарочито захтевати, да се наведена законска места замене одговарајућим казненим пооштрењима, и да се истовремено побрине за то, да власти благовремено дознаду за такве злоставе. У овом смислу потребује владин предлог безусловно допуну.

Услед тога, што се увођењем ове владине реформе поново одлаже очекивање да ће се *ускоро* извршити реформа казненог законика, не треба се бојати, као што и мотиви (стр. 23) тачно наглашавају, да ће се тиме спречити цела реформа. Ова нова новела о казненоме праву за малолетнике служиће напротив томе, да уравни пут за нови казнени законик, пошто се има очекивати, да ће се увођењем новеле пречистити и схватања о кривици и казни код одраслих лица, и де ће тако оне противности које сада у овој области још постоје, изгубити много од свога значаја.

(Из „Monatschrift für Kriminalpsychologie und Strafrechtsrefornm, 2/3 Heft, Maj Juni, 1908.)

Др. Д. М. Суботић.

КРИМИНАЛНА СТАТИСТИКА

НЕМАЧКЕ ЦАРЕВИНЕ ЗА 1906. ГОДИНУ

Прошлога месеца објављена је званична статистика немачке царевине за 1906. годину и ми ћемо извадити из ње податке који се тичу криминалитета, те за то могу бити од користи нашим читаоцима.

Простор целокупне немачке царевине износи **540.777** квадратних километара, од чега долази само на пруску краљевину 348.702 квадратна километра.

Према попису становништва од 1. децембра 1905. године у немачкој царевини **број целокупног становништва** износио је **60.641.278** становника, и то 29.884.681 мушких и 30.756.597 женских. На саму краљевину Пруску пада 37.293.324 становника, и то 18.398.903 мушких и 18.894.421 женских.

У Немачкој, дакле, на 1 квадратни километар долази 112,1 становника.

У 1906. години **оптужено је**, за злочине и преступе противу закона немачке царевине **676.799** лица. Од тога броја **осуђено је 533.767** личности за **629.938** дела. Од поменутог броја осуђених било је 451.137 мушких и 82.630 женских. У старости од дванаесте до осамнаесте године било је осуђено је 55.277 лица. Раније је већ било осуђивано 234.443 лица — рачунајући од целокупног броја осуђених у тој години.

За дела *противу државе*, *јавнога реда* и *вере* оптужено је 110.311 лица, и од тога је осуђено 96.328 личности за 106.284 дела. Од осуђених било је 83.544 мушких и 12.784 женских. У старости од дванаесте до осамнаесте године било је 2.461 лице. Од свију осуђених већ је раније њих 40.409 било осуђивано.

За дела *противу личности* оптужено је 289.187 лица, и од њих је осуђено 222.822 за 284.318 дела. Од осуђених било је 191.984 мушких и 30.838 женских. У старости од дванаесте до осамнаесте године било 13.307 осуђених. Од свију осуђених, њих 91.800 било је већ раније осуђивано.

За дела *противу имаовине* оптужено је свега 275.828 лица, и од њих је осуђено 213.407 за 273.147 дела. Од осуђених било је 174.468 мушких и 38.939 женских. У старости од дванаесте до осамнаесте године било је 39.496 лица. Од целокупног броја осуђених, њих 101.992 били су већ раније осуђивани.

За злочине и преступе извршене *у званичној дужности* оптужено је 1.473 лица. Од њих је осуђено 1.210 личности за 2.189 дела. Од целокупног броја осуђених било је 1.141 мушких и 69 женских. У старости од дванаесте до осамнаесте године осуђено је 13 лица. Од поменутог целокупног броја осуђених, њих 242 били су већ и раније осуђивани.

Да се не бисмо упуштали у изношење података о сваком деликту понаособ, ми ћемо се ограничити на то да овде изнесемо само податке о убиствима, разбојништвима, опасним телесним повредама и о крађама, што, у исто време, може и имати највише интереса за нас.

За *убиства* оптужено је 1906. године у целокупној немачкој царевини свега 312 лица, и од њих је осуђено 261 за 264 дела. Од тих осуђених било је 229 мушких и 32 женске. У старости од дванаесте до осамнаесте године осуђено је 31 лице. Од целокупног броја осуђених, њих 149 било је већ раније осуђивано.

За *разбојништва* и *насилне изнуде* оптужено је свега 663 лица, и од њих је осуђено 564 за 454 дела. Од осуђених било је 548 мушких и 16 женских. У старости од дванаесте до осамнаесте године осуђено је 148 лица. Од свију осуђених, њих 368 било је већ раније осуђивано.

За *опасне телесне повреде* оптужено је 124.187 лица. Као опасну телесну повреду § 223. а) казненог законика немачке царевине квалификовао је ону телесну повреду која је нанесена: ножем или каквим другим опасним оруђем, мучким нападом, заједничким нападом више њих, или повреду извршену другом каквом радњом опасном по живот. За таква дела почетна је казна два месеца затвора. Од поменутог броја оптужених осуђено је 97.943 личности за 80.645 дела. Од осуђених било је 90.694 мушких и 7.249 женских. У старости од дванаесте до осамнаесте године осуђено је за оваква дела 7.764 лица. Од свију осуђених, њих 42.384 било је већ раније осуђивано. — Ради бољег разумевања да напоменемо још и то, да је у 1906. години осуђено 509 лица за *тешке телесне повреде* из §§ 224—226 казненог законика немачке царевине. Ту спадају повреде, које су имале за последицу смрт повређенога, осакаћење, губитак кога дела тела или чула, или оне које су извршене злонамерно.

За *крађе* је оптужено свега 127.670 лица, и од њих је осуђено 104.255 личности за 123.128 дела. Од осуђених било је 81.109 мушких и 23.146 женских. У старости од дванаесте до осамнаесте године осуђено је 27.443 лица. Од целокупног броја осуђених, њих 49.091 било је већ раније осуђивано.

* * *

Проценат осуђених лица за злочине и преступе противу закона немачке царевине пада 84,5 на *мушке* и 15,5 на *женске* осуђенике. На *малолетнике* од дванаесте до осамнаесте године долази проценат од 10,4, а на *повратнике* 43,9.

Тај се проценот овако дели:

За дела *противу државе, јавног реда и вере:* оптужених 16,3; осуђених 18,1; дела 16.9. На 100 осуђених долази 86,7 мушких; 13,3 женских; 2,6 малолетника и 41,9 повратника.

За дела *противу личности:* оптужених 42,7; осуђених 41,7; дела 39, 4. На 100 осуђених долази 86,2 мушких; 13,8 женских; 6,0 малолетника, и 41,2 повратника.

За дела *противу имаовине:* оптужених 40,08; осуђених 40,0; дела 43,4. На 100 осуђених долази 81,8 мушких; 18,2 женских; 18,5 малолетника, и 47,8 повратника.

За злочине и преступе *у званичној дужности:* оптужених 0,2; осуђених 0,2; дела 0,3. На 100 осуђених долази 94,3 мушких; 5,7 женских; 1,1 малолетник, и 20,0 повратник.

Од процента целокупног броја извршених дела на *убиство* пада 0,05 оптужених; 0,05 осуђених за 0,04 дела. Од 100 лица осуђених за убиства пада 87,7 на мушке; 12,3 на женске; 11,9 на малолетнике, и 57,1 на повратнике.

Код *разбојништава* и *насилних изнуда* стоји тај однос овако: 0,1 оптужених; 0,01 осуђених за 0,07 дела. Од 100 лица осуђених за ова дела пада 97,2 на мушке; 2,08 на женске; 26,2 на малолетнике, и 65,2 на повратнике.

Код *опасних повреда тела* поменути проценат износи 18,3 оптужених; 18,3 осуђених за 12,8 дела. Од 100 лица осуђених за опасне повреде пада 92,6 на мушке; 7,4 на женске; 7,9 на малолетнике и 43,3 на повратнике.

Од процента целокупног броја извршених казнимих дела на *крађе* пада: 18,9 оптужених; 19,5 осуђених за 19,5 дела. Од 100 осуђених крадљиваца пада 77,8 на мушке, 22,2 на женске; 26,3 на малолетнике, 47,1 на повратнике.

У број крађа који је извршен, рачунате су само оне крађе, које би се код нас квалификовале као опасне или као преступне крађе.

Ваља имати и то на уму, да је код свију наведених цифара извршених злочина и преступа свуда *урачунат и покушај, подстрек* и *саучешће.*

Износимо у кратко ове интересантне службене податке за криминалитет у немачкој царевини, не бисмо ли пружили прилике за корисна упоређења са нашом криминалном статистиком.

Берлин
10. септембра, 1908. год.

Д. В. Бакић.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I

Суд општине крушевачке, актом својим Бр. 9053, пита:

„Законом о панаћурима и недељним пазарним данима од 1. априла 1902. год. прописано је у чл. 1. у којима се местима могу држати панаћури, а у чл. 17. у којима недељни пазарни дани. У чл. 10. прописане су таксе на панаћуру, а у чл. 13. таксе на тргу недељног пазарног дана, које општине имају право наплаћивати у корист своје касе.

По изменама и допунама напред поменутог закона од 18. фебруара 1904. год. остао је у важности чл. 1., а у последњем одељку истога члана казато је која места могу имати недељне пазарне дане. У чл. 10. преиначене су таксе на панаћурима, *а чл. 13, укинут је.*

Дакле, укинуте су таксе које су општине наплаћивале на тргу недељних пазарних дана, а остале су само оне таксе, које се наплаћују на панаћурима.

Расписима Г. Министра Унутрашњих Дела од 7. фебруара 1905. г. ПБр. 3490. и од 2. августа 1908. г. ПБр. 14.031 забрањено је општинама наплаћивање такса пијачних, па и оних из чл. 13. закона о панаћурима и недељним пазнрним данима, пошто је тај члан укинут.

Нема дужности без права.

Кад општинска власт мора сваког недељног пазарног дана да шаље кмета, писара и по неколико служитеља на сточни трг за одржање реда и преноса сточних пасоша, као и на панаћуру, право је да наплаћује и таксе панаћурске у корист своје касе, а такав је и дух самога закона, и тако неке општине већ и поступају.

Па кад је поменути закон нејасан, а поменутим расписима није објашњен, — Суд моли уредништво за објашњење:

„Имају ли право општине, којима је одобрено држање недељних пазарних дана, да наплаћују на тргу недељног пазарног дана таксе означене у чл. 10. закона о панаћурима и недељ. пазарним данима, у корист своје касе. или не?“

— На ово питање одговарамо:

Члан 13. закона о панаћурима и недељним пазарним данима, у коме су општине имале ослонца за наплату пијачних такса, укинут је изменама од 18. фебруара 1904. године.

Ни у овоме ни у коме другом закону није речено, да ће се недељних пазарних дана моћи наплаћивати таксе прописане за панаћуре у чл. 10. закона о панаћурима.

Кад је, дакле, законодавац нарочито укинуо таксу из чл. 13. а није прописао другу, онда значи да је нарочито хтео обуставити наплату ове.

Према томе и по распису г. Министра Унутрашњих Дела од 7. фебруара 1905 г. ПБр. 3490; оном од 14. јуна 1907. год. ПБр. 11325 и оном од 2. августа ове године ПБр. 14031, општине не смеју наплаћивати никакву пијачну таксу на тргу недељних пазарних дана.

Ако би часници које општине вршили ову наплату и преко ове забране, они би чинили повреду чл. 4. финансиског закона и били кривично одговорни.

Ако та општина има штете од недељних пазарних дана вршењем дужности из чл. 12. поменутог закона, она може тражити од г. Министра Народне Привреде, да је ослободи даљег држања пазарног дана.

Ако би, у осталом, правда захтевала, да општине наплаћују неку таксу као накнадну за трошкове, које подносе око подизања зграда, кантара, одељења за смештај стоке и т. д. то нека се обрате са молбом г. Министру Привреде, да ово питање регулише законодавним путем, јер овај закон о панаћурима и иначе потребује ревизију, пошто је незгодном редакцијом измене чл. 14. истакнуто питање: да ли у опште још стоје у важности његова наређења из чл. 14, 15, 16, 17 и 18, пошто садашњи члан 14 постаје чл. 13. и гласи: „овај закон важи од дана, кад га Краљ потпише“ и т. д.

II.

Суд општине прокопо-кутинске, актом својим Бр. 1506, пита:

„У овој општини кметови издају уверења — објаве грађанима ове општине, за продају дрва на пијацу по чл. 52. правила за сечу дрва.

Чести су случајеви, да се кметови не придржавају наређења чл. 52. правила, већ издају уверења без предходног испитивања места на коме је сеча дрва вршена, те их шумски органи оптужују за то среској власти.

Па како су кметови махом неписмени, они код власти приликом узимања на одговор, а да би избегли одговорност из чл. 128. зак. о шум., поричу своје потписе на уверењима, или поричу садржину уверења, те због тога писаре општинске, који ова уверења на захтев кметова пишу и неписмене кметове на њима потписују, често потржу на одговор и суочење са кметовима, који увек и приликом суочења остају при своме порицању те је бојазан да у место кметова, који издају неистинита уверења, не постигне казна писаре из чл. 128. зак. о шумама или каква друга кривична одговорност.

Па како врло лако може наступити случај, да неписмени часници порекну своје потписе и на званичним документима од веће вредности, на којима би их као неписмене такође морао писар, по њиховом одобрењу потписати, као што су: уверења о немаштини, иступне и грађанске пресуде, одборске одлуке и т. д. те кад би им власт ово порицање признала онда би по писаре могло наступити врло рђаве последице, то се учтиво моли уредништво за објашњење у следећем:

1. Да ли је и којим законом овлашћен писар да потписује неписмене часнике на званичним документима као што су пресуде, решења, уверења и т. д. по њиховом одобрењу;

2. Да ли порицање потписа неписмених часника извршеног од писара општинског има важности и

3. На случај да ово порицање потписа неписмених часника има важности, онда да би се писари сачували од одговорности, која би их овим порицањем могла постићи, — како би и на који начин требали потписивати неписмене часнике на дотичним званичним актима, нарочито оним, који се пишу без присутних грађана?«

— На ово питање одговарамо:

По чл. 93. закона о општинама, на све акте, који се издају од стране општинског суда за јавну употреоу, било по званичној дужности, било на захтев приватних, ставља се поред потписа и печат општинског суда.

Без овога печата, акта немају правне вредности.

Ко чува и удара овај печат, није јасно прописано законом, али по пословима и дужностима, које су додељене председницима општина по чл. 103. и 109. зак. о општинама, ова дужност свакако припада њима или ономе, кога они за то нарочито овласте и учине одговорним.

Према томе, кад год један акт уз потпис председника или његовог заменика (чл. 120. зак. о општинама) има и печат, онда се претпоставља, да је тај акт састављен сагласношћу и вољом онога, који је акт и потписао, и његово одрицање потписа нема вредности.

За овакве акте нема после никакве бојазни за општинске писаре.

У осталом, општински писари могу избећи ову одговорност на тај начин, што неће никад пристати да напишу један акт, који не би одговарао истини, пошто они по чл. 115. зак. о општинама, одговарају за све акте и кривично и грађански, заједно са осталим потписницима тога акта.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Младен Станковић, из Личе и **Тимотије Стојановић**, из Лопатице, цигљарски радници, који имају да одговарају због једне крађе, утекли су из Крагујевца. Депеша начелства окр. крагујевачког Бр. 16592.

Непознати крадљивац ноћу између 7. и 8. ов. месеца, извршио је крађу из радње Светозара Радовановића, сарача из Београда. Светозару је украђено: неколико новчаника од крокодилске коже; неколико кожних кутија за цигарете, три сељачка јанцика од жуте коже, три футроле за револвере — једна бела и две жуте, — пет широких војничких опасача, десет каиша за опасивање, четири огледала у кожним футролама, за џеп, а од новца једна старинска сребрна пара и два стопарца од 1875. године. Акт кварта теразијског Бр. 10533.

Ђорђе Бавански — Богдановић, који је пре 6—7, година пребегао у Србију као аустро-угарски војни бегунац, окривљен је код начелника среза параћинског због извесног кривичног дела. Ђорђе је стар 26—28. година, високога раста, ћосав, отмено одевен.

Позивају се све полицијске и општинске власти да предузму потребне кораке за проналазак крадљиваца и покрађе.

ТРАЖЕ СЕ

Стојна, кћи Анке удове пок. **Спире Николића**, а подсвојкиња г. Божидара Дугалића, чиновника, из Београда утекла је од куће г. Дугалића. Стојна је стара 14 година, црномањаста, носа прћастог, на носу и образу има 2—3 младежа, косе црне и врло кратке; од одела има розе поркетску хаљину са цветовима, а на ногама жуте кожне папуче. Акт кварта врачарског Бр. 15214.

Милован, син **Софронија Миловановића**, из Ћелија, утекао је од куће пре неколико дана и до данас се није вратио нити се зна где је. Стар је 9 година, малог раста, црномањаст, по лицу рошав од богиња, у сељачком оделу и са фесом на глави. Депеша начел. среза колубарског Бр. 13382.

Позивају се све полицијске и општинске власти да ова лица потраже и пронађене упуте коме треба.

КРАЂЕ СТОКЕ

Ноћу између 8. и 9. пр. месеца непознати лопови украли су коња **Николе Николајевића**, баштована из Рибнице. Украђен коњ длаке је доратасте, матор 12 година, одсечена репа до пола, без гриве. Акт начелника среза жичког Бр. 14175.

Г. **Живану П. Путниковићу**, свештенику врбском украђена је једна кобила, матора 9 година, длаке вране, на челу цветаста, на десном стражњем буту има белегу, која личи на опекотину, са жигом «О». Акт начелника среза жичког Бр. 14288.

Ноћу, између 4. и 5. ов. месеца украђен је **Тодору Пауновићу**, из Вуковића, један во и 13 брава оваца. Депеша начел. среза голубачког Бр. 9370.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове покрађе.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

У атару општине ланишке нађена је једна мангуп кобила, матора 7—9 година, длаке мрко-алатасте, са црнастом пругом преко гребена, лисаста, у обе задње ноге чарапаста, поткована немачким ковом, са жигом «К», висока 150 см. Акт начел. среза белчиког Бр. 21424.

У селу Жутици нађена је 1. ов. месеца једна крава матора 5—6. година, длаке мрко жуте, са жигом «J/1», без роваша Депеша начелника среза студеничког Бр. 15362.

НА ЗНАЊЕ

Комплети „Полицијског Гласника“ за 1905, 1906. и 1907. год., у елегантном тврдом повезу могу се добити у уредништву по цену од 15 динара за једну годину. За оне, који сва три комплета узму уједно, цена је свега 40 динара. Комплети у меком повезу за 1906. и 1907. год. могу се добити по цену од 12 за једну годину, или оба заједно за 20 динара.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Б. Аличић

БРОЈ 42. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 19. ОКТОБРА 1908. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за управника треће класе вароши Београда Душана Ђ. Алимпића, секретара друге класе Антропометриско-полициског одељења Министарства унутрашњих дела.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 10. октобра 1908. године у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за лекара среза гружанског д-р Мишу Михајловића, лекара среза посавског, округа ваљевског;

за лекара среза жичког д-р Рафаила Бићерани, лекара среза моравског, округа пожаревачког, обојицу по молби, и

за лекара среза посавског, округа ваљевског, д-р Светислава Стефановића, бившег општинског лекара.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 10. октобра 1908. године у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I, на предлог Министра унутрашњих дела, решено је:

да се Кости Спасићу, полициском писару треће класе среза брзопаланачког уважи оставка коју је поднео на државну службу.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 10. октобра, 1908. године, у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I, на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Марко Радисављевић, полициски писар треће класе Управе града Београда, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпусти из државне службе, у интересу исте.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 10. октобра 1908. год. у Београду.

КАЖЊЕН ЧИНОВНИК

Г. *Радивоје А. Мирковић*, писар среза алексиначког, кажњен је са *двадесет и пет динара*, решењем Господина Министра Унутрашњих Дела, од 4. ов. месеца, П.№ 18966, а за кривицу из § 43. тач. 10. а. закона о чиновницима грађанског реда.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

Од ове поделе треба разликовати поделу на *главне основе* подозрења и на *противоснове*. Противоснови су такве чињенице, из којих се даје извести противно ономе, што се извело из једне друге чињенице која већ постоји. Противоснов је у највише случајева одбранбени основ, али то не мора да буде, јер и оптужујући основ подозрења може у једном случају служити као противоснов.

4. *Општи* и *посебни* основи подозрења (inditia communia и proprria). Општи су основи подозрења они који се могу применити код свих или бар код већине кривичних дела, а посебни су они, који се могу применити само код извесне врсте кривичних дела. Ову је поделу усвојио и наш законодавац. У § 121 предвиђени су примера ради општи, а у § 122 посебни основи подозрења, који се могу употребити само у кривичним случајевима поменутим у томе параграфу.

Подела на опште и посебне основе подозрења има још и један други значај. По том другом значају, општи су основи подозрења оне чињенице, које показују наклоност вршењу кривичних дела, али које не показују одређену везу између оптуженог и баш онога кривичног дела које је предмет извиђања. То су основи које предвиђа § 238 под 2. А посебни су основи подозрења такве чињенице, које у поједином случају стоје у таквој вези с делом и оптуженим, да се може извести закључак да је то дело оптужени извршио или да је у њему учествовао.

5. *Основи подозрења које је закон изречно набројао и које није набројао.* Ову је поделу предвидео и наш законик, јер и по њему може бити и других основа подозрења сем оних у законику побројаних. То се види из §§ 121 и 122 у којима се „примера ради“ наводе основи подозрења, као и из § 238 под *б* где се вели „.... или њима подобних основа подозрења“. Према овоме, судија може узети за основ подозрења и сваку другу чињеницу, коју закон није предвидео, само ако с чињеницом која је предмет доказа стоји у тако тесној

логичкој вези да се из прве даје извести закључак на истинитост или неистинитост друге. Ова је подела без практичног значаја, јер у доказној снази између основа подозрења које је закон предвидео и које није предвидео нема никакве разлике.

6. *Ближи и удаљенији основи подозрења* (indicia proxima и ind. remota). Ова је подела учињена према степену јачине логичке везе која постоји између основа подозрења и чињенице која је предмет доказа. Према томе, ближи су основи подозрења они, који показују јачу ову логичку везу, а удаљенији они, из којих се даје извести слабија логичка веза. Оваку је поделу учинио и наш законодавац што се види из § 120, само што се он није задржао на тој општој одредби, него је, да би показао пут у одређивању ближих и удаљенијих основа подозрења, наводио примере и за једне и за друге. Тако је у §§ 121, 122 и 123 навео примера ради ближе а у §§ 125 и 126 удаљеније основе подозрења. Међутим овако у напред законско одређивање ближих и удаљенијих основа подозрења неоправдано је, јер је немогуће поставити једну сталну границу између једних и других и казати за један основ подозрења да ће у свима конкретним случајевима бити ближи, па по томе и јачи, а за други да ће увек бити удаљенији па онда и слабији. Мора се оставити судији, да он у сваком конкретном случају оцењује јачину логичке везе између основа подозрења и предмета доказа, па да према томе одређује и доказну вредност сваком основу подозрења, као што су то учинила законодавства с теоријом слободног судијског уверења. Јачина ове логичке везе или закључка, опет, у првом реду зависи од поузданости горње премисе. У колико је правило, узето за горњу премису, више засновано на законима мишљења, у колико се оно више искуством потврђује као тачно и у колико је мање оно у примени показало изузетке, у толико ће и јачи бити основ подозрења који на том правилу почива. Сем тога, јачина основа подозрења зависи још и од тога, да ли се он у конкретном случају што потпуније може подвести под горњу премису или не.

7. *Прави* и *неправи* основи подозрења. Основи подозрења о којима је до сад било речи јесу прави основи. Међутим у основе подозрења рачунају се и непотпуни непосредни докази и то: вансудско признање или непотпуно признање; исказ једног заклетог или два незаклета сведока; исказ једног сакривца који за себе кривицу признаје и терети другог с којим је суочен, или исказ више сакриваца, који нису суочени; исказ повређеног или оштећеног на самртном часу (§ 123). Ови се основи подозрења зову неправим стога, што се не могу да подведу под појам правих основа подозрења, јер се код њих до чињенице која је предмет доказа не долази извођењем закључка из друге чињенице, већ они непосредно потврђују оно што има да се докаже. Законодавац је хтео, дакле, у основе подозрења да уврсти све што се може употребити за доказ, али што не може да дâ потпун доказ. Прави основи подозрења могли би се још назвати основи у ужем, а неправи основи у ширем смислу.

§ 43.

Ближи општи основи подозрења.

У § 121 закон је навео ближе опште основе подозрења, т. ј. такве који су заједнички свима или већини кривичних дела. То навођење је примера ради, што значи да ближих општих основа подозрења може бити сем наведених у § 121. Да би се што боље видело у чему се састоје ти основи подозрења, навешћу сваки понаособ с малим објашњењем.[1])

1. Прва тачка §-а 121 садржи три основа подозрења, који се састоје у томе, што се из својине или државине оруђа или средстава, којима је кривично дело извршено или је могло бити учињено, закључује, да је власник или притежалац у исто време и учинилац тога дела. Први је од ова три основа подозрења непосредан, а друга два су посредна.

а) Први основ налази се у првој реченици т. 1. § 121, и састоји се у томе, што се из својине или државине оруђа или средстава којима је кривично дело извршено, непосредно закључује да је притежалац извршио то дело. Закон тражи да је неко само *имао* таква оруђа или средства што значи да се овде државина има разумети у обичном и најширем смислу, т. ј. држалац не мора имати воље да оруђе држи као своје. Државина мора постојати *у време учињеног дела*, што значи баш за време, или мало пре, или мало по делу јер се из тога изводи да је имао и за време учињеног дела. Али ако би се доказало, да је држалац дошао до оруђа мало после по извршењу дела, или да је напустио државину мало пре извршења, то се не би могао допустити закључак, да је он *у време* учињеног дела имао оруђа или средства. Та оруђа или средства по каквоћи или особинама морају се показати да су *она иста* којима је кривично дело извршено. Овамо долазе како оруђа, којима се дело непосредно извршује, н. пр. нож, отров и др., тако и оруђа којима се олакшава извршење, н. пр. мердевине којима се лопов послужи за извршење крађе.

б) Други основ подозрења, у другој реченици ове тачке, састоји се у томе, да је неко оруђа или средства, која *могу послужити* за извршење дотичног дела, имао, начинио, набавио, или наручио, или се трудио да набави, а, међутим, су она њему по његовом позиву непотребна или је необично да се виде код људи његовог положаја. Овај основ подозрења је посредан стога, што се најпре закључује, да је кривично дело извршено оруђима и средствима које уопште могу послужити за извршење, а из овога се даље изводи закључак, да је онај, који је таква оруђа имао, начинио и т. д., сам истим и извршио кривично дело.

За постојање овога основа подозрења није довољно само то, да је неко оруђа или средства, подобна за извршење тога дела, имао, начинио и т. д., већ уз то мора доћи још и то, да су она притежаоцу по његовом позиву излишна, или да су необична код људи његовог положаја. Та излишност и необичност баш упућује на закључак да је притежалац до тих оруђа дошао ради извршења дела. Тако н. пр. ако би сељак набавио справе за обијање касе, или распрскавајуће материје, или матрице за хартије од вредности. то би се у таквом случају узело да постоји овај основ подозрења, јер су ова оруђа сељаку по његовом позиву излишна а и необична су за сељаке. Али се за једно извршено убиство тај основ не би могао извести из тога, што је један сељак набавио пушку, т. ј. оруђе које може послужити за извршење убиства, јер пушка сељаку није излишна нити је необично да је он има.

(наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

---

[1]) За објашњење ових основа подозрења: *Kitka*, Beweislehre 305 и даље; *Rulf*, Commentar I 241 и даље, јер је § 121 нашег законика веран превод § 138 аустријског поступка од 1853.

Примена т. 4. а. § 471. грађ. суд. пост. и т. 11. правила Министра правде од 4. фебруара 1874. год. Бр. 354.

— Тумачење опште седнице Касационог Суда —

„Претписом господина Министра правде тражено је мишљење опште седнице Касационог Суда, а по потреби и начелна одлука у смислу тач. 1. § 16. зак. о устројству Касационог Суда, о томе: „да ли се при стављању обезбеђења на непокретна добра дужнику земљораднику мора поднети доказ о остатку земље дужнику, који му закон штити у смислу тач. 4. а. § 471. грађ. суд. пост. и тач. 11 правила Министра правде од 4. фебруара 1874. год. Бр. 354., или је, на против, такав доказ потребан само у случају отуђења непокретног имања?“

Ово је тражено поводом тога, што је у конкретним случајевима неједнако о томе решавано у одељењима Касационог Суда.

Налазећи да има места доношењу начелне одлуке по овој ствари, Касациони Суд у данашњој својој општој седници проучио је ово питање и законске прописе који се на то односе, па је нашао:

Тачком 4. а. § 471. грађ. суд. пост. прописано је, да се земљораднику за извршење пресуде не може узети у попис, као и да ни сам не може продати или ма којим начином отуђити, поред осталога, пет дана земље на сваку пореску или од пореза ослобођену главу, и кућу са зградама и плацем до једнога дана; но, изузетно од тога, да земљорадник, ако би се у нужди налазио због елементарног случаја, може задужити своје имање тако, да му остану незадужена само два дана земље и кућа с плацем. Залагање сваког добра у ствари већ је отуђење његово, јер је последица сваке залоге да се прода, ако се дуг, за који је заложено, не плати, па то вреди и за хипотековање, за залогу у непокретном добру. Према томе, могло би се мислити да је доказ о остатку земље земљорадникове потребан не само код продаје или ма ког начина дефинитивног отуђења него и код сваког хипотековања земље земљорадникове. Али пада у очи, да закон у поменутом пропису своме прави у овом случају разлику између отуђења и задужења према томе да ли је поверилац земљорадников какво приватно лице или јавна каса у горенаведеном случају, па, у првом случају, не говори о задужењу него о отуђењу земљорадниковог имања, дакле говори о ономе што се одмах јавља као отуђење, а не чега ће тек последица бити отуђење, а у другом случају, дакле кад је поверилац земљорадников јавна каса, не говори о отуђењу него о задужењу, чија последица тек може бити отуђење. Законодавац је за ово имао разлога у томе, што се од приватног повериоца, кад хипотекује добра свога дужника, био овај земљорадник или не, у опште не тражи доказ ни да је то добро својина дужникова, пошто хипотека на туђем, а не дужниковом, добру и нема вредности по § 314. грађ. законика, те се оставља повериоцу да сам пази да је хипотековано добро заиста дужниково. Према томе, законодавац је тако исто могао оставити, па је и оставио, приватном повериоцу да се, кад хипотекује добра земљорадникова, сам уверава и да пази да заиста хипотекује оно што му се према закону може продати, ако дуг не плати, т. ј. да ће земљораднику и после те продаје остати по закону довољно земље, јер, ако тако није, хипотека ће бити без вредности, неће имати никаква дејства, хипотековано добро неће се моћи продати, а то значи: сматраће се као да је на туђем, а не дужниковом добру. И онда излази, да законодавац одступа од тога само у случају оног изузетног задужења код јавних каса, кад се земљорадник задужује из нужде због каквог елементарног случаја, чему је разлог несумњиво тај, да каса, која такав зајам чини у јавном интересу, за наплату буде потпуно осигурана још у самом тренутку задужења.

Правилност овога посматрања утврђује се и познатим правилима Министра правде од 4. фебруара 1874. год. Бр. 354., прописаним за извршење закона од 24. децембра 1873. год. којим је први пут дата јача заштита земљорадничком имању, пошто је то правило из времена ступања на снагу самога овог закона, када се најбоље могла знати сврха и смисао законског прописа о заштити земљорадничке имовине (в. т. 12. тога правила).

Са тих разлога, а на основи тач. 1. § 16. зак. о своме устројству, Касациони Суд у својој општој седници, донео је ову начелну одлуку:

Да се при хипотековању земљорадникових добара не тражи доказ да земљораднику остаје још довољно земље према тач. 4. а. § 471. грађ. суд. пост., него да се доказ о томе тражи само при отуђивању земљорадникова имања, као и при узимању у попис од стране власти у циљу јавне продаје, а изузетно и при задужењу земљорадника код јавних каса у нужди због каквог елементарног случаја.

Бр. 7613. Из опште седнице Касационог Суда, 22. септембра 1908. г., у Београду“.

Примена поменутог законског прописа врло је честа код извршних власти. Као што се из ове одлуке види, њена је најглавнија примена при узимању имања *у попис*, а та је радња у надлежности полицијских органа. Како општинске и полицијске власти издају земљорадницима и уверења о остатку земаља *при преносу*, то се ово тумачење има применити и на те случајеве. Доносећи у целини одлуку опште седнице Касационог Суда скрећемо пажњу и полицијским и општинским властима, да се ова примена у будуће врши овако, како је и највиши суд разуме

Ч.

РЕОРГАНИЗАЦИЈА ПОЛИЦИЈЕ У ФРАНЦУСКОЈ

(НАСТАВАК)

3. *У организацији судске полиције мора* владати јединство; огромна полицијска мрежа, која је бачена по целој земљи, мора бити хомогена и без бреша, кроз које би се злочинци могли провлачити. Акција разних група, које сачињавају судску полицију, мора бити комбинована; потребно је да се оне узајамно потпомажу; да су образоване у истом професијалном духу и способне за службу; потребна је *национална судска полиција*.

Овакав карактер полиције већ налазимо код жандармерије, а тако исто и код покретних бригада. Остаје само да се даље продужи и допуни. Ово у толико активније, у колико сваки покушај од стране државе, у циљу побољшања данашње полицијске организације, ризикује да умањи ревност општинских власти, у место да је појача. Шта онда остаје да се ради?

Постоје два мишљења о овоме. По једном треба потпуно одвојити судску полицију од административне и придати је судској организацији. У овом случају једине би судске власти биле надлежне за контролу, дирекцију и дисциплину судско-полицијских органа. По другом мишљењу јединство полиције извршило би се простом заменом општинске полиције државом и довођењем у што тешњу везу жандармерије са општом организацијом јавне сигурности.

И ако прво мишљење деле личности са великим ауторитетом, нарочито судски чиновници; и ако оно има многобројних присталица и у Француској и у иностранству, ипак је референт за друго мишљење. Службе судске и административне полиције толико су у тесној вези да би, по његовом мишљењу, било веома опасно стварати један дуализам, који никако не би одговарао појму и задатку полиције. Сједињење двеју особина у једном истом лицу даје судској полицији, у неку руку, много ширу основу, јер јој ставља на расположење већи број агената. Поред овога, полиција административна претходи увек судској полицији и утире јој пут, остајући при том увек у границама своје дужности: да путем надзора спречи злочин. Зна се тачно, да судска полиција ступа у акцију тек пошто је повреда закона извршена. Али ко ће, и како ову повреду констатовати? На првом месту они, који су имали дужност да ову повреду спрече. Каква је онда потреба поверивати, мимо њих, другима истраживање злочина и преступа? Данас се нико не жали што многи злочини и преступи нису констатовани, већ што нису пронађени њихови извршиоци. У овом погледу нема се, дакле, шта модификовати у данашњој полицијској организацији.

Што се тиче другог мишљења, јединство полиције по њему имало би да се изврши на основи данашње полицијске организације, али са појачањем државних права, т. ј. доводећи у што тешњу везу све полицијске службе и службенике са дирекцијом опште сигурности. Пут за ово већ је утрвен стварањем покретних бригада; реформа жандармерије и општинске полиције још ће више допринети остварењу ове идеје.

И ако је жандармерија у довољној мери народна, војне власти располажу с њом, у погледу командовања, у толи-

кој мери, да је веома тешко, готово немогућно, уврстити је, са њеним правилима и прописима, у оквир сила Одељења Опште Сигурности. Она има готово апсолутну аутономију, а њене старешине одазивају се само оним позивима, који су им упућени у форми и под условима, предвиђеним декретом о њеној организацији. Она је „саставни део војске" стављен на расположење цивилним властима: судским и административним, али је контрола целокупне њене службе резервисана за министарство војно. Овај сепаратизам, у коме се огледа намера за врховним командовањем, у противности је са задатком жандармерије. Дух ове трупе није и не може бити чисто војнички. Задржавајући свој начин регрутовања и своју сопствену јерархију, жандармерија мора бити увршћена у општи оквир цивилне полиције. Њено данашње јединство одлично је; потребно је само да се њеном раду дâ боља оријентација.

На жалост, ово се не може казати за варошку полицију. Овде се мора све изнова стварати с обзиром на изборне полицијске органе, независне од централне власти, и одсуство правила, која би регулисавала употребу многобројних права општинских председника по закону о општинама.

Закон од 5. априла 1884. год., у коме су репродуковане одредбе закона од 24. августа 1870 год. ставља у дужност општинским председницима да се старају о добром реду, сигурности и здрављу грађана. Услед овога, сваки од њих тумачи на свој начин организацију општинске полиције.

Полиција општа, општинска и пољска имају, у главноме, исте циљеве. Оне се, најчешће, односе на исте предмете, и разликују се, поглавито, по већем или мањем броју личности на које се распростиру. Према овоме, у атрибуције опште полиције, о чијем се вршењу старају држава и њени представници, спада и предузимање мера, које се тичу свију становника Француске, или само једног кантона, па чак и општине, ако су само ове мере од опште користи.

Према овом принципу, државна власт има права да предузме потребне мере за организовање полиције у великим провинцијским варошима, које служе као полазна тачка злочинцима, ако јој само парламент одобри потребан кредит за ово. Практична примена овог принципа остварена је у Марсељу и Лиону, чије су полиције прешле у државне руке. Констатујући ово, референт налази да се држава може послужити истим правом и према свима општинама у Француској. Ма колико да су ове општине независне једне од других, са гледишта администрације, оне су везане нераздвојном солидарношћу кад је реч о репресији злочина и преступа општег права. Злочин није само чисто локални, већ социјални елеменат. Организација полиције, која има за циљ да га предупреди, несумњиво је ствар централне власти, која доминира скупом општинских власти кад су у питању општи интереси.

Најзад г. Дриу завршује свој реферат, и изјављује, да се велики проблем криминалитета не може решити само добро организованом полицијом, већ да су за то потребни и други лекови; он помиње ова два: рационалну репресију професионалног скитњичења и забрану ношења оружја.

* * *

Изложени г. Дриуов реферат изазвао је, сасвим природно, интересанту и дугу дискусију, коју је прво започео сам друштвени председник г. *Хенри Барбу*.

Констатујући, на првом месту, да постоји знатна разлика између полиције по варошима и селима, по природи њихових послова, г. Барбу се нарочито задржао на овој последњој и изјавио, у главноме, ово:

Као што је навео г. Дриу, главни је задатак полиције по селима да гони скитнице и да спречава крађе, нарочито пак крађе животиња, плодова и дивљачи. Може ли се претпоставити, да неуспех сеоске полиције у сузбијању ових дела потиче отуд, што она није стручно образована, што у њој не влада јединство и што није под влашћу окр. начелника? Не! Ако се ова дела не сузбијају у довољној мери, то потиче из сасвим другог узрока — из одсуства манифестације категоричке воље код оних, који су дужношћу позвани да их сузбијају. Никад се не може захтевати од једног председника сеоске општине од 500 до 600 становника, да лично оптужује своје суграђане. То би значило толико исто колико тражити му да жртвује свој живот.

Што се тиче пољских чувара по сеоским општинама, њихова је најважнија дужност да разносе изборне прогласе. Они сматрају да их се остале ствари не тичу, осим ако им општински председници нарочито не нареде да напишу какав записник.

Још нешто. Ако г. Дриу прегледа записнике полицијских органа у паркету орлеанском, увериће се, да један њихов знатан број није узимат у поступак по хитним молбама и препорукама општинских председника и по неког народног посланика.

Није то, дакле, стручна настава која не достаје полицијским органима, већ воља, а нарочито уверење да ће бити потпомогнути у довољној мери

По нарочитом позиву председниковом узео је после овога реч г. *Хонорат*, дивизиони шеф у парискоj полицији, и побио, одмах у почетку говора, мишљење г. Дриово о рђавом уређењу жандармерије. По мишљењу г. *Хонората*, неопходно је потребно да жандарми у свакој прилици очувају своје војничко држање, и да никад не напуштају своју униформу, јер су то „војници закона", који увек морају радити јавно. Даље је још говорник доказао, да су данашњи пољски чувари у Француској, махом стари људи неспособни за одржање реда и хватања скитница и крадљиваца, и да је с тога потребно изменити начин њиховог регрутовања. У пољске чуваре треба примати само личности између 31 до 50 год.

Готово у овом истом смислу говорио је и бранио установу жандармерије и државни саветник г. *Гретин*. а затим је г. *Луј Ривијер* указао на опасност од скитница и цигана, који у групама лутују и пустоше француска села, тражећи поводом овога да се законске одредбе о странцима строго примењују у пракси. После овога узео је реч г. *Гарсон* познати професор кривичног права на париском универзитету, и казао, одприлике, ово:

Још пре 10 год., приликом претресања закона о претходној истрази, он је. у седницама овог истог друштва (Societé générale des prisons) говорио о организацији полиције у унутрашњости Француске. Овај закон. тврдио је он тада, одличан је, као закон слободе, али он у исто доба значи и дефинитивно напуштање инквизиторског поступка, т. ј. система истраге, који поглавито почива на признању окривљеног. Пошто је овим законом из руку истражног судије истргнуто и сломљено његово најмоћније оружје, то га је, у интересу друштвене сигурности, требало снабдети новим и бољим оружјем, а то ново оружје г. Гарсон је још пре 10 год. налазио у организацији полиције у унутрашњости Француске. Пошто је ово констатовао, говорник прелази на г. Дриов реферат и пропраћа га критични.

Пољски чувари доиста састављају врло мало записника, и то им не треба много замерити кад је реч о репресији злочина и преступа. Често је предлагано, да се они организују на форму жандармерије, која би зависила од министра унутрашњих послова. Говорник је за *status quo*, јер налази да је корисно, да председник сваке општине има под својом директном влашћу једног извршног органа, који од њега зависи. И ако пољски чувари не доприносе много репресији злочина и преступа, ипак су корисни као превентивни органи; и само њихово присуство често пута довољно је да спречи многа мања кривична дела.

Улога жандармерије у провинцијама, а нарочито у пољима, куд и камо је важнија. То је установа која заслужује само похвалу, и против које се нико не жали, што је необично важно с обзиром на познату склоност Француза да све критикују. Тврди се, да је жандармерија данас одстрањена од њених правих полицијских дужности њеном употребом за многе војничке послове, а нарочито за регрутовање војника. У овоме има, донекле, и истине, али много више претераности. Разносећи војне наредбе и позиве, жандарми иду јавним путевима и пролазе кроз села, и самим тим, т. ј. својом појавом, осигуравају јавну сигурност. Много је горе, међутим, са концетрисањем жандармерије у извесним местима, у којима је угрожен јавни ред услед штрајкова и т. п., јер услед овога поједини окрузи остају готово сасвим без жандармеријских бригада за читаве недеље, а то је опасно. Али, и за ово је нађен лек. Треба образовати, као што је захтевала влада, трупе покретне жандармерије, које ће се кретати према потреби.

Ма како у осталом било не може се тврдити да је жандармерија напустила своје битне дужности. За време свога, готово сталног патролирања, жандарми хватају и затварају скитнице и просјаке, и констатују иступе и преступе по законима о лову и риболову, а по тужбама и достављама предузимају истраге по најтежим злочинима и преступима. Ревност, којом они ово раде, за похвалу је.

Референт је учинио извесне замерке и декрету о организацији службе жандармеријске, налазећи да је овај декрет препун разних ситница, којима никако није било места у једном законодавном акту. Противно овоме г. Гарсон налази да је било врло мудро скупити у једном истом тексту све што жандарм треба да зна. Прелиставајући га, он ће добро научити своја права и своје дужности, почев од најважнијих па до најнезнатијих. Само се овом прецизном и јасном декрету има захвалити, што није било злоупотреба и невештине код људи са рудиментарним образовањем, који су обично остављени сами себи по удаљеним пољима, и принуђени да сами узму иницијативу у многим стварима. Завршујући говор о жандармерији, г. Гарсон још тражи да жандарми ни у ком случају не напуш тају своју униформу, нити да врше улогу полицијских детектива, да увек остану војници, јер ће само под овим условом и у будуће бити ово што су данас — једна одлична установа којој се, у знатној мери, има захвалити за сигурност Француске.

Организације општинске полиције по варошима у унутрашњости Француске захтева такође многе реформе, Тачно је, пре свега, да је ова полиција бројно недовољна. Начелу њеном налази се обично комесар полиције, који је потчињен и окружном начелнику и општинском председнику и прокуратору републике. Тешко би било тврдити, да ови чиновници своје дужности увек обављају са довољно искуства, спреме и такта, што се с правом може захтевати од једног шефа полиције. У осталом, њима не достају и многа средства за ово, јер немају довољно кредита. Њихови су помоћници улични позорници, махом стари и немоћни, и бројно увек недовољни за службу. У најважнијим центрима по неколико агената пресвлаче се, с времена на време, у цивилно одело, да би постали детективи, али како их у једном малом месту сваки познаје, то врло брзо постају смешни и неспособни за какав озбиљни посао. Још је добро што се са оваквом полицијом може осигурати ред по улицама важнијих вароши и репресија дрских крађа. За откривање тежих и мистериозних злочина, а нарочито оних које врше покретне зликовачке банде, она је потпуно немоћна. Са ових разлога говорник је увек тражио и тражи да се у унутрашњости Француске образује нарочита полиција, која ће се искључиво занимати истраживањем злочина и преступа. То је систем енглески — једини који је добар и користан.

Не треба веровати све што се прича о макјавелистичким организацијама савремених злочиначких банди, и о натприродној моћи полиције. И на једној и на другој страни има више легенде него истине; много више романа но историје. Слична злочиначка удружења поглавито се виђају у позоришту. Тако, у кабинету осветљеном електричном светлошћу, шеф злочиначке банде, прави светски човек, комбинује страховита убиства и крађе, од којих се човеку кожа јежи. Тамо се, исто тако може видети, како један Шерлок Холмс, захваљујући натприродној моћи својих дедукција, демаскира ова злочиначка предузећа и продире у најскривеније тајне злочинаца, хвата их и предаје суду, који их осуђује на заслужене казне. Све ово може се видети у позоришту, али је стварност друкчија. Савремени злочинци најћешће су прави глупаци. Њихове банде, о којима се толико говори у литератури и по новинама, обично су рђаво организоване и врло мало дисциплиноване. Поред овога, у погледу прогреса не само да су измакле, већ су далеко изостале од банде класичних разбојника, а њихови смерови бледе пред Картушем и Мандринијем. Исто је тако и са полицијском свемоћи. Детективи нису чаробници. Неки од њих, који су писали своје мемоаре, признају искрено, да су поглавито хватали невеште злочинце, који су им се тако рећи сами предавали. Несумњиво је, међутим, да се полиција против извесних злочинаца може борити само једнаким оружјем, и да је она једино која се може користити њиховом невештином. Треба продрти у сумњиве средине открити тајне и намере злочинаца, прибавити доказе за њихове кривице, пратити им трагове и задобити поверење ћутљивих сведока. За све ове послове полиција има своје нарочите процедуре, којима се не може ништа замерити — јер је потребно да се друштво заштити — али које истражни судија не може употребити. Тешко је и замислити Париз без полиције, а његове истражне судије без њене помоћи. Узрок због кога у провинцијама толики злочини остају некажњени лежи у томе, што истражне судије, лишени полицијске помоћи, успевају да пронађу тек по неког злочинца. Ово даље не може трајати без опасности по државни ред.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

Д. Ђ. Алимпић.

ВАРОШКА ЖАНДАРМЕРИЈА У ПРУСКОЈ

(НАСТАВАК)

Задатак и патрола и стража уједињује се у заштити публике од свију могућих опасности, у старању о одржању у важности свију издатих прописа који се односе на јаван ред и сигурност, у отклањању неисправности, у указивању брзе помоћи у несрећним и другим потребним случајима и у брзом предузимању свију мера при тренутно наступелој опасности и потреби.

На врло живим местима, као што је Лајпцишки плац, Александров плац и више раскршћа у улицама „Испод Липа“, (Unter den Linden), Фридриховој и Лајпцишкој, где је саобраћај огроман,[1] установљене су нарочите *саобраћајне страже*, од по четири шуцмана које се искључиво старају о регулисању саобраћаја на тим местима. Сваки од та четири шуцмана стоји на по једној страни раскршћа, заустављајући договорно дизањем руке једну страну уличног саобраћаја док друга пређе, или колски саобраћај док на једној страни нагомилани пешаци пређу на другу. За ту се службу бирају најбољи и најхладнокрвнији шуцмани, али и ако они не врше никакву другу службу, а и ову врше само дању, имајући после свака два часа службе четири часа слободна, ипак је она тако напорна, да људи постају обично брзо нервозни.

У редовним приликама шуцмани на свака 24 часа службе имају 24 часа слободна. Тако половина кварту додељеног људства врши службу једног, а друга половина другог дана, док се прва одмара. Овде, као и у свима већим немачким варошима установа ноћних стражара одавно је укинута, те и ноћну службу врше шуцмани у продужењу дневне.

Она половина која је на служби дели се у погледу на дневну службу на два дела, како они зову две „нумере“, од којих док једна врши уличну службу друга се одмара у кварту и сачињава квартовну стражу (Revierwache) са које се без знања старешине кварта или његовог заступника не смеју удаљавати. У погледу на ноћну службу дели се иста половина на три нумере, тако. да док једна врши спољну службу, која се ноћу са малим изузетком састоји само из патрола, друге две се одмарају у кварту.

Смена се врши свакога дана приликом „дневног збора“ (Tagesappell), у 1 час по подне, у кварту. И она половина што је имала службу, изузев важних места која ни на краће време не могу остати без надзора, и она која је била слободна, тачно у означено време искупљају се у кварту и у стражари постројавају у две врсте по сменама. Тада се старешина кварта у пратњи наредника појави у стражари, назове Бога, наређује нареднику да прочита нове наредбе и заповести команде или капетаније и евентуалне потернице, за тим они што су били на служби јављају новости, и, пошто још старешина изда потребне налоге, нова смена ступа на службу, а стара иде својим кућама.

Сем овога „дневнога збора“ има и један јутарњи (Morgenappall), на коме узима учешћа само она половина што има службу. Тај „збор» почиње у 8 сати и траје $^3/_4$ часа. Опет у присуству старешине кварта наредник чита наредбе из команде, а по том старешина обучава и пропитује присутне из оног предмета, који је према унапред утврђеном распо-

[1] Како је у Берлину у опште, а особито на понеким местима велики саобраћај може се мислити по томе, што се и поред свију полицискиx предохрана деси годишње на 5000 несрећних случајева од саобраћ. средстава.

реду тога дана на реду. Том се приликом коментаришу поједини практични случајеви, који су се тога или претходнога дана десили и старешина кварта даје обавештења и упуства на питања појединих.

У Франкфурту на Мајни шуцмани врше два дана службу, а трећег су слободни, тако да је увек $^2/_3$ на служби. Овде онај део што је будући на служби, слободан, т. ј. који тога дана има службу, али је са исте смењен јер на улици врши службу друга половина, не мора бити при стражи у кварту, већ може ићи кући или вршити друге послове, нпр. сваки шуцман у своме реону, док не дође време (после два часа) да опет ступи на уличну службу, а за стражу се одређује сваког дана по један шуцман, коме се још по један придаје од оних што су одређени за спољну службу.

Приликом сваке смене, која се у Франкфурту врши на 2 сата, а у Берлину свака $2^1/_2$ сата, и они што одлазе на службу и они што се враћају јављају се старешини кварта или његовом заступнику, јављајући новости или примајући могуће налоге.

Тачан распоред о раду сваког шуцмана саставља се за два дана унапред, а стварна служба бележи се у нарочиту књигу истог дана, онако, како се вршила, те се увек може знати кад је који шуцман или наредник у које време и какву службу вршио.

Кад врше уличну службу не морају никога поздрављати, особито при поредцима, када ни самог цара не поздрављају, кад то интереси сигурности и јавног саобраћаја захтевају. Иначе поздрављају у Берлину владаоца и чланове влад. дома, њихове ађутанте, генерале и своје претпостављене, а у унутрашњости махом и све официре и друге виђеније личности.

Сем уличне службе шуцмани имају и тако зв. *секциону службу* (у Франкфурту реонску). Сваки кварт подељен је на више мањих делова, реона или секција, тако да на сваког шуцмана или на сваког из обе половине по једна секција дође. Секциону службу врше шуцмани или приликом редовног патролирања или се за то одређују нарочити часови. Сваки шуцман има у својој секцији да се стара о реду, сигурности, здрављу, сигурности од пожара и т. д. и то не само по улицама већ и по двориштима, степеницама и подрумима. При овој служби шуцмани се немају толико да баве са пролазницима на улици колико са становништвом дотичне секције, а на првом месту са сопственицима зграда или њиховим заступницима, као и закупцима, са којима обављају масу послова.

Због тако живе делатности у једном одређеном крају и са његовим становништвом шуцман је и при малој окретности у стању да се убрзо информише о свима месним и личним односима, тако да му никаква промена не може остати неопажена и да старешини кварта може увек прибавити и дати потребна обавештења.

Кад су шуцмани на служби морају носити калпак, иначе носе округлу капу — шапку. Од оружја дању носе само сабљу, мало повијену и средње величине, врло подесну као ладно оружје. Од ватреног оружја имају револвере систем Бровнинг, али их носе само ноћу и у особитим приликама. Ти се револвери не уручују шуцманима једном за свагда, већ се по известан број истих налази у кварту под нарединковим руковањем и шуцманима се даје само по потреби, после које их одмах враћају.

Без издате наредбе шуцмани могу употребити оружје:

1) у случају насилног напада на њих саме при вршењу службе;

2) када при кривичном делу затечена лица неће без опирања да следују њиховим позивима и узапћење понетих предмета или њихово хапшење насилно или опасним претњама спречавају, и

3) кад не могу на други начин поверено им место и дужност одржати или поверена им лица заштитити.

(свршиће се)

Жив. А. Лазић

МОЖЕ ЛИ НАПАДНУТИ ПОЗНАТИ НАПАДАЧА НОЋУ ПРИ СВЕТЛОСТИ ОД ПУШЧАНЕ ВАТРЕ?

О овом интересантном и важном питању није све до скора било речи у судско-медицинској литератури. Тек у месецу августу, ове године, наишли смо на један повећи и добро обрађен рад д-р Ромари-а, санитетскога мајора, који је ово питање третирао до ситница у Архиву за криминалну антропологију и судску медицину, те с тога ћемо се потрудити да резимирамо закључке, до којих је дошао д-р Ромари после многобројних опита. И опити, које је вршио д-р Ромари, а и закључци, до којих је дошао врло су интересантни и они ће моћи корисно да послуже нарочито нашим иследницима — полицијским чиновницима.

Ноћу, у 1905. години у Орану опасно је рањен један урођеник из пушке, и пред смрт изјави, да је познао убицу и именује га. Истрагом и секцијом утврди се да је убиство извршено на одстојању од 4—5 м., и д-р Ромари-у буде стављено питање: да ли је жртва доиста могла познати свога убицу? Питање, које му је било постављено, нагнало га је својом замашношћу, да га свестрано проучи и да изврши многобројне опите. Требало је утврдити ово двоје: а) да ли је светлост произведена за време ноћи од пушчаног пуцња довољно јака, да жртва може познати убицу? и б) ако је та светлост довољно јака, да жртва може познати убицу, на коме га одстојању може познати? Одговор на ова питања зависи у главноме од јачине и величине пламена, од атмосферских прилика, од многих физиолошких услова, као што су оштрина вида и светлосна осетљивост и од психичних услова, као што су страх изненађење, узбуђеност.

Да би дао одговор на оба питања д-р Ромари је извршио уз суделовање официра, а за време тихих мартовских ноћи неколико опита. Пуцање је вршено из пушака калибра 12 м.м., а метцима, који су пуњени финим, црним барутом и оловом у тежини од 35 гр. Посматрачи су били на одстојању од 1, 2, 3, 4, 5, 7·50, 10, 15 и 20 м. од гађача. Ево ресултата, који су добијени тим опитима:

1. Ноћу, при светлости од пушчане ватре може се познати увек пуцач ако је на одстојању од 5 м. од посматрача;

2. На одстојању од 5—10 м., могуће је познати пуцача, али има и заблуда, и

3. На одстојању већем од 10 м. пуцач се може познати али врло ретко.

Приликом ових опита запажено је још и то, да пуцач може познати онога на кога пуца само тако, ако гађа у његове доње делове тела.

Као што мало пре поменух ови су ресултати добијени пуцањем из пушака калибра 12 м.м., и нарочито напуњеним метцима. Но од утицаја, по ове ресултате, није само калибар пушке из које се пуца, количина барута и тежина олова којима се пуне метци, већ и врста барута, који се употребљује за пуњење метака, па и атмосферске прилике.

Из свега овога види се да је ово питање компликованије, но што се то чини човеку у први мах, те стога д-р Ромари и сам признаје, да је далеко од тога да се похвали, да га је простудирао до ситница, али ипак држи, да ће ово што је о њему радио довољно послужити иследницима бар у почетку истраживања, а уједно им препоручује, да у појединим случајевима врше сами опите, по могућству из пушака обвијених.

С. Д. Т.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I

Суд општине трубаревачке, актом својим Бр. 802, пита:

„Село Трубарево одвојило се од општине врбовачке 18. фебруара ове године и као засебна општина изабрала 10 одборника и 5 заменика, колико по закону треба да има.

У месецу августу ове године извештена је среска власт, да су петорица одборника у 1894. години били под полицијским надзором због сумње, и она их разреши од дужности одборника, налазећи да они не могу бити по закону одборници, и нареди да се на њихова места изберу друга лица.

Према овој наредби суд је наредио, нов избор, али је настала та незгода, што ниједан од оних, који могу бити одборници, неће да дâ свој пристанак у смислу чл. 53. под *д*. закона о општинама, те да може бити биран за одборника.

Сад, ако разрешени одборници не могу бити кандидати, јер су одиста 1894. год. стављени под полицијски надзор по § 4.

полицијске уредбе — административним путем — онда се избор у опште не може извршити.

Поводом овога моли се уредништво за обавештење:

1. Могу ли ова лица, која су разрешена од дужности одборника, поновa бити бирана за ове положаје и могу ли се у опште увести у бирачки списак;

2. Ако су она искључена из избора, а други неће да се приме, шта ће се онда радити, и

3. Може ли остати у положају кмета онај, који је пре 10—15 година био под полицијским надзором, као и ови одборници?«

— На ово питање одговарамо:

По члану 53. под в. закона о општинама, не може бити изабран за општинског часника онај, који је редовним или дисциплинарним судовима осуђиван за бесчасна дела или за злочинства и преступе учињене из користољубља, као и за дела из § 112. крив. закона.

Поред овога, по чл. 32. поменутога закона, где је одређено ко не може бити гласач на општинском збору, искључују се из избора, с обзиром на чл. 71. и 105. истога закона, још и они, који су под старатељством или *„који су под полицијским надзором“*.

Како код разрешених одборника не стоји ни један од случајева из чл. 53. под в. нити из тачака 1., 2., 3., 4. и 5. чл. 32. закона о општинама, онда остаје још само питање: да ли је код њих случај т. 6. из ове последње законске одредбе.

И, како она тражи, *да се неко налази под надзором у тренутку, кад има да се кандидује или уврсти у бирачки списак или кад хоће да употреби право гласа*, онда та околност, што је неко још 1894. године стављан административним путем под надзор, не може бити разлог да му се оспори право бирања и избора.

Према томе уредништво налази, да у опште није било законских разлога за смењивање њихово, а кад је то учињено, онда им не треба правити препреке за нов избор.

На сваки начин саветно је, да се дејствује код оних грађана, који у својој прошлости немају никаквих сумњичења, те да дају свој пристанак за одборнике, јер сваке општине треба да је тежња и старање, да за своје часнике истакне најчеститије грађане.

Ако се у опште избори одборника не би могли извршити из којих му драго узрока, онда ваља поступити по чл. 151. зак. о општинама.

Ово што је речено о одборницима, важи и за кметове.

II.

Суд општине вар. Батачине, актом својим Бр. 1443. пита:

„По чл. 107. закона о непосредном порезу, не може се узети у попис, за дужни порез, кућа намењена становању земљорадника са плацем у величини до 20 ари.

Има случајева, да појединн земљорадници имају свега 0·20 хек. земље, и по 0·05 хек. као кућни плац, а остатак у 15. ари ван села на 2—3 километра и ништа више.

Кад се од ових земљорадника не може наплатити порез из покретности, него се мора приступити попису непокретности, да ли се могу узети у попис оних 0·15 хект., пошто су удаљени од куће и кућевног плаца?

— На ово питање одговарамо:

Члан 107. закона о порезу јасан је у овоме погледу.

Он од пописа и продаје ослобођава само кућу и окућницу до 0·20 хектара, а остало имање не.

Та околност, што неки порески дужници немају окућнице ни 0·20 хект. него мање, не ослобођава им остало земљиште, које је ван окућнице, макар да се укупно са њим тек намирује 20 ари.

III

„Суд општине шљиварске, службеним својим актом пита:

1. По коме се закону казне она лица која из општинског обора сама пуштају своју стоку, која је ту догната било од пољских чувара, било од сопственика имања, којима је ова стока учинила штете?

Закон о чувању пољског имања није регулисао ову ствар, а врло су чести овакви случајеви, па зато суд, као претплатник листа, моли за обавештење, и

2. Може ли се, за извршење иступних пресуда, донесених за крађе и за самовлашћа из § 375. кр. закона, узети у попис осуђенима и оно имање, које им, као земљоделцима, штити § 471. грађ. суд. поступка.

Ако им се ово имање не би могло узимати у попис, онда како би се извршивале ове пресуде — да ли тиме, што би се констатовала немаштина и пресуде остављале у архив, или како друкчије?«

— На ово питање одговарамо:

1. У III части кривичног закона није предвиђена нарочита казна за овакве случајеве, те се овакве кривице не могу ни казнити као иступи.

Али како оне носе у пуној мери карактер самовлашћа, то треба све оне, који сами одводе своју стоку из обора, пре него што плате казну и накнаду штете, оптуживати за дело из § 195. кривичног закона, и

2. По т. 16. § 471. грађ. суд. поступка, имање, побројано у тачкама 4., 5. и 6. продаће се: „ако се по пресуди има подмирити *штета*, коју је кривац учинио злочиним делом, преступљењем или иступљењем учињеним из користољубља, или преступљењем намерно учињеним“.

Према томе, кад год није у питању *накнада штете* него само казна, онда се не може узети у попис земљоделцу онолико имања, колико му штити § 471. поменутога закона, јер ће му се казна замењивати затвором у смислу § 316. кр. зак. и § 49. Полицијске Уредбе, макар да је и за крађу осуђен.

Ако је, међутим, у питању накнада штете, која је пресудом досуђена, а потиче из преступа учињеног из користољубља, онда ће се продавати и оно, што би иначе штитио § 471.

IV.

Суд општине бадљевичке, актом својим Бр. 1345. пита:

„У члану 107. закона о непосредном порезу стоји да се земљоделцу не може продати за порез кућа са окућницом од 0·20 хектара.

Један овдашњи грађанин одселио се из ове општине још пре 10 година и оставио своје имање са кућом и окућницом и издаје га под кирију.

Како он није платио порез за 2—3 године, то је сада одредио да се за наплату пореза узме у попис кућевни плац јер, вели, нема новаца да порез плати.

Суду овом нејасно је, да ли смс изложити продаји ово имање или не, па моли уредништво за потребно обавештење.“

— На ово питање одговарамо:

Ако се тај одсељени грађанин не бави више земљорадњом, него ради друге послове — трговину, занат и т. д. онда се може узети у попис и кућа и окућница, као год што може и у томе случају, ако је он још земљорадник, али у месту садашњег становања има кућу и окућницу од 20 ари.

Ако је, међутим, он и тамо, где је сада настањен, земљорадник, па нема кућу и окућницу, онда му се ова не може продати, али се може издати под кирију, пошто он у њој не станује, па да се кирijом наплати порез.

У овом случају, како је она већ издата под кирију, треба само узети у попис кирију и ништа више.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Два непозната зликовца 6. овог месеца пресрели су на путу за село Вел. Лаоле, у срезу млавском, Михаила Стојковића, земљоделца из Малог Лаола и на разбојнички начин отели му 250 динара. Оба разбојника били су у грађанском оделу, са црним, штофаним шеширима на глави. Депеша начелника среза млавског Бр. 1648.

Непознати крадљивци 7. овог месеца украли су Драгутину Стојановићу, земљоделцу из Бовна, среза алексиначког, 38 дуката у злату, 120 динара у новчаницама и 100 аршина платна. Депеша начелника среза алексиначког Бр. 15036.

Непознати крадљивци ноћу, између 8. и 9. овог месеца удешеним кључем отворили су собу Гаврила Павловића, трговца из Брњице, среза голубачког и украли 600 наполеона у злату, 500 дуката у злату и 15 лира турских. Депеша начелника среза голубачког Бр. 9616.

Таса Николић, Јован Живковић и Крста Живковић, бив. служитељи општине нишке, који имају да одговарају за тешку телесну повреду, побегли су пре извесног времена из Ниша и до сада нису пронађени. *Таса* је стар 45 година, средњег раста, смеђе косе, црних бркова, брија се, у лицу црномањаст; *Јован* је стар 30 година, високог раста, косе и бркова црних, брија се, сувоњав, по занату је налбанта; *Крста* је стар 35 година, средњег раста, ћелав, великих жутих бркова, брија се. Акт начелства округа нишког Бр. 17399.

Милан Јањић, по занимању слуга, одбегли осуђеник пожаревачког казненог завода, побегао је 8. овог месеца испред спроводника, који га је спроводио начелнику среза добричког, код кога је имао да одговара за крађу стоке. Милан је родом из Винковаца у Аустро-Угарској, стар 26 година, средњег раста, добро развијен, смеђе косе, риђе браде, очију отворено-плавих; од особених знакова има: а.) белегу од посекотине, у облику криве линије, величине 2·5 см., на другој и трећој фаланги левог кажипрста; б.) тетовиран знак у облику крста, величине 2|2 см., на средини десне мишице; в.) белегу од посекотине неправилног облика, величине 10/7 см., изнад десног уха и г.) горња ивица десног уха сплоштена, средња у назад повијена, превој испупчен, услед чега цело ухо има неправилан облик.

Са осуде је побегао још 25. септембра 1906. године, а осуђен је пресудом крагујевачког првостепеног суда од 5. јула 1906. године Бр. 23400 на пет (5) година затвора због крађе. Депеша начелства окр. крушевачког Бр. 10022.

Бошко Н., слуга код Методија Ристића, хлебара до Монопола Дувана, украо је ноћу, између 13. и 14. овог месеца, из сандука и чекмеџета 350 динара у новчаницама, од којих је једна од 100 динара, па је по извршењу крађе побегао. Бошко је стар 20—22 године, ћосав, висок, сув, у опште црномањаст, браду брије, на десном или левом образу има једну брадавицу обичне величине, од одела носи један кратак, избелео капут, танке, узане панталоне, на ногама сарачке опанке, а на глави шубару. Бошко по свој прилици није казао право име своме газди, а не зна се ни одакле је родом. Депеша комесара топчидерске полиције Бр. 3602.

Милован Бајић, аустро-угарски војни бегунац, украо је своме газди Васи Миленковићу, кафецији из Јагодине, један зимски капут и једну црну шубару, па је по извршењу крађе побегао. Милован је стар 28—30 година, косе жуте, у опште плав. Депеша начелника среза беличког Бр. 22727.

Новица Радосављевић, слуга, родом из Доње Раче, ноћу између 7. и 8. овог месеца обио је касу своме газди Блажи Цајићу, хотелијеру из Неготина, и украо извесну суму новца, а поред тога однео је један бео капут, један свилен прслук, дувана разне врсте у вредности осам динара и, 10 динара у ситном новцу. Новица је стар 20 година, средњег раста, на десном образу има ожиљак од ране, од одела има капут од сомота, беле панталоне, на глави шешир а на ногама опанке. Депеша начелства округа крајинског Бр. 11256.

Никола Станковић, из Брезнице, среза добричког, утекао је ноћу између 10. и 11. ов. месеца, из притвора среза пољаничког, у коме је био због кријумчарења дувана. Поред тога он је у прошлој години извршио у Брезници и два убиства, па је по њиховом извршењу побегао. Никола је раста високог, просед, дугих бркова, у сељачком оделу (по ношњи сељана округа топличког), са кабаницом; на ногама има опанке, а на глави црвен фес са кићанком. Треба га у случају проналаска спровести начел. среза добричког. Депеша инспектора Мин. Ун. Дела, Бр. 14131 и начелника среза пољаничког Бр. 6360.

Ђорђе Ранчић, осуђеник пожаревачког казненог завода 15. овог месеца побегао је са рада из Љубичева. Ђорђе је стар 36 година, средњег раста, косе и очију плавих, брија се, бркова плавих, по лицу рошав од богиња, на десној руци има белегу од посекотине. На осуди је био због другог бегства из војске. Депеша Управе пожаревачког казненог завода Бр. 3017.

Позивају се све полицијске и општинске власти, да предузму потребне кораке за проналазак крадљиваца, покрађе и лица која се траже.

КРАЂЕ СТОКЕ

Драгутину Ђ. Стевкићу, земљ. из Бољетина, украдена су пре неколико дана два вола. Један је во матор 12 година, сиве длаке, у десно ухо ровашен, без жига, а други је матор 12 година, длаке жуте, без жига и роваша. Депеша начелника среза поречког Бр. 7868.

Исидору Радовановићу, трговцу из Краљева, 13. овог месеца украдена је једна кобила са једногодишњим ждребетом, и један коњ, са паше из атара општине рибничке среза жичког. Кобила је висока 153 см., матора 5 година, длаке зелене, са жигом усправно «К», а коњ је матор 3 године, доратаст, без жига. Депеша начел. среза жичког Бр. 18262.

Обраћа се пажња свима властима на ове покрађе.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

У атару села Барича, среза посавског округа београдског, 10. ов. месеца нађено је десет (10) оваца, чији сопственик ни до данас није пронађен. Акт начелника среза посавског округа београдског Бр. 13467.

У реону општине нишке нађена је једна мањуп кобила, длаке доратасте, куса, на глави има ожиљак од ране. Акт начелства округа нишког Бр 21476.

---

25. септембра ове године нађен је један во привезан за телефонски дирек на «Св. Никољском Тргу», у Београду, чији сопственик није још пронађен. Во је длаке мрке, по леђима жут, на десном куку има жиг «В. К.» написан катраном. Акт кварта савамалског Бр. 11143.

ТРАЖИ СЕ

Анку, жену Љубисава **Миановића**, земљод. из Вучића, среза лепеничког, која је 6. овог месеца побегла заједно са Милосавом Јенчићем, земљод. из села Бобове, среза ресавског, тражи начелство округа крагујевачког депешом Бр. 18366. Са собом је одвела и своју петнаестогодишњу кћер и однела 60 динара у новцу, један губер и разне њене и детиње ствари. Пронађену треба спровести поменутом начелству.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија уредник, Душан Б. Алимпић

БРОЈ 43. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 26. ОКТОБРА 1908. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовог Величанства Краља Петра I, на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Лазар Атанацковић, начелник треће класе округа смедеревског, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, стави у стање покоја с пензијом, која му према годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 20. октобра 1908. год. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полициског писара прве класе, по старом закону, среза трнавског, Михаила Илића. полициског писара исте класе среза љубићског, по молби;

за полициског писара прве класе начелства округа крушевачког Јевту Ћирића, полициског писара исте класе среза јабланичког, по службеној потреби;

за полициског писара друге класе среза деспотовачког Милана Поповића, архивара пете класе петровачког првостепеног суда;

за полициског писара треће класе среза љубићског Василија Брачинца, полициског писара исте класе начелства округа ужичког, по молби;

за полициског писара треће класе среза јасеничког округа крагујевачког, Љубомира Ж. Јовановића, полициског писара исте класе среза деспотовачког, по молби;

за полициског писара треће класе начелства округа ужичког Владимира Живановића, полициског писара исте класе среза јадранског, по службеној потреби;

за полициског писара треће класе Управе вароши Београда Радомира П. Тодоровића, полициског писара исте класе среза јасеничког, округа крагујевачког, по молби;

за полициског писара треће класе среза јабланичког Миливоја Милосављевића, пређашњег полициског писара;

за полициског писара треће класе среза јадранског Славка Маринковића, правника—практиканта, и

за полициског писара треће класе среза бело-паланачког Милосава Тешића, практиканта начелства округа крагујевачког.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 20. октобра 1908. године у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I, на предлог Министра унутрашњих дела, решено је да се:

Сими Вучковићу, секретару треће класе начелства округа рудничког, уважи остављка коју је поднео на државну службу.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 20. октобра 1908. године у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I. на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета решено је, да се:

Милан Маринковић, полициски писар треће класе начелства округа крушевачког, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпусти из државне службе.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 20. октобра, 1908. године, у Београду.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу августу 1908. год.

Према званичним извештајима окружних начелстава и Управе града Београда у току месеца августа извршено је у Србији:

1.	**Убистава**	56
2.	**Детоубистава**	1
3.	**Нехотичних убистава**	8
4.	**Покушаја убистава**	49
5.	**Разбојништава**	4
6.	**Силовања**	2
7.	**Тешких телесних повреда**	16
8.	**Паљевина**	77
9.	**Опасних крађа**	92
10.	**Злонамерних поништаја туђих ствари**	20

Од изложених дела пронађено је:

Убистава	51	или	91%
Детоубистава	1	»	100%
Нехотичних убистава	8	»	100%
Покушаја убистава	45	»	91·8%
Разбојништава	3	»	75%
Силовања	2	»	100%
Тешких телесних повреда	16	»	100%
Паљевина	10	»	12·9%
Опасних крађа	33	или	35·8%
Злонамерних поништаја туђих ствари	4	»	20%

Највећи број убистава извршен је помоћу *ватреног оружја* (40), затим помоћу *оштрог* (11), помоћу *тупог* (3) и *задављивањем* (2).

Узроци са којих су ова убиства извршена леже: у *међусобној свађи* за 23 случаја, у *освети* за 15, *у домаћој расипи* за 3, у *користољубљу* за 3, у *љубомори* за 3, у *одбрани имаовине* за 2, у *страху од казне* за 1 и у *неморалним побудама* за 1 случај. За пет случаја узроци су непознати.

Посматрана према местима у којима су извршена изложена убиства јављају се: у срезу јабланичком **4**, у срезу зајечарском **4**, у срезу косаничком **4**, у срезу грочанском **3**, у срезу лепеничком **3** (1 непронађено), у срезу врачарском **2**, у срезу јасеничком округа крагујевачког **2**, у срезу деспотовачком **2** у срезу љубићском **2** (1 непронађено), у срезу подунавском **2** (1 непронађено), у срезу јасеничком округа смедеревског **2**, у срезу добричком **2**, у срезу студеничком **2**, у срезу жичком **2** и по **1** у срезовима: колубарском округа београдског (непронађено), колубарском округа ваљевског, пчињском, лесковачком, власотиначком, расинском, беличком, левачком, алексиначком, бањском, моравском округа нишког, нишком, мачванском, звишком, хомољск ма

качерском, прокупачком, ужичком и у варошима: Ћуприји (непронађено) и Београду.

Поред ових убистава у току месеца августа пронађено је и убиство Станице удове Тодора Недељковића, из Орешковице, среза млавског, које је извршено ноћу између 17. и 18. октобра 1904. године, а које су дело извршили: Данило Илић, Сретен Недељковић, Злата жена Сретена Недељковића и Велика жена Недељка Богдановића, земљод. из Орешковице.

Једно **детоубиство** извршено је у срезу пољаничком.

Нехотична убиства извршена су у срезу посавском округа београдског **2,** и по **1** у срезовима: мачванском, љубићском, орашком, заглавском, ариљском и у вароши Зајечару.

Покушаји убистава извршени су: у срезу космајском **4,** у срезу јасеничком округа крагујевачког **3** (1 непронађен), у срезу расинском **3,** у срезу моравском округа пожаревачког **3,** у срезу посавском округа београдског **2,** у срезу масуричком **2,** у срезу лесковачком **2** (1 непронађен), у срезу жупском **2,** у срезу млавском **2,** у срезу прокупачком **2** (1 непронађен) и по **1** у срезовима: врачарском, тамнавском, гружанском, крагујевачком, неготинском, крајинском, ражањском, деспотовачком, ресавском (непронађен), моравском округа нишког, мачванском, хомољском, пожаревачком, љубићском, орашком, јасеничком округа смедеревског, бољевачком, зајечарском, добричком, косаничком, рачанском, трнавском, студеничком и у вароши Београду.

Скоро сва ова дела извршена су у међусобној свађи и освети.

Разбојништва су извршена по **1** у срезовима: кључком, звишком, бољевачком и у вароши Београду (непронађено).

Силовања су извршена по **1** у срезовима: поречком и рамском.

Тешке телесне повреде извршене су у срезу космајском **2,** у срезу орашком **2** и по **1** у срезовима: пчињском, лесковачком, гружанском, поречком, крајинском, расинском, јадранском, посавотамнавском, пожаревачком, зајечарском, прокупачком и у вароши Ваљеву.

Паљевине су извршене: у срезу подунавском **4,** у срезу бољевачком **4,** у срезу космајском **3,** у срезу посавском округа београдског **3,** у срезу масуричком **3** (све пронађене), у срезу гружанском **3,** у срезу крагујевачком **3,** у срезу деспотовачком **3,** у срезу параћинском **3,** у срезу пожаревачком **3,** у срезу зајечарском **3** (1 пронађена), у срезу златиборском **3,** у срезу расинском **2,** у срезу темнићском **2,** у срезу ресавском **2,** у срезу звишком **2,** у срезу рамском **2** (1 пронађена), у срезу прокупачком **2** и по **1** у срезовима: грочанском, тамнавском, посавском округа ваљевског, ваљевском, пчињском, јабланичком (пронађена), лепеничком, јасеничком округа крагујевачког (пронађена), крајинском, кључком (пронађена), копаоничком, сврљишком, јадранском, мачванском, рађевском (пронађена), хомољском, млавском (пронађена), орашком, заглавском, тимочком, добричком, ужичком, црногорском, жичком, трнавском и у варошима: Нишу и Пожаревцу.

Вредност свих ових паљевина износи око **27.710** динара.

Опасне крађе извршене су: у вароши Београду **7** (3 пронађене), у срезу мачванском **5** (1 пронађена), у вароши Нишу **4** (3 пронађене), у срезу хомољском **4,** у срезу бољевачком **4** (1 пронађена), у срезу грочанском **3** (1 пронађена), у срезу беличком **3** (све пронађене), у вароши Пожаревцу **3** (2 пронађене), у срезу пожаревачком **3,** у срезу орашком **3** (1 пронађена), у срезу прокупачком **3,** у срезу космајском **2** (обе пронађене), у срезу гружанском **2** (1 пронађена), у срезу крагујевачком **2,** у срезу расинском **2** (1 пронађена), у срезу темнићском **2** (1 пронађена), у срезу алексиначком **2** (1 пронађена), у вароши Шапцу **2,** у срезу подунавском **2,** у срезу јасеничком округа смедеревског **2** (1 пронађена), у срезу зајечарском **2,** у срезу моравичком **2** и по **1** у срезовима: посавском округа београдског (пронађена), колубарском округа београдског (пронађена), ваљевском, колубарском округа ваљевског, тамнавском (пронађена), јабланичком (пронађена), јасеничком округа крагујевачког (пронађена), неготинском, крајинском (пронађена), жупском, копаоничком, ражањском, ресавском, бањском (пронађена), моравском округа нишког (пронађена), сврљишком, јадранском, поцерском, рађевском, звишком, рамском (пронађена), моравском округа пожаревачког (пронађена), заглавском, златиборском, црногорском, драгачевском и у варошима: Ваљеву и Ћуприји (пронађена).

Вредност свих ових крађа износи око **19.980** динара.

Злонамерних поништаја туђих ствари било је: у срезу расинском **4,** у срезу трстеничком **4,** у срезу параћинском **3** (2 пронађена), у срезу љубићском **2,** у срезу златиборском **2** и по **1** у срезовима: тамнавском, крагујевачком, хомољском (пронађен), таковском (пронађен) и орашком.

Вредност уништених ствари износи око **1.310** динара.

Поред изложених дела у току месеца августа извршено је још у Србији и **18 самоубистава** и то: у срезу таковском **2,** у срезу рачанском **2,** у вароши Београду **2** и по **1** у срезовима: посавском округа ваљевског, гружанском, трстеничком, левачком, бањском, јасеничком округа смедеревског, црногорском, трнавском, жичком, студеничком и у варошима: Ваљеву и Прокупљу.

Ова самоубиства извршена су: *вешањем* 11, *ватреним оружјем* 3, *оштрим оружјем* 2, *дављењем у води* 1, и *тровањем* 1, а узроци њиховом извршењу леже: у *дугој болести* за 5 случаја, у *душевном растројству* за 3, у *страху од казне* за 3, у *рђавом материјалном стању* за 2, у *домаћој расипи* за 1 и у *напитости* за 1 случај. За три случаја узроци су непознати.

Покушаји самоубиства извршени су по **1**: у срезу колубарском округа ваљевског (ватреним оружјем) и у вароши Београду (оштрим оружјем). За први случај узрок је непознат, а другом је узрок рђаво материјално стање.

Општи преглед до сада изложених дела овакав је:

Текући број	ОКРУЗИ	Убиства	Детоубиства	Нехотична убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Силовања	Тешке телесне повреде	Паљевине	Опасне крађе	Злонамерни поништаји туђих ствари	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	6	—	2	7	—	—	2	7	7	—	—	—
2	„ ваљевски	1	—	—	1	—	—	1	3	4	1	2	1
3	„ врањски	7	1	—	4	—	—	2	5	1	—	—	—
4	„ крагујевачки	5	—	—	5	—	—	1	8	5	1	1	—
5	„ крајински	—	—	—	2	1	1	2	2	2	—	—	—
6	„ крушевачки	1	—	—	6	—	—	1	**3**	5	8	1	—
7	„ моравски	5	—	—	2	—	—	—	10	7	3	1	—
8	„ нишки	4	—	—	1	—	—	—	2	9	—	1	—
9	„ пиротски	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	„ подрински	1	—	1	1	—	—	2	3	10	—	—	—
11	„ пожаревачки	2	—	—	7	1	1	1	10	13	1	—	—
12	„ руднички	3	—	1	1	—	—	—	—	—	3	2	—
13	„ смедеревски	4	—	1	2	—	—	2	5	7	1	1	—
14	„ тимочки	4	—	2	2	1	—	1	9	7	—	—	—
15	„ топлички	7	—	—	4	—	—	1	3	3	—	1	—
16	„ ужички	1	—	1	1	—	—	—	5	2	2	3	—
17	„ чачански	4	—	—	2	—	—	—	2	3	—	3	—
18	Управа града Београда	1	—	—	1	1	—	—	—	7	—	2	1
	Свега:	**56**	**1**	**8**	**49**	**4**	**2**	**16**	**77**	**92**	**20**	**18**	**2**

Из канцеларије Антропометријско-Полицијског Одељења Министарства Унутрашњих Дела, 18. октобра 1908. године АБр. 1218. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

Последњи захтев за постојање овога основа подозрења јесте, да је неко таква оруђа или средства *имао, начинио, набавио* или *наручио* и *трудио се да их набави*. Разуме се, да прављење или набављање оруђа даје јачи основ него кад се до њих дошло на неки други начин. И из тога, што се неко трудио, т. ј. покушао да набави средства, добијамо овај основ подозрења, јер у таком случају из тога покушаја изводимо закључак, да их је одиста и добавио, а из овога даље, да је извршио кривично дело. По себи се разуме да ово прављење добављање, и т. д. мора бити у време извршења дела.

в) Трећи основ подозрења, у трећој реченици ове тачке, састоји се у томе, да се код једног лица, или у његовом обиталишту или на месту које је он определио за чување, нађу оруђа или средства која могу служити за извршење кривичног дела. Разлика између овога и претходног основа подозрења састоји се у томе, што се по претходном не тражи да та оруђа и средства морају бити нађена код једног лица, у његовом обиталишту и т. д., као што се то тражи по овоме основу, али се, опет, код овога не тражи да је то лице оруђа нађена код њега начинило, набавило или наручило и набавити трудило се, јер се из простог налажења оруђа или средства закључује државина, а из тога даље да су то оруђа којима је извршено кривично дело.

Под изразом. »код њега« треба разумети, да се оруђе мора налазити у непосредној близини једног лица, а не баш и код њега самог. Под местом одређеним за чување предмета не треба разумети такво место, које је једно лице одредило само за чување тих оруђа, него и за чување других ствари.

2. Основ подозрења из т. 2 § 121 налази се *у садржају писама* или *писмена*. Кад се из садржаја каквог писма или писмена, из природног смисла његовог, а из везе с осталим околностима мора извести закључак, да је онај који је писао, учествовао у извршењу каквог кривичног дела, онда је такво писмено основ подозрења. Под »писменим сношајем« треба разумети једно писмо сумњивог садржаја. *Подозриви* писмени садржај значи, да се из писмена јасно не види да је његов аутор учинилац кривичног дела, већ да се то изводи из садржаја и смисла писмена у вези с осталим околностима. Ако би писмо или писмено садржало признање, то би био основ подозрења из т. 1 § 123. Речи *његовом руком написана* треба тако разумети, да овамо долазе и писмена која извесно лице није баш својом руком писало, него их је други по његовој изречној вољи писао.

3. Трећа тачка § 121 садржи два основа подозрења. Први се састоји у томе, што се из покушаја да се неко наведе на извршење каквог злочина или преступа, који је одиста и извршен, изводи закључак да га је наговарач извршио, ако наговарање није успело, или да је он подстрекач ако је наговарање успело. Други основ подозрења састоји се у томе, што се из тражења савета и извешћа о средствима за извршење злочина или преступа изводи закључак, да је тај имао намере да изврши то дело, а из тога опет, да га је он и извршио.

4. Основ подозрења из т. 4 § 121 састоји се у томе, што се *из намере* за извршењем кривичног дела изводи закључак на стварно извршење, т. ј. кад неко покаже намеру да хоће да изврши једно кривично дело, па се оно и изврши, онда из тога закључујемо да је он то дело и извршио. Намера да се изврши какво кривично дело изводи се: а) из *претње*, или из *усмених* или *писмених изјава*, да се исто хоће да изврши. Претња и изјава мора имати за предмет оно кривично дело, које је одиста и извршено. Даље, претња и изјава мора бити учињена на такав начин, да о озбиљности и садржају њиховом не може бити сумње. Намера да се хоће да изврши једно кривично дело изводи се б) још и из претње каквим злом, подобним злу које је нането повређеном или оштећеном, н. пр. из претње телесном повредом код извршеног убиства. Само у овом случају онај који прети, сем овога, морао је обелоданити и јаку мржњу противу повређеног. По себи се разуме, да претња или изјава мора претходити делу, а доказна снага овога основа подозрења зависи од размака времена између претње и извршења.

5. Основ подозрења из т. 5 § 121 састоји се у томе, што се *из сличности* једног лица с другим, које је повређени или који сведок описао као учиниоца, изводи закључак да је то лице учинилац кривичног дела. Јер је велика реткост да су два разна лица слична у свима па и у особеним знацима, те је стога оправдан закључак, да онај, који је у свему описан као и учинилац, у ствари и јесте учинилац. Повређени или сведок мора учиниоца кривичног дела да опише по стасу, оделу, оружју или другим особеним знацима. Особени знаци односе се и на стас, одело и оружје и у опште на све остало што учиниоца нарочито разликује од осталих људи. Према томе, не би било довољо, кад би повређени казао, да је учинилац средњег раста, смеђе косе и у сељачком оделу, јер то нису *особени* знаци по којима би се једно лице могло разликовати од осталих. Из тога, што повређени или сведок има да опише учиниоца, изилази, да су они морали опазити само извршење кривичног дела. Према томе, не би било основа подозрења ако је сведок описао једно лице које је видео у непосредној близини места на коме је крађа извршена, и ако би оптужени у свему био сличан томе описаном лицу, ипак тај исказ сведока не би био основ подозрења против њега, јер није видео крађу, па онда није видео ни учиниоца крађе. Опис, дат од стране повређеног или сведока, мора се *тачно* слагати с лицем, противу кога постоји сумња да је извршило дело. Треба тражити да повређени и сведок познаду осумњичено лице кад им се покаже[1]).

6. Основ подозрења из т. 6 § 121 састоји се у томе, што се из покушаја или из упражњавања која се односе на извршено или подобна кривична дела изводи закључак, да је онај, који је те покушаје или упражњавања чинио, одиста и учинилац кривичног дела које се догодило. И овај се основ подозрења изводи *из намере* да се изврши једно кривично дело, а та се намера опет огледа у покушајима и упражњавањима.

---

[1] У нашој судској пракси било је спорно питање: да ли казивање повређеног вреди као основ подозрења из т. 5 § 121 и онда кад је оно усамљено и кад више никаквих других основа против оптуженога нема? И ако овако просто и јасно питање није могло ни по чему бити спорно, ипак је Касациони Суд о њему морао доносити начелну одлуку. По тој начелној одлуци, од 9. децембра 1905. Бр. 11426, исказ повређеног и сам за себе може послужити као ближи основ подозрења из т. 5 § 121. — Ову начелну одлуку прати и једно одвојено мишљење, за које се, кад га не би било, због његове погрешности, не би могло веровати да долази од судије Касационог Суда.

По себи се разуме, да исказ оштећеног не може дати овај основ подозрења.

Под покушајем не треба овде разумети покушај у смислу казненог законика, већ у опште сваку радњу, којом се тражи могућност за извршење једног кривичног дела. Докле се радње у којима се неко вежбао ради извршења кривичног дела морају односити или на само извршено кривично дело или на њему подобна, т. ј. истога рода кривична дела, дотле се покушај мора односити само на оно кривично дело које је касније извршено.

7. Седма тачка § 121 садржи четири основа подозрења, који се састоје у томе, што се *из присуства* једног лица на месту извршеног дела у времену извршења закључује, да је то лице и извршило кривично дело. Први од тих основа је непосредни, јер се непосредним доказима утврђује да једно лице било на месту извршења дела. Под *местом извршења дела* не треба разумети увек баш саму ону тачку на којој је дело извршено, већ и најближу околину. Тако н. пр. ако је дело извршено у соби или башти, и једно лице у времену извршења било у соби или башти, то се има узети да овај основ подозрења постоји и ако оно није било баш на оном месту на коме је дело извршено. Односно времена закон каже, да ја неко *у времену извршења дела* био на месту. Под тим не треба разумети само онај моменат у коме је дело извршено, већ може бити или мало пре или мало после тога момента, па да ипак постоји овај основ подозрења. Колико пре или колико после извршења дела треба да је осумњичени виђен зависи од нахођења судије.

(наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић

РЕОРГАНИЗАЦИЈА ПОЛИЦИЈЕ У ФРАНЦУСКОЈ

(НАСТАВАК)

Установа нове покретне полиције добра је, али њена организација није изведена како треба. Њени органи зависе од министарства унутрашњих дела, а то је незгодно, па чак и опасно, јер је министарство унутрашњих дела политичко министарство, и сасвим је природно да сви његови органи теже једном истом политичком циљу. Несумњиво је, да је поред судске потребна и политичка полиција, али оне не морају бити одвојене једна од друге. Помешати их, значи изложити опасности непопуларитета судску полицију и умножити тешкоће њеног задатка. Да би судска полиција имала успеха, она мора уливати поверење; мора се знати, да је њен једини задатак: *заштита грађана против убица и крадљиваца.* Нова полиција, дакле, не треба никад да се употребљује за какве друге послове, сем за истраживање злочина и преступа. За жаљење је дуализам, који је створен тиме што је једна чисто судска установа стављена под министарство унутрашњих дела. Било би много логичније, па и практичније, да нови полицијски органи зависе од оних, који им издају наредбе. Нова полиција треба увек да ради у сагласности са истражним судијама, и зар онда није опасно, дати јој готово аутономну организацију, и поставити јој за шефа једног директора министарства унутрашњих дела. Шта гарантује, да ће нови чиновници, који не зависе од прокуратора републике, вршити увек њихове наредбе тачно и ревносно?

Говорнику је добро познато, да они који су стварали нову полицију, нису имали намеру да је потчине окружним начелницима; он, такође, зна, да су у овом смислу издате и нарочите инструкције, али он зна и то, да „факти имају своју логику". Чим се политика умеша у једну судску истрагу, а то често бива, тешко је претпоставити да окружни начелник и Одељење Сигурности неће бити обавештени о току истраге, и да неће давати агентима инструкције и савете? То је наглавнији разлог због кога нову установу није требало стављати под министарство унутрашњих дела. Овим је г. Гарсон у главноме завршио свој говор. после чега је узео реч г. *Хонорат* и изјавио:

Правосуђе треба увек да остане на своме пиједесталу; оно је створено да суди, а не да истражује злочинце. Несумњиво је, да је полиција помоћник правосуђа, али она има засебну власт; то је социјални орган, састављен из разних елемената: не само од полицијских комесара, агената, жандармерије и пољских чувара, већ и од општинских председника и њихових помоћника и агената разних грана администрације, који имају за задатак истраживање злочина, преступа и њихових извршилаца.

Каква је улога суда? То показује само његово име: да *суди људе*, да чека, да му се они доведу, да их казни. Противно г. Гарсону, г. Хонорат налази да би са гледишта праксе било штетно, кад би нове жандармеријске бригаде стојале под судском влашћу. У овом случају нови агенти обављали би обичан чиновнички посао. Али, има још једна ствар. Генерални прокуратор, прокуратор републике и истражни судија нису у свако доба у својим кабинетима, а полиција, међутим, мора бити стална, радити дању и ноћу и бити увек спремна за сваку евентуалност. Акција правосуђа умањила би се кад нова покретна полиција не би била остављена својим природним шефовима. Свој говор г. Хонорат је завршио овим речима: „Сваком треба оставити његов занат; полиција је установљена да истражује злочинце, а суд да их суди."

За овим је узео реч познати француски криминалиста г. Хенри Жоли, и на основу статистичких података за последњих 20 год. (од 1885. до 1905.) доказао, да је у овом међувремену рад полицијских судија на репресији злочина и преступа опао; да је делатност општинских председника, њихових помоћника и пољских чувара у овом правцу остала стационарна; да су жандарми, полицијски комесари и агенти и приватни чувари показали знатан напредак, и да се број тужби и достава за ово време увећао за 105.000. Говорник на завршетку говора предлаже за што распрострањенију установу приватних чувара и приватне полиције у опште, пошто и општи интерес није ништа друго до скуп приватних интереса.

Позивајући се, на своје практично искуство, бив. прокуратор републике г. *Сотро* изјавио је:

Г. Гарсон је мало час поставио један апсолутан принцип, по коме би требало желети да правосуђе располаже свима елементима, који доприносе вршењу његовог задатка. Он је, у смислу овога, тражио, да правосуђе има у својим рукама, не само агенте истраге, већ и агенте који извршују казну. По мишљењу говорниковом, судски органи не желе никако овај поклон. Добро је, да судови увек буду нешто мало ван — не изнад — детективских истрага, те да не навлаче на себе сумњу пристрасности. Али ово ипак не значи, да разни полицијски органи, који обављају послове судске полиције, треба да буду потпуно независни од прокуратора републике. Напротив, желети је, да жандармеријски бригадири, полицијски комесари и агенти зависе од овога у толико, што би њихово напредовање у служби зависило и од његове оцене. Тако исто потребно је, да се приликом постављања и унапређења пољских чувара тражи мишљење и од прокуратора републике. У осталом, начин регрутовања ових органа треба потпуно изменити и створити од њих једну полужандармерију.

После свега овога узео је реч г. Дриу да одговори на замерке, учињене његовом реферату.

Две су главне ствари које му се замерају: а) што је, не ценећи довољну улогу и праву вредност жандармерије, тражио њену модификацију, б) што је тражио јединство судске и административне полиције.

Г. Дриу признаје, да жандармерија због своје службе заслужује само похвалу, и смисао његова реферата далеко је од тога да ремети њену организацију. Напротив, он налази, да она треба да остане онаква каква је данас, потчињена министру војном у свему што се односи на њену организацију, њено функционисање, командовање и надзор свију врста њене службе. Али због овога не треба ићи толико далеко и гледати у жандармерији само једну фракцију војске, јавну силу, стављену на распо-

жење административним и судским властима за одржање јавног реда. Извесни говорници, по мишљењу г. Дриувом, и сувише су увеличали ову улогу јавне силе, сводећи готово сву улогу жандармерије на патролирање и један војнички операт, који је одређен да утиче на масу. Жандари, као војници, нису само један пондон полицијским агентима за чување путева. Изгледа, да се изгубио из вида битни и први разлог због кога су они установљен — да у пољима врше и судску и административну полицију. Ова основна идеја не сме се никад губити из вида кад је реч о жандармерији.

Што се тиче друге замерке, која се односи на цивилну полицију, г. Дриу подсећа на практичне незгоде од потпуног одвојења судске полиције од административне, и понова тражи да се сва снага полиције опште сигурности сконцетрише у државне руке. Сукоби, који данас постоје између судских и администравних власти, у овом случају били би несумњиво мањи, јер се споразум увек и пре може постићи између представника државних власти, па ма они припадали и разним гранама велике администрације, него између њих и изабраних преставника општинске власти, који не зависе тако много од централне власти.

(наставиће се)

Д. Ђ. Алимпић.

ВАРОШКА ЖАНДАРМЕРИЈА У ПРУСКОЈ

(свршетак)

Шуцмани носе уза се ручне лисице за лица која би се приликом привођења кварту противила или покушала да беже, а такође и пиштаљку за призивање помоћи у случају нужде. Кад врше уличну службу морају још носити са собом т.зв. контролну књигу, у коју морају забележити кад год из ма ког узрока ма и за најкраће време напусте своју линију. У исту књигу претпостављене старешине (наредник, члан кварта, дежурни официр из капетаније, капетан), који и дању и ноћу врше надзор над уличном службом, убележавају време и место извршене контроле. Ради лакшег контролисања у сваком патролном реону означена су места, на којима се патролирајући шуцман у одређено време може наћи. Чак су предвиђена и места где се у случају непогоде могу наћи, а тако исто и места где могу отићи ради свршавања нужде. У истој контролној књизи назначене су адресе лекара, апотекара, бабица, пивница и станица за указивање помоћи у несрећним случајевима (Unfallstationen). Даље носе једну нарочито штампану књигу, у којој се налази списак свију улица и где се оне налазе, све важније адресе, план разних вожњи и т. д. што публици често треба да зна.

Одело и шуцмани и наредници добијају од државе, као и све друге принадлежности, и за свако парче прописано је време за које треба да служи. Што-фове набавља нарочита комисија из фабрика; израду обичнијег одела врше осуђеници кројачи у казненом заводу Моабиту, а празничког и шињела кројачи у вароши по конкурсу.

О служби шуцмана у изванредним случајима, при парадама, штрајковима и изгредима, говорићу у засебном чланку, а сада да завршим са приходима шуцмана.

Плата шуцмана почиње са 1400 марака [1]) на годину, пењући се при добром владању сваке три године још по 100 марака до највеће плате од 1900 мар. Сем тога имају 360 марака годишње додатка на стан. Плата се исплаћује тромесечно унапред.

Још при ступању у шуцманшафт шуцмани се обвезују да од своје плате уплаћују по 3 марке месечно у своју *општу пензиону касу* и $^1/_2$ марки у *општорну болесничку касу*. Из прве кад се пензионишу (по навршеним годинама службе или у случају старости и изнемоглости) уз државну пензију добијају додатак, који у старости добро дође уз малу државну пензију (са 10. годином почиње са 40% и са навршеном 40-ом годином службе завршује се са 80%). Из друге, болесничке касе, добијају у случају болести бесплатно лекара, лекове и евентуално лечење у нарочитим заводима и бањама.

Сем овога полициски су официри приликом прославе педесетогодишњице установљења шуцмашафта основали један фонд — завештање — под називом: „*Јубиларно завештење официра краљевског шуцманшафта у Берлину*“, који је богатим прилозима свију слојева берлинског становништва достигао толику суму, да се од њеног интереса могу и фамилије шуцмана и нарадника при указаној потреби лечити у бањама и провести извесно време на чистом ваздуху.

Сваки шуцман при добром владању и по положеном испиту, коме претходи шестонедељни курс, може бити унапређен за наредника и вишег наредника. Плата наредника почиње са 1600 и пење се са трогодишњим повишицама од по 150 м. до 2100 марака, а виши наредник има од 2100 до 2400 марака — поред станарине у 360 м. годишње.

Наредници су у кварту од исте онакве важности, као што су наредници у чети. Они врше многе канцеларискe послове, предузимају разне ревизије, заступају старешине квартова кад су ови ван канцеларије и воде надзор над уличном службом шуцмана.

Поред медаље којом владалац одликује шуцмане и наредника за изванредне услуге и непорочну службу и управнику полиције стоји на расположење један фонд, из кога може добро новчано наградити оне, који се у чему особито одликују.

За *полицијске официре* траже се ове квалификације: да су навршили 24., а нису још прешли 30. годину живота; да су велики најмање 1·71 м.; ако нису активни официри морају бити резервни официри, да имају положену матуру или одговарајућу вишу школу и да имају лепо понашање.

Уз молбу за пријем, коју подносе шефу полиције, морају приложити: опширан животопис, школску сведоџбу, војничку исправу, уверење службеног лекара о потпуној телесној употребљивости за егзекутивну службу, часну писмену изјаву има ли дугова или не, писмен доказ да ће од ступања у службу па за две године имати најмање 1800 м. годишњег прихода и на послетку именовање неколико виђенијих личности, који кандидата лично познају и у стању су да дају поуздане податке о њему и његовим породичним односима.

Приликом предаје молбе јављају се лично шефу полиције, диригенту I одељења (који има шуцманшафт под собом) и команданту шуцманшафта.

Ако је све у реду, онда се нотирају у листу кандидата и по указаној потреби позивају се на приправну службу, која траје око 18 месеци, за које време раде при разним одељењима полицијског президиума и код квартова. По том полажу испит и који га положе постављају се најпре за привременог поручника (Intermistischen Polizei — Leutnant).

Полицијски поручници имају од 2700 до 4200марака год. плате и 590 м. додатка на стан; полицијски капетаниимају 3600—5000 м., 2000 м. додатка за коња и 900 на стан; полиц. мајори имају 4800—6000 м., 2200 м. додатка на коња и 900 марака додатка за стан; пуковник има 6—8000 м. плате, бесплатан стан у президиуму, 1200 м. додатка за положај и два службена коња, који се хране о држ. трошку.

Но још у овој години биће повишена плата свима државним чиновницима, па и полицијским.

Да напоменем још да једном при берлинској полицији наименовани егзекутивни чиновници остају доживотно при њој, дакле не могу се преместити у унутрашњост.

Командант шуцманшафта је непосредно потчињен полиц. президенту. Он може казнити шуцмане само опоменом, а укором, новчано (до једномесечне плате) и затвором (до 8 дана) кажњава по његову предлогу президент. Отпустом кажњава само дисциплински суд, састављен из виших полиц. чиновника.

На тај начин нема оног по службене интересе штетног дуализма, већ је све усредсређено у рукама једнога лица — шефа полиције. Тако је то свуда и код других полицијских власти по унутрашњости.

Услед тога што се на избор полицијских органа, као и на њихово васпитање полаже велика пажња, што се при вршењу службе руководе само интересима исте, што су учтиви и склони да публици буду увек на услузи, што су у датим моментима одлучни и умешни, што су у служби стални и независни ни од каквих спољних утицаја и т. д. униформисана полиција у Пруској у првом реду, а за тим и у целој Немачкој ужива веома леп глас како у земљи, тако и на страни.

Жив. А. Лазић

[1]) 1 марка вред апросечно 1·25 дин.

ПРИМЕНА ТЕЛЕГРАФА И ТЕЛЕФОНА У БРИСЕЛСКОЈ ПОЛИЦИЈИ

Примена телефона у полицији дала је и даје лепе ресултате, само је она имала два недостатка. Први је недостатак у томе, што је телефоном немогуће саопштавати и ствари тајнога карактера, а други у томе, што се преко њега не могу давати и наредбе од важности, јер се нема доказа, да су оне и издате. Прва незгода избегнута је тиме што је по готову у свима уређенијим полицијама употребљен поред телефона и микрофон, а друга тиме, што је у неколико већих полиција, као у Берлину и Брислу уведена телеграфска служба специјално за полицију. На први поглед чини се човеку, да увођење специалне телефонске и телеграфске службе у полицијама много стаје и да је тешко уредити правилну службу, службу, која треба да дâ добре ресултате. Но када се мало боље загледа у саму ствар, види се, да овакве организације не стају много, нарочито полиције у великим градовима и, да су услуге, које дају полицији у великим градовима од неоцењиве користи, јер је омогућено брзо централизовање свију полицијских органа на местима, где је потребна њихова брза били интервенција било помоћ. Ја ћу се у овоме чланчићу, потрудити да дâм читаоцима бар једну малу сличицу о организацији телефонске и телеграфске службе у бриселској полицији.

а. Телефонска служба. Све полицијске дивизије и поддивизије у Брислу и предграђима, одељење полиције за странце, одељење за пријаву становништва, одељење судске полиције, а и судска палата и жандармерија везане су међусобно микрофоном, а могу се служити и градским телефоном. За микрофонску службу извршена је централизација, јер се централа налази у дирекцији полиције. У обичним приликама сва се ова одељења служе телефоном, а иначе микрофоном. Апарати како телефонски тако и микрофонски налазе се у кацеларијама, у којима раде специјални агенти. За неколико одељења, која су у већем контакту с публиком, направљена су у телефонској и телеграфској соби нарочита стаклена врата, којима се чини, да се и најјаснији глас не може чути изван ње.

б. Телеграфска служба. Поред телефона и микрофона у свима полицијским дивизијама и одељењима, која мало час споменух, има и телеграфа. Апарати су Морзовог система и у свима полицијским дивизијама налазе се по два, како би се могло у случају нефункционисања једнога послужити другим. Телеграфска служба, као и телефонска, централизована је. Ова централизација је извршена тако, да се у дирекцији полиције налази централно одељење, из кога се може у исти мах телеграфисати свима полицијским одељењима, а и примати, депеше из свију одељења. Све телеграфске наредбе, који потичу од дирекције полиције, а и сви извештаји, који се приме ма од кога одељења, уводе се у нарочити регистар, са тачним назначењем дана и часа када су издате или примљене. Да би служба у централи текла без прекида, у њој се налази или шеф или један од његова два помоћника, а поред њих увек и по један специални агент из полиције странаца. Служба се врши и дању и ноћу, без прекида. Шеф телеграфског и телефонског одељења, а и његови помоћници, уједно су вешти механичари и са њиховом сарадњом и извршена је целокупна инсталација телеграфске и телефонске мреже за бриселску полицију, а они уједно имају дужност, да све што би сметало правилном функционисању било телеграфу било телефону, уклоне.

Сада настаје једно питање: па добро, ко врши службу телеграфиста у полицијским дивизијама и разним одељењима; и, да ли су велике награде, које се дају телеграфистима? Не, ту службу врше специјални агенти поред осталих послова — даље сами полицијски органи — и за ову службу немају никаквих нарочитих додатака. Да би специални агенти могли ову дужност да врше, шеф телеграфског и телефонског одељења мора полицијским агентима, који се спремају за специјалне агенте давати нарочите курсеве и они на испитима, које положу, кад хоће да добију ранг специалних агената, морају показати, да имају најважније основне појмове о телеграфији и телефонији, а уједно морају правилно и слати и примати депеше.

Када се има на уму, да целокупна инсталација телеграфска и телефонска бриселску полицију није стала више од дванаест хиљада динара и да одржање апарата и ситније оправке не стају годишње више од хиљаду динара, онда се јасно види, да је она успела, да по јевтину цену развије што плодније рад како на пољу одржања реда, тако и на пољу заштите личне и имовне безбедности својих грађана.

С. Д. Т.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I

Суд општине костолачке, актом својим Бр. 1165, пита:

1. У овој општини постоји мајдан мрког угља, на коме ради око 50—60 сталних радника сваког дана.

За све своје раднике има мајдан и своју бараку, коју издаје под закуп.

Поред ових радника, долазе многи из околних села и из даљих места па и они добивају ту јела, пића и све што треба, па и варошани чине излете сваког дана, ради увеселења.

Суд пита: Има ли права ова барка да издаје храну, пиће и друге потребе и лицима, која не раде на мајдану, и ако нема онда може ли суд казнити закупца бараке, јер се штете општински интереси, кад општина има своју зграду у даљини од пола километра.

2. На овом мајдану, који је на обали дунавској, а доста удаљен од Главне Царинарнице Дубровичке, Царинарница је одредила једног финансиског наредника, са још 2 од ових војника финансиских, који стално седе у Костолцу на мајдану. У погледу полицијском, мајдан стоји под надзором ово општинског суда, јер нема комесара, и кад ти финансиски наредници и војници учине иступно дело, из III части крив. закона, за чије је извиђање надлежан општински суд, онда, ко је надлежан да их суди, и може ли их суд позивати непосредно или преко царинарнице којој припадају. И, ако их суд има права да позива па неће позиву даследују, треба ли суду чинити као и са осталим грађанима за не долазак на позив или не? Свакако је потребно знати којој власти припадају, јер они чине многе неупутности, па кад им се то помене, они одговарају да суд није никаква власт за њих.

Моли се уредништво за објашњење у наредном броју, јер је питање под 2. хитно, пошто баш сада постоји предмет за дело из § 357. крив. закона.«

— На ова питања одговарамо:

1. По члану 68. тачке *е.* рударског закона, повластичари рудника могу подизати бараке и гостионице искључиво за снабдевање свога персонала и раденика храном и осталим потребама, и без права да при продаји рачунају какву занатску добит за себе.

Према овоме, те бараке и гостионице не могу издавати храну и пиће другима, нити их примати на преноћиште, ако уз то још немају дозволу по уредби о механама и кафанама.

Ако, дакле, немају ову последњу дозволу, а обављају послове механисања и кафанисања, онда дотичног држаоца треба оптужити надлежној полицискоj власти, пошто општински суд није надлежан за извиђање и изрицање казне по уредби механској; и

2. По § 4. *а.* полицијске уредбе, општински судови извиђају и суде све кривице из III части кривичног закона, учињене на територији њихове надлежности и према свима лицима, сем случајева § 23. полиц. уредбе, у колико је реч о страним посланицима и војницима сталнога кадра док су у касарни § 24. поменуте уредбе.

Како финансијски стражари нису војници ни по своме устројству чл. 253 — 261. царинског закона, ни иначе, јер им је расписом г. Министра Финансија од 15. фебруара 1905. г. ЦБр. 3016, признато чак и право гласања као и другим грађанима, нити се могу сматрати да су у касарни, те да би били заштићени § 24. полиц. уредбе, онда је општински суд надлежан за извиђај и пресуђење свију иступних кривица, које они учине.

Позивање њихово у судницу врши се преко надлежних царинарница, а не непосредно, јер су њихове дужности такве природе, да се не могу остављати без заменика ни једнога тренутка.

Ако царинарница не би упутила кога свога финанса у одређено време, пошто

јој се у акту објасни зашто се он позива, онда се преко своје претпостављене власти треба жалити, и она ће издејствовати, где треба, да се он упути.

II

Деловођа општине в. крчмарске пита: „У атару ове општине налазе се непокретна имања—земаља, појединих странаца из околине, на која се задужују порезом и осталим прирезима по распореду пореза бр. 6.

Ови се порески обвезници слабо, а можда поједини и никако не одазивају свом позиву, и порезу не плаћају, ма да их општински суд преко дотичне њихове општине преко године по неколико пута позива, да своју задужену порезу измире.

Да би општински суд постигао повољан резултат у наплати пореза, и избегао сваку одговорност, тражио је актом својим Бр. 999 да општина јарушичка на потпис овог акта саопшти оним пореским обвезницима из своје општине, да своју порезу за раније и текућу годину овом суду до 8. септембра текуће године измире, иначе, да приме знању, да ће им суд на дан 8. истог месеца среством јавне лицитације издати непокретна имања под једногодишњи закуп за 1907. г. и на тај начин њихову порезу наплатити, пошто друга средства и могућности нема, а пореза прелази из године у годину, те ће једног дана по чл. 126. зак. о непосредном порезу да застари.

Пошто је општина јарушичка са своје стране учинила све што је била дужна учинити, и ова општина имала при руци акт извршеног саопштења, то је на дан 8. септембра текуће године издала под закуп она имања и оних дужника, који дугују порезу сем текуће и за раније год. а саопштено им је, да ће им се овога дана имање издати под закуп, и на овај начин суд је од појединих порезу наплатио.

У овом друштву неуредних платиша, нашло се је и једно лице из Гор. Јарушице, коме је суд на његово тражење, а на сам дан лицитације, дао почека до 14. истог месеца, с тим, да до тог дана своју порезу још од 1904. године па напред измири, у противном, ако по свом обећању то не учини, да му суд изда имање под једно-годишњи закуп за 1909. годину и, на дан 14. септембра текуће године тако је и било, пошто дужно лице није испунило своју дужност нити обећану реч.

Кад је суд издао ово имање под закуп и уступио га на протоколу лицитације понуђачу највеће цене, и од овог новац примио па дужника порезом одужио по пореским књигама, онда овај подноси једну жалбу начелнику среза лепеничког, а другу пореском одељењу среза лепеничког, наводећи: да је ова радња неправилна и да је треба поништити.

По првој жалби начелник срески позивајући се на члан 33. зак. о уређењу округа и срезова ништи ову радњу општинскога суда, задржавајући је од извршења, и упозоравајући општински суд на прописе § 466., 475. и 477. грађанског поступка, где се говори како се пописи и продаје врше, а за извршење пресуда или решења по грађанским парницама, а ни речи нема о наплати пореза.

По другој поднетој жалби, пореско одељење среза лепеничког одбија жалиоца, да му не може дати задовољења, и да је радња овог суда потпуно правилна и саобразна члану 105. и став 4. члан 107. закона о непосредном порезу, са којим се мишљењем и сам слажем.

Моли се уредништво за објашњење: Да ли је ова радња општинског суда и мишљење пореског одељења тачно и на закону основано, или одлука среског начелника, којом задржава овакве радње општинскога суда од извршења, и ако је одлука начелника среског правилна, онда ко је за ово одговоран, и шта даље може бити, кад је лицитант новац општини положио, и овај употребљен на одужење дужникове порезе, а општина му дала овлашћење, да је он као закупац господар истог имања за 1909. год. и данас по никоју цену не пристаје да му се новац натраг врати, већ имање тражи?

— На ово питање одговарамо.

По члану 33. закона о уређењу округа и срезова, срески начелници могу обустављати одлуке општинских управних власти, кадгод су ове или у опште ненадлежно дејствовале, или кад су премашиле границе своје надлежности, а за оцену ових одлука, нису, међутим, надлежне које друге власти.

У овом конкретном случају, који потиче из примене чл. 107. закона о порезу, начелник срески у опште није био надлежан да цени поступак и рад општинског суда, него надлежно пореско одељење, у смислу чл. 105. поменутог закона и чл. 42. пословника за Пореску Управу.

Кад је начелник срески противно поменутим законским одредбама ипак ушао у оцену рада општинског суда и задржао га од извршења, онда нека се суд жали вишој власти, па ће она ову одлуку поништити као незакониту.

Ово је потребно само с тога, да се укаже дужносно поштовање одлуци старије власти, макар она била и незаконита, јер би се простим игнорисањем њеним крњио углед власти.

Како је, међутим, одељење као надлежно одобрило издавања имања под закуп, то нека суд одржи и даље стање, које је створено закупом, пошто се оно не може мењати без пристанка закупца.

III

Суд општине гунцатске актом Бр. 1662. пита, како ће се наплаћивати болнички трошак.

Како је на слично питање опширно одговорено у бр. 7. Полицијског Гласника за ову годину под I, то га упућујемо да тамо нађе тражени одговор.

Нарочито ту скрећемо пажњу, да се у овом случају треба да користи расписом од 22. октобра 1898. г. ОБр. 10205.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ОГЛАШЕН ЗА ХАЈДУКА

Васа Вучетић, тежак из Мирнице, среза косаничког, 25. јуна 1905. год. убио је из револвера на ливади у Белогошу, Милисова Филиповића из Белогоша, па се затим одметнуо од власти у намери да чина крив. дела.

Затим у друштву са Тасом Симићем, из Мирнице 5. августа 1908. год. убио је из пушке Милана Радосављевића, из Мирнице.

Начелство окр. топличког објавом својом од 13. септ. тек. год. Бр, 7093 позвало је Васу, да се у року од 20 дана преда полицијској власти или првост. суду, али Васа ни до данас то није учинио, већ и даље у одметништву врши кривична дела.

С тога начелство окр. топличког на основу чл. 10. и 12. зак о јавној безбедности решењем својим од данашњег Бр. 7902. огласило Васу Вучетића из Мирнице за хајдука, и уценило са 500 динара, те према томе од данас слободно је сваком убити Васу, и ко га убије, власти прокаже или преда добиће награду — уцену ову од 500 динара, — што овим објављује.

Равне се власти моле, а млађима наређује да Васу што живље у своме подручју потраже, ухвате или убију и тиме спрече у вршењу других кривичних дела.

Лични опис Васин је овај: стар 45—48 год., стаса средњег, добро развијен, лица руменог и роав, ћосав, носа широког. Одело обично сељачко.

Бр. 7902. Из канцеларије начелства окр. топличког, 17. октобра 1908. год. у Прокупљу.

ПОТЕРЕ

Јован Новачев, родом из Аустро-Угарске, ноћу између 18. и 19. овог месеца извршио је крађу ствари у Шапцу, па је по извршењу дела одмах побегао. Међу краденим стварима налазе се: једно ново црно одело, један сребрн сат са ланцем, један нов црн шешир, једна кожна торба и један револвер са динамитским метцима. Код себе има војну исправу и аустријски пасош. Депеша начелства округа подринског Бр. 15930.

Јован Јовановић, каменорезац из Ниша, који има да одговара код начелника среза нишког за крађу стоке, побегао је. Јован је стар 40 година, високог раста, косе смеђе, бркова плавих, брија се; од одела има на себи зимски капут пепељаве боје, црне панталоне, а на глави шубару. Депеша начелника среза нишког Бр. 22732.

Петар Павковић, из Осека, по занату столар, украо је у Осеку 450 круна, па је по извршењу крађе побегао ка Београду. Петар је стар 17 година, средњег, витког раста, косе смеђе, мршавог лица; од одела носи зимски капут црне боје и жуте чакшире. Акт Управе града Београда Бр. 42602.

Милан Ђорђевић, надничар, родом из Лалинца, среза врљишког, извршио је у срезу

врачарском једну превару, па је по њеном извршењу побегао. Милан је стар 24 године, омаленог раста, бркова малих; од одела има чакшире мрке боје, на глави шајкачу, а на ногама цокуле. Акт начелника среза врачарског Бр. 14684.

Никола Живковић, бив. пешадијски поднаредник, родом из Књажевца, извршио је опасну крађу Велимиру Живковићу, из Књажевца, и по извршењу дела побегао. Акт начелника среза заглавског Бр. 18618.

Позивају се све полицијске и општинске власти, да предузму потребне кораке за проналазак крадљиваца, покрађе и лица која се траже.

ТРАЖЕ СЕ

Даринку, кћер Ђорђа **Стошића,** пајничара из Врање, која је 13. овог месеца побегла из Врањске Бање, где је била у служби, тражи

начелство округа врањског актом Бр. 15339. Даринка је стара 16 година, средњег раста, добро развијена, у лицу смеђа, на једном образу има белегу од посекотине. Износећи њену фотографију позивамо све власти да је потраже и пронађену спроведу поменутом начелству.

Персиду Петровић, собарицу, која је у последње време била у Књажевцу, тражи начелник среза заглавског актом Бр. 17465, ради издржавања петодневног затвора.

Бранко Здравковић, родом из Алексинца, и **Милан Јанковић,** из Кусадка, кројачки шегрти код Светозара Милојковића, из Крагујевца, утекли су 14. ов месеца из Крагујевца и до данас се нису вратили своме мајстору. Бранко је приликом бегства однео са собом 20 динара. Бранко је стар 14 година, очију граорастих; од одела носи грао капут и панталоне, на глави црн шешир, а на ногама опанке. Милан је стар 14 година, дежмекаст, плав; од одела носи жут, штофан капут, црне панталоне, на глави качкету, а на ногама опанке. Депеше начелства округа крагујевачког Бр. 18576 и 18577.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Ноћу између 20. и 21. овог месеца, ухваћени су у радњи г. Арона Теста, телалина, у улици Краља Александра **Недељко Павловић** и **Милош Кнежевић,** одбегли осуђеници београдског казненог завода, на самом делу опасне крађе.

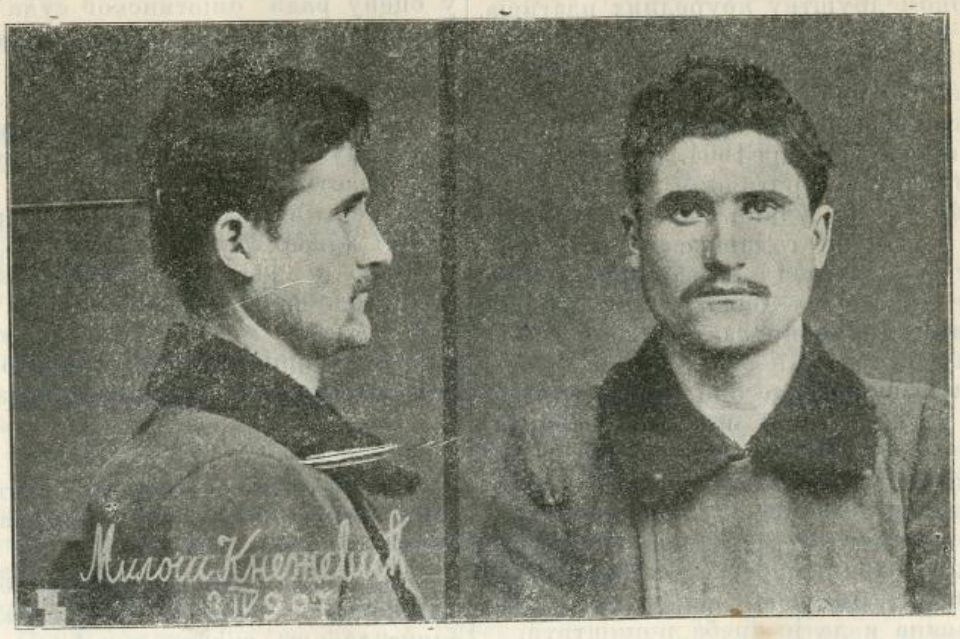

И Недељко и Милош били су на осуди у београдском казненом заводу због више опасних крађа, али су 2. септембра ове године успели да утекну из плетарске радионице у Топчидеру, у којој су били на раду, и нису могли бити пронађени све до означеног дана и ако је врло живо трагање за њима било предузето.

Како су Милош и Недељко били у бегству више од месец дана, то је велика вероватноћа, да су извршили још како кажњиво дело, те стога им износимо фотографије и позивамо све полицијске и општинске власти а и приватне, да ако би што год о њима знали известе Управу града Београда. Ј.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Још пре месец дана нађено је једно мангуп теле у атару села Ваљевца, среза заглавског, чији сопственик још није пронађен. Теле је маторо 3 месеца, женско, жуте длаке. Акт начелника среза заглавског Бр. 20153.

Код Мате Петровића, коцкара, из Марковца среза орашког, нађен је један крађен грамофон са 12 плоча, чији сопственик није још пронађен. Акт начелника среза орашког Бр. 15541.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Б. Алимпић

БРОЈ 44. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 2. НОВЕМБРА 1908. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовог Величанства Краља Петра I, на предлог Министра унутрашњих дела, одликован је:

Орденом Светог Саве

петог реда:

Сава Јовановић, начелник среза драгачевског.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 20. октобра 1908. године у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I, на предлог Министра унутрашњих дела, одликовани су:

Сребрном Медаљом за грађанске заслуге:

Стеван Миливојевић, председник и Лазар Луковић, одборник општине котрашке, и Василије П. Јовановић, чувар државних шума.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 20. октобра 1908. године у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела поставити:

за лекара среза моравског, округа пожаревачког, Др. Ахила Р. Михајловића, лекара среза косаничког, по молби, и

за лекара среза косаничког, Др. Сотира Андрејевића, бившег среског лекара.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 20. октобра, 1908. године, у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела поставити:

за секретара друге класе начелства округа рудничког, Милана Ј. Анђелковића, секретара исте класе начелства округа ужичког, по службеној потреби;

за секретара треће класе начелства округа ужичког, Чедомира Јевђенијевића, начелника исте класе среза рађевског, по службеној потреби;

за начелника треће класе среза рађевског, Василија Алексића, начелника исте класе среза мачванског, по службеној потреби;

за начелника треће класе среза мачванског, Божидара Ристића, полицискот писара прве класе среза поречког;

за полицискот писара прве класе Управе вароши Београда, Драгољуба М. Петаковића, писара треће класе Министарства унутрашњих дела;

за полицискот писара друге класе среза поречког, Јована Симића, полицискот писара исте класе среза власотиначког, по службеној потреби;

за полицискот писара друге класе среза прокупачког, Мирка Гавриловића, полицискот писара исте класе начелства округа топличког, по службеној потреби,

за полицискот писара друге класе среза брзо-паланачког, Михаила Антонијевића, полицискот писара исте класе Управе вароши Београда, по службеној потреби, и

за полицискот писара треће класе среза власотиначког, Љубомира Богавца, полицискот писара исте класе среза јасеничког, округа смедеревског, по службеној потреби.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 27. октобра 1908. год. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

До овога основа подозрења може се доћи и посредним путем т. ј. извођењем закључка и то *прво* из тога, што је на месту нађена каква ствар, коју је једно лице у време извршеног дела притежавало. Не тражи се, дакле, да је нађена ствар томе лицу припадала, већ је довољно да је он њу само имао. За постојање овога основа подозрења није довољно само то, што је неко био на месту учињеног дела или што је на томе месту нађена каква његова ствар, него се уз то тражи још, да се никакав други основ с вероватношћу не може узети о томе, зашто је он био на томе месту или зашто је његова ствар ту нађена. Према томе, ако се као вероватно утврди, да је неко у време извршења дела био на месту извршења сасвим у некој другој намери, или да је неко трећи његову ствар донео на место извршења дела, то се ни у једном од та два случаја не може узети, да је заснован овај основ подозрења.

Да је неко био на месту извршеног дела у време извршења, па по томе да је он и извршио дело, изводи се, *на другом месту*, из тога, што се он на месту учињеног дела, или близу истога мало пре, или одмах по учињеном делу, преобучен, вребајући, или скривен нашао; и *на трећем месту*

из тога, што је неко на оном месту и у оно време нађен или виђен да ради оно, што се друкчије не би могло објаснити, него да је или хтео учинити или да је учинио какво кривично дело, н. пр. ако је неко виђен да ускаче у место где је крађа извршена, или ако отуд бежи с украђеним предметима.

8. Основ подозрења из т. 8. § 121 састоји се у томе, што се *из државине* ствари које припадају оштећеном, или *из државине предмета злочина и преступа* изводи закључак да је притежалац тих ствари или предмета учинилац кривичног дела. Сасвим је свеједно, да ли су ствари биле баш својина оштећеног или не, да ли су се налазиле баш код самог оштећеног или на ком другом месту где их је он оставио. Под *предметима злочина или преступа* треба разумети оне предмете, који су постали самом кажњивом радњом н. пр. лажне хартије од вредности, лажни новци и др.

9. Основ подозрења из т. 9 § 121 састоји се у томе, што се *из знакова* кривичног дела, који су нађени на једном лицу, н. пр. повреде, или на његовим стварима или оделу, н. пр. траг од крви, изводи закључак, да је то лице и учинилац кривичног дела. Није потребно да су ствари, на којима има знакова кривичног дела, и нађене код осумњиченог лица, н. пр. шешир попрскан крвљу који је оптуженом пао с главе у трчању. Што се тиче насиља, од кога су произишли знаци кривичног дела, то је сасвим свеједно да ли је то насиље дошло услед отпора повређеног или оштећеног, или услед каквог случаја, или каквом радњом самог виновника.

10. Кад неко по извршеном кривичном делу, или чим се за исто сазнало, *побегне* или се *сакрије*, а не би било никаквог другог узрока који би оправдавао тај његов поступак као н. пр. да је то због дугова учинио, то се из тога закључује, да је побегао или да се крије из страха да га не нађу, а из овога, опет, да је он учинилац кривичног дела. Под бегством се разуме удаљење од места пребивања на тајан начин или под лажним изговором, а под прикривањем опет, разуме се остајање у месту пребивања али на такав начин, да га не може нико видети, изузев, разуме се, његових блиских сродника.

11. Основ подозрења из т. 11 § 121 састоји се у томе, што се *из осујећавања* истраге изводи закључак да је онај, који истрагу осујећава, извршио кривично дело, јер по правилу онај, који кривично дело није извршио, нема узрока то да чини. Истрага се може осујетити уништавањем, уклањањем или прикривањем трагова или знакова кривичног дела, н. пр. трагова од крви, леша, или другим чим, н. пр. подмићивањем сведока. Само ни у ком случају не сме постојати други који узрок са кога је једно лице предузимало радње којима је истрага осујећена. За овај основ подозрења није потребно, да је неко и успео у осујећењу истраге, већ је довољно да је се трудио, т. ј. да је само и покушао.

§ 44.

Ближи посебни основи подозрења

Као год што је закон примера ради навео опште ближе основе подозрења, исто тако само примера ради наводи *посебне* ближе основе подозрења, т. ј. такве који се стварају због нарочите особине појединих кривичних дела, те стога не могу ни послужити као основи за сва кривична дела. По себи се разуме, да се код ових кривичних дела, сем њихових посебних могу употребити и други општи основи подозрења. Закон у § 122, примера ради, наводи посебне основе подозрења за три разне врсте кривичних дела, које ћемо редом разгледати.[1])

А. Посебни основи подозрења за кривична дела: *велеиздаје, нарушења јавног мира* и *побуне* (§ 122 под а):

1. Као посебни ближи основ подозрења за ова кривична дела закон у т. 1 под а. § 122 помиње: а) *писмена сношења подозривог садржаја*, б) *подозриве тајне састанке*, и в) *примање тајних поклона*.

а) Под „*писменим сношењем*“ разуме се преписка између два лица. Према томе писање само једног писма не би се могло узети за преписку, па не би могло ни да заснује овај основ подозрења. Ни тада се не може засновати овај основ подозрења противу једнога лица, кад је на његову адресу дошло више писама, јер она могу доћи без његовог знања и воље, само ако он није ни на једно одговорио. — Та преписка мора бити *сумњивог садржаја*, па да се заснује овај основ подозрења. За писмо се каже да је сумњивог садржаја онда, кад смисао његов доста јасно упућује на какву радњу која се односи на једно од поменутих кривичних дела (велеиздају, нарушење јавног мира и побуну), или кад је његов смисао сумњив, обмотан неком мистичном тамом, и допушта различита тумачења, која се могу односити на поменута кривична дела.

б) Под „*подозривим састанцима*“ треба разумети такве састанке, чији је циљ сумњив или сасвим непознат. Састанци су тајни онда, кад се склањују од јавности и кад је приступ трећим лицима забрањен, н. пр. ноћу, у закључаном простору и др. Ти састанци, дакле, морају бити и подозриви и тајни.

в) *Тајни поклони* морају бити такви да се не могу другаче објаснити него да имају везе с поменутим кривичним делима. Јер, баш из тога, што се не могу на други начин објаснити, закључује се, да су дати у намери, да се лице коме су учињени задобије за извршење кривичног дела.

Али, да би писмена преписка подозривог садржаја, подозриви тајни састанци и примање тајних поклона могли створити основ подозрења за једно од поменутих кривичних дела, потребно је уз то да дође још нешто. Закон тражи, да је та преписка вођена и да су ти састанци били с лицем, противу кога је подобан злочин доказан, или противу кога постоје основи подозрења због подобног злочина, или с лицем које припада каквој дружини опасној по државу. Исто тако и тајни поклони морају бити примљени од оваквих лица. То значи, да подозрива преписка, подозриви тајни састанци и тајни поклони нису у стању сами за себе, без овога, да заснују основ подозрења за ова кривична дела. Јер, баш из тога, што је неко с таквим лицем стајао у преписци, које се по природи ових кривичних дела морало старати да задобије учеснике, закључује се, да је садржај писма намерно двосмислен и нејасан, да би се прикрио његов прави смисао, да су, дакле, та писма имала за предмет поменута кривична дела. Тако се исто из подозривих тајних састанака с оваким лицем изводи закључак, да су се они односили на поменута кривична дела; а и тајни поклони примљени од таквог лица не дају се другаче објаснити, него да су примљени у циљу сумњивог споразума.

(наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

---

[1]) *Kitka* Beweislehre 343—361; *Ruff*, Commentar I 247—252.

О ПРЕТРЕСУ СТАНА И УЗАПТЊЕЊУ ПИСАМА

У принципу је домицил једног грађанина неповредимо уточиште: *tutissimum perfugium*, као што су то изражавали стари текстови.

Овај је принцип изражен у члану 15. устава: »Стан је неповредан«.

Ипак има изузетка од овог правила који диктују виши разлози друштвеног интереса, у коме се истражују и казне кривична дела. Овај изузетак предвиђа други став чл. 15. устава који гласи:

»Власт не може предузети никакво претресање ни истраживање у стану српских грађана, осим у случајевима које је закон предвидео и начином како је закон предвидео«. Ови су случајеви у којима се претрес може вршити и начин како се врши прописани у глави VIII крив. суд. пост.: *истраживању по кући*, *претресу ствари и лица и узапћењу писама*«, који обухвата §§ 73. до 88. кр. пост.

На основу ових законских овлашћења, која представљају изузетак од поменутог принципа о неповредности стана, иследник и сви они службеници који ислеђују *flagrante delicto* могу ући у стан оптуженог да изврше претрес ради проналаска ствари »које служе за ислеђење казнимог дела или за проналазак кривца и вршити претрес лица и њиних халина« — § 73. кр. пост. Само је иследник и у опште службеник који врши претрес дужан да се строго придржава правила прописних у цитираним зак. прописима о претресу, јер се по § 122. а. кр. зак.: чиновник или јавни служилац, који дејствујући у том качеству навалично или из нехата и противзаконо у чије обиталиште продре«, — *казни:* »новчано до педесет талира или до два месеца затвора.«

»Пре претреса — прописује даље чл. 15. устава, — дужна је власт предати лицу чији се стан претреса писмено решење истражне власти, на основу којега се предузима претрес. Против овог решења има места жалби првостепеном суду. Али жалба не задржава извршење претреса. Претрес ће се увек вршити у присуству два српска грађанина.

Одмах по свршеном претресу власт »је дужна предати лицу чији је стан претресен уверење о исходу претреса и потписани списак ствари одузетих ради даље истраге«.

Претресу има места по § 73. кр. пост.: »кад има довољно основа за то, да се код каквог човека или у чијој кући, згради или другом простору налази сакривено лице, или прикривени предмети, који служе за ислеђење казнимог дела или за проналазак кривца«. Иследник и у опште јавни службеник који врши ислеђење мора бити врло обазрив у примени овога средства истраге и предузимати га само онда кад има *довољно основа* за презумције које предвиђа овај зак. пропис. У противном, може лако да се огреши о пропис чл. 15. устава о неповредимости стана и дође до одговорности.

Исто тако ван сваке је сумње да власт може ући и у стан трећих лица; закон остања мудрости иследника разумну употребу ове мере која би се, ако би се извршила без потребе, преобратила у највећу самовољу. Овлашћење на ову радњу иследника, даје § 76. кр. пост. који гласи: »ако би се из наведених у § 75. основа имало истраживање чинити у кући или обиталишту других лица, то ће се обитатељ исте најпре на леп начин запитати и позвати да сам оно што је потребно открије или изда, и тек онда, кад би он одрицао, да речених ствари има код њега, или би противзаконо одрекао издати их, чиниће се истраживање и нађени предмети силом ће се одузети.«

Ово претерано овлашћење потпуно је оправдано највећом коришћу коју може имати истрага од ове мере. Власт нема у рукама моћније оружје него што је претрес, само ако се исти изврши на време, у почетку истраге, не дајући времена кривцу да сакрије оруђе, плод злочина или да уништи трагове његовог извршења.

Остала правила главе VIII крив. суд. поступка о истраживању по кући или обиталишту оптуженог, начину како се врши претрес, у које време и како га треба вршити, протоколу претреса и шта треба исти да садржи, претресу по јавним местима и војним надлештвима, изложена су у §§ 74., 75., 77., 78., 79., 80., и 81., кр. пост. Ови су прописи потпуно јасни и није потребно да се задржавамо специјално на њима и излажемо њихову садржину. Иследник и у опште службеник, који врши ову важну радњу у истрази, дужан је да се строго придржава ових прописа и поступка који прописују, због евентуалне одговорности, коју смо напред поменули, а коју повлачи непридржавање ових прописа. Напоменућемо само још то: да по § 78. кр. пост. истраживање у чијој кући могу чинити и сама приватна лица у случају који предвиђа овај §: »без нарочите заповести старијега могу јавни службеници, а и приватна лица, истраживања у чијој кући чинити само у случајима, кад би кривац на самом делу затечен, или би по свршеном делу виком и гоњењем људи за кривца означен био, или би испред власти, која га гони, бегао, па у чију кућу ушао«.

Студија ове важне материје у истрази и неколике рефлексије, којима су нас инспирасиле извесне кривичне истраге, вешто вођење у појединим тежим кривичним случајевима ислеђења, показује колику велику корист може истрага да извуче у погледу на доказ из ове важне радње — претреса — на коју дају овлашћење иследнику цитирани законски прописи, изузетно од напредизложеног општег принципа о неповредимости стана. Изложићемо у општим цртама, на овоме месту, неколике упуте и напомене о томе на шта треба обратити пажњу при предузимању ове мере, онако како нам то показује студија криминалиста о овој материји. И ако су ова излагања више савети, а мање правила, јер се не може поставити једна једнообразна метода у овој материји, ипак држимо да она могу бити од користи онима који би, у вршењу своје тешке и деликатне, но пуне части дужности иследника хтели да обогате своја практична знања и украсе свој дух.

* * *

Да би имао дејства претрес треба да буде изненадан и непредвиђен. Одлагати га, обзнанити га, било би унапред компромитовати његове резултате, добро је, да онај спрам кога се има вршити не сумња да ће га бити. Како ова мера истраге има за циљ не истраживање деликта, већ да покаже кривичну одговорност оптуженог, против кога је управљена, то се не би могло њој приступити, ма колико да је хитно, пре него што се изврше претходне радње по правилу т. ј. преда решење лицу у чијој ће се кући вршити претрес, као што прописује чл. 15. устава и § 73. кр. пост. Ово решење по другом одељку § 73. кр. пост. »где је немогуће« издати одмах, мора се дати »најдаље у течају 24 сахата по свршеном истраживању или претресу.«

Претрес тежи за проналаском сваког предмета, за који изгледа да је у вези са сценом злочина, оруђа за које се може претпоставити да је послужило или да је било намењено за извршење злочина, хартија које могу да разјасне тајне, махинације, комплот; суме новаца или друге предмете за које се претпоставља да су прибављене злочином, рубље, одело и т. д. на коме има трагова његовог извршења. И покрај све бриге кривца да сакрије ове предмете, који служе за ислеђење кривичног дела, они се могу пронаћи пажљивим општим претресом у најскривенијим, најмрачнијим кутовима.

Код крађе, убиства, тешке телесне повреде, и других дела, која се врше оруђем, иследник треба да испита оптуженог: да ли се какво оруђе, слично ономе каквим је дело извршено, налази, или се налазило, као и у коме времену, код оптуженог, и ако га пронађе да га одузме. Ако би одговор оптуженог био негативан, на иследнику је да контролише његову тачност, саслушањем сваког лица које би могло да дâ обавештења о овим предметима т. ј. било да их је приметило у његовом стану или видело у његовим рукама. Зар неће бити теже за оптуженог, ако не покаже ове предмете или ако покаже друге, друкчије од оног предмета или оруђа, које су сведоци описали да су га видели у извесном времену и извесним околностима код оптуженог?

Проналазак покрађених предмета код крађе, разбојништва, показује огроман интерес за истрагу ових дела, и претрес треба да тежи да пронађе оно што је украђено: било да се украђени предмети састоје у извесним стварима или у новцу. Опис који о овим стварима буде дао оштећени или друга лица — познаваоци ових ствари, презентација

истих овим лицима, допустиће да се утврди идентитет украдених ствари. У другом случају т. ј. кад се тиче какве суме новца, који нема никакав особени знак биће теже, ну, ипак је потребно да се утврди композиција т. ј. у чему се састоји украђена сума. Увек је од интереса да се сазна вредност, природа, лик новца, по могућству и године из које је, јер проналазак сличног новца у домицилу оптуженог или код њега, може конституисати против њега више или мање важан основ за његову кривичну одговорност, према приликама. Ако је на пример, у украђеној суми новца, украђен какав комад новца који је редак, и у вези са каквим оригиналним типом, који је одавно повучен из циркулације, очевидно је да неће бити узалудан труд, ако се у притежању оптуженог нађу новци такве природе, и да ће се против њега добити важан основ, ако се објашњења која он буде дао у овоме погледу покажу као лажна или недовољна. Ако је више или мање тачно утврђена композиција, стање украђене суме, треба такође питати оптуженог кад је код истог нађена каква сума новца, да покаже од куда му је. Истина, он ће моћи лако да измисли какав лажан одговор, али ће се ова његова лаж преобратити против њега у прави основ, ако истрага успе да је обелодани.

(свршиће се)

Милош М. Станојевић.
судија.

РЕОРГАНИЗАЦИЈА ПОЛИЦИЈЕ У ФРАНЦУСКОЈ

(НАСТАВАК)

* * *

На трећој седници друштва, која је била 29. априла ове год., по жељи већине чланова продужена је дискусија о реорганизацији полиције у Француској, а нарочито о реорганизацији *пољске полиције*, за коју су сви говорници изјавили да је скоро ништавна. Први предлог о њеној реорганизацији потекао је од г. *А. Ривијера*, пређ. истражног чиновника.

Између становника по варошима и селима — изјавио је г. Ривијер — у погледу сигурности постоји огромна разлика. Први никад не осећају страх од усамљености, и знају врло добро да ће их, на случај напада, бранити и суседи, и полицијски агенти, и жандарми. Ни у ком случају дакле, ови становници нису остављени сами себи, као што је то случај са становницима по селима и пољима, који станују дуж великих путева или по шумама, и који су сваког часа изложени нападима зликоваца и професијоналних скитница. Овакво стање ствари недостојно је једне велике земље, и већ је крајње време да му се потражи лека. Постоје два предлога. По првом треба из основа реорганизовати пољске чуваре, и довести их у што тешњу везу са жандармеријом, а по другом ове чуваре треба сасвим укинути, и са новцем, који се до сада на њих трошио, створити у сваком округу по једну покретну жандармеријску бригаду, састављену од људи младих, активних и за службу способних.

Г. Ривијер је за први предлог, т. ј. за реорганизовање пољских чувара. Идеја о покретним жандармеријским бригадама поникла је у мозговима парижана, који су резоновали : „Покретљивости модерних злочинаца, који се служе телеграфом, телефоном и аутомобилима, треба на супрот ставити покретљивост агената репресије. Савршени „трикови“ дрских крадљиваца, варалица, фалсификатора лажног новца и т. д. могу се открити само помоћу веома способних, умешних агената за истраживање, и хитрих за гоњење“. За велике вароши ово је тачно, али је грдна заблуда кад је реч о селима, која се одликују специјалним криминалитетом. За репресију овог криминалитета није потребан компликован и у Паризу уображен организам, већ су довољни и пољски чувари, ну под условом да друкчије буду регрутовани и организовани. Француска у овом погледу треба да се угледа на Белгију, која је приступила реформи својих пољских чувара. Према новом пројекту, који је влада поднела законодавном телу децембра месеца прошле године, пољске чуваре у Белгији постављање и отпуштање гувернер. Кандидате предлаже општински председник (увек 2—3), али о њима даје своје мишљење и краљевски прокуратор. Ако предложени кандидати не дају довољно гарантије, гувернер може, у сагласности са генералним прокуратором, поставити и лица ван предложених кандитата. Пројект даље садржи одредбе, по којима плата пољских чувара не може бити мања од 500 динара на год., а после 65 год. старости добијају пенсију, равну половини почетне плате ; за пољске чуваре не могу се поставити лица преко 40 год. старости.

У Француској, по закону од 1884. год. свака општина *може* имати једног пољског чувара, али их велики број немају, док у Белгији, по новом пројекту, свака општина мора имати једног или више њих, према томе да ли је популација испод или преко 500 становника.

Пољски чувари у Француској не стоје ни у каквој вези међу собом, а за жандармерију су веома лабаво везани. Противно овом, белгијски пољски чувари подељени су на бригаде, од којих свака има свога бригадира. Бригадири ови контролишу службу пољских чувара и о резултату подносе свака три месеца извештаје надлежним среским начелницима и судским властима. Плата ових бригадира не може бити мања од 1000 дин. на годину.

Ништа не смета, да се и у Француској усвоји ова проста и практична организација пољских чувара.

После овога, а по нарочитом позиву друштвеног председника, узео је реч бив. окружни начелник *г. Алберт Жиго,* и изјавио :

У Француској има тако малих општина, да није ни мислити на неку озбиљну организацију пољске полиције помоћу њих, а још мање помоћу пољских чувара, које бирају општински председници, с тога проблем треба решити на други начин.

Покретна полиција, о којој се толико говорило, не би, судећи по свему, дала у пракси повољне резултате. Много је боље имати у сваком округу по једно добро организовано и јерархизовано тело агената пољске полиције. Потребна је таква организација полиције, која би имала за шефа окружног начелника, а не општинског председника. Споредна је ствар како ће се звати ови агенти; главио је да они буду организовани, и да зависе од окружног начелника.

Организовање пољске полиције ван оквира ових идеја, била би самообмана.

За овим је узео реч г. *Гриманели*, почасни директор у министарству унутрашњих дела и пређашњи окружни начелник, и казао у главноме ово:

Сви смо сложни у томе, да у Француској, управ рећи, и не постоји организована пољска полиција, већ само поједини њени делови, који се тешко могу саставити. То су, на првом месту, пољски чувари, о којима је толико говорено, и који су играчке у рукама општинских председника. За овим долазе жандарми, који су у исто доба и полицијско и војничко тело, и најзад полицијски комесари, чија је ситуација веома парадоксална. То су чиновници које поставља централна администрација, а плаћају општине.

Ови хетерогени елемењи стављени су донекле под власт окружног начелника, али *у ствари* они не зависе од њега у оноликој мери, у колико би требало, и ако је он одговоран за рад у своме округу.

То су све различити елементи, чија је међусобна веза скоро никаква, који сачињавају оно што ми називамо пољском полицијом у Француској.

Пре него што се почне говор о реформи полиције, потребно је исправити једну велику заблуду. Одавно се мисли — само што је ово мишљење погрешно — да је полиција ствар општинска. Данашња сеоска општина недовољна је да послужи као база административне децентрализације. То је веома слаба и немоћна ћелија, и као таква није у стању да у административну организацију унесе довољно живота. Ако се у администрацији жели децентрализација, у полицијској материји потребна је централизација, јер је сигурност ствар општег а не локалног интереса. Захваљујући брзини и лакоћи данашњег саобраћаја, поље полицијског делања постаје све више и више, не само национално, већ и интернационало. Било би илузорно, па чак и опасно, мислити и даље на општинску полицију.

Полазећи са овог гледишта говорник тражи, да сви полицијски органи на свакој административној територији буду под централном влашћу, односно под њеним представницима, и да поред жан-

дармерије — који је важан, потребан али у исто доба и недовољан елеменат пољске полиције — постоје и полицијски комесари, као искључиви органи централне власти, т. ј. као и остали државни чиновници који примају плату по државном буџету. Потребно је, дакле, у целој земљи, а према већој или мањој насељености појединих крајева, створити једну мрежу од цивилних чиновника, који ће одговарати за сигурност, зависити од вишег државног представника и моћи, у границама закона, располагати са жандармеријом и локалним полицијским агентима. Ови агенти били би двојаки: обични полицијски агенти и пољски чувари. Последње не треба укидати, већ само реформисати по предлогу г. Ривијера.

Противно изложеном тврђењу, а у прилог локалне полиције, говорио је бив. истражни чиновник *г. Фрережуан ди Сент.* Интересантно је његово тврђење, да Бугарска помоћу локалне полиције, и са скромним буџетом, постиже одличне резултате на пољу штићења сеоске личне и имовне безбедности.

По закону од 16. марта 1905. год.,* у Бугарској је председник општине шеф општинске полиције, и као такав има сву потребну власт за истраживање и констатовање злочина и преступа. У сваком селу, удаљеном од главног општинског места, постоје специјални помоћници општинских председника са овим истим правима.

Под управом општинских председника и њихових помоћника стоје:

1. *Полицијски агенти;***
2. *Пољски чувари;*
3. *Чувари шума;*
4. *Чувари стоке* (говедари и старешине чобана), и
5. *Ноћни стражари.*

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

Д. Ђ. Алимпић.

* Закон за полицијата в селските општини.

** У закону, који нам је у рукама, стоји: «општинските стражари».

МОДЕРНИ АМЕРИКАНСКИ СИСТЕМ ПОПРАВКЕ ОСУЂЕНИКА

У Немачкој се последњих година неуморно ради на реформи кривичнога законодавства, и то је дало повода многим стручњацима да студирају модерна законодавства и установе других држава Европе и Америке. Податке, које је на таквоме научноме путу прикупио *Dr. Paul Herr* оштампао је у засебну књигу: »Das moderne amerikanishe Besserungssystem«, као прилог ка реформи немачкога казненога законодавства. Да бисмо нашим читаоцима дали прегледну слику, те да виде у чему се састоји тај The Reformatory System, изнећемо овде у изводу увод тога дела д-ра Хера.

Кад бисте запитали каквога старијега злочинца, који је у низу својих богатих искустава имао прилике да упозна казнене заводе европских земаља и америчких република, где би радије издржавао будућу казну, он би увек изабрао казнени завод с оне страна океана. То није само из тих разлога, што су тамо много угоднија уређења завода, што је храна боља, што је време рада краће и што нису искључена чак и задовољства и забаве. Пре свега је поступање чиновника, па и самог директора завода према осуђенику са свим друкчије. С осуђеником се поступа принципијелно као са равноправним сугрaђанином и чиновник се понаша према њему мирно и учтиво, избегавајући сваки осорни тон командовања. У том погледу влада у Америци велики хуманитет, и то већ више десетина година.

На конгресу у Цинцинати-у, који је 1870. године одржан у циљу поправке казнених завода, дато је горњој идеји највише маха. Ту је донесено много важних одлука, међу којима је једна захтевала, да се са осуђеником не поступа као са изметом друштва, већ да се он очинским старалаштвом васпитава у врлини. Друга је једна одлука овако гласила:

„Нарочито ваља неговати самопоштовање осуђеника и свом снагом потрудити се, да му се поврати храброст. У дисциплини казнених заводи нема веће грешке него што је примењивање недостојног понижавања као дела казне. То баш квари сваку бољу побуду и наклоност. Слабога угњетава, јакога раздражује, а мало кога доводи до тога да буде наклоњен послушности и поправци. Потискује се тамо где треба да се уздиже; у принципу је то тако исто нехришћански, као што је у пракси непаметно.«

Основне идеје ових двеју одлука постале су основице за даљи рад у томе правцу, па су и данас признате као са свим тачне. Самопоштовање осуђеника не треба потискивати, већ уздизати.

Ту ваља напоменути једну врло важну околност, да се у Америци не зна за класну разлику. Великој америчкој демократији ушло је готово са свим у крв мисао, да је сваки човек за се потпуно једнак с другим, и да има иста права као и сваки други. Томе општем духу равноправности нису се могли отргнути ни казнени заводи. У потпуном извођењу демократских принципа, Америка гледа и у осуђенику равноправнога сугрaђанина, који се из обзира према општности, мора ради поправке држати извесно време у казненом заводу и повиновати се његовом домаћем реду. Остављајући то на страну, с њим се не поступа на начин који понижава.

О осуђениковом деликту мало се кад говори, па га чак често чиновници казненога завода и не знају. Чиновници не владају осуђеником заповедним тоном, већ изражавају своје захтеве исто као и према другим људима, тако да ту више влада другарски тон. Чиновници, па и сам директор, забављају се са осуђеницима, а у прилици се чак и шале са њима.

Енглез Груб бавио се 1904. године у Америци, походећи казнене заводе, и у једној се прилици овако изразио:

„Карактеристика америчанскога живота јесте, да су односи између чиновника и осуђеника по правилу хуманији него у Енглеској. У многим тамошњим местима влада оскудица у спољашњим знацима респектовања и готово другарски тон у разговору осуђеника са појединим чиновницима, па и са самим директором, тако да се то обоје може сматрати као знак рђаве дисциплине. Али то није случај, и мени изгледа да се само могу пожелети ти више хумани односи, у колико се њима може на висини одржати дисциплина. У сваком случају не постоји никаква потреба за претерано марцијалним поступањем, какво налазимо код понеких енглеских директора казнених завода, нарочито ако су то пређашњи официри. У Америци се ретко узимају за таква места војна лица, па баш да је који директор припадао раније војсци, ваља знати то, да тамо није тако јасно изражена разлика између војске и грађанства, као што је случај у Енглеској.

Ради бољег схватања тамошњих прилика напоменућемо, да осуђеници имају готово увек приступа код директора и чланова управних власти. Ко хоће да говори са директором, баци само цедуљицу у приватно директорово сандуче за писма, и моли да га позове к себи. У првој прилици директор га призива к себи. И управне или државне надзорне власти имају своје сандучиће за писма у заводу, и само оне имају кључеве од њих; у такав сандучић спуштају осуђеници у свако доба цедуље којима се жале или моле. У првој прилици кад надлежни чиновник обилази завод, расправљају се те молбе или жалбе. Осуђеници чине у велико употребу од тога права.

Новији казнени заводи у Сједињеним Државама — нарочито у појединим богатијим државама — наличе у многоме палатама. Вентилација и канализација у заводима за сваку су похвалу. Електрично осветљење, огрев паром, купатила и нужници саображени су напретку најновије технике, која је у том погледу у Америци врло много развијена. У заводским болницама примењују се сви најновији проналасци медицине, те се и о њима може само с похвалом говорити.

Храна је добра и обилна. Свакодневно има јела са месом и добрим, белим хлебом — колико коме треба. Школска настава предаје се уз припомоћ обилних очигледних средстава америчких основних школа, а богате библиотеке старају се и за духовну забаву осуђеникову. Често може осуђеник да држи и новине, а часописе увек. У многим заводима излазе заводске новине са поучном и забавном садржином, у којима не оскудевају ни шале и вицеви. У множини казнених завода постаје осуђеничка удружења, а о великим празницима изводе се позоришне представе или друге забаве.

* * *

Значај поправних завода за америчанско извршење казни може само онај

да цени правилно, ко зна њихово место у систему казни лишења слободе. Ваља имати на уму, да поједине државе американске Уније имају своја засебна кривична законодавства и своје нарочите начине извршења казни.

Ради издржавања казне за теже деликте већ од дуже времена служе „State prisons“. Ти државни казнени заводи примају такве људе, који иначе, у Немачкој рецимо, издржавају осуду по робијашницама. Но поред њих налазе се у њима и такви људи, који су осуђени затвором, а по изузетку и са краћим казнама лишења слободе. По правилу су са свим искључени људи са осудама од једне и испод једне године.

Државни казнени заводи обично су већег обима и број њихових становника износи обично преко једне хиљаде. Преко дана је у њима заједнички рад, а преко ноћ се спроводи сваки осуђеник у засебну ћелију, у колико ове нису одређене за више њих. Од некадањега ужаса пансилванских самачких ћелија и аубурншког система ћутања може се мало шта приметити.

Карактеристичан пример, како се преокренуло време, даје чувени завод „*Eastern Penitentiary*“ у Филаделфији. Његово је име продрло у све делове цивилизованог света. У њему је изведен изоловани затвор на начин који служи за углед. Четрдесетих година прошлога века походио је тај завод Шарл Дикенс, па је доцније описао своје утиске, и то као врло мрачне. У његову је се душу нарочито жалосно урезала ужасна самоћа, у којој су осуђеници морали да живе. Кроз један мали отвор у зиду давано им је јело у ћелији, а у случају да су излазили из ћелије, лице им је скривано маском. Осуђеници нису смели да имају готово никакве предмете за употребу, а о животу и догађајима слободнога света нису смели ништа ни да чују.

(наставиће се)

Д. В. Бакић.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I

Суд општине дрлупске, актом својим Бр. 1281, пита:

„Сва акта и писма, која су долазила у општину на адресу школског одбора, отварао је до сада председник општинског суда као председник школског одбора, па је према садржини ових наређивао даље шта треба — да се сазове школски одбор, да дâ потребно обавештење, одговор и т. д.

Пре ових одговора, наравно, давао их је учитељу као пословођи школског одбора, да их протоколише, али он их је редовно враћао незаведена изјављујући: да неће да их протоколише због тога, што их није он отворио него председник. те тако акта остају *неуведена*.

Моли се уредништво за обавештење: треба ли учитељ, као пословођа, да отвара писма, која су упућена школском одбору или председник школског одбора, како се не би око овога изазвале рђаве последице?“

— На ово питање одговарамо:

По члану 56. закона о народним школама, председник је школског одбора председник општине у којој је школа, а пословођа је учитељ дотичне школе.

Самим тим, што је председнику општине додељено председништво у школском одбору, признато му је и право руковођења пословима школског одбора.

Како и пријам писама и отварање ових спада у послове школског одбора, онда је несумњиво, да их он може и примати и отварати ради распоређивања послова и издавања наредаба по њима.

Учитељ, као пословођа мора их уводити у протокол и радити што треба.

Ако би председник радио што против интереса школе и у опште против онога, што је законом о народним школама одређено и утврђено, учитељ има права да тужи председника у смислу чл. 57. и 60. поменутога закона.

Овако уредништво схвата дужности председника школског одбора и пословође, али свакако нека се суд обрати и окружном школском одбору, који по т. 3. чл. 64. поменутог закона, расправља спорове између месних школских одбора и учитеља, па ће он учинити што треба по својој надлежности.

Али, свакако је за осуду, што је и овако ситна ствар могла да изазове сукоб између учитеља и председника, кад између њих треба да влада примерна слога и озбиљан заједнички рад у интересу школе.

II

Суд општине петчанске, актом својим Бр. 1515. пита:

„Суд овај издао је за ову годину сва општинска добра и права под закуп, па и између осталога и општински обор, у који се угони стока, ухваћена у штети.

Арендатор села Ћелија, тужио је овоме суду једно лице, што је самовољно развалило сеоски обор и из истог пустило своју стоку, коју је једно приватно лице догнало у обор, ухвативши је на своме имању.

У бр. 42. Полиц. Гласника, уредништво је рекло, да оваква лица треба оптуживати за дело из § 195. кр. зак.

Суд овај пита: зар се кривица оваквих лица не може подвести под § 375. т. 1. кр. закона, кад штета није већа од оне, коју ова законска одредба предвиђа.

— На ово питање одговарамо:

Одговарајући суду општине шљиварске, уредништво је рекло, да су кривце, које је суд поменуо, кажњиве по § 195. кр. закона и при томе и сада остаје, јер је тамо било речи само о онима, који самовласно пусте своју стоку из обора не кварећи том приликом ништа на обору.

Случај, који се овде истиче, са свим је други, јер је сопственик стоке развалио обор, па онда пустио стоку, и овде се може применити § 375. тачка 1. кр. закона.

III

Суд општине планске, актом својим Бр. 4843, пита:

1. Кад један земљоделац има под кућом и кућним плацем пола дана орања, а у пољу, опет, пет и по дана орања, онда може ли му се по § 471. грађ. суд. пост. узети у попис и продати онај вишак у пољу преко пет дана, или се он мора изоставити и придати кућњем плацу те да се овај допуни до дана орања, и

2. Колико треба наплаћивати таксе на признанице, које поједина лица издају општини на примљене суме по својим тражбинама, т. ј. да ли треба наплаћивати само по 10 пара од признанице по тач. 8. закона о таксама, без обзира на вредност примљене суме, или треба наплаћивати по 10 пара на сваку стотину?“

— На ова питања одговарамо:

1. Обезбеђујући земљоделцу кућу с плацем до једног дана орања а сем тога још пет дана орања, законодавац је на тај начин изузео од пописа и продаје шест дана земље, без обзира где је ова.

Према томе, кад известан земљорадник има под кућом свега пола дана орања, а ван ове пет и по, дакле укупно шест дана, онде му се ништа не може узети у попис и продати.

Овако је и по правилима г. министра правде од 4. фебруара 1874. год. Бр. 354, тачка 9., која су штампана уз § 471. грађ суд. поступка, и

2. по изменама тачке 8. тарифе закона о таксама од 28. фебруара 1904. године, такса се наплаћује овако: до једне хиљаде на сваку стотину по 10 пара динарски, а преко једне хиљаде на сваку још хиљаду по 20 пара.

Према томе, на 100 дин. плаћа се 10 пара, на две стотине 20 и т. д.

Сваки вишак од стотине и хиљаде, рачуна се у стотину односно хиљаду.

IV

Суд општине јелашничке, актом својим Бр. 3379, пита:

„У овој општини има 4 стада трговачких овнова, који пасу по пољу села Јелашнице.

На представку кмета села Јелашнице, узети су на одговор сви трговци као сопственици својих стада за бесправну пашу у пољу, али они се бране да као трговци пролазници имају право на пашу за 24 сата односно до 3 дана.

Па како суд ову повластицу не налази у закону о шумама и закону о чувању пољ. имања, то се моли уредништво за објашњење:

1. По ком закону имају трговци право на бесправну попашу — ако је имају — у пољским имањима — (ливаде, њиве, забрани) кад гоне своју стоку на продају;

2. Да ли имају право трговци као пролазници гонити своја стада по насипу као окружном путу, или по сеоским преким путовима, путањама где чине и штете, пошто је број овнова велики, и

3. Ако немају права на пашу, онда по ком закону их треба казнити, јер је поље сатрвено и чисто је од траве као пут, те је месна стока остала без паше.

Моли се уредништво да ово у првом свом броју објасни, јер су путници—трговци дали за пашу потребно јемство.

— На ово питање одговарамо:

По тачци 5. Височајше уредбе од 23. марта 1840. године $\frac{\text{Нам. № 221}}{\text{Сов. № 288}}$ и допуни ове од 29. марта 1857. године, трговци, који стоку трговином прогоне кроз туђе атаре, имају право бесплатно одмарати и пасти ову стоку на *утринама* општинским до три дана.

После овога рока плаћају општинама накнаду по погодби.

Ко би забрањивао ову пашу, казни се по § 377. крив. закона.

Трговци, који терајући стоку учине штете приватнима, казне се по § 376. кр. закона.

Само треба имати на уму, да трговци имају право паше на *утринама и јавним исиустима*, а никако по приватним имањима, било да су ова под усевима или не.

Стока се прогони у првоме реду јавним друмовима, и само у крајњој потреби може ићи и путевима који воде кроз потесе, али тада трговци подносе сву штету, коју стока учини њиховом непажњом.

V

Суд општине лучинске, актом својим Бр. 1374, пита:

„Суд овај, казнио је једно лице из ове општине за недолазак на позив са три дана затвора по § 327. кр. закона.

Кажњено лице изјавило је жалбу на ову пресуду, и првостепени суд поништи осуду налазећи: да недолазак на позив окривљеног, који има да се саслуша, није нарочито кривично дело, јер се у случају његовог недоласка он може стражарно дотерати § 130 кр. поступка, а не и казнити.

Према овоме моли се уредништво за обавештење: како се и у ком случају има примењивати § 327. кр. зак. кад се из поменуте судске одлуке види, да се обичан недолазак на позив не узима као нарочито кажњиво дело?“

— На ово питање одговарамо:

Кад се неко позива да се узме на одговор за какво *иступно дело*, па се он позиву не одзове, онда је законска принуда та, што ће се *силом* дотерати §§ 21. и 33. Полицијске Уредбе.

Према томе нема места нарочитој казни за недолазак на позив.

Примени § 327. кр. зак. има места у свима другим случајевима, кад се неко позове па неће да следује позиву.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Начелство округа пиротског спровело је Управи града Београда једну женску, за коју је назначило да се зове **Анка Вукотић**, родом из Сиска (Хрватска), и да се прогони као сумњива личност и скитница, јер је нађена без икаквих исправа и занимања у Пироту.

Када је приведена Управи, није хтела на питања да одговара, нити је хтела да изјави како јој је име и одакле је.

Код ње је нађено од ствари: три шарене пољавице, две трубе српског платна, неколико пешкира од српског платна и још неке ситнице. За ове ствари није хтела да каже одакле су јој и где их је набавила.

Истрагом се одмах утврдило да је горња женска у јуну месецу ове године под именом **Анка Митровић**, спроведена од аустро-угарских власти у Београд, пошто је изјавила да је родом из Београда. Овде је пуштена у слободу и погодила се у службу код г-ђе Савке Милићевић, удове, где је била до 1. августа тек. год. кога је дана побегла, пошто је покрала разне ствари.

Од нађених ствари код ње, г-ђа Милићевић, означила је, да су пољавице, пешкири и

платно њена својина и оптужила је Анку за просту крађу. За ово дело Анка је од кварта врачарског кажњена са 30 дана затвора и 4 месеца полиц. надзора.

Код кварта врачарског изјавила је да се зове Ангелина Вукотић, да је родом из Сарајева, да од родбине нема никога и да је у Пожези (А-Угарска) била осуђена $10^1/_2$ месеци затвора због лаке телесне повреде.

Дело за које се оптужује, не признаје, а за нађене ствари, вели, да их је купила, али не може тачно да означи где и од кога.

Пошто је напустила службу у Београду, вели, да је отишла у Ниш а по том у Пирот, одакле су је вратили у Београд.

Како ова женска нема код себе никаквих исправа, којима би се њен идентитет могао утврдити, а по њеном понашању, прикривању свога имена и честим противуречностима у исказима даје врло јаке сумње о својој исправности и ранијем животу, то се износи њена фотографија и моле се све власти и појединци, да, ако би што ближе о њој знали, известе о томе Управу Београда с позивом на акт Бр. 43780. Н. Ђ.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Још 7. прошлог месеца нестало је **Михаила Милчића**, кројачког радника из Београда и до сада се није ништа о њему сазнало. Пошто је Михаило боловао од јаке нервозе и како је доцније нађено његово одело на обали Дунава код „Кланице“, то постоји велика вероватноћа да је се удавио у Дунаву. С тога се обраћа пажња свима полицијским и општинским властима поред Дунава, ако би вода избацила какав леш, да изврше опис и секцију и о томе известе кварт дорћолски с позивом на акт Бр. 10096. Михаило је стар 47 година, средњег раста, развијен, црномањаст, проседих бркова.

Драгољубу Јованчевићу, резервисти—земљоделцу из Влашке, среза космајског, 21. прошлог месеца побегао је коњ у селу Железнику, срезу врачарском и до сада није пронађен. Коњ је матор 5 година, висок 157 см., дорастаст, цветаст, у једну задњу ногу путоно гаст са жигом усправно „К“. Акт начелства округа београдског Бр. 7043.

ПОТЕРЕ

Гаврило — Гана Радојковић, земљоделац из Ковилице, среза деспотовачког, који је имао да одговара за крађу стоке, 20. прошлог месеца побегао је из притвора општине језерске. Гаврило је стар 22 године, високог раста, добро развијен, косе смеђе, малих бркова; од одела има чакшире и гуњ од црног шајка, на глави шајкачу, а на ногама опанке и чарапе. Депеша начелника среза деспотовачког Бр. 14409.

Ангелина Тодоровић, собарица, родом из Великог Градишта, украла је од Софије Илић, собарице код „Солуна“ један палето грао боје, једну белу блузу и једну женску кошуљу, па је по извршењу крађе побегла. Ангелина је стара 19 година, стаса средњег, у опште смеђа. Акт кварта савамалског Бр. 11637.

Арсеније Раковић—Рековић—Љујић, слуга, ноћу између 15. и 16. прошлог месеца убио је свога газду Косту Антонијевића, земљоделца из Гојне Горе, среза пожешког, и по извршењу дела одмах побегао. Том приликом однео је 380 динара у новчаницама. Арсеније је стар 20 година, средњег раста, црномањаст; од одела има на себи гуњ од сукна, црне чакшире, на глави шајкачу, а на ногама опанке. Акт начелника среза пожешког Бр. 10889.

Петар Новаковић, родом из Черевића у Босни, по занимању бравар, утекао је из казненог завода у Митровици, у коме је био на осуди због разбојништва. Петар је стар 28 година, средњег раста, бледог, дугуљастог лица,

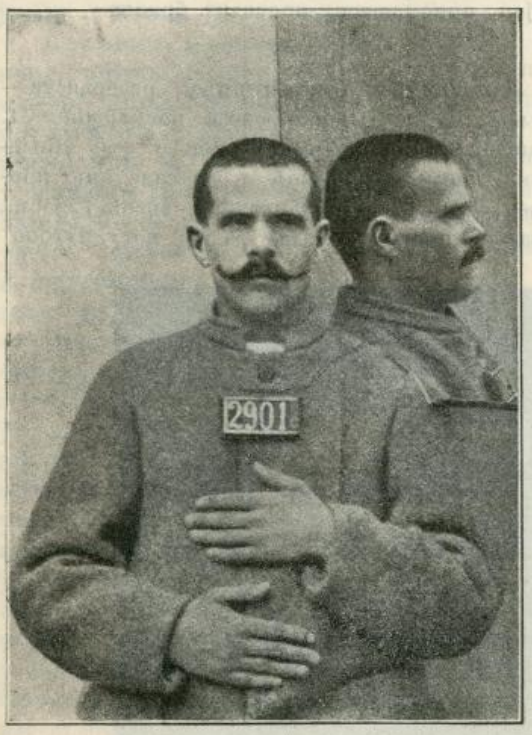

погледа оштрог и подмуклог, косе и обрва црних, бркова црвенкастих, очију зеленкасто-жутих, чела високог, носа шпицастог; на левој сиси има више ожиљака од рана ножем, скоријег времена; говори хрватски са немачким нагласком. Од пре дужег времена Петар је живео у Србији, под лажним именом Милош Биоковић, те је и сада по свој прилици пребегао амо. Петар је лопов од заната, дрзак, препреден, те с тога је одређена награда од 100 круна ономе, ко га ухвати. Акт Управе града Београда Бр. 44647.

Алекса Ђорђевић, скитач циганин, коритар, родом из Катуна, среза темнићског, који има да одговара за крађу стоке код начелника среза расинског, налази се у бегству. Депеша начелника среза расинског Бр. 22937.

Позивају се све полицијске и општинске власти да предузму потребне кораке за проналазак крадљиваца, покрађа и лица, која се траже.

ТРАЖЕ СЕ

Николу сина Михаила **Јаношевића,** земљоделца из Стамнице, кога је нестало 24. прошлог месеца, тражи начелник среза млавског депешом Бр. 17937. Никола је стар 14 година, добро развијен, очију црних, косе плаве; од одела има на себи беле чакшире, суро гуњче, на глави шубару, а на ногама опанке. Мисли се да је отишао негде у службу. Пронађеног треба упутити поменутом начелнику.

Драгутина сина Јована **Цекића,** земљод. из Градашнице, који је 8. прошлог месеца отумарао од куће, тражи начелник среза нишавског актом Бр. 13944. Драгутин је стар 20 година, средњег раста, црномањаст, у горњој вилици нема два секутића; од одела има: црне чакшире, гуњче и прслук. Пронађеног треба упутити поменутом начелнику.

КРАЂЕ СТОКЕ

Петру И. Белићу, земљоделцу из Јасенова, среза ресавског, ноћу између 22. и 23. пр. месеца украдено је 20 оваца, од којих су 10 белих, а 10 црних. Депеша начелника среза ресавског Бр. 17322.

Костадину Негићу, земљод. из Гор. Јабучја, среза тамнавског, ноћу између 19. и 20. пр. месеца украден је један коњ и једна кобила. Коњ је матор 7 година, длаке дорастасте, цветаст, са жигом положено «Т»; кобила је матора 7 година, длаке жуте, са жигом «В». Акт начелника среза тамнавског Бр. 18309.

Мирку Ковачевићу, земљоделцу из Слатине, среза тамнавског, украден је један коњ, матор 8 година, длаке беле, са жигом «V». Акт начелника среза тамнавског Бр. 18331.

Ноћу између 13. и 14. прошлог месеца украдена су два коња и две кобиле са ливаде **Таска Узуновића,** трговца из Ниша. Један је коњ матор 3 године, длаке црне, у једну задњу ногу чарапаст, цветаст, а други је матор 11 година, длаке црне, чарапаст у задњу леву ногу; једна је кобила матора 9 година, дорастаста, цветаста, са жигом «Т», а друга је матора 10 година, дорастаста, чарапаста у леву задњу ногу, са жигом «О». Депеша начелника среза нишког Бр. 15432.

Радовану Стојадиновићу, земљоделцу из Војилова, среза голубачког, ноћу између 20. и 21. прошлог месеца украдена је једна кобила, матора 3 године, длаке зелене, на леђима има белегу од убоја. Депеша начелника среза голубачког Бр. 10085.

Лазару Маринковићу, земљоделцу из Бозовика, среза студеничког, ноћу између 17. и 18. прошлог месеца украдена су са паше два коња са покровцима. Један је коњ матор 8 година, зелене длаке, десна му задња нога крива, са жигом «О», а други је матор 5 година, кулатаст, са жигом «T_{12}». Депеша начелника среза студеничког Бр. 16192.

Радомиру Ковачевићу, земљоделцу из Слатине, среза тамнавског, 18. прошлог месеца украден је један коњ, длаке беле, подсеченог репа, на левој бутини има ожиљак од ране, са жигом «К». Депеша начелника среза тамнавског Бр. 18105.

Милану Станковићу, баштовану из Прокупља, ноћу између 20. и 21. прошлог месеца украден је један коњ, матор 10 година, дорастаст, цветаст, у десну задњу ногу чарапаст. Депеша начелства округа топличког Бр. 8364.

Лазару Ч. Мирковићу, из Коштунића, среза таковског, украден је 30. септембра ове год. један коњ, са паше. Украдени коњ матор је 9 година, длаке зелене, поткован немачким ковом. Депеша начелника среза таковског Бр. 13248.

Дамњану Бранковићу, земљоделцу из Гладне, среза ресавског, 22. пр. месеца украдене су две краве, једна длаке сиве а друга плаве. Депеша начелника среза ресавског Бр. 17310.

Даринки Р. Крстић, из Стрелца, среза лужничког, 24, пр. месец украден је један коњ, матор 8 година, дорастаст. Депеша начелника среза лужничког Бр. 7904.

Петру Рајковићу, земљоделцу из Добре, среза голубачког, ноћу између 20. и 21. пр. месеца украден је један коњ, матор 8 година, црне длаке, са жигом «В», без роваша. Депеша начелника среза голубачког Бр. 10214.

Милоју Мијаиловићу, земљоделцу из Вранића, среза посавског округа београдског, ноћу између 19. и 20. прошлог месеца украден је један коњ, длаке дорастасте, цветаст, брњаст, са жигом «Т». Депеша начелника среза посавског округа београдског. Бр, 13997.

Ноћу између 16. и 17. прошлог месеца украдена је из затворене штале једна кобила која је била дата на чување Симијону Ристовићу, механцији из Каменице, среза жичког. Кобила је матора 8 година, длаке мрко-дорастасте. Акт начелника среза жичког. Бр. 18384.

Ноћу између 14. и 15. прошлог месеца украден је са паше један коњ Станоју Миленковићу, земљоделцу из Извора, среза лужничког. Коњ је длаке кулатасте, цветаст. Акт начелника среза лужичког Бр. 7715.

Радославу Миловићу, земљод. из Рибнице, среза жичког ноћу између 25. и 26. пр. месеца украдене су две кобиле. Једна је кобила матора 15 година, беле длаке, са жигом «О», а друга је матора 12 година, црне длаке, са жигом «Т.» Депеша начелника среза жичког Бр. 19150.

Велисаву Чворовићу, земљоделцу из Рибнице, среза жичког, ноћу између 25. и 26. пр. месеца украдена је једна кобила, матора 11 година, висока 140 см., дорастаста, са жигом положено «Е». Депеша начелника среза жичког Бр. 19182.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове крађе.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија уредник, Душан Б. Алимпић

БРОЈ 45. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 9. НОВЕМБРА 1908. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела поставити:

за полициског писара треће класе начелства округа подринског, Милана Рајковића, полициског писара исте класе Управе вароши Београда, по службеној потреби;

за полициског писара треће класе Управе вароши Београда, Милоша Рашића, правника—практиканта Управе вароши Београда, и

за писара четврте класе Министарства унутрашњих дела Светолика Ђ. Гајића, правника — практиканта истог Министарства.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 28. октобра 1908. год. у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. зак. о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 4. октобра 1908. год. Бр. 5567, донето на основу члана 144. тачке 9. Устава, које гласи:

„да се Наталија Аксентијевићева, учитељица у Барбатовцу, родом из Приштине и поданица турска, прими у српско поданство, изузетно од §. 44. грађанског закона.“

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 27. октобра, 1908. године, у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела одобрено је решење Државног Савета од 28. октобра ове године Бр. 6348., које гласи:

Одобрава се Министру унутрашњих дела, да на исплату зараде предузимачеве за извршење оправке старих зграда опште државне болнице, поред суме у 4890 динара одобрене највишим решењем СЊ. 6830 од 23. јуна тек. год. према ревидисаном окончаном рачуну и одобрењу Господина Министра грађевина Бр. 8441|908. може утрошити још 1083·56 дакле свега 5973·56 динара, па овај издатак показати у расходу на терет партије ванредних расхода, партије а., позиције бр. 1. буџета санитетског фонда ове године, предвиђене на оправке и доправке болница и других санитетских зграда.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 1. новембра 1908. године у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

Подозрива преписка и тајни састанци с оваким лицем. као и примање тајних поклона од оваког лица, морало је постојати *у време*, у које је то лице већ било извршило подобно кривично дело, или кад је противу њега већ постојало правних основа подозрења због подобног кривичног дела, или кад је оно већ припадало једној дружини опасној по државу. Под друштвом опасним по државу треба разумети такво друштво, чији је циљ управљен на извршење кривичних дела велеиздаје, нарушење јавног мира и побуну. Сасвим је свеједно, да ли је лице, које се с другим лицем упушта у овакву преписку, или долазе на тајне подозриве састанке, или од кога прима тајне поклоне, — да ли је, дакле, знало или не, да је ово друго лице било извршило које подобно дело, или да противу њега постоје основи подозрења, или да је оно у друштву опасном по државу.

2. Као други посебни ближи основ подозрења за поменута кривична дела у т. 2 под *а* § 122 наводи *тајним путем и у већој количини набављено оружје*. Пошто је оружје у већој количини подобно, и у многим случајевима неопходно средство за извршење нарочито велеиздаје и побуне, то се из тајног набављења истог изводи закључак, да постоји намера за извршењем једног од тих кривичних дела, па, онда, да је онај, који је оружје набављао, и извршио. Израз „набављено“ садржи у себи како непосредно прављење оружја, тако и добављање на други начин.

Б. Посебни основи подозрења за кривична дела: *убиство деце, побацивање и одбацивање деце* (§ 122 под *б*).

Код ових кривичних дела из порођаја или побачаја, који се мало пре десио, и ако утробног плода нема, изводи се закључак на постојање једног од ових кривичних дела. За заснивање овога основа подозрења потребно је двоје: прво, да је порођај *правно доказан*. Он се доказује или вештачким мишљењем, или на који други начин, н. пр. признањем или

сведоџбама сведока. Друго, потребно је да утробног плода нема. Ако се касније нађе телесни плод, то више нема овог посебног основа подозрења, али може да постоји општи основ подозрења из т. 11 § 121.

В. Посебни ближи основи подозрења за *кривична дела из користољубља* (§ 122 под *в*.).

За ова кривична дела закон помиње три основа подозрења:

1. Први од ових основа подозрења састоји се у прекомерном трошењу (т. 1 под *в* § 122). Кад неко троши више него што допушта његово имовно стање, онда се из тога допушта закључак, да је он до тих средстава дошао каквим злочином или преступом. Овај ће се основ узети, разуме се, онда, кад то лице није у стању да објасни откуд му средства за трошење. Ти велики трошкови морају бити чињени по извршеном кривичном делу из користољубља, а без значаја је то, да ли су они чињени одмах по извршеном делу или касније, јер је познато, да се учинилац често за дуже време уздржава од трошења да би отклонио сумњу са себе.

2. Други основ подозрења састоји се у томе, што кад је неко ствари, подобне предметима извршеног кривичног дела, тајно или на подозрив начин, или много нижом ценом од њихове праве вредности отуђивао или тражио да их отуђи, онда се из тога изводи закључак, да је тај и учинилац једног од кривичних дела из користољубља (т. 2 под *в* § 122).

За овај основ подозрења, потребно је, дакле ово: прво, ствари морају личити предметима кривичног дела, т. ј. морају изгледати као те ствари. Ако би се доказало да су те ствари баш сами предмети кривичног дела, то противу продавца не би стојао овај основ подозрења већ основ из т. 8 § 121. Друго продаја или тражење продаје ти ствари мора бити учињено или *тајно* или *на подозрив начин*, или много нижом ценом од њихове праве вредности. Кад је продаја учињена тајно или на подозрив начин, онда може бити и по правој вредности, а ако није тајно онда мора бити много испод њихове праве вредности.

Како се овај основ подозрења заснива на сличности продатих ствари са предметима злочина, то треба тражити још и то, да те ствари по својој вредности или особености не одговарају ономе ко их је продао, н. пр. кад један сиромах продаје скупоцен прстен.

3. Закон је у т. 3 под *в* § 122 нарочито издвојио и истакао новце, који су код неког нађени или које је тај издавао, па се они према множини или каквоћи са онима који су кривичним делом одузети или присвојени, тако подударају, да се с вероватношћу мора држати да су исти. Из овога се изводи закључак, да је тај, код кога су ти новци нађени или ко их је издавао, до истих дошао извршењем каквог злочина или преступа из користољубља. Није потребно, да се број нађеног или издатог новца потпуно слаже с бројем новца, који је био предмет кривичног дела, јер је учинилац неке могао издати или изгубити, па да се о томе ништа не зна.

§ 45.

Непотпуни непосредни докази као ближи основи подозрења.[1])

Кад је било речи о подели доказа (раније § 42 под 7), видели смо да закон рачуна у основе подозрења и непосредне непотпуне доказе. За разлику од правих они се зову неправи основи подозрења, јер код њих није реч о закључку из једне на другу чињеницу, већ се чињеница, чија је истинитост у питању, непосредно утврђује тим непотпуним доказима. Ако је н. пр. доказано да је оптужени био на месту учињеног дела, онда ми из тога изводимо закључак да је оптужени извршио дело, међутим, ако један сведок посведочава да је оптужени извршио кривично дело, онда се његова кривица утврђује непосредно. Закон је ове непосредне доказе убројао у основе подозрења због своје непотпуности, т. ј. стога, што они сами за себе не могу дати потпун доказ. Због овога се они још зову и основи подозрења у ширем смислу. И ако закон каже, да и непосредни непотпуни докази служе као ближи основи подозрења, ипак се они од осталих ближих основа разликују у доказној снази. Закон непотпуним непосредним доказима даје полудоказну снагу, сматра их као полудоказе, те су, према томе, јачи од осталих ближих основа подозрења. Ови су основи подозрења набројани таксативно, а не примера ради; према томе, у непотпуне непосредне доказе, по § 123, долазе само ови докази:

1. У т. 1 § 123 помиње се као основ подозрења с полудоказном снагом усмено или писмено признање, које нема све услове признања по закону за потпун доказ. Овамо нарочито долази *вансудско признање*, т. ј. признање које није учињено пред надлежном иследном или судском влашћу. Разуме се, да вансудско признање мора одговарати свима осталим законским захтевима, па да може послужити као основ подозрења. Као вансудско признање закон истиче *хваљење*, т. ј. кад се неко пред другим хвалио да је извршио кривично дело, и таквом хваљењу даје полудоказну снагу, кад се оно покаже вероватним. Ако се ово хваљење, које садржи признање, односи на околности познате само ономе који је извршио дело, онда се оно сматра нарочито вероватним. Основ подозрења може бити и судско признање које у свему не одговара законским условима, само ако је вероватно. Вероватно ће такво признање бити онда, кад се ни по личности онога ко признаје, ни по садржају признања, ни по другим околностима не јавља основана сумња противу његове истинитости.

2. По т. 2 § 123 основ подозрења образује сведоџба једног сведока, која има све услове за важност једне сведоџбе по § 229, али само тако, да се она односи на извршење кривичног дела од извесног лица, т. ј. сведок је морао сам непосредно видети извршење кривичног дела и једно лице означити за учиниоца. Исто тако две незаклете сведоџбе, ако одговарају свима осталим законским условима за важност сведоџбе, образују основ подозрења. Заклетва је могла изостати или стога, што је стварно било немогуће сведока заклети, н. пр. ако је умро, или што је правно то би било немогуће, н. пр. сведок је био испод 16 година.

3. Као основ подозрења закон у т. 3 § 123 узима и исказ повређеног или оштећеног, којим пред смрт означава једно лице за учиниоца, а пре тога се није могло саслушати ни заклети.

Закон, дакле, потпуно изједначава исказ повређеног, н. пр. онога коме је нанета смртоносна повреда, с исказом оштећеног, н. пр. онога који је крађом претрпео штету. — Изјава повређеног или оштећеног мора бити учињено *пред смрт*. Изјави пред смрт се даје већа доказна вредност стога, што по правилу сваки у том тренутку говори истину и боји се лажи; тада се и покварени људи труде да буду што исправнији. Та изјава може бити или *писмена* или *усмена*.

(наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић

[1]) *Kitka*, Beweislehre 361—371; *Rulf*, Commentar 235—256.

О ПРЕТРЕСУ СТАНА И УЗАПЋЕЊУ ПИСАМА

(свршетак)

Често се дешава да оптужени, који је тако позван да покаже од куда су му суме новца, које су нађене у његовом притежању, наведе да су оне његова уштеђевина од извесног броја година. Овај систем одбране, прост по изгледу, врло је вешт: он приморава истрагу, да прибавља доказ о противном, доказ увек тежак, често немогућан, с погледом на протекло време и допушта оптуженом да се заклања за ову тешкоћу. Шта треба да ради тада иследник? Он треба да се преда темељној студији његових средстава за живот, његових прихода и обичних трошкова, имајући у виду његов начин живота, породичне или друге терете које има да сноси оптужени, и на тај начин моћи ће строго контролисати његове исказе. У овоме случају, као и у многим другим случајевима, сва мајсторија, сви више или мање вешти маневри, које је оптужени употребио да се оправда, најпосле ће га само компромитовати. Лажни детаљи којима је поткрепљивао своје изказе биће моћно оружје које ће истрага употребити против њега и он ће често пута бити ухваћен у својој сопственој замци. Лопов, на пример, на питање од куда му је сума од три стотине динара, која је нађена у његовом стану, изјави: да он ту суму новца има од пре дванајестину година. Но, датум златног новца који је нађен у тој суми, показује да је тај новац кован после тога времена т. ј. доцније, после, онога времена за које оптужени наводи да је у истом прибавио овај новац, н. пр. пре шест, седам година. Лаж оптуженога биће јасно обелодањена.

Кад се извршеним претресом не могне пронаћи украђена сума новца, умесно је трагати да ли оптужени није потрошио сву ову суму или неки део њен. Често се дешава да га баш необични трошкови које чини излажу подозрењу. Био то какав распусник, пијаница или коцкар, он хита по извршеном злочину, да задовољи своју омиљену страст, и ако би најпростија памет налагала да то не чини, бар за време трагања у првом периоду истраге. Пада у очи да то раде и најобазрвији злочинци, баш и они, који су показали највише вештине и лукавства у извршењу злочина, и да они најбрж еизлазе из ове резерве, која им међутим може врло згодно да послужи да избегну казну. Сви хитају да потроше у крчми или у развратним местима плод свога злочина, показујући на тај начин изненадно и необично богаство, веома подесно да их изложи подозрењу.

Овоме тако честом факту могло би се дати готово једно психолошко објашњење: што злочинци, већином страсни, занесени својим силним прохтевима, да би исте задовољили чекају само моменат, кад им је злочин прибавио средства за то; у овоме циљу они га и врше, подајући се слепо фаталној страсти којој се не могу противити, која их заноси, и која, ако не искључује апсолутну слободну вољу, слаби је, спутава је и умањује њену акцију у овим узбурканим мозговима!

На истрази лежи да дефинише колика је и из чега се састоји т. ј. у каквој је монети сума новца која је тако потрошена, било да је иста у новчаницама, било у звечећем, златном или сребрном новцу или просто у ситном новцу. Јер, та околност ако је та сума иста онаква и у онаквој монети као што је она, што је украђена, може да конституише више или мање важан основ против онога спрам кога је управљена.

У општо овај новац о коме је реч, т. ј. који је прибављен злочином, треба одузети сваки пут ма у чијим рукама да се нађе, само ако је истрага разним доказима успела да утврди да је исти оштећеног.

* * *

Осим предмета: оруђа које је послужило за извршење каквог кривичног дела, ствари и новца, прибављених кривичним делом, на чији проналазак циља претрес у домицилу оптуженог и истраживање по кући, — претрес треба да тежи још и за тим: да открије и друге трагове извршења кривичног дела, само ако је исто такво да на личности кривца, или његовим стварима оставља ове трагове. Код убиства н. пр. врло је вероватно да се на хаљинама, покривачу и кошуљи претпостављеног виновника овог дела може наћи крвних мрља и отисака. Претрес има за циљ да пронађе и одузме све ствари које су умрљане на тај начин.

Ове су мрље драгоцене, јер и ако оне не сведоче неминовно, апсолутно, да је онај на чијем се лицу или у чијем су стану констатоване, учествовао у злочину, не ослобођавају га формално да дâ објашњење од куда су т. ј. како су постале ове мрље.

У осталом, благодарећи огромном напретку који је достигла микрографичка наука, данас се успева савршено, кад се ове сумњиве мрље подвргну извесним реагентима, да се детерминише до извесности: да ли су ове мрље од крви или не.

Из овога се види какви се огромни докази могу добити претресом само ако се он врши онако и са онаквом озбиљношћу каква се тражи од иследника при овој радњи у истрази.

Узапћење хартија, писама, разних писмена која су у вези са извршењем каквог кривичног дела, показује такође велику корист коју истрага може да извуче из ове мере.

Испитивање хартија, писама и у опште писмена која су нађена у стану оптуженог показује велику важност, јер се ова писмена из ближе или даље, могу односити на злочин, објаснити његову побуду, расветлити многе тамне стране и открити тајну. Она су такође подесна да покажу *modus vivendi* оптуженог, да упознаду истрагу са његовим пословима и његовим везама и односима са каквим више или мање подозривим лицима, која, ако не могну да даду корисна објашњења, могу се и сама сматрати у истрази, било као са-извршиоци, било као саучасници, према приликама.

Претрес има поред осталог што смо изложили и тај циљ: да пронађе и узапти сву сумњиву коресподенцију из које се може добити какав важан доказ за истрагу.

У овој материји иследник има врло велика овлашћења. Истина. тајна писама и телеграфских депеша, у принципу је неповредима. Али по члану 23. устава то не важи *у случају кривичне истраге и у случају рата.* („Неповредна је тајна писама и телеграфских депеша, осим у случају кривичне истраге и у случају рата". — чл. 23. устава).

Правило о неповредимости тајне писама каже Roudolphe Rousseau, (Traité de la correspondance par lettres missives et télégrammes стр. 212.) „*мора да допушта пред потребама истраге једног злочина који компромитује општи интерес. Следствено, ослањајући се на одредбе кривичног поступка, које дају право истражном судији да истражује све доказе за злочин који испљује, правознанство је једнодушно у одлуци да писма подлеже судској истрази, и да губећи своју неповредимост могу да служе за основ кривичној истрази*".

Овај аутор додаје даље: „*Правознанство овим много вређа принцип неповредимости писама. При све том ово је легитимно, јер истраживање злочина има толику исту важност за јавну сигурност и појединце, колико и тајна писама, и кад истражном судији не би било допуштено да истражује кореспонденцију оптужених или трећих лица, многи би злочини остали некажњени*".

Ова документа — писмена — иследник може да узапти свуда, у стану оптуженог, на пошти и у стану трећих лица. — §§ 82. и 83. кр. пост. Пред вишим разлозима општег интереса уступа и сам принцип неповредимости тајне писама! Ово је освештала доктрина и правознанство. Само: „писма која сродни обвињеног другим лицима пишу, или обратно, не могу се никад узаптити. — § 85. кр. пост.

Отварање и прегледање узапћених писама и кореспонденције врши се по § 82. кр. пост. у присуству два сведока „и где је могуће и самог обвињеног."

Тајне фамилијарне не смеју се никако издавати.

По себи се разуме да писма која су упутила оптуженоме трећа лица за време истраге, или оптужени њима, подлеже непосредној контроли иследника, који их може узаптити ако у њима има корисних података за манифестацију истине. — § 84. кр. пост.

Предаја ове коресподенције оптуженоме или трећим лицима, подлежи дакле одобрењу иследника који је чита, и по том даје своје одобрење. — § 87. кр. пост. Оптужени који знају за ову контролу, добро се чувају да у својим писмима открију факта која су сакрили за време испита, али кад су тешке и хитне прилике, кад им је апсолутно нужно да саопште другима у којима имају поверења или интересованим лицима, какав

лажан alibi, какво средство за одбрану и т. д. и т. д. многи се решавају да сакрију од ове мрске контроле ову кореспонденцију за чијом је тајном стало истрази да је сазна.

Најчешће се дешава, да се ова тајна пошиљка писама, о којој је реч, врши преко оних који су били у затвору заједно са оптуженим за какву мању кривицу, па ослобођени, тако да многе истраге које су у почетку биле на чврстој основи и обећавале најсрећније резултате, буду на тај начин изненада ометене и компромитоване овим општењем за које не зна иследник.

На иследнику је дакле да води строг надзор над личношћу оптуженог и онима који су с њим у затвору за све време истраге, тако да не буде никакве комуникације са спољашношћу, или ако се иста покуша, — покушај који може да буде повољан за манифестацију истине — да се та писма оптуженог у којима удешава одбрану, ухвате код самог оног лица коме је оптужени поверио предају, пре него што их оно буде предало. У томе ће увек имати драгоцених података за кривицу.

Узапћење и отварање писама не сме бити код преступа, који се казне повчаном казном или затвором до шест месеци. — § 86. кр. пост.

* * *

Изложене сумарне консидерације показују колико важну улогу има претрес у истрази. На иследнику је да је појми и изврши онако како то захтева ова деликатна, често незахвална мисија, како би истрага могла извући оне користи које се од ове важне мере очекују. У тој цељи смо и изложили ове напомене и упуте које пружа доктрина о овој материји, чија је студија потребна иследнику, ма колико да је велико његово искуство. Срећни су они који у испуњавању ове деликатне дужности, буду располагали са оба поменута својства: знањем доктрине и искуством,

Милош М. Станојевић.
судија.

РЕОРГАНИЗАЦИЈА ПОЛИЦИЈЕ У ФРАНЦУСКОЈ

(НАСТАВАК)

На сваких 100 кућа мора имати по један полицијски агенат и по један пољски чувар, а на сваких 300 кућа по два полицијска агента и по три пољска чувара. Сви ови људи оружани су и униформисани. Осем њих, постоје и приватни чувари, које може држати сваки појединац, који има више од 100 хектара земље.*** Али има још и нешто боље. Сваки становник општине учествује лично у одржању своје и својих сугрђана сигурности. Ноћна је стража једна врста националне страже, у којој узима учешћа сваки здрав грађанин. Једна група, састављена најмање од 6 лица, крстари сваке ноћи по општинској територији у цињу надзиравања мимопролазника и хапшења злочинаца. Половина од ове групе стражари до поноћи, а половина од поноћи. На случај да неко од ових стражара погине или буде рањен у вршењу стражарске дужности, његова жена и деца имају права на пенсију или на накнаду трошкова око лечења.

И кад је овако у једној малој земљи, која располаже са много мање средстава но Француска, зашто се не би и у Француској помоћу довољне полиције осигурала сигурност грађана, кад је ово сигурност главна дужност — *raison d'être* сваке владе.?

Г. Фејолеј генерални адвокат при касационом суду такође је мишљења, да полиција није ствар општинска, већ ствар јавног, општег и друштвеног реда.

Покретне бригаде нису у стању да замене локалне агенте. Пољски чувари треба да остану, ну с тим да их поставља окружни начелник, бирајући их међу старим подофицирима и ислужењим војницима. Поред овога, треба их донекле војнички организовати и ставити под непосредни надзор команданта жандармеријских бригада у сваком погледу. Овим се никако не искључује акција општинских председника, која је апсолутно легитимна за све што се односи на чисто локалну полицију.

Г. Берле, председник суда у Шато-Шинону наводи за пример жандармерију у Немачкој, у којој су жандарми, и ако је она права војничка земља, обични полицијски агенти, који не зависе од министра војног, већ директно од министра правде, а индиректно од министра унутрашњих дела. У немачким општинама налазе се полицијски агенти, али они нису локални, већ зависе од кантоналних комесара, које поставља министар унутрашњих дела. Нешто слично могло би се увести и у Француској. Треба обновити установу старих кантоналних комесара, ну с тим да они не буду политичке личности, већ искључиво органи за истраживање кривичних дела, који ће једновремено зависити и од министра правде и од министра унутрашњих дела. На овај начин створила би се стална локална полиција, која би одлично познавала локалне потребе и надзиравала познате злочинце и крадљивце. Поред покретних жандармеријских бригада, потребна је, дакле, и локална полиција, која чак може бити организована и из локалних елемената, али која ниуколико неће зависити од општинске власти, већ од министра унутрашњих дела и правде.

Г. Густав Ле Поатвен, истражни судија у Паризу констатује, пре свега, да су сви говорници сложни у томе, да пољску полицију у Француској данас поглавито обавља жандармерија, и да од пољских и приватних чувара нема никакве користи.

Жандармерија одлично врши своју службу, и корисно помаже и администрацију и правосуђе, али је сама она недовољна за све потребе пољске полиције. С тога је потребна централна организација полиције у сваком окружном месту, која ће бити у стању да задовољи све полицијске потребе у округу. Шеф ове полиције треба да буде окружни начелник, а њени агенти распоређивали би се по округу према потреби службе, али не стално и у истим местима. Ово с тога, да не би, будући у сталном додиру са месном популацијом, подлегли локалним утицајима, што је по службу увек штетно и опасно. Пољске чуваре не треба ни узимати у обзир за ову полицију. Могу се, међутим, и даље задржати, али само као чисто локални агенти за чување сеоских усева, извршење општинских наредаба и осигурање реда на панађурима и трговима.

Г. Мурал, саветник из Руана, слаже се са предговорником односно пољских чувара и жандармерије, и додаје:

Сеоски криминалитет може се поделити на две групе: локални и страни. У прву групу, долазе, махом, пољске крађе, и тек по изузетку злонамерне паљевине и тежи злочини, који обично имају за мотив пасију, завист или освету. Извршиоци ових дела обично су познати, а што их власт не проналази, то је с тога, што нико неће да их прокаже, било из страха, било због сродничких, пријатељских, суседних и других веза.

Кривична дела, која спадају у другу групу, врше скитнице, цигани и професионални злочинци у опште. Ту долазе тежи злочини и веће крађе.

Реформа полиције, према овоме, произвела би најсрећније резултате, ну под условом, да буде комплетирана реформом законодавства о скитницама и странцима, пошто су скитнице и странци први узрок ове друге групе криминалитета по селима.

Ако се, дакле, жели осигурати у пољима ефективна сигурност, треба пољске чуваре заменити једним новим организмом. Поред жандармерије, коју треба одржати у данашњем стању, потребно је још створити у свакој, или бар у свакој важнијој општини, аутономну, довољно јерархизовану и, у главноме покретну полицију, која ће искључиво зависити од истражне власти. Ова централна власт може бити и министар унутрашњих дела, али ипак зато нова полиција треба да стоји у тесној вези и са судским властима.

Почасни окружни начелник *г. Бегнер* у свему је сагласан са мишљењима г.г. Жигона и Гримонели-а о јединству и централизацији полиције, и сматра да је неопходно потребно да жандармерија и у будуће задржи своју данашњу организацију и карактер. Усамљени жандарми без војничких шефова, који би живели као добри грађани у средини популације, изгубили би брзо свој војнички дух, дисциплину и професионалну независност, који чине снагу жандармерије, и који су, и поред свих политичких пертурбација, очували њен престиж и морални ауторитет.

За овим је *г. Енгелен*, председник суда у Цутфену (Холандија), на молбу

*** По закону 50 хектара, а земља треба да је груписана (чл. 24). Ал.

А. Ривијера, говорио о полицији у Холандији.

Организација холандске полиције, по тврђењу говорниковом, доста је слична организацији полиције у Француској, само што се ни мало не бави политиком, нити води рачуна о „нашим“ и „вашим“.

У Холандији постоји, на првом месту, жандармерија. организована по бригадама. То су војници, који зависе од министра војног, и који су потчињени војничкој дисциплини. У служби су одлични, а и на масу имају великог утицаја. Жандарми, који не покажу довољно склоности за полицијску службу, враћају се у војску, одакле су и узети. На овај начин жандармерија је увек састављена из органа по избору.

Поред ових жандарма војника, у Холандији постоје, као и у Немачкој, *локални жандарми*, који су расути по целој краљевини. То никако нису војници, нити су им шефови официри, нити станују у заједничким касарнама, већ у својим домицилима, као и обични грађани. Према овоме, они би се готово могли назвати чиновницима.

И ова жандармерија веома је корисна, нарочито у пољима; жандарми живе у средини грађана, и с тога их познају врло добро; политиком се никако не занимају.

Ове две врсте жандарма сачињавају у Холандији краљевску или државну полицију. Поред ове, постоји и општинска полиција, коју сачињавају полицијски агенти и пољски чувари. Надлежност ових органа ограничена је искључиво на општину којој припадају, али по овлашћењу министра правде они могу делати и по целој територији у материји злочина, преступа и иступа. Општинску полицију издржавају саме општине.

Г. Гриманели — У главноме, то су три полициска органа?

Г. Енгелен. Сасвим тачно. Два зависе од државе: жандарми војници и локални жандарми (поставља их држава а плаћају општине), а трећи (полицијски агенти и пољски чувари) искључиво од општине.

Г. Гриманели — Ко поставља жандарме?

Г. Енгелен — Жандарме војнике поставља министар војни, а локалне жандарме минстар правде.

Г. Прево — Јесу ли локални жандарми униформисани?

Г. Енгелен — Јесу. Изузетак чине само они, који надзиравају лов и риболов.

Г. Шарантије — Могу ли се пресвлачити и радити службене послове у цивилном оделу?

Г. Енгелен — Могу.

Г. Шарантије — А могу ли то чинити и жандарми војници?

Г. Енгелен — Могу, само не знам да ли смеју то чинити по својој сопственој иницијативи. У сваком случају, ако само интерес службе захтева, они се пресвлаче у цивилно одело. Ова промена одела чак је и обавезна у извесним случајевима. Тако н. пр. према новом холандском закону о малолетним кривцима, који се у пракси показао толико користан, окривљене малолетнике спроводе увек жандарми у цивилу.

Г. Пол Кан, адвокат при апелационом суду, поводом ранијег говора о жандармима у Немачкој, излаже у кратко организацију полиције у Немачкој, и вели:

У Немачкој има три врсте полиције. На првом месту долази жандармерија, која се искључиво регрутује међу одличним подофицирима сталног кадра. Она је надлежна и за вароши и за поља, и од неоцењене је користи. Жандарми су активни, патролирају веома много и хватају много више скитница но француски жандарми. Они су у државним рукама — органи царства — а не појединих савезних држава. Према овоме, њихова надлежност простире се на целу територију царевине.

Другу полицију сачињавају *шуцмани*, који постоје по варошима и врше превентивну и репресивну полицију.

И најзад, у пољима постоји трећа врста полиције — пољски и шумски чувари. Органи ови активнији су од француских пољских чувара, јер су млади људи и узети из војске.

Полиција ова, и ако није савршена, даје озбиљне резултате.

Поред свега овога постоји још и Одељење Опште Сигурности за вођење истрага.

Сви говорници сложни су у томе, да пољска полиција у Француској није добра, и да је треба реорганизовати, само што се не слажу у начину ове реорганизације. Од нове пољске полиције тражи се да врши најразноврсније службе: да осигурава јавну сигурност, да извршује судске налоге, да пази на сумњиве личности, да служи као оружана сила и т. д. а ово је немогућно. Са ових разлога г. Кан је мишљења, да треба створити више врста полиције, са више разних организама, јер су службе, које се захтевају од пољске полиције, веома разнолике, те их с тога не могу ни вршити исти агенти. По његовом предлогу нову полицију треба да састављају:

1. *Жандармерија*, која би имала за дужност да се стара о јавној сигурности по путевима и у пољима; да потпомаже пољске чуваре или њихове заменике, и да хвата злочинце и преступнике.

2. *Пољски чувари,* који би имали за задатак да се старају о сигурности по селима, да предупређују кривична дела и констатују, међу првима, њихово извршење, и најзад

3. За вођење истрага и извршење судских налога потребан је и трећи полицијски елеменат, онај одељења опште сигурности са покретним бригадама, које би могле слободно циркулисати и, према потреби, обраћати се за помоћ суседним бригадама, жандармерији и пољским чуварима.

На овој основи доћи ће се брже до решења питања. Само један полицијски орган, по мишљењу говорниковом, неће никад моћи са успехом обављати толике разноврсне и деликатне дужности, које би му закон поверио.

Овим је г. Кан завршио свој говор, после чега је председник изјавио, да је ова дуга дискусија унела у дискутовано питање мноштво информација о манама и недостацима француске полиције, али да није успела да прецизно одреди лек за лечење констатоване болести.

У Француској постоје три полицијска органа, дакле као и у Немачкој, те се с тога, с обзиром на оно што је казано о немачкој полицији, не може закључити да зло у француској полицији долази због одсуства једне врсте полицијских органа. То није број полицијских органа који Француској недостаје, већ зло потиче отуда што већина ових органа рђаво функционише.

Прва сигурност, чију потребу осећа цео свет, јесте лична. Она, као и имовна сигурност, нарочито су угрожене у пољима. Наши управници имају дужност да свакога довољно заштите, а на нама је да им покажемо пут и начин којим ће ово најбоље постићи. Опште је мишљење, да ми немамо пољске полиције, и да је треба организовати. Али, ово је само негативан закључак до кога смо дошли. Потребно је, међутим, да ми дођемо и до једног позитивног закључка, и да кажемо: „Ми вам у главноме саветујемо ово.“ Најбоље студије и опсервације непотпуне су без закључака.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

Д. Ђ. Алимпић.

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

БРАЋА ПЕЛИСИЈЕР

ИЗ ЗАБЕЛЕЖАКА ЈЕДНОГ ФРАНЦУСКОГ ДЕТЕКТИВА

Господин Фердинанд Пелисијер, трули богаташ, био је сопственик једне трговине у улици Lafayette, затим једне виле у Passy и читавог туцета правих касарни за издавање под кирију у кварту la Villette. Он је свако вече седео за својим резервисаним столом у Comédie française, а за тим још и по један сат код l'Hermite-a недалеко од северне железничке станице. Није био више млад, није се женио, и није знао ни за какво веће задовољство него да седи у позоришту, а по том да са неколико пријатеља проведе краће време у паметном разговору.

Једнога је вечера опет тако седео код l'Hermite-a и причао своме друштву, како му предстоји изненадна радост: његов брат Антоан, који већ 25 година живи у Хуаску у Чили, изгубио је супругу и намерава да се стално настани у Паризу. Антоан сада распродаје своје непокретности и кроз кратко време биће већ у Паризу.

Шест недеља после тога вечера био је Фердинанд Пелисијер извештен, да му је брат отпутовао из Хуаска за Сан Франциско, и да ће потом преко Њујорка — Сутамптона за Париз; за четрнаест дана мора већ бити ту.

„То је красан младић“ причаше Фердинанд, „и он мора постати сталан гост за нашим столом. Уверен сам да ћете га сви заволети. Баш сам љубопитан, да ли се што променио. Његова је последња

слика од пре петнаест година из Чиле — но, ту је истина нешто мршав; али клима тамо доле, та грдно истроши човека.«

Идућег вечера затекли су га пријатељи нешто нерасположеног; вино није нешто годило његовом иначе одличном стомаку; к томе му је још била дошла вест од брата, Антоана, да ће доћи осам дана доцније но што је обећао, јер је у Њујорку морао остати дуже код својих пријатеља Пемброка и Гибсона, да би довршили неке своје трговачке послове, што није било могуће учинити у Хуаску.

»Тако сам се радовао, да буде овде баш о моме рођен-дану«.

Идућега вечера не дође Пелисијер у своје друштво, први пут после дванаест година. Пријатељи се решише да му учине посету у случају да га и сутра у вече не буде било. Како његово место за резервисаним столом и сутра дан у вече остаде празно, један од пријатеља, Менијер, отиде сутра дан по подне у Passy, где је Пелисијер становао. Зазвони на капији, али се нико не јави. Кроз отвор на сандучету за писма могло се само видети да у њему леже неколико писама.

Како Пелисијер није имао вратара, као што је то иначе обичај у Француској, па чак ни сталне кућевне послуге Менијер отиде старој госпођи Барбети, која је становала у једној кућици до виле. Менијер је знао, да госпођа Барбети врши покућарску службу код Пелисијера, те се надао да ће од ње сазнати шта је са његовим пријатељем. Госпођа Барбети налазила се у највећем узбуђењу. Баш је намеравала да отиде у полицију и јави да господин Пелисијер никако не отвара свој стан.

Полиција је убрзо дошла са брављаром те отвориште стан господина Пелисијера. У првој соби било је све у добром реду, али у другој је соби лежао у своме кревету господин Пелисијер мртав.

Одмах буду дозвани судски лекар и истражни комесар, те све околности буду испитане и увиђај учињен. Све се налазило у своме реду; у лампи је било мало гаса изгорело; на столићу поред кревета налазило се неколико кутија и флашица са разним лекаријама у њима, а у поштанском сандучићу било је једно писмо и један телеграм. Прво је било отказ једнога стана, а друго од брата покојниковог и то већ из Лондона.

Писмо је гласило: »Отказујем вам свој стан од 1. априла, пошто се пећи пуше. — М. Лосрет, столар.«

У телеграму је стојало: »Драги брате, ја сам већ овде, пошто су послови већ посвршавани; усмено опширније. Очекуј ме ових дана. Лондон, Шанигрос Хотел. — Антоан.«

Менијер и остали пријатељи покојникови били су тешко потресени; телеграфисали су одмах у Лондон и истога вечера још добиште одговор:

»Дубоко сам ојађен! Долазим одмах преко Довера. Хвала! — Антоан Пелисијер.«

»Обичним паробродом и брзим возом може већ у пола осам бити овде, рече један од пријатеља. Ја мислим да би га неко од нас требало да дочека. Сиромах човек! Двадесет и пет година како странствује и враћа се баш да сахрани брата.«

»То је истина, ја бих врло радо ишао на станицу, али како ћу да га познам?«

»Пелисијер је говорио о некој братовљевој слици.«

»Заиста — идем одмах тога ради у Паси.«

Кроз један сат већ се вратио Менијер са једном фотографијом, која је представљала једног великог смеђег господина; на полеђини је било написано: »Своме драгом брату — Антоан.«

Уз припомоћ те, истина мало већ отрцане, фотографије, Менијеру је заиста пошло за руком да на станици по доласку воза упозна брата Пелисијера.

»Извините, ако се не варам, господин Антоан Пелисијер?«

»Да, тако је моје име! А с ким имам част говорити?«

»Аугуст Менијер, пријатељ вашега покојнога брата; примите моје искрено саучешће.«

»Хвала вам од срца. А шта је то било. Зна ли се већ што год?«

»Лекар је мишљења да је капља у срцу; Фердинанд је имао доста кратко дисање.«

»А како сте ме то одмах познали?«

»Спомоћу ове старе фотографије!«

»Господин Пелисијер посматраше дирнуто слику и метну је у џеп са речима: »Чини ми се, да сам му је послао отприлике пре дванаест година.«

»Причао нам је о томе добри Фердинанд.«

»Хоћете ли ме пратити до Паси?«

»Ако допустите«.

»Ја сам истина постао већ готово са свим стран у Европи и биће вам веома захвалан, ако бисте ми се нашли у помоћи.«

»Са задовољством, врло радо!« —

Сахрана покојнога Фердинанда Пелисијера извршена је већ идућега дана. Секцијом је утврђено, да је смрт наступила пре најмање седамдесет сати, а као узрок узета је капља у срцу. У стомаку је нађена прилична количина отрова, али се за њега морало узети да потиче из једне медицине, која је истог отрова садржавала; за ту је медицину опет утврђено, да ју је сам Пелисијер купио у једној апотеци баш пред Божић.

Како никакав тестамент није био нађен, то је се Антоан Пелисијер појавио као законити наследник све Фердинандове заоставштине.

* * *

»И за ово се морам опет обратити за вашу помоћ, рече Антоан Пелисијер сутра дан Менијеру, коме је за успомену поклонио један скупоцен сат и један брилјантски прстен покојников; »колико је управо имао мој брат готовине? Ја знам само то, да је он био врло чуваран, а и ја сам му пре неколико година вратио дуг од две стотине хиљада франака.«

Менијер се мало распитао и још је истога дана утврдио, да је целокупна имовина покојникова у готовини један милион и сто педесет хиљада динара, и да се налази у државним хартијама код једне банке у депозиту. Сем тога господин Пенисијер је имао још и огромне непокретности у Паризу, које смо горе већ поменули.

»За те бих непокретности хтео да узмем за управитеља једнога адвоката — да ли бисте ми ви могли кога препоручити?«

»Ако би вам био можда мој брат погодан?«

»Ваш брат? То је изврсно, господине Менијеру! Ваш брат може бити уверен да ће у мени имати либералног властодавца. — Пардон, господине Менијеру, у овој забуни заборавио сам и да питам: јесте ли и ви правник?«

»Не, не, ја сам професор на лицеју Карла Великога.«

»Ах тако. на државном лицеју. Смем ли вас молити да ме легитимирате код Француске Банке? Моје хартије долазе тек преко Валпарајза — ја нисам ни слутио да ћу их требати, а ко зна када ће лађа стићи.

»Са задовољством, господине Пелисијеру! Главни благајник Француске Банке мој је присни пријатељ«....

Једног од идућих дана извести господин Антоан Пелисијер свога новога познаника, да ће услед разних послова отпутовати у Лондон на неколико недеља, молећи га да за време његовога одсуства добро припази на све имање.

* * *

Од тада је прошло четрнаест дана. Било је право јануарско хладно јутро, када су пред Пелисијерову вилу у Passy застала једна кола и из њих изашао један дебели господин. Чим је сишао зазвони на капији, где се мало по том јави стара госпођа Барбети, отворивши капију.

»Је ли господин Пелисијер код куће?«

»На жалост — отпутовао је.»

»Та шта велите — отпутовао. А куда то?«

»То не знам. А с киме имам част говорити?«

»Моје је име Пелисијер — ја сам брат господинов«.

»Та није могуће! Господин Антоан никада о томе није ништа говорио, да има брата.«

»Антоан се зовем ја, госпођо. Мој брат Фердинанд. — «

»Господин Фердинанд? Па он је умро!«

»Који вам је ђаво, госпођо? Та не рекосте ми мало час да је отпутовао?«

»Да, али отпутовао је господин Антоан Пелисијер. Господин Фердинанд је умро почетком јануара.«

Дебељко је стајао неколико тренутака запрепашћен; за тим се прибра и отрча одмах у полицијски комесаријат.

Сада се цела превара обелодани. Комесар извести криминалну полицију и она да налог детективу X. (из чијих су забележака ови редови) да пође трагом злочинчевим, не би ли се могао предати законској правди.

Резултат детективог трагања био је овај:

Покојни господин Фердинанд пао је као жртва злочина. Један рафинирани

злочинац, који је потпуно тачно знао све покојникове животне навике отровао га је у његовој сопственој вили, уклонио све трагове дела и отпутовао за Лондон, да се оданде јави као господин Антоан, те да на тај начин придигне сву заоставштину која се налазила у државним хартијама у Француској Банци. Фотографију братовљеву заменио је злочинац својом сопственом, не би ли на тај начин дошао до доказа о идентификацији.

Добри господин професор Менијер запао је у одговорност за гарантију суме од милион сто педесет хиљада динара, колико је Француска Банка на професорово јемство издала злочинцу. Прави брат Антоан дошао је, као што је раније био јавио из Њујорка, после три недеље дана — да нађе празно гнездо.

Детектив Х. утврдио је, да је се злочинац укрцао на лађу »Идуна« за Сиднеј, али земаљској правди није могао допасти шака, пошто је доказано, да је сам Бог казнио злочинца: «Идуна« се приликом изненадног тајфуна потопила код Суматре и нико живи са ње није изнео главе.

ПРЕВЕО Д.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I

Деловођа општине породинске пита:

Паун Р. Васиљевић овд. осуђен је по трима извршним пресудама суда ово-општинског, а по разним грађанским споровима, да плати 130.40 дин.

Паун има два теглећа вола и једну кобилу без ждребета.

За извршење речених пресуда суд ово-општински узео је у попис Паунову кобилу, налазећи да по § 471. грађ. суд. пост. кобилу може узети у попис и продати, јер је без ждребета.

Паунова жена изјавила је код власти среза моравског жалбу противу пописа, наводећи да је пописата кобила њена својина, а не дужника мужа јој Пауна.

Начелник срески упутио је ову жалбу суду општ. породинске с питањем: на основу ког законског прописа је суд могао узети у попис кобилу.

На ово питање општ. суд је актом Бр. 2941. одговорио: да је кобилу узео у попис на основу § 471. грађ. суд. пост. пошто дужник Паун, као земљоделац има још два теглећа вола.

Начелник срески актом Бр. 16241 извештава општ. суд и вели: да се по § 471. грађ. суд. пост. кобила не може узети у попис, и ако је без ждребета.

И тако је осујећена наплата.

Молим за одговор.

1. Чије је гледиште у овом случају правилно и на закону основано да ли општ. суда или среског начелника.

2. Решење овога питања, спада ли у делокруг административне власти, или је ово чисто судска ствар? и

3. Има ли срески начелник право, да оваква питања решава простим актом или наредбом?

На ово питање одговарамо:

По § 471. грађанског судског поступка, изузета је од пописа, поред осталог, и кобила са ждребетом до године дана.

Са свим је разумљиво, да се кобила не би могла узети у попис и ако нема ждребета, јер законодавац није имао намеру да кобилу задржи од пописа само у случајевима кад она има ждребе и ради ждребета, него је хтео уз кобилу да сачува и ждребе, ако није старије од једне године, пошто оно до тога времена не преставља скоро никакву вредност.

Према томе, гледиште среског начелника потпуно је правилно, јер се кобила није смела узети у попис.

Кад је суд ипак то учинио, онда је начелник срески, поводом изјављене жалбе, био надлежан и дужан да овакав рад поништи, по праву које му даје чл. 33. закона о уређењу округа и срезова, пошто је овде заснован један административни спор, било да је кобила својина жене Паунове, па да је она упућена на парницу по § 466. грађ. суд. поступка, било да се Паун узме као сопственик кобиле.

Начелник срески ништи рад својим претписом — актом.

II

Суд општине добрачке, актом својим Бр. 1462, пита:

Почетком 1904. године, ова се општина одвојила од општине велико-шењске.

До дана одвајања било је исплаћено особље општине шењске, а тако и школа шењска у свима њеним потраживањима, док је, међутим, школа добрачка остала неисплаћена, ма да је у то доба остало у В. Шењу на дугу око 500 дин. општ. прireза.

Нешто у овом ненаплаћеном прирезу, нешто у уступљеним стварима, општина в. шењска остала је дужна овој општини, по коначном обрачуну 828·50 динара, са обвезом, да ову суму измири из буџета за 1904. год.

Овакав обрачун и уговор потписали су сви чланови са целим одборима обеју општина.

Општина в. шењска није исплатила овај дуг ни у 1904. па ни у 1905. години.

На захтев овога суда одговорила је актом својим од 6. априла 1906. год. да ће овај дуг измирити до краја 1906. године, али и то не учини.

Из рачуна за 1905. год. види се, да је општина шењска по својим књигама показивала дуг овој општини у 828·50 дин. а за даље године ову суму више није показивала, него је место ове општине дошао као поверилац Петроније Младеновић па и исплаћен, а општина остала све до сада неизмирена.

Како је оваквим поступком нанесена осетна штета овој општини, она моли за обавештење: да ли да подигне кривичну тужбу против оних чланова општине шењске, који су из буџета за 1906. год. изоставили ову општину као повериоца, за дело из § 147. кр. закона или да води редован грађански спор.

Ово је прво питање, што га овај суд чини од како постоји П. Гласник, па моли да му се као претплатнику одговори?

— На ово питање одговарамо:

Не може се извести кривична одговорност из § 147. кр. закона за оне општ. чланове, који су из буџета за 1906. годину изоставили општину добрачску као повериоца, па метнули Петронија, ако је и он имао да прима од исте општине извесну суму.

Како се, међутим, дуг утврђује и наручитим писменом, а доцније је признат и актом од 6. априла, то нека суд преко свога пуномоћника, тражи обезбеђење на покретна и непокретна добра општ. шењске, ако их има, па за тим и осуду, и онда настане преко надзорних власти, да се ова сума унесе у буџет као издатак за прву рачунску годину.

III

Суд општине преображењске, актом својим Бр. 1216, пита:

»Многи сопственици воденица из ове општине долазе овоме суду па се жале, како им суседи поред воденичких вода подривају и стешњавају воде, да они једва пролазе њима.

Кад је од ових сопственика затражен доказ о томе, колико треба да су широке њихове воде они су одговорили: »па суд сам зна колико мора бити широка једна вода по закону.«

Како, међутим, ни једним законом није предвиђено, колика треба да буде ширина воденичне воде на поточарама, то се моли уредништво за што скорији одговор: како да поступи суд у овоме спору.?

— На ово питање одговарамо:

Кад год је реч о количини воде, која се има употребити, или се породи питање о подизању грађевина на води, онда се то регулисава законом о водама.

Међутим, кад је питање о заузећу земљишта, које служи за воду, онда се то расправља по § 375. а. кр. закона. ако је заузеће скорашње и кривица није застарила иначе као редован грађански спор.

Да ли је заузеће учињено или не, има да докаже тужилац било тапијом, било сведоцима и другим доказним средствима, јер ширина воде није стално одређена каквим законом, него дотични сопственици купују сами земљишта колико им за одговарајућу количину воде буде требало.

IV

Суд општине рођевачке, актом својим Бр. 2367, пита:

Многа лица из ове општине задужена су са по 4 динара на име јошаничког и овчарског кулука у 1906. години, а међутим, у то доба била су ослобођена од плаћања личног пореза услед старости или неспособности.

Сада, пак, када је суд приступио наплати ове кулучке замене, иста се лица буне и веле да овај кулук (замену) не треба да плате, пошто су ослобођена од плаћања личног пореза.

Моли се уредништво за објашњење: да ли ова лица треба да плате овај кулук или не?«

На ово питање одговарамо:

Ослобођавање од плаћања пореза на личност у смислу чл. 74. т. б. закона о непосредном порезу, не пружа никаква друга права нити повластице ослобођенима, па их не може одбранити ни од кулука, односно замене, ако они долазе у ред кулучара по чл. 10. и 15. закона о сувоземним јавним друмовима.

Кад ово суд зна и кад прочита објашњење које је дато у бр. 23. Полиц. Гласника за ову годину под IV онда ће знати шта ће да ради са наплатом прireза од оних, који су њиме задужени.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Непознати крадљивци ноћу између 27. и 28. пр. месеца разбили су врата на кући Миладина Јанковића, замљод. из Добрља, среза млавског, и украли: 220 динара у новчаницама, два пара чакшира, једно официрско одело резервног поручника, један женски шал, пређе за плетиво и 8 канура жутог памука. Депеша начелника среза млавског Бр. 18249.

Димитрије Живковић, земљод. из Блендије, среза бањског, који има да одговара код начелника среза заглавског, због прављења и протурања лажних новчаница од 10 динара, отумарао је пре неколико дана из места пребивања и до сада није пронађен. При претресу његовог стана нађена су средства за прављење лажног новца. Стар је 50 година, средњег раста, у лицу сув, косе црне, очију црних, брија се; од одела има чакшире и гуњ од сукна, на глави црну шубару. Депеша начелника среза заглавског Бр. 21058.

Милорад Стевановић, бив. писар пожаревачког првостепеног суда, има да одговара код начелника среза азбуковачког за превару, али се до сада није могао пронаћи, јер му се не зна место пребивања. Депеша начелника среза азбуковачког Бр. 8215.

Два непозната лица, 24. пр. месеца на путу преко «Треси-Бабе» на варљив начин узели су 20 наполеона у злату Барјаму Алилу, Али Селиму и Назифу Митару, радницима из Старе Србије и по извршењу дела одмах побегли. Један је од њих стар 45 година, високог раста, косе, браде и бркова проседих, од одела имао је црн капут и панталоне, а други је средњег раста, малих црних бркова, у сељачком оделу. Акт начелника среза заглавског Бр. 21054.

Прешути Аснанио, Талијан, који је радио на подизању жељезничке пруге у селу Вељкову, срезу неготинском, има да одговара код начелника среза неготинског за скотоложтво, али се налази у бегству. Стар је 42 године, средњег раста, у лицу смеђ, у обичном радничком оделу. Акт начелника среза неготинског Бр. 9051.

Станислав Јовановић, слуга, родом из Соко-Бање, 18. прошлог месеца украо је своме газди Владимиру Љубићу, пожару из Крушевца, 20 комада ножева разне величине, један пар сукненог одела, једну шубару, и по извршењу дела одмах побегао. Станислав је стар 16 година, малог раста, у лицу црномањаст. Депеша начелства округа крушевачког Бр. 1187.

Позивају се све полицијске и општинске власти да предузму потребне кораке за проналазак крадљиваца, покрађа и лица која се траже,

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Петар Планчек, по занимању слуга, родом из Аустро-Угарске, 6. овог месеца прогнат је на свагда у Аустро-Угарску, по издржању једногодишњег затвора, на који је био осуђен пресудом шабачког првостепеног суда због опасне крађе.

Петар је стар 42 године, висок 1 м. 67 см., очију жућкасто-зелених, косе и бркова плавих; од особених знакова има: а.) белегу од опекотине, неправилног облика, величине 17/11 см., на средини груди; б.) белегу од посекотине, у облику праве линије, правца косог, величине 2·5 см., на средини десне плећке и в.) младеж величине зрна од сочива, за 3 см. у десно од десне плећке.

Износећи Петрову фотографију, позивамо све полицијске власти да обрате пажњу на њега. У случају повратка у Србију, треба га строго казнити за повраћај из прогонства и поново прогнати.

30. прошлог месеца председник општине трућевачке, у срезу деспотовачком, изгубио је нов печат од месинга за мастило, облика елипсе, који на једном крају има грб, а на другом «суд општине трућевачке». Депеша начелника среза деспотовачког Бр. 14946.

У вароши Смедереву пре неколико дана нађено је једно женско ждребе, маторо 5 месеци, длаке дорастасте, без роваша. Акт начелства округа смедеревског Бр. 10476.

КРАЂЕ СТОКЕ

Младену Стефановићу, земљод. из Драгијевице среза подгорског, ноћу између 22. и 23. пр. месеца, украђена је једна кобила, длаке мрко-дорастасте, висока 150 см., са жигом положено «К». Акт начелника среза подгорског Бр. 11106.

Огњену Мирковићу, земљоделцу из Винца, среза голубачког, 25. прошлог месеца украђен је један коњ, матор 10 година, длаке дорастасте, са жигом «Т». Депеша начелника среза голубачког Бр. 10634.

Јеврему Пауновићу, земљоделцу из Пиносаве, среза врачарског, на дан 28. прошлог месеца украђене су са паше две кобиле. Једна је кобила маторе 7 година, длаке црне, брњаста, у задњу десну ногу путоногаста, са жигом положено «Т», а друга је матора 4 године, длаке дорастасте, цветаста, на грудима има ожиљак од амова, са жигом положено «Т». Акт начелства округа београдског Бр. 7375.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове покрађе.

ТРАЖЕ СЕ

Гогу Јона, румунског војног бегунца, коме је одређено за стално место пребивања Књажевац, тражи начелник среза заглавског актом Бр. 20728. Стар је 23 године, средњег раста, очију граорастих, малих бркова, на себи има војничко одело и чизме. Пронађеног треба упутити поменутом начелнику.

Љубисава Гајића, радника обућарског, који је 30. прошлог месеца побегао из Београда од своје матере, тражи кварт дорћолски акт Бр. 10440. Љубисав је стар 14 година, високог раста, развијен, у лицу црномањаст. Пронађеног треба упутити поменутом кварту.

Штампа Крањ. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Алимпић

БРОЈ 46. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 16. НОВЕМБРА 1908. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је на предлог Министра Унутрашњих Дела, а по саслушању Министарског Савета, поставити:

за начелника четврте класе округа смедеревског Благоја Барловца, јавног правозаступника из Београда.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 1. новембра 1908. године у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела поставити:

за секундарног лекара болнице за душевне болести д-р Душана И. Стојимировића, лекара среза грочанског, по молби;

за секундарног лекара гинеколошког одељења бабичке школе д-р Петра Ђукића, лекара среза моравског, округа нишког, по молби;

за лекара среза грочанског д-р Милана Д. Стојановића, лекара среза моравичког, по молби, и

за лекара среза моравичког Радисава Јаковљевића, бившег среског лекара.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 5. новембра 1908. године у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I, на предлог Министра унутрашњих дела, решено је:

да се Благоју Барловцу, начелнику четврте класе округа смедеревског, уважи оставка коју је поднео на државну службу.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 5. новембра 1908. године, у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, поставити:

за начелника четврте класе округа смедеревског Манојла Лазаревића, члана прве класе Управе вароши Београда.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 6. новембра 1908. године у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела поставити:

за секретара четврте класе антропометриско-полицијског одељења Министарства унутрашњих дела у Београду, Добривоја В. Бакића, секретара пете класе истог Министарства и шефа антропометриско-полицијског одељења у Пожаревцу;

за вршиоца дужности члана Управе вароши Београда, у рангу начелника среског треће класе, Живојина Лазића, полицискога писара прве класе среза лужничког;

за писара друге класе антропометриско-полицијског одељења Министарства унутрашњих дела у Београду Милутина Т. Марковића, полицискога писара исте класе Управе вароши Београда;

за писара треће класе Министарства унутрашњих дела и шефа антропометриско-полицијског одељења у Пожаревцу, Стевана Д. Тодорића, писара исте класе антропометриско-полицијског одељења истога Министарства, у Београду, по службеној потреби, и

за полицискога писара прве класе Управе вароши Београда, Миливоја Бели-Марковића, пређашњег полицискога писара.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 9. новембра 1908. године у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

Без значаја је то, да ли је смрт последица кажњиве радње или је последица каквог другог узрока. — Закон, даље, тражи, да је повређени или оштећени *опредељено* означио једно лице за учиниоца. То значи, да је повређени или оштећени морао сам својим чулима непосредно опазити како извршење кривичног дела, тако и кривца, јер само тако може тачно и опредељено да означи једно лице за учиниоца. Из овога изилази да овога основа не би било, кад би повређени или оштећени по околностима или знацима изводили да је једно лице учинилац. Ако се утврди да је повређени или оштећени могао бити саслушан од иследника или суда, али да је он то намерно омео или пропустио, то ни изјава, коју би он учинио пред смрт, не би могла образовати овај основ подозрења.

4. Четврти и последњи ближи основ подозрења с полудоказном снагом јесте исказ саучесника који своју кривицу признаје и терети другога (т. 4 § 123). Да би исказ саучесника могао дати овај основ, мора он одговарати свима захтевима постављеним у § 231, — дакле, мора бити и суочен

с оним кога терети. Ако више саучесника (најмање два), који своју кривицу признају и терете другог, нису суочени с оним кога терете, онда њихови искази вреде само као ближи основ подозрења. И њихови искази морају одговарати свима захтевима из § 231, изузев захтева о суочењу. Који су то захтеви, видели смо кад је било речи о сведоџби саучесника (раније § 37).

У нашој судској пракси, нарочито ранијој, спорно је питање: да ли један саучесник мора и *на главном претресу* теретити другога саучесника и с овим се суочити, па тек тада да његов исказ вреди као основ подозрења из т. 4 § 123?

Често су се дешавали случајеви, да један саучесник у генералној истрази за себе призна кривицу и терети другога, али да на главном претресу пориче како своје признање тако и терећење другог, те су стога неки судови узимали да се у таким случајевима исказ саучесника може узети за основ подозрења из т. 4 § 123, док су други узимали да не може. Па и општа седница Касационог Суда у року од годину и по дана донела је по овом питању две сасвим различите одлуке. Одлука од 14 новембра 1884 бр. 3217 гласила је, да исказ саучесника не може вредети као основ подозрења из т. 4 § 123 ако терећење и суочење није поновљено и на главном претресу, а одлука од 19 марта 1886 бр. 649 гласила ја да то може бити.[1]) Другу одлуку општа седница Касационог Суда образложава тиме, што се § 231 у т. а позива на т. 7 § 229, по којој је довољно да је то терећење учињено и пред иследном власти у генералној истрази.

И ако би се позивањем на т. а § 231, која наређује да исказ саучесника мора имати иста својства која и сведоџба сведока поменута у § 229 т. 1, 2, 3, 6 и 7, а т. 7 овога законског наређења допушта да је сведоџба сведока учињена или на главном претресу или у генералној истрази, и ако би се, дакле, из овога могло заступати овако гледиште, које је заузела општа седница, ипак је такво мишљење погрешно и противно закону. Јер, кад став први §-а 231 стоји у противречности с т. а тога истог параграфа, па се у ставу првом и јасним и недвосмисленим речима утврђује да ће исказ саучесников вредети ако овај другога терети на главном претресу, а у т. а § 231 се само упућује на други закон, у овом случају на т. 7 § 229, и из тога упућивања се изводи да саучесник не мора на главном претресу теретити другога, онда је несумњиво да ће став први имати преваге над т. а § 231. Сем тога, основ законском наређењу, да исказ и суочење саучесника буде на главноме претресу јесте још и тај, што казивање у очи на главном претресу треба да буде пробни камен за истинитост тога исказа. То ће увек бити случај, кад саучесник на претресу свечано, пред судијама, странкама, слушаоцима отворено понови терећење па чак и после разних управљених питања на њега. Ако се ово не би тражило, онда не би било разлике између сведоџбе способног сведока и сведоџбе саучесника, кога закон сматра сумњивим па и неспособним сведоком. Забуна не може доћи ни отуда, што § 123 т. 4 не предвиђа да терећење и суочење има бити на главном претресу, јер је ово могло и изостати, кад та тачка тражи постојање свих претпостављака из § 231. Несумњиво је, према овоме, да саучесник, који за себе кривицу признаје и другога терети, мора то овоме и у очи да каже на главном претресу, па да се његов исказ узме за основ подозрења из т. 4 § 123[2]).

[1]) *Право* за 1886 с. 343—347.

[2]) Овако је исто протумачена и т. 5 § 140 аустријског поступка, одакле је узета т. 4 § 123 нашег поступка, јер се и тамо каже да исказ саучесника мора имати својства §-а 271, коме у свему одговара наш § 231. *Rulf*, Commentar II 114.

§ 46.

Какви морају бити основи подозрења, па да се могу узети за доказ?[3])

Да се основима подозрења може нешто доказати, морају они бити:

1. *доказани* или *истинити*.

Говорећи о појму основа подозрења (раније § 41 I), видели смо, да једна чињеница може бити основ подозрења само тако ако је испуњено ово двоје: а) ако је та чињеница доказана или истинита, и б) ако стоји у тесној логичној вези с чињеницом која је предмет доказа, т. ј. ако је таква да се из ње даје извести закључак на истинитост друге чињенице. Несумњиво је, да је истинитост основа подозрења један од најбитнијих услова за његову важност, стога је од значаја питање: *како и чиме се доказује истинитост основа подозрења?*

И ако нам закон не даје сасвим јасан одговор, јер у првом одељку § 239 наређује само то, да основи подозрења »треба да *су доказани*«, а не вели и на који начин, — ипак се има узети да се питање о истинитости основа подозрења мора оцењивати према свима прописима о доказима. Према томе, поједини основ подозрења може се, на првом месту, доказивати *непосредним доказним срествима*. Али, сем тога, основи подозрења, као и свака друга кривично-правно важна чињеница, могу се још доказивати и *посредним путем* или *основима подозрења*. Да ово може бити, види се из другог одељка § 239, у коме се говори о случају, кад би више збиња или околности тек једна с другом сачињавале основ подозрења; дакле, кад се из више доказаних чињеница закључком долази до једне чињенице, која је опет само основ подозрења у односу према оној чињеници која је предмет доказа. Тако н. пр. основ подозрења: да је оптужени био на месту извршеног дела, изводи се отуд, што је он непосредно пре извршења виђен да се упутио месту извршења, за тим што је непосредно по извршењу дела виђен да иде од места извршења, као и отуд што су на месту извршења нађене његове стопе или траг. Или тај исти основ подозрења изводи се, из тога, што је на месту извршења нађена марама оптуженог и траг од његових ногу. Овде сад може да настане даље питање: како се имају доказивати те околности које образују или које доказују један основ подозрења? Могу ли се и оне доказивати опет околностима или само непосредним доказима? Закон не даје одговор на ово питање, али се у посредном доказивању не сме ићи у бесконачност, т. ј. основи или околности које дају и доказују један основ подозрења не могу се више доказивати посредним већ само непосредним доказним срествима. Тако н. пр. да марама, нађена на месту извршеног дела, припада оптуженом, не може се доказивати околностима, већ непосредним доказима.

Основи подозрења по правилу и у првом реду треба да буду доказани непосредним доказним срествима, и тек у недостатку ових посредним путем т. ј. околностима или основима. Кад се основ подозрења доказује непосредним доказима, онда за ове важе сва правила која је закон за њих поставио. Ако се, према томе, основ подозрења треба да докаже сведоџбама, то су за потпун доказ тога основа потребне бар две сагласне сведоџбе са свима погодбама из § 229. Од овога правила § 239 чини два важна изузетка, по којима је и само једна сведоџба довољна па да се узме да је основ подозрења доказан. Ти су изузетци:

[3]) *Kitka*, Beweislehre 400—416, 372—381; *Mittermaier*, Beweislehre 462; *Rulf*, Commentar II 135—140, 128—130.

а) Кад више околности тек једна с другом у друштву чине основ подозрења, кад се, дакле, основ подозрења доказује опет основима подозрења, онда се свака од тих околности има узети доказаном ако их посведочи по један и то различит сведок, па онда и основ подозрења који се добија стицајем више таквих околности (§ 239 други одељак). Оваких околности мора бити најмање две. Овде је важно да сведоци буду различита лица а не једно. Ако би, према томе, један сведок посведочавао више околности, које заједно дају основ подозрења, то се том једном сведоџбом не би ни те околности ни основ подозрења сматрали доказаним. Тако н. пр. ако би један сведок посведочио да је видео оптуженог где иде к месту на коме је извршено убиство; за тим ако исти сведок сведочи и то да је оптуженог видео како се враћа од места на коме је убиство извршено, то се основ подозрења: да је оптужени у времену извршења дела био на месту на коме је дело извршено, не би могао узети доказаним стога, што један сведок посведочава обадве околности које дају поменути основ подозрења, али би се он сматрао доказаним кад би обадве околности посведочавала два разна сведока. — Да више околности могу дати један основ подозрења, потребно је да се оне међу собом подударају и да једна другу допуњују и поткрепљују.

б) Сведоџба једног сведока довољна је за доказ једног основа подозрења, кад противу оптуженог постоји већи број основа подозрења него што то закон (§§ 237, 238) тражи, па би сваки основ подозрења од по једног и то различитог сведока био осведочен (§ 239 трећи одељак). Сведоџбе ових сведока морају имати све услове који се траже за вредност једне сведоџбе (§§ 229, 230, 231). Ако н. пр. закон тражи три основа подозрења за потпун доказ, а противу оптуженог има четири или више, то се сва четири основа подозрења имају узети доказаним, ако сваки од њих утврђује по један и то различит сведок.

(наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић

Шта се не може узети у попис за извршење судских одлука?

(Објашњење § 471. судског поступка у грађанским парницама.)

I. Општа посматрања.

1. Велики број судских одлука у грађанским парницама садржи осуду тужене стране на задовољење тужиоца, т. ј. испуњење онога, што је тужбом тражено. Изричући осудом ову заповест туженоме, суд у исто доба завршава једну фазу судскога рада у дотичном спору, извиђање и суђење, и ствара основ за нову фазу, *извршење* или *егзекуцију* судске одлуке.

Предмет извршења једне судске одлуке јесу личност дужникова и његова имовина (у ширем смислу: телесне ствари и права, која имају имовинске вредности). Њих, дакле, егзекуција обухвата, на њих је она управљена.

Што се тиче личности дужникове, као предмета за извршење осуде, противу дужника изречене, она у данашњем праву, на супрот старијем,[1]) само у толико долази у обзир, што се дужник може затворити у циљу, да се од њега изнуди извршење оне радње, на коју је осуђен, а која је чисто личне природе, те је не може неко други о трошку осуђеног извршити.[2]) Сем тога и у томе, што се дужник може лишити слободе, кад предузима оне радње, које су му по извршној судској пресуди забрањене, или неће да трпи оно, што је такође по извршној судској пресуди дужан трпети од стране тужиоца.[3])

[1]) И то не само римском већ и германском [в. исцрпну студију *Horten*, die Personalexecution in Geschichte und Dogma, две свеске, нарочито за римско (стр. 17. и сл.) старије право, по коме је дужник, у циљу принуде за плаћање дуга, могао бити не само хапшен, у ропство продаван него чак и живота лишен].

[2]) В. § 354. аустр. уредбе о извршењима од 1896., који гласи: «Потраживање да се изврши нека радња, коју не може неко трећи извршити, и чије предузимање у исто доба зависи искључиво од воље обвезаногa, извршује се на тај начин, што се обвезани на захтев принуђава на извршење радње од стране суда новчаним казнама или затвором, чије трајање скупа може изнети шест месеци.» В. и §. 888. немачког грађ. суд. пост. По § 496. други одељ. нашег грађ. суд. пост. у оваком случају враћа се тужитељу пресуда, са назначењем од стране егзекутивне власти, зашто се није могла извршити (дакле за то што осуђени дужник није по позиву власти хтео да изврши чисто личну радњу), ако није пресудом уједно решено, колику ће накнаду осуђени тужитељу дати, ако не би хтео посао урадити. Према овоме у нашем праву нема у одредбама о извршењу пресуда изрична прописа о томе, може ли се осуђени на испуњење неке чисто личне радње принудити новчаном казном и затвором. Ипак ја мислим да је таква принуда и по нашем законику о пост. суд. могућа. Тужилац може тражити да се тужени осуди на извршење чисто личне радње (на пр. да изради погођену слику, да напише уговорену приповетку, да пева у позоришту) и у исто доба захтевати, да у пресуди буде означено, да га полицијска власт као егзекутивна може на извршење дужне радње принудити новчаним казнама или затвором до године дана Ово изводим из §§ 300., 301. и 353. у вези са § 2. грађ. суд. пост. Полагање откривајуће заклетве по пресуди такође је чисто лична радња дужникова, на чије се извршење дужник може средством затвора принудити, и по аналогији из дотичног §-а имају се и други слични случајеви решити. Наравно да тужилац може на место таке принуде захтевати према § 496. II одељ. накнаду штете. Овакав начин принудног извршења грађанске судске пресуде није у противности са чл. 12. Устава, по коме се *казна* може установити само законом и применити једино на дела, за која је закон у напред рекао, да ће се том казном казнити. Јер овде је у овом члану Устава говор о *казни* и кажњавању грађана, дакле о *праву државе*, да учиниоце извесних, по државу и државни поредак опасних, дела казни; њено се право оснива на кривичном законику и држава може само за она дела учиниоца казнити, за која је на то законом овлашћена. Ту је, дакле, казна одмазда учиниоцу за учињено противправно дело, извесна штета на слободи и имању његовом, која му се због учињеног дела наноси. Међутим кад се неко судском пресудом у *грађанској* парници осуђује на новчану казну или затвор у циљу принуђења на извршење грађанске пресуде, онда није у питању право државе на кажњење, већ *право приватнога* лица да му држава од осуђенога изнуди испуњење његовог потраживања. Осудом на плаћање новчане казне и стављањем у притвор не вређа се ни једно правно добро осуђенога, пошто се тиме иде само на то да он изврши ону радњу, за коју је по правилу већ неку корист од тужиоца примио, и пошто од осуђенога увек зависи да извршењем дужне радње избегне казну, а то код јавне казне није случај.

[3]) В. § 355. аустр. уред. о извршењима, § 890. нем. грађ. суд. поступ. и § 495. нашег грађ. суд. пост. По § 355. аустр. уредбе о извршењима може дужник, који је осуђен да извесне радње не предузима или да трпи извесне радње тужиоца (на пр. да овај прелази преко тужиочевог имања), бити на то принуђен од егзекутивног суда новчаним казнама и затвором до године дана. Оваког изричног прописа нема у нашем законику о грађ. суд. поступ., чији § 495. који такав један случај предвиђа, не прописује санкцију у њему садржине законске одредбе. Шта ће, дакле бити, настаје питање, кад дужник неће да трпи извесне радње тужиочеве или предузима према тужиоцу оно, што по пресуди не сме предузети? По моме мишљењу може се тужиоцу тада на основу прописа казн. зак. дати заштита његовога права, дакле тужени принудити на извршење пресуде. На пр. тужени је осуђен да не сме према тужиоцу предузимати радње означене у § 375. а. II одељ. Учини ли он противно пресуди, биће кажњен по том зак. пропису. Или на пр. случајеви из §. 375. У оваким случајевима тужени се кажњава, истина, због поступка кажњивог по казнен. зак., али тиме се посредно извршује и грађанска пресуда, по којој тужени према тужиоцу дотичне кажњиве радње није смео предузети. У осталом и у овом случају може тужилац тражити да се пресудом грађанском тужени осуди на непредузимање дотичне радње или на трпљење извесне радње од стране тужиоца с тим, да се каже, да се извршење пресуде може од туженога изнудити новчаном казном или затвором, за чије оправдање важи оно, што је у примедби 2-ој казано. Сем тога остаје му, наравно, право, да тражи накнаду штете, — ако ју је претрпео — због неизвршења пресуде.

2. Имовина дужникова може на два начина бити предмет за извршење пресуде: или средством *генералне* или *специјалне егзекуције*. Под првом се подразумева право повериочево, да за извршење осуде узапти одједном *целу* имовину дужникову, а под другом право повериочево, да само *поједине, одређене* делове имовине дужникове узапти (наравно онолико, колико је за његово намирење довољно, што често може водити узапћењу и целе имовине дужникове). Наш законик о п. с. у грађ. парницама усвојио је специјалну егзекуцију, в. §§ 466. и сл.

3. С погледом на садржину осуда, које су предмет извршења, егзекуција може бити у првом реду двојака: егзекуција *тражбина, које се у новцу састоје;* ту се, дакле, од дужника има наплатити извесна сума новаца, на чије је плаћање дужник осуђен (§§ 466. и сл., 489, 496, 497. грађ. суд. пост.), и егзекуција *тражбина, које се не састоје у новцу*, већ у неком другом давању, чињењу или нечињењу (§§ 491, 493, 495, 496), које се од дужника има изнудити. Пропис § 471. грађ. суд. пост., о коме ће у овој расправи бити говора, тиче се оних судских осуда, по којима дужник има плаћати повериоцу извесну суму новаца — § 466.[4])

4. По правилу за извршење судске осуде, по којој дужник има плаћати извесну суму новаца,[5]) могу се узети у попис *сви саставни делови његове имовине*, коју он има у моменту извршења осуде, и којом по закону може располагати. Ту, дакле, долазе покретне и непокретне ствари и разне преносиве тражбине дужникове (в. § 407.).

Модерно право, напуштајући принцип да и *личност* дужникова одговара за извршење пресуде, морало се постарати, да што јаче *имовину* дужникову подвргне егзекуцији, те да на тај начин даде што боље гаранције, да ће повериоци наплатити своје тражбине, чиме се, сасвим природно, помаже установа кредитирања, тако потребна привредноме животу данашњега друштва. Који ће се баш делови дужникове имовине пописати и продати, остављено је дужнику да сам одреди (§ 466.), што је учињено на олакшицу дужнику, коме су, можда, неке ствари више, а друге мање потребне, док је међутим повериоцу сасвим равнодушно, које ће се ствари дужникове продати и он за своју тражбину измирити.

5. Али са овим правилом: да се *сви* саставни делови дужникове имовине могу узети у попис за извршење судске осуде, не сме се, по схватању модерне правне науке, ићи до крајњих граница. Поверилац, истина, има права да се из дужникове имовине измири, али тако, да се при томе води рачун и о егзистенцији дужниковој. Шта ће бити са дужником, коме је за рачун повериоца продат и последњи клинац из куће? Зар се на пр. једном занатлији неће упропастити цела будућност, кад му се прода за дуг и најнужнији алат? Чиме ће он онда радити и своју породицу издржавати? Зар његова радна снага није тада изгубљена и за њега и за *државу*, чији је он порески обвезник? Зар не захтевају и *општи интереси* друштва, да се, изузимањем извесних ствари дужникових од егзекуције, њему да могућности за одржањем егзистенције, без чега би пао на терет друштву, било тиме што ће тражити милостињу од друштва, било тим што ће га угрожавати злочиним делима, учињеним због оскудице? На послетку често је пута и у интересу самога повериоца, да се не продаје и последња ствар дужникова, јер поверилац, који се ни продајом целокупне дужникове имовине не би могао измирити, може се надати да ће дужник, имајући најнужније ствари и алатке, доцније моћи зарадити толико, да се остатак тражбине повериоцу плати. Са ових разлога, дакле, постоје у свима модерним законицима о поступку судском у грађанским парницама, па и у нашем, (§ 471.), одредбе, по којима се извесне дужникове ствари (у ширем смислу — телесне ствари и права) не могу узети у попис за извршење судских осуда.

6. Из тога факта, што изузимање извесних дужникових ствари од пописа и продаје, бива, као што је горе наведено, и *у јавном интересу*, следује правило, да је извршна власт *по званичној дужности* позвана, да се стара о томе, да ствари, изузете од пописа, у попис не узима. Према томе извршна власт неће ове ствари узимати у попис ни онда, кад су се поверилац и дужник сложили, да се и оне у попис узму, а такође ни онда, ако се дужник унапред одрекао законског благодејања, по коме му се извесне ствари не могу у попис узети. Јер ако би се противно допустило, онда би законодавчева намера о одржању егзистенције дужникове могла бити изиграна: повериоци би, често пута, дајући кредита дужницима, то чинили само под условом, да се ови одреку благодејања из § 471. Тиме се објашњава и пропис § 380. грађ. суд. пост., по коме се обезбеђење (забрана и прибелешка) не може тражити на оне ствари и на онолико, које се за извршење пресуде у попис узети не могу. Које ће се пак ствари у конкретном случају сматрати као изузете од пописа, одредиће извршна власт у моменту кад приступа попису дужникових ствари. Законодавац само in abstracto побраја, које се ствари једнога дужника не могу у попис узети, а од извршне власти зависи да, с обзиром на § 471. и на побуде законодавчеве одредбе, одреди које су то баш ствари дужника Н. Н.,[6]) које се пописати не могу, јер су му ради одржање егзистенције потребне.

7. Кад већ законодавац у § 471. грађ. суд. пост. извесне ствари дужникове изузима од пописа, онда за све друге ствари дужникове важи правило, да се оне могу у попис узети.[7]) Ту дакле нема места аналогији. Ма како једна ствар била од преке потребе дужнику, она се у попис може узети, ако није изрично од пописа изузета. Пропис § 471. већ је изузетак од правила, да целокупна имовина дужникова може бити узета у попис ради измирења повериоца, па с тога се има најстроже тумачити. Истина могло би се резоновати, да се из циља, који је законодавац одредбама § 471. хтео постићи — одржање егзистенције дужникове — може у сваком конкретном случају извести, које су ствари изузете од пописа, које су му преко потребне. Али законодавац није поставио једну општу норму у томе смислу, да се егзекутивној власти даје право да у појединим случајевима *сама* одређује, шта је дужнику преко потребно оставити ради одржавања егзистенције. На против он поступа казуистички, сам дакле изрично побраја ствари, изузете од пописа, бојећи се злоупотреба. За то и власт, која попис врши, не сме сама те ствари in abstracto одређивати.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

Д-р Драг. Аранђеловић

---

[4]) Према томе ако повериоцу *поименце* буде досуђена нека или неке од ствари дужникових, споменутих у §-фу 471., онда се те ствари могу узети у попис, јер тада је меродаван пропис § 491. Овако је и у аустр. извршној уредби §§ 346., 350. В. и Pollak, System des österr. Civilprocess rechtes I стр. 34.

[5]) Ту долазе и оне осуде, по којима је дужник осуђен на извршење т. зв. заменљивих радња, т. ј. на извршење посла, који може и други извршити (§ 496.), пошто се у овом случају од дужника има наплатити онај трошак, који је другоме за извршени посао плаћен.

[6]) На пр. ако је он рукоделац, које «најнужније» алатке — тач. 4. § 471.

[7]) У колико нису другим неким законом изузете од пописа. —

МОДЕРНИ АМЕРИКАНСКИ СИСТЕМ ПОПРАВКЕ ОСУЂЕНИКА

(НАСТАВАК)

Такви су били утисци великога енглеског песника. Доцније се пак показало да је то стање било и сувише тамно оцртано. Он је баш описао једнога немачкога осуђеника, Шарла Лангхајмера, кога је представио као потпуно телесно и душевно руинираног човека, истичући, да је то последица начина извршења казне. Тај Лангхајмер имао је заиста јако развијену животну енергију, а изгледа да баш није био непријатељ Eastern Penitentiary. У другим казненим заводима био је противу своје воље осам пута, а у Eastern Penitentiary провео је у осам осуда свега шеснаест година живота. Године 1884. вратио се у њега драговољно. Тада је био 80 година стар, немоћан за зараду и болестан. Невољнику нису одбили пријем. После једнога месеца боловања стиже га смрт у његовом драгом казненом заводу.

У доба Дикенсове посете владао је самачки затвор и са осуђеницима је заиста строго поступано. Али то се од тада из основа променило. То нам најбоље доказује, ако бацимо један поглед на предмете, који су допуштени да их има осуђеник у казненом заводу.

Према уредби од 5. децембра 1903. године, осуђеници завода „Eastern Penitentiary“ смеју да имају у својим ћелијама ове предмете:

1) прибор за шивење;
2) прашак за зубе;
3) четкицу за зубе;
4) сапун;
5) чешљеве;
6) четке за косу;
7) прибор за цртање;
8) цвеће;
9) папуче;
10) сатове;
11) дувана (пола килограма месечно);
12) новине;
13) часописе;
14) птице и кафезе:
15) перорез;
16) цепне марамице;
17) лулу и палидрвца;
18) музичке инструменте;
19) слике и рамове;
20) наивне игре, коцке;
21) прибор за бријање;
22) дрва и кости за ручни рад;
23) књиге по находу директора завода;
24) наслоњачу за љуљање и обичне столице;
25) њуваоницу;
26) справе за гимнастику и т. д.

При том још нису поменути лепи простирачи и укусни столови, који чине ћелију такође угодном. Тако се живи скромно у ћелијским одајама. Баш и у најнепријатнијем простору да се пригодно удесити, кад има тепиха, столова, књига, слика и наслоњача. Цвеће, птице певачице и музичке инструменте не треба потцењивати, а из дневних новина да се одлично информисати о животу спољнега света.

Али пре свега отпала је пустиња самаштва. По два, три и више осуђеника станују по ћелијама и живе доста весело. Вечером се изводе разне музичке продукције, тако да изгледају као концерти, и ако су им хармоније сумњиве вредности. У ћелијама гори у вече до девет сати електрична светлост. Напорним радом могу осуђеници да зараде знатне суме новаца. Од пре неколико година укинуто је и то, да им се мећу маске на лице, кад излазе из ћелија.

И ако остали државни казнени заводи у Сједињеним Државама нису једнаки са „Eastern Penitentiary“, ипак се ни у њима не може казати за дисциплину и поступање да су строги или груби. За време извесних часова ради се као у каквој фабрици, да би се добро зарадило. Па и у осталим, такође, није живот тако горак за осуђеника. Свуда налазимо велике библиотеке, док се редовна настава ретко где уредно предаје. Добрим владањем може осуђеник да заради скраћење рока осуђене казне, и то служи као врло јак подстрек за добро владање. Док се за тај систем није знало, и док је владала јака строгост, многи су заводи имали готово стално побуне. Увођењем ових новина, стало се на пут томе злом стању. На место строгог поступања данас је дошла врло велика благост, која је и у америчанској публистици нашла својих противника и незадовољника.

Још хуманије се поступа са женама које су осуђене на робију. Нарочито пада у очи државни казнени завод државе Illinois, који се налази у Joliet. Док су ћелије за људе мале и без украса, дотле ћелије за жене имају карактер лепих, видних соба са столовима, многим сликама, луткама, столицама за љуљање и т. д.

Краће казне издржавају се у „County jails или „houses of industry“, „houses of Correction“ и како се све још тамо зову. Што се тиче ових последњих, могу се упоредити са немачким кућама за принудни рад („Arbeitshäuser“). Они примају у се просјаке, скитнице и пијанице; па ипак се и у њима може наћи крадљиваца и т. сл. Осуде до две године нису ретке. Таквих завода има много и одлично су уређени. И ако је васпитни моменат мало запостављен, ипак влада скроз регулисан рад, а луксуз, који се често налази у робијашницама, избегнут је увек по овим заводима.

Болесну тачку америчанског казненог заводства представљају „Couny jails“. Ако се хоће да нађе за њих згодан израз, онда их можемо назвати истражним затворима. У њима се држе злочинци, који очекују да буду осуђени. Па ипак и у њима издржавају краће казне, осуђени до на једну годину дана. Дакле у њима се налазе најразноврснији елементи.

Може се помислити, да је услед тога извршено тамо најстроже изоловање, али то баш није случај. Кад Митермајер у своме извештају за Бриселски Конгрес за казнене заводе каже, да у „County jails“ није на рационалан начин извршено изоловање злочинаца, и да нису добри рад и ред по њима, то је још и сувише благ израз. Боље је рећи искрено, да у њима сада оскудева свако изоловање злочинаца, свака чистоћа, и да нема реда и регулисања рада. Има изузетака, као што су такви заводи у Мазахузету и Њујорку. Али ипак то су изузеци, који само могу да појачају жалостан упечатак множине.

Посета тих истражних затвора пружа мало задовољства. Преко дана нису у употреби ћелије, у којима више злочинаца заједно станују; они се баве више по ходницима. Ту се гурају осуђеници и лармају као какве дивље хорде; у опште влада веселост, а омање туче прекраћују време. Често пута просе злочинци од посетилаца. Под изговором да ће за новац да купе марке, да би писали кући, моле странца за милостињу, па га после бесумње употребе на куповину дувана.

Кад је д-р Хер посетио један од тих завода, окупили су га злочинци, те је за једну марку (25 цента) купио један штампани напис од једног злочинца. Кад га је код куће разгледао, видео је, да је то штампана завршна одбрана једнога злочинца, који је био осуђен на смрт за убиство гувернера. Ствар је била још код последње инстанције и он је очекивао још коначну одлуку. Исти је злочинац био представљен д-р Херу, који није знао ништа ближе о њему, и уз уобичајени стисак руке изразио му је своје радовање за посету, уверавајући га о својој невиности. Своју одају у заводу делио је са неколико малолетних затвореника.

Из овога што је изнесено излази, да о правоме реду нема ни говора. Па чак често нема за то ни могућности. По правилу чувара или и нема или их има само у малом броју. Затвореници су већим делом остављени сами себи. Потребне радове, као н. пр. закључавање ћелија вечером, свршавају често осуђеници са кратким казнама. По томе се може замислити дух који тамо влада. Тако је исто рђав и ваздух и нечистоћа.

У књизи „Tramping wirth Tramps“ лепо је описано како живе затвореници по „County jails“ и како проводе време у својим „Känguruhklubs“. Такви клубови имају вид суда. Чланови су суда старији становници завода, и сваки нови дошљак бива саслушан о томе, колико има новаца и т. сл. Ако да драговољно готовину, онда му се половина милостиво враћа. У противном случају одузима му се све, па се у опште за рачун свију затвореника купи дувана и т. сл. Упорник бива за казну одређен да риба посуђе и сналазе га још и друге непријатности. Тако се насилним путем долази до другарскога односа међу самим затвореницима.

Баш и у мањим местима, где деликти затвореника нису тако тешке природе, истражни затвори нису за похвалу. А то је још горе у великим варошима, које су у исто време и центри злочиначког света. Пример је за то Чикаго. Ту има злочиначких заједница каквих ни у једној другој вароши на свету. Свакога дана су новине пуне вести о извршеним разбојништвима и опасним крађама из прошле ноћи. Неторно је, да је посве опасно

вечером или ноћу ићи кроз извесне улице. Један тамошњи професор мисли, да тешко има једне куће у Чикагу, у којој није у току прошле године извршена опасна крађа. Може то бити и претерано, али ипак може послужити за илустрацију постојећег стања.

У истражном затвору у Чикагу (Cook county jails) поступа се са затвореницима, као по заводима где се осуђеници баве по ходницима и т. сл., само што је томе дат неки облик система. Директор тога затвора овако излаже своју теорију: Он заступа гледиште, да је међу истражним затвореницима 15 процената потпуно покварено и од штетног утицаја на остале затворенике. Даље су по његовом мишљењу 25 процента лако подобни да подлегну добрим упливима, док су 60 процената индиферентни и подложни разним утицајима. Његова тежња није, да утиче на затворенике застрашавајући их строгом дисциплином и грубим казнама, већ благошћу и љубазношћу; привилегијама хоће да повећа онај проценат 25 добрих, а да ослаби проценат 15 рђавих. Ко се неће да повинује, томе се одузимају све привилегије, У те привилегије убрајају се: основна настава и војничко вежбање за малолетнике; за тим за све затворенике: употреба богате библиотеке, затворенички удружење („Moral Jmprovement Association“) и заједничке забаве са певањем, декламацијама, причама, дијалозима и играњем. Сем тога издаје се и један часопис у томе заводу.

(наставиће се)

Д. В. Бакић.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I

Суд општине чачанске, актом својим Бр. 10.993, пита:

1. Код овог суда постоји тужба противу два жандарма овд. одреда за дело из § 348. казн. закона.

Моли се уредништво за објашњење у првом наредном броју, је ли суд овај надлежан да по овој тужби предузме ислеђење према туженим за ово дело, кад по § 4. полиц. уредбе општине извиђају и суде све кривице из III части крив. зак. у коју долази и дело, за које се жандарми туже, — или не, или тужбу противу њих дату по § 6. полиц. уредбе има послати њиховом команднру на даљи законн поступак, и

2. Код овог суда по званичној дужности предузета је истрага противу једног радника за дело из § 359. т. з. казн. закона. Службеник општински, који га је за исто референсао, и ако је на дужност заклет, у реферату своме позвао се и на сведоке, који ће дело утврдити.

Именоване сведоке суд је испитао, и када је у смислу §§ 112. и 113. кривич. суд. пост. над њима хтео извршити заклетву, један сведок и ако је пред иследним сведоцима изјавио, да се на исказ може заклети, категорички је одбио да се на дати исказ закуне, велећи да нема тога, ко га може натерати на заклетву, из чега се јасно изводи, да он зна о ствари да сведочи, али неће истину да каже.

Моли се уредништво за објашњење: има ли право суд према овоме сведоку употребити пропис § 100. кривич. суд. пост., или не, кад у полицијској уредби за овако што није предвиђена казна?

— На ова питања одговарамо:

1. По члану 1. закона о жандармерији, жандарми су саставни део војске сталног кадра, и према томе они потпадају под војну дисциплину и војно судство, по одредбама дисциплинске уредбе и војно-судског закона, за све кривице, које учине док су под барјаком и у служби.

Како се и по § 24. полицијске уредбе војницима, у овом случају жандармима, суди од стране грађанских власти само за кривице које учине док су на одсуству, а овде није тај случај, то како тужбу тако и акта досадашњег извиђаја треба послати команднру одреда, па ће он даље учинити што треба према својој надлежности, и

2. Наређења § 100. крив. суд. поступка односе се на извиђај злочиних и преступних дела а не и на иступна.

За III част кривичнога законика важи као поступак полицијска уредба.

Она у своме § 35. ставља у дужност сведоцима, да власти кажу истину и оно на шта се могу заклети. Али ако ово неће да учине она не прописује начин, како ће се сведоци нагнати на заклетву.

Како, међутим, сведоџба сведока не вреди ако није утврђена заклетвом, бар у оним случајевима, кад је осумњичена извесним околностима, онда је заклетва неопходно потребна.

Према томе мора се наћи начин, да се сведоци нагнају на заклетву.

Под разложном претпоставком, да сведок неће да се закуне због тога, што није казао истину, треба у свима овим случајевима узети да је лажном сведоџбом ишао на то да обмане власт. и предузети истрагу за дело из § 359. т. ј. кр. закона.

Ако сведок после овога положи заклетву, онда је дао доказа да није имао намере да обмањује власт те се неће ни казнити, а ако то не учини, онда је потврдио постојање дела и треба изрећи осуду, у ком случају, његова сведоџба за дело, по коме је ову дао, не би требала да има вредности.

Ово је, признајемо, једна незгодна мера, али опет од оних, које ће сузбити и лажно сведочење и тврдоглавство појединаца.

II

Суд општине брзо-паланачке актом својим Бр. 4099, пита:

„Општина ова има у овд. варошици један плац заграђен оградом, који је дала под закуп.

Закупцу су чиниле штету у усевима кокошке околних комшија. Он је код усева на два три места метнуо пројино брашно помешано са содом за прављење сапуна. Једном комшији од тога полипсале су кокошке. и он тражи да се закупац казни и да му накнади штету.

У тач. 14. § 375. крив. закона одобрено је да закупац може кокошке побити; може ли се на ово применити и тровање, — ако не може онда по коме би се §-фу крив. закона имао закупац за ово казнити, ла ли по § 179. под а крив. закона. или ком другом.

Част је суду учтиво умолити уредништво за објашњење.“

— На ово питање одговарамо:

Ако се утврди, да је закупац општинског плаца опоминао суседе да своје кокоши затворе и чувају, како му не би правиле штете, па они то нису хтели учинити, онда је он имао права да их побије у смислу последњег става § 375. крив. закона.

Који ће баш начин изабрати да то учини — да ли пушку или отров, то је ствар његовога нахођења, у колико само од начина извршења не би могло бити опасности за другога.

Ни у ком случају овде не стоји дело из § 119. под а, јер он тражи да је у питању људски живот, а не животиња.

У осталом нека суд прочита и објашњење дато општини драгобраћској у бр. 13. „Полицијског Гласника“ за 1907. годину под II, па ће му ова ствар бити јаснија.

III

Један општински деловоћа пита:

1. У овој општини, извесно лице осуђено је на три дана затвора за дело из § 375. а. крив. закона, и пресуда је извршном постала.

Ово лице долази у ред поштенијих и отменијих грађана у овој општини, па зато сматра за уврсду части и понижење, да овај рок казне одлежи у затвору, но тражи код општинскога суда, да му се казна затвора замени новчаном казном, јер би га вели било срамота пошто до сада у затвору није било.

Молим уредништво да ми изволи објаснити.

1. Да ли се пропис § 315—318. кривичног закона, може у замени новчане казне, примењивати и на осуде изречене горњим §-фом, или се казне затвора могу по пропису § § 315., 316. и 317. кривич. закона, и имају примењивати, — само код оних лица, које је општинска власт по званичној дужности, а по части трећој кривичног закона. на извесне казне затвора осудила. Пресуда ће ова у скоро да застари, с тога ће изволети уредништво у што краћем року одговорити.

2. Постоји случај често, да извесни школски одбори основних школа, изричу казну новчану над ђачким родитељима, за изостанак своје деце — ђака од похоће школе, а по закону о народним школама; па када управитељи школа, спроведу акт општинском суду, односно председнику школског одбора на извршење казне у законом року, појединн кметови при наплати ових казни

од кажњених ђачких родитеља, и ако су ови сиротнога стања, — извршују ове казне путем продаје најнужнијег покућанства и ствари, а чак за веће казне покушавају, преко 10 динара да и земљу узимају у попис, и на тај начин казну да изврше, а неће код оваквих лица да новчану казну замене казном затвора, по законским прописима.

Молим уредништво, за објашњење, што скорије.

1. Да ли се за овакве осуде, могу и лицима која су сиротнога стања и плаћају испод 10 динара непосредне порезе без пореза на личност, продавати најнужније ствари и покућанство, па чак и земља у крајњем случају узимати у попис, или се оваква лица имају узети под заштиту § 471. грађанског судског поступка, а изречена новчана осуда заменити у казну затвора.

2. Ако оваква лица имају закону заштиту из тачке 2., али кметови над истима ипак и по одупирању лица сиротних, несавесно и незаконо ове извршују, онда шта иста треба да раде у таквом случају и којој власти треба да се обрате за своју заштиту?«

— На ова питања одговарамо:

1. По § 15. и 16. полицијске уредбе, за кривце из § 375. а. крив. закона, власти морају примити замену казне затвора новцем у смислу § 49. поменуте уредбе и § 315. крив. закона, и

2. Свима оним ђачким родитељима, који плаћају испод 15 динара непосредног пореза, не рачунајући ту порез на личност и државне прирезе, мора се заменити новчана казна затвором или радом на општинским пословима онако, како прописује чл. 24. зак. о народним школама, кадгод они то сами затраже или кад се наплата не би могла извршити без продаје њихове имовине.

Кметови који не би хтели примити ову замену, него би продавали имовину осуђених, били би одговорни по чл. 28. Устава земаљског.

Треба прочитати о овоме и ранија обавештења, као и оно у бр. 11. »Полиц. Гласника« за ову годину.

IV.

Суду општине уровичке одговара се, да предњи одговор важи и за њега пошто је и он поставио слично питање.

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

Криминалитет у Француској. Криминалитет све више расте, и ко зна где ће се зауставити! И саме јавне власти не крију више своју узнемиреност због овога. Полиција је немоћна, и она то признаје, а министар правде у општем извештају криминалне администрације за 1905. год. не показује се ни мало спокојан, и констатује, са жалошћу, да се за последњих пет год. број кривичних дела у опште увећао са 55.000.

Са непронађеним кривичним делима стоји још горе. Број њихов стално расте и износи: *96686* у 1901. год; *97522* у 1902. год; *101.151* у 1903. год.; *105.998* у 1904. год. и *107.710* у 1905. год. Како број кривичних дела која су дошла пред суд у 1905. год. износи *129.255*, то значи да скоро половина злочина и преступа остаје некажњена

У Паризу су се морали удвојити апелациони судови и створити још четири нове истражне судије. *Крвни злочини* нарочито су се увећали у прошлој петогодишњој периоди. Број *убистава без предумишљаја*, који је у 1901. год. износио *163*, порастао је: у год. 1903. на *222*; у год. 1904. на *230*, и у год. 1905. на *274*. Број *убистава са предумишљајем*, који је у 1901. год. износио *150*, попео се у 1905. год. на *165*. *Тешке телесне повреде*, које су имале за последицу смрт, која се није желела, попеле су се у истој периоди од *145* на *171*, а оцеубиства од *9* на *12*. Ако се суђеним злочинцима додаду и они, чији извршиоци нису пронађени, или су пуштени из недостатка доказа, онда ће број злочина у 1905. год. изнети *1075* према 775 у 1901. год., а ово страховито увећање износу нешто више од *35%*.

Али оно, што нас нарочито мора узнемиравати, то је криминалитет малолетника, управ дечји криминалитет, који заузима све већа места у цифри општег криминалитета. Од *274* убиства без предумишљаја, суђених у 1905. год., њих *65* била су дело малолетника од 16 до 21 год.; од *165* убистава с предумишљајем, на малолетнике је долазило *35*; од *175* телесних повреда, које су проузроковале смрт, малолетници су извршили *26*, а од 12 оцеубистава, њихова су *5*. Број француске популације (људи и жена) преко 21 год. старости износи *24,406,244*, а број малолетника између 16 и 21 год. *3,248.598*. Излази, према овоме, да је криминалитет малолетника сразмерно много већи од криминалитета одраслих. Изузетак од овога чине преваре, за чије се извршење захтева много већа развијеност духа.

У опште узев може се казати, да на 10.000 становника први дају *2·7* осуђених и *16·3* оптужених, а други *3·7* и *18·8*. Злочиначки регрути, у које не убрајамо малолетнике испод 16 год., већ само оне, који се могу назвати »деца трупе« у злочиначкој војсци, много су опаснији од својих старијих.

Прегледајмо у кратко напредак дечјег криминалитета за последње три четврти века. Ево страховитих цифара, које нам пружа званична статистика:

У год. 1830. број малолетних криваца, у доба између 16. до 21. год., износио је *6.979*; у 1850. год. *13.910*; у 1870. год. *19.684*; десет година доцније *23.319*; у 1890. год. *27.309*; у 1900. год. *30.485*, и у 1905. год. *31.441*.

Напредовање дечјег криминалитета за последње три четврти века износило је, дакле, *450%*. Оно би се још и могло разумети, да је прираштај популације био у истој сразмери, али се она у овом периоду времена само удвојила. Остављамо самим читаоцима да, према овоме, изводе закључке.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Јовица Видановић, звани „**Јован Пауновић**“, земљоделац из Волује, среза звишког, има да одговара за опасну крађу код начелника среза звишког, али се налази у бегству. Јовица је стар 22 године, средњег раста, сувоњав, жутих очију, у десној вилици нема секутиће и очњаке. Депеша начелника среза звишког Бр. 10499.

Милан Марковић, судски бегунац, родом из села Великог Лаола, **Милоје П. Радојичић**, земљоделац, из Везичева, и **Милић Ј. Томић**, земљоделац, из Великог Лаола, среза млавског, ноћу између 3. и 4. овог месеца опкољени од патроле у селу Великом Лаолу, убили су једног општинског послужитеља и ранили једног жандарма, и по извршењу дела побегли. *Милан* је стар 20 година, омален, дежмекаст, у лицу плав; *Милоје* је стар 21 годину, средњег раста, у лицу плав; *Милић* је стар 19 година, омален, црне косе, очију црних. Сва тројица имају обично сељачко одело, а Милан и Милоје наоружани су карабинима и револверима. Акт начелника среза млавског Бр. 18946.

Алекса Урошевић, циганин, ковач из Соко-Бање, који је решењем крушевачком првостепеног суда од 3. августа 1904. године стављен под суд и у притвор због опасне крађе, па из притвора побегао 6. маја исте године, ни до данас није пронађен. Алекса је стар 28 година, средњег раста, у обичном оделу. Акт крушевачког првостепеног суда Бр. 10737.

Алфреда Бенвејера, радника, који има да одговара за лаку телесну повреду, тражи кварт налилулски актом Бр. 11896. Алфред је стар 29 година, средњег раста, добро развијен, у лицу плав, очију црних.

Полицијске и општинске власти треба ова лица што живље да потраже.

КРАЂЕ СТОКЕ

Радомиру Штављанину, земљод. из Качулица, среза трнавског, 2. овог месеца украдена су са паше два вола. Један је во длаке зелене, матор 5 година, цветаст, а други је длаке сиве, матор 8 година. Акт начелника среза трнавског Бр. 14492.

Панти Зарићу, земљод. из Кнића, среза гружанског, ноћу између 6. и 7. овог месеца украдена је једна кобила, матора 7 година, длаке беле, на глави и левој плећци има црвене пеге, на леђима има ране од убоја, са жигом положено „К“. Акт начелника среза гружанског Бр. 22259.

Сими Раденковићу, земљод. из Волиниша, среза лужничког, украден је један коњ, матор 7 година, доратаст, цветаст, са жигом „О“. Депеша начелника среза лужничког Бр. 8469.

Маринку Ђурићу, земљод. из Бердуја, среза лужничког, ноћу између 31. прошлог и 1. овог месеца украден је један коњ, матор 10 година, длаке мрке, са жигом „О“. Депеша начелника среза лужничког Бр. 7231.

Николи Марковићу, земљоделцу из Суботице, среза ресавског, ноћу између 4. и 5. овог месеца украдена је једна крава са телетом и једна јуница. Крава је матора 6 година, цветаста; теле је маторо 6 месеци, шарене длаке; јуница је матора 2 године, сиве длаке. Депеша начелника среза ресавског Бр. 18081.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове крађе.

КО ЈЕ ОВО?

5. овог месеца нађен је у «Дивљем Пољу» код окружне крагујевачке пољопривредне станице, у атару општине крагујевачке, један леш, чију фотографију износимо, и чија идентичност још није утврђена. Истрагом и протоколом секције утврђено је да је непознати умро услед угушења угљен-диоксидом, па је затим донет на «Дивље Поље». Непознати је младић

од својих 16—17 година, средњег раста, у оделу какво се носи у околини Владичиног Хана, у округу врањском. Ко га познаје моли се да то јави својој најближој полицијској власти, која ће у смислу кривичног судског поступка констатовати то протоколарно, и протокол одмах послати начелству округа крагујевачког с позивом на акт Бр. 20.197.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Од пре извесног времена у Крагујевцу стално живи **Милисав Бранковић**, без занимања, родом из села Драче, среза гружанског, који је својим раскалашним животом пао свакоме у очи. И ако без занимања, увек је био лепо одевен и живео као какав богат рентијер. Грађанима се представљао као наследник једне добре масе и имао је приступа у друштву. Поред раскалашног живота који је проводио у Крагујевцу, имао је «страст» да чини «излете» у околини и другим варошима, на којима је пробављао обично по нешима, на којима је пробављао обично по неколико дана и отуд се враћао увек весео и с пуном кесом. Нешто раскалашан живот а нешто и ти чести излети изазвали су сумњу код грађанства и полиције, која је отпочела обраћати мало већу пажњу на њега.

18. прошлог месеца Милисав је учинио последњи излет до Пирота, ради «уживања» у лепоти Сићевачке Клисуре, али се на овом путу рђаво провео. Те ноћи извршено је у Пироту више опасних крађа, што је за Пирот необична ствар, и после кратког времена утврђено је, да нико други није извршилац тих крађа него «путник» који је одмах стављен у притвор и под истрагу.

По сазнању овог догађаја, свима његовим познаницима постало је јасно, од куда је Милисав прибављио средства за онакав раскалашан живот и зашто је чинио често излете.

Износећи Милисављеву фотографију, позивамо све полицијске и општинске власти, а и приватне молимо, ако би што год знали о њему или би у његовој фотографији упознали извршиоца каквог кажњивог дела, да о томе известе начелство округа пиротског с позивом на акт Бр. 12083.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Код начелника среза студеничког налази се у притвору и под истрагом због крађе коња **Станко Јојић**, земљоделац из Виопице. Код њега је нађена једна крађена кобила, матора 10 година, длаке доратасте, без жига и роваша. Позивају се све полицијске и општинске власти да потраже сопственика ове крађене кобиле. Депеша начелника среза студеничког Бр. 16932.

Ноћу између 31. прошлог и 1. овог месеца нађен је у вароши Горњем Милановцу, један мангуп коњ, длаке доратасте, цветаст. Акт начелства округа рудничког Бр. 8859.

У атару општине дражевачке, среза посавског округа београдског, нађене су две мангуп кобиле. Једна је кобила длаке доратаста, обичне величине, без роваша, а друга је длаке црне, обичне величине, брњаста, без роваша. Депеша начелника среза посавског округа београдског Бр. 14937.

У атару општине клокочевачке у срезу поречком, нађен је један мангуп во, длаке сиве, средње величине, у лево око ћорав. Депеша начелника среза поречког Бр. 9073.

ТРАЖЕ СЕ

Милош и **Михаило Милојевић**, земљоделци из села Милатовца, среза хомољског, још 3. овог месеца отишли су у срезове млавски и рамски, да траже своје покрађене свиње, али се ни до сада нису вратили у своје место пребивања. *Милош* је стар 45 година, средњег раста, косе риђе, очију плавих; од одела има један грудњак, два гуњчета од старог сукна, чакшире од белог сукна, на глави црну шубару, на ногама пресне опанке; *Михаило* је стар 40 година, високог раста, косе и бркова риђих, очију зелених; од одела има један грудњак од црна сукна, два црна гуњчета, беле чакшире, на глави црну шубару, а на ногама пресне опанке. Како се сумња да су убијени, то се позивају све власти да их потраже и о резултату тражења известе начелника среза хомољског с позивом на депешу Бр. 11307.

Душана Миловановића, кога је нестало 1. овог месеца, тражи кварт врачарски актом Бр. 16894, ради предаје родитељима. Душан је стар 11 година, омаленог раста, у лицу плав, косе плаве, очију зелених; од одела има: зимски капут од белог штофа, плаве панталоне, на глави црн качкет, а на ногама ципеле. Пронађеног треба упутити поменутом кварту.

Танасија сина Марије **Ђорђевић**, удове из Београда, кога је нестало 2. овог месеца, тражи Управа града Београда актом Бр. 46862. Танасије је стар 9 година. Пронађеног треба упутити Управи града Београда.

Штампа Крај. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Алимпић

БРОЈ 47. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 23. НОВЕМБРА 1908. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела поставити:

за полицискот писара прве класе среза параћинског, Стевана Д. Спасића, полицискот писара исте класе начелства округа нишког, по молби;

за полицискот писара прве класе среза моравског округа нишког, Рељу Ђорђевића, царинника треће класе београдске царинарнице на Сави, по пристанку;

за полицискот писара треће класе начелства округа нишког, Тихомира Мијатовића, полицискот писара исте класе среза моравског округа нишког, по молби и

за полицискот писара треће класе начелства округа рудничког, Драгољуба Тодоровића, полицискот писара исте класе начелства округа чачанског, по службеној потреби.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 12. новембра 1908. године, у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I, на предлог Министра унутрашњих дела, решено је:

да се Д-р Павлу Војтеху, лекару среза тамнавског, уважи оставка, коју је поднео на државну службу.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 12. новембра 1908. године у Београду.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу септембру 1908. год.

Према званичним извештајима окружних начелстава и Управе града Београда у току месеца септембра извршено је у Србији:

1. **Убистава** 46
2. **Нехотичних убистава** . . . 2
3. **Покушаја убистава** 40
4. **Разбојништава** 8
5. **Силовања** 3
6. **Тешких телесних повреда** . 21
7. **Паљевина** 84
8. **Опасних крађа** 112
9. **Злонамерних поништаја туђих ствари** 21

Од изложених дела пронађено је:

Убистава	42	или	91%
Нехотичних убистава	2	»	100%
Покушаја убистава	40	»	100%
Разбојништава	5	»	62·5%
Силовања	3	»	100%
Тешких телесних повреда	21	»	100%
Паљевина	9	»	10·7%
Опасних крађа	27	»	24%
Злонамерних поништаја туђих ствари	1	»	4·7%

Највећи број убистава извршен је помоћу *ватреног оружја* (21), затим помоћу *оштрог* (14), помоћу *тупог* (10) и *задављивањем* (1).

Узроци са којих су ова убиства извршена леже: у *међусобној свађи* за 23 случаја, у *освети* за 9, у *користољубљу* за 5, у *неморалним иобудама* за 2, *у домаћој расипи* за 2, у *вршењу званичне дужности* за 2, у *одбрани имовине* за 1 и у *љубомори* за 1 случај. За један случај узрок је непознат.

Посматрана према местима у којима су извршена изложена убиства јављају се: у срезу јасеничком округа крагујевачког **3**, у срезу бољевачком **3** (1 непронађено), у срезу моравичком **3**, у срезу колубарском округа ваљевског **2**, у срезу јабланичком **2**, у срезу пчињском **2**, у срезу мачванском **2**, у срезу хомољском **2**, у срезу прокупачком **2** (1 непронађено) и по **1** у срезовима: посавском округа београдског, космајском, лесковачком, гружанском, крагујевачком, лепеничком, неготинском, кључком, поречком, копаоничком, ресавском, левачком, деспотовачком (непронађено), посаво-тамнавском, моравском округа пожаревачког, млавском, качерском, зајечарском, добричком, косаничком, ариљском и у варошима: Ћуприји (непронађено), Шапцу, Нишу и Пожаревцу.

Нехотична убиства извршена су по **1** у срезовима: подгорском и брзопаланачком.

Покушаји убистава извршени су: у срезу космајском **3**, у вароши Нишу **3**, у срезу лепеничком **2**, у срезу бањском **2**, у срезу моравском округа пожаревачког **2**, у срезу бољевачком **2** и по **1** у срезовима: оба посавска, грочанском, колубарском округа београдског, јабланичком, гружанском, крагујевачком, јасеничком округа крагујевачког, неготинском, крајинском, трстеничком, расинском, параћинском, левачком, алексиначком, моравском округа нишког, нишком, нишавском, јадранском, таковском, качерском, заглавском, косаничком, пожешком, драгачевском и у вароши Београду.

Скоро сва ова дела извршена су у међусобној свађи и освети.

Разбојништва су извршена: у срезу бољевачком **2** (1 непронађено) и по **1** у срезовима: брзопаланачком, расинском, параћинском, деспотовачком, млавском (непронађено) и зајечарском (непронађено).

Силовања су извршена по **1** у срезовима: лесковачком, расинском и ражањском.

Тешке телесне повреде извршене су: у срезу космајском **2**, у срезу темнићском **2**, у срезу подунавском **2** и по **1** у срезовима: лесковачком, пчињском, гружанском, крагујевачком, лепеничком, неготинском, параћинском, бањском, лужничком, мачванском, посаво-тамнавском, хомољском, звишком, млавском и жичком.

Паљевине су извршене: у срезу крагујевачком **7**, у срезу бољевачком **7**, у срезу космајском **4**, у срезу грочанском **3**, у срезу трстеничком **3**, у срезу параћинском **3**, у срезу деспотовачком **3**, у срезу мачванском **3** (1 пронађена), у срезу звишком **3**, у срезу студеничком **3**, у срезу колубарском округа ваљевског **2** (1 пронађена), у срезу гружанском **2**

(обе пронађене), у срезу лепеничком **2**, у срезу бањском **2**, у срезу посаво-тамнавском **2**, у срезу орашком **2**, у срезу жичком **2**, у срезу моравичком **2** и по **1** у срезовима: посавском округа београдског, тамнавском, масуричком (пронађена), јасеничком округа крагујевачког, неготинском, поречком, крајинском, ресавском, беличком, левачком, алексиначком (пронађена), сврљишком, белопаланачком, нишком, поцерском, хомољском (пронађена), голубачком (пронађена) млавском, љубићском, подунавском, зајечарском, добричком, косаничком, ужичком (пронађена), црногорском, рачанском, драгачевском, трнавском и у вароши Пожаревцу.

Вредност свих ових паљевина износи око **26.050** динара.

Опасне крађе извршене су: у вароши Београду **6** (3 пронађене), у срезу космајском **5**, у срезу параћинском **5**, у вароши Нишу **5** (2 пронађене), у срезу бољевачком **5**, у срезу бањском **4**, у срезу белопаланачком **4**, у вароши Пожаревцу **4**, у срезу орашком **4** (2 пронађене), у срезу јасеничком округа смедеревског **4** (2 пронађене), у срезу зајечарском **4**, у срезу грочанском **3** (2 пронађене), у срезу крајинском **3**, у срезу брзопаланачком **3**, у срезу трстеничком **3**, у срезу копаоничком **3** (1 пронађена), у срезу ресавском **3**, у срезу голубачком **3**, у срезу пожаревачком **3** (1 пронађена), у срезу косаничком **3**, у срезу жичком **3** (1 пронађена), у срезу јабланичком **2** (1 пронађена), у срезу крагујевачком **2** (1 пронађена), у срезу лепеничком **2**, у срезу беличком **2** (обе пронађене), у срезу мачванском **2**, у срезу златиборском **2** (обе пронађене) и по **1** у срезовима: тамнавском, лесковачком (пронађена), пољаничком, пчињском, јасеничком округа крагујевачког (пронађена), поречком, расинском, моравском округа нишког, сврљишком, јадранском (пронађена), посаво-тамнавском, хомољском, рамском, таковском (пронађена), качерском (пронађена), заглавском, моравичком и у варошима: Врању (пронађена), Ваљеву и Прокупљу (пронађена).

Вредност свих ових крађа износи око **12.390** динара.

Злонамерних поништаја туђих ствари било је: у срезу расинском **6**, у срезу орашком **3**, у срезу крагујевачком **2**, у срезу лепеничком **2** (1 пронађен), у срезу сврљишком **2** и по **1** у срезовима: тамнавском, трстеничком, параћинском, бољевачком, црногорском и златиборском.

Поред изложених дела у току месеца септембра извршено је још у Србији и **13 самоубистава** и то: у вароши Крагујевцу **2**, у срезу подунавском **2** и по **1** у срезовима: тамнавском, бањском, лужничком, поцерском, посаво-тамнавском, качерском, тимочком, студеничком и жичком.

Ова самоубиства извршена су: *вешањем* 5, *ватреним оружјем* 5, *тровањем* 1, *оштрим оружјем* 1 и *скакањем у провалију* 1, а узроци њиховом извршењу леже: у *дугој болести* за 3 случаја, у *рђавом материјалном стању* за 1, у *душевном растројству* за 1, у *домаћој расипи* за 1 и у *старости* за 1 случај. За шест случаја узроци су непознати.

Покушаји самоубиства извршени су по **1** у срезовима: лепеничком (тровањем) и рамском (оштрим оружјем). За први случај узрок је домаћа распра, а другом је узрок непознат,

Општи преглед до сада изложених дела овакав је:

Текући број	О К Р У З И	Убиства	Детоубиства	Нехотична убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Силовања	Тешке телесне повреде	Паљевине	Опасне крађе	Злонамерни поништаји туђих ствари	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	2	—	—	6	—	—	2	8	8	—	—	—
2	« ваљевски	2	—	1	1	—	—	—	3	2	1	1	—
3	« врањски	5	—	—	1	—	1	2	1	6	—	—	—
4	« крагујевачки	6	—	—	5	—	—	3	12	5	4	2	1
5	« крајински	3	—	1	2	1	—	1	3	7	—	—	—
6	« крушевачки	1	—	—	2	1	2	—	3	7	7	—	—
7	« моравски	4	—	—	2	2	—	3	9	10	1	—	—
8	« нишки	1	—	—	8	—	—	1	4	11	2	1	—
9	« пиротски	—	—	—	1	—	—	1	2	4	—	1	—
10	« подрински	4	—	—	1	—	—	2	6	4	—	2	—
11	« пожаревачки	5	—	—	2	1	—	3	7	12	—	—	1
12	« руднички	1	—	—	2	—	—	—	1	2	—	1	—
13	« смедеревски	—	—	—	—	—	—	2	3	8	3	2	—
14	« тимочки	4	—	—	3	3	—	—	8	10	1	1	—
15	« топлички	4	—	—	1	—	—	—	2	4	—	—	—
16	« ужички	1	—	—	1	—	—	—	3	2	2	—	—
17	« чачански	3	—	—	1	—	—	1	9	4	—	2	—
18	Управа града Београда	—	—	—	1	—	—	—	—	6	—	—	—
	Свега:	46	—	2	40	8	3	21	84	112	21	13	2

Из канцеларије Антропометријско-Полицијског Одељења Министарства Унутрашњих Дела, 17. новембра 1908. године АБр. 1300, у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

в) Трећи изузетак јесте основ подозрења из т. 5 § 121. За доказ тога основа подозрења довољна је сведоџба једног сведока или исказ повређеног.

Кад је реч о доказивању основа подозрења, онда је потребно дотаћи се још једног питања. То питање јесте: *да ли се више основа подозрења могу доказати једним истим доказним средством*, или се сваки од њих мора утврђивати засебним и различитим доказним средствима?

На овоме се питању морам задржати више но што оно само по себи изискује због његовог рђавог решења од стране Касационог Суда.

Поводом једног конкретног случаја Апелациони и Касациони Суд су се разишли у гледиштима односно овога питања, јер докле је Апелациони Суд налазио да се једним доказним средством може доказати више основа подозрења, дотле је Касациони Суд и у својој општој седници од 3 јануара 1906 тврдио обратно.[1]) Касациони Суд је своју одлуку о томе, да се једним доказним средством (у конкретном случају признањем) не може доказивати више основа подозрења базирао на другом одељку § 237 налазећи, да би се другача одлука противила наведеном закону. Мотивишући оваку одлуку, Касациони Суд је даље резоновао: „да се признање извесних околности од стране оптуженог не може цепати на више делова и од сваког појединог дела стварати докази о засебним основима подозрења него се оно може само једанпут ставити на терет оптуженом за једну од околности које га терете.“

[1]) *Бранич* год. XII. 518.

Очигледно је, да је овако мишљење Касационог Суда у свему погрешно. То је, у осталом, и Апелациони Суд у својим противразлозима потпуно и јасно доказао, да је необјашњиво, како је после тога Касациони Суд у општој седници могао остати при првом мишљењу.

Нетачно је то, да је доказивање више основа подозрења једним доказним средством противном другом одељку § 237, јер ово законско наређење никакве везе нема с доказивањем истинитости основа подозрења. Оно само говори о томе, какав треба да буде основ подозрења па да се узме за доказ. На име, оно наређује, да сваки основ подозрења мора у себи садржати нарочиту околност, т. ј. да мора почивати, на својој засебној чињеници, и да се, према томе, *једна околност* или *чињеница* може само *једанпут* узети у обзир и да *она* због својих разних односа не може дати више основа подозрења (о овоме више даље под 3). Од овога је сасвим одвојено и различито питање, чиме и како се може доказивати основ подозрења. О томе говори § 239, и ми смо раније видели да се основи подозрења могу доказати свима доказним средствима. Већ из тога, што закон није забранио, да се једним доказним средством доказује више основа подозрења, даје се извести да је то допуштено. Сем тога, не види се ниједан разлог, зашто да два основа подозрења не треба узети доказаним једним доказним средством, кад сваки од њих, сам за себе узет, и јесте и сматра се да је доказан. Необјашњиво је, дакле, зашто н. пр. кад оптужени признаје да је био на месту извршеног дела (т. 7. § 121) и да је имао оруђе којим је извршено кривично дело (т. 1 § 121), — зашто да и овај други основ подозрења није доказан признањем. Или зашто два сведока који су посведочили оба сад поменута основа подозрења сматрати сумњивим кад је реч о другом основу подозрења ће, дакле, отпасти увек, кад одбрана оптуженог доведе у сумњу везу, која мора постојати између основа подозрења и чињенице која је предмет доказа. Стога је потребно да оптужени буде саслушан о сваком основу подозрења. — Из тога, што закон говори још и о *супротном искуству* и *другим околностима* које би оптуженог оправдале, изилази да је суд и по званичној дужности позван да истражује све оно што би један основ подозрења могло обеснажити, и да све то подвргне својој оцени. Под супротним искуством и другим околностима, које би оптуженог оправдале, треба разумети такве околности које су управљене противу основа подозрења, и услед којих би, ако се докажу, ови последњи изгубили своју доказну снагу.

3. Сваки основ подозрења мора бити такав, да у себи садржи једну *нарочиту околност* или „опстојатељство" како то каже закон у другом одељку § 237. То значи да сваки основ подозрења мора почивати *на засебној чињеници*. Из овога, опет, изилази, да се једна околност или чињеница може *само једанпут* узети у обзир, и да она, због својих разних односа, не може дати више основа подозрења. Стога се у другом одељку §-а 237 и каже, да се све у §§ 121 до 123 закључно под једним истим бројем означене околности сматрају за један основ подозрења.

Ми смо видели (раније § 43) да поједини бројеви ових параграфа садрже више основа подозрења; тако н. пр. т. 1 § 121 садржи три, т. 3 садржи два основа подозрења и т. д. Ако се сад н. пр. докажу два основа подозрења из т. 1 § 121 и то: 1) да је оптужени у време извршења дела имао оно исто оруђе којим је дело извршено, и 2) да је начинио оруђе које може послужити за извршење кривичног дела, то се, поред свега тога, може узети само један основ подозрења, јер обадва долазе *под исти број* §-а 121. Више основа подозрења истог броја такви су, да сви долазе од једне исте околности, те се стога само један и може узети у обзир, па ма који од њих. У наведеном примеру код обадва основа подозрења добијамо исти закључак, који се изводи из исте околности или чињенице: да је оптужени имао оруђе, које је погодно за извршење кривичног дела.

Али не само да се основи подозрења који долазе под један исти број имају сматрати за један основ подозрења, већ и од више основа подозрења из разних бројева има се узети само један а не сви у случају, кад ти основи подозрења имају један извор, кад, дакле, сви у себи садрже исту околност, т. ј. кад сви произилазе од исте чињенице или околности. Ту се потпуно примењује наређење другог одељка § 237, да се једна чињеница или околност може узети само једанпут у обзир. Често се дешава, да и једна иста чињеница или околност представља разне односе тако, да сваки од тих односа даје засебан основ подозрења. У таком случају закон забрањује да се узме више основа подозрења стога, што сви они имају исту основицу, што сви почивају на истој чињеници. Захтев, по коме сваки основ подозрења мора у себи садржати нарочиту и засебну чињеницу, потпуно је оправдан, јер се на тај начин отклања опасност, да се из исте околности добије више основа подозрења, и да се тако врло лако дође до потребног броја основа подозрења за доказ кривице оптуженог.

Ово ће се још јасније видети из примера. Докаже се, да је оптужени у време извршења дела имао онај исти нож којим је дело извршено, што је основ подозрења из т. 1 § 121; за тим, да је тај нож нађен на месту на коме је дело извршено, што чини основ подозрења из т. 7. § 121; и нај-

---

2) Овако мишљење заступају: *Kitka*, Beweislehre 411 прим. 1; *Rulf*, Commentar II 139.

зад, да је тај нож попрскан крвљу, што чини основ подозрења из т. 9 § 121. Овде, према другом одељку § 237, постоји један основ подозрења и то из т. 1 § 121 а не три, јер сви садрже у себи исту чињеницу или околност и то: својину ножа. Јер, кад би се узело да овде има три основа подозрења, онда би једна и иста чињеница или околност: својина ножа, била узета три пута у обзир, и она би дала три основа подозрења, што је противно другом одељку § 237. Међутим, могло би се узети, да постоје три основа подозрења у случају, кад би место ножа на месту извршеног дела била нађена која друга ствар оптуженог, н. пр. марама, и кад не би крвљу био попрскан нож већ друга ствар, н. пр. кошуља оптуженог. Овде постоје три разне чињенице или околности: својина ножа, својина мараме и својина кошуље, од којих се свака само једаред узима у обзир.

Овако се исто има узети да постоји један основ подозрења и у овом примеру. Ако су код оптуженог нађени предмети кривчног дела (основ подозрења из т. 8 § 121); за тим, ако је оптужени очевидно веће трошкове чинио но што му стање допушта (основ подозрења из т. 1. под *в.* § 122.), и ако је он ствари, подобне предметима учињеног дела тајно или много нижом ценом од њихове праве вредности продавао (основ подозрење из т. 2 под *в.* § 122), — то се има узети да постоји само један а не три основа подозрења, јер би се у противном једна околност или чињеница: да је оптужени имао предмете кривичног дела, три пута узела у обзир.

Правило, да сваки основ подозрења мора у себи садржати нарочиту околност, односи се само на праве основе подозрења из §§ 121 и 122, а не и на непотпуне непосредне доказе из § 123, које је закон изједначио с основима подозрења. Према томе, може се на основу једне заклете сведоџбе (т. 2 § 123) и исказа једног саучесника (т. 4. § 123.) добити потпун доказ и ако искази обојице имају за предмет исту чињеницу: извршење кривичног дела од стране оптуженог.[4])

(наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

Шта се не може узети у попис за извршење судских одлука?

(Објашњење § 471. судског поступка у грађанским парницама.)

I. Општа посматрања.

(НАСТАВАК)

8. На реду је сада да се на овом месту позабавимо питањем: *да ли се и из државних ствари може вршити егзекутивна наплата*, и да ли су и које државне ствари изузете од пописа?

Као што се зна, држава, као имовинско-правна личност (фискус), јесте носилац или субјекат приватно-правних односаја, и у овоме погледу подлежи прописима грађанскога законика (§ 19.), којим се регулишу приватно-правни односаји. чији је начин судског остваривања прописан у законику о поступку судском у грађанским парницама (§ 1.). Као носилац приватних права она остварује, по правилу, своја приватно-правна потраживања по прописима грађ. судског поступка (§ 27. тач. в. грађ. суд. пост.), и по њима се и онда поступа, кад је држава тужена страна у приватно-правном спору. Из тога онда следује, да се, у начелу. и у егзекутивном поступку има поступити према држави онако, како се и према другим дужницима поступа. То пак значи да се и државне ствари и приватно-правна примања[7a]) могу у попис узети за извршење судске одлуке,[8]) пошто законик о поступку судском у грађанским парницама не прави у томе погледу разлику између физичких лица и државе и осталих правних лица, већ само у § 1. садржи одредбу, да „овај законик прописује правила, по којима ће се приватна права,[8a]) у грађанским парницама на суду тражити, бранити, доказивати, обезбеђивати, судити и *пресуђена извршивати*". Кад, дакле, држава као парнична страна наплаћује своја потраживања према појединцима по прописима грађанског судског поступка, онда мора ове прописе респектовати и онда, кад она у парници подлегне, па се извршење пресуде против ње тражи. И у литератури ово је питање начисто изведено. Писци се, великом већином,[9]) слажу у томе, да се и против државе има вршити егзекуција по прописима грађанског судског поступка [B. Pollak, System стр. 21. и сл.]. Међутим судска пракса у Аустрији стоји на гледишту, да држава не подлежи егзекутивној наплати, и ако се према њој може издејствовати по прописима грађан. суд. поступка осуда на плаћање дуга. То су гледиште заступали судови и пре доношења данашњег законика о поступку судском у грађан. парницама од 1896. године, кад је, дакле, важио стари законик, по коме је наш израђен, а и после доношења новог законика. Само пак питање није изрично регулисано ни у старом ни у новом законику, па, наравно, ни у нашем законику о поступку судском. Разлози судова за овако мишљење у главноме су ови[9a]): Јавни интереси забрањују, да се допусти егзекуција против државе због новчаних потраживања, јер је новац у касама одређен за извесне циљеве, и кад би се он, противно своме опредељењу, употребио, на основу извршене егзекуције, за друго што, онда би то ометало државне послове; не може се, према томе, мислити, да је законодавац у одредби о извршењима хтео жртвовати ове државне интересе интересима појединих поверилаца, особито, што би ово жртвовање било с тога, да би поверилац одмах дошао до наплате, не обзирући се на прописе о издавању новаца из каса. Против ових разлога сасвим умесно вели горе цитирани писац: држава се, по аустријском судском поступку, (а то исто важи, као што смо видели, и за наше право) појављује у парници као парнична страна, и кад има способности да то буде, онда је конзеквентно, да буде обвезник и у егзекутивном поступку. И ово је сасвим правично. Јер каке би велике користи отуда било, што би се држава могла тужити суду, кад се она не би могла у егзекутивном поступку принудити на плаћање по осуди,

[4]) *Rulf*, Commentar, II 130.

[7a]) Дакле не и она, која држава наплаћује не на основу некога приватно-правног односа, већ, као највиша власт, на основу јавно-правног односа. Не може се дакле узети у попис државно потраживање пореза, царина, новчаних казни и др., али може потраживање државно према другоме из уговора куповине и продаје, закупа, по тестаменту, поклону и др.

[8]) У члану 177. Устава стоји, истина, да се само законом може државно имање отуђивати или оно и његов приход заложити или иначе оптеретити, али то важи само за *вољна* отуђења, залагања и оптерећења, која, дакле, држава хоће сама да предузме, а не и за *принудна*, као што је отуђење у егзекутивном поступку и стварање заложног права средством пописа — § 469. грађ. суд. пост.

[8a]) А не казује се чија, дакле не означује се само приватна права «појединаца».

[9]) Противно Neumann, Kommentar z. E. O. стр. 93.

[9a]) B. Pollak, н. м. д. стр. 23.

кад би се, дакле, оставило држави на вољу: хоће ли по пресуди поступити или не. Држава би онда једном руком одузимала оно, што би другом давала, кад би се, истина, подвргла суђењу грађанских судова и прописима грађанског судског поступка, али не и егзекутивном поступку по истом законику. Како ће држава набавити новац, који је за исплату по пресуди потребан, не тиче се противног парничара пошто је то њена унутрашња ствар. Да по каткада државни послови могу бити ометени, ако нема новаца довољно у касама, а он се баш за рачун повериоца узапти, није истина вероватно, али је могућно. Али из тога би пре свега само то следовало, да је од егзекуције слободан новац у касама а не држава; али ни то није тачно, да државни послови могу бити ометени, ако нема довољно новаца у касама због извршене егзекуције, јер неисплаћивање пресудом досуђеног дуга у истој је мери ометање државних послова, као и употреба узапћеног новца за друге циљеве. И шта смета држави да благајну упути на плаћање дуга, и да о овоме парничара благовремено извести? Нема сумње да се пописом и продајом узапћених државних ствари за рачун поверилаца крњи државни углед, али то важи и за приватне дужнике, и тој непријатности крива је сама држава, која не испуњава своју обвезу по судској пресуди, и на тај начин игнорише своје судове, управо себе саму, а не поверилац, који тражи испуњење свога, државним судовима признатога, потраживања. У осталом и сам тај факат, што држава неће да испуни досуђено потраживање повериоцу, сам по себи, унижава углед државе, баш и да не дође до пописа и продаје државних ствари. Ово последње може само потенцирати већ постојеће унижење.

У државној имовини могу се разликовати две врсте ствари: једне су такве, да служе држави само за увећање њених прихода; од њих држава вуче користи, служи се њима и експлоатише их онако, као што би и приватно лице радило (§ 196. тач. 1. грађ. зак.), а друге су такве, да их држава као сопственик намењује *јавној употреби* или *служби*, не тражећи да отуда има поглавито материјалне користи.[10]) У оне прве долазе на пр. државне зграде и остала непокретна добра и стока на овима, која она издаје под закуп или сама експлоатише, државне железнице и фабрике, а у ове друге: јавни друмови, јавни паркови, музеуми и галерије слика, државне зграде, у којима се налазе поједина државна надлештва и ствари у њима, које за отправљање званичне дужности служе,[11]) државно оружје и војничка спрема. Ове су друге ствари, док су намењене јавној употреби или служби, узузете из правнога саобраћаја, оне су res extra commercium. На њих поверилац није рачунао, кад је ступао са државом у приватно-правни одношај, на основу кога је држава осуђена на плаћање дуга. Он није могао, са разлогом, помишљати да ће се из тих ствари за своју тражбину измирити, ако дође до егзекуције, особито, кад се има на уму, да је она прва државна имовина у сваком случају довољна за измирење повериоца. Стоји у истини, да целокупна имовина дужникова служи као општа залога свима неосигураним повериоцима, али само она, која је отуђива, која је намењена циркулацији у правном саобраћају, а не и она, која је из саобраћаја искључена, те, докле је искључена, не може се на друге преносити и у новац претварати. Природно је онда узети, да те ствари државне не могу бити предмет егзекуције, а с обзиром на § 380. грађ. суд. пост. ни предмет обезбеђења, те стога суд по званичној дужности треба да одбије тражено обезбеђење на те ствари и ако нису изрично изузете у § 471. Овде имамо однос сличан ономе, који постоји између држаоца једнога фидеикомисног добра (§ 465. грађ. зак.) и његових поверилаца. Као што се ови не могу измирити из самога фидеикомисног добра, већ само из његових прихода, и као што су они с погледом на ту околност кредитирали држаоца, исто тако и државни повериоци не могу тражити попис и пролају горе споменутих државних ствари, на које нису при давању кредита држави ни рачунали. Из свега овог следује, да се за рачун поверилаца државних могу узети у попис само оне државне ствари, које држава експлоатише онако, као што и приватна лица раде.[12]) То што вреди за државу, има се применити и на обвезе и ствари општина, срезова, округа и других јавних корпорација.

9. Наш законик о поступку судском у грађанским парницама садржи и другу једну празнину у погледу ствари, које не би требало да подлеже егзекуцији. То су *црквене утвари*, дакле оне ствари, које су намењене вршењу божје службе и других верских обреда. Настаје сада питање: може ли поверилац, коме је црква осуђена да плати извесну суму новаца, тражити, и хоће ли извршна власт по том тражењу моћи узети у попис црквене утвари, ако, наравно, у смислу § 466. црквени заступници не одреде друге ствари за измирење повариоца? По аустријској одредби о извршењима од 1896. године (§ 250.), а и по старом аустријском грађанском судском поступку, те ствари нису подлежале егзекуцији. Исто тако наш пројекат закона о изменама и допунама главе XVШ грађ. суд. пост. изузима у § 512. ове ствари од пописа. Као што је речено, у § 471 те ствари нису споменуте као изрично од пописа изузете. Али ипак ја мислим да и оне не подлеже егзекуцији. Наше се правно осећање буни при помисли, да зеленаши могу из цркве продавати путире, крстове, иконе, кандила и друге црквене утвари те, осуђујући законодавца, што није у § 471. грађ. суд. пост. изрично те ствари изузео од пописа, тражимо друге законске прописе, којима би се тај поступак забрањивао.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

Д-р Драг. Аранђеловић

---

[10]) Те ствари § 195. нашег грађ. зак. назива «свачије».

[11]) У погледу намештаја по државним надлештвима ваља такође разликовати ствари, које омогућавају отправљање званичне дужности, које су дакле намењене јавној служби (писаћи сто чиновника и писаћи прибор, ормани за акта и т. сл.), и ствари које су ради удобности и украса намештене (слике, прекобројне фотеље и др.). Ове друге могу се узети у попис.

[12]) Нема сумње да је најбоље, да питања ове врсте буду изрично регулисана законом, што сада код нас није случај. Године 1879. донесена је је била допуна у § 471., која је као § 471. а. гласила овако: «Не може се никако извршење пресуде тражити: 1. из имања државног, покретног и непокретног и 2. из имовног права и примања државног». На тај начин било је искључено свако принудно извршење против државе, и њој остављено на вољу да дуг по пресуди плати. Та је пак допуна укинута 19. априла 1885. године, те сада имамо ово стање, у коме питање егзекутивне наплате против државе није у закону изрично регулисано. С обзиром на ту околност и важност самога питања унесени су ови, сасвим умесни, прописи у предлог закона о изменама и допунама грађ. суд. пост. главе XVIII о извршењу пресуда: § 512. за извршење не могу се узети у попис ове покретне ствари: 1. државне, окружне, среске и општинске ствари, које су намењене јавној потреби или служби; за тим за извршење не могу се узети у попис непокретна имања по пропису § 518. а на име 1. државна, окружна, среска и општинска имања, која су намењена јавној потреби или служби, а сматрају се као јавна добра; напослетку по § 625. изузето је од пописа државно, окружно, среско и општинско примање, које је законом намењено за подмиривање јавних потреба.

МОДЕРНИ АМЕРИКАНСКИ СИСТЕМ ПОПРАВКЕ ОСУЂЕНИКА

(НАСТАВАК)

Замерке противу те теорије и праксе доста су велике. У време кад је д-р Хер посетио истражни затвор, било је 700 затвореника, који су сачињавали прави екстракт интернационалнога чикашкога злочиначкога света. Баш је тада било време заједничког бављења по ходницима; они су били препуни затвореника, који су се гласно и весело забављали или разговарали са посетиоцима, одвојени од њих мрежом од жице. У то су се баш време тамо налазила три разбојника, који су на циничан начин извршили преко туце убистава. Кад су били на претресу пред поротницима, дичили су се просто својим злочинима, и као од шале признали су још неколико убиства више, него што им је стављено на терет. На опште чуђење ипак им је изречена смртна казна вешањем. Тек од кад је тим зликовцима изречена смртна казна одвојени су у засебне ћелије. Па и тиме није постигнуто потпуно изоловање, јер су ћелије ка коридору отворене или у најмању руку одвојене од њега.

Ко је често загледао иза зидова и врата казнених завода, тај ће лако изгубити онај страх, који се често налази код лајика у погледу општења са осуђеницима и у опште о приликама у тим заводима.

Поменути директор завода, одушевљен је срећним оптимизмом, каквог ретко можемо наћи у скептичној Европи. Он се поноси тиме, да не мора да изриче никакве казне и да затвореници имају у њему поверења. Он каже овако: „Баш и ако ме затвореници не поздраве формално, ја ипак у погледу њихових очију видим да имају поверења у мени. Чиновницима су забрањена свака кажњавања и свако неучтиво понашање.

Исти директор заузима тај положај од 14 година на овамо. Противници таквога поступања са злочинцима карактеришу тај истражни затвор изразом; „велика школа за злочине". У оправдање директору мора се поменути и то, да велики део кривице за такво поступање и евентуални неуспех лежи и у малом броју чиновништва које му стоји на расположењу.

Још једна ствар мора сваком посетиоцу пасти у очи и врло непријатно га дирнути. У многим таквим истражним затворима налазе се вешала у коме ћошку ходника који је у употреби затвореника. Електрична столица за погубљење уведена је само у мало држава, а већином се смртна казна извршује вешањем. Дању стоје вешала на очиглед затвореницима, а како ћелије нису заклоњене од ходника масивним вратима, већ честим гвозденим полугама, то се погубљење не може да сакрије од очију осталих затвореника. Кад су раном зором обешена она три поменута разбојника, сигурно је много затвореника гледало или слушало то позорје ужаса. Баш и најзатуканији поборник теорије застрашења неће заступати тај начин застрашења, кад се зна, да у тим заводима има, сем окорелих зликоваца, и таквих људи, који издржавају кратке казне због малих деликата.

* * *

Одвојено од области нарочитих казнених завода стоје *заводи за малолетнике*. Амерички судија увек има права да упућује у такве институције особе испод шеснаест година. С једне стране тамо треба да долазе злочиначка деца која су због својих казнимих дела изведена пред суд. Па ипак не мора бити потребни услов за то упућивање баш извршење каквог деликта. У те се заводе могу слати у опште запуштена и за васпитање непогодна деца. Закон државе Пансилваније говори о упућивању у те заводе оне деце која су „dependent", „neglected", incorrigible" и „deliquent". Тако се ту има посла не само са децом, које су судије према свом слободном уверењу могле послати и у казнене заводе, већ и са множином таквих дечака и девојчица, које су родитељи напустили, или чији родитељи нису у стању да их васпитају. Често и сами родитељи траже да им се деца приме у такве заводе.

Имена тих завода за малолетнике јесу већином „Reform-Schools" или „Jndustrial-Schools of Reform" и т. д. Они су делом државни, а делом под приватном управом. Добротворна и религиозна друштва и удружења много се посвећују тим проблемима. Какво је име таква су и уређења. То су „Reform-Schools" (поправне школе) у правом смислу те речи. У њима не влада туробни дух казнених завода. Место ћелија ту су собе и сале за спавање, на прозорима нема решетки, а завод није опасан високим зидовима. Reform-Schools може се сравнити са заводима за принудно васпитање у Немачкој. Па ипак је израз „принудно васпитање" сувише оштар и морао би се заменити називом „завод за старалачко васпитање". Најбоље је, пак, упоређење са слободним васпитним заводима за децу у старости од седам до шеснаест година.

Деци се не загорчава њихово младалачко биће потискивањем свију дечијих радости и употребом и применом рада у циљу зараде. Многа су деца дошла у завод не извршивши никакав деликт, а многа и од оних, која имају на својој души какво казнимо дело, извршила су га или у младалачкој лакомислености или су отишли на тај пут наговорени од стране родитеља. За то завод не треба да буде освета и казна; он треба да даде васпитање и поправку.

Тако долази у први ред школски карактер. За телесну негу брига је обично, да се купањем, гимнастиком и вежбањима разне врсте што боље развије нејако детиње тело; нису запостављени ни весели шпортови. Свако дете учи по какав занат. Нико не сме да изађе из „Jndnstrial-Schools", а да није добро научио какав било занат. Поред свега тога остављено је доста времена и за игру и дечије радости. Па ипак влада у тим заводима строга дисциплина у погледу одржање реда. Јогунство и леност никако се не трпе.

Упућивање у такве заводе по правилу се не врши на одређено време. Питомци се могу у најгорем случају држати у заводу до пунолетства (21 године). Ако пре тога времена даду знаке поправке и добро се владају, могу у току од једне до две године да буду отпуштени из завода привремено и да се предаду извесној фамилији на пробу. Ту живе као у потпуној слободи. Фамилија свакако има право и дужност надзора, и о владању и раду питомца извештава управу заводску све док не наступи коначно ослобођење од завода.

Начин и облик васпитања малолетника у многоме се изменио. Пређе су заводи за васпитање малолетника зидани често у великим варошима као велике грађевине, и у њих су малолетници интернирани. Ти се станови за масу деце не цене у последње време, већ се истичу Cottages-system или фамилијарни систем. У много, са свим одвојених зграда смештају се сада по 25 до 50 питомаца, На челу сваког таквог одељења стоји по један домаћин. Такви заводи заузимају много земљишта, по коме су расподељене поједине куће. Општи су само по правилу црква, школа, игралиште и т. слич. Ти се заводи подижу увек само у пределима где је здрава клима. Као што смо поменули, у њима нема ничега што може опоменути на казнени завод. Кад који питомац побегне, убрзо га враћа у завод који суседни фармер. Али покушаји бегства су врло ретки, пошто је тон у заводима скроз и скроз свеж и весео, те не даје јаче дражи за бегство. Строгост и дисциплина су као у каквој фамилији, а не као у казненом заводу.

Поједине су поправне школе удешене као дечје републике, као „Junior republics". Тамо владају деца по угледу на америчанске републике. Она имају своје законодавне скупштине, бирају своје председнике, судије и полицијске органе из своје средине и зарађују сама својим радом. Васпитни се моменат примењује према умерењу недорасле младежи. Према назорима досадашњих управника тих завода, то је имало успеха. По себи се разуме, да управа завода има вид вишега надзора. Но ипак се од тога чини употреба само у преко потребним случајевима. Спољашње уређење тих завода обележава д-р Хер као одлично. Установа дечјега суда функционише добро. Многи изговори, којима би учитељи и васпитачи лако поверовали, не пролазе код дечјега суда, јер их другови лако ухвате у лажи и за то строже кажњавају. У осталом те „Junior republics" нису још изашле из оквира експеримената.

Као што смо поменули, систем казни није једнак у свима америчанским сједињеним државама. У једанаест држава постоји једна даља група завода, који се могу назвати *поправни завод за младе злочинце*. Овде се нема посла са поправним школама за децу. Ти су заводи одређени за одрасле, али ипак само за одрасле од 16. до 30. године. Границе старости нису потпуно једнолике. У неко-

лико држава почиње доња граница већ са 15. годином, или се пак горња граница свршује са 21. или 25. годином. Већину питомаца образују свуда такви људи, који још нису прешли 20. годину живота.

Дакле један даљи напредак у области класификације. Поред постојећих образује се особита група деликвената, и за њу се подижу нарочити заводи према особини карактера те групе. Поред „Reform-Schools“ за децу испод 16 година, долазе „Reformatories“ за младе злочинце, који су истина превалили детињство, али још нису достигли потпуну људску зрелост. Судији стоји до воље, да по своме одмерењу упућује такве особе у казнени завод или у поправни завод. При том служи као полазна тачка критеријум способности за поправку. Елементи који су способни за поправку, дакле такви, који нису раније осуђивани, треба да се упућују у „Reformatories“ ,Остале особе осуђују се на „state prisons“ или „county jails“.

(свршиће се)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I

Г. Тома С. Костић, учитељ из Црног Кала (срез лепенички) пита:

„Уздајући се у готовост уредништва, да даје обавештења на упућена му питања, слободан сам замолити га за обавештење у следећем:

Кад сам пре три године дошао за учитеља у ово место, биле су извршене (пре мога доласка) неколике крађе, а кривци остали непронађени. По закону, кад се кривац не пронађе оштећеноме накнађава штету општина, у којој је крађа извршена. Према томе општински је суд са одбором сада разрезао на све пореске главе прирез да би се ове крађе исплатиле, па и од мене траже прирез.

Питам уредништво:

1. Да ли су суд и одбор општински урадили правилно, кад су и мене уврстили у списак и траже да и ја платим крађе, које су извршене у времену кад ја још нисам био постављен за учитеља у њиховом селу?

2. Да ли у опште по овом закону требају свештеници и учитељи да плаћају крађе? Јер не може се ни замислити, да ће свештеник или учитељ ићи у крађу, или ако би лопова ухватили на делу, да га не би проказали.

Молим уредништво, да не мисли да између и мене с једне и суда и одбора општине с друге стране постоји каква свађа, те да је све ово урађено из свађе. Међу нама влада слога.“

— На ово питање одговарамо:

Систем колективне одговорности, који је проведен кроз наш закон о накнади штете учињене пљевином, поништајем и крађом, потиснут је законодавством скоро свију напредних земаља.

Он још постоји у Турској за извесна кривична дела.

Са гледишта, дакле, науке он би могао бити оглашен као несувремен.

Али како је он по сили прилика и обзирима целисходности озакоњен код нас, те више није питање о систему него о примени једнога позитивног закона, онда порез по овоме закону морају плаћати све пореске главе, које су се у општини затекле у доба, кад су учињена кривична дела, која су предмет наплате (чл. 22. пом. закона).

Према томе прирез овај морају плаћати и учитељ и свештеник, без обзира на то, што се не да претпоставити да су они учинили кажњиво дело или да су знали за кривца, па га нису проказали.

За дела, која су учињена раније, докле учитељи и свештеници у опште нису били житељи општине, која плаћа накнаду. не може се од њих тражити накнада јер за њих не стоји разлог, који у опште омогућава колективну одговорност, н. пр. да су или могли сами бити деликвенти или знати за ове па их прикривати, кад у доба извршења кривичног дела у опште нису били житељи дотичне општине.

II

Деловођа општине в. планске пита:

1. „По чл. 107. закона о непосредном порезу, не може се узети у попис, за дужни порез, кућа намењена становању земљорадника са плацем у величини до 20 ара, а по § 471. грађ. суд. пост. земљоделцу се не може узети у попис и за дуг продати поред пет дана земље, још и кућни плац до једнога дана орања.

На питање суда општине баточинске, односно благодејања земљоделчевог из чл. 107. закона о непосредном порезу, уредништво је у бр. 42. „Полицијског Гласника“ одговорило:

„Чл. 107. закона о порезу јасан је у овом погледу. Он од пописа и продаје ослобођава само кућу и окућницу до 0·20. хектара, а остало имање не.

Та околност, што неки порески дужници немају окућницу ни 20 ари него мање, не ослобођава им остало земљиште, које је ван окућнице, макар да се укупно са њим тек намирује 20 ари.“

А на питање суда општине в. планске односно благодејања земљоделчевог из § 471. грађ. суд. пост. у колико се оно односи на кућевни плац, уредништво је у бр. 44. „Полицијског Гласника“ одговорило:

„Обезбеђујући земљоделцу кућу с плацем до једнога дана орања, а сем тога још пет дана орања, законодавац је на тај начин изузео од пописа и продаје шест дана земље, без обзира где је ова.

Према томе, кад известан земљорадник има под кућом свега пола дана орања, а ван ове пет и по, дакле укупно шест дана, онда му се ништа не може узети у попис и продати.“

Као што се из ова два законска прописа види, оба ова благодејања земљоделчева истоветна су, јер и по чл. 107. закона о непосредном порезу не може се узети у попис за дужни порез плац кућни *до* 20 ари, и по § 471. грађ. суд. пост. не може се узети у попис за дуг плац кућни до једнога дана, што значи да плац не мора бити тачно 20 ари односно дан орања.

Међутим, уредништво је дало два одговора на два слична питања, која су у контрадикцији.

Поводом овога, ја сам потражио објашњења од неколико признатих правника: како се има разумети чл. 107. зак. о непосредном порезу, а како § 471. грађ. суд. пост. односно благодејања земљоделчевог у колико се оно односи на плац кућевни, и они су ми сви одговорили: да се и § 471. грађ. суд. пост. има разумети исто онако, како је уредништво објаснило у бр. 42. „Полицијског Гласника“ односно благодејања земљоделчевог из чл. 107. зак. о порезу, то јест, кад земљоделац има кућевни плац пола дана, а ван кућевног плаца пет и по дана онда оно пола дана може се у попис узети, пошто није саставни део кућевног плаца; дакле одговорили су ми противно објашњењу уредништва, које је штампано у бр. 44. Полицијског Гласника“.

Према овоме, да би се до правог разумевања § 471. грађ. суд. пост. односно благодејања земљоделчевог у колико се оно односи на плац кућевни дошло; да не би било погрешака у неједнаком разумевању и примењивању овог законског прописа, ја молим уредништво, да поново узме у оцену питање суда општине в. планске, штампано у бр. 44. „Полицијског Гласника,“ па да на исто да тачан и исцрпан одговор, како би се према том одговору могли у будуће и судови општински и полицијске власти управљати.

2. Кад један грађанин поднесе тужбу суду општинском по грађанској части и по тој тужби положи прописну таксу, па тај суд, који је ову тужбу примио, у току извиђаја спора буде изузет из законских узрока за извиђај и расправу овог спора, онда има ли право онај општински суд, који буде одређен за извиђај и расправу овог спора, да од дотичног тужиоца наплаћује поново прописну таксу.

— На ова питања одговарамо:

1. Одговори уредништва на ранија питања, која су овде истакнута, тачни су и у њима нема никаквих супротности.

Нема, велимо, јер ако су правници. које деловођа помиње, одиста нашли: да између чл. 107. о непосредном порезу и § 471. грађ. суд. пост., нема никакве разлике, онда је то доказ да они ово питање нису довољно проучили, јер ова разлика постоји и огромна је, те баш у њој уредништво и налази разлога, да друкчије гледа на значај чл. 107. а друкчије на значај § 471. грађ. суд. пост.

Та, дакле, разлика, која је повод уредништву, да на ове две законске одредбе, које изгледају као истоветне кад се површно посматрају, гледа двојако састоји се у томе: *што* чл. 107. зак. о порезу, штити од продаје *само кућу и окућницу до 0·20* хект. и ништа више, а § 471. грађ. суд. пост. поред окућнице од 1 дана орања *још и пет дана орања (земље) која може бити ван окућнице.*

Према овоме, кад је у питању случај чл. 107. зак. о порезу, онда се од продаје могу ослободити само кућа и окућница до 20 ари и *ништа више*, јер је закон специјелно ово ослободио, те у

опште не може бити места каквој замени земљишта, а кад је случај § 471. грађ. суд. пост. онда се привилегије простиру и на осталу земљу у границама 6 дана орања, те се због тога и може вршити замена и допуњавање.

Ово је тако очигледно и разумљиво, да у опште не може бити двоумљења.

Потврда за гледиште уредништва на значај § 471. пом. закона налази се у правилима г. мин. правде од 4. фебруара 1874. г. № 354, која су писана непосредно иза појаве самога закона о овом благодејању, где се изречно у т. 8. под б. вели: »ако земљоделац на другом месту не би имао пуних пет дана орања, већ би имао н. пр. 3 дана орања, а под кућом и око куће имао би плац од 3 дана орања, који он изван домашаја куће ради, то у том случају задржаће му се цео овај плац, јер му закон даје право да може имати пет дана земље за себе и један под кућом и око куће.“

2. Таксе, о којима говори § 23. грађ. суд. пост., наплаћују се од *губеће стране*.

Губећа страна може се сазнати тек по свршетку спора а пре не.

Према томе и такса се не плаћа у напред него после свршеног спора, па ће и у овом случају суд који суди, наплатити таксу од осуђеног, јер она и иначе не припада ономе суду, који је само тужбу примио на због изузећа није ништа по њој радио, јер је надлежност прешла на други суд.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ОБЈАВА

Милан Марковић, земљоделац, судски бегунац, родом из села Великог Лаола, среза млавског, који има да одговара за више кажњивих дела, одметнуо је се испод власти у намери да и даље чини кажњива дела. Милан је стар 20 година, омален, дежмекаст, округлога лица, ћосав, у лицу плав; од одела има чакшире од суро-плавичастог сукна, гуњ од жућкастог сукна, на глави црну шубару, а на ногама опанке. Наоружан је са карабином и револвером.

Начелство округа пожаревачког на основу чл. 8. и 9. закона о јавној безбедности и § 243. кривичног закона, позива Милана да се у року од (20) двадесет дана, од дана када ова објава изиђе у «Српским Новинама» пријави најближој судској или полицијској власти. Ако се у остављеном року не пријави ни једној власти, начелство ће га огласити за хајдука.

Бр. 19.599. Из канцеларије начелства округа пожаревачког, 11. новембра, 1908 године у Пожаревцу.

ПОТЕРЕ

Милутин А. Маринковић, осуђеник београдског казненога завода, родом из села Старог Аџбеговца, среза орашког, 15. овог месеца побегао је са осуде као слободњак у Топчидеру. Милутин је стар 39 година, високог раста, очију жућкасто-зелених, косе плаве, бркова риђих, на себи има црн сукнен гуњ, беле чакшире, на ногама опанке; од особених знакова има: а.) белегу од посекотине, у облику праве линије, правца косог, величине 1 см., на другој фаланзи домалог прста, страни постеријорној; б.) белегу од посекотине, у облику праве линије, правца косог, величина 1 см., на другој фаланзи средњег прста, страни постеријорној; в.) брадавицу длакаву, у величини зрна од пасуља, за 3 см. испод десног лоба; г.) две брадавице, длакаве, величине зрна од сочива, у размаку 1 см., на левој јагодици; д.) слепоочну ћелавост и ђ.) по леђима и грудима има више брадавица разне величине. На осуди је био због опасне крађе, а осуђен је пресудом смедеревског првостепеног суда од 6. септембра 1906. године Бр. 24.885 на пет (5) година робије у лаком окову. Раније је још једном осуђиван 1893. године на двадесет година робије због убиства.

Износећи његову фотографију, позивамо све власти да га енергично потраже и пронађеног стражарно спроведу Управи београдског казненог завода с позивом на акт Бр. 6323.

Непознати крадљивац 13. овог месеца увукао је се у пекарницу Арсе Стаменковића, из Ниша и однео једно сандуче у коме је било 1000 динара. Акт начелства округа нишког Бр. 24.344.

Коста Стошић, родом из Турске, који је имао да издржи 182 дана затвора због кријумчарења, 13. овог месеца побегао је из притвора начелства округа врањског и до сада није пронађен. Коста је стар 38 година, средњег раста, у лицу плав, косе и бркова плавих, на себи има сукнено одело. Депеша начелства округа врањског Бр. 16630.

Марија Кудрановић, куварица, пре неколико дана извршила је крађу новца својој госпођи Кристини Максимовић, из Београда и по извршењу дела побегла. Крађу је извршила разбијањем шпар-касице у којој је било 70 динара и из једног сандука узела је једну књижицу, у којој су биле две повчанице од 10 динара. Марија је стара 30 година, средњег раста, црномањаста, сува, у лицу бледа. Акт Управе града Београда Бр. 47.420.

Полицијске и општинске власти треба ова лица што живље да потраже.

КРАЂЕ СТОКЕ

Николи Првану, земљоделцу из Бељајке, среза деспотовачког, ноћу између 6. и 7. овог месеца украђена су два вола. Један је во матор 4 године длаке сиве, ровашен у оба ува, а други је матор 4 године, длаке шарене, без роваша. Депеша начелника среза деспотовачког Бр. 15267.

Тодору Николићу, земљоделцу, из Лопашнице, среза нишавског, пре неколико дана украђен је један коњ и једно ждребе. Коњ је длаке затворено доратасте, матор 6 година, висок 138 см., са жигом изврнуто «П», а ждребе је маторо 3 месеца, длаке доратасте, лисасто. Акт начелника среза нишавског Бр. 15.334.

Радовану Петровићу, земљод. из Бањевца, среза посавског округа београдског, ноћу између 17. и 18. овог месеца украђена је једна кобила, матора 8 година, длаке доратасте, цветаста, у задње ноге путоногаста, са жигом «В». Депеша начелника среза посавског округа београдског Бр. 15.654.

Пејчи Ћирићу, земљод. из Шљивовика, среза лужничког, 17. овог месеца украђена је једна крава, матора 5 година. Депеша начелника среза лужничког Бр. 8.915.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове крађе.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Код **Милана Стојановића,** земљод. из Милатовца, среза хомољског, нађен је један мангуп коњ, матор 8 година, длаке црне, цветаст. Депеша начелника среза хомољског Бр. 11444.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Алимпић

БРОЈ 48. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 30. НОВЕМБРА 1908. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО.

КАЖЊЕНИ ЧИНОВНИЦИ

За разне службене неисправности кажњени су:

Г. Г. **Милан Момировић,** начелник среза темнићског и **Чеда Урошевић,** начелник среза расинског, *укором*, решењем Господина Министра Унутрашњих Дела ПБр. 21669 од 8. овог месеца, а за кривицу из § 43. тач. 10. б. закона о чиновницима грађанског реда.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

§ 47.

Шта се може доказати основима подозрења?

Односно питања, шта се може доказати основима подозрења, у многоме се разликују реформирана од старих законодавстава. Јер, докле прва не праве никакву разлику између доказа о бићу или постојању кривичног дела (corpus delicti) и доказа о виновништву или кривици оптуженог, дотле су друга постављала велику разлику између ова два доказа. Та се разлика састојала у томе, што су стара законодавства допуштала да се основима подозрења може доказати само виновништво или кривица оптуженог, а никако и биће кривичног дела.

Још глосатори су наглашавали, да треба најпре доказати објективно биће кривичног дела, и да је то погодба за почињање кривичне истраге. Из овога се после развило двоје: прво, да је доказ о бићу кривичног дела требао бити нађен у генералној истрази, а доказ о виновништву или кривици оптуженог у специјалној истрази, из чега је опет изишло, да се доказивање кривице оптуженог допуштало тек пошто је постојање дела било потпуно доказано. Друго, тражило се, да се биће кривичног дела доказује само судским увиђајем или вештачењем, а не признањем или основима подозрења. Кривица оптуженог могла је бити доказана основима подозрења, али не и биће кривичног дела.[1])

На овоме су гледишту стајала сва законодавства с теоријом законских принудних доказа, па је стајао и изворник нашег законика. Аустријски законик о кривичном поступку од 1853 изречним наређењима не допушта, да се биће кривичног дела доказује правим основима подозрења. Само се кривица оптуженог по њему може доказати правим основима подозрења и то пошто је биће кривичног дела већ доказано непосредним доказима или саставом непотпуних непосредних доказа. Дакле, само у колико се непотпуни непосредни докази сматрају као основи подозрења, у толико се њима може доказати и биће кривичног дела и кривица оптуженог. Ово се јасно види из §§ 278 и 279.[2])

У § 278 говори се о доказу неправим основима подозрења, т. ј. непотпуним непосредним доказима; ту се вели, да се свака чињеница или околност, дакле и биће кривичног дела, може доказати непотпуним непосредним доказима. Међутим § 279 говори само о кривици оптуженог, и наређује да се она под извесним условима може доказати правим основима подозрења. Први од тих услова јесте, да је биће кривичног дела потпуно доказано. Јасно је, дакле, да изворник нашег законика, прво, не допушта доказивање бића кривичног дела правим основима подозрења, и друго, да доказивање кривице оптуженог правим основима подозрења допушта тек пошто је биће кривичног дела потпуно доказано.

Реформирана законодавства и наука о кривичном поступку односно овог питања стоје на сасвим супротном гле-

---

[1]) *Glaser*, Beiträge 80.

[2]) Први гласи: «Свака чињеница (околност) може се и тада узети за правно доказану, кад за њу има два од непотпуних непосредних доказа, побројаних у § 140, који се међу собом подударају.» А други гласи: «кривица оптуженог који пориче своје кривично дело, може се саставом више основа подозрења узети за правно доказану само тада, ако и ове три погодбе заједно наступе: 1. мора бити дело са свима околностима, које заснивају његову кажњивост, правно доказано; 2. против оптуженог мора постојати потребан број правних основа подозрења побројаних у §§ 138—140 или њима подобних; 3. основи подозрења, околности и односи, нађени у истрази, морају показивати тесну и јасну везу између кривичног дела и оптуженог тако, да се по природном и обичном току догађаја мора узети да је он дело извршио.»

диштy. Она налазе, да је неоснован захтев, по коме се само кривица оптуженог може доказати правим основима подозрења. Она не праве никакву разлику између доказа о бићу кривичног дела и доказа о кривици оптуженог; према томе, допуштају да се и једно и друго доказује и правим основима подозрења. Ово је гледиште у свему тачно. Јер има доста кривичних дела код којих се не може одвајати доказ о бићу кривичног дела од доказа о кривици оптуженог. Тако је н. пр. код кривичних дела кривоклетства, бигамије, родоскрвњења, банкротства и др. с доказом о делу уједно дат и доказ о кривици оптуженог, или се докази међу собом тако изукрштају, да се једним доказом доказује и једно и друго. Основима подозрења може се доказати биће кривичног дела· како у случају кад кривично дело оставља за собом трагове, тако и у случају кад оно не оставља никакве трагове, н. пр. увреда. Опасно би било по правни поредак, кад се не би могло основима подозрења доказивати биће кривичног дела, јер би многа кривична дела остала не утврђена, а то се не сме допустити. Из примера, који Митермајер наводи, несумњиво се види, да је биће кривичног дела убиства доказано основима подозрења. Пример гласи: А се возио с Б у чамцу преко реке. Сведоци су чули да се А пре уласка у чамац повише свађао с Б, али се Б ипак умирио и ушао у чамац. Они су видели с обале, како је А, јако раздражен, ударио Б, а затим извукао и нож. Магла, која се наједаред појавила, спречила је, да сведоци виде шта је одмах затим било; они изјављују, како им изгледа да су приметили, да је А избацио Б из чамца. Утврђено је, међутим, да је А сам у чамцу дошао на другу обалу. Извесно је и то, да је у чамцу био велики камен кад је А с Б пошао с обале; камена у чамцу није било, кад је А дошао на другу обалу. Пошто леш Б-ов није нађен, то је вероватно да је А везао камен за Б и бацио га у воду.[3]) У овом случају главна чињеница, убиство Б од стране А, није доказана непосредним доказима, него се сматра истинитом услед стицаја свих ових околности или основа подозрења. Кад би закон забрањивао, да се биће кривичног дела доказује основима подозрења, онда би овај случај морао остати неизвиђен.

Али, и ако је сасвим правилно, да не треба правити никакву разлику између доказа о бићу кривичног дела и доказа о кривици оптуженог, ипак се о тој разлици донекле мора водити рачуна. Ако је у питању кривично дело које према својој природи и према околностима оставља за собом трагове који се увиђајем или вештачењем даду утврдити, онда се они на тај начин имају опазити и констатовати. Непоузданијем доказном средству треба прибећи само· онда, ако поузданијег нема, и то с великом обазривошћу. Према томе, основима подозрења се може доказати биће кривичног дела само у случају, кад за то нема поузданијих доказа.

Овде се може дотаћи још и питање о томе, да ли се у једном случају биће кривичног дела и кривица оптуженог може доказати истим основима подозрења? И ако су старија законодавста ово забрањивала, данас се као несумњиво узима, да се обоје може доказати истим основима подозрења. Било би неосновано, нелогично и бесмислено, кад би се узело да један доказ, који је по себи довољан да докаже једну чињеницу, недовољан само за то, што је њиме већ доказана једна друга чињеница. Сем тога, има случајева код којих се не дâ одвојити доказ о бићу кривичног дела од доказа о кривици оптуженог.

[3]) *Rulf*, Commentar II 125.

Настаје сад питање: како је све ово по нашем законику о кривичном поступку?

Како је глава XVII нашег законика, у којој се говори о доказима, превод главе XI аустријског законика од 1853, то би се већ по томе имало узети, да се и по нашем законику не може правим основима подозрења доказивати биће кривичног дела, као што то узима и Д. Радовић,[4]) а донекле и судска пракса. Али наш законик није ово питање онако јасно регулисао, као што је то учинио његов изворник, те су отуд настала и супротна мишљења Та нејасност долази отуда, што је наш законодавац врло рђаво израдио § 236, који треба да регулише ово питање. Јер, § 236 нашег законика садржи у себи и § 278 и § 279 аустријског, који смо раније навели, и који, као што смо видели, предвиђају две сасвим различите ствари. Тачка 1 § 236 нашег законика одговара §-у 278 аустријског, и т. 2 §-а 236 одговара §-у 279 аустријског, јер се у њој говори о доказивању правим основима подозрења. Па ако се узме, да т. 1 и 2 §-а 236 нашег законика у свему одговарају §§-има 278 и 279 аустријског, онда се по нашем законику не би могло узети, да се правим основима подозрења може доказивати биће кривичног дела, јер по томе, т. 2 §-а 236, која предвиђа доказ правим основима подозрења, тицала би се само доказа кривице оптуженог а не и постојања дела. Али та нејасност не долази само отуд, што је законодавац у једно законско наређење, § 236, ставио две сасвим различите ствари, него и отуд, што их је ставио тако, да стварају забуну и допуштају различито тумачење. На првом месту, став први §-а 236 који је заједнички и тачци 1 и 2 гласи: „саставом околности или основа подозрења узима се *дело* да је доказано:“ и онда наводи т. 1-у која говори о доказу непотпуним непосредним доказима, а за тим т. 2-у која предвиђа доказ правим основима подозрења. Из овога се даје извести, да се и правим основима подозрења може доказати биће кривичног дела. На другом месту, и сама т. 2 §-а 236 није јасна, јер први став те тачке са ставом под *а* стоји у противречности. Став први т. 2 гласи: „у случају кад оптужени пориче *дело*, може се *оно* са ставом више основа подозрења који противу тога постоје, као *доказано* сматрати, кад се при том и следеће три околности скупа подударају“, а прва од тих околности, које се траже, јесте: „да је само *дело* са свима околностима доказано.“

(наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

[4]) *Д. Радовић*, Теорија Казненог Поступка 301.

Шта се не може узети у попис за извршење судских одлука?

(Објашњење § 471. судског поступка у грађанским парницама.)

I. Општа посматрања.

(НАСТАВАК)

По чл. 19. Устава све признате вере стоје под заштитом закона, у колико вршење њихових обреда не вређа јавни ред или морал. Државна власт, дакле, у *јавном интересу* гарантује појединим верама, да ће моћи вршити своје религиозне обреде, и да ће забрањивати и сузбијати сваки по-

ступак, ма од кога долазио, који би ишао на то, да се вршење религијских обреда спречава или да се углед вере поткопава (§ 207. и 290. казн. зак.). Несумњиво је да би пописивање и јавна продаја црквених утвари, по њиховом посвећивању и за време док оне одређеном циљу служе, отежавало вршење религиозних обреда и поткопавало углед вери, те таке поступке, законом забрањене, не би представник егзекутивне власти смео предузимати. Најзад и по црквеним канонима (Ап. прав. 73. и прво-другог 10.) те ствари долазе у res extra commercium, у ствари изузете из правнога саобраћаја, докле су вршењу божје службе и других религиозних обреда намењене, и кад држава даје своју заштиту свима признатим религијама, онда та заштита обухвата и признање важности религијским прописима, по којима су те ствари искључене из правног саобраћаја, те не могу бити узимане у попис. То важи не само за православну цркву, него за све признате религије у Србији. Са ових истих разлога није допуштен ни попис домаћих икона, у цркви освећених и верској употреби намењених. Међутим ако слика каквог светитеља служи само као украс, онда се може у попис узети.

Можда ће се коме учинити, да се изузимање од пописа извесних државних ствари (бр. 8. ове расправе) и црквених утвари, и ако о томе у § 471. нема спомена, противи правном начелу: да се изузеци од правила (у овом случају да сва, изрично законом неизузета имовина, подлежи егзекуцији) најстроже тумаче. Међу тим то у свари не стоји. Истина је да ове ствари по § 471. нису изузете од пописа. Али за питање: да ли оне подлеже егзекуцији, није овај законски пропис ни меродаван. За дотичне државне ствари изнети су горе (в. бр. 8. ове расправе) разлози, са којих се, по моме мишљењу, оне не могу узети у попис. Што се тиче црквених утвари ваља имати на уму, да би пописивање њихово било противно и јавном моралу, о коме сваки законодавац, у свима својим прописима, води рачуна. Тврдити да и те ствари подлеже попису; да је законодавац хтео допустити, да се поверилац и њиховом јавном продајом може измирити, значи: претпостављати, да је законодавац хтео нешто неморално. Истина појам неморалности врло је растегљив, те неки поступак, по субјективном схватању, може бити и морален и неморалан, али ипак бар то је јасно, да је јавна продаја црквених утвари за дуг, неморалан поступак за свакога онога, који признаје религију и хоће да је штити, а такав је и наш законодавац. Да се пак и неморалност извеснога поступка, баш и код питања о изузимању извесних ствари од пописа, мора узети у обзир, доказује и овај случај, који је врло редак у животу, те га и нисам нарочито расматрао, него га само мимогред спомињем. По тач. 12. § 811. немачког грађан. суд. поступка не подлеже попису вештачки делови тела (на пр. код сакатих људи вештачка нога или рука или штака, перика, вештачко око, наочари, вештачки зуби). У аустријској уредби о извршењима нису ове ствари изузете од пописа. Ипак аустријски писци мисле, да ове ствари не подлеже попису, »јер оне због свога особитога опредељења стоје у најтешњој вези са самом личношћу дужниковом«[13]. И по нашем § 471. нису ове ствари изрично изузете од пописа, али ипак је њихово пописивање и јавна продаја *несумњиво* неморалан поступак тако, да се с правом може узети, да су оне и по нашем праву изузете од пописа. Већ се то не може рећи о венчаној бурми (прстену), о породичним сликама, и списима обвезанога, што се ни по аустријском ни по немачком законику не може узети у попис, међутим по нашем може. Пописивање ових ствари одиста је неморално по схватању људи финијих осећаја, али извршна власт мора се ставити и на то становиште, да попис ових ствари није *флагрантна* повреда јавнога морала; она мора, с обзиром на правило да целокупна имовина дужникова, сем споменутих изузетака, подлежи егзекуцији, усвојити и гледиште повериоца, човека без скрупула, који има пред очима само свој интерес.

10. Кад полицијска власт ипак узме у попис ствари дужникове, које су по § 471. изузете од пописа, онда су могући ови случајеви: а.) да противно закону пописана ствар још није продата и *б.*) да је продата.

а.) Ако пописана ствар није још продата, онда се дужник може жалити вишој полицијској власти и тражити, да се попис незаконито пописане ствари уништи, те да се она ослободи пописа.

б.) Ако је пак незаконито пописана ствар продата, онда је од важности да ли је она *непокретна* или *покретна*. У првом случају јавна продаја такве ствари неуредна је према § 501. тач. 1. грађ. суд. пост., и против дотичног органа извршне власти може дужник поднети тужбу суду ради уништаја продаје (§§ 502. и 503.), који ће ствар извидети и решити (§ 504.), и у случају умесности дужниковог тврђења продају и попис дотичне непокретности уништити и из интабулац. књиге избрисати[14]) У другом пак случају има се поступити по § 506. прва алинеја. Према томе неправилно пописана и продата ствар дужникова остаје у својини купца на јавној продаји, али дотични извршни орган одговоран је за накнаду штете, т. ј. мора дужнику накнадити вредност продате ствари.[15]) Међу тим ако је било при продаји злоупотребе и непоштења од стране и извршитеља и купца, онда се и продаја покретне ствари може уништити судским путем (§ 506.) и ствар на тај начин вратити дужнику.

Сем тога *санкција* прописа § 471. састоји се и у дисциплинској (§ 500. а грађ. суд. пост.) одговорности извршног органа, који може од стране Министра Унутрашњих дела бити кажњен губитком плате од 15 дана до 3 месеца, а и у његовој казнено-правној одговорности (гл. XI. казненог закона нарочито § 116.).

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

Д-р Драг. Аранђеловић

---

[13]) в. Neumann System der E. O. стр. 66.

[14]) Само у случају ако је јавно продата непокретна ствар «у руке другог купца законим начином прешла» (§ 506. ал. 2), и ако је овај купац био савестан, т. ј. није знао за неуредност јавне продаје нити је знао за несавесност јавног купца, може дужник остати без своје непокретне ствари. Али у овом случају он има право тражити накнаду штете за дотичну незаконито пописану и продату ствар и то од дотичног органа извршне власти (§ 500. а. ал. 2.).

[15]) Сума добивена као накнада за продату ствар не подлежи попису нити се на њу може ставити забрана, пошто дужник за њу има да набави ствар, која му је противно закону пописана и продана. Наравно да дужник са набавком те ствари мора похитати, јер ако је код себе држи, полицијска ће власт, на захтев повериоца, њу узети у попис чим стекне убеђење, да дужник не мисли ствар набављати, пошто по нашем законику готов новац дужников није од пописа изузет.

РЕОРГАНИЗАЦИЈА ПОЛИЦИЈЕ У ФРАНЦУСКОЈ

(свршетак)

* * *

У смислу овог мишљења одређена је прва секција удружења да, с обзиром на разне предлоге и мишљења у току дискусије, формулише закључке о реорганизацији полиције у Француској, и она је у овом циљу одржала неколико седница под председништвом професора г. г. Гарсона и Поатвена.

У секцији је сукцесивно претресано питање и о *административној* (и пољској и варошкој) и *о судској* полицији, и као основа првој постављен је овај принцип:

„*Одржање реда и јавног мира на целој територији дужност је државе. Према овоме, њој припада право да, с обзиром на важност и карактер сваког места, врши директно, потпуно или делимично, полицијске атрибуције предвиђене §§ 2. и 3. чл. 97. зак. од 5. априла 1884. год. или да их делегира општинским председницима под резервом и условима тачно одређеним.*“

Поред овог основног принципа, за административну полицију изражене су још и ове жеље:

1. *да се број жандармеријских бригада увећа,* и

2. *да Парламент што пре усвоји законски предлог о стварању покретне жандармерије, те да се у будуће сталне жандармеријске бригаде не удаљују из места пребивања.*

Поводом овим професор г. Гарсон још је предложио, да се шефовима жандармеријских бригада повери вршење судске полиције, и овај је предлог једногласно усвојен, а професор г. Поатвен, додирујући питање о доказној вредности записника, које састављају официри судске полиције, био је мишљења да прописе о њима треба модификовати у том смислу, да они вреде само као проста обавештења, и да се, као таква, могу нападати свима доказним средствима. И ако су сви чланови секције били сагласни са овим мишљењем, ипак у овом смислу нису донели никакву одлуку само с тога, што ово питање није било додиривано приликом главне дискусије.

За *пољске чуваре* секција је формулисала ниже изложени текст, и изјавила жељу да га што пре види озакоњеног:

„Свака сеоска општина мора имати најмање једног пољског чувара, кога ће постављати општински председник по одобрењу окружног начелника, и чија плата не може бити мања од 500 динара на годину.

За пољске чуваре могу се поставити само она лица, која су служила војску, а при том су здрава, добро развијена, писмена и млађа од 65 год.

При свем овом може се допустити, да две или више општина, са малим бројем становништва и малом територијом, издржавају заједнички једног пољског чувара.

Ако општина не би била у стању да издржава пољског чувара без специјалног прireза, даће јој се субвенција из окружног буџета под условима који се законом утврде. Овај издатак биће обавезан за округ. Ако би и округ, у овом циљу, морао прибећи специјалном прирезу, даће му се субвенција из државног буџета, опет под условима који се законом утврде.

За градску административну полицију, а у смислу изложеног основног принципа, секција жели:

1. да у свакој општини, која је образована декретом у форми реглемана јавне администрације, окружни начелник врши исте атрибуције, које су додељене ронском префекту законом од 5. априла 1884. године;

2. *да у осталим општинама председници врше ове атрибуције као представници државне власти и под надзором више администрације,* и

3. *да окружни начелници могу одузети од општинских председника, мотивисаним решењем, вршења ових атрибуција највише за месец дана, а министар унутрашњих дела за три месеца. Полицијску власт, моментано одузету од општинског председника, вршиће окружни начелник или јавни службеник кога он одреди.*

Поводом овога професор г. Поатвен предложио је:

а) да општински председници, у времену за које су у изложеном смислу суспендовани, задрже своју реглементарну власт, у колико она не би била у опреци са наредбама окружног начелника, и

б) да се префекторалне наредбе, издате за ово време, могу опозвати само од стране окружних начелника.

У погледу реорганизације персонала варошке полиције, секција је изразила ову жељу:

„За скуп више општина, у којима би полиција била организована у смислу чл. 104. и 105. зак. од 5. априла 1884. год. требало би формирати једнообразни и јерархијски организован спомоћни персонал (секретари, инспектори, подинспектори, бригадири, подбригадири и разни полицијски агенти), који ће бити на расположењу министра унутрашњих дела и корисно се употребљавати према потребама службе. Трошкови, предвиђени државним буџетом за овај циљ, поделиће се између државе и интересованих општина на основи која ће се законом утврдити.

Судска полиција била је предмет живе дискусије. Г. Гарсон је, пре свега, тражио, да се она сасвим изузме из надлежности министра унутрашњих дела и преда министарству правде, критикујући овом приликом дуализам изазван стварањем покретне полиције.

У вези са овим г. Гарсон је предлагао стварање *локалне* и *покретне централне полиције,* под влашћу министра правде. Прва би била концентрисана у среским местима, и састављена из једног или више комесара, који би се налазили поред прокуратора републике, и чија би се надлежност простирала на целу срески територију. Чиновници ови имали би двоструку мисију:

1. да врше званичне истраге по наређењу прокуратора републике, и

2. да, по захтеву истражних судија, врше полицијска истраживања.

Поред овога, они би надзиравали пољске чуваре у обављању њихових судско-полицијских функција.

Мимо ове сталне локалне полиције, потребна је и централна покретна полиција, коју би састављали комесари, надлежни за целу територију републике, али чија би резиденција била у варошима, у којима постоје апелациони судови. Чиновници ови били би искључиво потчињени генералном прокуратору.

Предлог овај изазвао је живу дискусију, поводом које је секција понаособ решавала о овим предлозима:

1. *Треба ли организовати општу покретну полицију, која би зависила од министра правде?*

Са 6 против 2 гласа одговорено је: *да треба.*

2. *Је ли потребно организовати у среским местима комесаре са судско-полицијском надлежношћу?*

Предлог овај усвојен је са 5 против 2 гласа, један члан секције уздржао се од гласања, и

3. *Хоће ли ови локални комесари зависити од министра правде?*

Са 6 против 2 гласа одговорено је: *хоће.*

Д. Ђ. Алимпић.

МОДЕРНИ АМЕРИКАНСКИ СИСТЕМ ПОПРАВКЕ ОСУЂЕНИКА

(свршетак)

Истовремено са подизањем модерних „Reformatory-Schools“ продрла је и мисао са „Reformatories“. Прве су сада готово свуда уведене, па су често биле и прелазна тачка за „Reformatories“. Последњих има у мањем броју, али поједине државе сада их увелико подижу.

Поправни заводи („Reformatories) јесу средина између правих казнених завода и поправних школа (Reform-Schools“). Они су од обојега узели битне елементе, и само познавање обе ове врсте даје могућности разумевању ове новине.

Поправни заводи имају понечега заједничкога са правим казненим заводима. Смештање у зграде са ћелијама, решетке по прозорима и излазима дају лако познати, да се ту има посла са испаштањем казне за извршено неправо. Код поправних школа свега тога нема, као ни високих зидова који опасују завод. Озбиљност живота и одузимање слободе показују се у поправним заводима са свим у друкчијем виду него код поправних школа. Шпорт и игра последњих отпадају готово са свим. Принуда и притисак много су јачи, јер овде нису за казну недорасла деца, већ без мало зрели људи, који су подвргнути строгом и озбиљном лечењу у циљу поправке и постигнућа социјалне прилагодности.

Тамне стране »state prisons« и »county jails« са свим су отклоњене. Посетилац поправних завода неће наићи на луксуз, који влада у многим казненим заводима за робијаше. У поправним заводима нема ни мало подражавања »jails« у погледу недовољности регулисања рада, оскудице изоловања или нечистоће. У обе ове врсте казнених завода обзир на васпитање и поправку долази у позадину. Друкчије је пак са поправним заводима, који у том погледу стоје на истом земљишту као и поправне школе.

Ово последње двоје имају много чега заједничкога. Истакли смо, да у поправним заводима не влада она потпуна слобода васпитних завода какву често сретамо у Reform Schools. Али обе групе завода имају једнаку основну тенденцију поправке и васпитања. Те мисли су у исто време и темељи уређења завода. Тако се да и разумети што се полаже велика важност на добро владање, школску наставу и занатско образовање. Неодређено време држања злочинца у заводима разно је нормирано, а условно отпуштање налази се у обе врсте завода.

И поред разних предовољстава, за које у поправним заводима има да се захвали васпитном циљу, ипак »Reformatories« ни најмање нису омиљене у злочиначком свету. Мирно бављење у хумано уређеном казненом заводу много се више допада злочинцима. У поправном заводу злочинац не може да пусти на вољу својој индиферентности. Он мора да се упре свом својом снагом, да задовољи постављане захтеве, те да не би остао интерниран до највеће мере неодређенога трајања осуде.

Амерички поправни завод има у целом свом карактеру извесних момената, на које смо навикли да их налазимо у каквој великој фабрици, у каквој касарни или у каквој школи. Од првога имају у себи многи амерички казнени заводи са својим огромно опсежним радовима. Многи занатски и индустријски радови обављају се по најновијим методама и уз припомоћ најмодернијих алата и средстава.

На касарну подсећа строго војничка дисциплина тачно регулисано време послова за сваки сат преко дана. Марширање и јављање је војничко, а и редовна егзерцирања и гимнастичка вежбања врше по војном начину.

Карактер школе у свима поправним заводима неоспоран је. Настава се предаје за духовно и занатско образовање, испити се редовно одржавају, а приређују се и утакмице за награду. Циљу, душевнога и моралнога образовања служе и библиотеке, моралне поуке и религиозна утицања. Цео завод има једини циљ, да из једне социјалне штетне индивидуе начини корисног члана друштва и ваљаног грађанина државе.

Далеко би нас одвело да у детаљама износимо рад, ред и поступање у поправним заводима, пошто то и није циљ овим редовима. Да бисмо само дали читаоцима ближу и јаснију општу слику тих завода и духа који у њима влада, нека им послуже ова два документа из живота једнога америчанскога поправнога завода, те да мало боље схвате односе које владају у тим далеким земљама.

Дугогодишњи директор поправнога завода државе Мазахузета у Конкорду, по имену Скот, новембра месеца 1903. године напуштао је тај завод, да би заузео далеко угледнији положај директора поправнога завода у Елмиру. Његова омиљеност била је једнака како код чиновника, тако и код питомаца, а и односи између њих били су срдачни и искрени. За то су питомци умолили заступника директоровога, да могу узети опроштај од досадањега директора и да му могу предати једну успомену. Обоје буде одобрено, с тим да за ово друго може сваки питомац само најмањи део своје зараде да употреби као прилог за куповину поклона. За прикупљени новац купио је један чиновник у Бостону једну иглу за напрсје. Тај је поклон предат бившем директору на свечаном скупу који је приређен за растанак, а сем тога упућена му је и једна адреса, коју су потписали сви питомци завода.

Она је гласила овако: »Конкорд, Мазахузет, 29. новембра 1903

Директору Поправнога Завода државе Мазакузет.

Господину Јозефу Скоту.

Драги пријатељу!

Ми питомци хоћемо овим да изразимо своје жаљење, што нас хоћете да напустите. Много би било, кад би сваки од нас тражио напосе да говори с вама. За то смо изабрали овај пут (писмену адресу) — са благонаклоним одобрењем заступника господина директора — да вам изразимо своју захвалност.

У недељу, 18. октобра, запрепастили сте нас све господине, директоре, кад сте нам саопштили своју намеру да хоћете да нас напустите. Ми смо вас замишљали вечито у поправном заводу државе Мазахузет, али ви одосте и остависте нас изненада. Када сте, господине директоре, ступили на говорничку трибину и известили нас о своме напуштању дужности, ми смо били као громом поражени. У сали је настала тишина као у гробу. Ако сте нам погледали у очи, нисте могли ништа друго приметити него жаљење од срца близу хиљаде ваших питомаца. Да сте могли загледати у нашу душу, нашли бисте, да смо ми сами себе питали, да то није нашом кривицом што нас наш пријатељ оставља. Тада још не знадосмо за што сте учинили тај корак. Али откада смо сазнали, да сте одређени за управника још већега завода, и ми смо осетили, да вам је дужност, да се тога места примите.

Како је унапређење тај повод да одлазите, то се ми питомци осећамо дужни да вам пожелимо срећу, вама, који нам је толика добра учинио. Ми ћемо вас се зажелети и убрзо ћемо осетити празнину, да нам нема нашега драгога директора. Допуштење да можемо с вама говорити, дало нам је поузданја у осећању да сте ви наш пријатељ. И ако су ваша наређења морала бивати стриктно извршивана, ипак смо осећали према вама најискреније поштовање, а ако нам је допуштен тај израз, можемо рећи, да сте нам свима били отац.

Изабрали смо један мали поклон, који вам предајемо, господине директоре, као мали знак поштовања. То је једна игла за напрсје, и колико вас ми познајемо, тврдо смо уверени, да ћете је примити — не због њене праве вредности, већ као знак наше љубави и поштовања. Ми сви скупа желимо вам срећу и успеха.

Ваши искрени пријатељи.....«

По том следују потписи око 900 до 1000 питомаца заводских Та је адреса оштампана и у заводском недељном часопису »Our Paper«. У њему се налазе и говори који су држани приликом свечаности која је давана у част растанка са директором Скотом. У тој су свечаности учествовали сви чиновници и сви питомци. У име питомаца држао је један млади затвореник овај говор:

»Господине директоре, пречасни господине свештениче, господине заступниче и другови!

Кад је неко намеран да се крене на далеки пут или да се одвоји од пријатеља, с којима је био дуго у тесној вези, онда је ред, да му ти пријатељи оду и рекну збогом, да му пожеле срећан пут и срећу и успеха у будућем раду.

Тако смо се и ми сакупили овде вечерас, да пожелимо збогом вама, господине директоре, који сте тако дуго с нама и међу нама деловали, и да вам, пре но што одете, пожелимо велика успеха на будућем пољу вашега рада.

Ја сам изабран, и на мене је пала та лепа, али и жалосна дужност, да вас поздравим у име свију својих другова.

Рекох »лепа дужност«, јер је заиста за сваког од нас права радост, да сте унапређени заслужно за свој верни и неуморни рад. Али је с друге стране за нас »жалосна дужност« да речемо збогом ономе, кога тако волимо и кога смо научили тако да поштујемо, као што је то са вама случај: љубав и поштовање наше то сте ви задобили својом пријатношћу, добротом и хуманитетом.

Као доказ љубави и поштовања, које сваки од нас гаји према вама, имам велику част да вам предам ову иглу и ову адресу са потписима свију нас, као знак сећања на ваше младиће у поправном заводу државе Мазахузет.

Па и ако ви одлазећи остављате нам само лепу успомену на вашу пријатељску и добру душу, ми се ипак надамо, да кад вам ова мала успомена баци ваше мисли у прошлост, да ће вам изазвати радосно осећање: да ваш рад није био узалуд и да се ваше поуке никада не заборављају.

А сада, пошто сте намерни да нас оставите, и пошто је за нас куцнуо час растанка, наше се мисли управљају небескоме оцу, чије бодро око зна све наше мисли, речи и дела. Ми га на коленима молимо, да вас на вашем путу прати, да вас чува и да вас својим благословом и у будућности обасипа, као што је то и до сада чинио.

Молитву оних, који су данас овде сакупљени да вам кажу збогом, услишиће

Бог. и онда, кад свој земаљски задатак будете свршили, и он вас позове горе, нека би ваш рад за човечанство крунисао славом".

За познаваоце европских казнених завода изгледа чудновато ово позорје, које се одиграло приликом растанка са директором поправног завода у Конкорду. Понекима може изгледати необично гледиште, да се затвореници опраштају са својим директором здравицама и адресама и да му дарују још и златну иглу. Наравно да ће се тако што тешко наћи у Европи, али су с оне стране океана са свим друге прилике. Не треба само сметнути с ума ни то, да су сви затвореници у Конкорду само мања дела извршили, и да се слободним духом хоће да утиче на васпитање и поправку младих деликвената.

А има ли чега од покваренога духа да би се могло да прочита из адресе? То ваљда нико неће тврдити. Свакако да тако не би говорила војска злочинаца која се силом и бруталитетом држи зауздана. То је дух који влада у једној фамилији. Као деца доброме оцу, тако говоре ови младићи своме директору. Ту не може да буде речи о улагивању и празним фразама, јер они немају чему више да се надају од свога бившега шефа. Чиста љубав и право поштовање говори из уста тих младића, а то постићи нека је циљ коме треба да тежи сваки чиновник казнених завода.

Д. В. Бакић.

ПОЛИЦИЈА И ПУБЛИКА

Полиција врши једну од најважнијих и најблаготворнијих задаћа у држави: заштићује личност, здравље и имовину појединаца и одржава ред и мир у друштву, дејствујући при том превентивно или репресивно.

Ну и поред тако битног задатка, без кога се држава и друштво не даду ни замислити и без кога и појединац никад не би био сигуран ни са својим животом ни са својом имаовином и правима, ипак је полиција код нас једна од најнеомиљенијих грана државне управе.

То је у неколико и разумљиво, јер полиција поред наведеног задатка врши још и једну масу других послова, који за публику нису увек пријатни. Отуда се и у западним државама, али само у нижим друштвеним слојевима, огледа извесно нерасположење према полицији. Али то нерасположење ни у самој Немачкој, која важи као полицијска и војничка држава, није ни приближно оној готово мржњи, која се код нас у односима публике према полицији огледа.

Разлога за то има више, али су два најважнија. Један је од њих онај општи: што полиција код нас, више но и једна друга полиција, врши веома много послова, који су за публику непријатни, као н.пр. судска грађанска извршења, иступна кажњавања чак и по приватним тужбама, извршивање наредаба свију министарстава, судских и других власти и и т. д. што у другим државама или никако или у много мањем обиму спада у дужност полицијским властима.

Други, и по нашем мишљењу важнији узрок нерасположењу наше публике према полицији је личне природе. Он лежи у самим полицијским органима.

Док се у другим државама и при избору најнижих полицијских органа — жандарма — скрупулозно гледа на телесне и моралне квалификације кандидата, обавештавајући се о њима почев од основне школе, па кроз војску и до момента кад се за службу пријављују, дотле су се код нас и на чиновничке положаје често постављали људи дотле сасвим непознати, на просту препоруку каквога лица, које га је и само тек последњих дана упознало.

Полицијски службеник мора више него ико други да буде исправан у сваком погледу, јер на њега околина много више и другим очима гледа но на друге. Много што-шта, што се код грађана, па чак и других државних службеника, не би ни приметило, приписало би се у грех полицијским органима. Отуда ови морају и у службеном и у приватном животу бити пример другима.

Полицијски органи морају даље бити хладни и непренагљени у свима приликама и положајима у које при вршењу службе могу доћи. У многим немачким великим варошима, као и у Лондону и Бечу, имали смо прилике да се уверимо, да лице пргавог темперамента неће ни за жандарма да приме, па ма имао све друге добре особине. Јер што учини пргав и пренагљен службеник уди не само угледу дотичнога, већ и целе струке.

Код нас у томе постоји још и сада сасвим обрнуто мишљење: да миран човек, који не уме да изгрди или бар „подвикне", није за полицајца! А управо то, што полицијски службеник у своје делање уноси и сувише личнога, штети највише угледу струке. Чим се полицајац тако лично ангажује при вршењу службе онда се он у очима друге стране не појављује као вршилац закона, већ као човек који над њим искаљује своју личну вољу и ћеф. Ма да је свестан своје кривице тај ће ипак због тога доцније осећати да му је учињена неправда, док ће бити задовољан и са строжом казном ако се у њему иначе поштовало човечје достојанство.

Она лепа народна изрека: «лепа реч и гвоздена врата отвара" може се потпуно и на полицијску делатност применити. О томе имам искуства и из своје праксе, а видео сам и поступање на страни. Дугогодишњи шеф бечке полиције сигурности, саветник Штукарт, и најокорелијим злочинцима узима признање кривице на тај начин, што их посади поред свог стола, понуди цигаром и лепим речима утиче на душу и срце. Само за то треба мало више стрпљења и истрајности.

То важи не само при истрагама, већ и за друге полицијске делатности. Наш народ по природи својој има једну јогунасту жицу и кад се још са непотребном ароганцијом предусретне, онда је против—отпор готов.

Ну ова хладноћа, одмереност, уљудност и предусретљивост према публици не смеју се идентификовати са млакошћу и лабавошћу, која би била од штете за углед државне власти. Полицијски орган мора, разуме се по себи, располагати по потреби и са одлучношћу, само и ова треба да је одмерена и достојанствена.

Други важан узрок неповерења публике према полицији лежи у партизанству полицијских службеника. По природи својој и својих задатака и послова полиција би требала да стоји ван политике и партија и у свима страним уређеним државама то је тако. Тамо се не да ни замислити, да се полицијски службеници активно испољавају у партијском погледу. И, заиста, може један полицијски чиновник бити најсавеснији и најисправнији кад се он активно испољи као партизан једне странке он у очима чланова других странака никад неће бити правичан и свака његова и најзаконитија акција противу њих биће протумачена као нека врста политичкога гањања. А већ о штетности отворене партизанске пристрасности, која код наших чиновника, на жалост, није ретка, не треба ни речи да поменемо. Она је за сваког јасна.

За чудо је само, како и сами полицијски чиновници не могу да увиде, да је партизанство и за њих саме од штете. Партиски јако експоновани чиновници могу тренутно имати од тога неке користи, али се то губи према последицама, које партиска политика за собом повлачи. Моје је тврдо уверење да ће чиновник, који се партиски активно не испољава, и под садањим политичким околностима боље проћи но они други. Он може остати привремено запостављен, али ако је иначе исправан то ће ипак надокнадити и неће да се боји § 76. Такав ће чиновник, само кад одмери своје понашање, бити боље и од своје околине поштован, а и код претпостављених на крају крајева, више цењен.

Са тога би било крајње време, да полицијски чиновници ону енергију, коју улажу у активну партијску политику и празне разговоре, употребе на корист службе и законско побољшање свога материјалнога стања, од кога такође у многоме зависи исправност полицијских службеника.

Ми овим не мислимо да полицијски чиновник треба да сасвим угуши своје политичко ја. Он треба само да се клони партискога активног рада и агитовања, али иначе приликом избора да слободно гласа по своме убеђењу и да поред својих службених послова води рачуна и о општим интересима, што ће само допринети напретку народа и државе.

Да закључим.

Полиција ће моћи своме задатку само тако одговорити, ако јој јавност излази на сусрет са поверењем и извесном благонаклоношћу и ако публика органима јавне сигурности укаже потребну помоћ у њиховој тежњи за одржавањем јавног реда и мира.

Да би се ово постигло треба да је и полиција према публици предусретљива и благонаклона. Признати се мора, да и најбоља правила и најсавршеније организације не искључују погрешке и неумесне испаде полиц. органа према публици, јер су и ови ипак људи, снабдевени још због постигнућа својих задатака проширеним правима и оружјем, те се погрешке не даду апсолутно отклонити. Али најбоља и најсигурнија предохрана од погрешака у службеној дужности налази се у квалитету полицијских службеника. За полицијску службу треба да се употребе само она лица, која су поред осталих потребних услова мирна и одмерена и која душевно и телесно стоје на висини захтева службе. Прекорачења права полицијских службеника треба одсудно сузбијати, јер ови морају увек имати то на уму, да су они ту ради заштите заједнице и да при своме службеном делању са особитом пажњом воде рачуна о правима и интересима оних, противу или за које интервенишу.

Жив. А. Лазић

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I

Суд општине дреновачке актом својим Бр. 1561. пита:

„Ћирко Миленковић, бив. теж. из Дреновца, пресудом суда општ. врбичке Бр. 681., од 8. марта 1888. године, осуђен је да плати 168. дин. главног дуга са 12% год. интереса од 20. јула 1874. год. до наплате, Милутину Голубовићу, овд.

За време живота дужника Ћ., власт је више пута покушавала да наплату горње осуде изврши, али пошто он није имао имања преко оног, што му као земљоделцу §. 471. грађ. суд. поступка штити, то је пресуда остала неизвршена све до марта ове године.

У марту месецу ове године, дужник Ћ. умро је. По себи није оставио никакве непосредне наследнике, те је над његовом заоставштином образована маса, а за наследнике његовог имања решењем неспорног судије књажев. првостепеног суда, оглашена су његова браћа. Чим је образована маса, повериоц пријави дуг старатељ. судији, те судија у решењу услови наследницима обавезу: *„да наследници Н. алате признати дуг 168 динара и т. д.“*

Пошто наследници нису хтели дуг да плате добровољно, то је поверилац поднео пресуду суду на извршење.

Позвати наследници Ћиркове масе изјавили су: да они пристају да плате тражени дуг са интересом само до оне суме, док је интерес достигао једном дуплир, а осталу суму неће да плате, пошто по закону отпада интерес од дуплира, на даље. А не одобравају продају имања, *јер немају довољно за своје уживање.*

Из овога као што се види, за општ. суд као извршну власт наступила је неизвесност, јер, док повериоц захтева да се пресуда из имовине дужника Ћирка у целини изврши, а на име наплати главница са ненаплаћеним интересом од 20. јула 1874. г. до наплате, као што пресуда гласи, заснивајући то своје тражење на одредбу §. 604, — дотле наследници траже да се наплата интереса изврши само до оне суме, која достиже једанпут главну суму.

Да би суд могао да задовољи законске уредбе у овом конкретном случају, учтиво моли уредништво, да у првом наредном броју »Полициског Гласника« да следеће обавештење:

1. Може ли суд, наплату интереса извршити од 20. јула 1874. г. до наплате, као што пресуда гласи, или не?

2. Да ли и за наследнике Ћиркове, као посредне, важи благодејање из §. 471. гр. суд. пост. пошто и они немају довољно земље за уживање као земљоделци, или не?

— На ово питање одговарамо:

И наређења §. 604. а грађ. закона и она из §. 928. под *д* поменутога закона, говоре само за случајеве, докле дуг не буде тражен судским путем и пресуда не изађе.

Дотле се и дужник може користити застарелошћу и поверилац ограничити у наплати интереса, али кад неко буде осуђен и пресуда постане извршном, онда се она мора извршити онако, како гласи.

Према томе и наследници Ћиркови морају платити дуг у 168. динара са интересом од 20. јула 1874. године па до наплате.

Посредни наследници Ћиркови немају право на благодејање из §. 471. грађ. суд. поступка, кад нису његови задругари. јер они могу бити наследници само онога имања, што претекне преко исплате његових дугова §. 490. пом. закона.

II

Суд општине скробничке, актом својим Бр. 1622, пита:

„Наша школа је била до пре годину дана у споју са школом белопоточком. Кад смо пре годину дана добили учитеља, ми смо два пута тражили од те школе деобу: први пут актом од 24—XI—1907 ПБр. 33., други пут актом од 16-XII-1907 ПБр. 50. — не добисмо никаква одговора. Молисмо неколико пута г. начелника среза заглавског а он нас упућује окружном шк. одбору, да он пресуди ту ствар. Окружни шк. одбор нас је опет упућивао истом начелнику. Тако да смо до сада писали окруж. шк. одбору већ четири пута и то: I актом од 4 —XII—1907. ПБр. 39., II актом од 3.—II—1908. ПБр. 95, III актом од 6.—X—1908. ПБр. 204. и данас IV актом од 15-XI-1908. ПБр. 229.

Писали смо и Господину Министру Просвете и Цркв. Послова такође четири пута: I актом од 3.—II—08. ПБр. 96. II актом од 18.—VI—1908. ПБр. 161., III актом од 7.—X—1908. ПБр. 205. и IV данас од 15.—XI—1908. ПБр. 233.

Писали смо и Господину Министру Правде два пут: I актом од 8.—X—1908. ПБр. 206. и II актом 15.-XII-1908. ПБр. 232.

А писали смо и г. начелнику окр. тимочког: I актом од 11.—XI—08. г. ПБр. 228. и II актом од 15—XI—08. г. ПБр. 230.

Од ни једнога пом. надлештва нисмо до сада добили никаква одговора, сигурно свако надлештво сматра да није надлежно за ту деобу.

Ми пак питамо уредништво, ко је за ово надлежан да би се њему обратили?

— На ово питање одговарамо:

По члану 18. закона о народним школама, ако би се из једне школске општине издвојила нова школска општина, онда ова има права на накнаду у новцу или материјалу, по међусобном споразуму или по решењу окружног школског одбора, против чијег решења нема места жалби.

Нека се, дакле, суд обрати прво школској општини оне друге школе за међусобан споразум, који може бити постигнут и путем избраног суда, па ако се она не би одазвала у року, који јој тај суд остави, онда нека се суд обрати окружном школском одбору.

На случај, да и одбор ве изврши своју дужност по овоме, суд се може жалити г. Министру Просвете, који ће га нагнати у смислу чл. 54. овога закона, да ово питање о накнади расправи.

III

Суд општине војиловске, актом својим Бр. 1703. пита:

„У закону о сеоским дућанима, поред тамо побројаних артикала који се смеју држати и продавати, речено је да се могу продавати и сви ово земаљски производи, од земље, гвожђа, дрвета и обуће за домаћу и пољску употребу сељачку.

Па како полицијске власти неједнако тумаче овај закон, јер поједине дозвољавају држање и продавање и неких артикала који нису у закону именовани, а исти су од ово земаљских производа, а поједине сем означених артикала у законику друге недозвољавају, то суд овај учтиво моли за објашњење о следећем:

1, Кад се у закону каже ово земаљски производи, онда смеју ли дућанције држати и продавати брашно из парних млинова просејано, као и остала брашна, сланину, маст, винско сирће, и шећер,

2. Кад се каже обућа, онда смеју ли продавати чизме, ципеле, папуче, грађене опанке, или неграђене, ако пак не смеју, онда какву ће обућу продавати.

3. Кад се каже алатке од гвожђа, челика и дрвета за пољску и домаћу употребу, онда смеју ли продавати катанце, гвоздена сита и решета.

4. Кад продају дуван по дозволи, смеју ли продавати и луле, пошто су ове од земље.

5. Да ли смеју продавати све делове за плугове од гвожђа, челика и бронзе, као и бронзане шерпе, поред тога да ли смеју блехано посуђе и лампе од блеха које клонфери овд. израђују, и

6. Кад се у закону вели лончарија, онда смеју ли продавати још какве лонце сем земљаних?

— На ово питање одговарамо:

1. Који се еспапи и производи могу продавати у сеоским дућанима, прописано је у чл. 4. *а.* закона о сеоским дућанима.

Тамо, међутим, нема нигде ни речи о »овоземаљским производима«, како суд у тачци 1. вели, те је за чућење где је суд ту дозволу у опште нашао.

Ако је он мислио на *земљоделске* производе који се помињу у ставу другом чл. 6. поменутога закона, онда је он у заблуди, јер док земљоделски производи могу обухватити само неке артикле, дотле овоземаљски производи могу обухватати и све фабрикате, који се у земљи израђују.

И како и шећер и прерађено брашно спадају у индустријске и фабричне израђевине, то се не могу ни продавати у сеоским дућанима.

Међутим обично брашно, даље маст, сланина и сирће као земљоделски производи могу се продавати у овим дућанима;

2. Реч *обућа*, обухвата најширн појам и нема ограничења.

Према томе могу се продавати у сеоским дућанима и чизме и ципеле и грађени опанци, управо све оно, што се у месту употребљава као обућа.

3. Смеју се продавати катанци и гвоздена сита и решета, јер и то долази у ред алата и справа за пољски и кућевни рад;

4. Они, који продају дуван, могу продавати и земљане луле, пошто су оне од дувана неодвојене, као што гласи и распис г. Министра Народне Привреде од 30. априла 1892. г. ПБр. 1989;

5. Могу се продавати сви делови потребни за плугове од гвожђа, челика и бронзе, али се не могу продавати бронзане шерпе као ни клонферске израђевине, ако нису у селу израђене од сеоских занатлија.

Саме блехане лампе као нераздвојни део осветљења могу бити предмет продаје, и

6. Под лончаријом само се узимају земљане ствари израђене од стране наших мајстора.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Михаило Здравковић, земљод. из села Јовца, 21. овог месеца тешко је повређено из револвера у вароши Ћуприји свога таста Алексу Петровића, земљод. из Супске, од које је повреде Алекса после 24 сахата умро. Злочинац је по извршењу дела одмах побегао. Истрагом је утврђено, да је Михаило пре него што је ово убиство извршио, украо Алекси једну повећаницу од 100 динара у сребру и 15 динара у сребру. Михаило је стар 19 година, високог раста, сувоњав, у лицу црномањаст, малих бркова; од одела има кратак копоран и панталоне од шајка, на глави шајкачу, око врата башлику, а на ногама опанке. Депеша начелства округа моравског Бр. 11.900.

Драгутин Стокић, слуга, родом из Сибинице, среза моравског округа пожаревачког, има да одговара за крађу стоке код начелника среза моравског округа пожаревачког, али се налази у бегству. Драгутин је стар 16 година, омален, у лицу црномањаст, од одела има гуњ и чакшире од сурог сукна, на глави штофани црн шешир, а на ногама опанке. Акт начелника среза моравског округа пожаревачког Бр. 18.264.

Живојин Златановић, опанчарски радник, родом из села Бупара, среза беличког, 21. овог месеца побегао је из притвора начелника среза грочанског, код кога је имао да издржи 10 дана затвора. Живојин је стар 20 година, омален, у лицу црномањаст, очију граорастих; од одела има на себи капут, прслук и панталоне од штофа, на глави мали црн шешир, а на ногама ципеле. Акт начелника среза грочанског Бр. 14.551.

Полицијске и општинске власти треба ова лица што живље да потраже,

ТРАЖЕ СЕ

Божидара Димитријевића, шегрта, који је 23. овог месеца побегао од свога газде Јозефа Шефера, пеглера из Београда, и до сада није пронађен, тражи кварт теразијски актом Бр. 12.092. Божидар је стар 17 година, високог раста, у лицу црномањаст, на себи има црн кратак капут, граорасте панталоне, на глави црн филцан шешир, а на ногама ципеле. Пронађеног треба спровести поменутом кварту.

Милицу Ристић, циганку из Блаца, среза прокупачког, која има да одговара за дело из § 171. крив. зак., тражи начелник среза прокупачког актом Бр. 18.330. Пронађену треба упутити поменутом начелнику.

Савету, кћер Боже Димитријевића, надничара из Београда, које је нестало 18. овог месеца, тражи Управа града Београда актом Бр. 48248, ради предаје родитељима. Савета је стара 15 година, средњег раста, косе црне, округлих образа, од одела имала је кариран жакет, сукњу, на глави качкету а на ногама плитке ципеле. Пронађену треба упутити Управи града Београда.

Миленка, сина Живка Миливојевића, земљоделца из Друговца, који је још 29. октобра ове године побегао заједно са Наталијом ћерком Милована Ивковића, из Дражња, тражи начелник среза подунавског депешом Бр. 18.452. Пронађене треба спровести поменутом начелнику.

КРАЂА СТОКЕ

Ноћу између 23. и 24. овог месеца нестало је два коња Павлу Костићу, предузимачу из Београда. Један је коњ матор 13 година, длаке прне, са жигом «В», а други је матор 13 година, длаке жуте, са жигом «В». Акт Управе града Београда Бр. 48.926.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ову покрађу.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Андрија Шарчевић, без занимања, родом из Мале Моштанице, среза посавског округа београдског, стар 28 година, позната је скитница и варалица. Андрија је већ безбројно пута иступно кажњаван, али све досадашње казне остале су без успеха.

27. овог месеца извршио је у кафани «Код Чедића» крађу сата једноме грађанину, када је овај спавао. Тек је сутрадан сопственик сата сазнао да се Андрија налази у хотел «Оријенту» и пошто је претходно о томе известио жандарма са те линије, пође са њиме у поменути хотел. Чим је крадљивац опазио жандарма, почео је бежати. Жандарм за њим испали пет револверских метака, али га није погодио. Полицији је ипак испало за руком да крадљивца ухвати у близини поменутог хотела и притвори.

Обраћа се пажња свима полицијским органима, а и приватни се моле, ако би што ближе знали о Андрији, да о томе известе Управу града Београда.

У атару општине Неменикућске нађено је једно мангуп женско ждребе, маторо 1 годину, цветасто, у предњу и задњу леву ногу путоногасто. Акт начелства округа београдског Бр. 7768.

У атару општине топоничке, у срезу белопаланачком, нађен је један мангуп коњ, матор 10 година, длаке пепељаве, без роваша. Акт начелства округа пиротског Бр, 12724.

УХВАЋЕН

Јовица Видановић, звани **Јован Пауновић,** чију смо потерницу изнели у 46. броју нашег листа, ухваћен је, те је према томе престала потреба за даљим његовим тражењем. Депеша начелника среза звишког Бр. 12.473.

НА ЗНАЊЕ

Комилети »Полицијског Гласника« за 1905, 1906. и 1907. год., у елегантном тврдом повезу могу се добити у уредништву по цену од 15 динара за једну годину. За оне, који сва три комилета узму уједно, цена је свега 40 динара. Комилети у меком повезу за 1906. и 1907. год. могу се добити по цену од 12 за једну годину, или оба заједно за 20 динара.

Штампа Краљ. Срп. Државне Штампарије уредник, **Добривој В. Бакић**

БРОЈ 49. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 7. ДЕЦЕМБРА 1908. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„**ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК**“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „**Полицијског Гласника**“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра Унутрашњих Дела поставити:

за лекара среза златиборског д-ра Петра Перића, дипломисаног лекара бечког универзитета и бившег државног питомца.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 2. децембра 1908. године у Београду.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу октобру 1908. год.

Према званичним извештајима окружних начелстава и Управе града Београда у току месеца октобра извршено је у Србији:

1.	**Убистава**	**62**
2.	**Детоубистава**	**5**
2.	**Нехотичних убистава**	**2**
3.	**Покушаја убистава**	**28**
4.	**Разбојништава**	**12**
6.	**Тешких телесних повреда**	**26**
7.	**Паљевина**	**140**
8.	**Опасних крађа**	**224**
9.	**Злонамерни поништаја туђих ствари**	**30**

Од изложених дела пронађено је:

Убистава	58	или	93·5%
Детоубистава	4	»	80%
Нехотичних убистава	2	»	100%
Покушаја убистава	25	»	89%
Разбојништава	9	»	75%
Тешких телесних повреда	26	»	100%
Паљевина	13	»	9%
Опасних крађа	52	»	23%
Злонамерних поништаја туђих ствари	5	»	16·6%

Највећи број убистава извршен је помоћу *ватреног оружја* (36), затим помоћу *оштрог* (14), помоћу *тупог* (10), *тровањем* (1) и *дављењем у води* (1).

Узроци са којих су ова убиства извршена леже: у *међусобној свађи* за 28 случајева, у *освети* за 21, у *користољубљу* за 3, у *одбрани имаовине* за 3, у *вршењу званичне дужности* за 2, у *неморалним побудама* за 2 и у *страху од казне* за 1 случај. За 2 случаја узроци су непознати.

Посматрана према местима у којима су извршена изложена убиства јављају се: у срезу јасеничком округа крагујевачког **3**, у срезу трстеничком **3**, у срезу мачванском **3**, у срезу моравском округа пожаревачког **3**, у срезу ваљевском **2**, у срезу јабланичком **2**, у срезу крагујевачком **2** (1 непронађено), у срезу неготинском **2**, у срезу беличком **2** (1 непронађено), у срезу бањском **2**, у срезу нишком **2**, у срезу јадранском **2**, у срезу пожаревачком **2**, у срезу млавском **2**, у срезу подунавском **2**, у срезу бољевачком **2**, у срезу зајечарском **2**, у срезу пожешком **2**, у срезу моравичком **2** (1 непронађено) и по **1** у срезовима: грочанском, пчињском, лепеничком, кључком, деспотовачком, алексиначком, посаво-тамнавском (непронађено), рађевском, рамском, љубићском, качерском, орашком, јасеничком округа смедеревског, добричком, прокупачком, косаничком*, ариљском, златиборском, студеничком и у вароши Ћуприји.

Детоубиства су извршена по **1** у срезовима: пчињском, левачком, бањском (непронађено), моравичком и у вароши Нишу.

Нехотична убиства извршена су по **1** у варошима: Шапцу и Београду.

Покушаји убистава извршени су: у срезу пожаревачком **4**, у срезу јасеничком округа смедеревског **3**, у срезу пчињском **2** и по **1** у срезовима: врачарском (непронађен), јабланичком (непронађен), лесковачком, крагујевачком, јасеничком округа крагујевачког, кључком, жупском, параћинском, ресавском (непронађен), бањском, нишком, звишком, млавском, подунавском, бољевачком, прокупачком, добричком, пожешком и рачанском.

* Ово убиство извршили су непознати Арнаути из Турске.

Скоро сва ова дела извршена су у међусобној свађи и освети.

Разбојништва су извршена по **1** у срезовима: тамнавском, пчињском, поречком, ресавском (непронађено), азбуковачком, посаво-тамнавском, голубачком, зајечарском (непронађено), добричком (непронађено), косаничком, црногорском и у вароши Београду.

Тешке телесне повреде извршене су: у срезу грузанском **3**, у срезу ваљевском **2**, у срезу јадранском **2**, у срезу поцерском **2**, у срезу студеничком **2** и по **1** у срезовима: грочанском, тамнавском, пчињском, крагујевачком, кључком, жупском, темнићском, мачванском, хомољском, таковском, орашком, јасеничком округа смедеревског, рачанском, ужичком и у вароши Нишу.

Паљевине су извршене: у срезу параћинском **9**, у срезу беличком **6**, у срезу бањском **6** (1 пронађена), у срезу бољевачком **6**, у срезу космајском **5**, у срезу звишком **5**, у срезу лепеничком **4**, у срезу жупском **4**, у срезу деспотовачком **4**, у срезу моравском округа нишког **4**, у срезу подунавском **4**, у срезу прокупачком **4**, у срезу пожешком **4**, у срезу златиборском **4**, у срезу јасеничком округа крагујевачког **3** (1 пронађена), у срезу сврљишком **3**, у срезу нишавском **3**, у срезу пожаревачком **3**, у срезу рачанском **3**, у срезу студеничком **3** (1 пронађена), у срезу жичком **3** (1 пронађена), у срезу посавском округа београдског **2** (1 пронађена), у срезу колубарском округа београдског **2**, у срезу посавском округа ваљевског **2**, у срезу власотиначком **2** (1 пронађена), у срезу крагујевачком **2** (1 пронађена), у срезу копаоничком **2** (1 пронађена), у срезу расинском **2** (1 пронађена), у срезу лужничком **2**, у срезу мачванском **2**, у срезу поцерском **2** (1 пронађена), у срезу хомољском **2**, у срезу јасеничком округа смедеревског **2**, у срезу заглавском **2** (1 пронађена), у срезу зајечарском **2** и по **1** у срезовима: ваљевском (пронађена), јабланичком, масуричком, пчињском, грузанском, поречком, трстеничком, ражањ-

ском, нишком, алексиначком, јадранском, рамском, млавском, орашком, тимочком, косаничком, добричком, ужичком, црногорском, драгачевском, трнавском и у вароши Пожаревцу (пронађена).

Вредност свих ових паљевина износи око **31.345** динара.

Опасне крађе извршене су: у срезу пожаревачком **16** (1 пронађена), у срезу ресавском **13** (2 пронађене), у вароши Београду **13** (4 пронађене), у вароши Нишу **9** (1 пронађена), у срезу лепеничком **7**, у срезу косаничком **7**, у срезу голубачком **6** (2 пронађене), у срезу орашком **6** (3 пронађене), у срезу јасеничком округа смедеревског **6** (1 пронађена), у срезу бољевачком **6**, у срезу грочанском **5**, у срезу космајском **5** (2 пронађене), у срезу нишком **5** (1 пронађена), у вароши Пироту **5** (све пронађене), у срезу поцерском **5**, у вароши Пожаревцу **5**, у срезу рамском **5** (1 пронађена), у срезу љубићском **5** (2 пронађене), у срезу ваљевском **4** (1 пронађена), у вароши Крушевцу **4** (2 пронађене), у срезу беличком **4** (1 пронађена), у срезу посаво-тамнавском **4** (све пронађене), у срезу хомољском **4**, у срезу моравском округа пожаревачког **4** (2 пронађене), у срезу зајечарском **4** (1 пронађена), у срезу моравичком **4**, у срезу јасеничком округа крагујевачког **3**, у срезу крајинском **3**, у срезу ражањском **3**, у срезу јадранском **3** (2 пронађене), у срезу звишком **3**, у срезу млавском **3**, у срезу тимочком **3**, у срезу жичком **3** (2 пронађене), у срезу власотиначком **2**, у срезу пољаничком **2**, у срезу гружанском **2** (1 пронађена), у вароши Крагујевцу **2**, у срезу темнићском **2** (1 пронађена), у срезу моравском округа нишког **2**, у срезу нишавском **2**, у срезу мачванском **2**, у срезу заглавском **2**, у срезу пожешком **2** и по **1** у срезовима: врачарском (пронађена), колубарском округа ваљевског, пчињском (пронађена), јабланичком, неготинском, брзопаланачком (пронађена), расинском (пронађена), параћинском (пронађена), сврљишком, бањском (пронађена), лужничком, таковском (пронађена), подунавском, златиборском (пронађена), црногорском, драгачевском (пронађена) и у варошима: Ћуприји, Зајечару (пронађена) и Чачку.

Вредност свих ових крађа износи око **20.525** динара.

Злонамерних оштећења туђих ствари било је: у срезу расинском **4**, у вароши Пожаревцу **4**, у срезу нишавском **3**, у срезу љубићском **3**, у срезу трстеничком **2**, у срезу сврљишком **2** (1 пронађен), у срезу моравском округа пожаревачког **2** и по **1** у срезовима: врачарском, параћинском, беличком, левачком, белопаланачком, лужничком (пронађен), посавотамнавском (пронађен), таковском, бољевачком (пронађен) и зајечарском (пронађен).

Вредност уништених ствари износи око **2640** динара.

Поред изложених дела у току месеца октобра извршено је још у Србији и **10** **самоубистава** и то по **1** у срезовима: расинском, нишком, јадранском, хомољском, орашком, јасеничком округа смедеревског, студеничком и у варошима: Врању, Пожаревцу и Ужицу.

Ова самоубиства извршена су: *вешањем* 7, *ватреним оружјем* 2 и *дављењем у води* 1, а узроци њиховом извршењу леже: у *дугој болести* за 2 случаја, у *душевном растројству* за 2, у *страху од казне* за 1 и у *грижи савести* за 1 случај. За четири случаја узроци су непознати.

Један **покушај самоубиства** извршен је у срезу подунавском. вешањем, а узрок му је непознат.

Општи преглед до сада изложених дела овакав је:

Текући број	ОКРУЗИ	Убиства	Детоубиства	Нехотична убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Силовања	Тешке телесне повреде	Паљевине	Опасне крађе	Злонамерна оштећења туђих ствари	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	1	—	—	1	—	—	1	9	11	1	—	—
2	« ваљевски	2	—	—	—	1	—	3	3	5	—	—	—
3	« врањски	3	1	—	4	1	—	1	5	6	—	1	—
4	« крагујевачки	6	—	—	2	—	—	4	10	14	—	—	—
5	« крајински	3	—	—	1	1	—	1	1	5	—	—	—
6	« крушевачки	3	—	—	1	—	—	1	10	8	6	1	—
7	« моравски	4	1	—	2	1	—	1	19	21	3	—	—
8	« нишки	5	2	—	2	—	—	1	15	18	2	1	—
9	« пиротски	—	—	—	—	—	—	—	5	8	5	—	—
10	« подрински	7	—	1	—	2	—	5	5	14	1	1	—
11	« пожаревачки	8	—	—	6	1	—	1	13	46	6	2	—
12	« руднички	2	—	—	—	—	—	1	—	6	4	—	—
13	« смедеревски	4	—	—	4	—	—	2	7	13	—	2	1
14	« тимочки	4	—	—	1	1	—	—	11	16	2	—	—
15	« топлички	3	—	—	2	2	—	—	6	7	—	—	—
16	« ужички	4	—	—	2	1	—	2	13	4	—	1	—
17	« чачански	3	1	—	—	—	—	2	8	9	—	1	—
18	Управа града Београда	—	—	1	—	1	—	—	—	13	—	—	—
	Свега:	62	5	2	28	12	—	26	140	224	30	10	1

Из канцеларије Антропометријско-Полицијског Одељења Министарства Унутрашњих Дела, 1. децембра 1908. године АБр. 1359, у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

Сва ова збрка и нејасност, међутим, објашњива је. Она долази услед незнања и неразумевања законодавчевог. Законодавац није уочио разлику између §-а 278 и §-а 279 аустријског законика, те их је стога спојио уједно. Сем тога, он је рђаво превео § 279 аустријског законика, што се одмах види из његовог поређења с т. 2 §-а 236 нашег закона. Али баш та нејасност, по моме мишљењу, има да послужи као разлог са кога се и правим основима подозрења може доказати биће кривичног дела. Наш законодавац није онако јасно изразио своју вољу, као што је то учинио аустријски. т. ј. он није изречно забранио да се биће кривичног дела доказује и правим основима подозрења. Шта више, као што смо видели, из § 236 даје се извести да он то баш допушта, јер се противречност између првог става т. 2 § 236 и става под а исте тачке има решити у прилог првог става. Те стога, код нејасности закона, за такве случајеве треба судска пракса да буде закон, а ова опет треба да се ствара на основу принципа постављених у науци. Из свега, дакле, изилази, да и у нас не треба забрањивати, да се правим основима подозрења доказује биће кривичног дела. Разуме се, да то треба допустити у случајевима у којима нема поузданијег доказног средства, па и тада треба бити врло опрезан. Ма да је наша судска пракса односно овога питања колебљива, ипак се може рећи да се она већ дефинитивно држи овога гледишта, што потврђују и две одлуке опште седнице Касационог Суда, и

то једна од 17 марта 1899 бр. 7390, а друга од 18 марта 1903 бр. 7420.[1])

После свега овога има се узети као несумњиво, да се истим основима подозрења може доказати и биће кривичног дела и кривица оптуженог.

§ 48.

Како се образује доказ основима подозрења или саставни доказ?

За образовање доказа основима подозрења, па било да се њиме доказује биће кривичног дела било кривица оптуженог, потребно је:

а) Да постоји потребан број од оних у §§ 121 до 123 побројаних или њима подобних основа подозрења. Закон није оставио судији, да он сам по свом нахођењу у сваком конкретном случају одређује колико му основа подозрења треба, па да узме дело или кривицу оптуженог доказаном, већ је унапред прописао број и квалитет, који мора бити дат па да сматра једно или друго доказаним. У томе и лежи једна од главних разлика између законодавстава с теоријом слободног судијског уверења и законодавстава с теоријом законских принудних доказа. За образовање саставног доказа могу се употребити и други основи подозрења сем оних набројаних у §§ 121 и 122, само ако су исте доказне јачине, јер је то набрајање примера ради (§ 236 т. 2 под *б*). Што се тиче основа подозрења из § 123, то се сем њих ниједан више не може употребити, јер је њихово набрајање таксативно.

б) Да тај потребан број основа подозрења, околности и односа, који су истрагом доказани, показују тако тесну логичку везу између дела и оптуженог, да се по природном и обичном току догађаја мора узети да је оптужени дело учинио, ако се саставним доказом хоће да докаже кривица оптуженог. А ако се њиме хоће да докаже постојање дела, то се основи подозрења, околности, и односи морају међусобно тако поткрепљавати и допуњавати да се из њих мора извести закључак да је једно одређено кривично дело извршено.

в) Ако се основима подозрења треба да докаже само кривица оптуженог, онда је пре тога потребно да је биће или постојање кривичног дела са свима околностима које га чине кажњивим правно доказано (§ 236 т. 2 под а). Ово је сасвим појмљиво, јер да неко може биги осуђен на казну, мора бити извршено једно кривично дело, које је претпоставка казни. Мора бити доказано тачно и какво је кривично дело извршено: да ли је злочин, преступ или иступ. Под околностима, које дело чине кажњивим, треба разумс битне елементе које дело чине злочином, преступом или иступом једне врсте или рода. — Овде се може поновити раније речено да се биће кривичног дела, које има бити доказано пре кривице оптуженог, може бити доказано како непосредним доказним срествима, тако и основима подозрења који су различити од оних, којима се доказује кривица оптуженог. Ако су основи подозрења исти за обоје, онда се њима једновремено доказује и биће кривичног дела и кривица оптуженог.

После овога, као и свега раније реченог о основима подозрења, истиче се важно питање: *колико је основа подозрења потребно за образовање саставног доказа?*

Још раније (§ 41 I) је речено, да основ подозрења не даје онај степен извесности који зовемо доказом, већ само један степен вероватноће који се означава као *подозрење, сумња, вероватноћа*. Па како се, према томе, једним основом подозрења не може да утврди материјална истина, на којој се мора заснивати свака судска пресуда, то за сва законодавства вреди правило, да један основ подозрења не може дати доказ, јер, ма какав он био, могу се из њега изводити разни закључци. Стога је потребно да дођу или да се стеку више њих, који узајамним дејством дају потпун доказ.

Закон у првом одељку §-а 237 поставио је правило, по коме се за образовање саставног доказа тражи *три основа подозрења*. Какви ти основи подозрења морају бити, речено је раније у § 46. Разуме се да ти основи подозрења морају бити од оних из §§ 121 до 123 или њима подобних.

Од овога правила закон је учинио ове изузетке:

А. Два основа подозрења из § 123, која се подударају, довољни су да образују саставни доказ (§ 236 т. 1 и § 238 т. а).

Закон је овај изузетак учинио стога, што основе подозрења из § 123, који су непотпуни непосредни докази, сматра јачим од правих основа подозрења из §§ 121 и 122, јер се из оних (§ 123) непосредно добија истинитост чињеница, које су предмет доказа.

Б. И два права основа подозрења из §§ 121 и 122 довољна су да образују саставни доказ, ако уз њих дође још и *једна* од следећих *двеју околности*:[2])

1. Ако се докаже да не постоји оно, што би оптужени противу основа подозрења наводио, дакле ако је његов одговор лажан (§ 238 т. *б* под 1).

Из речи »да не постоји оно што би оптужени противу основа подозрења наводио«, јасно се види, да за постојање ове околности није довољно *просто порицање* чињенице која заснива основ подозрења, него оптужени мора да наведе *такве чињенице*, које би, да су доказане, обеснажиле изнети основ подозрења против њега. Узмимо, да противу оптуженог стоји основ подозрења из т. 7 § 121: да је у време извршења дела био на месту на коме је дело извршено. Ако оптужени, да би обеснажио тај основ подозрења, наведе да је у то време био на ком другом месту, и ако се докаже да је тај његов навод неистинит, то би се имало узети да постоји околност из §-а 238 т. *б* под 1, т. ј. лажна одбрана оптуженог. У овом случају узеће се, да је лажна одбрана оптуженог доказана, ако је он н. пр. навео сведоке за доказ да се у времену извршења дела налазио на ком другом месту, а ти би сведоци баш потврдили да је то неистина. Не би се, дакле, могло узети да је одбрана оптуженог лажна, кад он само тврди да је био на другом месту не наводећи ништа за доказ тога свог тврђења, јер би се то узело, као да је просто порицао да је био на месту на коме је дело извршено. Не

---

[1]) Општа седница Касационог Суда, усвајајући противразлоге првостепеног суда, нашла је да је и биће кривичног дела браколомства из § 196 к. з. и кривица оптуженог доказана овим трима основима подозрења: 1) исказом једног сведока очевидца — т. 2 § 123; 2) признањем обојих оптужених пред једним сведоком да живе у блуду — т. *1* § 123, и 3) тиме, што су по исказу два сведока виђени у таквим односима (грљењу, љубљењу), да се у вези с горњим основима не може друкчије замислити него да су живели у блуду — т. 7 § 121 кр. п. Ова је одлука мотивисана тиме, што се у првом ставу §-а 236 вели: «саставом околности или основа подозрења узима се *дело* да је доказано...» Сем тога, да се дело из § 196 к. з. може у толико пре доказати основима подозрења, што је оно из оне категорије, чије се постојање не може доказивати јачим и бољим доказима, па да не би било целисходно одузети му доказно средство: основе подозрења, и оставити га само непосредним доказима. (*Бранич* (1899) 467.)

По другој одлуци кривично дело скотолоштва из §-а 206 казн. зак. доказано је овим основима подозрења: 1) исказом приватне тужитељице — т. 3 § 123. 2) вансудским признањем из т. 1 § 123, и 3) тиме што је оптужени био на месту учињеног дела — т. 7 § 121 крив. пост. (*Глас Права* (1903) 1050).

[2]) *Kitka*, Beweislehre 381—400; *Rulf*, Commentar II 131—135.

би се могло узети да је лажна одбрана оптуженог доказана ни у случају, кад би сведоци на које се он позвао изјавили, да не знају или да се не сећају, да ли је оптужени у то време био на месту које он наводи. Ова околност с два права основа подозрења из § 221 или § 122 дају саставни доказ.

(свршиће се)

Д-р Бож. В. Марковић

Шта се не може узети у попис за извршење судских одлука?

(Објашњење § 471. судског поступка у грађанским парницама.)

(НАСТАВАК)

II. Поједине од пописа изузете ствари и потраживања.

И наш законик о поступку судском у грађан. парницама, исто као и остали модерни законици,[16]) побраја у § 471 прво телесне ствари, које су од пописа узузете (тачке 1, 2, 4, 4 а, 5 и 6.), а за тим потраживања, која дужнику према другим лицима припадају (тач. 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16[17]).

1. На првоме месту законодавац изузима од пописа: туђе ствари, женин мираз, накит и у опште дечје ствари, најнужније дужниково покућство, преобуку и одело.

а.) Засвим је природно што су **туђе ствари** изузете од пописа. Попису је циљ, да се продаји изложе *дужникове* ствари, пошто он својом, а не туђом, имовином одговара повериоцу за дуг. Ако се, дакле, код дужника нађу и туђе ствари (на пр. на чувању, послузи, у залози), онда њих извршна власт неће пописивати, чим се увери да су оне туђе. Наравно да у овом случају постоји претпоставка, да су ствари, које се нађу код дужника, његова својина. те према томе ко противно тврди, мора то и доказати. У опште у оваком случају извршна власт треба да поступи по § 466 ал. 4 грађ. суд. пост. У осталом излишно је било изрично споминьати у § 471, да су туђе ствари изузете од пописа, јер с једне стране то се само по себи разуме. а с друге стране већ је у § 466 казано, шта ће извршна власт радити, кад при попису наиђе код дужника на туђе ствари.[18])

б.) И ствари, које сачињавају женин **мираз**, јесу туђе ствари у односу дужника према повериоцима, па за то се ни оне не могу узети у попис за измирење мужевљевог дуга. На сваки начин да је овде законодавац имао на уму оне миразне ствари, које и за време трајања брака остају својина женина или онога, који је мираз дао, ако је тако уговорено (§ 767 грађ. зак.[19]) — непокретна добра и непотрошне ствари). Ако се пак мираз састоји из готовог новца, хартија од вредности, које на доносиоца гласе, или из других потрошних ствари, онда су ове ствари по § 766 грађ. зак. прешле при конституисању мираза у мужевљу својину, и, наравно, као такве могу се узети у попис за мужевљи дуг.

в. То исто важи и за женин **накит**, било да је он жени од стране мужа поклоњен (§ 777 грађ. зак.), било од кога другог, било, најзад, да је то она сама купила себи. И он је према повериоцима мужевљевим туђа ствар, те, као таква, не подлежи попису.[20]) Исто тако не подлеже попису ни ствари, споменуте у 768 грађ. зак., јер и то су женине, дакле *туђе* ствари (оно што жена у покретним стварима као опрему за своју или мужевљу потребу донесе).

г. **Дечје ствари** не могу се такође као *туђе* ствари (дечје) узети у попис. При овоме се не прави разлика, да ли су те „дечје ствари“ ствари пунолетне или малолетне деце дужникове, и да ли су набављене средствима саме деце или дужника или неких трећих лица. У сваком случају ни оне не припадају дужнику, па за то и не подлеже попису.[21])

д. Од пописа се даље изузима *најнужније* дужниково **покућство, преобука** и **одело.** Шта ће се као „најнужније“ дужниково покућство, преобука и одело узети, одлучују околности конкретнога случаја. Егзекутивна власт треба да има пред очима намеру законодавчеву, да се, изузимањем извесних ствари од пописа, одржи егзистенција дужникова у

---

[16]) В. §§ 250 и 251 аустријеке уредбе о извршењима и § 811 немачког грађан. суд. пост.

[17]) По тач. 11. изузети су од пописа аманети на пошту дати, док су у рукама поштанским. У многим случајевима овде је од пописа изузето *потраживање* адресата према пошти, да му испослани аманет преда. Међу тим ако је случај § 290 грађ. зак., т. ј. ако је адресат наредио да му се ствари поштом пошљу, онда су оне постале његова својина, чим су пошти предате, те према томе у оваком случају изузима се од пописа *ствар* адресатова, пошто он према пошти као власник аманета има и стварну тужбу (rei vindicatio) за предају ствари а и тужбу из облигаторнога одношаја, уговора о преносу ствари поштом. И у случају тач. 13. („ · · · ствари оних · · · кола, коње, лађе и т. д.) изузимају се од пописа *ствари* дужникове. Међу тим у случају тач. 15. опет се од пописа изузима *потраживање* наручиоца према мајстору или лиферанту, да му се поручене по уговору ствари предаду.

[18]) В. и А. Ђорђевић Теорија Грађ. Суд. Пост. стр. 501.

[19]) Може само бити питање, да ли се у попис могу узети приходи са миразних добара. јер по § 767 грађ. зак. муж има права да ужива те приходе. И ако су ови приходи у првом реду намењени покрићу домаћих трошкова у породици, ипак је тачно да се ти приходи могу узети у попис за мужевљи дуг. Јер он је власник тих прихода, то су дакле, његове а не туђе ствари. У колико се пак породица пописом тих прихода лишава једног средства за покриће домаћих трошкова, у толико пак ваља имати у виду, да су дугови, за чију се исплату ти приходи узимају у попис, најчешће учињени опет ради трошкова око породичних потреба. Противно гледиште заступа А. Ђорђевић у наведеном делу стр. 502.

[20]) Ако је жена добила накит на поклон од мужа, и онда је он изузет од пописа, пошто је накит и у овом случају женина својина, дакле туђа ствар. Али ако су тим поклоном оштећени повериоци мужевљи, онда они могу по § 303 а грађ. зак. тражити поништај тога поклона. Тада се поклон враћа у својину мужевљу, и као такав може бити узет у попис за рачун његових поверилаца.

[21]) Кад су у питању ствари деце испод 7 година, могло би се поставити питање, да ли су ове од родитеља набављене ствари (у првом реду преобука и одело) одиста у својини дечјој или у својини очевој или мајчиној? Јер деца испод 7 година нису способна за закључивање правних послова. Како је давање ових ствари деци — било у виду поклона или као испуњење законске дужности на издржавање деце (§ 115 грађ. зак.) — закључивање једног правног посла управљеног на пренашање својине, то би се онда могло мислити, да својина ових ствари припада оцу односно мајци. Али ипак није тако. Јер по § 126 грађ. зак. отац је законни заступник своје деце. И кад он штогод за своју децу набави — било да им поклони било да испуњава своју законску дужност из § 115. грађ. зак. — он онда закључује пуноважан правни посао између себе као оца и као законског заступника дечјег. У толико пре то бива кад отац у име дечје са трећим лицем уговара. (В. § 181 немач. грађ. зак.). Али баш и да се узме, да су дечјој употреби намењене ствари својина задуженога родитеља, да, дакле, нису туђе ствари, и да се давањем њиховим деци ствара само фактички, а не правни одношај, ипак су ове ствари изузете из пописа, пошто их закон изрично од пописа изузима. Међу тим могу повериоци бити и тиме оштећени, што би родитеља набављали, на штету поверилаца, и сувише скупоцене ствари својој деци, те тиме своју имовину смањивали. У томе случају, ако се узме да су ствари својина дечја, могу повериоци по § 303 а. грађ. зак. вратити их у својину очеву и пописати их. А ако се стане на гледиште, да су те ствари својина дужнога родитеља, онда од тих ствари имало би се изузети од пописа само онолико, колико је за децу најнужније.

датом моменту. Али она не треба ни то да губи из вида, да треба водити рачуна и о наплати повериочевог потраживања. Према томе у најнужније покућство, пресбуку и одело дошле би оне ствари, без којих људи из дотичнога грађанскога реда нпр. (трговачког, чиновничког, занатлијског, радничког) не би могли опстати без опасности по здравље своје и својих укућана.[22]) Све што преко тога иде, све што служи другим циљевима (угоднијем животу, луксузу и т. д.) подлежи попису, јер то нису „најнужније“ ствари.[23]) Које се пак ствари под покућством, преобуком и оделом подразумевају, ствар је тумачења ових речи. Ваља узети оно значење, које те речи имају у време пописа у животу и у месту, где се попис врши. *За покућство* налази се и објашњење у § 475 грађ. зак., где се вели да се под „покућством“ подразумева „све што год кућној потреби принадлежи, као: кућно посуђе, кућни и собни намештај, простирачи и покривачи“. У истом законском пропису спомињу се и „*кошуље* или преобука“, али је очевидно да се у „преобуку“ има рачунати рубље у опште, било да служи на употребу дужнику или његовим укућанима. Наравно да су од пописа узети и све одело и преобука жене и деце дужникове, по том основу, што су те ствари, баш да их је дужник набавио и њима дао, њихова својина, дакле туђе ствари.[24])

(наставиће се)

Д-р Драг. Аранђеловић

[22]) Полиц. власт, дакле, неће, ако у зиму врши попис, пописати зимски капут дужников, а то ће учинити, ако попис врши лети. В. за аустр. право Canstein, das Civilprocessrecht I стр. 594.

[23]) Аустријски судови у једном конкретном случају одлучили су, да поверилац има права да, на место најнужнијег а скупоценог дужниковог покућства, овоме преда у својину покућство од мање вредности, а оно скупоцено да се за његов рачун попише. В. Neumann, Komm. z. E. O. стр. 686. Нема сумње да би овако имало бити и по нашем законику. Замислимо случај да дужник има врло лепе, уметнички израђене кревете, тањире, кашике и виљушке и т. д. од сребра, фини порцелан, капут зимски, скупоценим крзном постављен и т. д. Одржање дужникове егзистенције, чему је § 471 намењен, ништа се не угрожава тиме, што ће поверилац уступити дужнику простије кревете, тањире, кашике и др., а скупоценије да се узму у попис. Наравно да се и ту треба држати разумних граница. Извршна власт не треба да повериоцу допусти, да дужнику на место скупоцених кревета даде миндерлук или ногаре с даскама, на место финог порцелана тањире од иловаче итд.

[24]) Иначе и у овом случају могу повериоци поступити по § 303 а. грађ. зак., ако је дужник, набављајући из својих средстава жени и деци преобуку и одело, ишао на штету повериоца, даље, но што је то по самоме закону, по коме је дужан набављати ове ствари за жену и децу, требало да буде. Господја дужникова, којој је презадужени муж куповао скупоцене тоалете, може очекивати, да повериоци његови, с позивом на § 303 а. грађ. зак., ове ствари узму у попис.

ПОЛИЦИЈСКА УРЕЂЕЊА НА ЗАПАДУ

Нема, ваљада, државе на свету, која би се налазила у тако незгодном политичком положају као Србија. Са свију страна, готово, опкољена је заинтересованим државама, које се противе природној тежњи српскога племена за уједињењем, или представља препреку за освајачке намере на Истоку, а такође је и поприште дипломатских интрига и многих других европских сила, које су преко Србије у балканском и источном питању било економски или политички заинтересоване.

С друге, опет, стране, ни једна друга престоница не лежи тако незгодно као Београд — на самој граници. Он није само вратница Србије, већ и целог Оријента према Западу.

Према тако незгодном политичком положају државе и још незгоднијем географском положају престонице у њој, према важности задатка које Србија има да постигне, као и величини интрига противу којих има да се бори, београдска би полиција требала да буде једна од најсавршенијих. Међутим она је и сада по својој организацији онаква, каква је била пре скоро 70 година.

Потреба за реорганизацијом престоничке полиције осетила је се код нас одавно. Наши најбољи полицијски стручњаци: Миленковић, Алимпић и други, подизали су у јавности свој глас за реформама, а готово и сваки од тако често мењаних управника Београда увиђао је убрзо, да београдска полиција оваква каква је данас не може ни из близа да одговори оним својим тако важним дужностима, које она има као месна, престоничка и полиција центра српскога. Отуда се сваки од њих носио идејом за њено преуређење, али се због честих промена и других неких узрока само са идејама и лепим намерама и завршавало.

Данас осећају нужност за преуређењем Управе Града Београда не само полицајци, већ и најшира јавност, те свакако нисмо далеко од њеногa извођења, чему иду у прилог и неке друге околности, које није потребно овде наводити. Само је сад питање како и на који начин то треба извести, па да она према нашим приликама одговори своме задатку како треба.

Ми сматрамо да ће за решење тога питања бити од интереса ако се види како су организоване полиције по великим варошима на културном западу, јер је задатак полиције у главноме свуда једнак, те се и ми можемо користити тим уређењима, која су кроз дуги низ година усавршавана и где се тако рећи сваке године уводе потребне новине, које изискују све већи захтеви полицијске службе и дух времена.

Са тога ћемо у низу чланака изнети организације полиција у Франкфурту на Мајни, Минхену, Дармштату, Берлину, Хамбургу, Дрезди и неким мањим местима у Немачкој, а за тим у Лондону и Бечу, чија смо уређења имали прилике да видимо и проучимо.

То ће, држимо, допринети не само правилнијем решењу реформног питања, већ ће бити од користи и за све полицијске службенике да се упознаду са организацијом и начином рада страних полиција, при којима полицијски службеници и почињу и завршују своју каријеру, без премештаја и прескакања у друге струке, водећи само рачуна о интересима службе и отаџбине.

Приликом излагања ограничићемо се на стварно стање и рад дотичних полиција, задржавајући право да у једном завршном чланку изнесемо наше мишљење о тим разним системима и како би код нас требало да буде.

Полиција у Франкфурту на Мајни

Пре него што пређемо на излагање полиције и њеногa уређења у Франкфурту на Мајни потребно је ради бољег разумевања да кажемо неколико речи о самој вароши.

Франкфурт лежи на обалама реке Мајне, по којој је и добио други део имена, за разлику од Франкфурта на Одру у северној Пруској. Спада међу најбогатије, најживље и најлепше немачке вароши и до 1866. год. имао је своју самоуправу као слободна варош, а тада су је Пруси, победивши удружене Аустријанце, Хановеранце, Саксонце и све јужно-немачке државе, освојили и присајединили Пруској.

Он броји данас на 370.000 становника, коме се броју има да дода једна множина путника, јер ових седеда годишње по његовим хотелима и пансионима на 600.000.

Централни положај вароши, њена лепота, изванредна околина у коју улазе бање светскога гласа као што су: Висбаден, Соден, Хомбург, Наухајм и друге чине путнички саобраћај огромним. У њену железничку станицу, највећу на континенту, која је зидана осам година и стала 35 милиона марака, уђе и изађе дневно 543 воза. А по улицама, забавним локалима и чувеној башти од палми срећете на сваком кораку Американце, Енглезе, Французе, Русе, Јапанце, Кинезе, Црнце и друге странце.

И у тој тако живој и великој вароши има свега 500 жандарма, док их ми у нашем малом Београду са ноћним стражарима имамо 800. Но познато је већ да ми патимо од сувишног броја јавних

службеника, чија множина стоји у обрнутој сразмери са њиховим радом.

Многи странци долазе у ову варош не само ради забаве и проходње, већ и и да разгледају њене јавне установе, особито оне на социјалном пољу. Извођењем социјалних, здравствених и других културних реформа њена је општинска управа показала пример мудре општинске политике. По њеним радовима у корист становништва, а нарочито радничког сталежа, могло би се мислити да су у тој управи саме социјал-демократе, ма да ни један од њих није у њој заступљен. Председнику општине, сада заслужном д-р Адикес-у, који се, истина, бира на 12 година, те према томе има доста времена и да изведе оно што науми, ништа не смета његов конзерватизам и чланство у Господској Кући (Горњем Дому) да ради у правцу социјалних захтева. По томе и другим заслугама за варош он је од својих сугрђана почаствован признањем, да једна лепа франкфуртска улица још за његова председниковања добије његово име.

Ну да се вратимо нашем предмету.

Пруска се у административном погледу дели на провинције, округе и срезове, који имају карактер управних власти и о којима ћемо засебно говорити.

Месна *полицијска* власт спада по правилу у делокруг општинских власти, те су према томе полиције у појединим местима општинске и њени чиновници општински службеници.

Изузетно у већим варошима, а према нахођењу министра унутр. дела, месне су полиције државне. Таквих вароши са државном полицијом има сада у Пруској 23 и међу њих спада и Франкфурт на Мајни.

Полиција је у Франкфурту, као и свуда по Пруској, централизована, т. ј. сви се послови обављају на једном месту, у централи, која се овде зове *полицијски президијум*, а квартови су само извршни одељци централе и не раде ништа самостално.

Полицијски президијум смештен је у једној великој четвороспратној згради у средини вароши, у којој се на једном крилу налази и стан за полицајпрезидента — управника полиције, а на задњем фронту полицијски затвор. Она чини засебан квадрат између четири улице. На супротној страни је суд и судски затвор.

Президиум, коме на челу стоји „полицајпрезидент“ — управник полиције — дели се на десет одељења, од којих свако има свога засебног шефа.

Пошто су послови у одељењима врло велики, те врховни надзор над свима не може водити сам управник, то се та одељења деле на два пословна круга, од којих надзор над једним са првих пет одељења води управник, а над другим са осталих пет одељења његов помоћник.

Та су одељења ова:

1. *Централни биро*. у чији делокруг спада:

а) подела предмета и послова,

б) архива и вођење личних акта о чиновницима,

в) уређивање службеног листа,

г) помиловања, одличја и титуле,

д) штампа,

ђ) поверљиве ствари.

2. *Президијално одељење*, где долази:

а) старање о „шуцманшафту“ (жандармерији),

б) благајна,

в) рачуноводство,

г) библиотека,

д) главна архива,

Остала одељења немају назива, већ носе имена редних бројева, тако

3. *Прво одељење* обрађује послове:

а) занатске полиције,

б) полиције сигурности,

в) уличне полиције,

г) грађевинске полиције,

д) недељног и празничног светковања,

ђ) железница и трамваја.

4. *Друго одељење*, у које спадају послови:

а) чување народног здравља, посмртне исправе, пелцовање, лекарска тајна средства;

б) ветеринарна полиција и заштита животиња.

5. *Треће одељење*, где долази:

а) политичка полиција,

б) контрола над странцима.

в) удружења.

6. *Четврто одељење*, где спада:

а) кривична полиција,

б) надзор над проституцијом и принудно лечење,

в) умрли и њихова заоставштина,

г) полицијски затвор,

д) упућивање у заводе за принудни рад,

ђ) полицијски надзор,

е) отпуштени осуђеници,

ж) лична акта о подручним криминалним шуцманима и службеницима у полицијском затвору.

7. *Пето одељење*:

а) пореза на куће,

б) послуга,

в) речна полиција,

г) лов и риболов,

д) црквени и школски послови,

ђ) старине,

е) завештања,

ж) лутрија,

з) старање о сиротињи, азил за бескућнике, радничке колоније,

и) доставе противу лица која се због малолетства не кажњавају,

ј) пријавно одељење.

(наставиће се)

Жив. А. Лазић

ПОУКЕ И УПУТИ

О извршности одлука окружног одбора

По чл. 113. закона о уређењу округа и срезова „начелник окружни властан је обуставити писменом наредбом од извршења сваку одлуку окружног одбора, за коју нађе да је противна решењу окружне скупштине или којем закону. Зато ће се њему или његовом заступнику достављати препис сваке одлуке, која би била донесена у седници, у којој он није присуствовао. Тада у року од три дана спроводи предмет надлежном Министру на решење.“

„Министар унутрашњих дела дужан је у руку од пет дана донети своје решење. Противу тог решења окружни одбор може у руку од пет дана изјавити жалбу Државном Савету и његово је решење извршно“.

Из наведеног законског прописа види се, да није прецизно одређено: у коме року може начелник окружни да задржи од извршења одлуку окружног одбора, и кад је одлука окружног одбора извршна, изузимајући да се одлука има сматрати за извршну у случајевима:

а.) кад министар поништи наредбу окружног начелника о њеном задржању, и

б.) кад Државни Савет по жалби окружног одбора поништи решење министрово којим је била поништена одлука окружног одбора.

Према усвојеној пракси од дана ступања у живот закона о уређењу округа и срезова, сматрано је, да за извршност одлука окружног одбора није одређен други рок сем наведених случајева под *а* и *б* и, према томе, начелници окружни нису се придржавали никаквог рока у погледу њихова права и дужности за задржање одлука од извршења, пошто им се законом налаже само то, да су дужни по задржању одлуке, у року од три дана спровести предмет надлежном министру на решење. Налазимо, да је тумачење наведеног закона усвојено досадањом праксом правилно са ових разлога:

1. Што окружни одбор према својим задацима и природи својих разноврсних послова, одлуке своје сам одмах извршује, те би било незгодно, а и за службу врло штетно, кад би он морао чекати на извесан рок када би могао приступити извршењу своје одлуке. Међутим надзорној власти — начелнику окружном остављено је право и дужност да одлуку може задржати кад год нађе да је она противна решењу окружне скупштине или којем закону.

2. Што законодавац имајући у виду природу послова окружних одбора, где они врло често морају своје одлуке одмах да извршују, није за њихову извршност одредио нарочити рок, сем горе показана два случаја под *а* и *б*, односно није одредио рок до кога начелник окружни може одлуку од извршења задржати. Иначе он би тај рок одредио и за одлуке окружног одбора онако исто као и за одлуке окружне скупштине у чл. 54. зак. о уређењу округа и срезова.

Међутим Државни Савет, у једном конкретном случају, одлуком својом од 21. октобра 1908. г. Бр. 6063, поништио је решење министрово, којим је била одобрена наредба начелника окружног о задржаној одлуци окружног одбора, за то, *што начелник окружни није по чл. 113. закона о уређењу округа и срезова задржао одлуку у року од три дана од дана када му је одбор исту у препису послао, те према томе огласио је одлуку окружног одбора за извршну.*

Према овом мишљењу Државног Савета, начелник окружни дужан је да одлуку окружног одбора задржи од извршења у року од три дана од дана када је присуствовао седници одборској, на којој је она донесена, или у року од три дана од дана када му је одбор доставио препис одлуке, ако у тој седници није присуствовао он или његов заступник.

У осталом о задржању одлука самоуправних власти и пошиљци акта министру унутрашњих дела, прописано је правило у распису министра унутрашњих дела од 14. јануара 1907. г. ПБр. 780.

О сазиву окружне скупштине у ванредан сазив.

Начелник окружни позван је да сазове окружну скупштину у ванредан сазив, кад за то постоји образложена представка окружног одбора.

У једном округу изазван је сукоб између начелника окружног и окружног одбора о надлежности. Окружни одбор учинио је образложену представку начелнику окружном, да се сазове окружна скупштина у ванредан сазив, ради решења накнадног кредита за подизање нове окружне зграде. Начелник окружни није хтео уважити тражење окружног одбора, налазећи да би се тиме створио само излишан трошак народу, пошто се то питање може решити у редовном сазиву окружне скупштине, који ће бити у руку од два и по месеца и што ће дотле бити довољно већ одобреног кредита за грађевину.

Окружни одбор није делио ово гледиште окружног начелника, сматрајући да је начелник окружни по чл. 13. зак. о уређењу округа и срезова позван, да сазове окружну скупштину у ванредан сазив чим постоји образложена преставка окружног одбора.

Државни Савет, коме је овај предмет послат на решење по чл. 114. поменутог закона, одлуком својом од 7. октобра 1908. год. Бр. 5435. нашао је: *да мишљење начелника окружног не може имати ослонца у закону, јер је, по чл. 13. зак. о уређењу округа и срезова, начелник окружни позван да сазове окружну скупштину у ванредан сазив чим постоји образложена представка окружног одбора, пошто је право окружног одбора да цени потребу сазивања скупштине у ванредан сазив.*

В. Ђ. Н.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I

Суд општине доњо-шаторачке, актом својим Бр. 1171. пита:

„У реону ове општине постоји једна друмска механа, која је уза се имала и фуруну за печење хлеба и то под самим кровом зграде механске.

Услед поправке механске зграде, пре две године, фуруна је уништена и механа се је снабдевала хлебом из фуруне, коју је ова општина заједно са општином гор. шаторачком подигла из својих прихода, која зграда даје кирије преко 700 дин. на годину. Фуруна ова подигнута је у тој цељи, да би се овдашња сиротиња у свако доба могла снабдети хлебом, пошто у реону ове општине има једанаест трговачких и занатских дућана.

Сопственик механске зграде подигао је сада зграду за фуруну одвојено од механе у тој намери, да више продаје хлеб публици, него што би снабдевао механу коју он издаје под кирију, те ће, тако, да затвори општинску фуруну, и општина од ове изгуби приход — кирију.

Како овом суду није познато, да ли је ма којим законом предвиђено: сме ли механска фуруна бити подигнута од механске зграде одвојено, и да ли се са ове фуруне сме продавати хлеб ван потребе механске, кад већ постоји фуруна општинска, и ако сме подлежи ли ова каквој аренди?

Ако не сме продавати фурунција механске фуруне хлеб сем потребе механске, може ли га суд узети на одговор и казнити и по којој законској одредби пошто лице које хоће да обавља рад у овој фуруни нема никакве везе са механцијом, сем да му издаје хлеб, а § 7. мех. уредбе прописано је да механе морају имати фуруну.

Моли се уредништво да на ова питања одговори овом суду као претплатнику листа „П. Гласника.“

— На ово питање одговарамо:

По § 7. уредбе о механама, све друмске и сеоске механе морају имати уз механу и фуруну за печење хлеба.

Да ли ће ова фуруна бити под једним кровом са механом или одвојено од ње, то закон није регулисао, али се никако не може извести као правило, да она мора бити под једним кровом, него је доста кад је у једној авлији или у опште у непосредној близини ове.

Кад, дакле сопственици механа морају имати по дужности пекарницу, онда им се не може забранити ни мешење хлеба у овој нити продаја публици, јер се зна да никад сама механа не може потрошити онолико, колико се дневно умеси хлеба.

Према овоме не треба правити никакве сметње сопственику ове пекарнице, а која ће боље радити, то ће решити исправност и тачност у послу.

II

Г. Јов. Алексић, писар среза пожаревачког, пита:

„Власт среза пожаревачког, по извесном извршењу умолила је начелство окр. пожаревачког, да повериоцу П. П. саопшти: да му досуде од дужника није могла наплатити, услед немаштине овога по прибављеном уверењу надлежне власти.

Кад је начелство призвало повериоца и саопштило му извештај среског началника, изјавио је: да овакво саопштење не може примити, већ захтева формално решење. И начелство усвојивши овај захтев повериоца наређује среском начелнику, да повериоцу изда решење налазећи: да је среска власт дужна то да учини по званичној дужности.

Пошто § 497. гр. с. пост., није прецизно наређено, да је извршна власт, у случају немогућности наплате, дужна известити повериоца решењем, то држим, да је радња среског начелника правилна и да је поверилац кад захтева решење дужан да за исто плати прописну таксу по ТБр. 6. закона о таксама.

С тога учтиво молим уредништво за објашњење у првом наредном броју о томе:

Да ли је радња среске власти у овом случају правилна или не, и ако није — зашто.

На ово питање одговарамо:

Кад се извршењу пресуде или решења приступа по нарочитој молби и захтеву приватних у смислу § 462. грађ. суд. пост. онда се од њих наплаћује у напред свега 0·50 динара, таксе по бр. 1. таксене тарифе.

По духу § 496., 497. и 499. грађ. суд. поступка, власт може известити молиоца о немогућности извршења наплате на начин, који она нађе за згодан — и у пракси се то редовно чини обичним актом, у коме власт каже зашто није могла извршити наплату.

Тако се нарочито чини кад је поверилац из другог места, а кад је из места где је и извршна власт, онда се то чини на потпис на односним актима.

Ако поверилац затражи да му се о немогућности наплате изда нарочито засебно решење, онда је власт дужна да и то учини, само у том случају мора наплатити од повериоца 2 дин. за решење по т. 6. таксене тарифе.

III

Суд општине бачевичке, актом својим Бр. 1312, пита:

Грађани ове општине уобичајили су, па продају један другоме своја имања у вредности по 200—300 динара, али тапије не издају један другом, јер их, како они веле, то скупо кошта.

Али да не би остали без потребних доказа о својини, они се договоре — купац и продавац — те купац подигне тужбу против продавца за својину, означујући вредност продатом имању 20—30 динара, само да би надлежност припала општинском суду.

По оваквим тужбама, суд је доносио пресуде по § 6. и 23. грађ. суд. поступка. и пресуде су махом постајале извршне, јер није било жалаба.

Овако извршне пресуде биле су после доказ о својини.

Како и сада суд има неколико оваквих тужаба за расправу, то суд моли за обавештење:

1. има ли кривице до општинских часника који суде, што су знајући да је вредност имања већа од 100 динара улазили у суђење и доносили пресуде противно § 49. и 248. грађ. суд. поступка, а нису праву вредност сазнавали преко вештака па онда према нађеној вредности ценили и надлежност, и

2. имају ли ове пресуде важност једне тапије, пошто суд није тражио продавцу

уверење од стране суда и одбора, које треба и среска власт да овери по закону и да ли се пресуде у опште смеју доносити без ових уверења?

— На ово питање одговарамо:

Да би заштитио земљоделца од сиромаштине и обезбедио му услове за одржање породице, законодавац је у § 471. грађ. суд. пост. поставио правило, да земљоделац не може ни сам отуђити пет дана орања и кућу с плацем.

Како је ова законска одредба донесена у једном јавном интересу, то се за њено извршење мора бринути свака власт у границама своје надлежности и делања.

Према томе, и општински суд дужан је да спречи свако изигравање § 471 грађ. суд. поступка у овоме погледу, па било оно на овај или онај начин.

Кадгод, дакле, суд има уверења, да је вредност продатог имања већа, него што је парничари представљају, и да се спор у опште води ради тога да се изиграју законска прећења о *наглавици* земљоделца, он нека тражи уверење у смислу т. 11. правила г. министра правде од 4. фебруара 1874. г. № 354.

Сем тога, суд може вредност испалазити и ради правилне наплате таксе у смислу § 23. грађ. суд. пост. и ради оцене своје надлежности

Никако, дакле, не сме суд свесно послужити интересима појединаца и помоћи изигравање закона, пошто се извршном пресудом суда заснива између дотичних један правни одношај, који је после тешко изменити, јер би за то одговарали чланови који суде.

IV

Ник. Гајић, деловођа општине луковске у срезу сврљишком пита:

1. има ли право сеоски кмет на дневницу, за процену штете на пољском имању, као и остали вештаци, пошто по чл. 24. закона о чувању пољског имања штету процењује кмет са још 2 одборника или 2 способна лица, и

2. ступају ли у сва грађанска права она лица, која се пусте са двогодишње робије путем милости или по издржању осуде, пошто су по § 18 крив. закона изгубили грађанску част.

Ако одмах не добијају грађанска права, онда кад и којим путем их враћају?

— На ово питање одговарамо

1. За све службене послове, које сеоски кмет врши у границама своје надлежности, он има сталну плату, одређену буџетом, и према томе не припада му никаква нарочита дијурна и дневница, и

2. Сви они, који су осуђени за злочинства на губитак грађанске части, не могу ући у грађанска права, докле их не поврате на начин, прописан у глави XXVI закона о поступку судском у кривичним делима.

V

Суд општине годачичке, актом својим Бр. 1795, пита;

Суд општински, као надлежан, казнио је једно лице по § 357. тач. 1. кривичног закона са 3 дана затвора, за ударац извесног лица, а поред казне осудио га је да плати и видарину по лекарском уверењу уз тужбу приложеном, које је гласило да ударени има поштеде 10 дана.

По изјављеној жалби, првостепени суд као расматрајућа власт, својим решењем поништи пресуду општинског суда наводећи: да општински суд није надлежан да суди о томе, пошто је, вели, тужби прикључено и лекарско уверење, већ да је зато надлежан првостепени суд.

Моли се уредништво за објашњење: да ли је првостепени суд ово правилно учинио и ако јесте, може ли општински суд по ма каквом лекарском уверењу судити кривице по § 357. тач. 1. кривичног закона за ударце и ако не може зашто?«

— На ово питање одговарамо:

Пошто је издвојио тешке повреде од лаких, наш кривични закон учинио је извесну поделу и код ових последњих.

Тако у § 173. одредио је казну за оне лаке повреде, које дођу из оних личних сукоба двојице, који су се догодили случајно и без претходне спреме и намере, а у § 175. опет. одредио је казну за намерна злостављања.

У § пак 357. т. 2. свакако је замишљао оне сукобе где се цела ствар свршава без повреде тела, као што су ћушке и томе слично, ма да би из речи: „ако су се двојица побили, па се потреба видања породила“, могло извести, да је и овде предвиђена омања телесна повреда.

По оваквој подели узима се, да општинске и полициске власти нису надлежне за суђење кривица за повреду тела кад год тужитељ поднесе лекарску сведоџбу о повреди, хотећи на тај начин да докаже, да му је нанесена лака повреда; да је, управо, кривица већа од оне, коју замишља § 357.

Такве се тужбе дају полицијској власти и она их извиђа и спроводи првостепеним судовима.

Према овоме правилан је рад првостепеног суда.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Душан Н., звани „**Крња**“, осумњичен је, да је извршио опасну крађу ствари Г-ђи Јулки Недељковић, удови из Београда. Одмах по извршењу дела Душана је нестало из Београда. Он је стар 28 година, високог раста, у лицу црномањаст, нос му је крњав, малих је црних бркова, од одела има капут од чоје и панталоне од шаторског платна. Акт кварта дорћолског Бр. 11287.

Крста Радојевић, земљоделац из села Љубаве, среза расинског, који је био у притвору код начелника среза расинског због одвођења и силовања, ноћу између 29. и 30. прошлог месеца побегао је из притвора. Крста је стар 30 година, средњег раста, сувоњав, црномањаст, малих црних бркова, од одела има чакшире и гуњ од сукна, око врата башлику, на глави шубару, а на ногама опанке. Депеша начелника среза расинског Бр. 26460.

Непознати крадљивци, ноћу између 29. и 30. прошлог месеца извршили су на опасан начин крађу у дућану Ристе Поповића, бравара из Врање, и украли 42 динара у новцу и један метални печат еснафа ковачког са натписом «печ. есн. ковачк. казан. и клонф.» Депеша начелства округа врањског Бр. 17422.

Полицијске и општинске власти треба ова лица што живље да потраже.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

У атару општине мало-моштаничке нађена су два мангуп коња. Један је коњ длаке алатасте, матор 10 година, по леђима бео, а други је длаке доратасте, матор 10 година, по леђима бео. Депеша начелника среза посавског округа београдског Бр. 17103.

У атару општине горњо крњинске, нађено је једно мангуп јуне, матуре $1^1/_2$ годину, длаке жуте. Акт начелника среза лужничког Бр. 9346.

---

22. прошлог месеца благајник општине велико-лукањске у срезу нишавском, изгубио је општински печат са натписом «Суд општине велико-лукањске». Акт начелника среза нишавског Бр. 17.054.

Код **Лазара Вељковића**, кафеџије из Београда налази се на исхрани једна мангуп крава са телетом, која је нађена 28. прошлог месеца. Акт кварта врачарског Бр. 18570.

КРАЂЕ СТОКЕ

Милошу Костићу, земљоделцу из Лозовика, ноћу између 24. и 25. прошлог месеца украдена су два телета из авлије кафане код «Јагодине». Акт кварта врачарског Бр. 18326.

Ноћу између 30. прошлог и 1. овог месеца непознати крадљивци украли су два вола **Алекси Никодијевићу**, из села Азање, среза јасеничког, округа смедеревског. Један је во длаке бело-црне, белорепаст, широких великих рогова, а други је длаке жуте, цветаст, малих рогова. Депеша начелника среза јасеничког округа смедеревског Бр. 25652.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове покраће.

ТРАЖИ СЕ

Даницу Мићић, удову из Ужица, која има да издржи 30 дана затвора због кријумчарења, тражи начелство округа ужичког депешом Бр. 11023. Даница је стара 28 година, високог раста, у лицу плава. Пронађену треба спровести поменутом начелству.

Штампа Краљ. Срп. Државне Штампарије уредник, **Добривој В. Бакић**

БРОЈ 50. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 14. ДЕЦЕМБРА 1908. ГОДИНА IV.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(свршетак)

Разлог са кога је законодавац усвојио да се поред доказане лажне одбране са два права основа подозрења може добити саставни доказ лежи у томе, што и сама лаж оптуженог чини основ подозрења, јер се из ње изводи закључак на кривицу онога ко лаже, пошто невин по правилу нема разлога да лаже. Разуме се, да и од овога правила има изузетака, те је стога потребно бити обазрив при оцени ове околности.

2. Ако се независно од наведених основа подозрења, ислеђењем или на претресу докаже, да је оптужени такво лице, за које се по његовом начину живота, његовим односима, по његовој нарави или склоности к подобним делима, лако може држати, да је такво дело учинило (§ 238 т. *б* под 2).

Из речи „*независно од наведених основа подозрења*“ јасно се види, да се ова околност (склоност оптуженог за извршење подобних дела) не може изводити из основа подозрења који противу оптуженог постоје, већ из сасвим других околности. То значи, да се и овде има применити други одељак §-а 237, т. ј. да се једна иста чињеница не може једновремено употребити и као основ подозрења из §§ 121 или 122 и као ова околност из § 238 т. *б* под 2. Тако н. пр. ако је доказано да противу оптуженог стоје основи подозрења из т. 3 и 4 § 121, то се из њих не би могло извести да постоји и ова околност о којој је сад реч, т. ј. да је он по његовом начину живота, његовим односима и т. д. да је, дакле, склон за извршење кривичног дела за које се оптужује. Та околност мора бити заснована на другим чињеницама, независним од оних на којима почивају она два основа подозрења.

Закон се није задовољио само тиме, да уопште упути на начин живота, на односе, на нарав оптуженог као на моменте из којих би се дала извести склоност за вршењем кривичног дела које је предмет тужбе или подобних дела, него је навео, примера ради, и околности из којих се ово може извести. Те околности јесу:

а) Ако је оптужени пре тога због подобног злочинства суђен, па није оправдан, или је због подобног у предстојећем случају за крива нађен (§ 238 т. *б* под 2 *а*).

Овде се, дакле, тражи, да је оптужени пре истраге која је сад у питању због подобног злочинства суђен, и да није оправдан. „Да није оправдан“ значи, да је или пресудом осуђен или да је ослобођен из недостатка довољних доказа. Овде је закон реч „злочинство“ употребио у смислу речи „кривично дело“, те под тим треба разумети и злочин и преступ. То раније кривично дело мора са садашњим бити подобно. — Узеће се да ова околност постоји и онда, кад се кривично дело, које је оптужени раније учинио, једновремено суди с доцнијим кривичним делом, па он буде осуђен због ранијег дела, које с доцнијим такође мора бити бар подобно. Узмимо н. пр. да је једно лице учинило крађу и после извесног времена утају, и да су оба ова кривична дела једновремено пронађена, па, према томе, да су и предмет једне тужбе. Ако сад оптужени призна крађу а утају не призна, али противу њега за утају има два основа подозрења из § 121 или § 122, то се из тога, што је у истом суђењу нађен за кривог због подобног кривичног дела, изводи да постоји склоност за вршењем таквих кривичних дела, те се из тога узима да постоји околност из § 238 т. *б* под 2, која с она два основа подозрења даје саставни доказ. То значе речи: „*или је због подобног у предстојећем случају за крива нађен*“. Као што се види, овде се тражи да је оптужени за раније дело „за крива нађен“, а не само да није „оправдан“, према томе он мора бити осуђен а не и ослобођен из недостатка доказа.

б) Ако се оптужени дружио и у особеном поверењу живео с једним или више њих, који су му познати као злочинци или иначе као рђави људи (§ 238 т. *б* под 2 *б*).

в) Ако при кривичним делима, извршеним из користољубља, оптужени не би могао доказати откуда му онолико за живот, према ономе што троши (§ 238 т. *б* 2 *в*).

В. И један основ подозрења из § 123, т. ј. један од непосредних непотпуних доказа довољан је да образује саставни доказ, али само тако, ако уз тај основ подозрења дође и једна од околности из §-а 238 т. *б* под 1 или 2, о којима је детаљно говорено сад под Б. 1 и 2.

Потребно је дотаћи се овде једног спорног питања у нас, а то је: да ли један основ подозрења из §-а 123, као

непотпун непосредни доказ, с једним основом подозрења из § 121 или § 122 може образовати саставни доказ?

Ово је питање одлуком опште седнице Касационог Суда од 14. јуна 1904. бр. 6353 решено негативно. Таква је одлука, по моме мишљењу, погрешна, те стога хоћу о њој више да проговорим.[1])

У једном конкретном случају првостепени и Апелациони Суд нађу да је кривица оптуженог за убиство потпуно доказана основима подозрења из § 121 т. 4 и § 123 т. 3. Касациони Суд је најпре у одељењу па после и у општој седници нашао да је то погрешно стога, што закон *„не предвиђа и такав случај, да само два основа подозрења*, од којих је један из § 121 а други из § 123 кривичног поступка, *без и једне околности*, могу сачињавати потпун саставни доказ.“

Апелациони Суд је остао при своме мишљењу, и разлоге за исто изнео је у својим противразлозима. Налазећи, да су ти разлози у свему основани, ја ћу их овде изнети и као своје разлоге. Апелациони Суд вели: „кад закон тражи и износи извесне погодбе као минимум нечега, он тим самим овлашћује нас, да се тиме користимо, ако бисмо имали што и преко тих погодаба. Тражећи за осуду оптуженога три основа подозрења или бар један непотпун начин доказа с околношћу из § 238 кривичног поступка, закон је тиме дао доказну скалу, на којој се дају изређати сви доказни основи по вредности њиховој као доказ за кривицу. На тој скали стоји, дакле, на врху: три основа; при дну: један непотпун начин доказа и околност, или два основа од оних у § 121 и 122 и околност, или један основ од оних у § 121 и 122 и две околности; према чему мора бити, као законом допуштено, у средини: два непотпуна начина доказа или један непотпун начин доказа и један основ подозрења (121 и 122 кривичног поступка). Дајући право судији, да оптуженога огласи кривим по једном непотпуном начину доказа и једној околности, законодавац тим самим овлашћује га, да то исто учини и по два непотпуна начина доказа, или по једном непотпуном начину доказа и једном основу подозрења из § 121 и 122 кривичног поступка, јер је то несумњиво много јачи, бољи и поузданији доказ. То је тако јасно да законодавац није сматрао за потребно да нарочито то каже.“

Свако другачије решење овога питања очигледно би било погрешно. Нелогично и бесмислено би било, не моћи узети да постоји потпун доказ кад је дато више но што то закон тражи, јер је несумњиво да је основ подозрења из § 121 или 122 јачи од околности из § 238. Нелогично је узети, да је кривица оптуженог доказана једним основом подозрења из § 123 и н. пр. том околношћу што се оптужени дружио с једним лицем, које је познато као злочинац, а не узети да је доказана тим истим основом подозрења из § 123 и, рецимо, основом подозрења: што је код њега нађен нож којим је убиство извршено — т. 1 § 121. Закон се не може тумачити онако, како Касациони Суд у овом случају мисли. Из тога, што закон то изречно не предвиђа, не може се никако узети, да је он то забранио. Па кад је уз то још и сасвим природно и логички, да тако буде, онда апсолутно ништа не стоји на путу да се на горе постављено питање дâ потврдан одговор.

Г. Најзад од правила, да је за саставни доказ потребно три основа подозрења, постоји и овај изузетак. По последњем одељку §-а 238 довољан је и само један основ подозрења од оних из §§ 121 и 122 или њима подобних, ако се поред тога основа подозрења појаве *и обадве околности* наведене под Б. 1 и 2, које предвиђа § 238 у т. *б* под 1 и 2, т. ј ако се поред основа подозрења докаже да је одбрана оптуженог лажна и ако се из начина његовог живота, њихових односа и т. д. може држати да је такво дело учинио.

Д-р Бож. В. Марковић

[1]) *Архив* књ. I св. 6 стр. 556.

Шта се не може узети у попис за извршење судских одлука?

(Објашњење § 471. судског поступка у грађанским парницама.)

II. Поједине од пописа изузете ствари и потраживања.

(НАСТАВАК)

2. По другој тачци § 471. не могу се узети у попис **заједничке ствари** (§ 510. и 515. грађ. зак.), док се део осуђенога не истави, али се може на то забрана ставити. Прописи § § 510. и 515. грађ. зак. говоре о заједници задружних добара. По § 510. *цело* задружно добро може се задужити односно отуђити само онда, кад се на то све пунолетне и ожењене мушке главе сагласе, а по § 515. поједини задругари могу само своје делове задружних добара задужити односно отуђити. Према томе, кад задругар дуг не плати, па се тражи извршење пресуде из задружних ствари, онда треба, да би се део задуженог задругара могао узети у попис, извршити деобу задругара, па његов део узети у попис. Али заједница добара не постоји само у задрузи, већ ње може бити и ван задружних одношаја, на пр. двојица заједнички купе једну ствар, или тестатор двојици браћо завешта као легат једну ствар и т. д.[25])

И у овом случају треба по нашем законику прво издејствовати поделу заједничке ствари између заједничара, па онда тај његов део узети у попис за извршење пресуде.[26]) [27]) Међу тим како заједничар може и за време трајања заједнице располагати својим идеалним уделом у заједничкој ствари, на пр. продати половину куће, која њему и другом заједничару припада,[28]) и тиме довести у опасност наплату повериочевог потраживања, то се овоме допушта, да и пре деобе стави забрану (односно прибелешку) на удео дужников у заједничкој ствари, те да на тај начин поверилац стекне заложно право, па за тим да, у крајњем случају, издејствује судским путем поделу заједничке ствари и узимање у попис у циљу продаје.[29])

[25]) В. §. 825. аустр. грађ. зак.: Докле својина једне исте ствари или једног истог права неколицини лица неподељено припада, постоји заједница. Она се оснива на случајном догађају, на закону, на изјави последње воље или на уговору. В. § 215. нашег грађ. зак. и § 361. аустр. грађ. зак.

[26]) Подела заједничке ствари извршиће се по 499. грађ. зак. Поверилац осуђеног заједничара може тражити да се подела заједничке ствари изврши, и ако дужник неће на то да пристане, онда му се, по аналогији из § 468. гр. с. п., има поставити старатељ, који ће издејствовати поделу ствари.

[27]) И у случају кад удовица има право удовичког издржавања на имању, које припада једном или неколицини наследника, треба, баш и онда, кад се само приходи наследника узимају у попис, издвојити онај део имања, који је удовици за издржавање одређен, па онда приступити попису прихода са делова наследника. Колики ће се део за удовицу издвојити прописано је у §§ 412. грађ. зак. реш. од 2. III 1855. В№. 210, и § 414. Меродаван је пак и § 415. грађ. зак.

[28]) В. § 829. аустр. грађ. зак. Сваки је учесник потпун власник свога дела. У колико он не вређа права својих саучесника, он може свој део, или користи од њега, по својој вољи и независно заложити, завештати или иначе отуђити.

[29]) Одиста је неразумљиво, зашто је законодавац прописао, да се заједничке ствари не могу узети у попис у циљу извршења пресуде пре него што се део осуђенога заједничара истави. Јер извршна власт пописала би само удео осуђенога заједничара, на пр. $^1/_3$ куће — pars pro indiviso и, свен-

3. Не могу се узети у попис према тач. 3. § 471. **„ствари кирајџије** или закупца у добро господара унесене (§ 686. грађ. зак.), које би за безбедност кирије нужне биле.“

Кад извршна власт хоће да приступи попису покретности дужникове у циљу извршења пресуде, може се десити да се давалац под кирију или закуп противи попису зато што тврди, да ствари, које хоће да се попишу, гарантују његово потраживање кирије, односно закупа, пошто он на њима има законско заложно право (§ 686. грађ. зак.). Наравно да се у оваком случају не може од дужникових ствари пописати само онолико, колико је довољно да се дужна кирија обезбеди[30]), а оно што преко тога преостаје подлежи попису[31]). Али ако се давалац под кирију из остављених ствари не би могао за своју тражбину измирити, онда он има право да се из оних других ствари дужникових, пописаних за рачун другога повериоца, пре овога измири. Његово законско заложно право на унесене ствари старије је по рангу од доцније извршеног пописа (§ 469. грађ. суд. пост.). (В. Д. Аранђеловић, Законско заложно право давалаца под кирију и закуп, Бранич 1903. стр. 86, и 87.).

Услед тога, што у законику није казано, за коју суму дужне кирије може давалац под кирију тражити да се пре осталих дужникових поверилаца наплати из дужникових ствари, унесених у добро, могу се дешавати велике злоупотребе. Ако су давалац под кирију и дужник сагласни, могу искључити сваког повериоца, да се из дужникових ствари наплаћује. Јер претпоставља се да тражбина даваочева за дужну кирију постоји и да износи онолико, колико давалац и дужник тврде, што често може бити толико, да унесене ствари једва залежу за обезбеду. Повериоци дужникови нису у повољној могућности да противно докажу. (В. Д. Аранђеловић, н. н. м. стр. 90). Стога ће полиц. власт узети да је дужник одиста дужан онолико кирије, колико се тврди, и према томе сразмерно онолико ствари дужникових изузети од пописа, колико је довољно да се она обезбеди. Повериоци могу онда у грађанској парници доказивати, да дужник толико кирије у истини не дугује, и да је тај договор између њега и повериоца учињен само тога ради, да се на штету повериоца (in fraude creditorum) сачувају ствари дужникове од пописа.

4. У тачци 4. § 471. предвиђа се да се не може узети у попис **рукоделцу најнужнији алат**.

Код ове тачке треба прво бити начисто са тиме: за кога ова привилегија важи, ко се има за сматрати за „рукоделца“. Назив „рукоделац“ је превод немачке речи „Handwerker“, а ова приближно одговара нашој речи „занатлија“. Али не треба ову тачку законика тако разумети, као да је законодавац хтео овом привилегијом заштитити само мајсторе, чланове занатлијских еснафа. Несумњиво је законодавац овим прописом хтео сачувати од крајње беде сваког радника, који својим сопственим алатом и *својом* физичком снагом[32]) као главним занимањем зарађује себи хлеб[33]). Да ли је пак дотични дужник проглашен за мајстора, да ли ради у сопственој радионици или код куће, или код другога, у своје или туђе име, да ли има права на ту врсту заната, све то није од важности за уживање ове привилегије.

Шта се под *алатом* подразумева фактичко је питање. Извршна власт треба у сумњи да изиште мишљење људи, који се истим занатом као и дужник баве. Пошто је намера законодевчева, да се рукоделцу оставе оне справе, које су му за рад *сопственом* снагом потребне, то подлеже попису оне справе занатлијине, које се стављају у покрет парном или електричном снагом или снагом радника или стоке и т. сл.

Такође је фактичко питање и то: шта се под „најнужнијим“ алатом подразумева, те с тога извршна власт има поступити онако, као што је горе за алат казано[34]). Само пак треба то узети у обзир при решавању овога питања, да је од пописа изузет само онај „најнужнији“ алат дужников, који му је потребан, да би он сам лично, својом снагом, могао занат радити. Према томе алат, којим се његове калфе и шегрти служе није изузет од пописа[35]).

5. У најопширној тач. 4. а. §. 471. покушао је законодавац, изузимајући од пописа извесне земљорадникове ствари, да заштити земљораднички сталеж од пропадања, које би наступило од продаје целокупног имања земљорадниковог због дугова, најчешће зеленашке природе. У циљу бољега извршења овога законскога прописа прописао је министар правде и нарочито, опширно и јасно правило од 4. фебруара 1874. г. № 354. Али и ако су ови прописи јасни, ипак су се у пракси појавила нека спорна питања, која се на ову тач. 4. а. односе, а на која ћу овде скренути пажњу читалаца, у колико су ми она позната.

(наставиће се)

Д-р Драг. Аранђеловић

туално, тај само удео продала. Ни најмање не би био тиме оштећен други заједничар; његово право остаје недирнуто, јер, на место заједничара досадашњег дужника, добија другог — купца продатог удела. А Ђорђевић, у својој Теорији грађ. суд. пост. стр. 502, мисли, да ову нејасну тачку тако треба разумети: да је законодавац само хтео да спречи *продају* заједничке ствари у целини ради исплате дуга једнога заједничара, а пре него се део осуђенога заједничара издвоји, али да он није хтео спречити и попис удела дужнога заједничара. Г. Ђорђевић даље мисли, да би недопуштање пописа удела осуђенога заједничара значило: спречити без узрока повериоца, који има извршну пресуду, да стече пописом законско заложно право на дотични удео дужнога заједничара. Да се пак попис удела дужнога заједничара може и пре деобе заједничке ствари извршити, излази, по мишљењу г. Ђорђевића, сасвим јасно из свезе последњих речи ове тачке § 471. са § 469. грађ. суд. пост. Међу тим ја мислим да ово није тако јасно de lege lata и да поверилац, и ако — по моме разумевању ове тачке 2. § 471. — не може издејствовати попис удела заједничаревог у циљу продаје пре извршене деобе, ипак може до заложног права на удео доћи стављањем забране односно прибелешке. На основу одобрене забране долази, истина, опет до пописа удела заједничаревог (§§ 403. и 404. грађ. суд. пост.), али тај попис не бива у циљу извршења пресуде (§ 466.)него у циљу *обезбеђења* потраживања, и *такав* попис може се извршити и на уделу заједничке ствари, пошто се на њ не односи § 471. тач. 2. Али баш да се и овај попис не би могао извршити пре стављања дужниковог дела, ипак је поверилац у толико обезбеђен, што му се заложно добро рачуна од дана тражене забране (§ 381. грађ. суд. пост.)

[30]) При овоме је меродаван пропис § 404. ал. 3. грађ. суд. пост.

[31]) Ако не стоји нека друга сметња да се те ствари попишу, на пр. ако је то што преостаје «најнужније дужниково покућство, преобука и одело» — тач. 1. § 471. Ове ствари не могу се узети у попис ни ради наплате дужне кирије, а такође ни друге ствари из § 471. и ако је тражбина кирије обезбеђена залогом. У овом случају заложно право остаје без дејства.

[32]) Према томе фабрикант није рукоделац, јер он не ради сам него помоћу својих радника и машина. Због тога он и не може захтевати, да му се не узму у попис «најнужније» справе,

[33]) Не може се дакле узети у попис тестерашу тестера и ногаре, музиканту инструменат, косачу коса, секирашу секира и т. сл.

[34]) У Споменици Др. Николе Крстића стр. 430 забележена је једна одлука Касационог Суда од 13. XII 1874. Бр. 5144, по којој Касациони Суд узима, противно мишљењу првостепеног суда, да се може забрана ставити кројачу на шиваћу машину (и шпархерд). Међу тим несумњиво је да би вештаци дали мишљење, да је шиваћа машина за кројача „најнужнији» алат.

[35]) Ипак ако је занатлија услед болести спречен да лично врши занатске послове, већ то под надзором његовим или његових укућана врше калфе и шегрти, онда се од пописа ослобођава онај алат, којим би лично дужник радио, кад би био здрав. То је његов «најнужнији» алат, чијим изузимањем од пописа хоће законодавац да га сачува од крајње беде.

Да ли је законом забрањено присуство полицијских органа на јавном збору.

Пред овогодишње изборе у циљу агитације, држани су многобројни партијски зборови и конференције, на којима су присуствовали полицијски чиновници ради одржања реда, услед чега су се подизани протести од стране сазивача, који су налазили: да је присуство власти противно закону и да *чиновницима полицијским треба забранити да присуствују зборовима.*

Тим поводом нашли смо се побуђени, да у нашем органу ово питање као увек савремено расправимо према позитивном закону и према тежњама законодавчевим, које су изнете пред Народно Представништво кад се овај закон доносио.

Да бисмо ово питање могли правилно схватити, потребно је проучити цео закон о зборовима и стенографске белешке Народне Скупштине, из којих се види дебата о законском пројекту, па према томе и законодавчева тежња.

Закон предвиђа зборове јавне и приватне (чл. 2.). Сваки је збор јаван, који је *приступан било свакоме*, било само званим редовима грађанства. Јавни збор се може држати било у затвореном простору, било под ведрим небом (чл. 6.). За држање збора под ведрим небом или на месту које је приступно публици, *морају сазивачи известити месну државну власт за један дан раније.* У пријави се *мора означити место и време држања збора* (чл. 7.). Зборoм руководе сазивачи, док се не изабере председништво, које *доцније одговара и за ред на збору* (чл. 10.).

У чл. 11. каже се: „Кад сазивачи, односно председништво примете на збору знаке нереда, *дужни су позвати у помоћ представника власти да ред поврати уклањањем са збора онога*, који ред квари. На такав позив, да се са збора уклони онај који неред прави, *представник власти дужан је одмах одазвати се и помоћи*, ако се тај не би сâм, на позив, хтео уклонити. Ну ако би неред на збору био такав, да се не би могао стишати, сазивачи или председништво, *дужни су одмах позвати представника власти и у присуству његовом збор распустити.*“

Даље се у истом члану каже, да ће представника државне власти на збору, ако није дошао, *заступати представник месне полицијске власти.*

Најзад по чл. 12. председништво или само или преко представника власти, уклањаће са збора онога, који говори штогод што је противно закону, па му је реч закраћена, а он се не би овоме одазвао.

* * *

Све ове одредбе јасно говоре, да су зборови под ведрим небом јавни, да је на њима слободан приступ свакоме, па сасвим природно и надлежној власти, која мора бити дан раније извештена о дану збора, времену и месту где ће се збор држати, пошто би ова пријава била илузорна.

Функција полицијске власти, односно представника њеног, јавља се кад се појави неред и онда представник власти дужан је да укаже помоћ и да уклони са збора она лица, која ред кваре или онога који, пошто му је реч закраћена, неће да се овој забрани одазове.

Ако би се неред тако појавио, да нема изгледа да се стиша, онда је председништво *дужно*, да позове представника власти и да у *његовом присуству распусти збор.*

Све ово категорички наређује: да на збору буде представник власти присутан, јер се сва наређења, која се тичу стишавања нереда и распуштања збора, не могу извршити, ако нема представника власти на *лицу места.* Зато је законодавац овде чак предвидео и заступање од стране *месне полицијске власти*, ако ту не би била *државна власт.*

Кад не би било представника власти на збору, не би се могло извршити наређење из чл. 11. и 12., да се уклоне они који ред кваре. Мишљење, да је представник потребан на збору кад се само неред појави, и да се има појавити *по позиву*, водило би до апсурдности, ако би власт имала доћи из Београда у Рипањ или Раковицу, на растојању од 2 сата, где се држи збор и где се појавио неред. Неред се у моменту може појавити и *одмах* се мора утишати, ако је ту на лицу места представник власти да предузме свој рад, јер после распуштања збора за ред има да се брине власт, која предузима своје дејство према изгредницима по одредбама кривичног законика. Функција представника власти била би илузорна, ако он своју помоћ сазивачима не би могао одмах у моменту указати.

Да идемо даље.

Узмимо за пример: да се неко огрешио на збору о чл. 12., да му је реч закраћена и да се има уклонити са збора, да ли би било санкције такве одлуке, ако нема представника власти на лицу места да је одмах изврши, који би имао и сам да се увери: да ли је доиста неко учинио законску повреду. А већ распуштање збора услед нереда *у присуству представника власти* очигледно претпоставља да је власт ту на збору, јер после распуштања збора, као што смо навели, за ред не носе одговорност сазивачи односно председништво, већ државна власт, која према лицима сакупљеним има применити чл. 4. и 15. закона о зборовима, у којима се предвиђа казна за оне, који и даље продуже неред и не хтедну се разићи, па чак има право да употреби и силу против онога, који се противи.

Да је на збору потребно присуство представника власти, види се из друге алинеје чл. 12. закона о зборовима, у којој се каже, да ће сазивач односно председник бити кажњен, ако не би водили рачуна о наређењу овога члана (да закрате реч говорнику, ако би опазили у говору штогод, што је противно закону). Ту пак контролу, боље рећи цензуру, може водити само представник власти, који ће скренути пажњу председништву' ако би се говорник о овај пропис законски огрешио.

Из свега овога излази:

Улога представника власти на збору је посматрачка, као што је и само његово присуство пасивног карактера, док се не појави неред, кад га сазивачи односно председништво, *морају* позвати у помоћ, иначе *они носе одговорност.* Дакле, присуство власти није законом забрањено. Све оно што није изрично забрањено, значи допуштено је.

Тако нам говори закон.

* * *

Да видимо сад, да ли је ова тежња била и у законодавном телу.

Из извештаја одбора за преглед пројекта закона о „зборовима и удружењима“ види се, да је одбор пројектовани чл. 12. овако редиговао:

„Сазивачи збора, односно председништво, имају право сваког онога са збора уклонити, који покуша да прави неред на збору, или да било којим начином изазива неред. Исто тако, председништво односно сазивачи, могу увек распустити збор, кад нађу за нужно, и ако није дневни ред исцрпљен“.

„*Представник власти мора у сваком случају приспомоћи председништву или сазивачима, кадгод они његову помоћ затраже, те да се ред на збору одржи, па било то уклањањем произвођача нереда, или распуштањем самога збора.*

Представник власти не може на збору ништа предузимати ни у каквом случају без споразума са председништвом или сазивачима.

Но у случају, кад се представник власти не може споразумети са председништвом или сазивачима у начину одржања реда на збору, а неред заузима маха тако да прелази у прави неред и не може да се стиша, онда ће представник власти писменим актом, кога ће пред збором прочитати, распустити збор.

Ако би се на збору узеле у претрес и кажњиве ствари, представник ће власти рећи председништва поменути говорника са наводом закона, који се вређа. Па ако председништво, или сазивачи не прекрече, или не буду у стању прекречити то претресање кажњивих ствари, представник ће власти распустити збор писменим решењем, у коме ће бити изложено: на основу ког закона и његових одредаба то ради“.*

Овоме не треба никаква коментара; довољно је поменути, да је одбор у пројектованом члану 11. додао: „*Представити збору представника власти на њему, ако је дошао*“. Дакле, одбор је у овоме смислу отишао даље и од министра унутрашњих дела, чији је ово пројекат био.

(свршиће се)

Чед. А. К.

* Види стенографске белешке службеног листа «Народна Скупштина» 1890. год., бр. 10, стр. 129.

ПОЛИЦИЈСКА УРЕЂЕЊА НА ЗАПАДУ

(НАСТАВАК)

8. *Шесто одељење*:
а) осигурања,
б) осигурања у случају болести и несрећног случаја,
в) осигурања на случај старости и онеспособљења,
г) потпорне касе,
д) статистика,
ђ) надзор над занатима који се путујући обављају, занатске легитимационе карте и повреде односних кривичних одредаба.
ж) војне ствари.

9. *Седмо одељење*:
а) иступне пресуде,
б) извршења полицијских казни у новцу или затвором,
в) захтеви опште природе,
г) оверавања исправа и пасоша.

10. *Осмо одељење*:
а) пасоши,
б) поданства,
в) исељавања и досељавања,
г) исправе о пореклу,
д) исправе о владању,
ђ) транспорти,
е) ветерани, удовице ратника,
ж) нађене ствари,
з) осигурања.

I Централно одељење.

Ово одељење стара се на првом месту о *поделн предмета и послова.*

Сва акта, намењена полицијском председништву, долазе најпре у ово одељење. Ту их један нарочито за то одређен канцеларијски чиновник, секретар, снабдева штамбиљом са датумом дотичнога дана, а по том их према њиховој садржини распоређује на разна одељења.

За шефа — управника полиције, одвоје се најпре:

1) сва акта која се тичу непосредно њега или која ће он лично решавати,

2) сви поверљиви предмети и личне ствари чиновника, и

3) они предмети, који за управника имају нарочитог интереса, као на пр. наредбе и расписи министарства и т. д.

Овакви се предмети у једној мапи предају одмах управнику, а овај их, за знак да су били код њега и да их је видео, снабдева црвеним потезом (|).

Ако управник хоће да задржи за себе лични надзор над радом и окончањем кога предмета, он га снабдева црвеним крстом (+), а жели ли да о томе предмету претходно говори са односним шефом, онда стави писмена z. V. („zum Vortrag"), што би значило „за претходно реферисање".

Известан, опет, важнији део послова шаље се претходно управниковом заступнику и помоћнику („владин саветник"— Regierungs-rat), који на њима ставља исте знаке као и управник, само плавом писаљком.

Из централног одељења предмети се у мапама шаљу у односна одељења. Секретар што ради на пријему акта поред штамбиља означава писаљком број одељења, н. пр. I, V, V II, и т. д. и одмах оставља у мапу за прво, пето, седмо или које буде одељење, а мапе свакога одељења ради лакшег распознавања имају засебну боју.

У одељењима мапе с актима примају најпре шефови, који опет пре завода сва акта прегледају и као знак виђења стављају исти потез као и управник или овога заступник, (|) само са зеленом писаљком, а истом бојом ставља по потреби и друга два знака (+ и z. V).

Ако је по нахођењу шефа одељења неки предмет од важности за управника, а његовог знака на њему нема, онда шеф ставља знак P. (Präsident). што значи за управника, а ако је ствар мање важности онда се доставља управниковом помоћнику са знаком R. (Regierungsrat).

Тек се по том предмети заводе. Свако одељење има и води засебне деловодне протоколе, у које се уводе само акта из тог одељења. Општи протокол за цело надлештво не постоји.

Поред хронолошког завођења у протокол сваки се предмет заводи још азбучно у регистар и то обично ради лакшег проналаска заводи се и на име лица и по други пут по предмету.

Поред тога воде се засебни дневници: казнени, војни, пријавни, грађевински, притворски и т. д.

У протокол се поред датума и надлештва или имена које шаље акт уноси врло кратко и његова садржина, а за тим и рубрика шта је с предметом било.

Протоколиста је озбиљнији чиновник, обично секретар, ређе референдар (писар). Он опет према садржини додељује предмете разним чиновницима у одељењу, јер сваки чиновник има одређен делокруг. У једну рубрику при крају ставља знак који је предмет коме чиновнику дат у рад и одмах дотични предмет оставља у одговарајући фах према себи, који носи име тога чиновника, а одавде се по том разносе појединим чиновницима.

Кад чиновници у одељењу добију акта онда обично, ако је то потребно, траже ранија лична акта лица на која се предмети односе и онда стављају односне одлуке.

Ако на актима има који од напред поменутих знакова претпостављених, онда референти — чиновници којима су предмети додељени у рад — према томе и поступају, дакле на знак + шаљу предмет са ранијим актима шефу или му на знак z. V. иду лично на реферисање, а овај опет према евентуалним знацима управника или његова помоћника сходно поступа, т. ј. или им само у мапама доставља акта, или иде на реферисање.

Ако по коме предмету има нешто у препису да иде из надлештва, онда концепт ради дотични референт и подноси га шефу, који га прегледа, чини потребне поправке, снабдева потписом и, према евентуалним знацима управника или помоћника, шаље и њима концепт на прочитање, који ако се саглашују стављају своје иницијале. По том се концепт шаље на препис у општу писарницу, а отуд се дотичном шефу врати на потпис и за тим на експедицију.

Кад акта излазе из одељења онда се она разводе по протоколу. Приликом развода чиновник опет оставља кта у одговарајуће фахове, одакле их од времена на време нарочити момци разносе по разним одељењима, или их носе на општу експедицију за варош, доносећи нова акта.

Предмете који не могу да се одмах окончају, већ има нешто да се чека, н. пр. док се неко лице врати, или док тражени одговор стигне и т. д. референти враћају протоколисти, који је у исто време и разводник, односно експедитор одељења, са назначењем после кога времена, н. пр. после недељу, две, месец дана, имају да му се врате. Таква акта протоколиста оставља на једну нарочиту полицу, која има 31 фах, колико и дана у месецу, и то у одговарајући фах по броју, н. пр. предмет је враћен протоколисти 5. јануара са назначењем „после 15 дана", онда ће га овај ставити у фах под бројем 20, па кад дође 20. јануар протоколиста ће тај предмет одмах изјутра послати односном чиновнику, као и све остале предмете из тога фаха, јер им је тога дана истекао рок чекања. Те предмете референти тада по могућству окончавају, иначе ургирају и поново враћају на чекање с краћим роком. Тако сваки чиновник што једнога дана добије он то и сврши, а оно што се не да свршити, где се мора чекати, то враћа на опште место за чекање. На тај су начин столови референата увек чисти и не може да буде нагомилавања или заостајања послова. Предмети се морају одмах окончати, па ма их чиновници и кући на рад носили.

Важније ствари потписује управник, мање важне његов помоћник, а обичне шеф одељења.

Акта се не разносе непосредно из одељења по вароши, већ се најпре сва скупљају у експедициони одсек централнога одељења, опет по фаховима, н.пр. акта из свију одељења за први комесаријат (кварт) стављају се у фах под I, за други под II и т. д., за суд, општину, пошту и т. д. у фахове који носе одговарајућа имена. Одатле се 2—3 пута дневно разносе истовремено кад ордонанси из квартова донесу пошту за председништво, узимајући одавде акта само за свој кварт.

Ово одељење води и у својој архиви чува и *лична акта о свима полицијским чиновницима*, изузев шуцманшафа (жандармерије), који потпада под председништво одељење.

За сваког чиновника још приликом постављења установљавају се акта, чије корице носе име његово. У та прва акта уноси се квалификација и лични односи чиновника, а сва доцнија акта која се на њега буду односила прикључују се тим личним актима, као и све оно што би се о њима у јавности изнело. Тако се из

тих акта може одмах видети све што треба за једнога чиновника, тако рећи цео његов животопис, не тражећи о томе обавештења с друге стране и сваком новом приликом.

У делокруг централнога одељења спада даље уређивање и издавање *службенога листа* полицијскога президијума. У томе недељном листу излазе све наредбе президијума, наредбе и упуства претпостављених власти и разне званичне објаве. Добијају га све канцеларије и сви полицијски чиновници, а многи се са стране и претплаћују.

Нарочити пододељак централнога одељења чини *одсек за штампу*, у коме се прибирају и чувају новине и часописи води контрола над штампарским радом и његовим производима.

Од 1848. год. у Пруској је цензура укинута и законом о штампи признато право слободног исказивања мисли. Сада за целу Немачку Царевину важи закон од 7. маја 1874. год., којим је слободна штампа проширена. Противу штампарских кривица не поступа се више превентивно, већ кривичним законом репресивно. Штампарски занат је слободан и не подлежи одузимању права на рад. На свакој штампаној ствари, у колико ова не служи занатству и саобраћају, кућевном и духовном животу, мора стајати име штампара и издавача, при периодичним списима поред тога и име одговорног уредника.

У првом реду одговарају одговорни уредник и писац (ради проналаска писца суд може према одговорном уреднику употребити принудне мере као противу сведока који неће да сведочи), за тим издавач, штампар, растурач.

По један примерак од сваког периодичног листа или часописа, у колико ови нису намењени интересима науке, уметности, заната или индустрије, мора се послати бесплатно полицијској власти. Ова може при извесним кривицама (кад на штампаној ствари нема имена штампара и издавача, односно писца, кад садрже забрањена објављивања у време ратне опасности, кад садржи: позив на велеиздају, увреду величанства, неморалне написе и слике, позив на извршење какве казниме радње, дражење разних народних класа једне против других) извршити забрану и по своме нахођењу, само тада мора у року од 12 часова спровести предмет државном тужиоштву, које или забрану ништи или ако се с њоме слаже у року од идућих 12 часова тражи судску одлуку. Иначе полиција врши забране на захтев државног тужиоца по судском налогу.

У овом се одсеку читају све новине и списи у опште не само ради контроле да у њему нема чега кажњивог, те да се од државног тужиоштва тражи предузимање потребних мера, већ се ту обележавају и сви чланци или нотице, које ма у ком било правцу имају интереса за полицију; тако обележени стављају се управнику на прочитање, а за тим се исецају, лепе на полутабак чисте хартије са назначењем из којих је новина и од када, па се онда достављају оном одељењу кога се тиче, а ова их опет оставља у одговарајућа акта.

Ради контроле над забрањеним списима и у опште штампарским производима, као н.пр. цртежима, сликама и т. д. води се нарочити регистар, у који се бележе забране свију судова у земљи. И такве предмете, за које већ постоји једна раније судска одлука о забрани, полицијски органи могу одмах конфисковати, без икаквог налога, и онда следује само оптужба суду.

Централно одељење прикупља податке и даје мишљења приликом *помиловања, давања одличја и титула.**

Такође води и чува *поверљиву преписку и архиву.*

(наставиће се)

Жив. А. Лазић

МЕЂУНАРОДНИ ПОЛИЦИЈСКИ КОНГРЕС

D-r Едмон Локар

Нема, готово, дана, а да се не појави каква модификација или какав прогрес у одељењима за идентификацију појединих држава. Исто тако нема дана, а да се не увиди и не осуди произвољно модификовање усвојених метода и њихово разнолико примењивање у свакој престоници. И док поједина одељења за идентификацију покушавају да се одмах користе новим открићима. дотле друга тек усвајају већ напуштене системе. На овај начин у материји идентификације збрка и хаос све су већи и већи. Далеко смо већ од дана када је Бертилонова метода, једина примењена у свима местима, везивала све организације величанственом и драгоценом везом јединства. Хтело се нешто боље; остварене су јединствене и дивљења достојне ствари, али без договора и споразума. Услед овога полицајци се из дана у дан обезоружавају пред интернационалним злочинцима, чији се лични описи не могу више узајамно измењивати, а идентификовање злочинаца постало је права вавилонска кула, у којој збрка језика води некажњивости злочинаца. Докле једни, у жељи за новачењем, усвајају најновије и најоригиналније методе, да би их одмах напустили, дотле други безразложно модификују методе, за које је праксом несумњиво утврђено да су изврсне, а трећи, хотећи све измирити, гомилају само системе, употребљавајући једновремено разне методе својих суседа са Истока и Запада. Колекција антропометријских картона, из које се јасно виде све мене и сва колебања у овом правцу, у свима местима, пружа и сувише материјала за озбиљно размишљање и научно обрађивање. Нема ниједне државе (изузев париског одељења за идентификацију које се стално усавршава у истом правцу), која није готово из основа мењала функционисање својих одељења за идентификацију, и то више пута, на велику корист њихових страшних клијената.

Изложеном злу има само један лек: *споразум* т. ј. *једнообразност*, а да се ово постигне има само један пут и начин — *међународни конгрес*, који би утврдио *међународни антропометријски картон*, т. ј. модел кортона размене, који би био обавезан за све државе,

Споредна је ствар какав ће бити овај картон. Ми и д-р Стокис предложили смо сваки за свој рачун и независно један од другог, два, готово у свему идентична модела. Реч је о картонима веома простим, са живим сликама (Бертилоновим), дактилоскопијом Висетих-Дака и нотирањем особених знакова по Бертилоновом систему. Да ли ће бити усвојен овај картон, или чисто антропометријски, или романски, ствар је споредна. Оно што је главно, неопходно потребно и хитно, то је, да се постигне споразум, и да се један француски картон може читати у Египту, аргентински у Данској и т. д.

Данас постоје осам, потпуно разних начина за редиговање дактилоскопских формула једне исте описане личности. Може ли се захтевати од једног полицијског агента да буде толико стручан, па да разуме да је реч о истом лицу кад једно за други прима његов лични опис у разним дактилоскопским формулама! Тако н. пр. лице, чији би лични опис у Лондону био изражен формулом: $\frac{29}{26}\ \frac{10}{00}\ 17$, постало би:

У Америци: V 4443 V 2242;
» Брислу: $o^{v}\ o^{c}$, $eo^{c}.\ o^{v}\ iio^{c}$ i;
» Норвешкој: V 4443 $\overset{ii\ b\ b\ d\ d}{I\ 2424}$;
» Хамбургу: 79995, 28271;
» Риму: 278, 688, 2285 и т. д.

Може се слободно рећи, да изучавање оријенталских језика и читање средњовековних пергамената захтева мање научног знања и стрпљења него тачно и прецизно познавање различитих метода нотирања и разумевања дактилоскопских формула. У погледу писања ових формула данас постоји прави хаос, у коме нико и не помишља да треба да буде разумљив, а за њихов превод без речника, потребно је нарочито умно напрезање за које уверени смо, није способан ни један полицајац на свету. Према овоме, и само усвајање једнообразне методе за писање и шифрирање доктилограма било би довољно за сазивање једног међународног конгреса. Али је, пре овога, потребно решити: коју од данашњих метода идентификације треба усвојити за међународну употребу? Треба ли их сачувати све: антропометрију, дактилоскопију, особене знаке, фотографију, хроматична обавештења, живе слике? и т. д. Може ли се жртвовати која од њих? Да ли њихово упрошћавање неће шкодити извесности? Све су ово питања, која треба дискуто-

* Да поменем један леп пример у овом погледу, који се десио за време мога бављења при франкфуртској полицији. Један тамошњи трговац славио је сребрну свадбу. По благовременом предлогу полиције цар му је подарио тим поводом нарочиту медаљу, која се у таквим случајевима исправним и заслужним грађанима даје. Ту му је медаљу са дипломом на сам дан славља предао у парадну униформу обучени члан кварта у његову дому.

вати и решити заједнички. А важност њиховог решења толико је велика и хитна, да смо у праву, да се надамо, да ће се њиховом решењу приступити без амбиција и личних претенсија. Сви данашњи системи идентификације притежавају одличне особине; сви су у пракси дали доказа о својој ваљаности. Усвајање једног од њих, не може и не треба да значи за друге понижење и осуду, јер никако није реч о томе да се оцењују ови системи, и да се истражује коме од њих треба дати првенство, већ треба усвојити један, споредна ствар који, ну с тим да он буде једнообразан и, као такав, разумљив од свију полицајаца и истражних чиновника, и усвојен од свију вештака. На овај начин организације против зла биле би у тесној вези и бориле би се са много већим успехом, но што то данас чине, против злочина који све више и више напредује.

Један међународни полицијски конгрес, дакле, неопходно је потребан. Када ће и где он бити? Очигледно што скорије. Покушај за његову организацију у овом тренутку већ је учињен. Желети је, да он успе. Овим редовима ми смо само хтели да, још једном више, укажемо на његову велику важност у погледу репресије повратника и злочинаца из навике.

Archives d'Anthropologie Criminelle. № 180/1908.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I

Суд општине врњачке, актом својим Бр. 1485, пита:

„У реону ове општине, нарочито реону бањском, постоји неколико шатри — барака — где се преко лета, а за време бањске сезоне, крчме разна алкохолна пића на полиће, чокање и друго.

По писменој достави гостионичара овд. бање, који своје гостионице са великим закупом држе и са својим личним правом, — да се ове бараке забране, пошто на то они који раде немају законска права, а сметају и њима у извесним приходима, суд је овај донео своје решење од 27. марта тек. год. Бр. 805, којим је свима баракерима забранио бесправно крчмење пића, и ово им на потпис саопштио.

Пошто су ови баракери и даље продужили крчмење пића, у њиховим шатрама — баракама, суд је овај, а користећи се поменутим својим решењем, наредбом својом Бр. 1350 понова позвао поједине баракере и понова им саопштио да престану даље радити са овим послом, у противном искусиће последице из § 373 казн. закона, но они се изговарају да су њихове шатре у реону бањском, где је надлежан комесар бање као полиц. власт, а општински суд не, пошто то није у реону општинском.

Пошто су ови баракери са својим шатрама — баракама — заиста у реону бањском а овај реон бањски опет у реону ове општине, то се моли уредништво за објашнење:

Ко је овде надлежан за уклањање ових барака, да ли суд општински или комесар бање, и у опште да ли се може забранити овима овај баракерски рад, пошто по § 371 казн. закона прописано је, да механције, кафеције, пивари и крчмари морају праве мере држати, дакле овим законским прописом увршћени су и крчмари у неко законско право за свој рад.“

— На ово питање одговарамо:

По тачци 11. и 12. правила о одржању реда на минералним водама од 19. маја 1888. г. СБр. 3073, дужност је бањских комесара да извиђају све спорове између посетилаца као и између ових и гостионичара и обрнуто.

Даље, да у опште врше све оно, што позитивни закони прописују у полицијској струци.

По уредби о механама, све кривице за бесправно крчмљење пића, извиђа и суди полицијска власт, а не општински судови.

Како је и у престављеном случају у питању бесправно крчмљење пића и ништа више, то и надлежност за извиђање и суђење припада комесару бање, као органу оне власти, која је у опште надлена за извиђај ових дела.

Према томе, суд не може улазити у извиђај и расправу ове ствари, а још мање по § 373. кр. зак. који говори о радњама друге врсте, а не о механама и кафанама, чији се однос регулисава засебним законом.

II

Суд општине ресничке у срезу крагујевачком, актом Бр. 2454, пита:

„До пре две године, у овој општини наплаћивана је такса за потврду облигација, уговора, уверења и т. сл. по 2 динара у готову новцу и ништа више.

Пре 2 године долазио је у општину комесар те прегледао документа да ли су монополисана и снаблевена таксом, и том приликом наредио, да се код потврде тапија, облигација, уговора и т. слично, наплаћује поред оне таксе у новцу из так. бр. 96. 97. и 97. *а* зак. о таксама још и 0·70 дин. у таксеним маркама, и то 0·50 дин. за молбу а 0·20 дин. на препис обвезе, који остаје у архиви суда.

Од тога се доба тако и ради у овој општини, али се у суседним тако не ради.

Моли се уредништво за обавештење, да ли треба наплаћивати и ову таксу од 0·70 дин. или не?“

— На ово питање одговарамо:

За потврду исправа, коју врше општински судови у границама своје надлежности, они наплаћују само ону таксу, која је прописана у тач. 96. 97. и 97. *а* закона о таксама, и ништа више.

Према томе, они не треба да наплаћују ону таксу у 0·70 динара.

Толико, у осталом, не би у опште могле наплаћивати ни државне власти, него само 0·50 дин. за саслушање односно молбу, јер се такса од 0·20 дин. која се помиње у тач. бр. 2. зак. о таксама, не односи на писмена, која остају у архиви као оригинали односних исправа.

Овај одговор важи и за Мил. Беловуковића, адвокатског писара, у колико се односи на питање које је он учинио.

III

Један општински деловођа пита:

Учтиво молим уредништво, да изволи објаснити у »Полиц. Гласнику“:

„1. Да ли могу судови општински наплаћивати 3% таксу спорну и на интерес као и на главну суму дуга, кад ко поднесе тужбу и кога тужи за дуг, а уједно тражи и уговорен интерес, — као што то неки судови практикују?

2. Кад деловођа — писар — нема права решавања у извесним и грађ. и кривич. предметима, а суд ма из каквих разлога изрекне пресуду незакониту, или изврши пресуду одмах која по закону није извршна, не слушајући савет деловође, може ли и деловођа — писар бити кривачно одговоран за незакону радњу за то што је и он пресуду потписао, и шта би у овом случају требало да ради? јер законом му није дато право решавања, управо да може одвојити мишљење, а одговоран је и он за незакони рад.“

— На ова питања одговарамо:

1. По §. 23. тачке *а* грађанског судског поступка, општински судови имају право да наплаћују на име таксе 3% на вредност спора.

Да ли ће се за вредност спора узети само главни дуг или и интерес, о томе ова законска одредба не говори ништа; али кад се узме у обзир, да су одредбе § 23. од 18. јануара 1876 год. из времена, дакле, кад је важио § 515. грађ. суд. пост. по коме се парнична такса наплаћивала на главно и на интерес, онда је несумњиво да је то право било признато и за случајеве § 23. пом. закона.

Према томе ми налазимо, да општински судови имају право наплаћивати 3% парничне таксе како на главно тако и на интерес до дана подигнуте тужбе;

2. по чл. 88. зак. о општинама, у састав општинског суда улази и деловођа.

По последњем ставу чл. 115. поменутога закона, деловођа је одговоран и кривично и грађански за сва писмена, која се издају у име општине и која и он поред председника потписује.

И ако би се из речи „*писмена*“, могао извести закључак, да у ред ових не долазе пресуде, и да по томе деловођа не одговара за погрешно суђење било по грађанским споровиме било по кривицама. ипак је на њему дужност, да откаже суделовање у сваком незаконитом и нечасном послу, који би био намераван да се изврши.

Он сваку намерну незаконитост може нарочито изнети при саоме потпису дотичне пресуде, па ће то увек задржати и оне, који су били намерни да греше.

Ако би неко хтео да изврши овако незакониту пресуду пре него што је постала извршном, деловођа за то не може

одговарати, кад у томе послу није суделовао.

IV

Један општ. деловођа пита:

»Да ли се пропис става трећег чл. 120. закона о општинама, треба и мора применити и на општинске службенике кад одсуствују или су случајем спречени да своју дужност врше за време у овом законском пропису?«

На ово питање одговарамо:

Правило постављено у ставу трећем чл. 120. закона о општинама треба да важи и за општинске службенике, кад нема нарочите друге законске одредбе, која би изузетно друкчије за њих регулисавала ово питање.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Петар Павловић, осуђеник пожаревачког казненога завода, родом из Александровца, среза жупског, 7. овог месеца побегао је са рада из Љубичева. Петар је стар 35 година, средњег раста, косе смеђе, очију угасито-жутих; од особених знакова има: а.) тетовиран знак у облику вазне, за 5 см. испод превоја

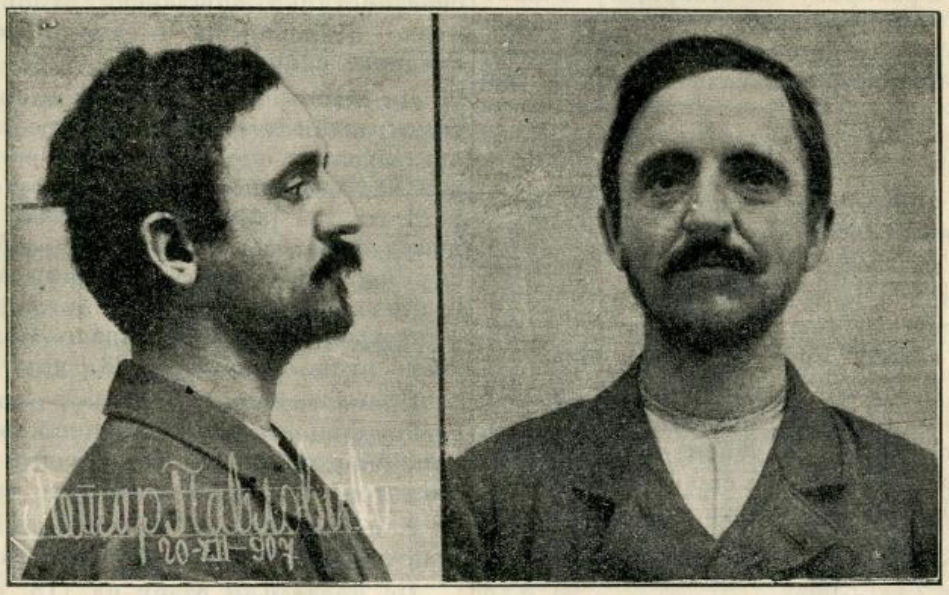

десног лакта, страна антеријорна, и б.) два младежа, величине кукурузног зрна, у размаку 2·5 см., за 9 см. испод седмог кичменог обртња. Износећи његову фотографију позивамо све полицијске и општинске власти да га енергично у својим домашајима потраже и пронађеног стражарно спроведу Управи пожаревачког казненога завода с позивом на депешу Бр. 3648.

Душан Алексић звани „Ћата“, коцкар, родом из Лесковца, осумњичен је, да је ноћу између 4. и 5. овог месеца у друштву са још **једним непознатим зликовцем** извршио убиство у селу Мрштанима, срезу лесковачком. *Душан* је стар 25 година, средњег раста, у лицу црномањаст, а *непознати* је стар 30 година. Како је Душан одмах по извршењу овог убиства побегао, то се позивају све полицијске и општинске власти да га живо у својим домашајима потраже и пронађеног стражарно спроведу начелнику среза лесковачког с позивом на депешу Бр. 30103.

Ђока Живановић, књиговезац из Босне, 8. овог месеца побегао је испред спроводника, при спроводу за начелство округа подринског. Ђока је средњег раста, развијен, очију угаситих, косе и бркова смеђих, брија се, на левој руци нема палца, кажипрста и средњег прста; од одела има капут и панталоне од штофа, на глави шубару, а на ногама ципеле. Нека га све полицијске и општинске власти потраже и пронађеног спроведу начелству округа подринског с позивом на депешу Бр. 18.834.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Код Стевана Јов. Јанковића, земљоделца, из села Лесковца, среза млавског, нађена су два крадена вола. Један је во матор 5 година, црне длаке, белоребраст, малих рогова без роваша, а други је матор 4 године, сиво-жуте длаке, малих дебелих рогова, без роваша. Обраћа се пажња свима властима да потраже сопственика ових волова и пронађеног упуте начелнику среза млавског с позивом на депешу Бр. 7121.

ТРАЖЕ СЕ

Видосаву Лукић, радницу код Мандиловића, амбрелције из Београда, које је нестало 3. овог месеца, тражи Управа града Београда актом Бр. 51.069, ради предаје родитељима. Она је стара 18 година, добро развијена, у лицу смеђа, од одела има загасит жакет, црну сукњу, на глави капуљачу, а на ногама плитке ципеле. Пронађену треба упутити Управи града Београда.

Милана сина Трајка Цветковића таљигаша из Београда, који је био шегрт код Ђоке Стевановића и друга, књиговезаца из Београда, нестало је 20. прошлог месеца и до сада се о њему ништа није сазнало. Он је стар 11 година, малог раста, у лицу црномањаст, од одела има капут и панталоне, на глави качкету, а на ногама опанке. Пронађеног треба упутити Управи града Београда с позивом на акт Бр. 50.221.

Душана Раденковића, штампарског радника, кога је нестало пре три месеца тражи Управа града Београда актом Бр. 50710 ради предаје његовој матери Катарини Раденковић, удови из Београда. По сазнању Душан је неко

време био у Зајечару, па је затим ступио у једну путујућу глумачку трупу. Он је стар 17 година, високог раста, у лицу смеђ, плавих очију, обрва састављених, на врату има један младеж. Износећи његову фотографију, која је рађена пре две године, позивамо све полицијске и општинске власти да га у својим домашајима потраже и пронађеног упуте Управи града Београда.

Владимир Дамњановић, бивши осуђеник пожаревачког казненога завода, родом из села Бабине Луке, среза ваљевског, који је са осуде пуштен 2. новембра ове године, ни до данас није дошао у своју општину, где има да издржи једну годину полицијског надзора. Он је стар 38. година, средњег раста, косе, браде, и бркова смеђих, очију затворено плавих; од особених знакова има један младеж, величине зрна од сочива, за 22 см. испод седмог кичменог обртња и за 4 см. у десно од кичме. На осуди је био због опасне крађе, а осуђен је пресудом ваљевског првостепеног суда. Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима да га у својим домашајима потраже и пронађеног подвргну издржавању надзора. О резултату тражења известити начелника среза ваљевског с позивом на акт Бр. 19941.

НА ЗНАЊЕ

Комплети „Полицијског Гласника“ за 1905., 1906. и 1907. год., у елегантном тврдом повезу могу се добити у уредништу по цену од 15 динара за једну годину. За оне, који сва три комплета узму уједно, цена је свега 40 динара. Комплети у меком повезу за 1906. и 1907. год. могу се добити по цену од 12 за једну годину, или оба заједно за 20 динара.

Штампа Краљ. Срп. Државне Штампарије уредник, **Добривој В. Бакић**

БРОЈ 51. и 52. У БЕОГРАДУ ЧЕТВРТАК 25. ДЕЦЕМБРА 1908. ГОДИНА IV

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовог Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. зак. о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 28. новембра 1908. год. Бр. 7133. донето на основу члана 144. тачке 9. Устава, које гласи:

„Да се Душан Поповић, окружни шумар у Београду, родом из Беочина у Срему и поданик угарски, по својој молби прими у српско поданство, заједно са својом женом Даницом и малолетном ћерком Јеленом, изузетно од § 44. грађанског закона, пошто је поднео уредан отпуст из својег досадашњег поданства“.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 9 децембра 1908. године, у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. зак. о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног савета од 5. фебруара 1908. год. Бр. 7369. донето на основу члана 144. тачке 9. Устава, које гласи:

да се Каролина, удова пок. Леополда Кенига, бившег фотографа из Београда, који је био родом из Рајхенберга у Ческој и поданик аустријски, прими у српско поданство по својој молби, заједно са својом малолетном ћерком Аном, изузетно од § 44. грађанског закона, пошто је поднела уредан отпуст из својег досадашњег поданства.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 10. децембра 1908. године, у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. зак. о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 28. новембра 1908. год. Бр. 7186. донето на основу члана 144. тачке 9. Устава, које гласи:

да се Лоренц Шуберт, зидар фабрике шећера у Београду, родом из Бечкерека у Аустро-Угарској и поданик угарски, по својој молби прими у српско поданство заједно са својом женом Аном, и малолетном децом: Маријом, Јулијаном и Павлом, изузетно од § 44. грађанског закона, пошто је поднео уредан отпуст из својег досадашњег поданства.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 9 децембра 1908. године, у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

Шта се не може узети у попис за извршење судских одлука?

(Објашњење § 471. судског поступка у грађанским парницама.)

II. Поједине од пописа изузете ствари и потраживања.

(НАСТАВАК)

а. *Који је моменат меродаван за оцену да ли је дужник земљорадник или не, моменат задужења или пописа?* Ја мислим да је овај последњи. Из законодавно-политичког циља (ratio legis), који је законодавац имао пред очима при стварању овога закона, одржање егзистенције човека, који се бави земљорадњом, следује да ваља *при попису*[36]) на то гледати, да ли се пописују ствари земљорадника или онога, који се нечим другим бави. Законодавац је хтео, да *после пописа* не постане земљорадник бескућник, а ако би се узело, да је меродаван моменат задужења, онда се тај циљ за цело не би могао остварити у многим случајевима. Како је пак овај закон донесен и у јавном интересу, то извршна власт по званичној дужности има да пази при попису на то, да ли је дужник земљорадник у то време, те да му не узима у попис оно, што се по закону од пописа узима.[37]) Нема сумње, да је положај повериоца погоршан, кад се узме, да је меродаван моменат извршења пописа, јер се он не може, често пута, наплатити од дужника, коме је као неземљораднику дао кредита. Али *јавни* је интерес *пречи* од приватнога, па стога поверилац мора рачунати и са том — иначе врло ретком евентуалношћу — да његов дужник једнога дана постане земљорадник, и да узимањем већега интереса или тражењем јачих обезбеђења (на пр. јемством, солидарном одговорношћу) за своју тражбину ту опасност од промене дужниковог занимања отклони. Исто тако може се десити и обратан случај да је дужник у време задужења био земљорадник, а у време пописа да се неким другим главним занимањем бави. Ова је промена пак

[36]) Противно гледиште заступљено је у писму Држав. Савета од 2 III. 1905. Бр. 1198, в. Пол. Гл. год. 1904 стр. 109.

[37]) У томе смислу гласи и одл. Касац. Суда од 5. авг. 1882 Бр. 2248, од 21. II. 1903. Бр. 556., в. Пол. Гл. год. 1904 стр. 211.

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА

у корист повериоца, јер се дужник, пошто није више земљорадник, неће моћи позивати на благодејање из тач. 4 *а* § 471.

б. Да се неко за земљоделца сматра, потребно је да му је земљорадња *главно занимање*. Што се земљорадник *узгредно* бави и другим послом, поглавито (али не једино) разним занатима, то не утиче на његову квалификацију као земљорадника. Али ко прекине везе са земљорадњом, ко *не ради* земљу онако, као што земљорадници раде, ко се ода другој служби, у намери да у *њој трајно* остане, да у њој прави каријеру, да му она буде *главно* занимање (и ако ће му можда мање прихода доносити но његово имање у селу) тај више није земљорадник, па према томе и не ужива заштиту из тачке 4 *а* § 471. На пр. у нашим пограничним окрузима обичај је да се сељаци, за неколико месеца, приме службе царинских стражара, па кад што год за порез од плате заштеде, враћају се у своје село, на своје имање, да и даље на њему раде. На сваки начин, да они, ступањем у царинску службу, нису престали бити земљорадници, и да као таки уживају речено благодејање. Али ко на пр. оде из села у жандармску службу, у намери да ту трајно остане, а своје имање у селу сам не ради, већ другоме изда под закуп, тај није земљорадник[38]).

в. Може бити случај, да је *жена дужник*, и да се она, при попису *свога* имања за наплату дуга позива на благодејање из тач. 4 *а* § 471 грађ. суд. пост. Има ли она и кад на то права? Удата за земљорадника жена, која има свога непокретнога имања, има се такође сматрати за пореску главу и за земљорадника; јер и ако њен муж плаћа порез и на њено имање, ипак њено имање за порез одговара, оно је порески објекат. Како и земљорадникова жена ради заједно са мужем (а често пута и више) тежачке послове, то је и она земљорадник. И како је законодавац хтео заштитити земљораднички сталеж од пропадања, онда је јасно, да се речено благодејање и на жену земљорадникову распростире,[39]) у толико пре што је и мати дужна, после оца, сносити трошкове око издржавања деце (§ 119 грађ. зак.), а по §§ 107 и 108 грађ. зак. жена је дужна и у погледу издржавања мужа, који је у немогућности да се сам издржава, обавезна. Међу тим муж је дужан жену и децу првенствено издржавати (§§ 109 и 116. грађ. зак.), и о некој озбиљној опасности по издржавање земљорадникове породице, може само онда бити говора, кад муж као земљорадник нема онога минимума за егзистенцију, који је у тач. 4 *а* § 471 грађ. суд. пост. предвиђен. Према томе, кад се узима у попис имање дужне жене земљорадникове, онда треба извидети: има ли муж у време пописа онолико имања, колико му је у § 471 тач. 4-а заштићено, па, ако има, онда се све женино имање може у попис узети. Главно је дакле да земљорадниковој породици остане онај минимум за одржање егзистенције.[40]) Остане ли *жена* земљорадникова *удова*, па се тражи попис *њене* имовине као дужника, онда у толико пре има места примени § 471 тач. 4-*а*, јер она је онда несумњиво земљорадник, ако није напустила то своје дотадашње занимање. Наравно да жена ово благодејање не ужива, ако јој је од мужа остало као удовичко уживање приход са онолико мужевљег имања, колико је у тач 4-*а* § 471 земљораднику од пописа заштићено. Јер и тада је тим уживањем њена егзистенција обезбеђена. Може се пак и то десити, да *земљорадник остави удову и децу*, мушку и женску, пунолетну и малолетну, и онда настаје питање: у колико су они заштићени тач. 4 *а* § 471 грађ. суд. пост у погледу пописа мужевљевог имања за његове дугове? Несумњиво је да се и у овом случају и удова и деца сматрају за земљораднике (у колико се, наравно, удова или које дете нису одали другом занимању као главном), и да би онда као таки требали да уживају речено благодејање законско, коме је циљ одржавање земљорадникове породице. Питање је само колико? Има ли се за свако дете, било пунолетно или малолетно, мушко или женско, издвојити пет дана земље а и за удовицу толико исто? О овом питању вели г. Д. Калајџић у чланку „Из примене § 471 грађ. суд. поступка“ (в. Пол. Гл. год. 1904 стр. 350) ово „ · · · да се у таквим случајевима мора оставити оделити део за удову и малолетнике, а оделити за пунолетнике, управо онолико пута по пет дана земље. колико има пунолетника и један пут за удову и малолетника.[41]) Међу тим при решењу овога питања треба ово имати на уму: по смрти дужниковој сва његова права и обавезе прелазе, осим чисто личних, на његове наследнике (§ 394 грађ. зак.). Дугови, за чију се наплату не могу узети у попис ствари означене у § 471, јесу новчани дугови, и, пошто нису чисто лични, прелазе на наследнике, те постају њихови дугови. Како су новчане обавезе дељиве, то се онда и дугови покојникови деле на онолико самосталних дугова, колико има наследника, и сваки наследник одговара за дуг у сразмери свога наследничког дела. Кад поверилац, после смрти покојникове, тражи наплату дуга, онда су наследници обавезни да тај наслеђени дуг плате *као свој*. При вршењу пописа за наплату такога дуга, дужници (наследници), ако су земљорадници, могу се позивати на благодејање из тач. 4 *а* 471, и тражити да се свакоме *наследнику* остави онолико, колико му је тим законским прописом заштићено у циљу одржања егзистенције. Све једно је при томе, да ли су наследници пунолетни или малолетни, мушка или женска деца,[41a]) да ли су одељени или живе заједно[42]). Имање свакога од њих подлежи плаћању порезе, па стога се сваки за пореског обвезника, за пореску главу, има сматрати. Ако су пак по смрти земљорадниковој остала у животу и мушка и женска деца и удова, онда су

---

[38]) в. у Браничу за 1899 год. стр. 448 и сл. чланак М. Трифковића «Служитељи и благодејање из тач. 4 *а* § 471 грађ. суд. пост.», у коме се сасвим умесно и разложно критикује једна одлука Касац. Суда, по којој се за земљоделца има сматрати и жандарм и држав. служитељ, који је *годинама* у овој служби, али има непокрет. имања у селу.

[39]) Противно је гледиште заступао Касац. Суд у својој одлуци од 9. V. 1887 г. Бр. 1793. в. Пол. Гл. 1904 стр. 221.

[40]) Ипак из овога не може се изводити, да се мужу земљораднику као дужнику може узети у попис *све* имања, ако његова жена има пет дана земље. Јер на мужу лежи поглавито дужност издржавања породице, и пописивањем све његове имовине не треба *њега* лишити могућности, да тој дужности одговори. Жена пак може у извесним случајевима и лишити мужа уживања својих добара (§ 773 грађ. зак.), а у случају престанка брака он је дужан вратити мираз (§§ 766 и 776 грађ. зак.), али је обвезан и даље своју децу издржавати.

[41]) Врло су убедљиви разлози г. Калајџића о овом питању на наведеном месту: «Тако ако би се узело, да се ово наређење (тач. 4 а § 471) не односи на удову умрлога земљоделца и његову децу, онда би се разложно могло рећи: да законодавац није знао шта је радио, кад је обезбедио од приватних поверилаца и пропасти човека у пуној снази и напону живота, који би своју породицу могао да храни ако не друкчије а оно надничењем, а допустио, међутим, да његова жена и малолетна деца по смрти његовој остану без крова и хлеба».

[41a]) Ако је женско дете наследница пок. земљорадника, у време пописа удато за земљорадника и муж има пет дана земље за себе и по толико за сваку пореску главу (своју пунолетну децу), онда се наследница не може позивати на речено благодејање. Њено је издржавање осигурано тиме, што јој муж има довољно имања.

[42]) Између деце умрлога дужника земљорадника може постојати задружни однос (§§ 492, 493 и 507 грађ. зак. и указ од 16. V. 1845 Вљ. 703 збор. III. стр. 27. Кад тај однос постоји, онда је сваком задругару заштићено 5 дана земље по правилу мин. правде од 4. II. 1874 №. 354 — тач. 3.

мушка деца постала његови наследници. Сваки од њих може се при попису позивати на благодејање из тач. 4 а § 741 и за свакога наследника има се издвојити по пет дана земље.[43]) Женска пак деца нису наследници, па и не одговарају за дугове покојникове. Она не могу тражити да се из имања покојниковог издвоји ради њиховог издржавања онолико, колико је у § 471 тач. а прописано. Јер за њихово издржавање и удомљење дужна су браћа старати се и наследни део браће оптерећен је овим издржавањем (§ 397 грађ. зак.). Ако су пак женска деца остала у задрузи код своје браће (наследника покојникових), и онда постоји дужност наследника да своје сестре издржавају (§ 529 грађ. зак.). Најзад што се тиче *удовице* земљорадникове, по моме мишљењу ствар стоји овако. Ради њеног издржавања даје јој се на уживање један део мужевљег имања, који је различан према томе, је ли муж тестаментом и која лица себи за наследнике поставио (решење од 2 марта 1855 ВЊ 210 Збор. VII. стр. 57) или на заоставштину долазе мужевљи сродници по закону (§§ 414 и 415 грађ. зак.). Тај законом одређени део мужевљег имања ради издржавања има удовица и у задрузи (решење од 6 јуна 1853 Бр. 539 збор. VII. стр. 54.). Али како се тај део може одредити тек по исплати свију дугова покојнога мужа (§ 490 грађ. зак.), то би се, у случају веће пасиве од активе, могло десити, да удовица, кад би се из имања покојниковог сви дугови исплатили, (као и наследницима) ништа не остане од мужевљег имања ради уживања. Тако то и бива са удовицама, чији мужеви нису земљорадници. Питање је хоће ли тако бити и код земљорадничких удовица? Кад земљорадник умре, најчешћи је случај у животу, да га наслеђују његова деца мушка, а ако ове нема женска. Видели смо горе, да овим наследницима закон штити по пет дана земље, који се за дугове покојникове не могу продати. Та количина, дакле, остаје у својини наследника. Али тим се благодејањем користи и удовица, јер она по §§ 412, 413, 414 и 415 грађ. зак. има права да ужива мужевље имање ради свога удовичког издржавања. Сваки, дакле, син односно кћи као наследници морају од оних пет дана земље, што им је § 471 тач. 4 а заштићено, уступити извесан део на уживање удовици, пошто она на то по § 414 грађ. зак. има права. То исто важи и за друге, у том §-у побројане наследнике (отац и мати, браћа и сестре покојникове). Ако је, дакле, земљорадник оставио после себе у животу три сина земљоделца као наследнике, онда им је законом од наслеђеног имања изузето од пописа 15 дана земље, под претпоставком, да они немају неког другог свог имања у вредности ових 15 дана земље. Удовица има право на раван део с овим наследницима на томе имању ради уживања. Имање ће се, дакле, остављено, ради уживања, поделити на четири једнака дела, од којих ће један припасти удовици[44]).

Дођу ли на наслеђе земљорадниково даљи сродници његови (§ 415 грађ. зак.) земљоделци, онда се и они, као такви, могу позивати на благодејање из тач. 4 а § 471[45]). То од пописа изузето имање покојниково, служи *у целини* својој за удовичко издржавање, а наследницима остаје голо право својине (§ 415 грађ. зак.). Најзад, ако покојник нема сродника, који би га по закону могли наследити или их има, али неће да се наслеђа приме, онда по § 408 грађ. зак. прелази наследство на заостављу удовицу. Може ли она као наследник свога мужа земљорадника тражити, да јој се од наслеђеног имања оставе пет дана земље ради удовичког издржавања, или ће се и то продати за дугове покојникове? Ја мислим да може под условом да она нема сопственога имања (пет дана земље). Јер и она је тада пореска глава и земљорадник и као таква ужива благодејање тач. 4 а § 471. даровано земљоделцима[46]).

г. Последњи став првог одељка тач. 4 а гласи: „исто тако и кућа са зградама и плацем до једног дана орања“ (не може се земљоделцу узети у попис). У тач. 8 правила министра правде објашњено је „да се под именом зграде разуме све оно, што земљоделство чини потребним, да један газда, који се бави земљоделством, треба да има, тако на пр. разне стаје за чување алата или других ствари, амбаре, кошеве, штале за стоку и т. д.“ Понајчешће се ове зграде налазе уз кућу за становање, на кућном плацу. Али ако се која од ових зграда налази ван кућњег плаца, али на оном земљишту, које је земљоделцу заштићено тач. 4 а § 471 грађ. суд. пост., онда се ни она не може узети у попис[47]), пошто је земљорадniку и тада потребна. Међу тим, ако на земљишту, изузетом од пописа, има друга каква зграда, онда настаје питање, може ли се она продати, и ако би, услед те продаје, остало дужнику у погледу земљишта мање од онога, што му је законом заштићено? На пр. дужник има у винограду кућу за становање, поред оне на кућњем плацу, где редовно обитава. Ова зграда, сама за с бе, није од пописа изузета, јер није земљораднику неопходно потребна. У овом случају ја мислим, да би се она са земљиштем на коме је, могла продати, па по процени да се повериоцу изда вредност зграде, а дужнику вредност земљишта, али кад донесе власти доказ, да је за тај новац купио друго одговарајуће земљиште (аналого ал. 2 тач. 4-а).

(наставиће се)

Д-р Драг. Аранђеловић

---

[43]) Из овога се јасно види да је за повериоца боље тражити наплату за живота дужникова, јер се онда благодејање од пет дана земље односи само на њега — дужника, а све што преко тога дужник има, може се узети у попис, осим ако живи у задрузи са својим пунолетним синовима. У овом последњем случају има се издвојити по пет дана и за сваког пунолетног сина без обзира на то, што су му синови у време задужења били малолетни. (Противно гледиште заступа Ст. Максимовић у «Браничу» за 1901 год. стр. 725.). За малолетну мушку децу дужникову као и за девојке ништа се не издваја јер она нису пореске главе.

[44]) Она је пак дужна од свога дела прилагати сразмерно за издржавање женске деце покојникове — решење од 6. јуна 1853 ВБр. 539. Збор. VII. стр. 54, као што су то и браћа дужна чинити по § 397 грађ. зак. Напротив Касац. Суд у једној одлуци својој од 15. III 1903. Бр. 584. (Пол. Гл. год. 1904. стр 186, сматра да удова и њена два сина добијају сваки по пет дана земље као законско благодејање.

[45]) Противно гледиште заступа уредништво овога листа у бр. 48 од ове год. стр. 383. Баш да ти даљи сродници покојникови и не живе у задрузи међу собом нити су живели са покојником, кога наслеђују, ипак ће се сваки од њих као наследник земљорадник моћи позвати на речено благодејање. Јер ако се ово право призна деци земљорадниковој, кад га она наслеђују, у циљу одржања земљорадничког сталежа, онда зашто би другачије било кад други сродници земљорадници постану наследници?

[46]) Ако наследници земљорадникови — било деца или даљи сродници — *нису и сами земљорадници*, онда наравно не могу се позивати на благодејање тач. 4 а § 471. Тада ће се цела заоставштина моћи продати за дугове покојникове. Али тада се и удовица покојникова лишава уживања удовичког, које би имала са имања покојниковог, да су га наследили земљорадници, којима је признато благодејање из тач. 4 а § 471. Исто је тако незгодан положај удовице земљорадникове и онда, кад наследници њеногa пок. мужа као земљорадници имају довољно земље, те се не могу позивати на благодејање из тач. 4 а § 471. Тада ће се наслеђено имање моћи продати за дугове покојникове, и удовици не остаје ништа ради удовичког уживања.

[47]) Овако и Пол. Гл. од 1907 г. стр. 30.

Да ли је законом забрањено присуство полицијских органа на јавном збору.

(СВРШЕТАК)

Као што смо напоменули, потребно је изнети и мишљење Народног Представништва у дебати која је била поводом претреса одборског предлога.

Важно је прво истаћи, да је било речи о пријави за држање зборова: којој се власти има збор пријавити ради веће гарантије за могућност одржања збора и реда на њему. Љ. Јоксимовић предлагао је, да се код чл. 7. каже, да се збор мора пријавити месној *општинској* или полицијској власти. Против тога је био Милош Богдановић, који је говорио: „да је нужно, да на збор дође полицијска власт". Министар Унутр. Дела Ђаја, држи: „да је баш у интересу слободе зборова, да је баш у интересу самога реда много боље, да пријава зборова буде државној, а не општинској власти. Државна ће власт далеко боље штитити слободу збора него кметови из простог разлога, што су општинске власти више уплетене у политичке страсти и што се више интересују за многа политичка питања него државне власти". Риста Поповић боји се, да се ово право дâ кметовима, које ће власти евентуално наименовати, па ће вршити своје ћефове. Тако мисли и Арса Прокопијевић, а Ранко Тајсић вели: „да ли ће умети кметови да овако нежан закон добро очувају и да ли ће бити способни да га правилно примене на поједине случајеве, а подједнако за сваког?... Да ли може један кмет дати суду правилан реферат и оптужбу, ако ко учини кривицу на збору? — Не ће моћи". Он је зато да је надлежна државна власт, „јер чиновници имају већу одговорност за свој рад".

Колико се пак у Народном Представништву полагало на присуство државне власти и њену радњу на збору, довољан је доказ пројектовани одборски чл. 12. зак. о зборовима који даје право представнику власти, да збор распусти, кад год нађе да је неред узео толико маха „да прелази у прави неред". Ту је министар био слободоумнији својим пројектом па се у скупштини морао старати да се одборска редакција одбаци, за што је имао довољно присталица. Министар није хтео да распуштање збора буде непосредно преко државне власти. Он налази, да је довољно *да представник напише акт за распуштање збора и да га преда председнику, од којега зависи распуштање збора, и који носи одговорност, ако га не распусти.* С овим се сагласио и известилац и за то је ради поновног редиговања овај члан враћен у одбор. На другом претресу законског пројекта посланик Д. Илићановић поднео је нову редакцију, по којој представник власти има да се појави, кад се **позове** *од председништва да укаже помоћ* ради стишавања нереда. Ту су редакцију бранили П. Срећковић и Ђ. Анђелковић. *Ст. Рибарац* у дебати код пројектованог чл. 12. **први** истиче, да полицијске власти немају права да присуствују зборовима јер би то било противно Уставу, и за то тражи да се избришу из пројекта речи: „дужан је представити збору представника власти. ако је дошао". У даљем својем говору вели: „Све моје тражење своди се на то, да се Устав у потпуности изврши, дакле, да полицијске власти немају права присуствовати на јавним зборовима, него једино право које власти имају то је, да им се дâ пријава за збор под ведрим небом".

Тако не мисли Алимпије Васиљевић. Он вели: „кад је збор у *отвореном простору, треба да дође власт*".

Потребу присуствовања власти на збору Министар Унутрашњих Дела бранио је овим речима: „кад је Устав утврдио, да се јавни зборови пријављују власти, онда се не може извести закључак, који је предговорник извео — да се услед тога забрањује власти, да она може доћи, јер кад би се усвојило то, онда би се десила једна незгодна појава, јер би председник збора могао да каже: ти представниче власти иди напоље! Ја мислим, да неће то бити добро, да се пред јавним збором и светом каже: немате право да дођете овде. Кад власт не може ништа утицати, кад *не може распустити збор, онда зашто забрањивати да не дође?* Више пута баш сами грађани желе, да је близу представник власти, а то не би било ни доследно са оним, што г. предговорник хоће да постигне својим предлогом, т. ј. *да се слобода збора боље остварн.* Ја сам тога уверења, да би овим отежали вршење слободе збора и изложили би овим предлогом ауторитет државне власти омаловажавању", па моли, да се усвоји редакција, како је одбор предложио. За тим даље вели: „кад би уставне одредбе нешто наређивале, онда не би требало губити времена него треба казати: то је наредба Устава и извршена ствар.

„При том Устав је сам предвидео за јавне зборове не само то ограничење, да се морају пријавити власти, него је предвидео Устав баш овако, као што предлаже одбор, јер у Уставу се каже: за држање збора у затвореном простору није потребна пријава власти. За зборове под ведрим небом, који подлежи нарочитим законима и одредбама, мора се претходно власт известити.

„Дакле, мора се и власт известити, и нарочити закон донети за држање збора. *Дакле*, **ми овде доносимо нарочити закон да са јавног збора не може бити истеран представник власти** и ја држим да не бисте послужили ауторитету збора ако хоћете да представник власти може бити истеран са збора."

После изјаве известиочеве, да је „општа тежња, да слобода збора буде што више заштићена и да сваки члан закона буде што тачнији и јаснији, јер само тако закони могу да задовоље свакога кад су тачни, враћен је овај члан на поновну редакцију у одбор, одакле је враћен и примљен онако, како је озакоњен.

* Види „Народна Скупштина", службени лист, стр. 1346, 106. састанак, 26. марта 1891. год.

* * *

То је била историја овога закона, којом се такође потврђује, да присуство полицијске власти није законом забрањено, него шта више да је потребно ради јаче гарантије слободе збора. Представнику власти је одређен законом круг кретања те не сме бити злоупотребе. То није противно Уставу. По чл. Устава од 1898. год. који сад опет важи, каже се:

„Српски грађани имају право скупљати се мирно и без оружја у зборове, **управљајући се при томе по закону**". Ове подвучене речи оставиле су законодавцу право, да прописује све што је потребно, да се грађани могу *слободно* скупљати у зборове. Ту безбедност, ту гарантију мора да предвиди закон начином, који би највише истакао тежњу слободе, али нигде за то није опасност за њу била од присуства власти. Јер, би било апсурдно, да сваки на збору има приступа, а да га нема онај, који према Уставу по дужности о томе мора бити извештен, и чија се помоћ због евентуалног нереда очекује!

Чед. А. Костић.

АМЕРИКАНСКИ СУДОВИ ЗА ДЕЦУ

У прошломе своме чланку „Амерички систем поправке осуђеника" дотицали смо се установе судова за малолетнике. У још два чланка у току ове године истицао је „Полицијски Гласник" добре стране и потребу увођења специјалних судова за децу и малолетнике. Па како се основна идеја о таквој врсти судова зачела у Америци, то сматрамо за потребно, да у кратким потезима изнесемо својим читаоцима установу америчких судова за малолетнике: њихов постанак, развитак и успехе који су на тај начин постигнути.

Од најблаготворнијих реформама у правној науци последњих деценија било је увођење специјалних судова за децу. Њихови успеси у Америци били су од свога почетка тако знатни, да су се све модерне државе одмах почеле носити мишљу за преношењем те корисне установе у Европу. У Француској, Немачкој и многима другим државама већ су установљени ти судови, и све модерне државе у Европи стављају себи за девизу, родитељско старалаштво над децом, која су на путу греха, а не кажњавање њихово.

У Немачкој се у току ове године почело са увођењем судова за малолетну и злочиначку децу, а томе је претходно читав низ научних студија и расправа опробаних стручњака. Пруси се нису задовољили простим преношењем те модерне установе у своју државу, али су се инак за то обилно користили искуствима, која су на томе пољу постигли Американи. Подстрек установљењу судова за малолетнике у Пруској дао је чувени саветник д-р *Karl Krohne* врховни управник свију казнених завода који стоје под Министарством унутрашњих

дела. Његовом је иницијативом из разних немачких новина покупљен материјал о америчким судовима за малолетнике који је на разним местима публиковао *Samuel J. Barrows*, генерални заступник сједињених америчких држава код „Интернационалног друштва за казнене заводе". Отуда смо и ми црпли податке које сада износимо својим читаоцима, и којима је циљ да укажу путеве, којима се у Америци успело, да се хиљадама деце спасу од моралне пропасти.

* * *

Од десет година на овамо избио је свом снагом покрет за *заштитом деце*. Стављајући се на становиште, да ће заштита деце бити кориснија у борби противу злочина него ли притисак и кажњавање младежи, поред установа васпитних, поправних, принудних и казнених завода за малолетнике приступило се и установи засебних судова за децу.

Успеси Савезних Држава ободрили су све културне државе, да томе америчкоме примеру следују. Дугогодишње искуство довело је до позитивнога закључка у свима Савезним Државама, *да се ни са једним дететом не сме поступати као са злочинцем*. Судска истрага, окривљење, саслушавање, осуда, издржање казне — ништа од тога не сме имати заједничкога са поступањем према одраслим злочинцима. Крајњи циљ судске истраге и поступка не смеју бити никако *кажњавање детета*, већ спасавање његово од покварености и греха.

У овим Савезним Државама постоје судови за децу: Colorado, Indiana, Michigau, Minnesota, Misouri, Hew Jersey, Hew Gork, Oklahoma, Pennsylvania и Wisconsin. Све остале државе имају законитим путем на разне начине регулисано заштитништво деце. Свуда пак влада убеђење, да је оно што се чини према деци да би се спасла од грешака у животу, а ако су већ погрешила, онда што се чини да се сачувају од разних последица које би им само могле штетити у моралном погледу, — да је то *најспасоносније и најрадикалније средство у борби противу злочина*.

Сравне ли се закони о судовима за децу у разним државама, онда се добија оваква слика:

Граница старости до које малолетник може бити изведен само пред суд за децу јесте просечно *навршена шеснаеста година живота*. Има врло мало и незнатних одступања. С малом разликом све су државе у томе сложне, који поводи треба да буду, те да се дете може извести пред суд.

Сва деца, која се ухвате у мољењу, примању или прикупљању милостиње, као и деца која нуде што за продају на просјачки начин; деца, која без надзора тумарају, беже од школе, ноћу скитарају, простачке, неморалне и безобразне речи употребљавају; која се крећу по злочиначким и проституисаним друштвима, иду по кафанама, механама и пивницама; деца која су без помоћи, без сталног пребивалишта, или чије је пребивалиште легло свирепости или покварености, и најзад деца која су ма на који начин повредила закон — сва та деца треба са својих кривица да буду изведена пред нарочити суд, који не сме имати ничег заједничког са другим редовним судовима.

Та институција назвата је „суд за младеж", има свога судију и потребан број персонала, засебну архиву и потпуно засебне просторије за све своје потребе.

За судије у тим судовима узимају се нарочито опробани људи, који се успешно умеју опходити с децом. Они, пак, не смеју да покажу ни најмање моћи освете, већ морају бити израз родитељског старалаштва државе.

Положај судије према детету и његово опхођење мора бити само добро и такво да изазива поверење детиње. Он мора да има пред очима само поправку и исцељење детета, а никако кажњавање његово.

У неколико држава придодат је суду за децу судија из других одељења и врши дужност по указаној потреби, као што је то случај у Њујорку и Калифорнији. У Индијанији један судија врши искључиво послове суда за децу. Ти судови морају подносити редовни годишњи извештај по прописаним формуларима, нарочито о броју, начину упућивања и моралном ступњу деце која пред суд излазе, као и о резултатима судских истрага и претреса. При том се не смеју означивати имена деце и њихових родитеља, а и објављивање тих извештаја путем јавности забрањено је.

У чврстој вези са установом судова за децу стоје и институције *„Probation Officer"*, које се састоје из брижљиво одабраних, потпуно карактерних, поверљивих особа обојега пола, које свом својом радном снагом делују у корист судова за децу. Од њихове делатности у сваком случају зависи и успех.

Организација Probation Officer слична је у разним државама. Судији је свуда дата власт, да у том циљу бира за то подобне особе, које ће бити дужне да буду на помоћи судовима за децу. Они важе као чиновници суда и имају одговарајућа права и дужности. Број таквих чиновника код сваког суда одређује се према величини судских послова. Ако их код једнога суда има повише, онда се један међу њима именује за Chef Probotion Officer и њему се повери надзор над осталим чиновницима, као и право да им даје упуства за рад у служби. Они су разно плаћени по појединим државама. Неке државе плаћају их из државне касе са 1500 долара годишње и 500 долара на име трошкова; неке их плаћају уз припомоћ разних добротворних удружења, али већином се људи примају те службе из почасти, у интересу општности.

Сваки рад суда према деци, која по закону морају изаћи пред суд за децу, може започети само на основу доставе. Ту доставу може учинити сваки беспорочан грађанин у држави, а она мора бити наперена према детету које је извршило какво казнимо дело или је у опасности да ће поћи рђавим путем. Свака таква достава мора бити поткрепљена довољним доказима; у извесним случајевима морају се доставе и заклетвом потврдити.

Сам судија властан је такође да поведе истрагу над извесним дететом и из сопствених побуда, ако сматра, да је потребно да учини такав корак у интересу општега добра. Тако исто и Probation Officer има права да изведе пред суд дете у случајевима кад му закон даје на то права.

Судском раду претходи позив, који се упућује оној особи, којој припада власт над дететом или за чије је старање дотично лице одговорно. Позив опредељује, да та особа заједно са дететом у одређени сат дође на одређено место. Предаја позива мора бити најмање 24 сата пре одређеног термина за престанак. Пропусти ли које дете да дође пред суд, кажњавају се родитељи или за то одговорне личности. Само у нарочитим случајевима може се оправдати изостанак и одложити термин престанка суду.

У Колораду н. пр. да би се осигурао престанак суду у одређено време, изриче се увек и наредба за дотеривање и притварање детета. Али та се наредба извршује само у случају кад дете пропусти доћи пред суд, или ако се особе, које су за дете одговорне, одупру да упуте дете на означено место. У случају да се покуша избећи пријем саопштења позива, следује казна како за дете, тако и за лица која су за њ одговорна. Стоји ли дете под туђим надзором, те се за то позив не шаље родитељима или стараоцима, онда се он саопштава оним личностима, под чијим је непосредним надзором дете.

Суду стоје одрешене руке, да ради постигнућа истине у произвољном броју призива све особе које су му тога ради потребне.

Ако је потребно да се дете и притвори, оно се ни у ком случају не сме затварати у апсане заједно са осталим злочинцима, већ мора са највећом брижљивошћу бити одвојено у просторе, који са одраслима немају никаква додира. Спровођење у општински затвор изриком је забрањено. У већини случајева постоје нарочите куће, којима управљају нарочити, честити чувари односно чуварке; те куће искључиво служе за пријем ухапшене деце.

Појавили се потреба, да извесно дете треба одмах притворити, о томе се извештава судија суда за децу и он предузима даље потребне мере.

Чувању дечјих интереса поклоњена је највећа пажња. У том циљу још за времена суд стави у дужност једноме Probation Officer-у, да се тачно распита о односима и приликама у којима дотично дете живи. Он је дужан да пружи суду све податке, који би ма у ком правцу могли бити од користи за заштиту и збринутост детета. Пред судом је он главни који има да дâ мишљење о детету. По свршетку претреса судија одлаже доношење одлуке за кратко време. До коначне одлуке о извесном случају

дете остаје код особе које су и дотле биле за њ одговорне, или се стављају под надзор власти, или се с њиме друкчије поступа, како суд одреди. У сваком случају дете остаје под надзором Probation Officer-a. По наређењу суда дете се има тако држати, да је у свако доба спремно предстати суду на његов позив, до окончања саме ствари.

Ако је дете дошло пред суд као злочинац или му прети опасност да ће морално пасти, судија има да испита, шта је према размери моралнога ступња детињега и према стању свих околности најцелисходније да се према детету предузима, како би се постигла његова поправка. Према свему находу ствари судија доноси извесно своје мишљење и најзад одлуку. То своје мишљење даје тако, да може по потреби и своју одлуку да уништи или да је измени.

Ако је извесно дете на основу закона оглашено као склоно злочину и греху, оно се по могућству предаје његовим родитељима или особама којима је поверена родитељска или старатељска власт. При том се овима увек придода по један Probation Officer, који има све своје силе да упне и да помаже родитеље у васпитању тога детета. Он води надзор над дететом, никако га не испушта из ока, посећујући га често код његове куће или призивајући га себи.

Probation Officer стоји увек на услузи детету саветом и делом, а понова изводи дете пред суд ако су његова и родитељска утицања безуспешна. Он је и родитељима саветодавац, и није био један случај, да је такав судски чиновник извео на прави пут баш оно дете, за чију су поправку и сами родитељи његови већ одавно били изгубили сваку наду.

Ако повраћај детета родитељима или стараоцима није могуће, и ако има још ма и најмање изгледа на успех, онда се упућује дете у какву часну и поштену породицу. Па и ту остаје дете под сталним надзором Probation Officier-a, који на већ поменути начин има да се стара за његово добро.

Најзад збринутост покваренога или напуштеног детета може се постићи још и на тај начин, што ће се упутити једноме од безбројних удружења, друштава или савеза, који су образовани у том циљу, да даду склоништа таквој деци, и да их васпитају не би ли постали вредни, радени и људи од реда.

Сем тога дете злочинац се може упутити још и у Reforme School, Industrial School или у какав сличан, државом привилегисан институт; но то смо већ описали у поменутом чланку »Амерички систем поправке осуђеника«.

Као што рекосмо крајњи циљ свима законима о судовима за децу јесте помоћ коју држава указује деци која су извршила злочин или су у опасности да ће у греху огрезнути. Резултати те помоћи од користи су неописане како за саму младеж и друштво, тако и за државу, коју злочини најскупље стају. Да бисмо дали читаоцима што потпунију слику ове установе, изнећемо згодном приликом нелико црта из праксе разних судова за децу, а нека би ови реди за сада послужили као подстрек за прилажење раду на остварењу такве установе и у нас.

Д. В. Бакић.

ПОЛИЦИЈСКА УРЕЂЕЊА НА ЗАПАДУ

(НАСТАВАК)

II Президијално одељење.

У ово одљење спада на првом месту *старање и надзор над шуцманшафтом* — жандармеријом.

Ми смо раније. говорећи о варошкој жандармерији у Прускоj,* дотакли се и њене организације у Франкфурту на Мајни. Овде ћемо се ради целине ограничити на најглавније.

Шуцманшафт је војнички организована трупа, као извршни орган месне полиције. Шуцмани су подељени на деветнаест квартова или, како их они називају, ревира, којима на челу стоји по један полицијски комесар као старешина.

Командант шуцманшафта је један полицијски инспектор у рангу мајора и он је непосредно потчињен управнику полиције и његовом помоћнику, а има да извршује и службена наређења шефова појединих одељења. Командант са два помоћника чини команду шуцманшафта, којој су у дисциплинском и надзорном погледу потчињени сви квартови.

Као што смо у раније поменутим чланцима видели шуцманшафт и ако је униформисан и војнички организован, ипак је цивилна усанова и потпада под грађанске судове, а дисциплинске казне по предлогу команданта изриче управник.

Полицијска благајна и књиговодство финансирају полицијски президијум у кругу буџета. Исплаћују плате чиновницима (тромесечно унапред), набављају материјал и т. д.

Благајник и рачуновођа су увек одељита лица, која један другог контролишу. Ту се воде књиге: дневници издавања и примања, дневник касе, »асерватен мануал« (за пролазне новце, н. пр. од лова, пасоша и других такса), поштанска књига и друге.

За сваку исплату из касе мора следовати наређење управника или његова помоћника. Ревизије касе врше се свакога месеца и два пута преко године изненада.

У *библиотеци* се чувају сви закони, разни коментари, као и друга дела, која имају важности за полицијску струку. По себи се разуме да су све књиге уведене у каталог с назначењем колико која вреди Књиге се дају чиновницима на реверс. Ова библиотека служи за цео президијум. иначе свако одељење има за себе потребне законе и књиге.

Главна архива је овде одвојена од канцеларија за пријем, завод, препис и експедицију акта. У њу се остављају свршена акта из свију одељења, изузев општих акта.

Свако одељење има своју архиву, али у њој се чувају само акта општега значаја. Ова се, уређена према предмету (индустријски постројн, држављанство, лов. странци, дивљач и т. д.) деле на генерална и специјална. У прва се остављају министарски расписи, опште наредбе и одлуке претпостављених власти, а у друге појединн случајеви, у колико не би припадали личним или којим другим актима. Узмимо н. пр. предмет о „малолетним кривцима“. Он ће имати једну свеску генералних и другу специјалних акта. Свеске имају корице од нешто јаче хартије, а унутра се дошивају (за корице) нови расписи, односно нови случајеви. По једном предмету може бити више свезака. Свеске су поређане по фаховима а по регистру, у који су сва уведена, могу се лако изнаћи.

У ову главну архиву долазе акта која не припадају ни генералним ни специјалним актима појединих одељења. Она се односе на појединa лица и отуда се та акта и зову *лична акта* („Personalakten“).

Кад један предмет буде окончан и од шефа одељења назначен за архиву онда се на првом месту гледа да ли је лице, на кога се тај предмет односи, имало ранијих акта. То се гледа по *картонском* регистру, који је азбучно уређен. Сва лица, која у архиви имају актâ, добијају по један картон, на који се поред имена и презимена, занимања и места рођења дотичнога, као и назначења на шта се предмет односи (само према првом акту) ставља и редна нумера под којом је предмет остављен у архиву.

По овом картонском регистру брзо се може видети да ли има или нема ранијих акта, па ако има, онда се са картона нова акта при дну плавом писаљком снабду нумером ранијих акта. По том се ранија акта извуку из односног фаха и реда, па се са новим хронолошки уређеним актима предају једном службенику (књиговезачки радник погођен да ради по два часа дневно у архиви), који нова акта дошије уз стара и тада се предмет опет оставља на своје старо место,

Кад ранијих акта нема, онда се лична акта устројавају одмах ако се односе на:

1. кафане и гостионице,
2. отпуст из поданства,
3. пријем у поданство,
4. носече,
5. старинаре,
6. злочинце, крадљивце и т. д.,
7. проститутке,

као и сва она акта, из којих се може видети, да ће се рад са њима поновити.

Ново устројена акта умећу се и ушивају у корице, на чијем је предњем месту на првој страни наштампано крупним словима:

акта
краљ. полицијског президијума
у
Франкфурту на Мајни
односио
Н. Н. (име и презиме се исписује)
из Н. (место рођења)
За механско право.
№ (нов редни број архиве)

На та се акта поред имена и назначења на шта се односе ставља при дну нов редни број архиве, под којим ће се

* «Полицијски Гласник» бр. 40—43. од ове год.

акта за све време чувати. Ти се бројеви продужују од заснивања архиве и свака нова акта су за један већа од дотле највећег броја. Ако н. пр. у даном моменту има у архиви 135.275 личних акта, онда ће прва следећа акта добити за један већу цифру 135.276 и тако редом.

Под тим истим бројем спреми се картон за азбучни регистар у величини кабинет фотографије, на који се исписује: име и презиме оног на кога се акта односе, дан и место рођења, занимање, број деловодника односног одељења под којим су послата у архиву и година (н. пр. 17213 X/908.), поред кога крупнијим цифрама број под којим ће акта лежати у архиву и, на послетку, назначење на шта се она односе.

Сви остали предмети који дођу у ову архиву, као они што се односе на просјаке, скитнице, и т. д. који су само у пролазу ухваћени и код којих се претпоставља да се више неће вратити у Франкфурт, означе се при дну плавом оловком само са односном нумером деловодног протокола и текуће године, пред који се број ставља још слово M. (н. пр. M. 419/906.) и тада се остављају у *општа акта* т. зв. мисцеланија, поређано просто једно на друго по кутијама од папендекла.

И за ова општа акта исписује се картон за азбучни регистар као и за лична акта, само што се на њега ставља једино деловодни број односног одељења са текућом годином, без оног архивског броја, који се ставља на засебна лична акта. Чим се акта једном понове ваде се из општих кутија и спајају са новим у засебна лична акта, дотичнога лица, а на картон који већ постоји додаје се само нов редни број, под којим ће се та акта чувати.

Кад из главне архиве поједина одељења траже потребна им ранија акта стављеном наредбом на новим актима „сајузити“, онда се по азбучном картонском регистру тражи картон дотичнога лица и кад се нађе онда се из њега види број под којим се акта налазе, извуку се из реда и на њихово место оставља се забелешка о броју акта, имену, одељењу које их је таржило, под којим бројем и када.

Овај систем личних акта веома је користан за полицијске циљеве, јер се из њих види цела историја једнога лица.

У архиви раде два чиновника (секретара), од којих је један њен руковалац, четири шуцмана и већ поменути прошивач акта.

III Прво одељење.

Најважнији задатак првог одељења чини *надзор над радњама* (Gewerbepolizei), где спадају занати, трговина и индустрија, дакле радиност у опште, којој је циљ прибављање добара.

По закону о радњама* који важи за целу Немачку Царевину радиност је слободна*, изузевши ограничења по закону о царини, порези, поштама и изузетцима ради заштите појединаца од опасности и штете.

Та законска ограничења радиности, а ова су једино и допуштена, предмет су полицијске делатности, као и старања над организацијом заната, унапређењем радиности и заштитом радника.

Главна разлика чини се на радње које се обављају стално на једном месту и оне које се обављају путујући.

Почетак сваке *сталне радње* у једном месту пријављује се надлежној власти (општини) са назначењем места предузећа. Ова, ако нема да учини никакав приговор, у року од три дана дужна је да изда реверс о примљеној пријави. То су радње које не условљавају полицијско одобрење.

За извесне радње изискује се претходно *одобрење* (полицијска дозвола) или са гледишта природе предузећа или са гледишта личне способности и поузданости предузетника.

Са првога гледишта тражи се полицијско одобрење за парне казане, фабрике и у опште предузећа, која носе извесне штете, опасности и досаде за становништво. За таква предузећа сопственици морају поднети месној полицијској власти пријаву са нацртом постројења у три примерка. Полиција у свом званичном листу објављује такву пријаву и позива заинтересована лица да у року од 14 дана поднесу евентуалне приговоре противу истог предузећа.

Ако није било никаквих приговора, онда полицијска власт испитује предузеће са грађевинског здравственог и гледишта опасности од ватре, испитујући да предузеће нема каквих недостатака, опасности или досаде за публику, па према томе доноси и одлуку.

Кад су преговори учињени, н. пр. од суседа, онда се обе стране позивају пред нарочити административни суд (варошки или окружни одбор), који после свестраног испитивања и евентуалних стручних увиђаја доноси своју одлуку, против које има места жалби врховном административном суду.

Приговори приватно-правне природе упућују се надлежном грађанском суду, али то не задржава доношење одлуке о дозволи.

Са личнога гледишта за извесне радње траже се нарочитим испитом документоване способности (апробација лекара, марвених и зубних лекара, апотекара, независно од докторске промодије) или моралне квалификације (механције и кафеције, старинари и т. д.).

При давању механских и кафанских права испитује се како личност која тражи право, тако и локал и место где се овај налази.

У погледу личности нарочито се гледа да је молилац исправан грађанин и да не даје основа за бојазан да ће допуштати коцку, ићи на руку проституцији, јатаковању и пијанству.*

Локал мора одговарати извесним хигијенским прописима, које члан кварта лично испитује, а такође не сме се налазити у близини школа, цркава и других јавних надлештава.

При давању концесија за локале где се крчми ракија и шпиритуозна пића испитује се још и месна потреба за таквим локалом, при чему се у интересу сузбијања пијанства врло строго поступа.

Издата права важе само за дотичну личност и одређени локал, а чим та личност промени локал или исти локал закупи друго лице, онда је потребна нова дозвола. На тај се начин предузетници држе у рукама, јер им је много лакше и простије у случају неисправности закратити дозволу, него је одузимати другим административним путем.

Право издаје општинска власт (по селима окружни одбор) по мишљењу полицијске власти, која чини потребну истрагу и увиђај.

Јавни локали су отворени до 11 часова ноћу, а изузетно полиција с погледом на потребу (н. пр. у близини жељ. станице, позоришта и т. д.) и исправност сопственика локала, по мишљењу дотичног члана кварта, продужује тај „полицијски час“ (Polizeistunde) до 12, 1 и 2 часа по поноћи, па и преко целе ноћи (ово само за кафане).

Што се тиче оних *радњи које се путујући обављају* оне све без разлике условљавају дозволу, којој претходи тачно проверавање молиочевих моралних квалификација. Таква путујућа лица не смеју бити осуђивана за пљава и друга иоле тежа кривична дела, да нису под полицијским надзором, да не пате од заразних болести, да нису одани пијанству, скитњи и нераду, просјачењу и т. д.

Продавци књига, колпортери, поред дозволе морају имати узасе и потврђен списак књига које носе ради продаје.

Ове дозволе издаје окр. одбор по полицијским податцима и мишљењу.

Све јавне забаве, вештачке продукције (изузев оне где је заступљена виша уметност), позоришне и орфеумске представе и т. д. подлеже дозволи и контроли овог одељења. Над сваким новим комадом, пијесом и целим програмом врши се претходно цензура и тек онда даје се дозвола.

Преко извршних квартовних органа ово одељење ради заштите радника и у интересу унапређења и одржања телесних и моралних квалификација радник за време рада води контролу над радњама и фабрикама. У том циљу врше се ревизије редовно бар једаред на сваке пола године, а изванредно по потреби контролишући нарочито да ли се послодавци држе предвиђених прописа у погледу пријема радника и радница, радног времена, реда и т. д. (н. пр. да ли се узимају у рад и деца испод прописног броја година, да ли малотници посећују продужне школе, колико часова раде, да се раднице не задржавају ноћу дуже него што је дозвољено и т. д.).

Раденичке књиге морају имати само малолетници а други не. У њих се убележава где је дотични и колико радио.

* Gewerbe-Ordnung für das Deutsche Reich од 26—VII—908.

* Еснафи нису принудни, већ установе засноване на доброј вољи, те према томе немају јавни карактер.

* У овом погледу постоје прописи, да се јавним лицима не смеју давати алкохолна пића и т. д.

Издаје их месна полицијска власт бесплатно.

Занатлијски и трговачки ученици морају имати писмен уговор са послодавцем

Под ово одељење долази даље *надзор над јавним саобраћајем и сигурношћу*, старајући се да отклони све што томе смета и прети. Издаје за то потребне наредбе и води надзор над фијакеристима, велосипедистима, аутомобилима, носачима, вођења странаца, димничарима, чистачима и т. д. За сва ова лица прописани су услови под којима могу добити дозволу и о њима се води тачан картонски регистар и по азбучном реду имена и по редним бројевима.

Над фијакерима и аутомобилима поред сталног надзора од стране свију извршних полицијских органа и редовног месечног прегледа врши се сваких шест месеци и комисијски преглед. У комисију улази један за то одређен комесар, полицијски марвени лекар и један бољи фијакериста. Одређенога дана на означено место долазе сви фијакеристи са свима својим колима и коњима. Ту се врши шкартирање коња и кола. За мање неисправности, које се дају отклонити, оставља се известан рок, обично месец дана, да се неисправност доведе у ред или коњи поправе, па се тада врши поновни преглед.

По вароши су одређене станице на којима фијакери и аутомобили могу стајати и те су станице означене таблом, на којој стоји написано: „Фијакерска станица за — кола“. Фијакери нису везани за једну одређену станицу, већ могу ићи на коју хоће. Да опет на неким станицама не би било много, а на другим мало или нимало кола, предвиђено је да празан фијакер не сме проћи једну станицу, на којој у томе тренутку нема на станичној табли предвиђен број фијакера.

Ово одељење води још надзор над празновањем недеље, Божића, Ускрса и још неколико празника према одредбама закона о радњама. У те дане само изузетно и за извесне преко потребне позиве као: месарски, хлебарски, млекарски и т. д. даје се одобрење да до извесног доба дана могу радити. Иначе се повреда тога недељног и празничног мира строго и судски кажњава.

IV Друго одељење.

Старање о народном здрављу („полиција здравствености“) је најважнији задатак овога одљења. Здравље је први и најважнији услов сваког душевног и економског развића, па како је оно често пута зависно од узрока који не стоји у моћи појединаца, то је оно постало предмет државног старања. Тежиште тога старања није у лечењу болести, већ у побољшању услова за здравственост у опште, при чему је се у Немачкој, можемо слободно рећи, најдаље отишло.

Делатност полиције у овом погледу испољава се у првом реду у отклањању опасности које здрављу прете или, за тим, у борби противу већ наступеле болести, отклањајући, што се првога чисто полицијскога задатка тиче, опасности које заразне болести, трговина с отровом, долазак у додир са лешевима и т. д. повећавају, и отстрањујући штетне последице, које изазивају недовољна и слаба храна, хрђав стан или занимање.

Особита се пажња поклања контроли животних намерница, које треба да се заштите од фалсификовања, као и појединим предметима (дечије играчке, тапете, боје, посуђа, петролеум).

Одељење ову контролу врши преко нарочито за то образованога извршног комесаријата, чији органи, подељени на одсеке (за млеко, за путер, за месо и његове производе, за пића и т. д.), иду свакодневно и по продавницама, па пијацама или у пресрету улицама, узимају пробу и предају нарочитој хемиској лабаторији, која потпада под ово одељење и само ове послове врши. Анализе, нарочито млеко, врше се врло брзо, скоро увек истог дана кад су и предате и са оптужбом полицијске власти доставља се суду, који врло строго кажњава.

Одељење се даље стара о сузбијању заразних болести, о дезинфицирању, гробљу и погребима, упућивању умоболних у душевну болницу, старање о здравствености станова, о чистоћи, надзор над лекарима, бабицама лекарским помоћницима, надри-лекарима, болницама и клиникама, апотекама, дрогеријама, пељцовању деце, старање о одојчадима и т. д.

На овом здравственом пољу утркују се овде и држава, и општина, и приватна друштва. Отуда је здравственост у Франкфурту врло добра и проценат умирања с године на годину све мањи (14.78 према 27 на хиљаду у Београду).

Особита се пажња обраћа одојчадима и деци у првим годинама. За сву сиротну децу која немају родитеља, или и ако их имају толико су сироти да децу не могу неговати, стара се општина. Предају их на неговање нарочитим женама, које морају имати полицијску дозволу да могу децу на исхрану и неговање примати, а ове контролишу и децу надгледају нарочито за то постављене искусне жене.

Надзор пак над децом до 6 година, која се дају другим породицама на исхрану о трошку родитеља или родбине, који су службом или чиме другим спречени да их код себе држе, води полиција преко такође само за то постављених женских службеница, које их свакодневно обилазе и гледају да ли се чисто држе, добро негују и да у моралном погледу за децу нема никакве опасности код дотичне породице.

За заштиту деце постоје и шест приватних друштава.

Ветеринарну полицију врши друго одељење преко полицијског марвеног лекара, који се стара о здрављу стоке, води надзор на општинским кланицама и стара се о извршивању односних закона и прописа.

Од интереса ће бити да на овом месту поменем нешто и о *псима*. Сопственици морају платити општини на име годишње порезе по 20 марака за сваког пса. На улици се морају или водити или морају имати корпу на њушци Чим се појави ма и један само случај бесна пса у вароши, онда полиција наређује и обзнањује т. зв. „псећи затвор“, у коме се пси морају 12 недеља држати или затворени или везати на ланцу с корпом на њушци. Извођење на улицу у том времену допуштено је само на ланцу и са сигурном корпом. У времену за које је наређен „псећи затвор“ не сме се извести ни један пас без нарочите полицијске дозволе, којој претходи марвено-лекарски преглед.

Води још и надзор над заштитом животиња, издаје у том смислу потребне наредбе и дела заједно са друштвом које има ту цил..

V Треће одељење.

Цело треће одељење испуњава т. зв. *политичка полиција*, која води надзор над анархистама, социјал-демократама, политичким људима, зборовима и удружењима и странцима.

Ну пошто је ово одељење уређено по угледу на берлинску политичку полицију, то његову организацију и рад нећемо овде излагати, већ кад будемо писали о берлинској полицији, те да тако избегнемо и излишна понављања.

VI Четврто одељење.

Ово одељење чини *кривична полиција*, која је такође у главноме и сходно месним приликама устројена по примеру берлинског крив. одељења. Са тога ћемо се и овде ограничити па најкраће и на разлике од берлинске полиције.

Цела кривична полиција централисана је под управом једнога члана полиције („полицијског саветника“) у овом одељењу, које се према природи послова дели на шест комесаријата, од којих сваки има одређен круг послова. Н.пр. један комесаријат обрађује само опасне крађе, други утаје и преваре, трећи опште опасна злочинства и т. д.

На челу сваког комесаријата је по један криминални комесар, коме је додат још потребан број криминалних шуцмана (жандарма), преко којих комесар, у колико то не може сам да постигне, врши истраживања како усмена тако и писмена. Они излазе на лице места, чине потребне извиђаје и подносе писмен извештај, на основу кога се даље трага и ради по комесаровом упутству.

Сваком кварту придодат је још по један криминални шуцман, који у кварту обавља послове кривичне природе, али опет за рачун кога од оних шест комесаријата у президијуму, којима доставља резултат трагања са актима.

Сви криминални органи носе цивилно одело, а има их сем 8 комесара и 50 шуцмана. Последњи су узети из најбољих униформисаних шуцмана и имају поред плате извесан додатак на одело и кривичну службу. Они долазе изјутра на рапорт код својих комесара, примају нове предмете и налоге, сврше за 2—3 часа што имају писмено у канцаларији (саслушања окривљених и сведока, реферати и извештаји и т. д.), па по том иду у варош и тамо предузимају или продужују трагања. Остаје само по један преко целога дана у сваком комесаријату дежуран. Вршећи редовну службу у трагању по целој вароши они у исто време

контролишу и изналазе сумњива лица, а они једино врше од времена на време и потере (Gratieu, Streifungen) по јавним локалима, сумњивим местима и парковима, поступајући при том врло обазриво.

Ово одељење издаје свакога дана један мали лист („Fandungsblatt“ на 2—4 стране $^1/_8$), у коме публикује све што је последња 24 часа у Франкфурту и на страни украдено, као и лица која се траже. Тај листић добијају сви квартови, сви криминални службеници, заложни заводи и т. д.

Засебан пододељак кривичне полиције чини *иолиција јавнога морала* са једним криминалним инспектором на челу, два крим. комесара и 15 крим. шуцмана. Њен је задатак да регулише проституцију и води надзор над јавним женскињем.

Овде бордељски систем не постоји као готово и у целој Немачкој. Проститутке су слободне у своме кретању са извесним ограничењима. Изузев места у непосредној близини цркава, школа, касарни и других јавних надлештава, даље кућа у којима се налазе пивнице и гостионице и куће чији су сопственици или закупци због подвођења осуђивани — оне могу становати по целој вароши, само свој стан морају у року од 24 часа пријавити лично члану кварта. У кретању су ограничене у толико, што им је забрањен приступ у главне и живе улице, извесне локале, позоришта, боља места у орфеумима и вариетеима ит. д.

Кад нека женска почне проводити неморалан живот, онда се претходно, пре него што се стави под санитетско-полицијску контролу, по неколико пута протоколарно опомиње да се врати часном животу, обавештавајући о томе и њене родитеље или старатеље, па кад то ништа не помогне онда се тек, без кажњавања, ставља под контролу, којом приликом потписује један протокол, у коме је изложено како се као јавна женска у интересу здравља, јавног реда и морала мора владати.

Под санитетско-полицијски надзор стављају се женске:

1) које на више опомена нису престале блудничити,

2) које се саме јаве за контролу, а пунолетне су,

3) које се приликом затварања због тумарања и скитње нађу као заражене, и

4) досељене женске, које су у другом месту биле под контролом док не покажу да имају уредно занимање и средства за живот.

Према сутпњу образовања, свом понашању, одећи и каквоћи стана проститутке се деле на четири класе:

У последњу, III класу, долазе проститутке које по своме образовању припадају нижој друштвеној средини, које немају свога стана, које тумарају по улицама и шеталиштима, које посећују најниже локале и које обично имају „цухелтере.“ [1])

У II класу долазе оне које имају нешто боље хаљине, свој стан, које се на улици мирно и солидно понашају и које избегавају најниже локале.

У I класу се уврштују оне, које својим држањем и оделом показују да још воде рачуна о моралу и пристојности, имају свој стан са засебним улазом, а на улицама и по јавним локалима пристојно се понашају и пристану да лекарски преглед саме плаћају.

Над све три ове класе стоји тако звана „А класа“, у коју спадају оне боље проститутке, које су дужим посматрањем и контролом дале доказа о свом пристојном владању и које обично имају веће и боље засебне станове са отменијим посетиоцима. Оне женске из ове класе, које се огреше о полицијске прописе, које буду кажњене, сифилисом заражене или се примете да опште са каквим „цухелтером“, уврштују се у нижу класу.

Практични значај ове поделе на класе поред материјалних разлика и у томе је, што нпр. проститутке III класе кад се о прописе огреше могу шуцмани одмах затворити, оне из II класе само ако не следују предходним опоменама, а оне из I и А. класе не лишавају се одмах слободе, већ се пртиву њих подносе доставе одељку, које кривицу извиђа и оптужује суду.

Ради утврђења иступних кривица проститки шуцмани могу ући у њихов стан од 7 часова у јутру до 9 у вече, а ноћу сме сеући у стан проститутке А. класе само по налогу управника полиције, класе I само по налогу шефа крив. одељења, а II и III кл. по налогу инспектора или комесара из овог пододељка.

У коју ће класу која женска бити уврштена решава инспектор — шеф овога пододељка, а за класу А увек шеф крив. одељења.

Раштрканост проститутки по целој вароши онемогућава довољан надзор и на много места изазива негодовање код грађана, те је овде у једном забаченијем крају вароши одређено неколико улица, у којима проститутке могу по неколико њих заједно становати Да би се проститутке што више концентрисале у томе крају оне које се тамо настане уживају извесне повластице, нпр. самим тим што се тамо настањују уврштују се у I класу, али чим се из тог краја у варош преселе, враћају се опет у ранију класу.

Лекарски се преглед врши два пут недељно и то за III и II класу у президијуму, а за I класу у нарочито за то закупљеном локалу у вароши. Над класом А врши се преглед једаред у 15 дана обично у стану дотичних.

Проститутке не добијају никакву исправу, а стање њиховог здравља бележи се на нарочити картон, који се чува у локалу где се преглед врши. Заражене се одмах упућују у болницу на лечење о трошку месне општине.

У своме стану јавне женске могу примати посете и дању и ноћу, придржавајући се извесних ограничења ради заштите моралних осећања суседа.

Ради санитетско-полицијске контроле у моралном погледу варош је подељена на шест крајева и за сваки тај крај одређени су по два стална шуцмана, преко којих се, поред осталог, прибављају и сва потребна извешћа. Поред тога се свакодневно одређују вечерње и ноћне патроле, које иду по вароши и гледају да ли се проститутке придржавају прописа и правила и мотре на тајну проституцију.

Удајом проститутке престаје надзор као и онда, кад која изјави да хоће да живи часним животом и то се посматрањем потврди.

У одељку се воде разне књиге у интересу што боље контроле над проституцијом и јивним моралом, као нпр.

1) *картонски регистар проститутки*, уређен по азбучном реду,

2) *регистар проституткси по реду пријаве*, који указује и на горњи регистар,

3) *контролна књига*, у коју се, по азбучном реду, убележавају лекарски прегледи,

4) *затворски контролник*, где се убележава по азбучном реду кад која оде у затвор или се из овога пусти,

5) *регистар „цухелтера“*,

6) *регистар кућилера и пеза*,

7 *регистар келнерица и т. д.*

Свака женска која се стави под санитетско-полицијски надзор мора предати своју фотографију или ако је нема сликати се у полиц. атељеу бесплатно и те су слике такође поређане азбучним редом по кутијама.

Приликом одласка из вароши у неко друго место оне се морају пријавити одљку и назначити куда иду, те се односно место о њеном доласку извештава, шаљући и личне податке и казне о њој.

Рад у остала четири одељења слаже се са радом дотичних одељења берлинске полиције, пошто обе вароши, и Франкфурт и Берлин, припадају једној држави — Пруској, те ћемо послове тих одељења изложити кад од идуће године будемо писали о уређењу берлинске полиције.

Овде ћу да поменем само још нешто о *дежурству*.

Канцелариски су часови од 8 пре до 3 часа по подне. После 3 часа у сваком одељењу остаје по један чиновник као дежурни до 7 часова у вече и тај има ради ручка слободно време од 11 до 3 часа. По један шеф одељења мора се сваки дан наћи пред вече између $6^1/_2$—7 часова у одређеној соби, где му се из свију одељења доносе хитни предмети на потпис.

Празником дежура такође по један чиновник у сваком одељењу пре подне, а шефови одељења наврате око 12 часова да сврше хитне послове. Ови се могу међусобно и заступати без управникова одобрења.

Жив. А. Лазић

---

[1]) То су људи који ништа не раде, већ живе од зараде проститутки, са којима се саживе.

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ТУЂИНКА

I

Посведневно од два до четири сата по подне било је примање. То је одређено време за посете болесницима. Само у то време могао сам видети моју драгу, сада већ покојну сестру.

Сећам се, било је пред Ускрс, у првој половини априла. Дунав се разлио и преплавио недогледне банатске равнице. Из даљине беласају сиђушни кућерци поплављених села; снажан, али пријатан ветар подухује на махове из даљине. Незнана безимена чежња за даљином унедрила ми се у душу. Поља тек што су превучена свиленим травним зеленилом.

Одмах по ручку пошао сам сестри у посету.

Предамном се дизала висока зграда, жуто обојена, са читавим низом одака на крову. Улази се на широку, развађену капију. С леве стране, до уласка је капела, где се остављају покојници без родбине; ту се опевају, а одатле их носе на гробље. На своју несрећу, баш сам наишао у тренутку, кад су у једним колима износили неког сиротана без рода и имена. То још више појача моју тугу. Право предамном пружало се огромно двоспратно здање са великим вратницама на средини и пространим округлим басамацима. То је болница. Ту лежи моја сестра.

Чим се отворе вратнице осети се задах као у апотеци. У ходнику, иза спољашњих врата доста измешана света — све је то дошло да се види са својим милим и драгима. Ходник се завршује двојим стакленим вратима од којих једна воде у мушко одељење, а друга у женско. Лица ова, брижна изгледа, махом ћуте, очекују да их позову у одају болеснику, коме долазе у посету. Послужитељ, са качкетом на глави, има уранѣено, равнодушно лице и он једини у ходнику пуши. Он пропушта посетиоце болесницима и преко реда, само кад му се приближи руци.

Моја сестра лежала је у соби број 4.

Моја јадна сестра једва је издржала операцију. У току саме операције срце умало што није престало куцати. Увијали су је у неке влажне чаршаве и трљали док се није повратила из заноса у коме није за навек остала.

Ја сам је силно волео. Њој сам све поверавао. Она је и ако много млађа од мене умела тако лепо да ме теши и храбри.

Болничар један спроведе ме до њене собе.

Срце ми је необично задрхтало. Страх и радост су ми наизменично испуњавали душу. Једва сам је угледао. По челу, кроз ситне поре, избиле капљице зноја и овлажиле цело лице.

Осетио сам да овде у близини лебди дах оне ледене прилике, од које људска рука хоће да отргне ове јаднике.

Пошто лагано превукох шаком преко њена чела, сестра отвори очи.

— Спаваш ли?

Она се насмеши. Хтела је нешто рећи, али није могла. По очима сам јој познао да се всома обрадовала мојој посети.

Преко од ње тако исто женска прилика увијена, дише дубоко и брзо. Почнем разгледати собу и друштво моје сестре. Сусетка њена учини ми се необично лепа. Али је имала лице изнурено, како имају људи, који су у животу много пропатили.

Болничарка ме на брзу руку и укратко упозна са сусетком моје сестре.

— Туђинка... странкиња, рече ми показујући очима на њу. Наставила ми је причати о њеном пореклу и судбини, која је доведе довде.

Ја сам је пажљиво слушао.

— Знате, није она пала у порок, него су је људи гурнули намерно, па су после трговали с њом, као с каквом робом. Првих дана нисмо могли да сазнамо ни која је, ни од откуда је, ни ко су јој родитељи, управо нисмо могли ништа да сазнамо. Чим смо поменули оца или мајку, дрхтала је као у грозници. Неколико дана прошло је у узалудном тражењу и распитивању. Управа болнична питала је у заводу где је била; ни газда, нити иједна другарица знађаше ма шта да кажу о њој. Шта више нису јој знали ни право име. Знате како је, девојка чим посрне и раскине са светом и породицом, промени често и име своје. У једном заводу звале су је другарице Јованка, у другом Стефанија. Како се пре тога звала Бог један зна!... Кад је пре неколико дана доктор поменуо да морамо писати њеној кући страшно се преплашила. Бојала се да јој не дођу отац или мати, а овамо их у буњцању непрестано помиње и тражи. Намамљена и преварена оставила је и дом и родитеље; управо одведена, као што то често бива.... Признала нам је да би радије умрла, него да је овде и у оваком стању види отац или мајка. Сама се стиди онога што је јадница препатила.

— Па сад како је? запитам ја.

— Може бити да њени родитељи још жале за њом или мисле да је негде у свету пропала.

— Зар им се није јављала?

— Никада, тако сама каже.

Болесница је неко време непокретно гледала у болничарку нежним, изразитим очима; али их убрзо склопи и паде у лак занос. Болничарка јој прије да јој намести узглавље, па се окрете мени, тихо говорећи.

Спава... можда сања своју мајку. Погледајте, како је лепа... Да знате само колико се каје и како је тишти рођена прошлост. По томе се види да је из неке боље куће.

II

После четири дана послови су ми допуштали те сам понова отишао у болницу да посетим сестру. Било јој је много боље, почела је рана да зарашћује те сам и ја поред ње мало живахнуо и веселије гледао око себе.

Преко пута постеље сестрине још лежи лепа туђинка. Дисање јој је брже и теже — приметно се стање њене болести погоршало.

Кад сам је после поздрава запитао како јој је, она је, у место одговора благо се насмејала; али су у дубини оних светлих и великих очију осетило да над њеним животом лебди сен смрти.

Говорљива болничарка, која је наишла у овај мах, као да је мало час завршила разговор са мном настави своју ономадашњу причу.

— Јуче смо писали њеној кући.

— Зар сте сазнали одакле је?

— Казала нам, све нам је рекла. Мени се исповедила. Ономад јој било рђаво, па ме звала и испричала ми је. Словакиња... Мало се издигла у постељи, прележала тако пуна два сата са сузама у очима и уздишући. Ја сам седила поред ње и тешила је. Она ми је, љубећи ми обе руке, све испричала.

Мене је дирнула судба овог чеда једног братског и несрећног народа и умолим болничарку да мени укратко исприча њену исповест.

Болничарка продужи равнодушно.

— Шта ми је рекла? Цело њено житије. Она је кћи неког вишег чиновника у Сан Мартину. Словакиња... Један мађарски официр намами је у свој стан. Уплашила се да јој родитељи не сазнаду шта је с њом било није се смела враћати кући... Исти официр је одведе са собом у Пешту. Ту је код њега провела неколико недеља. Једва да јој је било четрнаест или петнаест година. Родитељи су је извесно тражили по вароши и околини; али нигде ни трага ни гласа од ње. Тај је официр продаде другом неком официру. а после краткога времена паде у руке некаком агенту или трговцу који с њом брзо сврши рачун. И после, наравно... и тако даље... Он је прода за три стотине круна... из Пеште у Сегедин, из Сегедина у Суботицу, па онда Нови Сад, а одатле Београд и ето, сад је ту. Овде се зауставила. Да је није задржала болест, њу би и даље продавали у Трнову или Софији, у Цариград или Смирну би била одведена и Бог зна где би завршила своју судбину. Осам пуних година, она није ништа чула о кући и родитељима, а ни они о њој, нити им се кадгод јавила. Сад ево, завршује своју тужну историју.

Ваљада има наде? рекох.

Болничарка слеже раменима и баци на болесницу један поглед.

— Видите и сами како је... јуче је доктор Божа писао њеној кући, па сад чекамо одговор.

Мени дође жао несрећне девојка.

— А она?

— Знате, после тога се са свим изменула. Са свим је другача постала.

Завртеше ми се сузе у очима а болничарка настави тишим гласом.

— Мени се чини — ту је, још који дан. Сломила се, ни налик на ону болесницу. Смеши се, не говори ништа, не једе ништа и све као да је у заносу, а кад се присвести пита: хоће ли скоро доћи мајка њена.

— А шта јој ви кажете?

— Кажем јој да ће јој мајка сутра доћи. Данас, цело јутро ни тренула није и десет пута питала је за мајку.

При опраштању пољуби своју сеју и сузних очију изађем лагано напоље, да не реметим сан ове божје грешнице и мученице, жалећи у њој судбину читавог њеног мученичког народа.

Сутра дан ми је било могућно те сам опет отишао у посету својој сестри. Затекао сам је расположену и већ мало исправљену на узглављу своје постеље. Њена сусетка стално је у заносу, као у неком летаргичном сну и стално је тихим гласом звала мајку. Видио сам да ју је

непрестано очекивала. Приметио сам да је моја сестра заволела своју сусетку и да је жали. Седећи поред ње и држећи и милујући њену меку, нежну руку сеја ми рече.

— Данас као да јој је много горе, каже доктор... Немирна је, стално зове мајку.

С тихом сетом посматрао сам јадну тућинку: лице јој бело, чисто, као жућкасто платно и ведро. Као да је некаква свемоћна рука збрисала све оне дане грешења и страдања, дане страћене младости и несрећна бурна живота. Као да нису постојале године оне дуге године лутања и грешења; као да се понова вратила у доба дивнога, незаборавнога детињства. Понова се повратило то златно доба, срећа у материнском крилу.

Посматрајући ово дивно а несрећно чељаде, мени је падала на памет тешка судбина целог народа словачког и жалећи је тешио сам је дрхћућим гласом.

— Још само да вам мајка дође и све ће лепо проћи.

Преко њеног углачаног чела, на ком се већ збирале капље леденога зноја и преко свелога и пожутелог лика претрча осмех.

Усне јој заиграше и ја сам једва чуо слаби глас који помиње име оне, која нам је најмилија.

Сузе ми се завртеше у очима; у души ми је и самом било врло тешко.

Болесница је понављала: „мама, мама“ и погледом тражила по одаји и према уласку неће ли се мати појавити.

Лекар, у то време обилазећи болеснике заустави се код собе број 4. Кад се он појави сиротици се раширише зенице. Лекар, човек жив и окретан, приступи болесничиној постељи и како је имао уза се вазда лепих речи, он је умео утешити. Он положи руку на њено мраморно чело и милујући је по коси направи весело лице.

Би ли мало млека?

Болесница једва приметно климну главом: неће. Али се погледом унела у очи докторове не би ли тамо сазнала и прочитала кад ће јој мати доћи.

Лекар је и за ту прилику имао лепу реч.

— Кад ће доћи?... На путу је... Дан, два. Она ће доћи и ви ћете заједно отпутовати својој кући. И тамо, код мајке, биће вам лепо, много лепше него међу осталим људима.

Сиротица задовољно помицаше усницама помињући слабим гласом своју мајку.

III

Дан један или два изостао сам. Понова сам посетио сеју на велики петак. У соби а и у целој болници владала је чудна, тајанствена тишина. Осећајући и сам свечаност дана на прстима сам се пео уз степенице. Сестра, пре него што сам је и пољубио и поздравио се с њом, бојажљиво ми показа очима на супротну страну.

Запитам тихим гласом сеју.

— Шта је?

Она, у место одговора, набра веће и у очима сагледах две сузне капи.

Болничарка уђе носећи у руци малу свећу и приступајући постељи и сама дирнута прошапта.

Ту је близо крај...

Лице у болеснице било је светло и насмејано. Тако изгледају лица срећних бића и блажених створења. Она је и сама осећала нешто ново, да се буди неки нов осећај, да се буди и диже у њој нов живот. Око усана непрестано игра осмејак и лице доби други израз. Као да је нестало болести, ишчезла је. И није више у болничној одаји број 4. и не лежи непомична у постељи. На њој је нова бела лака хаљина, коју је сад први пут обукла; воде је у цркву да се задевојчи. Стидљива и весела журно пролази познатим улицама идући цркви. Ту у пролазу, на путу, налази се и она кућа у којој је проводила залудне и суморне дане и пусте ноћи у бесним оргијама, где је свакоме нудила уста на пољубац и из свачије руке ишчекивала заслужену награду за своје самопожртвовање и понуђену јевтину љубав. Види прозоре са спуштеним капцима и једва се присећа да је ту провела више од четири године. Жури на железницу да се што пре види и поздрави са својом мајкој. Успут јој се указа и дом у Суботици и официров стан у Пешти и сви страшни тренутци онога времена; али се она свега тога једва као кроз сан сећа и све као да се то није ње тицало, него неког другога. Није дошла ни у трећу споредну улицу, а она осети и познаде да се већ налази у свом родном месту, у Сен-Мартину, на подножју горостасних Татра. У даљини се ивицом хоризонта издижу снежне планине, а долине и равни искићене житом и градинама. Одмах је познала улицу којом се кретала. Њом је тако често с мајком пролазила. Срела је и млекарицу која им у кући носи млеко и старог слугу Јаноша, који је одавно умро, док је она била девојче од десет година. И њега је срела и познала: он иде на пијацу. И још чује близу свога стана, деца се око једне капије позивају и галаме као врапци. Познаје глас свога брата Енриха. Све јој то необично мило и необично чудно. Осећа топлину и чини јој се да не иде, него да лети, а свуда око ње светло и сјајно, сјајно и чисто. Но све као у некој прозрачној сумаглици и од свега отходи некакав тежак мирис. Небилица, нешто што у животу не бива, али што душа тајом осети и позна, нешто велико и светло, што се само у сновима јавља, она сада преживљује. Па није ни на земљи, него у висини, али стоји као да иде по земљи; и испод њених ногу клања се класје житно и цвеће, гибљу се и превијају жита и њиве, а са обејих страна друма, којим ходи тополе се сагибају и приклањају, а гране шуморе необично, тихо, као арфа у даљини... Најзад ту је и дом родитељски — а то је једино и хтела да види. Осећа да је мајка ту али је не види. Нестаје топлоте и светлости, а испод њених ногу измичу травне долине и вртови. Све се лагано увија у магличасту копрену; једва са страхом назире пред собом два три корака; но не може да за корачи у сам мрак.

Усне јој се помериш: да изговори име материно, али нико не чу ту реч.

Наиће оно велико и незнано, наиће онај, који ће је одвести матери. Ено је мајка — иде сва блажена у сусрет чеду свом и шири руке у загрљај. Сва је у сјају и трепери у светлости. Како се благо и нежно смеши мајка. То је најблаженији осмех, осмех пун неисказане радости. То је њена мека рука што милује. То је оно велико што прекриљује небо и земљу, што захвата душу и просторе и опија блаженством. Светло и топло око ње. Болесница не осећа никакве болове; она осећа бескрајну радост и здравље. Положила је своју главу у мајчино крило, а мати је милује по глави, а кћи не може да изговори ни једне речи од милине, него гугуче као грлица... А тамо далеко, далеко у магли леже тућина и лутања; једва се назире суморна и тешка прошлост и страдања. Нешто брује у висини, као да су хорови анђела. Тако јој се у детињству чинило певање у цркви. Око ње пучина вечна плавет-нила. Као да се живот одмара и празнује. То је Спаситељев дан, дан кад он долази. Па и то промиче. Поступно све ишчезава заборавља се све, а у тренутку се преживљују сви дани златног детињства и младости. И све лебди и умире у таласима вечнога пространства. Мајка, у чијем је наручју блажена почивала, са свим ишчезе. Далеко испод ње шуме потоци и ваздушне струје, слаби хорови тица и анђелских гласова, промичу предели... не стаде оних осам тешких, суморних година растанка, осам година патње и грешења. Никога нигде; ту је с њом једино Онај, који је себе жртвовао и човечанство спасао.

Ал то више није било на овом свету. То је било тамо, тамо далеко преко обале живота, тамо иза живота.

IV

Стигла је и мати. Дочекали су је хорови песама и брујање звона. Дан је био као душа онога који је тога дана дошао целом свету а њену јединицу собом повео.

Дошла је да види своје дете, које је узалуд чекала пуних осам година; похитала је ћери у наручја, а она је почивала скрштених руку шест стопа под земљом.

Несрећну мајку упутили су на гробље и једва су јој између многобројних крстова указали хумку под којом почива и вечни сан борави њена јединица. На малом, црвено обојеном дрвеном крсту, непознатим, туђим словима било је исписано име њене јадне ћери, име, које она није умела ни прочитати ни разумети, име неке туђинке.

Тужна жена стајала је скрушена на пространом гробљу, окружена крстовима и хумкама непознатих покојника. Душа јој потонула у тугу; ни једно око није заплакало за њеном кћери; ни један божји створ није сиротицу до гроба испратио, нико је није ожалио. А тамо у шумним варошима безбрижно и весело проводе они, који су ову младу и невину јадницу у грех и порок навукли и рани јој гроб

ископали. И тупо, са осећањем неизказана бола и туге, посматрала је несрећна мајка са ивице гробне хумке своје кћери далеку, сиву пространу раван и даљину преко Дунава; гледала је на ону страну где је њена постојбина и присећала се детињства и незаборавних тренутака љубави према своме јединчету; присећала се свију снова и нада, што их је сновала о срећи и будућности свог љубљеног детета. А место тих нада и златних сањарија гробна хумка далеко од завичаја, у хладној туђини и мали дрвени крст, са не разумљивим именом на њему.

Дан се лагано гасио. Из даљине су допирали разноврсни звуци и гласови, стапајући се у неодређено брујање живота, који за часак изумире. У близини на једној грани застала је тичица једна бојажљиво посматрајући јадну мајку, која скрушена и оборена патњом и болом душевним клечи крај гробне хумке загрливши дрвени крст и тихо нариче и јеца за својом изгубљеном јединицом.

М. Павловић.

ПОУКЕ И УПУТИ

Сеобнина одређена чл. 16. под б „закона о дневници, подвознини и селидбини државних чиновника и служитеља“ обухвата накнаду сеобних трошкова и за породицу и за ствари чиновника — а не само за породицу.

У 11. броју овога листа од ове године, а у чланку „*Примена закона о дневници, подвознини и селидбини државних чиновника и служитеља при премештајима по потреби службе*“, ја сам изнео своје мишљење о неједнакој примени законских прописа при прегледу и одобравању чиновничких рачуна о сеобнини, задржавајући се нарочито код случајева премештаја чиновника са породицом кад путују колима.

У 17. броју „Полицијског Гласника“ од 1. маја 1905. год. публикована је одлука Државног Савета од 11. априла 1905. Бр. 2562, којом је једном порезнику са породицом признато право и на особену за сав плаћени подвоз ствари, и поред двогубе дневнице и двогубе километраже по чл. 16. под б. поменутог закона. С позивом на ову одлуку Државног Савета доцније премештени чиновници тражили су да им се при путовању колима призна и особена накнада за сав плаћени подвоз њихових ствари. И кад год је овакав случај дошао пред Државни Савет, овај им је оваке тражбине и признавао (види „*Збирку*» *одлука Државног Савета* од Мил. Вукићевића I. део стр. 439. и 442.).

У поменутом свом чланку ја сам изложио законске прописе на основи којих сам сматрао да је овакво схватање Државног Савета погрешно. Ну сада је ово питање пречишћено и не може бити више неједнаке примене. Чл. 17. финансијског закона за ову годину прецизно је одређено какву и колику накнаду, као *сеобнину*, добија чиновник са породицом при премештају, кад путује колима, те више не може бити речи и о засебној накнади за сав подвоз ствари при оваким премештајима. Па и поред овога поједини чиновници у својим рачунима о сеобнини и сада траже, поред двогубе дневнице и двогубе километраже, и засебну накнаду за сав плаћени подвоз ствари позивајући се на раније одлуке Државног Савета о томе. Ну како је сада и Државни Савет изменио своје раније мишљење о овој ствари, па друкчије расправља ово питање о накнади сеобнине и за премештаје извршене пре ступања у живот садањег финансиског закона, ја сам сматрао за потребно да једну такву одлуку Државног Савета саопштим у „Полицијском Гласнику“ у коме је саопштена и она ранија, овој противна, његова одлука.

* * *

Др. Т. М. физикус премештен је по потреби службе из Књажевца у Ужице указом од 30. априла 1907. год. У рачуну свом од 25. јуна 1907. год. он је тражио да му се на име сеобнине за овј премештај плати 857. дин. У ову суму, поред трогубе дневнице и трогубе километраже за себе и породицу, он је урачунао још и 500. дин. плаћених за подвоз ствари од Књажевца до Ужица, што му месна контрола није могла признати, захтевајући да се овај рачун пошаље на претходну оцену и решење Министру Унутрашњих Дела.

У Министарству Унутрашњих Дела овај је рачун редуциран на 468. дин., јер није призната позиција од 500. дин. за пренос ствари од Књажевца до Ужица, већ је ова — по умерењу — сведена на 120 дин., рачунајући у ову суму трошкове око паковања и растоваривања ствари и за пренос њихов жељезницом од Ниша до Крагујевца — сагласно чл. 20. у вези чл. 13. закона. Накнаде за пренос ствари од Књажевца до Ниша и од Крагујевца до Ужица није призната, пошто је за овај део пута дата и за то накнада по чл. 16. т. б. у двогубој дневници и двогубој километражи.

Мимо овога и дневница за овај премештај сведена је од 4 на 3 $^1/_2$ дана, пошто је М. на овоме путу провео 3 дана и 11 часова — а то по чл. 5. претпосљ. одељ., износи 3$^1/_2$ дана. М. није био задовољан овако редукцираним рачуном па је тражио решење ради изјаве жалбе, што му је и дато.

У решењу г. Министра Унутр. Дела од 18. октобра 1907. год. БН. 5491, којим је М. одбијен од тражења да му се призна цео рачун о сеобнини од 857 дин., изнесени су у главном они и онакви разлози, које сам и ја изнео у напред поменутом чланку свом по овом питању, па за то држим да је за читаоце „Полицијског Гласника“ излишно понављати те исте разлоге и овом приликом.

Државни Савет је, решењем од 18. септембра ове год. Бр. 5286, оснажио ово решење г. Министра Унутр. Дела.

Полицијски чиновници, кад преводом на плате по садањем закону о уређењу округа и среза, на основи чл. 162. добију већу плату и нов положај са премештајем, немају права на накнаду сеобних трошкова.

Указом од 27. јула 1907. год. Д. П., као секретар начелства III класе округа в. са годишњом платом од 2526 дин., постављен је, на основи чл. 162. (у вези с чл. 30. и 49.) закона о уређењу округа и срезова, за секретара II класе начелства округа т., чиме је добио повишицу плате од 174 дин. годишње.

Пошто је отишао на нову дужност он је поднео рачун, којим је тражио да му се призна и плати 420·10. дин. на име сеобнине са породицом од В. до З., наводећи као разлог овоме, своме тражењу то, што ово своје унапређење од секретара начелства III класе за секретара начелства II класе не сматра као редовно — обично — унапређење, већ као превођење његово у ранг и плату по сили прописа чл. 162. закона о уређењу округа и срезова, по коме су класе и плате среских начелника и секретара окружних начелстава другачије регулисане но што је дотле било, и што је он овим постављањем добио само 174 дин. повишице плате за годину а његови сеобни трошкови износе знатно више.

Г. Министар Унутр. Дела, решењем од 17. јуна ове год. БН. 3178, одбио је секретара од тражења ове сеобнине, као неумесног, са разлога, које ниже излажем:

„По чл. 2. закона о дневници, подвознини и селидбини државних чиновника и служитеља ови имају права на накнаду сеобних трошкова у случајевима *кад се „по потреби службе државне, премештају из једног места у друго“* — што код секретара није случај. Указом од 27. јула прошле године он није премештен по потреби службе, већ је добио ново опредељење с унапрађењем и у класи и у плати, те за то и нема права на накнаду трошкова за сеобу из В. у З. Овај утврђени факт не мења у суштини то, што је ово унапређење за 26 дин. годишње мање од редовног унапређења са једном класом (чл. 49. у вези чл. 30. закона о уређењу округа и срезова), што је извршено по сили прописа чл. 162. закона о уређењу округа и срезова и што сеобни трошкови износе далеко више од годишње повишице плате. И ово, као и сва друга унапређења, извршено је на основи законских прописа и по сили ових. У томе у суштини не може бити начелне разлике; а сума добивене повишице плаге не одузима унапређењу његову карактерну особину, кад се њиме добије и виша класа (ранг) и већа плата. Сеобни трошкови секретара II, по поднесеном рачуну, и иначе су знатно већи од 200 дин., колико износи и редовна годишња повишица плате из III класе у II класу секретара окружних начелстава, те и ова околност не може давати њему права на накнаду сеобних трошкова“.

„Ово министрово решење оснажио је и Државни Савет решењем својим од 5. ов. мес. Бр. 7378.

Полицијски чиновници окружних начелстава немају права на накнаду дневнице и попутине по закону о дневници, подвознини и селидбини државних чиновника и служитеља кад у округу, ван места свога становања, врше службене послове.

Д. П. секретар начелства округа т. по наређењу окружног начелника и Министра Унутрашњих Дела извршио је ревизију у три среске канцелерије на основи чл. 23. а сагласно чл. 20. закона о уређењу округа и срезова, пошто је начелник окружни у овом времену био спречен другим службеним послом да ову своју дужност изврши.

На овоме послу секретар П. провео је пет дана, па је поднео рачун да му се за то плати на име попутине и дневнице 101 дин. по закону о дневници, подвознини и селидбини државних чиновника.

Г. Министар Унутрашњих Дела одбио га је од овога тражења, као неумесног, решењем од 20. августа ове год. БН. 4320, а с ових разлога:

„По чл. 3. т. 9. закона о трошковима управних власти, у вези с одредбом чл. 1 истог закона, секретар П. има сталан додатак од 30 дин. месечно као накнаду *„за путне трошкове, које учини кад ван места свога сталног обитавања, а у границама свога округа“* „врши службене послове“. Према овоме секретар П. нема права на накнаду за овака путовања и по закону о дневници, подвознини и селидбини државних чиновника, што је изриком и у чл. 27. овог закона казано.

„Секретар П. је окружни полицијски чиновник и по томе његов службени круг је његов округ, кад год излази ван места свога сталног обитавања да врши службене послове. Тако је и по пропису чл. 1. закона о трошковима управних власти и по пропису последњег става § 16. закона о чиновницима грађанскога реда.

„Не стоји то што секретар П. каже, да му се стални додатак даје за службене изласке у атару општине где је канцеларија окружног начелства, кад противно томе говоре и чл. 1. закона о трошковима управних власти и чл. 6. закона о дневници, подвознини и селидбини државних чиновника; а одредба чл. 3. овога закона о томе, шта се разуме под „местом званичнога круга“, кад је реч о накнади путних трошкова, важи за чиновнике, који немају редовног додатка за службена путовања.

„У овом случају секретар П. заступао је у дужности начелника окружног сагласно одредби чл. 20. закона о уређењу округа и срезова — дакле извршио је једну законом прописану му дужност, за коју има и накнаду у редовном додатку. Околност, што је овај његов додатак мањи него додатак полицијских писара по срезовима, не иде у прилог његовог тражења засебне накнаде с тога, што он овака службена путовања не чини редовно, већ само у ванредним приликама — а додатак прима редовно — док писари по срезовима овака путовања морају много више да чине“.

Ово министрово решење оснажио је и Државни Савет решењем својим од 5. ов. мес. Бр. 7377.

Овако је гласила и одлука Државног Савета од 5. децембра 1901. год. Бр. 7900 у сличном случају, који је саопштен у „Збирци одлука Државног Савета“ од Мил. Вукићевића на стр. 165. I дела.

С. Ђ. Б.

Прерађевине од меса не подлеже наплати касапске аренде.

Ђ. Н. К., трговац из Крушевца, тражио је, да га суд општински ослободи од плаћања такса општинском касапском арендатору на саламе. Од овог тражења одбио га је суд решењем Бр 178/907., са разлога: да општински арендатор према условима држане лицитације који су прописани сообразно уредби о касапницама, има права да наплаћује прописану таксу и на саламе, без обзира на то да ли је на ту робу плаћена каква такса пре уношења у варош Крушевац.

По жалбама молиочевим то су решење одобрили: начелство и министар, ну по жалби његовој на решење министрово № 11 137/907,. Државни Савет примедбама својим од 18. новембра 1908. год. Бр. 6916. нашао је, да ожалбено решење не одговара закону са ових разлога:

„По т. 1. уредбе о касапницама, од 8. априла 1839. године, свака општина има право давати касапнице под аренду, у којима ће се говеђе и сваке друге стоке месо продавати, и ту аренду општине могу и под закуп давати. Наплаћивање таксе за клање свиња и клање стоке по саланама вршиће општине онако, како је прописано за клање говеди и друге стоке. А по уредби од 30. јануара 1861. год. № 218 дато је право општинама да могу давати под кирију у атару своме и право на клање стоке по саланама.

Ни овим уредбама ни којим другим законским прописима није дато право општинама да наплаћују касапску аренду и на саламе, које се као фабрички производ или увозе или израђују у земљи ради препродаје.

Према томе погрешно је општина на основу услова од 22. новембра 1906. год. Бр. 885, о давању под закуп аренде касапске за 1907. год., а по т. 2. под *и*, који је у противности са законом, односно уредбом о касапницама, решила, да је жалитељ дужан плаћати аренду на саламе“.

Ове разлоге Државног Савета усвојио је Министар Унутрашњих Дела, а ово у толико пре, што је ово питање по престанку Министра Финансија регулисано расписом од 20. октобра 1907. год. П№ 19.399.

Овим расписом, на основу § 7. устројства централне државне управе и чл. 142. зак. о општинама, објашњено је полицијским и општинским властима: да општине, према уредби о касапницама и њеним изменама и допунама, имају право наплату такса у име касапске аренде *само за клање стоке и продају сировог меса, а да немају права на наплату ових такса и на прерађевине од меса, пошто би то била нека врста трошарине, на коју за сада има по закону право само општина београдска.*

Сем тога истим расписом наређено је надзорним полицијским властима: да забране општинама наплаћивање такса у име касапске аренде на саламе и друге прерађевине од меса, да сваку одлуку суда или одбора општинског, која би била противна издатом објашњењу и уредби о касапницама, у смислу чл. 152. зак. о општинама, задрже од извршења, а ако би која општина и мимо тога вршила наплату таквих противзаконских такса, да се према одговорном општинском чланику или службенику предузме кривично ислеђење и суду оптужи.

В. Ђ. Н.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I

Суд општине вар. Лознице актом својим Бр. 7814, пита:

„Моли се уредништво „Полицијског Гласника“, да о следећем изволи дати своје обавештење:

1., Да ли по уредби о касапницама у Полиц. Зборнику страна 211. тач. 5. могу кафеције и механџије клати стоку ситну, држати касапске пањеве и продавати печено и пресно месо пред својим радњама и онде, где се аренда општинска издаје под закуп;

2., Има ли општина права према § 369. кр. зак. да одреди касапима место за продају меса, као и то, може ли општина да за касапе створи дућане касапске све на једном месту и да им на исте наплаћује кирију у корист своје касе?“

— На ово питање одговарамо:

1. Право механџија у погледу клања стоке, било је регулисано тачком 4. уредбе о касапницама, и по првобитном тексту овога члана било им је дозвољено куповање стоке и продавање меса, печеног или куваног, без икаквих обвеза према општини или арендатору.

Купљену стоку механџије нису смеле ни тада продавати на ситно — крчмити — али су је могле делити на череке са другима, јер је та деоба дозвољена тачком 5. поменуте уредбе.

Али изменом тачке 4. ове уредбе од 18. октобра 1886. године (Зборник XVII стр. 186) прописано је, да наређења тачке 4. уредбе о касапницама, не важе више за Београд и она места у краљевини, где се кланице дају под закуп.

На тај начин, њима је са свим забрањена куповина и клање стоке за своје радње, јер оно што се они помињу у тачци 5. речене уредбе, не важи више, пошто је то било у вези са наређењима тачке 4. ове уредбе, а кад су ова наређења укинута, онда више не важи ни оно што је у даљој вези са њима.

Не могу, дакле, механџије, а кафеције још мање, клати стоку за своју радњу у опште, нити продавати печено или

пресно месо докле не плате прописану аренду.

2. По чл. 11. и 34. ове уредбе о касапницама општине имају и право и дужност да подигну зграде где ће се месо крчмити, па да од касапа наплаћују кирију у корист своје касе.

Из санитарних обзира може се одредити и пре подизања ових зграда место где се месо може крчмити.

II

Суд општине бољетинске, актом својим Бр. 1426 пита:

1. Ова општина има своју механу у селу, коју даје под кирију.

Киражија овогодишњи неће да плаћа акцис, јер вели: кад општина прима кирију на своју механу, онда нема права на акцис.

Пошто је рачунска година већ на измаку, а механција неће да плати акцис, то се моли уредништво за обавештење: да ли према измени уредбе од 7. марта мора овај киражија да плати акцис и ако је зграда општинска или не?

— На ово питање одговарамо:

И закупци општинских и сеоских механа као и сви остали, морају да плаћају на име акциса по 6% од годишње механске кирије, без обзира на то што општине примају и кирију механску.

III

Суд општине вар. Бруса актом Бр. 3506, пита:

„Колико треба да се плати таксе код среске власти, на препис који врши само приватно лице, кад препис износи четири табака и кад се препис оверава од стране власти?“

— На ово питање одговарамо:

Такса за препис акта — копирање — наплаћује се: кад је са оверавањем истих по тач. 15 таксене тарифе, а кад је без оверавања, онда по тач. 20. поменуте тарифе.

Како је истакнути случај везан за оверавање, онда има да се наплати такса по тачци 15.

Према томе, прорачун би био овакав: за први табак (узимајући увек по оригиналу) са оверавањем 2 динара. За осталих шест полутабака по 0.50 дин. — 3 динара, свега 5 динара.

Како препису треба да претходи и молба, то би укупна такса била 5.50 динара.

IV

Председник општине затоњске, пита:

По члану 18. а. закона о таксама, дато је право пољопривредницима, да у случају где се размена добара врши у цељи арондирања (то је састављање уједно са другом земљом истог господара у привредном интересу) не плаћају таксу по вредности, но само за просто потврђење.

Међутим, судови наплаћују таксу из таксене тарифе Бр. 204. и 205. на вредност и за убаштињење, без обзира што се земља групише.

Моли се уредништво за обавештење: која је, управо та такса, о којој говори чл. 18. а. зак. о таксама.

— На ово питање одговамо:

Један од битних услова за напредовање пољопривреде, јесу груписана имања.

Да би се ово груписање извело и омогућило, држава је нашла разлога, да размене које се у ово име врше, ослободи плаћања таксе и сведе ову на таксу за просто потврђење.

Према овоме, кад год се надлежно утврди, да се размена врши у цељи арондирања; неће се и не сме се наплаћивати такса из тачке 204. таксене тарифе, него само она из тачке 205, која говори о потврди за убаштињења.

Ако се од кога наплати већа такса, он има права да тражи повраћај у року од 15 дана, рачунајући од кад му је такса наплаћена, у смислу чл. 20. зак. о таксама.

V.

Деловођа општине азањске, пита:

„Учтиво се овим обраћам уредништву и молим да ми изволе дати следећа обавештења:

1. У мојој општини постоји један новчани акционарски завод, под именом „Привредна Банка“.

Циљ је овога завода да даје зајмове лицима која траже, почев од 20 динара па навише.

Ова је општина сеоска и тако се у оном заводу не задужује ни један трговац, но само сељаци, који потписују менице и стављају занимање да су трговци.

Како по §§ 77. и 78. трговачког закона, за сељака не вреди меница као менична обавеза но као проста грађанска обавеза, то да ли вреди меница за сељака онда, кад се на истој потпише као трговац, и да ли при вршењу забране једном сељаку за рачун меничног дуга мора извршитељ имати у виду § 471. грађ. суд. пост. или не.

Да ли овај завод може тражити наплату од ових лица као од трговаца или не, кад су они истом издали менице и потписали као трговци, и

2. У § 149. трговачког закона јасно је казано. ко протествује менице због непријема или неисплате, и кад то стоји, онда ко је надлежан за протест менице у месту где један завод постоји а ту нема ни полицијске власти ни окружног суда, ако је надлежан општински суд, онда до колике је вредности за протест меница надлежан?“

— На ово питање одговарамо:

1. У извесна друштвена занимања не улази се само по једностраној и произвољној вољи и жељи појединаца, него се претходно морају испунити услови, које су поставили земаљски закони.

Тако, да неко буде трговац, мора прво да положи испит, прописан § 61. еснафске уредбе, а за тим да протоколише и објави фирму у смислу § 5. и 7. трговачког закона.

Тек кад једно лице испуни све ове услове, улази у ред трговаца и по закону се признаје за таквог.

Према томе, ништа не вреди то, што се неко на меници потпише као трговац, ако је он иначе земљорадник, јер тада меница нема менична преимућства, него има значај обичне обвезе.

Наравно, да се сељаци не користе прописима чл. 71. и 78. трг. законика, јер су лажним потписом свога статуса извршили криминал, али су власти дужне да пазе, при извршењу забрана и пописа, по званичној дужности, на прописа § 471. грађ. суд. поступка, и да осујећавају продају земљорадничке имовине у границама законског благодејања, без обзира на то, што ће дотични одговарити кривично, јер ће се само тако сузбити самоубиствено задуживање сељака;

2. У § 149. трговачког законика стоји да се протести због непријема или неисплате морају подићи код првостепених судова, а где ових нема онда код полицијске власти или судских извршитеља, али како ови последњи не постоје више, онда значи само код првостепених судова и полиције.

Према овоме изгледало би, да општ. судови не могу издавати ове протесте, јер се у поменутој законској одредби у опште не помињу.

Али кад се узме у обзир то, да је трговачки закон од 26. јануара 1860. године, дакле из времена, код општински судови у опште нису могли судити по меницама, без обзира на вредност ових, јер им то није било дато чак ни § 6. грађ. пост. од 20. фебруара 1865. године, а да им је, међутим, доцнијим изменама поменуте законске одредбе дато право суђења по меницама до 100 дин., онда се мора узети, да им је самим тим признато и право протеста, јер свакој акцији суда по овоме претходи протест.

Истина ми признајемо, да је до сада протест редовно изискиван од првостепених судова, или полиције, али ми налазимо да то право могу изводити за себе и општински судови из оног општег права о суђењу меница у опште.

VI

Суд општине рујишке, актом својим бр. 1861, пита:

„Село Рујиште припада школи николиначкој, која је удаљена на $2^1/_2$ сата.

Долазак до школе веома је незгодан, јер се прелази преко великих планина и газе две реке, које су непрелазне кад вода надолази, те се прекида саобраћај за по неколико дана, и ђаци из Рујишта или по неколико дана не могу отићи у школу, или по неколико дана не долазе из ове, кад је вода голема.

Ова незгода определила је Рујиштане, да се одвоје од школе николиначке и подигну школу у своме селу.

Али, како је ова година неродна то се не може подићи школа по плану, него би сељани били ради да им привремено за школу послужи општинска судница, која је у средини села, лепо ограђена и има четири простране собе и кујну.

Моли се уредништво за обавештење: шта треба да уради суд па да се дозволи отварање ове школе у опште и да то

буде у згради, која није по плану и од тврдог материјала?«

— На ово питање одговарамо:

Ако су терeнске прилике одиста тако незгодне, да је немогућан даљи опстанак у заједници са школом николиначком, онда нека се та општина обрати са молбом г. Министру просвете и црквених послова, па ће он у смислу чл. 12. и 15. закона о народним школама одлучити: има ли места том издвајању или не.

Ако се прегледом зграде, која сада постоји, нађе, да одговара хигијенским и педагошким правилима, он ће вероватно одобрити да она привремено послужи за школу, докле општина не буде у положају да нову подигне.

Како у овоме послу мора имати знатно суделовање и окружни школски одбор, то нека суд и њему престави своју жељу и намеру, па ће и он припомоћи да се подигне једна школа више.

Са овим питањем могао се суд обратити и својој претпостављеној власти и она би ту дала упута.

VII

Суд општине драгосиљачке, актом својим Бр. 1419, пита:

„По пропису чл. 74. под ж. закона о непосредном порезу ослобођавају се од плаћања пореза на личност сва она потпуно за рад неспособна лица, која плаћају мање од 20 динара непосредног пореза.

У овој општини постоји једна задруга од два брата, од којих је старији брат потпуно неспособан за рад, а плаћају на име непосредног пореза без личности и прireза 27.47 дин.

Старији брат не задужује се личним порезом већ само биром и мостарином, али он стално протествује и против ових дажбина.

Суд опет мисли да греши што га не задужује чак и личним порезом, кад задруга плаћа преко 20 дин. непосредног пореза, па да не би било штете за државну касу, моли уредништво да му да потребно обавештење.«

— На ово питање одговарамо:

Тачка ж. чл. 74. зак о непосредном порезу јасна је, и по њој плаћају порез на личност и она неспособна лица, чији је остали непосредни порез изнад 20 динара.

Како се, међутим, из питања види, да је дотични ослобођен раније од пореза на личност, то нека га суд не признаваја докле о томе не добије наредбу од пореског одељења, пошто је он могао бити ослобођен по коме другом основу.

На питање под 2. о наплати пореза, наћи ће суд одговор у бр. 42. и 47. „Полицијског Гласника« за ову годину.

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

Будући међународни конгрес за казнене заводе. Први међународни конгрес за казнене заводе одржан је у Лондону (1872.), други у Стокхолму (1878.), трећи у Риму (1885.), четврти у Петрограду (1890.), пету у Паризу (1895.), шести у Бриселу (1900.), седми у Б. Пешти (1905.), а осми ће се одржати у Вашингтону (1910. год.). Нарочита међународна комисија утврдила је програм овог последњег конгреса, који по свему заслужује и пажњу наших читалаца. Тај програм гласи:

I Кривично законодавство

1. Под претпоставком да постоји рационални однос између принципа осуда са неодређеним роком трајања и основних принципа кривичног законодавства, одговорити:

а) на коју врсту преступника треба примењивати осуде са неодређеним роком трајања, или који преступници треба да буду изузети од ових осуда?

б) на који се начин може, без опасности по индивидуалну слободу, применити осуда овог рода, без минималног или максималног ограничења?

Ако се однос, о коме је реч, не може претпоставити, има ли места предвидети у осуди са одређеним роком крајње ограничење, као казнену допуну, и ако има, у којим случајевима и како?

2. Може ли се, и на који начин, признати важност кривичним пресудама страних држава, нарочито у погледу поврата и пуерачунљивости?

3. Не би ли било целисходно, у циљу спречавања злочиначких удружења, да се свако учешће у овим удружењима, или сваки злочиначки договор, сматра као засебан преступ, или бар да се узима као отежавна околност?

4. Каква је улога смртне казне у разним земљама?

II Казнени систем

1. Који су битни приципи и рационална метода на којима треба да почива модерни, реформни казнени систем, и треба ли, у примени овог система, утврдити границе доба старости, или усвојити другу класификацију? Ако треба, које су ове границе?

Специјално, не би ли требало усвојити принцип нарочитог поступања са малолетним злочинцима и повратницима (од 16. до 21. или до 23. год.), за које би постојало уверење, да се њихови рђави инстикти могу излечити специјалним физичким, моралним и интелектуалним методама?

Не би ли било умесно, за ове случајеве, дати судовима власт, да могу досудити специјалну казну, чија би карактеристака била:

а) да, у погледу трајања, буде довољна за употребу свију средстава поправке, и

б) да допушта слободну примену условног ослобођења.

2. Која би побољшања требало унети у систем условног ослобођења, који су су усвојила извесна законодавства (извештаји о владању, начин надзора, продужење рока за опозивање, и т. д.)?

3. На који се начин може осигурати ефективан и сталан посао осуђеницима у мањим затворима?

III Превентивна средства

1. Како су утицале на криминалитет законодавне мере (закон о условној осуди, опомени, проби и т. д.), које су усвојене у појединим државама, да би се избегло затварање, а с обзиром на доба старости, карактер и прошлост окривљених, и треба ли тежити широј примени ових и овима сличних мера?

2. Које мере треба предузети, са гледишта модерне тежње криминалиста, у циљу репресије скитничења и просјаштва, и према којим правилима треба организовати заводе с принудним радом за скитнице и просјаке?

3. На који се начин може најлакше ублажити фамилија, чији су шефови осуђени на затвор, организујући и примењујући на последње бољи поправни систем?

4. Је ли досадање искуство у појединим земљама оправдало целисходност специјалних стаблисмана, у које се затварају на дуже време (две или три год.) злочинци, пијанци, па и сами повратници?

IV Детињство и малолетници

1. Да ли и на младе преступнике треба примењивати исту процедуру као и на одрасле? Ако не, који принципи треба да доминирају у процедури и према једним и према другим?

2. Треба ли створити специјалне заводе за ненормалну, код које се показују опасне моралне склоности?

3. Које мере треба предузети за сузбијање лености и скитничења код деце у великим градовима? и

4. Је ли потребно предузимати нарочите мере за заштиту ванбрачне деце, и ако је потребно, онда које су то мере?

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Међу људе који хоће да лепо живе о туђем зноју и на туђ рачун спада и овај *Милан Радивојевић*, који се радо издаје за новинара. Он је родом из Вуковара у Славонији, а са београдском полицијом ступио је у ближе познанство још 1902. године, када је због учињене преваре према овдашњој фирми Слуцки и Комп дошао у затвор. На претресу код суда фирма је одустала од тужбе и он је пуштен, али је одмах по том побегао у Аустро-Угарску, бојећи се других тужби. И одиста по његовом бегству појавило се било више лице из разних места у Србији са представкама о преварама, које је Милан према њима учинио, махом купећи претплату и вршећи наплагу од новинарских продаваца за рачун појединих београд. листова Али он је тада био ван домашаја српских закона, а као аустро-угарски поданик није могао бити тражен да се изда срп. властима.

Сада, када је мислио да су се његова раније дела код нас заборавила, почео је поново из Земуна да прелази у Београд, опет не добрим послом, већ под изговором да би хтео да се „лечи" код наших лекара, јер му земунски нису довољно спремни.

Пошто београдска полиција такве „пацијенте," који кадкад хоће да играју и по какву по-